

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנגד

לש"ס דף היומי מסכת ערוובין

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
לכמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך א'
לפי ספר הזוהר 10 פרקים (70 פרקים) עמיתים חלמי-תרמו
(מפרשת נח דף עד: עד פרשת וירא דף קיח):

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמת המהר"ח: לעזי תיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (מבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרומה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם מארזים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה.

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

עקר העולם אמונת הכל. וימצאו בקעה, מציאה מצאו ויצאו בה מתחת האמונה העליונה [וימצאו]. בא ראה מה כתוב בנמרוד, ותהי ראשית ממלכתו בכל. שהרי משם נסע להאחז ברשות אחרת. וכאן, וימצאו בקעה בארץ שנער. משם נסעו בלבם לצאת מרשות העליונה לרשות אחרת. סתרי תורה

מקומי העיר והמגדל מדברים בלשון הקדש שפלאכי השרת מכירים אותה, ולא היו מדברים בלשון אחרת, משום כך כתוב ועתה לא יבצר מהם וגו'. שאלמלא מדברים בלשון אחרת שפלאכים עליונים לא היו מכירים אותה, נחסרה החשיבות שהם חשבו לעשות, כיון שמעשה השדים אינו אלא ברגע אחד למראה בני אדם ולא יותר. ודברים אחרים, שהיו יודעים דרגות עליונות כל אחת ואחת על בריה, ולא התחלפה להם דרגה, ולכן כתוב ודברים אחרים. ומשום כך התיעצו בעצה רעה, עצה של חכמה, שכתוב הבה נבנה לנו עיר ומגדל. הכל הוא בסוד החכמה. ורצו לחזק בארץ את הצד האחר ולעבד את עבודתו, משום שהיו יודעים שכל הדינים הרעים משם יורדים לעולמות, ורצו לדחות את דרגת הקדש.

עיר ומגדל - זו החכמה העליונה, [שהיא] היו יודעים ששם הקדוש לא מתחזק בארץ אלא בעיר ומגדל. עיר - שכתוב (שמואל ב-ה) עיר דוד היא ציון וגו'. מגדל - שכתוב (שיר ד) כמגדל דוד צנארה. ובחכמה עשו

בריך הוא. מה כתיב ויהי בנסעם מקדם מקדמאה עקרא דעלמא מהימנותא דכלא. וימצאו בקעה. מציאה אשפחו ונפקו בה מתחות מהימנותא עלאה (וימצאו).

תא חזי, נמרוד מה כתיב ביה ותהי ראשית ממלכתו בכל. דהא מתמן נטל לאתאחדא ברשו אחרא. והכא וימצאו בקעה בארץ שנער מתמן נטלו בלבייהו לאפקא מרשותא עלאה לרשו אחרא:

סתרי תורה

(דף ע"ד ע"ב):

קומטורא דהרמנא ממללן בלשון הקדש דמלאכי השרת אשתמודען ביה ולא הוו ממללין בלישון אחרא. בגין כך כתיב ועתה לא יבצר מהם וגו'. דאלמלי משתעאן בלישון אחרא דמלאכי עלאי לא הוו אשתמודען ביה, גרע חשיבו דאנון חשבין למעבד. בגין דעובדא דשדין לאו איהו אלא ברגעא חדא לחזו בני אנשא ולא תיר.

ודברים אחרים. דהוו ידעין דרגין עלאין כל חד וחד על ברניה ולא אתחלף להו דרגא ובגין כך כתיב ודברים אחרים. ובגין כך אתיעטו בעיטא בישא עיטא דחכמתא דכתיב הבה נבנה לנו עיר ומגדל. כלא ברזא דחכמתא הוא, ובעו לאתקפא בארעא סטרא אחרא ולמפלח פולחנא דיליה. בגין דהוו ידעין דהא כל דינין בישין מתמן נחתין לעלמין. ובעינין לדחויי דרגא דקדשא.

עיר ומגדל, דא חכמתא עלאה. (ר"א דהא) הוו ידעי דשמא קדישא לא אתתקף בארעא, אלא בעיר ומגדל. עיר דכתיב, (שמואל ב ה) עיר דוד היא ציון וגו'.

מגדל דכתיב (שיר השירים ד) כמגדל דוד צנארה. ובחכמתא עבדו למהוי שלטנא דסטרא אחרא בארעא דדחייא (ר"א לדחייא) אדון כל הארץ מאתריה. ולמהוי דיורא לסטרא

אחרא בארעא.

להיות שלטון הצד האחר בארץ שדוחה [לדחות] את אדון כל הארץ מקומו, ולהיות דיוור לסטרא אחרא בארץ.

וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם - כְּמוֹ שְׁאָחוֹז
[שאחר] הוא הַשֵּׁם לְמַעַלָּה, נִחְזַק
אוֹתָהּ בִּיְנֵינוּ שִׁיְהִי שֵׁם בְּאַרְץ.
פֶּן נִפְוֶץ - יְדִיעָה הִיוּ יוֹדְעִים
שִׁיתְפָּזְרוּ מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ, וְלִכְּן
הִיוּ מְתִיחֲדִין לְמַעַבְד עֲבִידָתָא דָּא בְּחֻכְמָה.

הַצַּד הָאֲחֵר הוּא זָכַר וְנִקְבָּה,
תִּקְוָה זְהֻמַּת הַדִּין הַקָּשָׁה. וְכְמוֹ
שְׁאָדָם חָטָא [כו] בְּהֵם וְהִתְחַזְּקוּ
בַגְּלָלוֹ עַל הָעוֹלָם, גַּם כָּאֵן הֵם
עָשׂוּ שִׁיתְחַזְּקוּ יוֹתֵר, שְׁפָתוֹב אֲשֶׁר
בְּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. בְּנֵי אָדָם הִרְאִישׁוֹן
שֶׁהֵבִיא וְהַשְׁלִיט צַד הָאֲחֵר עַל
הָעוֹלָם, הַצַּד הָרַע. כְּמוֹ שְׁצַד
הַקְּדוּשָׁה אֵין שְׁלֹטוֹנוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה
אֲלָא בְּעִיר וּמַגְדָּל, גַּם כָּאֵן חֲשָׁבוּ
הֵם לְבָנוֹת עִיר וּמַגְדָּל לְהַשְׁלִיט
אֵת הַצַּד הָרַע הַזֶּה בְּעוֹלָם.

וַיֵּרֵד ה' לְרֵאוֹת. נִחַת הַשֵּׁם
הַקְּדוּשׁ הַזֶּה לְרֵאוֹת [על] אֵת
מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל הַבְּנֵי שְׁבָנוּ, וְהֵם
הִיוּ מְדַבְּרִים בְּלִשׁוֹן הַקְּדוּשׁ לְכָל
אוֹתָם דְּרָגוֹת קְדוּשׁוֹת וְהִיוּ
מְצַלְיָחִים. כִּיּוֹן שִׁירְדָה הַקְּדוּשָׁה,
הִתְבַּלְּבוּ כָּל הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ.
עֲלִיּוֹנִים יָרְדוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלוּ,
וְלֹא הִיוּ עוֹמְדִים בְּדַרְךָ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ
שֶׁהִיוּ. וְאַחַר כֵּן בְּלִבָּל לְשׁוֹנִם
בְּשִׁבְעִים לְשׁוֹן וְהִתְפָּזְרוּ לְכָל
צַדֵּי הָעוֹלָם.

מִמְנָה אֶחָד יֵשׁ בְּרַקִּיעַ, וְבוֹ
קְיָמִים כָּל [ר"א אותם] מִפְּתַחוֹת שֶׁל
מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, וְהוּא קִיָּם וְזָמִין
בְּכָל הַשָּׁעוֹת וְרֹגְעֵי הַיּוֹם. וְהֵם
הִיוּ יוֹדְעִים בְּסוֹד הַחֻכְמָה,
הַגְּנוּזָה שֶׁל הַמְּנָה הַזֶּה, וְהִיוּ
פּוֹתְחִים וְסוֹגְרִים וּמְצַלְיָחִים

בְּמַעֲשֵׂיהֶם בְּמֵאֵמֶר פִּיהֶם. כִּיּוֹן [שהסתכלו] שֶׁהִתְבַּלְּבַל הַמֵּאֵמֶר שֶׁלֵּהֶם, הִכַּל נִמְנַע מֵהֶם, וּמְקוֹם מְתַקֵּן
מְצָאוּ בְּאוֹתָהּ בְּקַעָה. צַד הַצְּדִדִּים.

וְיִמְצָאוּ בְּקַעָה, מְקוֹם מְתַקֵּן לְזֶה [אותו] הַצַּד הָרַע, שְׁרָצוּ הֵם לְחֹזֵק וְנִמְנְעוּ. תִּקְוָה [של] שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּד
הַזֶּה תְּלוּי לְהַפְרַע בְּאוֹתָהּ בְּקַעָה, עַד שֶׁנִּטְלָה מִשֵּׁם צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת, כְּמוֹ שֶׁהֵם בְּנוּ עִיר וּמַגְדָּל
וְנִתְּנוּ [הכל] כָּלֶם בִּיְדֵיהָ. וְנִהְרָגוּ שֵׁם אוֹתָם שֶׁלֹּא רָצוּ לְצִאת בְּקִיָּץ הַיָּמִיָּין. נִבְהָלוּ וְנִפְּלוּ בְּקִיָּץ

וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. כְּמָה דְאַחֲרֵיָא (ר"א דְאַחֲרָא) אִיהוּ שֵׁם
לְעִילָא. נִתְקִיף לָהּ בִּינְנָא לְמַהוּי שֵׁם בְּאַרְעָא. פֶּן
נִפְוֶץ. יְדִיעָה הִיוּ יְדָעִין דִּיתְבְּדִירוּן מֵעַל אִפִּי אֲרַעָא. וּבְגִין כֵּן
הִיוּ מְתִיחֲדִין לְמַעַבְד עֲבִידָתָא דָּא בְּחֻכְמָה.

סְטָרָא אַחֲרָא אִיהוּ דְכַר וְנוֹקְבָא תִקְפָּא דְזוּהֻמָּא דְדִינָא
קְשִׁיָּא. וְכֻמָּה דְאָדָם חָב (בִּיה) בְּהוּ וְאַתְקִפוּ בְּגִינִיה עַל
עֲלָמָא. אוֹף הֵכִי אֲנוּן עֲבָדִין דְאַתְתַּקֵּף נִתִיר. דְכַתִּיב אֲשֶׁר בְּנוּ
בְּנֵי הָאָדָם. בְּנוּי דְאָדָם קְדָמָאָה דְאִיתִי וְאַשְׁלִיט סְטָרָא
אַחֲרָא עַל עֲלָמָא סְטָרָא בִישָׂא. כְּמָה דְסְטָרָא דְקְדוּשָׁה לְאוּ
שְׁלֹטְנִיה בְּהִיא עֲלָמָא אֲלָא בְּעִיר וּמַגְדָּל. אוֹף הֵכִי חֲשִׁיבוּ
אֲנוּן לְמַכְנֵי עִיר וּמַגְדָּל לְמַשְׁלֵט הִיא סְטָרָא בִישָׂא בְּעֲלָמָא:
וַיֵּרֵד יי לְרֵאוֹת. (דף עה ע"א) נִחַת הִיא שְׁמָא דְקְדִישָׁא לְמַחְזִי
(על) עוֹבְדֵיהוֹן דְּבְנֵינָא דְכְּנוּ. וְאֲנוּן הוּוּ מְמַלְלֵן בְּלִשׁוֹן
קְדוּשׁ לְגַבִּי כָּל אֲנוּן דְרָגִין קְדִישִׁין וְהוּוּ מְצַלְיָחִין. כִּיּוֹן
דְּנִחַתַּת קְדוּשָׁה אֲתַבְּלְבוּ כָּל אֲנוּן דְרָגִין. עֲלָאִין נִחַתוּ וְתַתַּאִין
סְלִיקוּ. וְלֹא הוּוּ קְיָיִמִין בְּאַרְחַ מִישְׁרָא כְּמָה דְהוּוּ. וְלְכַתֵּר
בְּלִבָּל לִישְׁנָהוֹן בְּשִׁבְעִין לִישׁוֹן וְאַתְבְּדִירוּ לְכָל סְטָרֵי עֲלָמָא.

חַד מְמַנָּא הוּא בְּרַקִּיעָא וּבִיה קְיָיִמִין כָּל (ר"א ל"ג אֲנוּן)
מִפְּתַחוֹת דְעוֹבְדֵי עֲלָמָא. וְאִיהוּ קְיָיִמָא זָמִין בְּשַׁעֲתֵי וְרֹגְעֵי
דְיוֹמָא. וְאֲנוּן הוּוּ יְדָעִין בְּרֹזָא דְחֻכְמָתָא גְנוּזָא דְהִיא מְמַנָּא.
וְהוּוּ פְתַחִי וְסֻגְרִי וּמְצַלְיָחִי בְּעוֹבְדֵיהוֹן בְּמִימְרָא דְפּוֹמְהוֹן.
כִּיּוֹן (דְאַסְתְּבִלוּ) דְאַתְבַּלְּבַל מִימְרָא דְלְהוֹן, כִּלָּא אֲתַמְנַע
מְנִיְהוּ. וְאַתֵּר מְתַקֵּן אֲשַׁכְּחוּ בְּהִיא בְּקַעָה. סְטָרָא דְסְטָרִין:

וּמְצָאוּ בְּקַעָה. אֲתֵר מְתַקֵּן לְהִיא (ר"א ל"ג הַהוּא) סְטָרָא
בִישָׂא דְבָעוּ אֲנוּן לְאַתְקַפָּא וְאַתְמַנְעוּ. תִּקְפָּא (רִילִיה)
דְהִיא סְטָרָא הוּוּ תְלוּי לְאַתְפָּרַעָא בְּהִיא בְּקַעָה עַד
דְנִטְלָא תַמָּן חִילִין וּמְשִׁירֵין כְּגוֹנוּנָא דְאֲנוּן דְבְנוּ קְרַתָּא

בְּמַעֲשֵׂיהֶם בְּמֵאֵמֶר פִּיהֶם. כִּיּוֹן [שהסתכלו] שֶׁהִתְבַּלְּבַל הַמֵּאֵמֶר שֶׁלֵּהֶם, הִכַּל נִמְנַע מֵהֶם, וּמְקוֹם מְתַקֵּן
מְצָאוּ בְּאוֹתָהּ בְּקַעָה. צַד הַצְּדִדִּים.

וְיִמְצָאוּ בְּקַעָה, מְקוֹם מְתַקֵּן לְזֶה [אותו] הַצַּד הָרַע, שְׁרָצוּ הֵם לְחֹזֵק וְנִמְנְעוּ. תִּקְוָה [של] שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּד
הַזֶּה תְּלוּי לְהַפְרַע בְּאוֹתָהּ בְּקַעָה, עַד שֶׁנִּטְלָה מִשֵּׁם צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת, כְּמוֹ שֶׁהֵם בְּנוּ עִיר וּמַגְדָּל
וְנִתְּנוּ [הכל] כָּלֶם בִּיְדֵיהָ. וְנִהְרָגוּ שֵׁם אוֹתָם שֶׁלֹּא רָצוּ לְצִאת בְּקִיָּץ הַיָּמִיָּין. נִבְהָלוּ וְנִפְּלוּ בְּקִיָּץ

הַיָּמִי"ם, בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנַחֲלֵשׁ הַכַּחַס בַּתְּחִלָּה בַּבְּקָעָה הַזֹּאת וְעַל זֶה כְּתוּב (יחזקאל לו) וְהָיָא מְלֵאָה עֲצָמוֹת.

וְהַתְּחִיבָהּ בְּאוֹתוֹ הַצֵּלֵם שֶׁהָקִים נְבוּכַדְנֶצַּר. וְנִשְׁבַּר הַתְּקָף אַחַר כָּף בְּאוֹתָם עֲצָמוֹת וּבְאוֹתוֹ צֵלֵם. שְׁאוֹתָם רְאוּשׁוֹנִים הַתְּקִימוּ וְקָמוּ עַל רִגְלֵיהֶם, וְאוֹתוֹ צֵלֵם נִשְׁבַּר, וְאָז יָדְעוּ כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם שֶׁאֵין אֱלֹהִים מִבְּלַעֲדֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלַבְדּוֹ. וְעוֹד, שֶׁהַתְּקִימוּ שְׁמוֹ עַל יְדֵי חֲנֻנִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל וְעִזְרָה, וְהַכֹּל בְּיוֹם אֶחָד. וְעַל זֶה כְּתוּב (ישעיה כט) וְהִקְדִּישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְגו'.

ע"כ סתרי תורה.

וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בְּשָׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. רַבִּי חִיָּיא פִּתַח, (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם נִגְרָשׁ וְגו'. וְכִי יֵשׁ יָם נִגְרָשׁ? כֵּן. שֶׁפֶּאֶשֶׁר הַיָּם יוֹצֵא מִתְּקוּנָתוֹ וְהוֹלֵךְ (בְּלֵ הַכֹּל) בְּלֵי רַב חוֹבְלֵי, אֲזַי נִגְרָשׁ וּמִתְּגַרֵּשׁ מִמְּקוֹמוֹ, כְּמִי שֶׁשׁוֹתֶה יַיִן וְלֹא יוֹשֵׁב עַל בְּרִיּוֹ וְעוֹלָה וְיִוְרֵד. מֶה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי הַשִּׁקְט לֹא יוֹכֵל וְיִגְרָשׁוּ מִיָּמִיו רַפְּשׁ וְטִיט. שְׁמוּצִיאִים מִיָּמִיו כֹּל אוֹתוֹ הַטִּיט שֶׁל הַיָּם וְכֹל הַטְּנֵפֶת לְשִׁפְתוֹ.

כְּמוֹ זֶה אוֹתָם הִרְשָׁעִים שִׁיּוּצֵאִים מִדְּרָף תְּקִינָה וְהוֹלְכִים כְּשִׁתּוּנֵי יַיִן בְּלֵי תְּקוּנָה, שִׁיּוּצֵאִים מִדְּרָף יִשְׂרָה לְדְרָף עֲקָמָה. מֶה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי הַשִּׁקְט לֹא יוֹכֵל, שֶׁהָרִי עֲקוּם דְּרִכְיָהֶם גָּרַם לָהֶם לְלַכֵּת בְּלֵי תְּקוּנָה וּבְלֵי שִׁקְט. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁכָּל רִגְזוֹם בְּשַׁעַת שְׁאוּמְרִים דְּבוּר מִפִּיהֶם, אוֹתוֹ הַדְּבוּר רַפְּשׁ וְטִיט, כֹּלֵם מוּצִיאִים טְנֵפֶת וְגַעַל מִפִּיהֶם הַחוּצָה עַד שֶׁנִּטְמָאִים וּמִטְמָאִים אוֹתָם.

בֵּא רֵאָה, וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בְּשָׁמַיִם. אֵין הִבֵּה אֲלֵא לְשׁוֹן הַזְּמָנָה בְּעֵלְמָה.

וּמִגְדָּלָא וְאֵתִיבּוּ (בְּלֵא) בְּלֵהוּ בִּידְהָא. וְאֵתְקַטְלוּ תַּמָּן אַנּוּן דְּלֵא בְּעוּ לְמִיפְק בְּק"ץ הַיָּמִי"ן. אֵתְבְּהִילוּ וְנִפְלוּ בְּקֶץ הַיָּמִי"ם. בְּהֵוּא אֵתֵר דְּאֵתְחַלֵּשׁ תְּקַפָּא בְּקַדְמִיתָא בְּהָיָ בְּקָעָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל לו) וְהָיָא מְלֵאָה עֲצָמוֹת.

וְאֵתְתַקַּפְתָּ בְּהֵוּא צוּלְמָא דְאַקִּים נְבוּכַדְנֶצַּר. וְאֵתְבַר תְּקַפָּא לְבַתֵּר בְּאַנּוּן גְּרַמִּין וּבְהֵוּא צוּלְמָא. דְּאַנּוּן קַדְמָאִי קָיִימוּ וְקָמוּ עַל רִגְלֵיהוֹן. וְהֵוּא צוּלְמָא אֵתְבַר. וְכַדִּין יָדְעוּ כָּל עַמִּין דְּעֵלְמָא דְלִית אֱלֹהִים בַּר קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּדֵי. וְתוּ דְאֵתְקַדְשׁ שְׁמִיהָ עַל יְדֵי דְחֲנֻנִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל וְעִזְרָה וְכֹלָא בְּחַד יוֹמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה כט) וְהִקְדִּישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְגו', (עַד כֹּאן סִתְרֵי תוֹרָה)

וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בְּשָׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. רַבִּי חִיָּיא פִּתַח (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם נִגְרָשׁ וְגו'. וְכִי אֵית יָם נִגְרָשׁ. אֵין, דְּכַד יִמָּא נִפְקָא מִתְּקוּנִיָּה וְאֵזִיל (בְּלֵא חֲבֵלָא) בְּלֵא חֲבֵלָא, פְּדִין נִגְרָשׁ וְאֵתְתַרְף מֵאַתְרֵיהָ, כְּמֵאן דְּרוּי חֲמָרָא וְלֹא יְתִיב עַל בְּרִיּוּהָ וְסֻלְקָא וְנִחְתָּא. מָאִי טַעְמָא בְּגִין כִּי הַשִּׁקְט לֹא יוֹכֵל, וְיִגְרָשׁוּ מִיָּמִיו רַפְּשׁ וְטִיט. דְּמִפְקוּ מִיָּמוּי כָּל הֵוּא טִינָא דִּימָא וְכֹל טְנוּפָא לְשִׁפְוֹתֵיהָ.

בְּגוּוּנָא דָּא אַנּוּן רִשְׁעִים דְּנִפְקֵי מֵאַרְחָא דְתִקְנָא וְאֵזִיל כְּרוּי חֲמָרָא בְּלֵא תְּקוּנָא, דְּנִפְקֵי מֵאוּרַח מִיִּשְׂרָאֵל לְאוּרַח עֲקִים. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין כִּי הַשִּׁקְט לֹא יוֹכֵל. דְּהָא עֲקִימוּ דְאַרְחֵייהוּ גְּרִים לוּזִן לְמַהֵךְ בְּלֵא תְּקוּנָא וּבְלֵא שְׂכִיכוּ. וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְכֹל רוּגְזָא דִּידְהוּ בְּשַׁעַתָּא דְאַמְרֵי מְלָה מְפּוּמִיָּהוּ הֵוּא מְלָה רַפְּשׁ וְטִיט בְּלֵהוּ מִפְקֵי טְנוּפָא וְגִיעוּלָא מְפּוּמִיָּהוּ לְבַר עַד דְּמִסְתַּאֲבִי (דף עה ע"א) וּמִסְאֲבֵי לוּזִן.

תָּא חֲזִי, וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בְּשָׁמַיִם. לִית הִבֵּה אֲלֵא הַזְּמָנָה

בְּעֶלְמָא. נִבְנְה לָנו עִיר וּמַגְדָּל וְרָאִישׁוּ בְּשָׁמַיִם.
כִּלְהוּ בְּעִיטָא בִישָׁא אָתוּ לְסַרְבָּא בִיה
בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. בְּשִׁטוּתָא אָתוּ (איהו)
בְּטַפְּשׁוּ דְלָבָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא שְׁטוּת לְקַחוּ
בְּלַבָּם, אֲבָל בְּחֻכְמָה שֶׁל רְשָׁעוֹת
כָּאוּ כְּדֵי לְצַאת מִרְשׁוֹת עֲלִיוֹנָה
לְרְשׁוֹת אַחֲרָת, וְלַהֲחֲלִיף כְּבוֹדוֹ
לְכַבוֹד זָר. וּבְכָל יֵשׁ סוּד שֶׁל
חֻכְמָה עֲלִיוֹנָה.

הֲבֵה נִבְנְה לָנו עִיר וּמַגְדָּל. בַּא
רָאה, פְּשָׁהֲגִיעוּ לְבַקְעָה הַזֹּאת
שֶׁהִיא רְשׁוֹת זָרָה, וְהַתְּגַלָּה לָהֶם
מְקוֹם שֶׁשְׁלֹטוֹן זֶה תְּקוּעַ בְּתוֹךְ
דְּגֵי הַיָּם, אָמְרוּ, הִנֵּה מְקוֹם
לְשִׁבְתָּ וְלִחְזוֹק אֶת הַלֵּב לַהֲנוֹת בּוֹ
הַתְּחַתּוּנִים. מִיֵּד הֲבֵה נִבְנְה לָנו
עִיר, נִתְקִין בְּמְקוֹם הַזֶּה עִיר
וּמַגְדָּל.

וְנַעֲשֶׂה לָנו שֵׁם. מְקוֹם זֶה (נְמוּ לְהֵם)
יִהְיֶה לָנו לִירָאָה, וְלֹא אַחֲרָ,
וְנִבְנְה לְמְקוֹם זֶה עִיר וּמַגְדָּל.
לְמָה לָנו לְעֲלוֹת לְמַעְלָה שְׁלֹא
נוֹכַל לַהֲנוֹת מִמֶּנּוּ? הֲרֵי כָּאן
מְקוֹם מִתְקַן. וְנַעֲשֶׂה לָנו שֵׁם,
יִרְאָה לְעַבְדֵי שֵׁם. פֶּן נִפְוֶן
לְדַרְגוֹת אַחֲרוֹת וְנִתְפַזֵּר לְצַדִּי
הָעוֹלָם.

וַיִּרְדֵּ ה' לְרֵאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת
הַמַּגְדָּל. זו אַחַת מֵעֲשָׂר פְּעָמִים
שֶׁיִּרְדֶּה הַשְּׁכִינָה לָאָרֶץ. וְכִי מָה
הוּא לְרֵאוֹת, וְלֹא הִיָּה יוֹדֵעַ
מִקְדָּם לְזֶה? אֵלֹא לְרֵאוֹת
לְהַשְׁגִּיחַ בְּדִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת
ה) יֵרָא ה' עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט. אֶת
הָעִיר וְאֶת הַמַּגְדָּל - כָּאן יֵשׁ
לְהַסְתַּפֵּל, שֶׁהֲרֵי לֹא כְּתוּב לְרֵאוֹת
אֶת בְּנֵי הָאָדָם, אֵלֹא לְרֵאוֹת אֶת
הָעִיר וְאֶת הַמַּגְדָּל. לְמָה? אֵלֹא
בְּשַׁעַת שֶׁמִּשְׁגַּיִחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּדִין, בְּהִתְחַלָּה מִשְׁגִּיחַ
בְּדַרְגָּה שְׁלֹמְעֵלָה, וְאַחֲרָ כִּף
בְּדַרְגָּה שְׁלֹמְטָה. בְּהִתְחַלָּה

בְּעֶלְמָא. נִבְנְה לָנו עִיר וּמַגְדָּל וְרָאִישׁוּ בְּשָׁמַיִם.
כִּלְהוּ בְּעִיטָא בִישָׁא אָתוּ לְסַרְבָּא בִיה
בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. בְּשִׁטוּתָא אָתוּ (איהו)
בְּטַפְּשׁוּ דְלָבָא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא שְׁטוּתָא נְסִיבוּ בְּלִבֵּיהוּ. אֲבָל
בְּחֻכְמָה דְרְשִׁיעוּ אָתוּ בְּגִין לְנַפְקָא
מִרְשׁוֹ עֲלָאָה לְרְשׁוֹ אַחֲרָא וְלֹאֲחֲלָפָא יְקָרִיָּה
לִיקָרָא נּוֹכְרָאָה. וּבְכָלֹא אִית רְזָא דְחֻכְמָתָא
עֲלָאָה.

הֲבֵה נִבְנְה לָנו עִיר וּמַגְדָּל. תָּא חֲזִי, כִּד מְטו
לְהֵאִי בְקַעָה דְאִיהוּ רְשׁוֹ נּוֹכְרָאָה
וְאַתְגְּלִי לְהוּ אָתַר דְשְׁלֹטְנוּתָא דָּא תְּקִיעַ בְּגו
נוּגֵי יַמָּא. אָמְרוּ הָא אָתַר לְמִיתְבּ וְלֹאֲתַקְפָּא
לָבָא לְאַתְהַנָּאָה בִּיה תְּתָאִי. מִיֵּד הֲבֵה נִבְנְה
לָנו עִיר. נִתְקִין בְּאַתַר דָּא עִיר וּמַגְדָּל.

וְנַעֲשֶׂה לָנו שֵׁם. אָתַר דָּא (יְהִיב לִזוּ) יִהְיֶה לָן
לְדַחְלָא וְלֹא אַחֲרָא, וְנִבְנְה לְאַתַר דָּא
עִיר וּמַגְדָּל. לְמָה לָן לְסַלְקָא לְעִילָא דְלֹא
נִיכּוֹל לְאַתְהַנָּאָה מִנָּה. הָא הָכָא אָתַר מִתְקַנָּא.
וְנַעֲשֶׂה לָנו שֵׁם דְּחַלָּא לְמַפְלַח תְּמָן. פֶּן נִפְוֶן
לְדַרְגִין אַחֲרֵינוּ וְנִתְבַדֵּר לְסַטְרֵי עֲלָמָא:

וַיִּרְדֵּ יי לְרֵאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמַּגְדָּל דָּא
הוּא חַד מֵאַנּוּן עֲשָׂר זְמַנִּין דְנִנְחַתָּא
שְׁכִינְתָּא לְאַרְעָא. וְכִי מָה הוּא לְרֵאוֹת וְלֹא
הוּה יוֹדֵעַ מִקְדָּמַת דְנָא. אֵלֹא לְרֵאוֹת לְאַשְׁגַּחָא
בְּדִינָא כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (שְׁמוֹת ה) יֵרָא יי עֲלֵיכֶם
וַיִּשְׁפֹּט. אֶת הָעִיר וְאֶת הַמַּגְדָּל. הָכָא אִית
לְאַסְתַּפְּלָא. דִּהָא לֹא כְּתִיב לְרֵאוֹת אֶת בְּנֵי
הָאָדָם. אֵלֹא לְרֵאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמַּגְדָּל.
אַמָּאִי. אֵלֹא בְשַׁעַתָּא דְאַשְׁגַּח קְדָשָׁא בְרִיךְ
הוּא בְּדִינָא, בְּקַדְמִיתָא יִשְׁגַּח בְּדַרְגָּא דְלְעִילָא,
וְלְכַתַר בְּדַרְגָּא דְלְתַתָּא. בְּקַדְמִיתָא בְּעֲלָאִי
וְלְכַתַר בְּתַתָּאִי. וּבְגִין דִּהֵאִי מְלָה מְטָא

בְּעֵלְיוֹנִים, וְאַחַר כֵּן בַּתְּחִתּוֹנִים. וּמִשּׁוּם שֶׁדָּבָר זֶה מְגִיעַ לְמַעְלָה, הַהֲשָׁגָה שֶׁל מַעְלָה הִיְתָה בּוֹ בַּהֲתַחֲלָה, שְׂכָתוֹב לְרֵאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל.

אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. מֵאִי בְּנֵי הָאָדָם. מֵאִי בְּנֵי הָאָדָם? בְּנֵי אָדָם הִרְאִישׁוֹן שֶׁמֶרְד בְּרַבּוֹנוֹ וְגֵרָם מוֹת לְעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם - בְּנִין וְדַאי אֲמָרוּ [גְּרָמוֹ] וְרָצוּ לְבָנוֹת לְמַעְלָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פְּתַח [וְאָמַר], [יַחְזַקְאֵל מו] כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים שְׁעַר הַחֲצַר הַפְּנִימִית הַפְּנִיָה קָדִים יִהְיֶה סְגוּר שְׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיט יִפְתַּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח. בְּפִסּוּק זֶה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, וְהוּא סוּד כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. יִהְיֶה סְגוּר שְׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, לְמָה? [וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיט יִפְתַּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח וְגו', לְמָה יִהְיֶה סְגוּר כָּל אוֹתָם יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה?]

אֲרָא אֵלָיו יְמֵי הַחֹל שֶׁשְׁעַר זֶה יִהְיֶה סְגוּר שְׁלֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ הַחֹל עִם הַקֹּדֶשׁ. וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיט יִפְתַּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח, שֶׁהָרִי אֲזַי שְׁמוּשׁ [שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּרִיחַ הוּא] שֶׁל קֹדֶשׁ בְּקֹדֶשׁ, וְאֲזַי מֵאִירָה הַלְּבָנָה לְהִתְחַבֵּר עִם הַשָּׁמַשׁ.

בֵּא רְאָה, שְׁעַר זֶה לֹא נִפְתַּח בְּאוֹתָם שְׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי בְּאוֹתָם יְמֵי הַחֹל הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן גִּזּוֹן, וְשׁוֹלְטִים כָּל אוֹתָם שְׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל עַל הָעוֹלָם חוּץ מֵאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְאוֹתָם שְׁשׁוֹלְטִים, לֹא שׁוֹלְטִים בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁעַר הַזֶּה סְגוּר. אֲבָל בִּיּוֹם הַשְּׁבִיט וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ, כָּלֵם עוֹבְרִים וְלֹא שׁוֹלְטִים, מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁעַר הַזֶּה הוּא פְּתוּחַ, וְהָעוֹלָם הוּא בְּחֻדּוֹ וְגִזּוֹן מִשָּׁם, וְלֹא נִתֵּן הָעוֹלָם לְרִשׁוֹת אַחֲרָת.

וְאִם תֵּאֱמַר שֶׁכָּל אוֹתָם שָׁשָׁה יְמֵים הֵם שׁוֹלְטִים לְכַדָּם - בֵּא תֵרְאֶה, הַפּוֹנֶה קָדִים, עַד שֶׁלֹּא

לְעִילָא, אֲשַׁגְחוּתָא דְלְעִילָא הָיָה בֵּיהּ בְּקִדְמִיתָא דְכְּתִיב לְרֵאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל.

אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. מֵאִי בְּנֵי הָאָדָם בְּנוֹי דְאָדָם קְדָמָא דְמֶרְד בְּמַרְיָה וְגֵרָם מוֹתָא לְעֵלְמָא. אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם בְּנִינָא וְדַאי אֲמָרוּ (גְּרָמוֹ) וּבְעוּ לְמַבְנֵי לְעִילָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פְּתַח (וְאָמַר) (יַחְזַקְאֵל מו) כֹּה אָמַר יי אֱלֹהִים שְׁעַר (דף עה ע"ב) הַחֲצַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנֶה קָדִים יִהְיֶה סְגוּר שְׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיט יִפְתַּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח. הָאִי קָרָא אִיתָ לְאִסְתַּכְלָא בֵּיהּ. וְאִיהוּ רְזָא כְּמָה דְאִתְמַר. יִהְיֶה סְגוּר שְׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. אֲמָאי (וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיט יִפְתַּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח וְגו'). אֲמָאי יִהְיֶה סְגוּר כָּל אֲנָוִן יוֹמִין [דְּשֶׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה].

אֲרָא אֵלִין יְמֵי חוֹל. דְּתַרְעָא דָא יִהְיֶה סְגוּר דְּלֹא לְאִשְׁתַּמְשָׁא חוֹל בְּקוּדְשָׁא. וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיט יִפְתַּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח. דְּהָא כְּדִין שְׁמוּשָׁא (דְּקֹדֶשׁ בְּרִיחַ הוּא) דְּקוּדְשָׁא בְּקוּדְשָׁא. וְכְּדִין אֲתַנְהִיר סִיְהָרָא לְאִתְחַבְרָא בְּשִׁמְשָׁא.

תָּא חֲזִי, תַרְעָא דָא לֹא אֲתַפְתַּח בְּאֲנָוִן שְׁתָּא יוֹמֵי דְחוֹל. בְּגִין דְּהָא בְּאֲנָוִן יוֹמֵי דְחוֹל עֲלָמָא תַתְּרָא אֲתַזֵּן וְשִׁלְטִין כָּל אֲנָוִן שִׁית יוֹמִין דְּחוֹל עַל עֲלָמָא בְּרַבְרָעָא דִישְׂרָאֵל.

וְאֲנָוִן דְּשִׁלְטִי לֹא שִׁלְטִי בְּאַרְעָא קְדִישָׁא בְּגִין דְּהַשְּׁעַר הַזֶּה אִיהוּ סְגוּר. אֲבָל בִּיּוֹם הַשְּׁבִיט וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ כְּלָהוּ מִתְעַבְרִין וְלֹא שִׁלְטִין בְּגִין דְּהַשְּׁעַר הַזֶּה אִיהוּ פְּתוּחַ וְעֲלָמָא אִיהוּ בְּחֻדּוֹ וְאֲתַזֵּן מִתַּמָּן וְלֹא אֲתִיְהִיב עֲלָמָא לְרִשׁוֹ אַחֲרָא.

וְאִי תִימָא דְכָל אֲנָוִן שִׁית יוֹמִין אֲנָוִן שִׁלְטִין בְּלַחֲדוּדֵיהוּ. תָּא חֲזִי, הַפּוֹנֶה קָדִים. עַד לֹא יְקוּמוּן לְשִׁלְטָאָה אִיהוּ אִסְתַּכֵּל תְּדִיר

בְּעֶלְמָא. אָבֵל לֹא אֶתְפַּתַּח לְאַתְנָא עֶלְמָא
 מְקוּדָּשָׁא בַר בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא וּבְיוֹמָא דְחֻדְשָׁא.
 וְכִלְהוּ יוֹמִין כְּלָהוּ אֶתְדַבְּקֵן בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא
 וְאַתְנָנוּ מִתְּמָן. דְּהָא (ד"א ל"ג גרין) בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא
 כְּלָהוּ תַרְעִין פְּתִיחֵן וְנִיחָא אֶשְׁתַּכַּח לְכֹלָא
 לְעֵלְאֵי וְתַתְּאֵי. תָּא חֲזִי, וַיֵּרֵד יְיָ לְרֹאוֹת. נַחַת
 מְקוּדָּשָׁא לְחוּל (וְהוּדֵי פִרְשָׁא) לְאַשְׁגַּחַא בְּמָה דְבָנוּ
 וְקִיֵּימוּ קִיּוּמָא לְאַתְעָרָא עַל עֶלְמָא לְדַחֲלָא
 לְהוּן.

רבי יצחק הוה יתיב קמיה דרבי שמעון.
 אמר ליה מה חמו אלין דעבדו שטותא
 דא למרדא ביה בקודשא ברין הוא וכלהו
 בעיטא חדא אתקיימו בדא. אמר ליה הא
 אתמר דכתיב ויהי בנסעם מקדם אתנטילו
 מעילא לתתא. אתנטילו מארעא דישראל
 ונחתו לבבל. אמרו הא הכא אתר למדבק.
 ונעשה לנו שם וגו' ויתדבק סיועא דלתתא
 באתר דא. בגין דכד דינא אתי
 לאשראה בעלמא, הא אתר דא לקבליה.
 ומהכא אתהני עלמא ויתזן. דהא לעילא
 דחיקו איהו לאתנא עלמא מניה. ולא עוד
 אלא אנן נסק לרקיעא ונגח ביה קרבא דלא
 יחות (ביה) טופנא בעלמא כדבבדמיתא:

ויאמר יי הן עם אחד ושפה אחת לכלם.
 בגין דכלהו כחדא, בייחודא דכלהוון
 יעבדון ויצלחון בעובדייהו. יתבדרון דרגין
 כל חד לסטריה. ובגין כן יתבדרון כל הני
 דלתתא. מה כתיב ויפץ יי אותם משם.

ואי תימא לישנהון אמאי אתבלבל (אתבדר ובלבל
 לון קדשא ברין הוא). אלא בגין דכלהוון ממללין
 בלשון הקדש. ההוא לישנא קא עביד לון
 סיועא. בגין דבעובדא ובמלוולא דפומא
 תליין מלין אלין לאדבקא כונה דלבא. ובדא

קומו לשלט, הוא מסתכל תמיד
 בעולם. אבל לא נפתח לזון
 העולם מן הקדש פרט ליום
 השבת ויום החדש. וכל הימים
 כלם נדבקים ביום השבת ונדונים
 משם. שהרי [א] ביום השבת כל
 השערים פתוחים, ומנוחה
 נמצאת לכל - לעליונים
 ולתחתונים. בא ראה, וירד ה'
 לראות, ירד מקדש לחל [ו] [ו] [ו]
 להשגיח במה שבנו וקיימו
 קיום לעורר על העולם ליראה
 אותם.

רבי יצחק היה יושב לפני רבי
 שמעון. אמר לו, מה ראו אלה
 שעשו שטות זו למרד בקדוש-
 ברוך הוא וכלם בעצה אחת
 התקיימו בזה? אמר לו, הרי
 נתבאר, שכתוב ויהי בנסעם
 מקדם. הסעו מלמעלה למטה.
 נסעו מארץ ישראל וירדו לבבל.
 אמרו, הרי כאן מקום להדבק.
 ונעשה לנו שם וגו', ויתדבק
 הסיוע שלמטה במקום הזה.
 משום שפשהדין בא לשרות
 בעולם, הרי מקום זה כנגדו,
 ומכאן ינהג העולם ויזון. שהרי
 למעלה יש דחק להזין את
 העולם ממנו. ולא עוד, אלא אנו
 נעלה לרקיע ונערך בו קרב שלא
 ירד [ב] מכול בעולם כמקדם.

ויאמר ה' הן עם אחד ושפה
 אחת לכלם. משום שכלם כאחד,
 ביחוד, שכלם יעשו ויצליחו
 במעשיהם, יתפזרו הדרגות כל
 אחד לצד שלו, ובגלל זה יתפזרו
 כל אלה שלמטה. מה פתוב?
 ויפץ ה' אותם משם.

ואם תאמר, למה התבלבלה
 לשונם [פור ובלבל אותם הקדוש ברין הוא]?
 אלא משום שכלם מדברים
 בלשון הקדש, אותה לשון
 עשתה להם סיוע. משום
 שבמעשה ובדבור הפה דברים

הָלָלוּ תְלוּיִים לְהַשִּׁיג בְּנֹת הַלֵּב,
וּבְזֶה עוֹשִׂים סִיּוּעַ לְאוֹתוֹ מְקוֹם
שָׂרְצוּ לְהִקָּים.

וְעַל זֶה הִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם שְׁלֹא
יָכְלוּ לְחַזֵּק רְצוֹנָם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.
בִּיּוֹן שֶׁהִתְחַלְפָה לְשׁוֹנָם, לֹא
הִצְלִיחוּ בְּמַעֲשֵׂה, מִשּׁוּם שֶׁהֻצְבֵּא
שֶׁל מַעֲלָה לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מְכִירִים
- רַק אֶת לִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.
וּכְשֶׁהִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם, נִחְלַשׁ
כַּחַם וְנִשְׁבַּר תְּקִפָּם.

בֹּא רָאָה, שְׁהָרִי דְבוּר [יה]
שְׂאוּמְרִים הִתְחַתְּנוּנִים בְּלִשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ, כֹּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם יוֹדְעִים
בּוֹ וּמְחַזְקִים בּוֹ, וְלִשׁוֹן אַחֲרַת
אֵינָם יוֹדְעִים וְלֹא מְכִירִים בּוֹ. וְעַל
זֶה, בִּיּוֹן שֶׁהִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם שֶׁל
אֱלֹהִים, מִיָּד - וַיִּחְדְּלוּ לְבִנְתָּ הָעִיר,
שְׁהָרִי נִשְׁבַּר כַּחַם וְלֹא יָכְלוּ
לְעַשׂוֹת דְּבַר בְּרָצוֹן שְׁלֵהֶם.

(דניאל ב) שִׁיְהִיָּה שְׁמוֹ [שם הַאֱלֹהִים] (ש)
הַקִּבְּרִית מְבַרֵּךְ מִהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם,
שֶׁהַחֲכָמָה וְהַגְּבוּרָה שְׁלוֹ הִיא.
שְׁהָרִי מִשּׁוּם [יה] שֶׁהוֹרִיד הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא סוֹדוֹת הַחֲכָמָה לְעוֹלָם,
הִתְחַלְּקוּ בָּהּ בְּנֵי אָדָם וַרְצוּ
לְהִתְגַּרְוֹת בּוֹ.

נָתַן חֲכָמָה עֲלֵינוּהָ לְאָדָם
הִרְאוּשׁוֹן. וּבְאוֹתָהּ חֲכָמָה
שֶׁהִתְגַּלְתָּה לוֹ, יָדַע דְּרָגוֹת וְנִדְבַק
בִּיְצֵר הָרַע, עַד שֶׁהִסְתַּלְּקוּ מִמֶּנּוּ
מִעֲיִנוֹת הַחֲכָמָה, וְאַחַר כֵּן שָׁב
לְפָנָי רְבוּנוֹ וְהִתְגַּלּוּ לוֹ מִהֶם, וְלֹא
כְּמוֹ מִקֶּדֶם. אַחַר כֵּן בְּאוֹתוֹ הִסְפֵּר
שְׁלוֹ יָדַע חֲכָמוֹת. אַחַר כֵּן בְּאוֹ
בְּנֵי אָדָם וְהִרְגִּיזוּ לְפָנָיו.

נָתַן חֲכָמָה לְנַח וְעַבְדָּ בָּהּ אֶת
הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַחַר כֵּן מֵה
כְּתוּב: וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר
וַיִּתְגַּל, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר. נָתַן חֲכָמָה
לְאַבְרָהָם וְעַבְדָּ בָּהּ אֶת הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אַחַר כֵּן יָצָא מִמֶּנּוּ
יִשְׁמַעֲאֵל שֶׁהִרְגִּיז לְפָנָי הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא. וְכֵן יִצְחָק יָצָא מִמֶּנּוּ

עַבְדֵי סִיּוּעָא לְהֵוּא אַתְר דְּבַעֵי לְאַקְמָא.
וְעַל דָּא אִתְבַּלְבַּל לִישְׁנָהוֹן דְּלֹא יָכִילוּ
לְאַתְתַּקְפָּא רְעוּתָהוֹן בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.
בִּיּוֹן דְּאַתְחַלְף לִישְׁנָהוֹן לֹא אֶצְלָחוּ בְּעוֹבְדָא
בְּגִין דְּחִילָא דְלַעִילָא לֹא יָדְעֵי וְלֹא
אַשְׁתְּמוּדְעֵי בַר בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְכֵן אִתְבַּלְבַּל
לִישְׁנָא דְלֵהוֹן אִתְחַלַּשׁ חִילִיָּהוֹן וְאַתְבַּר
תְּקִפָּא דְלֵהוֹן.

תָּא חֲזִי, דְהָא מְלָה (ד) דְּאַמְרֵי תַתְּאֵי
בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כֹּלְהוּ חִילֵי שְׁמִיָּא יָדְעֵי
בִּיה וְאַתְתַּקְפֵי בִּיה. וְלִישׁוֹן אַחֲרָא לֹא יָדְעִין
וְלֹא אַשְׁתְּמוּדְעֵי בִּיה. וְעַל דָּא אֲלִין בִּיּוֹן
דְּאַתְבַּלְבַּל לִישְׁנָא דְלֵהוֹן, מִיָּד וַיִּחְדְּלוּ
לְבִנְוֹת הָעִיר. דְהָא אִתְבַּר חִילִיָּהוּ וְלֹא
יָכִילוּ לְמַעַבְדַּ מַּדֵּי בְרְעוּתָא דְלֵהוֹן.

לְחַוֵּי שְׁמִיָּה (ד) אֱלֹהִים (ד) דְּרָדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא) מְבַרֵּךְ מִן
עֲלָמָא וְעַד עֲלָמָא, דִּי חֲכָמְתָּא
וּגְבוּרְתָּא דִּי לֵיה הִיא. (דניאל ב) דְהָא בְּגִין (ד) א
דְּאַנְחִית קֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְזִי דְחֲכָמְתָּא
לְעֲלָמָא, אִתְחַלְּקוּ בִּיה בְּנֵי נְשָׂא וּבְעוּ
לְאַתְגַּרָּא בִּיה.

יְהִב חֲכָמְתָּא עֲלָהָ לְאָדָם הִרְאוּשׁוֹן,
וּבִהִיא חֲכָמָה (דף עו ע"ב) דְּאַתְגַּלִּי לִיה
יָדַע דְּרָגִין, וְאַתְדַּבֵּק בִּיְצֵר הָרַע, עַד
דְּאַסְתַּלְּקוּ מִגִּיָּה מְבוּעֵי דְחֲכָמְתָּא. וְלִבְתָּר
תְּב קָמֵי מְאַרְיָה, וְאַתְגַּלְיִין לִיה מְנִיָּיהוּ וְלֹא
כְּקֹדְמִיתָא. לְבְתָר בְּהֵוּא סְפָרָא דִּילִיָּהּ יָדַע
חֲכָמָאן. וְלִבְתָּר אֶתוּ בְּנֵי נְשָׂא וְאַרְגִּיזוּ
קָמִיָּה.

יְהִב חֲכָמְתָּא לְנַח וּפְלַח בָּהּ לְקֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, לְבְתָר מֵה כְּתוּב וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן
וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל כְּמָה דְּאַתְמָר. יְהִב חֲכָמְתָּא
לְאַבְרָהָם וּפְלַח בָּהּ לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

עשו. יעקב לקח שתי אחיות.
נתן חכמה למשה, מה פתוב
בו? (במדבר יב) בכל ביתי נאמן
הוא. ולא היה כמשה שמש
נאמן בכל הדרגות, ולא סטה
לבו בתשוקת אחד מהם, אלא
עמד באמונה עליונה פראוי.
נתן חכמה עליונה לשלמה
המלך, אחר כך מה פתוב בו?
(משלי א) משלי שלמה, (שם ל)
המשא נאם הגבר לאיתאאל
לאיתאאל ואכל. אמר שלמה,
אתי אל, והחכמה שלו היא.
ואכל - ואני יכול לעשות
רצוני. אחר כך (מלכים א-יח) ויקם
ה' שטן לשלמה וגו'.

בא ראה, משום קצת חכמה
שמצאו אלה מאותה חכמת
הראשונים, התגרו בקדוש-
ברוך-הוא, וכונו מגדל ועשו
כל מה שעשו, עד שהתפזרו
מעל פני הארץ, ולא נשארה
בהם חכמה לעשות דבר. אבל
לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא
יעורר חכמה בעולם ויעבדו
אותו בה. זהו שכתוב (יחזקאל לו)
ואת רוחי אתן בקרבכם
ועשיתי. לא פראשונים
שהשחיתו בה את העולם,
אלא - ועשיתי את אשר בחקי
תלכו ומשפטי תשמרו
ועשיתם.

רבי יוסי ורבי חייא היו
הולכים בדרך. אמר לו רבי
יוסי לרבי חייא, נפתח בתורה
ונאמר דבר. פתח רבי יוסי
ואמר, (דברים כג) פי ה' אלהיך
מתהלך בקרב מחנהך להצילך
ולתת איביך לפניך והיה
מחנהך קדוש ולא יראה בך
ערות דבר ושם מאחריך. פי ה'
אלהיך מתהלך? מהלך היה
צריך להיות! אלא כמו
שנאמר (בראשית א) מתהלך בגן

לבקר נפק מניה ישמעאל דארגזי קמי קדשא
ברוך הוא. וכן יצחק נפק מניה עשו. יעקב
נסב תרין אחתן.

יהב חכמתא למשה מה כתיב ביה (במדבר יב)
בכל ביתי נאמן הוא. ולא הוה כמשה
שמש מהימן בכלהו דרגין ולא סטא לביה
בתיאובתא דחד מנייהו. אלא קאים
במהימנותא עלאה כדקא יאות.

יהב חכמתא עלאה לשלמה מלפא. לבתר
מה כתיב ביה (משלי א) משלי שלמה (משלי)
המשא נאם הגבר לאיתאאל לאיתאאל ואכל.
אמר שלמה אתי אל וחקמתא דיליה הוא.
ואוכל ואיכול למעפד רעותי. לבתר (מלכים א יח)
ויקם יי שטן לשלמה וגו'.

תא חזי, בגין זעירו דחקמתא דאשפחו אלין
מההוא חכמה דקדמאי, אתגרו ביה
בקדשא בריך הוא, וכונו מגדל ועבדו כל מה
דעבדו. עד דאתפזרו מאנפי ארעא ולא
אשתאר בהו חכמה למעפד מידי. אבל לזמנא
דאתי קדשא בריך הוא יתער חכמתא בעלמא
ויפלחון ליה בה הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו)
ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי. לאו כקדמאי
דחבילו ביה עלמא. אלא ועשיתי את אשר
בחקי תלכו ואת משפטי תשמרו ועשיתם.

רבי יוסי ורבי חייא הוו אזלי בארחה. אמר
ליה רבי יוסי לרבי חייא נפתח
באורייתא ונימא מלה. פתח רבי יוסי ואמר
(דברים כג) פי יי אלהיך מתהלך בקרב מחנהך
להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחנהך
קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושם מאחריך.
פי יי אלהיך מתהלך, מהלך מיבעי ליה. אלא
כמה דאת אמר (בראשית א) מתהלך בגן לרוח
היום. ודא הוא אילנא דאכל מניה אדם

לרונח היום. וזהו אילן שאכל ממנו אדם הראשון. מתהלהף - נקבה. מהלהף - זכר.

וזהו שהלהף לפני ישראל כשהיו הולכים במדבר, שכתוב (שמות יג) וזה הלהף לפני ה' והוא שהולף לפני האדם כשהולף בדרך, שכתוב (תהלים פה) צדק לפניו יהלהף וישם לדרך פעמיו. וזהו שהולף לפני האדם בשעה שהוא זוכה. ולמה? להצילך ולתת איביך לפניך, להציל אדם בדרך ולא ישלט בו אחר.

ולכן צריך אדם להשמר מחטאיו ולטהר את עצמו. מה טהרה זו? שכתוב (דברים כג) והיה מחניף קדוש. מה זה קדוש? קדושים היה צריך להיות! אלא מחניף קדוש - אלו איברי הגוף שהגוף מתחבר ונתקן בהם. ולכן והיה מחניף קדוש. ולא יראה כף ערות דבר.

מה זה ערות דבר? זה דבר [ערוה] עריות, שזה הוא דבר שהקדוש ברוך הוא מואס בו יותר מהכל. כיון שאמר ולא יראה כף ערות, למה דבר? אלא רשעי העולם הללו שגועלים ומטמאים את עצמם בדבורם שיוצא מפייהם, וזהו ערות דבר.

וכך כף למה? משום שהוא הולף לפניך. ואם אפה עושה כף, מיד - ושב מאחריך. שלא ילך עמך וישוב מאחריך. ואנו הרינו הולכים לפניו בדרך, נחמסק בדברי תורה, שהרי התורה מתעטרת על ראשו של אדם והשכינה לא וזה ממנו.

פתח רבי חייא ואמר ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וגו' בא ראה מה כתוב, ויהי בנסעם מקדם. מה זה מקדם? מקדמונו של עולם. וימצאו? ויראו צריך הנה להיות! מה זה

הראשון. מתהלהף נוקבא מהלהף דבר. ודא הוא דאזיל קמיייהו ד'ישראל פד הו' אזלי במדברא דכתיב (שמות יג) ויי הולף לפניהם יומם וגו'. הוא דאזיל קמיה דבר נש פד אזיל בארחה. דכתיב, (תהלים פה) צדק להלהף וישם לדרך פעמיו. ודא הוא דאזיל קמיה דבר נש בשעתא דאיהו זכי. ולמה. להצילך ולתת איביך לפניך. לאשתזבא בר נש בארחה ולא ישלוט ביה אחרא.

ובגין כף לפעי ליה לבר נש לאסתמרא מחובוי ולדכאה לגרמיה. מאי דכיו דא. דכתיב, (דברים כג) והיה מחניף קדוש. מאי קדוש, קדושים מיבעי ליה. אלא מחניף קדוש אילין שייפי גופא דגופא אתחבר ואתתקן בהו. ובגין כף והיה מחניף קדוש. ולא יראה כף ערות דבר.

מאי ערות דבר. דא מלתא (ערוה) דעריין. דדא הוא מלה דקדשא בריה הוא מאיס בה יתיר מפלא. כיון דאמר ולא יראה כף ערות, אמאי דבר. אלא הני חייבי עלמא דגעלי ומסאבי גרמיהו במלה דלהון דנפקי מפומיהו והא איהו ערות דבר.

וכך כף למה. בגין דאיהו אזיל קמך. ואי את עביד פדין, מיד ושב מאחריך, דלא יזיל בהדך וייתוב מאחריך. ואנן הא אזלינן קמיה בארחה נתעסק במלי דאורייתא. דהא אורייתא אתעטרא על רישיה דבר נש ושכינתא לא אעדיאת מיניה.

פתח רבי חייא ואמר ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וגו' תא חזי, מה כתיב ויהי בנסעם מקדם. מאי מקדם. מקדמונו של עולם. וימצאו. ויראו מיבעי ליה מאי וימצאו. אלא מציאה אשכחו תמן

וימצאו? אלא מציאה מצאו שם מסודי החכמה מהקדמונים שהתנערה שם מבני המבול, ובה התעסקו לעשות באותו מעשה שעשו לסרב לקדוש-ברוך-הוא, והיו אומרים בפה ועושים מעשה.

ראה מה פתוב, הן עם אחד ושפה אחת לכלם. משום שהם בלב אחד וברצון אחד ומדברים בלשון הקדש. ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ואין מי שימנע מעשיהם. אבל מה מעשה? אבל ל להם הדרגות של מעלה ולשונם שלמטה, ואז נמנע מעשה שלהם. ומה משום שהיו ברצון ולב אחד ומדברים בלשון הקדש פתוב לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ודין שלמעלה לא יכל לשלט בהם - אנו או החברים שמתעסקים בתורה, ואנו בלב אחד ורצון אחד, על אחת כמה וכמה.

אמר רבי יוסי, מפאן שלאותם בעלי המחלקת אין להם קיום. שהרי בכל פעם שהללו בני העולם אלה עם אלה ברצון אחד ולב אחד - אף על גב שמורדים בקדוש-ברוך-הוא, לא שולט בהם הדין שלמעלה. פיון שנחלקו, מיד - ויפץ אתם ה' משם וגו'.

אמר רבי חייא, נשמע שהפל בדבור הפה תלוי, שהרי פיון שהתבלבלו, מיד ויפץ ה' אתם משם. אבל לעתיד לבא מה פתוב? (צפניה א) כי אז אהפף אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד, וכתוב (זכריה יד) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא והיה ה' אחד ושמו אחד. ברוף ה' לעולם אמן ואמן:

מרזי דחכמתא מקדמאי דאתנער תמן מן בני טופנא, ובה אשתדלו למעבד בההיא עבדתא דעבדו לסרבא ביה בקדשא בריף הוא, והו אומרי בפומא ועבדי (דף עו ע"ב) עבדתא.

חמי מה כתיב הן עם אחד ושפה אחת לכלם. בגין דאנון בלבא חד ורעותא חד וממללי בלשון הקדש. ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. ולית מאן דימנע עובדא דלהון. אבל מאי אעביד, אבל ל לון דרגין דלעילא, ולישן דלהון לתתא. וכדין אתמנע עובדא דלהון. ומה בגין דהו ברעותא ולבא חד וממללי בלשון הקדש פתיב לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ודינא דלעילא לא יכיל לשלטאה בהו. אנו או חברייא דמתעסקין באורייתא, ואנו בלבא חד ורעותא חד, על אחת כמה וכמה.

אמר רבי יוסי מפאן לאנון מארי דמחלוקת לית לון קיומא. דהא כל זמנא (ראלין) דבני עלמא אלין עם אלין ברעותא חדא ולבא חד, אף על גב דמרדי ביה בקודשא בריף הוא, לא שלטא בהו דינא דלעילא. פיון דאתפלגו מיד ויפץ יי אותם משם וגו'.

אמר רבי חייא אשתמע דכלא במלה דפומא תלייא. דהא כיון דאתבלבל מיד ויפץ יי אתם משם. אבל בזמנא דאתי מה כתיב, (צפניה א) כי אז אהפף אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי לעבדו שכם אחד וכתיב, (זכריה יד) והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא והיה יי אחד ושמו אחד. ברוף יי לעולם אמן ואמן:

פְּרֻשַׁת לָךְ לָךְ

זהר

לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִּתַח וְאָמַר, (ישעיה מו) שְׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה. שְׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב, כַּמָּה תִּקְיִפִּין לְפִייהוּ דְחֵיבֵינָא, דְחִמָּאן שְׁבִילֵי וְאַרְחֵי דְאוּרִייתָא וְלֹא מִסְתַּכְּלִין בְּהוּ, וְלְפִייהוּ תִּקְיִפִּין דְלֹא מְהִדְרִין בְּתִיבְתָא לְגַבֵּי מְרִיהוֹן, וְאַקְרוּן אֲבִירֵי לֵב. הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה דְמִתְרַחְקֵי מֵאוּרִייתָא.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר דְּמִתְרַחְקֵי מִקְדָּשָׁא בְּרִיף הוּא וְאַנּוּן רְחִיקִין מִנִּיהּ, וּבְגִין כֶּף אֲקָרוּן אֲבִירֵי לֵב. הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה דְלֹא כַּעֲאן לְקַרְבָּא לְגַבֵּי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, בְּגִין כֶּף אַנּוּן רְחוּקִים מִצְדָּקָה, פִּיּוֹן דְאַנּוּן רְחוּקִים מִצְדָּקָה רְחוּקִים אַנּוּן מִשְׁלוֹם דְלִית לוֹן שְׁלוֹם. דְכְתִיב, (ישעיה מח) אֵין שְׁלוֹם אָמַר יי לְרַשְׁעִים. מָאִי טַעְמָא בְּגִין דְאַנּוּן רְחוּקִים מִצְדָּקָה.

תָּא חֲזַי, אֲבַרְהָם בְּעֵי לְקַרְבָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא וְאַתְקַרַב. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים מה) אֶהְבֶּתְ צֶדֶק וְתִשְׁנֵא רְשַׁע. בְּגִין דְאַהֲבַת צֶדֶק וְשִׁנְאָה רְשַׁע אֶתְקַרַב לְצֶדֶקָה, וְעַל דָּא כְתִיב, (ישעיה מא) אֲבַרְהָם אוֹהֲבֵי. מָאִי טַעְמָא אוֹהֲבֵי, בְּגִין דְכְתִיב אֶהְבֶּתְ צֶדֶק. רְחִימוּתָא דְקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא דְרַחֲמִים (דף עו ע"א) לִיָּה אֲבַרְהָם מִכָּל בְּנֵי דְרִיָּה דְהוּוּ אֲבִירֵי לֵב וְאַנּוּן רְחוּקִים מִצְדָּקָה כַּמָּה דְאַתְמַר.

סתרי-תורה

(דף ע"ו ע"ב)

תַּנְאָא בְּתוּקְפָא דְהֶרְמֵנוּ דְמִלְפָּא, אֲנַצִּיב חַד אֵילְנָא רַבָּא וְתַקִּיף גוּ נְטִיעֵן עֲלֵאִין, נְטִיעַ אֵילְנָא דָא, בְּתַרִּיסַר תַּחּוּמִין

פְּרֻשַׁת לָךְ לָךְ

זהר

לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִּתַח וְאָמַר (ישעיה מו) שְׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה. שְׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב - כַּמָּה חֲזָקִים לְבוּתֵיהֶם שֶׁל הַרְשָׁעִים, שְׂרוּאִים אֶת שְׁבִילֵי וְדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בָּהֶם, וְלְבוּתֵיהֶם חֲזָקִים שְׂאִינָם חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה לְרַבּוֹנָם, וְנִקְרָאִים אֲבִירֵי לֵב. הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה - שְׁמִתְרַחְקִים מִן הַתּוֹרָה.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, שְׁמִתְרַחְקִים מִן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם רְחוּקִים מִמֶּנּוּ, וּמִשׁוּם כֶּף נִקְרָאוּ אֲבִירֵי לֵב. הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה - שְׂאִינָם רוֹצִים לְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשׁוּם כֶּף הֵם רְחוּקִים מִצְדָּקָה. פִּיּוֹן שְׁהֵם רְחוּקִים מִצְדָּקָה, רְחוּקִים הֵם מִשְׁלוֹם, שְׂאִין לָהֶם שְׁלוֹם, שְׁכַתוּב (ישעיה מח) אֵין שְׁלוֹם אָמַר ה' לְרַשְׁעִים. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׁהֵם רְחוּקִים מִצְדָּקָה.

בֵּא רָאָה, אֲבַרְהָם רָצָה לְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִתְקַרַּב. זֶהוּ שְׁכַתוּב (תהלים מה) אֶהְבֶּתְ צֶדֶק וְתִשְׁנֵא רְשַׁע. מִשׁוּם שְׂאֵהֵב צֶדֶק וְשִׁנְאָה רְשַׁע, הִתְקַרַּב לְצֶדֶקָה, וְעַל זֶה כְּתוּב (ישעיה מא) אֲבַרְהָם אֶהְבֵּי. מָה הַטַּעַם אֶהְבֵּי? מִשׁוּם שְׁכַתוּב אֶהְבֶּתְ צֶדֶק. הֵאֱהָבָה שְׂאֵהֵב אֲבַרְהָם אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, שְׁהָיוּ אֲבִירֵי לֵב, וְהֵם רְחוּקִים מִצְדָּקָה, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר.

סתרי תורה

לְמַדְנֵנוּ בְּתַקִּיף רְצוֹן הַמֶּלֶךְ נְטִיעַ אֵילָן אֶחָד גְּדוֹל וְחֲזָק בְּתוֹף הַנְּטִיעוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת, הַנְּטִיעָה שֶׁל הָאֵילָן הַזֶּה בְּתַרִּיסַר תַּחּוּמִים מְסֻבָּת. בְּאַרְבַּעַת צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם פְּרוּשָׁה רְגְלוֹ. ת"ק

פּרָסאות מְסֻעוֹתיו. כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל אוֹתָם פּרָסוֹת בּוֹ תְלוּיִים. כְּשֶׁזָּה מִתְעוֹרֵר, כָּלֵם מִתְעוֹרְרִים עִמוֹ. אֵין מִי שִׁיּוּצָא מִרְצוֹנוֹ. אַחַר כֵּן כָּלֵם בְּרָצוֹן אֶחָד עִמוֹ. קָם מִלְמַעְלָה, [וַיִּרְדַּ] יוֹרֵד בְּמִסְעוֹתָיו לְתוֹךְ הַיָּם. מִמְּנוּ הַיָּם [מִתְגַּלְהָה] מִתְמַלֵּא. הוּא הַמְקוֹר [וְשֶׁל כָּל] הַיָּם הַנוֹבְעִים, תַּחְתּוֹתָיו נִחְלָקִים כָּל מִימֵי בְרֵאשִׁית. הַשְּׁקָאוֹת הַגֵּן תְלוּיִים בּוֹ.

כִּי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הָעוֹלָמִים פּוֹרְחוֹת מִמְּנוּ. הַנְּשָׁמוֹת הַלְלוּ וְנִכְסוֹת לִגְן לְרֵדֶת לְעוֹלָם הַזֶּה. כְּשִׁיּוּצָאת נִשְׁמָה, הִיא מִתְבָּרַכֶת בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת לְהִיּוֹת אָב [לְרוֹת וְרָם] לַגּוֹרֵף [וְלַחַיּוֹת] בְּעֵלְיָה [שֶׁל הַדְּמוּת הַעֲלִיּוֹנָה]. זֶהוּ שְׂכֻחוֹב וַיֹּאמֶר ה' אֵל אֲבָרָם. הָרִי נִשְׁמָה עֲלִיּוֹנָה אֲבָא [לְרוֹת וְרָם] לַגּוֹרֵף בְּעֵלְיָה [שֶׁל דְּמוּת] עֲלִיּוֹנָה.

בְּשִׁרְיָה [הַנֶּפֶשׁ] לְרֵדֶת לְעוֹלָם הַזֶּה, מְשַׁבֵּיעַ אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשֹׁמֵר אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, וּמוֹסֵר לָהּ מְאָה מִפְּתוּחוֹת שֶׁל בְּרָכוֹת שֶׁל כָּל יוֹם לְהַשְׁלִים אֶת הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת כְּחֻשְׁבוֹן ל'ךָ ל'ךָ. שְׁהָרִי כָלֵם נִמְסְרוֹ לָהּ כְּדִי לְתַקֵּן בָּהֶם אֶת הַגֵּן וְלַעֲבֹדָה וְלִשְׁמֵרָהּ. מֵאֲרָצֶךָ - זֶה גֵן הָעֵדֶן.

[ומולדתך - זה הגן, שנקרא עין החיים, שהוא תריסר שבטים עליונים. ומבית אביך - זו השכינה. אביך זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר (משלי כח) גזול אביו גזול אביו ואמר אין פשע וגו'. ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא, ואין אמו אלא כנסת ישראל. אל הארץ אשר ארצך - זה הוא העולם הזה.] [ס"א ומולדתך - זה עין החיים. ומבית אביך - תריסר תחומים, שבטים עליונים. אל הארץ אשר ארצך - זהו העולם הזה]. ער כאן סתרי תורה.

רְבִי יוֹסִי פֶתַח, (תהלים פד) מַה יְדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ ה' צְבָאוֹת. יְדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ ה' צְבָאוֹת. יֵשׁ לְבָנֵי אָדָם לְהִסְתַּפֵּל בְּעִבּוֹדֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהָרִי כָּל בְּנֵי הָאָדָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מוֹסְפִלִים עַל מַה עוֹמֵד הָעוֹלָם וְעַל מַה הֵם קְנִימִים. שְׂכָאֲשֶׁר בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, עֲשָׂה שָׁמַיִם מֵאֵשׁ וּמַמִּים מֵעֲרָבִים יַחַד, וְלֹא הָיוּ קוֹפְאִים, וְאַחַר כֵּן קִפְאוּ וְעָמְדוּ בְרוּחַ עֲלִיּוֹנָה,

אִסְתַּחֲרָה, בְּאַרְבַּע סֻרִינ דְּעֵלְמָא פְרִישָׁא רְגֵלִיהָ. ת"ק פְּרִסֵי מִטְלָנוּי, כָּל רְעוּתֵיךָ דְאַנּוּן פְּרִסִין בֵּיהּ תְלִינן, כַּד אֲתַעֲרָה הָאֵי, כְּלָהוּ מִתְעַרְינן בְּהַדְיָה לִית מָאן דְנִפְיָק מִרְעוּתֵיהָ. לְבַתָּר, כְּלָהוּ בְרַעוּתָא הָדָא בְּהַדְיָה, קָם מִלְעֵילָא (ס"א נַחִית) אֲתַנְחִית בְּמִטְלָנוּי לְגוֹ יִמָּא. מִנְיָה יִמָּא (אֲתַגְלִי) אֲתַמְלִימָא. אִיהוּ מְקוֹרָא (דְכָל ד"א לְכָל) מִיּוֹן דְנִבְעִין. תַּחְתּוֹתֵיהָ מִתְפַּלְגִין כָּל מִימוּי דְבְרֵאשִׁית, שְׁקִיּוֹ דְגַנְתָּא בֵּיהּ תְלִינן.

כָּל נִשְׁמָתִין דְּעֵלְמָא מְנִיָּה פְרַחִין. נִשְׁמָתִין אֵלִין עֲאֵלִין בְּגַנְתָּא לְנַחְתָּא לְהָאֵי עֵלְמָא. נִשְׁמָתָא כַּד נִפְקָא אֲתַבְּרָכָא בְּשִׁבְעַת בְּרָכָאן לְמַהוּי אֲבָא (ד"א ל"ג לְרוּחָא וְרָם) לְגוּפָא (וּלְמַהוּי) בְּסִלְקִיו (דְדִיוּקְנָא עֲלָאָה הָדָא הוּא דְכַתִּיב וַיֹּאמֶר יי אֵל אֲבָרָם הִיא נִשְׁמָתָא עֲלָאָה אֲבָא (ד"א ל"ג לְרוּחָא וְרָם) לְגוּפָא בְּסִלְקִיו) דְדִיוּקְנָא עֲלָאָה.

כַּד בְּעִיָּא (נִפְשָׁא) לְנַחְתָּא לְהָאֵי עֵלְמָא, אוֹמֵי לָהּ קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמִיטְר פְּקוּדֵי אוֹרִייתָא וְלְמַעַפְד רְעוּתֵיהָ. וּמוֹסֵר לָהּ מְאָה מִפְּתוּחָאן דְבְּרָכָאן דְכָל יוֹמָא לְאֲשַׁלְמָא לְדַרְגִין עֲלֵאִין כְּחוּשְׁבוֹן ל'ךָ ל'ךָ, דְהָא כְּלָהוּ אֲתַמְסֵר לָהּ בְּגִין לְאֲתַקְנָא כְּהוּ לְגַנְתָּא וְלְמַפְלַח לָהּ וְלִנְטָרָא לָהּ. מֵאֲרָצֶךָ דָּא גַנְתָּא דְעֵדֶן.

[ומולדתך דא גופא דאתקרי אילנא דחיי דאיהו תריסר שבטין עלאין. ומבית אביך דא שביתא. אביך דא קדשא ברוך הוא. שנאמר (משלי כח) גזול אביו ואמו ואומר אין פשע וגו'. ואין אביו אלא קדשא ברוך הוא ואין אמו אלא כנסת ישראל. אל הארץ אשר ארצך דא איהו האי עלמא, (נ"א ומולדתך דא אילנא דחיי, ומבית אביך תריסר תחומין שבטין עלאין. אל הארץ אשר ארצך דא איהו האי עלמא), (ער כאן סתרי תורה).

רְבִי יוֹסִי פֶתַח (תהלים פד) מַה יְדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יי צְבָאוֹת. פְּמָה אֵית לוֹן לְבָנֵי נִשְׂא לְאִסְתַּפְּלָא בְּפוּלְחָנָא דְקְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא. דְהָא כָּל בְּנֵי נִשְׂא לֹא יוֹדְעִי וְלֹא מוֹסְתַפְּלִי עַל מַה קְאִים עֵלְמָא. וְאַנּוּן עַל מַה קְנִימִין. דְכַד בְּרָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא עֵלְמָא עֵבֵד שְׁמִיָּא מֵאֵשׁ

פְּמָה יֵשׁ לְבָנֵי אָדָם לְהִסְתַּפֵּל בְּעִבּוֹדֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהָרִי כָּל בְּנֵי הָאָדָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מוֹסְתַפְּלִים עַל מַה עוֹמֵד הָעוֹלָם וְעַל מַה הֵם קְנִימִים. שְׂכָאֲשֶׁר בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, עֲשָׂה שָׁמַיִם מֵאֵשׁ וּמַמִּים מֵעֲרָבִים יַחַד, וְלֹא הָיוּ קוֹפְאִים, וְאַחַר כֵּן קִפְאוּ וְעָמְדוּ בְרוּחַ עֲלִיּוֹנָה,

ומשם שתל את העולם לעמד על עמודים, ואותם התומכים לא עומדים אלא ברוח ההיא. ובשעה שאותה הרוח עולה, כלם מתרופפים וזעים והעולם רותת. זהו שכתוב (איוב ט) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון. והכל עומד על התורה. שפאשר ישראל משתדלים בתורה, מתקים העולם, ואותם העמודים התומכים קימים במקומם בקיים שלם.

בא ראה, בשעה שמתעורר חצות הלילה והקדוש ברוך הוא נכנס לגן העדן להשתעשע עם הצדיקים, כל האילנות של גן העדן מזמרים ומשפחים לפניו, שכתוב (דברי הימים-א טז) אז ירננו עצי היער מלפני ה' וגו'.

והכרוז קורא בחיל ואומר: לכם אומרים קדושים עליונים, מי מכם שנכנסה רוח לאזניו לשמע, ועיניו פקוחות לראות, ולבו פתוח לדעת, בשעה שהרוח של כל הרוחות מרימה את התבשומות הנשמה, ומשם יוצא הקול של הקולות, הצבאות התפזרו לארבעה רוחות העולם.

א. אחד עולה לצד אחד. ב. אחד יורד לאותו הצד. ג. אחד נכנס בין שנים. ד. שנים מתעוררים [מתעוררים] בשלשה. ה. שלשה נכנסים באחד. ו. אחד מוציא גונים. ז. ששה מהם לצד אחד, וששה מהם יורדים לאותו הצד. ח. ששה נכנסים בשנים עשר. ט. שנים עשר מתעוררים בעשרים ושנים. י. ששה כלולים בעשרה. יא. עשרה עומדים באחד.

וממים מתערבין כחדא ולא הוו גלדי. ולבתר אגלידו וקיימו ברוחא עלאה ומתמן שתיל עלמא, לקיימא על סמכין, ואנון סמכין לא קיימין אלא בההוא רוחא, ובשעתא דההוא רוחא אסתלק פלהו מרפפין וזעין ועלמא ארתת הדא הוא דכתיב, (איוב ט) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון. וכלא קאים על אורייתא, דכד ישראל משתדלי באורייתא מתקיים עלמא ואנון קיימין וסמכין קיימין באתרייהו בקיומא שלים.

תא חזי, בשעתא דאתער פלגות ליליא וקודשא בריך הוא עאל לגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקא, פלהו אילנין דבגנתא דעדן מזמרון ומשפחין קמיה. דכתיב, (דברי הימים א טז) אז ירננו עצי היער מלפני יי וגו'.

וכרוזא קרי בחיל ואמר לכוון אמרין קדישין עליונין, מאן מנכון דעייל רוחא באודנוי למשמע, ועינוי פקחין למחמי. ולביה פתוח למנדע, בשעתא דרוחא דכל רוחין ארים בסימו דנשמתא, ומתמן נפיק קלא דקליא, חילין אתבדר לארבע סטרי עלמא.

א חד סליק לסטר חד. ב חד נחית לההוא סטר. ג חד עייל בין תרין. ד תרין מתערין [מתעורין] בתלת. ה תלת עיילי בחד. ו חד אפיק גוונין. ז שית מנהון לסטר חד, ושית מנהון נחתי לההוא סטר. ח שית עיילי בתריסר. ט תריסר מתערין בעשרין ותריין. י שית פלילין בעשרה. יא עשרה קאים בחד.

א. פי' כתר עליון הנקרא רחא וכל רוחין כשבא להרים מתיקת הנשמה ממקום הבינה: ב. פירוש הנפש אתרבת ברוח: ג. פי' הרוח יורד למטה להתחבר עם הנפש: ד. פי' הנשמה השוכנת בין רוח לנפש: ה. פי' שאו הרוח והנפש מתערנין בנשמה: ו. פי' נפש רוח ונשמה כלם נכנסים בבינה או הבינה מוציא ניצוצות: ז. פי' אותן שש ניצוצות הראשונות סוכבות למקום התפארת עולם הבנין שש קצוות ושש ניצוצות יורדות למדת מלכות. ר"ל שבע היכולות ממקום שהן באות: ח. פי' אותן שש שהן בו' ספירות עולם הבנין עולים לשם של"ב הויות: ט. פי' אותן י"ב הויות עולים למקום הבינה מקור כ"ב אותיות: י. פי' הו' ניצוצות שבמלכות ר"ל שבעה היכולות כלילן בו' ספירות: יא. פירוש העשר ספירות עומדין בחד נקודה עלאה וכלל המאמר להודיענו מעלת הנשמה ומעלת תורתנו הקדושה:

אוי לאותם שישינים ושנה
בנחיריהם, לא יודעים ולא
מסתכלים איך יקומו בדין
כשהחשבון נמנה, כשנבטמא
הגוף, והנשמה משוטטת על פני
האזיר שמאיר ועולה ויורדת,
והשערים לא נפתחים,
ומתגלגלים פאכנים בתוף
הקלע. אוי להם! מי יבקש אותם
שלא יקומו בתענוג הזה? בתוף
המקומות של ענוגי הצדיקים
ונפקד מקומם. ונמסרים בידי
דומה, יורדים ולא עולים.
עליהם כתוב (איוב ז) פלה ענן וילך
פן יורד שאול לא יעלה.

באותה השעה מתעוררת
שלהבת אחת מצד הצפון, ומכה
בארבעה רוחות העולם, ויורדת
ומגיעה לבין פנפי התרנגול,
ומתעוררת בו אותה השלהבת
וקורא. ואין מי שמתעורר, פרט
לאותם צדיקי האמת שעומדים
ומתעוררים בתורה. ואז הקדוש
ברוך הוא וכל אותם הצדיקים
שבתוף גן העדן מקשיבים
לקולם, כמו שנאמר (שיר ח)
היושבת בגנים חברים מקשיבים
לקולך השמיעני.

ויאמר ה' אל אברהם. מה כתוב
למעלה? (בראשית יא) וימת הרן על
פני תרח אביו וגו'. מה אומר
כאן? אלא עד אותו היום לא
היה אדם שמת בחיי אביו פרט
לזה, וכשנזרק אברהם לאש,
נהרג חרן, ומשום זה יצאו משם.
ומי תנן את חרן? אלא כיון שהשליכו את אברהם
לאור כשרים, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא
והצילו, והיה חרן אחיו עומד שם.

אמרו הכשרים, בשביל זכותו של חרן נצול. מיד
יצאה שלהבת של אש ושרפה את חרן. והו שכתוב
וימת חרן על פני תרח אביו. ויש שאומרים שאין
שולטת אש בורעו של תרח, אבל נשליך את חרן

לאש, ואם לא יבער, נדע ודאי שאין שולטת האש בורעו. מיד השליכו את חרן לאש ושרפה, והיה תרח אביו עומד שם. והו שכתוב וימת חרן על פני

תרח אביו.

ווי לאנון דניימי שנתא בחוריהון, לא ידעי
ולא מסתכלין איך יקומו בדינא
דחושבן אתפקד, (דף טו ע"ב) פד אסתאב גופא,
ונשמתא שטיא על אנפי דאזירא דטיהרא,
וסלקא ונחתא, ותרעין לא מתפתחין,
מתגלגלן פאכנין בגו קוספיתא. ווי לון מאן
יתבע לון, דלא יקומו בעדונא דא בגו דוכתי
דענוגי דצדיקיא, ואתפקדון דוכתייהו.
ואתמסרון בידי דדומה, נחתי ולא סלקי.
עלייהו כתיב, (איוב ז) פלה ענן וילך פן יורד
שאול לא יעלה.

בהחיה שעתא אתער שלהובא חד מסטר
צפון ובטש בארבע סטרי עלמא
ונחית ומטי בין גדפי דתרנגולא ואתער ההוא
שלהובא ביה וקרי, ולית מאן דאתער פר
אנון זכאי קשוט דקיימי ואתערו באורייתא.
וכדין קדשא בריך הוא וכל אנון צדיקיא
דבגו גנתא דעדן צייתי לקליהון. כמה דאת
אמר, (שיר השירים ח) היושבת בגנים חברים
מקשיבים לקולך השמיעני:

ויאמר יי אל אברהם, מה כתוב לעילא (בראשית
יא) וימת חרן על פני תרח אביו וגו'.

מאי איריא הכא, אלא עד ההוא יומא לא
הוה בר נש דמית בחיי אבוי בר דא, וכד
אתרמי אברהם לנורא אתקטיל חרן, ובגין דא
נפקו מתמן (מאן קטיל לון לתרו, אלא כיון דרמו אברהם לנורא
דכשראי, אתגלי עליה קדשא בריך הוא ושוכיה, ונתת חרן אחיו קאי תמן.

אמרו כשראי בגין וכוותיה חרן אשתויב, מיד נפק שלהובא דאשא ואזקריה
לתרו, תדא הוא דכתיב וימת חרן על פני תרח אביו. ואית דאמרי
נרעא דתרח לית אשא שלמא ביה, אבל נרמי לתרו לנורא, ואי לא איתוקד
נדע בודאי דלא שלמא נורא בנרעיה, מיד רמי לית לתרו לנורא ואתוקד ותוה
תרח אביו קאים תמן תדא הוא דכתיב וימת חרן על פני תרח אביו.

ואם לא יבער, נדע ודאי שאין שולטת האש בורעו. מיד השליכו את חרן לאש ושרפה, והיה תרח אביו עומד שם. והו שכתוב וימת חרן על פני

באותו היום נדעו כל אמה ולשון שלא הציל את אברהם אלא הקדוש ברוך הוא שהוא יחידו של עולם, והיו מביאים את בניהם למשכנו של אברהם, ואומרים לו: ראינו אותך שאתה בוטח בקדושי ברוך-הוא שהוא רבון העולם, למד את בנינו מדרךך שאתה יודע, ועליהם אמר הכתוב (תהלים מז) נדיב עמים נאספו עם אלהי אברהם].

בא ראה מה כתוב, ויקח תרח את אברהם בנו ואת לוט בן הרן וגו', ויצאו אתם מאור פשדים. ויצאו אתם? אתו היה צריך להיות, שהרי כתוב ויקח תרח וגו'. מה זה ויצאו אתם? אלא תרח ולוט עם אברהם ושרה וצאו, שהם היו העקר לצאת מתוך אותם הרשעים. שפיון שראה תרח שאברהם בנו נצל מתוך האש, חזר לעשות את רצונו של אברהם, ומשום כך ויצאו אתם תרח ולוט.

ובשעה שיצאו מה כתוב? ללכת ארצה כנען. שרצונם היה ללכת לשם. מכאן למדנו, כל מי שמתעורר להטהר, מסייעים אותו. בא ראה שכך הוא, שפיון שכתוב ללכת ארצה כנען, מיד - ויאמר ה' אל אברהם לך לך. ועד שהוא התעורר בתחלה, לא כתוב לך לך.

בא ראה, הדבר שלמעלה לא מתעורר עד שמתעורר למטה בראשונה על מה שישרה עליו אותו שלמעלה. וסוד הדבר - האור השחר אינו נאחז באור הלבן עד שהיא מתעוררת בראשונה. כיון שהיא מתעוררת בראשונה, מיד שורה עליה האור הלבן.

ועל זה כתוב (שם טז) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל, כדי שלא יפסק האור הלבן מן העולם לעולמים. וכן (ישעיה טב) המזכירים את ה' אל דמי וכן כיון שמעיר אדם התעוררות

בהוא יומא ודעו כל אומנא ולישננא דלא שיוכיה לאברהם אלא קדשא ברוך הוא דאיהו יחידאי דעלמא, והונו מיתין בנייהו למשכניה דאברהם ואמרין ליה חמינו לך, דאת רחיין בקדשא ברוך הוא דאיהו רבוניה דעלמא, אוליה לבננא מאורקח דאת רבע, ועלייהו אמר קרא (תהלים מז) נדיב עמים נאספו עם אלהי אברהם).

תא חזי, מה כתיב ויקח תרח את אברהם בנו ואת לוט בן הרן וגו'. ויצאו אתם מאור פשדים. ויצאו אתם, אתו מיבעי ליה. דהא כתיב ויקח תרח וגו' מאי ויצאו אתם. אלא תרח ולוט עם אברהם ושרה נפקו דאנון הו עקרא למיפק מגו אנון חייביא, דכיון דחמא תרח דאברהם בריה אשתזיב מגו נורא, אתהדר למעבד רעותיה דאברהם, ובגין כך ויצאו אתם תרח ולוט.

ובשעתא דנפקו מה כתיב ללכת ארצה כנען. דרעותא דלהון הוה למיהיך תמן. מכאן אוליפנא כל מאן דאתער לאתדפאה מסייעין ליה. תא חזי, דהכי הוא דכיון דכתיב ללכת ארצה כנען מיד ויאמר יי אל אברהם לך לך, ועד דאיהו לא אתער בקדמיתא לא כתיב לך לך.

תא חזי, מלה דלעילא לא אתער עד דאתער לתתא בקדמיתא על מה דתשרי ההיא דלעילא, ורזא דמלה, נהורא אוכמא לא אתאחיד בנהורא חנורא עד דאיהי אתערית בקדמיתא, כיון דאיהי אתערית בקדמיתא, מיד נהורא חנורא שרייא עליה.

ועל דא כתיב (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל. בגין דלא יתפסק נהורא חנורא מעלמא לעלמין. וכן (ישעיה טב) המזכירים את יי אל דמי לכם. בגין לאתערא לתתא במה דישרי אתערוותא לכם, כדי לעורר למטה במה שתשרה ההתעוררות שלמעלה.

[מוכה] בראשונה, אז מתעוררת התעוררות שלמעלה. בא ראה, פיון שכתוב ויצאו אתם מאור פשדים וגו', מיד - ויאמר ה' אל אברהם וגו'.

ויאמר ה' אל אברהם לך לך. אמר רבי אלעזר, לך לך - לעצמך, לתקן את עצמך, ולהתחנן לתקן את דרגתך. לך לך - אינך וכו' כדאין לעמד כאן בין הרשעים הללו. וסוד הדבר - לך לך, שהרי הקדוש ברוך הוא נתן לאברהם רוח של חכמה, והיה יודע ומצריך [צדדי] צדדי ישוב העולם, והסתכל בהם ושקל במשקל וידע את הפחות הממנים על צדדי הישוב.

בשהגיע לתוך נקדת אמצע הישוב, שקל במשקל ולא היה עולה בידו. התבונן לדעת את הכח שממנה עליה, ולא יכל להתדבק ברוצונו. שקל כמה פעמים, וראה שהנה משם נשתל כל העולם. התבונן וצריך ושקל לדעת, וראה שהנה הכח הצליון שעליה אין לו שעור, עמק ונסתר, ואינו כמו הצדדים של דרגות הישוב.

התבונן ושקל וידע שהרי כמו שמהנקדה היא אמצעיתו של הישוב, ממנה נשתל כל העולם לכל צדדיו. כך גם ידע שהרי הכח ששורה עליה, משם יצאו כל שאר הפחות הממנים על כל צדדי העולם, וכלם אחוזים בו. אז (בראשית יא) ויצאו אתם מאור פשדים ללכת ארצה כנען.

עוד, השגיח ושקל וצריך לעמד על ברור הדבר של אותו המקום ולא היה יודע, ולא יכל לעמד עליה להשיג. פיון שראה את פחו של המקום הזה ולא יכל לעמד עליו, מיד ויבאו עד חרן וישבו שם.

דלעילא. וכן פיון דאתער בר נש אתערוותא בקדמיתא פדין אתער אתערוותא דלעילא. תא חזי, פיון דכתיב ויצאו אתם מאור פשדים וגו' מיד ויאמר יי אל אברהם וגו'.

ויאמר יי אל אברהם לך לך, אמר רבי אלעזר לך לך, לגרמך לאתקנא גרמך, (לאסתקפא) לאתקנא דרגא דילך. לך לך, לית אנת (כו"א כדאי) למיקם הכא בין חייבין אלין. ורזא דמלה לך לך (דף עח ע"א) דהא קדשא בריך הוא יהיב ליה לאברהם רוחא דחכמתא, והוה ידע ומצריך (צדדי) סטרי דיישובי עלמא, ואסתפל בהו ואתקל בתיקלא וידע חילין די ממנן על סטרי יישובא.

בר מטא לגו נקודה דאמצעיתא דיישובא תקיל בתיקלא ולא הוה סליק בידיה. אשגח למנדע חילא די ממנא עליה ולא יכיל לאתדבקא ברעותיה, תקיל כמה זמנין וחקא דהא מתמן אשתיל כל עלמא, אשגח וצריך ותקל למנדע וחקא דהא חילא עלאה דעלה לית ליה שעורא עמיק וסתים ולא איהו כגוויי דסטרי דרגי דיישובא.

אשגח ותקיל וידע דהא כמה דמההיא נקודה אמצעיתא דיישובא מניה אשתיל כל עלמא לכל סטרוי. הכי נמי ידע דהא חילא דשרי עליה מתמן נפקו כל שאר חילין דממנן על כל סטרי עלמא, וכלהו ביה אחידן. פדין (בראשית יא) ויצאו אתם מאור פשדים ללכת ארצה כנען.

עוד אשגח ותקיל וצריך למיקם על ברירא דמלה דההוא אתר ולא הוה ידע ולא יכיל למיקם עליה לאתדבקא, פיון דחקא תקפא דהאי אתר ולא יכיל למיקם עליה מיד ויבאו עד חרן וישבו שם.

מה הטעם של אכרָהם? אלא שהוא היה יודע ומצָרף את כל אותם השליטים מנהיגי העולם בכל צדדי הישוב, והיה שוקל ומצָרף אותם השולטים בצדדי הישוב מנהיגי הפוכבים והמזלות שלהם מי הם החזקים אלו על אלו. והיה שוקל את כל ישובי העולם [ולא] והיה עולה בידו. פשהגיע למקום הזה ראה את חזק העמקים ולא יכל לעמד בו. פיון שראה הקדוש ברוך הוא את התעוררותו ותשוקתו, מיד התגלה עליו ואמר לו לך לך, לדעת אותך ולתקן עצמך.

מארצך - מאותו הצד של הישוב שהיית נדבק בו. וממולדתך - מאותה החכמה שאתה מתבונן ושוקל את תולדתך והרגע והשעה והזמן שנולדת בו, ובאותו הפוכב ובאותו המזל. ומבית אביך - שלא תשגיח בבית אביך. ואם יש לך שרש להצליח בעולם מבית אביך, משום כך לך לך מהחכמה הזו ומההשגחה הזו בא ראה שפך הוא, שהרי יצאו מאור פשדים והיו בחרן, למה יאמר לו לך לך מארצך וממולדתך? אלא עקר הדבר פמו שנאמר. אל הארץ אשר ארצך. ארצך - מה שלא יכלת לעמד עליו, ולא יכלת לדעת את פח הארץ ההיא שהוא עמק ונסתר.

ואעשך לגוי גדול וגוי. ואעשך - משום שפתוב לך לך. ואברכך - משום שפתוב מארצך. ואגדלה שמך - משום שפתוב ממולדתך. והיה ברכה - משום שפתוב ומבית אביך.

מאי טעמא דאברהם. אלא דאיהו הוה ידע וצריך בכל אנון שלטנין מדברי עלמא בכל סטרי דישובא, והוה תקיל וצריך אנון דשלטין בסטרי דישובא מדברי פכביא ומזליהון, מאן אנון תקיפין אלין על אלין, והוה תקיל כל ישובי דעלמא (ולא) והוה סליק בידוי. פד מטא להאי אתר חמא תקיפו דעמיקין ולא יכיל למיקם ביה. פיון דחמא קדשא בריך הוא אתערותא דיליה ותיאובתא דיליה, מיד אתגלי עליה ואמר ליה לך לך, למנדע לך ולאתקנא גרמך.

מארצך, מההוא סטרא דישובא דהוית מתדבק ביה. וממולדתך, מההוא חכמה דאת משגח ותקיל תולדתא דילך ורגעא ושעתא וזמנא דאתיילידת ביה ובההוא כוכבא ובההוא מזלא. ומבית אביך, דלא תשגח בביתא דאבוך. ואי אית לך שרשא לאצלחא בעלמא מביתא דאבוך, בגין כך לך לך מהחכמה דא ומאשגחותא דא.

תא חזי, דהכי הוא, דהא נפקו מאור פשדים והוה בחרן, אמאי יימא ליה לך לך מארצך וממולדתך. אלא עקרא דמלתא כמה דאתמר. אל הארץ אשר ארצך. ארצך מה דלא יכילת למיקם עליה ולא יכילת למנדע חילא דההיא ארעא דאיהו עמיק וסתים:

ואעשך לגוי גדול וגוי ואעשך, בגין דכתיב לך לך. ואברכך, בגין דכתיב מארצך. ואגדלה שמך, בגין דכתיב וממולדתך. והיה ברכה, בגין דכתיב ומבית אביך.

סתרי תורה

ואַעֲשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל הַאִי בְרַכְתָּא חֲדָא, וְאַבְרָכְךָ תְּרִין, וְאַגְדְּלָה שְׁמֵךְ תְּלַת, וְהָיָה בְּרַכָּה אַרְבַּע. וְאַבְרָכָה מְבַרְכִיךָ חֲמֵשׁ, וּמְקַלְלֶךָ אָאוּר שִׁית. וְנִבְרַכּוּ בְךָ כָּל מְשַׁפְּחוֹת הָאָדָמָה הָאֵל שְׁבַע. פִּינּוֹן דְּאַתְּבְּרַכּוּ בְּאֵלִין שְׁבַע בְּרַכְאן, מַה כְּתִיב וַיִּלֶךְ אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יי לְנַחְתָּא לְהָאִי עֲלָמָא כְּמָה דְאַתְּפַקְדָּא.

מִיָּד וַיִּלְךְ אֲתוּ לוֹט. דָּא אִיהוּ נָחֵשׁ דְּאַתְלִטְיָא וְאַתְלִטְיָא עֲלָמָא בְּגִיגְיָה דְּאִיהוּ קָאִים לְפַתְחָא לְאַסְטָאָה לְגוּפָא, וְלֹא תַפְעוּל נְשַׁמְתָּא פּוּלְחָנָא דְאַתְּפַקְדַת עַד דִּיעַבְרוּן עֲלָה בְּהָאִי עֲלָמָא תְּלַת עֶשֶׂר שְׁנִין, דְּהָא מִתְרִיסַר שְׁנִין וְלַעֲיֵלָא נְשַׁמְתָּא אֲתַעֲרַת לְמַפְלַח פּוּלְחָנָא דְאַתְּפַקְדַת הָדָא הוּא דְכְּתִיב. וְאַבְרָם בֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה. שְׁבַע וְחֲמֵשׁ תְּרִיסַר אַנּוּן (וּתְרִין עֲלָאִין עֲלִיָּהוּ אַרְבַּע סְרִי אַנּוּן).

וְכַדִּין אֲתַחְזִיאַת נְשַׁמְתָּא בְּהָאִי עֲלָמָא. דְּאִיהִי אֲתָיָא מִחֲמַשׁ שָׁנִים דְּאַנּוּן ת"ק פְּרַסֵי דְּאֵילְנָא דְחַיִי. וְשִׁבְעִים שָׁנָה דָּא אִיהוּ הַהוּא אֵילְנָא מִמֶּשׁ דְּאִיהוּ שְׁבִיעַאָה לְדַרְגִין וְשִׁבְעִין שָׁנָה אֲתַקְרִי. פְּדִין נְפֻקַת מִהַהוּא זוּהֶמָּא דְנָחֵשׁ וְעֵאלַת בְּפוּלְחָנָא קְדִישָׁא הָדָא הוּא דְכְּתִיב בְּצֵאתוֹ מִחֶרֶן (יְמִי ע' שָׁנָה לֹא סְפוּרוֹת חַיִּים מִהַהוּא אַרְבַּע סְרִי) מִהַהוּא רוּגְזָא וְתוּקְפָא דְהַהוּא (שָׁטוּ) נָחֵשׁ דְּהָיָה אֲסֻטִי לִיָּה עַד הַשְּׁתָּא לְגוּפָא וְשִׁלְטָא עֲלוּי.

בְּאֵילְנָא שְׁלִטָּא עָרְלָה תְּלַת שְׁנִין. בְּכַר נֶשׁ תְּלַת סְרִי שְׁנִין דְּאַקְרוּן שְׁנֵי עָרְלָה, פִּינּוֹן דְּאַעְבְּרוּ עַל גּוּפָא אַנּוּן שְׁנִין וְאַתְעַבְּרַת (ר"א וְאַתְעֲרַת) נְשַׁמְתָּא לְמַפְלַח פּוּלְחָנָא קְדִישָׁא, פְּקִידַת לְגוּפָא לְרַעוּתָא טְבָא, לְכַפּוּף לְהַהוּא נָחֵשׁ דְּהָא לֹא יְכִיל לְשִׁלְטָאָה בְּמָה דְּהוּי, דְּכְּתִיב וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְגו' (אַבְרָם דָּא י' אֶת שְׂרֵי דָא ה' י' דָּא

שְׁעָבְרוּ עַל הַגּוּף אוֹתָן הַשְּׁנַיִם וְהַתְעַבְּרָה [ר"א וְהַתְעוּרְרָה] הַנְּשֻׁמָּה לְעַבְדָּא אֶת עֲבוּדַת הַקְּדוּשׁ, הִיא מְצוּיָה אֶת הַגּוּף לְרַצּוֹן טוֹב, לְהַכְנִיעַ אֶת אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ שֶׁהִנֵּה לֹא יְכוּל לְשִׁלְטַת כְּמוֹ שֶׁהָיָה, שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְגו' [אַבְרָם ו' י' אֶת שְׂרֵי ו' ה' י' ו' הַנְּשֻׁמָּה לְנֻשְׁמָה, הוּא זְכַר. ה' ו' הַנְּשֻׁמָּה שֶׁל הַנְּקֻבָּה]. זֶה הַגּוּף, שֶׁהוּא

סתרי תורה

ואַעֲשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל. זוּ בְּרַכָּה אַחַת. וְאַבְרָכְךָ - שְׁתִּים. וְאַגְדְּלָה שְׁמֵךְ - שְׁלֹשׁ. וְהָיָה בְּרַכָּה - אַרְבַּע. וְאַבְרָכָה מְבַרְכִיךָ - חֲמֵשׁ. וּמְקַלְלֶךָ אָאוּר - שֵׁשׁ. וְנִבְרַכּוּ בְךָ כָּל מְשַׁפְּחוֹת הָאָדָמָה - הֵנָּה שְׁבַע. פִּינּוֹן שֶׁהַתְּבַרְךָ בְּשִׁבְעַת הַבְּרָכוֹת הַלְלוּ, מַה כְּתוּב? וַיִּלֶךְ אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה', לְרֹדֶת לְעוֹלָם הֵנָּה כְּפִי שֶׁהֲצִטּוּהָ.

מִיָּד וַיִּלְךְ אֲתוּ לוֹט. זֶה הַנְּחֹשׁ שֶׁהַתְקַלֵּל וְהַתְקַלֵּל הָעוֹלָם בְּגִלְלוֹ, שֶׁהוּא עוֹמֵד לְפַתַח לְהַסְטִין לְגוּף, וְלֹא תַפְעַל הַנְּשֻׁמָּה עֲבוּדָה שֶׁהֲצִטּוּתָהּ עַד שֶׁיעֲבֹרוּ עָלֶיהָ בְּעוֹלָם הֵנָּה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים. שְׁהֲרִי מְשֻׁנִים עֶשֶׂר שָׁנִים וּמְעַלָּה מִתְעוּרְרַת הַנְּשֻׁמָּה לְעַבְדָּא אֶת הָעֲבוּדָה שֶׁהֲצִטּוּתָהּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב. וְאַבְרָם בֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה. שְׁבַע וְחֲמֵשׁ הֵם שָׁנִים עֶשֶׂר [וְשְׁנֵי עֲלוּיִים עֲלֵיהֶם - אַרְבַּעַת עֶשֶׂר הֵם].

וְאִזּוּ נְרָאִית הַנְּשֻׁמָּה בְּעוֹלָם הֵנָּה, שֶׁהִיא בְּאֵה מִחֲמַשׁ שָׁנִים שֶׁהֵם ת"ק פְּרַסוֹת שֶׁל עֶץ הַחַיִּים. וְשִׁבְעִים שָׁנָה - זֶהוּ אוֹתוֹ אֵילָן מִמֶּשׁ, שֶׁהוּא שְׁבִיעֵי לְדַרְגוֹת וְנִקְרָא שְׁבַעִים שָׁנָה. אִזּוּ יוֹצֵאת מְאוּתָהּ זִהְמַת הַנְּחֹשׁ, וְנִכְנַסְתָּ לְעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב בְּצֵאתוֹ מִחֶרֶן [יְמִי שְׁבַעִים שָׁנָה לֹא סְפוּרוֹת חַיִּים מִמָּוֶת אַרְבַּע עֶשְׂרֵה] מְאוּתוֹ הַרְגֵז וְהַתְקַף שֶׁל [הַשָּׁטָן] הַהוּא הַנְּחֹשׁ שֶׁהָיָה מְסִית אוֹתוֹ עַד עַכְשָׁיו אֶת הַגּוּף וְשׁוֹלֵט עָלָיו.

בְּאֵילָן שׁוֹלֵטַת עָרְלָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים. בְּאֶדָם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים שְׁנַקְרָאִים שְׁנֵי עָרְלָה. פִּינּוֹן שְׁעָבְרוּ עַל הַגּוּף אוֹתָן הַשְּׁנַיִם וְהַתְעַבְּרָה [ר"א וְהַתְעוּרְרָה] הַנְּשֻׁמָּה לְעַבְדָּא אֶת עֲבוּדַת הַקְּדוּשׁ, הִיא מְצוּיָה אֶת הַגּוּף לְרַצּוֹן טוֹב, לְהַכְנִיעַ אֶת אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ שֶׁהִנֵּה לֹא יְכוּל לְשִׁלְטַת כְּמוֹ שֶׁהָיָה, שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְגו' [אַבְרָם ו' י' אֶת שְׂרֵי ו' ה' י' ו' הַנְּשֻׁמָּה לְנֻשְׁמָה, הוּא זְכַר. ה' ו' הַנְּשֻׁמָּה שֶׁל הַנְּקֻבָּה]. זֶה הַגּוּף, שֶׁהוּא

אצל הנשמה כמו נקבה אצל הזכר. ואת לוט בן אחיו - זה (יצר הרע) הנחש שלא זו כל כף מן הגוף, משום הדבקות של הגוף לא כל כף זזים (הזמן ההוא) ממנו. אבל התעוררות הנשמה תמיד מלקה אותו ומתרה בו ומוכיחה אותו ומכניעה אותו בעל כרחו, ולא יכול לשלט.

ואת כל רכושם אשר רכשו - אלו המעשים הטובים שעושה אדם בעולם הזה בהתעוררות של הנשמה. ואת הנפש אשר עשו בחרן - אותה הנפש שהיתה בראשונה בדבקות בחכרות של הערלה ההיא עם הגוף ותקן אותה לאחר מפן, שהרי אחר שלש עשרה שנים ומעלה, כשהנשמה מתעוררת לתקן את הגוף, שניהם מתקנים את אותה הנפש שמשתפת עם חזק הנחש ויתשוקתו הרעה. זהו שכתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן. ועם כל זה הנשמה מתגברת באותו הנחש לשבר אותו בחזק בשעבוד של תשובה (נ"א בשעבוד של תורה, ונושף אותו לבתי כנסיות ובתי מדרשות כדי שלא יתגבר על הרוח כבראשונה). זהו שכתוב ויעבר.

(ע"כ סתרי תורה).

רבי שמעון אמר, ואעשף לגוי גדול - מצד הימין. ואברכה - מצד השמאל. ואגדלה שמך - מצד האמצע. והיה ברכה - מצד של ארץ ישראל. הנה פאן פסא של ארבעה עמודים שכלם כלולים באברהם. מפאן והלאה ברכות לאחרים שנונים מפאן, שכתוב ואברכה מברכה. ומקללך אאר ונברכו כך כל משפחת האדמה.

רבי אלעזר היה יושב לפני רבי שמעון אביו, והיה עמו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה. אמר לו רבי אלעזר לרבי שמעון אביו, זה שכתוב לך לך מארצך וממולדתך, פיון שכלם יצאו ללכת, למה לא נאמר לו שכלם

נשמתא לנשמתא והוא זכר. ה' דא נשמתא נוקבא). דא גופא, דאיהי לגבי נשמתא פנוקבא לגבי דכורא. ואת לוט בן אחיו דא (יצר הרע) נחש דלא אעדי כל כף מן גופא, בגין דדבקותא דגופא לא אעדיו כל כף (ומנא ההוא) מניה, אבל אתערוותא דנשמתא אלקי ליה תדיר ואתרי ביה ואוכח ליה וכפיף ליה על פרחיה ולא יכול לשלטאה.

ואת כל רכושם אשר רכשו אלין עובדין טבין דעביד בר נש בהאי עלמא באתערוותא דנשמתא. ואת הנפש אשר עשו בחרן, ההוא נפש דהות בקדמיתא בדבקותא בחכרותא דהיא ערלה בהדי גופא ואתקין לה לבתר, דהא לבתר דתליסר שנין ולעילא דנשמתא אתערת לאתקנא לגופא, תרווייהו מתקנין לההיא נפש דמשתתפא בתוקפא דנחש ותאובתיה בישא הדא הוא דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן. ועם כל דא נשמתא אתקיפת ביה בההוא נחש לתברא ליה בתוקפא בשעבודא דתשובה (נ"א בשעבודא דאורייתא, ואמשוד ליה לגבי בתי כנסיות ובתי מדרשות בגין דלא יתגבר על הרוח כדבדמיתא) הדא הוא דכתיב ויעבור (עד כאן סתרי תורה).

רבי שמעון אמר ואעשף לגוי גדול מסטרא דימינא. ואברכה מסטרא דשמאלא ואגדלה שמך מסטרא דאמצעיתא. והיה ברכה מסטרא דארעא דישראל. הא הכא כרסייא דארבע סמכין דכלהו כלילין ביה באברהם, מפאן ולהלאה ברכאן לאחריני דמתזני מהכא דכתיב ואברכה מברכיה (דף ע"ב ע"א) ומקללך אאר ונברכו כך כל משפחות האדמה.

רבי אלעזר הוה יתיב קמיה דרבי שמעון אבוי, והוי עמיה רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה. אמר ליה רבי אלעזר לרבי שמעון אבוי, האי דכתיב לך לך מארצך

שמעון אביו, והיה עמו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה. אמר לו רבי אלעזר לרבי שמעון אביו, זה שכתוב לך לך מארצך וממולדתך, פיון שכלם יצאו ללכת, למה לא נאמר לו שכלם

יצאו? שהרי אף על גב שתרח
היה עובד לעבודה זרה, פיון
שתתעורר בהתעוררות טובה
לצאת עם אברהם, וראינו
שתקדוש ברוך הוא מרצה
מתשובת הרשעים, והתחיל
לצאת, למה לא כתוב לכו לכם?
למה לאברהם לבדו לך לך?

אמר לו רבי שמעון, אם תאמר
שתרח, כשיצא מאור פשדים, זה
היה כדי לחזור בתשובה - לא
כך! אלא כשיצא, יצא להנצל,
שכל בני ארצו רצו להרג אותו.
פיון שראו שנצל אברהם, היו
אומרים לתרח: אמה הוא שהיית
מטעה אותו בפסילים הללו.
ומתוך ההפחדה שלהם יצא
תרח. פיון שהגיע לתרח, לא יצא
משם אחר כך, שכתוב וילך
אברהם כאשר דבר אליו ה' וילך
אתו לוט. ואלו תרח לא כתוב ו

ולך אלא ויצא.

פתח ואמר, (איוב לח) וימנע
מרשעים אורם וזרוע רמה
תשבר. הפסוק הזה הקימוהו,
אבל וימנע מרשעים אורם - זה
נמרוד ובני דורו שיצא אברהם
מהם, שהיה אורם. וזרוע רמה
תשבר - זה נמרוד.

דבר אחר וימנע מרשעים אורם
- זה תרח ובני ביתו. אורם - זה
אברהם. לא כתוב האור אלא
אורם, שהיה עמהם. וזרוע רמה
תשבר - זה נמרוד, שהיה מטעה
אחריו את כל בני העולם,
ומשום כך כתוב לך לך, כדי
להאיר לך ולכל אותם שיצאו
ממך מכאן והלאה.

עוד פתח ואמר, (שם לו) ועתה לא
ראו אור בהיר הוא בשחקים
ורוח עברה ותטהרם. ועתה לא
ראו אור - מתי? בשעה שאמר
הקדוש ברוך הוא לאברהם לך
לך מארצך וממולדתך ומבית

וממולדתך, פיון דכלהו נפקו למהך, אמאי
לא אתמר ליה דכלהו יפקון. דהא אף על גב
דתרח הוה פלח לעבודה זרה. פיון דאתער
באתערותא טב למיפק בהדיה דאברהם,
וחמינן דקדשא בריך הוא אתרעי בתיובתא
דחייביא ושדא למיפק אמאי לא כתיב לכו
לכם, אמאי לאברהם בלחודוי לך לך.

אמר ליה רבי שמעון, אי תימא דתרח כד
נפק מאור פשדים בגין לאהדרא
בתשובה הוה, לאו הכי. אלא כד נפק
לאשתזבא נפק, דהווי כלהו בני ארעיה בעאן
למקטליה. פיון דחזו דאשתזיב אברהם הווי
אמרי ליה לתרח, אנת הוא דהוית מטעי לן
באלין פסילין, ומגו דחלא דלהון נפק תרח,
פיון דמטא לתרח לא נפק מתמן לבתר,
דכתיב וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' וילך
אתו לוט, ואילו תרח לא כתיב (בית וולך, אלא ויצא).

פתח ואמר (איוב לח) וימנע מרשעים אורם
וזרוע רמה תשבר. האי קרא אוקמוהו,
אבל וימנע מרשעים אורם, דא נמרוד ובני
דריה דנפק אברהם מנייהו דהוה אורם.
וזרוע רמה תשבר, דא נמרוד.

דבר אחר וימנע מרשעים אורם, דא תרח
ובני ביתיה. אורם, דא אברהם. האור
לא כתיב אלא אורם דהוה עמהון. וזרוע
רמה תשבר, דא נמרוד דהוה מטעי אבתריה
כל בני עלמא, ובגין כך כתיב לך לך. בגין
לאנהרא לך ולכל אנון דיפקון מינה מפאן
ולהלאה.

תו פתח ואמר, (איוב לו) ועתה לא ראו אור
בהיר הוא בשחקים ורוח עברה
ותטהרם. ועתה לא ראו אור, אימתי, בשעתא
דאמר קדשא בריך הוא לאברהם לך לך

אָבִיךָ. בְּהִיר הוּא בְּשַׁחֲקִים - שְׂרָצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְהַדְבִּיק אֶת אַבְרָהָם בְּאוֹר הַהוּא שְׁלֹמֶעֱלָה וּלְהַאֲוִיר שֵׁם. וְרוּחַ עֲבָרָה וְתַטְהֵרם - שְׁהִירי אַחַר כֵּן שָׁבוּ בְּתֻשׁוּבָה תְּרוּחַ וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ (נ"א וְכָל בְּנֵי עִירוֹ). בְּנֵי בֵיתוֹ (נ"א בְּנֵי עִירוֹ), שְׁכַתוּב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרֹן. תְּרוּחַ, שְׁכַתוּב וְאֵתָה תְּבוּא אֶל אַבְתִּיךָ בְּשָׁלוֹם וְגו'.

וַיִּלְךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא רֵא, שְׁהִירי לֹא כְּתוּב וַיֵּצֵא אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה', אֶלֶּא וַיִּלְךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְךָ לְךָ, שְׁהִירי בְּרֵאשׁוֹנָה עָשׂוּ יִצְיָאָה, שְׁכַתוּב וַיֵּצֵאוּ אֶתֶם מֵאוֹר כְּשֶׁדִּים לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנַעַן. וְעַכְשָׁו כְּתוּב וַיִּלְךְ, וְלֹא כְּתוּב וַיֵּצֵא.

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה' - שְׁהִבְטִיחַ לוֹ אֶת כָּל הַהִבְטָחוֹת. וַיִּלְךְ אִתּוֹ לוֹט - שֶׁהִתְחַבֵּר עִמּוֹ כְּדֵי לְלַמֵּד מִמֶּעֶשְׂוֵי, וְעַם כָּל זֶה לֹא לְמַד כָּל זֶה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שְׁלוֹמֵדִים דְּרַכֵּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּדֵי לְלֶכֶת בְּהֵם וּלְיָדָא מִמֶּנּוּ מֵאוֹתוֹ יוֹם הַדִּין שְׁעִתִּיד אָדָם לָתֵת דִּין וְחֻשְׁבוֹן לְקְדוּשׁ - בְּרוּף־הוּא.

פְּתַח וְאָמַר, (אִיב לז) בִּיד כָּל אָדָם יַחְתּוּם לְדַעַת כָּל אֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂהוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ. אֶבֶל בֹּא רֵא, בַּיּוֹם הַהוּא שְׁנִשְׁלָמִים יָמִי הָאִישׁ לְצֵאת מִן הָעוֹלָם, הַיּוֹם הַהוּא שֶׁהַגּוֹף נִשְׁפָּר וְהַנֶּפֶשׁ רוֹצָה לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, אִזּוּ נִתְּנָת רְשׁוֹת לְאָדָם לְרֵאוֹת מַה שְׁלֹא הִיתָה לוֹ רְשׁוֹת לְרֵאוֹת בְּזִמְן שֶׁהַגּוֹף שֶׁלֹּט וְעַמֵּד עַל בְּרִיו.

וְאִזּוּ עוֹמְדִים עָלָיו שְׁלֵשָׁה שְׁלִיחִים וּמַחֲשִׁבִים יָמִיו וְחֻטְאָיו וְכָל מַה שְׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהוּא מוֹדָה עַל הַכָּל בְּפִיּוֹ, וְאַחַר כֵּן הוּא חוֹתֵם

מֵאֶרְצָךָ וּמִמּוֹלֶדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. בְּהִיר הוּא בְּשַׁחֲקִים. דְּבַעַא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֶדְבָקָא לִיָּה לְאַבְרָהָם בְּהוּא אוֹר דְּלַעֲיָלָא וּלְאַנְהָרָא תְּמָן. וְרוּחַ עֲבָרָה וְתַטְהֵרם. דְּהָא לְבַתֵּר תְּבוּ בְּתֻשׁוּבָא תְּרוּחַ וְכָל בְּנֵי בֵיתָה (נ"א וְכָל בְּנֵי מַאתִיָּה). בְּנֵי בֵיתָה (נ"א בְּנֵי מַאתִיָּה) דְּכַתִּיב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרֹן. תְּרוּחַ, דְּכַתִּיב וְאֵתָה תְּבוּא אֶל אַבְתִּיךָ בְּשָׁלוֹם וְגו'.

וַיִּלְךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו י'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזִי, דְּהָא לֹא פְתִיב וַיֵּצֵא אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו י'. אֶלֶּא וַיִּלְךְ. כְּמָה דְּאֵת אָמַר לְךָ לְךָ, דְּהָא יִצְיָאָה בְּקַדְמִיתָא עֲבָדוּ דְּכַתִּיב וַיֵּצֵאוּ אֶתֶם מֵאוֹר כְּשֶׁדִּים לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנַעַן, וְהַשְׁתָּא כְּתִיב וַיִּלְךְ וְלֹא פְתִיב וַיֵּצֵא.

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו י', דְּאֶבְטַח לִיָּה בְּכֻלְהוּ הַבְּטָחוֹת. וַיִּלְךְ אִתּוֹ לוֹט, דְּאֵתְחַבֵּר עִמָּיהָ בְּגִין לְמִילָף מַעוּבְדוּי, וְעַם כָּל דָּא לֹא אוּלְיָף פּוּלִי הָאִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר זְפֹאִין אַנּוּן צְדִיקָיָא דְּאוּלְפִי אֶרְחוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין לְמִיָּהָ בְּהוּ וּלְדַחֲלָא מְנִיָּה מֵהַהוּא יוֹמָא דְּדִינָא דְּזִמְיָן בְּר נֶשׁ לְמִיָּהָ דִּינָא וְחוּשְׁבָנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פְּתַח וְאָמַר, (אִיב לז) בִּיד כָּל אָדָם יַחְתּוּם לְדַעַת כָּל אֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂהוּ הָאִי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֶבֶל (דף ע"ב א") תָּא חֲזִי בְּהוּא יוֹמָא דְּאֲשְׁלִימוּ יוֹמוֹי דְּבֵר נֶשׁ לְאַפְקָא מַעְלָמָא, הַהוּא יוֹמָא דְּגוּפָא אַתְּבֵר וְנִפְשָׁא בְּעִיָּא לְאַתְפָּרְשָׁא מְנִיָּה, כְּדִין אַתְיִיָּהִיב רְשׁוֹ לְבֵר נֶשׁ לְמַחְמִי מַה דְּלֹא הוּא לִיָּה רְשׁוֹ לְמַחְמִי בְּזִמְנָא דְּגוּפָא שְׁלֹטָא וְקָאִים עַל בְּרִיָּה.

וְכַדִּין קְיָיְמִי עָלִיָּה תְּלַת שְׁלִיחִין וְחֻשְׁבֵי יוֹמוֹי וְחוּבוֹי וְכָל מַה דְּעַבֵּד בְּהָאִי עְלָמָא, וְהוּא אוּדִי עַל כְּלָא בְּפוּמִיָּה,

עליו בידו. זהו שכתוב ביד כל אדם יחתום. ובידו כלם חתומים לדון אותו [פאותו ר"א בוח] העולם על הראשונים ועל האחרונים, על חדשים ועל ישנים, לא נשכח אחד מהם. זהו שכתוב לדעת כל אנשי מעשהו. וכל אותם המעשים שעשה בעולם הזה בגוף ורוח, כף גם נותן חשבון בגוף ורוח בטורם יצא מן העולם בא ראה כמה הרשעים קשי ערף בעולם הזה, כף גם אפלו בשעה שרוצים לצאת מן העולם הזה הם קשי ערף. משום כף אשרי האיש שלומד בעולם הזה את דרכי הקדוש ברוך הוא כדי ללכת בהם. והרשע, אף על פי שמסתכל באלו [נ"א שמשטרל עם] הצדיקים, מקשה ערף ולא רוצה ללמד. ומשום כף יש לצדיק להחזיק בו. ואף על גב שהרשע מקשה ערף הוא, לא יעזב אותו, ויש לו להחזיק בידו ולא יעזב אותו. פי אם יעזב אותו, ילך ויחריב את העולם.

בא ראה מאלישע שדחה את גיחזי. וכן באברהם - כל פעם שלוט היה עמו, לא התחבר עם הרשעים. פינן שנפרד ממנו, מה כתוב? ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן. וכתוב ויאהל עד סדום. מה כתוב אחר כף? ואנשי סדום רעים וחטאים ליי מאד.

אמר רבי אבא, זה שאמרת וילך אברהם ולא כתוב ויצא אברהם - זה יפה. אבל בסוף הפסוק מה כתוב? בצאתו מתרן. אמר רבי אלעזר, כתוב מתרן, והיציאה ההיא מארץ מולדתו היתה בראשונה.

ויקח אברהם את שרי אשתו. מה זה ויקח? אלא משך אותה בדברים נעימים, משום שאין רשות לאדם להוציא את אשתו

ולכתר הוא חתים עליה בידיה, הדא הוא דכתיב ביד כל אדם יחתום, ובידיה פלהו חתימין למידן ליה (בסהוא ר"א בטהאי) עלמא על קדמאי ועל בתראי על חדתי ועל עתיקי לא אתנשי חד מנייהו, הדא הוא דכתיב לדעת כל אנשי מעשהו. וכל אנון עובדין דעבד בהאי עלמא בגופא ורוחא הכי נמי יהיב חושבנא בגופא ורוחא עד לא יפוק מעלמא. תא חזי, כמה דחייביא אקשי קדל בהאי עלמא הכי נמי אפלו בשעתא דבעי לנפקא מהאי עלמא אקשי קדל. בגין כף זפאה הוא בר נש דילף בהאי עלמא ארחוי דקדשא בריך הוא בגין למיהו בהו. וחייבא אף על גב דאסתפל בהני (נ"א דאשתפל בחדרי) צדיקייא אקשי קדל ולא בעי למילף. ובגין כף אית ליה לצדיקא למתקף ביה ואף על גב דחייבא אקשי קדל הוא לא ישבוק ליה ואית ליה לאתקפא בידיה ולא ישבוק ליה, דאי ישבוק ליה יהו ויחריב עלמא.

תא חזי, מן אלישע דדחה לגחזי. וכן באברהם כל זמנא דהוה לוט בהדיה לא אתחבר בהדי רשיעיא, פינן דאתפרש מגיה מה כתיב ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן, וכתוב ויאהל עד סדום. מה כתיב בתריה ואנשי סדום רעים וחטאים ליי מאד.

אמר רבי אבא האי דאמרת וילך אברהם ולא כתיב ויצא אברהם שפיר הוא. אבל סופא דקרא מה פתיב בצאתו מתרן. אמר רבי אלעזר מתרן פתיב וההיא יציאה מארץ מולדתו הות בקדמיתא:

ויקח אברהם את שרי אשתו. מהו ויקח, אלא אמשיף לה במלי מעלייתא, בגין דלית ליה רשו לבר נש לאפקא אתתיה למיהו

ללכת לארץ אחרת ללא רצונה. וכן הוא אומר (במדבר כ) קח את הלויים. ומשום כך ויקח אברהם. משך אותה בדברים והודיע לה את דרכי בני הדור כמה הם רעים. ומשום כך ויקח אברהם את שרי אשתו.

ואת לוט בן אחיו. מה ראה אברהם להדביק עמו את לוט? אלא משום שצפה ברוח הקדש שעתיד לצאת ממנו דוד. ואת הנפש אשר עשו בחרן - אלו הגרים והגרות שתקנו את נפשותם. אברהם מגיר אנשים, ושרה מגירת נשים, ומעלה עליהם כאלו עשו אותם.

אמר רבי אבא, אם כך, כמה בני אדם היו, אם תאמר שכלם הלכו עמו? אמר רבי אלעזר, כן, (ומשום שכלם ד"א ומשום כך כלם) האנשים שהיו הולכים עמו, כלם נקראו עם אלהי אברהם. והיה עובר בארץ ולא היה פוחד, שכתוב ויעבר אברהם בארץ.

אמר לו רבי אבא, אם היה כתוב והנפש אשר עשו בחרן - הייתי אומר כך. אלא כתוב ואת הנפש את - לרבות את הזכות של כל הנפשות שהיו הולכות עמו. שכל מי שמזכה את האחר, אותה הזכות תלויה בו ולא זזה ממנו. מנין לנו? שכתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן. הזכות של אותן הנפשות היתה הולכת עם אברהם.

לך לך. אמר רבי שמעון, מה הטעם שהתגלות הראשונה שהתגלה הקדוש ברוך הוא על אברהם פותחת בלך לך, שהרי עד כאן לא דבר עמו הקדוש ברוך הוא. מה הטעם פתח בלך לך?

לך? אלא זה אמרו שרמז בחשבוננו מאה, שהרי למאה שנים נולד לו בן.

בארעא אחרא בלא רעותא דילה. וכן הוא אומר (במדבר כ) קח את אהרן (במדבר ג) קח את הלויים. ובגין כך ויקח אברהם משיך לה במלין ואודע לה ארחהיהון דאנון בני דרא כמה בישין. ובגין כך ויקח אברהם את שרי אשתו. ואת לוט בן אחיו. מה חמא אברהם לדבקה עמיה לוט, אלא בגין דצפה ברוח הקדש דזמין למיפק מניה דוד. ואת הנפש אשר עשו בחרן. אליו גרים וגירות דאתקינו נפשיהו, אברהם מגיר גוברין ושרה מגיירת נשין ומעלה עליהון כאלו עבדו להון.

אמר רבי אבא אי הכי כמה בני נשא הוו, אי תימא דכלהו אזלו עמיה. אמר רבי אלעזר אין. (ובגין כלהו ד"א ובגין כך כלהו) בני נשא דהוו אזלין עמיה כלהו אקרונ (דף עט ע"ב) עם אלהי אברהם. והיה מעבר בארעא ולא הוה דחיל דכתיב ויעבר אברהם בארץ.

אמר ליה רבי אבא אי הוה כתיב והנפש אשר עשו בחרן הוה אמינא הכי, אלא ואת הנפש פתיב, את לאסגאה זכותא דכלהו נפשאן דהוו אזלי עמיה, דכל מאן דמזכה לאתרא ההוא זכותא תליא ביה ולא אעדי מניה, מנלן דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן, זכותא דאנון נפשן הוה אזיל עמיה דאברהם.

לך לך. אמר רבי שמעון מאי טעמא דגלוניא קדמאה דאתגלי קדשא בריך הוא עליה דאברהם פתח בלך לך, דהא עד הכא לא מליל עמיה קדשא בריך הוא, מאי טעמא פתח לך לך. אלא הא קאמרו דרמז בחושבניה מאה דהא למאה שנין אתייליד ליה בר.

לך? אלא זה אמרו שרמז בחשבוננו מאה, שהרי למאה שנים נולד לו בן.

אָבֵר בַּא תְּרַאֶה, כָּל מַה שְּׁעָשָׂה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְץ, הַכֹּל
הוּא סוּד שֶׁל חֻכְמָה. מִשׁוּם
שֶׁאַבְרָהָם לֹא הָיָה דְבוּק בְּקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ הוּא אִז כְּרֵאוּי, אָמַר לוֹ לָךְ
לָךְ. וְזֶה רִמּוֹז לְמִקּוּם הַהוּא
שֶׁצְרִיךְ לְהִתְקַרֵב עִם הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְהִיא הַדְּרָגָה
הַרְשׁוּנָה לְהַכְנִס לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, מִשׁוּם כֶּף לָךְ לָךְ.

וּבְהִרְגָה הַזֶּה לֹא יִכּוֹל אַבְרָהָם
לְהִאָחֵז בָּהּ עַד שִׁיכְנִס לְאַרְץ,
שֵׁשׁ יִקְבַּל אֶת הַדְּרָגָה הַהִיא.
כְּמוֹ כֵּן כְּתוּב (שְׁמוֹאל ב' ב') וַיִּשְׁאַל
דָּוִד בַּה' לֵאמֹר הֲאֶעֱלֶה בְּאַחַת
מַעְרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר ה' עֲלֶה
וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנֹכִי אֶעֱלֶה וַיֹּאמֶר
חֲבֵרוֹנָה. וְכִי כִיּוֹן שָׁמַת שְׂאוּל
וְהַמְלָכוֹת רְאוּיָה לְדָוִד, לָמָּה לֹא
קָבַל אֶת הַמְלָכוֹת מִיַּד עַל כָּל
יִשְׂרָאֵל?.

אָרְאָה הַכֹּל הוּא סוּד שֶׁל חֻכְמָה,
מִשׁוּם שֶׁדָּוִד אֵין לוֹ לְקַבֵּל
מְלָכוֹת אֲלֵא עַד שִׁיִּתְחַבֵּר עִם
הָאֲבוֹת שֶׁהֵם בְּחֵבְרוֹן, וְאִז יִקְבַּל
בָּהֶם מְלָכוֹת. וְעַל כֵּן הִתְעַכֵּב שָׁם
שִׁבְעַת שָׁנִים, כְּדֵי שִׁיקְבַּל מְלָכוֹת
כְּרֵאוּי, וְהַכֹּל בְּסוּד הַחֻכְמָה וְכְדֵי
שִׁיתְקַן אֶת מְלָכוֹתוֹ. כְּמוֹ כֵּן
אַבְרָהָם לֹא נִכְנַס לְבְרִיתוֹ שֶׁל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁנִּכְנַס
לְאַרְץ.

רְאֵה מַה כְּתוּב, וַיַּעֲבֵר אַבְרָם
בְּאַרְץ. וַיַּעֲבֵר? וַיֵּלֶךְ הֲיָה צְרִיךְ
לְהִיּוֹת! אֲלֵא כָּאֵן הוּא רִמּוֹז הַשֵּׁם
הַקְּדוּשׁ שֶׁנִּחְתַּם בּוֹ הָעוֹלָם
בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֻקוֹת
שֶׁכָּלֵן בְּשֵׁם הַזֶּה. כְּתוּב כָּאֵן
וַיַּעֲבֵר, וְכְתוּב שֵׁם (שְׁמוֹת לד') וַיַּעֲבֵר
ה' עַל פְּנֵי וַיִּקְרָא.

בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַבִּי יִיסָא הִזְקֵן כְּתוּב,
וַיַּעֲבֵר אַבְרָם בְּאַרְץ, וְכְתוּב שֵׁם
(שם אל) אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוֹבִי. וְהוּא
רִמּוֹז לְקִנְשַׁת הָאָרֶץ שֶׁבָּאָה

אָבֵר תָּא חֲזִי, כָּל מַה דְּעָבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּאַרְעָא כְּלָא רְזָא דְחֻכְמָתָא אִיהוּ,
בְּגִין דְאַבְרָהָם לֹא הָוָה דְבִיק בֵּיה בְּקְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא כְּדִין כְּדָקָא חֲזִי, אָמַר לִיה לָךְ לָךְ,
וְדָא רִמּוֹז לְהַהוּא אֲתֵר דְבָעֵי לְאַתְקַרְבָּא בְּהַדְּיָה
דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִיהוּ דְרָגָא קְדָמָאָה
לְאַעֲלָא לְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין כֶּף לָךְ לָךְ.
וְהִיא דְרָגָא לֹא יִכּוֹל אַבְרָהָם לְאַתְאַחַדָּא בֵּיה
עַד דְיִיעוּל לְאַרְעָא דְתַמָּן יִקְבַּל לִיה

לְהַהוּא דְרָגָא, כְּגוֹוֹנָא דָא כְּתִיב, (שְׁמוֹאל ב' ב')
וַיִּשְׁאַל דָּוִד בִּי לֵאמֹר הֲאֶעֱלֶה בְּאַחַת עָרֵי
יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יי עֲלֶה וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֶעֱלֶה
וַיֹּאמֶר חֲבֵרוֹנָה. וְכִי כִיּוֹן דְמִית שְׂאוּל
וּמְלָכוֹתָא אֲתַחֲזִי לְדָוִד אֲמַאי לֹא קָבַיל
מְלָכוֹתָא מִיַּד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

אָרְאָה כְּלָא רְזָא דְחֻכְמָתָא אִיהוּ, בְּגִין דְדָוִד
לִית לִיה לְקַבֵּל מְלָכוֹתָא אֲלֵא עַד
דִּיתְחַבֵּר בְּאַבְהֵן דְאַנּוּן בְּחֵבְרוֹן וְכְדִין בְּהוּ
יִקְבַּל מְלָכוֹתָא. וְעַל דָּא אֲתַעַכֵּב תַּמָּן שִׁבְעַת
שָׁנִין בְּגִין דִּיקְבַּל מְלָכוֹתָא כְּדָקָא יְאוּת וְכְלָא
בְּרָזָא דְחֻכְמָתָא וּבְגִין דִּיתְקַן מְלָכוֹתֵיהּ.
כְּגוֹוֹנָא דָא אַבְרָהָם לֹא עָאֵל בְּקִיּוּמָא דְקְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עַד דְעָאֵל לְאַרְעָא.

חֲמִי מַה כְּתִיב וַיַּעֲבֵר אַבְרָם בְּאַרְץ. וַיַּעֲבֵר
וַיֵּלֶךְ מִיבְעֵי לִיה, אֲלֵא הֵכָא הוּא רִמּוֹז
שְׁמָא קְדִישָׁא דְאַתְחַתִּים בֵּיה עֲלָמָא בְּשִׁבְעִין
וּתְרִין אֲתוּוֹן גְּלִיפֵן דְכְּלָהוּ בְּשְׁמָא דָא. כְּתִיב
הֵכָא וַיַּעֲבֵר וְכְתִיב הָתָם (שְׁמוֹת לד') וַיַּעֲבֵר יי עַל
פְּנֵי וַיִּקְרָא:

בְּסִפְרָא דְרַבִּי יִיסָא סָבָא כְּתִיב הֵכָא וַיַּעֲבֵר
אַבְרָם בְּאַרְץ וְכְתִיב הָתָם (שְׁמוֹת לג) אֲנִי
אַעֲבִיר כָּל טוֹבִי. וְהוּא רִמּוֹז לְקְדוּשָׁה דְאַרְעָא
דְאַתִּי מֵאַתֵּר עֲלָאָה כְּדָקָא חֲזִי. עַד מְקוּם

ממקום עליון פראוי. עד מקום שכם עד אלון מורה, מצד זה ר"א ל"ג שלמטה] לצד זה פראוי. והפנעני אז בארץ, הרי נתבאר שעד כעת שולט הנחש הרע שהתקלל והביא קללות על העולם, שפתיב (בראשית ט) ארור פנען עבד עבדים יהיה לאחיו, וכתוב (בראשית ו) ארור אתה מפל הבהמה וגו'. ושם התקרב אברהם לקדוש-ברוך-הוא. מה כתוב? וירא ה' אל אברהם. פאן התגלה לו מה שלא היה יודע אותו הכח העמק ששולט על הארץ. ומשום כך וירא, מה שהיה מכסה ממנו.

ואז ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו. ביון שאמר לה', מה זה הנראה אליו? אלא פאן התגלתה לו אותה הדרגה ששולטת על הארץ, ונכנס בה והתקיים בה.

ויעתק משם ההרה. משם ידע הר ה' וכל הדרגות הנטועות במקום הזה. ויט אהלה, כתוב בה"א. פרש פרישה וקבל מלכות שמים בכל הדרגות שאחוזות בו, ואז ידע שהקדוש ברוך הוא שולט על הכל, ואז בנה מזבח. ושני מזבחות היו, משום שכאן התגלה לו שהרי הקדוש ברוך הוא שולט על הכל, וידע החכמה העליונה מה שלא היה יודע מלפני כן. ובנה שני מזבחות - אחד לדרגה הגלויה, ואחד לדרגה הנסתרת.

בא ראה שכף היה פראשונה. כתוב ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו וגו', ואחר כך כתוב ויבן שם מזבח לה' סתם, ולא כתוב הנראה אליו, והכל הוא סוד של חכמה. ואז התעטר אברהם מדרגה לדרגה עד שעלה לדרגתו. זהו שכתוב ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה. זה הדרום, שהוא חלקו של אברהם, הלוח

שכם עד אלון מורה. מסטרא דא (ר"א ל"ג דלתתא). לסטרא דא כדקא חזי. והפנעני אז בארץ. הא אתמר דעד פדין שלטא חוץא בישא דאתלטיא ואייתי לווטין על עלמא דכתיב, (בראשית ט) ארור פנען עבד עבדים יהיה לאחיו וכתוב, (בראשית ו) ארור אתה מפל הבהמה וגו'. ותמן אתקריב אברהם לגבי קדשא בריך הוא. מה כתוב וירא יי אל אברהם הכא אתגלי ליה מה דלא הוה ידע ההוא חילא עמיקא דשלטא על ארעא. ובגין כך וירא מה (דף 9 א"ו) דהוה מתפסי מניה.

וכדין ויבן שם מזבח ליי הנראה אליו, ביון דאמר ליי מהו הנראה אליו. אלא הכא אתגלי ליה ההוא דרגא דשלטא על ארעא ועאל ביה ואתקיים ביה:

ויעתק משם ההרה. מתמן ידע הר יי וכלהו דרגין דנטיעין בהאי אתר. ויט אהלה בה"א כתיב. פריש פרישו וקביל מלכו שמיא בכלהו דרגין דאחידן ביה. וכדין ידע דקודשא בריך הוא שליט על כלא. וכדין בנה מזבח. ותרין מדבחן הוו, בגין דהכא אתגלי ליה דהא קדשא בריך הוא שליט על כלא וידע חכמה עלאה, מה דלא הוה ידע מקדמת דנא. ובנה תרין מדבחן חד לדרגא דאתגליא וחד לדרגא דאתפסיא.

תא חזי, דהכי הוה בקדמיתא כתיב ויבן שם מזבח ליי הנראה אליו וגו'. ולבתר פתיב ויבן שם מזבח ליי סתם ולא כתיב הנראה אליו. וכלא רזא דחכמתא איהו. וכדין אתעטר אברהם מדרגא לדרגא עד דסליק לדרגיה הדא הוא דכתיב ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה. דא דרום דהוא חולקיה דאברהם. הלוח ונסוע דרגא בתר דרגא עד

ונסוע דרגה אחר דרגה עד
שעלה לדרום ושם נקשר פראוי,
ועלה לדרגתו של הדרום. פיון
שאברהם התעטר בדרגתו בארץ
הקדושה ונכנס [פארין] לדרגה
הקדושה, אז מה כתוב? ויהי
רעב בארץ, שלא היו יודעים
דיעה להתקרב אל הקדוש ברוך
הוא.

ויהי רעב בארץ, שעד פעת לא
היה הכח שעל הארץ נותן חזק
ומזון על הארץ, משום שטרם
התקדשה [נ"א נתקנה] ולא עמדה
בקיום. פיון שאברהם ראה את
אותו הכח הממנה על הארץ, לא
נתן חזק וכח קדוש פראוי, אז
ויירד אברהם מצרים לגור שם.
מפני ידע אברהם? שכתוב
לזרעך נתתי את הארץ הזאת. אז
ידע אברהם שהנה הארץ לא
נתקנה בתקון קדוש, אלא
בדרגות [דעות] קדושות שיצאו
ממנו. ואז ידע אברהם את סוד
החכמה, שהארץ לא תתקן
בקדושה, אלא כפי שאמרנו.

סתרי תורה

הקדוש ברוך הוא רומז חכמה
עליונה באברהם וביצחק.
אברהם זו הנשמה לנשמה והיא
[ס"א אב ורם], והנשמה הזו היא
שרה. לוט זה הוא הנח"ש וכת
זוגו של הסמא"ל ההוא. רוי"ח
הקדושה זה יצחק. נפ"ש
הקדושה זו רבקה. יצ"ר הרע זו
רוח הבהמה, ועל זה אמר שלמה
בחכמתו [קהלת a] מי יודע רוח בני
האדם העלה היא וגו'. נפש
הבהמית זו הנפש מצד היצר
הרע.

ועל זה אמרו [שהוא] שהנשמה
לנשמה הזו מעוררת את האיש
בירא"ה ובחכמ"ה. הנשמה
מעוררת את האיש בבניה. זהו שכתוב [אייוב כח] ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו'.
הנשמה מעוררת בתשובה שנקראת בינה ונקראת שר"ה. ורוי"ח הוא הקו"ל, ונקרא דעת,

דסליק לדרום ותמן אתקשר פדקא יאות
וסליק לדרגיה דדרום. פיון דאתעטר אברהם
בדרגוי בארעא קדישא ועאל [בארעא] בדרגא
קדישא, פדין מה כתיב ויהי רעב בארץ. דלא
הווי ידעי ידיעה לקרבא לגבי דקדשא בריך
הוא :

ויהי רעב בארץ, דעד פען לא הוה חילא
דעל ארעא יהיב תקפא ומזונא על
ארעא, בגין דעד לא אתקדשת [נ"א אתתקנת] ולא
קיימא בקיומא. פיון דחמא אברהם דהא
ההוא חילא דממנא על ארעא לא יהיב
תקפא וחילא קדישא פדקחזי, פדין ויירד
אברהם מצרימה לגור שם. ממנא ידע אברהם,
דכתיב לזרעך נתתי את הארץ הזאת. פדין
ידע אברהם דהא ארעא לא אתתקנא בתקונא
קדישא אלא בדרגין [דיעו] קדישין דיפקון
מניה, וכדין ידע אברהם רזא דחכמתא
דארעא לא תתקן בקדושה אלא כדאמרן :

סתרי תורה

קדשא בריך הוא רמזי חכמתא עלאה באברהם וביצחק.
אברהם דא נשמתא לנשמתא ואיהי [ס"א אב ורם],
נשמ"ה דא היא שרה. לוט דא הוא נח"ש וכת זוגיה דההוא
סמאל. רוי"ח קדישא דא יצחק. נפ"ש קדישא דא רבקה.
יצ"ר הרע דא רוח הבהמה, ועל דא אמר שלמה בחכמתיה
[קהלת a] מי יודע רוח בני האדם העולה היא וגו'. נפש
הבהמית דא נפש מסטרא דיצר הרע.

ועל דא אמרו [נ"א דהוא] דאיהי נשמתא לנשמתא אתערא
לגברא בירא"ה ובחכמ"תא, נשמתא אתערא לאיניש
בבניה, הדא הוא דכתיב, [אייוב כח] ויאמר לאדם הן יראת ה'
היא חכמה וגו'. נשמ"תא אתערי בתשובה דאתקרי בינה

מעוררת את האיש בבניה. זהו שכתוב [אייוב כח] ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו'.
הנשמה מעוררת בתשובה שנקראת בינה ונקראת שר"ה. ורוי"ח הוא הקו"ל, ונקרא דעת,

ומעוררים את האיש שקולו עולה בתורה, ונקרא תורה שבכתב, והנפש השכלית מתעוררים ממנה מעשים טובים.

ובדגמה הזו ברא את הגוף מארבעה יסודות - אש ורוח ועפר ומים, כמו שהיא נשמה לנשמה, נשמה ורוח ונפש. מים זה זכר, וזהו המים המתוקים של קדשה. ויש מים המאירים שהם יצר הרע. יש אש קדושה נקבה, ויש אש נכריה, אש זרה. ועל זה כתוב ואל יבא בכל עת אל הקדש, שהיא נקבה מיצר הרע. רוח קדושה היא זכר. יש רוח טמאה, זה יצר הרע, שנאמר (ישעיה יד) כי משרש נחש יצא צפע. יש עפר קדוש ויש עפר טמא.

ועל זה, הנשמה שהיא תשובה, מתגברת באותו הנחש לשבר אותו בשעבוד של תשובה, ומושך אותו לבתי כנסיות ובתי מדרשות, ואותם ארבעת היסודות מתפשטים לכ"ב אותיות, אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ.

ויעבר אכרם בארץ עד מקום שכם - זה בית הכנסת, מקום דיור השכינה שם, כמו שנאמר (בראשית מח) ואנ"ל נתתי לך ש'כים אחד. זו שכינה שראויה לו, הואיל ונקרא צדיק, שהרי הצדק אין דיורה אלא עם צדיק, וזהו עד מקום שכם. עד אלון מורה - אלו בתי מדרשות שלומדים ומורים שם תורה ברבים.

והכנעני אז בארץ - אז נמתק ונתקן יצר הרע בגוף בעל פרחו.

ששמות רבים יש לו, ומשום כך (חור) נזכר בשמות רבים. אז בארץ, ודאי, ונכנע בזה, משום שאז הגוף בזמן שלא בטל ממנו אותו הנחש כל כך, משום דבקות הגוף אז הכנעני אז בארץ. למה נקרא כנעני? שמסובב את הגוף לדינים רעים.

והנשמה עומדת בעולם הזה כראוי כדי לזכות בה, אחר כך יוצאת מן העולם הזה. אם זוכה -

ואקרי שר"ה. ורו"ח הוא הקו"ל ואתקרי דעת ואתקרי לאיניש די סליק קליה באורייתא, ואתקרי תורה שבכתב, ונפש השכלית אתער מניה עובדין טבין.

ובדוגמא דא ברא גופא מארבע יסודות אש ורוח ועפר ומים כגוונא דהוא נשמתא לנשמתא נשמה ורוח ונפש.

מים דא דכר ודא הוא מים מתיקי דקדושה, ואית מים המאירים דאנון יצר הרע. אית אשא קדישא נוקבא ואית אשא נוכראה אש זרה, ועל דא כתיב ואל יבא בכל עת אל הקדש, דאיהי נוקבתא מן יצר הרע. רוח קדישא איהו דכר. אית רוח מסאבא דא יצר הרע שנאמר (ישעיה יד) כי משרש נחש יצא צפע. אית עפר קדישא ואית עפר מסאבא.

ועל דא נשמתא דאיהי תשובה אתקיפת ביה בההוא נחש לתברא ליה בשעבודא דתשובה ואמשיף ליה לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ואנון ארבע יסודי מתפשטין לעשרין ותריין אתוון אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ. (עד כאן גליון):

ויעבר אכרם בארץ עד מקום שכם. דא בי כנישתא אתר דדיורא דשכינתא תמן כמא דאת אמר, (בראשית מח) ואנ"ל נתתי לך ש'כים אחד, דא שכינתא דאתחזי ליה הואיל ואתקרי צדיק, דהא צדק לאו דיורה אלא בהדי צדיק, ודא הוא עד מקום שכם. עד אלון מורה אלו בתי מדרשות דאולפין ומורים תמן תורה ברבים.

והכנעני אז בארץ. כדון אתבסס ואתתקן יצר הרע בגופא בעל פרחיה. דסגיאיין שמקן אית ליה, וכגיני כך (אתהדר) אדפר בשמקן סגיאיין. אז בארץ ודאי ואתכפא בהאי, בגין דכדין איהו גופא בזמנא דלא אתעבר מניה ההוא נחש כל כך, בגין דבקותא דגופא כדין הכנעני אז בארץ, אמאי אקרי כנעני, דאסחר גופא לדינין בישין.

ונשמתא קיימא בהאי עלמא כדקא יאות בגין למזכי בה,

ששמות רבים יש לו, ומשום כך (חור) נזכר בשמות רבים. אז בארץ, ודאי, ונכנע בזה, משום שאז הגוף בזמן שלא בטל ממנו אותו הנחש כל כך, משום דבקות הגוף אז הכנעני אז בארץ. למה נקרא כנעני? שמסובב את הגוף לדינים רעים.

והנשמה עומדת בעולם הזה כראוי כדי לזכות בה, אחר כך יוצאת מן העולם הזה. אם זוכה -

לבתר פד נפקת מהאי עלמא אי זכאת סלקא לאתרה דנפקת מתמן דכתיב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה וכתוב אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אהלה בה"א.

והשמת איהי קיימא בין לסלקא לעילא ובין לנחתא לתתא. (דכתיב) בין בית אל ובין העי. אי זכאת סלקא אל מקום המזבח, אשר עשה שם וגו'. מאן עשה ומאן מזבח. אלא אשר עשה שם, דא קדשא ברין הוא. דאיהו עבד תמן האי מזבח ואתקין לה על תריסר אבנין למספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר יי אליו לאמר ישראל יהיה שמך ודאי. ומזבח דא עשה שם בראשונה פד אתברי עלמא עלאה (עלאה) טמירא לכל עלמין, ומיכאל פהנא רבא קאים ומקריב עלה קרבנין דנשמתין, פיון (דף פ ע"ב) דנשמתא סלקא תמן מה כתיב ויקרא שם אברם בשם יי, נשמתא קארי תמן ואצירא בצרורא דחיי.

וכל דא, אי זכאה בהאי עלמא לאתקנא גופא כדקא יאות ולאכפאיא (ולאספאיא) תקפא דההוא לטייאי, עד דאתפרשא מניה מה כתיב, ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט (דא יצר הרע), דבכל יומא ויומא בהאי עלמא, אנון סיען ומנהיגין דנשמתא, ואנון סיען ומנהיגין דיצר הרע, אנון בקטרוגא מקטרגין אליון באליון, וכל שייפין דגופא בצערא בניניהו בין נשמתא וההוא נחש דקא מגיחין קרבא בכל יומא.

מה כתיב ויאמר אברם אל לוט. נשמתא אהדרא לגבי יצר הרע ואמר ליה, אל נא תהי מריבה ביני וביניך ובין רועי ובין רועיך, סטרין דילי וסטרין דילך. פי אנשים אחים אנחנו, יצר טוב ויצר הרע קריבין דא בדא, דא לימינא ודא לשמאלא.

הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. סגיאיין תייבנא אנון מה פתוב? ויאמר אברם אל לוט. הנשמה חוזרת ליצר הרע ואומרת לו, אל נא תהי מריבה ביני וביניך ובין רועיך, הצדדים שלי והצדדים שלך, פי אנשים אחים אנחנו. יצר הטוב ויצר הרע קרובים זה עם זה. זה לימין וזה לשמאל. הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. רבים הרשעים בעולם, לך ושוטט אחריהם והפרד מעמי.

עולה למקומה שמשם יצאה, שכתוב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה. וכתוב עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אהלה בה"א.

זכעת היא עומדת בין לעלות למעלה ובין לרדת למטה, [שכתוב] בין בית אל ובין העי. אם זוכה - עולה אל מקום המזבח אשר עשה שם וגו'. מי עשה ואיזה מזבח? אלא אשר עשה שם זה הקדוש ברוך הוא, שעשה שם את המזבח הזה ותקן אותו על שתיים עשרה אבנים למספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך ודאי.

והמזבח הזה עשה שם בראשונה כאשר נברא העולם העליון, [עליון] הטמיר של כל העולמות, ומיכאל הפהן הגדול עומד ומקריב עליו קרבנות של נשמות. פיון שעולה לשם נשמה מה פתוב? ויקרא שם אברם בשם ה'. הנשמה קוראת שם ונצרת בצרור החיים.

וכך זה אם צדיק בעולם הזה לתקן הגוף פראוי ולהכניע [ולאספ] החזק של אותו המקלל. עד שנפרד ממנו מה פתוב? ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט [זה יצר הרע], שבכל יום ויום בעולם הזה הם מסייעים ומנהיגים את הנשמה, והם מסייעים ומנהיגים את היצר הרע, הם מקטרגים בקטרוג אלו עם אלו, וכל האיברים של הגוף בצער בנייהם, בין הנשמה לאותו הנחש שגלחמים בקרב בכל יום.

מה פתוב? ויאמר אברם אל לוט. הנשמה חוזרת ליצר הרע ואומרת לו, אל נא תהי מריבה ביני וביניך ובין רועיך, הצדדים שלי והצדדים שלך, פי אנשים אחים אנחנו. יצר הטוב ויצר הרע קרובים זה עם זה. זה לימין וזה לשמאל. הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. רבים הרשעים בעולם, לך ושוטט אחריהם והפרד מעמי.

אם השמאל ואימנה וגו'. ומזכיר אותו ומציק לו בכמה קרבות שעושה עמו בכל יום, עד שכתוב ויפרדו איש מעל אחיו.

בין שנפרדים זה מזה מה כתוב? אכרם ישב בארץ פנען. מתישבת הנשמה עם אותם הצדיקים בשוב טוב בשלום. ולוט ישב בערי הכפר. אותו המקלל המקטרג הולך לקטרג ולהתחבר במקום שהרשעים שם, שכתוב ויאהל עד סדם. מה כתוב אחריו? ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד. שם שרוי ושם דיורו בניניהם להתחבר עמהם להסיט אותם ולאבד אותם. (ואברהם במעשים טובים, בתשובה, ובתורה) (חסר) (במעשים רעים).

כיון שנסארת הנשמה בלי מקטרג ונאחר הגוף מאותה התורה, מיד הקדוש ברוך הוא משרה את דיורו עמו ויורש נחלה עליונה ותחתונה, ויש לו נחת בין הצדיקים. (תמקלל שהוא בין אותם הרשעים חוטאים עמו, עד שאין פדות לחטאיהם.) (מה כתוב? וישמע אכרם. זו הנשמה שנסארה במהר הגוף. כי נשבה אחיו - זה יצר הרע שנסבה בין אותם הרשעים בחטאים רבים. וירק את חניכיו לידי ביתו - אלו הם הצדיקים שעוקים בתורה, שהם האבירים של הגוף הוריים ללכת עמו. שמה עשר ושלוש מאות - אלו רמ"ח איברי הגוף, ושבעים של מוד הנשמה שיוצאת משם.) בכל מזדרז ללכת לשם לאותם הרשעים להשיב אותם [מהטאים] מחטאייהם. מה כתוב? וירדה עד דן. וירדה אחריהם ומדיע להם את דין העולם שהוא וענש הגיהנם, ולא נותן שנה לעינו ביום ובלילה עד שמוכח אותם את אותם הרשעים, ומשיב אותם בתשובה לקדוש ברוך הוא. מה כתוב? וישב את כל הרקש. השיב אותם בתשובה שלמה פראוי.

וגם את לוט אחיו וגו' - אפלו את אותו יצר הרע מחזיק וממתיק אותו פראוי. והכל משיב בתשובה שלמה פראוי, מפיון שלא ישקט יומם ולילה, עד שמוכח אותם וירדה אותם על אותו החטא שחטאו עד

בעלמא, זיל ושוט אפתייהו ואתפרש מעמי. אם השמאל ואימנה וגו'. ואוכח ליה ואעיק ליה בכמה קרבין דעביד בהדיה בכל יומא, עד דכתיב ויפרדו איש מעל אחיו.

בין דמתפרשין דא מן דא מה כתיב, אכרם ישב בארץ פנען. אתישבת נשמתא באנון צדיקנא בישובא טב בשלם. ולוט ישב בערי הכפר, ההוא לטיא מקטרגא אזיל לקטרגא ולא תחברא באתר דחייבנא תמן דכתיב ויאהל עד סדם. מה כתיב בתריה ואנשי סדם רעים וחטאים ליה מאד. תמן שריא ושווי דיוריה בניניהו לאתחברא בהו לאסטאא לון ולאוכדא לון. (ואברהם בעובדין טבין בתשובה באורייתא) (חסר) (ס"א בעובדין בישין).

(בין דאשתארת נשמתא כלא מקטרגא ואתרכי גופא מההוא זוטא, מיד קדשא ברוך הוא אשרי דיוריה בהדיה וירית אחסנתא עלאה ותמאה, ואית ליה ניקחא בין צדיקנא, וההוא לטיא בין אנון רשיעיא הטאן בהדיה, עד דלא הנה פורקנא לחוביהו).

(מה כתיב וישמע אכרם כי נשבה אחיו. וישמע אכרם דא נשמתא דאשתארת בדכיו בנופא. כי נשבה אחיו, דא יצר הרע דנשבה בין אנון חייבנא בחובין סניאין. וירק את חניכיו לידי ביתו, אלו אנון צדיקנא דלעאן באורייתא דאנון שייפי דגופא וריון למהיך בהדיה שמה עשר ושלוש מאות, אלו רמ"ח שייפין דגופא, ושבעין, דהוא דנשמתא דנפקא מתמן.) בכללא אזדרז למהיך תמן לגבי אנון חייבנא לאתבא לון (מחוביו) מחוביהו.

מה כתיב וירדה עד דן. רדיף אפתייהו ואודע לון דינא דההוא עלמא ועונשא דגיהנם, ולא יהיב דמיכו לעיניה ביממא ובלייליא עד דאוכח לון לאנון חייבין ואתיב לון בתויבתא לגבי קדשא ברוך הוא. מה כתיב וישב את כל הרכוש, אתיב לון בתויבתא שלימא כדקא יאות.

וגם את לוט אחיו וגו'. אפלו לההוא יצר הרע אתקף בהדיה עד דאכפנייה בעל פרחיה (ולא) ואמתיק ליה כדקא חזי. פלא אתיב בתויבתא שלימא כדקא יאות. בגין דלא אשתכח יממא ולייליא עד דאוכח לון וירדה לון על ההוא חוכא דחאבו עד דתאבו בתויבתא שלימא כדקא חזי.

וגם את לוט אחיו וגו' - אפלו את אותו יצר הרע מחזיק וממתיק אותו פראוי. והכל משיב בתשובה שלמה פראוי, מפיון שלא ישקט יומם ולילה, עד שמוכח אותם וירדה אותם על אותו החטא שחטאו עד

אהרנא למילי קדמאי דפרשתא. כתיב (שיר השירים ג) מצאוני השומרים הסובכים בעיר וגו'. (תנן ברוגמת דרמיו באברהם ויצחק ושרה ורבקה יהו"ה, ברוגמא דא רמיו בהאי קרא (רות א) ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם בניו מחלון וכליון אפרתים. אלימלך דא נשמתא לנשמתא.

נעמי דא נשמה, ואמאי אתקרי נעמי, משום (תהלים ז) ויהי נעם יי אלהינו. מחלון דא רוחא קדישא, ולמה אתקרי מחלון דמחל ליה קדשא בריה הוא. רות דא נפש קדישא, ולמה אתקרי רות על שם תו"ר. כליון דא רוחא דבעירא, ועל דא אמר שלמה עליו השלום (קהלת ג) רוח הבחמה דא יצ"ר הר"ע. ערפ"ה דא נפשא דשמאלא בת וזניה של יצר הרע. ולמה אתקרי ערפה משום כי עם קשה ערף הוא.

אי זכה בר נש סלקא נשמתא עלאה, ואי לאו מסתלקי אנון דוברי נשמתא ורוחא ואשתא נשמתא עלאה ונפש השכלית, מה כתיב, (רות א) ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלותיה עמה ותאמר נעמי לכלותיה שבה בנתי וגו'. ותאמר רות אל תפגעני בי וגו' וערפה שבה לעמה ולאלהיה).

תנן עבד קדשא בריה הוא ירושלם לעילא כגוונא דירושלם דלתתא, בשורין ומגדלין ופתחין פתיחין, ואנון חומות דתמן אית עליהו נטרין (דף פא ע"א) דנטרי תרעי דאנון חומות דכתיב, (ישעיה סב) על חומותיה ירושלם הפקדתי שומרים וגו'. ומיכאל בהנא רבא עלאה מפלהו נטרי תרעי דאנון חומות.

נשמ"ה (דאתקרי נעמי) כד נפקת מהאי עלמא, אי זכאת עאלת בגנתא דעדן דארעא דנטע קדשא בריה הוא לרוחיהון דצדיקניא כגוונא דההוא גנתא דעדן דלעילא. ותמן כל צדיקניא דעלמא.

וכד נשמתא נפקת מהאי עלמא, עאלת במערתא דכפלתא דתמן איהי פתחא דגן עדן. פגעת באדם הראשון ובאנון אבהו דתמן, אי זכאת איהי, חדאן בה ופתחין לה פתחין ועאלת. ואי לא דחין לה לבר. (ומה היא אמרה כד דחין לה לבר (שיר השירים ג) מצאוני השומרים וגו' אולת. לבתר דאולת תמן מקמי דאתיא לעלמא דא ויהיבת נר על רישיה שנאמר (איוב כט) כהלו נרו עלי ראשי כל מאן דחזון לה מודעוין ואמרי היאת נעמי.

חזרנו לדברים הראשונים של הפרשה. כתוב (שיר א) מצאוני השמרים הסובכים בעיר וגו'.

[שנינו, כנגמה שרמוזו באברהם ויצחק ושרה ורבקה יהו"ה, כנגמה חזו רמזו בפסוק הזה (רות א) ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם בניו מחלון וכליון אפרתים. אלימלך דו הנשמה לנשמה. נעמי דו הנשמה. ולמה נקראת נעמי? משום (תהלים ז) ויהי נעם ה' אלהינו. מחלון דו רוח הקדש. ולמה נקרא מחלון? שמחל לו הקדוש ברוך הוא. רות דו הנפש הקדושה. ולמה נקראת רות? על שם תו"ר. כליון דו רוח הבחמה, ועל זה אמר שלמה עליו השלום (קהלת ג) רוח הבחמה. זה יצ"ר הר"ע. ערפ"ה דו נפש השמאל, בת וזנו של היצר הרע. ולמה נקראת ערפה? משום כי עם קשה ערף הוא.

אם זכה אדם - עולה הנשמה העליונה, ואם לא - מסתלקים אותם דוברי הנשמה והרוח, ונשארת הנשמה העליונה והנפש השכלית. מה כתוב? (רות א) ותצא מן המקום אשר היתה שמה ושתי כלותיה עמה. ותאמר נעמי לכלותיה שבה בנתי וגו'. ותאמר רות אל תפגעני בי וגו' וערפה שבה לעמה ולאלהיה).

שנינו. עשה הקדוש ברוך הוא ירושלם של מעלה כמו ירושלם של מטה, בחומות ומגדלים ופתחים פתוחים, ואותן החומות ששם יש עליהם שומרים ששומרים את השערים של אותן החומות, שכתוב, (ישעיה סב) על חומותיה ירושלם הפקדתי שמרים וגו'. ומיכאל כהן גדול עליון מפלם, שומר פתחים של אלו החומות.

הנשמה [שנקראת נעמי], כשיוצאת מן העולם הזה, אם זוכה - נכנסת לגן עדן של הארץ שנטע הקדוש ברוך הוא לרוחות הצדיקים כמו אותו גן עדן שלמעלה, ושם כל הצדיקים של העולם.

ובשהנשמה יוצאת מן העולם הזה, נכנסת למערת המכפלה ששם היא פתח גן עדן. פוגשת באדם הראשון ובאותם האבות ששם. אם היא זוכה - שמחים בה ופותחים לה פתחים ונכנסת, ואם לא - דוחים אותה החוצה (ומה היא אומרת כשדוחים אותה החוצה? (שיר א) מצאוני השמרים וגו'. וחולכת. אחר שהולכת

שם מלפני שבאה לעולם הזה ונתן גר על ראשו, שנאמר (איוב כט) כהלו גרו עלי ראשי, כל מי שרואים אותה מודענעים ואומרים הוואת נעמי? היא משיבה ואומרת, (רות א) אל תקראנה לי נעמי קראן לי כרא וגו'. אני מלאה הלכותי - באותו מקום, וריקם השיבני ה' - כל תורה וכלי מעשים טובים, שהכניס אותי לגוף רע. למה תקראנה לי נעמי זה? ענה בן. ואם זוכה, נכנסת לגן עדן. פיון שנכנסת, יושבת שם בגן

מבודנת עם אלימלך, זה מחלו, שנה הרוח מודוג עם רוח, שזו הנפש השכלית וזהתלבשו (ר"א ומתלבשת) שם בלבוש של הדמות של העולם הזה ושם מתעדנת.

סתר הסתרים נמסר לחכמי הלב. [ארבע] שלש דרגות הן שאחוזות זו בזו, ואלו הן נפש [נשמה לנשמה, הנשמה העליונה שנקראת יו"ד] רו"ח ונשמה. [נפ"ש] הנפש היא הפח שהגוף נבנה ממנו. שפאשר האדם מתעורר בעולם הזה להזדוג עם נקבתו, כל איבריו מסכימים [נ"א מתכנסים] ונתקנים להנות [לנשמה] שם, ואותה הנפש והרצון שלו מסכים עם אותו המעשה [ממש], ומושף את אותה הנפש ומכניס אותה שם באותו הזרע ששופף.

ומהוה רצון והמשכת הנפש שמושף לשם, נמשך פח אחר לשם מאותן הדרגות שנקראות אישי"ם, והפל נכנס במשיכת הזרע ההוא ונבנה ממנו הגוף. וזהו הפח הראשון הפתחון של אותם [ארבע] שלש.

ומשום שזאת [נשמה לנשמה] הנפש נקרכת בדבקות והיסוד של הגוף, הקרבן שנקרב לכפר על הנשמה נתן חלק לאותם הדרגות של אישי"ם [שנקראו רוח נפש השכלית], משום שמשיכת החלק של אותה

[נשמה] הנפש באה מהם. והינו שכתוב את קרבני לחמי לאשי [מהו לחמי לאשי? שנותן מוין לאשי, וזהו שפע מאור שהם נהנים מויו השכינה], משום שהווא כפרת הנפש נוטלים חלקם. וכשמת אדם בעולם הזה, אותה הנפש לא וזה מן הקבר לעולמים, ובכח הזה יודעים המתים ומספרים זה עם זה. הרוח היא שמקימת את הנפש בעולם הזה, והיא משיכת התעוררות הנקבה לזכר כשהם

אתיבת היא ואמרה (רות א) אל תקראנה לי נעמי קראן לי כרא וגו'. אני מלאה הלכותי כהווא אתר וריקם השיבני וי בלא תורה וכלא מעשים טובים דאעיל לי בגופא בישא למה תקראנה לי נעמי ווי ענה בן. ואי זכאת עיילת לגנתא דעדן, פיון דעיילת לתבא תמון בגנתא [אודוונת באלימלך דא מחלו דרא רוח אודוונ ברות דרא נפש השכלית] ואתלבשו (ר"א ואתלבשת) תמון בלבושא דדיוקנא דהאי עלמא ואתעדנת תמון.

סתרא דסתרין לחכימי לבא אתמסר. [ארבע] תלת דרגין אנון דאחידן דא ברא, ואלין אנון נפש [נשמתא לנשמתא נשמתא עלאה דאתקרי יו"ד] רו"ח ונשמה. [נפ"ש] נפש איהו חילא דגופא אתבני מניה. דכד בר נש אתער בהאי עלמא לאזדווגא בנוקביה כל שייפי מסתפמי [נ"א מתפנשי] ומתתקני לאתהנאה [לנשמה] תמון, והווא נפש ורעותא דיליה אסתפם ביה בהווא עובדא [ממש] ומשיף ליה להווא נפש ואעיל ליה תמון בהווא זרעא דאושיד.

ומגו רעותא ומשיכו דנפשא דמשיף תמון, אתמשף חילא אוחרא תמון מאנון דרגין דאתקרון אישי"ם, ועאל כלא במשיכו דהווא זרעא, ואתבני מניה גופא. ודא איהו חילא קדמאה תתאה דאנון [ארבע] תלת.

ובגין דהאי [נשמתא לנשמתא] נפש אקריב בדבקותא ויסודא דגופא, קרבנא דאתקריב לכפרא על נשמתא אתיהיבת חולקא לאנון דרגין דאישי"ם [דאתקרון רוח נפש השכלית] בגין דמשיכו דחולקא דהווא [נשמה] נפש אתי מנייהו. והינו דכתיב את קרבני לחמי לאשי [מהו לחמי לאשי דהייב מוונא לאשי ודא הוא שפע מאור דאנון מתהנן מויו השכינה] בגין דהווא כפרה דנפש נוטלי חולקיהון. וכד מית בר נש בהאי עלמא, ההיא נפש לא אתעדי מן קברא לעלמין, ובחילא דא ידעי מתיא ומשתעו דא עם דא.

רוח איהו דמקיים לנפש בהאי עלמא. ואיהו משיכו

[נשמה] הנפש באה מהם. והינו שכתוב את קרבני לחמי לאשי [מהו לחמי לאשי? שנותן מוין לאשי, וזהו שפע מאור שהם נהנים מויו השכינה], משום שהווא כפרת הנפש נוטלים חלקם. וכשמת אדם בעולם הזה, אותה הנפש לא וזה מן הקבר לעולמים, ובכח הזה יודעים המתים ומספרים זה עם זה. הרוח היא שמקימת את הנפש בעולם הזה, והיא משיכת התעוררות הנקבה לזכר כשהם

דאתערותא דנוקבא לגבי דכורא כד אנון בתיאובתא חדא. וכדין אתערת לגבי דכורא בתיאובתא דילה, להאי רוח בגוונא דנוקבא לגבי דלתא אשדיאת זרעא בתיאובתא לגבי דכורא. וסתרא דא (כד אשדיאת שפע בתיאובתא לגבי נוקבא והכא רוא) קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

בתשווקא אחת. ואז מתעוררת לזכר בתשווקתה לרוח הזו כמו שנהנקה כלפי מטה שופכת זרע בתשווקא אל הזכר. והסתר הזה [כשנשפך שפע בתשווקא לנקבה, וכאן סוד] (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

והאי רוח'ח [ונפ"ש ונשמ"ה ונשמ"ה] נפקא מהאי עלמא ואתפרשת מנפש (אתפרשו י"ה אסתלק לנתא דעדן בשמיא עלאה ומתלבש בדיוקנא עלאה מרקמא בכל גוויני) עאל לגנתא דעדן דבהאי עלמא (תהאח), ואתלבש תמן גו אוריא דגנתא כמה דמתלבשי מלאכי עלאי כד נחתין להאי עלמא. בגין דאנון מיהווא רוח'הו הו דכתיב, (תהלים קד) עושה מלאכיו רוחות וגו'.

והרו"ח הזו [ונפ"ש ונשמ"ה ונשמ"ה] נשמה באשר, כשיוצאת מן העולם הזה ונפרדת מן הנפש [נפרדים י"ה מסתלק לזו עדן בשמים העליונים, ומתלבש בדמות עליונה מרקמת מכל הגונים] נכנס לגן העדן שבעולם הזה [המתחנן], ומתלבש שם בתוך האויר של הגן כמו שמתלבשים המלאכים העליונים פשוטרים לעולם הזה, משום שהם מאותה הרוח היו, שכתוב (תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות וגו'.

אוף הכי רוחא מתלבש בגן עדן דארעא בדיוקנא דהאי עלמא ותמן אתעדנת בכל עדונין, בגן עדן דא אית ציורין ודיוקנין דהאי עלמא. ואית ציורין ודיוקנין דעלמא עלאה, ותמן פל אנון צדיקניא אזלין ומתעדנין תמן, ובריש ירחי ושבתי אנון בעאן לסלקא לעילא. (דיוקנא דא מרו"ח וא"ש דבהאי עלמא ודדיוקנא דא אתעדנו בכל עדונין ובכל זמנ' ונר"ח ושבתי" אסתלקו רוח'ח ונפ"ש ומתפשטי מהאי גופא ומתלבשי בדיוקנא עלאה בגן עדן דלעילא מרקמא בכל גוויני. כאן אתר הוא י"ה בלבושא דיליה ואודונו בתרא יהו"ה ואנון נהנין מאור השכינה)

אף כף הרוח מתלבשת בגן העדן של הארץ בדמות העולם הזה, ושם מתעדנת בכל העדונים. בגן העדן הזה יש ציורים ודמיות של העולם הזה, ויש ציורים ודמיות של העולם העליון, ושם פל אותם הצדיקים הולכים ומתעדנים שם. ובראשי חדשים ושבחות הם רוצים לעלות למעלה [הדמות הו מרו"ח וא"ש של העולם הזה, ובדמות הו מתעדנים בכל העדונים, ובכל המועד'ים והחדש'ים והשבחות] מסתלקים הרו"ח והנפ"ש ומתפשטים מהגוף הזה ומתלבשים בדמות עליונה בגן העדן שלמעלה מרקם בכל הגונים. באיזה מקום הוא י"ה? בלבשו, ומזווגים יחד יהו"ה, הם נהנים מאור השכינה].

ובמציעות גנתא אית עמודא חדא מרקמא בכל גוויני. והווא רוח'ה פד בעא לסלקא, אתפשט תמן מהווא לבושא (ונפשא אשתארת תמן בגופא) ועאל גו ההוא עמודא (וסלקת) וסליק לעילא גו ההוא אתר דנפקת מגיה, פדכתיב והרוח תשוב וגו'.

ובאמצע הגן יש עמוד אחד מרקם בכל הגונים, וכשאותה הרוח כאשר רוצה לעלות, מתפשטת שם מהלבוש ההוא

ונטיל לה מיכאל כהנא רבא ומקריב לה קרבן בוסמין קמי קדשא ברין הוא, (ואתת) ויתבא תמן ומתעדנא כהווא צרורא דחיי (ישעיה סד) דעין לא ראתה אלהים זולתך

[והנפש נשארת שם בגוף] ונכנסת לתוך אותו העמוד [ועולה] ועולה למעלה לתוך אותו המקום שיצאה ממנו, כפתיב והרוח תשוב וגו'.

ונטיל אותה מיכאל הפהן הגדול, ומקריב אותה קרבן בשמים לפני הקדוש ברוך הוא, [וכאה] ויושבת שם, ומתעדנת באותו צרור החיים, (ישעיה סד) שיעין לא ראתה אלהים זולתך וגו'. אחר

כף יורדת לתוך הגן של הארץ ומתעצנת בכל העדונים, ומתלבשת בלבוש שהוא [מוזווגת עם נפש], ויושבת שם בעטור של אחד פי שנים מפמה שהיתה בראשונה. [זהו בחל ועולה לשיבות של גן העדן ומתעסקת בתורה, ובכל ראשי חדשים ומועדים ושבתות יורדת לתוהו עם הנפש].

הנשמה היא פח עליון על כל אלו, והיא מפח הזכר, הסוד של עץ החיים. זו עולה למעלה מיד, וכל אלו [איתן] שלש הדרגות נקשרות יחד זה עם זה. וכשנפרדות, פלן עולות ושבות לאותו מקום שיצאו ממנו.

בשהרוח הזו יוצאת מן העולם הזה ונכנסת למערה ששם אדם והאבות, הם נותנים לה פנקס סימן, ונכנסת לגן העדן. קרבה לשם, ומוצאת הפרובים ואותה להט החרב המתהפכת. אם זוכה - רואים פנקס הסימן, ופותחים לה פתח ונכנסת. ואם לא - דוחים אותה החוצה.

ויושבת שם. כל אותו הזמן שיושבת, מתלבשת שם בדמות של העולם הזה. ובראשי חדשים ושבבות כשרוצה לעלות, הצדיקים שגבן ערן נותנים לה פנקס סימן ועולה בעמוד ההוא, ופוגשת את אותם שומרי חומות ירושלים. אם זוכה - פותחים לה פתח ונכנסת, ואם לא - נוטלים ממנה אותו הפנקס ודוחים אותה החוצה. היא שבה לגן ואומרת, (שיר ג) מצאוני השמרים הסבכים בעיר וגו', נשאו את רידי מעלי. זהו פנקס הסימן שנטלו ממנו [ממנה].

שומרי החומות, אלו אותם

וגו'. לבתר (דף פא ע"ב) נחתא לגו גנתא דארעא ומתענדא בכל עדונים, ואתלבשת בההוא לבושא (ואזווגת בגפוש רידיה) ויתבא תמן בעטורא על חד תרין מפמה דהות בקדמימא. (ודא הוא כחול ואסתלקא בשיבות דגן עדן ומתעסקא באורייתא ובכל רישי ירחי וזמני ושפתי נחתא אזווגת בגפוש).

נשמה היא חילא עלאה על כל אליו, ואיהי מחילא דדכוורא רזא דאילנא דחיי. ודא סלקא לעילא מיד. וכל הני (ר"א אנון) תלת דרגין מתקשרין פחדא דא בדא. וכד מתפרשן פלהו סלקין ותבין לההוא אתר דנפקו מניה.

כד האי רוחא נפקת מהאי עלמא ועאלת בגו מערתא דאדם ואבהן תמן. אנון יהבין לה פנקס סימנא ועאלת לגבי גנתא דעדן, קריבת תמן ואשפחת פרובים וההוא להט החרב המתהפכת. אי זכאת חמאן פנקס סימנא ופתחין לה פתחא ועאלת. ואי לא דחין לה לבר.

ויתבא תמן, כל ההוא זמנא דיתבא מתלבשא תמן בדיוקנא דהאי עלמא. ובירשי ירחי ושפתי כד בעאת לסלקא, צדיקניא דבגנתא דעדן יהבין לה פנקס סימנא, וסלקת פההוא עמודא ופגעת באנון נטרי חומות ירושלים, אי זכאה פתחין לה פתחא ועאלת. ואי לא נטלין מינה ההוא פנקס ודחין לה לבר. תבת לגנתא ואמרה (שיר השירים ג) מצאוני השומרים הסבכים בעיר וגו' נשאו את רידי מעלי, דא איהו פנקס סימנא דנטלי מניה (ר"א מינה).

שומרי החומות אליו אנון נטרי חומות ירושלים. (בדיוקנא דא נשמתא לנשמתא אתפשט מההוא לבושא דלעילא ומסתלק לעילא לעילא ואתחני מאור השכינה. ונשמה (ס"א ונפשא) אשתארת בגופא ובכל רישי ירחי וזמני ושפתי נחתא נשמה לנשמה ומוזווגת לנשמה דאשתארת בגופא ומוזווגת בנשמה ודיקנא דנתא דעדן דלעילא הנה מן רוח ועפר ההוא דאשתמודע לגבי עילא ורוח וקורא הוא ובלבושא דא מתלבש י"ה לבושא דנתא דעדן דלתתא הוא אש ומים שנאמר שמים. עד הכא רוחא דשמאלא היוורת למטה אולת לדנא דיליה ונפש דיליה אשתארא בגופא דארעא דתיב, (איוב יד) אף בשרו עליו וכאב וגו'. ועל דא אמרו דמתא

שומרי חומות ירושלים. [כדנקה הו, הנשמה הזו, הנשמה מתפשטת מאותו הלבוש שלמעלה ומסתלקת למעלה למעלה ונחנית מאור השכינה. והנשמה (הנפש) נשארת בגוף, ובכל ראשי החדשים והמועדים והשבבות יורדת נשמה לנשמה ומוזווגת עם הנשמה שנשארה בגוף ומוזווגת עם הנשמה, והדמות של גן העדן שלמעלה היתה מן הרוח והעפר שנקר לגבי מעלה, וסוד חשוב הוא, ובלבוש זה מתלבש י"ה לבוש של גן עדן

ידעי בעלמא דאתי מן קרא דצדיקניא ומעלמא תתאה ומשתעוין דא עם דא) (עד כאן סתרי תורה):

וזהר

וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרֵימָה לְגֹזֵר שָׁם. מֵאֵי טַעְמָא לְמִצְרַיִם. אֲלֵא בְּגִין דְּשָׁקִיל לְגֹן יִי. דְּכִתִּיב בְּגֹן יִי בְּאַרְץ מִצְרַיִם. דְּתַמְן שָׁקִיל וְנַחֲתִית חַד נִהְרָא דְאִיהוּ לְיִמִּינָא דְכִתְיִב, (בראשית ב) **שָׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסּוֹבֵב אֶת כָּל אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שָׁם הַזֶּהָב. וְאַבְרָהָם פִּינּוֹן דִּידַע וְעָאֵל בְּהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא. בְּעָא לְמַנְדַּע כָּל אַנּוּן דְּרִגִּין דְּאִתְאַחְדֵּן לְתַתָּא. וּמִצְרַיִם הָוּה נָטִיל מִיִּמִּינָא (ד"א לְיִמִּינָא) וּבְגִין כְּךָ נַחֲת לְמִצְרַיִם. וְתָא חֲזִי, כַּפְנָא לָא אֲשַׁתְּכַח בְּאַרְעָא אֲלֵא כַּד מְסַתְּלְקֵי רַחֲמֵי מִן דִּינָא:**

וַיְהִי כִּי בָּאֵשֶׁר הִקְרִיב לְבָא מִצְרֵימָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כִּי בָּאֵשֶׁר הִקְרִיב, כִּי קָרַב מִיבְעֵי לֵיהּ. מֵאֵי כִּי בָּאֵשֶׁר הִקְרִיב, אֲלֵא כִּדְכִתְיִב, (שמות יד) **וּפְרַעֲהָ הִקְרִיב דְּאִיהוּ אֶקְרִיב לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְתִיּוֹבְתָא. אוֹף הָכָא הִקְרִיב, דְּאֶקְרִיב גְּרַמִּיהָ לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדָקָא יְאוּת. לְבָא מִצְרֵימָה לְאַשְׁגָּחָא בְּאַנּוּן דְּרִגִּין וְלֵאֲתַרְחַקָּא מִנִּיּוּהוּ וְלֵאֲתַרְחַקָּא מֵעוֹבְדֵי מִצְרַיִם.**

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תָּא חֲזִי, כִּינּוֹן (ס"א בְּגִין) דְּנַחֲת אַבְרָהָם לְמִצְרַיִם כִּי בָּלָא רִשׁוּ, אֲשַׁתְּעַבְדוּ בְּנוֵי בְּמִצְרַיִם אַרְבַּע מֵאָה שָׁנִין, דִּהָא כְּתִיב וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרֵימָה. וְלֵא כְּתִיב רַד מִצְרַיִם, וְאַצְטַעַר כָּל הַהוּא לִילֵיאַ בְּגִינָה דְשָׂרָה.

וַיֹּאמֶר אֵל שָׂרָה אֲשֶׁתּוֹ הִנֵּה נָא יַדְעֵתִי כִּי אִשָּׁה יִפֶּת מְרָאָה אָתָּה. וְכִי עַד הָיָא שְׁעֵתָא לָא הָוּה יָדַע אַבְרָהָם דְּאִשָּׁה יִפֶּת מְרָאָה הוּת. אֲלֵא הָא אוּקְמוּהָ דְעַד הָיָא

שְׁלֵמְתָא, הוּא אִשׁ וּמִיָּם, שְׁנֵאמַר שְׁמִיָּם. עַד כָּאן הַרוּם שֶׁל הַשְּׂמַאל הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה, יוֹרֶדֶת לְרִגְלֶתָּהּ, (וּנְפִישָׁה נִשְׁאַרְת בְּגוֹף שֶׁל הָאָרֶץ, שְׁכֵתוֹב (אִיּוֹב יד) אֵד בְּשֵׁר וְעָלִיו יְכָאֵב וְגו'. וְעַל זֶה אָמְרוּ שְׁהַמְתִּים יוֹדְעִים בְּעוֹלָם הַכָּא מִכְבוֹד הַצְּדִיקִים וּמִהַעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן וּמִסְפָּרִים זֶה עִם זֶה). עַד כָּאן סִתְרֵי תוֹרָה.

וזהר

וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרֵימָה לְגֹזֵר שָׁם. מֵאֵי טַעְמָא לְמִצְרַיִם? אֲלֵא מִשּׁוּם שְׁשָׁקוּל לְגֹן ה', שְׁכֵתוֹב בְּגֹן ה' בְּאַרְץ מִצְרַיִם. שְׁשָׁם שְׁקֵל וַיֵּרֶד נִהָר אֶחָד שֶׁהוּא לְיִמִּין, שְׁכֵתוֹב (בראשית ב) שָׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסּוֹבֵב אֶת כָּל אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שָׁם הַזֶּהָב. וְאַבְרָהָם פִּינּוֹן שְׁיַדַּע וְנִכְנַס בְּאַמּוּנָה הַשְּׁלֵמָה, רְצָה לְדַעַת כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שְׁנֵאֲחָזוּ לְמִטָּה. וּמִצְרַיִם הָיָה נוֹסַע מִיִּמִּין (ד"א לְיִמִּין), וּמִשּׁוּם כְּךָ יָרַד לְמִצְרַיִם. וּבָא וּרְאָה, הִרְעֵב לָא נִמְצָא בְּאַרְץ אֲלֵא כִּי בָּאֵשֶׁר מְסַתְּלְקִים רַחֲמִים מִן הַדִּין.

וַיְהִי כִּי בָּאֵשֶׁר הִקְרִיב לְבָא מִצְרֵימָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כִּי בָּאֵשֶׁר הִקְרִיב? כִּי בָּאֵשֶׁר קָרַב הָיָה צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה בָּאֵשֶׁר הִקְרִיב? אֲלֵא בְּכֵתוֹב (שמות יד) וּפְרַעֲהָ הִקְרִיב, שֶׁהוּא קָרַב אֶת יִשְׂרָאֵל לְתִשׁוּבָה. אִף כָּאן הִקְרִיב, שֶׁהִקְרִיב אֶת עַצְמוֹ לְקַדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא כִּי בָּאֵי. לְבָא מִצְרֵימָה, לְהַתְּבַוֵּן בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת וְלְהַתְּרַחֵק מֵהֵן וְלְהַתְּרַחֵק מִמִּצְרַיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בָּא רְאָה, פִּינּוֹן (ס"א מִשּׁוּם) שְׁיַרְד אַבְרָהָם לְמִצְרַיִם בְּלֵי רִשׁוּת, הַשְּׁתַּעֲבָדוּ בְּנוֵי בְּמִצְרַיִם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, שְׁהָרִי כְּתוּב וַיֵּרֶד אַבְרָהָם מִצְרֵימָה, וְלֵא כְּתוּב רַד מִצְרַיִם, וְהַצְטַעַר כָּל הַלֵּלָה הַהוּא בְּשִׁבְלֵי שָׂרָה.

וַיֹּאמֶר אֵל שָׂרָה אֲשֶׁתּוֹ הִנֵּה נָא יַדְעֵתִי כִּי אִשָּׁה יִפֶּת מְרָאָה אָתָּה. וְכִי עַד הָיָא שְׁעֵתָא לָא הָוּה יָדַע אַבְרָהָם שֶׁהִיְתָה אִשָּׁה יִפֶּת מְרָאָה? אֲלֵא זֶה פְּרִשְׁוּהָ, שְׁעַד הַשְּׁעָה הַהִיא לָא הִסְתַּכַּל בְּדַמּוֹת שָׂרָה מִרְבַּח הַצְּנִיעוּת שֶׁהִיְתָה

ביניהם. וכשקרב למצרים, היא התגלתה וראה אותה.

דבר אחר, במה ידע? אלא על ידי טרח הדרך אדם מתבזה, והיא עמדה ביפיה ולא השתנתה. דבר אחר הנה נא ידעתי, שראה עמה את השכינה, ומשום כך בטח אברהם ואמר אחתי את. וזה הדרך עולה לשני גונים - אחד כמשמעו, ואחד כפתוב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את, וכתוב (דברים ה) ואת תדבר אלינו. למען ייטב לי בעבורך - כלפי שכינה אמר, בעבורך ייטיב לי הקדוש ברוך הוא. וחייתה נפשי בגלגלך, משום שבזה יתעלה אדם ויזכה להתעלות לדרך החיים.

אמרי נא אחתי וגו'. רבי ייסא אמר, יודע היה אברהם שכל המצרים שטופים הם בזמה, וכיון שכל זה ידע, למה לא פחד על אשתו שלא חזר מן הדרך ולא יכנס לשם? אלא משום שראה עמה שכינה.

השלמה מההשמטות (סימן יד) ויהי כבוא אברהם מצרימה (שם יב). כבואם היה צריך (לכתב)! ושרה היכן היתה? אלא אברהם הכניסה לתבה וסגר עליה. כיון שהגיע למצרים, אמרו לו: שלם מכם. אמר: אני אתן מכם. אמרו לו: פלים אתה טוען. אמר להם: אתן מכם של פלים. אמרו לו: בגדי משי משופח אתה טוען. אמר להם: אתן מכם של בגדי משי משופח. אמרו לו: מרגליות אתה טוען. אמר להם: אתן מכם של מרגליות. אמרו לו: אי אפשר אלא לפתח את התבה ונראה מה

אמרו להו. אמרו ליה מרגלאן את טעין, אמר להו אנא יהיב מכם דמרגלאן, אמרו ליה אי אפשר, אלא למפתח תיבותא ונחזי מה בגווה. כיון דפתחו תיבותא אתנהרא ארעא דמצרים מנהורא

שעתא לא אסתפל בדיוקנא דשרה בסגיאות צניעותא דהות ביניהון, וכד קריב למצרים אתגלייא איהי וחמא בה.

דבר אחר במה ידע, אלא על ידי דטורח אורחא בר נש מתבזה והיא קיימא בשפירו דילה ולא אשתני. דבר אחר הנה נא ידעתי דחמא עמה שכינתא. ובגין כך אתרחץ אברהם ואמר אחתי היא. ומלה דא אסתלק לתרי גוונים. חד כמשמעו. וחד פדכתיב, (משלי ז) אמור לחכמה אחתי את. וכתוב אמרי נא אחתי את. וכתוב, (דברים ה) ואת תדבר אלינו. למען ייטב לי בעבורך, כלפי שכינה אמר בעבורך ייטב לי קדשא בריך הוא. וחייתה נפשי בגלגלך. בגין דכדא יסתלק בר נש ויזכה לאסתלקא לארחא דחיי.

אמרי נא אחתי וגו'. רבי ייסא אמר ידע הוה אברהם דכלהו מצראי שטיפין אנון בזמה, וכיון דכל האי (דף פב ע"א) ידע אמאי לא דחיל על אתתיה דלא אהדר מארחא ולא ייעול לתמן. אלא בגין דחמא שכינתא עמה:

השלמה מההשמטות (סימן יד)

ויהי כבוא אברהם מצרימה, כבואם מבעי ליה ושרה היכן היתה. אלא אברהם אעלה בתיבותא וסגר עליה כיון דמטא למצרים אמרו ליה הב מכם אמר אנא יהיב מכם. אמרו ליה מאנין את טעין אמר אנא יהיב דמאנין אמרו ליה מטכסא את

טעין אמר אנא יהיב דמטכסא. אמרו ליה מרגלאן את טעין, אמר להו אנא יהיב מכם דמרגלאן, אמרו ליה אי אפשר, אלא למפתח תיבותא ונחזי מה בגווה. כיון דפתחו תיבותא אתנהרא ארעא דמצרים מנהורא

בתוכה. כיון שפתיחו את התבה, האירה ארץ מצרים מהאור שלה, זהו שפתיוב (שם) ויראו המצרים את האשה וגומר. אמר רבי יהודה, ויהי כבואם מצרימה היה לו לומר! אלא בתבה וכו': ע"כ מההשמטות.

ויהי כבוא אברם מצרימה ויראו המצרים את האשה כי יפה הוא מאד. אמר רבי יהודה, הכניס אותה בתבה, ופתיחו אותה לקחת ממנה מִכֶּסֶת. כיון שנפתח, היה אור פאור השמש. זהו שפתיוב כי יפה הוא מאד. מה זה מאד? אלא שראו בתבה דמות נ"א אור] אחרת. הוציאו אותה וראו אותה כבתחלה. זהו שפתיוב ויראו אתה שרי פרעה. כיון שפתיוב ויראו המצרים את האשה, מה זה ויראו אתה שרי פרעה? אלא שהוציאו אותה וראו אותה כבתחלה, ואז ויהללו אותה אל פרעה וגו'.

אמר רבי יצחק, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים במעשי הקדוש ברוך הוא, והם לא מסתכלים [בכל] שפל מה שיש בעולם הוא מעם הקדוש ברוך הוא, שהוא יודע בתחלה מה שיהיה בסוף, שפתיוב (ישעיה מו) מגיד מראשית אחרית. והוא צופה ועושה מעשים בראשונה כדי להעלותם לאחר ימים.

בא ראה, אלמלא שנטלה שרי לפרעה, הוא לא היה מלקה. והחלקאה הזו גרמה הלקאה לאחר מפן שילקו מצרים בנגעים גדולים. כתוב פאן נגעים גדלים, וכתוב שם (דברים ו) ויתן ה' אותם ומפתיים גדלים ורעים במצרים. מה להלן עשר מכות - אף פאן עשר מכות. כמו שעשה

דילה הָדָא הוּא דְכָתִיב (שם) וִירָאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה וְגו' אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וַיְהִי כְּבּוֹאֵם מִצְרִימָה, הָיָה לִיָּה לְמִימַר אֲלֵא בְּתִיבָה וְכו':

(עד כאן מההשמטות)

וְיָהִי כְּבּוֹא אֲבָרָם מִצְרִימָה וִירָאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה כִּי יָפָה הִיא מְאֹד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּתִיבָה אָעִיל לָהּ, וּפְתָחוּ לָהּ לְמִיסַב מְנָה קוֹסְטוֹנָא. כִּיּוֹן דְּאִתְפְּתַח הָיָה נְהוּרָא כְּנֵהוּרָא דְשִׁמְשָׁא הָדָא הוּא דְכָתִיב כִּי יָפָה הוּא מְאֹד. מְאִי מְאֹד, אֲלֵא דְחִמּוּ בְּתִיבָה דִּיּוֹקְנָא (נ"א נְהוּרָא) אַחְרָא. אֲפִיקוּ לָהּ וְחִמּוּ לָהּ כְּמִלְקָדְמִין הָדָא הוּא דְכָתִיב וִירָאוּ אוֹתָהּ שְׂרִי פְרַעָה. כִּיּוֹן דְכָתִיב וִירָאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה מְאִי וִירָאוּ אוֹתָהּ שְׂרִי פְרַעָה, אֲלֵא דְאֲפִיקוּ לָהּ וְחִמּוּ לָהּ כְּמִלְקָדְמִין וְכַדִּין וַיְהִלְלוּ אוֹתָהּ אֶל פְּרַעָה וְגו'.

אמר רבי יצחק. ווי לאנון חיביבא דעלמא דלא ידעין ולא משגיחין בעבידתיה דקדשא בריך הוא, ואנון לא מסתכלי (בכלא) דכל מה דהוי בעלמא מעם קדשא בריך הוא איהו, דאיהו ידע בקדמיתא מה דלהוי בסופא דכתיב, (ישעיה מו) מגיד מראשית אחרית. ואיהו אסתכי ועביד עבידן בקדמיתא בגין לסלקא לון לבתר יומין.

תא חזי, אלמלא דאנסיבת שרי לגבי פרעה, לא אלקי הוא, ואלקאותא דא גרים אלקאותא לבתר פן דילקון מצרים בנגעים גדולים, פתיב הכא נגעים גדולים וכתוב התם (דברים ו) ויתן ה' ורעים במצרים. מה להלן עשר מכות אף פאן עשר מכות. כמה דעביד קדשא בריך הוא נסין וגבורין לישראל ליליא, אוף הכא

הקדוש ברוך הוא נסים וגבורות לישׂראל בלילה - אף פאן עשה הקדוש ברוך הוא לשרה נסים וגבורות בלילה.

רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים א) ואתה ה' מגן בעדי ומרים ראשי. אמר דוד, אף על גב שכל בני העולם נבואו לערוף עמי קרב - ואתה ה' מגן בעדי. בא ראה, כתוב מגן בעדי. אמר דוד לקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, מפני מה לא עושים בי חתימה של ברכה כמו שחותמים ברכה באברהם, שכתוב אנכי מגן לך, ואומרים מגן אברהם? אמר הקדוש ברוך הוא לדוד: אברהם כבר בחנתיו וצרפתי, ועומד לפני בקיום שלם. אמר לו דוד: אם כן, (שם כו) בחנני ה' ונסני צרפה כליותי ולבי. פיון שעשה אותו הדבר של בת שבע, נזכר דוד לפניו על מה שאמר. אמר (שם יז) בחנת לבי פקדת לילה צרפתי כל תמצא זמתי כל יעבר פי.

אמר, אני אמרתי בחנני ה' ונסני, ואתה בחנת לבי. אני אמרתי צרפה כליותי, ואתה צרפתי כל תמצא, לא מצאת אותי כראוי. זמתי כל יעבר פי - מי יתן והדבר הזה שחשבת, שלא יעבר את פי. ועם כל זה חותמים בו הברכה, שאנו אומרים מגן דוד. ומשום כן אמר דוד, ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי. (תה) ודאי דרבה זו הפכוד שלי שאני מתעטר בו.

ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו. בא ראה, הקדוש ברוך הוא מגן לצדיקים שלא ישלטו בהם בני אדם, והקדוש ברוך הוא הגן על אברהם שלא ישלטו בו ובאשתו.

עבד לה קדשא בריך הוא לשרה נסין וגבוראן ליליא.

רבי יוסי פתח ואמר (תהלים א) ואתה יי מגן בעדי כבודי ומרים ראשי. אמר דוד אף על גב דכל בני עלמא ייתון לאגחא בי קרבא, ואתה יי מגן בעדי. תא חזי, פתיב מגן בעדי. אמר דוד לקדשא בריך הוא, רבוננו של עולם מפני מה לא עבדי בי חתימה דברכה כמה דחתימי ברכה באברהם דכתיב אנכי מגן לך. ואמרי מגן אברהם.

אמר ליה קדשא בריך הוא לדוד, אברהם כבר בחנתיו וצרפתי וקאים קמאי בקיומא שלים. אמר ליה דוד אי הכי (תהלים כו) בחנני יי ונסני צרפה כליותי ולבי. פיון דעבד ההיא מלה דבת שבע אדפר דוד קמיה על מה דאמר. אמר (תהלים יז) בחנת לבי פקדת לילה צרפתי כל תמצא זמתי כל יעבר פי. אמר אנא אמינא בחנני יי ונסני ואנת בחנת לבי. אנא אמינא צרפה כליותי ואת צרפתי כל תמצא לא אשפחת לי כדקא יאות. זמתי כל יעבר פי. מאן יתן והאי מלה דחשבת דלא יעבר לי פומאי, ועם כל דא חתמין ביה ברכה דקאמרן מגן דוד, ובגין כן אמר דוד ואתה יי מגן בעדי, כבודי ומרים ראשי. (ר"א ל"ג ותיא) ודאי דרגא דא יקרא דילי דאנא מתעטרנא ביה:

ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו. תא חזי, קדשא בריך הוא איהו מגן לצדיקיא דלא ישלטון בהו בני נשא, וקדשא בריך הוא אגין על אברהם דלא ישלטון ביה ובאתתיה.

בא ראה, השכינה לא זזה משרה כל הלילה ההוא. בא פרעה לקרב אליה - בא המלאך והלקה אותו. כל פעם שאמרה שרה הלקה - היה מלקה. ואברהם היה מחזיק ברבוננו, שהרי על שרה לא יכלו לשלט עליה. זהו שכתוב (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. וכאן הנסיון שלא הרהר אחר הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא ראה שמשוים כף לא צנה הקדוש ברוך הוא לרדת למצרים, אלא הוא עצמו מעצמו ירד, כדי שלא יהיה פתחון פה לבני העולם שאמר לו כן, ואחר כך הצטער על אשתו.

רבי יצחק פתח ואמר, (תהלים צב) צדיק פתמך יפרח פארזו בלבנון ישגה. צדיק פתמך יפרח, מפני מה הקיש צדיק לתמר? מה תמר כיון שגוזרים אותו לא עולה עד זמן רב - אף כף צדיק, כיון שאבד מן העולם, לא עולה אחר פתחיו עד זמן רב. פארזו בלבנון ישגה - אף כף גם.

בתמר יפרח - מה תמר לא עולה אלא זכר ונקבה, אף כף הצדיק לא עולה אלא זכר ונקבה. הזכר צדיק והנקבה צדקת, כמו שאברהם ושרה. פארזו בלבנון ישגה - מה הארז בלבנון עליון על הפל והפל יושבים תחתיו - אף כף הצדיק הוא עליון על הפל והפל יושבים תחתיו. והעולם אינו עומד אלא על צדיק אחד, שכתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ועליו העולם עומד, ובגללו נסמך, ועליו נשתל.

רבי יהודה אמר, והרי שנינו שעל שבעה עמודים העולם עומד, ככתוב (שם ט) חצבה עמודיה שבעה. אמר לו רבי יוסי, כף הוא ודאי, אבל [כאן] כל

תא חזי, שכינתא לא אתעדי מנה דשרה כל ההוא ליליא, אתא פרעה למקרב בהדה, אתא מלאך ואלקי ליה, כל אימת דאמרה שרה אלקי הוא מלקי, ואברהם הוה מתקיף במאריה דהא שרה לא יכלין לשלטאה עלה הדא הוא דכתיב, (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח, והכא נסיונא הוא דלא הרהר אבתריה דקודשא בריה הוא.

אמר רבי יצחק תא חזי, דבגין כף לא פקיד קדשא בריה הוא לנחתא למצרים אלא הוא עצמו מגרמיה נחת, בגין דלא יהא פתחון פה לבני עלמא דאמר ליה כן ולבתר אצטער על אתתיה.

רבי יצחק פתח ואמר (תהלים צב) צדיק פתמך יפרח פארזו בלבנון ישגה. צדיק פתמך יפרח. מפני מה אקיש צדיק לתמר. מה תמר כיון דגוזרין ליה לא סליק עד זמן סגיא, אוף הכי צדיק כיון דאתאביד מעלמא לא סליק אחר תחותיו עד זמן סגיא. פארזו בלבנון ישגא אוף הכי נמי.

בתמר יפרח מה תמר לא סליק אלא דכר ונוקבא. אוף הכי צדיק לא סליק אלא דכר ונוקבא, דכר צדיק ונוקבא צדקת, כגוונא דאברהם ושרה. פארזו בלבנון ישגא מה ארז בלבנון עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו, אוף הכי צדיק הוא עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו. ועלמא לא קיימא אלא על צדיק חד דכתיב, (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ועליה קאים עלמא, ובגייניה אסתמיה, ועליה אשתיל.

רבי יהודה אמר והא תנינן דעל שבעה סמכין עלמא קיימא דכתיב, (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה. אמר ליה רבי יוסי

הַאֲחֵרִים בְּשִׁבְעֵי הֵם עוֹמְדִים, שְׁהוּא סִמְךָ שֶׁל הָעוֹלָם, וְהוּא צְדִיק, וְזֶה מִשְׁקָה [אֵת הָעוֹלָם] וּמְרוּהָ אֶת הָעוֹלָם [מִן הַכֹּל] וְזֶן לְכָל, וְעָלִיו כְּתוּב (ישעיה ג) אִמְרוּ צְדִיק פִּי טוֹב פִּי פְרִי מַעֲלָלֵיהֶם יֹאכְלוּ, וְכְתוּב (תהלים קמה) טוֹב ה' לְכָל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָרִי כְּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. זֶה הוּא הָעַמּוּד שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו וְהוּא מִשְׁקָה לְגֵן הָעֵדֶן, וְהַגֵּן נִשְׁקָה מִמֶּנּוּ, וּמִמֶּנּוּ עוֹשֶׂה פְרוּת. וְכָל הַפְּרוּת פּוֹרְחִים בְּעוֹלָם וְהֵם הַקְּיֹזִים שֶׁל הָעוֹלָם, הַקְּיֹזִים שֶׁל הַתּוֹרָה. וּמִי הֵם? נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם פְּרִי מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשּׁוֹם כִּף בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים עוֹלוֹת.

וּבְשִׁנְחֻקְךָ הַלַּיְלָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְגֵן הָעֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶם. בְּמִי? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּכֻלָּם. בֵּין אוֹתָם שְׁמִדוֹרִים בְּעוֹלָם הַהוּא, וּבֵין אוֹתָם שְׁיוֹשְׁבֵים בְּמִדּוֹרִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, בְּכֻלָּם מִשְׁתַּעֲשַׁע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה.

בֵּא רֵאָה, הָעוֹלָם שֶׁלְמַעַל צָרִיף אֶת הַתְּעוֹרוֹרוֹתָיו שֶׁל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וּכְשֶׁנִּשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים יוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְעוֹלוֹת לְמַעַל, פֶּלֶן מִתְּלַבְּשׁוֹת בְּאוֹר שֶׁלְמַעַל בְּדַמּוֹת נִכְבְּדָה, וּבָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשַׁע וְתֹאב לָהֶם, שֶׁהֵם פְּרִי מַעֲשָׂיו, וְעַל זֶה נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל שְׂיֵשׁ לָהֶם נִשְׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת בְּנִים לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. בְּנִים וְדַאִי, פְּרִי מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, אֶפְלוּ אוֹתָם שְׁבַע עוֹלָם הַזֶּה [שֶׁל הָאָרֶץ]. אֵיךְ?

הֵכִי הוּא וְדַאִי, אָבֵל (הַקָּא) פִּלְהוּ אֲחֵרֵינִן בְּשִׁבְעָאָה (דף פב ע"ב) קְיִימֵי דַאִיהוּ סִמְכָא דְעַלְמָא, וְאִיהוּ צְדִיק וְדַא אֲשֶׁקִי (לְעַלְמָא) וְרוּי עַלְמָא (ס"א מִן כְּלָא) וְזֶן כְּלָא. וְעָלִיהָ כְּתוּב (ישעיה ג) אִמְרוּ צְדִיק פִּי טוֹב פִּי פְרִי מַעֲלָלֵיהֶם יֹאכְלוּ. וְכְתוּב, (תהלים קמה) טוֹב יי לְכָל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָא כְּתוּב, (בראשית ב) וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. דָּא הוּא סִמְכָא דְעַלְמָא קָאִים עָלֵיהָ, וְאִיהוּ אֲשֶׁקִי לְגַנְתָּא (דְעוּ) וּגְנַתָּא אֲשֶׁתְּקִי מַנְיָה וּמַנְיָה עֲבִידָא פִּירִין. וְכִלְהוּ פִּירִין פְּרָחִין בְּעַלְמָא וְאֲנוּן קִיּוּמָא דְעַלְמָא קִיּוּמָא דְאֹרִייתָא, וּמֵאֵן נִינְהוּ, נִשְׁמַתְהוּן דְצְדִיקֵי דְאֲנוּן פְּרִי עוֹבְדוּי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כִּף בְּכָל לַיְלָא וְלַיְלָא נִשְׁמַתְהוּן דְצְדִיקֵי סִלְקִין.

וְכַד אַתְּפִלַּג לַיְלָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתִי לְגַנְתָּא דְעֵדֶן לְאֲשֶׁתְּעֲשָׂא בְּהוּ. בְּמֵאֵן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּכִלְהוּ, בֵּין אֲנוּן דְּמְדוּרֵיהוּן בְּהוּא עַלְמָא, בֵּין אֲנוּן דִּיתְבִּי בְּמְדוּרֵיהוּן בְּהוּא עַלְמָא, בְּכִלְהוּ מִשְׁתַּעֲשַׁע בְּהוּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּפִלְגוֹת לַיְלָא.

תָּא חֲזִי, עַלְמָא דְלַעֲיִלָא אֲצִטְרִיף לְאַתְעֵרוּתָא דְעַלְמָא תַתָּא, וְכַד נִשְׁמַתְהוּן דְצְדִיקֵי נִפְקִי מֵהוּא עַלְמָא וְסִלְקִי לַעֲיִלָא כִּלְהוּ מִתְּלַבְּשֵׁי בְּנְהוּרָא דְלַעֲיִלָא בְּדִיוּקְנָא יָקָר, וּבְהוּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשַׁע וְתֹאִיב לוֹן דְאִינְהוּ פְּרִי עוֹבְדוּי, וְעַל דָּא אֶקְרוּן יִשְׂרָאֵל דַּאִית לוֹן נִשְׁמַתִּין קְדִישִׁין בְּנִין לְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דַּאֲתָּ אָמַר (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לַיְי אֱלֹהֵיכֶם, בְּנִים וְדַאִי אֵיבָא דְעוֹבְדוּי.

אָמַר רַבִּי יִיסָא וְאֶפְלוּ אֲנוּן דְּבְהוּאֵי עַלְמָא

אמר לו, משום שבחצות הלילה כל אותם צדיקי אמת, כלם מתעוררים לקרא בתורה ולשמע את תשבחות התורה. והרי נתבאר שהקדוש ברוך הוא וכל אותם הצדיקים שבתוף גן העדן כלם מקשיבים לקולם, וחוט של חסד נמשך עליהם ביום, שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

ועל כן התשבחות שעולות בלילה לפניו, זו תשבחת שלמה. בא ראה, בשעה שישראל היו סגורים בבתיהם כשהרג הקדוש ברוך הוא בכוכרי מצרים, היו אומרים הלל ותשבחות לפניו.

בא ראה שדוד המלך היה קם בחצות הלילה, שאם תאמר שהיה יושב או שוכב במטתו והיה אומר שירות ותשבחות -

לא, אלא כמו שכתוב (שם קט) חצות לילה אקום להודות לך. אקום ודאי בעמידה להתעסק בשירות ותשבחות של התורה.

ומשום כך דוד המלך חי לעולמים, ואפלו בימי מלך המשיח הוא מלך. שהרי שינוי מלך המשיח, אם מן החיים הוא - דוד שמו, ואם מן המתים הוא - דוד שמו. והוא היה מתעורר בבקר בטרם יבא, שכתוב (שם נז) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר.

בא ראה, כל אותו הלילה ששרה היתה אצל פרעה, באו המלאכים העליונים לומר לקדוש-ברוך הוא בשירות ותשבחות. אמר להם הקדוש ברוך הוא: כלכם לכו ועשו מפות גדולות במצרים, סימן למי שאני עתיד לעשות אחר כך. זה מה שכתוב וינגע ה' את פרעה נגעים גדלים וגו'

בא ראה מה פתוב, ויקרא פרעה

היאך. אמר ליה בגין די בפלגות ליליא כל אנון זפאי קשוט פלהו מתערי למקרי באורייתא ולמשמע תשבחן דאורייתא, והא אתמר דקדשא בריך הוא וכל אנון צדיקיא דבגו גנתא דעדן פלהו צייתין לקליהון, וחוטא דחסד אתמשך עלייהו ביממא דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי.

ועל דא תשבחן דסלקין בליליא קמיה דא תושבחה שלים. תא חזי, בשעתא דישראל הוו סגירין בבתייהון פד קטל קדשא בריך הוא בכוריהון דמצראי, הוו אמרי הלילא ותשבחן קמיה.

תא חזי, דדוד מלכא הוה קם בפלגות ליליא, דאי תימא דהוה יתיב או שכיב בערסיה והוה אמר שירין ותושבחן, לא,

אלא כמה דכתיב (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך. אקום ודאי בעמידה לאתעסקא בשירין ותושבחן דאורייתא. ובגין כך דוד מלכא חי לעלמין, ואפילו ביומי מלכא משיחא איהו מלכא. דהא תנן מלכא משיחא אי מן חייא הוא דוד שמיא ואי מן מתיא הוא דוד שמיא, ואיהו הוה אתער בצפרא עד לא ייתי דכתיב, (תהלים נז) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר.

תא חזי, פל ההוא ליליא דשרה הות לגביה דפרעה אתו מלאכי עלאי לזמרא ליה לקדשא בריך הוא בשירין ותושבחן, אמר להו קדשא בריך הוא כלכו זילו ועבידו מכתשין רברבין במצרים, רשימו למאן דאנא זמין למעבד לבתר, (דא) מה כתיב וינגע יי את פרעה נגעים גדולים וגו'.

תא חזי, מה כתיב ויקרא פרעה לאברם וגו'.

לאַבְרָם וְגו'. מַנִּין הִיָּה יוֹדֵעַ, שְׁהָרִי לֹא כְּתוּב פֶּאֶן כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר בְּאַבְיִמְלֶךְ, שְׁכְּתוּב וְעַתָּה הֵשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא וְגו', וְכַאֵן לֹא אָמַר לוֹ דְּבַר?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָרִי כְּתוּב עַל דְּבַר שְׂרֵי אֵשֶׁת אַבְרָם. שְׁכָף הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ: עַל דְּבַר שְׂרֵי אֵשֶׁת אַבְרָם. שְׁהָרִי לֹא הִיָּה מְדַבֵּר עִמּוֹ כְּמוֹ שְׁמְדַבֵּר עִם אַבְיִמְלֶךְ, אֲלֹא בְּדַבְרֵי זֶה נִתְבָּאָר וְלֹא יוֹתֵר: הַמְּפָה הַזֶּה הִיא עַל דְּבַר שְׂרֵי אֵשֶׁת אַבְרָם. וְלֹא הִיָּה מְדַבֵּר [וְהָ] עִמּוֹ. אִז [וְהָ] יָדַע שְׂדוֹ אֵשֶׁתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הִיא. מִיָּד - וַיִּקְרָא פְּרָעָה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר וְגו'.

וַיֵּצֵא עָלָיו פְּרָעָה אֲנָשִׁים, לָמָּה? כְּדִי שְׁלֹא יִקְרַב אָדָם לָהֶם לְהִרְעֵ לָהֶם. וַיִּשְׁלַחוּ אֹתוֹ, לְוַיָּה עֲשׂוֹ לוֹ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כִּף אִתָּה עֲתִיד לַעֲשׂוֹת לְכַנְיֹו, אִתָּה תְּלוּיָה אוֹתָם מֵאַרְצָךְ, שְׁכְּתוּב (שְׁמוֹת י"ג) וַיְהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם, שְׁלוּיָה אוֹתָם מִכָּל אֶרֶצוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבְא, כָּל כִּף לָמָּה הַזְּדַמֵּן לְאַבְרָהָם וּלְמָה הַצְּטָרָף? אֲלֹא כְּדִי לְגַדֵּל אֶת שְׁמֵם שֶׁל אַבְרָהָם וְשִׁרָה בְּעוֹלָם, שְׁאַפְלוּ בְּמִצְרַיִם שֶׁהֵם מְכַשְׁפֵי הָעוֹלָם, וְלֹא יִכּוֹל הִיָּה אָדָם לְהַנְצִיל מֵהֶם, הַתְּגַדֵּל אַבְרָהָם וְהַתְּעַלָּה לְמַעְלָה. זֶהוּ שְׁכְּתוּב וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. לְאַיִזָּה מְקוֹם? הַנְּגַבָּה

[וְכִי זֶה הוּא וְאֵשֶׁתוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ? אֲלֹא לְהוֹדִיעַ שְׁלֹא יִגְלוּ מִכֵּן דְּבַר מֵאוֹתָן מִתּוֹת שְׁתַּנּוּ לוֹ בְּשִׁבְלֵי שְׁרָה שְׁתַּהֲרִי לְמֶלֶךְ].

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רְאָה, הַכֵּל הוּא סוּד שֶׁל חֻכְמָה, וְרִמּוֹז פֶּאֶן בְּחֻכְמָה וְהַדְּרָגוֹת שְׁלֵמָטָה שְׁאַבְרָהָם יָרַד לְעַמְקֵם וַיַּדַּע אוֹתָם, וְלֹא נִדְּבַק בָּהֶם, וְשָׁב לְפָנָי

רְבוּנוֹ, וְלֹא הִתְפַּתָּה בָּהֶם כְּאָדָם שֶׁכְּפֹאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְדִרְגָּה הִיא הִתְפַּתָּה בְּנִחְשׁ וְגִרָם מוֹת לְעוֹלָם. וְלֹא הִתְפַּתָּה כְּמוֹ נֹחַ, שְׁכְּפֹאֲשֶׁר יָרַד וְהִגִּיעַ לְדִרְגָּה הִיא מֵה פְּתוּב? (בְּרַאשִׁית ט) וַיִּשְׁתֶּן מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר

מִנְּא הָיָה יוֹדֵעַ, דְּהָא לֹא כְּתוּב הִכָּא כְּמָה דְּאַתְמָר בְּאַבְיִמְלֶךְ דְּכְּתוּב וְעַתָּה הֵשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא וְגו', וְהִכָּא לֹא אָמַר לִיה מִדִּי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק הָא כְּתוּב עַל דְּבַר שְׂרֵי אֵשֶׁת אַבְרָם. דְּהִכִּי הוּוּ אָמַרִי לִיה, עַל דְּבַר שְׂרֵי אֵשֶׁת אַבְרָם. דְּהָא לֹא הָיָה מְמַלִּיל עִמִּיהָ כְּמָה דְּמְמַלִּיל בְּאַבְיִמְלֶךְ, אֲלֹא בְּמַלְהָ דָא אִתְמָר וְלֹא יִתִּיר, מְכַתְּשָׂא דָא עַל דְּבַר שְׂרֵי אֵשֶׁת אַבְרָם אִיהִי, וְלֹא הָיָה מְלִיל (דָא) עִמִּיהָ, כְּדִין יוֹדֵעַ (הוּא) דְּהָא אִתְתִּיהָ דְּאַבְרָהָם אִיהִי, מִיָּד וַיִּקְרָא פְּרָעָה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר וְגו'.

וַיֵּצֵא עָלָיו פְּרָעָה אֲנָשִׁים. לָמָּה בְּגִין דְּלֹא יִקְרַב בַּר נֶשׁ בְּהוּ לְאַבְאָשָׂא לוֹן. וַיִּשְׁלַחוּ אוֹתוֹ, לְוַיָּה עֲבָדוּ לִיה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם. אָמַר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא הִכִּי אֲנִי זְמִין לְמַעַבְדַּ לְכַנְיֹו אֶת תּוֹזִיף לוֹן מֵאַרְעָךְ דְּכְּתוּב, (שְׁמוֹת י"ג) וַיְהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם דְּאוֹזִיף לוֹן מִכָּל אֶרֶעִיהָ. אָמַר רַבִּי אַבְא כָּל כִּף לָמָּה אַזְדַּמֵּן לִיה לְאַבְרָהָם וּלְמֵאִי אִיצְטְרִיף, אֲלֹא בְּגִין

לְגַדֵּל אֶת שְׁמִיהָ דְּאַבְרָהָם וְשִׁרָה בְּעַלְמָא, (ד' ט' ע"א) דְּאַפִּילוּ בְּמִצְרַיִם דְּאַנּוֹן חֲרָשֵׁי עַלְמָא וְלֹא הָיָה יִכּוֹל בַּר נֶשׁ לְאַשְׁתִּיזִב מִנִּיְהוּ. אִתְגַּדֵּל אַבְרָהָם וְאַסְתַּלִּיק לְעֵילָא הִדָּא הוּא דְּכְּתוּב וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם, לְאַן אִתְר הַנְּגַבָּה. (וּמֵאִי הוּא וְאֵשֶׁתוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ, אֲלֹא לְאוֹדֵעָא דְּלֹא יִגְלוּ מִכֵּן מַדְעָם מֵאַנּוֹן מִתְּנֵן דִּתְכִיבוּ לִיה כְּדִיל שְׁרָה דְּתַחַא לְמַלְכָא)

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, כְּלָא רְזָא דְּחֻכְמָתָא אִיהוּ, וְקָא רִמּוֹז הִכָּא בְּחֻכְמָתָא וְדִרְגִין דְּלִתְתָא דְּקָא נְחִית אַבְרָהָם לְעוֹמְקֵיִיא דְּלְהוֹן וַיַּדַּע לוֹן, וְלֹא אִתְדַבֵּק בְּהוּ, וְתַב לְקַמִּי מְרִיָּה. וְלֹא אִתְפַּתָּא בְּהוּ כְּאָדָם

רְבוּנוֹ, וְלֹא הִתְפַּתָּה בָּהֶם כְּאָדָם שֶׁכְּפֹאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְדִרְגָּה הִיא הִתְפַּתָּה בְּנִחְשׁ וְגִרָם מוֹת לְעוֹלָם. וְלֹא הִתְפַּתָּה כְּמוֹ נֹחַ, שְׁכְּפֹאֲשֶׁר יָרַד וְהִגִּיעַ לְדִרְגָּה הִיא מֵה פְּתוּב? (בְּרַאשִׁית ט) וַיִּשְׁתֶּן מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר

ויתגל בתוך אהלה. אהלה
כתוב בה"א.

אבר באברהם מה כתוב?
ויעל אברם ממצרים. שעלה
ולא ירד, ושב למקומו לדרגה
עליונה שנדבק בה
כבראשונה. והמעשה הזה
היה כדי להראות החכמה
שהתקיים בקיום שלם כראוי
לו ולא התפתה, ועמד בקיום
ושב למקומו. הנגבה - זה
הדרום, הדרגה העליונה
שנאחז בה כבראשונה,
שכתוב הלוח ונסוע הנגבה.
אף כאן הנגבה - מקום
שנדבק בו בראשונה.

בא ראה סוד הדרך, אם אברם
לא ירד למצרים ולא יצטרף
שם בראשונה, לא יהיה חלק
גורלו בקדוש-ברוך-הוא. כמו
זה לבניו, פשרצה הקדוש
ברוך הוא לעשות לו [ר"א להם]
עם אחד, עם שלם, ולקרובם
אליו, אם לא ירדו בראשונה
למצרים ולא יזדככו שם, לא
היו העם היחיד שלו. כמו כן
אם לא נתנה הארץ הקדושה
לכנען בראשונה וישלט בה,
לא היתה הארץ חלקו וגורלו
של הקדוש ברוך הוא, והכל
סוד אחד.

רבי שמעון היה הולך בדרך,
והיה עמו רבי אלעזר בנו,
ורבי אבא ורבי יהודה. בעודם
הולכים, אמר רבי שמעון,
תמהני איך בני העולם לא
משגיחים לדעת דברי תורה
ועל מה עומדים. פתח ואמר,
(ישעיה כו) נפשי אויתך בלילה
אף רוחי בקרבי אשחרך.
הפסוק הזה בארוהו ובארנו
אותו.

אבר בא ראה, נפש האדם,
כשהוא עולה למטתו, יוצאת

דכד מטא לההוא דרגא אתפתא בנחש וגרים
מותא לעלמא. ולא אתפתא כנח דכד נחת
ומטא לההוא דרגא מה כתיב, (בראשית ט) וישת מן
היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אהלה כתיב
בה"א.

אבר באברהם מה כתיב ויעל אברם ממצרים.
דסליק ולא נחית, ותב לאתריה לדרגא
עלאה דאתדבק ביה בקדמיתא. ועובדא דא
הוה, בגין לאחזאה חכמתא דאתקיים בקיומא
שלים פדקא חזי ליה ולא אתפתא וקם בקיומא
ותב לאתריה. הנגבה, דא דרום דרגא עלאה
דאתאחיד ביה בקדמיתא דכתיב הלוח ונסוע
הנגבה. אוף הכא הנגבה, אתר דאתדבק ביה
בקדמיתא.

תא חזי, רזא דמלה, אי אברם לא ייחות
למצרים ולא יצטרף תמן בקדמיתא. לא
יהא חולק עדביה בקדשא בריך הוא. פגוונא
דא לבנוי כד בעא קדשא בריך הוא למעבד
ליה (ר"א לון) עמא חדא עמא שלים ולקרבא לון
לגביה, אי לא נחתו בקדמיתא למצרים ולא
יצטרפון תמן, לא הוו עמא יחידא דיליה.
פגוונא דא אי לא אתייהיבת ארעא קדישא
לכנען בקדמיתא וישלוט בה לא הות ארעא
חולקיה ועדביה דקדשא בריך הוא. וכלא רזא
חדא.

רבי שמעון הוה אזיל בארחא, והוה עמיה
רבי אלעזר בריה ורבי אבא ורבי יהודה.
עד דהוו אזלי, אמר רבי שמעון תוהנא היך
בני עלמא לא משגיחין למנדע מלי דאורייתא
ועל מה קיימי. פתח ואמר, (ישעיה כו) נפשי
אויתך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך, האי
קרא אוקמוה ואוקימנא ליה.

אבר תא חזי, נפשא דבר נש, כד סליק

ממנו ועולה למעלה. ואם תאמר שכלן עולות - אין כל אחד ואחד רואה את פני המלך, אלא הנפש עולה ולא נשאר בה עם הגוף, רק רשם (נשימה) של המדה של חיות הלב.

והנפש הולכת ורוצה לעלות. וכמה דרגות לדרגות לעלות, היא משוטטת ופוגשת בקלפות של אורות השמאה. אם היא טהורה, שלא נטמאה ביום, עולה למעלה. ואם לא טהורה, נטמאת ביניהם ונדבקת בהם ולא עולה יותר. ושם מודיעים לה דברים, ונדבקת מאותם דברים של זמן קרוב. ולפעמים שצוחקים עליה ומודיעים לה דברים כוזבים. ואז הולכת כמו זה כל הלילה עד שיתעורר האיש, ושבה למקומה. אשרי הצדיקים שהקדוש ברוך הוא מגלה להם סודותיו בחלום כדי שישמרו מן הדין. אוי לאותם רשעי העולם שנטמאים עצמם ונפשם.

בא ראה, אותם שלא נטמאו, כשעולים למטתם, הנפש עולה ונכנסת בין כל אותן הדרגות בראשונה, ועולה ולא נדבקת בהן. אחר כך הולכת ומשוטטת ועולה כפי דרכה.

אותה הנפש שזוכה לעלות, נראית לפני ספר פני הימים, ונדבקת ברצון להראות בתשוקה עליונה לראות בנעם המלך ולבקר בהיכלו. וזה הוא האיש שיש לו חלק תמיד בעולם הבא. וזו היא הנפש שהכסוף שלה כשעולה בקדוש ברוך הוא (תמיד) ולא נדבקת במינים הללו אורות האחרים, והיא הולכת אחר מין קדוש במקום (אחר מקום) שיוצאת משם. ומשום כך כתוב

לְעַרְסִיָּה, נִפְקַת מִנִּיה וְסֻלְקָא לְעִילָא. וְאִי תִימָא דְכֻלְהוּ סֻלְקָאן. לְאוּ כָּל חַד וְחַד חָמִי אִפִּי מִלְכָּא, אֶלָּא נִפְשָׁא סֻלְקָא וְלֹא אִשְׁתַּאֲר בֵּהּ בְּהַדִּי גּוּפָא בַר חַד רְשִׁימוּ (נשימו) דְקִיסְטָא דְחִיּוּתָא דְלִבָּא.

וְנִפְשָׁא אֲזֵלָא וּבְעִיָּא לְסֻלְקָא. וְכַמְּה דְרִגִּין לְדְרִגִּין לְסֻלְקָא, שְׁטָאָת וְהִיא אֲתַעְרַעַת בְּהַנִּי קוּמְרִין טְהִירִין דְמִסְאָבוּתָא. אִי הִיא דְכִיָּאָת דְלֹא אִסְתַּאֲבַת בִּימְמָא סֻלְקָא לְעִילָא. וְאִי לְאוּ דְכִיָּאָת, אִסְתַּאֲבַת בִּינִיָּהּ וְאֲתַדְבַּקַת בְּהוּ וְלֹא סֻלְקָא יִתִּיר. וְתַמָּן מוֹדְעֵי לָהּ מַלְיָן וְאִיהוּ אֲתַדְבַּקַת מֵאֲנוּן מַלְיָן דְזַמָּן קָרִיב. וְלִזְמָנִין דְחִיִּיכִין בֵּהּ וּמוֹדְעִין לָהּ מַלְיָן פְּדִיבִין. וְכַדִּין אֲזֵלָא כְּהִיא גְּוֹנָא כָּל לֵילִיא עַד דִּיתַעַר בַּר נֶשׁ וְתַאֲבַת לְאַתְרָהּ. וְכַאֲיִן אֲנוּן צְדִיקֵיָּא דְגָלִי לֹון קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְזִין דִּילִיָּהּ בְּחֻלְמָא בְּגִין דִּיִּסְתַּמְרוּן מִן דִּינָא. וְוִי לְאֲנוּן חִיִּיבֵי עֲלָמָא דְמִסְאָבִין גְּרַמִּיָּהּ וְנִפְשִׁיָּהּ.

תָּא חֲזִי, אֲנוּן דְלֹא אִסְתַּאֲבוּ, פַּד סֻלְקֵי בְעַרְסִיָּהּ, נִפְשָׁא סֻלְקָא וְעֵאלַת בֵּין כָּל הַנִּי דְרִגִּין בְּקַדְמִיתָא וְסֻלְקָא וְלֹא אֲתַדְבַּקַת בְּהוּ. וּלְבַתֵּר אֲזֵלָא וְשְׁטָאָת וְסֻלְקָא כְּפּוּם אֹרְחָהּ.

תְּהִיא נִפְשָׁא דְזָכַת לְסֻלְקָא אֲתַחֲזִיאַת קַמִּיהּ דְסַבְר אִפִּי יוֹמִין וְאֲתַדְבַּקַת בְּרַעוּתָא לְאַתַּחֲזָאָה בְּתִיאֻבְתָּא עֲלָאָה לְמַחְמֵי בְנוּעִם מִלְכָּא וְלִבְקָרָא בְּהִיכְלִיָּהּ. וְדָא הוּא בַר נֶשׁ דְאִית לִיָּה חוּלְקָא תְדִיר בְּעֲלָמָא דְאֲתִי.

וְדָא הִיא נִפְשָׁא דְכְּסִיפָא דִילָהּ פַּד סֻלְקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (תְדִיר), וְלֹא אֲתַדְבַּקַת בְּהַנִּי זִינִין טְהִירִין אַחֲרָנִין, וְהִיא אֲזֵלַת בְּתֵר

נפשי אויתך בלילה, כדי לרדף
אחריו ולא להתפתות אחר מין
אחר נכרי.

בא ראה, נפשי - זו הנפש
ששולטת בלילה לרדף אחר
הדרגה שלה. הרוח ביום,
שכתוב נפשי אויתך בלילה, זו
הנפש ששולטת בלילה. אף
רוחי בקרבי אשחרך - זו הרוח
ששולטת ביום.

ואם תאמר ששתי דרגות הן
בפרוד - לא כן, שהרי הן דרגה
אחת, והן שנים בחבור אחד,
ואחת עליונה ששולטת עליהן
ונדבקות בהן והן בה (ונקראים)
ונקראת נשמה. וכל הדרגות
עולות בסוד החכמה.
שכשמשכתלים על אלו
הדרגות, יסתפל האדם בחכמה
העליונה, והנשמה הזו נכנסת
בהם ונדבקים בה. וכשזה
שולט, אז אותו האיש נקרא
קדוש, שלם מן הכל. רצון אחד
לקדוש-ברוך-הוא.

הנפש היא התעוררות
תחתונה, וזו סמוכה בגוף וזנה
אותו, והגוף אוחוז בה והיא
אחוזה בגוף. אחר כך נתקנת
ונעשית פסא להשרות עליה
רוח בהתעוררות הנפש הזאת
שנאחזת בגוף, ככתוב (ישעיה לב)
עד יערה עלינו רוח מפרום.

לאחר שמתקנים את שניהם,
עתידים לקבל נשמה, שהרי
הרוח נעשית פסא לנשמה
להשרות עליה, והנשמה הזו
היא נסתרת עליונה על הכל
טמונת כל הטמונים. נמצא
שיש [לה] פסא לפסא, וכפא
לעליון עליהם. וכשתסתפל
בדרגות, תמצא סוד החכמה
בדבר הזה, והכל היא חכמה
להדביק בגון הזה דברים
נסתרים.

זינא קדישא באתרא (ר"א גמר אתרא) דנפקת מתמן.
ובגין כך פתיב נפשי אויתך בלילה. בגין
למרדף בתרך ולא לאתפתאה בתר זינא אתרא
נוכרא.

תא חזי, נפשי דא נפש דאיהי שלטא בלילה
ולמרדף בתר דרגא. רוח ביום, דכתיב
נפשי אויתך (דף פג ע"ב) בלילה, דא נפש דאיהי
שלטא בלילה. אף רוחי בקרבי אשחרך. דא
רוח דאיהו שלטא בימא.

ואי תימא דתרין דרגין אנון בפרודא, לאו
הכי, דהא דרגא חד אנון, ואנון תרין
בחבורא חד. וחד עלאה דשלטא עליהו
ואתדבק בהו ואנון ביה (ואקרוי) ואתקריאת
נשמה, וכלהו דרגין סלקאן פרזא דחכמתא,
דכד מסתפלן אלין דרגין יסתפל בר נש
בחכמה עלאה, והאי נשמה עייל בהו
ומתדבקן בה, וכד האי שלטא פדין ההוא בר
נש אקרי קדוש שלים מפלא. רעותא חדא
לגבי קדשא בריך הוא.

נפש איהו אתערותא תתאה ודא סמיכא
בגופא וזנת ליה, וגופא אחיד בה והיא
אתאחדת בגופא. לבתר אתתקנת ואתעבידת
פרסיא לאשראה עלה רוח באתערותא דהאי
נפש דאתאחידת בגופא, כמה דכתיב, (ישעיה לב)
עד יערה עלינו רוח מפרום.

לבתר דמתקני תרווייהו, זמינין לקבלא
נשמה. דהא רוח אתעביד פרסיא
לגבי נשמה לאשראה עליה, והאי נשמה איהי
סתימא עלאה על פלא טמירא דכל טמירין.
אשתכח דאית (לה) פרסיא לפרסיא ופרסיא
לגבי עלאה עליהו. וכד תסתפל בדרגין תשפח
רזא דחכמתא בהאי מלה. וכלא היא חכמתא
לאתדבקה בהאי גוונא מלין סתימין.

בא ראה, הנפש היא התעוררות תחתונה שנדבקת בגוף, כמו האור של המאור, שהאור המתחנן שהוא שחר, נדבק בפתילה ולא נפרד ממנה ולא נתקן אלא בה. וכשנתקן בפתילה, נעשה כסא לאור העליון הלכן ששורה על אותו האור השחר.

אחר כך כששניהם נתקנים, נעשה אותו אור לכן כסא לאור הנסתר שאינו נראה ואינו נודע מה ששורה על אותו האור הלכן, ואז האור שלם. וכך האדם שהוא שלם בכל, ואז נקרא קדוש, כמו שנאמר (תהלים טו) לקדושים אשר בארץ המה וגו'. כמו כן בסוד עליון.

בא ראה, בשעה שאברהם נכנס לארץ, נראה לו הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר לה' הנראה אליו, וקבל שם נפש ובה מזבח לדרגה ההיא. אחר כך הלך ונסוע הנגבה, שקבל רוח. אחר כך עלה שעלה להתדבק תוף הנשמה, אז ויבן שם מזבח לה', סתם. זו היא הנשמה שהיא נסתרת כל הנסתרים.

אחר כך ידע שצריך להצריך ולהתעטר בדרגות, מיד - וירד אברם מצרימה, ונצל משם, ולא התפתה תוף אותם האורות, ונצרך ושב למקומו. פיון שירד ונצרך, מיד - ויעל אברם ממצרים. עלה ודאי ושב למקומו ונדבק באמונה העליונה, שכתוב הנגבה.

מבאן והלאה ידע אברהם החכמה העליונה ונדבק בקדוש-ברוך-הוא, ונעשה הימין של העולם. אז, ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב. כבד מאד - בצד המזרח. במקנה - בצד

תא חזי, נפש איהי אתערוותא תתאה דאתדבקא ביה בגופא. כגוונא דנהורא דבוצינא. דנהורא תתאה דאיהי אוכמא אתדבקת בפתילה ולא אתפרש מנה ולא אתמקנת אלא בה. וכד אתמקנת בפתילה אתעבידת כרסייא לנהורא עלאה תוורא דשרייא על ההוא נהורא אוכמא.

לבתר פד מתתקנן תרווייהו אתעבידת ההוא נהורא תוורא כרסייא לנהורא סתימא דלא אתחזי ולא אתיידע מה דשרא על ההוא נהורא תוורא. וכדין נהורא שלים. וכך הוא בר נש דאיהו שלים בכלא. וכדין אקרי קדוש, כמה דאת אמר, (תהלים טו) לקדושים אשר בארץ המה וגו'. כגוונא דא ברזא עלאה.

תא חזי, בשעתא דעאל אברהם לארעא, אתחזי ליה קדשא בריך הוא כמה דאתמר דכתיב ליי הנראה אליו, וקביל תמן נפש ובה מזבח לההוא דרגא. לבתר הלך ונסוע הנגבה דקביל רוח. לבתר (עד) דסליק לאתדבקא גו נשמה כדין ויבן שם מזבח ליי סתם, דא היא נשמה דאיהי סתימא דכל סתימין.

לבתר ידע דבעי לאצטרפא ולא תעטר א בדרגין, מיד וירד אברם מצרימה, ואשתזיב מתמן. ולא אתפתא גו אנון טהירין, ואתצריך ותב לאתריה. פיון דנחת ואתצריך, מיד ויעל אברם ממצרים, סליק ודאי ותב לאתריה ואתדבק במהימנותא עלאה דכתיב הנגבה.

מבאן והלאה ידע אברהם חכמתא עלאה ואתדבק בקדשא בריך הוא ואתעביד

ימינא דעלמא. פדין ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב. כבד מאד

המערב. בכסף - מצד הדרום.
בזהב - מצד הצפון.

באו רבי אלעזר ורבי אבא וכל
החברים ונשקו את ידו. בכה רבי
אבא ואמר, וי וי, כשתסתלק מן
העולם, מי יאיר את אור
התורה? אשרי חלקם של
החברים ששומעים דברי תורה
הללו מפיך.

אמר רבי שמעון, בא ראה מה
כתוב, וילך למסעיו, לפקד את
מקומו ודרגתו. למסעיו - למסעו
כתוב, מי המסעו? זו הדרגה
הראשונה שראויה לו בראשונה.
כתוב כאן מסעו, וכתוב שם
(מלכים-א 1) אכן שלמה מסע נבנה.
והרי בארנו אכן שלמה ודאי.
מסע, כמו שנתבאר.

וילך למסעיו, כל אותן הדרגות,
דרגה אחר דרגה, כמו שנאמר.
מנגב ועד בית אל, לתקן את
מקומו ולחברם ביחוד שלם,
שהרי מנגב ועד בית אל נמצא
סוד החכמה פראוי.

אל המקום אשר היה שם אהלה
בתחלה, אהלה בה"א. מי
אהלה? זה בית אל. אכן שלמה,
כמו שאמרנו. עוד רשם ואמר,
אל מקום המזבח אשר עשה שם
בראשנה, שכתוב לה' הנראה
אליו. ואז ויקרא שם אברם בשם
ה', אז נדבק באמונה השלמה.

בא ראה, בראשונה עלה מטה
למעלה, שכתוב וירא ה' אל
אברם, וכתוב לה' הנראה אליו,
וזו הדרגה הראשונה כמו
שאמרנו אכן שלמה למסע נבנה, וכתוב
למסעיו, ואחר כך הלך ונסוע
הנגבה, דרגה אחר דרגה, עד
שהתעטר בדרום, חלקו וגורלו.
אחר כך סתם הדבר כשעלה
ואמר לה' סתם, זה העולם

בסטרא דמזרח. במקנה בסטרא דמערב.
בכסף מסטרא דדרום. בזהב מסטרא דצפון.
אתו רבי אלעזר ורבי אבא וכלהו חבריא
ונשקו ידוי. בכה רבי אבא ואמר ווי ווי
כד תסתלק מן עלמא מאן ינהיר נהורא
דאורייתא. זכאה חולקהון דחבריא דשמעין
מלין דאורייתא אלין מפומך.

אמר רבי שמעון תא חזי, מה כתיב וילך
למסעיו, למפקד אתריה ודרגוי.
למסעיו למסעו כתיב, מאן מסעו. דא דרגא
קדמאה דאתחזי ליה בקדמיתא, כתיב הכא
מסעו וכתוב התם (מלכים א 1) אכן שלמה מסע
נבנה. והא אוקימנא אכן שלמה ודאי. מסע
כמה דאתמר.

וילך למסעיו. כל אנון דרגין דרגא בתר
דרגא כמה דאתמר. מנגב (דף פד ע"א) ועד
בית אל לאתקנא אתריה ולחברא לון ביחודא
שלים. דהא מנגב ועד בית אל אשתכח רזא
דחכמתא כדקא יאות.

אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה,
אהלה בה"א, מאן אהלה, דא בית אל.
אכן שלמה כדאמרן. תו רשם ואמר אל
מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה
דכתיב ליי הנראה אליו. וכדין ויקרא שם
אברם בשם יי. כדין אתדבק במהימנותא
שלימתא.

תא חזי, בקדמיתא סליק מתתא לעילא
דכתיב וירא יי אל אברם. וכתוב ליי
הנראה אליו. ודא הוא דרגא קדמאה
כדאמרן אכן שלמה (מסע נבנה וכתוב למסעיו). ולבתר
הלך ונסוע הנגבה. דרגא בתר דרגא עד
דאתעטר בדרום חולקיה ועדביה. לבתר
סתים מלה כד סליק ואמר ליי סתם, דא עלמא עלאה. ומתמן נטיל

העליון, ומשם נסע בדרגות וירד ממעלה למטה, והכל נדבק במקומו פראוי.

וכאן פשתסתפל בדרגות, תמצא את סוד החכמה העליונה. מה פתוב? וילך למסעיו מנגב. מצד הימין, ראשית העולם העליון הנסתר העמק למעלה עד אין סוף. וירד דרגה אחר דרגה ועד מנגב ועד בית אל, ממעלה למטה.

וכתוב ויקרא שם אברם בשם ה'. נדבק היחוד במקומו פראוי, שפתוב אל מקום המזבח אשר עשה שם פראשנה. מה זה אשר עשה שם? שהעלה אותה ממטה למעלה, ועכשו ירד בדרגות ממעלה למטה כדי שלא תזוז מאותן הדרגות העליונות והם לא יזוזו ממנה, ויתיחד הכל ביחוד אחד פראוי.

אז התעטר אברהם והיה לחלק גורלו של הקדוש ברוך הוא ודאי. אשריהם הצדיקים שמתעטרים בקדוש ברוך הוא והוא מתעטר בהם. אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא. עליהם פתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ, וכתוב (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום.

הלכו. פשהגיעו לשדה אחד ישבו. פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים כה) פנה אלי וחנוני. בפסוק הזה יש להסתפל בו, והרי בארנו אותו בכמה מקומות. אבל בפסוק הזה דברים נסתרים יש בו. פנה אלי - וכי דוד אמר פנה אלי וחנוני? אלא בעבור דרגתו שהיא מתעטר בה הוא אמר. (שם) פנה עזר לעבדך - תנה עזר זה העז העליון, כפתוב (שמואל א-ב) ויתן עז למלכו. מאן מלכו? זה

בדרגין ונחית מעילא לתתא ואתדבק כלא באתריה כדקא יאות.

והבא פד תסתפל בדרגין תשפח רזא דחכמתא עלאה. מה כתיב וילך למסעיו מנגב. מסטרא דימינא שירותא דעלמא עלאה סתימא עמיקא לעילא עד אין סוף, ונחית דרגא בתר דרגא (ער) מנגב ועד בית אל מעילא לתתא.

וכתיב ויקרא שם אברם בשם יי אדבק יחודא באתריה כדקא יאות דכתיב אל מקום המזבח אשר עשה שם פראשונה. מאי אשר עשה שם, דסליק לה מתתא לעילא. והשתא נחית בדרגין מעילא לתתא, בגין דהיא לא תעדי מאנון דרגין עלאין, ואנון לא יעדון מנה, ויתיחד כלא ביחודא חדא כדקא יאות.

כדון אתעטר אברהם והיה חולק עדביה דקודשא בריה הוא ודאי. זכאין אנון צדיקייא דמתעטרי ביה בקדשא בריה הוא והוא מתעטר בהון. זכאין אנון בעלמא דין וזכאין אנון בעלמא דאתי. עלייהו כתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ. וכתוב, (משלי ד) וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום.

אזלו, פד מטו בחד פי חקל יתבו. פתח רבי שמעון ואמר (תהלים כה) פנה אלי וחנוני וגו'. האי קרא אית לאסתפלא ביה, והא אוקימנא ליה בכמה אתר. אבל בהאי קרא מלין סתימין אית ביה. פנה אלי. וכי דוד אמר פנה אלי וחנוני. אלא בגין דרגא דיליה דאיהו אתעטר ביה קאמר. תנה עזר לעבדך, תנה עזר דא עז עלאה כדכתיב, (שמואל א ב) ויתן עז למלכו. מאן מלכו דא מלך סתם מלכא

מִלָּךְ סֵתָם, מִלָּךְ הַמְּשִׁיחַ. אַף כָּאֵן
לְעֶבְדְּךָ זֶה מִלָּךְ הַמְּשִׁיחַ, כְּמוֹ
שְׁאֲמַרְנוּ מִלָּךְ סֵתָם.

וְהוֹשִׁיעָה לְבֵן אֲמִתְךָ - וְכִי לֹא
הִיָּה בֶן יִשִׁי הוּא, עַד שְׁאֲמַר בְּשֵׁם
שֶׁל אִמּוֹ וְלֹא בְשֵׁם שֶׁל אָבִיו?
אֵלֹא הִנֵּה הַקְּמָנוּ, שְׁפָאֵשׁר יָבֵא
אָדָם לְקַבֵּל דְּבַר עֲלִיוֹן לְהַזְכִּיר,
צָרִיךְ לְלַכֵּת בְּדַבָּר שֶׁהוּא וְדָאִי,
וְעַל כֵּן הַזְכִּיר אֶת אִמּוֹ וְלֹא אֶת
אָבִיו. וְעוֹד, הִנֵּה שְׁנֵינִי וְשִׁבְרִי שְׁזֵה
מִלָּךְ כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רֵאֵה מַה
כְּתוּב. וַיְהִי רִיב בֵּין רַעֲי מְקַנְהַ
אֲבָרָם, רַב כְּתוּב חֶסֶר יו"ד.
שְׂרָצָה לוֹט לְחֹזֵר לְעֶבְדָּה הַזֶּרֶה
שְׁעוֹבָדִים יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וְסוֹף
הַכְּתוּב מוֹכִיחַ, שְׁכְּתוּב וְהַכְּנַעֲנִי
וְהַפְּרָזִי אֵז יוֹשֵׁב בְּאָרֶץ. וּמִנֵּיִן לָנוּ
שְׁלוֹט חֹזֵר לְסוּרוֹ הֵרַע לְעֶבְדָּה
זֶרֶה? שְׁכְּתוּב וַיִּסַּע לוֹט מִקְּדָם.
מַהוּ מִקְּדָם? מִקְּדָמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם.
כְּתוּב כָּאֵן וַיִּסַּע לוֹט מִקְּדָם,
וְכְּתוּב וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקְּדָם. מַה
לְהֵלֵךְ נְסִיעָה מִקְּדָמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם
- אַף כָּאֵן כֵּן.

בֵּינָן שְׂרָדַע אֲבָרָהִם שְׁלִכְךָ נָטָה
לְבוֹ שֶׁל לוֹט, מִיָּד - וַיֹּאמֶר אֲבָרָם
אֵל לוֹט וְגו' הַפְּרָד נָא מְעַלִּי.
אֵינְךָ כְּדָאִי לְהַתְּחַבֵּר עִמִּי. אֵז
נִפְרַד מִמֶּנּוּ אֲבָרָהִם וְלֹא רָצָה
לְלַכֵּת וְלְהַתְּחַבֵּר עִמּוֹ, שְׁכָּל מִי
שְׁמַתְחַבֵּר לְרָשָׁע, סוֹפוֹ לְלַכֵּת
אֲחֵרָיו וְלְהַעֲנִשׁ בְּגִלְלוֹ.

מִנֵּיִן לָנוּ? מִיְהוֹשֻׁפֵּט שֶׁהַתְּחַבֵּר
עִם אֲחָאֵב, וְאֵלְמָלָא זְכוֹת אָבוֹת
נִעֲנָשׁ שָׁם, שְׁכְּתוּב (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב' יח)
וַיִּזְעַק יְהוֹשֻׁפֵּט. וְאֵז נִצַּל, שְׁכְּתוּב
וַיִּסִּיתָם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן לֹא
רָצָה אֲבָרָם לְלַכֵּת עִם לוֹט. וְעַם
כָּל זֶה לֹא רָצָה לוֹט לְחֹזֵר מִסּוּרוֹ
הֵרַע, אֵלֹא וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֶת כָּל
כְּפַר הַיִּרְדֵּן וַיִּסַּע לוֹט מִקְּדָם. נִסַּע
מִקְּדָמוֹנוּ שֶׁל הָעוֹלָם, וְלֹא רָצָה

מְשִׁיחָא. אוֹף הָכָא לְעֶבְדְּךָ דָּא מִלָּפָא מְשִׁיחָא
כְּדָאֲמַרְן מִלָּךְ סֵתָם.

וְהוֹשִׁיעָה לְבֵן אֲמִתְךָ, וְכִי לֹא הָוָה בְּרִיָּה דִּישִׁי
אִיהוּ עַד דְּאִיהוּ אָמַר בְּשֵׁמָא
דְּאִמִּיה וְלֹא בְשֵׁמָא דְּאָבוּי. אֵלֹא הָא אוֹקִימָנָא
דְּכַד יִיתִי בַר נֶשׁ לְקַבֵּל מְלָה עֲלָאָה לְאֲדַכְרָא,
בְּעֵי לְמַהֲרָ בְּמְלָה דְּאִיהוּ וְדָאִי. וְעַל דָּא אֲדַכְרָ
לְאִמִּיה וְלֹא לְאָבוּי. וְתוּ הָא תְּנִינָן (ד"א ל"ג דְּהָא)
דְּדָא מִלָּךְ כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב וַיְהִי רִיב
בֵּין רַעֲי מְקַנְהַ אֲבָרָם, רַב כְּתִיב חֶסֶר
יוד, דְּבָעָא לוֹט לְמַהֲדַר לְפוּלְחָנָא נּוֹכְרָאָה
דְּפִלְחֵי יְתִבֵי אַרְעָא, וְסוֹפִיָּה דְּקָרָא אוֹכַח
דְּכְתִיב וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי אֵז יוֹשֵׁב בְּאָרֶץ.
וּמִנֵּיִן דְּלוֹט אֲהַדְרַ לְסוּרְחָנִיָּה לְפוּלְחָנָא
נּוֹכְרָאָה, דְּכְתִיב וַיִּסַּע לוֹט מִקְּדָם. מַאי
מִקְּדָם, מִקְּדָמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם. כְּתִיב הָכָא וַיִּסַּע
לוֹט מִקְּדָם וְכְתִיב וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקְּדָם מַה
לְהֵלֵךְ נְטִילוֹ מִקְּדָמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם אוֹף הָכָא כֵּן.
בֵּינָן דִּידַע אֲבָרָהִם דְּלוֹט לְהָכִי נָטִי לְבִיָּה.
מִיָּד וַיֹּאמֶר אֲבָרָם אֵל לוֹט וְגו' הַפְּרָד נָא
מְעַלִּי. לִית אַנְתָּ כְּדָאִי לְאַתְחַבְרָא בְּהַדָּאִי.
כְּדִין אַתְפָּרַשׁ אֲבָרָהִם מִנִּיָּה וְלֹא בָּעָא לְמִיָּהָ
וְלְאַתְחַבְרָא עִמִּיה, דְּכָל מָאן דִּיתְחַבֵּר לְחַיִּיבָא
סוֹפִיָּה לְמִיָּהָ אֲבַתְרִיָּה וְלְאַתְעֲנָשׁ (דף 99 ע"ב)
בְּגִינִיָּה.

מִנֵּיִן מִיְהוֹשֻׁפֵּט דְּאַתְחַבֵּר עִם אֲחָאֵב
וְאֵלְמָלָא זְכוֹ דְּאַבְהֵן אַתְעֲנָשׁ תְּמָן
דְּכְתִיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב' יח) וַיִּזְעַק יְהוֹשֻׁפֵּט. וְכְדִין
אַשְׁתְּזִיב דְּכְתִיב וַיִּסִּיתָם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ. וְעַל
דָּא לֹא בָּעָא אֲבָרָם לְמִיָּהָ בְּהַדָּיָה דְּלוֹט. וְעַם
כָּל דָּא לֹא בָּעָא לוֹט לְמַהֲדַר מִסּוּרְחָנִיָּה אֵלֹא
וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֶת כָּל כְּפַר הַיִּרְדֵּן. וַיִּסַּע לוֹט

לְדַבֵּק בְּאִמּוֹנָה הַשְּׁלֵמָה כְּמוֹ
אֲבֹרָהּ.

אֲבָרָם יֵשֵׁב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, לְהַדְבִּיק
בְּמָקוֹם הָאִמּוֹנָה וְלִדְעוֹת הַחֲכָמָה
לְהַדְבִּיק בְּרַבּוֹנוֹ. וְלוֹט יֵשֵׁב בְּעָרֵי
הַכֶּפֶר וַיֵּאָהֵל עַד סֹדָם, עִם אוֹתָם
הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁיִּצְאוּ
מִתּוֹךְ הָאִמּוֹנָה, שְׁכֵתוֹב וְאֲנָשֵׁי
סֹדָם רָעִים וְחַטָּאִים לַה' מְאֹד. כָּל
אֶחָד נִפְרַד לְדַרְכּוֹ כְּרָאוּי. מִשׁוֹם
כֶּף אֲשֶׁרֵיהֶם הַחֲכָרִים
שֶׁמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה יוֹמֵם וְלַיְלָה,
וְהַחֲכָרִים שֶׁלָּהֶם עִם הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְעֲלֵיהֶם כְּתוּב (דְּבָרִים ד)
וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם
חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם.

וְה' אָמַר אֶל אֲבָרָם אַחֲרֵי הַפָּרֶד
לוֹט מֵעַמּוֹ וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִתַּח,
(יוֹנָה א) וַיִּקָּם יוֹנָה לְבְרוּחַ תְּרִישִׁישָׁה
מִלְפָּנֵי ה' וְגו'. אוֹי לְמִי שֶׁמִּסְתַּתֵּר
מִלְפָּנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
שְׁכֵתוֹב בּוֹ (יְרֵמִיָּה כג) הֲלוֹא אֶת
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מִלֵּא נָאֵם
ה', וְהוּא בָּא לְבְרוּחַ מִלְפָּנָיו?!

אֲרָא כְּתוּב (שִׁיר א) יוֹנָתִי בַּחֲגוּי
הַסֵּלַע בְּסֵתֵר הַמְדַרְגָּה. יוֹנָתִי - זו
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בַּחֲגוּי הַסֵּלַע - זו
ירוּשָׁלַיִם שֶׁהִיא עוֹלָה עַל כָּל
הָעוֹלָם. מָה הַסֵּלַע הוּא עֲלִיּוֹן
וְחֻזַּק עַל הַכָּל, אֵף יְרוּשָׁלַיִם הִיא
עֲלִיּוֹנָה וְחֻזְקָה עַל הַכָּל. בְּסֵתֵר
הַמְדַרְגָּה - זֶה [בֵּית הַמִּקְדָּשׁ] הַמָּקוֹם
שֶׁנִּקְרָא בֵּית קֹדֶשׁ הַקְדָּשִׁים,
הַלֵּב שֶׁל כָּל הָעוֹלָם.

וּמִשׁוֹם כֶּף כְּתוּב בְּסֵתֵר הַמְדַרְגָּה,
מִשׁוֹם שֵׁשׁ הֵיטָה הַשְּׂכִינָה
נִסְתָּרָה, כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁהִיא צְנוּעָה
לְבַעֲלָהּ וְאִין יוֹצֵאת מִבֵּיתָהּ
הַחוּצָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קכח)
אֲשַׁתְּךָ כְּגִפְן פּוֹרְיָה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתְךָ
וְגו'. כֶּף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֵינָה
שׂוֹרָה מִחוּץ לְמִקְוָמָה בְּסֵתֵר
הַמְדַרְגָּה אֲלֵא בְּזִמְנֵי שֶׁל הַגְּלוּת
שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַגְּלוּת. וּמִשׁוֹם

מִקְדָּם אֲתַנְטִיל מִן קְדֻמָּאָה דְעֵלְמָא וְלֹא בְעָא
לְאֲתַדְבִּקָא בְּמַהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא כְּאַבְרָהָם.

אֲבָרָם יֵשֵׁב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. לְאֲתַדְבִּקָא בְּאַתְרָא
דְּמַהִימְנוּתָא וְלִמְנַדַּע חֲכָמָתָא
לְאֲתַדְבִּקָא בְּמַאֲרִיָּה. וְלוֹט יֵשֵׁב בְּעָרֵי הַכֶּפֶר
וַיֵּאָהֵל עַד סֹדָם. עִם אֲנוּן חַיִּיבִין דְעֵלְמָא
דְנִפְקוּ מִגּוֹ מַהִימְנוּתָא דְכְּתִיב וְאֲנָשֵׁי סֹדָם
רָעִים וְחַטָּאִים לִי מְאֹד. כָּל חַד אֲתַפְרֵשׁ
לְאַרְחִיָּה כְּדָקָא יְאוּת. בְּגִין כֶּף זְכָאִין אֲנוּן
חַבְרִיָּא דְמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִייתָא יְמָא וְלִילֵיא,
וְחַבְרוּתָא דְלֵהוֹן כְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעֲלִיָּיהוּ
כְּתִיב, (דְּבָרִים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בֵּי אֱלֹהֵיכֶם
חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם:

וַיִּי אָמַר אֶל אֲבָרָם אַחֲרֵי הַפָּרֶד לוֹט מֵעַמּוֹ
וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִתַּח (יוֹנָה א) וַיִּקָּם יוֹנָה
לְבְרוּחַ תְּרִישִׁישָׁה מִלְפָּנֵי יי וְגו'. וְוִי לְמֵאֵן
דְּאַסְתַּתֵּר מִקְמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְכְּתִיב בֵּיה
דְּלֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מִלֵּא
נָאֵם יי וְהוּא אֶתִי לְמַעַרְק מִקְמִיָּה.

אֲרָא כְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) יוֹנָתִי בַּחֲגוּי הַסֵּלַע
בְּסֵתֵר הַמְדַרְגָּה. יוֹנָתִי דָא כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל. בַּחֲגוּי הַסֵּלַע דָא יְרוּשָׁלַיִם דְּאִיָּהּ
סְלָקָא עַל כָּל עֵלְמָא. מָה סְלַע אִיָּהּ עֲלָאָה
וְתַקִּיפָא עַל כָּל אוֹף יְרוּשָׁלַיִם אִיָּהּ עֲלָאָה
וְתַקִּיפָא עַל כָּלֵא. בְּסֵתֵר הַמְדַרְגָּה דָא (בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ) אֲתֵר דְּאַקְרִי בֵּית קֹדֶשׁ הַקְדָּשִׁים לְכָא
דְּכָל עֵלְמָא.

וּבְגִין כֶּף כְּתִיב בְּסֵתֵר הַמְדַרְגָּה בְּגִין דְתַמָּן
הוּת שְׂכִינְתָא מְסִתְתָּרָא כְּאַתְתָּא דְאִיָּהּ
צְנוּעָה לְבַעֲלָהּ וְלֹא נִפְקָא מִבֵּיתָא לְבַר. כְּמָה
דְּאֵת אָמַר (תְּהִלִּים קכח) אֲשַׁתְּךָ כְּגִפְן פּוֹרְיָה
בְּיַרְכְּתֵי בֵיתְךָ וְגו'. כֶּף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֹא
שְׂרִיָּיא לְבַר מֵאַתְרָהּא בְּסֵתִירוֹ דְדַרְגָּא אֲלֵא

שְׁהִיא בְּגֵלוֹת, לְשֹׂאֵר הָעַמִּים יִשׁ
טוֹבָה וְשִׁלּוּהַ יוֹתֵר.

בֵּא רְאָה, בְּזִמְנֵי שִׁישְׂרָאֵל שׁוֹרִים
בְּאַרְצָה הַקְּדוּשָׁה, הַכֹּל הִיָּה מִתְקַן
כְּרְאוּי, וְהַפְסָא שְׁלָם עֲלֵיהֶם,
וְעוֹשִׂים אֶת הָעֲבוּדָה, וּבִקְע
הָאוֹרִים שֶׁל הָעוֹלָם. וְאוֹתָהּ
הָעֲבוּדָה עוֹלָה לְמַעְלָה בְּמִקְוָמָה,
מִשׁוּם שֶׁהָאָרֶץ לֹא הִתְתַּקְּנָה
לְעֲבוּדָה אֲלֵא לְיִשְׂרָאֵל לְבָדֶם.
וּמִשׁוּם כִּף שֹׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲפוּיִם הֵיוּ מִתְרַחֲקִים, שְׁלֹא הֵיוּ
שׁוֹלְטִים בָּהּ כְּמוֹ עֲכָשׁוּ, מִשׁוּם
שֶׁלֹּא נִזְדוּנָה אֲלֵא מִהִתְמַצִּית.

וְאִם תֵּאמַר, הֲרֵי רְאוּנוּ כְּמָה
מְלָכִים הֵיוּ שֶׁשְׁלְטוּ בְּזִמְנֵי שְׁבִית
הַמְּקֻדָּשׁ קִים עַל הָעוֹלָם - בֵּא
רְאָה, בְּבֵית רֵאשׁוֹן, כְּשֶׁטְרַם
טְמָאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ, לֹא הֵיוּ
שׁוֹלְטִים שֹׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲפוּיִם, אֲלֵא נִזְדוּנָה מִן הִתְמַצִּית,
וּבָהּ הֵיוּ שׁוֹלְטִים וְלֹא כָּל כִּף.
כִּיִּן שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל וְטְמָאוּ אֶת
הָאָרֶץ, אָז כְּבִיכּוֹל דְּחוּ אֶת
הַשְּׂכִינָה מִמִּקְוָמָה, וְהִתְקַרְבָּה
לְמִקְוָם הָאֲחֵר, וְאָז שְׁלְטוּ שֹׂאֵר
הָעַמִּים וְנִתְּנָה לָהֶם הַרְשׁוּת
לְשִׁלְט.

בֵּא רְאָה, עַל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא
שׁוֹלְט מִמְנָה אֲחֵר פְּרִט לְקְדוּשׁ-
כְּרוּף-הוּא לְבָדוּ. וּבִשְׁעָה
שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל וְהֵיוּ מְקַטְרִים
לְעֲבוּדָה הַזֵּרָה שְׁבִתוֹף הָאָרֶץ,
כְּבִיכּוֹל נִדְחָתָה הַשְּׂכִינָה
מִמִּקְוָמָה, וּמוֹשְׁכִים וּמְקַטְרִים
לְקֶשֶׁר עֲבוּדָה זָרָה לְתוֹף
הַשְּׂכִינָה, וְאָז נִתְּנָה לָהֶם
הַשְּׁלִיטָה, מִשׁוּם שֶׁקְטַרְתָּ הִיא
קֶשֶׁר לְהִתְקַשֵּׁר, וְאָז שְׁלְטוּ שֹׂאֵר
הָעַמִּים וּבִטְלוּ נְבִיאִים, וְכָל אוֹתָן
הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת לֹא שְׁלְטוּ
בְּאַרְצָה.

וְרֵא הַסִּירוֹ אֶת שְׁלִיטַת שֹׂאֵר
הָעַמִּים, מִשׁוּם שֶׁהֵם מְשֻׁכּוּ אֶת

בְּזִמְנָא דְּגֵלוֹתָא דְּאִיהוּ בְּגוֹ גְלוֹתָא, וּבְגִין
דְּאִיהֵי בְּגֵלוֹתָא, שֹׂאֵר עַמִּין אִית לֹן טִיבוּ
וְשִׁלּוּהַ יִתִּיר.

תָּא חֲזִי, בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל שְׁרִיין עַל אַרְעָא
קְדִישָׁא כְּלָא הוּוּ מִתְתַּקַּן כְּדָקָא יְאוּת,
וּכְרִסְיָא שְׁלִים עֲלֵיהוּ, וְעֲבָדֵי פּוֹלְחָנָא וּבִקְע
אוֹרִין דְּעֲלָמָא וְסִלִּיק הַהוּא פּוֹלְחָנָא לְעִילָא
לְאַתְרֵיהּ, בְּגִין דְּאַרְעָא לֹא אִתְתַּקְּנָת לְפּוֹלְחָנָא
אַלֵּא לְיִשְׂרָאֵל בְּלַחֲדֵיהוּ. וּבְגִין כִּף שֹׂאֵר
עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת כּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת הוּוּ
מִתְרַחֲקֵי דְלֹא הוּוּ שְׁלְטִין בָּהּ כְּדֵהֲשִׁתָּא בְּגִין
דְלֹא אִתְזוּנָה אֲלֵא מִתְמַצִּית.

וְאִי תִימָא הָא חֲמִינָן כְּמָה מְלָכִין הוּוּ
דְשִׁלְטִין בְּזִמְנָא דְּבֵית הַמְּקֻדָּשׁ קִים עַל
עֲלָמָא. תָּא חֲזִי, בְּבֵית רֵאשׁוֹן עַד לֹא סְאִיבוּ
יִשְׂרָאֵל אַרְעָא, לֹא הוּוּ שְׁלְטִין שֹׂאֵר עַמִּין
עוֹבְדֵי עֲבוּדַת כּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת אֲלֵא אִתְזוּנָה
מִתְמַצִּית וּבָהּ הוּוּ שְׁלְטִין וְלֹא כָּל כִּף. כִּיִּן
דְּחָבוּ יִשְׂרָאֵל וְסְאִיבוּ אַרְעָא כְּדִין כְּבִיכּוֹל דְּחוּ
לָהּ לְשְׂכִינְתָּא מֵאַתְרָהּ וְאַתְקַרְבַת לְדוּכְתָּא
אַחְרָא, וּכְדִין שְׁלְטִין שֹׂאֵר עַמִּין וְאַתִּיְהִיב
לֹן רֵשׁוּ לְשִׁלְטָאָה.

תָּא חֲזִי, אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל לֹא שְׁלִיט עֲלָהּ
מִמְנָא אַחְרָא בְּרִיף קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא
בְּלַחֲדוּי. וּבִשְׁעָתָא דְּחָאבוּ יִשְׂרָאֵל וְהוּוּ
מְקַטְרִין לְטַעוֹן אַחְרָנִין בְּגוֹ אַרְעָא, כְּבִיכּוֹל
אַדְחִיָּא שְׂכִינְתָּא מֵאַתְרָהּ וּמִשְׁכֵי וּמְקַטְרֵי
לְאַתְקַשְׂרָא טַעוֹן אַחְרָן גּוֹ שְׂכִינְתָּא, וּכְדִין
אַתִּיְהִיב לֹן שְׁלְטָנוּתָא, בְּגִין דְּקְטַרְתָּ קְטָרָא
הוּא לְאַתְקַטְרָא. וּכְדִין שְׁלְטוּ שֹׂאֵר עַמִּין,
וּבִטְלוּ נְבִיאִים, וְכָל אֲנוּן דְּרִגִין עֲלֵאִין לֹא
שְׁלְטוּ בְּאַרְעָא.

וְרֵא אַעֲדִיו שְׁלְטָנוּתָא דְּשֹׂאֵר עַמִּין בְּגִין

השכינה אליהם. ועל זה הגה בבית שני לא סרה השליטה משאר העמים, וכל שפן בגלות ששכינה בשאר העמים, המקום ששם שולטים שאר הממנים. ומשום כך פלם יונקים מן השכינה שנקרבת אליהם.

וע"ז, בזמן שישראל היו שרויים על הארץ ועובדים את עבודת הקדוש ברוך הוא, השכינה היתה צנועה ביניהם, ולא יצאה מתוך ביתה החוצה בגלוי. ומשום כך, כל אותם הנביאים שהיו באותו הזמן, לא נטלו נבואה אלא במקומה, כפי שאמרנו. ומשום כך יונה היתה בורח מחוץ לארץ הקדש, כדי שלא תתגלה עליו הנבואה, ולא ילך בשליחות של הקדוש ברוך הוא.

ואם תאמר, הרי ראינו שהתגלתה השכינה בכבל, שהיא בחוץ - הגה פרשנו שפ"תוב (יחזקאל א) היה ה'ה, שהיה מה שלא היה מלפני כן מיום שנבנה בית המקדש, והנבואה ההיא היתה לשעתה. וכתוב על נהר פ"ב, הנהר שפ"ב היה מיום שנבנה העולם, והשכינה תמיד התגלתה עליו, שפ"תוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו' [שם האחד וגו'], וזה הוא אחד מהם.

ושם נגלתה השכינה לפי שעה שהצטרכו אותה ישראל לפי צערם, אבל בזמן אחר לא התגלתה. ומשום כך יונה, כדי שלא תשרה עליו השכינה ולא תתגלה עליו, הלך מארץ הקדש וברח. וזהו שפ"תוב (יונה א) מלפני ה'. וכתוב פי ידעו האנשים פי מלפני ה' הוא ברח

אף כך לא ראוי ולא מתגלה אלא

דאנון משכו לשכינתא לגבייהו. ועל דא בבית שני הא שולטנותא משאר עמין לא אעדיו וכל שפן בגלותא השכינתא בשאר עמין אתר השאר ממנן שלטין ובגין כך פלהו ינקין מן שכינתא דאתקריבת גביהו.

וע"ז (דף פה ע"א) דא בזמנא דישראל הוה שראן על ארעא ופלחי פולחנא דקדשא בריף הוא, שכינתא הוה צנועה בינייהו ולא נפקת מגו ביתא לבר באתגלייא. ובגין כך פל אנון נביאים דהוה בההוא זמנא לא נטלו נבואה אלא באתרה פדקאמרן. ובגין כך יונה הוה ערק לבר מארעא קדישא, דלא יתגלי עליה נבואה ולא יהי בשליחותא דקדשא בריף הוא.

ואי תימא הא חמינן דאתגלייא שכינתא בכבל דאיהו לבר. הא אוקימנא דכתיב, (יחזקאל א) היה ה'ה, דהוה מה דלא הוה מן קדמת דנא מיומא דאתבני בי מקדשא, וההיא נבואה לשעתא הוה וכתוב על נהר פ"ב, נהר דכ"ב הוה מיומא דאתבני ע"מא, ושכינתא אתגלייא תדיר עליה דכתיב, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו'. (שם האחד וגו') ודא איהו חד מינייהו.

ותמן אתגלייא שכינתא לפום שעתא דאצטריכו לה ישראל לפום צערייהו. אבל בזמנא אחרא לא אתגלייא. ובגין כך יונה בגין דלא תשרי עלוי שכינתא ולא תתגלי עליה, אזל מארעא קדישא וערק. דא הוא דכתיב (יונה א) מלפני יי. וכתוב פי ידעו האנשים פי מלפני יי הוא בורח.

הא חזי, כמה דשכינתא לא אתגליא אלא באתרא דאתחזי לה, אוף הכי לא

בא ראה, כמו שהשכינה לא מתגלה אלא במקום הראוי לה,

באדם שראוי לה. שהרי מיום שעלה על רצונו של לוט להתהפך לסורו הרע, הסתלקה רוח הקדש מאברהם. וכשהסתלק ממנו לוט, מיד שרתה רוח הקדש במקומה. זהו שכתוב וה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו וגו'.

בא ראה, פיון שראה אברהם שלוט היה שב לסורו הרע, היה פוחד אברהם. אמר, אולי חס ושלום משום החברות עם זה אבדתי בגללו את החלק הקדוש שעטר אותי הקדוש ברוך הוא. פיון שנפרד ממנו, אמר לו, שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם.

כמו מה זה מן המקום אשר אתה שם? שנדבקת בו בתחלה והתעטרת באמונה השלמה. צפנה ונגבה וקדמה וימה - אלו הם מסעיו שהיו בתחלה, שכתוב וילך למסעיו. וכתוב הלוך ונסוע הנגבה - אלו הדרגות העליונות שהתעטר באמונה השלמה בתחלה.

ואז התבשר שלא תזוז ממנו ומבניו לעולמים, שכתוב כי את כל הארץ אשר אתה ראה. מה זה אשר אתה ראה? זו הדרגה הראשונה שהתגלית לו, כמו שנאמר לה' הנראה אליו. ומשום כך אשר אתה ראה, משום שהדרגה הראשונה היו נכללת מכל הדרגות וכלן נראות בה. ומשום כך כי את כל הארץ אשר אתה ראה וגו'.

רבי אלעזר נקלע לבית אכסניה בלוד, והיה עמו רבי חזקיה. קם בלילה לעסק בתורה. קם רבי חזקיה אליו. אמר לו רבי אלעזר, החברים נמצאים בארמון צר.

פתח רבי אלעזר ואמר, (שיר ב) כתפוח בעצי היער וגו'. כתפוח

אתחזי ולא אתגליא אלא בפר נש דאתחזי לה. דהא מן יומא דסליק על רעותיה דלוט לאתהפכא בסרחניה, אסתלקת רוחא קדישא מאברהם. וכד אסתלק לוט מניה, מיד שרא רוח קדשא בדוכתיה דדא הוא דכתיב ויי אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו וגו'.

תא חזי, פיון דחמא אברהם דלוט הוה תב לסרחניה, הוה דחיל אברהם. אמר דילמא חס ושלום בגין חברותא דדא אבידנא בגיניה חולקא קדישא דאעטר לי קדשא בריך הוא. פיון דאתפרש מניה אמר ליה שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם.

כאי מן המקום אשר אתה שם דאתדבקת ביה בקדמיתא ואתעטרת בהימנותא שלימתא. צפונה ונגבה וקדמה וימה. אלין אנון מסעיו דהווי בקדמיתא דכתיב וילך למסעיו. וכתיב הלוך ונסוע הנגבה. אלין דרגין עלאין דאתעטר במהימנותא שלימתא בקדמיתא.

וכדין אתבשר דלא יעדי מניה ומן בנוי לעלמין דכתיב כי את כל הארץ אשר אתה רואה. מאי אשר אתה רואה. דא דרגא קדמאה דאתגליא ליה פמה דאת אמר ליי הנראה אליו. ובגין כך אשר אתה רואה בגין דדרגא דא קדמאה אתפליל מפלהו דרגין וכלהו אתחזון ביה, ובגין כך כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו'.

רבי אלעזר אערע בבי אושפיזא בלוד, והוה עמיה רבי חזקיה. קם בליליא למלעי באורייתא, קם רבי חזקיה גביה. אמר ליה רבי אלעזר בקיסטרא דקוסטא חבריאי שכיחי.

פתח רבי אלעזר ואמר (שיר השירים ב) כתפוח

בְּעֵצֵי הַיַּעַר וְגו'. פְּתוּפוֹת, דָּא קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּאִיהוּ חֲמִיד וּמִתְעַטֵּר בְּגוּוֹנוּי מִכָּל שְׂאֵר אֵילָנוּי דְּלֹא אִית דְּדָמֵי לֵיהּ. רְשִׁים אִיהוּ מִכָּלֵא, רְשִׁים הוּא דְלִית אַחְרָא כּוֹתֵינָהּ. בְּגִינֵי כֶּף בְּצֵלוֹ חֲמֵדְתֵי. בְּצֵלוֹ וְלֹא בְּצֵלָא אַחְרָא. בְּצֵלוֹ וְלֹא בְּצֵלָא דְשְׂאֵר מִמֶּנָּן. חֲמֵדְתֵי, אִימְתֵי, מִן יוּמָא דְהוּא אַבְרָהָם בְּעֵלְמָא דְאִיהוּ חֲמִיד וְרַחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּאַהֲבָה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה מא) אַבְרָהָם אוּהֲבֵי. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֻפֵי, דָּא הוּא יִצְחָק דְאִיהוּ אִיבָא קְדִישָׁא.

דְּבַר אַחַר בְּצֵלוֹ חֲמֵדְתֵי וְיִשְׁבְּתֵי, דָּא יַעֲקֹב. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֻפֵי, דָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק בְּעוֹלָם, וְעַל זֶה פְּתוּב (בראשית לו) אֵלֶּה תִּלְדוּת יַעֲקֹב יוֹסֵף. שְׁכַל אוֹתָם תִּתְּלַדוּת שֶׁל יַעֲקֹב [יוֹסֵף הוּא שְׁעוּשָׂה תוֹלְדוֹת] [נ"א בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק הֵם עוֹמְרִים, שְׁעוּשָׂה תוֹלְדוֹת כְּעֵין גְּלָם] [ר"א שְׁבָטִים], וּמִשּׁוּם כֶּף נִקְרָא יִשְׂרָאֵל עַל שֵׁם אֶפְרַיִם, שְׁכָתוּב (ירמיה לא) הִבֵּן יִקְיֹר לִי אֶפְרַיִם וְגו'.

דְּבַר אַחַר פְּתוּפוֹת בְּעֵצֵי הַיַּעַר - זֶה אַבְרָהָם, שְׂדוּמָה לְתַפּוּחַ שְׁמַעְלָה רִיחֹת, וְנִצְטִיץ בְּאִמּוּנָה שְׁלָמָה עַל כָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, וְנִרְשַׁם אֶחָד לְמַעְלָה וְנִרְשַׁם אֶחָד לְמַטָּה, שְׁכָתוּב אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם. מָה הִטְעַם הָיָה אֶחָד? שְׁלֹא הָיָה אַחַר בְּעוֹלָם שְׁעֵלָה לְאִמּוּנַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא פְּרִט לֹא. אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזַקְיָה, וְהָרִי פְּתוּב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן? אָמַר לוֹ, עַד כַּעַת הֵם לֹא הָיוּ בְּדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׁהִתְעַטֵּר בָּהֶם אַבְרָהָם.

אַחַר כֶּף אָמַר לוֹ, עוֹד שְׁמַעְתֵי, שְׁלֹא נִקְרָא אַבְרָהָם אֶחָד עַד שְׁהִתְעַלָּה בְּיִצְחָק וְיַעֲקֹב. כֵּינֵן שְׁהִתְעַלָּה בְּיִצְחָק וְיַעֲקֹב וְהָיוּ שְׁלִשְׁתָּם אַבּוֹת הָעוֹלָם, אֲזַי נִקְרָא

בְּעֵצֵי הַיַּעַר וְגו'. פְּתוּפוֹת, דָּא קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּאִיהוּ חֲמִיד וּמִתְעַטֵּר בְּגוּוֹנוּי מִכָּל שְׂאֵר אֵילָנוּי דְּלֹא אִית דְּדָמֵי לֵיהּ. רְשִׁים אִיהוּ מִכָּלֵא, רְשִׁים הוּא דְלִית אַחְרָא כּוֹתֵינָהּ. בְּגִינֵי כֶּף בְּצֵלוֹ חֲמֵדְתֵי. בְּצֵלוֹ וְלֹא בְּצֵלָא אַחְרָא. בְּצֵלוֹ וְלֹא בְּצֵלָא דְשְׂאֵר מִמֶּנָּן. חֲמֵדְתֵי, אִימְתֵי, מִן יוּמָא דְהוּא אַבְרָהָם בְּעֵלְמָא דְאִיהוּ חֲמִיד וְרַחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּאַהֲבָה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה מא) אַבְרָהָם אוּהֲבֵי. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֻפֵי, דָּא הוּא יִצְחָק דְאִיהוּ אִיבָא קְדִישָׁא.

דְּבַר אַחַר בְּצֵלוֹ חֲמֵדְתֵי וְיִשְׁבְּתֵי, דָּא יַעֲקֹב. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֻפֵי, דָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק דְעַבְד פִּירִין קְדִישִׁין בְּעֵלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית לו) אֵלֶּה תִּלְדוּת יַעֲקֹב יוֹסֵף. דְּכָל אֲנוּן תוֹלְדוֹת דְיַעֲקֹב (יוֹסֵף דְאִיהוּ דְעַבִּיד תוֹלְדוֹת) (נ"א בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק קְרִימָה, דְעַבִּיד תוֹלְדוֹת כְּעֵין כְּלָחוּ) (ר"א ל"ג שְׁבָטִים), וּבְגִין כֶּף אַקְרוּן יִשְׂרָאֵל עַל שְׁמָא דְאֶפְרַיִם דְכְּתִיב, (ירמיה לא) הִבֵּן יִקְיֹר לִי אֶפְרַיִם וְגו'.

דְּבַר אַחַר פְּתוּפוֹת בְּעֵצֵי הַיַּעַר. דָּא אַבְרָהָם. דְּדָמֵי לֵיהּ לְתַפּוּחַ דְסָלִיק רִיחִין (ד' טז פה ע"ב) וְאִתְרְשִׁים בְּמַהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא עַל כָּל בְּנֵי דְרִיָּה, וְאִתְרְשִׁים חַד לְעֵילָא, וְאִתְרְשִׁים חַד לְתַתָּא דְכְּתִיב (יחזקאל ל"ג כ"ד) אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם. מְאִי טַעְמָא הוּא אֶחָד. דְּלֹא הוּא אַחְרָא בְּעֵלְמָא דִּי סָלִיק לְמַהִימְנוּתָא דְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא בַר אִיהוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי חֲזַקְיָה וְהָא כְּתִיב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן. אָמַר לֵיהּ עַד כַּעַן אֲנוּן לֹא הוּוּ בְּדַרְגִּין עֲלָאִין דְאַתְעַטֵּר בְּהוּ אַבְרָהָם.

בְּבִתְרָא אָמַר לֵיהּ תוּ שְׁמַעְנָא דְלֹא אַקְרִי אַבְרָהָם אֶחָד עַד דְאַסְתַּלַּק בְּיִצְחָק וְיַעֲקֹב. כֵּינֵן דְאַסְתַּלַּק בְּיִצְחָק וְיַעֲקֹב (נ"א וקא)

וְהוּוּ כְּלָחוּ תְּלַתְהוּן אַבְהוּן

אברהם אָחַד. וְאָז הוּא תַפּוּחַ
בְּעוֹלָם, מֵצִין מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם.
אָמַר לוֹ, יָפֵה אֲמַרְתָּ.

דָּבָר אַחַר, כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר -
זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כֵּן דוֹדֵי - זֶה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּצִלוֹ - זֶה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. חֲמֵדְתִּי וַיִּשְׁכַּחְתִּי
- בַּיּוֹם שֶׁנִּגְלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
עַל הַר סִינַי וְקָבְלוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה
וְאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (שְׁמוֹת כד).

וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לְחֵפֵי - אֵלֶּיךָ דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה שֶׁכָּתוּב בָּהֶם (תְּהִלִּים ט)
וּמִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ וּנֹפֵת צוּפִים. דְּבָר
אַחַר וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לְחֵפֵי - אֵלֶּיךָ
נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁכָּלֵן פְּרִי
מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְעוֹמְדוֹת עִמּוֹ לְמַעְלָה.

בֹּא רֵאָה, כָּל נִשְׁמוֹת הָעוֹלָם שֶׁהֵן
פְּרִי מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
כֵּלֵן אָחַד בְּסוּד אָחַד. וַיִּכְשִׁי־רֹדוֹת
לְעוֹלָם, כֵּלֵן נִפְרָדוֹת בְּגוּנִים זָכָר
וְנִקְבָּה, וְהֵן זָכָר וְנִקְבָּה מִחֲבֵרוֹת
יַחַד.

וּבֹא וּרְאָה, תְּשׁוּקַת הַנִּקְבָּה לְזָכָר
עוֹשֶׂה נֶפֶשׁ, וְתְשׁוּקַת הַזָּכָר לְנִקְבָּה
עוֹשֶׂה נֶפֶשׁ. וְהִרְצוֹן שֶׁל תְּשׁוּקַת
הַזָּכָר לְנִקְבָּה וְהַתְּדַבְּקוּתוֹ בָּהּ
מוֹצִיאָה נֶפֶשׁ, וְכוּלֵל תְּשׁוּקַת
[תְּשׁוּקָתוֹ] הַנִּקְבָּה וְנוֹטֵל אוֹתָהּ.
וְנִכְלָלֶת הַתְּשׁוּקָה הַתְּחַתּוּנָה
בַּתְּשׁוּקָה שֶׁלְּמַעְלָה, וְנַעֲשִׂית רְצוֹן
אָחַד בְּלִי פְּרוּד.

וְאִז [נוֹטֵל] כּוֹלֵל הַכָּל נִקְבָּה,
וּמִתְעַבְּרַת מִן הַזָּכָר, וְהַתְּשׁוּקוֹת
שֶׁל שְׁנֵיהֶם נִדְבָּקוֹת יַחַד, וְעַל כֵּן
הַכָּל כְּלוּל זֶה עִם זֶה. וַיִּכְשֶׁהֱנִשְׁמוֹת
יוֹצְאוֹת, הֵן יוֹצְאוֹת יַחַד זָכָר
וְנִקְבָּה. אַחַר כֵּן, כִּינּוֹן שְׁיֹרְדוֹת,
נִפְרָדוֹת זוֹ לְצַד זֶה וְזוֹ לְצַד זֶה,
וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִזְוֵג אוֹתָן

בְּחֻדָּא, וְעַל דָּא כְּלָא פְּלִיל דָּא בְּדָא. וְכַד נִשְׁמַתִּין נִפְקִין דְּכָר וְנִיְקָבָא
כְּחֻדָּא נִפְקִין. לְבַתָּר כִּינּוֹן דְּנַחְתִּי מִתְּפָרְשֵׁן דָּא לְסַטְרָא דָּא וְדָא לְסַטְרָא

דְּעֻלְמָא פְּדִין אֲקָרִי אֲבָרְהָם אָחַד. וַיְכַדִּין הוּא
תַפּוּחַ בְּעֻלְמָא רְשִׁים מִכָּל בְּנֵי עֻלְמָא. אָמַר
לִיה שְׁפִיר קָא אֲמַרְתָּ.

דָּבָר אַחַר כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר דָּא קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא. כֵּן דוֹדֵי דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא. בְּצִלוֹ דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. חֲמֵדְתִּי
וַיִּשְׁכַּחְתִּי, בַּיּוֹמָא דְּאַתְגְּלִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
עַל טוֹרָא דְּסִינַי וְקָבְלוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרֵייתָא
וְאָמְרוּ (שְׁמוֹת כד) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לְחֵפֵי. אֵלִין מַלִּין דְּאוֹרֵייתָא
דְּכַתִּיב בָּהוּ (תְּהִלִּים ט) וּמִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ
וּנֹפֵת צוּפִים. דְּבָר אַחַר וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לְחֵפֵי,
אֵלִין נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקָא דְּכָלְהוּ אִיבָא
דְּעוֹבְדוּי דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְקִיַּיְמִי עֲמִיה
לְעִילָא.

תָּא חֲזִי, כָּל נִשְׁמַתִּין דְּעֻלְמָא דְּאַנוּן אִיבָא
דְּעוֹבְדוּי דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלָהוּ חַד
בְּרִזָּא חַד, וְכַד נַחְתִּי לְעֻלְמָא כְּלָהוּ מִתְּפָרְשִׁין
בְּגוּוֹנִין דְּכָר וְנִיְקָבָא, וְאַנוּן דְּכָר וְנִיְקָבָא
מִחֲבָרִין כְּחֻדָּא.

וְתָא חֲזִי, תִּיאוּבְתָא דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְּכוּרָא
עֵבִיד נֶפֶשׁ. וְתִיאוּבְתָא דְּדְכוּרָא לְגַבֵּי
נוּקְבָא עֵבִיד נֶפֶשׁ. וְרַעוּתָא דְּתִיאוּבְתָא
דְּדְכוּרָא לְגַבֵּי נוּקְבָא וְאַתְדַבְּקוּתָא דִּילִיה בָּהּ,
אִפִּיק נֶפֶשׁ. וְכְּלִיל תִּיאוּבְתָא (נ"א תִּיאוּבְתִיה)
דְּנוּקְבָא וְנוֹטֵיל לָהּ. וְאַתְפְּלִיל תִּיאוּבְתָא
תְּתָאָה בְּתִיאוּבְתָא דְּלְעִילָא וְאַתְעֵבִידוּ רַעוּתָא
חֻדָּא כְּלָא פִּירוּדָא.

וַיְכַדִּין (נְטִיל) כְּלִיל כְּלָא נוּקְבָא וְאַתְעַבְּרַת מִן
דְּכוּרָא וְתִיאוּבְתִין דְּתִירוּוִייהוּ מִתְּדַבְּקִין
כְּחֻדָּא, וְעַל דָּא כְּלָא פְּלִיל דָּא בְּדָא. וְכַד נִשְׁמַתִּין נִפְקִין דְּכָר וְנִיְקָבָא
כְּחֻדָּא נִפְקִין. לְבַתָּר כִּינּוֹן דְּנַחְתִּי מִתְּפָרְשֵׁן דָּא לְסַטְרָא דָּא וְדָא לְסַטְרָא

אחר כך. והזווג לא נתן לאחר, אלא לקדוש-ברוך-הוא לבדו, שהוא יודע את זווגם לחבר אותם כראוי.

אשרי האיש שזוכה במעשיו והולך בדרך האמת כדי שתתחבר נפש בנפש כמו שהיה בתחלה. שהרי אם הוא זוכה במעשיו, זהו אדם שלם כראוי. ומשום כך כתוב ופריו מתוק לחכי, שהוא בתקון מברך שיתברך ממנו העולם, משום שהכל תלוי במעשי האדם אם זוכה ואם לא זוכה.

אמר רבי חזקיה, כך שמעתי, שכתוב (חושע יד) ממני פריך נמצא. הקדוש ברוך הוא אמר לכנסת ישראל, ודאי ממני פריך נמצא. לא כתוב פריי נמצא, אלא פריך. אותה תשוקת הנקבה שעושה נפש ונכללת בכח הזכר, ונכללת נפש בנפש, ונעשות אחת פוללת זו בזה, כפי שאמרנו. לאחר מכן נמצאים שניהם בעולם, ודאי בכח הזכר נמצא פרי הנקבה.

דבר אחר, בתשוקת הנקבה נמצא פרי הזכר, שאם לא תשוקת הנקבה לזכר, לא נעשו פרות לעולמים. זהו שכתוב ממני פריך נמצא.

ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו'. רבי יוסי פתח, (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו'. את הפסוק הזה בארו החכמים. אבל הפסוק הזה הוא בסוד של החכמה, שהרי שנינו, שבעה רקיעים עשה הקדוש ברוך הוא למעלה, וכלם להודיע את כבוד הקדוש ברוך הוא, וכלם עומדים להודיע את סוד האמונה העליונה.

דא, וקדשא בריך הוא מזווג לון לבתר. ולא אתייהיב זווגא לאחרא אלא לקדשא בריך הוא בלחודוי, דאיהו ידע זווגא דלהון לחברא לון כדקא יאות.

זבאה הוא בר נש דזכי בעובדוי ואזיל באורח קשוט בגין דאתחבר נפש בנפש כמה דהוה מעיקרא, דהא אי זכי בעובדוי דא הוא בר נש שלים כדקא יאות. ובגין כך פתיב ופריו מתוק לחכי. דהוא בתקוונא מברך לאתברכא מניה עלמא, בגין דכלא בעובדין דבר נש תליא אי זכי אי לא זכי.

אמר רבי חזקיה הכי שמענא דכתיב, (חושע יד) ממני פריך נמצא. קדשא בריך הוא אמר ליה לכנסת ישראל ממני ודאי פריך נמצא. פריי נמצא לא כתיב אלא פריך. ההוא תיאובתא דנוקבא דעביד נפש ואתפליל בתוקפא דדכורא ואתפליל נפש בנפש ואתעבידו חד פליל דא כדאמרן. לבתר אשתפחו תרווייהו בעלמא, ודא בחילא דדכורא אשתכח איבא דנוקבא.

דבר אחר בתיאובתא דנוקבא אשתכח איבא דדכורא. דאי לאו תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא לא אתעבידו פירין לעלמין הדא הוא דכתיב ממני פריך נמצא:

ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו'. רבי יוסי פתח (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו'. האי קרא אוקמוה חבריאי. אבל האי קרא ברזא דחכמתא איהו. דהא תנינן שבעה רקיעין עבד קדשא בריך הוא לעילא, וכלהו לאשתמודע יקרא דקדשא בריך הוא, וכלהו קיימין לאודעא רזא דמהימנותא עלאה.

תא חזי, אית רקייעא עלאה סתים לעילא
 מנייהו דאנון שבעה, ודא הוא רקייעא
 דדבר לון ונהיר לון לכלהו, ודא לא אתיידע,
 וקיימא בשאלתא דלא ידיעא, בגין דאיהו
 סתים ועמיק, וכלא תוהין עליה, ובגין כף
 אקרי מ"י, כמה דאוקמוה דכתיב, (איוב לח)
 מבטן מי יצא הקרח ואתמר, והאי הוא
 רקייעא עלאה (דף 19 ע"א) דקיימא על כל אנון
 שבעה.

בא ראה, יש רקיע עליון נסתר
 למעלה מאותם השבעה, וזה
 הוא הרקיע שמנהיגם ומאיר
 לכלם, וזה אינו נודע, ועומד
 בפשלה שלא ידועה, משום
 שהוא נסתר ועמוק, וככל תמהים
 עליו. ומשום כף נקרא מ"י, כמו
 שפרשנה שכתוב (איוב לח) מבטן
 מי יצא הקרח, ונאמר. וזה הוא
 הרקיע העליון שעומד על כל
 אותם השבעה.

ויש למטה רקיע שהוא פחתון
 מכלם ולא מאיר. ומשום שהוא
 פחתון שלא מאיר, אותו הרקיע
 שעליהם מתחבר עמו, ושתי
 האותיות הללו הוא כוללם
 בתוכו, ונקרא ים, שאותו הרקיע
 העליון שנקרא מ"י.

משום שכל אותם הרקיעים
 האחרים נעשים נחלים ונכנסים
 אליו, ואז הוא היס העליון,
 ועושה פרות ודגים למיניהם.
 ועל זה אמר דוד (תהלים קד) זה היס
 גדול ורחב ידים שם רמש ואין
 מספר חיות קטנות עם גדולות.

ועל זה כתוב (ישעיה מא) מי העיר
 ממזרח צדק יקראהו לרגלו. מי
 העיר ממזרח - זה אברהם. צדק
 יקראהו לרגלו - [ג' ו' שרה, ד"א צדק
 יקראהו לרגלו וגו'] זה הוא הרקיע
 הפחתון של כל הרקיעים
 שנעשה ים.

יתן לפניו גוים, מי זה? הוא
 הרקיע הפחתון שאמרנו,
 שעושה נקמות ומפיל שונאים.

ובזה השתבח דוד ואמר (תהלים יח)
 ואיבי נתת לי ערף ומשנאי
 אצמייתם. (ישעיה מא) יתן לפניו
 גוים - אלו הם העמים שהיה
 אברהם רודף אחריהם, והקדוש
 ברוך הוא היה הורג אותם. [ומלכים
 ירד, (מה זה ירד? אלא) אלו המלכים שנקמו
 למעלה עליהם. יתן לפניו גוים - אלו העמים
 שלמטה] ומלכים ירד - אלו

ואית לתתא רקייעא דאיהו תתאה מפלהו
 ולא נהיר, ובגין דאיהו תתאה דלא
 נהיר, ההוא רקייעא דעלייהו אתחבר ביה,
 ואלין תרין אתוון כליל לון בגויה ואקרי ים,
 דההוא רקייעא עלאה דאקרי מ"י.

בגין דכל אנון רקייעין אחרנין אתעבידו
 נחלין ועאלין לגביה, וכדין איהו ים
 עלאה ועבד איבין ונונין לזנייהו, ועל דא
 אמר דוד (תהלים קד) זה היס גדול ורחב ידים שם
 רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות.

ועל דא כתיב, (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק
 יקראהו לרגלו. מי העיר ממזרח. דא
 אברהם. צדק יקראהו לרגלו. (ג"א דא שרה, ד"א צדק
 יקראהו לרגלו וגו') דא הוא רקייעא תתאה דכלהו
 רקייעין דאתעביד ים.

יתן לפניו גוים. מאן האי, הוא רקייעא
 תתאה דאמרן דעביד נוקמין ואפיל

שנאיין. ובהאי אשתבח דוד ואמר (תהלים יח)
 ואיבי נתת לי ערף ומשנאי אצמייתם. (ישעיה

מא) יתן לפניו גוים. אליו אנון עמין דהנה
 רדיף עליהון אברהם וקדשא בריה הוא הנה

קטיל לון. (ומלכים ירד. [מאי ירד אלא] אליו מלכים דמטנו לעילא
 עליהו. יתן לפניו גוים, אליו עמין דלתתא) ומלכים ירד אליו
 ממנו רברבן דלעילא. דכד עביד קדשא בריה

הממנים הגדולים שלמעלה.
שפאשר הקדוש ברוך הוא עושה
דין בעולם [ר"א בעם], הוא עושה
דין בכל, במעלה ובמטה.

(ישעיה מא א) ירדפם יעבור שלום
ארח ברגליו לא יבוא, (ישעיה מא א).
ירדפם - זה אברהם, שאברהם
היה רודף אותם, והקדוש ברוך
הוא היה עובר לפניו והורג
אותם, שפתיב יעבור שלום. זה
הקדוש ברוך הוא שנקרא שלום.
ארח ברגליו לא יבוא, וכי עולה
על דעתך שאברהם היה הולך
בתוך העננים או בתוך סוסים
ומרכבות? אלא ארח ברגליו לא
יבוא, שלא היה הולך לפני
אברהם לא מלאך ולא שליח,
אלא הקדוש ברוך הוא לבדו,
שפתיב ארח ברגליו. מי זה
רגליו? אלו המלאכים שפתחתו
של הקדוש ברוך הוא, כמו
שנאמר (זכריה יד) ועמדו רגליו
ביום ההוא וגו'.

דבר אחר מי העיר ממזרח - בא
ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא
העיר את העולם להביא את
אברהם ולקרב אותו אליו,
ההתעוררות הזו משום שעתיד
היה לצאת ממנו יעקב ולהעמיד
שנים עשר שבטים כלם צדיקים
לפני הקדוש ברוך הוא. צדק
יקראהו לרגלו, שהקדוש ברוך
הוא היה תמיד קורא לו מיום
שנברא העולם, כמו שנאמר
(ישעיה מא) קרא הדורות מראש.
ומשום כך, צדק יקראהו ודאי.
לרגלו - להתחבר בו בעבודתו
ולקרב אותו אליו, כמו שנאמר
(שמות יא) העם אשר ברגליו.

דבר אחר מי העיר ממזרח -
שמשם ראשית האור להאיר.
משום שהדרום, אותו החזק של
האור שלו הוא מן המזרח. ועל כן, מי העיר - אותו האור של הדרום. ממזרח - משום שהוא

הוא דינא בעלמא (ר"א בעמא) בכלא עביד דינא
בעילא ותתא.

ירדפם יעבור שלום ארח ברגליו לא יבוא
(ישעיה מא א). ירדפם דא אברהם.

דאברהם הוה רדיף לון, וקודשא בריך הוא
הוה עבר קמיה וקטיל לון. דכתיב יעבור
שלום דא קדשא בריך הוא דאקרי שלום.

ארח ברגליו לא יבוא. וכי סלקא דעתך
דהוה אברהם אזיל פגו ענני או פגו
סוסון ורתיכין. אלא ארח ברגליו לא יבוא,
דלא הוה אזיל קמיה דאברהם לא מלאכא
ולא שליחא אלא קדשא בריך הוא בלחודוי
דכתיב ארח ברגליו. מאן רגליו אלין מלאכין
דאנון תחותוי דקדשא בריך הוא כמה דאת
אמר, (זכריה יד) ועמדו רגליו ביום ההוא וגו'.

דבר אחר מי העיר ממזרח. תא חזי,
בשעתא דקודשא בריך הוא אתער

עלמא לאייתאה לאברהם ולקרבא ליה
לגביה, האי אתערותא בגין דזמין יעקב
למיפק מניה ולקיימא תריסר שבטין פלהו
זפאין קמיה דקודשא בריך הוא. צדק
יקראהו לרגלו. דקדשא בריך הוא הוה קרי
ליה תדיר מן יומא דאתברי עלמא כמה דאת
אמר, (ישעיה מא) קורא הדורות מראש, ובגין כך
צדק יקראהו ודאי. לרגלו, לאתחברא ביה
בפולחניה ולקרבא ליה לגביה. כמה דאת
אמר, (שמות יא) העם אשר ברגליו.

דבר אחר מי העיר ממזרח. דמתמן שרותא
דנהורא לאנהרא. בגין דדרום ההוא

תקפא דנהורא דיליה פגו מזרח איהו. ועל
דא מי העיר ההוא נהורא דדרום. ממזרח,

האור שלו הוא מן המזרח. ועל כן, מי העיר - אותו האור של הדרום. ממזרח - משום שהוא

נוסע ונזון בראשונה, ותשוקתו של אותו הרקיע העליון לתת למזרח.

צדק יקראהו לרגלו - זה המערב, שהוא תמיד קורא לו ולא שוקט, כמו שנאמר (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל, משום שהמערב תמיד מתעורר אליו. יתן לפניו גוים ומלכים ירד, שהרי ממנו מקבל את החזק להכניע את כל אותם העמים של העולם.

רבי יהודה אמר, (ישעיה מא) מי העיר ממזרח - זה אברהם, שלא נטל התעוררות אל הקדוש ברוך הוא אלא ממזרח. משום שראה את השמש שיוצאת בבקר מצד המזרח, נטל התעוררות לנפשו שהוא הקדוש ברוך הוא. אמר, זה הוא המלך שברא אותי. עבד לו כל היום ההוא. לערב ראה השמש שנאסף [הלבנה יוצאת] והלבנה מאירה. אמר, זה הוא ודאי ששולט על אותה העבודה שעבדתי כל היום הזה, שהנה נחשף לפניו ולא מאיר. עבד לו כל הלילה ההוא.

לבקר ראה שהלכה החשכה והאיר צד המזרח. אמר, ודאי כל אלו יש עליהם מלך ושליט שמנהיג אותם. כיון שראה הקדוש ברוך הוא את תשוקתו של אברהם אליו, אזי התגלה אליו ודבר עמו, שפתוב צדק יקראהו לרגלו, שדבר עמו והתגלה עליו.

רבי יצחק פתח, (שם מה) דבר צדק מגיד מישרים. כל דברי הקדוש ברוך הוא הם אמת ועושה מישרים. במה הוא עושה מישרים? משום שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא היה עומד, והיה מתמוטט לכאן ולכאן. אמר הקדוש ברוך

בגין דאיהו נטיל ואתון בקדמיתא, ותיאובתא דההוא רקיעא עלאה למיהב ליה למזרח.

צדק יקראהו לרגלו. דא מערב, דאיהו קרי ליה תדיר ולא שכין כמה דאת אמר (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל. בגין דמערב אתער תדיר לגביה. יתן לפניו גוים ומלכים ירד. דהא מניה קביל תקפא לאכנעא כל אנון עמין דעלמא.

רבי יהודה אמר (ישעיה מא) מי העיר ממזרח, דא אברהם דלא נטיל אתערותא לגבי קדשא בריך הוא אלא ממזרח, בגין דחמא שמשא דנפיק בצפרא מסטרא דמזרח, נטיל אתערותא לנפשיה דאיהו קדשא בריך הוא. אמר דא הוא מלכא דברא יתי. פלח ליה כל ההוא יומא, לרמשא חמא שמשא דאתכניש (וירחא נפקת) וסיהרא נהרא. אמר דא הוא ודאי דשליט על ההוא פולחנא דפלחית כל האי יומא, דהא אתחשף קמיה ולא נהיר. פלח ליה כל ההוא ליליא.

לצפרא חמא דאזלא חשוכא ואתנהיר סטרא דמזרח. אמר ודאי כל אלין מלכא אית עלייהו ושליט דאנהיג לון. כיון דחמא קדשא בריך הוא תיאובתא דאברהם לגביה, פדין אתגלי עלוי ומליל עמיה, דכתיב צדק יקראהו לרגלו. דמליל עמיה ואתגלי עליה.

רבי יצחק פתח (ישעיה מה) דובר צדק מגיד מישרים. (דף פ"ג ע"ב) קדשא בריך הוא כל מלוי אנון בקושטא, ועביד מישרים, במה עביד מישרים. בגין דכד ברא קדשא בריך הוא עלמא, לא הוה קאים והוה מתמוטט להכא ולהכא. אמר ליה קדשא בריך הוא לעלמא, מה לך דאת מתמוטט. אמר ליה,

רבונו של עולם לא יכילנא למיקם דלית בי יסודא על מה דאתקייים. אמר ליה הא אנא זמין למיקם בך חד צדיק דאיהו אברהם די ירחים לי. מיד קאים עלמא בקיומיה הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרא בהבראם אלא באברהם. באברהם מתקייים עלמא.

אמר רבי חייא (ישעיה מה) מגיד מישרים. דהא אתיב ליה עלמא לקדשא בריך הוא ההוא אברהם זמין הוא דיפקון מניה בנין דיחריבו מקדשא ויוקידו אורייתא. (נ"א לנפקא מניה ושמעאל, אמר ליה הא יצחק, אמר ליה זמין למיפק מניה עשו חייבא דיתרב בי מקדשא ויוקיד אורייתא), אמר ליה זמין חד בר נש למיפק מניה דאיהו יעקב ויפקון מניה תריסר שבטין פלהו זפאין. מיד אתקייים עלמא בגיניה הדא הוא דכתיב מגיד מישרים.

רבי אלעזר אמר הא אתערנא וידבר ויגד ויאמר פלהו לטעמייהו מתפרשן. וידבר איהו באתגליא דרגא לבר, דלא איהו דרגא פנימאה כאנון דרגין עלאין, ודא איהו (ישעיה מה) דובר צדק. ויגד איהו רמז לדרגא פנימאה עלאה דשלטאה על דבור, ודא הוא מגיד מישרים. מאן מישרים דא דרגא עלאה דייעקב שרייא ביה הדא הוא דכתיב, (תהלים צט) אתה כוננת מישרים. ובגין כך מגיד פתיב, ולא כתיב דובר.

אמר רבי יצחק והא כתיב, (דברים ד) ויגד לכם את בריתו. אמר ליה הכי הוא ודאי איהו דרגא דשלטא על תתאה דאיהו דובר צדק. וכלא (פ) איהו (נ"א לאשתלא איבא) לאסתכלא

הוא לעולם: מה לך שאתה מתמוטט? אמר לו: רבונו של עולם, איני יכול לעמד, שאין בי יסוד על מה שאתקיים. אמר לו: הרי אני עתיד להעמיד בך צדיק אחד שהוא אברהם שיאהב אותי. מיד עמד העולם בקיומו. זהו שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אל תקרי בהבראם אלא באברהם. באברהם מתקייים העולם.

אמר רבי חייא, (ישעיה מה) מגיד מישרים, שהנה השיב העולם לקדוש-ברוך-הוא: אותו אברהם עתיד הוא שיצאו ממני בנים שיחריבו את המקדש וישרפו את התורה. [נ"א לצאת ממנו ישמעאל, אמר לו: הנה יצחק! אמר לו: עתיד לצאת ממנו עשו חריב את בית המקדש וישרף התורה.] אמר לו: עתיד אדם אחד לצאת ממנו שהוא יעקב, ויצאו ממנו שנים עשר שבטים כלם צדיקים. מיד התקיים העולם בשבילו. זהו שכתוב מגיד מישרים.

רבי אלעזר אומר, הרי הערנו, וידבר, ויגד, ויאמר - כלם לטעמם מתפרשים. וידבר הוא בגלוי, דרגה חיצונית, שאינה דרגה פנימית כמו אותן הדרגות העליונות. וזהו דבר צדק. ויגד, הוא רמז לדרגה פנימית עליונה ששולטת על הדבור, וזהו מגיד מישרים. מי המישרים? זו הדרגה העליונה שיעקב שרוי בה. זהו שכתוב (תהלים צט) אתה כוננת מישרים. ומשום כך כתוב מגיד ולא כתוב דובר.

אמר רבי יצחק, והרי כתוב (דברים ד) ויגד לכם את בריתו? אמר לו, כך הוא ודאי, היא הדרגה

ששולטת על התחתונה שהיא דבר צדק, והכל (פ) הוא (נ"א לשלח הפרי) להתבונן [יש] פא. בא ראה, שאף על גב שהדבור הוא תחתון, אל תאמר שאינו עליון, אלא ודאי הדבור הוא מלא מן הכל

והוא דרָגָה עֲלִיּוֹנָה, וְסִימֵן לְדָבָר - (שם לב) כִּי לֹא דָבָר רַק הוּא מִכֶּם. רַבִּי אֶלְעָזָר הִיָּה הוֹלֵךְ לְבֵית חַמּוּי, וְהָיוּ עִמּוֹ רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזַקְיָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הִנֵּה רֵאִיתִי שֶׁהַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל מַעֲלָה אֵינָה אֶלָּא כְּשֶׁמִּתְעוֹרָר לְמַטָּה, שֶׁהָרִי הַהֵתְעוֹרְרוֹת שֶׁל מַעֲלָה תִּלְוֶינָה בְּתַשׁוּקָה שֶׁל מַטָּה וְהִדְרָרָה.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים פג) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ אֵל תַּחְרֹשׁ וְאֵל תִּשְׁקוּט אֵל. זֶה הִיא הַהֵתְעוֹרְרוֹת שֶׁל מַטָּה כְּדִי לְשַׁלֵּט. אָמַר דּוֹד, אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ, לְהַעִיר אֶל הָעֲלִיּוֹן וְלַהֲתַחְבֵּר אֶל הַיָּמִין. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם (שם) כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִהְיֶינּוּ וְגו'. (ובתוב) כִּי נוֹעֲצוּ לָב יַחְדָּו עֲלֶיךָ בְּרִית יְכַרְתּוּ. וּמִשּׁוּם כֶּף, אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ לְהַעִיר כִּלְפֵי מַעֲלָה, שֶׁהָרִי אֵז מִתְעוֹרָר הַיָּמִין וְקוֹשֶׁר אוֹתָהּ עֲמָה. וְכַאֲשֶׁר נִקְשְׁרַת בַּיָּמִין, אֵז נִשְׁכָּרִים הַשּׁוֹנְאִים, שְׁכַתּוּב (שמות טו) 'מִינְךָ ה' נִאֲדָרִי בַּפֶּחַ 'מִינְךָ ה' תִּרְעַץ אוֹיֵב.

וְכֹא וְרָאָה, בְּשַׁעַה שֶׁהַתְּחַבְּרוּ כָּל אוֹתָם הַמְּלָכִים לְהִלָּחֵם בְּקָרֵב עַל אַבְרָהָם, הַתִּיעֲצוּ לְהַעֲבִירוּ מִן הָעוֹלָם, וְכִיּוֹן שֶׁשְׁלֹטוֹ בְּלוֹט בֶּן אָחִיו שֶׁל אַבְרָהָם, מִיַּד הִלְכוּ, שְׁכַתּוּב וַיִּקְחוּ אֶת לוֹט וְאֶת רַכְשׁוֹ בֶּן אָחִי אַבְרָם וַיִּלְכוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁדְּמוּתוֹ שֶׁל לוֹט הִיָּתָה דוּמָה לְאַבְרָהָם, וּמִשּׁוּם כֶּף וַיִּלְכוּ, שֶׁכָּל אוֹתוֹ הַקָּרֵב הִיָּה בְּשִׁבְלֵוֹ.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאַבְרָהָם הִיָּה מוֹצִיא אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם מִעֲבוּדָה זָרָה וּמִכְנָסִים אוֹתָם לְעֲבוּדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעוֹד, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָעִיר אוֹתָם בְּעוֹלָם כְּדִי לְגַדֵּל אֶת שְׁמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם בְּעוֹלָם וַיִּקְרָב אוֹתוֹ לְעֲבוּדָתוֹ. וְסוּד הַדָּבָר

מֵאֵי טַעַמָּא. בְּגִין דְּהוּא אַבְרָהָם אֲפִיק בְּנֵי עֲלָמָא מְפוֹלְחָנָא נוֹכְרָאָה וְאָעִיל לוֹן בְּפוֹלְחָנָא דְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְתוּ קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

(איבא) הָכָא. (כ"א אהניא). תָּא חֲזִי, דָּאָף עַל גַּב דְּדַבּוּר אִיהוּ תַתְּאָה, לָא תִימָא דְלָא עֲלָאָה אִיהוּ, אֶלָּא וְדָאֵי דַבּוּר מְלִיָּיא אִיהוּ מִכְּלָא וְדַרְגָּא עֲלָאָה אִיהוּ. וְסִימְנִיךָ (דברים לב) כִּי לֹא דָבָר רַק הוּא מִכֶּם.

רַבִּי אֶלְעָזָר הוּוּה אֲזִיל לְבֵי חַמּוּי, וְהוּו עַמִּיָּה רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזַקְיָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הָא חַמִּינָא דְאֲתַעְרוּתָא דְלַעֲיָלָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא כַּד אֲתַעַר לְתַתָּא, דְהָא אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲיָלָא בְּתִיאּוּבָתָא דְלַתְתָּא תִּלְוֶינָא (מלתא).

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים פג) אֱלֹהִים עַל דְּמִי לָךְ אֵל תַּחְרֹשׁ וְאֵל תִּשְׁקוּט אֵל. דָּא הוּא אֲתַעְרוּתָא דְלַתְתָּא בְּגִין לְשַׁלְטָאָה. אָמַר דּוֹד, אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ, לְאֲתַעְרָא לְגַבִּי עֲלָאָה וְלַאֲתַחְבְּרָא גַבִּי יְמִינָא. מֵאֵי טַעַמָּא בְּגִין (תהלים פג) כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִהְיֶינּוּ וְגו' (ובתיב) כִּי נוֹעֲצוּ לָב יַחְדָּו עֲלֶיךָ בְּרִית יְכַרְתּוּ, וּבְגִין כֶּף אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ לְאֲתַעְרָא לְגַבִּי עֲיָלָא, דְהָא כְּדִין אֲתַעַרַת יְמִינָא וְקִטְרִית לָהּ בְּהָדָה. וְכַד אֲתַקְשְׁרַת בַּיָּמִין כְּדִין אֲתַבֵּר שְׁנֵאִין דְכַתִּיב (שמות טו) 'מִינְךָ יִי נִאֲדָרִי בַּפֶּחַ 'מִינְךָ יִי תִרְעַץ אוֹיֵב.

וְתָא חֲזִי בְּשַׁעַתָּא דְאֲתַחְבְּרוּ כָּל אַנּוּן מְלָכִין לְאַגְחָא קְרָבָא עֲלֵיהּ דְאַבְרָהָם, אֲתִיעֲטוּ לְאַעְבְּרָא לִיה מִן עֲלָמָא, וְכִיּוֹן דְשְׁלֹטוֹ בְּלוֹט בַּר אַחוּהּ דְאַבְרָהָם מִיַּד אֲזִלוּ, דְכַתִּיב וַיִּקְחוּ אֶת לוֹט וְאֶת רַכְשׁוֹ בֶּן אָחִי אַבְרָם וַיִּלְכוּ. מֵאֵי טַעַמָּא, בְּגִין דְדִיּוּקְנִיָּה דְלוֹט הוּוה דְמִי לְאַבְרָהָם, וּבְגִין כֶּף וַיִּלְכוּ, דְכָל הוּוה קְרָבָא בְּגִינִיָּה הוּוה.

מֵאֵי טַעַמָּא. בְּגִין דְּהוּוה אַבְרָהָם אֲפִיק בְּנֵי עֲלָמָא מְפוֹלְחָנָא נוֹכְרָאָה וְאָעִיל לוֹן בְּפוֹלְחָנָא דְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְתוּ קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

אתער לון בעלמא בגין לגדלא שמא
 דאברהם בעלמא ולקרבא ליה לפולחניה.
 ורזא דמלה כיון דאברהם אתער למרדף
 אבתריהו כדין אלהים אל דמי לך עד
 דאתקשר פלא באברהם, וכד אתקשר פלא
 באברהם כדין אתברו כלהו מלכין מקמיה
 כדקא אמרן דכתיב ימינך יי תרעץ אויב וגו':
 ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין. רבי
 שמעון פתח ואמר (תהלים עו) ויהי
 בשלם סבו וגו'. תא חזי פד סליק ברעותא
 דקדשא בריה הוא למברי עלמא, אפיק חד
 שלהובא דכוצינא דקרדינותא. ונשף זיקא
 בזיקא חשכאת ואוקידת. ואפיק מגו (ד' ט"ז ט"ו א)
 סטרי תהומא חד טיף וחבר לון פחד וברא
 בהו עלמא.

- כיון שאברהם התעורר לרדף
 אחריהם, אז אלהים אל דמי לך,
 עד שהפל נקשר לאברהם.
 וכשהפל נקשר לאברהם, אז
 נשברו כל המלכים מלפניו, כמו
 שאמרנו, שפתיב ימינך ה' תרעץ
 אויב וגו'.

ומלכי צדק מלך שלם הוציא
 לחם ויין. רבי שמעון פתח
 ואמר, (תהלים עו) ויהי בשלם סופו
 וגו'. בא ראה, כשעלה ברצון
 הקדוש ברוך הוא לברא את
 העולם, הוציא שלהבת אחת של
 המאור של הניצוץ הקשה, ונשף
 רוח ברוח חשוכה ושורפת.
 והוציא מתוך צדדי התהום טפה
 אחת, וחבר אותם יחד, וברא
 בהם את העולם.

אותה השלהבת עלתה
 והתעטרה בשמאל, ואותה
 הטפה עלתה והתעטרה בימין.
 עלו אחד עם אחד, החליפו
 מקומות, זה לצד זה וזה לצד זה.
 זה שירד עלה, וזה שעלה ירד.
 נקשרו זה עם זה ויצאה מביניהם
 רוח שלמה, ואז אותם שני
 הצדדים נעשו אחד, ונתנה
 ביניהם (הרוח) והתעטרו האחד עם
 האחד. ואז נמצא שלום למעלה
 ושלום למטה, והדרגה התקימה.
 התעטרה ה"א עם וא"ו, וא"ו
 עם ה"א, ואז עלתה ה"א
 ונקשרה בקשר שלם. ואז ומלפי
 צדק מלך שלם. מלך שלם הוא
 ודאי מלך ששולט בשלמות.
 מתי הוא מלך שלם? ביום
 הכפורים, כשכל הפנים מאירות.

[דבר אחר מלפי צדק מלך שלם, אמר רבי שמעון,
 רצה הקדוש ברוך הוא להוציא כהנה משם, כמו
 שנאמר ברוך אברהם לאל עליון. כיון שהקדים ברכת
 אברהם לברכת רבנו, אמר לו אברהם: וכי
 (תהלים קי) נאם יי לארני שב לימיני וכתוב

ההוא שלהובא סליק ואתעטרא בשמאלא,
 וההוא טיף סליק ואתעטר בימינא,
 סלקו חד בחד אחלפו דוכתי דא לסטרא דא
 ודא לסטרא דא, דנחית סליק ודסליק נחית.
 אתקטרו דא בדא, נפיק מבינייהו רוח שלים.
 כדין אנון תרין סטרין אתעבידו חד ואתייהיב
 בינייהו ואתעטרו חד בחד. כדין אשתכח
 שלם לעילא ושלם לתתא, ודרגא אתקייים.
 אתעטרת ה"א בוא"ו וא"ו בה"א, כדין
 סלקא ה"א ואתקשרא בקשורא
 שלים. כדין ומלפי צדק מלך שלם. מלך
 שלם ודאי מלך איהו דשליט בשלימו,
 אימתי איהו מלך שלם ביומא דכפורי דכל
 אנפין נהירין.

(דבר אחר מלפי צדק מלך שלם, אמר רבי שמעון בעא קדשא בריה הוא
 למיפק כהונתא משם כמה דאת אמר ברוך אברהם לאל עליון, כיון
 דאקדים ברכתא דאברהם לברכתא דמריה, אמר ליה אברהם וכי מקדימין
 ברכתא דעבדא לברכתא דמריה, מיד אתייהיבת כהונתא לאברהם דכתיב,

מקדמים ברכת העבד לברכת רבו? מנח נתנה
הכהנה לאברהם, שקתוב (תהלים קי) [גאם ה'
לארני שב לימיני. כתוב אחריו, נשבע ה' ולא ינחם
אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק. שקתוב
(והוא כהן לאל עליון, ואין זרעו כהן).

דבר אחר ומלפי צדק - זה
העולם האחרון. מלף שלם - זה
העולם העליון. שהתעטר אחד
עם אחד בלי פרוי שני עולמות
יחד, ואפלו העולם הפחתון הוא
הכל, והוא דבר אחד. הוציא
לחם ויין - שבו שני אלו. והוא
כהן לאל עליון - משמש עולם
נגד עולם. והוא כהן - זה הימין.
לאל עליון - העולם העליון,
ומשום כף צריך הפהן לברף את
העולם.

בא ראה, הברכות נוטל העולם
הפחתון הנה, כשמתחבר עם
הפהן הגדול, ואז ויברכהו
ויאמר ברוף אברם לאל עליון.
כף זה ודאי. כמו כן צריך הפהן
למטה לקשר קשרים ולברף את
המקום הנה, כדי שיתקשר הימין
לקשר שני עולמות יחד. ברוף
אברם - סוד הדבר הוא תקון
הברכות.

ברוף אברם - כמו שאמרנו,
ברוף אתה. לאל עליון - ה'
אלהינו. קנה שמים וארץ - מלף
העולם. והפסוק הנה הוא סוד
הברכות. [ומשום כף] ויברכהו -
ממטה למעלה. וברוף אל עליון
[אשר כמו צריך בידך], וברוף אל עליון -
ממעלה למטה. ויתן לו מעשר
מכל - להתדבק במקום שהקשר
נקשר למטה.

בעודם הולכים פגש בהם רבי
ייסא ויהודי אחד עמו. והיה
אותו היהודי אומר, (שם כה) לָדוּד
אליך ה' נפשי אשא. לָדוּד, וכי
למה לא כתוב מזמור לָדוּד או
לָדוּד מזמור? אלא בשביל דרגתו אמר דוד את התשפחת שאמר בשבילו. אליך ה' נפשי אשא,
אליך ה' למעלה. נפשי, מי זו נפשי? [אשא] זה דוד, [והוא] הדרגה הראשונה שאמרנו. אשא - אעלה,

בתריה נשבע וי ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק, דכתיב
(והוא כהן לאל עליון, ואין זרעו כהן)

דבר אחר ומלפי צדק. דא עלמא בתראה.
מלף שלם, דא עלמא עלאה. דאתעטר
חד בחד בלא פירוודא תרין עלמין כחדא,
ואפילו עלמא תתאה כלא הוא. וחד מלה
איהו. הוציא לחם ויין דתרין אלין ביה. והוא
כהן לאל עליון משמש עלמא לקבל עלמא.
והוא כהן דא ימינא. לאל עליון עלמא
עלאה. ובגין כף בעי כהנא לברכא עלמא.

תא חזי, ברכאן (ד"א ל"ג כד) נטיל האי עלמא
תתאה כד אתחבר בכהנא רבא כדין
ויברכהו ויאמר ברוף אברם (ויני) לאל עליון
הכי הוא ודאי. כגוונא דא בעי כהנא לתתא
לקשרא קשרין ולברכא האי דוכתא בגין
דיתקשר בימינא לאתקשרא תרין עלמין
כחד. ברוף אברם רזא דמלה תקוונא דברכאן
איהו.

ברוף אברם כמה דאמרין ברוף אתה. לאל
עליון. יי אלהינו. קונה שמים וארץ.
מלף העולם. והאי קרא רזא דברכאן איהו.
(ובגין כף) ויברכהו מתתא לעילא. וברוף אל
עליון (אשר כמו צריך בידך). מעילא לתתא. ויתן לו
מעשר מכל לאתדבקא באתר דקשורא
אתקשר לתתא.

עד דהוו אזלי, אערע בהו רבי ייסא וחד
יודאי בהדיה. והוה אמר ההוא יודאי
(תהלים כה) לָדוּד אליך יי נפשי אשא. לָדוּד. וכי
אמאי לא כתיב מזמור לָדוּד או לָדוּד מזמור.
אלא בגין דרגיה קאמר לָדוּד תושבחתא
דאמר בגיניה אליך יי נפשי אשא. אליך יי

לָדוּד מזמור? אלא בשביל דרגתו אמר דוד את התשפחת שאמר בשבילו. אליך ה' נפשי אשא,
אליך ה' למעלה. נפשי, מי זו נפשי? [אשא] זה דוד, [והוא] הדרגה הראשונה שאמרנו. אשא - אעלה,

כמו שְנַאָמַר (שם קכא) אִשָּׁא עֵינֵי אֵל הֶהָרִים. מִשּׁוֹם שְׂדוּד הִיָּה מִשְׁתַּדֵּל כָּל יָמָיו לְהַעֲלוֹת אֶת דְּרָגָתוֹ לְהַתְעַטֵּר לְמַעַלָּה וּלְהַתְקַשֵּׁר שֵׁם בְּקִשְׁר שְׁלֵם כְּרֵאוּי.

כְּמוֹ כֵּן (שם קג) לְדוּד בְּרַכִּי נִפְשִׁי אֵת ה' מִשּׁוֹם דְּרָגָתוֹ אָמַר. וְמָה אָמַר בְּרַכִּי נִפְשִׁי אֵת ה' ? אֵת - לְהַתְקַשֵּׁר בְּקִשְׁר לְמַעַלָּה. וְכָל קְרִבִי, מִי הֵם קְרִבִי? אֵלּוֹ שְׂאָר חֵיוֹת הַשָּׂדֶה שֶׁנִּקְרְאוֹת קְרִבִּים, כְּמוֹ שְנַאָמַר (שיר ה) וּמַעֲי הַמוֹ עָלָיו. דְּבָר אַחַר בְּרַכִּי נִפְשִׁי - בְּשִׁבְלוֹ הוּא אָמַר. אֵת ה' - זו שְׁלֵמוֹת הַכֹּל. אֵת ה' - הַכֹּלֵל שֶׁל הַכֹּל.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יִיסָא, רְאִיתִי אוֹתְךָ שֹׁבֵאת עִם הַשְּׂכִינָה וְהַתְחַבְּרָת. אָמַר לוֹ, כִּף זֶה וְדָאִי. וְשִׁלֵּשׁ פְּרָסָאוֹת שֶׁהִלְכְתִּי עִמָּה וְאָמַרְהָ לִי כִּמָּה דְּבָרִים מַעֲלִים, וְאֲנִי שִׁמְרָתִי אוֹתָם לְיוֹם הַזֶּה, וְלֹא יִדְעָתִי שֶׁהוּא הַמְּאֹר שֶׁמְאִיר כְּמוֹ שְׂרָאִיתִי כַּעַת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְיִהוּדִי הַהוּא, מַה שְּׁמַךְ? אָמַר לוֹ, יוֹעֶזֶר. אָמַר לוֹ, יוֹעֶזֶר וְאֶלְעָזָר [דְּבַר אַחַר] יוֹשְׁבִים יַחַד. יוֹשְׁבוֹ עַל סֹלַע אַחַד בְּשָׂדֶה הַהוּא. פֶּתַח אוֹתוֹ הִיְהוּדִי וְאָמַר, (ישעיה מג) אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מִחָה פִּשְׁעֵיךָ לְמַעַנִי וְחִטְאֲתֵיךָ לֹא אֲזַכֵּר. מַה הַטַּעַם פְּעַמִּים אֲנֹכִי אֲנֹכִי?.

אָרְא אַחַד בְּסִינֵי, וְאַחַד בְּשַׁעָה שֶׁבְּרָא אֵת הָעוֹלָם, שֶׁפְּתוּב (שמות כ) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. זֶה הוּא בְּסִינֵי. וְאַחַד כְּשֶׁבְּרָא אֵת הָעוֹלָם, שֶׁפְּתוּב (ישעיה מוה) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בְּרֵאתִי. הוּא כְּדֵי לְהַרְאוֹת שְׂאִין פְּרוּד בֵּין מַעַלָּה וּמַטָּה.

לְעִילָא. נִפְשִׁי, מֵאֵן נִפְשִׁי, (אשׁא) דָּא דוּד (הוּא) דְּרָגָא קְדָמָאָה דְּקְאָמְרֵן. אִשָּׁא, אֶסְלַק. כִּמָּה דְּאֵת אָמַר, (תהלים קכא) אִשָּׁא עֵינֵי אֵל הֶהָרִים. בְּגִין דְּכָל יוֹמוֹי דְּדוּד הָוָה מִשְׁתַּדֵּל לְסִלְקָא דְּרָגִיָּה לְאַתְעֻטָּרָא לְעִילָא וּלְאַתְקַשְׁרָא תַּמָּן בְּקִשּׁוּרָא שְׁלִים כְּדָקָא יְאוּת.

בְּגוּזְנָא דָּא (תהלים קג) לְדוּד בְּרַכִּי נִפְשִׁי אֵת יִי בְּגִין דְּרָגִיָּה קְאָמַר, וּמֵאִי אָמַר בְּרַכִּי נִפְשִׁי אֵת יִי. אֵת לְאַתְקַשְׁרָא בְּקִשּׁוּרָא לְעִילָא. וְכָל קְרִבִי, מֵאֵן קְרִבִי. אֵלִין שְׂאָר חֵיוֹן בְּרָא. דְּאֶקְרוּן קְרִבִּים כִּמָּה דְּאֵת אָמַר, (שיר השירים ה) וּמַעֲי הַמוֹ עָלָיו. דְּבָר אַחַר בְּרַכִּי נִפְשִׁי, בְּגִינֵיהּ קְאָמַר. אֵת יִי דָּא שְׁלִימוֹ דְּכֹלָא, אֵת יִי כְּלָלָא דְּכֹלָא.

אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יִיסָא חֲמִינָא לָךְ דְּהָא עִם שְׂכִינְתָא קְאֵתִית וְאַתְחַבְּרָת. אָמַר לִיָּה הֵכִי הוּא וְדָאִי, וְתִלַּת פְּרָסֵי הוּא דְּאֶזִּילְנָא בְּהַדְיָה וְאָמַר לִי כִּמָּה מְלִי מַעֲלִיָּיתָא וְאֲנָא אֲגִירְנָא לִיָּה לְיוֹמָא דָּא וְלֹא יִדְעֵנָא דְּאִיָּהוּ בּוֹצִינָא דְּנִהִיר כְּדָחֲמִינָא הַשְּׁתָּא.

אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר לְהַהוּא יוֹדָאִי מַה שְּׁמַךְ, אָמַר לִיָּה יוֹעֶזֶר. אָמַר לִיָּה יוֹעֶזֶר וְאֶלְעָזָר (מלך חדא) יְתִיבֵן כְּחֵדָא, יְתָבוּ גִבֵי חַד טְנָרָא (דף טו ע"ב) בְּהַהוּא חֲקֵל. פֶּתַח הַהוּא יוֹדָאִי וְאָמַר (ישעיה מג) אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מוֹחָה פִּשְׁעֵיךָ לְמַעַנִי וְחִטְאֲתֵיךָ לֹא אֲזַכֵּר. מֵאִי טַעְמָא תְּרִי זְמַנֵּי אֲנֹכִי אֲנֹכִי.

אָרְא חַד בְּסִינֵי וְחַד בְּשַׁעָתָא דְּבְרָא עֲלֵמָא, דְּכִתִּיב (שמות כ) אֲנֹכִי יִי אֱלֹהֶיךָ דָּא הוּא בְּסִינֵי. וְחַד כִּד בְּרָא עֲלֵמָא דְּכִתִּיב, (ישעיה מה) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בְּרֵאתִי. הוּא, בְּגִין לְאַחְזָאָה דְּלֹא הוּי פִּירוּדָא בֵּין עִילָא וְתַתָּא.

מוחה פשעיה. מעביר פשעיה לא כתיב, אלא מוחה. בגין דלא יתחזון לעלמין. למעני. מאי למעני, בגין אנון רחמין דתליין בי דכתיב, (דברים ד) כי אל רחום יי אלהיה וגו'.

דבר אחר מוחה פשעיה למעני - בא ראה, הרשעים של העולם עושים פגם למעלה, שפאשר אותם חטאים עולים, רחמים ואור עליון ויניקת הברכות לא יורדות למטה, והדרגה הזו אינה נוטלת ברכות שלמעלה להניק למטה. ומשום כך למעני, כדי שלא ימנעו ברכות להניק [לא] לכל. כמו כן, (שם לב) ראו עתה פי אני אני הוא. להראות שאין פרוד בין מעלה ומטה, כמו שנתבאר.

בא ראה, כמו זה פשנמצאים צדיקים בעולם, מתעוררות ברכות לכל העולמות. כיון שבא אברהם, התעוררו ברכות לעולם, שכתוב ואברכה ויהיה ברכה. מה זה והיה ברכה? רמז שימצאו בגללו ברכות למעלה ומטה, שכתוב ונברכו בך וגו', וכתוב ואברכה מברכה.

בא יצחק והודיע לכל שיש דין ויש דין למעלה להפרע מן הרשעים, והוא עורר את הדין בעולם כדי שייראו מהקדוש ברוך הוא כל בני העולם. בא יעקב ועורר רחמים בעולם, והשלים את האמונה בעולם, כראוי.

בימי אברהם מה כתוב? ומלפי צדק מלך שלם. שהתעטר הכסא במקומו, ואז נמצא מלך שלם ללא פגם כלל. הוציא לחם ויין - שהוציא מזונות וברכות לעולמות כלם כראוי. הוציא לחם ויין - שלא ימנעו הברכות

מוחה פשעיה. מעביר פשעיה לא כתיב, אלא מוחה. בגין דלא יתחזון לעלמין. למעני. מאי למעני, בגין אנון רחמין דתליין בי דכתיב, (דברים ד) כי אל רחום יי אלהיה וגו'.

דבר אחר מוחה פשעיה למעני. תא חזי חייבי עלמא עבדין פגימותא לעילא, דכד אנון חובין סלקין רחמין ונהירו עלאה ויניקו דברכאן לא נחית לתתא, והאי דרגא לא נטיל ברכאן דלעילא לינקא לתתא. ובגין כך למעני בגין דלא יתמנעון ברכאן לינקא (ליה) לכלא. פגוונא דא (דברים לב) ראו עתה כי אני אני הוא. לאחזאה דלא הוי פירוודא בין עילא ותתא כמה דאתמר.

תא חזי, פגוונא דא כד אשתפחו זכאין בעלמא אתערו ברכאן לעלמין פלהו. כיון דאתא אברהם אתער ברכאן לעלמא דכתיב ואברכה והיה ברכה. מאי והיה ברכה. רמז דישתפחו בגיניה ברכאן לעילא ותתא דכתיב ונברכו בך וגו' וכתוב ואברכה מברכה.

אתא יצחק אודע לכלא דאית דין ואית דיין לעילא לאתפרעא מרשיעיא, ואיהו אתער דינא בעלמא בגין דידחלון ליה לקדשא בריך הוא כל בני עלמא. אתא יעקב ואתער רחמי בעלמא ואשלים מהימנותא בעלמא כדקא חזי.

ביומי דאברהם מה כתיב ומלפי צדק מלך שלם, דאתעטר כרסייא בדוכתיה, וכדין אשתכח מלך שלם בלא פגימו כלל. הוציא לחם ויין דאפיק מזונין לעלמין פלהו כדקא חזי. הוציא לחם ויין דלא אתמנעו ברכאן מפלהו עלמין. הוציא כמה דאת אמר, (בראשית א) תוצא הארץ מדרגין

מכל העולמות. הוציא - כמו שנאמר תוצא הארץ, מהדרגות שלמעלה מוציא מזונות וברכות לכל העולמות.

והוא כהן לאל עליון - שהכל נמצא בשלמות עליונה פראוי. להראות, כמו שהרשעים עושים פגם בעולם ומזניעים ברכות, כף גם בשביל הצדיקים באות ברכות לעולם, ובגללם מתברכים כל בני העולם.

ויתן לו מעשר מכל, מה זה מעשר מכל? מאותם הברכות שיוצאות מכל, משום שהוא המקום שכל הברכות שיורדות לעולם יוצאות משם. דבר אחר ויתן לו מעשר מכל - הקדוש ברוך הוא נתן לו מעשר, ומה הוא? זו הדרגה שכל פתחי האמונה והברכות של העולם עומדות בה, והיא מעשר, והיא אחת מעשרה, והיא עשרה ממאה. מכאן והלאה נכנס אברהם בקיים שלמעלה פראוי.

אמר לו רבי אלעזר, יפה אמרת. אמר לו רבי אלעזר, מה מעשיך? אמר לו, מלמד תינוקות במקומי. פעת בא רבי יוסי מכפר חנין לעיר, וסלקו אותם מאצלי, והושיבו אותם אצלו. והיו נותנים לי כל בני העיר שכר כמו אותו הזמן שהתינוקות היו אצלי, והסתפלתי בעצמי שלא ראוי לי להנות מהם בחנם, והשפתי עצמי עם החכם (מהוא) הזה. אמר רבי אלעזר, כאן צריך את הברכות של אבא.

קמו. הלכו לפני רבי שמעון ואחר כך, והיה יושב ולומד כל יום לפני רבי שמעון. ויום אחד היה עסוק בנטילת ידים לפניו. אמר, כל מי שלא נוטל ידיו פראוי, אף על גב שבענש למעלה - בענש למטה. ומה ענשו למטה?

דלעילא אפיק מזונין וברכאן לעלמין פלהו. והוא כהן לאל עליון דאשתכח פלא בשלימו עלאה פדקא חזי. לאתחזאה

כמה דחייביא עבדי פגיומו בעלמא ומנעי ברכאן. הכי נמי בגין זפאין אתיין ברכאן לעלמא, ובגינייהו אתברכאן כל בני עלמא: ויתן לו מעשר מכל. מאי מעשר מכל מאנון ברכאן דנפקי מכל. בגין דאיהו אתר

דכל ברכאן דנחתי לעלמא מתמן נפקי. דבר אחר ויתן לו מעשר מכל. קדשא בריה הוא יתב ליה מעשרא. ומאן איהו, דא דרגא דכל פתחין דמהימנותא וברכאן דעלמא ביה קיימי ואיהו מעשר ואיהו חד מעשרה ואיהו עשרה ממאה. מכאן ולהלאה עאל אברהם בקיומא דלעילא פדקא חזי.

אמר ליה רבי אלעזר שפיר קא אמרת. אמר ליה רבי אלעזר מאי עבידתך, אמר

ליה קרינא דרדקי באתרי, השתא אתא רבי יוסי דכפר חנין למתא וסליקו לון מגבאי ואותבו לון לגביה. והווי יהבין לי כל בני מתא אנגרא כההוא זמנא דדרדקי הווי גבאי. ואסתפלנא בנפשאי דלא אתחזי לי לאתהני מנייהו למגנא, ואגירנא גרמאי בהדי (דההוא) דהאי חפים. אמר רבי אלעזר ברכאן דאבא אצטריכו הכא.

קמו. אתו קמיה דרבי שמעון (לבתר), והוה יתיב ולעי כל יומא קמיה דרבי שמעון. ויומא חד הוה עסיק בנטילת ידים קמיה. אמר כל מאן דלא נוטיל ידוי כדקא יאות, אף על גב דאתענש לעילא אתענש לתתא, ומאי עונשיה לתתא, דגרים ליה לגרמיה מסכנותא. כמה דעונשיה כן, הכי הוא זכי מאן דנטיל ידוי כדקא יאות דגרים

שגורם לעצמו עני. כמו שעשנו
כף - כף זוכה מי שנוטל ידיו
כראוי, שגורם לעצמו ברכות
שלמעלה, ששורות הברכות על
ידו כראוי ומתברך בעשר.

אחר כף הקדים רבי שמעון,
וראה אותו שנוטל ידיו במים,
ונוטל ידיו בשעור רב של מים.
אמר רבי שמעון, מלא ידיו
מברכותיך. וכך היה. מאותו
היום והלאה התעשר ומצא
אוצר, והיה עוסק בתורה ונותן
מזון לעניים כל יום, והיה שמח
עמהם, ומסביר להם בפנים
מאירות. קרא עליו רבי שמעון,
(ישעיה נא) ואתה תגיל בה' בקדוש
וגו'.

אחר הדברים האלה היה דבר ה'
אל אברם וגו'. רבי יהודה פתח,
(שיר ז) אני לדודי ועלי תשוקתו.
הרי פרושה, אבל בהתעוררות
שלמטה תמצא ההתעוררות
שלמעלה, שהרי אין מתעורר
למעלה עד שמתעורר למטה,
והברכות שלמעלה לא נמצאות
אלא במה שיש בו ממש, ואינו
ריקן.

מנין לנו? מאשת עובדיהו
שאמר לה אלישע (מלכים ב ד)
הגידי לי מה יש לך בבית. שהרי
הברכות שלמעלה אינן שורות
על שלחן ריק ולא במקום ריק.
מה פתוב? ותאמר אין לשפחתך
כל בבית פי אם אסוף שמן.
מה זה אסוף? אלא אמרה לו,
השעור של השמן הזה אינו אלא
כדי משיחת אצבע קטנה.

אמר לה, נחמתני, שהרי
לא נדעתי איך ישרו הברכות
שלמעלה במקום ריק, אבל
עכשו שיש לך שמן, זהו מקום
שימצאו בו ברכות. מנין לנו?
שפתוב (תהלים קלג) כשמן הטוב
וגו'. ובסופו מה פתוב? (שם) פי שם צנה ה' את הברכה חיים עד העולם. ובמקום

לגרמיה ברכאן דלעילא דשראן ברכאן על
ידוי כדקא יאות, ואתברך בעותרא. (דף פ"ט ע"א).

לבתר אקדים רבי שמעון חמא ליה דאנטל
ידוי במיא ונטיל לון בשיעורא סגיא
דמיין. אמר רבי שמעון מלא ידיו מברכותיך.
וכך הוה, מההוא יומא ולהלאה אתעתר
ואשפח סימא והוה לעי באורייתא ויהיב
מזונא למספני כל יומא, והוה חדי עמהון
ומסבר לון אנפין נהירין. קרא עליה רבי
שמעון (ישע' מ"א) ואתה תגיל ביי בקדוש וגו',
(חסר)

אחר הדברים האלה היה דבר יי אל אברם
וגו'. רבי יהודה פתח (שיר השירים ז) אני

לדודי ועלי תשוקתו. הא אוקמוה, אבל
באתערוותא דלתתא אשתכח אתערוותא
לעילא, דהא לא אתער לעילא עד דאתער
לתתא. ובברכאן דלעילא לא משתכחי אלא
במה דאית ביה ממשא ולא או איהו ריקניא.

מנלן מאשת עובדיהו דאמר לה אלישע
(מלכים ב ד) הגידי לי מה יש לך בבית.

דהא ברכאן דלעילא לא שריין על פתורא
ריקניא ולא באתר ריקניא. מה כתיב ותאמר
אין לשפחתך כל בבית פי אם אסוף שמן.
מאי אסוף. אלא אמרה ליה שיעורא דהאי
משחא לאו איהי אלא כדי משיחת אצבעא
זעירא.

אמר לה נחמתני. דהא לא ידענא היאך
ישרון ברכאן דלעילא בדוכתא

ריקניא, אבל השתא דאית לך שמן, דא הוא
אתר לאשתפחא ביה ברכאן. מנלן דכתיב,

(תהלים קלג) כשמן הטוב וגו' וסיפיה מה פתוב,
(תהלים קלג) כי שם צנה יי את הברכה חיים עד

וגו'. ובסופו מה פתוב? (שם) פי שם צנה ה' את הברכה חיים עד העולם. ובמקום

העולם. ובאתרא דא שראן ברכאן. (ואתמר).
 ואי תימא (תהלים קלג) כטל חרמון שיורד על
 הררי ציון ולא כתיב שמן אלא טל.
 אלא איהו שמן ואיהו טל. ההוא טל איהו
 דאטיל קדשא בריה הוא ממשיחא עלאה.
 דההוא שמן נפק לסטרא דימינא.

תרין אנון יין ושמן. ואזלו לתרין סטריין. יין
 לסטר שמאלא שמן לסטר ימינא.
 ומסטרא דימינא נפקי ברכאן לעלמא ומתמן
 אתמשה מלכותא קדישא ובגין דשמן הוה
 אתתקן לתתא בקדמיתא, שמן אזדמן לעילא
 אריקו דברכאן.

תא חזי, מאתערותא (דף פ"א ע"ב) דהאי שמן
 דלעילא קאי לארקא על דוד ושלמה
 לאתברכא (על) בנוי. מנא לן דכתיב ויעמד
 השמן. כתיב הכא ויעמד. וכתיב התם (ישעיה
 יא) שורש ישי אשר עומד לגס עמים.

תא חזי, משלחן דלחם הפנים דברכאן
 נפקין מתמן ומזונא לעלמא, לא בעי
 לאשתפחא ריקניא אפלו רגעא חדא, בגין
 דלא יסתלקון ברכאן מתמן, אוף הכי לא
 מברכין על שלחן ריקניא, דהא ברכאן
 דלעילא לא שריין על שלחן ריקניא.

תא חזי, מה כתיב אני לדודי ועלי תשוקתו,
 אני לדודי בקדמיתא ולבתר ועלי
 תשוקתו. אני לדודי לאתקנא ליה דוכתא
 בקדמיתא. ולבתר ועלי תשוקתו. דבר אחר
 אני לדודי. דהא תנינן שכינתא לא אשתפחת
 עמהון דחייביא, פיון דאתי בר נש
 לאתדפאה ולמקרב גבי דקדשא בריה הוא
 כדין שכינתא שריא עליה. דהא הוא דכתיב
 אני לדודי בקדמיתא, ועלי תשוקתו לבתר.
 אתי בר נש לאתדפאה מדפאין ליה.

הנה שורות הברכות. [והתבאר].
 ואם תאמר, (שם) כטל חרמון
 שירד על הררי ציון, ולא כתוב
 שמן אלא טל? אלא הוא שמן
 והוא טל. אותו הטל הוא שהטיל
 הקדוש ברוך הוא מהשמן
 העליון. שאותו השמן יוצא לצד
 הימין.

שנים הם - יין ושמן, והלכו לשני
 צדדים - היין לצד שמאל, והשמן
 לצד ימין. ומצד הימין יוצאות
 ברכות לעולם, ומשם נמשחת
 המלכות הקדושה. ומשום
 שהשמן היה נתקן למטה
 בראשונה, השמן מזמן למעלה
 הרקת הברכות.

בא ראה, ממהתעוררות של
 השמן הנה שלמעלה בא להריק
 על דוד ושלמה להתברך (על) בנו.
 מנין לנו? שכתוב ויעמד השמן.
 כתוב פאן ויעמד, וכתוב שם
 (ישעיה יא) שורש ישי אשר עמד לגס
 עמים.

בא ראה, משלחן של לחם
 הפנים, שמשם יוצאות הברכות
 ומזון לעולם, לא צריך שימצא
 ריק אפלו רגע אחד, כדי שלא
 יסתלקו משם הברכות. אף כף לא
 מברכים על שלחן ריק, שהרי
 הברכות שלמעלה אין שורות על
 שלחן ריק.

בא ראה מה כתוב, אני לדודי
 ועלי תשוקתו. אני לדודי
 בתחלה, ואחר כף ועלי תשוקתו.
 אני לדודי לתקן לו מקום
 בתחלה, ואחר כף ועלי תשוקתו.
 דבר אחר אני לדודי, שהרי שנינו
 ששכינה לא נמצאת עם הרשעים.
 פיון שבא האדם להטהר
 ולהתקרב לקדוש-ברוך-הוא, אז
 השכינה שורה עליו. והוה שכתוב
 אני לדודי - בהתחלה, ועלי
 תשוקתו - לאחר מכן. בא האדם
 להטהר - מטהרים אותו.

בא ראה, אחר הדברים האלה דרדף אברהם
שאברהם רדף אחר המלכים
הללו והרג אותם הקדוש ברוך
הוא, היה אברהם תוהה. אמר,
אולי חס וחלילה גרעתי אותו
השכר שהייתי מחזיר בני אדם
אל הקדוש ברוך הוא, ואחזתי
בהם לקרב אותם אליו, וכעת
נהרגו אנשים על ידי. מיד אמר
לו הקדוש ברוך הוא, אל תירא
אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה
מאד וגו'. שכר קבלת עליהם,
שהרי פלם לא יזכו לעולמים.

היה דבר ה' אל אברהם במחזה
לאמר, מה זה במחזה? אלא
באותו המראה, הדרגה שכל
הדמיות נראות בה. אמר רבי
שמעון, בא ראה, טרם שנמול
אברהם, הייתה דרגה אחת
מדברת עמו, ומי המחזה הזה?
שפתוב (במדבר כד) מחזה שדי
יחזה. פיון שנמול, היו כל
הדרגות שורות על הדרגה הזו,
ואז דבר עמו. זהו שפתוב (שמות ו)
וארא אל אברהם אל יצחק ואל
יעקב באל שדי. וטרם שנמול,
לא היו אותן הדרגות שורות
עליו לדבר.

ואם תאמר שהנה בתחלה כתוב
וירא ה' אל אברהם, וכתוב ויסע
אברהם הלוח ונסוע הנגבה,
וכתוב ויבן שם מזבח. הנה כאן
אותן הדרגות העליונות. וכעת
אומרים, שטרם שנמול לא היה
אותן הדרגות העליונות שורות
על הדרגה הזו לדבר עמו?

בא ראה, בתחלה נתן הקדוש
ברוך הוא חכמה לאברהם לדעת
את החכמה להדבק בו, וידע את
סוד האמונה, אבל לדבר עמו לא
היתה אלא הדרגה המתונה הזו
לבדה. פיון שנמול, כל הדרגות
העליונות היו שורות על הדרגה
הזו המתונה כדי לדבר עמו,

תא חזי, אחר הדברים האלה דרדף אברהם
באר אליו מלכין וקטיל לון קדשא בריך
הוא, הנה אברהם תוהה, אמר דילמא חס
ושלום גרענא ההוא אגרא דהוינא אהדר בני
נשא לגבי קדשא בריך הוא ואחידנא בהו
לקרבא לון לגביה והשתא אתקטילו בני נשא
על ידי. מיד אמר ליה קדשא בריך הוא אל
תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה וגו'.
אגרא קבילת עליהו, דהא כלהו לא יזכון
לעלמין.

היה דבר יי אל אברהם במחזה לאמר, מאי
במחזה, אלא בההוא חזיו דרגא דכל
דיוקנין אתחזיין ביה. אמר רבי שמעון תא
חזי, עד לא אתגזר אברהם הנה חד דרגא
מליל עמיה, ומאן איהו דא מחזה דכתיב,
(במדבר כד) מחזה שדי יחזה. פיון דאתגזר הו
פלהו דרגין שראן על האי דרגא, וכדין מליל
עמיה דהא הוא דכתיב, (שמות ו) וארא
אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי
ועד לא אתגזר לא הו אנון דרגין שראן עלוי
למללא.

ואי תימא דהא בקדמיתא פתיב וירא יי אל
אברהם וכתוב ויסע אברהם הלוח ונסוע
הנגבה וכתוב ויבן שם מזבח הא הכא אנון
דרגין עלאין. והשתא אמרן דעד לא אתגזר
לא הו אנון דרגין עלאין שראן על האי
דרגא למללא עמיה.

תא חזי, בקדמיתא יב קדשא בריך הוא
חכמה לאברהם למנדע חכמה
לאתדבקה ביה וידע רזא דמהימנותא, אבל
למללא עמיה לא הוה אלא האי דרגא תתאה
בלחודוי, פיון דאתגזר, פלהו דרגין עלאין
הו שראן על האי דרגא תתאה בגין למללא

ואז התעלה אברהם בכל, כמו שנתבאר.

בא ראה, טרם שנמול האדם, לא נאחז בשמו של הקדוש ברוך הוא. פיון שנמול, נכנס בשמו ונאחז בו. ואם תאמר, אברהם שנאחז בו טרם שנמול? כן היה, שנאחז בו ולא כראוי, שהרי מתוך האהבה העליונה שאהב אותו הקדוש ברוך הוא קרב אותו, אחר כך צנה אותו שימול ונתנה לו הברית, הקשר של כל הדרגות העליונות. הברית - הקשר לקשר הפל יחד להכליל זה עם זה. הברית - הקשר שהכל נקשר בו. ומשום כך, טרם שנמול אברהם, דבורו לא היה עמו אלא במחזה, כמו שנתבאר. בא ראה, בשעה שבא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא נברא אלא על הברית, כמו שנתבאר ב"ר"א ש"ת, ברא אלהים. והינו [ברית] שעל הברית קים הקדוש ברוך הוא את העולם, וכתוב (ירמיה לב) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. שהרי הברית היא הקשר שהיום והלילה לא נפרדים.

אמר רבי אלעזר, כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, על תנאי היה: שפאשר יבאו ישראל, אם יקבלו את התורה - פה, ואם לא - הריני מחזירכם לתהו ובהו. והעולם לא התקיים עד שעמדו ישראל על הר סיני וקבלו תורה, ואז התקיים העולם. ומאותו היום והלאה, הקדוש ברוך הוא בורא עולמות, ומי הם? זוגי בני האדם. שהרי מאותו הזמן הקדוש ברוך הוא מוזג זוגים ואומר: בת פלוני לפלוני. ואלו הם העולמות שהוא בורא. בא ראה, אנכי מגן לך, אנכי - זו היא הדרגה

עמיה, וכדין אסתלק אברהם בכלא כמה דאתמר.

תא חזי, עד לא אתגזר בר נש לא אתאחיד בשמא דקדשא בריך הוא, פיון דאתגזר עאל בשמיה ואתאחיד ביה. ואי תימא אברהם דאתאחיד ביה עד לא אתגזר. הכי הוה דאתאחיד ביה ולא כדקא יאות, דהא מגו רחימותא עלאה דרחים ליה קדשא בריך הוא קריב ליה. לבתר פקיד ליה דיתגזר ואתייהיב ליה ברית. קשורא, דכלהו דרגין עלאין. ברית קשורא לאתקשרא כלא כחדא לאכללא דא בדא, ברית קשורא דכלא אתקשר ביה. ובגין כך אברהם עד לא אתגזר. מלוי לא הוה עמיה אלא במחזה כמה דאתמר.

תא חזי, בשעתא דברא קדשא בריך הוא עלמא לא אתברי אלא על ברית כמה דאת אמר ב"ר"א ש"ת ברא אלהים, והיינו (ר"א ל"ג ברית) דעל ברית קיים קדשא בריך הוא עלמא, וכתוב, (ירמיה לב) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. דהא ברית קשורא איהו דיומא ולייליא לא מתפרשאן.

אמר רבי אלעזר פד ברא קדשא בריך הוא עלמא על תנאי הוה, דכד ייתון ישראל אם יקבלון אורייתא יאות. ואם לאו הרי אנא אהדר לכו לתהו ובהו. ועלמא לא אתקיים עד דקיימו ישראל על טורא דסיני וקבילו אורייתא וכדין אתקיים עלמא.

ומההוא יומא ולהלאה קדשא בריך הוא ברי עלמין. ומאן אנון, זיוגין דבני נשא. דהא מההוא זמנא קדשא בריך הוא מוזג זיוגין ואומר בת פלוני לפלוני. ואלין אנון עלמין דהוא ברי. תא חזי, אנכי מגן לך.

אָנְכִי דָא הוּא דְרַגָא קְדַמָּא דְאַתְאַחִיד בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא :

סְתָרֵי תוֹרָה

אחר הדברים האלה וגו'. אליו פתגמי אורייתא, דכתיב, (דברים ה) את הדברים האלה דבר יי אל כל קהלכם. מה להלן פתגמי אורייתא, אוף הכא פתגמי אורייתא. בתר דאשתדל בר נש בהאי עלמא בדברים האלה, קדשא בריה הוא מבשר ליה ואקדים לה לנשמתא שלם (בשורות טובות), הָדָא הוּא דְכָתִיב אֵל תִּירָא אַבְרָם אָנְכִי מִגֵּן לָךְ. מְפָל זַיִינִין בִּישִׁין דְגִיְהֵנָם.

שכרף הרבה מאד בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא זכי ואחסין ירותא אחסנתא בעלמא דאתי כמָה דכתיב (משלי ח) להנחיל אותי יש. מאי י"ש דא י"ש מאן תלת עשר נהרי דאפרסמונא דכא (מכילו) דיתבי ליה אחסנתא עלאה בעלמא דאתי (נ"א דא עלמא דאתי). ואוצרותיהם אמלא, בהאי עלמא מעותרא ומפל טיבו דעלמא.

מאן דאזיל לזימנא זכי לעלמא דאתי, ומאן דאזיל לשמאלא הָא עוֹתְרָא בְּעֵלְמָא דִּין, (ראית שמאלא קדישא ואית שמאלא מסאבא, ודא הוא דאמרינן מאן דמתעסק באורייתא יתבי ליה ארף ימים בעלמא דאתי, ויתבי ליה עשר וכבוד בעלמא דין שנאמר (משלי ג) ארף ימים בימינה וגו', ומאן דיתרעי דיתתני נופא בעלמא דין ולא אתעסק באורייתא ובעובדיו טבין, יתבי ליה עותרא בעלמא דין מסטררא דשמאלא מסטררא ויצר הרע, ובעותרא דא עכיד ביש רית גיהנם. ואי תימא וכי לא אית בעלמא דין עותרא מסטררא דקדושה, אין, דכל המקנים את התורה מעוני סופו לקנימה מעשר, ודא הוא עותרא טבא דמסטררא דקדושה).

רבי אבא כד אתא מהתם, הוה מכריז מאן בעי עותרא ומאן בעי אורכא דחיי בעלמא דאתי ייתי וישתדל באורייתא. הוּוּ מִתְפַּנְשִׁין כּוּלֵי עֵלְמָא לְגַבִּיּהּ. רְוּוּק חַד הָוָה בְּשִׁיבְכוּתִיהּ. יוֹמָא חַד אֶתָּא לְגַבִּיּהּ, אָמַר לִיּהּ רַבִּי בְּעֵינָא לְמַלְעֵי בְּאוּרִייתָא כְּדִי שִׁיְהִיָּה לִי עוֹתְרָא. אָמַר לִיּהּ הָא וְדַאי. אָמַר לִיּהּ מַה שְׂמֵךְ. אָמַר לִיּהּ יוֹסִי. אָמַר לּוֹן לְתַלְמִידוּי דִּיקְרוּן אָמַר לּוֹ: רַבִּי, אֲנִי רּוֹצֵה לְעַסֵּק בְּתוֹרָה כְּדִי שִׁיְהִיָּה לִי עֶשֶׂר.

הראשונה שנאמרו בה בתחלה.
סתרי תורה

אחר הדברים האלה וגו' - אל דברי תורה, שכתוב (דברים ה) את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם. מה להלן דברי תורה - אף כאן דברי תורה. אחר שהשתדל אדם בעולם הזה בדברים האלה, הקדוש ברוך הוא מבשר לו ומקדים לנשמה שלום (בשורות טובות), זהו שכתוב אל תירא אברם אנכי מגן לך, מפל המינים הרעים של הגיהנם. שכרף הרבה מאד, משום שכל מי שמשתדל בתורה בעולם הזה, זוכה ונחל ירשת נחלה בעולם הבא, ככתוב (משלי ח) להנחיל אהבי יש. מה זה י"ש? (זה י"ש מאן שלש עשרה נהרות אפרסמון סהור [מדות] שנותנים לו ירשה עליונה בעולם הבא [נ"א זה העולם הבא]. ואצרותיהם אמלא - בעולם הזה, מעשר וכל טוב של העולם.

מי שהולך לימן - זוכה לעולם הבא, ומי שהולך לשמאל - הגה עשר בעולם הזה [יש שמאל קדוש וש שמאל טבא. וזה הוא שאמרו, מי שמתעסק בתורה, נתנים לו ארף ימים בעולם הבא ונתנים לו עשר וכבוד בעולם הזה, שנאמר (משלי ג) ארף ימים בימינה וגו'. ומי שיתרע שיתנה הנוף בעולם הזה ולא מתעסק בתורה ובמעשים טובים, נתנים לו עשר בעולם הזה מצד השמאל, מצד היצר הרע, ובעשר הזה עושה רע וירש גיהנם. ואם תימא, וכי אין בעולם הזה עשר מצד הקדושה? כן, שכל המקום את התורה מעני, סופו לקנימה מעשר, וזהו עשר טוב שמצד הקדושה].

בשבא משם רבי אבא, היה מכריז: מי רוצה עשר ומי רוצה ארף חיים בעולם הבא, יבא וישתדל בתורה. היו מתפנסים אליו כל העולם. היה רוק אחד בשכונתו. יום אחד בא אליו.

אמר לו: רבי, אני רוצה לעסוק בתורה כדי שיהיה לי עשר.

ש'מך? אָמר לוֹ: יוֹסי. אָמר לְתַלְמִידוֹ שִׁיקְרָאוּ לוֹ רַבִּי יוֹסִי בְּעַל הָעֶשֶׂר וְהַכְּבוֹד. יֵשֵׁב וְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה.

לְיָמִים הֵיזָה עוֹמֵד לְפָנָיו. אָמר לוֹ: רַבִּי, אֵיפֹה הָעֶשֶׂר? אָמר: נִשְׁמַע מִזֶּה שֶׁלֹּא עָשָׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם. נִכְנָס לְחֶדְרוֹ, שָׁמַע קוֹל אֶחָד שֶׁהִזָּה אוֹמֵר: אֵל תַּעֲנִישׁ אוֹתוֹ [שׁוֹב אֵלָיו], שִׁיְהִי־אִישׁ גְּדוֹל. שָׁב אֵלָיו. אָמר לוֹ: שָׁב, בְּנִי, שָׁב, וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ עֶשֶׂר.

בִּינְיָתִים בָּא אִישׁ אֶחָד וְכָלִי שֶׁל פֶּזַע בִּידוֹ. הוֹצִיא אוֹתוֹ וְנִפְל אֹר בַּבַּיִת. אָמר לוֹ: רַבִּי, אֲנִי רוֹצֵה לְזַכּוֹת בַּתּוֹרָה וְאֲנִי לֹא זָכִיתִי, וְרוֹצֵה מִי שִׁישְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה בְּשִׁבְלִי, שֶׁהָרִי יֵשׁ לִי עֶשֶׂר רַב שֶׁהָשָׂאִיר לִי אָבִי, שֶׁכָּאֲשֶׁר יֵשֵׁב עַל שִׁלְחָנוֹ הִזָּה מְסַדֵּר עָלָיו שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר כּוֹסוֹת מְאֹלוֹ, וְאֲנִי רוֹצֵה לְזַכּוֹת בַּתּוֹרָה וְאֲנִי נוֹתֵן עֶשֶׂר.

אָמר לְאוֹתוֹ הַרוֹק: תִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, וְזֶה נוֹתֵן לָךְ עֶשֶׂר. נִתֵּן לוֹ אוֹתוֹ הַכּוֹס שֶׁל הַפֶּזַע. קָרָא עָלָיו רַבִּי אַבָּא: (אֵיבֹב כַּח) לֹא יַעֲרַכְנָה זֶהב וְזַכּוּכִית וְתַמּוּרְתָהּ כְּלִי פֶזַע. יֵשֵׁב וְלָמַד בַּתּוֹרָה, וְהָאֵדָם הֵוא הִזָּה נוֹתֵן לוֹ עֶשֶׂר. לְיָמִים נִכְנָסָה חֻמְדַּת הַתּוֹרָה לְמַעְיָו. יוֹם אֶחָד הָיָה יוֹשֵׁב וְהִזָּה בּוֹכָה. מִצָּא אוֹתוֹ רַבּוֹ שֶׁהִזָּה בּוֹכָה. אָמר לוֹ: עַל מָה אַתָּה בּוֹכָה? אָמר לוֹ: וּמָה אֲנִי מַנִּיחַ אֶת חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא בְּשִׁבְלִי זֶה? אֲנִי רוֹצֵה אֲלֵא לְזַכּוֹת אֲצִלִּי. אָמר: עֲכָשׁוּ מִזֶּה נִשְׁמַע שֶׁהִנֵּה עָשָׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם. קָרָא לְאוֹתוֹ הָאִישׁ, אָמר לוֹ: טַל אֶת עֶשְׂרֶךָ וְתֵן אוֹתוֹ לִיתוּמִים וְעַנְיִים, וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ חֶלֶק יִתֵּר

בַּתּוֹרָה בְּכָל מָה שֶׁאֲנִי לוֹמֵד. הִחְזִיר לוֹ רַבִּי יוֹסִי אוֹתוֹ הַכּוֹס שֶׁל פֶּזַע, וְעַד הַיּוֹם לֹא סָר שְׁמוֹ, וּמִבְּנֵי בֶן פְּזִי, וְהִינּוּ רַבִּי יוֹסִי בֶן פְּזִי, וְזָכָה לְכַמָּה תּוֹרָה הוּא וּבְנָיו [מִשּׁוּם שֶׁלָּמַד תּוֹרָה]. שֶׁאֵין לָךְ שֶׁכָּר טוֹב בְּעוֹלָם כְּמִי שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה וּמְקַיֵּם אוֹתָהּ.

לִיָּה רַבִּי יוֹסִי מְאָרִי דְּעוֹתְרָא וַיִּקְרָא. יְתִיב וְאִתְּעַסֵּק בְּאוֹרֵייתָא.

לְיוֹמִין הָהוּא קָאִים קָמִיָּה, אָמר לִיָּה רַבִּי אֵן הוּא עוֹתְרָא. אָמר שְׁמַע מִיָּנָה דְּלֹא לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא עֲבִיד, וְעָאל לְאִדְרֵיהּ, שְׁמַע חַד קָלָא דְהוּא אָמר לֹא תַעֲנִישִׁיהּ (תּוֹב לְגַבִּיָּה) דְּגַבְרָא רַבָּא לִיְהוּי. תָּב לְגַבִּיָּה, אָמר לִיָּה יְתִיב בְּרִי תִיב וְאָנָּא יְהִיבְנָא לָךְ עוֹתְרָא.

אִדְהֲכִי אָתָּא גַבְרָא חַד וּמְאָנָּא דְּפִזּוּ בִּידֵיהּ, אִפְקִיָּה וּנְפַל נְהוֹרָא בְּבִיתָא. אָמר לִיָּה רַבִּי בְּעִינָא לְמִזְפִּי בְּאוֹרֵייתָא וְאָנָּא לֹא זָכִינָא, וּבְעִינָא מָאן דִּישְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא בְּגִינִי. דְּהָא אִית לִי עוֹתְרָא סָגִי דְקָא שָׁבַק לִי אַבָּא, דְּכַד יְתִיב עַל פְּתוּרֵיהּ הָהוּא מְסַדֵּר עָלֵיהּ תְּלִיסַר כְּסִי מְאֵלִין. וּבְעִינָא לְמִזְפִּי בְּאוֹרֵייתָא וְאָנָּא יְהִיבְנָא עוֹתְרָא.

אָמר לִיָּה לְהֵהוּא רְיוּק תִּשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא וְדָא יְהִיב לָךְ עוֹתְרָא, יְהִיב לִיָּה הֵהוּא כְּסָא דְּפִזּוּ. קָרָא עָלֵיהּ רַבִּי אַבָּא (אֵיבֹב כַּח) לֹא יַעֲרַכְנָה זֶהב וְזַכּוּכִית וְתַמּוּרְתָהּ כְּלִי פֶזַע. יְתִיב וְלַעֲבָא בְּאוֹרֵייתָא וְהֵהוּא בַר נֶשׁ הָהוּא יְהִיב לִיָּה עוֹתְרָא. לְיוֹמִין עָאל חֲמִידוֹ דְּאוֹרֵייתָא בְּמַעְוִי. יוֹמָא חַד הָהוּא יְתִיב וְהוּא כְּכִי. אִשְׁכַּחִיָּה רַבִּיָּה דְּהוּא כְּכִי, אָמר לִיָּה עַל מָה קָא בְּכִית. אָמר לִיָּה וּמָה מִנְחָנָא חַיִּי דְּעַלְמָא דְּאֲתִי בְּגִין הָאִי, לֹא בְּעִינָא אֲלֵא לְמִזְפִּי לְגַבְאִי. אָמר הַשְׁתָּא שְׁמַע מִיָּנָה דְּהָא לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא עֲבִיד.

קָרָא לִיָּה לְהֵהוּא גַבְרָא, אָמר לִיָּה טוֹל עוֹתְרֶךָ וְהִיב לִיָּה לִיתְמִי וְלְמַסְפְּנִי, וְאָנָּא יְהִיבְנָא לָךְ חוֹלַק יְתִיר בְּאוֹרֵייתָא בְּכָל מָה דְּאָנָּן לַעֲאָן. אִתְּדַר לִיָּה רַבִּי יוֹסִי הֵהוּא כְּסָא דְּפִזּוּ, וְעַד יוֹמָא לֹא אַעֲדִי שְׁמִיָּה, וּמִן בְּנֵי בֶן פְּזִי, וְהִינּוּ רַבִּי יוֹסִי בֶן פְּזִי, וְזָכָה לְכַמָּה אוֹרֵייתָא הוּא וּבְנָיו (בְּגִין דְּלַעֲבָא בְּאוֹרֵייתָא). דְּלִית לָךְ אַגְר טַב בְּעַלְמָא כְּמָאן דְּלַעֲבִי בְּאוֹרֵייתָא וּמְקַיֵּמָה:

בְּאוֹרֵייתָא וּמְקַיֵּמָה:

אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר וגו'. בכל מקום שכתוב בתורה במחזה, זה השם שהתגלה לאבות, ומי הוא? שד"י, שנאמר (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, כמו שנאמר (במדבר כד) אשר מחזה שדי יחזה. וזה המראה שכל המראות העליונות נראים מתוכו. כמו המראה הזה שכל הדמיות נראות בו והכל אחד. מראה ומחזה הוא אחד. זה תרגום וזה לשון הקדש.

אמר רבי יוסי, רבים הם בתורה, ועל פן היתה רשות לאונקלוס לתרגם באותה הלשון שגלה הקדוש ברוך הוא בתורה, והלשון הזה היא נסתרת מהמלאכים העליונים. במחזה, [שהנה] שהיה נסתר מהמלאכים העליונים שאינם יודעים בזה כשמדבר עם אברהם.

מה הטעם? משום שאברהם לא היה מהול, והיה ערל סתום בשר, ומשום כך היה מסתיר מהם בלשון תרגום. כמו כן בכלעם, שכתוב אשר מחזה שדי יחזה. יחזה, נסתר היה הדבר מתוך מלאכי השרת כדי שלא יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא מדבר עם אותו הערל הטמא, שהרי המלאכים הקדושים אינם [מקראים] נזקקים ללשון תרגום.

אם תאמר שלא יודעים - והרי גבריאל למד את יוסף שבעים לשון, והתרגום הוא אחד

משבעים לשון? אלא ידוע יודעים, אבל שנינו שלא נזקקים, שאין חוששים ואין מתבוננים עליו, שהרי הוא מאוס לפניהם מכל שאר הלשונות.

ואם תאמר, שהואיל והוא מאוס מן המלאכים העליונים, למה תרגם אונקלוס את התורה בלשון הזו, וינתן בן עזיאל את המקרא? אלא מאוס הוא לפניהם, וכך צריך! שאין קנאה למלאכים העליונים עם ישראל יותר, ועל כן תרגום תורה ומקרא כך, ואינו מאוס, שהרי בכמה מקומות כתב הקדוש ברוך הוא בתורה כך.

אחר הדברים האלה היה דבר יי אל אברהם במחזה לאמר וגו', בכל אתר דכתיב באורייתא במחזה דא שמא דאתגלי לאבהן, ומאן איהו, שד"י, שנאמר (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. כמה דאת אמר, (במדבר כד) אשר מחזה שדי יחזה. ודא איהו חייו דכל חזון עלאין אתחזיין מגויה, כהאי מראה דכל דיוקנין אתחזיין ביה וכלא חד. מראה מחזה חד הוא, דא תרגום ודא לשון הקדש.

אמר רבי יוסי סגי אין אנון באורייתא, ועל דא הוה ליה רשו לאונקלוס לתרגם כההוא לישנא דגלי קדשא בריה הוא באורייתא. ולישנא דא סתים איהו מגו מלאכי עלאה, במחזה (דהא) דהוה סתים ממלאכי עלאי דלא ידעי בדא כד ממליל ביה באברהם.

מאי טעמא, בגין דאברהם לא הוה מהול והוה ערל סתים בשרא. ובגין כך הוה סתים מנייהו בלשון תרגום.

כגוונא דא בלעם דכתיב אשר מחזה שדי יחזה, יחזה. סתים הוה מלה מגו מלאכי השרת בגין דלא יהא לון פטרא דקודשא בריה הוא ממליל כההוא ערל מסאבא דהא מלאכי קדישי לאו (קרו) נזקקין בלשון תרגום.

אי תימא דלא ידעי, והא גבריאל אוליה ליוסף שבעים לשון, ותרגום חד משבעים לשון הוא, אלא מנדע ידעי אבל לא נזקקין תנו, דלא חיישי ולא משגיחין עליה דהא מאיס איהו קמיהו מפל שאר לשון.

ואי תימא הואיל ומאיס איהו ממלאכי עלאי, אמאי תרגם אונקלוס אורייתא כהאי לשון, וינתן בן עזיאל המקרא. אלא מאיס הוא קמיהו והכי אצטריך, דלית קנאה למלאכי עלאי בהדייהו דישראל יתיר, ועל דא תרגום תורה ומקרא כך, ולא מאיס איהו דהא בכמה דוכתי קדשא בריה הוא כתב באורייתא הכי.

משבעים לשון? אלא ידוע יודעים, אבל שנינו שלא נזקקים, שאין חוששים ואין מתבוננים עליו, שהרי הוא מאוס לפניהם מכל שאר הלשונות.

ואם תאמר, שהואיל והוא מאוס מן המלאכים העליונים, למה תרגם אונקלוס את התורה בלשון הזו, וינתן בן עזיאל את המקרא? אלא מאוס הוא לפניהם, וכך צריך! שאין קנאה למלאכים העליונים עם ישראל יותר, ועל כן תרגום תורה ומקרא כך, ואינו מאוס, שהרי בכמה מקומות כתב הקדוש ברוך הוא בתורה כך.

ומשום כן הוא נסתר מתוך המלאכים העליונים הקדושים. ועל כן התגלה לאברהם בדרך נסתר, שלא ישגיחו בו המלאכים הקדושים, ולא יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא התגלה על איש ערל. מתי התגלה לו בהתגלות של מלאכים עליונים? כאשר נתן לו ברית קיום הקדש, שכתוב וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים - השם של הקדש, ולא כתוב במחזה השם בהתגלות.

לאמר, מה זה לאמר? לאמר ולהכריז בכל לשון שלא תהיה במכסה, לא בלשון אחרת, אלא בלשון שפלים מדברים בה, שיכולים לומר זה לזה ולא יכולים לקטרג ולומר פתחון פה, ועל כן וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים ולא מחזה, משום שהיה מכניס אותו לברית קיום הקדש וקרב אותו אליו.

רבי יהודה אמר, משום כן הה"א לא נתנה לו עד שנמול. מה הטעם? שהיא ממש נקראת ברית. ועל כן, כיון שנוכנס בברית, אז נתנה לו האות ה"א, שכתוב אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים ולא יקרא עוד שמך אברהם וגו'.

אחר הדברים האלה. רבי חייא היה הולך לראות את רבי אלעזר. פגש אותו רבי חגאי. אמר לו, הדרך הזו שמתקנת לפני מר, לאן הולכת היא? אמר לו, לראות את רבי אלעזר. אמר לו, וגם אני אלך עמך? אמר לו, אם תוכל להבין להשפיל למה שתשמע - לך, ואם לא - שוב לאחוריה. אמר לו, שלא יחוש מור לזה, שהרי אני שמעתי כמה סודות של תורה ויכלתי לעמד בהן.

פתח רבי חגאי ואמר, מה שכתוב (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי וגו', את קרבני - זה קרבן הבשר שנקרב לכפר דם על דם, בשר על בשר, משום שכל הקרבנות לא נקרכים אלא הבשר לכפר על הבשר.

ובגין כן סתים איהו מגו מלאכי עלאי קדישי. ועל דא אתגלי ביה באברהם באורח סתים דלא ישגחון ביה מלאכין קדישין ולא יהא לון פטרא, דקדשא בריה הוא אתגלי על בר נש ערל. אימתי אתגלי ליה באתגליא דמלאכי עלאי, כד יהיב ליה ברית קנימא קדישא דכתיב וידבר אתו אלהים לאמר, אלהים שמא דקודשא ולא כתיב במחזה. שמא באתגליא.

לאמר מאי לאמר, לאמר ולאכרזא בכל לשון דלא תהא באתפסא, לאו בלישנא אחרא, אלא בלישנא דכלא משתעין בה דנכלי למימר דא לדא ולא יכלי לקטרגא ולמימר פטרא, ועל דא וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים ולא מחזה. בגין דהוה מעייל ליה בברית קנימא קדישא וקריב ליה לגביה.

רבי יהודה אמר בגין כן את ה' לא אתייהב ליה עד דאתגזר, מאי טעמא דאיהי ממש ברית אקרי. ועל דא כיון דעאל בברית כדן אתייהיבת ליה את ה"א. דכתיב אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים ולא יקרא עוד את שמך אברהם וגו'.

אחר הדברים האלה. רבי חייא הוה אזיל למחמי לרבי אלעזר, פגע ביה רבי חגאי, אמר ליה האי ארחא דמתקנא קמיה דמר לאן איהו אזיל, אמר ליה למחמי לרבי אלעזר, אמר ליה ואנא נמי אזיל בהך, אמר ליה אי תיכול למספר סברא למאי דתשמע זיל ואי לאו תוב אבתרך, אמר ליה לא ליחוש מר להאי, דהא אנא שמענא כמה רזי דאורייתא ויכילנא למיקם בהו.

פתח רבי חגאי ואמר, מאי דכתיב, (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי (דף פט ע"ב) וגו'. את קרבני דא קרבן בשרא דאתקרב לכפרא דמא על דמא בשרא על בשרא, בגין דכל קרבנין לאו מתקרבין אלא על בשרא לכפרא על בשרא.

שתשמע - לך, ואם לא - שוב לאחוריה. אמר לו, שלא יחוש מור לזה, שהרי אני שמעתי כמה סודות של תורה ויכלתי לעמד בהן.

פתח רבי חגאי ואמר, מה שכתוב (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי וגו', את קרבני - זה קרבן הבשר שנקרב לכפר דם על דם, בשר על בשר, משום שכל הקרבנות לא נקרכים אלא הבשר לכפר על הבשר.

יִכְרֹךְ שְׁמַעְתִּי, אִם אָדָם חָטָא -
 בְּהֵמָה מִה חֲטָאָה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא אָמַר (ויקרא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב
 מִכֶּם קִרְבָּן וְגו' לְמָה? אֵלֹא
 הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשֵׂה אֶת רוּחַ
 בְּנֵי אָדָם וְאֶת רוּחַ הַבְּהֵמָה,
 וְהִפְרִיד זֶה מִזֶּה, וּמִשּׁוּם כֵּן (קהלת
 א) רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֵלִיָּה הִיא
 לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה וְגו'. וַדַּאי
 נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה.

בְּטָרְם שְׁחָטָא אָדָם מִה כְּתוּב?
 (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה
 נִתְתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע
 וְגו', וְכְתוּב לָכֶם יְהִי לְאֹכְלָה,
 וְלֹא יוֹתֵר! כִּיִּן שְׁחָטָא וְהִיָּצֵר
 נִשְׂאָב לְגוֹפּוֹ, וּבְכָל אוֹתָם
 הַתּוֹלְדוֹת עֲשֵׂה דִין, וְאַחֲרַי כָּא נַח
 וְרָאָה שֶׁהִנֵּה הַגּוֹף נִבְנָה מִהַמְּקוֹם
 שֶׁל הִיָּצֵר הָרַע, הַקְּרִיב קִרְבָּן כְּמוֹ
 שֶׁהַקְּרִיב אָדָם, מִה כְּתוּב? (שם ח)
 וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ וְגו',
 וְכְתוּב כִּי יִצֵּר לֵב הָאָדָם רַע
 מִנְּעוּרָיו. אָמַר הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 מִכָּאן וְהִלָּאָה, הוֹאִיל וְהַגּוֹף
 נִשְׂאָב מֵאוֹתוֹ הִיָּצֵר הָרַע, יִתְעַנֵּג
 הַגּוֹף כְּמוֹ שְׂרָאוּי לוֹ, יֵאָכֵל בִּשְׂרָ.
 כִּיִּרַק עֵשֶׂב נִתְתִּי לָכֶם אֶת כָּל.

בְּשִׂאוֹכְרָ בִּשְׂרָ, מֵאוֹתוֹ הַבִּשְׂרָ
 מִתְעַנֵּג הַבִּשְׂרָ שְׁלוֹ, וּמִתְעַרְבִים
 זֶה עִם זֶה וּמִתְגַּדֵּל מִמֶּנּוּ הַגּוֹף,
 וּמֵאוֹתוֹ הֵעֲנֵג הַגּוֹף חוֹטָא בְּכַמָּה
 חֲטָאִים. אָמַר הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 הַבִּשְׂרָ כִּפְרָה עַל הַגּוֹף. בִּשְׂרָ
 אוֹכֵל, וּבִשְׂרָ מִתְרַבֵּה מִמֶּנּוּ, וְבוֹ
 חֲטָא. מִשּׁוּם כֵּן בִּשְׂרָ לְכַפֵּר עַל
 גּוֹפּוֹ, וְהַבִּשְׂרָ שְׂאוֹכֵל עוֹשֵׂה דָם
 לַגּוֹף [מִשּׁוּם כֵּן הָדָם שֶׁנִּשְׂאָר מֵאוֹתוֹ הַבִּשְׂרָ
 שְׂאוֹכֵל, הַבִּשְׂרָ עוֹשֵׂה לַגּוֹף דָּם]. מִשּׁוּם כֵּן,
 הָדָם שֶׁנִּשְׂאָר מֵאוֹתוֹ הַבִּשְׂרָ
 בַּחוּץ, מִתְעַתֵּד לְכַפֵּר עַל הָדָם שֶׁנִּשְׂעֵשֶׂה מֵאוֹתוֹ הַבִּשְׂרָ שְׁלוֹ, שְׂכָתוּב (ויקרא יז) כִּי הָדָם הוּא בְּנַפְשׁ
 יִכְפֹּר.

כְּתוּב קִרְבָּנִי, וְכְתוּב קִרְבְּנֶכֶם, שְׂכָתוּב (שם א) תִּקְרִיבוּ אֶת קִרְבְּנֶכֶם. מִה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלֹא קִרְבָּנִי
 - כְּמוֹ שְׂלָמִים שְׂבָאִים עַל שְׁלוֹם. קִרְבְּנֶכֶם - כְּמוֹ חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת שְׂבָאִים עַל חֲטָא וְאֲשָׁם. מִשּׁוּם

וְהָכִי שְׁמַעְנָא אִי בַר נִשׁ חֲטָא בְּהֵמָה מִה חֲטָאָה, דְּקִדְשָׁא
 כְּרִיף הוּא אָמַר (ויקרא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן וְגו'.
 אֲמַאי, אֵלֹא קִדְשָׁא כְּרִיף הוּא עֶבֶד רוּחַ בְּנֵי נִשְׂאָ וְרוּחַ
 הַבְּהֵמָה, וְאַפְרִישׁ דָּא מִן דָּא. וּבְגִינן כֵּן (קהלת ג) רוּחַ בְּנֵי
 הָאָדָם הָעֵלִיָּה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה וְגו' וַדַּאי מִתְפָּרֵשׁ
 דָּא מִן דָּא.

עַד לָא חֲטָא אָדָם מִה כְּתוּב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה
 נִתְתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע וְגו' וְכְתוּב לָכֶם יְהִי
 לְאֹכְלָה וְלֹא יוֹתֵר. כִּיִּן דְּחֲטָא וְהִיָּצֵר הָרַע אֲשֶׁתְּאִיב בְּגוֹפָא
 דִּילִיָּה, וּבְכָל אֲנֹן תּוֹלְדִין עֶבֶד בְּהוּ דִּינָא. וּלְכַתֵּר אֶתְא נַח
 וְחָמָא דְהָא גּוֹפָא אֲתַבְּנִי מֵאֲתָרָא דְהִיָּצֵר הָרַע, אֲקָרִיב קִרְבָּן
 כְּמָה דְאֲקָרִיב אָדָם, מִה כְּתוּב, (בראשית ח) וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ
 הַנִּיחֹחַ וְגו'. (וּכְתוּב) כִּי יִצֵּר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעוּרָיו. אָמַר
 קִדְשָׁא כְּרִיף הוּא מִכָּאן וְהִלָּאָה הוֹאִיל וְגוֹפָא אֲשֶׁתְּאִיב
 מִהֵהוּא יִצֵּר הָרַע, יִתְעַנֵּג גּוֹפָא כְּמָה דְאֲתַחֲזִי לִיָּה יִיכוּל
 בִּשְׂרָ. כִּיִּרַק עֵשֶׂב נִתְתִּי לָכֶם אֶת כָּל.

כַּד אָכִיל בִּשְׂרָא. מִהֵהוּא בִּשְׂרָא אֲתַעַנֵּג בִּשְׂרָא דִילִיָּה
 וְאֲתַעַרְבֵי דָא כְּדָא וְאֲתַרְבִּי גּוֹפָא מִגִּיָּה, וּמִהֵהוּא עֲנֵג
 גּוֹפָא חֲטָא בְּכַמָּה חֲטָאִין. אָמַר קִדְשָׁא כְּרִיף הוּא כִּפְרָה עַל
 גּוֹפָא בִּשְׂרָא. בִּשְׂרָא אָכִיל וּבִשְׂרָא אֲתַרְבִּי מִגִּיָּה וּבִיָּה חֲטָא.
 כְּגִין כֵּן לְכַפְרָא עַל גּוֹפִיָּה בִּשְׂרָא. וּבִשְׂרָא דְאָכִיל בִּשְׂרָא
 עֶבֶד דְּמָא לְגוֹפָא (כְּגִין כֵּן דְּמָא דְאֲשֶׁתְּאֵר מִהֵהוּא בִּשְׂרָא דְאָכִיל בִּשְׂרָא
 עֶבֶד דְּמָא לְגוֹפָא) כְּגִין כֵּן דְּמָא דְאֲשֶׁתְּאֵר מִהֵהוּא בִּשְׂרָא לְכַר
 אֲתַעַתֵּד לְכַפְרָא עַל דְּמָא דְאֲתַעַבִּיד מִהֵהוּא בִּשְׂרָא דִילִיָּה
 דְּכְתוּב, (ויקרא יז) כִּי הָדָם הוּא בְּנַפְשׁ יִכְפֹּר.

כְּתוּב קִרְבָּנִי, וְכְתוּב קִרְבְּנֶכֶם דְּכְתוּב, (ויקרא א) תִּקְרִיבוּ אֶת
 קִרְבְּנֶכֶם, מִה בֵּין הָאִי לְהָאִי, אֵלֹא קִרְבָּנִי. כְּגִין שְׂלָמִים
 דְאֲתִיָּין עַל שְׁלוֹם. קִרְבְּנֶכֶם, כְּגִין חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת דְאֲתִיָּין
 בַּחוּץ, מִתְעַתֵּד לְכַפֵּר עַל הָדָם שֶׁנִּשְׂעֵשֶׂה מֵאוֹתוֹ הַבִּשְׂרָ שְׁלוֹ, שְׂכָתוּב (ויקרא יז) כִּי הָדָם הוּא בְּנַפְשׁ
 יִכְפֹּר.

כף, (במדבר כח) אַתְּ קָרַבְנִי - בְּשֶׁר.
לְחָמִי - לֶחֶם וַיֵּינ. רֵיחַ - זֶה
הַקְטָרֶת. נִיחָחִי - זֶה נַחַת רוּחַ
שְׁעוֹשֶׂה הַכֶּהֱן בְּרִצּוֹן שֶׁל הַשֵּׁם
הַקְדוֹשׁ, וְהַלּוּיִם בְּרִצּוֹן שֶׁל שִׁיר
וּשְׁבַחָה.

תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֵדוֹ, מַה
זֶה בְמוֹעֵדוֹ? אִם תֹּאמַר בְּכָל יוֹם
בִּבְקָר וּבְעֶרֶב, מַה זֶה בְמוֹעֵדוֹ?
[נ"א מַה אוֹמַר שְׁהוּא מוֹעֵדוֹ?] אֲלֹא
הַמוֹעֵדוֹ שְׁשׁוּלֵט בְּאוֹתָהּ עַת
רִצּוֹן, הַרְצוֹן שֶׁנִּמְצָא לְמַעַלָּה
בְּדַרְגָּה יְרוּעָה. וְעַל כֵּן כְּתוּב
בְמוֹעֵדוֹ.

בְּשֶׁנִּקְרַב הַקְרָבָן. הַכֹּל נוֹטְלִים
חֶלֶק, וּמִתְפַזְזוֹת הַקְּלָפוֹת לְכָל
צֵד, וְהַיְחוד נִקְרַב וּמִתְיַחַד,
וְהַמְאֻרוֹת מְאִירִים, וְנִמְצָא רִצּוֹן
בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא נִמְצָא בְּסוּד שֶׁל יְחוד אֶחָד
כְּרֹאֵי. כֹּא רַבִּי חִיָּא וְנִשְׁקֵא אוֹתוֹ.
אָמַר לוֹ, נָא אֲתָה, בְּנִי, מִמְּנֵי
לְלַכְתָּ וּלְרֹאוֹת אֶת סִבְרַ פְּנֵי
הַיָּמִים. [עוֹד פֶּתַח וְאָמַר דּוֹד הַמְּלִךְ, שְׁהוּא
רַבִּיעִי, שְׁהוּא אֶבֶן מְאֻסוֹ הַבּוֹנִים] [נ"א לְמַה דּוֹד
הַמְּלִךְ יִרְשׁ הַמְּלָכוֹת? שְׁהוּא הַרְבִּיעִי, שְׁהוּא אֶבֶן
מְאֻסוֹ הַבּוֹנִים].

הַרְבּוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, רָאָה
אוֹתָם יוֹשְׁבִים עַל הַשֶּׁעַר. אָמַר
לוֹ לְשִׁמְשׁ, לָךְ וְאָמַר לְהֵם, הַכֶּסֶף
הַזֶּה שֶׁל שְׁלֶשֶׁה עֲמוּדִים מַה הוּא
כָּל אֶחָד [הַכֹּל אֶחָד]? אָמְרוּ לוֹ, לָךְ
וְאָמַר לוֹ לְמַר, שְׁלֹא לְחִנָּם אָמַר
דּוֹד הַמְּלִךְ, שְׁהוּא הַרְבִּיעִי, אֶבֶן
מְאֻסוֹ הַבּוֹנִים. אָמַר לוֹ, לָךְ וְאָמַר
לְהֵם, שְׁאִיפָה מְאֻסוֹ בּוֹ בְּדוֹד
שְׁהוּא אָמַר אֶבֶן מְאֻסוֹ הַבּוֹנִים.
הַחֲזוּר רַבִּי חִיָּא אֶת רֹאשׁוֹ לְרַבִּי
חֲגַאי, וְאָמַר לוֹ, הַשְּׁמַעְתָּ בְּזֶה
דְּבַר? אָמַר, שְׁמַעְתִּי בְּפִסּוּק הַזֶּה
שְׁכְּתוּב (שִׁיר א) "בְּנֵי "אֲמִי "נִחְרוּ בִי שְׁמוֹנֵי וָגו', שְׁהַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שְׁלֹמֹה, וְעַל דּוֹד הַמְּלִךְ
הוּא נֶאֱמַר, כְּשֶׁדָּחַו אוֹתוֹ הָאֲחִים שְׁלוֹ מֵהֶם.

וְעוֹד שְׁמַעְתִּי, מַה רָאָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַת מְלָכוֹת לִיהוּדָה מִכָּל אֲחֵיו? אֲלֹא אוֹתִיוֹת שְׁמוֹ
תְּקוּקוֹת בּוֹ, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן כְּבוֹד לְשְׁמוֹ, וּמְשׁוּם כֵּן יִרְשׁ אֶת הַמְּלָכוֹת. וְעוֹד שְׁמַעְתִּי,

עַל חֶטָּא וְאָשָׁם, בְּגִין כֵּן אֶת קָרַבְנֵי בְשָׂרָא. לְחָמִי נִתְמָא
וּחֲמָרָא. רֵיחַ דָּא קְטוּרֶת. נִיחָחִי דָּא נַחַת רוּחַ דְּעַבִּיד בְּהִנָּא
בְּרַעוּתָא דְשָׁמָא קְדִישָׁא, וְלִיּוֹאֵי בְרַעוּתָא דְשִׁיר וּשְׁבַחָה.

תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֵדוֹ. בְמוֹעֵדוֹ מְאִי הוּא, אִי תִּמָּא בְּכָל
יוֹמָא בִּבְקָר וּבְעֶרֶב, מְאִי אִיהוּ בְמוֹעֵדוֹ (נ"א מְאִי אֲרִיא
דְאִיהוּ מוֹעֵדוֹ), אֲלֹא מוֹעֵדוֹ דְשְׁלֵטָא בְּהַהוּא זְמַנָּא רַעוּא. רַעוּ
דְאִשְׁתַּכַּח לְעִילָא בְּדַרְגָּא יְדִיעָא. וְעַל דָּא כְּתִיב בְמוֹעֵדוֹ.

כִּד קָרַבֵּן אֲתִקְרִיב. כֹּלָא נְטֻלִין חוּלְקָא, וְאֲתִבְדְּרִין קְלִיפִין לְכָל
סִטְרָא, וְיִיחודָא אֲתִקְרִיב וְאֲתִיחַד וּבוֹצִינִין אֲתִנְהַרִין
וְאִשְׁתַּכַּח רַעוּא וְרַעוּ בְכָל עֲלָמִין וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אִשְׁתַּכַּח
בְּרִזָּא דִיחודָא חֲדָא כְּדָא חֲזִי. אֲתָא רַבִּי חִיָּא וּנְשָׁקִיָּה, אָמַר
לִיהּ יָאוֹת אֲנָת בְּרִי מִינֵי לְמִיָּהֶךָ לְמַחְמִי לִיהּ לְסִבְרַ אֲנַפִּין
דְיִוְמִין. (תו פֶּתַח וְאָמַר דּוֹד מְלָכָא דְאִיהוּ רַבִּיעִיאָה וְאִיהוּ אֶבֶן מְאֻסוֹ
הַבּוֹנִים) (נ"א אֲמַאי דּוֹד מְלָכָא אַחְסִין מְלָכוֹתָא דְאִיהוּ רַבִּיעִיאָה דְאִיהוּ אֶבֶן
מְאֻסוֹ הַבּוֹנִים).

אֲזַלוּ, כִּד מְטוֹן לְגַבִּיָּה, חֲמָא לוֹן יִתְבִּי עַל תְּרַעָא, אָמַר לִיהּ
לְשִׁמְשָׁא זִיל וְאִימָא לוֹן הַאי פְּרַסְיָא דְתַלְתָּ קְיִימִין
מַהוּ כָּל אֶחָד (ס"א כֹּלָא חַד). אָמְרוּ לִיהּ זִיל וְאִימָא לִיהּ לְמַר
דְּלָאוּ לְמַגְנָא אָמַר דּוֹד מְלָכָא דְאִיהוּ רַבִּיעִיאָה אֶבֶן מְאֻסוֹ
הַבּוֹנִים. אָמַר לִיהּ זִיל וְאִימָא לוֹן דָּאן גַּעְלוּ בֵּיה בְּדוֹד דְאִיהוּ
אָמַר אֶבֶן מְאֻסוֹ הַבּוֹנִים.

אֲהַדְרַר רַבִּי חִיָּא רִישִׁיָּה לְגַבִּי רַבִּי חֲגַאי וְאָמַר לִיהּ שְׁמַעְתָּ
בְּהַאי מִיָּדִי. אָמַר שְׁמַעְנָא בְּהַאי קְרָא דְכְּתִיב, (שִׁיר
הַשִּׁירִים א) "בְּנֵי "אֲמִי "נִחְרוּ בִי שְׁמוֹנֵי וָגו'. דְּהַאי קְרָא שְׁלֵמָה
מְלָכָא אָמְרוּ, וְעַל דּוֹד מְלָכָא אֲתִמַּר כִּד דָּחוּ לִיהּ אַחוּהֵי
מִנֵּיהּ.

וְתוֹ שְׁמַעְנָא מְאִי חֲמָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמִיָּהֶב מְלָכוֹתָא
לִיהוּדָה מִכָּל אַחוּהֵי, אֲלֹא אֲתוּוֹן דְשִׁמְיָה חֲקִיקוֹן בֵּיה,
וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִב יְקָרָא לְשִׁמְיָה וּבְגִין כֵּן אַחְסִין

שְׁכְּתוּב (שִׁיר א) "בְּנֵי "אֲמִי "נִחְרוּ בִי שְׁמוֹנֵי וָגו', שְׁהַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ הָאֲחִים שְׁלוֹ מֵהֶם.

יהודה - הנה אותיות שמו ודאי. ד' איננה למה? אלא זה דוד המלך שנקשר בשמו מכל בני העולם, שכתוב (הושע ג) ובקשו את ה' אלהיהם ואת דויד מלכם וגו'. הנה דוד קשור בשמו. ועוד, שהוא קשר של תפלין ודאי, ד' דוד המלך וד"א קשר של תפלין ודאי, ומשום כך דוד נקשר בשמו.

נכנסו. כיון שנכנסו, ישבו לפניו. שתק רבי אלעזר והם שתקו. נכנס רבי אלעזר לחדרו, ושמע קול אחד שהיה אומר: לך ואמר להם מה שהם רוצים, שהרי הם פשרים. חזר אליהם. אמר להם, אם יש מי ששמע דבר - שיאמר לי. אמרו לו, אנו מחכים להיות מוארים מתוך הצחות של המאור העליון, ולהבין ולהשכיל.

פתח ואמר, (חבוק ב) ויה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ. כשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולם, הסתפל בתוך המחשבה סוד התורה ורשם רשומים, ולא היה יכול לעמד, עד שברא התשובה, שהיא היכל פנימי עליון וסוד נסתר, ושם נרשמו והצטירו האותיות בחקיקותיהן.

כיון שזה נברא, היה מסתפל בהיכל הזה, ורושם לפניו ציורים של כל העולם, שכתוב הס מפניו כל הארץ. רשם לפניו רשומים וציורים של כל העולם. רצה לברא שמים, מה עשה? הסתפל באור הראשון והתעטף בו וברא שמים, שכתוב (תהלים קד) עטה אור כשלהמה, ואחר כך נוטה שמים כיריעה.

הסתכל לעשות העולם התחתון, עשה היכל אחר ונכנס בו, וממנו הסתפל ורשם לפניו את כל העולמות למטה וברא אותו. זהו שכתוב וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ. ה"ס מפניו - ה"ס רשם לפניו כל הנקודות של כל העולם, שהם ששים וחמש כחשבון ה"ס. ששים וחמש הן. וכלן רשם לפניו כשברא את העולם.

מלכותא. ותו שמענא יהודה הא אתון דשמייה ודאי, ד' ליתיה אמאי. אלא דא דוד מלכא דאתקשר בשמייה מכל בני עלמא דכתיב, (הושע ג) ובקשו את יי אלהיהם ואת דויד מלכם וגו'. הא דוד קשיר בשמייה, תו דאיהו קשר של תפלין ודאי ד' דוד מלכא (ד"א קשר של תפלין ודאי), ובגין כך דוד אתקשר בשמייה.

עאלו, כיון דעאלו יתיבו קמיה, אשתיק רבי אלעזר ואנון אשתיקו. עאל רבי אלעזר לאדריה שמע חד קלא דהיה אמר זיל ואימא לון מה דאנון בעיין דכשרין אנון. אהדר לגבייהו. אמר לון אית מאן דשמע מלה לימא לי. אמרו ליה אנו מחפאן לאנהרא מגו צחותא דבוצינא עלאה וסברא (דף ז ע"א) נסבר.

פתח ואמר, (חבוק ב) ויי בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ. כד בעי קדשא בריך הוא למברי עלמא, אסתפל גו מחשבה רזא דאורייתא ורשים רשומין ולא הוה יכול למיקם, עד דברא תשובה דאיהי היכלא פנימאה עלאה ורזא סתימא ותמן אתרשימו. ואתציריו אתון בגלופייהו.

כיון דאתברי דא הוה מסתפל בהאי היכלא ורשים קמיה ציורין דכל עלמא דכתיב הס מפניו כל הארץ רשים קמיה רשומין וציורין דכל עלמא. בעי למברי שמים מה עבד אסתפל באור קדמאה ואתעטף ביה וברא שמים. דכתיב, (תהלים קד) עוטה אור כשלהמה ואחר כך נוטה שמים כיריעה.

אסתפל למעבד עלמא תתאה עבד היכלא אחרא ועאל ביה ומניה אסתפל ורשים קמיה כל עלמין לתתא וברא לו. הדא הוא דכתיב ויי בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ. ה"ס מפניו, ה"ס רשים קמיה כל נקודין דכל עלמא דאנון שתין וחמש, כחושבן ה"ס, שתין אנון וחמש אנון, וכלהו רשים קמיה כד ברא עלמא. בגין כך יקרא דקודשא בריך

משום כף כבודו של הקדוש ברוך הוא אינו אלא לאותם שיודעים דרכיו והולכים בהם בדרך אמת כראוי.

ביתים שהיה מדבר עמם, באה אש והקיפה אותו, והם ישבו בחוץ. שמעו קול אהד שהיה אומר: אי קדוש, הביאני המלך חדריו, בכל אותם החדרים של פני הזקן, העלם הקדוש [העלמה הקדושה] שנמסרו הפפתחות שלהם בידו, וכלם מתקנים לך ולאותם שבשבילך. ובחייך הקדושים, כל צבא השמים נגילה ונשמחה בך.

בשאלה ראו כף, הזדעזעו, ופחד רב נפל עליהם. אמרו, איננו ראויים לזה, נצא מכאן ונלך לדרךנו. [הלכו]. ישבו שם כל אותו יום ולא זכרו לראות אותו, ואמרו, אין רצונו של הקדוש ברוך הוא שגושב כאן. יצאו משם והלכו.

בעודם הולכים, פתח רבי חייא ואמר, (שם ק) ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו וגו'. אשריהם ישראל מכל שאר העמים של העולם, שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל שאר העמים ועשה אותם חלקו ונתלתו, ועל כן נתן להם תורה קדושה, משום שכלם היו ברצון אחד על הר סיני והקדימו עשיה לשמיעה.

בין שהקדימו עשיה לשמיעה, קרא הקדוש ברוך הוא לפמליה שלו. אמר להם, עד כאן אתם הייתם יחידים לפני בעולם, מכאן והלאה הנה בני בארץ

חברים עמם בכל. אין לכם רשות לקדש את שמי עד שישאל אתכם בארץ, וכלכם תהיו יחד חברים לקדש את שמי, משום שהקדימו עשיה לשמיעה כמו שעושים המלאכים העליונים בקריע, שפתיב ברכו ה' מלאכיו גברי כח עש"י דברו לשמ"ע בקול דברו. עשי דברו בהתחלה, ואחר כך לשמע.

הוא לאו איהו אלא לאנן דידעין ארחוי ומחכין בה באורח קשוט בדקא יאות.

אדהכי דהוה משתעי בהדיהו, אתא נורא ואסחר ליה, ואנן יתבו לבר. שמעו חד קלא דהוה אמר אי קדישא הביאני המלך חדריו בכל אנן אידרין דסבא דאנפין עולימא קדישא (נ"א עולימא קדישתא) דאתמסרו מפפתון דלהון בידיה, וכלהו מתקנן לך ולאנן דבגינה. ובחייך קדישא כל חילא דשמא נגילה ונשמחה בך.

כד חמו אלין הכי, אנדעזעו, ודחילו סגי נפל עליהו, אמרי, לית אנן חזיין להאי, נפוק מכאן ונהך לאורחין. (אולי) יתבו תמן כל ההוא יומא ולא זכילו למחמי ליה, ואמרו לית רעותא דקודשא בריך הוא דניתב הכא נפקו מתמן ואזלי.

עד דהוה אזלי פתח רבי חייא ואמר (תהלים קג) ברכו יי מלאכיו גבורי כח עושי דברו וגו'. זכאין אנן ישראל מכל שאר עמין דעלמא דקודשא בריך הוא אתרעי בהו מכל שאר עמין ועבד לון חולקיה ואחסנתיה, ועל דא יהיב לון אורייתא קדישא, בגין דכלהו הוה ברעותא חדא על טורא דסיני ואקדימו עשיה לשמיעה.

בין דאקדימו עשיה לשמיעה קרא קדשא בריך הוא לפמליא דיליה אמר לון עד הכא אתון הויתון יחידאין קמאי בעלמא, מכאן ולהלאה הא בני בארעא חברים בהדיהו בכלא. לית לכו רשו לקדשא שמי עד דישאל יתחברון בהדיכו בארעא, וכלהו תהוון פחדא חברים לקדשא שמי, בגין דאקדימו עשיה לשמיעה כגוונא דמלאכי עלאי עבדי בקריעא דכתוב ברכו יי מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. עושי דברו בקדמיתא וילכתר לשמע.

חברים עמם בכל. אין לכם רשות לקדש את שמי עד שישאל אתכם בארץ, וכלכם תהיו יחד חברים לקדש את שמי, משום שהקדימו עשיה לשמיעה כמו שעושים המלאכים העליונים בקריע, שפתיב ברכו ה' מלאכיו גברי כח עש"י דברו לשמ"ע בקול דברו. עשי דברו בהתחלה, ואחר כך לשמע.

דבר אחר ברכו יי מלאכיו. אליו אנו צדיקיא בארעא דאנון חשובין קמי קדשא בריה הוא כמלאכי עלאי ברקיעא, בגין דאנון גבורי כח דמתגברי על יצריהון כגבר טב דמתגבר על שנאיה. לשמע בקול דברו. דזכאן בכל יומא למשמע קלא מלעילא בשעתא דאצטריכו.

השתא מאן יכול למיקם בהדיהו דאנון קדישין עליונין, זכאין אנון דיכלי למיקם קמיהו, זכאין אנון דיכלי

(ר"א ל"ג למאן דייכול) לאשתזבא מקמיהו, אשגחותרא דקדשא בריה הוא עליהו בכל יומא, הנה אנו ויכלין למיעל קמיהו. ועל דא כתיב, (תהלים סח) אשרי תבחר ותקרב ישפן חצריה וכתיב (תהלים פד) אשרי אדם עוז לו כף וגו', (עד כאן סתרי תורה):

זהר

ויאמר אברם אדני יהו"ה מה תתן לי.
אדני אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד.

אלהים יו"ד ה"א וי"ו ה"א. (נ"א אלהים יהוה בנקוד אלהים) אלא רזא דמלה, חבורא דתריין עלמין כחדא עלמא תתאה ועלמא עלאה.

מה תתן לי ואנכי הולך ערירי. דלית לי בר, ואוליפנא דכל מאן דלית ליה ברא בהאי עלמא אקרי ערירי פמה דאת אמר, (ויקרא כ) ערירים יהיו. ואברהם על מה אמר מלה דא דאמר מה תתן לי. כפיכול פאילו לא האמין ביה בקדשא בריה הוא.

ארא אמר ליה קדשא בריה הוא אנכי מגן לך בהאי עלמא. שכרך הרבה מאד בעלמא דאתי. מיד אתער אברהם ברזא דחכמתא ואמר מה תתן לי, דהא ידענא דלא קביל אגר למיעל ביה בההוא עלמא בר נש דלא אוליד בר, ועל דא אמר מה תתן לי ואנכי הולך ערירי, דהא לא תתן לי דלא זכינא ביה. מפאן דבר נש דלא זכי בכנין

כעת מי יכול לעמד עם אותם שהם קדושים עליונים? אשרי אותם שיכולים לעמד לפניהם. אשרי אותם שיכולים [למי שיוכל] להנצל מפניהם. השגחתו של הקדוש ברוך הוא עליהם בכל יום. איך אנו יכולים להפגס לפניהם? ועל זה כתוב (שם סח) אשרי תבחר ותקרב, וכתוב (שם פד) אשרי אדם עוז לו כף וגו'. (עד כאן סתרי תורה).

זהר

ויאמר אברם אדני יהו"ה מה תתן לי. אדני - אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. אלהים - יו"ד ה"א וי"ו ה"א. [אלהים יהוה בנקוד אלהים]. אלא סוד הדבר - חבור של שני עולמות יחד, העולם התחתון והעולם העליון.

מה תתן לי ואנכי הולך ערירי, שאין לי בן. ולמדנו, שכל מי שאין לו בן בעולם הזה נקרא ערירי, כמו שנאמר (ויקרא כ) ערירים יהיו. ואברהם, על מה אמר הדבר הזה שאמר מה תתן לי? כפיכול לא האמין בקדוש-ברוך הוא?

ארא אמר לו הקדוש ברוך הוא, אנכי מגן לך - בעולם הזה, שכרך הרבה מאד - בעולם הבא. מיד התעורר אברהם בסוד החכמה ואמר מה תתן לי, שהרי ידעתי שלא מקבל שכר להפגס לעולם ההוא אדם שלא מוליד

בן. ועל זה אמר מה תתן לי ואנכי הלך עירי. שהרי לא תתן לי, שלא זכיתי בו. מכאן שאדם שלא זוכה בכנים בעולם הזה, לא זוכה בעולם ההוא להפגס לתוף הפרגוד.

ואברהם היה רואה באצטגנינות שלו שלא יוליד. מה כתוב? ויוצא אתו החוצה וגו'. ואמר לו הקדוש ברוך הוא, צא מאצטגנינות שלך. אברם אינו מוליד אברהם מוליד. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אל תסתפל בזה, אלא בסוד של שמי יהיה לך בן. זהו שכתוב פה יהיה זרעך. הסוד של השם הקדוש שמשם נקשר לו עם זה [בן] ולא מהצד האחר.

בה - שהוא השער לתפלה, בה ימצא ברכה, בה ימצא אדם את בקשתו. בה - אותו הצד שבא מצד הגבורה, שהרי מצד הגבורה בא יצחק. ואותו צד הגבורה נקרא כ"ה, שמשם באים פרות ופרות לעולם, ולא מהצד שלמטה של כוכבים ומזלות.

אז והאמן בה'. נדבק למעלה ולא נדבק למטה. והאמן בה', ולא בכוכבים ומזלות. והאמן בה' - שהבטיח לו שירבה את שכרו לעולם הבא. והאמן בה' - באותה הדרגה שנתנה לו, שמשם יבא לו זרע להוליד בעולם. ויחשבה לו צדקה. ויחשבה לו - שאף על גב שהיא דין, כאלו היא רחמים ה"כה" הזאת. דבר אחר ויחשבה לו צדקה - שקשר קשר עליון בפתחון לחברם יחד.

בא ראה, הנה העירו, אברהם מוליד - אברם אינו מוליד. וכי תאמר שהנה הוליד את ישמעאל בעודו אברם? אלא הבן ההוא שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא,

בהאי עלמא לא זכי בההוא עלמא לאעלא גו פרגודא.

ואברהם הוה חמי באצטגנינות דיליה דלא יוליד. מה פתיב ויוצא אותו (דף צ

ע"ב) החוצה וגו'. (אמר ליה קדשא ברוך הוא צא מאצטגנינות דילך אברם אינו מוליד אברהם מוליד). אמר ליה קדשא ברוך הוא לא תסתפל בהאי אלא ברזא דשמי יהא לך בר. הדא הוא דכתיב פה יהיה זרעך. רזא דשמא קדישא דמתמן אתקשר ליה בדא (ברא) ולא מסטרא אחרא.

בה דהוא תרעא לצלותא, בה ישפח ברכה, בה ישפח בר נש שאלתיה. פה ההוא סטרא דאתיאי מסטרא דגבורה, דהא מסטרא דגבורה קא אתא יצחק. וההוא סטרא דגבורה כה אקרי דמתמן אתיין איבין ופירי לעלמא, ולא מסטרא דלתתא דככביא ומזלות.

בדין והאמן ביי. אתדבק לעילא ולא אתדבק לתתא. והאמן ביי ולא בככביא ומזלי.

והאמן ביי, דאבטח ליה דיסגי אנריה לעלמא דאתי. והאמן ביי, בההוא דרגא דאתייהיב ליה דמתמן ייתי ליה זרעא לאולדא בעלמא. ויחשבה לו צדקה. ויחשבה לו דאף על גב דאיהי דינא פאילו היא רחמי האי כה. דבר אחר ויחשבה לו צדקה, דקשיר קשרא עלאה בתתאה לחפרא לון פחדא.

תא חזי, הא אתערו אברהם מוליד אברם אינו מוליד, וכי תימא דהא אוליד ישמעאל בעוד דאיהו אברם. אלא ההוא ברא דאבטח ליה קדשא ברוך הוא לא אוליד בעוד דאיהו אברם, דהא בעוד דאיהו אברם אוליד לתתא, פיון דאתקרי אברהם ועאל

לא הוליד אותו בעודו אברם, שהרי בעודו אברם הוליד למטה. כיון שנקרא אברהם ונקנס בברית, אז הוליד למעלה. ומשום כך אברם אינו מוליד בקשר עליון, אברהם מוליד כמו שאמרנו, ונקשר למעלה ביצחק. ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו'. רבי אבא פתח, (שמואל ב-ב) כי מי אל מבלעדי ה' ומי צור וגו'. דוד המלך אמר את הפסוק הזה, כי מי אל מבלעדי ה' - מי הוא השליט או הממנה שיכול לעשות דבר מבלעדי ה'? אלא מי שהצטוו מעם הקדוש ברוך הוא, משום שכלם אין עומדים ברשותם ולא יכולים לעשות דבר. ומי צור - ומי הוא התקיף שיכול לעשות תקף וגבורה מעצמו מבלעדי אלהינו? אלא כלם ביד הקדוש ברוך הוא, ולא יכול לעשות דבר, רק משותו.

דבר אחר כי מי אל מבלעדי ה' - שהקדוש ברוך הוא הכל ברשותו, ולא כמי שנראה במראה הכוכבים והמזלות, שכלם מראים דבר, והקדוש ברוך הוא מחליפו לגון אחר. ומי צור זולתי אלהינו, הרי פשוט שאין ציר כמו שהקדוש ברוך הוא, שהוא ציר שלם, עושה ומציר דמות בתוך דמות, ומשלים את אותה הדמות בכל תקונה, ומכניס בו נפש עליונה, שדומה לתקון העליון, משום כך אין ציר כמו הקדוש ברוך הוא. בא ראה, מאותו הזרע של אדם, כשמתעוררת תשוקתו לנקבתו, ונקבתו מתעוררת אליו, אז מתחברים שניהם יחד, ויוצא מהם בן אחד שכלול משתי דמיות כאחד, משום שהקדוש ברוך הוא ציר אותו בציר שנקלל משניהם. ועל בן צריך אדם

בברית פדין אוליד לעילא, ובגין כך אברם אינו מוליד בקשורא עלאה, אברהם מוליד כמה דאמרן, ואתקשר לעילא ביצחק:

ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו'. רבי אבא פתח (שמואל ב-ב) כי מי אל מבלעדי יי ומי צור וגו'. דוד מלכא אמר האי קרא (תהלים י"ח) כי מי אל מבלעדי יי. מאן הוא שליטא או ממנא דיכול למעבד מדי מבלעדי יי, אלא מה דאתפקד מעם קדשא בריך הוא, בגין דכלהו לא ברשותיהו קיימי ולא יכלי למעבד מדי. ומי צור, ומאן איהו תקיף דיכול למעבד תקפא וגבורה מגרמיה מבלעדי אלהינו. אלא כלהו בידא דקודשא בריך הוא ולא יכיל למעבד מדי בר ברשותיה.

דבר אחר כי מי אל מבלעדי יי. דקדשא בריך הוא פלא ברשותיה ולא כמאן דאתחזי בחיזו דככביא ומזלי, דכלהו אחזיין מלה, וקדשא בריך הוא אחלף ליה לגוונא אחרא. ומי צור זולתי אלהינו. הא אוקמוה דלית צייר כמה דקדשא בריך הוא דאיהו צייר שלים עביד וצייר דיוקנא גו דיוקנא ואשלים להווא דיוקנא בכל תקוניה, ואעיל בה נפש עלאה דדמי לתקונא עלאה, בגין כך לית צייר פקדשא בריך הוא.

תא חזי, מההוא זרעא דבר נש פד אתער תיאובתיה לגבי נוקביה ונוקביה אתער לגביה פדין מתחברן תרווייהו כחדא ונפק מנייהו בר חד דכליל מתרין דיוקנין פחד. בגין דקדשא בריך הוא צייר ליה בציורא דאתכליל מתרווייהו. ועל דא בעי בר נש דמיות כאחד, משום שהקדוש ברוך הוא ציר אותו בציר שנקלל משניהם. ועל בן צריך אדם

לְקַדְּשׁ אֶת עַצְמוֹ בְּזִמְנֵי הַהוּא, כְּדִי שְׂיִמְצֵא הַדְּמוּת הַהִיא בְּצִיּוּר שְׁלֵם כְּרֵאוּי.

אָמַר רַבִּי חֲזִי, בֵּא רְאָה, כְּמָה גְדוּלִים הֵם מַעֲשֵׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָרִי הָאֲמֵנוֹת וְהַצִּיּוּר שֶׁל הָאָדָם הִיא כְּמוֹ הָעוֹלָם, וּבְכֹל יוֹם וְיוֹם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹרֵא עוֹלָמוֹת, וּמְזוּנָג זְוֹנָגִים כֹּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרֵאוּי לוֹ, וְהוּא צִיֵּר אֶת דְּמוּתָם טָרָם בּוֹאֵם לְעוֹלָם.

בֵּא רְאָה, שְׂאֵמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, כְּתוּב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֵת אָדָם, וְכִי סֵפֶר הָיָה לוֹ? אֵלֹא פֶרְשׁוּהָ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְאָה לְאָדָם הִרְאֵשׁוֹן דּוֹר דּוֹר וְדוֹרָשׁוֹ וְכוּ'. אֵיךְ הִרְאָה לוֹ? אִם תֹּאמַר שֶׁרְאָה בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ שֶׁהֵם עֲתִידִים לְבֹא לְעוֹלָם כְּמִי שֶׁרְוָאָה בְּחֻכְמָה מֵהַיָּבָא לְעוֹלָם - לֹא כֵּן, אֵלֹא רְאָה בְּעֵינָיו אֶת כָּלֵם, וְאוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁעֲתִידִים לַעֲמֹד בָּהּ בְּעוֹלָם, אֶת כָּלֵם הוּא רְאָה בְּעֵינָיו. מֵהַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂמִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כֹּל הַנְּפִשׁוֹת הַעֲתִידוֹת לַעֲמֹד בְּבִנְיַת הָאָדָם, כֹּלֵן עוֹמְדוֹת לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ הַדְּמוּת מִמֶּשׁ שֶׁעֲתִידוֹת לַעֲמֹד בָּהּ בְּעוֹלָם.

כְּמוֹ כֵּן כָּל אוֹתָם הַצְּדִיקִים, אַחַר שִׂיּוּצָאִים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כֹּל הַנְּפִשׁוֹת עוֹלוֹת, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לָהֶם דְּמוּת אַחֲרַת לְהַתְּלַבֵּשׁ בָּהּ כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. מִשּׁוּם כֵּן כָּלֵם עוֹמְדִים לְפָנָיו, וְרְאָה אוֹתָם אָדָם הִרְאֵשׁוֹן בְּעֵינָיו.

וְאִם תֹּאמַר, שְׂאֵחַר שֶׁרְאָה אוֹתָם לֹא עָמְדוּ בְּקִיּוּמָם - בֵּא וְתִרְאָה, כֹּל דְּבָרֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵם בְּקִיּוּם וְעוֹמְדִים לְפָנָיו עַד שִׂיּוּרִידִים לְעוֹלָם. כְּמוֹ זֶה כְּתוּב (דְּבָרִים כט) כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֶה

לְקַדְּשׁ גְּרַמְיָה בְּהֵהוּא זְמַנָּא בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח הַהוּא דִּיוֹקְנָא בְּצִיּוּרָא שְׁלִים כְּדָקָא חֲזִי.

אָמַר רַבִּי חֲזִי תֵא חֲזִי, כְּמָה אֲנוּן רַבְרַבִּין עוֹבְדוּי דְקַדְּשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְּהָא אוּמְנוּתָא וְצִיּוּרָא דְבַר נָשׁ אִיהוּ כְּגוּוּנָא דְעֵלְמָא, וּבְכָל יוּמָא וְיוּמָא קַדְּשָׁא בְרִיךְ הוּא בְרִי עֵלְמָא מְזוּנָג זְוֹנָגִין כֹּל חַד וְחַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי לֵיה, וְהוּא צִיֵּיר דִּיוֹקְנֵיהוּן עַד לֹא יִיתוּן לְעֵלְמָא.

תֵא חֲזִי, דְאָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, כְּתִיב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם. וְכִי סֵפֶר הָוָה לֵיה. אֵלֹא אוּקְמוּהָ דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַחֲמִי לֵיה לְאָדָם הִרְאֵשׁוֹן דִּר דִּר וְדוֹרָשׁוֹ וְכוּ'. הִיאֵךְ אַחֲמִי לֵיה, אִי תִימָא דְחֻמָּא בְרוּחַ קַדְּשָׁא דְאֲנוּן זְמִינִין לְמִיתֵי לְעֵלְמָא. כְּמָאן דְחֻמָּא בְּחֻכְמָתָא מֵהַיָּבָא לְעֵלְמָא. לֹאוּ הָכִי, אֵלֹא חֻמָּא בְּעֵינָא כְּלָהוּ. וְהַהוּא דִּיוֹקְנָא דְזְמִינִין לְמִיקָם בִּיה בְּעֵלְמָא כְּלָהוּ חֻמָּא בְּעֵינָא, מֵאִי טַעֲמָא בְּגִין דְמִיּוּמָא דְאֲתַבְרִי עֵלְמָא כְּלָהוּ נַפְשָׁאן דְזְמִינִין לְמִיקָם בְּבִנְיַת נְשָׂא כְּלָהוּ קְיִימִין קָמִי קַדְּשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּהֵהוּא דִּיוֹקְנָא מִמֶּשׁ דְזְמִינִין לְמִיקָם בִּיה (דף צא ע"א) בְּעֵלְמָא.

כְּגוּוּנָא דֵא כֹל אֲנוּן צְדִיקֵיָא בְּתַר דְנַפְקִין מֵהָאֵי עֵלְמָא כְּלָהוּ נַפְשָׁאן סִלְקִין, וְקַדְּשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲזַמֵּין לוֹן דִּיוֹקְנָא אַחֲרָא לְאֲתַלְבֵּשׁ אֵהוּ כְּגוּוּנָא דְהוּוּ בְּהָאֵי עֵלְמָא, בְּגִין כֵּן פְּלָהוּ קְיִימִין קָמִיהָ וְחֻמָּא לוֹן אָדָם הִרְאֵשׁוֹן בְּעֵינָא.

וְאִי תִימָא בְּתַר דְחֻמָּא לוֹן לֹא קְיִימִי בְּקִיּוּמֵיהוּ. תֵא חֲזִי כֹל מְלוֹי דְקַדְּשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּקִיּוּמָא אֲנוּן וְקְיִימוּ קָמִיהָ עַד דְנַחְתּוּ לְעֵלְמָא. כְּגוּוּנָא דֵא כְּתִיב, (דְּבָרִים כט) כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֶה וְגו', הָא אוּקְמוּהָ דְכְּלָהוּ

וגו'. הרי פרשוה, שכל בני האדם שעתידים להיות בעולם, כלם נמצאו שם.

כאן יש להסתכל, שהרי כתוב את אשר איננו פה וגו', ומשמע אלו [כלם] שיצאו מאותם שעמדו שם, משום שכתוב עמנו היום, ולא כתוב עמנו עומד היום. אלא ודאי [כאן] כלם עמדו שם, אלא שלא נראו לעין, משום כף כתוב עמנו היום אף על גב שלא נראו. ואם תאמר, מה הטעם לא נראו כאן כמו שנראו לאדם הראשון שראה אותם עין בעין, והרי כאן ראו יותר? אלא כאן, כשנתנה תורה לישראל, מראה אחר ודרגות עליונות. היו רואים ומסתכלים עין בעין, והיו משתוקקים להסתכל ולראות בכבוד רבונם, ומשום כף ראו את הכבוד העליון של הקדוש ברוך הוא לכדו ולא מאחר.

ועל כן, כל בני האדם שעתידים לעמד בעולם, כלם עומדים לפני הקדוש ברוך הוא באותן הדמיות ממש שעתידים לעמד בהן. זהו שכתוב (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו'. גלמי ראו עיניך, מה הטעם? משום שדמות אחרת עליונה היתה כזה, ומשום כף כתוב (שם יח) ומי צור זולתי אלהינו, מי הציר הטוב שציר [שכולל] הכל [זה עם זה] כמו הקדוש ברוך הוא?.

דבר אחר פי מי אלוה - זה סוד הדבר, שהרי אל הוא כלל שנקלל מכל הדרגות. ואם תאמר שאל הנה היא דרגה אחרת, משום שכתוב (שם) ואל זעם בכל יום? בא ראה, שהרי אין אל מפלעדי ה' שאינו לבדו, ולא נפרד לעולמים, ועל כן כתוב (שמואל ב-ב) כי מי אל מפלעדי ה' וגו'. ומי צור וגו', שהרי צור

בני נשא דזמינין למיהוי בעלמא כלהו אשתכחו תמן.

הבא אית לאסתפל לא דהא כתיב את אשר איננו פה וגו' ומשמע הנהו (בלהו) דיפקון מאנון דקיימו תמן, בגין דכתיב עמנו היום ולא כתיב עמנו עומד היום. אלא ודאי (הבא) בלהו קיימו תמן אלא דלא אתחזו לעינא, בגין כף פתיב עמנו היום אף על גב דלא אתחזון.

ואי תימא מאי טעמא לא אתחזון הכא כמה דאתחזון לאדם הראשון דחמא לון עינא בעינא, והא הכא אתחזי יתיר. אלא הכא כד אתייהיבת אורייתא לישראל חיזו אחרא ודרגין עלאין הוו חמאן ומסתפלן עינא בעינא והוו תאיבין לאסתפל ולמחמי ביקרא דמריהון, ובגין כף חמו יקרא עלאה דקדשא בריה הוא בלחודוי ולא מאחרא.

ועל דא כלהו בני נשא דזמינין לקיימא בעלמא כלהו קיימי קמי קדשא בריה הוא באנון דיוקנן ממש דזמינין לקיימא ביה הדא הוא דכתיב, (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו'. גלמי ראו עיניך. מאי טעמא בגין דדיוקנא אחרא עלאה הוי כהאי ובגין כף פתיב, (תהלים יח) ומי צור זולתי אלהינו. מאן צייר טב דצייר (דכליל) פלא (דא ברא) בקדשא בריה הוא.

דבר אחר פי מי אלוה, דא רזא דמלה דהא אל כללא הוא דאתפליל מפלהו דרגין, ואי תימא דהא אל איהו דרגא אחרא בגין דכתיב (תהלים ז) ואל זעם בכל יום. תא חזי, דהא לית אל מפלעדי יי דלאו איהו בלחודוי ולא אתפרש לעלמין. ועל דא כתיב, (שמואל ב-ב) כי מי אל מפלעדי יי וגו', ומי צור וגו'

אינו לבדו, אלא הכל אחד, פכתיב (דברים ד) וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלהים וגו'.

בא ראה, שטרם שנמול אברהם, היה מדבר עמו מתוך מחזה לבדו, כמו שנאמר, שכתוב היה דבר ה' אל אברהם במחזה וגו'. במחזה - באותו המראה, הדרגה שכל הדמיות נראות בה, כמו שנאמר. והמחזה הזה הוא סוד הכרית.

ואם תאמר שמשום כך נקרא מחזה, משום שהיא הדרגה המראה שכל הדמיות נראות בה ואז נקראת מחזה - הרי אמרת בראשונה, שטרם שנמול אברהם, לא היה מדבר עמו, רק הדרגה הזו שאין שורים עליה הדרגות האחרות, ועכשו אמרת במחזה - המראה של כל הדרגות העליונות הוא, והרי טרם שנמול פתוב היה דבר ה' אל אברהם במחזה?.

א"ל הדרגה הזו היא המראה של כל הדרגות העליונות, ובמראה של הדרגות העליונות נחקנה. ואף על גב שפאותו הזמן אברהם לא היה מהול - הדרגה הזו במראה של הדרגות העליונות היא, ובכל אותם הגונים עומדת, והמראה של אותם הגונים עומד תחתיה. אחד מימין - גון לבן, ואחד משמאל - גון אדם, אחד שפלול מכל הגונים. והוא המראה שכל הגונים העליונים עומדים עליו. ועל זה במראה הזה עמד על אברהם ודבר עמו, ואף על גב שלא נמול. פנין שנמול מה פתוב? וירא ה' אל אברהם.

בא ראה, בכלעם [אמר] פתוב

מחזה שדי, ובאברהם פתוב מחזה סתם. מה בין זה לזה? אלא מחזה שדי אלו שלמטה [שצאן ממנו, והם המראה שלו]. מחזה סתם, מחזה זה הוא ה' [של כל המראה] שכל הדמיות העליונות נראות

דהא צור לאו איהו בלחודוי אלא כלא חד פדכתיב, (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך כי יי הוא האלהים וגו'.

תא חזי, עד לא אתגזר אברהם הוה ממליל עמיה מגו מחזה בלחודוי כמה דאתמר דכתיב היה דבר יי אל אברהם במחזה וגו'. במחזה. בהוא חזיו דרגא דכל דיוקנין אתחזיין ביה, כמה דאתמר. והאי מחזה איהו רזא דכרית.

ואי תימא דכגין כף אקרי מחזה כגין דאיהו דרגא חזיו דכל דיוקנין אתחזיין ביה וכדין אקרי מחזה, הא אמרת בקדמיתא דעד לא אתגזר אברהם לא הוה ממליל עמיה פר האי דרגא דלא שראן עלוי דרגין אתרנין, והשתא אמרת במחזה חזיו דכל דרגין עלאין (איהו). והא עד לא אתגזר פתיב היה דבר יי אל אברהם במחזה. (דף צא ע"א).

א"ל האי דרגא חזיו דכל דרגין עלאין איהו ובחזיו דדרגין עלאין אתתקן. ואף על גב דבההוא זמנא דאברהם לא הוה גזיר האי דרגא בחזיו דדרגין עלאין איהו ובכל אנון גוונין איהו קאים. וחזיו דאנון גוונין קיימי תחותיה חד מימינא גוון חוור. חד משמאלא גוון סומק. חד דכליל מפל גוונין, ואיהו חזיו דכל גוונין עלאין דקיימי עליה. ועל דא בהאי חזיו קאים עליה דאברהם ומליל עמיה ואף על גב דלא אתגזר. פנין דאתגזר מה כתיב וירא יי אל אברהם.

תא חזי, מחזה שדי (אמר) פתיב בכלעם. ובאברהם פתיב מחזה סתם, מה בין האי להאי. אלא מחזה שדי אלין דלתתא

מחזה שדי, ובאברהם פתוב מחזה סתם. מה בין זה לזה? אלא מחזה שדי אלו שלמטה [שצאן ממנו, והם המראה שלו]. מחזה סתם, מחזה זה הוא ה' [של כל המראה] שכל הדמיות העליונות נראות

בו. ומשום כך פתוב באברהם
מחזה סתם, ובבלעם מחזה שדי.
וער פן, טרם שנמול אברהם,
היתה לו הדרגה הזו כפי שאמרנו.
פיון שנמול, מיד וירא אליו ה'
וגו'. נראו כל [שאר] הדרגות על
הדרגה הזו, והדרגה הזו דברה
עמו פראוי בשלמות. ואברהם
נקשר מדרגה לדרגה, ונכנס
לברית הקדש פראוי בשלמות.

השלמה מההשמטות (סימן מ"ח)

שכינה נקראת אות ברית מצד של
צדיק יסוד עולם. זאת אות הברית
- בסיני. [בין] העמוד האמצעי, ובין
בני ישראל - נצח הוד. אות - זה
צדיק. היא - זו שכינה. (שמות לא) פי
ששת ימים עשה ה' את השמים -
מכתר עד העמוד האמצעי, שאין
שם בכל מקום אלא מצד האות
ו', ואין שביעי אלא מצד האות י',
עטרה על ראשו. החכמה העליונה
היא אות, החכמה התחתונה היא
אות, ותקנו למול לשמנה ששם
היא חכמה עד היסוד, לקבל בהם
י' קטנה להעלותה עד הכתר
להיות עטרה על ראשם, ותקנו
לשים הערלה בכלי ועפר, לקיים
ונחש עפר לחמו: ע"כ
מההשמטות.

בא ראה, פיון שנמול אברהם,
יצא מהערלה, ונכנס לברית
הקדושה, והתעטר בעטרה
קדושה, ונכנס בברית שהעולם
עומד עליה, ואז התקיים העולם
בגללו, משום שכתוב (ירמיה לג) אם
לא בריתי יומם ולילה חקות
שמים וארץ לא שמתי, וכתוב
(בראשית ב) אלה תולדות השמים
והארץ בהבראם, בה"א בראם,
באברהם, והפל עומד בסוד אחד.

אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. וכתוב

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה"א בראם, באברהם.

מניה ואנון חיזו דיליה. מחזה סתם
מחזה דא הוא ה' (דכל חיזו) דכל דיוקנין עלאין
אתחזיין ביה, ובגין כך פתיב באברהם
מחזה סתם ובבלעם מחזה שדי.

וער דא עד לא אתגזר אברהם הוה ליה
האי דרגא פדאמרן. פיון דאתגזר מיד
וירא אליו יי וגו' אתחזון פלהו (שאר) (דף צא
ע"ב) דרגין על האי דרגא, והאי דרגא מליל
עמיה פדקא חזי בשלימו. ואברהם אתקטר
מדרגא לדרגא ועאל בברית קיימא קדישא
כדקא חזי בשלימו

השלמה מההשמטות (סימן מ"ח)

שכינתא אתקריאת אות ברית מסטרא
דצדיק יסוד עולם זאת אות

הברית בסיני (ס"א ביני). עמודא דאמצעייתא.
ובין בני ישראל נצ"ח הו"ד. אות דא צדיק,
היא דא שכינתא (שמות ל"א) פי ששת ימים
עשה יי את השמים מכת"ר עד עמודא
דאמצעייתא. דלית שית בכל אתר אלא
מסטרא דאת ו' ולית שביעי אלא מסטרא
דאת י' עטרה על רישיה חכמ"ה עלאה אות
היא חכמה תתאה אות היא. ותקינו למגזר
לתמנייא דאיהו תמן חכמ"ה עד יסוד
לקבלא בהון יי זעירא לסלקא לה עד פתך
למהוי עטרה על ראשיהון ותקינו לשוייא
ערלה במנא ועפרא לקיים (ישעיה ס"ה) ונחש
עפר לחמו: (עד כאן מההשמטות)

תא חזי, פיון דאתגזר אברהם, נפק מערלה
ועאל בקיימא קדישא ואתעטר בעטרא
קדישא ועאל בקיימא דעלמא קאים עליה,
וכדין אתקיים עלמא בגיניה. בגין דכתיב

אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. וכתוב

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה"א בראם, באברהם.

ובפשעה שהקדוש ברוך הוא הראה לאדם את כל אותם הדורות של העולם, וראה אותם כל אחד ואחד, כל דור ודור, כלם עומדים בגן העדן באותה הדמות שעתידים לעמד בה בעולם הזה. ובא וראה, הרי נתבאר, פיון שראה את דוד שאין בו חיים כלל, תמה, והוא נתן לו משלו שבעים שנים. משום כך היו לו לאדם תשע מאות ושלשים שנים, ואותם השבעים עלו לו לדוד. והדבר הזה הוא סוד של חכמה, שלדוד אין [מים] פרט לשבעים השנים מאדם הראשון. והכל הוא סוד של חכמה. וכל מה שלמטה, הכל הוא בסוד של מעלה.

ובא וראה, בכל אותן הדמיות של הנשמות של העולם, כלם לפניו זוגות וזוגות. לאחר מכן, כשפאים לעולם הזה, הקדוש ברוך הוא מזוג זוגים.

אמר רבי (יהודה) יצחק, הקדוש ברוך הוא [מזוג זוגים ואמר] אומר בת פלוני לפלוני. אמר רבי יוסי, מה זה אומר, והרי פתוב (קהלת א) אין כל חדש תחת השמש? אמר רבי יהודה, תחת השמש פתוב, שונה למעלה.

אמר רבי יוסי, מה כאן הכרוז, והרי אמר רבי חזקיה אמר רבי חייא, באותה שעה ממש שיוצא אדם לעולם, בת זוגו מזמנת לו? אמר רבי אבא, אשרי הצדיקים שנשמותיהם מתעטרות לפני המלך הקדוש טרם יבאו לעולם. שכן שנינו, בפשעה היא שהקדוש ברוך הוא מוציא נשמות לעולם, כל אותן הרוחות והנשמות, כלן פלולות זכר ונקבה שמחברות יחד.

ונמסרות בידי אותו הממנה השליח שנתמנה על הריגות בני האדם, ושמו לילה. ובפשעה

וכלא ברזא קדא קאים. ובפשעתא דקודשא בריך הוא אחמי ליה לאדם כל אנון דרין דעלמא, וקמא לון כל חד וחד כל דרא ודרא כלהו קימי בגנתא דעדן בההוא דיוקנא דזמינין לקיימא בהאי עלמא.

ותא חזי, הא אתמר פיון דקמא ליה לדוד דלאו ביה חיים כלל, תוה, ואיהו יהיב ליה מדיליה שבעין שנין, בגין כך הוה ליה לאדם תשע מאות ותלתין שנין. ואנון שבעין אסתלקו ליה לדוד. ומלה דא רזא דחכמתא איהו, דדוד לית ליה (יזמין) בר שבעין שנין מאדם קדמאה, וכלא רזא דחכמתא איהו. וכל מה דלתתא כלא איהו ברזא דלעילא.

ותא חזי, בכל אנון דיוקנין דנשמתין דעלמא כלהו זויגין זויגין קמיה. לבתר פד אתיין להאי עלמא קדשא בריך הוא מזוג זויגין.

אמר רבי (יהודה) יצחק קדשא בריך הוא (מזוג זויגין ואמר) אמר בת פלוני לפלוני. אמר רבי יוסי מאי קא מיירי והא כתיב, (קהלת א) אין כל חדש תחת השמש. אמר רבי יהודה תחת השמש פתיב, שאני לעילא.

אמר רבי יוסי מאי כרוזא הכא. והא אמר רבי חזקיה אמר רבי חייא בההיא שעתא ממש דנפיק בר נש לעלמא בת זוגו אזמנת לו. אמר רבי אבא זכאין אנון צדיקייא דנשמתהון מתעטרין קמי מלפא קדישא עד לא ייתון לעלמא, דהכי תנינן בההיא שעתא דאפיק קדשא בריך הוא נשמתין לעלמא, כל אנון רוחין ונשמתין כלהו כלילין דבר וניקבא דמתחברין פחדא. ואתמסרין בידי דההוא ממנא שליחא

דאִתְּפַקֵּד עַל עֲדוּאִיְהוֹן דְּבִנְי נָשָׂא. וְלִילָה שְׁמִיָּה, וּבִשְׁעֵתָא דְנַחְתִּין וְאִתְּמַסְרֵן בִּידוּי מִתְּפָרְשִׁין, וְלִזְמַנִּין דָּא אַקְדִּים מִן דָּא וְאַחִית לְהוּ בְּבִנְי נָשָׂא. וְכַד (פּוּקָא) מְטָא עֵידָן דְּזוּגָא דְלַהוֹן. קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דִּידַע אַנּוּן רוּחִין וְנִשְׁמַתִּין מִחֻבְר לוֹן כְּדַבְּקֵדְמִיתָא וּמְכַרְזָא עַלִּיהוּ. וְכַד אִתְּחַבְרֵן אִתְּעַבְדוּ חַד גּוּפָא חַד נִשְׁמַתָּא יְמִינָא וּשְׁמַאֲלָא כְּדָקָא חֲזִי, וּבְגִין כֶּף אִין כָּל חֲדַשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְאִי תִימָא הָא תְּגִינָן לִית זְווגָא אֲלָא לְפּוּם עוּבְדוּי וְאַרְחוּי דְּבַר נֶשׁ. הֲכִי הוּא וְדָאִי. דָּאִי זְכִי וְעוּבְדוּי אִתְּפַשְׁרֵן, זְכִי לְהַהוּא דִּילִיה לְאִתְּחַבְרָא בִּיה כְּמָה דְנִפְיָק.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא מָאן דְּאִתְּפַשְׁרֵן עוּבְדוּי בְּאֵן אִתֵּר יִתְבַּע (ס"א וְחַבָּא) הַהוּא זְווגָא דִּילִיה. אָמַר לִיה הָא תְּגִינָן לְעוֹלָם יְמַכּוּר אָדָם כּוּ' וְיִשָּׂא בַת תַּלְמִיד חֲכָם (ד"א ל"ג וְחַבָּא חוּ). דְּתַלְמִיד חֲכָם פְּקֻדוּנָא דְמֵאֲרִיָּה אִתְּפַקְדָן בִּידֵיהּ. תֵּאֲנָא בְּרָזָא דְמִתְנִיתָא כָּל אַנּוּן דְּאִתּוּ בְּגִלְגוּלָא דְנִשְׁמַתִּין יְכַלִּין לְאַקְדֵּמָא בְּרַחֲמֵי זְווגָא דְלַהוֹן. וְעַל הָאִי אִתְּעַרוּ חֲבֵרִיָּא. אִין נוֹשְׂאִין נָשִׁים בְּמוֹעֵד אֲבָל מִקְדָּשִׁין שְׁמָא יְקַדְמָנוּ אַחַר בְּרַחֲמִים. וְשְׁפִיר קְאָמְרוּ אַחַר דִּיִּיקָא, וְעַל כֵּן קָשִׁין זְווגִין קָמִיָּה דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְעַל כֵּלָּא (פְּנִים) וְדָאִי כִי יִשְׁרִים דְרָכִי יִי כְּתִיב. רַבִּי יְהוּדָה שְׁלַח לִיה לְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר הָא רָזָא דְמִלָּה יִדְעָנָא, אַנּוּן דְּאִתּוּ בְּגִלְגוּלָא דְנִשְׁמַתִּין מָאן אִתֵּר לְהוּ זְווגָא. שְׁלַח לִיה כְּתִיב, (שׁוֹפְטִים כ"א) מָה נַעֲשֶׂה לָהֶם לְנוֹתָרִים לְנָשִׁים וְגו'. וְכְתִיב לָכוּ וַחֲטַפְתֶּם לָכֶם וְגו'. פְּרַשְׁתָּא דְבִנְי בְּנִימִין אוֹכַח וְעַל הָאִי תְּגִינָן שְׁמָא יְקַדְמָנוּ אַחַר בְּרַחֲמִים. (כִּי אִתּוּ אַחַר אִין לוּ בַת זְווגָא, אֲבָל תִּשְׁפַח דָּא כְּגוֹן כֵּר נֶשׁ דְנִסְיָב בַּת זְווגִיָּה וְלֹא הוּוּ לִיה מְנַח בְּנִין וְנָתַת,

שְׁיִוְרָדוֹת וְנִמְסָרוֹת בְּיָדוּי, נִפְרָדוֹת, וְלִפְעָמִים זֶה מִקְדִּים לְפָנָי זֶה, וּמִזְרִיד אוֹתָם בְּבִנְי הָאָדָם. וְכִשְׁמַגִּיעַ (מִכָּה) זְמַן זְווגָם, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַכִּיר אוֹתָן הַרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת מִחֻבְר אוֹתָן כְּבָרָאשׁוּנָה וּמְכַרְזֵי עַלִּיהֶם. וְכִשְׁמַתְחַבְרִים, נַעֲשִׂים גּוּף אֶחָד וְנִשְׁמָה אַחַת, יְמִין וּשְׁמַאל כְּרָאוּי, וּמִשׁוּם כֶּף אִין כָּל חֲדַשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְאִם תֵּאֲמַר, הֲרִי שְׁנִינּוּ שְׂאִין זְווגָ אֲלָא לְפִי מַעֲשֵׂי וְדַרְכֵי הָאָדָם - כֶּף זֶה וְדָאִי! שְׂאִם זֹכָה וּמַעֲשֵׂי כְּשָׂרִים, הוּא זֹכָה לְהִתְחַבֵּר עִם אוֹתוֹ שְׁלוּ כְּמוֹ שְׂעִיָּא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, מִי שְׁמַעֲשֵׂיו כְּשָׂרִים, בְּאִיזָה מְקוּם יְבַקֵּשׁ (יִשְׁב) אֵת זְווגוֹ? אָמַר לוֹ, הֲרִי שְׁנִינּוּ לְעוֹלָם יְמַכּוּר אָדָם וְכוּ' וְיִשָּׂא בַת תַּלְמִיד חֲכָם, (ד"א וְכָא רַחֵ) שְׁתַּלְמִיד חֲכָם פְּקֻדוֹן רַבּוּנוּ נִפְקֵד בְּיָדוּ. שְׁנִינּוּ בְּסוּד הַמְּשָׁנָה, כָּל אוֹתָם שְׂבָאוּ בְּגִלְגוּל שֶׁל נִשְׁמוֹת, יְכוּלִים לְהַקְדִּים בְּרַחֲמִים אֵת זְווגָם. וְעַל זֶה הֵעִירוּ הַחֲכָמִים, אִין נוֹשְׂאִים נָשִׁים בְּמוֹעֵד, אֲבָל מִקְדָּשִׁים, שְׁמָא יְקַדְמָנוּ אַחַר בְּרַחֲמִים. וְיָפָה אָמְרוּ אַחַר בְּדִיוּק. וְעַל כֵּן קָשִׁים הַזְווגִים לְפָנָי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל כָּל פְּנִים וְדָאִי כְּתוּב כִּי יִשְׁרִים דְרָכִי ה'.

רַבִּי יְהוּדָה שְׁלַח לְרַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר, הֲרִי סוּד הַדְּבָר יִדְעָתִי, אוֹתָם שְׂבָאוּ בְּגִלְגוּל נִשְׁמוֹת - מֵאִיזָה מְקוּם לָהֶם יֵשׁ זְווגָ? שְׁלַח לוֹ, כְּתוּב (שׁוֹפְטִים כ"א) מָה נַעֲשֶׂה לָהֶם לְנוֹתָרִים לְנָשִׁים וְגו'. וְכְתוּב וַחֲטַפְתֶּם לָכֶם וְגו'. פְּרַשְׁתָּ בְּנִי בְּנִימִין מוֹכִיחָה, וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ שְׁמָא יְקַדְמָנוּ אַחַר בְּרַחֲמִים. וְכִי אוֹתוֹ אַחַר אִין לוּ בַת זְווגָ אֲבָל תִּמְצָא זֶה כְּמוֹ אָדָם

שנשא בת זונה ולא היו לו מנחה בגנים ומת, ובא אחיו ויבס את אשתו ויולד לו מנחה בן. הבן הזה הוא המת שנשמתו חזרה לעולם, זה הוא האחר שאין לו בת זוג אלא אמו. וזה הוא שמא יקדמו אחר ברחמים, שיכול להקדים אחר לשא את אשתו של זה ברחמים ובתפלה. ואף על גב שאמרת לך שיכולים להקדים אחר ברחמים, לא יכול אלא אם (הוא) בעלה הוא רשע והוא צדיק].

אמר רבי יהודה, (השפא) **האי הוא ודאי דקשין** **זווגין קמי קדשא בריה הוא. ופאה** **חולקהון דישראל דאורייתא** **אוליה להו** **ארחוי דקדשא בריה הוא, וכל טמירין וגניזא** **דגניזין קמיה. ודאי כתיב, (תהלים ט)** **תורת יי** **תמימה וגו'.** **ופאה חולקיה מאן דישתדל** **באורייתא ולא יתפרש מינה, דכל מאן** **דיתפרש מאורייתא אפלו שעטא חדא כמה** **דאתפרש מחיי דעלמא דכתיב, (דברים ל)** **כי היא** **חייך וארץ ימך. וכתיב, (משלי א)** **ארץ ימים** **ושנות חיים ושלום יוסיפו לך:**

ויהי אברם בן תשעים שנה וגו'. **רבי יוסי פתח, (ישעיה ס)** **ועמך פלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'.** **אשריהם ישראל מפל שאר העמים, שהקדוש ברוך הוא קרא להם צדיקים. שלמדנו, מאה ועשרים [המש] ושמונה אלפים בעלי כנפים שהולכים וטסים את כל העולם, ושומעים קול ואוחזים את אותו הקול. כמו ששינוי שאין לך דבר בעולם שאין לו קול והולך וטס ברקיע. ואוחזים בו בעלי כנפים, ומצללים את אותו הקול [לרובם] שאומרים [בעל דין] ודנים אותו הן לטוב הן לרע, שכתוב (קהלת י) כי עוף השמים ליהך את אותו הקול וגו'. מתי דנים את אותו הקול? רבי חייא אמר, בשעה שכן אדם שוכב וישן ונשמתו יצאה ממנו, והיא מעידה בכן האדם, ואז**

ויהי אחיה ויבס אתתיה ויתליד ליה (דף צב ע"א) מנה פה. האי בר הוא מיהא דאחררת נשמתיה לעלמא. דא הוא אחר דאין לו בת זוג אלא אמיה, ודא הוא שמא יקדמו אחר ברחמים דיכול לאקדמא אחרא למיבס אתתיה ודא ברחמי ובצלוחתא ואף על גב דאמינא לך דיכול לאקדמא ברחמי לא יכיל אלא אם (הוא) בעלה חייבא איהו ואיהו ופאה)

אמר רבי יהודה (השפא) **האי הוא ודאי דקשין** **זווגין קמי קדשא בריה הוא. ופאה** **חולקהון דישראל דאורייתא** **אוליה להו** **ארחוי דקדשא בריה הוא, וכל טמירין וגניזא** **דגניזין קמיה. ודאי כתיב, (תהלים ט)** **תורת יי** **תמימה וגו'.** **ופאה חולקיה מאן דישתדל** **באורייתא ולא יתפרש מינה, דכל מאן** **דיתפרש מאורייתא אפלו שעטא חדא כמה** **דאתפרש מחיי דעלמא דכתיב, (דברים ל)** **כי היא** **חייך וארץ ימך. וכתיב, (משלי א)** **ארץ ימים** **ושנות חיים ושלום יוסיפו לך:**

ויהי אברם בן תשעים שנה וגו'. **רבי יוסי פתח** (ישעיה ס) **ועמך פלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'.** **ופאין אנון ישראל מפל שאר עמין, דקדשא בריה הוא קרא לון צדיקים. דתניא מאה ועשרים [המש] ותמניא אלפי מארי דגדפין דאזלין וטאסין כל עלמא ושמעין קלא ואחדין ליה לההוא קלא.**

במה דתגינן לית לך מלה בעלמא דלית לה קלא, ואזלא וטאסא ברקיעא, ואחדין לה מארי דגדפין וסלקין ההוא קלא (ר"א למאריהון) דאמרין (נ"א דמין) ודיינין לה הן לטב הן לביש דכתיב, (קהלת י) כי עוף השמים יוליה את הקול וגו'.

אימתי דיינין לההוא קלא. **רבי חייא אמר בשעתא דבר נש שכיב ונאים, ונשמתיה נפקת מגיה, והיא אסהידת ביה בבר נש, וכדין דיינין לההוא קלא הדיא הוא**

דנים את אותו הקול. זהו שכתוב
(מיכה ז) משכבת חיךך שמור פתחי
פיך. מה הטעם? משום שהיא
מעידה באדם. רבי יהודה אומר,
כל מה שאדם עושה בכל יום,
נשמתו מעידה בו באדם בלילה.
למדנו, אמר רבי אלעזר,
בתחלת השעה הראשונה
בלילה, כשנוסף [שיוצא] היום
ונכנס השמש, בעל המפתחות
שממנה על השמש נכנס בתריסר
שערים שפתוחים ביום. אחר
שנכנס בכלם, כל אותם השערים
הסתומים [הפתוחים], הכרוז עומד
ומתחיל להכריז. עומד מי
שעומד ואוחז את אותם
המפתחות. אחר שסים הכרוז,
כל אותם שומרי העולם
מתפנסים ועולים, ואין מי
שפותח [פה] פתחון פה והכל
שוקטים. אז מתעוררים הדינים
שלמטה, והולכים ומשוטטים
בעולם, והלבנה מתחילה
להאיר.

ובעלי היבבה תוקעים ומללים.
תוקעים שנית. אז מתעוררת
שירה ומזמרים לפני רבונם.
כמה בעלי מגנים עומדים
במקומם ומעוררים דינים
בעולם. אז בני האדם ישנים,
והנשמה יוצאת ומעידה עדות
ומתחייבת בדין. והקדוש ברוך
הוא עושה חסד עם אדם,
והנשמה שבה למקומה.

בחצות הלילה, כשהצפרים
מתעוררות, צד הצפון מתעורר
ברוח, עומד במקומו השרביט
שצד הדרום, ומכה באותה
הרוח ושוקט ומתבסס. אז
מתעורר הקדוש ברוך הוא
במנהגיו להשתעשע עם
הצדיקים בגן עדן.

באותה שעה, אשרי חלקו של
וכל הצדיקים שבגן עדן, כלם

דכתיב, (מיכה ז) משכבת חיךך שמור פתחי פיך.
מאי טעמא, משום דהיא אסהידת בבר נש.
רבי יהודה אמר כל מה דבר נש עביד בכל
יומא נשמתיה אסהידת ביה בבר נש בליליא.
תאנא אמר רבי אלעזר בתחלת שעתא
קמייתא בליליא כד נשף יממא ועאל
שממא מארי דמפתחן דממנן על שממא
עאל בתריסר תרעין דפתחיין ביממא, בתר
דעל בכלהו, כל אנון תרעין סתימין (נ"א פתחין),
פרוזא קאים ושרי לאכרזא, קאים מאן
דקאים ואחיד לאנון מפתחון, בתר דסיים
פרוזא, כל אנון נטורי עלמא מתפנשין
וסלקין, לית מאן דפתח (פומא) פטרא פלא
משתפכין. כדין דינין דלתתא מתערין ואזלין
ושאטין בעלמא, וסיהרא שארי לאנהרא.

ומארי דיבבא תקעין ומיללין. תקעין
תננינות כדין מתערי שירתא ומזמרין
קמי מאריהון, כמה מארי תריסין קיימו
בקיומיהו ואתערין דינין בעלמא, כדין בני
נשא ניימין ונשממא נפקת ואסהידת סהדותא
ואתחייבת בדינא, וקדשא בריך הוא עביד
חסד בבר נש ונשממא תבת לאתרה.

בפלגות ליליא כד צפרין מתערין, סטרא
דצפון אתער ברוחא, קם בקיומיה
שרביטא דבסטור דרום ובטש בההוא רוחא
ושכיף ואתבסם, כדין אתער קדשא בריך
הוא בנימוסי לאשתעשעא עם צדיקיא
בגנתא דעדן.

בההוא שעתא זפאה חולקיה דבר נש
דקאים לאשתעשע באורייתא, דהא
קדשא בריך הוא וכל צדיקיא דבגנתא דעדן
פלהו צייתין לקליה קדא הוא דכתיב, (שיר
אדם שעומד להשתעשע בתורה, שהרי הקדוש ברוך הוא

מקשיבים לקולו. זהו שכתוב (שיר ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא מושף עליו חוט אחד של חס"ד שיהיה [המיד] שמור בעולם, שהרי עליונים ותחתונים שומרים אותו. זהו שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

אמר רבי חזקיה, כל מי שמשפדל בפעוה הזו בתורה, ודאי יש לו חלק תמיד בעולם הבא. אמר רבי יוסי, מה הטעם תמיד? אמר לו, כף למדנו, שכל חצות לילה, פשמתעורר הקדוש ברוך הוא בגן עדן, כל הנטיעות של הגן משקים יותר מאותו הנחל שנקרא נחל קדומים, נחל עדנים, שאין פוסקים מימיו לעולמים. פביכול אותו שעומד ומשפדל בתורה, כאלו אותו הנחל מוריק על ראשו ומשקה אותו בתוף אותם הנטיעות שנגן עדן. [אמר רבי יוסי] ולא עוד, אלא הואיל וכל הצדיקים שבתוף גן העדן מקשיבים לו, שמים לו חלק באותה השקאת הנחל. נמצא שיש לו חלק תמיד בעולם הבא.

רבי אבא היה בא מטבריה לבית טרוניא שלחמיו, ורבי יעקב בנו היה עמו. נפגשו בכפר טרשא. פשרצו לשפב, אמר רבי אבא לבעל הבית: יש כאן תרנגול? אמר לו בעל הבית: למה? אמר לו: משום שאני קם בחצות הלילה ממש.

אמר לו: לא צריך, שהרי סימן יש לי בבית - שהמשקל הזה שלפני מטתי, אני ממלא אותו במים, ומטפטף טפה טפה. ובחצות הלילה ממש מתרוקנים כל המים, ומתגלגל הגלגל [הדביק]

היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד אלא דקדשא בריך הוא משיף עליה חד חוטא דחס"ד למיהוי (ר"א ל"ג תדיר) נטיר בעלמא, דהא עלאין ותתאין נטריין ליה דהא הוא דכתוב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי.

אמר רבי חזקיה כל מאן דאשפדל בהאי שעתא באורייתא ודאי אית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי. אמר רבי יוסי מאי טעמא תדיר בעלמא דאתי. אמר רבי יוסי דכל פלגות ליליא כד קדשא בריך הוא אתער בגנתא דעדן פל אנון נטיען דגינתא אשפקיין נתיר מההוא נחלא דאקרי (דף צב ע"ב) נחל קדומים נחל עדנים דלא פסקו מימיו לעלמין, פביכול ההוא דקאים ואשפדל באורייתא כאילו ההוא נחלא אתרק על רישיה ואשקי ליה בגו אנון נטיען דבגנתא דעדן. [אמר רבי יוסי] ולא עוד אלא הואיל וכלהו צדיקיא דבגו גנתא דעדן צייתין ליה, חולקא שויין ליה בההוא שקיו דנחלא. אשתכח דאית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי.

רבי אבא הוה אתי מטבריה לבי טרוניא דחמוי, ורבי יעקב בריה הוה עמיה, אערעו בכפר טרשא. פד בעו למשפב, אמר רבי אבא למריה דביתא אית הכא תרנגולא. אמר ליה מארא דביתא, אמאי. אמר ליה בגין דקאימנא בפלגות ליליא ממש.

אמר ליה לא אצטריה, דהא סימנא לי בביתא דהדין טקלא דקמי ערסאי מלינא ליה מיא ונטיה טיה טיה, בפלגות ליליא ממש אתרקו כלהו מיא ואתגלגל האי קיטפא ונהים ואשתמע קלא

הָיָה וְנוֹהֵם, וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּכֹל
הַבַּיִת. וְאִזּוֹ הוּא חֲצוֹת הַלַּיְלָה
מִמֶּשׁ.

וְזוֹקֵן אֶחָד הָיָה לִי שֶׁהֵינָה גַם בְּכֹל
חֲצוֹת לַיְלָה וּמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה,
וּמְשׁוּם כִּף עֲשָׂה אֶת זֶה. אָמַר רַבִּי
אָבָא: בְּרוּךְ הַרְחֵמֶן שֶׁשְׁלַחְנִי
לְכָאן. בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נִהַם אוֹתוֹ
הַגְּלָגַל [הַדְּבִיקוּן]. קָמוּ רַבִּי אָבָא וְרַבִּי
יַעֲקֹב, וְשָׁמְעוּ אֶת אוֹתוֹ הָאִישׁ
שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּיַרְכְּתֵי הַבַּיִת וּשְׁנֵי
בָנָיו עִמּוֹ, וְהָיָה אוֹמֵר, כְּתוּב
(תהלים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם
לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךְ.
מָה רָאָה דָּוִד שֶׁהוּא אָמַר חֲצוֹת
לַיְלָה וְלֹא בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה? אֵלֶּא
חֲצוֹת לַיְלָה - וְדָאֵי לְקַדוּשׁ-
בְּרוּךְ הוּא אָמַר כֵּן. וְכִי כֵן נִקְרָא
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? כֵּן, שֶׁהָרִי
חֲצוֹת לַיְלָה מִמֶּשׁ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא נִמְצָא וְסִיעֵתוֹ, וְאִזּוֹ הִיא
הַשְּׁעָרָה שֶׁנִּכְנָס לָגֶן הַעֲדָן
לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים.

אָמַר רַבִּי אָבָא לְרַבִּי יַעֲקֹב, וְדָאֵי
נִשְׁתַּפְּףָה עִם הַשְּׂכִינָה וְנִתְחַבֵּר
יַחַד. קָרְבוּ וְיִשְׁבּוּ עִמּוֹ. אָמְרוּ לוֹ,
אָמַר דָּבָר פֶּיךָ, שִׁיפָה אִמְרָתְךָ,
מִזֵּינן לָךְ זֶה? אָמַר לָהֶם, דְּבָר זֶה
לְמַדְתִּי מִסְבִּי. וְעוֹד הָיָה אוֹמֵר,
שֶׁשְׁלַשׁ [שְׁתַּחֲלֵת] הַשְּׁעוֹת
הָרֵאוּשׁוֹנוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה, כֹּל
הַדְּיָנִים שֶׁלְמִטָּה מִתְעוֹרְרִים
וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם.

וּבְחֲצוֹת הַלַּיְלָה מִמֶּשׁ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מִתְעוֹרֵר בְּגֵן עֲדָן,
וְהַדְּיָנִים שֶׁלְמִטָּה אֵינן נִמְצָאִים.
וְכֹל הַמְּנַהֲגִים שֶׁלְמַעַל הַבַּיִת,
אֵינן נִמְצָאִים אֵלֶּא בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה
מִמֶּשׁ. מִזֵּינן לָנוּ? מֵאֲבָרָהֶם,
שֶׁכְּתוּב (בראשית יד) וַיִּחַלַק עֲלֵיהֶם
לַיְלָה. בְּמִצְרַיִם - (שמות יב) וַיְהִי
בְּחֲצֵי הַלַּיְלָה. וּבְמִקְוֹמוֹת רַבִּים
בַּתּוֹרָה כֵּן נִמְצָא. וְדוֹד הָיָה יוֹדֵעַ.

[ומה] וּמִזֵּינן הָיָה יוֹדֵעַ? אֵלֶּא כֵּן

בְּכֹל בַּיְתָא, וּכְדִין הוּא פְּלָגוֹת לַיְלָא מִמֶּשׁ.
וְחַד סָבָא הָוָה לִי דְהוּוּהָ גַם בְּכֹל פְּלָגוֹת
לַיְלָא וְאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא וּבְגִינֵי כֵף
עֲבַד הָאִי. אָמַר רַבִּי אָבָא בְּרִיךְ רַחֲמָנָא
דְּשִׁדְרָנִי הָכָא. בְּפְּלָגוֹת לַיְלָא נָהִים הָהוּא
גְּלָגַל דְּקִיטָפָא, קָמוּ רַבִּי אָבָא וְרַבִּי יַעֲקֹב,
שָׁמְעוּ לְהָהוּא גְּבָרָא דְהוּוּהָ יְתִיב בְּשַׁפּוּלֵי
בַּיְתָא וְתָרִין בְּנוֵי עַמִּיהָ וְהוּוּהָ אָמַר
כְּתִיב, (תהלים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת
לָךְ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךְ, מָאִי קָא חֲמָא דָּוִד
דְּאִיהוּ אָמַר חֲצוֹת לַיְלָה וְלֹא בְּחֲצוֹת לַיְלָה.
אֵלֶּא חֲצוֹת לַיְלָה וְדָאֵי, לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אָמַר הָכִי. וְכִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכִי אֶקְרִי.
אֵינן, דְּהָא חֲצוֹת לַיְלָה מִמֶּשׁ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אַשְׁתַּכַּח וְסִיעֵתָא דִּילֵיהָ וּכְדִין הִיא שְׁעֵתָא
דְּעִיל בְּגִנְתָּא דְּעָדָן לְאַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם
צְדִיקֵינָא.

אָמַר רַבִּי אָבָא לְרַבִּי יַעֲקֹב וְדָאֵי נִשְׁתַּתְּפָה
בְּשְׂכִינְתָּא וְנִתְחַבֵּר כְּחַדָּא, קָרִיבוּ
וְיִתִּיבוּ עִמִּיהָ, אָמְרוּ לֵיהָ אֵימָא מְלָה דְּפּוּמָךְ
דְּשִׁפִיר קְאִמְרָתְךָ. מִנָּא לָךְ הָאִי. אָמַר לוֹן מְלָה
דָּא אוֹלִיפְנָא מִסְבָּאֵי. וְתוּ הָוָה אָמַר דְּתַלְתָּ (נ"א
דְּתַחֲלַת) שְׁעֵתֵי קָמִייתָא דְּלַיְלָא כֹּל דְּיִנֵּין דְּלִתְתָּא
מִתְעָרִין וְאִזְלִין וְשִׁאטִּין בְּעַלְמָא.

בְּפְּלָגוֹת לַיְלָא מִמֶּשׁ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אַתְעָר בְּגִנְתָּא דְּעָדָן וְדִינֵין דְּלִתְתָּא לָא
מִשְׁתַּפְּחוּ. וְכֹל נִימוּסֵין דְּלַעִילָא בְּלַיְלָא לָא
אַשְׁתַּכַּחוּ אֵלֶּא בְּפְּלָגוֹת לַיְלָא מִמֶּשׁ. מְנַלְן
מֵאֲבָרָהֶם דְּכְתִיב וַיִּחַלַק עֲלֵיהֶם לַיְלָה.
בְּמִצְרַיִם (שמות יב) וַיְהִי בְּחֲצֵי הַלַּיְלָה, וּבְאַתְרֵין
סְגִיאֵין בְּאוֹרֵייתָא הָכִי אַשְׁתַּכַּח. וְדוֹד הָוָה
יֹדֵעַ.

(ומה) וּמִנָּא הָוָה יֹדֵעַ. אֵלֶּא הָכִי אָמַר סָבָא.

אמר ה'קן, שְמִלְכוּתוֹ תְלוּיָה בְזָה
[הלילה], וְעַל זֶה עוֹמֵד בְּשַׁעַר הַזֶּה
וְאוֹמֵר שִׁירָה, וְלִכְן קָרָא לְקֹדֶשׁ-
בְּרוּךְ הוּא חֲצוֹת לִילָה [ממש]
אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ וְגו', שֶׁהָרִי כָל
הַדְּיָנִים תְלוּיִים מִכָּאן, וְדִינֵי
הַמְלָכוֹת נִמְצָאִים מִכָּאן. וּבְאִתָּהּ
הַשַּׁעַר נִקְשֵׁר דָּוֵד בָּהּ, וְקָם וְאָמַר
שִׁירָה. בָּא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקוּ. אָמַר
לוֹ, וְדַאי כִּף הוּא. בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן
שְׁשַׁלְחֵנִי לְכָאן.

בֵּא רָאָה, הַלִּילָה הוּא דִין בְּכָל
מְקוֹם, וְהָרִי הִקְמֵנו אֶת הַדְּבָרִים,
וְכִף הוּא וְדַאי, וְהָרִי הַעֲרַתִּי לְפָנֵי
רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר אוֹתוֹ הִילָד בְּנוֹ
שָׁל אוֹתוֹ הָאִישׁ, אִם כִּף, לְמָה
כְּתוּב חֲצוֹת לִילָה? אָמַר לוֹ, הָרִי
נִאֲמַר שֶׁבְּחֲצוֹת הַלִּילָה מִתְעוֹרְרֵת
מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם.

אָמַר, אֲנִי שְׁמַעְתִּי דְבַר. אָמַר לוֹ
רַבִּי אַבָּא, אָמַר בְּנֵי טוֹב, שֶׁהָרִי
דְבַר פִּיךָ יִהְיֶה קוֹל הַמְּאוֹר. אָמַר,
אֲנִי שְׁמַעְתִּי, שֶׁהָרִי הַלִּילָה הוּא
דִין הַמְלָכוֹת, וּבְכָל מְקוֹם הוּא
דִין. וְזֶה שְׁאֲמַר חֲצוֹת, מִשּׁוּם
שִׁינּוּקָת בְּשָׁנֵי גִּנּוּים [הצות] - בְּדִין
וְחֶסֶד. וְדַאי שֶׁהַמְחַצֵּית
הַרְאֵשׁוּנָה הִיא דִין, שֶׁהָרִי
בַּמְחַצֵּית הַאֲחֵרֶת הִיא מְאִידָה
כְּפִיָּה בְּצַד הַחֶסֶד, וְעַל כֵּן חֲצוֹת
לִילָה כְּתוּב וְדַאי.

קָם רַבִּי אַבָּא וְשָׁם יָדוּ בְּרֵאשׁוּ
וּבְרַךְ אוֹתוֹ. אָמַר, וְדַאי חֲשַׁבְתִּי
שְׂאִין נִמְצָאֵת חֲכָמָה, רַק בְּאוֹתָם
הַצְּדִיקִים שְׁזָכּוּ בָּהּ. כְּעַת רְאִיתִי
שֶׁאֲפִלוּ יְלָדִים בְּדוֹר שֶׁל רַבִּי
שְׁמַעוֹן זָכוּ לְחֲכָמָה עֲלוּנָה.
אֲשֶׁרִיךְ רַבִּי שְׁמַעוֹן! אוֹי לְדוֹר
שֶׁאֲתָה תִּסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ! יָשׁבוּ עַד
הַבִּקְרָה וְהִתְעַסְקוּ בַתּוֹרָה.

פָּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, וְעַמְּךָ כָּלָם
צְדִיקִים וְגו'. הַדְּבַר הַזֶּה הָרִי
בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים, מֵה טַעַם
כְּתוּב [ישעיהו] וְעַמְּךָ כָּלָם צְדִיקִים,

דְּמַלְכוּתָא דִּילִיָּה בְּהָאִי [ליליא] תְּלִיא. וְעַל דָּא
קָאִים בְּהֵיא שְׁעֵתָא וְאָמַר שִׁירָתָא, וְלִהְכִי
קְרִיִיָּה לְקֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא חֲצוֹת לִילָה מִמֶּשׁ,
אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ וְגו' דְּהָא כָּל דִּינִין תְּלִיִין
מִהֶכָּא, וְדִינִין דְּמַלְכוּתָא מִהֶכָּא מִשְׁתַּפְּחִין,
וְהֵיא שְׁעֵתָא אֲתַקְטִיר בָּהּ דָּוֵד וְקָם וְאָמַר
שִׁירָתָא. אָתָּא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקִיָּה, אָמַר לִיָּה
וְדַאי הֶכִי הוּא בְּרִיךְ רַחֲמֵנָא דְשִׁדְרֵנִי הֶכָּא.

תָּא חֲזִי, לִילָה דִינָא בְּכָל אֲתֵר וְהָא אוּקִימְנָא
מִיָּלִי, וְהֶכִי הוּא וְדַאי, וְהָא אֲתַעַר קָמִי
דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר הֵהוּא יְנוּקָא בְּרִיָּה דְהֵהוּא
גְּבָרָא אִי הֶכִי אֲמַאי כְּתִיב חֲצוֹת לִילָה. אָמַר
לִיָּה הָא אֲתַמַּר בְּפַלְגוֹת לִילָא מַלְכוּתָא
דְשִׁמְיָא אֲתַעַרְתָּ.

אָמַר אָנָּא שְׁמַעְנָא מְלָה. אָמַר לִיָּה רַבִּי אַבָּא,
אִימָא בְּרִי טַב דְּהָא מְלָה דְּפוּמָךְ קָלָא
דְּבוּצִינָא לְהוּי. אָמַר אָנָּא שְׁמַעְנָא דְּהָא לִילָה
דִינָא דְּמַלְכוּתָא אִיהוּ וּבְכָל אֲתֵר דִינָא הוּא,
וְהָא דְּקָאֲמַר חֲצוֹת, בְּגִין דִּינִיקָא בְּתָרִי גְּוֹנִי
[הצות] בְּדִינָא וְחֶסֶד, וְדַאי פְּלִגּוּתָא קְדָמִיתָא
דִינָא הוּא, דְּהָא פְּלִגּוּתָא אֲחֵרָא נְהִירוּ אֲנַפְּהָא
בְּסִטְרָא דְּחֶסֶד. וְעַל דָּא חֲצוֹת לִילָה כְּתִיב
וְדַאי.

קָם רַבִּי אַבָּא וְשׁוּי יְדוּי בְּרִישִׁיָּה וּבְרַכִּיָּה,
אָמַר וְדַאי חֲשִׁיבְנָא דְּחֲכָמָתָא לָא
אֲשַׁתְּכַח בַּר בְּאֵנוּן זְפָאִי דְּזָכוּ בָּהּ. הַשְׁתָּא
חֲמִינָא דְּאֲפִילוּ יְנוּקֵי בְּדָרָא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן זָכוּ
לְחֲכָמָתָא עֲלָאָה. זְפָאָה אֲנָתְ רַבִּי שְׁמַעוֹן. וּוי
לְדָרָא דְּאֲנָתְ תִּסְתַּלֵּק מִגְּוִיָּה. יִתְּבוּ עַד
[דף צג ע"ב] צְפָרָא וְאֲשַׁתְּדִלוּ בְּאוּרִיָּתָא.

פָּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר [ישעיהו] וְעַמְּךָ כָּלָם
צְדִיקִים וְגו'. מְלָה דָּא הָא אוּקְמוּהָ
חֲבָרִיָּא מְאִי טַעַמָּא כְּתִיב וְעַמְּךָ כָּלָם צְדִיקִים,

וכי כל ישראל הם צדיקים? והרי כמה רשעים יש בישראל, כמה חוטאים וכמה רשעים שעוברים על מצוות התורה.

אלא כף שנה בסוד המשניות: אשריהם ישראל שעושים קרבן של רצון לקדוש-ברוך-הוא, שמקריבים את בנייהם לשמונה ימים לקרבן, וכשנמולים, נכנסים לחלק הטוב של הקדוש ברוך הוא, שכתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. וכיון שנקנסו בחלק הזה של הצדיק, הם נקראים צדיקים. ודאי כלם צדיקים.

ועל כן לעולם יירשו ארץ, ככתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא בם, וכתוב זה השער לה צדיקים יבאו בו, אותם שנמולו ונקראים צדיקים. נצר מטעי - נצר מאותם הנטיעות שנטע הקדוש ברוך הוא בגן עדן. הארץ הזו היא אחת מהן, ועל כן יש לישראל חלק טוב לעולם הבא, וכתוב (שם לו) צדיקים יירשו ארץ. (יסעיה ס) לעולם יירשו ארץ, מה זה לעולם? כמו שבארנו במשנתנו, והרי הדבר הזה נתבאר בין החברים. [ולמרנו, מה ראה הכתוב שלא נקרא אברהם עד עתה?]¹ ו"א בא ראה הקדוש ברוך הוא לא קרא לאברהם אברהם עד עתה, מה הטעם? אלא כך בארנו, שער עתה לא נמול, וכשנמול, התמברה בו ה"א הזו ושרתה בו]. אלא כף בארנו, שער עכשו לא נמול, וכשנמול, התחבר לה"א הזו והשכינה שרתה בו, ואז נקרא אברהם.

והינו מה שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. ושנה בה' בראם, ושנה באברהם. מה אומרים? אלא זה חסד זוז השכינה, והכל יורד יחד, והדבר לא קשה, וזה וזה הנה.

אמר רבי יעקב לרבי אבא, ה'ה

וכי כלהו ישראל צדיקי ניהו. והא כמה חייבין אית בהו בישראל כמה חטאין וכמה רשיעין דעברין על פקודי אורייתא.

אלא הכי תנא ברזא דמתניתין. זכאין אנון ישראל דעבדין קרבנא דרעוא לקדשא בריך הוא דמקריבין בנייהו לתמניא יומין לקרבנא, וכד אתגזרו עאלו בהאי חולקא טבא דקדשא בריך הוא דכתיב, (משלי י) וצדיק יסוד עולם. פיון דעאלו בהאי חולקא דצדיק אקרון צדיקים, ודאי כלם צדיקים.

ועל כן לעולם יירשו ארץ. ככתוב, (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא בם.

וכתיב זה השער ליי צדיקים יבאו בו. אנון דאתגזרו ואקרון צדיקים. נצר מטעי. נצר מאנון נטיעין דנטע קדשא בריך הוא בגנתא דעדן האי ארץ חד מנייהו, ועל כן אית להו לישראל חולקא טבא בעלמא דאתי וכתוב, (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ. (ישעיה ס) לעולם יירשו ארץ. מהו לעולם. כמה דאוקימנא במתניתא דילן, והא אתמר האי מלה בין חבריא. (ותאנא מאי קא חמא קרא ולא אקרי אברהם עד השתא).

(נ"א תא חו, קדשא בריך הוא לא קרא לאברהם אברהם עד השתא מאי טעמא. אלא הכי אוקימנא דעד השתא לא אתגזר, וכד אתגזר אתחבר

ביה האי ה"א ושרתה ביה), אלא הכי אוקימנא דעד השתא לא אתגזר, וכד אתגזר אתחבר בהאי ה' ושכינתא שריא ביה וכדין אקרי אברהם.

והינו דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. ותאנא בה' בראם.

ותאנא באברהם. מאי קאמרי אלא דא חסד ודא שכינתא וכלא נחית פחדא, ולא קשיא מלה והאי והאי הוי.

אמר רבי יעקב לרבי אבא ה' דהבראם

הזו של הפראם היא קטנה, וה' של הלה' (דברים לב) - גדולה. מה בין זה לזה? אמר לו, זו שמטה, וזה יובל, [נש ששונים שהכל אחד. שכאשר מאיר מהצדיק, אז עומדת בשלמות והיא גדולה, שהרי מוארת כראוי. ופעמים שלא עומדת בשלמות ויונקת מצד האחר, אז היא קטנה]. ומשום כך לפעמים שהלכנה עומדת בשלמותה, ולפעמים בחסרונה, ובכפיה נמצא ונדע, והפל יפה, וזה הוא ברור הדבר.

אמר רבי אבא, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל שאר העמים ונתן להם אות הברית הזו, שכל מי שיש בו אות הברית הזו, אין יורד לגיהנם אם הוא שומר אותו פראוי, שאין מכניס אותו לרשות אחרת ולא משקר בשם המלך. שכל מי שמשקר בזה, כמי שמשקר בשמו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב (דושה ה) בה' בגדו כי בנים זרים ילדו.

עוד אמר רבי אבא, בזמן שהאדם מעלה את בנו להכניסו לברית הזו, קורא הקדוש ברוך הוא לפמליא שלו ואומר, ראו איזו ברך עשיתי בעולם! באותה השעה מזדמן [לו] אליהו, וטס את העולם בארבע טיסות ומזדמן לשם, ועל זה שנינו שצריך אדם לתקן כפסא אחר לכבודו, ויאמר: זה הפסא של אליהו. ואם לא, אינו שורה שם. והוא עולה ומעיד לפני הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, בראשונה כתוב (מלכים א-ט) מה לך פה אליהו וגו', וכתוב קנא קנאתי לה' אליהי צבאות פי עזבו בריתך בני ישראל וגו'. אמר לו, חייך, שפכל מקום שהרשם הקדוש הזה ירשמו אותו בני בשרם, אתה תזדמן לשם. והפה שהעיד

זעירא, וה' (דברים ל"ב ו) דהליי רברבא, מה בין האי להאי, אמר ליה דא (שכינתא) שמיטה, ודא יובלא (ואית דמתני דכלא מה, דבר מנתרא מצדיק כדון קיימא באשלמותא וה' רברבא, דהא מתנתרא כדקא יאות, ולזמני דלא קיימא באשלמותא ונקא מספרא אחרא כדון ה"א זעירא) ובגין כך זמנין דסיהרא קיימא באשלמותא וזמנין בפגימותא, ובאנפיה אשתכח ואשתמודע וכלא שפיר. והאי איהו ברירא דמלה.

אמר רבי אבא זכאין אנון ישראל דקדשא בריך הוא אתרעי בהון מפל שאר עמין, ויהיב לון את קיימא דא, דכל מאן דאית ביה האי את, לא נחית לגיהנם אי איהו נטיר ליה פדקא יאות דלא עייל ליה ברשותא אחרא ולא משקר בשמיה דמלכא, דכל מאן דמשקר בהאי, כמאן דמשקר בשמיה דקדשא בריך הוא דכתיב, (דושה ה) ביי בגדו כי בנים זרים ילדו.

תו אמר רבי אבא בזמנא דבר נש אסיק בריה לאעליה להאי ברית, קרי קדשא בריך הוא לפמליא דיליה ואמר חמו מאי בריה עבדית בעלמא. ביה שעתא אזדמן (ליה) אליהו וטאס עלמא בארבע טאסין ואזדמן תמן. ועל דא תנינן דבעי בר נש לתקנא כרסייא אחרא ליקרא דיליה, ויימא דא כרסייא דאליהו, ואי לאו לא שרי תמן. והוא סליק ואסהיד קמי קדשא בריך הוא.

תא חזי, בקדמיתא כתיב, (מלכים א ט) מה לך פה אליהו וגו'. וכתוב קנא קנאתי ליי אליהי צבאות פי עזבו בריתך בני ישראל וגו'. אמר ליה חייך בכל אתר דהאי רשימא קדישא ירשמון ליה בני בבשרהון אנת תזדמן תמן, ופומא דאסהיד דישראל עזבו, הוא יסהיד דישראל מקיימין האי קיימא.

שישראל עזבו, הוא יעיד
שישראל מקימים את הברית
הזו. והרי שנינו, על מה נענש
אליהו לפני הקדוש ברוך הוא?
על שאמר לשון הרע על בניו.

ביתנים בא אור היום, והיו
אומרים דברי תורה. קמו ללכת,
אמר לו אותו האיש, במה
שעסקתם בלילה הזה השלימו.
אמרו, מה הוא? אמר לו, שתראו
למחר את פניו של בעל הברית,
שהרי אשתי בקשה את הבקשה
הזו מכם, ומילת הברית של בני
שנולד לי - למחר תהיה ההלולא
שלו. אמר רבי אבא, זו היא
בקשה של מצוה, ונשב לראות
את פני השכינה.

חבו כל אותו היום. באותו
הלילה פנס אותו האיש את כל
אוהביו, וכל אותו הלילה
התעסקו בתורה, ולא היה מי
שישן. אמר להם אותו האיש,
בבקשה מכם, כל אחד ואחד
יאמר דבר חדש בתורה.

פתח אחד [רבי אבא] ואמר, (שופטים
ה) בפרע פְרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל
בַּהֲתַנְדֵּב עִם בְּרָכּוֹ ה'. מה ראו
דבורה וברק שפתחו בפסוק
הזה? אלא כף שנינו, אין העולם
מתקים אלא על הברית הזו,
שפתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי
יומם וְלִילָה וְגו'. שהרי שמים
וארץ על זה קימים. משום כן,
כל זמן שישראל מקימים את
הברית הזו, חקות שמים וארץ
עומדים בקיימם. וכל זמן שחס
ושלום מבטלים את הברית הזו,
אין שמים וארץ מתקיימים, ואין
נמצאות ברכות בעולם.

בא ראה, לא שלטו שאר העמים
על ישראל אלא כשבטלו מהם
את הברית הזו. ומה בטלו
מהם? שלא נפרעו ולא נתגלו.

בא ראה, לא שלטו שאר העמים

וְהָא תַנִּינָן עַל מָה אֲתַעֲנֵשׁ אֵלָיְהוּ קָמִי קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עַל דְּאָמַר דְּלִטּוּרָא עַל בְּנוֹי.

אֲדַהְבֵי הָוָה אֶתִּי נְהוּרָא דְיוֹמָא וְהוּוּ אֲמָרִי
מְלִי דְאֹרִייתָא. קָמוּ לְמִיזֵל. אָמַר
לִיה הֵהוּא גְבָרָא בְּמָה דְעַסְקִיתוּ בְּהַאי לִילָיָא
אֲשְׁלִימוּ. אֲמָרִי מָאי הוּא. אָמַר לְהוּ דְתַחֲמוּן
לְמַחַר אֲנַפּוּי דְמָרִיָּה דְקַיִמָא, דְהָא דְבִיתָאִי
בְּעָאֵת בְּעוֹתָא דָא מְנַיִכוּ. וְגַזַּר קַיִמָא דְבְרִי
דְאֲתִיילִיד לִי, לְמַחַר לִיהוּי הַלּוּלָא דִילִיהּ.
אָמַר רַבִּי אַבָּא הָאִי בְּעוֹתָא דְמַצּוּהָ אִיהוּ
וְלְמַחֲמִי אֲפִי שְׂכִינְתָא נִיתִיב.

אֲוֹרִיבוּ כָּל הֵהוּא יוֹמָא, (דף צג ע"ב) בַּהֲהוּא
לִילָיָא כְּנֵשׁ הֵהוּא גְבָרָא כָּל אַנּוּן
רַחִימוּי, וְכָל הֵהוּא לִילָיָא אֲשַׁתְּדְלוּ בְּאֹרִייתָא
וְלֹא הָוָה מָאן דְנָאִים, אָמַר לְהוּ הֵהוּא גְבָרָא
בְּמָטוּ מְנַיִכוּ כָּל חַד וְחַד לִימָא מְלָה חֲדָתָא
דְאֹרִייתָא:

פְתַח חַד (רבי אבא) וְאָמַר (שופטים ה) בְּפָרוּעַ פְּרָעוֹת
בְּיִשְׂרָאֵל בַּהֲתַנְדֵּב עִם בְּרָכּוֹ יִי. מָאי קָא
חָמוּ דְבוּרָה וְבָרַק דְפְתַחוּ בְּהַאי קָרָא. אֵלָא
הָכִי תַנִּינָן לִית עֲלֵמָא מְתַקִּימָא אֵלָא עַל הָאִי
בְרִית דְכְתִיב, (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם
וְלִילָה וְגו'. דְהָא שְׂמִיָא וְאַרְעָא עַל דָּא קַיִמִין.
בְּגִין כֵּן כָּל זְמַנָּא דְיִשְׂרָאֵל מְקַיִמִין הָאִי
בְרִית, נְמוּסִי שְׂמִיָא וְאַרְעָא קַיִמִין
בְּקִיּוּמֵיהוּ, וְכָל זְמַנָּא דְחַס וְשְׁלוֹם יִשְׂרָאֵל
מְבַטְלִין הָאִי בְרִית, שְׂמִיָא וְאַרְעָא לֹא
מְתַקִּימִין, וּבְרָכָאן לֹא מְשַׁתְּפַחִין בְּעֲלֵמָא.

תָּא חֲזִי, לָא שְׁלִיטוּ שְׂאָר עַמִּין עַל יִשְׂרָאֵל
אֵלָא כַּד בְּטִילוּ מְנַיִיהוּ קַיִמָא דָּא. וּמָה
בְּטִילוּ מְנַיִיהוּ. דְלֹא אֲתַפְרְעֵן וְלֹא אֲתַגְלִיִין.
וְעַל דָּא כְּתִיב וַיַּעֲזְבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְיָ וְגו'.

ועל זה כתוב (שמואל א-יב) וַיַּעֲזְבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּמְכְּרוּ אֶת ה' וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה'

ממש. עד שבאה דבורה ונדבה את כל ישראל לדבר הזה, אז נכנעו שונאיהם תחתייהם.

והיגו מה ששנינו, שאמר הקדוש ברוך הוא ליהושע, וכי ישראל הם אטומים ולא נפרעו ולא התגלו ולא מקימים את בריתי, ואפה רוצה להכניסם לארץ ולהכניע את שונאיהם? (יהושע ה) שוב מל את בני ישראל שנית. ועד שנפרעו ונתגלתה הברית הזו, לא נכנסו לארץ ולא נכנעו שונאיהם. אף כאן, פיון שהתנדבו ישראל באות הזו, נכנעו שונאיהם תחתייהם וחררו הפרכות לעולם. זהו שפתיב בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'.

קם אחר, פתח ואמר, (שמות ד) ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו. את מי? את משה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אפה הולך להוציא את ישראל ממצרים ולהכניע מלך גדול ושליט, ואפה שכחת ממך את הברית, שבנדך לא נמול? מיד - ויבקש המיתו.

רמדנו, ירד גבריאל בשלהבת של אש לשרף אותו, ונרמז לנחש אחד שורף לשאף אותו לתוכו. למה נחש? אמר לו הקדוש ברוך הוא, אפה הולך להרג את הנחש הגדול והחזק, ובנדך לא נמול?! מיד נרמז לנחש אחד להרג אותו, עד שראתה צפורה ומלה את בנה ונצול. זהו שפתיב ותקח צפורה צר. מה זה צר? אלא רפואה. ומה הרפואה? שפתיב ותכרת את ערלת בנה. שנגנצה בה רוח הקדש.

קם אחר ואמר, (בראשית מה) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו'. וכי למה קרא להם,

וימכרו אותם ביד סיסרא, ויעזבו את יי ממש. עד דאתת דבורה ואתנדבת לכל ישראל במלה דא, כדין אתפנעו שונאיהון תחותייהו. והיינו דתנינן דאמר קדשא בריך הוא ליהושע וכי ישראל אטימין אנון ולא אתפרעו ולא אתגלייא ולא קיימין קיימא דילי, ואת בעי לאעלא להו לארעא ולאכנעא שונאיהון. (יהושע ה) שוב מול את בני ישראל שנית. ועד דאתפרעו ואתגלייא האי ברית לא עאלו לארעא ולא אתפנעו שונאיהון. אוף הכא כיון דאתנדבין ישראל בהאי את אתפנעו שונאיהון תחותייהו וברכאן אתחזרו לעלמא הדא הוא דכתיב בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו יי.

קם אחרא פתח ואמר, (שמות ד) ויהי בדרך במלון ויפגשוהו יי ויבקש המיתו למאן למשה. אמר ליה קדשא בריך הוא וכי את אזיל לאפקא ית ישראל ממצרים ולאכנעא מלכא רב ושליטא, ואת אנשיית מנך קיימא. דברך לא אתגזר, מיד ויבקש המיתו.

תאנא נחת גבריאל בשלהובא דאשא לאוקדיה, ואתרמיז חד חיויא מתוקדא לשאפא ליה בגויה. אמאי חיויא, אמר ליה קדשא בריך הוא את אזיל לקטלא חיויא רברבא ותקיפא וברך לא אתגזר. מיד אתרמיז לחד חיויא לקטלא ליה, עד דחמת צפורה וגזרת לברה ואשתזיב הדא הוא דכתיב ותקח צפורה צור. מהו צור, אלא אסוותא. ומאי אסוותא דכתיב ותכרות את ערלת בנה. דנגנצא בה רוח קדשא.

קם אחרא ואמר (בראשית מה) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו'. וכי אמאי קרי להו והא קריבין הוו גביה. אלא

והרי הם היו קרובים אליו? אלא בשעצה שאמר להם אני יוסף אחיכם, תמהו ושראו אותו במלכות עליונה. אמר יוסף, המלכות הזו, משום זה הירוחתי אותה. גשו נא אלי ויגשו, שהראה להם את ברית המילה. אמר, זו גרמה לי את המלכות הזו, משום ששמרתי אותה.

מכאן למדנו, שמי ששומר את אות הברית הזו, המלכות שמונה לו. מנין לנו? מבצע, שפתיב (רות א) חי ה' שכבי עד הבקר. שיצרו ה'ה מתגרה בו, עד שנשבע שבועה ושמר את הברית הזו, משום כך זכה שיצאו ממנו מלכים שליטים על כל שאר המלכים, והמלך המשיח שנקרא בשמו של הקדוש ברוך הוא.

פתח אחר ואמר, כתוב (תהלים כו) אם תחנה עלי מחנה וגו'. כך שנינו, בזאת אני בוטח, מה זה בזאת? זו אות הברית המזמנת תמיד אצל אדם, ונרמזה למעלה. ומשום כך נאמר בזאת, כמו שפתיב זאת אות הברית, זאת בריתי, והכל בדרגה אחת. ושנינו, זה וזאת הם בדרגה אחת ולא נפרדים. ואם תאמר, אם כך, הרי שאר בני האדם כך, למה דוד בלבדו ולא אחר? אלא משום שהיא אחוזה בו ונרמזה בו, והיא כתר המלכות.

בא ראה, משום שאת הזאת הזו לא שמר אותה דוד המלך כראוי, המלכות העברה ממנו כל אותו הזמן. וכך למדנו, הזאת הזו נרמזה במלכות שלמעלה, ונרמזה בירושלים, הקריה הקדושה. באותה השעה שדוד עבר עליה, יצא קול ואמר: דוד, במה שנקשרת תותר. אותך (שמואל ב-יב) הנני מקים עליך רעה

בשעתא דאמר לון אני יוסף אחיכם. תוהו דחמו ליה במלכו עלאה. אמר יוסף מלכו דא בגין דא רוחנא ליה, גשו נא אלי ויגשו, דאחזי להו האי קיימא דמילה, אמר דא גרמת לי מלכו דא בגין דנטרית לה.

מכאן אוליפנא מאן דנטיר להאי את קיימא מלכו אתנטרת ליה. מנלן מבצע דכתיב, (רות א) חי יי שכבי עד הבקר דהוה מקטרג ליה יצריה עד דאומי אומאה ונטיר להאי ברית, בגין כך זכה דנפקו מניה מלכין שליטין על כל שאר מלכין, ומלפא משיחא דאתקרי בשמא דקדשא בריך הוא:

פתח איךך ואמר כתיב, (תהלים כו) אם תחנה עלי מחנה וגו'. הכי תאנא בזאת אני בוטח, מהו בזאת, דא את קיימא דזמינא תדיר גבי בר נש ואתרמיזא לעילא, ובגיני כך אתמר בזאת כמה דכתיב זאת אות הברית. זאת בריתי. וכלא בחד דרגא. ותאנא זה וזאת בחד דרגא אנון ולא מתפרשן. ואי תימא אי הכי הא שאר בני עלמא הכי. אמאי דוד בלחודוי ולא אחרא. אלא בגין דאחידא ביה ואתרמיזא ביה והוא כתרא דמלכותא.

תא חזי, בגין דהאי זאת לא נטר ליה דוד מלפא כדקא חזי, מלכותא (דף טז ע"א) אתעדי מניה פל ההוא זמנא. והכי אוליפנא האי זאת אתרמיזא במלכותא דלעילא, ואתרמיזא בירושלם קרתא קדישא. בההיא שעתא דדוד עבר עליה, נפק קלא ואמר דוד במה דאתקטרת תשתרי. לך טרדין מירושלם ומלכותא אתעדי מינה. מנא לן דכתיב, (שמואל ב יב) הנני מקים עליך רעה מביתך. מביתך דייקא והכי הוה במה דעבר ביה אתענש,

טורדים מירושלים, והמלכות תוסר ממך. מנין לנו? שפתיב

ומה דוד מלפא הכי שאר בני עלמא על אחת כמה וכמה.

פתח אידך ואמר (תהלים צד) לולי יי עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. תאנא במה זכאן ישראל דלא נחתי לגיהנם פשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות ולא אתמסרן בידי דדומה, (אלא) בהאי את.

דהכי תאנא בשעתא דבר נש נפיק מעלמא כמה חבילי (מלאכי חבלה) טהירין אתפקדן עליה. זקפין עינא וחמאן האי את דהוא קיימא דקודשא, אתפרשן מגיה, ולא אתייהיב בידי דדומה לנחתא לגיהנם, דכל מאן דאתמסר בידי נחית לגיהנם ודאי, ומהאי את דחלין עלאין ותתאין, ודינין בישין לא שלטין ביה בפר נש אי איהו זכי לנטורי ליה להאי את, בגין דהוא אתאחיד בשמא דקדשא בריך הוא.

ביון דדוד מלפא לא נטר את קיימא דא כדקא חזי, אתעדי מגיה מלכותא ואתטריד מירושלם. מיד דחיל דסבר דייחתון ליה מיד וימסרון ליה בידי דדומה וימות בההוא עלמא, עד דאתבשר ביה דכתיב, (שמואל ב ב) גם יי העביר חטאתך לא תמות. ביה שעטא פתח ואמר לולי יי עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי.

פתח אידך ואמר מאי האי (דכתיב) דאמר דוד והראני אותו ואת נהו. (מאי והראני אותו ואחר כך ואת נהו), מאן יכיל למחמי ליה לקדשא בריך הוא. אלא הכי תנינן בההיא שעטא דאתגזר עליה ההוא עונשא, ודוד ידע דעל דלא נטר האי את פדקא יאות אתענש בהאי, דכלא כחדא אחידא, וכלא מתרמיז בהאי את, ולא האות הזו פראוי נענש בזה, שהכל יחד אחוז, והכל נרמז באות הזו, ולא נקרא צדיק מי שאינו

מביתך. מביתך במדיק. וכן היה. במה שעבר עליו נענש. ומה דוד המלך כף - שאר בני העולם על אחת כמה וכמה.

פתח אחר ואמר, (תהלים צד) לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. למדנו, במה זוכים ישראל שאינם יורדים לגיהנם כמו שאר העמים עובדי עבודה זרה, ואין נמסרים בידי דומה? (אלא) באות הזו.

שכך למדנו, בשעה שאדם יוצא מן העולם הזה, כמה קבוצות של (מלאכי חבלה) מחבלים נפקדים עליו. מרימים עינים ורואים את האות הזו, שהיא ברית הקדש, ונפרדים ממנו, ואינו נתן בידי דומה לרדת לגיהנם. שכל מי שנמסר בידו, ודאי יורד לגיהנם. ומהאות הזו פוחדים עליונים ותחתונים, והדינים הרעים אין שולטים בו באדם אם הוא זוכה לשמר את הברית הזו, משום שהוא נאחז בשמו של הקדוש ברוך הוא.

ביון שדוד המלך לא שמר את אות הברית הזו פראוי, העברה ממנו המלכות, ונטרד מירושלים. מיד פחד, כי סבר שיורידו אותו מיד, וימסרו אותו ביד דומה וימות בעולם ההוא, עד שהתבשר עליו, שכתוב (שמואל-ב ב) גם ה' העביר חטאתך לא תמות. באותה השעה פתח ואמר, לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי.

פתח אחר ואמר, מה זה [שכתוב] שאמר דוד (שם טו) והראני אותו ואת נהו? (מהו והראני אותו ואחר כך ואת נהו?) מי יכול לראות את הקדוש ברוך הוא? אלא כף שנינו, בשעה ההיא שגזר עליו אותו הענש, ודוד ידע שעל שלא שמר האות הזו פראוי נענש בזה, והכל נרמז באות הזו, ולא נקרא צדיק מי שאינו

שומר אותו פראוי - הנה מבקש בקשתו ואומר, והראני אתו ואת נהו.

מה זה אתו? [האות שלו, אות הברית, שנבר אותו של הקב"ה האות שלו] זו אות הברית [שלו] הקדושה, שהרי אני פוחד שאבדה ממני. מה הטעם? משום ששני אלו - המלכות וירושלים - אחוזות בזה. ומשום כך תלה בבקשתו אתו ואת נהו, שפתח המלכות של האות הזו למקומה, והכל דבר אחד.

פתח אחר ואמר, (איוב ט) ומבשרי אהיה אלוה. מה זה ומבשרי? הנה צריך להיות ומעצמי! אלא מבשרי ממש, ומה היא? שכתוב (ירמיה יא) ובשר קדש יעברו מעליך, וכתוב (בראשית יז) והיתה בריתי בבשרכם. ששנינו, בכל זמן שנרשם אדם ברשם הקדוש של האות הזו, ממנה רואה את הקדוש ברוך הוא, ממנו ממש, והנשמה הקדושה נאחזת בו.

ואם לא זוכה, שאינו שומר את האות הזו, מה כתוב? (איוב ד) מנשמת אלוה יאבדו, שהרי הרשם של הקדוש ברוך הוא לא נשמר. ואם זוכה ושומר אותו, אין השכינה נפרדת ממנו. מתי מתקיים בו? כאשר הוא נשא, והאות הזו נכנסת למקומה [ששנינו, מה הטעם וא"ו ה"א הולכות יחד? אלא אחת זכר ואחת נקבה]. משתתפים יחד, ונקרא שם אחד, אז שורה עליהם החסד העליון. באיזה מקום שורה? בצד הזכר. ומי החסד? חס"ד א"ל שבה ויוצא מהחכמה העליונה ומתעטר בזכר. ומשום כך נתבשרמת הנקבה. [נ"א ששנינו, הסוד של ו"ו ה"א אולין כחד ואנון חד, ברין משתתפים יחד והם אחד, אז שורה עליהם החסד העליון, ומתעטר בזכר ונתבשרמת הנקבה].

עוד שנינו, אלוה כף הוא. א"ל, אור החכמה. ו' זכר, ה' נקבה.

אקרי צדיק מאן דלא נטר ליה פדקא יאות, הנה בעי בעותיה ואמר (שמואל ב טו) והראני אתו ואת נהו.

מאי אותו, (אות דיליה אות הברית דהא אותו דקדשא ברוך הוא, את דיליה) דא את קיימא (דיליה) קדישא דהא דחילנא דאתאביד מנאי. מאי טעמא בגין דתרין אלין מלכותא וירושלם בהאי אחידן, ובגין כך תלי בבעותיה אותו ואת נהו דיתהדר מלכותא דהאי את לאתריה. וכלא חד מלה.

פתח איך ואמר (איוב ט) ומבשרי אהיה אלוה, מאי ומבשרי, ומעצמי מיבעי ליה. אלא מבשרי ממש. ומאי היא. דכתיב (ירמיה יא) ובשר קדש יעברו מעליך. וכתוב (בראשית יז) והיתה בריתי בבשרכם. דתניא בכל זמנא דאתרשים בר נש בהאי רשימא קדישא דהאי את, מניה חמי לקדשא ברוך הוא. מניה ממש. ונשמתא קדישא אתאחידת ביה. ואי לא זכי. דלא נטיר האי את. מה כתיב (איוב ד) מנשמת אלוה יאבדו. דהא רשימו דקודשא ברוך הוא לא אתנטיר. ואי זכי ונטיר ליה, שכינתא לא אתפרש מניה. אימתי מתקיימא ביה כד אתנסוב והאי את עייל באתריה, (מציון דתניא מאי טעמא וא"ו ה"א אולין כחד, אלא חד דכר וחד נוקבא) אשתתפו כחדא ואקרי חד שמא, פדין חסד עלאה שרייא עלייהו. באן אתר שריא בסטרא דדכורא. ומאן חס"ד חס"ד א"ל דאתי ונפק מחכמה עלאה ואתעטר בדכורא ובגין כך אתבסמת נוקבא. (נ"א דתנו רז"א דו"ו ה"א אולין כחדא כגוונא דדכר ונוקבא אשתתפו כחדא ואנון חד, ברין חסד עלאה שרייא עלייהו ואתעטר בדכורא ואתבסמת נוקבא).

תו תנינן אלוה הכי הוא א"ל נהירו דחכמתא. ו' דכר ה' נוקבא. אשתתפו

כְּשֶׁמִשְׁתַּתְּפִים יחד נקרא אלוה.
והנשמה הקדושה מהמקום הזה
נאחזת, והכל תלוי באות הזו,
ועל כן כתוב ומבשרי אחזה
אלוה. זו היא שלמות הכל,
מבשרי ממש, מהאות הזו ממש.
ועל כן אשריהם ישאל קדושים
שאחוזים בקדוש ברוך הוא,
אשריהם בעולם הזה ובעולם
הבא, עליהם כתוב (דברים ד) ואתם
הדבקים בה' וגו', ומשום כך
חיים כלכם היום.

אמר רבי אבא, ומה בכל כך
אתם חכמים, ואתם יושבים
כאן? אמרו לו, אם הצפרים
יעקרו ממקומם, לא יודעים לאן
טסות. זהו שכתוב (משלי כו)
כצפור נודדת מן קנה פן איש
נודד ממקומו.

והמקום הזה זכה אותנו לתורה,
והדרך הזו שלנו. בכל לילה,
חצי אנו ישנים, וחצי אנו
עוסקים בתורה. וכשאנו עומדים
בבקר, ריחות השדה ונהרות מים
מאירים לנו את התורה, והיא
מתישבת בלבנו. ואת המקום
הזה הרי דנו אותו למעלה פעם
אחת, וכמה שרי מגנים הסתלקו
באותו הדין על עגש התורה, ואז
ההשתדלות שלנו יומם ולילה
היא בתורה, והמקום הזה מסייע
לנו, ומי שנפרד מפאן, כמי
שנפרד מחיי העולם.

הרים ידו רבי אבא וברך אותם.
ישבו עד שהאיר היום. אחר
שהאיר היום, אמרו לאותם
התינוקות שלפניהם: צאו וראו
אם האיר היום, וכל אחד יאמר
דבר חדש בתורה לאיש הגדול
הזה. יצאו וראו שהאיר היום.
אמר אחד מהם, מזמנת ביום
הזה אש מלמעלה. אמר אחר,
ובכפית הזה. אמר אחר, זקן אחד
כאן שעתידי ביום הזה להשרף

כחדא אלוה אקרי. ונשמתא קדישא מהאי
אתר אתאחדת, וכלא תליא בהאי את. ועל
דא כתיב ומבשרי אחזה אלוה. דא
שלימותא דכלא, מבשרי ממש, מהאי את
ממש, ועל דא זכאין אנון ישראל קדישין
דאחידן ביה בקודשא בריה הוא, זכאין אנון
בעלמא דין ובעלמא דאתי, עלייהו כתיב,
(דברים ד) ואתם הדבקים ביי וגו', ובגין כך
חיים כלכם היום.

אמר רבי אבא ומה בכל כך אתון חכימין
ואתון יתבין הכא, אמרו ליה אי
צפוראה יתעקרו מאתרייהו (דף צד ע"ב) לא
ידעין לאן טאסן הדא הוא דכתיב, (משלי כו)
כצפור נודדת מן קנה פן איש נודד ממקומו.
ואתרא דא זכי לן לאורייתא, והאי אורחא
דילן. בכל ליליא פלגותא אנן
ניימין, ופלגותא אנן עסקין באורייתא. וכד
אנן קיימין בצפרא ריחי חקלא ונהרי מרא
נהרין לן אורייתא ואתיישבת בלבן ואתר דא
הא דיינוה לעילא זמנא חדא. וכמה סרכי
תריסין אסתלקו בההוא דינא על עונשא
דאורייתא, וכדין אשתדלותא דילן יממא
וליליא באורייתא הוא, ואתרא דא קא
מסייעא לן, ומאן דאתפרש מפאן, כמאן
דאתפרש מחיי עלמא.

זקוף ידוי רבי אבא וברך לון. יתבו עד
דנהר יממא. בטר דנהר יממא אמרו
לאנון דרדקי דקמייהו פוקו וחמו אי נהר
יממא, וכל חד לימא מלה חדתא דאורייתא
להאי גברא רבא. נפקו וחמו דנהר יממא.
אמר חד מנייהו זמין האי יומא אשא
מלעילא. אמר אחרא ובהך ביתא. אמר אחרא
חד סבא הכא דזמין האי יומא לאתוקדא

בְּאֵשׁ הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אֲבָא, הִרְחַמְן צִילָנוּ.

תָּמָה וְלֹא יָכַל לְדַבֵּר. אָמַר, עֲשֵׂן הַמְּלָכוֹת נִתְפָּס בְּאַרְצָן. וְכֵן הָיָה, שְׁהִיּוֹם הַהוּא רָאוּ הַחֲבֵרִים אֶת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וְהִקְפּוּ בְּאֵשׁ, וְרַבִּי אֲבָא לָהֶטּוּ פָּנָיו פְּאֵשׁ מִשְׁמַחַת הַתּוֹרָה.

שְׁנֵינוּ, כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא יֵצְאוּ כָּלֶם מִן הַבַּיִת, וְהַבַּיִת נִקְשַׁר בְּעֵשֶׂן, וְהָיוּ מְחַדְּשִׁים דְּבָרִים בְּתוֹכָם כְּאִלּוּ קִבְּלוּ הַיּוֹם הַהוּא תּוֹרָה מִהַר סִינַי. אַחַר שֶׁהִסְתַּלְקוּ, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים אִם הוּא יוֹם וְאִם לַיְלָה. אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּעוֹדֵנוּ עוֹמְדִים, יֹאמַר כָּל אֶחָד מֵעַמָּנוּ דְּבַר חֲדָשׁ שֶׁל חֲכָמָה לְקַשֵּׁר חֶסֶד לְבַעַל הַבַּיִת, בְּעַל הַהִלּוּלָא.

פֶּתַח אֶחָד וְאָמַר, (תהלים סח) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ וְגו'.

בַּתְּחִלָּה חֲצַרְיָהּ, לְאַחַר מִכָּן בַּיִתָּהּ, וְלְאַחַר מִכָּן הַיְכָלָהּ. זֶה פְּנִימֵי מִזְבֵּחַ, וְזֶה (נ"א לתוך) לְמַעְלָה מִזְבֵּחַ. יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ בַּתְּחִלָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשֶׁאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאָמַר לוֹ.

נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בַּיִתָּהּ לְאַחַר מִכָּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת. לֹא כְּתוֹב הַחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת. שָׂאֵם הָיָה כְּתוֹב כָּף, מִשְׁמַע שְׁחֻכְמָה נִקְרְאת בַּיִת. אֲלֵא כְּתוֹב בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת, הָיָה מֵה שְׁפָתוֹב (בראשית ב) וְנִהְרָ יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן וְגו'.

קְדוֹשׁ הַיְכָלָהּ לְאַחַר זֶה הוּא שְׁלָמוֹת הַכֹּל. שֶׁכָּף שְׁנֵינוּ, מֵה זֶה הַיְכָל? כְּלוֹמַר ה"י כ"ל, זֶה וְזֶה, וְהַכֹּל נִשְׁלָם יַחַד. מֵה מוֹכִיחַ רֹאשׁ הַכְּתוֹב שֶׁכְּתוֹב אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ? זֶה מִי שֶׁמְקַרֵּיב אֶת בְּנוֹ קְרִבָּן לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקִרְבָּן הַהוּא,

בְּנוֹרָא דָא, אָמַר רַבִּי אֲבָא רַחֲמָנָא לִישְׁבֵּן. תְּנוּזָה וְלֹא יָכִיל לְמַלְלָא, אָמַר קוֹטְרָא דְהוֹרְמָנָא בְּאַרְעָא אֲתַפְּסַת. וְכֵן הָיָה, דְּהָהוּא יוֹמָא חֲמוֹ חֲבֵרְיָא אִפִּי שְׂכִינְתָא וְאִסְתַּחֲרוּ בְּאִשָּׁא. וְרַבִּי אֲבָא אֲתַלְהִיטוּ אֲנַפּוּי כְּנוֹרָא מְחַדְּוֹתָא דְאוּרִייתָא.

תָּאנָא כָּל הַהוּא יוֹמָא לֹא נִפְקוּ כְּלָהוּ מִבַּיִתָא וּבַיִתָא אֲתַקְטַר בְּקִיטְרָא, וְהוּוּ חֲדַתָּאן מְלִי בְּגוּוּיָהוּ, כְּאִלּוּ קִבְּלוּ הַהוּא יוֹמָא אוּרִייתָא מִטּוֹרָא דְסִינַי. בְּתַר דְּאִסְתַּלְקוּ לֹא הוּוּ יוֹדְעֵי אִי הוּא יוֹמָא וְאִי לַיְלָא. אָמַר רַבִּי אֲבָא בְּעוֹד דְּאָנֹן קְיַיִמִין לִימָא כָּל חַד מִיָּנָן מְלָה חֲדַתָּא דְחֻכְמָתָא לְאַקְשָׁרָא טִיבוּ לְמֵאֲרִיָּה דְּבַיִתָא מְרִיָּה דְּהִלּוּלָא:

פֶּתַח חַד וְאָמַר (תהלים סח) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ וְגו'.

בְּקַדְמֵיתָא חֲצַרְיָהּ לְבַתֵּר בַּיִתָּהּ וּלְבַתֵּר הַיְכָלָהּ. דָּא פְּנִימָאָה מִן דָּא, וְדָא לְעֵילָא (נ"א לְגו) מִן דָּא. יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ בְּקַדְמֵיתָא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשֶׁאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאָמַר לוֹ.

נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בַּיִתָּהּ לְבַתֵּר כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (משלי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת. הַחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת לֹא כְּתִיב, דָּאִי כְּתִיב הָכִי, הָיָה מִשְׁמַע דְּחֻכְמָה בַּיִת אֲקָרִי, אֲלֵא כְּתִיב בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת, הָיִינוּ דְכְּתִיב, (בראשית ב) וְנִהְרָ יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן וְגו'.

קְדוֹשׁ הַיְכָלָהּ לְבַתֵּר דָּא הוּא שְׁלִימוֹ דְכֻלָּא, דְּהָכִי תְּנִינָן מֵהוּ הַיְכָל. כְּלוֹמַר ה"י כ"ל, הָאִי וְהָאִי. וְכֻלָּא אֲשַׁתְּלִים כְּחֲדָא. רִישָׁא דְקָרָא מֵה מוֹכַח דְכְּתִיב אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ. הָאִי מָאן דְּאֲקָרִיב בְּרִיָּה קְרִבָּנָא קָמִי קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא, רְעוּא דְקוֹדְשָׁא בְּרִיָּה

ומתרצה בו ומקרב אותו, ושם את מדורו בשני חדרים, ואוחז את זה ואת זה, שאותם השנים נקשרו יחד, שכתוב ישפן חצריה, ודאי שני חצריה.

משום כך החסידים הראשונים, זקנינו של פאן, פשמקריבים את בניהם לקרפן הזה, פותחים ואומרים: אשרי תבחר ותקרב ישפן חצריה. אותם שעומדים עליהם אומרים: נשבעה בטוב ביהוה אשר קדוש היכלך. אחר כך מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו. ואותם שעומדים עליהם אומרים: כשם שהכנסתו לבית וכו'. ושנינו, בתחלה יבקש אדם רחמים עליו, ואחר כך על האחר, שכתוב (ויקרא טז) וכפר בעדו - בתחלה, ואחר כך - ובעד פל קהל ישראל. ואנו לקחנו את הדרך הזה, וכך יפה וראוי לפנינו.

אמר רבי אבא, ודאי כך הוא ונאה הדבר. ומי שלא אומר כך, הוא מוציא את עצמו מעשרה חפות שעתידי לעשות הקדוש ברוך הוא לצדיקים בעולם הבא. וכלם נקשרים בזה. ומשום כך עשרה דברים של האמונה יש בפסוק הזה אשרי תבחר ותקרב וגו', ומפל דבר ודבר נעשית חפה אחת ממנה. אשרי חלקכם בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי התורה נקשרת בלבבכם פאלו עמדתם בגופכם בהר סיני בשעה שנתנה תורה לישראל.

פתח אחר ואמר, (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. שנינו, כל מי שמקריב את בנו לקרפן הזה, פאלו הקריב את כל הקרבנות של העולם לפני הקדוש ברוך הוא, וכאלו בנה

הוא בההוא קרבנא ואתרעי ביה וקריב ליה ושוי מדוריה בתרין אדרין ואחיד להאי ולהאי דאנון תרין אתקשרו פחדא. דכתיב ישפן חצריה. חצריה ודאי תרי.

בגני כך חסידי קדמאי סבאן דהכא כד מקריבין בגייהו לקרבנא דא. פתחי ואמרי אשרי תבחר ותקרב ישפן חצריה. אנון דקיימי עלייהו אמרי נשבעה בטוב ביהוה קדוש היכלך. לבתר מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו. ואנון דקיימי עלייהו אמרי כשם שהכנסתו לבית וכו'. ותנינן בקדמיתא לפעי בר נש רחמין עליה ולבתר על אחרא דכתיב, (ויקרא טז) וכפר בעדו בקדמיתא ולבתר ובעד פל קהל ישראל. ואנו אורחא דא נקטינן והכי שפיר וחיזי לקמאן.

אמר רבי אבא ודאי כך הוא ונאות מלה, ומאן דלא אמר הכי אפיק גרמיה מעשרה חפות דזמין קדשא בריך הוא למעבד לצדיקאי בעלמא דאתי, וכלהו מתקשרן בהאי. ובגני כך עשרה מילי דמהימנותא אית בהאי קרא אשרי תבחר ותקרב וגו'. וכל מלה ומלה חד חפה אתעביד מנה. זפאה חולקיכון בעלמא דא ובעלמא דאתי, דהא אורייתא מתקשרא בלבייכו כאלו קיימיתו (דף צה ע"א) בגופייכו בטורא דסיני בשעתא דאתיהיבת אורייתא לישראל:

פתח אידך ואמר (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. תאנא כל מאן דקריב בריה לקרבנא דא, פאלו אקריב פל קרבנין דעלמא לקמיה דקדשא בריך הוא, וכאילו בני מדבחה

מזבח שלם לפניו. משום כן צריך לסדר מזבח עם כלי אחד מלא עפר למול עליו את הברית הקדוש הזה, ונחשב לפני הקדוש ברוך הוא כאלו זבח עליו עולות וקרבנות, צאן ובקר. ונוח לו יותר מכלם, שכתוב וזבחתי עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. בכל המקום אשר אזכיר את שמי. מהו אזכיר את שמי? [את] זו המילה, שכתוב בה (תהלים כה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. מזבח האדמה הזה ודאי כמו שאמרנו, מה כתוב אחריו? ואם מזבח אדמה תעשה לי. רמז לגר כאשר מתגזר, שהם מעם קשה ערף וקשה לב. זה נקרא מזבח אבנים.

לא תבנה אתהן גזית, מה זה? שצריך להכניסו לעבודת הקדוש ברוך הוא, [כד] ולא ימול אותו, עד שישפח עבודה האחרת שעבד עד עתה, ויסיר ממנו אותו קשי הלב. ואם נמול ולא הוסר ממנו אותו קשי הלב להפגס לעבודת הקדוש של הקדוש ברוך הוא, הרי הוא כפסל האבן הזה שגוזרים אותו מהצד הזה ומן הצד הזה, ונשאר אבן כבראשונה. משום כן לא תבנה אתהן גזית. שאם הוא נשאר בקשיותו - כי חרף הנפת עליה ותחללה. כלומר, אותה המילה שנמול אינה מועילה לו. משום כן, אשרי חלקו של מי שמקריב את הקרבן הזה בשמחה ובמצון לפני הקדוש ברוך הוא. וצריך לשמח בחלק הזה כל היום [הוא], שכתוב (שם ה) וישמחו כל חוסי כף לעולם וינגנו ותסוף עלימו ויעלצו כף אהבי שמך.

פתח אחר ואמר, (בראשית יז) ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע

שלימתא קמיה. בגיני כן בעי לסדרא מדבחה במאנא חד מלייא ארעא למגזר עליה האי קיימא קדישא, ואתחשיב קמי קדשא בריך הוא כאלו אדבח עליה עלוון וקרבנין עאנא ותורי.

וניחא ליה יתיר מפלהו דכתיב וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. בכל המקום אשר אזכיר את שמי. מהו אזכיר את שמי (אח) דא מילה דכתיב בה (תהלים כה) סוד יי ליראיו ובריתו להודיעם. האי מזבח אדמה ודאי כמא דאמינא. בתריה מה כתיב ואם מזבח אבנים תעשה לי. רמז לגיורא כד אתגיייר דאיהו מעם קשי קדל וקשי לבא, האי אקרי מזבח אבנים.

לא תבנה אתהן גזית. מה הוא, דבעי לאעלא ליה בפולחנא דקדשא בריך הוא (גיי) ולא יגזר יתיה עד דינשי פולחנא אחרא דעבד עד הכא ויעדי מניה ההוא קשיו דלבא. ואי אתגזר ולא אעדי מניה ההוא קשיא דלבא למיעל בפולחנא קדישא דקודשא בריך הוא, הרי הוא כהאי פסילא דאבנא דגזרי ליה מהאי גיסא ומהאי גיסא ואשתאר אבנא כדבקדמיתא. בגין כן לא תבנה אתהן גזית. דאי אשתאר בקשיותיה, פי חרף הנפת עליה ותחללה, כלומר ההוא גזירו דאתגזר לא מהניא ליה.

בגיני כן זפאה חולקיה דמאן דאקריב האי קרבנא בחדוותא ברעוא קמי קדשא בריך הוא, ובעי למחדי בהאי חולקא כל (ד"א ל"ג תהוא) יומא דכתיב, (תהלים ה) וישמחו כל חוסי כף לעולם וינגנו ותסוף עלימו ויעלצו כף אהבי שמך:

פתח אידך ואמר ויהי אברם בן תשעים שנה

שנים ויִרְא ה' וגו', אָנִי אֵל שְׂדֵי
הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי וְגו'. בַּפְּסוּק הַזֶּה
יֵשׁ לְעֵינַי בּוֹ, וְקִשָּׁה בְכַמָּה דְרָכִים.
וְכִי עַד עַתָּה לֹא הִתְגַּלְתָּ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם אֵלָּא [ע"ה]
כַּעֲתָּה, כְּשֶׁהִגִּיעַ לַיָּמִים הָאֵלֶּה,
וַיִּרְא ה' אֵלָיו וְלֹא קָדַם? וְהָרִי
כְּתוּב וַיֹּאמֶר ה' אֵל אַבְרָם. וְה'
אָמַר אֵל אַבְרָם. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם
יְדוּעַ תְּדַע וְגו', וְכַעֲתָּה מוֹנֶה אֶת
חֻשְׁבוֹן הַיָּמִים, וְכִשְׁמוֹנֶה אוֹתָם,
כְּתוּב וַיִּרְא ה' אֵל אַבְרָם, נִשְׁמַע
שֶׁעַד עַתָּה לֹא הִתְגַּלְתָּ עֲלָיו!
וְעוֹד, שְׁכַתוּב בֵּין תְּשַׁעִים שָׁנָה
וְתִשְׁעֵי שָׁנִים. בַּתְּחִלָּה שָׁנָה, וְאַחַר
כֶּף שָׁנִים!.

אֵלָּא כֶּף שָׁנִינוּ, כָּל אוֹתָם הַיָּמִים
לֹא כְּתוּב וַיִּרְא. מַה הַטַּעַם? אֵלָּא
כָּל מַה שֶׁהִיָּה אֲטוּם וְסִתוּם, [כ"ה]
לֹא הִתְגַּלְתָּ עֲלָיו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא פְּרָאוּי. כַּעֲתָּה הִתְגַּלְתָּ אֵלָיו,
שְׁכַתוּב וַיִּרְא. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שֶׁרָצָה לְגַלּוֹת בּוֹ הָאוֹת הַזֶּה,
הַפְּתֵר הַקְּדוּשׁ.

וְעוֹד, כְּשֶׁרָצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ זֶרַע קְדוֹשׁ, וְקְדוּשׁ
לֹא יִהְיֶה כְּשֶׁעֲדִין הוּא בְּכֶשֶׁר
אֲטוּם, אֵלָּא אָמַר, כַּעֲתָּה שְׂהוּא בֵּין
תְּשַׁעִים וְתִשְׁעֵי שָׁנִים וְלִזְמַן קְרוּב
הוּא שִׁיצָא מִמֶּנּוּ זֶרַע קְדוֹשׁ,
שִׁיְהִיָּה הוּא קְדוֹשׁ בְּהִתְחַלָּה,
וְאַחַר כֶּף יֵצֵא מִמֶּנּוּ זֶרַע קְדוֹשׁ.
מִשּׁוּם כֶּף מִנֶּה אֶת יָמָיו בְּזָה, וְלֹא
בְּכָל הַזְּמַנִּים הַלְלוּ שְׁבִיהִתְחַלָּה.
עוֹד, תְּשַׁעִים שָׁנָה - שְׁכָל יָמָיו
הִרְאֻשׁוֹנִים לֹא הָיוּ שָׁנִים, אֵלָּא
כְּשֶׁנֶּה אַחַת, שְׁלֹא הָיוּ יָמָיו יָמִים.
עַכְשָׁו שֶׁהִגִּיעַ לָזֶה, הֵם שָׁנִים וְלֹא
שָׁנָה.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָנִי אֵל שְׂדֵי. מַה
מִשְׁמִיעַ שֶׁעַד עַכְשָׁו לֹא אָמַר אָנִי
אֵל שְׂדֵי? אֵלָּא כֶּף שָׁנִינוּ, עֲשֵׂה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּתוּרִים
תְּחַתּוֹנִים שְׂאִינָם קְדוּשִׁים לְמִטָּה,

וְתִשְׁעֵי שָׁנִים וַיִּרְא יי וְגו' אָנִי אֵל שְׂדֵי
הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי וְגו'. הָאִי קָרָא אֵת לְעֵינָא בִּיה
וְקִשָּׁא בְכַמָּה אוֹרְחִין, וְכִי עַד הַשְּׁתָּא לֹא
אִתְגַּלִּי לִיה קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם אֵלָּא
(ע"ה) הָאִידְנָא כַּד מָטָא לְהַנִּי יוֹמִין וַיִּרְא יי אֵל
אַבְרָם וְלֹא קָדַם. וְהַכְּתִיב וַיֹּאמֶר יי אֵל
אַבְרָם. וַיִּי אָמַר אֵל אַבְרָם. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם
יְדוּעַ תְּדַע וְגו'. וְהָאִידְנָא מְנִי חוּשְׁבֵּן יוֹמִין,
וְכַד מְנִי לְהוּ כְּתִיב וַיִּרְא יי אֵל אַבְרָם,
אִשְׁתַּמַּע דְּעַד הַשְּׁתָּא לֹא אִתְגַּלִּי עֲלוּי. וְעוֹד
דְּכְתִיב בֵּין תְּשַׁעִים שָׁנָה וְתִשְׁעֵי שָׁנִים,
בְּקַדְמִיתָא שָׁנָה וְלַבְּסוּף שָׁנִים.

אֵלָּא הָכִי תֵּאנָא, כָּל אַנּוּן יוֹמִין לֹא כְּתִיב
וַיִּרְא, מָאִי טַעְמָא, אֵלָּא כָּל כְּמָה
דְּהוּ אֲטִים וְסִתִּים (כ"ה) קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לֹא
אִתְגַּלִּי עֲלִיה כְּדַקְחָזִי. הָאִידְנָא אִתְגַּלִּי עֲלִיה
דְּכְתִיב וַיִּרְא. מָאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּבַעָא לְגַלִּי
בִּיה הָאִי אֶת כְּתָרָא קְדִישָׁא.

וְעוֹד דְּבַעָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאַפְקָא מְנִיה
זֶרַע קְדִישָׁא, וְקְדִישָׁא לֹא לְהוּי בְּעוֹד
דְּאִיהוּ אֲטִים בְּשָׂרָא, אֵלָּא אָמַר הַשְּׁתָּא דְּהוּא
בֵּין תְּשַׁעִים שָׁנָה וְתִשְׁעֵי שָׁנִים וְלִזְמַן קְרוּב הוּא
דִּינְפּוּק מְנִיה זֶרַע קְדִישָׁא, לְהוּי הוּא
קְדִישָׁא בְּקַדְמִיתָא וְלַבְּתֵר יִנְפּוּק מְנִיה זֶרַע
קְדִישָׁא. בְּגִין כֶּף מְנִי יוֹמוּי בְּהָאִי וְלֹא בְּכָל
הַנִּי זְמַנִּי קְדָמִיתָא. תּוּ תְּשַׁעִים שָׁנָה, דְּכָל
יוֹמוּי קְדָמָאִי לֹא הוּוּ שָׁנִים אֵלָּא כַּחַד שָׁנָה
דְּלֹא הוּוּ יוֹמוּי יוֹמִין, הַשְּׁתָּא דְּמָטָא לְהָאִי
שָׁנִים, אַנּוּן וְלֹא שָׁנָה:

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָנִי אֵל שְׂדֵי. מָאִי מִשְׁמַע דְּעַד
הַשְּׁתָּא לֹא קָאמַר אָנִי אֵל שְׂדֵי. אֵלָּא
הָכִי תֵּאנָא, עַבְד קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּתוּרִין
תְּתַאֲרִין דְּלֹא קְדִישִׁין לְתַתָּא. וְכָל אַנּוּן דְּלֹא

אתגזרו יסתאבון בהון.

וכל אותם שלא נמולים,
נטמאים בהם.

ורשומים בהם. ומה הרשום
שיש בהם? שנראה בהם שי"ן
דל"ת ולא יותר, ומשום כף
נטמאים בהם ונדבקים בהם.
אחר שנמולים יוצאים מאלו,
ונכנסים לכנפי השכינה,
ומתגלה בהם יו"ד, הרשם
הקדוש, אות הברית השלם,
ונרשם בהם שד"י, ונשלמים
בקיום שלם, ועל כן כתוב בזה
אני אל שדי.

התהלהך לפני והיה תמים.
שלם. שפעת אות חסרה
ברשם של שי"ן ודל"ת. מול
את עצמה, והיה שלם ברשם
של יו"ד. ומי שהוא ברשם
הזה, ראוי להתברך בשם הזה,
שכתוב (בראשית כח) ואל שדי
כברך אותך.

כזה אל שדי? ההוא שממנו
יוצאות הברכות, הוא ששולט
על כל הכתרים הפתוחים,
והכל פוחדים מיראתו
ומזדעזעים. משום כף, מי
שנמול, כל אותם שאינם
קדושים מתרחקים ממנו ולא
שולטים בו, ולא עוד, אלא
שלא יורד לגיהנם, שכתוב
(ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים
וגו'. [כל אותם שנמולו נקראים צדיקים,
ומשום כף לעולם ירשו ארץ, שאין יורש את
הארץ הו אלא הוא שנקרא צדיק. אף כף,
[עמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ וגו']

אמר רבי אבא, אשריכם
בעולם הזה ובעולם הבא,
אשרי חלקי שבאתי לשמע את
הדברים הללו מפיכם. כלכם
קדושים, כלכם בני האלוה
הקדוש. עליכם כתוב (שם מד)

זה יאמר לה' אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתב ידו לה' ובשם ישראל יכנה. כל אחד מכם אחוז
וקשור במלך הקדוש העליון, ואתם גדולים ממנים מגנים מאותה הארץ שנקראת ארץ החיים,
שגדוליה אוכלים מן המן של הטל הקדוש.

ורשומין בהון, ומאי רשומא אית בהון,
דאתחזי בהו שי"ן דל"ת ולא יתיר,
ובגין כף אסתאבון בהו ואתדבקון בהו. בתר
דאתגזרו נפקין מאלין ועאלין בגדפוי
דשכינתא ואתגליא בהו יו"ד רשימא קדישא
את קיימא שלים (דף צה ע"ב) ואתרשים בהו שד"י
ואשתלים בקיומא שלים, ועל דא כתיב בהאי
אני אל שדי.

התהלהך לפני והיה תמים, שלים, דהשתא את
חסר ברשימא דשי"ן ודל"ת, גזר
גרמך והוי שלים ברשימא דיו"ד. ומאן דאיהו
ברשומא דא אתחזי לאתברכא בשמא דא
דכתיב, (בראשית כח) ואל שדי יברך אותך.

מהו אל שדי. ההוא דברכאן נפקן מניה, הוא
דשליט על פתרין פתאין, וכלא מדחלתיה
דחלין ומזדעזעין, בגין כף מאן דאתגזר, כל
אנון דלא קדישין אתרחקן מניה ולא שלטין
ביה. ולא עוד אלא דלא נחית לגיהנם דכתיב,
(ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים וגו'. (כל אנון דאתגזרו אקרו
צדיקים, ובגין כף לעולם ירשו ארץ, דלא ירית האי ארץ אלא ההוא דאקרי
צדיק, אוף הכא ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ וגו')

אמר רבי אבא זפאין אתון בעלמא דין
ובעלמא דאתי, זפאה חולקי דאתינא
למשמע מלין אלין מפומיכוון, פלכו קדישין,
פלכו בני אלהא קדישא, עלייכו כתיב, (ישעיה מד)
זה יאמר ליי אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתב
ידו ליי ובשם ישראל יכנה. כל חד מנכון אחיד
ואתקשר במלכא קדישא עלאה, ואתון רברבן
ממנן תריסין מההיא ארץ דאקרי ארץ החיים
דברכנוהי אכלין ממנא דטלא קדישא:

זה יאמר לה' אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתב ידו לה' ובשם ישראל יכנה. כל אחד מכם אחוז
וקשור במלך הקדוש העליון, ואתם גדולים ממנים מגנים מאותה הארץ שנקראת ארץ החיים,
שגדוליה אוכלים מן המן של הטל הקדוש.

פָּתַח אַחַר וְאָמַר, (קהלת י) אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמֶלְכָף בֵּין חוֹרִים וְשֶׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ. וְכַתּוּב (שם) אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכָף נְעַר וְשֶׁרִיף בְּבִקְרָא יֹאכְלוּ. הַפְּסוּקִים הִלְלוּ קִשִּׁים הַדְּדִית, וְלֹא קִשִּׁים. זֶהוּ שְׁכַתּוּב אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ - זו הָאֶרֶץ שְׁלֹמְעֵלָה שְׁשׁוֹלְטַת עַל כָּל אוֹתָם הַחַיִּים שְׁלֹמְעֵלָה, וּמִשׁוּם כֶּף נִקְרְאת אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעֲלֶיהָ כְּתוּב (דברים יא) אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דִּרְשׁ אֹתָהּ תָּמִיד. וְכַתּוּב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפְּנוֹת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תַחְסֹר כָּל בָּהּ. לֹא תַחְסֹר כָּל בָּהּ לֶמְהָ, מִשׁוּם דְּכַתִּיב שְׁמֶלְכָף בֵּין חוֹרִים. דָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (שמות ד) בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל.

(שמות ד) בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. בֵּין חוֹרִים, מַה זֶה בֵּין חוֹרִים? כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ויקרא כה) יוֹבֵל הִיא קִדְשׁ תְּהִיָּה לָכֶם, וְכַתּוּב וְקִרְאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ, שְׁהֲרִי כָּל הַחֲרוֹת בְּאֵה מִן הַיּוֹבֵל, וּמִשׁוּם כֶּף בֵּין חוֹרִין. וְאִם תֹּאמַר, בֵּין חוֹרִין, וְלֹא כְּתוּב בֵּין חֲרוֹת - כֶּף זֶה בְּיָדָי. בֵּין חֲרוֹת הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת!

אֲלֵא בְּמִשְׁנַתְנוּ הַסְּתוּמָה לְמַדְנוּ, כְּשֶׁמִּתְחַבְּרוֹת יו"ד בַּה', אִז כְּתוּב וְנִקְרַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְאֵל תֹּאמַר כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים, אֲלֵא וְדָאֵי מִתְחַבְּרִים, וּמִשׁוּם כֶּף כְּתוּב בֵּין חוֹרִים. וְעַל כֵּן אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמֶלְכָף בֵּין חוֹרִים, וְשֶׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ - בְּשִׁמְחָה, בְּשִׁלְמוֹת וּבְרִצּוֹן.

אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכָף נְעַר - זו הָאֶרֶץ שְׁלֹמְעֵלָה. שְׁלֹמְעֵלָה, כָּל שְׂאֵר אֲרָצוֹת שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת זָרָה, נִתְּנוּ לְגִדּוּלִים מְגֻנִים שְׁמֻמִּים עֲלֵיהֶם. וּמֵעַל לְכָלֶם הֵוּא שְׁכַתּוּב בּוֹ (תהלים לו) נְעַר הַיִּיְתִי גַם זִקְנָתִי. וְלְמַדְנוּ, הַפְּסוּק וְזֶה אָמַר אוֹתוֹ שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם,

פָּתַח אִידָךְ וְאָמַר (קהלת י) אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמֶלְכָף בֵּין חוֹרִין וְשֶׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ. וְכַתִּיב אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכָף נְעַר וְשֶׁרִיף בְּבִקְרָא יֹאכְלוּ. הַנִּי קִרְאֵי קִשִּׁין אֶהְדְּדִי. וְלֹא קִשִּׁין, הֵאִי דְכַתִּיב אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ דְּלְעִילָא דְשִׁלְטָא עַל כָּל אֲנוּן חַיִּין דְּלְעִילָא. וּבְגִין כֶּף אֶקְרִי אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעֲלֶיהָ כְּתִיב, (דברים יא) אֶרֶץ אֲשֶׁר יִי אֱלֹהֶיךָ דִּרְשׁ אֹתָהּ תָּמִיד. וְכַתִּיב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפְּנוֹת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תַחְסֹר כָּל בָּהּ. לֹא תַחְסֹר כָּל בָּהּ דִּיִּיקָא. וְכָל כֶּף לְמָה, מִשׁוּם דְּכַתִּיב שְׁמֶלְכָף בֵּין חוֹרִים. דָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (שמות ד) בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל.

בֵּין חוֹרִין, מַהוּ בֵּין חוֹרִין כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (ויקרא כה) יוֹבֵל הִיא קִדְשׁ תְּהִיָּה לָכֶם. וְכַתִּיב וְקִרְאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ דִּהָא כָּל חִירוֹ מִיּוֹבֵלָא קָא אֶתִי. בְּגִין כֶּף בֵּין חוֹרִין. וְאִי תִימָא בֵּין חוֹרִין וְלֹא כְּתִיב בֵּין חֲרוֹת. הִכִּי הוּא וְדָאֵי בֵּין חֲרוֹת מִיבְעֵי לִיהָ.

אֲלֵא בְּמִתְנִיתָא סְתִימָאָה דִּילָן תְּנִינָא. פִּד מִתְחַבְּרִין יו"ד בַּה' פְּדִין כְּתִיב, (בראשית ב) וְנִקְרַר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְלֹא תִימָא כִּד מִתְחַבְּרִין, אֲלֵא מִתְחַבְּרִין וְדָאֵי. וּבְגִין כֶּף בֵּין חוֹרִין כְּתִיב, וְעַל דָּא אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמֶלְכָף בֵּין חוֹרִין, וְשֶׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ בְּחִדּוּתָא בְּשִׁלְמוֹת בְּרִעּוּא.

אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכָף נְעַר, הֵאִי אֶרֶץ דְּלִתְתָא, דְּתִנְיָא כָּל שְׂאֵר אֲרָעֵי דְשְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת אֲתִיְהִיבוּ לְרַבְרְבִין תְּרִיסִין דְּמִמְנָן עֲלֵיהוּ, וְעִילָא מְפֻלְהוּ הֵוּא דְכַתִּיב בִּיהָ (תהלים לו) נְעַר הַיִּיְתִי גַם זִקְנָתִי. וְתִאָנָא הֵאִי קִרְא שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם אָמְרוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכָף נְעַר. וְוִי

ועל פן פתוב אי לך ארץ שמלכך
נער. אוי לעולם שיונק מהצד
הזה. וכשישראל בגלות, יונקים
כמי שיונק מרשות אחרת.

ושרוך בבקר יאכלו - ולא בכל
היום. בבקר - ולא בזמן אחר של
היום. ששנינו, בשעה שהחמה
זורחת וכאים וסוגדים לשמש,
הרגז תלוי בעולם. בשעת
המנוחה הרגז תלוי בעולם. מי
גרם את זה? משום שמלכך נער,
ההוא שנקרא נער. ואתם צדיקי
האמת, קדושים עליונים, בני
המלך הקדוש, אין יונקים מן
הצד הזה, אלא מאותו המקום
הקדוש שלמעלה. עליכם פתוב
(דברים ד) ואתם הדבקים בה'
אלהיכם חיים כלכם היום.

פתח רבי אבא ואמר, (ישעיה ה)
אשירה נא לידידי שירת דודי
לכרמו וגו', ויעזקהו ויסקלהו
וגו'. בפסוקים הללו יש
להתבונן, למה פתוב שירה?
היה צריך להיות תוכחה!
לידידי? היה צריך להיות לדודי,
כמו שפתוב שירת דודי. פרם
היה לידידי בקרן בן שמן?
הסתפלתו בכל התורה ולא
מצאתי מקום שנקרא בן שמן.
אלא את הפסוקים הללו בארו
החברים בכמה צורות, והכל
יפה וכף זה. אבל אשירה נא
לידידי - זה יצחק, שהיה ידיד,
ונקרא ידיד טרם שיצא לעולם.
למה ידיד? ששנינו, אהבה רבה
היתה לקדוש-ברוך-הוא בו
שלא נעשה טרם שנמול אברהם
אביו, ונקרא שלם, ונוספה לו
ה"א להשלימו, וכן לשרה הרי
נתנה לה ה"א הזאת. כאן יש
להתבונן, ה' לשרה זה יפה, אבל
לאברהם למה ה"א ולא יו"ד?
יו"ד היה צריך לכתב, שהרי הוא

לעלמא דמסטרא דא ינקה, וכד ישראל
בגלותא ינקין כמאן דיניק מרשותא אחרא.
ושרוך בבקר יאכלו ולא ככולי יומא. בבקר
ולא בזמנא אחרא דיומא. דתניא
בשעתא דחמה זורחת ואתיין וסגדין ליה
לשמשא רוגזא תלי בעלמא, בשעתא דמנוחה
רוגזא תליא בעלמא. מאן גרים האי, משום
דמלכך נער ההוא דאקרי נער. ואתון זכאי
קשוט קדישי עליונין בני מלכא קדישא לא
ינקין מהאי סטרא, אלא מההוא אתר קדישא
דלעילא. עלייכו פתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים
ביי אלהיכם חיים כלכם היום:

פתח רבי אבא ואמר (ישעיה ה) אשירה נא
לידידי שירת דודי לכרמו וגו'.
ויעזקהו ויסקלהו וגו'. הני קראי אית
לאסתפלא בהו. אמאי כתיב שירה, תוכחה
מיבעי ליה. לידידי, לדודי מיבעי ליה. כמה
דכתיב שירת דודי. פרם היה לידידי בקרן בן
שמן. אסתפלנא בכל אורייתא ולא אשפחנא
אתרא דאקרי (דף ע"ב א) קרן בן שמן. אלא הני
קראי הא אוקמוה חברייא בכמה גוונין
וכלהו שפיר והכי הוא, אבל אשירה נא
לידידי, דא יצחק דהוה ידיד, ואקרי ידיד עד
לא יפוק לעלמא.

אמאי ידיד, דתנינן רחימו סגי הוה ליה
לקודשא בריך הוא ביה דלא אתעביד
עד דלא אתגזר אברהם אבוה ואקרי שלים
ואתוסף ליה ה"א לאשלותא. וכן לשרה
האי ה"א אתיהיבת לה. הכא אית לאסתפלא,
ה' לשרה שפיר, אבל לאברהם אמאי ה"א
ולא יו"ד, י מיבעי ליה דהא הוא דכר הוה.
אלא רזא עלאה הוה (ד"א הוא) סתים בגוון

היה זכר. אלא סוד עליון היה (הוא) סתום אצלנו אברהם עלה למעלה, ונטל סוד מה"א העליונה

שְׁהִיא הַעוֹלָם שֶׁל הַזָּכָר. ה"א
הַעֲלִינָה וְה"א הַתַּחְתּוֹנָה, זו
תְּלוּיָה בְּזָכָר וְזוּ וְדַאי בְּנִקְבָּה.
וּמְשׁוּם כִּף אַבְרָהָם עָלָה בְּה"א
שְׁלֹמֶעֱלָה, וְשָׂרָה יָרְדָה בְּה"א
שְׁלֹמֶטָה.

עוֹד, שְׁכַתוּב פֶּה יִהְיֶה זֶרַעַךְ,
וְלִמְדֵנוּ זֶרַעַךְ - זֶרַעַךְ מִמֶּשׁ,
שְׁהִיָּה מִתְחִיל לְהַכְנִס בְּבְרִית
הַזוּ. וּמִי שְׁמִתְחִיל לְהַכְנִס בְּבְרִית
הַזוּ - נִכְנָס. וּמְשׁוּם כִּף הַגֵּר
שְׁמִתְגִּיר נִקְרָא גֵר צָדֵק, מְשׁוּם
שֶׁלֹּא בָּא מִגְזַע קְדוֹשׁ שְׁנִמּוּלוּ.
וְעַל כֵּן, מִי שְׁנִכְנָס בְּזֶה - שָׁמוּ
כְּזֶה: אַבְרָהָם. מְשׁוּם כִּף כְּתוּב בּוֹ
כֶּה יִהְיֶה זֶרַעַךְ, וְזֶרַעַךְ מִמֶּשׁ,
וְנִמְסָר לוֹ ה"א. וְאִם לֹא נִמְסְרָה
ה"א לְשָׂרָה, הִיָּה לוֹ לְאַבְרָהָם
לְהוֹלִיד לְמֶטָה, כְּמוֹ שֶׁהִכָּה הַזוּ
מוֹלִידָה לְמֶטָה.

אַחַר שְׁנִמְסְרָה לְשָׂרָה ה"א,
הַתַּחְבְּרוּ שְׁתֵּי הַהִי"ן יַחַד
וְהוֹלִידוּ לְמַעְלָה, וּמֵה שְׂיָצָא
מֵהֶם הוּא יו"ד. מְשׁוּם כִּף יו"ד
אוֹת הַרְאֵשׁ שֶׁל יִצְחָק, וְזָכָר. מִכָּאֵן
מִתְחִיל הַזָּכָר לְהִתְפַּשֵּׁט, וְעַל כֵּן
כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית בֵּא) כִּי בִיִּצְחָק יִקְרָא
לְךָ זֶרַע. בִּיִּצְחָק וְלֹא בְךָ. יִצְחָק
הוֹלִיד לְמַעְלָה, שְׁכַתוּב (מִיכָה ז)
תַּתֵּן אֲמֶת לְיַעֲקֹב, וְיַעֲקֹב הַשְּׁלִים
הַכֹּל.

וְאִם תֹּאמַר, וְכִי אַבְרָהָם בְּזֶה
נֶאֱחָז וְלֹא יוֹתֵר, וְהָרִי כְּתוּב חֶסֶד
לְאַבְרָהָם? אֵלֶּא חֶלְקוֹ כִּף הוּא,
מְשׁוּם שֶׁעֲשֶׂה חֶסֶד עִם בְּנֵי
הָעוֹלָם. אֲבָל לְהוֹלִיד - כָּאֵן הוּא
אֲחִזוּ וּמִכָּאֵן מִתְחִיל, וְעַל כֵּן לֹא
נִמּוּל אַבְרָהָם אֵלֶּא בֶּן תְּשׁוּעִים
וְתִשׁוּעַ שְׁנָה, וְסוּד הַדְּבָר הָרִי
יְדוּעַ, וּבִאֲרֻנוֹהוּ כְּמִשְׁנֵתָנוּ.

וּמְשׁוּם כִּף יִצְחָק, הַדִּין הַקָּשָׁה,
יָצָא לְאֲחִזוּ לְחֶלְקוֹ וְלְהוֹלִיד,
וְנִקְרָא חֶסֶד, וְעַל כֵּן יַעֲקֹב
הַשְּׁלִים הַכֹּל מֵהַצַּד הַזֶּה וּמֵהַצַּד

אַבְרָהָם סָלִיק לְעֵילָא וְנָטִיל רְזָא מֵה"א עֲלָאָה
דְּאִיהוּ עֲלֵמָא דְדְכוּרָא. ה"א עֲלָאָה וְה"א
תַּתְּאָה, הָאִי תֵּלָא בְּדְכוּרָא, וְהָאִי בְּנִיִּקְבָּא
וְדַאי. וּבְגִין כִּף אַבְרָהָם סָלִיק בְּה"א דְעֵילָא,
וְשָׂרָה נִחְתָּא בְּה"א דְלַתְתָּא.

תּוּ דְכַתִּיב פֶּה יִהְיֶה זֶרַעַךְ. וְתֵּנָא זֶרַעַךְ, זֶרַעַךְ
מִמֶּשׁ, דְּהָוָה שְׂאֵרֵי לְמִיעֵל בְּהָאִי קָיִים,
וּמֵאֵן דְּשְׂאֵרֵי לְמִיעֵל בְּהָאִי קָיִים עָאל. וּבְגִינֵי
כִּף גֵּינְרָא דְאַתְגְּזוּר גֵּר צָדֵק אִקְרִי בְּגִין דְלֵא
אַתָּא מִגְזַעָא קְדִישָׁא דְאַתְגְּזוּרוּ, וְעַל דָּא מֵאֵן
דְעָאל בְּהָאִי שְׁמִיָּה פְּהָאִי אַבְרָהָם, בְּגִין כִּף
כְּתִיב בִּיָּה פֶּה יִהְיֶה זֶרַעַךְ, זֶרַעַךְ מִמֶּשׁ.
וְאַתְמָסֵר לִיָּה ה"א. וְאִי לֹאֹ דְאַתְמָסֵר ה"א
לְשָׂרָה הָוָה לִיָּה לְאַבְרָהָם לְאוֹלִיד לְתַתָּא כְּמָה
דְּהָאִי כ"ה אוֹלִידֵת לְתַתָּא.

בְּתַר דְאַתְמָסֵרֵת ה"א לְשָׂרָה אַתְחַבְּרוּ תְּרִין
הַהִי"ן כְּחֻדָּא וְאוֹלִידוּ לְעֵילָא, וּמֵאִי
דְנִפְק מִנֵּיהוּ הוּא יו"ד, בְּגִינֵי כִּף יו"ד אֶת
רִישָׁא דְיִצְחָק דְכָר. מִכָּאֵן שְׂאֵרֵי דְכוּרָא
לְאַתְפַּשֵּׁטָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כֵּא) כִּי
בִיִּצְחָק יִקְרָא לְךָ זֶרַע. בִּיִּצְחָק וְלֹא בְךָ. יִצְחָק
אוֹלִיד לְעֵילָא דְכַתִּיב, (מִיכָה ז) תַּתֵּן אֲמֶת לְיַעֲקֹב.
יַעֲקֹב אֲשֵׁלִים כֵּלָּא.

וְאִי תִימָא וְכִי אַבְרָהָם בְּהָאִי אַתְאַחִיד וְלֹא
יִתִיר, וְהָא כְּתִיב חֶסֶד לְאַבְרָהָם. אֵלֶּא
חוֹלְקָא דִילִיָּה כִּף הוּא בְּגִין דְעֵבִיד חֶסֶד עִם
בְּנֵי עֲלֵמָא. אֲבָל לְאוֹלִידָא הֵכָּא אַחִיד וּמֵהֵכָּא
שְׂאֵרֵי. וְעַל דָּא לֹא אַתְגְּזוּר אַבְרָהָם אֵלֶּא בֶּן
תְּשׁוּעִים וְתִשׁוּעַ שְׁנָה. וְרְזָא דְמִלָּה הָא אַתְיִידַע
וְאוֹקִימָנָא בְּמִתְנִיתָא דִילָן.

וּבְגִין כִּף יִצְחָק דִּינָא קִשְׂיָא נִפְק לְאַחֻדָּא
לְחוֹלְקִיָּה, וְלְאוֹלִידָא וְחֶסֶד אִקְרִי, וְעַל
דָּא יַעֲקֹב אֲשֵׁלִים כֵּלָּא מֵהָאִי סְטָרָא וּמֵהָאִי

הנה. מצד האחיזה אברהם ויצחק לחלקם למעלה היא השלמות. מהצד שנתן להם להוליד מלמטה למעלה היא שלמות. ועל כן כתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. בו נאחזו הגונים ממעלה וממטה.

ועל כן כתוב כאן שירה, שכתוב (שם ה) אשירה נא לידידי. שירה ודאי. שזה נקרא להוליד זכר, שהרי נקרא ידו טרם שיבא לעולם. ויש אומרים, [ה] אשירה נא לידידי - זה אברהם, שנאמר (ירמיה יא) מה לידידי בביתי. ואברהם ירש ירשה של נחלת החלק הזה. אבל [על] מה שאמרנו שזה יצחק - כך זה.

שירת דודי לכרמו - זה הקדוש ברוך הוא שנקרא דודי, שכתוב (שיר ה) דודי צח ואדום. ידידי - אוהו בדודי, זכר, וממנו נטע פרום, שכתוב פרום היה לידידי.

בקרן בן שמן, מה זה בקרן בן שמן? אלא במה יצא הפרו הזה ובמה נטע? חזר ואמר בקרן, מה זה קרן? שכתוב (יהושע ו) בקרן היובל. בקרן היובל מתחיל. והקרן הזו אחוזה באותו הזכר שנקרא בן שמן.

מה זה בן שמן? כמו שנאמר בן חורים, ושניהם דבר אחד. שמן, שמשם שופע שמן וגדלה להדליק המאורות, ומשום כך בן שמן. והשמן והמשחה הללו שופעים ויוצאים ומדליקים מאורות, עד שנוטל אותו וכוונס אותו הקרן הזה. וזה נקרא קרן היובל. משום כך אין משיחת המלכות אלא בקרן, ועל כן נמשכה מלכות דוד, שנמשח בקרן ונאחז בו.

ויעקרו ויסלקהו - פטבעת הזו שמקיפה את כל הצדדים. ויסלקהו - שהסיר ממנו ומחלקו

סטרא, מסטרא דאחידו אברהם ויצחק לחולקיהון לעילא הוא שלימותא. מסטרא דאתיהיב להו לאולדא מתתא לעילא הוא שלמותא. ועל דא כתיב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. ביה אתאחידו גוונין מעילא ומתתא.

ועל דא כתיב הכא שירה דכתיב, (ישעיה ה) אשירה נא לידידי. שירה ודאי, דהא אקרי לאולדא דכר, דהא אקרי ידיד עד לא יפוק לעלמא. ואית דאמרי (דא) אשירה נא לידידי דא אברהם כמה דאת אמר, (ירמיה יא) מה לידידי בביתי. ואברהם ירית ירותא דאחסנת חולקא דא, אבל (על) מה דאמינא דדא יצחק הכי הוא.

שירת דודי לכרמו. דא קדשא בריך הוא דאקרי דודי דכתיב, (שיר השירים ה) דודי צח ואדום. ידידי, אחיד בדודי דכר ומניה אתנטע פרום, דכתיב פרום היה לידידי.

בקרן בן שמן. מאי בקרן בן שמן. אלא במה נפיק האי פרום ובמה אתנטע, חזר ואמר בקרן. מאי קרן דכתיב, (יהושע ו) בקרן היובל. בקרן היובל. והאי קרן אתאחיד בההוא דכר דאקרי בן שמן.

מהו בן שמן כמה דאת אמר בן חורין. ותרווייהו חד מלה, שמן דמתמן נגיד משחא ורבו לאדלקא בוצינין, ובגין כך בן שמן. ודא שמן ורבו נגיד ונפיק ואדליק בוצינין עד דנטיל ליה וכניש ליה האי קרן, ודא אקרי קרן היובל. בגיני כך לית משיחותא דמלכותא אלא בקרן, ועל דא אתמשך מלכותא דדוד דאתמשח בקרן ואתאחיד ביה.

ויעקרו, ויסלקהו כהאי עזקא דאסתחר לכל

את כל אותם שרים גדולים, כל אותם המגננים, כל אותם הפתרים התחתונים. והוא לקח לו את [הקרו] הכרם הזה לחלקו, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

ויטעוהו שרק - כמו שנאמר (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת. כל"ה פתוב בה"א. מפאן התחיל אברהם להוליד למעלה, ומזה יצא זרע אמת. כלה זרע אמת ודאי. הינו שכתוב פה יהיה זרעך, והפל דבר אחד. אשרי חלקם של ישראל שירשו את הירשה הקדושה הזו. סוף הפסוק (ישעיה ה) - ויבן מגדל בתוכו. מה זה מגדל? כמו שנאמר (משלי יח) מגדל עו שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב. בו ירוץ צדיק ודאי.

וגם יקב חצב בו - זה השער של הצדק, כמו שנאמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק. מה משמיענו? שכל בן ישראל שנמול, נכנס בשניהם וזכה לשניהם. ומי שמקריב את בנו לקרפן הזה, מכניס אותו לשם הקדוש. ועל האות הזו מתקיימים שמים וארץ, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ובעל ההלואה הזה זכה לכל, לראות את הקדוש ברוך הוא פנים בפנים ביום הזה.

אשרי חלקנו שזכינו ליום הזה, ואשרי חלקך עמנו. והבן הזה שנולד לך, קראנו עליו (ישעיה מט) כל הנקרא בשמי וגו', יצרתיו אף עשיתיו. וכתוב (שם נד) וכל בניה למודי ה' וגו'. לוו את רבי אבא שלשה מילין.

אמרו לו, בעל ההלואה הזה המארח שלך זכה לכל זה משום שקיים את קיום המצוה. אמר,

סטרין. (דף צו ע"ב) ויסקלהו, דאעדי מניה ומחולקיה כל אנון רברבין כל אנון תריסין כל אנון פתרין פתאין, והוא נסיב ליה להאי (גרי) פרום לחולקיה, דכתיב, (דברים לב) כי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו.

ויטעוהו שורק, כמה דאת אמר, (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק, כלה זרע אמת. כל"ה כתיב בה"א. מפאן שארי אברהם לאולדא לעילא, ומהאי נפק זרע אמת. כלה זרע אמת ודאי, היינו דכתיב פה יהיה זרעך, וכלא חד מלה. זכאה חולקהון דישראל דירתוי ירותא קדישא דא. סופיה דקרא (ישעיה ה) ויבן מגדל בתוכו. מהו מגדל כמה דאת אמר, (משלי יח) מגדל עו שם יי, ונשגב. בו ירוץ צדיק ודאי.

וגם יקב חצב בו דא תרעא דצדק כמה דאת אמר, (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק. מאי משמע, דכל בר ישראל דאתגזר, עייל בתרווייהו וזכי לתרווייהו. ומאן דקריב בריה לקרפנא דא עייל ליה בשמא קדישא, ועל את דא מתקיימין שמיא וארעא דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. והאי מאריה דהלולא דא זכה לכלא למחזי קדשא ברוך הוא אנפין באנפין בהאי יומא.

וזכאה חולקנא דזכינא להאי יומא וזכאה חולקך עמנא, והאי ברא דאתייליד לך קרינא עליה כל הנקרא בשמי וגו' יצרתיו אף עשיתיו. וכתיב, (ישעיה נד) וכל בניה למודי יי וגו'. אוזפוה לרבי אבא תלת מילין.

אמרו ליה האי מריה דהלולא, אושפינך, זכה לכולי האי בגין דקיים קיומא דמצוה. אמר מאי היא. אמר ההוא גברא,

מה היא? אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ, אֲשֶׁתִּי, אֲשֶׁת אַחֵי הֵיְתָה, וְהוּא מֵת בְּלֵי בָנִים, וְנִשְׁאַתִּי אוֹתָהּ, וְזֶה הַבֶּן הִרְאֵשׁוֹן שֶׁהִיָּה לִי מִמֶּנָּה, וְקִרְאתִי לוֹ בְּשֵׁם אַחֵי שְׁנַפְטָר. אָמַר לוֹ, מִכָּאֵן וְהִלָּאָה קָרָא לוֹ אִידִי, וְזֶה הוּא אִידִי בַר יַעֲקֹב. בְּרַךְ אוֹתָם רַבִּי אַבָּא וְהִלֵּךְ לְדַרְכּוֹ.

בְּאֲשֶׁר בָּא, סֵדֵר הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי אֶלְעָזָר, וּפְחַד לֹמֵר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. יוֹם אֶחָד הָיָה לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִהוּ שְׁכַתוֹב וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ? מִשְׁמַע שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִמּוּל, הָיָה נוֹפֵל עַל פָּנָיו וּמְדַבֵּר עִמוֹ. אַחֵר שְׁנִמּוּל, עָמַד בְּקִיּוּמוֹ וְלֹא פָּחַד. אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ, שְׁמַצָּא אֵת עֲצָמוֹ מֵהוּל.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, אִם נֹחַ לִפְנֵי מֵר שְׁאֵמַר לִפְנֵי מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים הַמְעֻלִּים שֶׁשְׁמַעְתִּי בְּזֶה? אָמַר לוֹ, אָמַר. אָמַר לוֹ, אֲנִי פּוֹחַד שֶׁלֹּא יַעֲנֶשׂוּ עַל יָדֵי. אָמַר לוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, (תְּהִלִּים ק"ב) מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נְכוּן לְבִי בְּטוּחַ בֶּה'. סֵפֶר לוֹ הַמְעֻשָׂה, וְסֵדֵר לִפְנֵי אֵת כָּל אוֹתָם הַדְּבָרִים.

אָמַר לוֹ, וְכִי כָל הַדְּבָרִים הַמְעֻלִּים הִלְלוּ הָיוּ טְמוּנִים אֶצְלְךָ וְלֹא אִמְרַת אוֹתָם? גּוֹזְרֵנִי עֲלֶיךָ שֶׁכָּל שְׁלֵשִׁים הַיָּמִים הִלְלוּ תִלְמֵד וְתִשְׁפַח, וְלֹא כְּתוּב (מִשְׁלֵי א) אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלְיוֹ בַּהֲיוֹת לְאֵל יָדֶךָ לַעֲשׂוֹת? וְכֵן הָיָה. אָמַר, גּוֹזְרֵנִי שְׁבַתוֹרָה הַזֹּאת יִגְלוּ לְכָבֵל

[וַיִּגְלוּ בְּכָבֵל] בֵּין הַחֲבָרִים.

חֲלִשָּׁה דַעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אַבָּא. יוֹם אֶחָד רָאָה אוֹתוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹ, דְּפוּס לְבָבְךָ מִצִּיּוֹ בְּפָנֶיךָ. אָמַר לוֹ, לֹא עַל שְׁלִי הוּא, אֶלָּא עַל שְׁלֵהֶם! אָמַר לוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם

דְּבִיתָאֵי אִתְּת אַחֵי הַוּוֹת, וּמִית בְּלֹא בְּנִין, וְנִסִּיבְנָא לָהּ, וְדָא הוּא בְּרָא קְדָמָא דְהָהּ לִי מִנָּה וְקִרְיָנָא לִיה בְּשֵׁמָא דְאַחֵי דְאַתְפְּטָר. אָמַר לִיה מִכָּאֵן וְהִלָּאָה קָרִי לִיה אִידִי, וְהֵינּוּ אִידִי בַר יַעֲקֹב. בְּרִיךְ לֹזֵן רַבִּי אַבָּא וְאֲזִיל לְאַרְחִיָּה.

בַּד אֲתָא סֵדֵר מְלִין קָמִיה דְרַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַחִיל לְמִימַר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. יוֹמָא חַד הָוָה קָמִיה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מָאִי דְכַתִּיב וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ. מִשְׁמַע דַּעַד דְלֹא אֲתַגְזֹר הָוָה נָפִיל עַל אַנְפּוּי וּמְלִיל עָמִיה. בְּתַר דְאַתְגְזֹר קָאִים בְּקִיּוּמִיה וְלֹא דַחִיל. אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ דְאַשְׁפַח גְּרַמִּיה גְּזִיר.

אָמַר לִיה רַבִּי אַבָּא אִי נִיחָא קָמִיה דְמֵר דְלִימָא קָמִיה מֵאֲנוּן מְלִי מַעְלִייתָא דְשְׁמַעְנָא בְּהָאִי, אָמַר לִיה אִימָא. אָמַר לִיה דְחִילָנָא דְלֹא יִתְעַנְשׂוּ עַל יְדָאֵי. אָמַר לִיה חֵס וְשְׁלוֹם (תְּהִלִּים ק"ב) מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נְכוּן לְבוֹ בְּטוּחַ בֵּינֵי. סַח לִיה עוֹבְדָא וְסֵדֵר קָמִיה כָּל אֲנוּן מְלִין.

אָמַר לִיה וְכִי כָל הַיָּמִי מְלִי מַעְלִייתָא הָווּ טְמִירִין גַּבְרָא וְלֹא אִמְרַת לְהוּ. גּוֹזְרָנָא עֲלֶיךָ דְכָל תְּלַתִּין יוֹמִין אֵלִין תְּלַעֲי וְתַנְשִׁי. וְלֹא כְּתִיב, (מִשְׁלֵי א) אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלְיוֹ בַּהֲיוֹת לְאֵל יָדֶךָ לַעֲשׂוֹת. וְכֵן הָוָה. אָמַר גּוֹזְרָנָא דְבְּאוֹרִיתָא דָּא יִגְלוּן לְכָבֵל (וַיִּגְלוּן בְּכָבֵל) בֵּינֵי חֲבָרִיא.

חֲלִשָּׁה דַעְתִּיה דְרַבִּי אַבָּא, יוֹמָא חַד חָמָא לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר לִיה טוֹפְסָרָא דְלְבָבְךָ בְּאַנְפֶּךָ שְׁכִיחַ. אָמַר לִיה לֹא עַל דִּידִי הוּא אֶלָּא עַל דִּידְהוּ. אָמַר לִיה חֵס וְשְׁלוֹם דְאַתְעַנְשׂוּ, אֶלָּא בְּגִין דְמְלִין

שְׁנַעְנְשׁוּ, אֲלֵא מִשׁוּם שְׁדָבְרִיא
הַתְּגַלוּ בִּינֵיהֶם כָּל כְּפֹה. יִגְלוּ לְבִין
הַחֲבָרִים, וְיִלְמְדוּ אוֹתָם הַדְּרָכִים,
[ומתמקחים] וְיִתְכַסּוּ הַדְּבָרִים
בְּתוֹכָם, שְׁהָרִי אֵין הַדְּבָרִים
מִתְגַּלִּים אֲלֵא בִּינֵינוּ, שְׁהָרִי
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַסְּפִים עִמָּנוּ,
וְעַל יְדֵינוּ מִתְגַּלִּים הַדְּבָרִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (ישעיה נח) אֲז
יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרֶךְ וְגו'. עֵתִיד
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַכְרִיז עַל
בְּנָיו וַיֹּאמֶר, אֲז יִבְקַע כְּשַׁחַר
אוֹרֶךְ וַאֲרַכְתֶּךָ מְהֵרָה תִצְמַח
וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה כְּבוֹד ה' **יִאֲסַפֶּךָ.**

פִּרְשַׁת וִירָא אֲדָיו

רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח, (שיר ב) הַנְּצָנִים
נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל
הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצָנוּ. הַנְּצָנִים
נִרְאוּ בְּאֶרֶץ, כְּשִׁבְרָא הַקְּבִ"ה אֶת
הָעוֹלָם, נִתַּן בְּאֶרֶץ כָּל הַפֶּחַ
שְׂרָאוּי לָהּ, וְהַכֹּל הָיָה בְּאֶרֶץ, וְלֹא
הוֹצִיאָה פְּרוֹת בְּעוֹלָם עַד שֶׁנִּבְרָא
אָדָם. פִּיּוֹן שֶׁנִּבְרָא אָדָם, הַכֹּל
רְאוּי [ר"א לְצִאת] בְּעוֹלָם, וְהָאֶרֶץ
גִּלְתָּה אֶת פְּרוֹתֶיהָ וְכַחַה
שֶׁנִּפְקְדוּ בָּהּ.

כְּמוֹ זֶה הַשְּׂמִים לֹא נִתְּנוּ כַּחוֹת
לְאֶרֶץ עַד שֶׁבָּא אָדָם. זֶהוּ שְׁכַתוּב
(בראשית ב) וְכֹל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם
יִהְיֶה בְּאֶרֶץ וְכֹל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה
טָרָם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר ה'
אֱלֹהִים עַל הָאֶרֶץ וְאָדָם אֵין
לְעַבֵּד אֶת הָאֲדָמָה. נִסְתַּתְּרוּ בָּהּ
כָּל אוֹתָם תּוֹלְדוֹת וְלֹא הַתְּגַלוּ,
וְהַשְּׂמִים הַתְּעַכְּבוּ, שְׁלֹא הִמְטִירוּ
עַל הָאֶרֶץ מִשׁוּם שְׂאָדָם אֵין,
שְׁלֹא נִמְצָא וְלֹא נִבְרָא, וְהַכֹּל
הַתְּעַכְּבּ בְּגִלְלוּ. פִּיּוֹן שֶׁנִּבְרָא
אָדָם, מִיַּד הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ,
וְכֹל הַפְּחוֹת שֶׁנִּסְתַּתְּרוּ, הַתְּגַלוּ
וְנִתְּנוּ בָּהּ.

עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ, דְּאִתְּפַקֵּן תְּקוּנָא דְּתוֹשְׁבַחַן
הַתְּשַׁבְּחוֹת לְזִמְרָא לְפָנֵי הַקְּבִ"ה

אֲתַגְּלִיין בִּינֵיהוּ כָּל כְּפֹה. יִגְלוּן בִּינֵי חֲבָרִיא
יִלְפוּן אֲנוּן אֶרְחִין (ואתבסמין) וְאִתְּכַסְיין מְלִין
בְּגוּוֹיֵיהוּ. דְּהָא מְלִין לֹא אֲתַגְּלִיין אֲלֵא בִּינָא
דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּכִּים עִמָּנָא וְעַל
יְדָנָא אֲתַגְּלִיין מְלִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי כְּתִיב, (ישעיה נח) אֲז יִבְקַע כְּשַׁחַר
אוֹרֶךְ וְגו'. זְמַין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאֶכְרִזָּא עַל בְּנוֹי וַיִּימָא, אֲז יִבְקַע כְּשַׁחַר
אוֹרֶךְ וַאֲרַכְתֶּךָ מְהֵרָה תִצְמַח וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ
צְדָקָה וְכְבוֹד יְיָ יִאֲסַפֶּךָ, (דף צז ע"א).

פִּרְשַׁת וִירָא אֲלֵיו

רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח (שיר השירים ב) הַנְּצָנִים נִרְאוּ
בְּאֶרֶץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר
נִשְׁמַע בְּאֶרְצָנוּ. הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ, כִּד בְּרָא
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא. יְהִיב בְּאֶרְעָא כָּל
חִילָא דְּאִתְּחַזִּי לָהּ. וְכֹלֵא הָוָה בְּאֶרְעָא, וְלֹא
אִפִּיקַת אִיבִין בְּעֲלֵמָא עַד דְּאִתְּבְּרִי אָדָם, פִּיּוֹן
דְּאִתְּבְּרִי אָדָם, כֹּלֵא אִתְּחַזִּי (ר"א ל"ג לְמִפְּק)
בְּעֲלֵמָא, וְאֶרְעָא גִלְיַאת אִיבְּהָא וְחִילְהָא
דְּאִתְּפַקְדוּ בָּהּ.

בְּנִזְנָא דָּא שְׂמִים לֹא יְהִיב חִילִין לְאֶרְעָא עַד
דְּאִתָּא אָדָם. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (בראשית

ב) וְכֹל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם יִהְיֶה בְּאֶרֶץ וְכֹל עֵשֶׂב
הַשָּׂדֶה טָרָם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר יְיָ אֱלֹהִים
עַל הָאֶרֶץ וְאָדָם אֵין לְעַבֵּד אֶת הָאֲדָמָה.
אִטְמְרוּ כָּל אֲנוּן תּוֹלְדִין וְלֹא אֲתַגְּלוּן, וְשִׁמְיָא
אִתְּעַכְּבוּ דְּלֹא אִמְטִירוּ עַל אֶרְעָא, בְּגִין דְּאָדָם
אֵין, דְּלֹא אִשְׁתַּכַּח וְלֹא אִתְּבְּרִי, וְכֹלֵא אִתְּעַכְּבּ
בְּגִינֵיהּ, פִּיּוֹן דְּאִתְּחַזִּי אָדָם, מִיַּד הַנְּצָנִים נִרְאוּ
בְּאֶרֶץ וְכֹל חִיילִין דְּאִתְּטְמְרוּ אֲתַגְּלִיאוּ
וְאִתְּהִיבוּ בָּהּ.

עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ, דְּאִתְּפַקֵּן תְּקוּנָא דְּתוֹשְׁבַחַן
לְזִמְרָא קַמֵּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּלֹא

מה שלא נמצא עד שלא נברא אדם. וקול התור נשמע בארצנו, שהרי [זה] [כל] דבר של הקדוש ברוך הוא [ר"א ששעה] הקב"ה שלא נמצא בעולם עד שנברא אדם. כיון שנמצא אדם, הכל נמצא.

אחר שחטא, הפל הסתלק מהעולם והתקללה הארץ. זהו שכתוב (בראשית א) ארורה האדמה בעבורך וגו', וכתוב כי תעבד את האדמה לא תספ תת כחה לך וגו', וכתוב וקוץ ודרדר תצמיח לך.

בא נח ותקן קרדמים ופצירות בעולם. אחר כך, וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. באו בני העולם וחטאו לפני הקב"ה, והסתלקו צבאות הארץ [של העולם] כמקדם, והיו עומדים עד שבא אברהם.

כיון שבא אברהם [לעולם], מיד הנצנים נראו בארץ, התקנו והתגלו כל הצבאות בארץ. עת הזמיר הגיע, בשעה שאמר לו הקב"ה למול. כיון שהגיע אותו הזמן שברית נמצאה בו באברהם ונמול, אז התקיים בו כל הפסוק הזה, והתקיים העולם, ודבר הקב"ה היה בהתגלות בו. זהו שכתוב וירא אליו ה'.

רבי אלעזר פתח הפסוק הזה [בשעה] אחר שנמול אברהם. שעד שלא נמול, לא דבר עמו אלא מתוך דרגה תחתונה, והדרגות העליונות לא היו קיימות על אותה הדרגה. כיון שנמול, מיד הנצנים נראו בארץ. אלו הדרגות התחתונות שהוציאה והתקינה הדרגה התחתונה הזו. עת הזמיר הגיע - אלו ענפי הערלה. וקול התור נשמע בארצנו - זהו קול שיוצא מתוך אותו פנימי של הפל, ואותו קול נשמע, וזה קול

אשתכח עד לא אתברי אדם. וקול התור נשמע בארצנו. דהא (ר"א דא) (ר"א ל"ג בל) מלה דקדשא בריך הוא (ר"א ל"ג דעבד) דלא (דף צו ע"ב) אשתכח בעלמא עד דאתברי אדם. כיון דאשתכח אדם פולא אשתכח.

בתר דחטא, פולא אסתלק מעלמא ואתלטיא ארעא. הדא הוא דכתיב, (בראשית ג) ארורה האדמה בעבורך וגו'. וכתוב כי תעבד את האדמה לא תספ תת כחה לך וגו'. וכתוב וקוץ ודרדר תצמיח לך.

אתא נח ותקן קרדומין ופצירי בעלמא. ולבתר וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אתו בני עלמא וחיבו קמיה דקודשא בריך הוא. ואסתלקו חילין דארעא (דעלמא) כמלקדמין, והווי קיימי עד דאתא אברהם.

כיון דאתא אברהם (לעלמא) מיד הנצנים נראו בארץ, אתתקנו ואתגלו כל חילין בארעא. עת הזמיר הגיע. בשעתא דאמר ליה קדשא בריך הוא דיתגזר, כיון דמטא ההוא זמנא דברית אשתכח ביה באברהם ואתגזר. כדין אתקיים ביה כל האי קרא, ואתקיים עלמא, ומלה דקדשא בריך הוא הוה באתגלייא ביה הדא הוא דכתיב וירא אליו יי.

רבי אלעזר פתח האי קרא (בשעה) בתר דאתגזר אברהם. דעד לא אתגזר לא הוה מליל עמיה אלא מגו דרגא תתאה, ודרגין עלאין לא הוו קיימי על ההיא דרגא. כיון דאתגזר מיד הנצנים נראו בארץ אלין דרגין תתאין דאפיקת ואתקינת האי דרגא תתאה. עת הזמיר הגיע אלין ענפוי דערלה.

וקול התור נשמע בארצנו. דא קול דנפיק מגו (דף צו ע"ב) ר"א) ההוא פנימא

שגזר דבר לדבר ועושה לה שלמות.

בא ראה שעד שלא נמול אברהם לא היתה עליו אלא הדרגה הזו כפי שאמרנו. פיון (אחר) שנמול מה כתוב? וירא אליו ה' למי? שהרי לא כתוב וירא ה' אל אברהם? שאם לאברהם אז מה השבח כאן יותר מבהתחלה עד שלא נמול שכתוב וירא ה' אל אברהם? אלא סוד נסתר הוא. וירא אליו ה' - לאותה דרגה שדברה עמו, מה שלא היה מקדם לזה עד שלא נמול. שפעת התגלה הקול והתחבר בדבור כשדבר עמו. והוא ישב פתח האהל. והוא - ולא גלה מי. אלא כאן גלה את החכמה שכל הדרגות שרויות על הדרגה התחתונה הזו אחר שנמול אברהם.

בא ראה, וירא אליו ה' - זהו הסוד שקול שנשמע שהתחבר בדבור ומתגלה בו. והו"א ישב פתח האהל - זהו העולם העליון שעמד להאיר עליו. כחם היום, שהרי הואר הימין, הדרגה שאברהם נדבק בו. דבר אחר כחם היום - בפעם שמתקרבת דרגה לדרגה בתשוקה של זה כנגד זה.

וירא אליו. אמר רבי אבא, עד שלא נמול אברהם, היה אטום. פיון שנמול, הכל התגלה, ושרתה עליו שכנינה בשלמות כראוי. בא ראה, והוא ישב פתח האהל. והוא - זהו העולם העליון ששורה על עולם הפתוח הזה. אימתי? כחם היום, בזמן שתשוקתו של צדיק אחד לשרות בו.

מיד - וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. מי הם שלשה אנשים? אלו אברהם

דכלא והוא קול נשמע ודא קול דגזר מלה למללא ועביד לה שלימו.

תא חזי, דעד לא אתגזר אברהם לא הוה עליה אלא האי דרגא פדאמרן, פיון (לכתר) דאתגזר מה כתיב וירא אליו יי. למאן, דהא לא כתיב וירא יי אל אברהם. דאי לאברהם מאי שבחא הכא יתיר מבקדמיתא עד לא אתגזר דכתיב וירא יי אל אברהם. אלא רזא סתימא איהו, וירא אליו יי. ליהוה דרגא דמליל עמיה, מה דלא הוה מקדמת דנא עד דלא אתגזר. דהשתא אתגלי קול ואתחבר בדבור כד מליל עמיה. והוא יושב פתח האהל. והוא ולא גלי מאן. אלא הכא גלי חכמתא דכלהו דרגין שרו על האי דרגא תתאה בטר דאתגזר אברהם.

תא חזי, וירא אליו יי. דא הוא רזא דקול דאשתמע דאתחבר בדבור ואתגלי ביה. והו"א יושב פתח האהל, דא עלמא עלאה דקאים לאנהרא עליה. כחום היום. דהא אתנהיר ימינא דרגא דאברהם אתדבק ביה. דבר אחר כחום היום בשעתא דאתקריב דרגא לדרגא בתיאובתא דדא לקבל דא.

וירא אליו. אמר רבי אבא עד לא אתגזר אברהם הוה אטום. פיון דאתגזר אתגלי כלא ושרא עליה שכינתא בשלימו פדקא יאות. תא חזי והוא יושב פתח האהל. והוא. דא עלמא עלאה דשרי על האי עלמא תתאה. אימתי כחום היום בזמנא דתיאובתא דחד צדיק למשרי ביה.

מיד וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. מאן אנון שלשה אנשים. אלין אברהם יצחק ויעקב דקיימי עליה דהאי דרגא, ומפנייהו (דף צט ע"א) זניק (יסודא דעלמא)

יצחק ויעקב, שעומדים על הדרגה הזו, ומהם היא יונקת (סוד העולם) ונזוגית. ואז - וירא וירץ לקראתם. שתשוקת הדרגה המתחננה הזו להתחבר בהם וחדותה להמשך אחריהם. וישתחו ארצה, להתקין להם פסא.

בא ראה, הקב"ה עשה את דוד המלך עמוד אחד מהפסא העליון כמו האבות. ואף על גב שהוא פסא אליהם, אבל בזמן שמתחבר בהם הוא עמוד אחד להתתקן בפסא העליון, ולכך נטל את המלכות בחברון דוד המלך שבע שנים להתחבר בהם, והרי נאמר.

תוספתא

וירא אליו ה' באלני ממרא. למה באלני ממרא ולא במקום אחר? אלא משום שנתן לו עצה על ברית המילה שלו. בשעה שאמר הקב"ה לאברהם להמול, הלך אברהם להמלך עם חבריו. אמר לו ענר: אתה בן תשעים שנה, ואתה מעיק לעצמך?

אמר לו ממרא: הזכרת את היום שזרקו אותך הכשדים לתוף כבשן האש, ואותו רעב שעבר על העולם, שכתוב (בראשית יב) ויהי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה, ואותם מלכים שרדפו אחריהם וזכית אותם, והקב"ה הציל אותך מהכל ולא יכל איש לעשות לך רע? קום ועשה את מצות רבונך! אמר לו הקב"ה: ממרא, אתה נתת לו עצה להמול, חייך איני מתגלה עליו אלא בפלטרין שלך. וזהו שכתוב באלני ממרא. (עד כאן

התוספתא).

מדרש הנעלם רבותינו פתחו בפסוק הזה, (שיר א) לריח שמניך טובים שמן תורק שמך וגו'. תנו רבנן האי נשמתא דבר אינש בשעתא דסלקא מארעא לרקיעא וקיימא בההוא זיהרא עלאה דאמרון, קדשא בריך הוא מבקר לה.

ואתון. פדין וירא וירץ לקראתם. דתיאובתא דהאי דרגא תתאה לאתחברא בהו וחדוותא דילה לאתמשכא אבתריהו. וישתחו ארצה, לאתתקנא פרסייא לגבייהו.

תא חזי, עבד קדשא בריך הוא לדוד מלכא חד סמכא מפרסייא עלאה באבהן. ואף על גב דאיהו פרסייא לגבייהו. אבל בזמנא דאתחבר בהו איהו חד סמכא לאתתקנא בפרסייא עלאה. ובגין כך נטל מלכותא בחברון דוד מלכא שבע שנין לאתחברא בהו. והא אתמר.

תוספתא

וירא אליו יי באלוני ממרא. אמאי באלוני ממרא, ולא באתר אחרא. אלא בגין דיהיב ליה עיטא על גזירו דקיימא דילה. בשעתא דאמר קדשא בריך הוא לאברהם למגזר אזל אברהם למלך עם חברוי, אמר ליה ענר אנת בן תשעין שנין ואת מעיק גרמך.

אמר ליה ממרא דכרת יומא דרמו לך פשדאי באתון דנורא. וההוא כפנא דעבר על עלמא דכתיב, (בראשית יב) ויהי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה. ואנון מלכין דרדפו בתריהון ומחית נההון וקדשא בריך הוא שזבינה מפלא ולא יכיל בר נש למעבד לך ביש. קום עביד פקודא דמרך. אמר ליה קדשא בריך הוא, ממרא אנת זבת ליה עיטא למגזר, חייך לית אנא מתגלי עליה אלא בפלטרין דילך, הדא הוא דכתיב באלוני ממרא (עד כאן התוספתא):

מדרש הנעלם

רבנן פתחי בהאי קרא (שיר השירים א) לריח שמניך טובים שמן תורק שמך וגו'. תנו רבנן האי נשמתא דבר אינש בשעתא דסלקא מארעא לרקיעא וקיימא בההוא זיהרא עלאה דאמרון, קדשא בריך הוא מבקר לה.

מדרש הנעלם רבותינו פתחו בפסוק הזה, (שיר א) לריח שמניך טובים שמן תורק שמך וגו'. שנו רבותינו, נשמה זו של בן האדם, בשעה שעולה מהארץ לרקיע ועומדת באתו זהר עליון שאמרנו, הקב"ה מבקר אותה.

תא שִׁמְעַת אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי כָּל נִשְׁמָתָא דְּצַדִּיקָיָא כִּיּוֹן דְּקִיָּיָא בְּאַתְר שְׂכִינְתָּא יִקְרָא דְחִזְיָא לְמִיתָב, קַדְשָׁא בְרִיף הוּא קָרִי לְאַבְהֶתָּא, וְאָמַר לוֹן זִילוּ וּבְקָרוּ לְפָלְגֵי צַדִּיקָא דְאַתָּא, וְאַקְדִּימוּ לִיה שְׁלָמָא מִן שָׁמַי. וְאַנּוֹן אֲמַרִין, מְאָרִי עֲלָמָא, לָא אֲתַחֲזִי לְאַבָּא לְמִיזַל לְמַחְמִי לְבָרָא, בְּרָא אֲתַחֲזִי לְמִיחְמִי וּלְמַחֲזִי וּלְמַתְבַּע לְאַבּוּי.

וְהוּא קָרִי לְיַעֲקֹב וְאָמַר לִיה אֲנִתְ דְּהוּה לָךְ צַעֲרָא דְבִנְיָן זִיל וְקַבִּיל (אולפניח) פְּנֵי דְפִלְגֵי צַדִּיקָא דְאַתָּא הֲכָא, וְאַנָּא אִיזִיל עִמָּךְ. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים כד) מְבַקְשֵׁי פָּנֶיךָ יַעֲקֹב סֵלָה. מְבַקֵּשׁ לֹא נֹאמַר אֱלָא מְבַקְשֵׁי. אָמַר רַבִּי חֵיָא מְרִישֵׁיה דְקָרָא מִשְׁמַע דְכְּתִיב זֶה דוֹ דוֹרְשָׁיו וְגו'.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי חֵיָא (נ"א עקיבא) יַעֲקֹב אָבִינוּ הוּא כְּסָא הַכְּבוֹד, וְכֵן תָּנָא דְבֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב אָבִינוּ הוּא כְּסָא בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, דְכְּתִיב, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, בְּרִית פְּרִת קַדְשָׁא בְרִיף הוּא לְיַעֲקֹב לְבָדוֹ יוֹתֵר מִכָּל אַבּוּתֵי דְעֵבִיד לִיה כְּסָא הַכְּבוֹד. בַּר מִן קַדְמָאָה :

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָוָה יְתִיב וְהוּה לְעֵי בְּאוּרֵיָתָא. אֲתָא לְגַבִּיָּה רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר לִיה בְּמָאי קָא עָסִיק מַר. אָמַר לִיה בְּהָאי קָרָא דְכְּתִיב, (שמואל א ב) וְכָסָא כְבוֹד יִנְחִילִם. מַהוּ כְּסָא כְבוֹד יִנְחִילִם. זֶה יַעֲקֹב אָבִינוּ דְעֵבִיד לִיה פְּרִסֵי יִקְר בְּלַחֲדוּי לְקַבְּלָא אוּלְפָן נִשְׁמָתָא דְצַדִּיקָנָא. וְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא אֲזִיל עִמָּיה בְּכָל רִישׁ יְרָחָא וְיְרָחָא. וְכַד חָמִי נִשְׁמָתָא יִקְר אֲסַפְקֵלְרִיָּא שְׂכִינְתָּא דְמֵאֲרִיָּה, מְבָרַכְת וְסָגֵדַת קָמִי קַדְשָׁא בְרִיף הוּא, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים קד) בְּרַכִּי נַפְשִׁי וְגו'.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא קַדְשָׁא בְרִיף הוּא קָאִים עֲלוּהִי. וְנִשְׁמָתָא פְּתַח וְאָמַר יי אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מָאד וְגו' כָּל

בַּא תִּשְׁמַע, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי, כָּל נִשְׁמַת הַצַּדִּיקִים, כִּיּוֹן שְׁעוּמְדַת בְּמָקוֹם שְׂכִינַת הַכְּבוֹד, שְׂרָאוּיָה לְשַׁבַּת, הַקָּב"ה קוּרָא לְאַבּוֹת וְאוֹמַר לָהֶם: לְכוּ וּבְקָרוּ אֶת פְּלוּנֵי הַצַּדִּיק שָׂבָא, וְהַקְדִּימוּ לוֹ שְׁלוֹם מִשָּׁמַי. וְהֵם אוֹמְרִים: רַבּוֹן הָעוֹלָם, לֹא רָאוּי לְאַבָּא לְלַכְתָּ לְרֵאוֹת אֶת הַבֶּן. הַבֶּן רָאוּי לְרֵאוֹת וּלְהֵרֵאוֹת וּלְדַרְשָׁא אֶת אָבִיו.

וְהוּא קוּרָא לְיַעֲקֹב וְאוֹמַר לוֹ: אֲתָה שְׁהִיָּה לָךְ צַעֲר בְּנִים, לָךְ וְקַבִּיל [לְפָנֶיךָ] פְּנֵי פְלוּנֵי הַצַּדִּיק שָׂבָא לְכָאן, וְאַנִּי אֲלֶךְ עִמָּךְ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים כד) מְבַקְשֵׁי פָּנֶיךָ יַעֲקֹב סֵלָה. לֹא נֹאמַר מְבַקֵּשׁ, אֱלָא מְבַקְשֵׁי. אָמַר רַבִּי חֵיָא, מְרִישׁ הַפְּסוּק מִשְׁמַע, שְׁפָתוֹב זֶה דוֹר דְרִשּׁוּ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי חֵיָא (נ"א עקיבא), יַעֲקֹב אָבִינוּ הוּא כְּסָא הַכְּבוֹד. וְכֵן תָּנָא דְבֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב אָבִינוּ הוּא כְּסָא בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, שְׁפָתוֹב (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. בְּרִית פְּרִת הַקָּב"ה לְיַעֲקֹב לְבָדוֹ יוֹתֵר מִכָּל אַבּוּתֵי, שְׁעֵשָׂה לוֹ כְּסָא הַכְּבוֹד, פְּרִט מִן הֵרֵאוֹן.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָיָה יוֹשֵׁב וְהָיָה עוֹסֵק בְּתוֹרָה. בָּא אֵלָיו רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר לוֹ, בְּמָה מַר עוֹסֵק? אָמַר לוֹ, בְּפְסוּק הָיָה שְׁפָתוֹב (שמואל א ב) וְכָסָא כְבוֹד יִנְחִילִם.

מַהוּ כְּסָא כְבוֹד יִנְחִילִם? זֶה יַעֲקֹב אָבִינוּ שְׁעֵשָׂה לוֹ כְּסָא כְבוֹד לְבָדוֹ לְקַבֵּל תּוֹרָה בְּעַד נִשְׁמַת הַצַּדִּיק, וְהַקָּב"ה הוֹלֵךְ עִמּוֹ בְּכָל רֵאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ, וְכִשְׂרוּאָה הַנְּשֻׁמָּה אֶת כְּבוֹד הָאֲסַפְקֵלְרִיָּה שֶׁל

שְׂכִינַת רַבּוֹנוֹ, מְבָרַכְת וּמִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנֵי הַקָּב"ה. וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים קד) בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת ה'. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הַקָּב"ה עוֹמֵד עָלָיו, וְהַנְּשֻׁמָּה פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מָאד וְגו' כָּל הַפְּרָשָׁה, עַד הַסִּיּוֹם שְׂאוֹמַר יִתְמוּ חֲטָאִים וְגו'. וְעוֹד אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, וְלֹא זוֹ בְּלָכַד, אֱלָא מִשְׁבַּחַת

אותו על הגוף שגשאר בעולם הזה, ואומר (שם ק) ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'.

והקב"ה הולך. מנין לנו זה? מהפסוק הזה שכתוב וירא אליו ה' באלני ממרא. זה יעקב. מה זה ממרא? משום שירש מאתים עולמות מעדן, והוא כסא. אומר רבי יצחק, ממרא בגימטריא מאתים שמונים ואחת היה. מאתים של עדן, שכתוב (שיר ה) ומאתים לנטרים את פרו, ושמונים ואחת שהוא כסא. ולכן נקרא וירא אליו ה' באלני ממרא. ועל שם זה נקרא ממרא. אומר רבי יהודה, מה זה באלני? רצונו לומר חזקו, זהו שכתוב אביר יעקב. והוא ישב פתח האהל, זהו שכתוב (תהלים טו) ה' מי יגור באהלך וגו'. פחם היום, שכתוב (מלאכי א) ונרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה.

אמר רבי יוחנן בן זכאי, באותה שעה הלך הקב"ה, ומשום ששומעים האבות, אברהם יצחק, שהקב"ה הולך אליו, תובעים מיעקב ללכת עמם ולהקדים לו שלום, והם עומדים עליו, ממה שכתוב וישא עינו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. שלשה אנשים [שעומדים] אלו האבות, אברהם יצחק ויעקב, שעומדים עליו וראו מעשים טובים [שעשה] שעושים. וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה, משום שראה שכינת הכבוד עמם. זהו שכתוב (שיר א) על כן עלמות אהבוך [אלו הן האבות].

דבר אחר וירא אליו ה' באלני ממרא, רבותינו פתחו בפסוק הזה בשעת פטירתו של אדם. ששנינו, אמר רבי יהודה, בשעת פטירתו של אדם הוא יום הדין הגדול, שהנשמה מתפרדת מן הגוף. ולא נפטר אדם מן העולם עד שרואה את השכינה. זהו שכתוב (שמות לב) כי לא יראני האדם וחי. ובאים עם השכינה שלשה

הפרשה עד סיומא דקאמר יתמו חטאים וגו'. ועוד אומר רבי יעקבא ולא דא בלחודוי אלא משפחת ליה על גופא דאשתאר בעלמא דין ואמר (תהלים קג) ברכי נפשי את יי וכל קרבי וגו'.

וקדשא בריך הוא אזיל. מנא לן האי. מהאי קרא דכתיב וירא אליו יי באלוני ממרא, זה יעקב. מהו ממרא. משום דאחסין מאתן עלמין מעדן והוא כסא. אומר רבי יצחק ממרא בגימטריא מאתן ותמנין וחד הוה, מאתן דעדן דכתיב, (שיר השירים ח) ומאתים לנטרים את פרו, ותמנין וחד דהוא כסא. ובגין כן אתקרי וירא אליו יי באלוני ממרא. ועל שום דא נקרא ממרא. אומר רבי יהודה מהו באלוני. רצונו לומר תוקפוי הדא הוא דכתיב, (בראשית מט) אביר יעקב. והוא יושב פתח האהל. הדא הוא דכתיב, (תהלים טו) יי מי יגור באהלך וגו'. פחום היום. דכתיב, (מלאכי א) ונרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה.

אמר רבן יוחנן בן זכאי בהיא שעתא אזיל קדשא בריך הוא, ובגין דשמעין אבהתא אברהם ויצחק דקדשא בריך הוא אזיל לגביה. תבעין מן יעקב למיזל עמהון ולאקדמא ליה שלם ואנון קיימין עלוהי. ממאי דכתיב וישא עינו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. שלשה אנשים (דקיימין) אלין אבהתא אברהם יצחק ויעקב דקיימין עלוהי וחתמו עובדין טבין (נ"א דעבר) דעבדין. וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה. משום דחמי שכינת יקרא עמהון הדא הוא דכתיב, (שיר השירים א) על כן עלמות אהבוך (אלו הן האבות): דבר אחר וירא אליו יי באלוני ממרא. רבנן פתחי בהאי קרא בשעת פטירתו של אדם. דתנא אומר רבי יהודה בשעת פטירתו של אדם הוא יום הדין הגדול שהנשמה מתפרדת מן הגוף. ולא נפטר אדם מן העולם

מלאכי השרת לקבל נשמתו של צדיק. זהו שפתיב וירא אליו ה' וגו'. פחם היום - זה יום הדין הבוער כתנור להפריד את הנשמה מן הגוף.

וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים, המבקרים מעשיו מה שעשה, והוא מודה עליהם בפיו. וכיון שהנשמה רואה כף, יוצאת מן הגוף עד פתח בית הכליפה, ועומדת שם עד שמתודה כל מה שעשה הגוף עמה בעולם הזה. ואז נשמת הצדיק היא שמחה במעשיה ושמחה על פקדונה. ושנינו, אמר רבי יצחק, נשמתו של צדיק מתאווה אימתי תצא מן העולם הזה שהוא הכל כדי להתענג בעולם הבא.

שנו רבותינו, כשחלה רבי אליעזר הגדול, אותו יום ערב שבת היה, והושיב לימינו את הורקנוס בנו, והיה מגלה לו עמקות ונסתרות, והוא לא היה מקבל דבר בדעתו שחשב שמטרף בדעתו היה. כיון שראה שדעת אביו מתישבת עליו, קבל ממנו מאה שמונים ותשע סודות עליונים.

כשהגיע לאבני שיש שמתעורבים במים העליונים, בכה רבי אליעזר ופסק לומר. אמר, עמד שם בני. אמר לו, אבא, למה? אמר לו, אני רואה שאני ממחר לחלף מן העולם. אמר לו, לך ואמר לאמך שתעלה את התפלין שלי למקום עליון, ואחר שאסתלק מן העולם, ואבא לכאן כדי לראות אותם. לא תכנו, שהם קרובים עליונים ולא תחתונים, ודעת בני אדם לא משיגה אותם.

עד שהיו יושבים, נכנסו חכמי הדור לבקר אותם, וקלל אותם על שלא באו לשמש אותו, ושנינו, גדולה שמושה יותר מלמודה. עד שבא רבי עקיבא, אמר לו, עקיבא, למה לא באת לשמש אותי [שהרי באה העת להצורך]? אמר לו, רבי, לא היה לי פנאי. רתח ואמר, אתמה עליך

עד שרואה את השכינה ה' הוא דכתיב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי. ובאין עם השכינה שלשה מלאכי השרת לקבל נשמתו של צדיק. ה' הוא דכתיב וירא אליו יי וגו'. פחם היום. זה יום הדין הבוער כתנור להפריד הנשמה מן הגוף.

וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים. המבקרים מעשיו מה שעשה, והוא מודה עליהם בפיו. וכיון שהנשמה רואה כף, יוצאת מן הגוף עד פתח בית הכליפה, ועומדת שם עד שמתודה כל מה שעשה הגוף עמה בעולם הזה. ואז נשמת הצדיק היא שמחה במעשיה ושמחה על פקדונה. דתאנא אמר רבי יצחק נשמתו של צדיק מתאווה אימתי תצא מן העולם הזה שהוא הכל, כדי להתענג בעולם הבא.

תנו רבנן כשחלה רבי אליעזר הגדול, ההוא יומא ערב שבת היה, ואותיב לימיניה הורקנוס בריה, והיה מגלי ליה עמיקתא ומסתרתא, והוא לא היה מקבל בדעתיה מלייא, דחשיב כמטרף בדעתיה היה. כיון דחמא דדעתא דאבוי מתישבא עלוי, קביל מגיה מאה ותמנין ותשעה רזין עלאין.

כד מטא לאבני שיש דמתעורבי במיא עלאה, בכה רבי אליעזר ופסק למימר, אמר קום התם ברי. אמר ליה אבא למה. אמר ליה חזינא דאוחית חלף מן עלמא. אמר ליה זיל ואימא לאמך דתסתלק תפלאי באתר עלאה, ובתר דאסתלק מן עלמא ואיתי הכא למחמי להון לא תבכי דאנון קריבין עלאין ולא תתאין ודעתא דבר נש לא ידע בהו.

עד דהוו יתבי, עאלו חפימי דרא למבקר ליה, אוליט להו על דלא אתו לשמשא ליה דתנינן גדולה שמושה יותר מלמודה. עד דאתא רבי עקיבא, אמר ליה עקיבא עקיבא למה לא אתית לשמשא לי (דהא אתה עתה

אם תמות מיתת עצמך. קללך
שמינתו תהיה קשה מכלם.

בבב רבי עקיבא ואמר לו, רבי,
תלמד אותי תורה. פתח פיו רבי
אליעזר במעשה מרפכה. באה
אש והקיפה את שניהם. אמרו
חכמים, נשמע מזה שאין אנו
ראויים וכדאים לכך. יצאו לפתח
החיצון וישבו שם. היה מה
שהיה, והאש הלכה.

ולמד בבברת ענה שלש מאות
הלכות פסוקות, ולמד אותו
מאתים וששה עשר טעמים של
פסוקי שיר השירים, והיו עיני
רבי עקיבא זולגות דמעות,
וחזרה האש כבתחלה. כשהגיע
לפסוק (שיר ב) סמכוני באשיות
רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה
אני, לא יכל רבי עקיבא לסבל,
והרים קולו בבכיה. והרים קולו
ולא היה מדבר מיראת השכינה
שהיתה שם.

הורה לו כל עמקות וסודות
עליונים שהיו בשיר השירים,
והשביעו שבועה שלא ישתמש
בשום פסוק ממנו, כדי שהקב"ה
לא יחריב את העולם בגללו,
ולא רוצה לפגוע שהבריות
ישתמשו בו מרב הקדשה שיש
בו. אחר יצא רבי עקיבא ובכה,
ונבעו עיניו מים, והיה אומר, וי
רבי! וי רבי! שהעולם נשאר
יתום ממך. נכנסו אליו כל שאר
החכמים, ושאלו אותו, והשיב
להם.

היתה דחוקה לו [השעה] לרבי
אליעזר. הוציא שתי זרועותיו
ושם אותם על לבו. פתח ואמר,
אוי העולם, העולם העליון חוזר
להתפגס ולהגנוז מן התחתון כל
אור ומאור. אוי לכם שתי

זרועות, אוי לכם שתי תורות שיהיו נשפחים היום הזה מן העולם. שאמר רבי יצחק, כל ימי רבי
אליעזר היתה השמועה מאירה מפיו כיום שנתנה בהר סיני.

לאצרא). אמר ליה רבי לא הוה לי פנאי. ארתח אמר
אתמקה עלך אי תמות מיתת עצמך. לטייה דיהא קשה
מפלהון מיתתיה.

בכי רבי עקיבא ואמר ליה רבי אוליה לי אורייתא.
אפתח פומיה רבי אליעזר במעשה מרפכה. אתא
אשא ואסחר לתרוויהון. אמרו חכמיא שמע מינה
דלית אנן חזיין וכדאין לכך, נפקו לפתחא דברא ונתיבו
תמן, הוה מה דהוה ואזל אשא.

ואוליה בבברת ענה תלת מאה הלכות פסוקות, ואוליה
ליה מאתן ושיתסר טעמים דפסוקי דשיר
השירים. והווי עינוי דרבי עקיבא נחתין מיא. ואתחזר
אשא פקדמיתא. פד מטא להאי פסוקא (שיר השירים ב)
סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים פי חולת אהבה אני,
לא יכל למסבל רבי עקיבא וארים קליה בבכיייתא וגעיי
ולא הוה ממלל מדחילו דשכינתא דהות תמן.

אורי ליה כל עמיקתא ורזין עלאין דהוה ביה בשיר
השירים. ואומי ליה אומא דלא לישתמש בשום
חד פסוק מגיה פי היכי דלא ליחריב עלמא, קדשא
פריך הוא בגיגיה. ולא בעי קמיה דישתמשון ביה (ד)
צט ט"ו א) ברייתי מסגיאנות קדוששתא דאית ביה. לבתר
נפיק רבי עקיבא וגעיי ונבעין עינוי מיא, והוה אמר, ווי
רבי, ווי רבי, דאשתאר עלמא יתום מנך. עאלו כל שאר
חכמיא גביה ושאלו ליה ואתיב להון.

הוה דחיק ליה (שעה) לרבי אליעזר, אפיק תרי זרועוי
ושנינון על לביה. פתח ואמר, אי עלמא עלמא
עלאה, חזרת לאעלא ולאגנזא מן תפאה כל נהירו
ובוצינא. ווי לכון תרי דרעי ווי לכון תרי תורות
דישתפחון יומא דין מן עלמא. דאמר רבי יצחק כל
יומוי דרבי אליעזר הוה נהירא שמעתא מפומיה פיומא
דאתיהיבת בטורא דסיני.

אָמַר, תּוֹרָה [לְמַדְתִּי וְגִמְרָא] הַבְּנֵי תִי וְחֻקֵּי לְמַדְתִּי וְשִׁמּוּשׁ עֲשִׂיתִי, שְׂאֵלוֹ יִהְיֶה כָּל בְּנֵי אָנוּשׁ שֶׁל הָעוֹלָם סוֹפְרִים, לֹא יוּכְלוּ לְכַתֵּב, וְלֹא חִסְרוּ תְלֻמִּידֵי מַחְכְּמֵי אֵלָּא כְּמַכּוּחַל בְּעִין, וְאֵנִי מְרַבּוֹתִי אֵלָּא כְּמִי שֶׁשׁוֹתֶה בַּיָּם. וְלֹא הִיָּה אֵלָּא לְהַחֲזִיק טוֹבָה לְרַבּוֹתָיו יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

וְהָיוּ שׁוֹאֲלִים מִמֶּנּוּ בְּאוֹתוֹ סִנְדֵּל שֶׁל יְבוּס, עַד שֶׁצָּעָה נִשְׁמַתוֹ וְאָמַר טְהוֹר. וְלֹא הָיָה שֵׁם רַבִּי עֲקִיבָא. כְּשִׁיצָאָה הַשֶּׁבֶת, מָצָא אוֹתוֹ רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁמֵּת. קָרַע בְּגָדוֹ וְשָׂרַט כָּל בְּשָׂרוֹ, וְדָם יָרַד וְנִמְשַׁךְ עַל זַקְנוֹ. הָיָה צוֹנֵחַ וּבּוֹכָה. יָצָא הַחוּצָה וְאָמַר: שָׁמַיִם שָׁמַיִם, אָמְרוּ לְשִׁמְשׁ וְלִלְבָנָה, שֶׁהָאֹר שֶׁהִיָּה מֵאִיר יוֹתֵר מֵהֶם הֲרֵי נִחְשָׁף.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעַר שֶׁנִּשְׁמַת הַצַּדִּיק רוּצָה לְצֵאת - שְׁמַחָה, וְהַצַּדִּיק בְּטוֹחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדִי לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיֵּרָא לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ, בְּשִׁמְחָה לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ. מֵאִיזָה מְקוֹם? מִפְּתַח הָאֵהָל, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ. וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה - אֶל הַשְּׂכִינָה.

רַבִּי יוֹחָנָן פֶּתַח וְאָמַר, (שִׁיר ב) עַד שִׁיפוֹת הַיּוֹם וְנִסּוּ הַצְּלָלִים סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצַבִּי אוּ לְעַפְרָ הָאֵילִים. עַד שִׁיפוֹת הַיּוֹם וְגו'. - זֶה אֲזַהְרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהַרְף עֵינַן. בֵּא רְאָה מִזֶּה כְּתוּב, (קֵהֶלֶת 1) וְאֵלוֹ חַיָּה אֶלֶף שָׁנִים פְּעֻמִּים וְגו'. בְּיוֹם הַמִּיתָה, כָּל מִזֶּה שֶׁחַיָּה, נִחְשָׁב כְּיוֹם אֶחָד אֶצְלוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, נִשְׁמַתוֹ שֶׁל אָדָם מִתְרָה בּוֹ וְאוֹמְרָת עַד שִׁיפוֹת הַיּוֹם [וְנִסּוּ הַצְּלָלִים], וַיְדַמָּה בְּעֵינָיִךְ כְּהַרְף עֵינַן בְּעוֹדֶךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְנִסּוּ הַצְּלָלִים, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (אִיּוֹב ח) כִּי צַל יִמְיָנוּ עָלֵי אֶרֶץ. בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצַבִּי וְגו'.

דְּבַר אַחֵר עַד שִׁיפוֹת הַיּוֹם וְגו' - אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, זֶה אֲזַהְרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה

אָמַר אוֹרִיִּיתָא (סְבִירָת גִּמְרָא) גְּמִרִית וְחֻקֵּי מַחְכְּמָתָא סְבִירִית וְשִׁמּוּשָׁא עֲבָדִית. דְּאֵלוֹ יְהוֹן כָּל בְּנֵי אֵינְשָׁא דְעֵלְמָא סוֹפְרִים לֹא יִכְלִין לְמַכְתֵּב וְלֹא חִסְרֵי תְלֻמִּידֵי מַחְכְּמֵי אֵלָּא כְּכּוּחָלָא בְּעֵינָא וְאֵנָּא מְרַבּוֹתִי אֵלָּא כְּמֵאן דְּשִׁתִּי בְּיָמָא. וְלֹא הָיָה, אֵלָּא לְמִיתָן טִיבּוֹתָא לְרַבּוֹתֵי יְתִיר מִנֵּיהּ.

וְהָיוּ שְׂאֵלִין מִנֵּיהּ בְּהֵוָה סִנְדֵּלָא דְיְבוּס עַד דְּנָפַק נִשְׁמַתִּיהּ וְאָמַר טְהוֹר. וְלֹא הָיָה תַּמָּן רַבִּי עֲקִיבָא. כַּד נָפַק שֶׁבֶתָא אֲשַׁכְּחִיהּ רַבִּי עֲקִיבָא דְמִית, בְּזַע מֵאֵינִיהּ וְגִרִיר כָּל בְּשָׂרִיהּ וְדָמָא נַחִית וְנָגִיד עַל דִּיקְנִיהּ. הָיָה צוֹנֵחַ וּבּוֹכִי, נָפַק לְבָרָא וְאָמַר, שְׁמָא שְׁמָא, אָמְרוּ לְשִׁמְשָׁא וְלִסְתִּירָא דְנִהִירוֹתָא דְהוֹת נִהִיר יְתִיר מִנְהוֹן הָא אֲתַחֲשָׁף. (דף צט ע"ב)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּשַׁעַר שֶׁנִּשְׁמַת הַצַּדִּיק רוּצָה לְצֵאת שְׁמַחָה וְהַצַּדִּיק בְּטוֹחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדִי לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ, הֵדָּא הוּא דְכְּתוּב, וַיֵּרָא וַיֵּרֶץ לְקִרְאָתָם. בְּשִׁמְחָה, לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ. מֵאִי זֶה מְקוֹם, מִפְּתַח הָאֵהָל כְּדָקָא אֶמְרֵן. וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה לְגַבִּי שְׂכִינָה.

רַבִּי יוֹחָנָן פֶּתַח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) עַד שִׁיפוֹת הַיּוֹם וְנִסּוּ הַצְּלָלִים סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצַבִּי אוּ לְעַפְרָ הָאֵילִים. עַד שִׁיפוֹת הַיּוֹם וְגו'. זֶה אֲזַהְרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהַרְף עֵינַן. תָּא חַזִּי, מִזֶּה כְּתוּב, (קֵהֶלֶת 1) וְאֵלוֹ חַיָּה אֶלֶף שָׁנִים פְּעֻמִּים וְגו'. בְּיוֹם הַמִּיתָה כָּל מִזֶּה שֶׁחַיָּה נִחְשָׁב כְּיוֹם אֶחָד אֶצְלוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן נִשְׁמַתוֹ שֶׁל אָדָם מִתְרָה בּוֹ וְאוֹמְרָת עַד שִׁיפוֹת הַיּוֹם (וְנִסּוּ הַצְּלָלִים) וַיְדַמָּה בְּעֵינָיִךְ כְּהַרְף עֵינַן בְּעוֹדֶךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְנִסּוּ הַצְּלָלִים הֵדָּא הוּא דְכְּתוּב, (אִיּוֹב ח) כִּי צַל יִמְיָנוּ עָלֵי אֶרֶץ. בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצַבִּי וְגו'.

דְּבַר אַחֵר עַד שִׁיפוֹת הַיּוֹם וְגו'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, זֶה אֲזַהְרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה

זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה שהוא כהרף עין. מה הצבי קל ברגליו אף אתה היה קל בצבי או כעפר האילים לעשות רצון בוראך כדי שתנחל העולם הבא שהוא הרי בשמים הנקרא ה' יי, ה' התענוג ה' ה' הטוב. ע"כ מדרש הנעלם.

מדרש הנעלם.

סתרי תורה

ממשלת המלך נראית בשלש גונים, גון אחד - מראה שונא ליעין מרחוק, ואין העין יכולה לעמד בבורר שרואה, משום שהוא מרחוק, עד שנוטלת העין מראה קטן בקמוץ שלה, ועל זה פתוב (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה לי.

גון שני - מראה של העין הזאת (נ"א של אחד) בסתר שלה, שאין הגון הזה נראה לעין, רק בסתר קטן, שתופס ולא עומד בבורר, סותם העין ופוחת מעט ולקח אותו המראה. והגון הזה (נ"א הגון) צריך לפתרון לעמד על מה שלוקחת העין, ועל זה פתוב (שם) מה אתה ראה.

הגון השלישי הוא זהר האספקלריה המאירה שלא נראה בו כלל, חוץ מגלגול העין כאשר הוא סתום בסתימות ומגלגלים לו בגלגול ונראה בגלגול הזה אספקלריה המאירה. ולא יכול לעמד באותו הגון, רק שרואה זה מאיר בסתר העין, ועל זה פתוב (יחזקאל לו) היתה עלי יד ה', (שם לג) [יד ה' היתה עלי] ויד ה' עלי חזקה. וכלם מפרשים מנביאי האמת, פרט למשה הנאמן העליון שזכה להסתפל למעלה במה שלא נראה כלל. עליו פתוב (במדבר יב) לא כן עבדי משה וגו'.

וירא אליו, נראתה ונתגלתה לי השכינה תוך אותן דרגות שהתחברו בצדו, מיכאל לצד ימין, גבריאל לצד שמאל, רפאל לפנים, אוריאל לאחור, ועל זה נגלתה עליו השכינה באלונים (נ"א צלמים) הללו של העולם, כדי להראות לפניהם ברית (ד"א ר"א קדמא רשימו) קדישא דהנה

סתרי תורה

(חכר) הורמנותא דמלפא אתחזי בתלת גוונים, גוון חד חיזו דאתחזי לעינא מרחיק, ועינא לא יכיל לקיימא בכרירו דחזו בגין דאיהו מרחוק, עד דנטיל עינא חיזו זעיר בקמיטו דיליה. ועל דא כתיב, (ירמיה לא) מרחוק יי נראה לי.

גוון תניין חיזו דהאי (נ"א דחד) עינא בסתימו דיליה, דהאי גוון לא אתחזי לעינא, בר בסתימו זעיר דנקיט ולא קיימא בכרירו, סתים עינא ופתח זעיר ונקיט ההוא חיזו, וגוון דא (נ"א גוון ודא) אצטריך לפתרוןא לקיימא על מה דנקיט עינא, ועל דא כתיב, (ירמיה א) מה אתה ראה.

גוון תליתאה הוא זהר אספקלריאה דלא אתחזי ביה כלל, בר בגלגולא דעינא כד איהו סתים בסתימו ומגלגלין ליה בגלגולא ואתחזאי בהאי גלגולא אספקלריאה דנהרא ולא יכיל לקיימא בההוא גוון בר דחזי זהר מנהרא בסתימו דעינא ועל דא כתיב, (יחזקאל לו) היתה עלי יד יי (יחזקאל לג) (נ"א ויד יי היתה אלי) ויד יי עלי חזקה. וכלהו מתפרשן מנביאי קשוט. בר משה מהימנא עלאה דזכה לאסתפלא לעילא במה דלא אתחזי כלל. עליה כתיב, (במדבר יב) לא כן עבדי משה וגו'.

וירא אליו אתחזי ואתגלי ליה שכנתא גו אנון דרגין דאתחברו בסטרוי, מיכאל לסטר ימינא. גבריאל לסטר שמאלא. רפאל לקמא. אוריאל לאחורא. ועל דא אתגליא עליה שכנתא בהני אלוני (נ"א צלמים) דעלמא, בגין לאחזאה קמייהו ברית (ד"א ר"א ל"ג קדמא רשימו) קדישא דהנה ככל עלמא ברזא דמהימנותא.

וירא אליו, נראתה ונתגלתה לי השכינה תוך אותן דרגות שהתחברו בצדו, מיכאל לצד ימין, גבריאל לצד שמאל, רפאל לפנים, אוריאל לאחור, ועל זה נגלתה עליו השכינה באלונים (נ"א צלמים) הללו של העולם, כדי להראות לפניהם ברית (ד"א ר"א רשם ראשון) הקדש שהיתה בכל העולם בסוד האמונה.

והוא יושב פתח האהל. מאן פתח האהל. מה זה פתח האהל? זה המקום שנקרא ברית, סוד האמונה. פחם היום, זה הסוד שנדבק בו אברהם, החזק של צד הימין, הדרגה שלו. פתח האהל - סוד השער של צדק פתח האמונה, שאז נכנס בו אברהם באותו הרשם הקדוש. פחם היום - זהו צדיק, הדרגה של חבור אחד שנכנס בו מי שנמול ונרשם בו הרשם הקדוש, שהרי נתבטל מן הערלה ונכנס בקיום של שתי הדרגות הללו שהן סוד האמונה. והנה שלשה אנשים וגו' - אלו שלשה אנשים שלוחים שמתלבשים באור, ויורדים לעולם הזה [ונראים] במראה של בן אדם, והשלשה הם כמו שלמעלה, משום שהקשת לא נראית אלא בשלשה גונים - לבן, אדם וירק, וכך הוא בודאי. ושלשת האנשים הללו שלשה גונים. גון לבן, גון אדם, גון ירק (רחמים). הגון הלבן זה מיכאל, שהוא צד הימין. הגון האדם זה גבריאל, הצד של השמאל. הגון הירק זה רפאל. ואלו הם שלשת גוני הקשת, שאין הקשת נראית אלא עמהם. ומשום כך וירא אליו, גלוי שכינה בשלשת הגונים הללו.

ואת כלם הצטרכו. אחד לרפא את המילה, וזהו רפאל, בעל הרפואות. ואחד לבשר את שרה על הבן, וזהו מיכאל, משום שהוא התמנה לימין, וכל הטובות והברכות שבגדו נמסרו מצד הימין. ואחד להפך את סדום, וזהו גבריאל שהוא

לשמאל, והוא ממנה על כל הדינים של העולם מצד (הדין) השמאל לדון ולעשות על ידי מלאך המות, שהוא בעל ההרג של בית המלך.

ובכ"ם עשו שליחותם, וכל אחד ואחד כראוי לו. והמלאך גבריאל בשליחותו לנשמה הקדושה,

והוא יושב פתח האהל. מאן פתח האהל. דא אתר דאקרי ברית רזא דמהימנותא. פחום היום. דא רזא דאתדבק ביה אברהם תקפא דסטרא דמינא דרגא דיליה. פתח (ד) צח ע"ב) האהל. רזא דתרעא דצדק פתחא דמהימנותא, דכדין עאל ביה אברהם בההוא רשימא קדישא. פחום היום. דא צדי"ק דרגא דחבורא תדא דעאל ביה מאן דאתגזר ואתרשים ביה רשימא קדישא, דהא אתעבר מערלה ועאל בקיומא דתרין דרגין אליו דאנון רזא דמהימנותא:

והנה שלשה אנשים וגו'. אליו תלת מלאכין שליחין דמתלבשין באורא ונחתי להאי עלמא (ואתחיוו) בחייו דבר נש. ותלת הוו בגוונא דלעילא, בגין דקשת לא אתחזי אלא בגוונין תלתא חוור וסומק וירוק. והכי הוא ודאי.

ואליו אנון שלשה אנשים תלתא גוונין, גוון חוור, גוון סומק, גוון ירוק. גוון חוור דא מיכאל בגין דאיהו סטרא דמינא. גוון סומק דא גבריאל סטרא דשמאלא. גוון ירוק דא רפאל, והני אנון תלת גוונין דקשת דקשת לא אתחזי אלא עמהון, ובגין כך וירא אליו, גלוי שכינה בתלת גוונין אליו.

וכלהו אצטריכו, חד לאסרא מן המילה ודא רפאל מארי דאסוון. וחד לבשרא לשרה על ברא ודא איהו מיכאל בגין דאיהו אתמנא לימינא וכל טבין וברכאן בידיה אתמסרן מסטרא דמינא. וחד להפכא לסדום ודא איהו גבריאל דאיהו לשמאלא. ואיהו ממנא על כל דינין דעלמא מסטרא (דדינא) דשמאלא לימין ולמעבד על ידא דמלאך המות דאיהו מארי דקטולא דבי מלכא.

וכלהו עבדו שליחתהון, וכל חד וחד פדקא חזי ליה. מלאך גבריאל בשליחותא לנשמתא קדישא, ומלאך המות

לשמאל, והוא ממנה על כל הדינים של העולם מצד (הדין) השמאל לדון ולעשות על ידי מלאך המות, שהוא בעל ההרג של בית המלך.

ובכ"ם עשו שליחותם, וכל אחד ואחד כראוי לו. והמלאך גבריאל בשליחותו לנשמה הקדושה,

ושלחוחתיה לנפשא דיצור הרע. ועם כל דא נשמתא קדישא לא נפיק עד דחזי שכנינתא.

בשליחותיה לנפשא דיצור הרע. ועם כל דא נשמתא קדישא לא נפיק עד דחזי שכנינתא.

פד חמא לון מתחברין פחדא כדין חמא שכנינתא (דף צט ע"ב)

בגוונא דא) בגוונאה וסגיד דכתיב, (בראשית לג) וישתחו ארצה. בגוונא דיעקב שנאמר (בראשית מז) וישתחו ישראל על ראש המטה לשכינה. ולגבי שכנינתא אמר בשמא אדנ"י, ולגבי צדיק אדו"ן. דהא כדין אקרי אדון כל הארץ פד אתנהרא מצדיק ואתנהרא בגוונאה, דהא בגין (דא איהו בגוונא דא כד"ו) דא אשתלים לעילא.

מהכא, דחזיו דלתתא משיף משיכו מלעילא, דהא גוונין אלין משכין משיכא מלעילא מאנון מקורין עלאין. אדנ"י משכא מלעילא באלין תלת גוונין דאתלבש בהו, ובהו נטלא כל מה דנטלי מלעילא. ובגין דאנון חבורא דילה וסמכין דילה בכלא אתמר שמא אדנ"י. דהא שמא דא אתגלי ליה פליל ברזין עלאין, אתגלי ליה פאתגליא מה דלא הוות מקדמת דנא דלא הוה גזיר. ועד דאתגזר לא בעא קדשא ברין הוא לאפקא מגיה זרעא קדישא, פיון דאתגזר מיד נפק מגיה זרעא קדישא.

ובגין פן אתגלי עליה שכנינתא באנון דרגין (דף ק ע"א) קדישין. (דניאל יב) והמשפילים יזהירו כזהר הרקיע. זה"ר זהרא דזהרין בדליקו זהרא. זה"ר דאנהיר דאדליק ונציץ לכמה סטרין.

זה"ר סליק ונחית. זה"ר נציץ לכל עיבר. זה"ר נגיד ונפיק. זה"ר דלא פסיק לעלמין. זה"ר דעביד תולדין. זה"ר טמיר וגניז, נציצו דכל נציצין ודרגין פלא ביה, נפיק וטמיר. סתים וגלגא. חזי ולא חזי. (זה"ר) ספרא דא מבועא דבריא, נפיק ביממא טמיר בליליא אשתעשא בפלגות ליליא בתולדין דאפיק.

זה"ר דזהיר ואנהיר לכלא, פללא דאורייתא, ודא איהו זה"ר שלא פוסק לעולמים. זה"ר שעושה תולדות. זה"ר טמיר וגנוז, התנוצצות של כל הניצוצים וכל הדרגות בו. יוצא וטמיר. נסתר וגלוי. נראה ולא נראה. (זה"ר) ספר זה מעין הפאר, יוצא ביום, נסתר בלילה, משתעשע פחצות הלילה בתולדות שהוציא.

בשראה אותם מחברים באחד, אז ראה שכינה [כמו זה] בגוניה והשתחוה, שפתוב (בראשית לג) וישתחו ארצה, כמו אצל יעקב שנאמר (שם מז) וישתחו ישראל על ראש המטה, לשכינה. ולגבי השכינה אמר בשם אדנ"י, ולגבי הצדיק אדו"ן, שהרי אז נקרא אדון כל הארץ כשמוארת מצדיק ומוארת בגוניה, שהרי משום [זהו כזה] זה נשלם למעלה. מכאן שמראה שלמטה מושף המשכה מלמעלה, שהרי הגונים הללו מושכים המשכה מלמעלה מאותם מקורות עליונים. אדנ"י מושף מלמעלה בשלשת הגונים הללו שמתלבש בהם, ובהם נוטלת כל מה שנוטלת מלמעלה. ומשום שהם חבור שלם ותומכים שלה בכל, נאמר שם אדנ"י, שהרי שם זה התגלה לו כלול בסודות עליונים, התגלה לו בגלוי מה שלא היה מקדם לכן פשלא היה מהול. ועד שנמול, לא רצה הקב"ה להוציא ממנו קדוש. פיון שנמול, מיד יצא ממנו הזרע הקדוש.

ורבן התגלתה עליו שכינה באותן דרגות קדושות. (דניאל יב) והמשפלים יזהירו כזהר הרקיע. זה"ר זהיר שזהירים בדלקות של זהר. זה"ר שמאיר שמדליק ונוצץ לכמה צדדים.

זה"ר עולה ויורד. זה"ר נוצץ לכל עבר. זה"ר שופע ויוצא. זה"ר טמיר וגנוז, התנוצצות של כל הניצוצים וכל הדרגות בו. יוצא וטמיר. נסתר וגלוי. נראה ולא נראה. (זה"ר) ספר זה מעין הפאר, יוצא ביום, נסתר בלילה, משתעשע פחצות הלילה בתולדות שהוציא.

זה"ר שזהיר ומאיר לכל, הפלל של התורה, וזהו שנראה, וכל הגונים נסתרים בו ונקרא בשם

לְאֶבְרָהִם. [נ"א יהו"ה צְבֹאוֹת ונ"א א"ל
אֱלֹהֵינוּ]. מִיכָאֵל שֵׁם הַיָּמִין שְׁאוּחֻז
וּמְשֻׁשׁ אֶת הַשֵּׁם הַזֶּה יוֹתֵר
מֵאוֹתָם הָאֲחֵרִים. בְּכֹל מְקוֹם
שֶׁסּוּד הַשֵּׁם הַזֶּה שָׁם - מִיכָאֵל
שָׁם. אִם הִסְתַּלַּק מִיכָאֵל הַזֶּה -
מִסְתַּלַּק אֱלֹהִים עִם שְׂדֵי.

בְּהַתְחַלְתָּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים,
וְהַתְחַלְמוּ בְצִיּוּר שֶׁל אֲוִיר וְהָיוּ
אוֹכְלִים, אוֹכְלִים וְדָאֵי, שֶׁהָאֵשׁ
שְׁלֵהֶם אוֹכֶלֶת וּמְכַלָּה הַכֹּל
וְעוֹשִׂים נַחַת רוּחַ לְאֶבְרָהִם. הֵם
אֵשׁ וְדָאֵי, וְאוֹתָהּ הָאֵשׁ מְתַכֶּסֶה
בְצִיּוּר שֶׁל אֲוִיר וְלֹא נִרְאִיתָ.
וְאוֹתוֹ מֵאֲכֹל אֵשׁ לוֹהֶטֶת וְאוֹכֶלֶת
אוֹתוֹ, וְאֶבְרָהִם מְקַבֵּל נַחַת רוּחַ
מִזֶּה.

בִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלַּקָה הַשְּׂכִינָה מִה
כְּתוּב? וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל
אֶבְרָהִם. מִיָּד מִסְתַּלַּק עִמּוֹ
מִיכָאֵל, שֶׁכְּתוּב וַיִּבְאוּ שְׁנֵי
הַמַּלְאָכִים סְדֻמָּה וְגו'. שְׁלֹשָׁה
כְּתוּב בְּהַתְחַלְתָּה, וְעָכְשׁוּ שְׁנַיִם.
אֵלָּא מִיכָאֵל שֶׁהוּא יָמִין הִסְתַּלַּק
עִם הַשְּׂכִינָה.

הַמְדַּאָּךְ שֶׁנִּרְאָה לְמִנּוּחַ יָרֵד
וְהַתְחַלֵּם [ל] בְּאֲוִיר וְנִרְאָה לוֹ,
וְזֶהוּ אוּרִיָּאל. מִה שֶׁלֹּא יָרֵד עִם
אֱלוֹ לְאֶבְרָהִם - יָרֵד כֵּן לְבִדּוֹ
לְבִשׁוֹ לְמִנּוּחַ שְׂבָא מִדָּן. וּמִשׁוּם
שֶׁלֹּא חָשׁוּב כְּמוֹ אֶבְרָהִם, לֹא
כְּתוּב שְׂאָכֵל, שֶׁהָרִי כְּתוּב (שׁוּפְטִים)
(ג) אִם תַּעֲצָרְנִי לֹא אֲכַל בְּלַחְמְךָ.
וְכַתוּב, וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֵּהב מֵעַל
הַמְּזֻבָּח, וַיַּעַל מִלְאָךְ ה' בְּלֵהַב
הַמְּזֻבָּח וְגו'. וְכֵן וַיַּעַל אֱלֹהִים
מֵעַל אֶבְרָהִם. מִשׁוּם שֶׁבּוֹ
הִסְתַּלַּק מִיכָאֵל, וְנִשְׁאָרוּ רַפְאֵל
וְגַבְרִיאֵל.

וְעַדֵּיהֶם כְּתוּב שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים
סְדֻמָּה. בְּעָרֵב - בְּשַׁעַר שְׁהַדִּין
תְּלוּי עַל הָעוֹלָם. אַחַר כֵּן הִסְתַּלַּק אַחַד, וְנִמְצָא שְׁגַבְרִיאֵל לְבִדּוֹ. בְּזִכּוֹת אֶבְרָהִם נִצַּל לוֹט, וְהוּא

אֵף כֵּן זָכָה בָּהֶם, וְעַל זֶה בָּאוּ אֵלָיו. (ע"כ ס"ח).

זֶהר: רַבִּי אֲבָא פֶתַח וְאָמַר, מִי יַעֲלֶה בְהַר

אֲרוֹן הַבְּרִית, וּמֵאֵן אִיהוּ, שְׁמָא דְאַתְקָרִי אֲדוּנִי. וְדָא (ר"א
רוּא) אֲתַגְלִי הַשְּׁתָא לְאֶבְרָהִם. (נ"א יהו"ה צְבֹאוֹת ונ"א א"ל אֱלֹהֵינוּ).

מִיכָאֵל שְׁמָא דְיָמִינָא דְקָא אַחִיד וּמְשֻׁשׁא לְשְׁמָא דָא יִתִּיר
מֵאֲנִוּן אַתְרֵינוּ, בְּכֹל אֲתֵר דְרוּזָא דְהָאֵי שְׁמָא תַּמָּן מִיכָאֵל
תַּמָּן, (דף קא ע"ב) אִסְתַּלַּק הָאֵי מִיכָאֵל אִסְתַּלַּק אֱלֹהִים
בְּהָרֵי שְׂדֵי.

בְּקַדְמִיתָא שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים וְאֲגַלִּימוּ בְצִיּוּרָא דְאֲוִירָא וְהָיוּ
אֲכָלִי, אֲכָלִי וְדָאֵי, דְאֵשׁא דְלָהוּ אֲכָל וְשַׁצִּי כְלָא
וְאֵעֵבִיד נַחַת רוּחַ לְאֶבְרָהִם. אֲנִוּן אֵשׁא וְדָאֵי, וְהָהוּא אֵשׁא
אֲתַפְסִי בְצִיּוּרָא דְאֲוִירָא וְלֹא אֲתַחֲזִי, וְהָהוּא מִיכָלָא אֵשׁא
מִלְהֻטָא וְאֲכָלָא לֵיה, וְאֶבְרָהִם מְקַבֵּל נַחַת רוּחַ מִהָאֵי.

בִּיּוֹן דְאִסְתַּלַּק שְׂכִינְתָא מִה כְּתִיב וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֶבְרָהִם,
מִיָּד מִסְתַּלַּק בְּהַדִּיה מִיכָאֵל דְכְּתִיב וַיִּבְאוּ שְׁנֵי
הַמַּלְאָכִים סְדֻמָּה וְגו'. שְׁלֹשָׁה כְּתִיב בְּקַדְמִיתָא וְהַשְּׁתָא
תְּרִין, אֵלָּא מִיכָאֵל דְאִיהוּ יָמִינָא אִסְתַּלַּק בְּהָרֵי שְׂכִינְתָא.

מִלְאָךְ דְאֲתַחֲזִי לְמִנּוּחַ נַחַת וְאִיגְלִים (לֵיה) בְּאֲוִירָא וְאֲתַחֲזִי
לֵיה וְדָא אִיהוּ אוּרִיָּאל. מִה דְלֹא נַחַת בְּאֵלִין

דְאֶבְרָהִם, נַחַת הָכָא בְּלַחְדוּי לְבִשְׂרָא לְמִנּוּחַ דְאַתִּי מִדָּן. (דף
קב ע"א) וּבְגִין דְלֹא חָשִׁיב כְּאֶבְרָהִם לֹא כְּתִיב דְאֲכָל, דְהָא
כְּתִיב, (שׁוּפְטִים יג) אִם תַּעֲצָרְנִי לֹא אוֹכֵל בְּלַחְמְךָ. וְכְתִיב וַיְהִי
בַעֲלוֹת הַלֵּהב מֵעַל הַמְּזֻבָּח וַיַּעַל מִלְאָךְ יי בְּלֵהַב הַמְּזֻבָּח וְגו'.
וְהָכָא וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֶבְרָהִם. בְּגִין דְבִיה אִסְתַּלַּק
מִיכָאֵל, וְאִשְׁתָּארוּ רַפְאֵל וְגַבְרִיאֵל.

וְעַלֵּיהוּ כְּתִיב שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֻמָּה, בְּעָרֵב, בְּשַׁעַר דְדִינָא
תְּלוּיָא עַל עֲלָמָא, לְבַתֵּר אִסְתַּלַּק חַד וְאִשְׁתַּכַּח
גַּבְרִיאֵל בְּלַחְדִּיה. בְּזִכּוֹתֵיה דְאֶבְרָהִם אִשְׁתַּזִּיב לוֹט, וְאִיהוּ
אוּף הָכִי זָכָה בְהוּ, וְעַל דָּא אֲתוּ לְגַבִּיָּה, (עַד כֵּן סְתֵרֵי תוֹרָה).

זֶהר:

רַבִּי אֲבָא פֶתַח וְאָמַר, מִי יַעֲלֶה בְהַר

העולם לא רואים על מה עומדים בעולם, והימים הולכים ועולים ועומדים לפני הקב"ה כל אותם ימים שבני אדם עומדים בהם בעולם הזה, שהרי כלם נבראו וכלם עומדים למעלה. ומנין לנו שנבראו? שכתוב (שם קלט) ימים יצרו.

ובשמיניעים הימים להעלות מן העולם הזה, כלם קרבים לפני המלך העליון. זהו שכתוב (מלכים א' ב) ויקרבו ימי דוד למות. ויקרבו ימי ישראל למות. משום שפאשר בן אדם הוא בעולם הזה, אינו משגיח ולא מתבונן על מה הוא עומד, אלא כל יום ויום חושב פאלו הוא הולך בריקנות, שהרי פשהנשמה יוצאת מן העולם הזה, לא יודעת לאיזו דרך מעלים אותה. שהרי הדרך לעלות למעלה למקום שאור הנשמות העליונות מאירות, לא נתן לכל הנשמות, שהרי כמו שהוא ממשיך עליו בעולם הזה, כך נמשך לאחר שיוצא ממנו.

בא ראה, אם בן אדם נמשך אחר הקב"ה ותשוקתו אחריו בעולם הזה, אחרי זה פשיוצא ממנו, הוא נמשך אחריו, ונותנים לו דרך לעלות למעלה אחר אותה משיכה שנמשך ברצון כל יום בעולם הזה.

אמר רבי אבא, יום אחד נפגשתי בעיר אחת מאותם שהיו מן בני קדם, ואמרו לי מאותה חכמה שהיו יודעים מימים ראשונים, והיו מוצאים ספרים של החכמה שלהם, וקרבו לי ספר אחד, והיה כתוב בו, שפמו שהרצון של האדם מתפון בו בעולם הזה, כך ממשיך עליו רוח מלמעלה כמו אותו הרצון שנדבק בו. אם רצונו

י וי יקום במקום קדשו. תא חזי, כל בני עלמא לא חמאן על מה קיימי בעלמא, ויומין אזלין וסלקין וקיימי קמי קדשא בריך הוא, כל אנון יומין דבני נשא קיימי בהו בהאי עלמא, דהא כלהו אתבריאוו וכלהו קיימי לעילא, ומנלן דאתבריאוו, דכתיב, (תהלים קלט) ימים יוצרו.

וכד מטאן יומין לאסתלקא מהאי עלמא. כלהו קריבין קמי מלפא עלאה, הדא הוא דכתיב, (מלכים א' ב) ויקרבו ימי דוד למות. (בראשית מז) ויקרבו ימי ישראל למות. בגין דכד בר נש איהו בהאי עלמא לא אשגח ולא אסתפל על מה קאים, אלא כל יומא ויומא חשיב פאלו הוא אזיל ברקנייא, דהא כד נשמתא נפקת מהאי עלמא לא ידעת לאן ארחא סלקין לה. דהא אורחא לסלקא לעילא לאתר דנהירו דנשמתין עלאין נהרין, לא (דף צט ע"ב) אתיהיב לכלהון נשמתין, דהא כגוונא דאיהו אמשיך עליה בהאי עלמא, הכי אתמשכת לבתר דנפיק מניה.

תא חזי, אי בר נש אתמשיך בתר קדשא בריך הוא, ותיאובתא דיליה אבתריה בהאי עלמא, לבתר כד נפיק מניה, איהו אתמשיך אבתריה ויהבין ליה אורח לאסתלקא לעילא, בתר ההוא משיכו דאתמשיך ברעותא כל יומא בהאי עלמא.

אמר רבי אבא יומא חד אערענא פחד מתא מאנון דהו מן בני קדם, ואמרו לי מההיא חכמתא דהו ידעין מיומי קדמאי והו אשפחון ספרין דחכמתא דלהון, וקריבו לי חד ספרא. והוה כתיב ביה, דהא כגוונא דרעותא דבר נש איכוון ביה בהאי עלמא,

הכי אמשיך עליה רוח

התפון לְדַבֵּר עֲלֵיוֹן קְדוֹשׁ, הוּא מְשִׁיף אוֹתוֹ הַדְּבַר מִלְמַעְלָה לְמִטָּה אֱלִיוֹ.

וְאִם רְצוֹנוֹ לְהַתְּדַבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר וּמִתְּפֹנָן בּוֹ, הוּא מְשִׁיף אֶת אוֹתוֹ הַדְּבַר מִלְמַעְלָה לְמִטָּה אֱלִיוֹ. וְהָיוּ אוֹמְרִים שֶׁעָקַר הַדְּבַר תְּלוּי בְּדַבּוּרִים וּבְמַעֲשֵׂה וּבְרָצוֹן לְהַתְּדַבֵּק, וּבְזֶה נִמְשָׁף מִלְמַעְלָה לְמִטָּה אוֹתוֹ הַצַּד שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ.

וּמִצְאֵנוּ בּוֹ כֹּל אוֹתָם מַעֲשִׂים וְעִבּוּדוֹת הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזְלוֹת וּדְבָרִים שֶׁהֶצְטָרְכוּ לָהֶם, וְאִיךָ הִרְצוֹן לְהַתְּפֹנָן בָּהֶם כְּדֵי לְמַשֵּׁף אוֹתָם אֲלֵיהֶם. כְּמוֹ זֶה מִי שְׂרוּצָה לְהַתְּדַבֵּק לְמַעְלָה בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהָרִי בְּמַעֲשֵׂה וּבְדַבּוּרִים וּבְרָצוֹן הַלֵּב לְכוֹן בְּאוֹתוֹ הַדְּבַר תְּלוּי הַדְּבַר לְמַשֵּׁף אוֹתוֹ אֱלִיוֹ מִלְמַעְלָה לְמִטָּה וְלַהַתְּדַבֵּק בְּאוֹתוֹ הַדְּבַר.

וְהָיוּ אוֹמְרִים, כְּמוֹ שֶׁבֶן אָדָם נִמְשָׁף בְּעוֹלָם הַזֶּה - כִּף גַּם מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ כְּשִׁיּוּצָא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. וּבִמָּה שֶׁנִּדְבַּק בְּעוֹלָם הַזֶּה וְנִמְשָׁף אַחֲרָיו - כִּף נִדְבַּק בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. אִם בְּקִדְשׁ - בְּקִדְשׁ, וְאִם בְּטִמְאָה - בְּטִמְאָה. אִם בְּקִדְשׁ, מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ הַצַּד וְנִדְבַּק בּוֹ לְמַעְלָה וְנִעֲשֶׂה מִמֶּנָּה שֶׁמֶשׁ לְשִׁמְשׁ לְפָנֵי הַקְּבִי"ה בֵּין אוֹתָם שָׂאָר מְלֹאכִים. כְּמוֹ שֶׁכִּף נִדְבַּק לְמַעְלָה וְעוֹמֵד בֵּין אוֹתָם קְדוֹשִׁים, שֶׁכְּתוּב (זכריה א) וְנִתְתִּי לָךְ מֵהַלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה.

כִּף גַּם כְּמוֹ זֶה. אִם בְּטִמְאָה, מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ הַצַּד וְנִעֲשֶׂה כְּאֶחָד מֵהֶם לְהַתְּדַבֵּק עִמָּם, וְהֵם נִקְרָאִים נִזְקֵי בְּנֵי אָדָם. וּבְאוֹתָהּ שְׂעָה שִׁיּוּצָא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לּוֹקְחִים אוֹתוֹ וְשׂוֹאֲבִים אוֹתוֹ

מִלְעִילָא כְּגוֹנוֹנָא דְהָהוּא רְעוּתָא דְאַתְדַּבֵּק בֵּיהּ, אִי רְעוּתִיהּ אִיכוּוִין בְּמִלָּה עֲלָאָה קְדִישָׁא אִיהוּ אִמְשִׁיף עֲלֵיהּ לְהֵהִיא מְלָה מִלְעִילָא לְתַתָּא לְגַבִּיהּ.

וְאִי רְעוּתִיהּ לְאַתְדַּבֵּקָא בְּסִטְרָא אַחְרָא וְאִיכוּוִין בֵּיהּ, אִיהוּ אִמְשִׁיף לְהֵהִיא מְלָה מִלְעִילָא לְתַתָּא לְגַבִּיהּ. וְהוּוּ אִמְרִי דְעִקְרָא דְמִלְתָּא תְּלִיָא בְּמַלְיִן וּבְעוּבָדָא וּבְרְעוּתָא לְאַתְדַּבֵּקָא, וּבְדָא אִתְמַשֵּׁף מִלְעִילָא לְתַתָּא הֵהוּא סִטְרָא דְאַתְדַּבֵּק בָּהּ.

וְאַשְׁבַּחְנָא בֵּיהּ כֹּל אֲנוּן עוּבָדִין וּפּוֹלְחָנִין דְכִכְבָּא וּמְזִלֵי וּמַלְיִן דְאַצְטְרִיכוּ

לוֹן וְהִיאָף רְעוּתָא לְאַתְפּוּוֹנָא בְּהוּ בְּגִין (דף ר"ב) לְאַמְשַׁכָּא לוֹן לְגַבִּיָּהּ. כְּגוֹנוֹנָא דָּא מֵאֵן דְבַעֵי לְאַתְדַּבֵּקָא לְעִילָא בְּרוּחַ קְדִישָׁא דְהָא בְּעוּבָדָא וּבְמַלְיִן וּבְרְעוּתָא דְלִבָּא לְכוּוֹנָא בְּהֵהִיא מְלָה תְּלִיָא מִלְתָּא לְאַמְשַׁכָּא לִיהּ לְגַבִּיהּ מִעִילָא לְתַתָּא וְלְאַתְדַּבֵּקָא בְּהֵהִיא מְלָה.

וְהוּוּ אִמְרִי כְּמָה דְבַר נֶשׁ אִתְמַשֵּׁף בְּהֵהִיא עֲלָמָא הָכִי נְמִי מְשַׁכִּין לִיהּ כִּד נְפִיק מֵהֵאֵי עֲלָמָא. וּבְמָה דְאַתְדַּבֵּק בְּהֵאֵי עֲלָמָא וְאַתְמַשֵּׁף אַבְתְּרִיהּ הָכִי אִתְדַּבֵּק בְּהֵהוּא עֲלָמָא, אִי בְּקוּדְשָׁא, בְּקוּדְשָׁא. וְאִי בְּמִסְאָבָא, בְּמִסְאָבָא. אִי בְּקוּדְשָׁא, מְשַׁכִּין לִיהּ לְגַבִּי הֵהוּא סִטְרָא וְאַתְדַּבֵּק בֵּיהּ לְעִילָא, וְאַתְעֵבִיד מִמֶּנָּא שְׁמַשָּׁא, לְשִׁמְשָׁא קְמִי קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא בֵּין אֲנוּן שָׂאָר מְלֹאכִין. כְּמָה דְהָכִי אִתְדַּבֵּק לְעִילָא וְקָאִים בֵּין אֲנוּן קְדִישִׁין דְכְּתִיב (זכריה א) וְנִתְתִּי לָךְ מֵהַלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה.

הָכִי נְמִי כְּגוֹנוֹנָא דָּא. אִי בְּמִסְאָבָא, מְשַׁכִּין לִיהּ לְגַבִּי הֵהוּא סִטְרָא וְאַתְעֵבִיד כְּחַד מִנֵּיהוּ לְאַתְדַּבֵּקָא בְּהוּ וְאַנוּן אִקְרוּן נִזְקֵי בְּנֵי נְשָׂא.

לגיהנם באותו מקום שדנים את בני הטמאה שטמאו עצמם ורוחם, ואחר כך נדבק בהם, והוא מזיק באחד מאותם מזיקי העולם. אמרתי להם, בני, דבר זה קרוב לדברי תורה, אבל יש לכם להתרחק [מתוך] מאותם הספרים [הללו] כדי שלא יסטה לבכם לעבודות הללו ולכל אותם הצדדים שאמר כאן שפא חס ושלום [לא] תסטו מאחר עבודת הקב"ה, שהרי כל הספרים הללו מטעים את בני האדם, משום שבני קדם היו חכמים, וירשת החכמה הזו לרשו מאברהם שנתן לבני הפילגשים, שכתוב (בראשית כה) ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם. ואחר כך נמשכו באותה חכמה לכמה צדדים.

אבר זרע יצחק, חלקו של יעקב, לא כך, שכתוב (שם) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. זהו חלק הקדוש של האמונה שבה נדבק אברהם ויצא מאתו גורל ומאותו הצד. מה כתוב ביצחק? (שם כה) והנה ה' נצב עליו, וכתוב ואתה יעקב עבדי וגו'. משום כך צריך האדם להמשיך אחר הקב"ה ולהדבק בו תמיד, שכתוב (דברים י) ובו תדבק.

בא ראה, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'. אחר כך חזר ופרש, נקי כפים. שלא עושה כידיו צלם, ולא מחזיק עמהם במה שלא צריך. ועוד, שלא נטמא בהם ולא מטמא בהם את הגוף כמו אותם שטמאים את עצמם בידיים להטמא, וזה הוא נקי כפים ובר לבב, כמו זה שלא מושך את

לאסתאבא, ודא הוא נקי

ובהיה שעתא דנפיק מהאי עלמא נטלין ליה ושאיבין ליה בגיהנם בההוא אתר דדייני לון לבני מסאבא דסאיבו גרמייהו ורוחייהו, ולבתר אתדבק בהו. ואיהו נזקא פחד מאנון נזקי דעלמא.

אמינא לון בני קריבא דא למלין דאורייתא. אבל אית לכו אתרחקא (מגו) מאנון ספרין (אליו) בגין דלא (דף ק ע"ב) יסטי לפייכו לאלין פולחנין ולכל אנון סטרין דקאמר הכא דילמא חס ושלום (לא) תסטון מפתר פולחנא דקדשא ברין הוא. דהא כל ספרים אלין אטעיין לון לבני נשא, בגין דבני קדם חפימין הו, וירותא דחכמתא דא ירתו מאברהם דיהב לבני פלגשים, דכתיב, (בראשית כה) ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם. ולבתר אתמשכו בהיה חכמה לכמה סטרין.

אבר זרעא דיצחק חולקא דיעקב לאו הכי, דכתיב, (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, דא חולקא קדישא דמהימנותא דאתדבק ביה אברהם, ונפק מההוא עדבא ומההוא סטרא, יעקב מה פתיב ביה (בראשית כה) והנה יי נצב עליו. וכתיב, (ישעיה מא) ואתה יעקב עבדי וגו'. בגיני כך בעי ליה לבר נש לאתמשכא בתר קדשא ברין הוא ולא אתדבקא ביה תדיר דכתיב, (דברים י) ובו תדבק.

תא חזי, (תהלים כד) מי יעלה בהר יי וגו'. ולבתר אהדר ופירש נקי כפים. דלא עביד בידוי טופסא ולא אתתקף בהו במה דלא אצטריך. ותו דלא אסתאב בהו ולא סאיב בהו לגופא כאנון דמסאבין גרמייהו בידין

רצונו ולבו לצד האחר אלא להמשך אחר עבודת הקב"ה. אשר לא נשא לשוא נפשו. כתוב נפשו ונקרא נפשי, והרי פרשה, נפשי - זו נפש דוד, צד האמונה. נפשו - זו נפש האדם ממש. משום שכאשר יצא מן העולם הזה ונפשו תתעלה במעשים ששורים, על מה שיתקיים בהם ללכת בין כל אותם הקדושים, כמו שנאמר (תהלים קטז) אתה לה' לפני ה' בארצות החיים. ומשום שלא נשא לשוא נפשי, ישא ברכה מאת ה' וגו'.

בא ראה, אחר שנמול אברהם, היה יושב וכואב, והקב"ה שלח אליו שלשה מלאכים בגלוי להקדים לו שלום. ואם תאמר, שהרי בנגלה וכי מי יכול לראות מלאכים, והרי כתוב (שם קד) עשה מלאכיו רוחות וגו'? אלא ודאי שראה אותם שירדו לארץ כמו בני אדם. ולא יקשה לה' זה, שהרי הם ודאי רוחות קדושות, ובשעה שירדו לעולם, מתלבשים באוירים וביסודות של גלמים, ונראים לבני אדם ממש כמראה דמותם.

ובא וראה, אברהם ראה אותם כמראה בני אדם, ואף על גב שהיה כואב מן המילה, יצא ורץ אחריהם כדי לא לגרע (מה) שהיה עושה מקדם לבן.

אמר רבי שמעון, ודאי שראה אותם כמראה של מלאכים, ממה שכתוב ויאמר אדני, באל"ף דל"ת השכינה היתה באה, ואלו היו עמודים שלה וכסא אליה, משום שהם שלשת הגונים שתחתיה. וראה כעת משום שנמול מה שלא ראה מקדם לזה עד שלא נמול. בתחלה לא היה יודע, אלא שהם

כפים, ובר לבב, פגוונא דא דלא אמשיך רעותיה ולביה לסטרא אחרא, אלא לאתמשכא בתר פוילחנא דקדשא בריה הוא. אשר לא נשא לשוא נפשו. נפשו כתיב

נפשי קרי, והא אוקמוה (דף קא ע"א) נפשי דא נפש דוד סטרא דמהימנותא. נפשו דא נפש דבר נש ממש. בגין דכד יפוק מהאי עלמא. ונפשיה יסתלק בעובדין דכשרין על מה דיתקיים בהו למיהו בין כל אנון קדישין כמה דאת אמר, (תהלים קטז) אתה לה' לפני יי בארצות החיים. ובגין דלא נשא לשוא נפשי ישא ברכה מאת יי וגו'.

תא חזי, פתר דאתגזר אברהם הוה יתיב וכאיב, וקדשא בריה הוא שדר לגביה תלת מלאכין באתגליא לאקדמא ליה שלם. ואי תימא דהא באתגליא. וכי מאן יכיל למחמי מלאכין והא כתיב, (תהלים קד) עושה מלאכיו רוחות וגו'. אלא ודאי חמא לון, דנחתי לארעא כגוונא דבני נשא, ולא יקשה לה' האי, דהא ודאי אנון רוחין קדישין, ובשעתא דנחתי לעלמא מתלבשין באוירי וביסודי דגולמין, ואתחזו לבני נשא ממש פחיו דיוקנא דלהון.

ותא חזי, אברהם חמא לון פחיו בני נשא. ואף על גב דהוה כאיב ממילה נפק ורהט אבתריהו בגין דלא למגרע (מה) דהוה עביד מקדמת דנא.

אמר רבי שמעון ודאי פחיו דמלאכין חמא לון, ממה דכתיב ויאמר אדני באל"ף דל"ת, שכינתא הוה אתיא, ואלין הוו סמיכין דילה ופרסויא לגבה, בגין דאנון גוונין תלת דתחותא. וחמא השתא בגין דאתגזר מה דלא הוה חמי מקדמת דנא עד לא (דף קא ע"ב) אתגזר,

בְּגִי אָדָם. אַחַר כֵּן יָדַע שְׂאוֹתָם מִלְּאָכִים קְדוֹשִׁים הֵם וּבָאוּ אֵלָיו בְּשִׁלְיחוֹת, בְּשִׁעָה שְׁאָמְרוּ לוֹ אִי"ה שְׂרָה אֶשְׁתְּךָ וּבִשְׂרוֹ לוֹ בְּשׁוֹרֵת יִצְחָק.

אֲלֵיו - הָאוֹתוֹת נְקוּדוֹת אִי"ו, וְסִימָן אִי"ו רָמַז לְמָה שְׁלֹמֶעֱלָה, רָמַז לְקַב"ה. וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל. פְּתוּב פֶּאֶן הִנֵּה בְּאֵהָל, וְכָתוּב שֵׁם (ישעיה לג) אֵהָל בַּל יִצְעַן וְגו'. בֹּא רְאֵה, בִּינֵן שְׁנֵי קוּדוֹת אִי"ו, לְמָה פְּתוּב אַחַר כֵּן אִי"ה? אֵלָּא מִשּׁוּם שְׁחִבּוּר שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה כְּאֶחָד סוּד הָאֶמוּנָה. אִזּוֹ אָמַר וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל. שֵׁם הוּא הַקָּשֶׁר שֶׁל הַכֹּל וְשֵׁם הוּא נִמְצָא [וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל]. אִי"ה וְגו'. וְכִי לֹא יָדְעוּ הַמְּלָאכִים הָעֲלִיּוֹנִים שֶׁשְׂרָה הִנֵּה בְּאֵהָל? לְמָה פְּתוּב אִי"ה? אֵלָּא שְׁלֹא יוֹדְעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵלָּא מָה שְׁנִמְסָר לָהֶם לְדַעַת.

בֹּא רְאֵה, (שְׁמוֹת יב) וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה'. וְכִי פֶמָה שְׁלִיחִים וּמְלָאכִים יֵשׁ לְקַב"ה? אֵלָּא מִשּׁוּם שֶׁהֵם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים בֵּין טֶפֶה שֶׁל בְּכוֹר לְאוֹתָהּ שְׁלֹא שֶׁל בְּכוֹר פֶּרֶט לְקַב"ה לְבָדוֹ.

כְּמוֹ זֶה (יחזקאל ט) וְהַתְּוִיֵת תּוֹ עַל מִצְחֹת הָאֲנָשִׁים. וְלָמָּה צְרִיכִים? אֵלָּא מִשּׁוּם שֶׁהֵם לֹא יוֹדְעִים אֵלָּא רַק מָה שְׁנִמְסָר לָהֶם לְדַעַת [יודעים], כְּמוֹ כָּל הַדְּבָרִים הַלְלוּ שְׁעֵתִיד הַקַּב"ה לְהִבְיֵא עַל הָעוֹלָם. וּמָה הַטֶּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַקַּב"ה מַעְבִּיר פְּרוּז בְּכָל הַרְקִיעִים בְּאוֹתוֹ דָּבָר שְׁעֵתִיד לְהִבְיֵא עַל הָעוֹלָם.

בְּגוֹן זֶה בְּשִׁעָה שֶׁהַמְּשַׁחֵת נִמְצָא בְּעוֹלָם, צְרִיף בֶּן אָדָם לְהַסְתֵּת בְּבֵיתוֹ וְלֹא יִהְיֶה נִרְאֶה בְּשׁוּק כְּדִי שְׁלֹא לְשַׁחֵת, כְּמוֹ שְׁנִמְסָר (שְׁמוֹת יב) וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֶּקֶר. מֵאלוֹ שִׁיכוֹל לְהַסְתֵּת

בְּקִדְמִיתָא לָא הָוָה יָדַע אֵלָּא דְאַנּוּן בְּנִי נָשָׂא, וּלְבַתֵּר יָדַע דְאַנּוּן מִלְּאָכִין קְדִישִׁין וְאַתּוּ בְּשִׁלְיחוֹתָא לְגַבִּיָּה. בְּשִׁעָתָא דְאַמְרוּ לִיה אִי"ה שְׂרָה אֶשְׁתְּךָ וּבִשְׂרוּ לִיה בְּשׁוֹרֵת יִצְחָק.

אֲלֵיו אַתְּוּן נְקוּדוֹת אִי"ו, וְסִימָן אִי"ו, רָמַז לְמָה דְלְעִילָא, רָמַז לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא. וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל. פְּתִיב הָכָא הִנֵּה בְּאֵהָל וְכָתִיב הָתָם (ישעיה לג) אֵהָל בַּל יִצְעַן וְגו'. תָּא חֲזִי, בִּינֵן דְנְקוּדַת אִי"ו אִמְאִי פְּתִיב לְבַתֵּר אִי"ה, אֵלָּא בְּגִין דְחִבּוּרָא דְדָכָר וְנוּקְבָא כְּחֻדָּא רְזָא דְמְהִימְנוּתָא. פְּדִין אָמַר וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל. תַּמָּן הוּא קְשׁוּרָא דְכֹלָא וְתַמָּן אֶשְׁתַּפַּח (וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל). אִי"ה וְגו', וְכִי לֹא הוּוּ יָדְעִי מִלְּאָכִי עַלְאִי דְשְׂרָה הִנֵּה בְּאֵהָל, אִמְאִי כְּתִיב אִי"ה. אֵלָּא לָא יָדְעִי בְּהֵאִי עַלְמָא אֵלָּא מָה דְאַתְמָסֵר לְהוּ לְמַנְדַּע.

תָּא חֲזִי (שְׁמוֹת יב) וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי י'. וְכִי פֶמָה שְׁלִיחִין וּמְלָאכִין אִית לִיה לְקֻדְשָׁא בְּרִיף הוּא, אֵלָּא בְּגִין דְאַנּוּן לָא יָדְעִי בֵּין טֶפֶה דְבוּכְרָא לְהַהוּא דְלָא בּוּכְרָא בַר קֻדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּלַחֲדוּי.

בְּגוֹזְנָא דָּא (יחזקאל ט) וְהַתְּוִיֵת תּוֹ עַל מִצְחֹת הָאֲנָשִׁים. וְאַמְאִי צְרִיכִין. אֵלָּא בְּגִין דְאַנּוּן לָא יָדְעִי, אֵלָּא מָה דְאַתְמָסֵר לוֹן לְמַנְדַּע (דע"ו), כְּגוֹן כָּל אַנּוּן מְלִין דְזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְאַיְתָּאָה עַל עַלְמָא. וּמְאִי טַעְמָא בְּגִין דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אַעְבַּר פְּרוּזָא בְּכִלְהוּ רְקִיעִין בְּהֵהִיא מְלָה דְזַמִּין לְאַיְתָּאָה עַל עַלְמָא.

בְּגוֹזְנָא דָּא בְּשִׁעָתָא דְמַחְבְּלָא אֶשְׁתַּכַּח (ד' קב) בְּעַלְמָא בְּעִי בַר נָשׁ לְאַתְפְּסָא בְּבֵיתֵיהּ וְלֹא יִתְחַזִּי בְּשׁוּקָא בְּגִין דְלָא יִתְחַבֵּל, פֶּמָה דְאַתְ אָמַר, (שְׁמוֹת יב) וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד

בְּגוֹן זֶה בְּשִׁעָה שֶׁהַמְּשַׁחֵת נִמְצָא בְּעוֹלָם, צְרִיף בֶּן אָדָם לְהַסְתֵּת בְּבֵיתוֹ וְלֹא יִהְיֶה נִרְאֶה בְּשׁוּק כְּדִי שְׁלֹא לְשַׁחֵת, כְּמוֹ שְׁנִמְסָר (שְׁמוֹת יב) וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֶּקֶר. מֵאלוֹ שִׁיכוֹל לְהַסְתֵּת

כֵּן, אָבֵל מִלִּפְנֵי הַקֶּבֶ"ה לֹא [פ"א
 יבול] צָרִיף לְהִסְתַּתֵּר. מֵה פְּתוּב?
 (ירמיה כג) אִם יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים
 וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'.

מִדְרַשׁ הַנְּעֻלָּם

אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַב, אִם
 הֵיִינוּ מִסְתַּכְּלִים בְּפִרְשָׁה הַזֹּאת -
 נִסְתַּכַּל בְּחִכְמָה אִם עֲנִין הַנְּשֻׁמָּה
 הִיא אֵין אֵין רֵאשָׁה סוּפָה וְאֵין סוּפָה
 רֵאשָׁה, וְאִם הָעֲנִין לְפִטְרִית
 הָאֵדָם מִן הָעוֹלָם הִיא, נִסְתַּר אֶת
 כָּל הַפִּרְשָׁה אוֹ נַעֲמִיד אֶת
 הַפִּרְשָׁה בְּזָה אוֹ בְּזָה. מֵה זֶה יִקַּח
 נָא מַעֲט מֵיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְגו',
 וְאֶקְחָה פֶת לְחֶם וְגו', וְיִמְהַר
 אֲבָרְהָם הָאֵהֱלָה אֶל שָׂרָה וְגו',
 וְאֶל הַבְּקָר רֵץ אֲבָרְהָם וְגו', וְיִקַּח
 חֲמָאָה וְחֹלֵב וְגו'.

בְּשֵׁבַע רַב דִּימִי, אָמַר, לֹא מִצָּאָה
 הַנְּשֻׁמָּה תוֹעֵלֶת לַגּוֹף אֲלֵמְלָא מֵה
 שְׂרָמֹז בְּכָאן רְמֹז הַקְּרִבְנוֹת. בְּטָלוּ
 הַקְּרִבְנוֹת - לֹא בְטָלָה הַתּוֹרָה. זֶה
 שְׂלֵא מִתְעַסֵּק בְּקְרִבְנוֹת, שְׂיַעֲסֵק
 בַּתּוֹרָה וְיִוְעִיל לוֹ יוֹתֵר. שְׂאָמַר
 רַבִּי יוֹחָנָן, כְּשִׁפְרֵשׁ הַקֶּבֶ"ה
 הַקְּרִבְנוֹת, אָמַר מֹשֶׁה: רְבוּנוּ שֶׁל
 עוֹלָם, תִּינַח בְּזִמְנֵי שִׁיְהִי יִשְׂרָאֵל
 עַל אֲדָמְתֶם, בִּיּוֹן שִׁיְגִלוּ מֵעַל
 אֲדָמְתֶם מֵה יַעֲשׂוּ? אָמַר לוֹ:
 מֹשֶׁה, יַעֲסִקוּ בַּתּוֹרָה, וְאֲנִי מוֹחֵל
 לָהֶם בְּשִׁבְלִיהָ יוֹתֵר מִכָּל
 הַקְּרִבְנוֹת שְׂבַעֲוֹלָם, שְׂנֵאֲמַר (ויקרא
 ז) זֹאת הַתּוֹרָה לְעֹלָה לְמִנְחָה וְגו'.
 כְּלוּמַר, זֹאת הַתּוֹרָה בְּשִׁבְלִי
 עוֹלָה, בְּשִׁבְלִי מִנְחָה, בְּשִׁבְלִי
 חֲטָאֵת, בְּשִׁבְלִי אֶשֶׁם.

אָמַר רַבִּי כְּרוּסְפָדַי, זֶה מִי
 שְׂמִזְפִּיר בְּפִי בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת
 וּבְבִתִּי מִדְרָשׁוֹת עֲנִין הַקְּרִבְנוֹת
 וְתַקְרָבְתֶם וְיִכְנֹן בְּהֶם, בְּרִית
 כְּרוּתָה הִיא שְׂאוֹתֶם הַמְּלֹאכִים
 הַמְּזַפְרִים חֲטָאוּ כְּדִי לְהִרְעֵ לוֹ,
 שְׂלֵא יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת לוֹ אֶלָּא רַק טוֹב.

וְכִי יוֹכִיחַ? פִּרְשָׁה זֹאת תּוֹכִיחַ! שְׂפִינֵן שְׂאָמַר וְהִנֵּה שְׂלֵשָׁה אֲנָשִׁים נֹצְבִים עָלָיו, מֵה זֶה עָלָיו? לַעֲנִין

בְּקָר. מִנִּיּוּהוּ דִּיכִיל לְאִסְתַּתְרָא, אֵין, אָבֵל
 מִקְמִי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לָא (פ"א יבול) בְּעֵי
 לְאִסְתַּתְרָא. מֵה כְּתִיב, (ירמיה כג) אִם יִסְתֵּר אִישׁ
 בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יי.

מִדְרַשׁ הַנְּעֻלָּם

אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַב אֵי הוּיָנָא מִסְתַּכְּלִין בְּפִרְשָׁתָא
 דָּא נִסְתַּכַּל בְּחִכְמָתָא, אֵי עֲנִינָא דְנִשְׁמָתָא הִיא
 לָאו רִישָׁא סוּפָא וְלָאו סוּפָא רִישָׁא, (דף ק ע"א) וְאֵי עֲנִינָא
 לְפִטְרִית אֵינִישׁ מַעְלָמָא הִיא, נִסְתַּר כָּל פִּרְשָׁתָא אוֹ
 נוֹקִים פִּרְשָׁתָא כְּהִיא אוֹ כְּהִיא. מֵהוּ יוֹקַח נָא מַעֲט מֵיִם
 וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְגו' וְאֶקְחָה פֶת לְחֶם וְגו' וְיִמְהַר אֲבָרְהָם
 הָאֵהֱלָה אֶל שָׂרָה וְגו' וְאֶל הַבְּקָר רֵץ אֲבָרְהָם וְגו' וְיִקַּח
 חֲמָאָה וְחֹלֵב וְגו'.

כִּד אֶתָּא רַב דִּימִי אָמַר לֹא מִצָּאָה הַנְּשֻׁמָּה תוֹעֵלֶת לַגּוֹף
 אֲלֵמְלָא מֵה שְׂרָמֹז בְּכָאן רְמֹז הַקְּרִבְנוֹת. בְּטָלוּ
 הַקְּרִבְנוֹת לֹא בְטָלָה הַתּוֹרָה, הִיא דְלֹא אַעֲסֵק בְּקְרִבְנוֹת
 לַיַעֲסֵק בַּתּוֹרָה וְיִתְהַנִּי לִיּהָ יִתִּיר, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן
 כְּשִׁפְרֵשׁ הַקֶּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַקְּרִבְנוֹת אָמַר מֹשֶׁה רְבוּנוּ
 שֶׁל עוֹלָם תִּינַח בְּזִמְנֵי שִׁיְהִי יִשְׂרָאֵל עַל אֲדָמְתֶם, בִּיּוֹן
 שִׁיְגִלוּ מֵעַל אֲדָמְתֶם מֵה יַעֲשׂוּ, אָמַר לוֹ מֹשֶׁה, יַעֲסִקוּ
 בַּתּוֹרָה וְאֲנִי מוֹחֵל לָהֶם בְּשִׁבְלִיהָ יוֹתֵר מִכָּל הַקְּרִבְנוֹת
 שְׂבַעֲוֹלָם שְׂנֵאֲמַר (ויקרא ז) זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה לְמִנְחָה
 וְגו'. כְּלוּמַר זֹאת הַתּוֹרָה בְּשִׁבְלִי עוֹלָה בְּשִׁבְלִי מִנְחָה
 בְּשִׁבְלִי חֲטָאֵת בְּשִׁבְלִי אֶשֶׁם.

אָמַר רַבִּי כְּרוּסְפָדַי הִיא מֵאֵן דְּמִדְּפֵר בְּפּוּמִיָּה בְּבִתִּי
 כְּנִסְיוֹת וּבְבִתִּי מִדְרָשׁוֹת עֲנִינָא דְקְרִבְנֵי
 וְתַקְרוּבְתָא וְיִכְנֹן כְּרוּתָה הוּא דָּאנוּן מְלֹאכְנָא
 דְּמִדְּפִרִין חוּבִיָּה לְאֲבָאשָׁא לִיָּה דְלֹא יְכֻלִין לְמַעֲבֹד לִיָּה
 אֲלֵמְלָא טִיבוּ.

וְכִי יוֹכִחַ הִיא פִּרְשָׁתָא יוֹכִחַ, דְּכִינֵן דְּאָמַר וְהִנֵּה

בְּדִינוֹ. בֵּינָן שְׂרֹאָה נִשְׁמַת הַצַּדִּיק
כֶּף, מֵהַ כְּתוּב? וַיִּמְהַר אַבְרָהָם
הָאֱהֱלָה וְגו'. מֵהַ זֶה הָאֱהֱלָה?
בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וּמֵהוּ אוֹמֵר? מֵהַרִּי
שְׁלֹשׁ סָאִים, עֲנִין הַקְּרָבָנוֹת,
וְהַנְּשֵׁמָה מִתְּפֹנֶת בָּהֶם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב וְאֵל הַבְּקָר רִץ אַבְרָהָם.
וְאֵז נוֹחַ לָהֶם וְלֹא יוֹלִים לְהִרְע
לוֹ.

רַבִּי פִּנְחָס פֶּתַח פְּסוּק שְׁפָתוֹב
(במדבר יז) וְהִנֵּה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם,
וְכָתוּב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח
אֶת הַמַּחְתָּה וְגו', וְכָתוּב וַתַּעֲצֹר
הַמִּגַּפָּה. פְּתוּב כָּאֵן מֵהַר, וְכָתוּב
שֵׁם מֵהַרִּי שְׁלֹשׁ סָאִים. מֵהַ לְהֵלֵן
קֶרֶבֶן לְהַנְצִל, אֵף כָּאֵן קֶרֶבֶן
לְהַנְצִל.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, פְּעַם אַחַת
הֵייתִי מֵהַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ וּפְגַשְׁתִּי אֶת
אֱלֹהֵי. אָמַרְתִּי לוֹ, יֹאמֵר לִי מֵר
דְּבַר שְׂמוּעִיל לְבָרִיּוֹת. אָמַר לוֹ,
בְּרִית גִּזְרַת הַקְּבָ"ה, וְנִכְנְסוּ לְפָנָיו
כָּל הַמְּלֹאכִים שְׂמֻמָּנִים לְהַזְכִּיר
חֻטְאֵי הָאָדָם, שְׂבֻזְמָן שִׁינְכִירוּ
בְּנֵי אָדָם הַקְּרָבָנוֹת שְׂצוּהַ מֹשֶׁה,
וּמְכֹן לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ בָּהֶם - שְׁכֹלֶם
זְכִירוֹ אוֹתוֹ לְטוֹב.

וְעוֹד, בְּזִמְן שִׁיאָרַע מוֹת בְּבָנֵי
אָדָם, הַבְּרִית נִגְזְרָה, וְהַפְּרוֹז
עוֹבֵר עַל כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם,
דָּאִם יַעֲלוּ בְּנֵי בְּאָרֶץ בְּבִתִּי
כְּנִסְיוֹת וּבְבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת וַיֹּאמְרוּ
בְּרִצּוֹן נֶפֶשׁ וְלֵב עֲנִינִים שֶׁל
קִטְרֹת בְּשָׁמַיִם שְׁהִיּוּ לָהֶם
לְיִשְׂרָאֵל, שִׁיתְּבַטֵּל הַמּוֹת מֵהֶם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא רֵאֵה מֵהַ
פְּתוּב, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח
אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל
הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קִטְרֹת. אָמַר לוֹ
אֱהֲרֹן, לָמָּה? כִּי יֵצֵא הַקֶּצֶף
מִלְּפָנָיו ה' וְגו'. מֵהַ פְּתוּב? וַיִּרָץ
אֶל תּוֹף הַקֶּהֱל וְהִנֵּה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם. וְכָתוּב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין
כָּל מְלֹאָךְ שֶׁל חֲבֵלָה לְשִׁלֹּט וְנִתְּבַטֵּל הַמּוֹת.

רַבִּי אַחָא הֵלֵךְ לְכַפֵּר טְרִשָׁא, בָּא אֲצֵל הַמְּאָרְחַ שְׁלוֹ. לְחָשׂוּ עָלָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ, אָדָם גְּדוֹל

שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצְבִּים עָלָיו, מֵהוּ עָלָיו, לְעִיִּין בְּדִינָהּ,
בֵּינָן (דף ק ע"ב) דְּחָמָא נִשְׁמַתָּא דְּצַדִּיקָא כֶּף, מֵהַ כְּתִיב
וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֱהֱלָה וְגו'. מֵהוּ הָאֱהֱלָה בֵּית הַמִּדְרָשׁ.
וּמֵהוּ אוֹמֵר מֵהַרִּי שְׁלֹשׁ סָאִים, עֲנִין הַקְּרָבָנוֹת, וְנִשְׁמַתָּא
מִתְּפֹנֶת בָּהוּ, הִדָּא הוּא דְּכָתִיב וְאֵל הַבְּקָר רִץ אַבְרָהָם.
וְכַדִּין נִיִּיחָא לְהוּ וְלֹא יִכְלִין לְאַבְאָשָׁא לִיהַ.

רַבִּי פִּנְחָס פֶּתַח קְרָא דְּכָתִיב, (במדבר יז) וְהִנֵּה הַחֹל הַנֶּגֶף
בָּעָם וְכָתִיב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה
וְגו' וְכָתִיב וַתַּעֲצֹר הַמִּגַּפָּה. כְּתִיב הָכָא מֵהַר וְכָתִיב הַתָּם
מֵהַרִּי שְׁלֹשׁ סָאִים. מֵהַ לְהֵלֵן קֶרֶבֶן לְאַשְׁתּוֹבָא אֵף כָּאֵן
קֶרֶבֶן לְאַשְׁתּוֹבָא.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס זְמַנָּא חִדָּא הוּינָא אֲזִיל בְּאַרְחָא וְעִרְעִית
בֵּיהַ בְּאַלְיָהוּ, אָמִינָא לִיהַ, לִימָא לִי מֵר מְלָה
דְּמַעֲלִי לְבָרִיּוֹתָא, אָמַר לִיהַ, קִיִּים גִּזְרַת קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
וְעָלוּ קָמִיהַ כָּל אֱלִין מְלֹאכִיא דְּמִמֶּנָּן לְאַדְרָכָא חוּבֵי
דְּבַר נֶשׁ, דִּי בַעֲדָנָא דִּידְכִּרוֹן בְּנֵי אֲנָשָׁא קֶרֶבָנָא דְּמִנֵּי
מֹשֶׁה וְשׁוּי לְבִיהַ וְרַעוּתִיהַ בָּהוּ, דְּכֵלְהוּ יְדִכְרוֹן לִיהַ לְטַב.

וְעוֹד בַּעֲדָנָא דִּיעֲרַע מוֹתָנָא בְּבָנֵי אֲנָשָׁא, קִימָא אַתְּגַזֵּר
וְכַרוֹזָא אַעֲבַר עַל כָּל חֵילָא דְּשִׁמְיָא דְּאִי יִיעֲלוֹן
בְּנוֹהֵי בְּאַרְעָא בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת וַיִּימְרוּן
בְּרַעוּת נֶפֶשָׁא וְלָבָא עֲנִינָא דְּקִטְרֹת בּוֹסְמִין דְּהוּוּ לְהוּ
לְיִשְׂרָאֵל, דִּיתְּבַטֵּל מוֹתָנָא מִנֵּיהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֹּא וְרֵאֵה מֵהַ כְּתִיב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל
אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
וְשִׁים קִטְרֹת. אָמַר לִיהַ אֱהֲרֹן לָמָּה. אָמַר כִּי יֵצֵא הַקֶּצֶף
מִלְּפָנָיו יי וְגו'. מֵהַ כְּתִיב וַיִּרָץ אֶל (דף קא ע"א) תּוֹף הַקֶּהֱל
וְהִנֵּה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם. וְכָתִיב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין
הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמִּגַּפָּה. וְלֹא יִכִּיל מְלֹאכָא דְּמַחְבֵּלָא
לְשִׁלְטָאָה וְנִתְּבַטֵּל מוֹתָנָא.

רַבִּי אַחָא אָזַל לְכַפֵּר טְרִשָׁא אַתָּא לְגַבִּי אוּשְׁפִיזִיהַ,
אֶל תּוֹף הַקֶּהֱל וְהִנֵּה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם. וְכָתוּב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין
כָּל מְלֹאָךְ שֶׁל חֲבֵלָה לְשִׁלֹּט וְנִתְּבַטֵּל הַמּוֹת.

רַבִּי אַחָא הֵלֵךְ לְכַפֵּר טְרִשָׁא, בָּא אֲצֵל הַמְּאָרְחַ שְׁלוֹ. לְחָשׂוּ עָלָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ, אָדָם גְּדוֹל

בא לכאן, גלף אליו. באו אצלו. אמרו לו, לא חושש על אבדתינו? אמר להם, מהו? אמרו לו שיש שבועה ימים שיש מות בעיר, וכל יום מתחזק ולא מתבטל.

אמר להם, גלף לבית הפנסת ונבקש רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא. עד שהיו הולכים, באו ואמרו, פלוני ופלוני מתו, ופלוני ופלוני נוטים למות. אמר להם רבי אחא, אין עת לעמד כף, שהשעה דחוקה.

אבר תפרישו מכם ארבעים בני אדם מאלו היותר זכאים. עשרה עשרה לארבעה חלקים, ואני עמכם, עשרה לקצה העיר ועשרה לקצה העיר, וכן לארבע קצוות העיר, ואמרו בנפש חפצה ענגן של קטרת הסמים שהקדוש ברוך הוא נתן למשה, וענגן של הקרבנות אתו.

עשו כף שלש פעמים ועברו בכל העיר לארבע קצוות והיו אומרים בן. לבסוף אמר להם, גלף לאלו שנוטים למות, ותפרישו מכם לבתיהם ותאמרו כף, וכאשר תסימו, תאמרו אלו הפסוקים, ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש וגו', ויקח אהרן וגו', ויעמד בין המתים וגו'. וכן עשו והתבטל מהם (הפנות).

שמעו אותו קול שאומר: סודי הסודות, הראשונים הנחילוה לנצח, שהרי דין השמים לא שורה כאן, שהרי יודעים לבטלו. חלש לבו של רבי אחא וישן. שמע שאומרים לו: כמו שעשית את זה - תעשה את זה. לך אמר להם שיחזרו בתשובה, שרשעים הם לפני. קם והחזירם בתשובה

שלמה, וקבלו עליהם שלא יתבטלו מהתורה לעולם, והחליפו את שם העיר, וקראו לא מתא מחסיא. אמר רבי יהודה, לא די להם לצדיקים שמבטלין את

לחישו עליהו כל בני מתא, אמרו גברא רבא אתא הכא גזיל לגביה, אתו לגביה, אמרו ליה לא חס על אובדנא, אמר להו מהו. אמרו ליה דאית שבועה יומין דשארין מותנא במאתא וכל יומא אתתקף ולא אתבטל.

אמר להו גזיל לבי כנשתא ונתבע רחמי מן קדם קדשא בריך הוא. עד דהוו אזלי, אתו ואמרו פלוני ופלוני מיתו, ופלוני ופלוני נטו למות. אמר להו רבי אחא לית עתא לקיימא הכי דשעתא דחיקא.

אבל אפרישו מנכון ארבעין בני נשא מאנון דזכאין יתיר. עשרה עשרה לארבעה חולקין ואנא עמכון, עשרה לזווייתא דמאתא, ועשרה לזווייתא דמאתא, וכן לארבע זווייתא דמאתא. ואמרו ברעות נפשכון עניינא דקטרת בוסמין. דקודשא בריך הוא יהב למשה ועניינא דקרנא עמיה.

עברו בן תלת זמנין ואעברו בכל מאתא לארבע זווייתא והוו אמרין בן, לבתר אמר להו גזיל לאנון דאשויטו למימת אפרישו מנייכו לבתיהון, ואמרו כדין, וכד תסימו אמרון אלין פסוקיניא (במדבר טז) ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש וגו' (דף קא ע"ב) ויקח אהרן וגו' ויעמד בין המתים וגו'. וכן עברו ואתבטל מנייהו.

שמעו ההוא קלא דאמר סתרא סתרא קמיייתא אוחילו לעילא דהא דינא דשמיא לא אשרי הכא דהא ידעי לבטלא ליה. חלש לביה דרבי אחא, אדמוף, שמע דאמרי ליה, פד עבדת דא עביד דא, זיל ואימא לון דיחזרון בתשובה דתייבין אנון קמאי. קם ואחזר להו בתשובה שלימתא, וקבילו עליהו דלא יתבטלון מאורייתא לעלם, ואחליפו שמא דקרנא וקארון לה מאתא מחסיא.

אמר רבי יהודה לא די להם לצדיקים שמבטלין את

תדע לך שפן הוא. דכיין שהנשמה אומרת לגוף מהרי שלש סאים וגו' וכל אותו הענין ומבטל את הדין - מה כתוב? ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה. הרי ברכה.

ביין שרואים אותה המלאכים שזה לקח עצה לנפשו - מה עושים? הולכים אצל הרשעים לעיין בדינם ולעשות בהם משפט. זהו שכתוב ויקמו משם האנשים וישקפו על פני סדם, למקום הרשעים, לעשות בהם משפט. זה הוא שאמר רבי יהודה, כף דרכו של צדיק: ביין שרואה שמעינים בדינו, אינו מתאחר לשוב ולהתפלל ולהקריב (על) חלבו ודמו לפני צורו, עד שמסתלקין בעלי הדין ממנו.

שביין שאמר וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו - מה כתוב בנשמה? וימהר אברהם האהלה אל שרה. בחפזון ובמהירות בלא שום העפכה. מיד ממהרת הנשמה אצל הגוף להחזירו למוטב ולבקש במה שיתכפר לו, עד שמסתלקים ממנו בעלי הדין.

רבי אליעזר אומר, מהו שאמר ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארח פנשים? אלא, ביין שהנשמה עומדת במעלתה, והגוף נשאר בארץ מפמה שנים, באים בימים שנים וימים הרבה וחדל לצאת ולבא ולעבר ארח כשאר כל אדם. נתבשר להחיות הגוף.

מהו אומר אחרי בלותי היתה לי עדנה? אחרי בלותי בעפר מהיום פמה שנים, היתה לי עדנה וחדוש. ואדני זקן, שהיום

פמה שנים שיצאת ממנו ולא הפקידני. והקדוש ברוך הוא אמר, היפלא מה דבר למועד. מהו למועד? אותו הידוע אצלי להחיות מתים. וישרה בן, מלמד שיתחדש כבן שלש שנים.

הגזרה אלא לאחר פן שמברכין להם, תדע לך שפן הוא, דכיין שהנשמה אומרת לגוף מהרי שלש סאים וגו' וכל אותו הענין ומבטל את הדין, מה כתוב ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה הרי ברכה.

ביין שרואים אותה המלאכים שזה לקח עצה לנפשו, מה עושים, הולכים אצל הרשעים לעיין בדינם ולעשות בהם משפט הך הוא דאמר רבי יהודה כף דרכו של צדיק ביין שרואה שמעינים בדינו אינו מתאחר לשוב ולהתפלל ולהקריב (על) חלבו ודמו לפני צורו עד שמסתלקין בעלי הדין ממנו.

דכיין שאמר וישא עיניו (דף קב ע"א) וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו, מה פתיב בנשמה, וימהר אברהם האהלה אל שרה. בחפזון ובמהירות בלא שום העפכה, מיד ממהרת הנשמה אצל הגוף להחזירו למוטב ולבקש במה שיתכפר לו עד שמסתלקין ממנו בעלי הדין.

רבי אליעזר אומר מהו דאמר ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארח פנשים. אלא ביין שהנשמה עומדת במעלתה והגוף נשאר בארץ מפמה שנים, באים בימים, שנים וימים הרבה. וחדל לצאת ולבא ולעבר ארח כשאר כל אדם, אתבשר להחיות הגוף.

מהו אומר אחרי בלותי היתה לי עדנה, אחרי בלותי בעפר מהיום פמה שנים היתה לי עדנה וחדוש, ואדני זקן שהיום פמה שנים שיצאת ממני ולא הפקידני. וקודשא בריך הוא אמר היפלא מני דבר למועד. מהו למועד. אותו הידוע אצלי להחיות המתים. וישרה בן מלמד שיתחדש כבן שלש שנים.

פמה שנים שיצאת ממנו ולא הפקידני. והקדוש ברוך הוא אמר, היפלא מה דבר למועד. מהו למועד? אותו הידוע אצלי להחיות מתים. וישרה בן, מלמד שיתחדש כבן שלש שנים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי סִימוֹן, פִּינּוֹן שְׁהַנְשָׂמָה נִיזוֹנָתוּ, מִזְיוֹה שֶׁל מַעְלָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְאוֹתוֹ הַמְּלֶאךָ הַנִּקְרָא דוּמ"ה: לֶךְ וּבִשֶׁר לְגוֹף פְּלוּנִי שְׂאֲנִי לְהַחְיֹתוֹ לְמוֹעֵד שְׂאֲנִי אַחֲרָה אֵת הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבָא. וְהוּא מְשִׁיב אַחֲרֵי כְלוּתִי הֵיטָה לִי עֲדָנָה. אַחֲרֵי כְלוּתִי בְּעֶפְר וְשִׁכְנָתִי בְּאַדְמָה, וְאָכַל בְּשָׂרֵי רֶמָה וְגוֹשׁ עֶפְר תִּהְיֶה לִי חֲדוּשׁ.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְנִשְׂמָה: זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָהָם וְגו' הַיִּפְלֵא מֵה' דְּבָר? ! לְמוֹעֵד הַיְדוּעַ אֲצִלִּי לְהַחְיֹת אֶת הַמֵּתִים, אָשׁוּב אֵלֶיךָ, קְדוּשׁ מְחֻדָּשׁ פְּכָרָא שׁוֹנָה לְהַיּוֹתְכֶם מִלְּאֲכִים קְדוּשִׁים וְאוֹתוֹ הַיּוֹם עֵתִיד לְפָנֵי לְשִׁמְחָה בָּהֶם הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים קד) יְהִי כְבוֹד יי לְעוֹלָם יִשְׁמַח יי בַּמַּעֲשָׂיו, (ע"כ מדרש הנעלם)

זוהר:

אִיִּה שְׂרָה אֲשֶׁתְּךָ, דְּלֹא בָּעוּ לֹמַר קָמָה, פִּינּוֹן דְּאָמַר הִנֵּה בְּאֵהָל שׁוּב אָשׁוּב אֵלֶיךָ פְּעֵת חֲזִיה וְהִנֵּה בֶן לְשְׂרָה אֲשֶׁתְּךָ וְגו'. תָּא חֲזִי, אֹרַח אֲרַעָא, דְּעַד לֹא אֲזַמִּין אַבְרָהָם קַמִּיִּיהוּ לְמִיכַל לֹא אָמְרוּ לִיה מִיִּדִי, בְּגִין דְּלֹא יִתְחַזִּי דְּבַגִּין הֵיא בְּשׁוֹרָה קֹא אֲזַמִּין לְהוּ לְמִיכַל, פְּתַר דְּכַתִּיב וַיֹּאכְלוּ כְּדִין אָמְרוּ לִיה הֵיא בְּשׁוֹרָה.

וַיֹּאבְדוּ?! וְכִי תַעֲלֶה עַל דְּעֵתְךָ שְׁמֵלְאָכִים עֲלִיּוֹנִים אוֹכְלִים? אֵלָא בְּשִׁבִיל כְּבוֹדוֹ שֶׁל אַבְרָהָם נִרְאָה כֵּן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיֹּאכְלוּ וְדָאִי, מִשׁוּם שְׁהִים אֵשׁ אוֹכְלַת אֵשׁ וְלֹא נִרְאִים, וְכָל מָה שְׁנַתֵּן לָהֶם אַבְרָהָם אָכְלוּ, מִשׁוּם שְׁמַצַּד אַבְרָהָם אוֹכְלִים לְמַעַלָּה [שְׁאוֹכְלִים מֵאוֹתוֹ צַד שְׁלִמְעֵלָה].

בֹּא רֵאָה, כָּל מָה שְׁאָכַל אַבְרָהָם, הוּא אָכַל בְּטַהְרָה, וְלִכְּנֵן הַקְרִיב לְפָנֵיהֶם וְאָכְלוּ, וְאַבְרָהָם שָׁמַר

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי סִימוֹן פִּינּוֹן שְׁהַנְשָׂמָה נִיזוֹנָתוּ מִזְיוֹה שֶׁל מַעְלָה, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹמֵר לְאוֹתוֹ הַמְּלֶאךָ הַנִּקְרָא דוּמ"ה, לֶךְ וּבִשֶׁר לְגוֹף פְּלוּנִי שְׂאֲנִי עֵתִיד לְהַחְיֹתוֹ לְמוֹעֵד שְׂאֲנִי אַחֲרָה אֵת הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבָא. וְהוּא מְשִׁיב אַחֲרֵי כְלוּתִי הֵיטָה לִי עֲדָנָה. אַחֲרֵי כְלוּתִי בְּעֶפְר וְשִׁכְנָתִי בְּאַדְמָה וְאָכַל בְּשָׂרֵי רֶמָה וְגוֹשׁ עֶפְר תִּהְיֶה לִי חֲדוּשׁ.

קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹמֵר לְנִשְׂמָה, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב וַיֹּאמֶר יי אֶל אַבְרָהָם וְגו' הַיִּפְלֵא מִי דְבָר לְמוֹעֵד הַיְדוּעַ אֲצִלִּי לְהַחְיֹת אֶת הַמֵּתִים, אָשׁוּב אֵלֶיךָ, אוֹתוֹ הַגּוֹף שֶׁהוּא (דף קב ע"ב) קְדוּשׁ מְחֻדָּשׁ פְּכָרָא שׁוֹנָה לְהַיּוֹתְכֶם מִלְּאֲכִים קְדוּשִׁים וְאוֹתוֹ הַיּוֹם עֵתִיד לְפָנֵי לְשִׁמְחָה בָּהֶם הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים קד) יְהִי כְבוֹד יי לְעוֹלָם יִשְׁמַח יי בַּמַּעֲשָׂיו, (ע"כ מדרש הנעלם)

זוהר:

אִיִּה שְׂרָה אֲשֶׁתְּךָ, דְּלֹא בָּעוּ לֹמַר קָמָה, פִּינּוֹן דְּאָמַר הִנֵּה בְּאֵהָל מִיִּד וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלֶיךָ פְּעֵת חֲזִיה וְהִנֵּה בֶן לְשְׂרָה אֲשֶׁתְּךָ וְגו'. תָּא חֲזִי, אֹרַח אֲרַעָא, דְּעַד לֹא אֲזַמִּין אַבְרָהָם קַמִּיִּיהוּ לְמִיכַל לֹא אָמְרוּ לִיה מִיִּדִי, בְּגִין דְּלֹא יִתְחַזִּי דְּבַגִּין הֵיא בְּשׁוֹרָה קֹא אֲזַמִּין לְהוּ לְמִיכַל, פְּתַר דְּכַתִּיב וַיֹּאכְלוּ כְּדִין אָמְרוּ לִיה הֵיא בְּשׁוֹרָה.

וַיֹּאבְדוּ, סְלִקָא דְּעֵתְךָ וְכִי מִלְּאֲכִי עֲלִיאִי אָכְלִי, אֵלָא בְּגִין יִקְרָא דְאַבְרָהָם אֲתַחֲזִי הָכִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וַיֹּאכְלוּ וְדָאִי, בְּגִין דְּאֲנּוּן אֲשָׁא דְאָכִיל אֲשָׁא וְלֹא אֲתַחֲזִי, וְכָל מָה דְּיִהֵב לוֹן אַבְרָהָם אָכְלִי בְּגִין דְּמַסְטָרָא דְאַבְרָהָם אָכְלִי לְעִילָא (דְּאָכְלִי מִתְּהוּא סְטָרָא דְלְעִילָא).

תָּא חֲזִי, כָּל מָה דְאָכִיל אַבְרָהָם בְּטַהְרָה

בביתו טמאה וטהרה שאפלו בן אדם שהוא טמא ולא יכל להתקרב לביתו. או ידע אברהם שזה טמא הוא, (ועשה) [לא היה משמש בביתו, עד שעשה] לו טבילה, או עשה לו לשומר שבועה ימים פראוי לו בביתו, וכף זה בודאי.

בא ראה, כתוב (דברים כג) איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'. מה תקנתו? והיה לפנות ערב ירחץ במים. ארעה בו טמאה אחרת, כמו זיבה (טמאת צרעת או נדה) או טמאת נדה שהיו שתי טמאות, לא מספיק לו באותה טבילה (משום) בין שארע לו קרי קדם שקבל טמאה אחרת (משום) בין שארע לו אחר כף.

ואברהם ושרה היו מתקנים טבילה לכלם, הוא לגברים והיא לנשים. מה הטעם עסק אברהם לטהר בני אדם? משום שהוא טהור ונקרא טהור, שכתוב (איוב יד) מי יתן טהור מטמא לא אחד. טהור - זה אברהם שיצא מתרח. רבי שמעון אמר, כדי לתקן את אותה הדרגה של אברהם, ומה? מי"ם (חסד). לכן התקין לטהר בני העולם במים. ובשעה שהזמין את המלאכים, בראשית דבריו מה כתוב? יקח נא מעט מים, כדי להתחזק באותה דרגה שהמים שרויים בה, ומשום כף היה מטהר את כל בני האדם מהכל. מטהר אותם מצד של עבודה זרה, ומטהר אותם מצד הטמאה. וכמו שהוא מטהר את האנשים, כף גם שרה מטהרת את הנשים, ונמצא שכל מי שבא אליהם טהורים מהכל.

בא ראה שאברהם נטע אילן בכל מקום שדיורו שם, ולא היה עולה בכל מקום פראוי, פרט לשעה שדיורו היה בארץ פנען, ובאותו

איהו קא אכיל ובגין כך אקריב קמייהו ואכלי, ונטיר אברהם בביתיה דכנא ומסאבותא, דאפילו בר נש דאיהו מסאב (לא יכול לקרנא לביתיה ברין ידע אברהם דהא מסאב איהו ועביר) (נ"א לא הנה משמש בביתיה, עד דעביר) ליה טבילה, או עביר ליה לנטרא שבועה יומין פדקא חזי ליה בביתיה, והכי הוא ודאי.

תא חזי כתיב, (דברים כג) איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'. מאי תקנתיה, והיה לפנות ערב ירחץ במים. אערע ביה טמאה (דף קב ע"ב) אחרא כגון זיבה או (נ"א סנירו או נדה) סגירת נדה דהווי תרי מסאבו, לא סגיא ליה בההיא טבילה (גניז) בין דארע ביה קרי קדם דקביל טמאה אחרא (גניז) בין דארע ביה לבתר.

ואברהם ושרה הוו מתקני טבילה לכלהו, איהו לגברי ואיהי לנשי. מאי טעמא אעסק אברהם לדפאה לבני נשא, בגין דאיהו טהור ואקרי טהור. דכתיב, (איוב יד) מי יתן טהור מטמא לא אחד. טהור דא אברהם דנפק מתרח.

רבי שמעון אמר בגין לתקנא ההוא דרגא דאברהם, ומאן איהו מי"ם. בגין כך אתקין לדפאה בני עלמא במיא. ובשעתא דאזמין למלאכין, שירותא דמלוי מה כתיב יוקח נא מעט מים. בגין לאתתקפא בההוא דרגא דמיין שראן פה. ובגיני כך הוה מדפי לכל בני נשא מפלא. מדפי לון מסטרא דעבודה זרה, ומדפי לון מסטרא דמסאבא, וכמה דאיהו מדפי לגוברין הכי נמי שרה מדפאת לנשין, ואשתפחו כלהו דאתין לגבייהו דכין מפלא.

תא חזי, אילנא נטע אברהם בכל אתר דיוריה תמן, ולא הוה סליק

אילן הנה יודע מי שנאחז בקב"ה ומי שנאחז בעבודה זרה.

מי שנאחז בקב"ה, היה האילן פורש ענפיו ומכסה על ראשו ועושה עליו צל נאה. ומי שנאחז בצל של עבודה זרה, אותו האילן היה מתעלה, וענפיו היו עולים למעלה. אז היה יודע אברהם ומזהיר אותו, ולא זו משם עד שנאחז באמונת הקדוש ברוך הוא. וכך מי שהוא טהור (ו"א קב) מקבל אותו האילן, ומי שהוא טמא אינו מקבל אותו. אז ידע אברהם והיה מטהר אותם במים. ומעין מים היה תחת אותו אילן, ומי שצריך טבילה מיד המים עולים אליו, ועולים ענפי האילן, אז ידע אברהם שהוא טמא וצריך מיד טבילה. ואם לא, יבשו המים, ואז ידע שרוצה להטמא ולהשמר שבעה ימים.

ובא וראה, שאפלו בשעה שהזמין את המלאכים אמר להם והשענו תחת העץ כדי לראות ולבדק אותם, ובאותו אילן היה בודק את כל בני העולם. והסוד [כנגד] משום הקדוש ברוך הוא [עשה] אמר שהוא עץ החיים לכל, ולכן והשענו תחת העץ, ולא תחת עבודה זרה.

ובא וראה, כשחטא אדם, הוא חטא בעץ הדעת טוב ורע, שכתוב ומעץ הדעת וגו', והוא חטא בו וגרם מות לעולם. מה כתוב? ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים וגו' [וגרם מות לכל בני העולם]. וכשבא אברהם, התקין את העולם עם אילן אחר, שהוא עץ החיים, והודיע את האמונה לכל בני העולם.

ביה חב וגרם מותא לעלמא. מה כתיב ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים וגו'. (וגרם מותא לכל בני עלמא) וכד אתא אברהם באילנא אחרא אתקין עלמא דהוא אילנא דחיי ואודע מהימנותא לכל בני עלמא:

בכל אתר פדקא יאות, בר בשעתא דדיווריה בארעא דכנען, ובההוא אילנא הוה ידע מאן דאתאחיד ביה בקדשא בריך הוא ומאן דאתאחיד בעבודה זרה.

מאן דאתאחיד בקדשא בריך הוא, אילנא הוה פריש ענפוי וחיפי על רישיה ועביד עליה צלא יאה, ומאן דאתאחיד בסטרא דעבודה זרה ההוא אילנא הוה אסתלק וענפוי הוו סליקין לעילא. פדין הוה ידע אברהם ואזהיר ליה, ולא אעדי מתמן עד דאתאחיד במהימנותא דקדשא בריך הוא, והכי מאן דאיהו דכיא (ו"א ל"ג הכי) מקבל ליה אילנא. מאן דאיהו מסאב לא מקבל ליה. פדין ידע אברהם ומדפי לון במיא.

ומעיינא דמיא הוה תחות ההוא אילנא, ומאן דצריך טבילה מיד מיין סלקין לגביה, ואילנא אסתלקין ענפוי, פדין ידע אברהם דאיהו מסאבא ובעי טבילה מיד, ואם לאו מיא נגיבן פדין ידע דבעי לאסתאבא ולאסתמרא שבעה יומין.

תא חזי, דאפילו בשעתא דאזמין לון למלאכין אמר לון והשענו תחת העץ בגין למחמי ולמבדק בהו, ובההוא אילנא הוה בדיק לכל בני עלמא. ורזא (לקבל) בגין קדשא בריך הוא קא (עביד) אמר דאיהו אילנא דחיי לכללא, ובגין כן והשענו תחת העץ ולא תחת עבודה זרה.

ותא חזי, פד חב אדם, בעץ הדעת טוב ורע חב, דכתיב ומעץ הדעת וגו' ואיהו

וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֲלֶיךָ פְּעַת חִיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק שׁוֹב אָשׁוּב, שׁוֹב מִיבְעֵי לִיָּה, דְּהָא מִפְתָּחָא דָּא לְמַפְקֵד עֵקְרוֹת בִּידָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אִיהוּ וְלֹא בִידָא דְשְׁלִיחָא אַחְרָא. כְּמָה דְתַנִּינָן תְּלַת מִפְתָּחָן אֲנוּן דְּלֹא אַתְמָסְרוּ בִידָא דְשְׁלִיחָא. דְּחִיָּה וּתְחִיַּת הַמֵּתִים וּגְשָׁמִים. וְהוֹאִיל דְּלֹא אַתְמָסְרוּ בִידָא דְשְׁלִיחָא אַמְאִי כְּתִיב שׁוֹב אָשׁוּב. אֲלֹא וְדַאי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְהוּהוּ קָאִים עֲלֵיהוּ אָמַר (לִיָּה) מְלָה, בְּגִין כֶּף כְּתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֲלֶיךָ.

וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֲלֶיךָ פְּעַת חִיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שׁוֹב אָשׁוּב - שׁוֹב יֵשׁוּב הִיָּה צְרִיךְ לְכַתֵּב, שְׁהָרִי הַמִּפְתָּח הַזֶּה לְפַקֵּד הָעֵקְרוֹת הוּא בִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא בִיד שְׁלִיחַ אַחַר, כְּמוֹ שְׁשִׁנְיָנוּ, שְׁלֹשׁ מִפְתָּחוֹת הֵם שְׁלֹא נִמְסְרוּ בִיד שְׁלִיחַ: שֶׁל חִיָּה, וּתְחִיַּת הַמֵּתִים, וּגְשָׁמִים. וְהוֹאִיל וְלֹא נִמְסְרוּ בִיד שְׁלִיחַ, לְמָה כְּתוּב שׁוֹב אָשׁוּב? אֲלֹא וְדַאי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהִיָּה עוֹמֵד עֲלֵיהֶם אָמַר (לֹא) הַדְּבָר, לְכֹן כְּתוּב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֲלֶיךָ.

וְהָא חֲזִי, בְּכָל אֲתַר דְּכְתִיב וַיֹּאמֶר סְתָם אוּ וַיִּקְרָא סְתָם הוּא מְלֹאכָא דְבְרִית וְלֹא אַחְרָא. וַיֹּאמֶר דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמַע תִּשְׁמַע וְגו'. וַיֹּאמֶר וְלֹא קָאֲמַר מָאן הוּא. וַיִּקְרָא דְכְתִיב, (ויקרא א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וְלֹא קָאֲמַר מָאן הָוָה. אָמַר דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת כד) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר וְגו' וְלֹא אָמַר מָאן הָוָה. (אויף הַכִּי דְכְתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב וַיֹּאמֶר סְתָם וְלֹא קָאֲמַר מָאן (דַּף קג ע"א) הָוָה) אֲלֹא בְכָל הַגֵּי מְלֹאכָא דְבְרִית הָוָה וְכֹלָא בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְמָר. וּבְגִין כֶּף כְּתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֲלֶיךָ וְגו'. וְהִנֵּה בֵּן וְגו': וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. מָאִי טַעְמָא לָא כְּתִיב וְהִנֵּה בֵּן לְךָ, אֲלֹא בְּגִין דְּלֹא יַחֲשֵׁב דְּהָא מִן הַגֵּר אִיהוּ כְּדְבַקְדְּמִיתָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח וַאֲמַר, (מְלֹאכִי א) בֵּן יִכְבֵּד אָב וְעַבְדֵּי אֲדֹנָיו. בֵּן יִכְבֵּד אָב דָּא יִצְחָק לְאַבְרָהָם. אִימְתִי כְּבִיד לִיָּה, בְּשַׁעֲתָא דְעַקְדָּא לִיָּה עַל גַּבֵּי מְדַבְּחָא וּבַעַא לְמַקְרַב לִיָּה קְרַבְנָא, וַיִּצְחָק בַּר תְּלַתִּין וּשְׁבַע שָׁנִין הָוָה, וְאַבְרָהָם הָוָה סְבָא, דְּאִילוּ הָוָה כְּעֵיט (ס"א ביה) בְּרַגְלָא חַד לֹא יְכִיל לְמִיקָם קָמִיָּה, וְאִיהוּ אוֹקִיר לִיָּה לְאַבּוּי וְעַקְדָּא לִיָּה כְּחַד אִימְרָא בְּגִין לְמַעַבְדֵּי רַעוּתִיָּה דְאַבּוּי.

וְכַא וְרָאָה, בְּכָל מְקוּם שְׁכְּתוּב וַיֹּאמֶר סְתָם אוּ וַיִּקְרָא סְתָם, הוּא מְלֹאכָא הַבְּרִית וְלֹא אַחַר. וַיֹּאמֶר - שְׁכְּתוּב (שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמַע תִּשְׁמַע וְגו'. וַיֹּאמֶר, וְלֹא אָמַר מִיָּהוּ. וַיִּקְרָא - שְׁכְּתוּב (ויקרא א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וְלֹא אָמַר מִי הִיָּה. אָמַר - שְׁכְּתוּב (שְׁמוֹת כד) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר וְגו', וְלֹא אָמַר מִי הִיָּה. (אף כֶּף שְׁכְּתוּב שׁוֹב אָשׁוּב. וַיֹּאמֶר סְתָם, וְלֹא אָמַר מִי הִיָּה.) אֲלֹא בְכָל אֵלֶּה מְלֹאכָא שֶׁל הַבְּרִית הִיָּה, וְהַכֵּל נִאֲמַר בְּקַב"ה. וְלְכֹן כְּתוּב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֲלֶיךָ וְגו', וְהִנֵּה בֵּן וְגו'.

וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. מָה הַטַּעַם לֹא כְּתוּב וְהִנֵּה בֵּן לְךָ? אֲלֹא כְּדִי שְׁלֹא יַחֲשֵׁב שֶׁהוּא מְהַגֵּר כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח וַאֲמַר, (מְלֹאכִי א) בֵּן יִכְבֵּד אָב וְעַבְדֵּי אֲדֹנָיו. בֵּן יִכְבֵּד אָב - זֶה יִצְחָק אֶת אַבְרָהָם. מִתִּי כְּבִיד אוֹתוֹ? בְּשַׁעֲהָ שְׁעַקְדָּא אוֹתוֹ עַל גַּבֵּי הַמְּזֻבָּח וְרָצָה לְהַקְרִיבוֹ לְקַרְבָּן. וַיִּצְחָק בֵּן שְׁלֹשִׁים וּשְׁבַע שָׁנִים הִיָּה, וְאַבְרָהָם הִיָּה זְקֵן, שְׁאֵלוּ הִיָּה בּוֹעֵט (בן) בְּרַגְלָא אַחַת לֹא הִיָּה לְכוֹל לְעַמֵּד לְפָנָיו, וְהוּא כְּבִיד אוֹתוֹ אֶת אָבִיו, וְעַקְדָּא אוֹתוֹ כְּמוֹ תִישׁ כְּדִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיו.

וְעָבַד אֲדֹנָיו דָּא אֲלֵיעֶזֶר לְאַבְרָהָם. כַּד שָׂדִיר לִיהּ לְחָרָן, וְעָבַד כָּל רְעוּתֵיהּ דְאַבְרָהָם, וְאוֹקִיר לִיהּ כְּמָה דְכְּתִיב, (בראשית כד) וַיִּי בְרַךְ אֶת אֲדֹנָיו וְגו'. וְכְתִיב (בראשית כד) וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אֲנִי, כְּדִי לְכַבֵּד אֶת אַבְרָהָם. שְׁהָרִי בֵּן אָדָם שְׁהִיָּה מְבִיא כֶסֶף וְזָהָב וְאַבְנִים יְקָרוֹת וּגְמָלִים, וְהוּא כְּרָאוּי, נְאֻה לְמִרְאָה, לֹא אָמַר שְׁהוּא אוֹהֵב אַבְרָהָם אוֹ קְרוֹב שְׁלוֹ, אֶלֶּא אָמַר עֶבֶד אַבְרָהָם אֲנִי, כְּדִי לְהַעֲלוֹת אֶת שְׁבַח אַבְרָהָם וּלְכַבְּדוֹ בְּעֵינֵיהֶם.

וְעַל כֵּן בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעָבַד אֲדֹנָיו. וְאַתָּם יִשְׂרָאֵל בְּנֵי, קְלוֹן בְּעֵינֵיכֶם לומר שְׁאֵנִי אֲבִיכֶם אוֹ שְׁאַתָּם עֲבָדִים שְׁלִי? וְאִם אָב אֲנִי אִיָּה כְּבוֹדִי וְגו'. מִשּׁוּם כֶּף וְהִנֵּה בֵּן. זְהוּ בֵּן וְדָאִי, וְלֹא יִשְׁמַעְאֵל. זְהוּ בֵּן שְׁכַבְּד אֶת אָבִיו כְּרָאוּי.

וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. בֵּן לְשָׂרָה - שְׁבַגְלָלוּ מִתְּהָ, שְׁבַגְלָלוּ כְּפֹאֵבָה נִפְשָׁה עַד שִׁיעָצָהּ מִמֶּנָּה. וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה - לְהַתְּעִלוֹת בְּגִלְלוּ בְּשַׁעַה שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם. שְׂאֹז וְה' פִּקַּד אֶת שָׂרָה וְגו', שְׁהָרִי מִזְכִּירִים אֶת שָׂרָה מִשּׁוּם יִצְחָק, וְעַל זֶה הוּא בֵּן לְשָׂרָה [וְה' אֲמִירוֹ הַמְּלָאכִים]. וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה. [וְה' שְׁהָרִי הַנְּקֻבָה לֹקַחַת [אֶת] הַבֵּן מִתְּזָכֵר.

וְשָׂרָה שְׁמַעַת פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֲחֵרִיו. מַה זֶה וְהוּא אֲחֵרִיו? וְהוּא אֲחֵרִיו צָרִיף לוֹ! אֶלֶּא סוּד הוּא, וְשָׂרָה שְׁמַעַת מַה שְׁהִיָּה אוֹמֵר [פְּתַח הָאֵהָל, זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהוּא אֲחֵרִיו - מִי שְׁתִּיה אוֹמֵר] פְּתַח הָאֵהָל, זֶה הַדְרָגָה הַתְּתוּנָה, פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֲחֵרִיו - [וְה' שְׁהוּדָה לוֹ הַדְרָגָה הַעֲלִיּוֹנָה [נ"א פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֲחֵרִיו - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. פְּתַח הָאֵהָל - זֶה הַדְרָגָה הַתְּתוּנָה,

וְעָבַד אֲדֹנָיו דָּא אֲלֵיעֶזֶר לְאַבְרָהָם. כַּד שָׂדִיר לִיהּ לְחָרָן, וְעָבַד כָּל רְעוּתֵיהּ דְאַבְרָהָם, וְאוֹקִיר לִיהּ כְּמָה דְכְּתִיב, (בראשית כד) וַיִּי בְרַךְ אֶת אֲדֹנָיו וְגו'. וְכְתִיב (בראשית כד) וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אֲנִי, כְּדִי לְכַבֵּד אֶת אַבְרָהָם. שְׁהָרִי בֵּן אָדָם שְׁהִיָּה מְבִיא כֶסֶף וְזָהָב וְאַבְנֵי יְקָר וּגְמָלִין וְאִיָּהוּ כְּדָקָא יְאוּת שְׁפִיר בְּחִיזוֹ לֹא אָמַר דְּאִיָּהוּ רְחִימָא דְאַבְרָהָם אוֹ קְרִיבָא דִּילֵיהּ. אֶלֶּא אָמַר עֶבֶד אַבְרָהָם אֲנִי, בְּגִין לְסַלְקָא בְּשִׁבְחָא דְאַבְרָהָם וּלְאוֹקִיר לִיהּ בְּעֵינֵיהוּ.

וְעַל דָּא בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעָבַד אֲדֹנָיו. וְאַתּוֹן יִשְׂרָאֵל בְּנֵי. קְלָנָא בְּעֵינֵיכוֹן לומר דְּאֵנָא אֲבוּכוֹן אוֹ דְּאַתּוֹן עֲבָדִין לִי. וְאִם אָב אֲנִי אִיָּה כְּבוֹדִי וְגו'. בְּגִין כֶּף וְהִנֵּה בֵּן, דָּא הוּא בֵּן וְדָאִי, וְלֹא יִשְׁמַעְאֵל. דָּא הוּא בֵּן דְּאוֹקִיר לְאַבּוּי כְּדָקָא חֲזִי.

וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. בֵּן לְשָׂרָה, דְּבִגְיָנִיהּ מִיתַת, דְּבִגְיָנִיהּ כְּפֹאֵיבַת נִפְשָׁה עַד דְּנִפְקַת מִיָּנָה. וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה. לְאַסְתִּלְקָא בְּגִינִיהּ בְּשַׁעַתָּא דְּקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא יְתִיב בְּדִינָא עַל עֲלָמָא. דְּכְדִין וַיִּי פִּקַּד אֶת שָׂרָה וְגו', דְּהָא מְדַפְרֵי לְשָׂרָה בְּגִינִיהּ דִּיִּצְחָק וְעַל דָּא אִיָּהוּ בֵּן לְשָׂרָה (אֵיָּהוּ מְלָאכִי אֲמִירוֹ). וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה. (דִּי) דְּהָא נְיֻקְבָּא נְטִלָא (לִיהּ) לְבָרָא מִן דְּכוּרָא:

וְשָׂרָה שְׁמַעַת פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֲחֵרִיו. מַאי וְהוּא אֲחֵרִיו, וְהוּא אֲחֵרִיו מִיבְעֵי לִיהּ. אֶלֶּא רְזָא אִיָּהוּ, וְשָׂרָה שְׁמַעַת מַה דְּהוּא אָמַר (פְּתַח הָאֵהָל דָּא קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא. וְהוּא אֲחֵרִיו מֵאֵן דְּהוּא אָמַר) פְּתַח הָאֵהָל דָּא דְּרָגָא תְּתָאָה. פְּתַחַת דְּמַהִּימְנוּתָא. וְהוּא אֲחֵרִיו (דָּא) דְּאוֹדִי לִיהּ דְּרָגָא עֲלָאָה (נ"א פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֲחֵרִיו דָּא קַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא. פְּתַח הָאֵהָל דָּא דְּרָגָא תְּתָאָה, וְהוּא אֲחֵרִיו דָּא

פְּתַח הָאֵהָל דָּא דְּרָגָא תְּתָאָה, וְהוּא אֲחֵרִיו דָּא

והוא אחריו - זו הדרגה העליונה. מיום שהיתה שרה בעולם לא שמעה דבר הקדוש ברוך הוא פרט לאותה שעה.

דבר אחר - שהיתה יושבת שרה פתח האהל כדי לשמע הדברים, והיא שמעה הדבר הזה שהתבשר בו אברהם. [דבר אחר] והוא אחריו - אברהם שהיה יושב מאחורי השכינה.

ואברהם ושרה זקנים באים בימים. מה זה באים בימים? השעורים של הימים שאז נראו להם, האחד מאה והאחד תשעים, נכנסו בימים השעור של הימים פראוי. באים בימים, כמו שנאמר פי בא היום, שהעריב היום להפגס. חדל להיות לשרה ארח פנשים. ואותה שעה ראתה עצמה בעדון אחר, ולכן אמרה ואדני זקן, שהרי הוא לא כדאי להוליד פי הוא זקן.

רבי יהודה פתח (משלי לא) נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. בא ראה, הקדוש ברוך הוא מתעלה בכבודו שהוא גנוז ונסתר בעליו רב. לא היה בעולם ולא היה מהיום שנברא העולם שיכול לעמד על חכמתו ולא יכול לעמד בו.

משום כי הוא גנוז ונסתר והתעלה למעלה למעלה, וכל העליונים והתחתונים לא יכולים להתדבק עד שפלים אומרים (יחזקאל א) ברוך כבוד ה' ממקומו. התחתונים אומרים שהוא למעלה, שכתוב (תהלים קיג) על השמים כבודו. העליונים אומרים שהוא למטה, שכתוב (שם נז) על כל הארץ כבודך. עד שפלים, עליונים ותחתונים, אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו, פי לא נודע ולא היה מי שיכול

רדנא עלאה). מן יומא דהות שרה בעלמא לא שמעת מלה דקדשא בריך הוא בר ההוא שעתא.

דבר אחר דהות יתבא שרה פתח האהל בגין למשמע מלין. והיא שמעת האי מלה דאתבשר בה אברהם. (ד"א) והוא אחריו. אברהם דהוה יתיב אחורוי דשכינתא:

ואברהם ושרה זקנים באים בימים. מאי באים בימים. שעורין דיומין דאתחזי כדין להו, חד מאה וחד תשעים, עאלו ביומין שעורא דיומין פדקא יאות. באים בימים. כמה דאת אמר פי בא היום דאערב יומא למיעל. חדל להיות לשרה ארח פנשים. וההיא שעתא חמאת גרמה בעדונא אחרא. ובגין כן אמרה ואדוני זקן דהא איהו לא כדאי לאולדא בגין דאיהו סבא.

רבי יהודה פתח (משלי לא) נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. תא חזי, קדשא בריך הוא אסתלק ביקריה דאיהו גניז וסתים בעילויא סגיא. לאו איתי בעלמא ולא הוה מן יומא דאתברי עלמא דיכיל לקיימא על חכמתא דיליה ולא יכיל לקיימא ביה.

בגין דאיהו גניז וסתים ואסתלק לעילא לעילא, וכלהו עלאי ותתאי לא יכלין לאתדבקא, עד דכלהו אמרין (יחזקאל א) ברוך כבוד יי ממקומו. תתאי אמרי דאיהו לעילא דכתיב, (תהלים קיג) על השמים כבודו. עלאי אמרי דאיהו לתתא דכתיב, (תהלים נז) על כל הארץ כבודך. עד דכלהו עלאי ותתאי אמרי ברוך כבוד יי ממקומו. בגין דלא אתידע ולא הוה מאן דיכיל לקיימא

ברוך כבוד יי ממקומו. בגין דלא אתידע ולא הוה מאן דיכיל לקיימא

בִּיה, וְאֵת אֲמֶרֶת נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה. (דף קג)

(ב"ב)

אָלָא וּדְאֵי נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה דָּא קְדָשָׁא
בְּרִיף הוּא דְאִיהוּ אֲתִידַע וְאֲתִדְבַק לְפִי
מַה דְּמִשְׁעַר בְּלִבֵּיהּ כָּל חַד כְּמַה דְּיִכְיִל
לְאֲדַבְקָא בְּרוּחָא דְחֻכְמָתָא. וּלְפִי מַה
דְּמִשְׁעַר בְּלִבֵּיהּ הָכִי אֲתִידַע בְּלִבֵּיהּ. וּבְגִינֵי כֶּף
נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּאַנּוּן שְׁעָרִים. אָבַל דְּאֲתִידַע
כְּדָקָא יְאוּת לָא הוּא מָאן דְּיִכְיִל לְאֲדַבְקָא
וּלְמַנְדַּע לֵיהּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה. מָאן
שְׁעָרִים. כְּמַה דְּאֵת אָמַר (תהלים כד) שְׁאוֹ
שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְהִנְשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם. וּבְגִין
אֵלוּ שְׁעָרִים דְּאַנּוּן דְּרַגִּין עֲלָאִין בְּגִינֵיהוּ
אֲתִידַע קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא. וְאִי לָא לָא יִכְלִין
לְאֲתִדְבַקָּא בִּיהּ.

תָּא חֲזִי, דְּהָא נִשְׁמַתָּא דְּבַר נֶשׁ לָאו אִיהוּ (נ"א
לֹא אִית) מָאן דְּיִכְיִל לְמַנְדַּע לָהּ, אָלָא בְּגִין
אֵלִין שְׁיִיפִין דְּגוּפָא וְאַנּוּן דְּרַגִּין דְּעַבְדִּין
אוּמְנוּתָא דְּנִשְׁמַתָּא בְּגִין כֶּף אֲתִידַע וְלָא
אֲתִידַע. כֶּף קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא אֲתִידַע וְלָא
אֲתִידַע בְּגִין דְּאִיהוּ נִשְׁמַתָּא לְנִשְׁמַתָּא רוּחָא
לְרוּחָא גְּנִיז וְטָמִיר מְכֻלָּא, אָבַל בְּאַנּוּן שְׁעָרִים
דְּאַנּוּן פִּתְחִין לְנִשְׁמַתָּא אֲתִידַע קְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא.

תָּא חֲזִי, אִית פִּתְחָא לְפִתְחָא וְדַרְגָּא לְדַרְגָּא,
וּמְנִיְהוּ יָדִיעַ יִקְרָא דְּקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא.
פִּתְחָא הָאֵהָל, דָּא הוּא פִּתְחָא דְּצִדְקָא. כְּמַה דְּאֵת
אָמַר (תהלים קיח) פִּתְחֵי לִי שְׁעָרֵי צִדְקָא וְגו'.
דָּא פִּתְחָא קְדָמָא לְאַעְלָא בִּיהּ, וּבְהָא פִּתְחָא
אֲתַחֲזִין כָּל שְׂאֵר פִּתְחִין עֲלָאִין. מָאן דְּזָכִי
לְהָאִי (פִּתְחָא) זָכִי לְמַנְדַּע בִּיהּ וּבְכֻלְהוּ שְׂאֵר
פִּתְחִין בְּגִין דְּכֻלְהוּ שְׂרָאן עֲלֵיהּ.

לְעַמְד עִמּוֹ, וְאֵתָּה אֹמַר נֹדַע
בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה?.

אָלָא וּדְאֵי נֹדַע בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה
- זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא, שְׁהוּא
נֹדַע וְנִדְבַק לְפִי מַה שְׁמִשְׁעַר
בְּלָבוֹ כָּל אֶחָד כְּמַה שְׁיִכּוֹל
לְהִדְבַק בְּרוּחַ שֶׁל הַחֻכְמָה.
וּלְפִי מַה שְׁמִשְׁעַר בְּלָבוֹ, כֶּף
נֹדַע בְּלָבוֹ, וְלִכְּן נֹדַע בְּשַׁעְרִים
- בְּאוֹתָם הַשְׁעָרִים. אָבַל שְׁנוּדַע
כְּרְאוּי אֵין מִי שְׁיִכּוֹל לְהִדְבַק
וְלִדְעַת אוֹתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, נֹדַע
בְּשַׁעְרִים בְּעֵלָה, אִיזָה שְׁעָרִים?
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים כד) שְׁאוֹ
שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְהִנְשָׂאוּ פִתְחֵי
עוֹלָם. וּמִשּׁוּם הַשְׁעָרִים הַלְלוּ,
שְׁהֵם דְּרַגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, בְּגִלְלָם
נֹדַע הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא, וְאִם
לֹא - לֹא יִכּוֹלִים לְהִתְדַבֵּק בּוֹ.

בָּא רָאָה, הָרִי נִשְׁמַת הָאָדָם אֵין
הוּא [אין] מִי שְׁיִכּוֹל לְדַעַת אוֹתָהּ,
אָלָא עַל יְדֵי אַבְרֵי הַגּוּף, וְהֵם
הַדְּרַגּוֹת שְׁעוֹשׂוֹת אֲמִנּוֹת
הַנְּשֻׁמָּה. מִשּׁוּם כֶּף נֹדַע וְלֹא
נֹדַע. כֶּף הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא
נֹדַע וְלֹא נֹדַע, מִשּׁוּם שְׁהוּא
נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה, רוּחַ לְרוּחַ, גְּנוּז
וְטָמִיר מִן הַכּל. אָבַל בְּאוֹתָם
הַשְׁעָרִים, שְׁהֵם פִּתְחִים
לְנִשְׁמָה, נֹדַע הַקְּדוּשׁ בְּרוּף
הוּא.

בָּא רָאָה, יֵשׁ פִּתְחָא לְפִתְחָא
וְדַרְגָּה לְדַרְגָּה, וּמִמֵּהֶם יָדוּעַ
כְּבוֹרוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא.
פִּתְחָא הָאֵהָל - זֶהוּ פִּתְחָא שֶׁל
צִדְקָא, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם קיח)
פִּתְחֵי לִי שְׁעָרֵי צִדְקָא וְגו'.
זֶהוּ פִּתְחָא רְאשׁוֹן לְהַכְּנֵס בּוֹ,
וּבְפִתְחָא הַזֶּה נִרְאִים כָּל שְׂאֵר
הַפִּתְחִים הָעֲלִיוֹנִים. מִי שְׁזוֹכָה
לְזֶה [לפִתְחָא], זוֹכָה לְדַעַת אוֹתוֹ
וּבְכֻל שְׂאֵר הַפִּתְחִים, מִשּׁוּם
שְׁכֻלָם שׁוֹרִים עֲלָיו.

וְעָבְשׁוּ שְׂפַתְחָא זֶה לֹא נוֹדַע, מְשׁוּם שִׁישְׁרָאֵל בְּגִלוּת וְכֹל הַפְּתָחִים הִסְתַּלְּקוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא יְכוּלִים לְדַעַת וְלְדַבֵּק. אֲבָל בְּזִמְנָן שִׁישְׁרָאֵל יֵצְאוּ מִן הַגְּלוּת, עֲתִידוֹת כָּל הַדְּרָגוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת לְשֵׁרוֹת עֲלִיו פְּרָאוּי.

וְאִי יִדְעוּ בְּנֵי הָעוֹלָם חֲכָמָה עֲלִיּוֹנָה נִכְבְּדָה מֵה שְׁלֵא הָיוּ יוֹדְעִים מִקֶּדֶם לְזֶה, שְׂפָתוֹב (ישעיה א) וְנָחָה עֲלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאָת ה'. כָּלֵם עֲתִידִים לְשֵׁרוֹת עַל הַפְּתָח הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא פֶּתַח הָאֱהָל, וְכֹלֵם עֲתִידִים לְשֵׁרוֹת עַל מִלְךְ הַמְּשִׁיחַ כְּדִי לְדוֹן הָעוֹלָם, שְׂפָתוֹב וְשִׁפְט בְּצַדֵּק דָּלִים וְגו'.

מְשׁוּם כֵּן, כְּשֶׁהִתְבַּשֵּׁר אֲבָרְהָם, הַדְּרָגָה הַזֹּאת הִיְתָה אוֹמֶרֶת כְּמוֹ שְׂנִתְבָּאָר שְׂפָתוֹב שׁוֹב אֲשׁוֹב אֲלֶיךָ כַּעַת חִיָּה. וַיֹּאמֶר - לֹא כָּתוּב מִי הִנֵּה, וְזֶהוּ פֶּתַח הָאֱהָל. וְעַל זֶה וְשָׂרָה שְׂמַעַת דְּרָגָה זוֹ שֶׁהִיְתָה מְדַבֶּרֶת עִמּוֹ מֵה שְׁלֵא הִיְתָה שׁוֹמַעַת מִקֶּדֶם לְזֶה, שְׂפָתוֹב וְשָׂרָה שְׂמַעַת פֶּתַח הָאֱהָל, שֶׁהִיְתָה מְבַשֵּׁרֶת וְאוֹמֶרֶת שׁוֹב אֲשׁוֹב אֲלֶיךָ כַּעַת חִיָּה וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ.

בֵּא רְאָה פְּמָה חֲבִיבוֹת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, שֶׁהָרִי לֹא יֵצֵא מִמֶּנּוּ יִצְחָק עַד שְׁנִמּוֹל. אַחַר שְׁנִמּוֹל הַתְּבַשֵּׁר עַל יִצְחָק, מְשׁוּם שֶׁאֵז הוּא זֶרַע קְדוּשׁ, וְטָרְם שְׁנִמּוֹל אֵינּוּ זֶרַע קְדוּשׁ, וְאֵז הוּא כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית א) אֲשֶׁר זֶרַעוֹ בּוֹ לְמִינֵהוּ.

וְכֵא וְרָאָה, טָרְם שְׁנִמּוֹל אֲבָרְהָם זֶרַעוֹ לֹא הִיָּה קְדוּשׁ, מְשׁוּם שֶׁיֵּצֵא מִתּוֹךְ עֶרְלָה וְהַדְּבָק בְּעֶרְלָה לְמִטָּה. אַחַר שְׁנִמּוֹל, יֵצֵא אוֹתוֹ הַזֶּרַע בְּתוֹךְ הַקְּדוּשָׁה, וְנִדְבַק בְּקַדְשָׁה שְׁלֵמְעֵלָה וְהוֹלִיד

וְהִשְׁתָּא דְּפִתְחָא דָּא לֹא אֲתִידַע. בְּגִין דִּישְׁרָאֵל בְּגִלוּתָא וְכִלְהוּ פִּתְחִין אֲסִתְלָקוּ מִנֵּיהּ וְלֹא יְכִלִין לְמַנְדַּע וְלֹא תִּדְבַקָּא.

אֲבָל בְּזִמְנָא דִּיפְקוֹן יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא זְמִינִין כִּלְהוּ דְּרַגִין עֲלָאִין לְמִשְׁרֵי עֲלִיָּה כְּדָקָא יֵאוּת. וְכִדִין יִנְדַעוֹן בְּנֵי עֲלָמָא חֲכָמָתָא עֲלָאָה יִקְיָרָא מַה דְּלֹא הוּוּ יִדְעִין מִקְדָּמַת

דְּנָא. דְּכִתִּיב, (ישעיה יא) וְנָחָה עֲלָיו רוּחַ יְיָ רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאָת יְיָ. כִּלְהוּ זְמִינִין לְאַשְׁרָאָה עַל הָאִי פִּתְחָא תַּתְּאָה דִּיאִיהוּ פֶּתַח הָאֱהָל. וְכִלְהוּ זְמִינִין לְאַשְׁרָאָה עַל מִלְכָּא מְשִׁיחָא בְּגִין לְמִידָן עֲלָמָא דְּכִתִּיב וְשִׁפְט בְּצַדֵּק דָּלִים וְגו'.

בְּגִינֵי כֵּן כִּד אֲתַבְּשֵׁר אֲבָרְהָם, הָאִי דְּרַגָּא הָוָה אָמַר כְּמָה דְּאֲתַמָּר דְּכִתִּיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אֲשׁוֹב אֲלֶיךָ כַּעַת חִיָּה. וַיֹּאמֶר, לֹא כָּתוּב מֵאֵן הָוָה. וְדָא הוּא פֶּתַח הָאֱהָל. וְעַל דָּא וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת הָאִי דְּרַגָּא דְּהָוָה מְלִיל עֲמִיָּה מֵאֵן דְּלֹא הָוָה שְׂמַעַת מִקְדָּמַת דְּנָא. דְּכִתִּיב וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת פֶּתַח הָאֱהָל דְּהָוָה מְבַשֵּׁר וַאֲמַר שׁוֹב אֲשׁוֹב אֲלֶיךָ כַּעַת חִיָּה וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ.

תָּא חֲזִי, כְּמָה הוּא חֲבִיבוֹתָא דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבִּיָּה דְּאַבְרָהָם, דְּהָא לֹא נִפְק מִנֵּיהּ יִצְחָק עַד דְּאֲתַגְזֹר, לְבַתֵּר דְּאֲתַגְזֹר אֲתַבְּשֵׁר בִּיָּה בְּיִצְחָק, בְּגִין דִּיאִיהוּ כְּדִין זֶרַעַא קְדִישָׁא, וְעַד לֹא אֲתַגְזֹר לָאוּ אִיהוּ זֶרַעַא קְדִישָׁא. וְכִדִין אִיהוּ כְּמָה דְּכִתִּיב, (בְּרֵאשִׁית א) אֲשֶׁר זֶרַעוֹ בּוֹ לְמִינֵהוּ.

וְתָא חֲזִי, עַד לֹא אֲתַגְזֹר אֲבָרְהָם הִהוּא זֶרַעַא דִּילִיָּה לֹא הָוָה קְדִישָׁא, בְּגִין דְּנִפְק בְּגוּ עֶרְלָה וְאֲתַדְבַּק בְּעֶרְלָה לְתַתָּא. לְבַתֵּר דְּאֲתַגְזֹר נִפְק הִהוּא זֶרַעַא כְּגוּ קְדִישָׁא, וְאֲתַדְבַּק

למעלה, ונדבק אברהם בדרגתו
פראוי. בא ראה, כשהוליד אברהם
את יצחק, יצא קדוש פראוי. ואלו
[נדא] המים שהרו והולידו חשף.

רבי אלעזר שאל יום אחד את רבי
שמעון אביו. אמר לו, זה שקרא
לו הקדוש ברוך הוא יצחק,
שכתוב וקראת את שמו יצחק,
למה? שהרי נראה שעד שלא יצא
לעולם קרא לו יצחק? אמר לו,
הרי נאמר שאש לוקחת מים,
שהרי המים באים מצד של
הגבורה, ועוד [ניא ונא תשאל מהלוי]
[שאל אותו] הלויים שהם משמחים
לאותו הצד בכלי זמר ותשבחות
כנגד הצד הזה, משום כך יצחק
הוא חדרה, משום שהוא בא
מאותו צד ונדבק בו.

בא ראה, יצחק צחוק, חדרה
שמחליפה מים באש ואש במים,
ועל זה נקרא כך. ולכן הקדוש
ברוך הוא קרא לו כך בטרם יצא
לעולם בשם זה והודיע לאברהם.
ובא וראה, בכל האחרים השאיר
להם הקדוש ברוך הוא לקרא להם
שמות, ואפלו נשים היו קוראות
לבניהן שמות, אבל כאן לא
השאיר הקדוש ברוך הוא לאמו
לקרא לו שם, אלא לאברהם,
שכתוב וקראת את שמו יצחק.
אתה ולא אחר. כדי להחליף מים
באש ואש במים להכלילו בצדו.

בין שהתבשר אברהם ביצחק,
מה פתוב? ויקמו משם האנשים
וישקפו על פני סדם. רבי אלעזר
אמר, בא ראה כמה נוהג הקדוש
ברוך הוא טובה עם כל הבריות,
וכל שפן לאותם שהולכים
בדרךיו, שאפלו בזמן שרוצה
לדון את העולם, הוא גורם למי

בקדושה דלעילא ואוליד לעילא, ואתדבק
אברהם בדרגיה פדקא יאות. תא חזי, פד
אוליד אברהם ליצחק נפק קדישא כדקא
יאות. והאי (נ"א ודא) מיא אעדו ואולידו
חשוכא.

רבי אלעזר שאיל יומא חד לרבי שמעון
אבוי, אמר ליה האי דקרא ליה קדשא
ברוך הוא יצחק דכתיב וקראת את שמו
יצחק. אמאי, דהא אתחזי דעד לא נפק
לעלמא קרא ליה יצחק. אמר ליה הא אתמר
דאשא נטל מיא. דהא מיא מסטרא דגבורה
קא אתיין. ותו [ניא ותא שאיל להו ללוא] (שאיל ליה) לואי
דאנון בדיחין לההוא סטרא במאני זמר
ותשבחן לקביל האי סטרא, בגין כך יצחק
איהו חדרה בגין דאתי מההוא סטרא
ואתדבק ביה.

תא חזי, יצחק בדיחיותא חדרה דאחלף
מיא באשא ואשא במיא, ועל דא אקרי
הכי. ובגין כך קדשא ברוך הוא קרי ליה (דף
קד ט"ו) הכי עד לא יפוק לעלמא שמא דא
ואודע ליה לאברהם.

ותא חזי, בכלהו אתרנין שבק לון קדשא
ברוך הוא למקרי לון שמהן, ואפילו
נשי הון קראן לבנייהו שמהן, אבל הכא לא
שבק קדשא ברוך הוא לאמיה למקרי ליה
שמא אלא לאברהם, דכתיב וקראת את שמו
יצחק אנת ולא אתרא, בגין לאחלפא מיא
באשא ואשא במיא לאכללא ליה בסטריה.

בין דאתבשר אברהם ביצחק, מה כתיב
ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני

סדם. רבי אלעזר אמר תא חזי, כמה אנהג

קדשא ברוך הוא טיבו עם כל בריין וכל שפן לאנון דאזלי בארחוי,

שְׂאוּבָה אוֹתוֹ לְזָכוֹת בְּדָבָר עַד
שֶׁלֹּא יָבֵא אוֹתוֹ הַדִּין לְעוֹלָם.

שֶׁשֶׁנִּינוּ, בְּשַׁעַר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אוֹהֵב אֶת הָאָדָם, שׁוֹלַח לוֹ
דוֹרוֹן, וּמִיֵּהוּ? הַעֲנִי, כְּדֵי לְזָכוֹת
בוֹ. וְכִינּוֹן שׁוֹזְכָה בוֹ, הוּא מוֹשֵׁף
עָלָיו חוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶד שֶׁנִּמְשָׁף
מִצַּד הַיְמִינִי וּפּוֹרֵס עַל רֹאשׁוֹ
וְרוֹשֵׁם אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁשֶׁשִׁיבָא הַדִּין
לְעוֹלָם, אוֹתוֹ הַמְשַׁחִית יִזְהַר בוֹ,
וּמְרִים עֵינָיו וְרוֹאֶה אוֹתוֹ הַרְשֵׁם,
וְאֵז מִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ וְנִזְהָר עָלָיו.
מִשׁוּם כֶּף מַקְדִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּמַה שִׁיזְכָּה.

וְכֵּן וְרָאָה, כְּשֶׁרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְהִבְיֵא דִין עַל סְדָם, זָכָה קָדָם
אֶת אַבְרָהָם וְשִׁלַּח לוֹ דוֹרוֹן לְזָכוֹת
עִמָּהֶם כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת לוֹט בֶּן
אָחִיו מִשָּׁם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת
לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה, וְלֹא כְּתוּב
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת לוֹט, שֶׁהָרִי
בְּזָכוֹת אַבְרָהָם נִצַּל. וּמַה זֶה
וַיִּזְכֹּר? שֶׁזָּכַר אוֹתוֹ מֵה שִׁזְכָּה קָדָם
עִם אוֹתָם שְׁלֹשֶׁת הַמְּלָאכִים.

כִּמוֹ זֶה, בֶּן אָדָם שׁוֹזְכָה בְּצַדִּיקָה
עִם בְּנֵי אָדָם, בְּשַׁעַר שְׁדֵינִי שְׂרׁוּי
בְּעוֹלָם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר לוֹ
אֶת אוֹתָהּ הַצַּדִּיקָה שֶׁעָשָׂה. מִשׁוּם
שֶׁבְּכָל שַׁעַר שׁוֹזְכָה בֶּן אָדָם, כֶּף
נִכְתָּב עָלָיו לְמַעַלָּה. וְאִפְלוּ בְּשַׁעַר
שְׁדֵינִי שׁוֹרָה עָלָיו, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא זוֹכֵר אֶת אוֹתוֹ הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה
וְזָכָה עִם בְּנֵי אָדָם, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(מִשְׁלֵי י"א) וַיִּצְדָּקָה תְּצִיל מִמּוֹת. מִשׁוּם
כֶּף הַקְּדִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאַבְרָהָם, כְּדֵי שִׁיזְכָּה וַיִּצִּיל אֶת
לוֹט.

וַיִּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סְדָם. בֵּא רָאָה,
וַיִּקְמוּ הָאֲנָשִׁים מִשָּׁם, מֵאוֹתָהּ
סְעוּדָה שֶׁתִּקַּן לָהֶם אַבְרָהָם וְזָכָה
בָּהֶם. אַף עַל גַּב שֶׁהָיוּ מְלָאכִים,

דְּאִפִּילוּ בְּזִמְנָא דְּבַעֵי לְמִידָן עֲלֵמָא, אִיְהוּ
גָרִים לְמֵאן דְּרַחִים לִיהַ לְמִזְכֵּי בְּמַלְאָה עַד לָא
יִיתִי הַהוּא דִּינָא לְעֵלְמָא.

דְּתַנִּינָן בְּשַׁעַתָּא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַחִים
לִיהַ לְבַר נֶשׁ, מְשַׁדֵּר לִיהַ דוֹרוֹנָא,
וּמֵאן אִיְהוּ, מִסְּפָנָא, בְּגִין דִּיזְכִּי בִּיהַ. וְכִינּוֹן
דְּזָכִי בִּיהַ, אִיְהוּ אֲמִשְׁיף עָלֵיהַ חַד חוּטָא
דְּחֶסֶד דְּאֲתַמְשֵׁף מִסְטֵר יְמִינָא וּפְרִישׁ
אַרְיִשְׁיָה וְרָשִׁים לִיהַ, בְּגִין דְּכַד יִיתִי דִּינָא
לְעֵלְמָא הַהוּא מַחְבֵּלָא יִזְדַּהַר בִּיהַ, וְזָקִיף
עֵינָיו וְחָמָא לַהֲהוּא רְשִׁימוֹ וּכְדִין אִסְתַּלֵּק
מִגֵּיהַ וְאִזְדַּהַר בִּיהַ. בְּגִינֵי כֶּף אַקְדִּים לִיהַ
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַה דִּיזְכִּי.

וְתֵּא חֲזִי, כַּד בַּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַיְתָאָה דִּינָא עַל סְדָם, אֲזָכִי קָדָם
לְאַבְרָהָם וְשַׁדֵּר לִיהַ דוֹרוֹנָא לְמִזְכֵּי עִמָּהוֹן
בְּגִין לְשַׁזְכָּא לְלוֹט בַּר אַחִיהָ מִתַּמָּן, הַדָּא
הוּא דְּכְתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח
אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה. וְלֹא כְּתִיב וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת לוֹט, דְּהָא בְּזָכוֹתֵיהּ דְּאַבְרָהָם
אֲשֶׁתִּזְכִּי. וּמֵאִי וַיִּזְכֹּר, דְּדָכִיר לִיהַ מְאִי
דְּאֲזָכִי קָדָם עִם אֲנוּן תְּלַת מְלָאכִין.

בְּגוֹזְנָא דָּא בַר נֶשׁ דִּיזְכִּי בְּצַדִּיקָה עִם בְּנֵי
נֶשׂא, בְּשַׁעַתָּא דִּינָא שְׂרִיא בְּעֵלְמָא
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדַפֵּר לִיהַ לַהֲהִיא צַדִּיקָה
דְּעַבַד. בְּגִין דְּבְּכָל שַׁעַתָּא דִּזְכִּי בַר נֶשׁ הָכִי
אֲכְתִיב עָלֵיהַ לְעִילָא, וְאִפִּילוּ בְּשַׁעַתָּא דִּינָא
שְׂרִיא עָלוּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדַפֵּר לִיהַ
לַהֲהוּא טִיבוּ דְּעַבַד וְזָכָה עִם בְּנֵי נֶשׂא. כְּמַה
דְּאֶת אֲמַר, (מִשְׁלֵי י"א) וַיִּצְדָּקָה תְּצִיל מִמּוֹת. בְּגִינֵי
כֶּף אַקְדִּים לִיהַ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם
בְּגִין דִּיזְכִּי וַיִּשְׁזִיב לְלוֹט.

וַיִּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סְדָם. תֵּא חֲזִי, וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים. מַהֲהִיא סְעוּדָה

זָכָה בָּהֶם. וְכָל אוֹתוֹ מֵאֵכֶל לֹא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ כְּלוּם, מִשּׁוּם אֲבָרְהָם, וְלִנְפוֹתוֹ, שֶׁהָרִי פְתוּב וַיֵּאֱכֹלוּ, בְּאֵשׁ שְׁלֵהֶם נֶאֱכַל.

וְאִם תֹּאמַר, הָרִי שְׁלֵשָׁה מְלֹאכִים הֵיוּ? זֶה אִ"שׁ זֶה מִי"ם זֶה רִו"ח. אֲלֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד פְּלוּל בְּחִבְרוֹ, וּמִשּׁוּם כֶּף וַיֵּאֱכֹלוּ. כְּמוֹ זֶה (שְׁמוֹת כד) וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאֱכֹלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אֲכִילָה וְדֹאִית הֵם אֲכָלוּ, שְׁנֵיזָנּוּ מִהַשְׁכִּינָה. אִף כֵּאֵן וַיֵּאֱכֹלוּ - גְרַמּוּ [ג"א גְרַמּוּ רַמּוּ] [לְהַזְזוֹן [מִמֶּנּוּ] מֵאוֹתוֹ הֵצֵד שְׁאֲבָרְהֶם נִדְבַק בוֹ, וּמִשּׁוּם כֶּף לֹא הִשְׁאִירוּ כְּלוּם מִמֶּה שֶׁנִּתְּנָן לָהֶם אֲבָרְהֶם.

כְּמוֹ כֵּן צָרִיף הָאֵדָם לְשִׁתּוֹת מֵאוֹתָהּ כּוּס שֶׁל בְּרָכָה כְּדֵי שִׁיזְכָּה לְאוֹתָהּ בְּרָכָה שְׁלֵמָעֵלָה, אִף הֵם אֲכָלוּ מִמֶּה שֶׁנִּתְּנָן לָהֶם אֲבָרְהֶם כְּדֵי שִׁיזְכוּ לְהַזְזוֹן מֵהֵצֵד שֶׁל אֲבָרְהֶם, שֶׁהָרִי מֵאוֹתוֹ צֵד יוֹצֵא מִזֶּזֶן לְכָל הַמְּלֹאכִים הַעֲלִיּוֹנִים. וַיִּשְׁקְפוּ, הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל רַחֲמִים לְהַצִּיל אֶת לוֹט. פְּתוּב כֵּאֵן וַיִּשְׁקְפוּ, וְכַתּוּב שֵׁם (דְּבָרִים כו) הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשֶׁךָ. מֵה לְהֵלֵן לְרַחֲמִים - אִף כֵּאֵן לְרַחֲמִים.

וְאֲבָרְהֶם הוֹלֵךְ עִמָּם לְשִׁלְחָם, לַעֲשׂוֹת לָהֶם לוֹיָהּ. אָמַר רַבִּי יִיסָא, אִם תֹּאמַר שְׁאֲבָרְהֶם יָדַע שֶׁהֵם מְלֹאכִים, לָמָּה עָשָׂה לָהֶם לוֹיָהּ? אֲלֵא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִף עַל גַּב שְׂיָדַע [רַגִּיל הוּא לַעֲשׂוֹת לְכָל בְּנוֹ הָאָרֶם שְׁמוֹמִינִים עִמּוֹ לַעֲשׂוֹת לָהֶם לוֹיָהּ]. [מֵה שְׁהִיָּה רַגִּיל לַעֲשׂוֹת עִם בְּנוֹ אָדָם עִשָׂה בָהֶם וְלוֹיָהּ אוֹתָם], מִשּׁוּם שֶׁכֶּף צָרִיף לְאֵדָם לַעֲשׂוֹת לוֹיָהּ לְאוֹרְחִים, שֶׁהָרִי הַכֹּל תְּלוּי בָּזָה. וּבַעֲדָה שֶׁהוּא הִיָּה הוֹלֵךְ עִמָּם, הַתְּגַלָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵל אֲבָרְהֶם, שֶׁכַּתּוּב וְה' אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהֶם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה. וְה' - הוּא וּבֵית דִּינּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוּשׁ

דֹּאֲתָקִין לֹון אֲבָרְהֶם וְזָכָה בָּהֶם. אִף עַל גַּב דְּמִלְּאָכִין הוּו, זָכָה בָּהֶם, וְכָל הַהוּא מִיִּכְלָא לֹא אֲשַׁתָּאָר מִנִּיָּה כְּלוּם, בְּגִינֵי דְאֲבָרְהֶם, וְלִמְזַפֵּי בֵיה, דְּהָא פְתִיב וַיֵּאֱכֹלוּ בְּאֵשׁ דְּלֵהוֹן אֲתֵאֱכִיל.

וְאִי תִימָא הָא תִלַּת מְלֹאכִין הוּו. הֵאִי אֲשׁ"א. וְהֵאִי מִי"א. וְהֵאִי רוּחִ"א. אֲלֵא כָּל חַד וְחַד פְּלוּל בְּחִבְרִיָּה וּבְגִינֵי כֶּף וַיֵּאֱכֹלוּ. פְּגוּוּנָא דָא (שְׁמוֹת כד) וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאֱכֹלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אֲכִילָה וְדֹאִית אֲכָלוּ דֹאֲתָזְנוּ מִן שְׁכִינְתָא, אוֹף הֵכָא וַיֵּאֱכֹלוּ גְרַמּוּ (ג"א גְרַמּוּ רַמּוּ) לְאֲתָזְנָא (מִנִּיָּה) מֵהַהוּא סְטָרָא דְאֲבָרְהֶם אֲתִדְבַק בֵּיה, וּבְגִין כֶּף לֹא אֲשַׁאָרוּ מִמֶּה דְיִהִיב לֹון אֲבָרְהֶם כְּלוּם.

בְּגוּוּנָא דָא בְּעֵי לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְמִשְׁתִּי מֵהַהוּא כֶּסָא דְבְרָכָה, בְּגִין דִּיזְפִי לְהֵיָא בְרָכָה דְלַעֲיָלָא. אוֹף אֲנוּן אֲכָלוּ מִמֶּה דֹאֲתָקִין לֹון אֲבָרְהֶם בְּגִין דִּיזְפוּן לְאֲתָזְנָא מִסְטָרָא דְאֲבָרְהֶם. דְּהָא מֵהַהוּא סְטָרָא נְפִיק מִזוּנָא לְכִלְהוּ מְלֹאכִי עֲלָאִי. וַיִּשְׁקִיפוּ, אֲתַעְרוּתָא דְרַחֲמֵי לְשִׁיזְבָא לְלוֹט. פְּתִיב הֵכָא וַיִּשְׁקִיפוּ וּכְתִיב הָתָם (דְּבָרִים כו) הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשֶׁךָ. מֵה לְהֵלֵן לְרַחֲמֵי אוֹף הֵכָא לְרַחֲמֵי. וְאֲבָרְהֶם הוֹלֵךְ עִמָּם לְשִׁלְחָם. לְמַעַבְד לֹון לוֹיָהּ. אָמַר רַבִּי יִיסָא אִי תִימָא

דְאֲבָרְהֶם יָדַע דְּמִלְּאָכִין אֲנוּן אֲמֵאִי אַעֲבִיד לֹון לוֹיָהּ. אֲלֵא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִף עַל גַּב דְּהוּא יָדַע (רַגִּיל הוּא לְמַעַבְד לְכִלְהוּ בְּנוֹ נֶשָׁא דְוַסְמִינִין עִמִּיה לְמַעַבְד לֹון לוֹיָהּ) (ג"א מֵה דְהוּא רַגִּיל לְמַעַבְד עִם בְּנוֹ וְאֶלּוֹי לֹון) בְּגִין דְכֶף אַצְטְרִיף לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְמַעַבְד לוֹיָהּ לְאוּשְׁפִיזִין דְּהָא כִלָּא בְּהֵאִי תְלֵיא, וּבַעֲוֹד דֹּאִיָּהוּ הוּוּ אֲזִיל עִמָּהוֹן אֲתִגְלִי קִדְשָׁא בְרִיף

הוּא עֲלִיָּה דְאֲבָרְהֶם דְכְתִיב וַיִּי אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהֶם אֲשֶׁר אֲנִי

ברוך הוא ה'ה הולך עמו.
בא ראה, כשכן אדם עושה לויה
 [לאדם] לחברו, הוא מושך את
 השכינה להתחבר עמו וללכת עמו
 בדרך להצילו, ולכן צריך אדם
 ללוות את האורח כדי לחבר עמו
 שכינה ומושך עליו להתחבר עמו.
 משום כך, וה' אמר המכסה אני
 מאברהם אשר אני עשה. רבי
 חייא פתח, (עמוס א) כי לא יעשה ה'
 אלהים דבר כי אם גלה סודו אל
 עבדיו הנביאים. אשריהם צדיקי
 העולם שהקדוש ברוך הוא
 התרצה בהם, וכל מה שהוא
 עושה ברקיע ועתיד לעשות
 בעולם - על ידי הצדיקים עושה
 אותו, ולא מכסה מהם כלום
 לעולמים, כי הקדוש ברוך הוא
 רוצה לשתף עמו את [הצדיקים שלא
 יתה פתחון פה לרשעים בכל מה שהוא עושה.

בא ראה, הכל מגלה הקדוש ברוך הוא
 לצדיקים, משום שהם באים
 ומזהירים את בני האדם לשוב
 מחטאייהם ולא יענשו מתוך הדין
 העליון ולא יהיה להם פתחון פה
 אליו. משום כך הקדוש ברוך הוא
 מודיע להם הסוד שהוא עושה
 בהם הדין. ועוד, כדי שלא יאמרו
 שהרי בלי דין עשה בהם דין.

אמר רבי אלעזר, אוי לרשעים
 שלא יודעים ולא משגיחים ולא
 יודעים להשמר מחטאייהם. ומה
 הקדוש ברוך הוא שכל מעשיו
 אמת ודרכיו דין אינו עושה כל
 מה שעושה בעולם עד שמגלה
 לצדיקים כדי שלא יהיה להם
 פתחון פה לבני אדם, אצל בני
 אדם לא כל שפן שישי להם
 לעשות דבריהם שלא ידברו בני
 אדם לשון הרע בהם. וכן כתוב
 (במדבר לב) והייתם נקיים מה'
 ומישראל. ויש להם לעשות שלא

לון למעבד מלייהו דלא ימללון בני נשא סטיא עליהון. וכן פתיב, (במדבר

עושה. וי' הוא ובית דיניה, בגין דקדשא
 בריך הוא הוה אזיל (דף קד ע"ב) עמהון.

תא חזי, כד בר נש עביד לויה (לבר נש)
 לחבריה איהו אמשיף לשכינתא
 לאתחברא בהדיה ולמהך עמיה בארחא
 לשזבא ליה. ובגין כך בעי ליה לבר נש
 ללוויי לאושפיזא בגין דחבר ליה לשכינתא
 ואמשיף עליה לאתחברא בהדיה.

בגין כך וי' אמר המכסה אני מאברהם
 אשר אני עושה. רבי חייא פתח (עמוס א)

כי לא יעשה יי אלהים דבר כי אם גלה סודו
 אל עבדיו הנביאים. זכאין אנון זכאי עלמא
 דקדשא בריך הוא אתרעי בהו, בכל מה
 דאיהו עביד ברקיעא וזמין למעבד בעלמא,
 על ידי זכאין עביד ליה, ולא כסי מנייהו
 לעלמין פלום. בגין דקדשא בריך הוא בעי
 לשתפא בהדיה (לצדיקא דלא תהא פתחון פה לרשיעיא בכל
 מה דאיהו עביד.

תא חזי, בלא גלי קדשא בריך הוא) לצדיקא
 בגין דאנון אתיין ומזהירין לבני נשא לאתבא
 מחובייהו ולא יתענשון מגו דינא עלאה
 ולא יהא לון פתחא דפומא לגביה. בגיני כך
 קדשא בריך הוא אודע לון רזא דאיהו עביד
 בהו דינא. תו בגין דלא יימרון דהא בלא
 דינא עביד בהו דינא.

אמר רבי אלעזר ווי לון לחייבא דלא
 ידעין ולא משגיחין ולא ידעין
 לאסתמרא מחובייהו. ומה קדשא בריך הוא
 די כל עובדוהי קשוט ואורחתייה דין. לא
 עביד כל מה דעביד בעלמא עד דגלי להו
 לצדיקא בגין דלא יהא לון פתחא דפומא
 לבני נשא. גבי בני נשא לא כל שפן דאית
 לון למעבד מלייהו דלא ימללון בני נשא סטיא עליהון. וכן פתיב, (במדבר

יְהִיָּה לָהֶם פִּתְחוֹן פֶּה לְבִנֵי אָדָם, וַיִּתְרוּ בָהֶם אִם הֵם חוֹטְאִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים לְהַשְׁמֵר, שְׁלֹא תִהְיֶה לְמַדַּת הַדִּין שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פִּתְחוֹן פֶּה אֲלֵיהֶם, וּבִמָּה? בַּתְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים כְּשֵׁרִים.

בא ראה, וְה' אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן אֶת כָּל הָאֲרָץ לְאַבְרָהָם לְהִיּוֹת לוֹ נַחֲלַת יְרֵשָׁה לְעוֹלָמִים, שְׁכָתוּב פִּי אֶת כָּל הָאֲרָץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְנַנָּה וְגו', וְכָתוּב שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה. וְלֹאֲחֹר מִכֵּן הִצְטַרֵּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעַקֵּר אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַלְלוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּכֹר נִתַּתִּי אֶת הָאֲרָץ לְאַבְרָהָם, וְהוּא אָב לְכָל, שְׁכָתוּב פִּי אֵב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיד, וְלֹא נָאֵה לִי לְמַחֲוֹת בְּנִים בְּלִי לְהוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם שֶׁקְּרָאתִי לוֹ אַבְרָהָם אֶהְיֶה, וּמִשׁוּם כֶּף צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ, מִשׁוּם כֶּף (אֲמַר) וְה' אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה.

אמר רבי אבא, בֵּא רֹאֵה עֲנוּתְנוֹתָיו שֶׁל אַבְרָהָם, שְׂאָף עַל גֵּב שְׂאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זְעַקַת סָדָם וְעַמָּרָה כִּי רָבָה, וְעַם כָּל זֶה שֶׁהָאֲרִיץ עִמּוֹ וְהוֹדִיעַ לוֹ שְׂרוּצָה לְעֲשׂוֹת דִּין בְּסָדָם, לֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְהַצִּיל אֶת לוֹט וְלֹא יַעֲשֶׂה בּוֹ דִּין. מָה הִטְעַם? בְּשִׁבִיל שְׁלֹא לְתַבַּע שְׂכָר מִמַּעֲשָׂיו.

וְעַל זֶה שֶׁלַּח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת לוֹט וְהַצִּילוֹ מִשׁוּם אַבְרָהָם, שְׁכָתוּב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהַפְּכָה וְגו'. מָה זֶה אֲשֶׁר יֹשֵׁב בְּהֵן לוֹט? הָרִי נֹאֲמַר, אָבֵל מִשׁוּם שְׁכָלֵם רְשָׁעִים וְלֹא נִמְצָא (בַּיְהִים) מִכָּלֵם שִׁישׁ לוֹ דְּבַר זְכוּת פָּרַט לְלוֹט. מִכָּאֵן לְמַדְנֹה, שְׁכָבֵל מְקוּם שְׂדֵרִים בּוֹ רְשָׁעִים הוּא חֲרִב.

(ב) וְהִיָּיתֶם נִקְיִים מִיָּי וּמִיִּשְׂרָאֵל. וְאִית לֹן לְמַעַבְד דְּלָא יְהֵא לֹן פִּתְחוֹן פֶּה לְבִנֵי נְשָׂא, וַיִּתְרוֹן בְּהוֹן אִי אֲנוּן חֲטָאֵן וְלֹא מִשְׁגִּיחִי לְאַסְתְּמָרָא, דְּלָא יְהֵא לִיָּה לְמַדַּת דִּינָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא פִּתְחָא דְפּוּמָא לְגַבְיָהּ. וּבִמָּה, בַּתְּשׁוּבָה וְעוֹבְדֵי דְכִשְׁרֹן.

תא חזי, וַיִּי אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהֵב כָּל אֲרַעָא לְאַבְרָהָם (דף קה ע"א) לְמַהוּי לִיָּה אַחֲסַנְת יְרוּתָא לְעֵלְמִין, דְּכָתִיב פִּי אֶת כָּל הָאֲרָץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְנַנָּה וְגו'. וְכָתִיב שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה. וְלְבַתֵּר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲצִטְרִיךְ לְאַעְקָרָא אֲתֵרִין אֲלִין. אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּכֹר יְהֵבִית יַת אֲרַעָא לְאַבְרָהָם, וְהוּא אָבָא לְכָלָא, דְּכָתִיב פִּי אֵב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיד. וְלֹא יָאוּת לִי לְמַמְחִי בְּנִין וְלֹא אוֹדַע לְאַבּוּהוֹן דְקָרִית לִיָּה אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. וּבְגִין כֶּף אֲצִטְרִיךְ לְאוֹדַע לִיָּה, בְּגִין כֶּף (אֲמַר) וַיִּי אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה.

אמר רבי אבא תֵּא חֲזִי עֲנוּתְנוֹתָא דְאַבְרָהָם, דֵּאָף עַל גֵּב דֵּאֲמַר לִיָּה קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא זְעַקַת סָדָם וְעַמָּרָה כִּי רָבָה. וְעַם כָּל דֵּא דְאוּרִיךְ עַמִּיָּה וְאוֹדַע לִיָּה דְבַעֵי לְמַעַבְד דִּינָא בְּסָדָם, לֹא בַעָא קַמִּיָּה לְשִׁזְבָא לִיָּה לְלוֹט וְלֹא יַעֲבִיד בֵּיה דִּינָא. מָאִי טַעְמָא בְּגִין דְּלֹא לְמַתְבַּע אַגְרָא מִן עוֹבְדוּי.

וְעַל דֵּא שֶׁלַּח קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְלוֹט וְשִׁזְבִי לִיָּה בְּגִינִיָּה דְאַבְרָהָם. דְּכָתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהַפְּכָה וְגו'. מָאִי אֲשֶׁר יֹשֵׁב בְּהֵן לוֹט הָא אֲתֵמַר. אָבֵל בְּגִין דְכָלְהוּ חֲמִיבִין וְלֹא אֲשִׁתְּכַח (בַּיְהִיָּה), מִכָּלְהוּ דֵּאִית לִיָּה מִיָּדִי דְזָכוּ, בַּר לוֹט. מִכָּאֵן אוּלְפִּנָּא בְּכָל אֲתֵר דְדִיִּירִין בֵּיה חֲמִיבִין חֲרִיב אִיָּהוּ.

אֲשֶׁר יָשֵׁב בְּהֵן לוֹט, וְכִי בְּכֹל מִשְׁבַּח לֹט? אֲלֵא בְּגִלְלוֹ הָיוּ מִיִּשְׁבִּים וְלֹא חֲרָבוּ. וְאִם תֹּאמַר בְּזִכְרוֹתָ - לֹא! אֲלֵא בְּזִכְרוֹת אֲבָרָהִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רֵאה שְׁמוּשׁ שְׁאֲדָם עוֹשֶׂה לְצַדִּיק, אוֹתוֹ שְׁמוּשׁ מִגֵּן עָלָיו בְּעוֹלָם, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁאֲף עַל גֵּב שְׁהוּא רָשָׁע, לוֹמֵד מִדְּרָכָיו וְעוֹשֶׂה אוֹתָם.

בֵּא רֵאה, שְׁהָרִי מִשׁוּם שֶׁהִתְחַבֵּר לוֹט עִם אֲבָרָהִים - אָף עַל גֵּב שְׁלֵא לְמַד כָּל מַעֲשָׂיו, לְמַד לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת כְּמוֹ שְׁהָיָה עוֹשֶׂה אֲבָרָהִים, וְזֶהוּ שְׁהָיָה מִיִּשְׁבִּים אֶת כָּל אוֹתָן הַעֲרִים כָּל אוֹתוֹ זְמַן שְׁהָיוּ מִיִּשְׁבִּים אַחַר שֶׁנִּכְנַס לוֹט בִּינְיָהִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רֵאה שְׁשִׁכְנָה לֹא זָזָה מֵאֲבָרָהִים בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ [בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָמַן]. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְהָרִי שְׁכִינָה הִיָּתָה מִדְּבַר עָמוֹ, שְׁהָרִי [בְּדִרְגָּה] זֶה הִתְגַּלָּה אֵלָיו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכִינָתוֹב (שְׁמוֹת ו) וְאָרָא אֶל אֲבָרָהִים אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדִי. אָמַר לוֹ, כִּף זֶה וְדָאִי.

וְכֵא וְרֵאָה מַה כְּתוּב, וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה כִּי רָבָה. בְּהִתְחַלָּה וְה' אָמַר, וַיִּלְבְּסוּף וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה וְגו'. זוֹהִי הַדְּרָגָה הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁהִתְגַּלָּתָה לוֹ עַל הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה.

מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם

וְה' אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרָהִים וְגו'. מַה כְּתוּב לְמַעְלָה? וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סָדָם, לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרָשָׁעִים. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרָהִים. אָמַר רַב חֲסֵדָא, אֵין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין

אֲשֶׁר יָשֵׁב בְּהֵן לוֹט. וְכִי בְּכֹל הָיָה יָתִיב לוֹט, אֲלֵא בְּגִינְיָה הָיוּ יָתִיבֵי דְלֵא אֶתְחַרְבוּ. וְאִי תִימָא בְּזִכְרוֹתֶיהָ, לֵא. אֲלֵא בְּזִכְרוֹתֶיהָ דְאֲבָרָהִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, דְשְׁמוּשָׁא דְעֵבִיד בְּרַ נֶשׁ לְזַפְּאָה, הֵהוּא שְׁמוּשָׁא אֲגִין עֲלֵיהָ בְּעֵלְמָא. וְלֹא עוֹד אֲלֵא דֹאף עַל גֵּב דְאִיהוּ חֲזִיבָא, אוֹלִיף מֵאֲרַחוּי וְעֵבִיד לוֹן.

תָּא חֲזִי דְהָא בְּגִין דְאֶתְחַבֵּר לוֹט בְּהִדְיָה דְאֲבָרָהִים אָף עַל גֵּב דְלֵא אוֹלִיף כָּל עוֹבְדוּי, אוֹלִיף לְמַעַבְד טִיבו עִם בְּרִיין כְּמָה דְהוּא עֵבִיד אֲבָרָהִים, וְדָא הוּא דְאוֹתִיב לְכָל אַנוּן קִרְתִּי כָּל הֵהוּא זְמַנָּא דִיתְבוּ בְתֵר דְעָאֵל לוֹט בִּינְיָהוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, דְשְׁכִינָתָא לֵא אַעֲדִי מַנִּיָּה דְאֲבָרָהִים בְּהֵיָא שְׁעֵתָא דְקִדְשָׁא בְרִיף הוּא אָמַר לִיָּה (בְּהֵיָא זְמַנָּא דְקִדְשָׁא בְרִיף הוּא עֵמִיָּה), אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר וְהָא שְׁכִינָתָא הָיָה מְלִיל עֵמִיָּה דְהָא (בְּדִרְגָּא) דָּא אֶתְגַּלִּי עֲלֵיהָ קִדְשָׁא בְרִיף הוּא דְכְתִיב, (שְׁמוֹת ו) וְאָרָא אֶל אֲבָרָהִים אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדִי. אָמַר לִיָּה הֵכִי הוּא וְדָאִי.

וְתָא חֲזִי מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר יי זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה כִּי רָבָה. בְּקִדְמִיתָא וַיִּי אָמַר. וַיִּלְבְּסוּף וַיֹּאמֶר יי זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה וְגו'. דָּא אִיהוּ דְרָגָא עֲלָאָה דְאֶתְגַּלִּי לִיָּה עַל דְרָגָא תַּתָּאָה. (דף קד ע"ב).

מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם

וַיִּי אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרָהִים וְגו'. מַה כְּתִיב לְמַעְלָה וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סָדָם לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרָשָׁעִים. מַה כְּתִיב אַחֲרָיו הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרָהִים. אָמַר רַב חֲסֵדָא אֵין הַקְּדוּשׁ

בְּרָשָׁעִים עַד שְׁנַמְלֵךְ בְּנִשְׁמַתָּן שֶׁל צְדִיקִים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (איוב ד) מְנַשְׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבְדוּ. וְכַתוּב הַמְכֶסֶה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כְּלוּם יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרָשָׁעִים עַד שְׁאַמְלֵךְ בְּנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים, וְאוֹמֵר לָהֶם: אַעֲשֶׂה בָהֶם דִּין, דְּכָתִיב וַיֹּאמֶר יי זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה וַחֲטֹאתָם וְגו'.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַנִּשְׁמָה עוֹמֶדֶת בְּמִקוּמָהּ, וְהִיא יֹרְאָה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו וְלוֹמַר לְפָנָיו כְּלוּם, עַד שְׁיֹאמַר לְמַטְטְרוּן שְׁיִגְיִשְׁנָה לְפָנָיו וְתֹאמַר מַה שְׂרַצְתָּה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הָאֵף תִּסְפֶּה צְדִיק עִם רָשָׁע וְגו', חֲלִילָה לָךְ וְגו'.

אוֹרַי יֵשׁ חַמְשִׁים צְדִיקִים וְגו'. הַנִּשְׁמָה פּוֹתַחַת וְאוֹמְרָת: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא נִתְעַסְקוּ בְּחַמְשִׁים פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תּוֹרָה, וְאֵף עַל פִּי שְׂלֵא נִתְעַסְקוּ לְשִׁמָּה, שְׂכַר יֵשׁ לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא וְלֹא יִכְנָסוּ לְגִיחָנָם. מַה פְּתוּב אֲחֵרָיו? וַיֹּאמֶר ה' אִם אֲמַצָּא בְּסֻדָּם חַמְשִׁים צְדִיקִים וְגו'.

וְהָרִי [שְׁנִינִי], אוֹתָן פְּרָשִׁיּוֹת יִתְרוֹת חַמְשִׁים וְשִׁלֵּשׁ הָיוּ. אֵלֵא, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, חַמְשֶׁה סְפָרִים הֵם בְּתוֹרָה, וּבְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְלָלִים עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת עֲשֶׂרֶה מְאֻמְרוֹת שְׂבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם. חֲשָׁב עֲשֶׂרֶה בְּכָל אֶחָד מֵהֶם - הוּא חַמְשִׁים.

הַשְׂרֵמָה מִחַהֲשֵׁמּוֹת (סימן טו) חַמְשִׁים הֵם פְּנֵגֵד חַמְשִׁים שְׁעָרֵי בֵּינָה וְהֵם רְאוּיִים לְהַצִּיל כָּל הָעוֹלָם בְּצַדִּיקָתָם, וְהִ הוֹדָה לְדַבְרֵיהָ. וְכִשְׂרָאֲתָהּ שְׂלֵא מְצָאָהּ, אוֹרַי יֵשׁ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם שְׁעַסְקוּ, יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, כְּמִסְפַּר אָדָם,

בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין בְּרָשָׁעִים עַד שְׁנַמְלֵךְ בְּנִשְׁמַתָּן שֶׁל צְדִיקִים הִדָּא הוּא דְכָתִיב, (איוב ה) מְנַשְׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבְדוּ. וְכָתִיב הַמְכֶסֶה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּלוּם יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרָשָׁעִים עַד שְׁאַמְלֵךְ בְּנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים, וְאוֹמֵר לָהֶם, הָרָשָׁעִים חֲטְאוּ לְפָנָי, אַעֲשֶׂה בָהֶם דִּין, דְּכָתִיב וַיֹּאמֶר יי זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה וַחֲטֹאתָם וְגו'.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ הַנִּשְׁמָה עוֹמֶדֶת בְּמִקוּמָהּ וְהִיא יֹרְאָה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו וְלוֹמַר לְפָנָיו כְּלוּם, עַד שְׁיֹאמַר לְמַטְטְרוּן שְׁיִגְיִשְׁנָה לְפָנָיו וְתֹאמַר מַה שְׂרַצְתָּה, הִדָּא הוּא דְכָתִיב וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר, הָאֵף תִּסְפֶּה צְדִיק עִם רָשָׁע חֲלִילָה לָךְ וְגו'.

אוֹרַי יֵשׁ חַמְשִׁים צְדִיקִים וְגו'. הַנִּשְׁמָה פּוֹתַחַת וְאוֹמְרָת רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם שְׁמָא נִתְעַסְקוּ בְּחַמְשִׁים פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תּוֹרָה, וְאֵף עַל פִּי שְׂלֵא נִתְעַסְקוּ לְשִׁמָּה, שְׂכַר יֵשׁ לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא וְלֹא יִכְנָסוּ לְגִיחָנָם. מַה פְּתוּב בְּתַרְיָה וַיֹּאמֶר יי אִם אֲמַצָּא בְּסֻדָּם חַמְשִׁים צְדִיקִים וְגו'.

וְהָא (תְּנִינִי) יִתִּיר אֲנוּן פְּרָשִׁיּוֹת חַמְשִׁין וְתִלַּת הוּו'. אֵלֵא אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ חַמְשֶׁה סְפָרִים הֵם בְּתוֹרָה וּבְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְלָלִים עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת עֲשֶׂרֶה מְאֻמְרוֹת שְׂבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם חֲשׁוּב עֲשֶׂרֶה בְּכָל חֵד מְנַהוּן הוּא חַמְשִׁים.

הַשְׂרֵמָה מִחַהֲשֵׁמּוֹת (סימן טו)

חַמְשִׁים הֵם פְּנֵגֵד חַמְשִׁים שְׁעָרֵי בֵּינָה וְהֵם רְאוּיִים לְהַצִּיל כָּל הָעוֹלָם בְּצַדִּיקָתָם וַיִּי הוֹדָה לְדַבְרֵיהָ וְכִשְׂרָאֲתָהּ שְׂלֵא מְצָאָהּ אֲמָרָה (בְּרֵאשִׁית י"ח) אוֹרַי יִחְסְרוּן חַמְשִׁים הַצְּדִיקִים חַמְשֶׁה, כְּלוּמַר אוֹרַי יֵשׁ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם שְׁעַסְקוּ בִּידְעֵת שְׁמָךְ שֶׁהוּא הַשֵּׁם בְּמִלּוּאוֹ שֶׁהוּא מ"ה יו"ד ה"א וְא"ו ה"א כְּמִסְפַּר אָדָם שְׁנֹאֲמַר (דְּבָרִים י') וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מַה יי אֱלֹהֶיךָ שׁוֹאֵל, וְכִשְׂלֵא מְצָאָהּ

אֲמָרָה (שם יח) אוֹרַי יִחְסְרוּן חַמְשִׁים הַצְּדִיקִים חַמְשֶׁה, כְּלוּמַר, אוֹרַי יֵשׁ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם שְׁעַסְקוּ, יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, כְּמִסְפַּר אָדָם,

שְׁנֵאֲמַר (דברים י) וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שְׂאֵל. וְכִשְׂלֵא מִצְאָה, חוֹזֶרֶת לומר אולי יִמְצְאוּן שֵׁם אֲרָבְעִים (ע"כ מזהה שטמות).

עוֹד פּוֹתַחַת הַנְּשָׂמָה וְאוֹמְרֵת: רבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵף עַל פִּי שְׂלֵא נִתְעַסְקוּ בַתּוֹרָה, שְׂמָא קִבְלוּ עָנְשָׁם עַל מָה שֶׁחֲטְאוּ בְּבֵית דִּין וְנִתְכַפַּר לָהֶם, שְׁנֵאֲמַר (דברים כה) אֲרָבְעִים יָכֵנוּ לֹא יִסִּיף. וּמָמָה שֶׁנִּתְבַּיְשׁוּ לַפְּנִיָּה, דִּים לְהִתְכַפַּר [לפְּנִיָּהם] לָהֶם שְׂלֵא יִכְנָסוּ לְגִיָּהֶם. מָה כְּתוּב אַחֲרָיו? לֹא אַעֲשֶׂה בְּעֵבֹר הָאֲרָבְעִים.

הַשְּׂמָמָה מוֹהֵה שְׂמָמוֹת (סימן טז)

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרֵת, רבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אולי יִמְצְאוּן שֵׁם שְׂלֵשִׁים, כְּלוֹמַר, אולי יֵשׁ בִּינֵיהֶם צְדִיקִים שְׂעָסְקוּ וְהִשְׁיִגוּ אוֹתָם הַשְּׂלֵשִׁים מַעֲלוֹת הַרְמוּזוֹת בְּנִבְיֹאת יִחְזַקָּאל בְּפָסוּק וְיֵהִי בְּשְׂלֵשִׁים וְשִׁפְתִים אוֹתִיּוֹת וְעֶשֶׂר סְפִירוֹת. וְכֵן אולי יֵשׁ בִּינֵיהֶם אֲנָשִׁים צְדִיקִים יְחִידֵי סְגוּלָה בְּפָסוּק שְׂמַע ב' פְּעָמִים בְּיוֹם בְּפָסוּק שְׂמַע יִשְׂרָאֵל שְׂבָה בְּמַלְשׁוֹן שְׂעַר אֶחָד הָאֵל"ף עִם הַחִי"ת הֵם תִּשְׁעָה וְהַמְּלָה א' הָרִי עֲשֶׂרָה וְהַד' אָמַר דּוֹד הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם עָלֶיהָ (תהלים ק"ח) זֶה הַשְּׂעַר לִי צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ וְד"ל מַלְשׁוֹן שְׂעַר וּשְׁנֵי פְעָמִים בְּיוֹם הָרִי עֲשָׂרִים.

וְכִשְׂאִינָה מוֹצְאָה, חוֹזֶרֶת וּפּוֹתַחַת וְאוֹמְרֵת: רבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אולי יִמְצְאוּן שֵׁם עֲשָׂרָה, כְּלוֹמַר, אולי יִמְצְאוּ בִּינֵיהֶם מִי שְׂעוֹסֵק בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת וּבְעֲשָׂרֵת הַדְּבָרוֹת בְּכָל יוֹם וְכֵן אולי יִמְצְאוּ בִּינֵיהֶם עֲשָׂרָה שְׂמֻקְדִּימִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת דֶּהָא תַּנּוּן כָּל (תנמצא) הַנְּמָנָה מְעֲשָׂרָה רֵאשׁוֹנִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֻגְד כּוֹלָם שְׂבָאִים אַחֲרָיו, מָה כְּתוּב, לֹא אֲשַׁחִית בְּעֵבֹר הָעֲשָׂרָה.

חוֹזֶרֶת לומר, אולי יִמְצְאוּן שֵׁם אֲרָבְעִים (עד כאן מוֹהֵה שְׂמָמוֹת)

עוֹד פּוֹתַחַת הַנְּשָׂמָה וְאוֹמְרֵת רבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֵף עַל פִּי שְׂלֵא נִתְעַסְקוּ בַתּוֹרָה שְׂמָא קִבְלוּ עָנְשָׁם עַל מָה שֶׁחֲטְאוּ בְּבֵית דִּין וְנִתְכַפַּר לָהֶם שְׁנֵאֲמַר (דברים כה) אֲרָבְעִים יָכֵנוּ לֹא יִסִּיף. וּמָמָה שֶׁנִּתְבַּיְשׁוּ לַפְּנִיָּהם דִּיִּים לְהִתְכַפַּר (לפְּנִיָּהם) לָהֶם שְׂלֵא יִכְנָסוּ לְגִיָּהֶם. מָה כְּתוּב אַחֲרָיו לֹא אַעֲשֶׂה בְּעֵבֹר הָאֲרָבְעִים.

הַשְּׂמָמָה מוֹהֵה שְׂמָמוֹת (סימן טז)

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרֵת רבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אולי יִמְצְאוּן שֵׁם שְׂלֵשִׁים כְּלוֹמַר אולי יֵשׁ בִּינֵיהֶם צְדִיקִים שְׂעָסְקוּ וְהִשְׁיִגוּ אוֹתָם הַשְּׂלֵשִׁים מַעֲלוֹת הַרְמוּזוֹת בְּנִבְיֹאת יִחְזַקָּאל בְּפָסוּק וְיֵהִי בְּשְׂלֵשִׁים (שְׁנָה) וְגו' וְהֵם כְּלוּלִים בְּשְׂלֵשִׁים וּשְׁתֵּים נְתִיבוֹת חֻכְמָה שְׂהֵם עֲשָׂרִים וּשְׁתֵּים אוֹתִיּוֹת וְעֶשֶׂר סְפִירוֹת. וְכֵן אולי יֵשׁ בִּינֵיהֶם אֲנָשִׁים צְדִיקִים יְחִידֵי סְגוּלָה הַמִּיְחַדִּים שְׂמַע ב' פְּעָמִים בְּיוֹם בְּפָסוּק שְׂמַע יִשְׂרָאֵל שְׂבָה כְּלוּלִים עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּמַלְשׁוֹן אֶחָד הָאֵל"ף עִם הַחִי"ת הֵם תִּשְׁעָה וְהַמְּלָה א' הָרִי עֲשֶׂרָה וְהַד' אָמַר דּוֹד הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם עָלֶיהָ (תהלים ק"ח) זֶה הַשְּׂעַר לִי צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ וְד"ל מַלְשׁוֹן שְׂעַר וּשְׁנֵי פְעָמִים בְּיוֹם הָרִי עֲשָׂרִים.

וְכִשְׂאִינָה מוֹצְאָה, חוֹזֶרֶת וּפּוֹתַחַת וְאוֹמְרֵת רבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אולי יִמְצְאוּן שֵׁם עֲשָׂרָה כְּלוֹמַר אולי יִמְצְאוּ בִּינֵיהֶם מִי שְׂעוֹסֵק בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת וּבְעֲשָׂרֵת הַדְּבָרוֹת בְּכָל יוֹם וְכֵן אולי יִמְצְאוּ בִּינֵיהֶם עֲשָׂרָה שְׂמֻקְדִּימִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת דֶּהָא תַּנּוּן כָּל (תנמצא) הַנְּמָנָה מְעֲשָׂרָה רֵאשׁוֹנִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֻגְד כּוֹלָם שְׂבָאִים אַחֲרָיו, מָה כְּתוּב, לֹא אֲשַׁחִית בְּעֵבֹר הָעֲשָׂרָה.

שְׂעוֹסֵק בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת וּבְעֲשָׂרֵת הַדְּבָרוֹת בְּכָל יוֹם. וְכֵן אולי יִמְצְאוּ בִּינֵיהֶם עֲשָׂרָה שְׂמֻקְדִּימִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שְׂהָרִי שְׁנִינּוּ, כָּל [תנמצא] הַנְּמָנָה מְעֲשָׂרָה רֵאשׁוֹנִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת, נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֻגְד כּוֹלָם שְׂבָאִים אַחֲרָיו. מָה כְּתוּב? לֹא אֲשַׁחִית בְּעֵבֹר הָעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצְּדִיק לְלַמֵּד סִגְנוּרְיָא וְזִכּוֹת עַל הַרְשָׁעִים, לְהַשְׁקִיט הָאֵף וְהַחֲמָה וְכִינּוֹן שְׁלֵא מִצָּאָה שׁוּם זְכוּת לְלַמֵּד מָה כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית י"ח) וַיִּלְךָ יְיָ בְּאֶשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאֶבְרָהָם שָׁב לְמִקְוֹמוֹ. מֵהוּ לְמִקְוֹמוֹ, לְמִקְוֹם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה. וְאִזּוֹ נִסְתַּלַּק הַדִּיּוּן וְנִסְתַּלַּק הַסִּינְגוֹר וְהַקְּטִיגוֹר מִקְטָרְג וְזֵהוּ (בְּרֵאשִׁית י"ט) וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדוּמָה בְּעָרֵב וְגו' וְלוֹט הוּא שְׁטָן הוּא יֵצֵר הָרַע יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדוּם כִּי שָׁם בֵּיתוֹ דְּכָתִיב (בְּרֵאשִׁית ד') לִפְתַּח חֲטָאת רֹבֵץ. וּמִתְחַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם וּמְטַעֵה אוֹתָם עַד שְׁמוּרִידָם לְבָאֵר שַׁחַת וְהוּא גַם כֵּן עִמָּהֶם נִידוּן עַל שֶׁהִטְעָה אוֹתָם וַיּוֹרֵד עַד צְעָרָה דְגֵיחֵנָם וְזֵהוּ (בְּרֵאשִׁית י"ט) הִנֵּה נָא הָעִיר קְרוּבָה לְנוֹס שְׁמָה. הַרְוִיצָח, הוּא עֲשׂוֹ שׁוֹפֵף דְּמִים וְהִיא מִצְעֵר וְאֵף עַל פִּי שְׂיוֹרֵד וְנִידוּן שָׁם עִם כָּל זֶה תְּאֻתּוֹ וְחֻשְׁקוֹ לְחַזּוֹר וּלְהִטְעוֹת לְאַחֲרִים וְזֵהוּ (בְּרֵאשִׁית י"ט) וַיַּעַל לוֹט מִצְוֹעֵר: (עַד כֹּאן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשִׁים, אוֹלֵי יֵשׁ בִּינֵיהֶם צְדִיקִים בִּינֵיהֶם שְׁהַשִּׁיגוּ שְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת הֶרְמוּזִים בְּפִסּוּק (יחזקאל א) וַיְהִי בְּשֹׁלְשִׁים שָׁנָה וְהֵם כְּלוּלִים בְּשֹׁלְשִׁים וּשְׁתַּיִם וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת שְׁהֵם עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת וְעֶשֶׂר סְפִירוֹת לְפַעְמִים הֵם כְּלוּלִים לְשִׁמּוֹנָה. עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֲשָׂרִים, שְׁמָא יִגְדְּלוּ בְּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂכָר לְעֵשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל הַמְּגַדֵּל בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּמוֹלִיכוֹ לְבֵית רַבּוֹ בְּבִקְר וּבְעָרֵב מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלּוּ קָיִים (עליו) הַתּוֹרָה שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם. מֵהַ כְּתִיב וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוֹר הָעֲשָׂרִים.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: אוֹלֵי יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשִׁים? אוֹלֵי יֵשׁ בִּינֵיהֶם צְדִיקִים שְׁהַשִּׁיגוּ שְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת הֶרְמוּזִים בְּפִסּוּק (יחזקאל א) וַיְהִי בְּשֹׁלְשִׁים שָׁנָה, וְהֵם כְּלוּלִים בְּל"ב נְתִיבוֹת, שְׁהֵם כ"ב אוֹתִיּוֹת וַי' סְפִירוֹת, לְפַעְמִים הֵם כְּלוּלִים לְשִׁמּוֹנָה. עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֲשָׂרִים, שְׁמָא יִגְדְּלוּ בְּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂכָר לְעֵשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם, שְׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הַמְּגַדֵּל בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּמוֹלִיכוֹ לְבֵית רַבּוֹ בְּבִקְר וּבְעָרֵב, מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלּוּ קָיִים (עליו) הַתּוֹרָה שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם. מֵהַ כְּתוּב? וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוֹר הָעֲשָׂרִים.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֲשָׂרִים, שְׁמָא הֵיוּ מֵאוֹתָם הָעֲשָׂרָה הַרְאִשׁוֹנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁנוּטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד כָּלֶם שְׁבָאִים אַחֲרֵיהֶם. מֵהַ כְּתוּב [ב]?

כָּל זֶה יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצְּדִיק לְלַמֵּד סִגְנוּרְיָא וְזִכּוֹת עַל הַרְשָׁעִים לְהַשְׁקִיט הָאֵף וְהַחֲמָה וְכִינּוֹן שְׁלֵא מִצָּאָה שׁוּם זְכוּת לְלַמֵּד מָה כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית י"ח) וַיִּלְךָ יְיָ בְּאֶשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאֶבְרָהָם שָׁב לְמִקְוֹמוֹ. מֵהוּ לְמִקְוֹמוֹ, לְמִקְוֹם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה. וְאִזּוֹ נִסְתַּלַּק הַדִּיּוּן וְנִסְתַּלַּק הַסִּינְגוֹר וְהַקְּטִיגוֹר מִקְטָרְג וְזֵהוּ (בְּרֵאשִׁית י"ט) וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדוּמָה בְּעָרֵב וְגו' וְלוֹט הוּא שְׁטָן הוּא יֵצֵר הָרַע יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדוּם כִּי שָׁם בֵּיתוֹ דְּכָתִיב (בְּרֵאשִׁית ד') לִפְתַּח חֲטָאת רֹבֵץ. וּמִתְחַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם וּמְטַעֵה אוֹתָם עַד שְׁמוּרִידָם לְבָאֵר שַׁחַת וְהוּא גַם כֵּן עִמָּהֶם נִידוּן עַל שֶׁהִטְעָה אוֹתָם וַיּוֹרֵד עַד צְעָרָה דְגֵיחֵנָם וְזֵהוּ (בְּרֵאשִׁית י"ט) הִנֵּה נָא הָעִיר קְרוּבָה לְנוֹס שְׁמָה. הַרְוִיצָח, הוּא עֲשׂוֹ שׁוֹפֵף דְּמִים וְהִיא מִצְעֵר וְאֵף עַל פִּי שְׂיוֹרֵד וְנִידוּן שָׁם עִם כָּל זֶה תְּאֻתּוֹ וְחֻשְׁקוֹ לְחַזּוֹר וּלְהִטְעוֹת לְאַחֲרִים וְזֵהוּ (בְּרֵאשִׁית י"ט) וַיַּעַל לוֹט מִצְוֹעֵר: (עַד כֹּאן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשִׁים, אוֹלֵי יֵשׁ בִּינֵיהֶם צְדִיקִים שְׁהַשִּׁיגוּ שְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת הֶרְמוּזִים בְּפִסּוּק (יחזקאל א) וַיְהִי בְּשֹׁלְשִׁים שָׁנָה וְהֵם כְּלוּלִים בְּשֹׁלְשִׁים וּשְׁתַּיִם וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת שְׁהֵם עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת וְעֶשֶׂר סְפִירוֹת לְפַעְמִים הֵם כְּלוּלִים לְשִׁמּוֹנָה. עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֲשָׂרִים, שְׁמָא יִגְדְּלוּ בְּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂכָר לְעֵשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל הַמְּגַדֵּל בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּמוֹלִיכוֹ לְבֵית רַבּוֹ בְּבִקְר וּבְעָרֵב מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלּוּ קָיִים (עליו) הַתּוֹרָה שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם. מֵהַ כְּתִיב וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוֹר הָעֲשָׂרִים.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: אוֹלֵי יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשִׁים? אוֹלֵי יֵשׁ בִּינֵיהֶם צְדִיקִים שְׁהַשִּׁיגוּ שְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת הֶרְמוּזִים בְּפִסּוּק (יחזקאל א) וַיְהִי בְּשֹׁלְשִׁים שָׁנָה, וְהֵם כְּלוּלִים בְּל"ב נְתִיבוֹת, שְׁהֵם כ"ב אוֹתִיּוֹת וַי' סְפִירוֹת, לְפַעְמִים הֵם כְּלוּלִים לְשִׁמּוֹנָה. עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֲשָׂרִים, שְׁמָא יִגְדְּלוּ בְּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂכָר לְעֵשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל הַמְּגַדֵּל בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּמוֹלִיכוֹ לְבֵית רַבּוֹ בְּבִקְר וּבְעָרֵב מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלּוּ קָיִים (עליו) הַתּוֹרָה שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם. מֵהַ כְּתִיב וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוֹר הָעֲשָׂרִים.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֲשָׂרִים, שְׁמָא יִגְדְּלוּ בְּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂכָר לְעֵשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל הַמְּגַדֵּל בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּמוֹלִיכוֹ לְבֵית רַבּוֹ בְּבִקְר וּבְעָרֵב מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלּוּ קָיִים (עליו) הַתּוֹרָה שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם. מֵהַ כְּתִיב וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוֹר הָעֲשָׂרִים.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֲשָׂרִים, שְׁמָא יִגְדְּלוּ בְּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂכָר לְעֵשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם. מֵהַ כְּתוּב? וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוֹר הָעֲשָׂרִים. עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֲשָׂרִים, שְׁמָא הֵיוּ מֵאוֹתָם הָעֲשָׂרָה הַרְאִשׁוֹנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁנוּטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד כָּלֶם שְׁבָאִים אַחֲרֵיהֶם. מֵהַ כְּתוּב [ב]?

וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֲת בְּעֶבֶר
הַעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק לֹמֵר
עַל הַרְשָׁעִים. כִּיּוֹן שְׁלֹא נִמְצָא
בְּיָדָם כְּלוּם, מַה כְּתוּב? וַיִּלְךָ ה'
כַּאֲשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם
וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְמוֹ. מַהוּ
לְמִקְמוֹ? לְמִקּוֹם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה.
אָמַר רַבִּי, מִצְוָה לוֹ לְאָדָם
לְהִתְפַּלֵּל עַל הַרְשָׁעִים כְּדִי
שְׂיַחְזְרוּ לְמוֹטֵב וְלֹא יִפְנְסוּ
לְגִיחֵנָם, שְׁכְּתוּב (תהלים לה) וַאֲנִי
בַּחֲלוּתָם לְבוֹשֵׁי שֶׁק וְגו'. וְאָמַר
רַבִּי, אֲסוּר לוֹ לְאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל
הַרְשָׁעִים שְׂיִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם,
שְׂאֵלְמָלָא סִלְקוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְתַרַח מִן הָעוֹלָם כְּשֶׁהִיָּה
עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, לֹא כֹּא
אַבְרָהָם אֲבִינוּ לְעוֹלָם, וְשִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ, וְהַמְּלִיךְ דָּוִד וְהַמְּלִיךְ
הַמְּשִׁיחַ, וְהַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה, וְכָל
אוֹתָם הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים
וְהַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ בְּעוֹלָם. אָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, כִּיּוֹן שְׂרוּאָה הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא נִמְצָא בְּרָשָׁעִים
כְּלוּם מִכָּל אוֹתָם הָעֲנִינִים, מַה
כְּתוּב? וַיִּכְאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים
סְדָמָה וְגו'. עַד כַּאֲן מְדַרְשׁ
הַנְּעִלָם

זוהר:

אַרְרָה נָא וְאַרְאָה הַכְּצַעְקָתָהּ
הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כְּלָה. לְמִי אָמַר?
אִם תֹּאמַר לְאוֹתָם הַמְּלָאכִים - מִי
רָאָה מְדַבֵּר עִם זֶה וּמִצְוָה אֶת
זֶה? אֵלָּא לְאַבְרָהָם אָמַר,
שְׁבַרְשׁוּתוֹ עוֹמְדִים הַמְּקוּמוֹת
הַלְלוּ. דְּבַר אַחַר - לְאוֹתָם
מְלָאכִים. מַה שְׁנֹאֲמַר לְאַבְרָהָם,
מַה הַטַּעַם עֲשׂוּ? הֲיֵה צְרִיף
לְכַתֵּב עֲשֵׂה. מַה זֶה עֲשׂוּ? [אֵלָּא]
זֶה אַבְרָהָם וְשִׁכְנָה שְׁלֹא זָזָה
מִמֶּנּוּ. [דְּבַר אַחַר] עֲשׂוּ - מַה שְׁנֹאֲמַר
לְמְלָאכִים, מִשׁוּם שֶׁהָיוּ מְזַמְּנִים לְשָׁם, וְהָיוּ
נִמְצָאִים לְעֲשׂוֹת דִּין, וְעַל זֶה עֲשׂוּ.

הַרְאִישׁוֹנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁנוּטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד כָּלֵם
שְׂבָאִים אַחֲרֵיהֶם, מַה כְּתוּב (ביה) וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֲת
בְּעֶבֶר הַעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק לֹמֵר עַל הַרְשָׁעִים, כִּיּוֹן שְׁלֹא
נִמְצָא בְּיָדָם כְּלוּם, מַה כְּתוּב וַיִּלְךָ יי כַּאֲשֶׁר כָּלָה
לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְמוֹ. מַהוּ לְמִקְמוֹ.
לְמִקּוֹם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה.

אָמַר רַבִּי מִצְוָה לוֹ לְאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל הַרְשָׁעִים כְּדִי
שְׂיַחְזְרוּ לְמוֹטֵב וְלֹא יִפְנְסוּ לְגִיחֵנָם, דְּכְּתוּב, (תהלים
לה) וַאֲנִי בַּחֲלוּתָם לְבוֹשֵׁי שֶׁק וְגו'. וְאָמַר רַבִּי אֲסוּר לוֹ
לְאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל הַרְשָׁעִים שְׂיִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם,
שְׂאֵלְמָלָא סִלְקוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַרַח מִן הָעוֹלָם
כְּשֶׁהִיָּה עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, לֹא כֹּא אַבְרָהָם אֲבִינוּ לְעוֹלָם,
וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ, וְהַמְּלִיךְ דָּוִד וְהַמְּשִׁיחַ,
וְהַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה, וְכָל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים
וְהַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ בְּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּיּוֹן שְׂרוּאָה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא נִמְצָא בְּרָשָׁעִים כְּלוּם מִכָּל אוֹתָם
הָעֲנִינִים, מַה כְּתוּב וַיִּכְאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדָמָה וְגו'. (עד
כֹּאן מוֹדֵרשׁ הַנְּעִלָם): (דף קה ע"ב).

זהר

אַרְרָה נָא וְאַרְאָה הַכְּצַעְקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי
עֲשׂוּ כְּלָה. לְמִאֲן קָאֵמַר. אִי תִּימָא
לְאַנּוּן מְלָאכִין. מִאֲן חָמָא מְלִיל עִם דָּא
וּפְקִיד לְדָא. אֵלָּא לְאַבְרָהָם קָאֵמַר דְּבַרְשׁוּתִיהּ
קְיִימִין אַנּוּן אַתְרֵי. דְּבַר אַחַר לְאַנּוּן מְלָאכִין.
מַה דְּאַתְמַר לְאַבְרָהָם מַה טַּעְמָא עֲשׂוּ. עֲשֵׂה
מִיבְעֵי לִיָּה. מָאִי עֲשׂוּ. (אֵלָּא) דָּא אַבְרָהָם
וְשִׁכְנָתָא דְלָא אַעֲדֵי מְנִיָּה. (דְּבַר אַחַר) עֲשׂוּ מַה
דְּאַתְמַר לְמְלָאכִין, בְּגִין דְּהָיוּ זְמִינִין תַּמָּן וְהָיוּ
מְשַׁתְּכִינן לְמַעַבְד דִּינָא, וְעַל דָּא עֲשׂוּ.

לְמְלָאכִים, מִשׁוּם שֶׁהָיוּ מְזַמְּנִים לְשָׁם, וְהָיוּ
נִמְצָאִים לְעֲשׂוֹת דִּין, וְעַל זֶה עֲשׂוּ.

דָּבַר אַחַר עֲשׂוֹ (לְמַעַבְד) פְּתַרְגּוּמוֹ עֲבָדוּ. וְכִי
 לֹא הָיָה יָדַע קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאִיהוּ
 אָמַר אַרְדָּה נָא וְאַרְאָה, וְהָא כְּלָא אֲתַגְלִי
 קַמִּיה. אֲלֵא אַרְדָּה נָא מִדְּרָגָא דְרַחֲמֵי לְדְרָגָא
 דְּדִינָא, וְהֵינּוּ (חא) יְרִידָה. וְאַרְאָה, רְאִייה דָּא
 הִיא לְאַשְׁגַּחָא עֲלִיהוּן בְּמָאן דִּינָא יְדִין לֹוֹן.

אֲשַׁבְּחֵן רְאִייה לְטַב וְאַשְׁבְּחֵן רְאִייה לְבִישׁ.
 רְאִייה לְטַב, דְּכִתְיִב, (שמות ב) וַיֵּרָא
 אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע.
 דְּכִתְיִב אַרְדָּה נָא וְאַרְאָה (נ"א אֲשַׁבְּחֵן וְרִידָה לְטַב וְאַשְׁבְּחֵן
 וְרִידָה לְבִישׁ. לְטַב דְּכִתְיִב, (שמות יט) וַיַּרְדּוּ יְיָ עַל הַר סִינַי. (במדבר יא)
 וַיְרִידְתִּי וַדְּבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם. וְרִידָה לְבִישׁ וַדְּבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם. וְרִידָה
 לְרַע - אַרְדָּה נָא, (כשבל) לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם
 בְּדִין, וְעַל זֶה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם.

וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גְדוֹל
 וְעֲצוּם. מָה הַטַּעַם הַבְּרָכָה הַזֹּאת
 כָּאֵן? אֲלֵא כְּדִי לְהוֹדִיעַ שְׁאִפְלוֹ
 בְּשַׁעַת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב
 בְּדִין עַל הָעוֹלָם, לֹא מִשְׁתַּנֵּה.
 שְׁהָרִי יוֹשֵׁב בְּדִין עַל זֶה (ו"א ויִשָּׁב)
 וּבְרַחֲמִים עַל זֶה, וְהַפֶּל בְּרָגַע
 אֶחָד וּבְשַׁעַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי כְּתוּב
 (תהלים טט) וְאֲנִי תִפְלְתִי לְךָ ה' עַת
 רְצוֹן. לְפַעְמִים שֶׁהוּא עַת רְצוֹן,
 וְלְפַעְמִים שְׂאִינוּ עַת רְצוֹן.
 לְפַעְמִים שְׂשׁוּמַע, וְלְפַעְמִים
 שְׁלֵא שׂוּמַע. לְפַעְמִים שְׁנִמְצָא,
 וְלְפַעְמִים שְׁלֵא נִמְצָא, שְׁכְּתוּב
 (ישעיה נה) דְּרָשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ
 קְרָאֵהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּאֵן לִיחִיד,
 כָּאֵן לְצַבּוּר. כָּאֵן לְמִקּוּם אֶחָד,
 וְכָאֵן לְכָל הָעוֹלָם. מִשׁוּם כִּף בְּרַךְ
 אֶת אֲבָרְהָם, שֶׁהוּא שְׁקוּל כְּכָל
 הָעוֹלָם, שְׁכְּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה
 תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
 בְּהַבְּרָאָה, [וְכַתּוּב] וְשִׁנְיָנוּ בְּאַבְרָהָם.
 יְהִיָּה בְּגִימַטְרִיא שְׁלִשִׁים. כִּף
 שְׁנִינּוּ, שְׁלִשִׁים צְדִיקִים מְזִמִּין

דָּבַר אַחַר עֲשׂוֹ (לְמַעַבְד) פְּתַרְגּוּמוֹ עֲבָדוּ. וְכִי
 לֹא הָיָה יָדַע קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאִיהוּ
 אָמַר אַרְדָּה נָא וְאַרְאָה, וְהָא כְּלָא אֲתַגְלִי
 קַמִּיה. אֲלֵא אַרְדָּה נָא מִדְּרָגָא דְרַחֲמֵי לְדְרָגָא
 דְּדִינָא, וְהֵינּוּ (חא) יְרִידָה. וְאַרְאָה, רְאִייה דָּא
 הִיא לְאַשְׁגַּחָא עֲלִיהוּן בְּמָאן דִּינָא יְדִין לֹוֹן.

אֲשַׁבְּחֵן רְאִייה לְטַב וְאַשְׁבְּחֵן רְאִייה לְבִישׁ.
 רְאִייה לְטַב, דְּכִתְיִב, (שמות ב) וַיֵּרָא
 אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע.
 דְּכִתְיִב אַרְדָּה נָא וְאַרְאָה (נ"א אֲשַׁבְּחֵן וְרִידָה לְטַב וְאַשְׁבְּחֵן
 וְרִידָה לְבִישׁ. לְטַב דְּכִתְיִב, (שמות יט) וַיַּרְדּוּ יְיָ עַל הַר סִינַי. (במדבר יא)
 וַיְרִידְתִּי וַדְּבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם. וְרִידָה לְבִישׁ וַדְּבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם. וְרִידָה
 לְרַע - אַרְדָּה נָא, (כשבל) לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם
 בְּדִין, וְעַל זֶה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם.

וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גְדוֹל
 וְעֲצוּם. מָה הַטַּעַם הַבְּרָכָה הַזֹּאת
 כָּאֵן? אֲלֵא כְּדִי לְהוֹדִיעַ שְׁאִפְלוֹ
 בְּשַׁעַת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב
 בְּדִין עַל הָעוֹלָם, לֹא מִשְׁתַּנֵּה.
 שְׁהָרִי יוֹשֵׁב בְּדִין עַל זֶה (ו"א ויִשָּׁב)
 וּבְרַחֲמִים עַל זֶה, וְהַפֶּל בְּרָגַע
 אֶחָד וּבְשַׁעַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי כְּתוּב
 (תהלים טט) וְאֲנִי תִפְלְתִי לְךָ ה' עַת
 רְצוֹן. לְפַעְמִים שֶׁהוּא עַת רְצוֹן,
 וְלְפַעְמִים שְׂאִינוּ עַת רְצוֹן.
 לְפַעְמִים שְׂשׁוּמַע, וְלְפַעְמִים
 שְׁלֵא שׂוּמַע. לְפַעְמִים שְׁנִמְצָא,
 וְלְפַעְמִים שְׁלֵא נִמְצָא, שְׁכְּתוּב
 (ישעיה נה) דְּרָשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ
 קְרָאֵהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּאֵן לִיחִיד, כָּאֵן
 לְצַבּוּר. כָּאֵן לְמִקּוּם אֶחָד, וְכָאֵן
 לְכָל הָעוֹלָם. מִשׁוּם כִּף בְּרַךְ
 אֶת אֲבָרְהָם, שֶׁהוּא שְׁקוּל כְּכָל
 הָעוֹלָם, שְׁכְּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה
 תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
 בְּהַבְּרָאָה, [וְכַתּוּב] וְשִׁנְיָנוּ
 בְּאַבְרָהָם. יְהִיָּה בְּגִימַטְרִיא
 שְׁלִשִׁים. כִּף שְׁנִינּוּ, שְׁלִשִׁים
 צְדִיקִים מְזִמִּין

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּאֵן לִיחִיד, כָּאֵן
 לְצַבּוּר. כָּאֵן לְמִקּוּם אֶחָד, וְכָאֵן
 לְכָל הָעוֹלָם. מִשׁוּם כִּף בְּרַךְ
 אֶת אֲבָרְהָם, שֶׁהוּא שְׁקוּל כְּכָל
 הָעוֹלָם, שְׁכְּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה
 תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
 בְּהַבְּרָאָה, [וְכַתּוּב] וְשִׁנְיָנוּ
 בְּאַבְרָהָם. יְהִיָּה בְּגִימַטְרִיא
 שְׁלִשִׁים. כִּף שְׁנִינּוּ, שְׁלִשִׁים
 צְדִיקִים מְזִמִּין

בְּכֹל דָּרָא וְדָרָא לְעֵלְמָא. כְּמָה דְאַזְמִין לְאַבְרָהָם.

הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכֹל דּוֹר וְדוֹר לְעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁהֲזַמִּין אֶת אַבְרָהָם.

השלמה מההשממות (סימן יז)

השלמה מההשממות (סימן יז)

וּמְנָא חֲדָא נִפְק רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחֲמָא (וְחָא) עֵלְמָא דְחֻשְׁיָךְ וְאַפִּיל וְאַסְתַּתְּמָה נְהוּרִיהּ. אָמַר לִיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, תָּא וְנַחְזִי מָה בְּעֵי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְד בְּעֵלְמָא. אָזְלוּ וְאַשְׁפַּחוּ חַד מְלֶאכְא דְדָמִי לְטוּרָא רַבְרָבָא וְאַפִּיק תְּלַתִּין שְׁלֵהוּבִין דְנוּרָא מְפוּמִּיהּ. אָמַר לִיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן מָה אַתְּ בְּעֵי לְמַעַבְד. אָמַר לִיהּ בְּעֵינָא לְמַחְרַבִּיהּ לְעֵלְמָא בְּגִין דְלֹא שְׂכִיחֵי תְלַתִּין זַפְאִין בְּדָרָא דְהָכִי גְזַר קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל אַבְרָהָם דְכָתִיב (בְּרֵאשִׁית י"ח) הֵיוּ יְהִיָּה בְּגִימְטְרִיא תְלַתִּין.

פַּעַם אַחַת יָצָא רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרָאה [וְרָאה] שֶׁהָעוֹלָם חֲשׂוֹף וְאַפִּיל וְנִסְתָּם אוּרוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, בַּא רָאָה מָה רוּצָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת בְּעוֹלָם. הִלְכוּ וּמְצָאוּ מְלֶאכֶּה אֶחָד שְׂדוּמָה לְהַר גְּבוּהָ וּמוֹצִיא שְׁלִשִׁים שְׁלֵהָבוֹת מִפִּיו. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָה אַתָּה רוּצָה לַעֲשׂוֹת? אָמַר לוֹ, רְצוֹנִי לְהַחְרִיב אֶת הָעוֹלָם, מִשׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצָא שְׁלִשִׁים צְדִיקִים בְּדוֹר, שֶׁכָּף גְזַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית י"ח) הֵיוּ יְהִיָּה, בְּגִימְטְרִיא שְׁלִשִׁים.

אָמַר לִיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּמַטּוּ מִינָךְ, זִיל קַמִּיהּ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַיְמָא לִיהּ, בַּר יוֹחָאי שְׂכִיחַ בְּאַרְעָא. אָזְל הַהוּא מְלֶאכְא קַמִּיהּ דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַמַּר לִיהּ, מְאָרִיָּה דְעֵלְמָא גְּלִי קַמָּךְ מָה דְאַמַּר לִי בַר יוֹחָאי. אָמַר לִיהּ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זִיל אַחְרַבִּיהּ לְעֵלְמָא וְלֹא תִשְׁגַּח בְּבַר יוֹחָאי.

אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּבַקְשָׁה מְמַךְ, לָךְ לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאַמַּר לוֹ, בַּר יוֹחָאי מְצוּי בְּאַרְץ. הִלָּךְ אוֹתוֹ מְלֶאכֶּה לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאַמַּר לוֹ: רַבּוֹן הָעוֹלָם, גְּלוּי וְדוּעַ לִפְנֵיךְ מָה שְׂאַמַּר לִי בַר יוֹחָאי? אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לָךְ תַּחְרִיב אֶת הָעוֹלָם וְאַל תִּשְׁגִּיחַ בְּבַר יוֹחָאי.

בַּר אַתָּא חֲזִייה רַבִּי שְׁמַעוֹן לְמֶלְאכְא אָמַר לִיהּ אֵי לֹא תִיזִיל, גּוֹזְרָנָא עֲלֶיךָ דְלֹא תִיעוּל לְשַׁמְיָא וְתַהוּי בְּאַתַּר עֲזָא וְעֲזָאֵל וְכַד תִּיעוּל קַמִּיהּ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִימָא לִיהּ אֵי לִית תְּלַתִּין זַפְאִין בְּעֵלְמָא לְיַהוּוֹן עֲשְׂרִין דְהָכִי כְתִיב לֹא אֶעֱשֶׂה בְּעַבּוּר הָעֲשָׂרִים וְאֵי לִית עֲשָׂרִים לְיַהוּוֹן עֲשָׂרָה דְהָכִי כְתִיב לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוּר הָעֲשָׂרָה וְאֵי לִית עֲשָׂרָה לְיַהוּוֹן תְּרִין דְאַיְנוּן אָנָּא וּבְרִי, דְהָכִי כְתִיב (דְבָרִים י"ט) עַל פִּי שְׁנַיִם יְעִידִים יְקוּם דְבַר, וְאֵין דְבַר אֶלָּא עוֹלָם דְכָתִיב (תְּהִלִּים ל"ג) בְּדַבַּר יְיָ שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ. וְאֵי לִית

בְּשַׁבָּא, רָאָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אֶת הַמְּלֶאכֶּה. אָמַר לוֹ: אִם לֹא תִלָּךְ, גּוֹזְרָנִי עֲלֶיךָ שֶׁלֹּא תִכְנֹס לְשַׁמַּיִם, וְתַהוּי בְּמָקוֹם שֶׁל עֲזָא וְעֲזָאֵל, וְכִשְׁתִּכְנֹס לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לוֹ, אִם אֵין שְׁלִשִׁים צְדִיקִים בְּעוֹלָם - שְׂיַהֲיוּ עֲשָׂרִים, שֶׁכָּף כְּתוּב: (בְּרֵאשִׁית י"ח) לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוּר הָעֲשָׂרִים. וְאִם אֵין עֲשָׂרִים - שְׂיַהֲיוּ עֲשָׂרָה, שֶׁכָּף כְּתוּב: לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוּר הָעֲשָׂרָה, וְאִם אֵין עֲשָׂרָה - שְׂיַהֲיוּ שְׁנַיִם, שֶׁהֵם אָנִי וּבְנִי, שֶׁכָּף כְּתוּב: (דְבָרִים יט) עַל פִּי שְׁנַיִם שְׁנֵי ה' שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ, וְאִם אֵין שְׁנַיִם -

עִידִים יְקוּם דְבַר, וְאֵין דְבַר אֶלָּא עוֹלָם, שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים לג) בְּדַבַּר

תִּרְיָן, הָא אֵית חַד וְאַנָּא הוּא דְכְתִיב (משלי י')
וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם.

בְּה שְׁעָתָא קָל מִן שְׂמִיָּיא נְפִק וְאָמַר, זַכָּאָה
חֻלְקָךְ רַבִּי שְׂמַעוֹן. דְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
גָזַר לְעִילָא וְאֵת מְבִטַל לְתַתָּא בּוֹדָאי עֲלֵךְ
אֲתַמַּר (תהלים קמ"ה) רְצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה: (עד כאן
מההשמות)

פְּתַח וְאָמַר, (שמואל ב כג) מִן הַשְּׁלֹשִׁים הֵכִי נִכְבַּד
וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא וְגו'. מִן
הַשְּׁלֹשִׁים הֵכִי נִכְבַּד, אֵלִין אַנּוּן תְּלַתִּין
צַדִּיקִים דְּאַזְמִין קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְעֵלְמָא
וְלֹא יְבִטַל לֹון מְנִיָּה. וּבְנִיָּהוּ בִן יְהוּדָע כְּתִיב
בִּיה מִן הַשְּׁלֹשִׁים הֵכִי נִכְבַּד אִיהוּ חַד מְנִיָּהוּ.
וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא. דְּלֹא שְׁקִיל לְתַלְתָּא
אַחַרְנִין דְּעֵלְמָא קָאִים עֲלִיָּהוּ. וְאֵל
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא. לְמַהוּי בְּמַנְיָנָא כְּחַד
מְנִיָּהוּ. בְּאַנּוּן תְּלַתִּין זַכָּאִין זָכָה לְמִיעַל
בְּחוּשְׁבָּנָא, אֲבָל וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא, דְּלֹא
זָכָה לְאַתְחַבְּרָא בְּהוּ וּלְמַהוּי עֲמַהוּן בְּחוּלְקָא
חַדָּא. יְהִי"ה, כְּמַה דְּתַנְיִן תְּלַתִּין הָוָה. וּבְגִין
כְּ קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּרַכִּיָּה בְּאַנּוּן תְּלַתִּין
צַדִּיקִים.

תָּא חֲזִי, אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
לְאַבְרָהָם זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה,
דְּהָא סְלִיקַת קְדָמִי מַה דְּאַנּוּן עֲבָדִין לְכָל
עֵלְמָא, דְּכָל עֵלְמָא מְנַעֵי רְגְלִיָּהוּ דְּלֹא לְמִיעַל
בְּסְדוּם וְעַמּוּרָה דְכְתִיב, (איוב כח) פָּרִץ נַחַל מַעַם
גַּר הַנְּשַׁפְּחִים מִנִּי רְגֵל דְּלוּ מְאַנּוּשׁ נַעוּ. פָּרִץ
נַחַל מַעַם גַּר, פָּרְצָה הָוָה פְּרִיץ נַחַל לְאַנּוּן בְּנִי
עֵלְמָא דְּעָאלוּ לְתַמָּן. דְּכִלְהוּ דְּחַמָּאן לְמַאן
דְּהוּוּ יְהִיבִי לְמִיכַל וּלְמִשְׁתִּי לְבַר נֶשׁ אַחַרָּא,
שְׂדֵיִין לִיה (בְּנִיבְרִי דְּנַבְרִי) בְּעוּמְקָא דְּנַהֲרָא, וְאִיהוּ
דְּנֻטִיל לִיה הֵכִי נָמִי.

הָרִי יֵשׁ אֶחָד, וְאַנִּי הוּא, שְׁכַתּוּב
(משלי י') וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם.

בְּאוּרְתָהּ שְׁעָה יֵצֵא קוֹל מְשֻׁמִּים
וְאָמַר: אֲשֶׁרִי חֻלְקָךְ רַבִּי שְׂמַעוֹן,
שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר לְמַעְלָה
- וְאַתָּה מְבִטַל לְמַטָּה. בּוֹדָאי
עֲלֵיךְ נְאֻמַר (שם קמ"ה) רְצוֹן יִרְאִיו
יַעֲשֶׂה: ע"כ מַההַשְׁמָטוֹת.

פְּתַח וְאָמַר, (שמואל ב כג) מִן
הַשְּׁלֹשִׁים [הֵכִי] נִכְבַּד וְאֵל
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא וְגו'. מִן
הַשְּׁלֹשִׁים [הֵכִי] נִכְבַּד - אֵלוּ הֵם
שְׁלֹשִׁים צַדִּיקִים שְׂמַזְמִין הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וְלֹא יְבִטַל
אוֹתָם מִמֶּנּוּ. וּבְנִיָּהוּ בִן יְהוּדָע
כְּתוּב בּוּ מִן הַשְּׁלֹשִׁים [הֵכִי]
נִכְבַּד, הוּא אֶחָד מֵהֶם.

וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא - שְׁלֹא
שְׁקִיל לְשַׁלְשֵׁת הָאַחֲרִים
שְׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. וְאֵל
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא - לְהִיּוֹת בְּמַנְיָן
כְּאַחַד מֵהֶם. עִם אוֹתָם שְׁלֹשִׁים
צַדִּיקִים זָכָה לְהַכְּנֵס בְּחֻשְׁבוֹן,
אֲבָל וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא, שְׁלֹא
זָכָה לְהַתְּחַבֵּר עִמָּם וּלְהִיּוֹת
עִמָּהֶם בְּחֻלְקָא אֶחָד. יְהִי"ה, כְּמוֹ
שְׂשֻׁנֵינוּ שְׁלֹשִׁים הוּא, וְלִכְּן
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַךְ אוֹתוֹ עִם
אוֹתָם שְׁלֹשִׁים צַדִּיקִים.

בָּא רְאָה, אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְאַבְרָהָם, זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה
כִּי רַבָּה, שְׁהָרִי עֲלָתָה לְפָנַי מַה
שָׁהֶם עוֹשִׂים לְכָל הָעוֹלָם, שְׁכָל
הָעוֹלָם מוֹנְעִים רְגְלֵיהֶם שְׁלֹא
לְהַכְּנֵס לְסְדוּם וְעַמּוּרָה, שְׁכַתּוּב
(איוב כח) פָּרִץ נַחַל מַעַם גַּר
הַנְּשַׁפְּחִים מִנִּי רְגֵל דְּלוּ מְאַנּוּשׁ
נַעוּ. פָּרִץ נַחַל מַעַם גַּר - פְּרֻצָּה
הָיָה פּוֹרֵץ הַנַּחַל לְאוֹתָם בְּנִי
הָעוֹלָם שְׂנֹכְסוּ לְשֵׁם. שְׁכָל מִי
שְׂרָאָה אֵת מִי שְׁהָיָה נוֹתֵן לְאַכֵּל
וּלְשַׁתּוֹת לְאַדָּם אַחֵר, זוֹרְקִים
אוֹתוֹ לְעַמְקַת הַנְּהָר [בְּנִיבְרִי הַנְּהָר],
מִי שְׁלוֹקֵחַ אוֹתוֹ גַּם כֵּן.

וְעַרְוֹ דָּא כְּלֵהוּ בְּנֵי עֲלָמָא הָווּ נִשְׁפָּחִים מִנֵּי רַגְלִי. דְּמִנְעֵי רַגְלֵיהוּ דְלָא לְמִיעַל תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּעָאל, דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ נְעוּ, דְּהָווּ דְלֵי גּוּפָא בְּכַפְנָא לָא הָווּ יְהִיבֵי לֵיהּ לְמִיכַל וּלְמִשְׁתֵּי וְאִשְׁתַּנֵּי דְיוֹקְנֵיהּ מִשְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא, דְּכֹתִיב דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ, נְעוּ. כְּתִיב הֲכָא נְעוּ. וּכְתִיב הֲתָם

(משלי ה) נְעוּ מִעֲגָלוֹתֶיהָ. הֲכִי נָמִי הוּוּ סְטָאן מִעֲגָלִין וְאֲרַחֲיִין דְּלָא לְמִיעַל תַּמָּן. וְאִפִּילוּ עוֹפֵי שְׂמִיָּא הָווּ מְנַעֵי (דף קו ע"א) לְמִיעַל תַּמָּן דְּכֹתִיב, (איוב כח) נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט וְגו'. וּבְגִינֵי כֶּף בְּלֵי עֲלָמָא הָווּ צְוּוּחִין עַל סְדוּם וְעַל עֲמוּרָה וְעַל פְּלֵהוּ קִרְתֵּי. דְּכִלְהוּ כְּגוּוֹנָא חֲדָא הָווּ.

וְעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמוּרָה כִּי רַבָּה. אָמַר לֵיהּ אַבְרָהָם. אֲמַאי. אָמַר לֵיהּ וַחֲטָאתָם כִּי כִבְדָה מְאֹד. מִשׁוּם כֶּף אֲרֵדָה נָא וְאֲרָאָה הַכְּצַעְקָתָה. הֲיֵה צְרִיף לְכַתֵּב הַכְּצַעְקָתָם, שְׁתֵּרֵי כְּתוּב וְעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמוּרָה, וּשְׁתֵּי צְרִים הֵינּוּ, אִזּוּ לְמָה הַכְּצַעְקָתָה? אֵלֶּא הֲרֵי פְּרִשׁוּהָ.

בֵּא רָאָה, בְּצַד שְׂמִתְחַת אֲבָן הַפְּרֵד עוֹלִים עֲשׂוּנִים בְּכַתְף, מִתְּכַנְסִים בְּטֶפֶה אַחַת וּנְכַנְסִים לְתוֹף נִקְבֵי תְּהוּם רַבָּה וְנַעֲשִׂים חֲמִשָּׁה בְּאַחַד. אַחַד הוּא כְּפֹאֶר [מקולות צלולים] יֵשׁ קוֹלוֹת צְלוּלִים שְׂפָלָם נַעֲשִׂים אַחַד. הַקּוֹל שְׁעוּלָה מְלַמְּטָה נִכְנָס בִּינֵיהֶם וְנִמְשָׁכִים כְּאַחַד. וְאוֹתוֹ הַקּוֹל עוֹלָה וְיֵרֵד וְתוֹבֵעַ דִּין לְהַמְשֵׁף לְמִטָּה. כְּשֶׁקּוֹל זֶה עוֹלָה לְתַבַּע דִּין, אִזּוּ מִתְּגַלָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְהַשְׁגִּיחַ בְּדִין.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, הַכְּצַעְקָתָהּ, מִי הַכְּצַעְקָתָהּ? זֹו גְזֵרַת הַדִּין שְׂתוֹבַעַת דִּין כָּל יוֹם. שְׂכֶף שְׂנִינּוּ, כְּמָה שְׁנִים עוֹמְדַת גְזֵרַת דִּין וְתוֹבַעַת מְלַפְנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא עַל שְׂאֲחֵי יוֹסֵף מְכָרוּ אֶת

וְעַרְוֹ דָּא כְּלֵהוּ בְּנֵי עֲלָמָא הָווּ נִשְׁפָּחִים מִנֵּי רַגְלִי. דְּמִנְעֵי רַגְלֵיהוּ דְלָא לְמִיעַל תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּעָאל, דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ נְעוּ, דְּהָווּ דְלֵי גּוּפָא בְּכַפְנָא לָא הָווּ יְהִיבֵי לֵיהּ לְמִיכַל וּלְמִשְׁתֵּי וְאִשְׁתַּנֵּי דְיוֹקְנֵיהּ מִשְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא, דְּכֹתִיב דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ, נְעוּ. כְּתִיב הֲכָא נְעוּ. וּכְתִיב הֲתָם (משלי ה) נְעוּ מִעֲגָלוֹתֶיהָ. הֲכִי נָמִי הוּוּ סְטָאן מִעֲגָלִין וְאֲרַחֲיִין דְּלָא לְמִיעַל תַּמָּן. וְאִפִּילוּ עוֹפֵי שְׂמִיָּא הָווּ מְנַעֵי (דף קו ע"א) לְמִיעַל תַּמָּן דְּכֹתִיב, (איוב כח) נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט וְגו'. וּבְגִינֵי כֶּף בְּלֵי עֲלָמָא הָווּ צְוּוּחִין עַל סְדוּם וְעַל עֲמוּרָה וְעַל פְּלֵהוּ קִרְתֵּי. דְּכִלְהוּ כְּגוּוֹנָא חֲדָא הָווּ.

וְעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמוּרָה כִּי רַבָּה. אָמַר לֵיהּ אַבְרָהָם. אֲמַאי. אָמַר לֵיהּ וַחֲטָאתָם כִּי כִבְדָה מְאֹד. בְּגִינֵי כֶּף אֲרֵדָה נָא וְאֲרָאָה, הַכְּצַעְקָתָה. הַכְּצַעְקָתָם מִיבְעֵי לֵיהּ, דְּהָא כְּתִיב וְעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמוּרָה וְתֵרֵי קִרְתֵּי הָווּ, אֲמַאי הַכְּצַעְקָתָה. אֵלֶּא הָא אוּקְמוּהָ.

הָא חֲזִי, בְּסִטְרָא דְתוּתֵי קָלָא דְבִרְדָּא סְלָקִין קוּטְרֵי פְּלֵהוּ בְּכַתְפָּא מִתְּכַנְשֵׁי בְּחַד טִיף וְעָאֲלִין בְּגוּ נּוּקְבֵי דְתֵהוּמָא רַבָּא, אֲתַעְבִּידוּ חֲמִשׁ בְּחַד. חַד אִיהוּ כַּד (צִלְלוֹן קְלוּ) אִיכָּא צְלִילִין קְלִין דְּכִלְהוּ אֲתַעְבִּידוּ חַד. קָלָא דְסָלִיק מִתְּתָא עָאל בִּינֵיהוּ וְאֲתַמְשָׁכָא כְּחַד. וְהֵהוּא קָלָא סְלָקָא וְנִחְתָּא תְּבַעָא דִּינָא לְאֲתַמְשָׁכָא לְתַתָּא. כַּד הָאֵי קָלָא סְלָקָא לְמִתְּבַע דִּינָא כְּדִין אֲתַגְלִי לְאִשְׁגָּחָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּדִינָא.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, הַכְּצַעְקָתָהּ. מֵאֵן הַכְּצַעְקָתָהּ, דָּא גְזֵרַת דִּינָא דְתַבְּעָא דִּינָא כָּל יוֹמָא. דְּהֲכִי תְּנִינָן כְּמָה שְׁנִין קִיּוּמָא גְזֵרַת דִּינָא וְתַבְּעָא מְקַמֵּי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא עַל

יוסף, משום שגזרת הדין צווחת על הדין, ועל זה הפצצקתה הפאה אלי.

מה זה הפאה אלי? זהו סוד כמו שנאמר (אסתר ב) בערב היא באה ובבקר היא שבה. וזהו הפאה אלי, תמיד. כמו זה קץ כל פשר בא לפני, והרי נתבאר. עשו פלה, הרי נתבאר.

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר רבי יהודה, מי ראה אב הרחמים כמו אברהם. בא ראה, בנח פתוב ויאמר אלהים לנח קץ כל פשר בא לפני וגו', עשה לה תבת עצי גפר. ושתק ולא אמר לו דבר ולא בקש רחמים. אבל אברהם, בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא ועקת סדם ועמרה פי רבה, ארדה נא ואראה - מיד פתוב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

אמר רבי אלעזר, אף אברהם לא עשה בשלמות פראוי. נח לא עשה דבר, לא זה ולא זה. אברהם בקש דין פראוי שלא ימות צדיק עם רשע, והתחיל מחמשים עד עשרה. עשה ולא השלים, שלא בקש רחמים בין פך ובין פך, שאמר אברהם שלא רוצה לתבע שכר מעשיו.

אבר מי עשה בשלמות פראוי? זה משה. שפיון שאמר הקדוש ברוך הוא (שמות לב) סרו מהר מן הדרך וגו', עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו - מיד פתוב ויחל משה את פני ה' אלהיו וגו', עד שאמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר פתבת. ואף על גב שפלים חטאו, לא זו משם עד שאמר לו סלחתי פדכרך. אבל אברהם לא השגיח אלא אם נמצא בהם צדיק, ואם

דזבינו אחוי דיוסף ליוסף. בגין דגזרת דינא צווחת על דינא, ועל דא הפצצקתה, הפאה אלי.

מאי הפאה אלי. דא הוא רזא כמה דאת אמר, (אסתר ב) בערב היא באה ובבקר היא שבה. ודא הוא הפאה אלי תדיר. פגוונא דא קץ כל פשר בא לפני והא אתמר. עשו כלה הא אתמר:

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר רבי יהודה מאן חמא אפא דרחמנותא כאברהם. תא חזי, בנח פתיב ויאמר אלהים לנח קץ כל פשר בא לפני וגו' עשה לה תבת עצי גפר. ואשתיק ולא אמר ליה מידי. ולא בעא רחמי. אבל אברהם בשעתא דאמר ליה קדשא בריך הוא, ועקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. ארדה נא ואראה וגו'. מיד פתיב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

אמר רבי אלעזר, אוף אברהם לא עבד שלימו כדקא יאות. נח לא עביד מידי, לא האי ולא האי. אברהם תבע דינא כדקא יאות דלא ימות זפאה עם חייבא. ושאר מחמשים עד עשרה, עבד ולא אשלים, דלא בעא רחמי בין פך ובין פך, דאמר אברהם לא פעינא למתבע אגר עובדוי.

אבר מאן עבד שלימו כדקא יאות, דא משה. דכיון דאמר קדשא בריך הוא (שמות לב) סרו מהר מן הדרך וגו'. עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו. מיד מה פתיב ויחל משה את פני יי אלהיו וגו'. עד דאמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר פתבת. ואף על גב דכלהו חטו, לא זו מתמן עד דאמר ליה סלחתי

מתמן עד דאמר ליה סלחתי

לא - לא. על זה לא היה בעולם בן אדם שיגן על דורו כמו משה שהוא רועה נאמן.

ויגש אברהם ויאמר, התקין עצמו לבקש את זה. אולי ימצאו שם חמשים. התחיל מחמשים שהוא ראשית לדעת, עד עשרה, שהוא עשירי, סוף כל הדרגות.

אמר רבי יצחק, עד עשרה, אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, משום כך התחיל מחמשים עד עשרה.

השלמה מההשממות (סימן יח)

שהוא ראשית עד עשרה, שהוא עשרה סוף הדרגות. וכיון שמגיע עד עשרה אמר: מפאן ולמטה אין מקום לעמד בתשובה. ושב ואמר ארבעים כדי שינצלו ארבע קריות, ושב ואמר שלשים כדי שינצלו שלש קריות, ושב ואמר עשרים כדי שינצלו שתי קריות, ושב ואמר עשרה כדי שתנצל קריה אחת מאותן החמש, משום כך לא ירד למטה מן עשרה: ע"כ מההשמטות.

וכיון שהגיע לעשרה, אמר, מפאן ולמטה אינו מקום שעומד בתשובה. משום כך לא ירד מתחת לעשרה.

ויבאו שני המלאכים סדמה בערב וגו'. אמר רבי יוסי, בא ראיה מה כתוב למעלה, וילף ה' פאשר כלה לדבר אל אברהם. שהרי כיון שנפרדה שכינה מאברהם ואברהם שב למקומו, אז ויבאו שני המלאכים סדמה בערב, שהרי אחד הסתלק עם השכינה, ונשארו אותם שנים.

כדברך. אבל אברהם לא אשגח אלא אי אשתכח בהו זפאי ואם לאו לא. ועל דא לא הוה בעלמא בר נש דיגין על דריה כמשה דאיהו רעיא מהימנא.

ויגש אברהם ויאמר, אתקין גרמיה למתבע דא. אולי ימצאו שם חמשים. שרא מחמשים דאיהו שירותא למנדע, עד עשרה דאיהו עשיראה סופא דכל דרגין.

אמר רבי יצחק עד עשרה, אליו עשרה יומין דבין ראש השנה ליום הכפורים. בגין כך שרא מחמשים עד עשרה.

השלמה מההשממות (סימן יח)

דאיהו שירותא עד עשרה דאיהו עשרה סופא דדרגין וכיון דמטא עד עשרה אמר, מפאן ולתתא לאו אתר לקיימא בתשובה ותב ואמר ארבעים בגין דישתזבון ארבע קריין, ותב ואמר שלשים בגין דישתזבון תלת קריין, ותב ואמר עשרים בגין דישתזבון תריין קריין, ותב ואמר עשרה בגין דישתזיב קרתא חדא מאינון חמשה בגיני כך לא נחית לתתא מן עשרה:

(עד כאן מההשממות)

וכיון דמטא לעשרה, אמר מפאן ולתתא לאו הוא אתר דקיימא בתשובה, בגיני כך לא נחת לתתא מעשרה:

ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגו'.

אמר רבי יוסי תא חזי מה פתיב

לעילא וילף יי פאשר (דף קו ע"ב) כלה לדבר אל

אברהם. דהא כיון דאתפרש שכינתא מאברהם, ואברהם תב לאתריה, פדין ויבאו שני המלאכים סדומה בערב, דהא חד אסתלק בשכינתא, ואשתארו אנון תריין.

בין דחמא לוט לזון, רהט בתרייהו. מאי טעמא, וכי כל אנון דהוה אתיין איהו אעיל לזון לביתיה ונהיב לזון למיכל ולמשתי ובני מתא הוה לא קטלין ליה, דהא לברתיה עבדו דינא. ומאי הוא. דברתיה דלוט נהבת פתא דנהמא לחד עניא, ידעו בה, שפונה דובשא ואותבוה בריש איגרא עד דאכלוה צרעי. אלא בגין דהוה בליליא חשיב דלא יסתכלון ליה בני מתא, ועם כל דא כיון דאעלו לביתא אתפנשו פלהו ואסחרו לביתא.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הוה רבא וירא לוט וירץ לקראתם. מה להלן רבא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתוב שם וירא לוט וירץ לקראתם. פתוב פאן ראה שכינה.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הוה רבא וירא לוט וירץ לקראתם. מה להלן רבא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתוב שם וירא לוט וירץ לקראתם. פתוב פאן ראה שכינה.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הוה רבא וירא לוט וירץ לקראתם. מה להלן רבא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתוב שם וירא לוט וירץ לקראתם. פתוב פאן ראה שכינה.

חזון בעלמא דין (דף ק"א ע"א)

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הוה רבא וירא לוט וירץ לקראתם. מה להלן רבא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתוב שם וירא לוט וירץ לקראתם. פתוב פאן ראה שכינה.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הוה רבא וירא לוט וירץ לקראתם. מה להלן רבא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתוב שם וירא לוט וירץ לקראתם. פתוב פאן ראה שכינה.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הוה רבא וירא לוט וירץ לקראתם. מה להלן רבא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתוב שם וירא לוט וירץ לקראתם. פתוב פאן ראה שכינה.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הוה רבא וירא לוט וירץ לקראתם. מה להלן רבא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתוב שם וירא לוט וירץ לקראתם. פתוב פאן ראה שכינה.

לַתַּת לָהֶם חַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלַתַּת לָהֶם חַיִּים בְּעוֹלָם הַבָּא.
בא ראה, כי הוא לקצות הארץ
 זביט, לתת להם מזון ולספק
 אותם מכל מה שהצטרכו, משום
 שהוא משגיח בה תמיד, שכתוב
 (דברים יא) תמיד עיני ה' אלוהיך בה
 מרשית השנה ועד אחרית שנה.
 משום שארץ זו מה פתוב בה?
 (משלי לא) ממרחק תביא לחמה.
 אחר כך היא נותנת מזון וטרף
 לכל חיות השדה, שכתוב (שם)
 ותקם בעוד לילה ותתן טרף
 לבייתה וחק לנערתיה.

ועל זה כי הוא לקצות הארץ
 זביט תחת כל השמים וראה, את
 כל בני העולם לתת להם מזון
 וספוק לכל מה שצריך כל אחד
 ואחד, שכתוב (תהלים קמה) פותח
 את ידך ומשביע לכל חי רצון.
 דבר אחר כי הוא לקצות הארץ
 זביט, להסתכל במעשי בן האדם
 ולהשגיח בכל מה שעושים בו
 בני אדם בעולם. תחת כל
 השמים וראה, מסתכל ורואה כל
 אחד ואחד.

בא ראה, פיון שראה הקדוש
 ברוך הוא מעשי סדם ועמרה,
 שלח להם אותם המלאכים
 להשחית את סדם. מה פתוב?
 וירא לוט. ראה את השכינה? וכי
 מי יכול לראות שכינה? אלא
 ראה זהר אחד שמאיר ועולה על
 ראשיהם. ואז, ויאמר הנה נא
 אדני, באל"ף דל"ת כמו
 שנתבאר. ובגלל השכינה אותו
 האור שהאיר הוא אמר סורו נא
 את בית עבדכם ולינו ורחצו
 רגליכם.

לא עשה כך אברהם, אלא
 בתחלה אמר ורחצו רגליכם,
 ואחר כך ואקחה פת לחם וגו'.
 ורחצו רגליכם והשפמתם

וּלְמִיּהָב לֹוֹן חַיִּין בְּעֵלְמָא דְאַתִּי.
תא חזי, כי הוא לקצות הארץ זביט. למייהב
 לון מזונא ולספקא לון מכל מה
 דאצטריכו, בגין דאיהו אשגח בה תדיר,
 דכתיב, (דברים יא) תמיד עיני יי אלוהיך בה
 מרשית השנה ועד אחרית שנה. בגין דארץ
 דא מה כתיב בה (משלי לא) ממרחק תביא
 לחמה, ולבתר איהי יהבת מזונא וטרפא לכל
 אנון חיון ברא דכתיב (משלי לא) ותקם בעוד
 לילה ותתן טרף לבייתה וחק לנערוותיה.

ועל דא כי הוא לקצות הארץ זביט תחת כל
 השמים וראה. לכלהו בני עלמא למייהב
 לון מזונא וספוקא לכל מה דאצטריך כל חד
 וחד דכתיב (תהלים קמה) פותח את ידך ומשביע
 לכל חי רצון. דבר אחר כי הוא לקצות הארץ
 זביט. לאסתפלא עובדוי דבר נש ולאשגחא
 בכל מה דעבדי בני נשא בעלמא. תחת כל
 השמים וראה. מסתפל וחמי לכל חד וחד.

תא חזי, פיון דחמא קדשא בריך הוא
 עובדין דסדום ועמורה, שדר לון לאנון
 מלאכין לחבלא לסדום. מה כתיב וירא לוט
 חמא לשכינתא. וכי מאן יכיל למחמי
 שכינתא, אלא חמא זהר חד דנהיר דקא
 סלקא על רישייהו. וכדין ויאמר הנה נא
 אדני באל"ף דל"ת פמה דאתמר, ובגין
 שכינתא ההוא נהירו דנהיר קאמר, סורו נא
 אל בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם.

לא עבד הכי אברהם, אלא בקדמיתא אמר
 ורחצו רגליכם ולבתר ואקחה פת לחם
 וגו'. אבל לוט אמר סורו נא אל בית עבדכם
 ולינו. ולבתר ורחצו רגליכם והשפמתם
 אבל לוט אמר סורו נא אל בית עבדכם ולינו, ואחר כך ורחצו רגליכם והשפמתם והלכתם

לְדַרְכֶּכֶם, כְּדֵי שְׁלֹא יִדְעוּ בָהֶם
בְּנֵי הָאָדָם.

וַיֹּאמְרוּ לֹא כִי בְּרָחוּב נְלִין.
משום שְׂכָף הָיוּ עוֹשִׂים: אוֹרְחִים
שְׂנֵכְנִסִים לְשֵׁם, לֹא הָיָה בֶן אָדָם
שְׂיִכְנִסֵם לְבֵיתָ. וְעַל זֶה אָמְרוּ,
לֹא כִי בְּרָחוּב נְלִין. מַה כְּתוּב?
וַיִּפְצַר בָּם מֵאֵד וְגו'. בֹּא רֵאֵה,
כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִין
בְּעוֹלָם, שְׁלִיחַ אֶחָד עוֹשֶׂה אוֹתוֹ,
וְכַעַת רְאִינוּ שְׁנֵי שְׁלִיחִים, לְמַה?
וְכִי לֹא מִסְפִּיק בְּאֶחָד? אֲלֵא אֶחָד
הָיָה, וּמַה שְּׂאֵמַר שְׁנַיִם [כִּדְּוָה וְנֵא,
משום שְׂאֵמַר] - אֶחָד הָיָה הַלּוֹצִיא אֶת
לוֹט וְהַלְּצִילוֹ, וְאֶחָד לְהַפֵּךְ אֶת
הַעִיר וְלְהַשְׁחִית אֶת הָאָרֶץ, וְלִכְפֹּךְ
נִשְׂאָר אֶחָד.

מִדְּרַשׁ הַנְּעִלָּם

רַבִּי פֶּתַח בְּפִסְוִיק זָה, (שׁוֹפְטִים א)
וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הֵנִיחַ ה' לְנִסּוֹת
בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי, רְאִיתִי
בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, [וְאִין הַעוֹלָם] עוֹמֵד [וְאִין
מַעֲלָה] אֲלֵא בְּאוֹתָם שְׁשׁוּלְטִים עַל
רְצוֹן לְבָם, שְׂנֵאֵמַר (תְּהִלִּים פא)
עֲדוֹת בִּיהוֹסֵף שָׁמוּ וְגו'. אָמַר רַב
יְהוּדָה, לְמַה זָכָה יוֹסֵף לְאוֹתָהּ
הַמַּעֲלָה וְהַמְּלָכוֹת? בְּשִׁבִיל
שְׁכַבְשׁ יִצְרוֹ. שְׁשֻׁנֵנוּ, כָּל הַכּוֹבֵשׁ
אֶת יִצְרוֹ, מַחִיל עָלָיו אֶת מְלָכוֹת

הַשָּׁמַיִם.

שְׂאֵמַר רַב אַחָא, לֹא בְּרָא הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת הַיִּצְרַר הַרְעָ אֲלֵא
לְנִסּוֹת בּוֹ בְּנֵי אָדָם. וְהָאֵם רוּצָה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִסּוֹת בְּנֵי
אָדָם? כֵּן. שְׂאֵמַר רַב אַחָא, מִנִּין
לָנוּ? מִשְׁכָּתוֹב (דְּבָרִים יג) כִּי יָקוּם
בְּקַרְבְּךָ נְבִיא וְגו' וְכֹא הָאוֹת
וְהַמּוֹפֵת וְגו', כִּי מְנַסֶּה ה'
אֲלֵהֵיכֶם וְגו'. וְלְמַה צְרִיךְ נְסִיוֹן,
שְׁהָרִי כָּל מַעֲשֵׂי בְּנֵי אָדָם גְּלוּיִים
לְפָנָיו? אֲלֵא שְׁלֹא לְתַן פְּתִחוֹן
פֶּה לְבְנֵי אָדָם. רֵאֵה מַה כְּתוּב?

וְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדֵם, שְׁהָיָה יוֹשֵׁב לְנִסּוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פִּים
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פִּים נִגְרָשׁ וְגו'?

וְהַלְכֶתֶם לְדַרְכֶּכֶם. בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתְּמוּדְעוּן בְּהוּ
בְּנֵי נִשְׂאָ.

וַיֹּאמְרוּ לֹא כִי בְּרָחוּב נְלִין. בְּגִין דְּכָף הוּו
עֲבָדֵי אוֹרְחִין דְּעֵאלִין תַּמָּן לֹא הָוָה
בַּר נִשׁ דְּיִכְנֹשׁ לוֹן לְבֵיתָ, וְעַל דָּא אָמְרוּ לֹא
כִי בְּרָחוּב נְלִין. מַה כְּתִיב וַיִּפְצַר בָּם מֵאֵד
וְגו'. תָּא חֲזִי כַד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד דִּינָא
בְּעַלְמָא, שְׁלִיחָא חָדָא עֲבִיד לִיה, וְהַשְׁתָּא
חֲמִינָן תְּרֵי שְׁלוּחֵי, אַמְאֵי וְכִי לֹא סְגִי בְּחַד.

אֲלֵא חַד הָוָה, וּמַה דְּאָמַר תְּרֵי (הָכִי הוּא וְדָאֵי בְּגִין דְּחַד)
חַד הָוָה לְאַפְקָא לִיה לְלוֹט וְלְשׁוּבָא לִיה, וְחַד
לְמַהֲפֹךְ לְקַרְתָּא וְלְחַבְלָא אַרְעָא, וּבְגִין כְּף
אֲשְׁתָּאָר חַד: (דְּוָה קו ע"א).

מִדְּרַשׁ הַנְּעִלָּם

רַבִּי פֶּתַח בְּהַאי קְרָא (שׁוֹפְטִים ג) וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הֵנִיחַ
יְי לְנִסּוֹת בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי חֲזִי הוּוִת
בְּהַהוּא עַלְמָא (וְלִית עֲלֵמָא) קָאִים (ר"א וְלִית מַעֲלָה) אֲלֵא
בְּאֵנוּן (דְּוָה קו ע"ב) דְּשְׁלִיטִין עַל רְעוּתָא דְּלַבְהוֹן שְׂנֵאֵמַר
(תְּהִלִּים פא) עֲדוֹת בִּיהוֹסֵף שָׁמוּ וְגו'. אָמַר רַב יְהוּדָה לְמַה
זָכָה יוֹסֵף לְאוֹתָהּ הַמַּעֲלָה וְהַמְּלָכוֹת, בְּשִׁבִיל שְׁכַבְשׁ
יִצְרוֹ. דְּתַנִּינָן כָּל הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ מְלָכוֹתָא דְּשְׁמִיָּא אַחִיל
עָלֵיהּ.

דְּאָמַר רַב אַחָא לֹא בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִצְרַר הַרְעָ
אֲלֵא לְנִסּוֹת בּוֹ בְּנֵי אָדָם. וּמִי בְּעֵי קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְנִסּוֹתָא בְּבְנֵי נִשְׂאָ. אִין. דְּאָמַר רַב אַחָא מִנָּא לָן
מְדַכְתִּיב, (דְּבָרִים יג) כִּי יָקוּם בְּקַרְבְּךָ נְבִיא וְגו' וְכֹא הָאוֹת
וְהַמּוֹפֵת וְגו' כִּי מְנַסֶּה יְי אֲלֵהֵיכֶם וְגו'. וְלְמַה בְּעֵי נִסּוֹתָא
דְּהָא כָּל עוֹבְדוּי דְּבַר נִשׁ אַתְגְּלִי קַמִּיה, אֲלֵא שְׁלֹא לְתַת
פְּתִחוֹן פֶּה לְבְנֵי אָדָם. רֵאֵה מַה כְּתִיב וְלוֹט יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר
סְדֵם, דְּהוּוִה יְתִיב לְנִסּוֹתָא לְבְרִיָּתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מְאִי דְכְתִיב (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פִּים

מַעַז פְּנִיּוֹ, וְאֲזִי הוּא בְּרִשְׁעוֹתוֹ
קָיָם. רָאָה מִה פְּתוּב, טָרַם יִשְׁכְּבוּ
וְגו'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּשֶׁם
שִׁבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גַן עֵדֶן
בְּאֶרֶץ - כִּף בְּרָא גֵיהֶנָם בְּאֶרֶץ.
וּכְשֶׁם שִׁבְרָא גַן עֵדֶן לְמַעְלָה - כִּף
בְּרָא גֵיהֶנָם לְמַעְלָה.

גַּן עֵדֶן בְּאֶרֶץ, שְׁפָתוּב (בראשית ב)
וַיִּטַע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן וְגו'.
גֵיהֶנָם בְּאֶרֶץ, שְׁפָתוּב (איוב י)
עִיפְתָה כְּמוֹ אֶפֶל וְגו'. גַּן עֵדֶן
לְמַעְלָה, שְׁפָתוּב (שמואל א כה)
וְהִיתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנֵי צְרוּרָה בְּצְרוּר
הַחַיִּים אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ, וְכַתּוּב
(קהלת יב) וְהַרוּחַ תָּשׁוּב אֶל
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַנָּה.

גֵיהֶנָם לְמַעְלָה, שְׁפָתוּב וְאֵת נֶפֶשׁ
אֵיבִיךָ יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כִּף הַקְּלַע.
גַּן עֵדֶן לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. גַּן
עֵדֶן לְמַעְלָה לְנִשְׁמַתָּן שֶׁל צַדִּיקִים
גְּמוּרִים לְהִיּוֹת נְזוּנִים מֵאוּר
הַגְּדוּל שֶׁל מַעְלָה. גֵיהֶנָם לְמַטָּה
לְאוֹתָם הַרְשָׁעִים [שֶׁל יִשְׂרָאֵל] שֶׁלֹּא
קָבְלוּ בְרִית מִלָּה וְלֹא הֶאֱמִינוּ
בַּקְּב"ה וְדָתוֹ וְלֹא שִׁמְרוּ שְׁבֹת,
וְאֵלּוֹ הֵם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת
שְׂנֵאוֹנִים בְּאֵשׁ, שְׁנֵאוֹמֵר (יחזקאל טו)
מֵהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם וְגו',
וְכַתּוּב (ישעיה טו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ כַּפְּגָרֵי
הָאֲנָשִׁים וְגו'.

גֵיהֶנָם לְמַעְלָה לְאוֹתָם פּוֹשְׁעֵי
יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבְרוּ עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה
וְלֹא חֲזְרוּ בְּתִשׁוּבָה, שְׂדוּחִים
אוֹתָם לְחוּץ עַד שִׁיקְבְּלוּ עֲנָשׁ,
וְהוֹלְכִים וְסוֹכְבִים כָּל הָעוֹלָם,
שְׁנֵאוֹמֵר (תהלים יב) סָבִיב רְשָׁעִים
יִתְהַלְכוּ. וְשֶׁם נְדוּנִים שְׁנֵים עֶשֶׂר
חֲדָשׁ. לְאַחַר כֵּן מְדוּרָם עִם אוֹתָם
שִׁקְבְּלוּ עֲנָשׁ בְּמוֹתָם, כָּל אֶחָד
וְאֶחָד כְּפִי הַמְּקוֹם הַרְאוּ לוֹ.

וְהַרְשָׁעִים שֶׁל הַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
וּמַזְלוֹת נְדוּנִים תְּמִיד בְּאֵשׁ

וּבְמַיִם וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים, שְׁנֵאוֹמֵר וְאֵשׁ לֹא תִכְבֶּה. מִשְׁפֵּט הַרְשָׁעִים בְּגֵיהֶנָם כְּמָה דְכָתִיב
הַמְטִיר עַל סְדוּם וְעַל עֲמֹרָה גְּפְרִית וְאֵשׁ וְגו' וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים, וְלֹא יִקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֵאוֹמֵר

נִגְרַשׁ וְגו'. אֶפְלוּ בִשְׁעַת דִּינּוֹ שֶׁל רִשָּׁע הוּא מַעֲזוֹ פְּנִיּוֹ
וְאֲזִי הוּא בְּרִשְׁעוֹתוֹ קָיָם, רָאָה מִה כְּתִיב טָרַם יִשְׁכְּבוּ
וְגו'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק כְּשֶׁם שִׁבְרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גַן
עֵדֶן בְּאֶרֶץ כִּף בְּרָא גֵיהֶנָם בְּאֶרֶץ. וּכְשֶׁם שִׁבְרָא גַן עֵדֶן
לְמַעְלָה כִּף בְּרָא גֵיהֶנָם לְמַעְלָה.

גַּן עֵדֶן בְּאֶרֶץ דְכָתִיב, (בראשית ב) וַיִּטַע יי אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן
וְגו'. גֵיהֶנָם בְּאֶרֶץ דְכָתִיב, (איוב י) אֶרֶץ עִיפְתָה כְּמוֹ
אוֹפֵל וְגו'. גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה דְכָתִיב, (שמואל א כה) וְהִיתָה
נֶפֶשׁ אֲדוֹנֵי צְרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וְכַתּוּב,
(קהלת יב) וְהַרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נָתַנָּה.

גֵיהֶנָם לְמַעְלָה דְכָתִיב וְאֵת נֶפֶשׁ אֵיבִיךָ יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כִּף
הַקְּלַע. גַּן עֵדֶן לְמַטָּה כְּדִקְדָּמְרֵן. גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה
לְנִשְׁמַתָּן שֶׁל צַדִּיקִים גְּמוּרִים לְהִיּוֹת נְזוּנִין מֵאוּר הַגְּדוּל
שֶׁל מַעְלָה. גֵיהֶנָם לְמַטָּה לְאוֹתָם הַרְשָׁעִים (יִשְׂרָאֵל) שֶׁלֹּא
קָבְלוּ בְרִית מִלָּה וְלֹא הֶאֱמִינוּ בְּהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְדָתוֹ
וְלֹא שִׁמְרוּ שְׁבֹת, וְאֵלּוֹ הֵם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת
שְׂנֵאוֹנִים בְּאֵשׁ, שְׁנֵאוֹמֵר (יחזקאל טו) מֵהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ
תֹּאכְלֵם וְגו'. וְכַתּוּב (ישעיה טו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ כַּפְּגָרֵי הָאֲנָשִׁים
וְגו'.

גֵיהֶנָם לְמַעְלָה לְאוֹתָם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבְרוּ עַל מִצְוֹת
הַתּוֹרָה וְלֹא חֲזְרוּ בְּתִשׁוּבָה שְׂדוּחִים אוֹתָם לְחוּץ
עַד שִׁיקְבְּלוּ עֲנָשׁ. וְהוֹלְכִים וְסוֹכְבִים כָּל הָעוֹלָם
שְׁנֵאוֹמֵר (תהלים יב) סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּ. וְשֶׁם נְדוּנִים
שְׁנֵים עֶשֶׂר חֲדָשׁ, לְאַחַר כֵּן מְדוּרָם עִם אוֹתָם שִׁקְבְּלוּ
עֲנָשׁ בְּמוֹתָם (דף קו ע"א) כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי הַמְּקוֹם
הַרְאוּ לוֹ.

וְהַרְשָׁעִים שֶׁל הַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת נְדוּנִים תְּמִיד
בְּאֵשׁ וּבְמַיִם וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים שְׁנֵאוֹמֵר
וְאֵשׁ לֹא תִכְבֶּה. מִשְׁפֵּט הַרְשָׁעִים בְּגֵיהֶנָם כְּמָה דְכָתִיב
וְיִי הַמְטִיר עַל סְדוּם וְעַל עֲמֹרָה גְּפְרִית וְאֵשׁ וְגו' וְשׁוּב

וּבְמַיִם וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים, שְׁנֵאוֹמֵר וְאֵשׁ לֹא תִכְבֶּה. מִשְׁפֵּט הַרְשָׁעִים בְּגֵיהֶנָם כְּמוֹ שְׁפָתוּב וְה'
הַמְטִיר עַל סְדוּם וְעַל עֲמֹרָה גְּפְרִית וְאֵשׁ וְגו', וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים, וְלֹא יִקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֵאוֹמֵר

אינם עולים ולא יקומו ליום הדין שנאמר (דברים כט) אשר הפך יי באפו ובחמתו, באפו בעולם הזה ובחמתו בעולם הבא.

(דברים כט) אשר הפך ה' באפו ובחמתו. באפו - בעולם הזה. ובחמתו - בעולם הבא.

אמר רבי יצחק, כמו זה יש גן עדן למעלה ויש גן עדן למטה. יש גיהנם למטה ויש גיהנם למעלה. אמר רבי יעקב, הרשעים שקלקלו ברית מילה שבהם וחללו שבת בפרהסיא ושכפרו בתורה ושכפרו במועדות וכתומה להם יורדים לגיהנם שלמטה ונדונים שם, ושוב אינם עולים.

אבר יקומו ליום הדין ויקומו לתחית המתים, ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו', ועליהם נאמר (ישעיה סו) והיו דראון לכל בשר. מהו דראון? די ראון, שהכל יאמרו די בראיתם. ועל הצדיקים שבישראל נאמר (שם ס) ועמף כלם צדיקים וגו'. (ע"ב)

מדרש הנעלם.

וה' המטיר על סדם ועל עמרה וגו'. רבי חייא פתח, (ישעיה יג) הנה יום ה' בא אכזרי וגו'. הנה יום ה' בא - זה בית דין שלמטה. בא - כמו שנאמר הבאה אלי עשו. משום שלא עושה דין עד שנכנס ונוטל רשות. כמו זה קץ כל בשר בא לפני.

דבר אחר הנה יום ה' בא - זהו המשחית שלמטה כשנוטל את הנשמה, משום כך אכזרי ועברה. לשום הארץ לשמה - זו סדם ועמרה. וחטאיה ישמיד ממנה - אלו יושבי הארץ. מה כתוב אחריו? כי כוכבי השמים וכסיליהם וגו'. שהרי מהשמים המטיר עליהם אש והעבירם מהעולם. אחר כך מה כתוב?

אוקיר אנוש מפז וגו'. זה אברהם שהקדוש ברוך הוא העלה אותו על כל בני העולם.

אמר רבי יצחק כהאי גוונא אית גן עדן למעלה ואית גן עדן למטה. אית גיהנם למטה ואית גיהנם למעלה. אמר רבי יעקב הרשעים שקלקלו ברית מילה ושכפרו בתורה ושכפרו בתחית המתים וכדומה להם יורדים לגיהנם שלמטה ונדונים שם ושוב אינם עולים.

אבל יקומו ליום הדין ויקומו לתחית המתים, ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ועליהם נאמר (ישעיה סו) והיו דראון לכל בשר. מה דראון, די ראון, שהכל יאמרו די בראיתם. ועל הצדיקים שבישראל נאמר (ישעיה ס) ועמף כלם צדיקים וגו'. (ע"ב מדרש הנעלם).

ויי המטיר על סדם ועל עמרה וגו'. רבי חייא פתח (ישעיה יג) הנה יום ה' בא אכזרי וגו'. הנה יום ה' בא, דא בי דינא לתתא. בא כמה דאתמר. הבאה אלי עשו. בגין דלא עבדי דינא עד דעאל ונטיל רשו, כגוונא דא קץ כל בשר בא לפני.

דבר אחר הנה יום ה' בא. דא הוא מחבלא לתתא כד נטיל נשמתא, בגיני כך אכזרי ועברה. לשום הארץ לשמה, דא סדום ועמרה. וחטאיה (דף קז ע"ב) ישמיד ממנה. אלין יתבי ארעא. מה כתיב בתריה פי כוכבי השמים וכסיליהם וגו'. דהא מן שמיא אמטר עליהון אשא, ואעבר לון מן עלמא. לבתר מה כתיב אוקיר אנוש מפז וגו'. דא אברהם דקדשא בריה הוא סליק ליה על כל בני עלמא.

אוקיר אנוש מפז וגו'. זה אברהם שהקדוש ברוך הוא העלה אותו על כל בני העולם.

רבי יהודה אוקים לון להני קראי ביומא דאתחבר בי מקדשא, דבההוא יומא אתחשכו עלאי ותתאי, ואתחשכן שמאי וכוכביא. רבי אלעזר מוקים להני קראי ביומא דיוקים קדשא בריך הוא לכנסת ישראל מעפרא, וההוא יומא יתידע לעילא ותתא, דכתיב, (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לני. וההוא יומא יומא דנוקמא איהו, דזמין קדשא בריך הוא לנקמא משאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות.

וכד קדשא בריך הוא יעביד נוקמין בשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, פדין אוקיר אנוש מפז דא מלפא משיחא דיסתלק ויתיקר על כל בני עלמא, וכל בני עלמא יפלחון ויסגדון קמיה דכתיב, (תהלים עב) לפניו יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו'. תא חזי, אף על גב דנבואה דא אתמר על בבל, בכולא אתמר. דהא חמינן בהאי פרשתא דכתיב פי ירחם יי את יעקב. וכתיב ולקחום עמים והביאום אל מקומם.

ווי המטיר על סדום. דא דרגא דבי דינא לתתא דנטיל רשו מעילא. רבי יצחק אמר דעבד דינא ברחמי. דכתיב מאת יי מן השמים. בגין לאשתפחא דינא ברחמי. ואי תימא מאי רחמי הכא דכתיב ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וגו'. ולבתר נפקו מניה תרין אומין שלמין, וזכה דנפיק מניה דוד ושלמה מלפא.

חמו מה כתיב ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר וגו'. תא חזי בשעתא דדינא שרי בעלמא, הא אתמר דלא ליבעי לבר נש לאשתפחא בשוקא, בגין דכיון דשריא דינא

רבי יהודה הקים את הפסוקים הללו ביום שנחרב בית המקדש, שבאותו היום חשכו עליונים ותחתונים וחשכו שמים וכוכבים. רבי אלעזר מביא את הפסוקים הללו ביום שיקים הקדוש ברוך הוא את כנסת ישראל מהעפר, ואותו יום נודע למעלה ולמטה, שכתוב (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לה. ואותו היום הוא יום נקמה, שעתיד הקדוש ברוך הוא לנקם משאר העמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות.

וכד קדשא בריך הוא יעביד נוקמין בשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, פדין אוקיר אנוש מפז דא מלפא משיחא דיסתלק ויתיקר על כל בני עלמא, וכל בני עלמא יפלחון ויסגדון קמיה דכתיב, (תהלים עב) לפניו יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו'. תא חזי, אף על גב דנבואה דא אתמר על בבל, בכולא אתמר. דהא חמינן בהאי פרשתא דכתיב פי ירחם יי את יעקב. וכתיב ולקחום עמים והביאום אל מקומם.

וי המטיר על סדום. דא דרגא דבי דינא לתתא דנטיל רשו מעילא. רבי יצחק אמר דעבד דינא ברחמי. דכתיב מאת יי מן השמים. בגין לאשתפחא דינא ברחמי. ואי תימא מאי רחמי הכא דכתיב ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וגו'. ולבתר נפקו מניה תרין אומין שלמין, וזכה דנפיק מניה דוד ושלמה מלפא.

חמו מה כתיב ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר וגו'. תא חזי בשעתא דדינא שרי בעלמא, הא אתמר דלא ליבעי לבר נש לאשתפחא בשוקא, בגין דכיון דשריא דינא

לא אשגח בין זכאה וחיבא, ולא בעי
 (לאסתכלא) לאשתפחא תמן. והא אתמר דבגין
 כף אסתים נח בתיבה ולא ישגח בעלמא
 בשעתא דדינא יתעביד. וכתוב (שמות יב) ואתם
 לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר עד
 דיתעביד דינא. ובגין כף ויאמר המלט על
 נפשך אל תביט אחריך וגו'.

רבי יצחק ורבי יהודה הוו אזלי בארחה.
 אמר רבי יהודה לרבי יצחק דינא
 דעביד קדשא בריך הוא במבול ודינא
 דסדום, תרווייהו דינין דגיהנם הוו בגין
 דחייבי גיהנם אתדנו במיא ובאשא.

אמר רבי יצחק סדום בדינא דגיהנם אתדן,
 דכתיב ווי המטיר על סדום ועל
 עמורה גפרית ואש מאת יי מן השמים. דא
 מסטרא דמיא ודא מסטרא דאשא. דא ודא
 הוא דינא דגיהנם, וחיבין דגיהנם בתרין
 דינין אלין אתדנו.

אמר ליה דינא דחייבי דגיהנם תריסר ירחי,
 וקדשא בריך הוא סליק לון מגיהנם,
 ותמן מתלבנין ויתבין לתרעא דגיהנם,
 וקמאן אנון חייבין דעאלין ודינין לון תמן,
 ואנון תבעי רחמי עלייהו. ולבתר קדשא
 בריך הוא חייס עלייהו ואעיל לון לדוכתא
 דאצטריך לון. מההוא יומא ולהלאה גופא
 אשתכח בעפרא ונשמתא ירתא (דף קח ע"א)
 אתרה פדחזי לה.

תא חזי דהא אתמר דאפילו אנון בני טופנא
 לא אתדנו אלא באשא ומיא. מיא קרירן
 נחתי מלעילא, ומיאי רתיחן סלקי מתתא
 כאשא. ואתדנו בתרי דינין, בגין דדינא
 דלעילא הכי הוה, בגין כף בסדום גפרית
 ואש.

להמצא בשוק, בגלל שמכין
 ששורה דין, לא מבחין בין זכאי
 לחיב, ולא צריך להמצא שם.
 והרי למדנו שבסבת זה נסגר נח
 בתבה ולא נמצא בעולם בשעה
 שהדין נעשה, וכתוב (שמות יב)
 ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו
 עד בקר, עד שיעשה הדין. ומפני
 כף, ויאמר המלט על נפשך אל
 תביט אחריך וגו'.

רבי יצחק ורבי יהודה היו
 הולכים בדרך. אמר רבי יהודה
 לרבי יצחק, הדין שעשה הקדוש
 ברוך הוא במבול והדין של
 סדום, שניהם דיני הגיהנם היו, פי
 רשעי הגיהנם נדונים באש
 ובמים.

אמר רבי יצחק, סדום נדונה בדין
 הגיהנם, שכתוב וה' המטיר על
 סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת
 ה' מן השמים. זה מצד של מים
 וזה מצד של אש. זה וזה הוא דין
 הגיהנם, ורשעי הגיהנם נדונים
 בשני הדינים הללו.

אמר לו, הדין של רשעי הגיהנם
 שנים עשר חדשים, והקדוש
 ברוך הוא מעלה אותם
 מהגיהנם, ושם מתלבנים
 ויושבים לשער הגיהנם, ורואים
 אותם רשעים שנכנסו ודנים
 אותם שם, והם מבקשים עליהם
 רחמים, ואחר כך הקדוש ברוך
 הוא חס עליהם ומכניס אותם
 במקום שצריך להם. מאותו יום
 והלאה הגוף שוכח בעפר
 והנשמה יורשת מקומה כראוי
 לה.

בא ראה, שהרי נאמר שאפילו
 אותם בני המבול לא נדונו אלא
 באש ומים. מים קרירים ירדו
 מלמעלה, ומים רותחים עלו
 מלמטה כאש. ונדונו בשני
 דינים, משום שדין של מעלה כף
 הוא, ולכן בסדום גפרית ואש.

אמר לו, האם יקומו ליום הדין?
אמר לו, הרי נתבאר, אבל אלו
של סדם ועמרה לא יקומו,
והכתוב מוכיח, שכתוב (דברים כט)
גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא
תזרע ולא תצמח וגו', אשר הפך
ה' באפו ובחמתו. אשר הפך ה'
- בעולם הזה. באפו - בעולם
הבא. ובחמתו - בזמן שעתיד
הקדוש ברוך הוא להחיות
מתים. אמר לו, בא ראה, כמו
שארצם אבדה לעולם ולעולמי
עולמים, גם כן הם אבדו לעולם
ולעולמי עולמים.

ובא ראה שדין הקדוש ברוך
הוא דין כנגד דין. הם לא השיבו
את נפש העני במאכל ומשקה -
גם כן הקדוש ברוך הוא לא
השיב נפשם לעולם הבא. ובא
ראה, הם נמנעו מצדקה
שנקראת חיים - אף הקדוש
ברוך הוא מנע מהם חיים בעולם
הזה ובעולם הבא. וכמו שהם
מנעו דרכים ושבילים מבני
העולם - כן גם הקדוש ברוך
הוא מנע מהם דרכים ושבילים
של רחמים לרחם עליהם בעולם
הזה ובעולם הבא.

רבי אבא אמר, כל בני העולם
יעמדו ויקומו לדין, ועליהם
כתוב (דניאל יב) ואלה לחרפות
לדראון עולם. והקדוש ברוך
הוא הוא בעל הרחמים, כיון
שדין אותם בעולם הזה וקבלו
דין, לא נדונו בכל הדינים.

אמר רבי חייא, כתוב וישלח את
לוט מתוך ההפכה וגו'. מהו
בהפך את הערים אשר ישב בהן
לוט? אלא בכל עשה דיורו לוט,
שכתוב ולוט ישב בערי הפכר
ויאהל עד סדם. (וכתוב אשר ישב בהן
לוט. אלא ודאי שבבלם עשה את דיורו) ולא
קבלו אותו, חוץ ממלך סדם
שקבל אותו בסדם משום
אברהם.

אמר ליה אי יקומו ליום דינא. אמר ליה
הא אתמר. אבל אלין דסדום ועמורה
לא יקומו, וקרא אוכח דכתיב, (דברים כט)
גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא
תצמיח וגו'. אשר הפך יי באפו ובחמתו.
אשר הפך יי, בעלמא דין. באפו, בעלמא
דאתי. ובחמתו, בזמנא דזמין קדשא בריך
הוא לאחייא מתייא. אמר ליה תא חזי, כמה
דארעא דלהון אתאביד לעלם ולעלמי
עלמיא, הכי נמי אתאבידו אנון לעלם
ולעלמי עלמיא.

ותא חזי, דינא דקודשא בריך הוא דינא
לקבל דינא. אנון לא הוה תיביין נפשא
דמספנא במיכלא ובמשפתיא, אוף הכי קדשא
בריך הוא לא אתיב לון נפשייהו לעלמא
דאתי. ותא חזי, אנון אתמנעו מצדקה דאקרי
חיים, אוף קדשא בריך הוא מנע מנייהו
חיים בעלמא דין ובעלמא דאתי. וכמה דאנון
מנעו ארחין ושבילין מבני עלמא, הכי נמי
קדשא בריך הוא מנע מנייהו אורחין
ושבילין דרחמי לרחמא עלייהו בעלמא דין
ובעלמא דאתי.

רבי אבא אמר פלהו בני עלמא יקומו,
ויקומו לדינא ועלייהו כתיב, (דניאל יב)
ואלה לחרפות לדראון עולם. וקדשא בריך
הוא מארי דרחמין איהו, כיון דדן להו בהאי
עלמא וקבילו דינא, לא אתדנו בכלהו דינין.
אמר רבי חייא כתיב וישלח את לוט מתוך
ההפכה וגו'. מהו בהפך את הערים
אשר ישב בהן לוט. אלא בכלהו עבד דיוריה
לוט, דכתיב ולוט ישב בערי הפכר ויאהל עד
סדום. (וכתיב אשר ישב בהן לוט. אלא ודאי בכלהו עבד דיוריה)
ולא קבילו ליה, בר דמלך סדום קביל ליה (דף

קח ע"א) בסדום בגינייה דאברהם:

ותבט אשתו מאחריו, מאחריה מיבעי ליה, לכתב מאחריה? אלא מאחר השכינה. רבי יוסי אמר, מאחריו של לוט, שהמשחית היה הולך אחריו. וכי אחריו הלך, הרי הוא שלח אותו? אלא כל מקום שהלך לוט, התעכב המשחית להשחית, וכל מקום שהלך כבר והשאיר לאחריו, היה הופך אותו המשחית.

ורבן אמר לו אל תבט אחריו, שהרי אני מחבל אחריו. ועל זה כתוב ותבט אשתו מאחריו, וראתה את המשחית, אז ותהי נציב מלח. שהרי כל זמן שהמשחית אינו רואה את פני האיש [פראה פניו לאיש], הוא אינו משחית אותו. כיון שאשתו החזירה פניה להסתפל אחריו, מיד ותהי נציב מלח.

רבי אלעזר ורבי יוסי היו עומדים יום אחד ועוסקים בפסוק הזה. אמר רבי אלעזר, כתוב (דברים ח) ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. לשם מה פעמים בה בה? אלא הרי נאמר שהקדוש ברוך הוא חלק את כל העמים והארצות לשלוחים ממנים, ובארץ ישראל לא שולט מלאך ולא ממנה אחר, אלא הוא לבדו, לכן הכניס את העם שלא שולט בהם אחר לארץ שלא שולט בה אחר.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא נותן מזון שם בתחלה, ואחר כך לכל העולם. כל שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות בעני, וארץ ישראל לא כך, אלא ארץ ישראל נזוגית בתחלה ואחר כך כל העולם.

ורבן ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם, אלא בעשר, בספוק של הכל תאכל בה ולא

ותבט אשתו מאחריו, מאחריה מיבעי ליה, אלא מבתר שכינתא. רבי יוסי אמר מבתריה דלוט, דמחבלא אזיל אבתריה, וכי אבתריה אזיל, והא הוא שדר ליה, אלא בכל אתר דהוה אזיל לוט אתעכב מחבלא לחבלא, וכל אתר דאזיל כבר ושביק לאחוריה הוה מהפך ליה מחבלא.

ובגין כך אמר ליה אל תבט אחריו דהא אנא אחבל בתרוך, ועל דא פתיב ותבט אשתו מאחריו וחתמת מחבלא. פדין ותהי נציב מלח. דהא בכל זמנא דמחבלא לא חמי אנפוי דבר נש (נ"א אחמי אנפי לבר נש) לא מחביל ליה. כיון דאתתיה אהדרת אנפקא לאסתפלא אבתריה מיד ותהי נציב מלח.

רבי אלעזר ורבי יוסי הוו קיימי יומא חד ועסקי בהאי קרא, אמר רבי אלעזר פתיב, (דברים ח) ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם, לא תחסר כל בה. האי בה בה תרי זמני אמאי. אלא הא אתמר דקודשא בריך הוא פליג כל עמין וארעאן לממנן שליחן, וארעא דישראל לא שליט בה מלאכא ולא ממנא אחרא אלא איהו בלחודוי, בגין כך אעיל לעמא דלא שליט בהו אחרא לארעא דלא שליט בה אחרא.

תא חזי, קדשא בריך הוא יהיב מזונא תמן בקדמיתא ולבתר לכל עלמא. כל שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות במסכנות, וארעא דישראל לאו הכי, אלא ארץ ישראל אתון בקדמיתא ולבתר כל עלמא.

ובגין כך ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם. אלא בעתירו בספוקא דכלא תאכל בה ולא באתר אחרא. בה בקדישו

במקום אחר. בה בקדשת הארץ, בה שורה האמונה העליונה, בה שורה הברכה שלמעלה, ולא במקום אחר.

בא ראה, כתוב כגון ה' בארץ מצרים. עד כאן לא נודע גן ה' אם הוא ארץ מצרים ואם הוא ארץ סדם ואם הוא גן ה' שנקרא גן עדן. אלא כגון ה' שיש בו ספוק ועדיון של הפל, כף גם היתה סדם וכף גם מצרים. מה גן ה' לא צריך אדם להשקותו, אף מצרים לא צריך אחר להשקותה, משום שהנילוס עולה ומשקה את כל ארץ מצרים.

בא ראה מה כתוב, (זכריה יד) והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלים וגו'. זהו ענש שלהם שנמנע מהם מטר. מה כתוב ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'? ראה שלא כתוב ולא עליהם יהיה הגשם, כי לא יורד מטר במצרים ולא צריכים אותו. אלא ענשם מהו? (שפתותי) וזאת תהיה המגפה אשר יגף ה' את כל הגוים וגו'. משום שמצרים לא צריכים מטר. אף סדם מה כתוב בה? כי כלה משקה. כל עדוני העולם היו בה, ועל זה לא רצו שבני אדם אחרים יתעדנו בה.

רבי חייא אמר, הם היו רשעים מעצמם וממונם, שכל בן אדם שהוא צר עין לעני, ראוי הוא שלא יעמד בעולם, ולא עוד, אלא שאין לו חיים לעולם הבא. וכל מי שהוא ותן לעני, ראוי הוא שיתקיים בעולם ויתקיים העולם בשבילו, ויש לו חיים וארץ של חיים לעולם הבא.

סתרי תורה

תוספתא. קשרים רמים, שרים המפזרים (נ"א המבררים. ונ"א המנפצים), חכמים בשכל, יסתכלו לדעת,

דארעא, בה שריא מהימנותא עלאה. בה שריא ברכתא דלעילא, ולא באתר אחרא.

תא חזי כתיב כגון יי בארץ מצרים. עד הכא לא אתידע גן יי אי הוא ארץ מצרים, ואי איהו ארץ סדום, (דף קט ע"א) ואי איהו גן יי דאקרי גן עדן. אלא כגון יי דאית ביה ספוקא ועדונא דכלא, הכי נמי הוה סדום והכי נמי מצרים. מה גן יי לא אצטריך בר נש לאשקאה ליה, אוף מצרים לא אצטריך אחרא לאשקאה ליה, בגין דנילוס איהו אסיק ואשקי לכל ארעא דמצרים.

תא חזי, מה כתוב, (זכריה יד) והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלים וגו'. דא הוא עונשא דלהון דאתמנע מנהון מטרא, מה פתיב ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'. חמי דלא כתיב ולא עליהם יהיה הגשם, בגין דלא נחית מטרא למצרים ולא אצטרכין ליה, אלא עונשא דלהון מה הוא דכתיב, (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה אשר יגוף יי את כל הגוים וגו'. בגין דמצרים לא צריכין למטרא. אוף סדום מה כתיב ביה פי כלה משקה, כל עדונין דעלמא הוו בה, ועל דא לא בעאן דבני נשא אחרנין יתעדנון בה.

רבי חייא אמר אנון הוה חייבין מגרמייהו ומממוניהון, דכל בר נש דאיהו צר עינא לגבי מספנא, יאות הוא דלא יתקיים בעלמא. ולא עוד אלא דלית ליה חיים לעלמא דאתי. וכל מאן דאיהו ותתן לגבי מספנא יאות הוא דיתקיים בעלמא, ויתקיים עלמא בגיניה, ואית ליה חיים ואורפא דחיי לעלמא דאתי:

סתרי תורה

תוספתא קטורי רמאי, הורמגי דבדורי. (נ"א דבורי ונ"א

בשעה שהראש הלכן תקן פסא על גבי העמודים על אבנים של מרגליות טובות. בין אותם האבנים יש מרגלית אחת במראה יפה ובתאר פסוי הפלי [של העשן] שלוהט בשבעים גונים. אותם שבעים גונים לוחטים לכל צד.

אלה השבעים נפרדים מתוך שלשה גונים. אלה רוחות ברוחות שנוצצות לארבעת צדדי העולם. כאן יש רוח חזקה של צד שמאל שנאחו בשמים. אותם שבעים גונים הדין יושב והספרים נפתחים. מכאן יוצאים חצים וחרבות ורמחים ואש של המגדל. ונאחזת אש חזקה שיוצאת מהשמים בו. וכשנאחזת האש העליונה באלו שלמטה, אין מי שיכול לשבר את הרגז והדין.

עינים לוחטות כמו שלהבות של אש יורד בהם לעולם. אוי למי שפוגש אותו, חגור מתנים [חרבות] הוא, וחרב שנונה בידו. לא מרחם על טוב ולא על רע. שהרי [הפסק] הפתק, שהם שבעים ברשות שנאחו אותו צד של השמים, יורד ביד שמאל בכמה דינים. מתהפך בכמה גונים, הופך בכל יום. הוא נקרא כרם זלת שמתקן לבני אדם. כל הגונים של פלי הוצעם של הקדוש ברוך הוא נראים בו. והם יושבים ברום העולם, ובני אדם בסכלותם לא משגיחים בהם. גפרית ואש - התוף של מים ואש שנתכים מהשמים נאחו זה בזה וירדו על סדם. אוי לרשעים שאינם משגיחים על פבוד רבונם.

א: עשרה שמות חקוקים ברצון המלך. ב: עשרה הם ועולים לחשבון גדול. ג: שבעים גונים לוחטים לכל צד. יוצאים מתוף שמות שחקוקים סוד של שבעים שמות מלאכים שהם בסוד השמים.

דבוריני) חפמיזן בסכלתנו, יסתכלון למגדע, בשעתא דרישא תורא אתקין פרסייא על גבי סמכין דאבנין דמרגליטן טבן. בין אנון אבנין אית חד מרגליטא שפירא בחיזו יאה בריוא קומטרא דקנטרא (נ"א דקורא) דמלהטא בע' גונוין, אנון ע' גונוין מלהטן לכל סטר.

אלין שבעין מתפרשאן מגו תלת גונוין. אלין זיקין בזיקין דנציצין לארבעה סטרי עלמא, הקא איתא זיקא תקיפא דסטר שמאלא דאתאחיד בשמיא. אנון גונוין שבעין (דניאל ז) דינא יתיב וספרין פתיחו. מהקא נפקי גירין וסייפין ורומחין ואשא דקוסטרא. ואתאחיד אשא תקיפא דנפקא משמים ביה, וכד אתאחד אשא עלאה באלין דלתתא, לית מאן דיכיל לאתבר רוגזא ודינא.

עינין להטין פטיסין דנורא, נחית בהו לעלמא. ווי מאן דאערע ביה, חגיר חרצין (ס"א חרבו), איהו חרפא שונא בידיה, לא חייס על טב ועל ביש. דהא (ס"א פסקא) פתקא דאנון שבעין ברשו דאתאחיד ההוא סטרא דשמיא נחית בידא שמאלא בכמה דינין, אתהפך בכמה גונוין, הפוך בכל יומא, איהו אקרי כרם זלת דמתקנא לגבי בני אדם. כל גונוין דכלי זעמו דקודשא בריך הוא ביה אתחזיין. ואנון יתבין ברומי דעלמא, ובני נשא בסכלותא דלהון לא משגיחי בהון. גפרית ואש התוכא דמיא ואשא דמתהבכי מן שמיא אתאחדו דא בדא ונחת על סדם. ווי לחייביא דלא משגיחין על יקרא דמאריהון:

א עשרה שמהן גליפן בהורמנותא דמלפא. (פירוש השם כמלואו עשר אותיות יו"ד ה"א ו"ו ה"א). ב עשר אנון וסקלין לחושבן סגין. (פי' יוד עולה כ', יוד הא עולה כ', יוד (ג'ל' הה וו) הא ווי עולה מ"ב, י' יד' יד' יהוה' עולה ע"ב). ג שבעין (הם ע"ב ונקראים ד' מחנות שכינה והם למטה ממלכות). גונון מלהטי לכל סטר. נפקי מגו שמהן דאגליף רזא דע' שמהן דמלאכייא. דאנון ברזא דשמיא.

וְאֵנּוֹן מִיכָאֵל גְּבִרְיָאֵל רַפְאֵל נוּרְיָאֵל. קמ"ץ "קדומיאל
 "מלכיאל "צדקיאל. פת"ח "פדאל "תומיאל
 "חשדיאל. צר"י "צדקיאל "רזיאל "סגו"ל
 "סטוטריה "גזריאל "ותריאל (נ"א ורדיא"ל) "למואל. חר"ק
 "חזקיאל "רהטיאל "קדשיאל. שב"א "שמעאל "ברכיאל
 (נ"א שכניאל ונ"א ברקיא"ל) "אהיאל. חל"ם חניא"ל "להדיאל
 "מחניאל. (נ"א ח"ניאל ל"עדיאל מ"לביאל). "עניאל ענאל
 אהניאל רחמיאל עזריאל (נ"א ש"בנאל ר"ומיאל ק"דומיאל. שר"ק.
 חכמיאל רמיאל קרשיאל. חר"ק) סנניה ודרגזיה רסיסיאל דומיאל
 "חוניאל "זכריאל "ואריאל "ה"ינאל ד"נדאל ג"דיאל
 ב"דאל א"נפיאל ועדי"אל, אדנ"י על פְּלָהוּ. ד (פירוש כשע"ב
 מלאכים מתחברין במלכות אז נקרא מלכות הוא ובית דינו בלשון וז').

השלמה מההשמטות (סימן מ"ט)

"אהניאל "ברקיאל "גדיאל "דומיאל "הדריאל "ודרגזיה
 "זהריאל "חניאל "טהריאל "יעזריאל "כרעיאל "למדיאל
 "מלכיאל "נהריאל "סניה "ענאל "פתחאל "צוריאל
 "קנאל "רמיאל "שעריאל "תבכיאל :

סדר תשר"ק

"תפוריא "שכניאל "רנאל "קמריה "צוריה "פסיסיה
 "עיריאל "סמכיאל "נריאל "מדוניה "לסניה
 "כמסריה "יריאל "טסמסיה "חניאל "זכראל "ודריאל
 "הניאל "דנבאל "גדיאל "בדאל "אדירירון אדני על כולהו
 וכו' : (עד כאן מההשמטות)

פַּד מְתַחְבְּרִין פְּלָהוּ כְּחֻדָּא בְּרֻזָּא חֻדָּא בְּחִילָא עֲלָאָה, פְּדִין
 אֶקְרִי ויהוה פְּלָא בְּכָלְלָא חֻדָּא. מֵאֵת יְיָ מִן הַשְּׁמַיִם,
 שְׁמָא קְדִישָׁא דְאַתְגַּלְפָּה בְּעֵי שְׁמָהֶן אֶחְרַנִּין רֻזָּא דְשְׁמַיִם.
 וְאַלִּין אֲנוּן שְׁבָעִין דְשְׁלֹטִין עַל אֲלִין ע' דִּינִין רֻזָּא דִּיהו"ה,
 וְאַלִּין שְׁבָעִין שְׁמָהֶן בְּקְדוּשָׁה יהו"ה שְׁמַיִם. ה (פירוש שם של
 ע"ב גשרים היוצא מפסוק ויסע ויבא ויט אלו הם נקראים שמים, ואותם ע"ב
 מלאכים של מטה במלכו"ת מקבלים מע"ב של מעלה, ונוטלין מהן).

השלמה מההשמטות (סימן מ"ט)
 "אהניאל "ברקיאל "גדיאל
 "דומיאל "הדריאל "ודרגזיה
 "זהריאל "חניאל "טהריאל
 "יעזריאל "כרעיאל "למדיאל
 "מלכיאל "נהריאל "סניה "ענאל
 "פתחאל "צוריאל "קנאל
 "רמיאל "שעריאל "תבכיאל :
 סדר תשר"ק
 "תפוריא "שכניאל "רנאל
 "קמריה "צוריה "פסיסיה
 "עיריאל "סמכיאל "נריאל
 "מדוניה "לסניה "כמסריה
 "יריאל "טסמסיה "חניאל
 "זכראל "ודריאל "הניאל
 "דנבאל "גדיאל "בדאל
 "אדירירון אדני על כולהו וכו' :

(עד כאן מההשמטות)

בְּשִׁבְעִים מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד בְּסוּד אֶחָד בְּכַח עֲלִיוֹן אֲזוּ נִקְרָא ויהוה, הַכֹּל בְּכָלְלָא אֶחָד. מֵאֵת ה' מִן
 הַשְּׁמַיִם - שֵׁם קְדוֹשׁ שֶׁנֶּחְתַּק בְּשִׁבְעִים שְׁמוֹת אֲחֵרִים, סוּד שֵׁל שְׁמַיִם. וְאַלְהָהּ הֵם שְׁבָעִים שְׁשׁוּלְטִים
 עַל אֵלּוּ שְׁבָעִים דִּינִים, סוּד שֵׁל יהו"ה, וְשְׁבָעִים הַשְּׁמוֹת הֵלְלוּ בְּקְדוּשָׁה, יהו"ה שְׁמַיִם. ה (פירוש, שם
 של ע"ב גשרים היוצא מפסוק ויסע ויבא ויט, אלו הם נקראים שמים, ואותם ע"ב מלאכים של מטה במלכו"ת מקבלים מע"ב של מעלה ונוטלין מהם.)

אֵלֶיךָ נִטְלִין מֵאֵלֶיךָ ויהוה. ו (פירוש מלכות מתפארת). נטיל מאת יהוה דא מן דא. ז (פירוש סוד של אותן ע"ב שמות הוא שם יהוה, והוא הרוכב עליהן כנשמה לגוף). ואלין תלין מאלין, תפאין בעלאין, וכלא קשורא חדא. ובהאי קדשא ברין הוא אשתמודע ביקריה. ח (פירוש ע"ב מלאכים של מטה מתחברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים). שמים דאנון ע' רזא יהוה, דא איהו ברזא דשבעין ותרין שמהן ואלין אנון דנפקי מן ויסע ויבא ויט.

וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע. חלק ראשון ברין שם פבוד מלכותו לעולם ועד יז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו. חלק שני ברין שם פבוד מלכותו לעולם ועד נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד. חלק שלישי ברין שם פבוד מלכותו לעולם ועד אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מיי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה. חלק רביעי ברין שם פבוד מלכותו לעולם ועד וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א ני"ת מב"ה פו"י נמ"מ יי"ל הר"ח מצ"ר. חלק חמישי ברין שם פבוד מלכותו לעולם ועד ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם, חלק ששי ברין שם פבוד מלכותו לעולם ועד.

ואלין אנון שבעין שמהן דשלטין על שבעין דרגין תפאין רזא ויהוה. אלין שבעין שמהן יהוה רזא דאקרי שמים. שבעא רקיעין אנון דסלקין לשבעין שמהן שמה קדישא, ודא איהו ויהוה המטיר. מאת יהוה מן השמים. סתרא דסתרין לתכימין אתמסר. שמה (דף קט ע"א) דא דאקרי שמים מגייה אתברי סתרא דאקרי אדם. חשבון שויפי גופא דאנון חושבון מאתן וארבעין ותמנאי שויפיין. חשבון אתוהי מאתן ושית סרי, שמה דא דאיהו רזא וסתרא

שבעים שמות יהו"ה, סוד שנקרא שמים. שבעה רקיעים הם שעולים לשבעים שמות שם קדוש. וזהו ויהוה המטיר. מאת יהוה מן השמים.

סתר הסתרים לחכמים נמסר. שם זה שנקרא שמים, ממנו נברא סתר שנקרא אדם. חשבון איברי הגוף שהם חשבון מאתים ארבעים ושמונה איברים. חשבון אותיותיו מאתים ושש עשרה. שם

אלו נוטלים (נוסעים) מאלה, ויהו"ה ו (פירוש, מלכות מתפארת) נוטל מאת יהוה זה מזה. ז (פירוש, סוד של אותן ע"ב שמות הוא שם יהוה, והוא הרוכב עליהן כנשמה לגוף). ואלו תלויים באלו, תחתונים בעליונים, והכל קשר אחד. וכזה נודע הקדוש ברין הוא בכבודו. ח (פירוש, ע"ב מלאכים של מטה מתחברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים). שמים שהם שבעים סוד יהוה, זהו בסוד שבעים ושנים שמות, ואלו הם שיוצאים מן ויסע ויבא ויט.

וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע. חלק ראשון ברין שם פבוד מלכותו לעולם ועד. יז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו. חלק שני ברין שם פבוד מלכותו לעולם ועד. נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד. חלק שלישי ברין שם פבוד מלכותו לעולם ועד. אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מיי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה. חלק רביעי ברין שם פבוד מלכותו לעולם ועד. וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א ני"ת מב"ה פו"י נמ"מ יי"ל הר"ח מצ"ר. חלק חמישי ברין שם פבוד מלכותו לעולם ועד. ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם. חלק ששי ברין שם פבוד מלכותו לעולם ועד.

ואלו הם שבעים שמות ששולטים על שבעים דרגות תחתונות סוד ויהו"ה. אלו

שבעים שמות יהו"ה, סוד שנקרא שמים. שבעה רקיעים הם שעולים לשבעים שמות שם קדוש.

וזהו ויהוה המטיר. מאת יהוה מן השמים.

סתר הסתרים לחכמים נמסר. שם זה שנקרא שמים, ממנו נברא סתר שנקרא אדם. חשבון איברי הגוף שהם חשבון מאתים ארבעים ושמונה איברים. חשבון אותיותיו מאתים ושש עשרה. שם

זֶה שֶׁהוּא סוּד וְסֹתֵר כָּלֵל שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה בְּכֹ"ב אוֹתוֹת וְעֵשֶׂר אֲמִירוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי שֵׁם זֶה מֵאֲתִים וְשֵׁשׁ עֲשָׂרֵה אוֹתוֹת וְשִׁלְשִׁים וְשָׁנַיִם שְׁבִילִים שְׁפֹלוּלִים בָּהּ. הָרִי מֵאֲתִים אֲרַבְעִים וְשִׁמּוֹנָה אֵיבָרֵי הַגּוֹף.

סוּד שֶׁנִּקְרָא אָדָם הַשּׁוֹלֵט עַל הַכֶּסֶף, סוּד שֶׁל שְׁבָעִים שְׁלֹמֹה, וְסֹתֵר זֶה שְׁכָתוּב (יחזקאל א) וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מְלֻמְעָלָה, וְזֶה הוּא סֹתֵר שְׁכָתוּב וְה' הַמְטִיר עַל סָדָם וְגו' מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם. וְהַכֵּל אֶחָד וְדָבָר אֶחָד, וְסֹתֵר אֶחָד לְחֻכְמֵי הַלֵּב נִמְסָר. אֲשֶׁרִי [הוּא] חֻלְקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

סָדָם נִחְתָּם גְּזוּר דִּין שְׁלֵהֶם עַל שִׁמְנָעוּ צְדָקָה מֵהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (שם יז) וַיֵּד עֲנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הִחְזִיקָה, וְלִכֵּן הִדִּין לֹא הָיָה אֲלֵא מִן הַשָּׁמַיִם. צְדָקָה וְשָׁמַיִם הַכֵּל אֶחָד, וְכָתוּב (תהלים קח) כִּי גְדוֹל מְעַל שָׁמַיִם חֲסֵדְךָ, מִשּׁוּם שֶׁצְדָקָה תְלוּיָהּ בְּשִׁמּוֹ [בְּשָׁמַיִם], דִּין הוּא מְשָׁמִים, שְׁכָתוּב מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם.

הַדִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִמְקוֹם זֶה, שְׁכָתוּב (איכה ד) וַיִּגְדֵּל עוֹן בֵּית עַמִּי מִחֲטָאֵת סָדָם. וַיְרוּשְׁלַיִם נִקְרָאת אַחֲוֹת לְסָדָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (יחזקאל יט) הִנֵּה זֶה הָיָה עוֹן סָדָם אַחֲוֹתֶיךָ, וְדִינָם הִנֵּה מִן הַשָּׁמַיִם דִּין אֶחָד כְּסָדָם עַל שִׁמְנָעוּ צְדָקָה מֵהֶם, כְּרֵט לְזֶה שֶׁזָּה הַתְּהַפֵּף וְזֶה נִחְרַב. לְזוֹ יֵשׁ תְּקוּמָה, וְלְזוֹ אֵין תְּקוּמָה. ע"כ סתרי תורה.

וַיַּעַר לוֹט מִצּוֹעֵר וַיֵּשֶׁב בְּהָר הוּא וּשְׁתֵּי בְנֹתָיו עִמּוֹ וְגו'. מֵהַ הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁרָאָה שֶׁהָיָה קָרוֹב לְסָדָם וְעָלָה מִשָּׁם. רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח, (איוב לו) וְהוּא מְסֻבּוֹת מִתְּהַפֵּף בְּתַחְבוּלָתוֹ לְפַעְלָם וְגו'. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסֻבּוֹת בְּעוֹלָם וּמְבִיא גִחְלֵי אֵשׁ צָחִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂיו, וְאַחַר כֵּן הוֹפֵךְ אוֹתָם וְעוֹשֶׂה אוֹתָם בְּגוֹן אַחֵר.

כָּלֵלָא דְכָל אוֹרֵייתָא בְּכ"ב אַתּוּן וְעֵשֶׂר אֲמִירוֹן, בְּגִין דְּהָא שְׁמָא דָא מֵאֲתָן וְשִׁית סָרִי אַתּוּן וְתַלְתִּין וְתִרְיָן שְׁבִילִין דְּאֲתַכְּלִילֵן בֵּיהּ, הָא מֵאֲתָן וְאַרְבַּעִין וְתַמְנֵיָא שְׁיִיפִין דְּגוּפָא.

וְזָא דְאַקְרִי אָדָם דְּשִׁלֵּט עַל פְּרַסְיָא. וְזָא דְשִׁבְעִין דְּלִתְתָא, וְסֹתֵרָא דָא דְכְּתִיב (יחזקאל א) וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מְלֻמְעָלָה, וְזָא הוּא סֹתֵרָא דְכְּתִיב וַיִּי הַמְטִיר עַל סָדָם וְגו' מֵאֵת יי מִן הַשָּׁמַיִם. וְכָלֵל חַד וּמְלָה חַדָא, וְסֹתֵרָא חַדָא לְחֻכְמֵי לְבָא אֲתַמְסֵר, וְכָאָה (ר"א ל"ג איהו) חוֹלְקֵהוֹן בְּעֻלְמָא דִּין וּבְעֻלְמָא דְאַתִּי.

סָדָם גְּזוּר דִּינָא דְלַהוֹן עַל דְּמִנְעוּ צְדָקָה מִנִּיהוּ, כְּמָא דְאַתָּ אָמַר, (יחזקאל יז) וַיֵּד עֲנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הִחְזִיקָה. וּבְגִין כֵּן דִּינָא לֹא הָיָה אֲלֵא מִן שָׁמַיִם. צְדָקָה וְשָׁמַיִם כָּלֵל חַד וְכְתִיב, (תהלים קח) כִּי גְדוֹל מְעַל שָׁמַיִם חֲסֵדְךָ, וּבְגִין דְּתַלְיָא צְדָקָה בְּשָׁמַיָה (נ"א בְּשָׁמַיִם) דִּינָא הוּא מְשָׁמִים דְכְּתִיב מֵאֵת יי מִן הַשָּׁמַיִם.

דִּינָא דְיִשְׂרָאֵל מֵהָאֵי אַתֵּר דְכְּתִיב, (איכה ד) וַיִּגְדֵּל עוֹן בֵּית עַמִּי מִחֲטָאֵת סָדָם. וְאַקְרִי יְרוּשְׁלַם אַחֲוֹת לְסָדָם כְּמָא דְאַתָּ אָמַר, (יחזקאל יז) הִנֵּה זֶה הָיָה עוֹן סָדָם אַחֲוֹתֶיךָ, וְדִינְהוֹן הָרָה מִן שְׁמַיָא דִּינָא חַדָא כְּסָדָם עַל דְּמִנְעוּ צְדָקָה מִנִּיהוּ. בַּר דְּדָא אַתְהַפֵּף וְדָא אַתְחַרַב, דָא אֵית לָהּ תְּקוּמָה, וְדָא לֵית לָהּ תְּקוּמָה, (ע"כ סתרי תורה).

וַיַּעַר לוֹט מִצּוֹעֵר וַיֵּשֶׁב בְּהָר הוּא וּשְׁתֵּי בְנֹתָיו עִמּוֹ וְגו'. מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּחֻמָא דְהָרָה קָרִיב לְסָדָם וְאַסְתַּלַּק מִתַּמָּן. רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח (איוב לו) וְהוּא מְסֻבּוֹת מִתְּהַפֵּף בְּתַחְבוּלָתוֹ לְפַעְלָם וְגו'. קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא מְסֻבּוֹת סְבוּבִין דְּעֻלְמָא וְאַיִתִּי קוּמְרִין טְהוּרִין לְמַעַבְדַּ עוֹבְדוֹי, וְלִבְתֵּר מִתְּהַפֵּף לֹון וְעַבִּיד לֹון כְּגוֹוְנָא אַחֲרָא.

יִצְחָק פֶּתַח, (איוב לו) וְהוּא מְסֻבּוֹת מִתְּהַפֵּף בְּתַחְבוּלָתוֹ לְפַעְלָם וְגו'. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסֻבּוֹת בְּעוֹלָם וּמְבִיא גִחְלֵי אֵשׁ צָחִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂיו, וְאַחַר כֵּן הוֹפֵךְ אוֹתָם וְעוֹשֶׂה אוֹתָם בְּגוֹן אַחֵר.

ובמה? בתחבולתו. עושה תחבולות ומסבב סבוכים כדי להפך אותם, ולא כמו אותם הראשונים. לפעלם - משום פעלם של בני אנוש. כמו שהם עושים מעשים, כך הוא מהפך אותם. כל אשר יצום על פני תבל ארצה - משום מעשי בני אדם הוא מהפך אותם מסבות בכל מה שהוא מצוה אותם על פני תבל וגו'.

רבי אלעזר אמר, והוא מסבות מתהפך - הקדוש ברוך הוא מסבב סבוכים ומביא מעשים בעולם להתקיים, ואחר שחושבים בני אדם שיתקיימו אותם מעשים, הקדוש ברוך הוא הופך אותם את אותם מעשים מכמו שהיו בהתחלה. בתחבולתו, בתחבולתו כתוב, כמו האמן הזה שעושה כלי חרס, בעוד שאותו הגלגל מסתובב לפניו, חושב לעשות כגון זה - עושה, חושב לעשות כגון אחר - עושה. מהפך כלי זה לכלי אחר משום שאותו הגלגל סובב לפניו. כך הקדוש ברוך הוא מהפך את מעשיו שהוא עושה.

בתחבולתו חסר יו"ד, ומהו? זה בית דין למטה שהוא גלגל הסובב לפניו, ועל זה הוא מהפך פלים מפלי זה לכלי אחר, וכל זה כפי פעלם של בני אדם. אם בני אדם מטיבים מעשיהם - אותו הגלגל הסובב מסובב אותם מינה, ואז נעשים מעשים בעולם להטיב להם כראוי, והגלגל סובב תמיד ולא שוקט באותו צד הימין, והעולם מתגלגל בו. באו בני אדם להרע - תחבולתו שסוככת תמיד והיתה עומדת בסבוב של ומהפך מסבות וכלים שהיו

ובמה, בתחבולתו, עביד תחבולין ומסבב סבוכין לאפקא לון ולאו פאנון קדמאי. (דף קט ע"ב) לפעלם, בגין פעלם דבני נשא, כמה דאנון עבדין עובדין הכי מהפך לון. כל אשר יצום על פני תבל ארצה. בגין דעובדין דבני נשא מהפך לאנון מסבות בכל מה דאיהו פקיד לון על פני תבל וגו'.

רבי אלעזר אמר והוא מסבות מתהפך. הקדוש ברוך הוא מסבב סבוכין ואייתי עובדין בעלמא לאתקיימא, ולבתר דחשיבו בני נשא דיתקיימון אנון עובדין, קדשא בריך הוא מהפך לון לאנון עובדין מפמה דהווי בקדמיתא. בתחבולתו. פתיב פהאי אומנא דעביד מאנין דחרסא. בעוד דהיא טיקלא אסתרת קמיה. חשיב למעבד כגוונא דא עביד. חשיב למעבד כגוונא אחרא עביד. מהפך מאנא דא למאנא דא, בגין דהווי טיקלא אסתרת קמיה. כך קדשא בריך הוא מהפך עובדי דאיהו עביד. בתחבולתו חסר יו"ד, ומאן איהו, דא בי דינא לתתא דאיהו טקלא דאסתרת קמיה, ועל דא מהפך מאנין ממאנא דא למאנא אחרא. וכל דא כפי פעלם דבני נשא, אי מטיבין בני נשא עובדיהון, ההוא טקלא דסחרא אסתרת לון לימינא, וכדין אתעבידו עובדין בעלמא לאוטבא לון פדקא יאות. וטיקלא אסתרת תדיר ולא שכיף בהווי סטרא דימינא ועלמא מתגלגלא ביה. אתו בני נשא לאבאשא, (דף קי ע"א) תחבולתו דאסחר תדיר והוה קיימא באסחרותא דימינא, קדשא בריך הוא אסחר ליה בסטרא דשמאלא

הימין, הקדוש ברוך הוא מסבב אותה לצד שמאל

צד שמאל.
וְאִזּוּ הַגִּלְגָּל סוֹכֵב וְנֹעֲשִׂים מַעֲשִׂים
בְּעוֹלָם לְהִרְע לְבַנֵּי אָדָם. וְהַגִּלְגָּל
סוֹכֵב לְאוֹתוֹ צֶדֶד עַד שְׁבַנֵּי אָדָם
שׁוֹבִים לְהִיטִיב מַעֲשִׂיהֶם, וְהַגִּלְגָּל
עוֹמֵד בְּמַעֲשֵׂי בְנֵי הָאָדָם. וְעַל כֵּן
בְּתַחֲבוּלָתוֹ לְפַעֲלָם, וְלֹא עוֹמֵד
תָּמִיד.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא גורם
סבובים ומעשים בעולם כדי
לעשות הכל כראוי, והכל יוצא
מהעקר והשרש שלמעלה. קרב
את אברהם אליו - יצא ממנו
ישמעאל, כשלא היה אברהם
מהול כשיצא ממנו, משום שהוא
למטה ולא נשלם באות ברית
קדש.

אחר כך הקדוש ברוך הוא סבב
סבובים בתחבולותיו ונמול
אברהם, ונכנס בכרית ונשלם
בשמו ונקרא אברהם, וה' עליונה
עטרה אותו בסוד של מים מרוח.
כיון שהסוד [של הא'] נשלם והוא
נמול, יצא ממנו יצחק והיה זרע
קדש, ונקשר למעלה בסוד של
אש ממים, ועל זה כתוב (ירמיה ב)
וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק כֹּלֵה זֶרַע
אֱמֶת, וְלֹא נִקְשַׁר בְּאוֹתוֹ הַצֶּדֶק
הָאֲחֵר.

בא ראה, מלוט יצאו ממנו
ומבנותיו שתי אמות נפרדות
ונקשרו באותו צד שראוי להם,
ועל זה הקדוש ברוך הוא מסובב
סבובים ומגלגל גלגולים בעולם
שהכל יעשה כראוי ויתקשר הכל
במקומו.

בא ראה, נאה היה ללוט שהקדוש
ברוך הוא יוציא ממנו (ומבנותיו)
ומאשתו שתי האמות הללו, אלא
בשכיל להתקשר במקומם הראוי
להם, ונעשו מתוך יין, ואותו היין
הזדמן להם במערה באותו לילה,

אומין אליו, אלא בגין לאתקשרא באתריהו דאתחזי להו. ואתעבידו

במתחפה מסבות ומאני לאתהווי בקדמיתא
לההוא סטר שמאלא.

וכדין טקלא אסחרא ואתעבידו עובדין
בעלמא לאבאשא לון לבני נשא.
וטקלא אסחר לההוא סטרא עד דבני נשא
תיבין לאוטבא עובדיהון. וטקלא קיימא
בעובדין דבני נשא. ועל דא בתחבולתו
לפעלם, ולא קיימא תדיר.

תא חזי, קדשא בריך הוא גרם סבובין
ועובדין בעלמא בגין למעבד פלא
בדקא יאות. וכלא נפקא מעקרא ושרשא
דלעילא. אקריב אברהם לגביה, נפק מגיה
ישמעאל דלא הוה אברהם גזיר פד נפק
מגיה, בגין דאיהו לתתא ולא אשתלים באת
קיימא קדישא.

דבתר קדשא בריך הוא סבב סבובין
בתחבולותיו ואתגזר אברהם ועאל
בכרית ואשתלים בשמיה ואקרי אברהם,
וה' עלאה אעטרת ליה ברזא דמים מרוח.
כיון דרזא (דברי הימים א) אשתלים ואתגזר, נפק
מגיה יצחק והוה זרעא קדישא ואתקשר
לעילא ברזא דאש ממים, ועל דא כתיב,
וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק כֹּלֵה זֶרַע אֱמֶת.
וְלֹא אֲתִקְשֶׁר בְּהוּא סְטְרָא אַחֲרָא.

תא חזי, לוט נפקו מגיה ומבנתיה תרין
אומין מתפרשן, ואתקשרו בההוא
סטרא דאתחזי לון, ועל דא קדשא בריך
הוא מסבב (דף קי ע"ב) סבובין ומגלגל גלגולין
בעלמא דיתעביד פלא בדקא יאות ויתקשר
פלא באתריה.

תא חזי, יאות הוה ללוט דקדשא בריך
הוא יפיק מגיה (ומבנתיה) ומאתתיה תרין

וזהו הסוד שנעשו, כמו שנאמר וישת מן היין וישכר, והרי נתבאר ובארוה.

בא ראה, מואב ועמון הן קראו להם שמות. מואב - מאב. רבי יוסי אמר, הבכירה אמרה בחצפה, אמרה מואב, מאבא הוא. והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בצניעות אמרה בן עמי. בן עמי, ולא אמרה ממי הוא.

בא ראה, בהתחלה כתוב ולא ידע בשכבה ובקומה, בוא"ו, ונקוד על וא"ו, משום שסיוע מלמעלה היה נמצא באותו מעשה שעתיד מלך המשיח לצאת ממנו, ולכן נשלם כאן בוא"ו. ובאחרת כתוב ובקמה, חס וי"ו, משום שלא יצא ממנה חלק לקב"ה כמו האחרת הזו, ועל זה כתוב באחרת הזו הגדולה ובקומה בוא"ו מלא ונקוד עליו.

רבי שמעון אמר, לא ידע שעתיד הקדוש ברוך הוא להצמיד ממנה דוד המלך ושלמה וכל שאר המלכים ומלך המשיח. עוד ובקומה, כמו שכתוב ברות (רות א) ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. ובאותו היום היתה לה קימה ודאי, התחבר עמה בעז להקים שם המת על נחלתו, והוקמו ממנה כל המלכים הללו וכל העלוי של ישראל. ולא ידע בשכבה, שכתוב ותשכב מרגלותו עד הבקר. ובקומה, שכתוב בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. משום כף ובקומה נקוד וא"ו.

בא ראה את ענותנותו של אברהם, שהרי אפלו בתחלה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות דין בסדם, לא בקש ממנו רחמים על לוט. [שהרי] אחר שכתוב וירא

מגו יינא, ויהוה יינא אזדמן להון במערתא הדיא ליליא, ודא הוא רזא דאתעבידו כמה דאת אמר וישת מן היין וישכר והא אתמר ואוקמוה.

תא חזי, מואב ועמון אנון קראן לון שמהן, מואב מאב. רבי יוסי אמר בכירה בחציפו אמרה מואב, מאבא הוא. והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בצניעות אמרה בן עמי. בר עמי, ולא אמרה ממאן הוה.

תא חזי, בקדמיתא כתיב ולא ידע בשכבה ובקומה בוא"ו ונקוד על וא"ו, בגין דסיועא דעילא הוה אשתכח בההוא עובדא דזמין מלפא משיחא לנפקא מיניה, ובגין כף אשתלים הכא בוא"ו. ובאחרא כתיב ובקמה חסר וי"ו, בגין דלא נפק מינה חולקא לקודשא בריך הוא כהאי אחרא, ועל דא כתיב בהאי אחרא קשישא ובקומה בוא"ו מלא ונקוד עלה.

רבי שמעון אמר, לא ידע דזמין קדשא בריך הוא לאוקמא מינה דוד מלפא ושלמה וכל שאר מלכין ומלפא משיחא. תו ובקומה, דכתיב ברות (רות א) ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. ובההוא יומא הוה לה קימה ודאי (דף קיא ע"א) אתחבר עמה בעז להקים שם המת על נחלתו, ואתקם מנה כל הגוי מלכין וכל עלויה דישראל. ולא ידע בשכבה דכתיב ותשכב מרגלותו עד הבקר. ובקומה דכתיב ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. בגין כף ובקומה נקוד וא"ו.

תא חזי, ענותנותא דאברהם דהא אפילו בקדמיתא כד בעא קדשא בריך הוא

למעבד דינא בסדום לא בעא מינה רחמי על לוט (דקא), לבתר דכתיב

והנה עלה קיטר הארץ פקישן
הכבשן, לא בקש על לוט ולא
אמר עליו לקב"ה כלום. אף כף
לא אמר לו הקדוש ברוך הוא
דבר, כפי שלא יחשב אברהם
שהקדוש ברוך הוא גרע מזכותו
כלום.

ואם תאמר שאברהם לא החשיב
בלבו את לוט לכלום - הרי מסר
נפשו ללכת להלחם בקרב עם
חמשה מלכים חזקים, כמו
שנאמר וישמע אברם כי נשבה
אחיו, וכתוב ויחלק עליהם
לילה, וכתוב וישב את כל הרכש
וגם את לוט אחיו ורכשו השיב
וגו'. אבל באהבה שאהב את
הקדוש ברוך הוא וראה
שמעשיו של לוט אינם פשרים
כראוי, לא רצה אברהם שפגלו
יעזב הקדוש ברוך הוא כלום
משלו, ולכן לא בקש עליו
רחמים לא בתחלה ולא בסוף.

מדרש הנעלם

ויעל לוט מצוער וגו'. אמר רבי
אבהו, בא ראה מה כתוב בפיצור
הרע, תדע לך שאינו מתבטל
לעולם מבני אדם עד אותו זמן,
שכתוב (יחזקאל לו) והסרתי את לב
האבן וגו'. שאף על פי שרואה
בני אדם נדונין בגיהנם, הוא בא
וחוזר לו אצל בני אדם. זהו
שכתוב ויעל לוט מצוער,
מצערה של גיהנם, משם עולה
לפתות בני אדם.

אמר רבי יהודה שלש הנהגות יש
באדם: הנהגת השכל
והחכמה, וזו היא פת הנשמה
הקדושה. והנהגת הפאונה,
שהיא מתאנה בכל תאוות רעות,
וזהו פת הפאונה. והנהגת
המנהגת לבני אדם ומחזקת
הגנוף, והיא נקראת נפש הגנוף.
אמר רבי דימי, זהו פת המחזיק.
אמר רבי יהודה, בא ראה,

וירא והנה עלה קיטר הארץ פקישן
לא תבע עליה דלוט ולא אמר עליה לקדשא
ברוך הוא כלום, אוף הכי קדשא ברוך הוא
לא אמר ליה מידי, פגין דלא יחשב אברהם
דקודשא ברוך הוא גרע מזכותיה כלום.

ואי תימא דאברהם לא הוה חשיב ליה ללוט
בלביה כלום, הא מסר נפשיה למיהף
לאגחא קרבא בחמשה מלכין תקיפין, כמה
דאתא אמר, (בראשית יד) וישמע אברם כי נשבה
אחיו וגו'. וכתוב ויחלק עליהם לילה. וכתוב
וישב את כל הרכש וגם את לוט אחיו ורכשו
השיב וגו'. אבל פרחימותא דרחים לקדשא
ברוך הוא וחמא עובדוי דלוט דלא כשרן
פדקא יאות, לא בעא אברהם דבגיגיה ישבוק
קדשא ברוך הוא כלום מדיליה, ובגיגי כף
לא תבע עליה רחמי לא בקדמיתא ולא
בסופא:

מדרש הנעלם

ויעל לוט מצוער וגו'. אמר רבי אבהו, בא וראה מה
כתיב בפיצור הרע, תדע לך שאינו מתבטל לעולם
מבני אדם עד אותו זמן דכתיב, (יחזקאל לו) והסרתי את
לב האבן וגו'. שאף על פי שרואה בני אדם נדונין
בגיהנם, הוא בא וחוזר לו אצל בני אדם, הדא הוא
דכתיב ויעל לוט מצוער. מצערה של גיהנם משם עולה
לפתות בני אדם.

אמר רבי יהודה שלש הנהגות יש באדם, הנהגת השכל
והחכמה וזו היא (דף קט ע"ב) פת הנשמה
הקדושה. והנהגת הפאונה שהיא מתאנה בכל תאוות
רעות, וזהו כח הפאונה. והנהגת המנהגת לבני אדם
ומחזקת הגנוף והיא נקראת נפש הגנוף, אמר רב דימי
זהו כח המחזיק.

אמר רבי יהודה בא וראה לעולם אין יצר הרע שולט

אֵלָא כְּאֵלוּ שְׁנֵי כַחוֹת אֵלִין דְּאִמְרִין, נֶפֶשׁ הַמֵּתְאָוָה הִיא הַרוֹדֶפֶת אַחֵר יֵצֵר הָרַע לְעוֹלָם, מִשְׁמַע דְּכְתִיב וּתְאֹמַר הַבְּכִירָה אֶל הַצְּעִירָה אֲבִינוּ זָקֵן. נֶפֶשׁ הַמֵּתְאָוָה הִיא מְעוֹרֶרֶת אֶת הָאֲחֵרֶת וּמִפְתָּה אוֹתָהּ עִם הַגּוֹף לְהִדְבֵּק בַּיֵּצֵר הָרַע, וְהִיא אוֹמְרַת לְכָה נִשְׁקָה אֶת אֲבִינוּ יִין וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ. מַה יֵּשׁ לָנוּ בְּעוֹלָם הַבָּא, גַּלְיָה וְנִרְדְּף אַחֵר יֵצֵר הָרַע וְאַחֵר תְּשׁוּקַת חֲמַדַּת הָעוֹלָם הַזֶּה. וּמַה עוֹשׂוֹת, שְׁתִּיחֶן מִסְפִּימוֹת לְהִדְבֵּק בּוֹ, מַה כְּתִיב וּתְשַׁקֵּינָהּ אֶת אֲבִיהֶן יִין מִתְפַּטְמוֹת לְהִתְעוֹרֵר לַיֵּצֵר הָרַע בְּאֲכִילָה וּבִשְׂתִיָּה.

וּתְקַם הַבְּכִירָה וּתְשַׁכַּב אֶת אֲבִיהָ. כְּשֶׁאֲדָם שׁוֹכֵב עַל מִטְתּוֹ בְּלִילָה, נֶפֶשׁ הַמֵּתְאָוָה הִיא מְעוֹרֶרֶת לַיֵּצֵר הָרַע, וּמַהֲרֶהֶרֶת בּוֹ, וְהוּא דְבַק בְּכָל הִרְהוּר רַע עַד שְׂמִתְעַבְרַת מְעַט (ס"א מִמְנוּ) (ר"א ל"ג ע"ל) (נ"א ע"ד) שְׂמִבִּיא בְּלֵב הָאָדָם אוֹתָהּ הַמְחַשְׁבָּה הָרָעָה וּדְבַקָּה בּוֹ, וְעֵדִין יֵשׁ בְּלִבּוֹ וְלֹא נִגְמַר לַעֲשׂוֹתָהּ עַד שְׂזֹאת הַתְּאֵוָה מְעוֹרֶרֶת לְכַח הַגּוֹף כְּמִתְחַלְּהָ לְהִדְבֵּק בַּיֵּצֵר הָרַע וְאִזּוּ הוּא תְּשָׁלוּם הָרָעָה, הֵדָא הוּא דְכְתִיב וּתְהִרִין שְׁתֵּי בְּנוֹת לוֹט (י"ד ק"ו ע"א) מְאֲבִיהֶן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מְעוֹלָם אֵין יֵצֵר הָרַע מִתְּפַתָּה אֵלָא בְּאֲכִילָה וּשְׂתִיָּה, וּמִתּוֹף שְׂמַחַת הֵיִן אִזּוּ שׁוֹלֵט בְּאָדָם. בְּצַדִּיק מַה כְּתִיב בֵּיהּ (מְשַׁלִּי יג) צַדִּיק אֲכָל לֶשְׂבַע נִפְשׁוֹ. וְאִינוּ מִשְׁתַּפֵּר לְעוֹלָם, דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הֵיא צוֹרְבָא מִרְבְּנֵן דְּמַרְוִי, קְרִינָא עַלְיָה (מְשַׁלִּי יא) גְּזִים זְהֵב בְּאִף חֲזִיר. וְלֹא עוֹד אֵלָא שְׂמַחֲלָל שֵׁם שְׁמַיִם. מִנְהַג הִרְשָׁעִים מַהוּ (יִשְׁעִיָּה כב) הִנֵּה שְׂשׁוֹן וְשְׂמַחָה. הֵיִן אִזּוּ שׁוֹלֵט בְּאָדָם, הָרוּג בְּקָר וְשְׁחוּט צֹאן וְגוֹ'. עַלְיָהֶם אָמַר הַכְּתוּב (מְשַׁלִּי ה) הוּי מִשְׁפִּימִי בְּבִקְר שְׂכָר יִרְדְּפוּ וְגוֹ'. כְּדִי לְעוֹרֵר לַיֵּצֵר הָרַע, שְׂאִין יֵצֵר הָרַע מִתְּעוֹרֵר אֵלָא מִתּוֹף הֵיִן, הֵדָא הוּא דְכְתִיב וּתְשַׁקֵּינָהּ אֶת אֲבִיהֶן יִין.

הִרְשָׁעִים מַהוּ? (יִשְׁעִיָּה כב) הִנֵּה שְׂשׁוֹן וְשְׂמַחָה. הֵיִן אִזּוּ שׁוֹלֵט בְּאָדָם, הָרוּג בְּקָר וְשְׁחוּט צֹאן וְגוֹ'. עַלְיָהֶם אָמַר הַכְּתוּב (שֵׁם ה) הוּי מִשְׁפִּימִי בְּבִקְר שְׂכָר יִרְדְּפוּ וְגוֹ'. כְּדִי לְעוֹרֵר לַיֵּצֵר הָרַע, שְׂאִין יֵצֵר הָרַע מִתְּעוֹרֵר אֵלָא מִתּוֹף הֵיִן. זֶהוּ שְׂכַתוּב וּתְשַׁקֵּינָהּ אֶת אֲבִיהֶן יִין.

לְעוֹלָם אֵין יֵצֵר הָרַע שׁוֹלֵט אֵלָא כְּאֵלוּ שְׁנֵי כַחוֹת אֵלוּ שְׂאִמְרֵנוּ, נֶפֶשׁ הַמֵּתְאָוָה הִיא הַרוֹדֶפֶת אַחֵר יֵצֵר הָרַע לְעוֹלָם, מִשְׁמַע שְׂכַתוּב וּתְאֹמַר הַבְּכִירָה אֶל הַצְּעִירָה אֲבִינוּ זָקֵן. נֶפֶשׁ הַמֵּתְאָוָה הִיא מְעוֹרֶרֶת אֶת הָאֲחֵרֶת וּמִפְתָּה אוֹתָהּ עִם הַגּוֹף לְהִדְבֵּק בַּיֵּצֵר הָרַע, וְהִיא אוֹמְרַת לְכָה נִשְׁקָה אֶת אֲבִינוּ יִין וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ. מַה יֵּשׁ לָנוּ בְּעוֹלָם הַבָּא, גַּלְיָה וְנִרְדְּף אַחֵר יֵצֵר הָרַע וְאַחֵר תְּשׁוּקַת חֲמַדַּת הָעוֹלָם הַזֶּה. וּמַה עוֹשׂוֹת? שְׁתִּיחֶן מִסְפִּימוֹת לְהִדְבֵּק בּוֹ. מַה כְּתוּב? וּתְשַׁקֵּינָהּ אֶת אֲבִיהֶן יִין. מִתְפַּטְמוֹת לְהִתְעוֹרֵר לַיֵּצֵר הָרַע בְּאֲכִילָה וּבִשְׂתִיָּה.

וּתְקַם הַבְּכִירָה וּתְשַׁכַּב אֶת אֲבִיהָ. כְּשֶׁאֲדָם שׁוֹכֵב עַל מִטְתּוֹ בְּלִילָה, נֶפֶשׁ הַמֵּתְאָוָה הִיא מְעוֹרֶרֶת לַיֵּצֵר הָרַע וּמַהֲרֶהֶרֶת בּוֹ, וְהוּא דְבַק בְּכָל הִרְהוּר רַע עַד שְׂמִתְעַבְרַת מְעַט (מִמְנוּ) (ר"א ע"ל) (נ"א ע"ד) שְׂמִבִּיא בְּלֵב הָאָדָם אוֹתָהּ הַמְחַשְׁבָּה הָרָעָה וּדְבַקָּה בּוֹ, וְעֵדִין יֵשׁ בְּלִבּוֹ וְלֹא נִגְמַר לַעֲשׂוֹתָהּ עַד שְׂזֹאת הַתְּאֵוָה מְעוֹרֶרֶת לְכַח הַגּוֹף כְּמִתְחַלְּהָ לְהִדְבֵּק בַּיֵּצֵר הָרַע, וְאִזּוּ הוּא תְּשָׁלוּם הָרָעָה. זֶהוּ שְׂכַתוּב וּתְהִרִין שְׁתֵּי בְּנוֹת לוֹט מְאֲבִיהֶן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְעוֹלָם אֵין יֵצֵר הָרַע מִתְּפַתָּה אֵלָא בְּאֲכִילָה וּשְׂתִיָּה, וּמִתּוֹף שְׂמַחַת הֵיִן אִזּוּ שׁוֹלֵט בְּאָדָם. בְּצַדִּיק מַה כְּתוּב בּוֹ? (מְשַׁלִּי יג) צַדִּיק אֲכָל לֶשְׂבַע נִפְשׁוֹ, וְאִינוּ מִשְׁתַּפֵּר לְעוֹלָם. שְׂאִמְרֵנוּ רַבִּי יְהוּדָה, אוֹתוּ תְּלַמִּיד חֲכָם שְׂשׁוֹתָהּ, קוֹרְאִים עֲלֵיו (שֵׁם יא) גְּזִים זְהֵב בְּאִף חֲזִיר. וְלֹא עוֹד, אֵלָא שְׂמַחֲלָל שֵׁם שְׁמַיִם. מִנְהַג הִרְשָׁעִים מַהוּ? (יִשְׁעִיָּה כב) הִנֵּה שְׂשׁוֹן וְשְׂמַחָה. הֵיִן אִזּוּ שְׁחוּט צֹאן וְגוֹ'. עַלְיָהֶם אָמַר הַכְּתוּב (שֵׁם ה) הוּי מִשְׁפִּימִי בְּבִקְר שְׂכָר יִרְדְּפוּ וְגוֹ'. כְּדִי לְעוֹרֵר לַיֵּצֵר הָרַע, שְׂאִין יֵצֵר הָרַע מִתְּעוֹרֵר אֵלָא מִתּוֹף הֵיִן. זֶהוּ שְׂכַתוּב וּתְשַׁקֵּינָהּ אֶת אֲבִיהֶן יִין.

רבי אבא אמר מהו דאמרו ותאמר הבכירה אל הצעירה
אבינו זקן. מאי אבינו זקן. זהו יצר הרע שנקרא
זקן שנאמר (קהלת ד) מלך זקן וכסיל. שהוא זקן שנולד
עם האדם.

יתנינן. אמר רבי יהודה אמר רבי יוסי אותה נפש
המתאנה אומרת לאחרת אבינו זקן נדרף
אחריו ונדבק (דף קיא ע"א) בו פשאר כל הרשעים
שבעולם. ואיש אין בארץ לבא עלינו, אין איש צדיק
בארץ, ואין איש שליט על יצרו, הרבה רשעים בארץ,
לית אנו בלחודנא חייבין, נעשה כדרך כל הארץ שהם
חייבים, שעד היום הדרך כל הארץ הוא. לכה נשקה את
אבינו זין, נשמח בעולם הזה, נאכל ונשתה ונרוה
חמרא ונדבק באבינו ביצר הרע ונשכבה עמו. ורוח
הקדש צוחת ואומרת (ישעיה כח) גם אלה ביין שגו
ובשכר תעו.

אמר רבי יהודה תא חזי, מה פתיב ותשקינן את אביהן
זין. הדרך הרשעים לטעות אחרי היין לפנק ליצר
הרע ולעוררו, ועד שהוא שמח בשכרותו שוכב על
מטו, מיד ותקם הבכירה ותשכב את אביה. היא
מזמנת עמו ומתאנה ומתהרת בכל הרהורים רעים,
ויצר הרע מתחבר עמה ונדבק בה ואינו משגיח בה (ס"א
מהוא זמנא) מה הוא ממנה. בשכבה ובקומה.
בשכבה בעולם הזה ובקומה לעתיד לבא. בשכבה
בעולם הבא פשתתן דין וחשבון. ובקומה ליום הדין
דכתיב, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר קיצו וגו'.

בשום ענין מאלו אין משגיח בו
יצר הרע, אלא דבק בה והיא נדבקת בו, ולאחר בן מעוררת לאחרת.

אמר רבי יהודה אמר רבי יוסי אותה נפש
המתאנה אומרת לאחרת אבינו זקן נדרף
אחריו ונדבק (דף קיא ע"א) בו פשאר כל הרשעים
שבעולם. ואיש אין בארץ לבא עלינו, אין איש צדיק
בארץ, ואין איש שליט על יצרו, הרבה רשעים בארץ,
לית אנו בלחודנא חייבין, נעשה כדרך כל הארץ שהם
חייבים, שעד היום הדרך כל הארץ הוא. לכה נשקה את
אבינו זין, נשמח בעולם הזה, נאכל ונשתה ונרוה
חמרא ונדבק באבינו ביצר הרע ונשכבה עמו. ורוח
הקדש צוחת ואומרת (ישעיה כח) גם אלה ביין שגו
ובשכר תעו.

אמר רבי יהודה תא חזי, מה פתיב ותשקינן את אביהן
זין. הדרך הרשעים לטעות אחרי היין לפנק ליצר
הרע ולעוררו, ועד שהוא שמח בשכרותו שוכב על
מטו, מיד ותקם הבכירה ותשכב את אביה. היא
מזמנת עמו ומתאנה ומתהרת בכל הרהורים רעים,
ויצר הרע מתחבר עמה ונדבק בה ואינו משגיח בה (ס"א
מהוא זמנא) מה הוא ממנה. בשכבה ובקומה.
בשכבה בעולם הזה ובקומה לעתיד לבא. בשכבה
בעולם הבא פשתתן דין וחשבון. ובקומה ליום הדין
דכתיב, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר קיצו וגו'.

בשום ענין מאלו אין משגיח בה יצר הרע, אלא דבק
בה והיא נדבקת בו, ולאחר בן מעוררת לאחרא
לאחר שהרהור גדול נדבק ביצר הרע, באה האחרת
ונדבקת בו ותשקינן את (דף קיא ע"ב) אביהן זין. כמו בן
לעורר ליצר הרע ונדבקת בו ואזי תשלום הרעות

בשום ענין מאלו אין משגיח בה יצר הרע, אלא דבק
בה והיא נדבקת בו, ולאחר בן מעוררת לאחרא
לאחר שהרהור גדול נדבק ביצר הרע, באה האחרת
ונדבקת בו ותשקינן את (דף קיא ע"ב) אביהן זין. כמו בן
לעורר ליצר הרע ונדבקת בו ואזי תשלום הרעות

בשום ענין מאלו אין משגיח בו
יצר הרע, אלא דבק בה והיא נדבקת בו, ולאחר בן מעוררת לאחרת.

בַּיֶצֶר הָרַע, בְּאֵה האַחֲרַת וְנִדְבַקַת בו, וּתְשַׁקֵּינָן אֶת אֲבֵיהֶן יִיזן. כְּמוֹ כֵן לְעוֹרֵר לַיֶּצֶר הָרַע וְנִדְבַקַת בו, וְאֵיזֵי תִשְׁלֹם הָרַעוֹת לְעִשׂוֹת, וּמִתְעַבְרוֹת שְׂמִיתָהּן מִיֶּצֶר הָרַע. זֶהוּ שְׂפָתוֹב וּתְהַרִינן שְׂמִי בְנוֹת לוֹט מֵאֲבִיהֶן.

עַד שְׂיִצָא לְפַעַל מְעִשִׂיהֶן - זוֹ יוֹלְדַת רִשְׁעִתָּהּ, וְזוֹ יוֹלְדַת רִשְׁעִתָּהּ. וְכֵן דְרָכָם שֶׁל רִשְׁעִים בְּעִנְיָן זֶה עִם יֶצֶר הָרַע, עַד שְׁהוֹרֵג לְאָדָם וּמוֹלִיכֵו לְגִיְהֵנָם וּמְכַנְסֵו שָׁם, וְאַחַר כֵּן עוֹלָה מִשָּׁם לְפִתּוֹת לְבַנֵי אָדָם כְּמוֹ כֵן. וְמִי שְׂמַכִּיר בו, נִצּוֹל מִמֶּנּוּ וְאֵינּוּ מִתְחַבֵּר עִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשָּׁל לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה? לְכַת לְסֻטִים שֶׁהִיוּ אוֹרְכִים בְּדָרְכִים לְגֹזֵל וְלִהְרַג לְבַנֵי אָדָם, וּמִפְרִישִׁים מֵהֶם אֶחָד שְׂיִודַע לְהַסִּית לְבַנֵי אָדָם וּלְשׁוֹנוֹ רָף. מָה עוֹשֶׂה? מְקַדִּים וְהוֹלֵף לְקַבְּלָם וְנַעֲשֶׂה כְּעֶבֶד לְפָנֵיהֶם, עַד שְׂמֵאֲמִינִים הַטְּפָשִׁים בוֹ וּבּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ וּבְשִׂיחָתוֹ וּשְׂמִחָתוֹ עִמּוֹ, וּמוֹלִיכִם בְּחֻלְק דְּבָרֵיו בְּאוֹתוֹ הַדְּרָף שֶׁהִלְסֻטִים שָׁם. בֵּינָן שְׂמַגִּיעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא הִרְאֵנוּ שְׁהוֹרֵג בְּסֵם לְאַחַר שְׁנוֹתָנָם בִּיד הִלְסֻטִים לְהַרְגֵם וְלַקְחַת מְמוֹנָם, וְהֵם צוֹנְחִים וְאוֹמְרִים: אֵיזֵי שֶׁהִקְשַׁכְנוּ לוֹ וְלָרֵף לְשׁוֹנוֹ. לְאַחַר שֶׁהִרְגוּ אֵלָה, עוֹלָה מִשָּׁם וְיוֹצֵא לְפִתּוֹת בְּנֵי אָדָם כְּמִתְחַלְלָה. הַפְּקָחִים מָה הֵם עוֹשִׂים כְּשִׁרְאוּאִים לְזֶה יוֹצֵא לְקַרְאָתָם וּמְפַתֵּה לָהֶם? מִפְּרִינן בוֹ שֶׁהוּא צוֹדֵה אֶת נַפְשָׁם, וְהוֹרְגִים אוֹתוֹ, וְהוֹלְכִים בְּדָרְף אַחֲרָת.

כֵּן הוּא יֶצֶר הָרַע, יוֹצֵא מִכַּת הִלְסֻטִים, עוֹלָה מִגִּיְהֵנָם כְּנִגְדַּת בְּנֵי אָדָם וּלְפִתּוֹת לָהֶם בְּחֻלְק מִתְּק דְּבָרֵיו. זֶהוּ שְׂפָתוֹב וְיַעַל לוֹט מִצּוֹעֵר וַיִּשָּׁב בְּהָר וְגו'. כְּמוֹ לְסֻטִים לְאַרְב לְבַנֵי אָדָם, מָה עוֹשֶׂה עוֹבֵד לְפָנֵיהֶם, וְהַטְּפָשִׁים מֵאֲמִינִים בוֹ וּבְאַהֲבָתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵף לְפִתּוֹתָם וְעוֹבֵד לָהֶם כְּעֶבֶד, שְׁנוֹתָן לָהֶם נְשִׁים יְפוֹת אֲסוּרוֹת, נוֹתֵן לָהֶם בְּנֵי אָדָם לְהָרַע, מְפָרַק מֵהֶם עַל תּוֹרָה וְעַל מַלְכוּת שָׁמַיִם. הַטְּפָשִׁים רוֹאִים כֵּן, בּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ, עַד

לְעִשׂוֹת וּמִתְעַבְרוֹת שְׂמִיתָהּן מִיֶּצֶר הָרַע, הִדָּא הוּא דְכָתִיב וּתְהַרִינן שְׂמִי בְנוֹת לוֹט מֵאֲבִיהֶן.

עַד שְׂיִצָא לְפַעַל מְעִשִׂיהֶן זוֹ יוֹלְדַת רִשְׁעִתָּהּ וְזוֹ יוֹלְדַת רִשְׁעִתָּהּ, וְכֵן דְרָכָם שֶׁל רִשְׁעִים בְּעִנְיָן זֶה עִם יֶצֶר הָרַע, עַד שְׁהוֹרֵג לְאָדָם וּמוֹלִיכֵו לְגִיְהֵנָם וּמְכַנְסֵו שָׁם, וְאַחַר כֵּן עוֹלָה מִשָּׁם לְפִתּוֹת לְבַנֵי אָדָם כְּמוֹ כֵן. וְמִי שְׂמַכִּיר בו נִצּוֹל מִמֶּנּוּ וְאֵינּוּ מִתְחַבֵּר עִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִשָּׁל לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה, לְכַת לְסֻטִים שֶׁהִיוּ אוֹרְכִים בְּדָרְכִים לְגֹזֵל וְלִהְרַג לְבַנֵי אָדָם, וּמִפְרִישִׁים מֵהֶם אֶחָד שְׂיִודַע לְהַסִּית לְבַנֵי אָדָם וּלְשׁוֹנוֹ רָף, מָה עֶבֶד מְקַדִּים וְהוֹלֵף לְקַבְּלָם וְנַעֲשֶׂה כְּעֶבֶד לְפָנֵיהֶם עַד שְׂמֵאֲמִינִים הַטְּפָשִׁים בוֹ וּבּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ וּבְשִׂיחָתוֹ וּשְׂמִחָתוֹ עִמּוֹ, וּמוֹלִיכִם בְּחֻלְק דְּבָרֵיו בְּאוֹתוֹ הַדְּרָף שֶׁהִלְסֻטִים שָׁם, בֵּינָן שְׂמַגִּיעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא הִרְאֵנוּ שְׁהוֹרֵג בְּסֵם, לְאַחַר שְׁנוֹתָנָם בִּיד הִלְסֻטִים לְהַרְגֵם וְלַקְחַת מְמוֹנָם, וְאֵנּוּן צוֹנְחִין וְאוֹמְרִין וְיִ דְאַצִּיתָנָא לְדִין וְלְרִפְיָא דְלִישְׁנֵיהּ. לְאַחַר שֶׁהִרְגוּ אֵלָה, עוֹלָה מִשָּׁם וְיוֹצֵא לְפִתּוֹת לְבַנֵי אָדָם כְּמִתְחַלְלָה. הַפְּקָחִים מָה הֵם עוֹשִׂים כְּשִׁרְאוּאִים לְזֶה יוֹצֵא לְקַרְאָתָם וּמְפַתֵּה לָהֶם, מִפְּרִינן בוֹ שֶׁהוּא צוֹדֵה אֶת נַפְשָׁם וְהוֹרְגִים אוֹתוֹ וְהוֹלְכִים בְּדָרְף אַחֲרָת.

כֵּן הוּא יֶצֶר הָרַע יוֹצֵא מִכַּת הִלְסֻטִים עוֹלָה מִגִּיְהֵנָם לְקַבְּלָא דְבַנֵי נְשָׂא וּלְפִתּוֹת לָהֶם בְּחֻלְק מִתְּק דְּבָרֵיו, הִדָּא הוּא דְכָתִיב וְיַעַל לוֹט מִצּוֹעֵר וַיִּשָּׁב בְּהָר וְגו'. כְּמוֹ לְסֻטִים לְאַרְב לְבַנֵי אָדָם, מָה עוֹשֶׂה עוֹבֵד לְפָנֵיהֶם, וְהַטְּפָשִׁים מֵאֲמִינִים בוֹ וּבְאַהֲבָתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵף לְפִתּוֹתָם וְעוֹבֵד לָהֶם כְּעֶבֶד, שְׁנוֹתָן לָהֶם נְשִׁים יְפוֹת אֲסוּרוֹת, נוֹתֵן לָהֶם בְּנֵי אָדָם לְהָרַע, מְפָרַק מֵהֶם עַל תּוֹרָה וְעַל מַלְכוּת שָׁמַיִם. הַטְּפָשִׁים רוֹאִים כֵּן, בּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ, עַד

שהולך עמהם ומוליכם באותו דרך שהלסטים שם, בדרך גיהנם אשר אין דרך לנטות זמין ושמאל, כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג להם, ונעשה להם מלאך המות ומכניסן לגיהנם, ומורידין להון מלאכי חבלה, ואנון צווחין ואמרין ווי דאציתנא לדין, ולא מהניא לון.

לאחר פן עולה משם ויוצא לפתות לבני אדם. הפקחין פשרואין אותו מפירים אותו ומתגברים עליו עד ששולטין עליו, וסאטין מזה הדרך ולוקחין דרך אחרת להנצל ממנו.

רב יוסף פד הנה נחית לבבל חמא אנון ריוקניא דהו עיילי ונפקי בניי נשי שפירן ולא חטאן, אמר לון לא מסתפו אלין מיצר הרע, אמרו ליה לא מקונדיטון בישא קאתינא, מקדושתא דקדישא אתגזרנא, דאמר רב יהודה אמר רב צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש, ונפקי מניה בני קדישי בני מעלי דלא מסתפו מיצר הרע שנאמר (ויקרא כ) והתקדשתם והייתם קדושים.

רבי אבא אמר מאי דכתיב, (יחזקאל כ) ואת שבתותי קדשו, אלא אין עונתן של תלמידי חכמים אלא משבת לשבת, ומזהר להו דהואיל דתשמיש המטה דמצוה הוא, קדשו. פלומר קדשו עצמכם בשבתותי בההוא תשמיש דמצוה.

אמר רב יהודה אמר רב האי מאן דעייל לקרתא וחקמי נשי שפירן, ירפין עינוי ויימא הכי, כף (נ"א פד) ספאן איגור איגזרנא (פרדיא) קרדיטא תקיל פוק פוק דאבוי קדישא דשבתא הוא. מאי טעמא דחקימות דארחא שלט ביה ויכיל יצר הרע לשלטה עלוי, (עד פאן מדרש הנעלם)

להם נשים יפות אסורות, נותן להם בני אדם להרע, מפרק מהם על תורה ועל מלכות שמים. הטפשים רואים כף, בוטחים באהבתו, עד שהולך עמהם ומוליכם באותו דרך שהלסטים שם, בדרך גיהנם אשר אין דרך לנטות זמין ושמאל. כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג להם, ונעשה להם מלאך המות ומכניסן לגיהנם, ומורידים להם מלאכי חבלה, והם צווחים ואומרים: אוי שהקשבנו לזה. ולא מועיל להם. לאחר פן עולה משם ויוצא לפתות לבני אדם. הפקחים פשרואים אותו, מכירים אותו, ומתגברים עליו עד ששולטים עליו, וסוטים מזה הדרך ולוקחים דרך אחרת להנצל ממנו.

רב יוסף כשהיה יורד לבבל, ראה את אותם רוקים שהיו נכנסים ויוצאים בין נשים יפות ולא חוטאים. אמר להם: האם אלה לא פוחדים מיצר הרע? אמרו לו: לא מקונדיטון רע באנו. אנו נגזרנו מקדשת הקדש. שאמר רב יהודה אמר רב, צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש, ויצאו ממנו בנים קדושים בנים מעלים שלא פוחדים מיצר הרע, שנאמר (ויקרא כ) והתקדשתם והייתם קדושים.

רבי אבא אמר, מה זה שכתוב (יחזקאל כ) ואת שבתותי קדשו? אלא אין עונתם של תלמידי חכמים אלא משבת לשבת. ומזהיר אותם, שהואיל ותשמיש המטה היא מצוה - קדשו, פלומר קדשו עצמכם בשבתותי באותו תשמיש של מצוה.

אמר רב יהודה אמר רב, מי שנכנס לעיר ורואים נשים יפות, ירפין עינוי ויאמר כף: כף (ראה) מחשבים חצוב נחצבתי [תק] דפוס התקלה, צא צא, שאבי הקדוש של שבת הוא. מה הטעם? משום שחקימות הדרך שולט בו, ויכול יצר הרע לשלט עליו. עד כאן מדרש הנעלם

סתרי תורה

ויעל לוט מצוער וגו', מגו הורמנותא דמלכא, אתפרשא
מסטרא דימינא חד התוכא דקטורא דגולפא מתדבקא
כגו התוכא דדהבא מסטרא דשמאלא כגו מסאבו (דיצריה)
(נ"א ודיריה) ואתעביד דקטורא חדא דאילנא.

כד בעא יצחק לאתערא בעלמא, בתוקפיה דדינא קשיא
אתתקף ופריש דרגין מקיימייהו, ואתתקף אברהם
ופריש ההוא דקטורא חדא דאילנא כגו ההוא מסאבו.
ההוא נחש קדמא עאל באנביה דההוא אילנא, ואיהו
תמרא דשתא, ואוליד תרין דרגין קטירין דא בדא. ואנון
דרגין דסתרון בסטר מסאבו חד אקרי מלכו"ם וחד אקרי
פעו"ר.

דא עיטא דאתכסיא ודא עיטא דאתגליא. פעור דאתגליא
איהו וכל עובדוי באתגליא. מלכו"ם דאתכסיא איהו
וכל עובדוי באתכסיא. מאלין תרין אתפרשן זינין סגיאין
לזנייהו, וסתרון ימא רבא ולכל אלין סטרי מסאבו. וכל חד
וחד שף (נ"א גוף) לדוכתיה.

כגוונא דא איהו לתתא. לוט אתפרש מאברהם ושוי דיוריה
באנשי סדום, כד אתער דינא בהו אדכר לאברהם
ושלח ליה מתמן ואתפריש מניה. וין אשקיא ליה בנתיה
ואולידו בהו תרין אומין, חד אקרי עמון וחד אקרי מואב.
חד באתגליא וחד באתכסיא. עמון דרגא דיליה מלכו"ם
עיטא דאתכסיא. מואב דרגא דיליה פעו"ר פלא באתגליא.
כגוונא דא בנתיה, דא אמרת פן עמי ברא אית לי מעמי ולא
אמרת ממאן הוא, בגין כף איהו הוה באתכסיא. דא
אמרת מואב מאב הוא דנא. מאבא אולידת ליה. דרגא
דיליה פעו"ר מלה באתגליא.

ובתרין אלין אחיד דוד מלכא, לבתר מן מואב אתת רות
ונפק מינה דוד מלכא. מן עמון (ד קי ע"ב) אתעטר

סתרי תורה

ויעל לוט מצוער וגו', מתוך
רצון המלך, נפרד מצד הימין
התוך אחד של קשר שהתקיקה
דבוקה בתוך התוף הזקב מצד
השמאל בתוף טמאה [של יצרו] (נ"א
ומקומו) ונעשה של קשר אחד של
האילן.

בשרצה יצחק להתעורר בעולם,
בחזק של הדין הקשה התחזק
והפריד דרגות מקיימם, והתחזק
אברהם והפריד אותו קשר אחד
של האילן מתוף אותה טמאה.
אותו נחש הקדמוני נכנס
בשרשו של אותו העץ, והוא
היין ששתה והוליד שתי דרגות
קשורות זו בזו. והן הדרגות
שסוכבות בצד הטמאה, אחד
נקרא מלכו"ם ואחד נקרא
פעו"ר.

זו עצה בכסיה, וזו עצה בגלוי.
פעו"ר, שהתגלה הוא וכל
מעשיו בגלוי. מלכו"ם, שהוא
בכסוי. הוא וכל מעשיו מכסים.
משני אלה נפרדים מינים רבים
למיניהם וסוכבים את היס
הגדול ואת כל הצדדים הטמאים
הללו, וכל אחד ואחד קופץ (נ"א
גוף) למקומו.

כמו כן הוא למטה. לוט נפרד
מאברהם ושם דיורו עם אנשי
סדום, כשהתעורר עליהם הדין
נזכר באברהם, ושלח לו משם
ונפרד מהם. בנותיו השקוהו וין
והולידו ממנו שתי אמות. אחת
נקראת מואב ואחת נקראת
עמון. אחת בגלוי ואחת בכסוי.
עמון דרגתו מלכו"ם, עצה
בכסוי. מואב דרגתו פעו"ר, הכל
בגלוי.

כמו זה בנותיו. אחת אמרה בן
עמי, בן יש לי מעמי ולא אמרה ממי הוא, משום כף הוא היה בכסוי. זו אמרה מואב, מאב הוא
זה, מאבא הולדתיהו, דרגתו פעו"ר, הדבר בגלוי.

ובשני אלה אחז דוד המלך, לאחר מכן ממואב באה רות ויצא ממנה דוד המלך, ומעמון התעטר

דוד מלפא בהאי עטרא דאיהי סהדותא לזרעא דדוד דכתיב, (מלכים ב יא) ויתן עליו את הנזר ואת העדות. והאי הות מן מלפם דרנא דבני עמון דכתיב, (שמואל ב יב) ויקח את עטרת מלפם.

מלפם דרנא דבני עמון הוא דכתיב ותהי על ראש דוד ומתמן הוה סהדותא לבנוי לעלמין, ובה אשתמודע מאן דאיהו מן בנוי דדוד דאתחזי למלפא ודאי דאמרין מן דוד הוא (הגוף). דאפילו אתגליד בהווא יומא יכיל הוה למסבל ההיא עטרא על רישיה (דהא איהו) דהות משקל כפר זקב ואבן יקרה הות. ופר נש אחרא לא יכיל למסבלא. ודא הוא דכתיב ביואש ויתן עליו את הנזר ואת העדות.

ובתרין דרגין אתאחיד דוד מלפא, ואנון תקפא דמלכותיה לאתתקפא על שאר עמין, דאי לא אתפליל בסטרא דלהון לא יכיל לאתתקפא עליהו, כל (גויניו) דרגין דשאר עמין פלילן ביה בדוד לאתגברא ולאתתקפא עליהו:

ויצל לוט מצוער וישב בהר. כתיב, (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב הב. אליו שתי בנות דיצר הרע דאנון מתערין ליה (ד"א ל"ג בגין) לשלטא בגופא, חדא איהי נפש דאתרביאת תדיר בגופא. וחדא איהי נפש דכסיפת בתיאובתין בישין (ד"א ל"ג דהא עלמא) ובכל כסופין בישין דהאי עלמא. דא איהי בכיר"ה ודא (ד"א ואחרא) איהי צעיר"ה.

ויצר הרע לא אתחבר תדיר אלא בתרין אליו בגין לפתא לבני נשא ובגין דיהמנון ליה (ס"א לאובלא) לאובדא להו לאתר גירין דמותא ויפלחון ליה. כמה דאת אמר, (משלי ז) עד יפלח חץ כבדו. ללסטים דמקפחי בטוריא (ובמינו) וטמירו גרמזיהו באתר דחיל דטוריא, וידעין דהא בני נשא אתטמרון גרמזיהו למיהן באנון דוכתי, מה עבדי ברירו מנייהו ההוא דחדידא בלישניה מפלא ההוא דידע למפתי בני נשא ויפוק מביניהו ויתיב בארע מישר דכל בני עלמא חץ כבדו. ללסטים שמקפחים בהרים, ומסתירים עצמם במקום מפחיד בהרים, ויודעים שהרי בני אדם שומרים עצמם מללכת למקומות הללו, מה עושים? בוחרים מהם אותו שלשונו חדה

דוד המלך בעטרה הזו שהיא עדות לזרעו של דוד, שכתוב (מלכים-ב יא) ויתן עליו את הנזר ואת העדות. וזו היתה ממלכו"ם דרגת בני עמון, שכתוב (שמואל-ב יב) ויקח את עטרת מלפם.

מלפם דרגת בני עמון הוא, שכתוב ותהי על ראש דוד, ומשם היתה עדות לבנוי לעולמים, ובה נודע מי הוא מן בני דוד המלך שראוי למלך ודאי שאומרים מן דוד הוא (הגוף). שאפלו שנולד באותו היום, יכול היה לסבל בעטרה ההיא על ראשו [שהרי הוא] שהיה משקל כפר זקב ואבן יקרה היתה, ובן אדם אחר לא יכול לסבל אותה. וזהו שכתוב ביואש, ויתן עליו את הנזר ואת העדות.

ובשתי דרגות נאחו דוד המלך, והם תקף מלכותו להתחזק על שאר העמים, שאם לא נכלל בצד שלהם, לא יכול להתגבר עליהם כל (הגוינים) הדרגות של שאר העמים פלולים בדוד להתגבר ולהתחזק עליהם.

ויצל לוט מצוער וישב בהר. כתוב (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב הב. אלו שתי בנות של יצר הרע מעוררות אותו [כדי] לשלט על הגוף. אחת היא נפש שמתרבה תמיד בגוף, ואחת היא נפש שפוספת לתאוות רעות [ד"א של העולם הזה] ובכל הפסופים הרעים של העולם הזה. זוהי הבכיר"ה, וזו [אחרת] הצעיר"ה. ויצר הרע לא מתחבר תמיד אלא בשתי אלה כדי לפתות בני אדם, וכדי שיאמינו לו [להוביל] להאביד אותם למקום חצי המות ויעבדו אותו, כמו שנואמר (שם ז) עד יפלח חץ כבדו. ללסטים שמקפחים בהרים, ומסתירים עצמם במקום מפחיד בהרים, ויודעים שהרי בני אדם שומרים מהם אותו שלשונו חדה

מִכֶּלֶם, אוֹתוֹ שִׁיּוֹדַע לַפְתּוֹת בְּנֵי אָדָם, וְיוֹצֵא מִבְּיַנְיָהֶם וְיוֹשֵׁב בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִים שָׁם. כִּיּוֹן שֶׁמִּגִּיעַ אֲלֵיהֶם, מִתְחִיל לְהִתְחַבֵּר עִמָּם (ולפחותם). (עד כאן סתרי תורה).

וַיִּסַּע מִשָּׁם אַבְרָהָם אֶרְצָה הַנֶּגֶב. כָּל מִסְעוֹתָיו הָיוּ לְצַד דְרוֹם יוֹתֵר מִלְּצַד אַחַר, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי בְּחֻכְמָה עָשָׂה לְהִדְבֵּק בְּדְרוֹם.

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל שְׂרָה אִשְׁתּוֹ אַחֲתִי הוּא. שְׁנִינּוּ, (כַּיּוֹן) לֹא צָרִיף אָדָם לְסַמֵּךְ עַל הַנֶּסֶס, וְאִם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַחֵשׁ נֶס לְכֹן אָדָם, אֵינן לוֹ לְסַמֵּךְ תְּמִיד עַל נֶס בְּפַעַם אַחֲרָת, כִּי לֹא בְּכָל שְׁעָה וְשְׁעָה מִתְרַחֵשׁ נֶס.

וְאִם יִכְנִיֵס אָדָם אֶת עֲצָמוֹ לְמִקּוֹם שֶׁהַנֶּזֶק מְצוּי לְעֵינָיו, הָרִי פִקְעָה כָּל זְכוּתוֹ שֶׁעָשָׂה בַתְּחִלָּה וּבְאַרְוֵהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לב) קִטְנֵנִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת וּגו'. וְאַבְרָהָם, כִּיּוֹן שֶׁעָלָה מִמְצָרִים וְנִצּוֹל פַּעַם אַחַת, כָּעֵת לָמָּה הַכְּנִיס אֶת עֲצָמוֹ בְּצַעַר כְּבַתְּחִלָּה וְאָמַר אַחֲתִי הוּא?.

אֲלֵא אַבְרָהָם לֹא סָמַךְ עַל עֲצָמוֹ כְּלוּם, שֶׁרָאָה אֶת הַשְּׂכִינָה תְּמִיד בְּמִדּוּרָה שֶׁל שְׂרָה וְלֹא זָזָה מִשָּׁם, וּמִשּׁוּם שֶׁהִיָּתָה שָׁם, סָמַךְ אַבְרָהָם וְאָמַר אַחֲתִי הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ט) אָמַר לְחֻכְמָה אַחֲתִי אָתָּה, וְלִכֵּן אָמַר אַחֲתִי הוּא.

וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ וּגו'. וְכִי הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא אֶל רְשָׁעִים? כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר כב) וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלָעַם, (בראשית לא) וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבֵן? אֲלֵא אוֹתוֹ מִמְנָה הַשְּׁלִיחַ שֶׁמִּפְקֵד עֲלֵיהֶם הִיָּה מִשּׁוּם שֶׁכָּלֶם, כְּשֶׁעוֹשִׂים שְׁלִיחוֹת, נוֹטְלִים הַשֵּׁם הַזֶּה, מִצַּד הַדִּין הֵם בְּאִים. וְעַל זֶה וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ בְּחִלוּם

עֲבָרֵינן תְּמָן, כִּיּוֹן דְּמִטָּא לְגַבְיֵיהוּ שְׂרִי לְאַתְחַבְּרָא תְּמָן, (עד כאן סתרי תורה)

וַיִּסַּע מִשָּׁם אַבְרָהָם אֶרְצָה הַנֶּגֶב. כָּל מִטְּלָנוּי הוּוֹ לְסִטְרָא דְּדְרוּמָא (דף קיא ע"ב) וְתִיר מִסִּטְרָא אַחְרָא, בְּגִין דְּהָא בְּחֻכְמָתָא עֲבַד לְאַתְדַּבְּקָא בְּדְרוּמָא:

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל שְׂרָה אִשְׁתּוֹ אַחֲתִי הִיא. תְּגִינָן (כַּיּוֹן) לָא לִיבְעִי לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְסַמְכָא עַל נִיסָא, וְאִי קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא אַרְחִישׁ נִיסָא לְבַר נֶשׁ, לָא אִית לִיָּה לְסַמְכָא (תרי"ד) עַל נִיסָא זְמָנָא אַחְרָא. בְּגִין דְּלֹאוּ בְּכָל שְׁעָתָא וְשְׁעָתָא אַתְרַחִישׁ נִיסָא.

וְאִי יִיעוּל בְּר נֶשׁ גְּרַמִּיה בְּאַתֵּר דְּנִזְקָא אִשְׁתַּכַּח לְעֵינָא, הָא פִּקַּע כָּל זְכוּתֵיה דְּעַבַד בְּקִדְמִיתָא וְאוּקְמוּהָ. כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר, (בראשית לב) קִטְוֵנִתִּי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת וּגו'. וְאַבְרָהָם כִּיּוֹן דְּסָלִיק מִמְצָרִים וְאַשְׁתִּיב זְמָנָא חֲדָא, הַשְּׁתָא אֲמַאי אָעִיל גְּרַמִּיה בְּצַעַרָא פְּקִדְמִיתָא וְאָמַר אַחֲתִי הִיא. אֲלֵא אַבְרָהָם לֹא סָמַךְ עַל גְּרַמִּיה כְּלוּם, וְחָמָא שְׂכִינָתָא תְּדִיר בְּדִיּוּרָה דְּשְׂרָה וְלֹא אַעֲדִי מִתְּמָן, וּבְגִין דְּהוֹת תְּמָן, אִסְמִיף אַבְרָהָם וְאָמַר אַחֲתִי הִיא כְּמָה דְּכָתִיב (משלי ט) אָמַר לְחֻכְמָה אַחֲתִי אָתָּה. וּבְגִין כְּוֹן אָמַר אַחֲתִי הִיא (ס"א אָתָּה):

וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ וּגו'. וְכִי קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא אַתָּא לְגַבְיֵיהוּ דְּרְשִׁיעֵינָא כְּמָה דְּכָתִיב, (במדבר כב) וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלָעַם. (בראשית לא) וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבֵן. אֲלֵא הִהוּא מִמְנָא שְׁלִיחָא דְּאַתְפַּקְדָּא עֲלֵיהוּ הָוָה, בְּגִין דְּכָלְהוּ כַּד עָבְדִי שְׁלִיחוֹתָא נְטִילִי שְׁמָא דָּא, וּמִסִּטְרָא דְּדִינָא קָא אַתִּינָן. וְעַל דָּא וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ בְּחִלוּם וַיֹּאמֶר

וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ בְּחִלוּם הַלִּילָה וַיֹּאמֶר

לו הנך מת על האשה אשר לקחת וגו'.

רבי שמעון פתח ואמר, (משלי יב) שפת אמת וגו'. שפת אמת תפון לעד. דא אברהם, דכל מלוי בקדמיתא ובסופא הוה באמת. ועד ארגיעה לשון שקר. דא אבימלך. באברהם נאמר ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי היא. דא בקדמיתא, דאמר בגין שכינתא דהות עמה דשרה אחתי היא, ואברהם בחכמתא עבד. מאי טעמא (דף קיב ע"א) בגין דאברהם מסטרא דימינא איהו, אמר אחתי היא, ורזא כמה דאת אמר, (שיר השירים ה) אחתי רעיתי יונתי תמתי. ועל דא אברהם קרא לה תדיר אחתי, בגין דאתדבק בהדה, ולא יתעדון (ויקרא קב) דא מן דא לעלמין.

לסוף מה כתיב וגם אמנה אחתי בת אבי היא אף לא בת אמי. וכי הכי הרה. אלא כלא בגין שכינתא קאמר, אחתי היא בקדמיתא, דכתיב אמר לחכמה אחתי את. ולכתר וגם אמנה. מאי וגם. לאתוספא על מה דקאמר בקדמיתא. אחתי בת אבי היא ברתייה דחכמה עלאה, ובגין כן אתקרי אחתי ואתקרי חכמה. אף לא בת אמי. מאתר דשירותא דכלא סתימא עלאה. ועל דא ותהי לי לאשה באחיה בחביבותא דכתיב, (שיר השירים ב) וימינו תחבקני וכלא רזא דחכמתא איהו. תא חזי, בקדמיתא כד נחתו למצרים הכי קאמר בגין לאתדפקא בגו מהימנותא, וקרא לה אחתי, בגין דלא יטעון גו אנון דרגין דלבר. אוף הכא אחתי, בגין דלא אתעדי מגו מהימנותא כדקא יאות. דהא אבימלך וכל אנון יתבי ארעא הוה אזלי בתר פולחנא נוכראה, ואיהו אתדפק גו מהימנותא, ובגין כן עאל לתמן ואמר אחתי,

הלילה ויאמר לו הנך מת על האשה אשר לקחת וגו'.

רבי שמעון פתח ואמר, (משלי יב) שפת אמת תפון לעד. זה אברהם, שכל דבריו בהתחלה ובסוף היו באמת. ועד ארגיעה לשון שקר - זה אבימלך. באברהם נאמר, ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי הוא. זה בהתחלה שאמר משום השכינה שהיתה עמה של שרה אחתי היא, ואברהם עשה בחכמה. מה הטעם? משום שאברהם הוא מצד הימין, אמר אחתי הוא, וסוד כמו שנאמר (שיר ה) אחתי רעיתי יונתי תמתי. ועל זה אברהם קרא לה תמיד אחותי, משום שנדבק עמה, ולא יזוזו זה מזה לעולמים.

לכסוף מה כתוב? וגם אמנה אחתי בת אבי היא אף לא בת אמי. וכי כך היה? אלא הכל משום השכינה אמר אחתי הוא בהתחלה, שכתוב אמר לחכמה אחתי את. אחר כך וגם אמנה. מה זה וגם? להוסיף על מה שאמר בהתחלה. אחתי בת אבי הוא, הבת של החכמה העליונה, ולכן נקראת אחותי ונקראת חכמה, אף לא בת אמי. מהמקום של ראשית הכל הנסתר העליון. ועל זה ותהי לי לאשה, באחיה וחיבות, שכתוב (שם ב) וימינו תחבקני, והכל סוד של חכמה. בא ראה, בהתחלה פשיטתו למצרים כך אמר בשביל להדבק בתוך האמונה, וקרא לה אחתי כדי שלא יטעו לתוף אותם הדרגות שבחוץ. אף כאן אחתי, כדי שלא תזוז מתוף האמונה פראוי. שהרי אבימלך וכל אותם יושבי הארץ היו הולכים אחר עבודה זרה, והוא נדבק בתוף האמונה ומשום כך נכנס לשם

וְאָמַר אַחֲתִי. מִה־הָאֲחוֹת לֹא נִפְרְדַּת מִן הָאֵחַ לְעוֹלָמִים - אַף כָּאֵן. שְׁהָרִי אִשָּׁה יְכוּלָה לְהַפְרֹד, אֲבָל אַחוֹת לֹא נִפְרְדַּת, שְׁהָרִי שְׁנֵי אַחִים לֹא יְכוּלִים לְהַפְרֹד לְעוֹלָמִים וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

וְלָכֵן אָמַר אַבְרָהָם אַחֲתִי הוּא, שְׁהָרִי כָּלֵם הָיָה לְהוֹטִים בְּתוֹךְ קִשְׁרֵי הַכּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת וְעוֹבְדִים אוֹתָם, וְאַבְרָהָם הִנֵּה דָבַק בְּתוֹךְ הָאֲמוּנָה, וְאָמַר אַחוֹתִי, שְׁלֹא נִפְרְדַּת לְעוֹלָמִים. וְסִימָן לְדַבָּר - (ויקרא כא) וְלֹאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה, שְׁנֹאֲמַר לִפְנֵי הַמָּקוֹם שְׁאַבְרָהָם שְׁרִוֵי בּוֹ.

כְּתוּב (דברים י) אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וְבוֹ תִדְבֹק וּבְשֵׁמוֹ תִשָּׁבַע. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֲרוּחֵהוּ. אֲבָל בֹּא רֵא, לְה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא לֹא כְּתוּב, אֲלֹא כְּתוּב אֵת ה'. מִה־זֶה אֵת? זֶה הַדְּרָגָה הָרִאשׁוֹנָה, הַמָּקוֹם שֶׁל יְרֵאת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִכְּנֵן כְּתוּב תִירָא, שְׁשֵׁם אָדָם צָרִיף לִירָא לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ (הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא), מִשּׁוּם שֶׁהוּא (בית) דִּין.

וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד - זֶה הַדְּרָגָה הַעֲלִיּוֹנָה שְׁעוֹמֶדֶת עַל הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזֹּאת, וְלֹא נִפְרְדִים לְעוֹלָמִים. אֵת וְאוֹתוֹ זֶה עִם זֶה דְּבָקִים וְלֹא נִפְרְדִים. מִה־זֶה וְאוֹתוֹ? זֶה מָקוֹם בְּרִית הַקְּדוֹשׁ, אוֹת לְעוֹלָמִים. שְׁהָרִי עֲבוּדָה לֹא שׁוֹרָה בְּאוֹת וְאֵינּוּ לְעַבְד אֲלֹא לִירָא, אֲבָל הַעֲבוּדָה הִיא לְמַעַלָּה, וְלִכְּנֵן וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד.

וְבוֹ תִדְבֹק - בְּמָקוֹם שֶׁהוּא דְּבָקוֹת לְהַדְּבֹק שֶׁהוּא גּוֹף שְׁשׁוּרָה בְּאֲמָצַע. וּבְשֵׁמוֹ תִשָּׁבַע - הַמָּקוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל הַדְּרָגוֹת, וְסִימָן לְדַבָּר - (ירמיה ל) וְאוֹת דְּוֹד מִלֶּפֶס אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. בְּגִין כֵּךְ אֲתִדְבֹק אַבְרָהָם בְּמַהִימְנוּתָא כַּד נִחַת לְמַצְרַיִם וְכַד אֲזַל לְאַרְעָא דְּפְלִשְׁתִּים. לְפָר נֶשׁ דְּבָעָא לְנַחְתָּא גּוֹ גּוּבָא עֲמִיקָא. דְּחִיל דְּלֹא יְכִיל לְסַלְקָא מִגּוֹ גּוּבָא, מִה־עַבְד קִשְׁרֵי חַד קִשְׁרָא

מִה־אַחוֹת לֹא אֲתַפְרֹשׁ מֵאַחָא לְעֵלְמִין אוּף הַכָּא. דְּהָא אֲתַתָּא יְכִילַת לְאַתַּפְרֹשָׁא אֲבָל אַחוֹת לֹא אֲתַפְרֹשׁ, דְּהָא תְרִין אַחִין לֹא יְכִלִין לְאַתַּפְרֹשָׁא לְעֵלְמִין וּלְעֵלְמֵי עֵלְמִין.

וּבְגִין כֵּךְ אָמַר אַבְרָהָם אַחֲתִי הִיא, דְּהָא כְּלַהוֹן הוּוּ לְהוֹטִין גּוֹ טְהָרִי כְּכַבִּיא וּמִזְלֵי וּפְלַחֵי לוֹן, וְאַבְרָהָם הוּוּ מִתְדַבֵּק גּוֹ מְהִימְנוּתָא וְאָמַר אַחֲתִי דְּלֹא נִתַּפְרֹשׁ לְעֵלְמִין. וְסִימָנֵיהּ (ויקרא כא) וְלֹאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה דְּאֲתַמְר לְכַהֵן, אֲתַרָּא דְּאַבְרָהָם שְׁרִיא בֵיהּ.

כְּתוּב, (דברים י) אֵת יי אֱלֹהֶיךָ תִירָא אוֹתוֹ תַעֲבֹד וְבוֹ תִדְבֹק וּבְשֵׁמוֹ תִשָּׁבַע. הַאי קְרָא אוּקְמוּהֵי. אֲבָל תָּא חֲזִי, לִי אֱלֹהֶיךָ תִירָא לֹא כְּתוּב, אֲלֹא אֵת (דף קיב ע"ב) יי, מָאִי אֵת, דָּא דְרָגָא קְדָמָאָה אֲתַר דְּחִלָּא דְּקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וּבְגִין כֵּךְ כְּתוּב תִירָא, דְּתַמָּן בְּעֵי בַר נֶשׁ לְדְחִלָּא קָמֵי מְאָרִיָּה (קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא) בְּגִין דְּאִיהוּ (ב') דִּינָא.

וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד. דָּא דְרָגָא עֲלָאָה דְּקִיּוּמָא עַל הַאי דְרָגָא תַתָּאָה, וְלֹא מִתַּפְרֹשָׁאן לְעֵלְמִין, אֵת וְאוֹתוֹ, דָּא בְּדָא דְּבָקִין וְלֹא אֲתַפְרֹשָׁן. מָאִי וְאוֹתוֹ. דָּא אֲתַר בְּרִית קְדִישָׁא אוֹת לְעֵלְמִין. דְּהָא פּוּלְחָנָא לֹא שְׁרִיא בְּאֵת וְלֹא אִיהוּ לְמַפְלַח אֲלֹא לְמַדְחַל, אֲבָל פּוּלְחָנָא אִיהוּ לְעִילָא, וּבְגִין כֵּךְ וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד. וְבוֹ תִדְבֹק. בְּאֲתַר דְּאִיהוּ דְּבָקוּתָא לְאַתַּדְבֹקָא דְּאִיהוּ גּוּפָא דְּשְׁרִי בְּאֲמָצַעִיתָא. וּבְשֵׁמוֹ

תִשָּׁבַע אֲתַר שְׁבִיעָאָה דְּדְרָגִין. וְסִימָנֵיהּ (ירמיה ל) וְאוֹת דְּוֹד מִלֶּפֶס אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. בְּגִין כֵּךְ אֲתִדְבֹק אַבְרָהָם בְּמַהִימְנוּתָא כַּד נִחַת לְמַצְרַיִם וְכַד אֲזַל לְאַרְעָא דְּפְלִשְׁתִּים. לְפָר נֶשׁ דְּבָעָא לְנַחְתָּא גּוֹ גּוּבָא עֲמִיקָא. דְּחִיל דְּלֹא יְכִיל לְסַלְקָא מִגּוֹ גּוּבָא, מִה־עַבְד קִשְׁרֵי חַד קִשְׁרָא

לבור עמק, פחד שלא יוכל לעלות מתוך הבור, מה עשה? קשר קשר אחד של חבל למעלה מהבור. אמר, הואיל וקשרתי קשר זה, מכאן והלאה אפגס לשם. כך אברהם, בשעה שרצה לרדת למצרים, עד שלא ירד לשם קשר בפתח לא את קשר האמונה להתחזק בו, ואחר כך ירד.

אף כך גם פשנכנס לארץ פלשתים. משום כך (משלי יב) שפת אמת תכון לעד. ועד ארגיעה לשון שקר - זה אבימלך שאמר בתם לבכי ובנקין פפי. וכשהחזירו לו מה פתוב? גם אנכי ידעתי כי בתם לבכך עשית זאת, ולא כתוב נקיון פפים.

ועתה השב אשת האיש פי נביא הוא. רבי יהודה פתח ואמר, (שמואל א-ב) רגלי חסידו ישמר וגו'. חסידו פתוב אחד, וזה אברהם שהקדוש ברוך הוא שומר אותו תמיד ולא מסיר ממנו את שמירתו לעולמים. ומה שאמר רגלי - זו אשתו, שהקדוש ברוך הוא שלח שכינתו עמה ושומר אותה תמיד.

דבר אחר רגלי חסידו ישמר - אחד, זה אברהם, שהקדוש ברוך הוא הלך עמו תמיד כדי שלא יוכלו להזיק לו. ורשעים בחשך ידמו - אלו אותם מלכים שהרג הקדוש ברוך הוא באותו לילה שרדף אחריהם.

זהו שפתוב בחשך ידמו, זה הלילה שנקשר בחשך והרג אותם, ואברהם רדף והלילה הרג אותם. זהו שפתוב ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויפם. ויחלק עליהם לילה - זה הקדוש ומשום כך ורשעים בחשך ידמו.

דחבל לעילא מן גובא, אמר הואיל דקשירנא קשרא דא מכאן ולהלאה איעול תמן. כך אברהם בשעתא דבעא לנחתא למצרים. עד לא ייחות תמן קשר קשרא דמהימנותא בקדמיתא לאתתקפא ביה, ולבתר נחת.

אוף הכי נמי כד עאל לארעא דפלשתים. בגין כך (משלי יב) שפת אמת תכון לעד.

ועד ארגיעה לשון שקר, דא אבימלך דאמר בתם לבכי ובנקין פפי. וכד אהדרו ליה מה כתיב גם אנכי ידעתי כי בתם לבכך עשית זאת, ולא כתיב נקיון פפים:

ועתה השב אשת האיש פי נביא הוא. רבי יהודה פתח ואמר (שמואל א ב) רגלי חסידו ישמר וגו'. חסידו פתיב חד, ודא אברהם דקדשא בריה הוא נטיר ליה תדיר ולא אעדי נטירו מניה לעלמין. ומה דאמר רגלי, דא אתתיה, דקדשא בריה הוא שדר שכינתיה עמה ונטר לה תדיר.

דבר אחר רגלי חסידו ישמר. חד, דא אברהם דקודשא בריה הוא אזיל עמיה תדיר בגין דלא ייכלון לנזקא ליה. ורשעים בחשך ידמו. אלין אנון מלכין דקטל קדשא בריה הוא בההוא ליליא דרדף בתרייהו.

הדא הוא דכתיב בחשך ידמו, דא ליליא דאתקשר בפחשוכא וקטל לון, ואברהם רדיף ולייליא קטיל לון, הדא הוא דכתיב ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויפם. ויחלק עליהם לילה, דא קדשא בריה הוא דפליג רחמי מן דינא בגין למעפד נוקמין לאברהם, ובגין כך ורשעים בחשך ידמו. ויפם מיבעי ליה. אלא דא קדשא בריה הוא. פי לא

ברוך הוא שחלק רחמים מן הדין כדי לעשות נקמות לאברהם,

ויפס? הִיָּה צָרִיף לְכַתֵּב וַיִּכְפּוּם!
אֵלָא זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, פִּי
לֹא בִכְחַ יִגְבֵּר אִישׁ, שֶׁהוּא
וַאֲלֵעֲזָר הֵיּוּ לְבָדָם.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַהֲרִי שְׁנִינוּ
שֶׁבְמִקּוּם שֶׁנִּזְק מְצוּי שְׁלֹא יִסְמָךְ
בֶּן אָדָם עַל הַנֶּס, וְלֹא הִיָּה מְקוּם
שֶׁהַנִּזְק מְצוּי כְּמוֹ זֶה שְׂאֲבָרָהּם
הוֹלֵךְ אַחַר חֲמֻשָּׁה מְלָכִין לְרִדְף
אֲחֵרֵיהֶם וְלַעֲרֹף קֶרֶב.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשֶׁהֲלֵךְ
אֲבָרָהֶם עַל זֶה, לֹא הֲלֵךְ לַעֲרֹף
קֶרֶב וְלֹא סָמָךְ עַל הַנֶּס, אֵלָא
צָעְרוּ שֶׁל לוֹט הוֹצִיא אוֹתוֹ
מִבֵּיתוֹ, וְלָקַח מְמוֹן לְפָדוֹת אוֹתוֹ,
וְאִם לֹא - שְׁיָמוּת יַחַד אִתּוֹ בְּתוֹךְ
שָׁבוֹ. פִּינּוֹן שְׁיָצֵא רָאָה שְׂכִינָה
שְׁמֵאִירָה לְפָנָיו וְכִמְהָ צְבָאוֹת
סְבִיבָה, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה נִדְף
אֲחֵרֵיהֶם, וַהֲקָדוּשׁ בְּרוּף הוּא
הָרַג אוֹתָם. זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּרְשָׁעִים
בַּחֲשֵׁף יָדָמוּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, סוּד הוּא, רִגְלֵי
חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ, דָּא אֲבָרָהֶם, זֶה אֲבָרָהֶם,
וּכְשֶׁיָּצֵא, הַשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ יִצְחָק
וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו, וְאִם לֹא שֶׁהִשְׁתַּתֵּף
יִצְחָק יַחַד עִם אֲבָרָהֶם, לֹא
הִשְׁמָדוּ. זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּרְשָׁעִים
בַּחֲשֵׁף יָדָמוּ. פִּי לֹא בִכְחַ יִגְבֵּר
אִישׁ. אֵף עַל גֵּב שֶׁהַכַּח נִמְצָא
תָּמִיד בְּיָמִין, אִם לֹא הִיָּה בְּצַד
הַשְּׂמָאל לֹא הֵיּוּ נִדְחִים לְפָנָיו.

דְּבָר אַחַר רִגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ -
בְּשָׁעָה שֶׁבֶן אָדָם אוֹהֵב אֶת
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, הַקְדוּשׁ בְּרוּף
הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ בְּכָל מָה שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה וְשׁוֹמֵר דְּרָכָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים קכא) ה' יִשְׁמְרֶנּוּ צִאֲתָךְ וּבּוֹאֲךָ
מִעֵתָה וְעַד עוֹלָם

בֹּא רָאָה כְּמָה חֲבִיבוֹתוֹ שֶׁל
אֲבָרָהֶם לְקַב"ה, שֶׁבְּכָל מְקוּם
שֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ, לֹא הִיָּה חָס עַל שְׁלוֹ
כְּלוּם, אֵלָא רַק כְּדִי לְהַדְבִּיק
בְּקַב"ה, וּמִשׁוּם כֶּף רִגְלֵי חֲסִידוֹ

בִּכְחַ יִגְבֵּר אִישׁ. דָּאִיהוּ וַאֲלֵעֲזָר הוּו
בְּלַחֲוֵדֵייהוּ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר וְהָא תְּנִינָן בְּאַתֵּר דְּנִזְקָא
שְׂכִיחַ לֹא יִסְמָךְ בַּר נֶשׁ עַל נִיסָא, וְלֹא
הוּו אַתֵּר דְּנִזְקָא אֲשֶׁתְּכַח כְּהַאי דְּאֲבָרָהֶם
אֲזִיל בְּתַר חֲמֻשָּׁה מְלָכִין לְמַרְדֵּף בְּתַרֵייהוּ
וְלֵאגָחָא קֶרֶבָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כַּד אֲזִיל אֲבָרָהֶם לְהַאי לֹא
אֲזִיל לֵאגָחָא קֶרֶבָא, וְלֹא סָמָךְ עַל
נִיסָא, אֵלָא צָעְרָא דְלוֹט אֲפָקִיָּה מִבֵּיתִיָּה,
וְנָטִיל מְמוֹנָא לְמַפְרָק לִיָּה, וְאִי לֹאוּ דִימּוֹת
בְּהַדִּיָּה גּוֹ שְׂבִיָּה. פִּינּוֹן דְּנִפְק חֲמָא שְׂכִינָתָא
דְּנַהֲרָא קַמִּיָּה וְכִמְהָ חִילִין סַחְרַנִיָּה, בְּהַהִיא
שְׁעַתָּא רִדְף בְּתַרֵייהוּ, וְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּו
קַטִּיל לוֹן, הָדָא הוּו דְכַתִּיב וַיִּרְשָׁעִים בַּחֲשֵׁף
יָדָמוּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר רָזָא אִיְהוּ, רִגְלֵי חֲסִידוֹ
יִשְׁמְרוּ, דָּא אֲבָרָהֶם. וְכַד נִפְק אֲשֶׁתַּתֵּף
יִצְחָק בְּהַדִּיָּה וַיִּפְּלוּ קַמִּיָּה, וְאִי לֹאוּ דְאֲשֶׁתַּתֵּף
יִצְחָק בְּהַדִּיָּה דְאֲבָרָהֶם לֹא אֲשֶׁתַּצִּיאוּ הָדָא
הוּו דְכַתִּיב וַיִּרְשָׁעִים בַּחֲשֵׁף יָדָמוּ. פִּי לֹא בִכְחַ
יִגְבֵּר אִישׁ. אֵף עַל גֵּב דְּחִילָא אֲשֶׁתְּכַח תְּדִיר
בְּיָמִינָא, אִי לֹא הוּו בְּסִטְרָא דְשְׂמָאלָא לֹא
אֲתַדְחִינָן קַמִּיָּה.

דְּבָר אַחַר רִגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ, בְּשָׁעַתָּא דְּבַר
נֶשׁ רַחִים לִיָּה לְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּו.
קַדְשָׁא בְּרִיף הוּו רַחִים לִיָּה בְּכָל מָה דְאִיְהוּ
עָבִיד וְנָטִיר אַרְחוּי כְּמָה דְאַתָּה אָמַר (תהלים קכא) יי
יִשְׁמְרֶנּוּ צִאֲתָךְ וּבּוֹאֲךָ מִעֵתָה וְעַד עוֹלָם.

תָּא חֲזִי, כְּמָה חֲבִיבוֹתִיָּה דְאֲבָרָהֶם לְגַבִּי
קַדְשָׁא בְּרִיף הוּו, דְּבְכָל אַתֵּר דְּהוּו
אֲזִיל לֹא הוּו חֲזִיָּס עַל דִּילִיָּה כְּלוּם, (דף קיג ע"א)
אֵלָא כְּגִין לְאַתְדַּבְּקָא בִיָּה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיף

הוא, ובגין כך רגלי חסידו ישמר. ודא היא אתתיה, דכתיב ואבימלך לא קרב אליה. וכתיב פי על פן לא נתתיך לנגע אליה.

בפרעה מה כתיב, (בראשית יב) וינגע יי את פרעה וגו' על דבר שרי. היא אמרה - והקדוש ברוך הוא היה מכה, ומשום כך רגלי חסידו ישמר. ורשעים בחשך ידמו - אלו פרעה ואבימלך, שהקדוש ברוך הוא עשה בהם דינים בלילה. פי לא בכח יגבר איש, מי זה איש? זה אברהם, דא אברהם, דכתיב ועתה השב אשת איש וגו'.

וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (וכריה א) ויראני את יהושע הפהן הגדול עמד לפני מלאך ה' והשטן עמד על ימינו לשטנו. בפסוק זה יש להסתפל בו. ויראני את יהושע הפהן הגדול - זה יהושע בן הוֹצֵדֶק. עמד לפני מלאך ה', מי זה מלאך ה'? זהו המקום ושגשמות הצדיקים צרורה של נשמת הצדיק צרורה בו, וכל אותן נשמות הצדיקים עומדות שם, וזהו מלאך ה'.

והשטן עמד על ימינו לשטנו - זהו יצר הרע שהוא משוטט והולך בעולם לטל נשמות ולהוציא רוחות ולהסוות את הבריות למעלה ולמטה. וזהו בשעה שהטיל אותו נבוכדנצר לאש עם אותם נביאי השקר, וזה היה מסטין למעלה פדי שישרף עם.

שכך היא דרכו - שאינו מקטרג אלא בזמן של ספנה ובזמן שהצער שורה בעולם, ויש לו רשות להסוות ולעשות דין אפלו בלי דין, כמו שנאמר (משלי א) ויש נספה בלא משפט. מה זה לשטנו? שהיה אומר, או שכלם ינצלו או שכלם ישרפו.

ויי פקד את שרה כאשר אמר וגו'. רבי חייא פתח ואמר (וכריה א) ויראני את יהושע הפהן הגדול עומד לפני מלאך יי והשטן עומד על ימינו לשטנו. האי קרא אית לאסתפלא ביה. ויראני את יהושע הפהן הגדול דא יהושע בן הוֹצֵדֶק. עומד לפני מלאך יי, מאן מלאך יי. דא אתר צוריא (ס"א דנשמתין דצדיקיא צרורה) דנשמתיה דצדיק צרורא ביה, וכל אנון נשמתין דצדיקיא קיימין תמן, ודא הוא מלאך יי.

והשטן עומד על ימינו לשטנו. דא יצר הרע דאיהו משוטט ואזיל בעלמא לנטלא נשמתין ולאפקא רוחין ולמסטי לון לברייתא לעילא ותתא. ודא הוא בשעתא דאטיל ליה נבוכדנצר לאשא עם אנון נביאי השקר, והאי הוה מסטין לעילא בגין דיתוקד עמהון.

דחבי הוא ארחוי דלאו איהו מקטרג אלא בזמנא דספנה ובזמנא דצערא שריא בעלמא, ואית ליה רשו למסטי ולמעבד דינא אפלו בלא דינא כמה דאת אמר, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. מהו לשטנו, דהוה אמר או פלהו ישתזבון או פלהו יתוקדון.

שְׁהָרִי בַשְּׁעָה שֶׁנִּתְּנָה לְשׁוֹת לְמַשְׁחִית לְחַבֵּל, לֹא נִצְוֶה הַצַּדִּיק מִהֲרַשְׁעִים. וְלָכֵן בַּשְּׁעָה שֶׁהִדִּין שְׂרוּי בַּעִיר, צָרִיף בֶּן אָדָם לְבִרְחַ בְּטָרְם שֶׁיִּתְּפֶס שָׁם, שֶׁהָרִי הַמַּשְׁחִית, בִּיּוֹן שֶׁמִּתְחַלֵּל, כִּף גַּם עוֹשֶׂה לְצַדִּיק כְּמוֹ לְרָשָׁע, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהָיוּ שֶׁלְשֶׁתָּם כְּאַחַד. וְהָיָה תּוֹבֵעַ שִׁישְׂרָפוּ כֻלָּם אוֹ יִנְצְלוּ כֻלָּם. מִשׁוֹם שֶׁכָּשֶׁנַּעֲשֶׂה גַם, לֹא נַעֲשֶׂה חֲצִי גַם וְחֲצִי דִין, אֲלֵא הַכֹּל כְּאַחַד, אוֹ גַם אוֹ דִין.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, וְלֹא? וְהָרִי בְּזִמְן שֶׁכָּעַק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל, הָיָה קוֹרֵעַ אֶת הַיָּם לְאַלְהָה וְהֵם הוֹלְכִים בַּיַּבֶּשֶׁה, וְהַמַּיִם הָיוּ שָׁבִים מִצַּד אַחַר וּמִטְּבִיעִים אֶת אֱלֹהֵי וּמִתִּים. וְנִמְצָא גַם כָּאֵן וְדִין כָּאֵן, הַכֹּל כְּאַחַד.

אָמַר לוֹ, וְזֶהוּ שֶׁקָּשָׁה לְפָנָיו, שֶׁכָּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִין וְגַם כְּאַחַד, לֹא בְּמִקּוֹם אֶחָד וְלֹא בְּבֵית אֶחָד [שֶׁהַכֹּל נִמְצָא כְּאַחַד]. וְאִם נַעֲשֶׂה קָשָׁה לְפָנָיו, שֶׁהָרִי לְמַעַלָּה לֹא נַעֲשֶׂה הַכֹּל אֲלֵא בְּשִׁלְמוֹת כְּאַחַד, אוֹ גַם אוֹ דִין בְּמִקּוֹם אֶחָד וְלֹא לְחֻצָּאִין.

רַבֵּן לֹא עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִין בְּרַשְׁעִים עַד שִׁישְׁתַּלְמוּ בְּחֻטָּאִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בְּרַאשִׁית טו) כִּי לֹא שָׁלַם עֵוֹן הָאָמִרִי עַד הִנֵּה, וְכְתוּב (יִשְׁעִיָּה כו) בְּסַאסָּאָה בְּשִׁלְחָה תְּרִיבְנָה. וְעַל זֶה הָיָה מִסְטִין לִיהוֹשֻׁעַ שִׁישְׂרָף עִמָּם, עַד שֶׁאָמַר לוֹ (זְכַרְיָה א) יִגְעַר ה' בְּךָ הַשִּׁטָּן. מִי אָמַר לוֹ? זֶה מִלְּאָף ה' [וְנִאֲמַר וַיֹּאמֶר ה' אֵל הַשִּׁטָּן].

וְאִם תֹּאמַר, וַיֹּאמֶר ה' אֵל הַשִּׁטָּן יִגְעַר ה' בְּךָ וְגו' בֵּא רֵאָה, כִּף גַּם לְמַשָּׁה בְּסָנְהָ, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת א) וַיִּרְא מִלְּאָף ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ, וְכְתוּב

דָּהָא בַּשְּׁעָתָא דְאַתְיֵיהִיב רְשׁוּתָא לְמַחְבְּלָא לְחַבְּלָא לָא אֲשַׁתְּזִיב זַפְאָה מִן חֵיִיבָא, וּבְגִין כִּף בַּשְּׁעָתָא דְדִינָא שְׂרִיָּא בְּמִתָּא בְּעִי בַר נָשׁ לְעַרְקָא עַד לָא אֲתַפְּס תַּמָּן, דָּהָא מַחְבְּלָא כִּיּוֹן דְשְׂרִי הָכִי נָמִי עָבִיד לְזַפְאָה כְּחֵיִיבָא. וְכָל שֶׁכֵּן דְהוּוּ תְלַתִּיהוֹן כְּחַד. וְהוּוּ תַבַּע דִּיתוּקְדוּן כְּלָהוּ אוֹ יִשְׁתַּזְבוּן כְּלָהוּ. בְּגִין דְכַד אֲתַעְבִּיד (דף קיג ע"ב) נִיֶּסָא לָא אֲתַעְבִּיד כְּפִלְגוּ נִיֶּסָא וּפְלָגוּ דִינָא, אֲלֵא כֻלָּא כְּחַדָּא, אוֹ נִיֶּסָא אוֹ דִינָא.

אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, וְלֹא, וְהָא בְּזִמְנָא דְבָקַע קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא יִמָּא לְיִשְׂרָאֵל הוּוּ קָרַע נִמָּא לְאֵלִין וְאֵזְלִין בַּיַּבֶּשֶׁתָּא, וּמִיָּיא הוּוּ תַבִּין מִסְטָרָא אַחְרָא וְטַבְעִין לְאֵלִין וּמִתִּין, וְאֲשַׁתְּכַח נִיֶּסָא הָכָא וְדִינָא הָכָא כֻלָּא כְּחַדָּא.

אָמַר לִיה וְדָא הוּא דְקָשְׂיָא קַמִּיהָ, דְכַד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא עָבִיד דִינָא וְנִיֶּסָא כְּחַדָּא, לָאוּ בְּאַתְרַ חַד וְלֹא בְּבֵיתָא חַדָּא (דְאֲשַׁתְּכַח כֻלָּא כְּחַדָּא), וְאִי אֲתַעְבִּיד קָשְׂיָא קַמִּיהָ, דָּהָא לְעִילָא לָא אֲתַעְבִּיד כֻלָּא אֲלֵא בְּשִׁלְמוֹ כְּחַדָּא אוֹ נִיֶּסָא אוֹ דִינָא בְּאַתְרַ חַד וְלֹא כְּפִלְגוּ.

בְּגִין כִּף לָא עָבִיד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא דִינָא בְּחֵיִיבָא עַד דְאֲשַׁתְּלִימוּ בְּחוּבֵייהוּ הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית טו) כִּי לֹא שָׁלַם עֵוֹן הָאָמִרִי עַד הִנֵּה. וְכְתִיב (יִשְׁעִיָּה כו) בְּסַאסָּאָה בְּשִׁלְחָה תְּרִיבְנָה. וְעַל דָּא הוּוּ אֲסִטִּין לִיה לִיהוֹשֻׁעַ דִּיתוּקְדַ בְּהוּ, עַד דְאָמַר לִיה (זְכַרְיָה א) יִגְעַר יי בְּךָ הַשִּׁטָּן. מָאן אָמַר לִיה, דָּא מִלְּאָף יי (וַאֲתַמַּר וַיֹּאמֶר יי אֵל הַשִּׁטָּן).

וְאִי תִימָא וַיֹּאמֶר יי אֵל הַשִּׁטָּן יִגְעַר יי בְּךָ וְגו'. תָּא חֲזִי, הָכִי נָמִי לְמַשָּׁה בְּסָנְהָ דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת א) וַיִּרְא מִלְּאָף יי אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ. וְכְתִיב וַיִּרְא יי כִּי סָר

לראות. לזמנין מלאך יי ולזמנין מלאך
ולזמנין יי. ובגין כך אמר ליה יגער יי כך
השטן ולא אמר הנני גוער כך.

תא חזי, פגוונא דא ביומא דאשתכח דינא
בעלמא, וקדשא בריה הוא יתיב על
פרסיא דדינא, פדין אשתכח האי שטן
דאסטי לעילא ותתא, ואשתכח איהו
לחבלא עלמא וליטל נשמתין.

רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא,
והוה משתדל בהאי קרא (דברים כא)
ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו'
וערפו שם את העגלה בנחל. ודינא איהו
בקופיץ לערפא לה. אמר ליה רבי אלעזר
האי למאי אצטריך.

בבה רבי שמעון, ואמר, ווי לעלמא
דאתמשך בתר דא. דהא מן ההוא
יומא דההוא חוין (דף קיד ע"א) בישא דאתפתה
ביה אדם שליט על אדם ושליט על בני
עלמא, איהו קאים למסטי עלמא ועלמא
לא יכיל לנפקא מענשיה עד דיייתי מלכא
משיחא ויוקים קדשא בריה הוא לדמיכי
עפרא דכתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו'
וכתיב, (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן
הארץ. ואיהו קאים על עלמא דא למיטל
נשמתין דכל בני נשא.

ותא חזי הא כתיב (דברים כא) כי ימצא חלל
וגו' תא חזי, כל בני עלמא על ידי
מלאך המות נפקא נשמתיהו. אי תימא דבר
נש דא על ידא דההוא מלאך המות נפק
נשמתיה, לאו הכי. אלא מאן דקטיל ליה,
אפיק נשמתיה עד לא מטא זמניה לשלטאה
ביה ההוא מלאך המות.

וכרא ה' כי סר לראות. לפעמים
מלאך ה', ולפעמים מלאך,
ולפעמים ה'. ולכן אמר לו יגער
ה' כך השטן ולא אמר הנני גוער
כך.

בא ראה, כמו זה ביום שנמצא דין
בעולם והקדוש ברוך הוא יושב
על פסא הדין, אז נמצא השטן
הזה שמסטה למעלה ולמטה,
והוא נמצא להשחית את העולם
ולטל הנשמות.

רבי שמעון הנה יושב ולומד
תורה, והנה משתדל בפסוק הנה,
(דברים כא) ולקחו זקני העיר ההיא
עגלת בקר וגו' וערפו שם את
העגלה בנחל. והדין הוא בספין
לערף אותה. אמר לו רבי אלעזר,
למה צריך את זה?.

בבה רבי שמעון ואמר, אוי
לעולם שנמשך אחר זה, שהרי
מאותו היום שאותו הנחש הרע
התפתה בו אדם, שולט על האדם
ושולט על בני העולם, הוא עומד
להסוות את העולם, והעולם לא
יכול לצאת מענשו עד שיבא מלאך
המשיח ויקים הקדוש ברוך הוא
את ישגי העפר, שכתוב (ישעיה כא)
בלע המות לנצח וגו', וכתוב (זכריה
יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן
הארץ. והוא עומד על עולם זה
לטל את כל נשמות בני האדם.

ובא וראה, הרי כתוב (דברים כא) כי
ימצא חלל וגו'. בא ראה, כל בני
העולם נשמתם יוצאת על ידי
מלאך המות. אם תאמר שבין אדם
הזה יצאה נשמתו על ידי אותו
מלאך המות - לא כך! אלא מי
שהורג אותו, הוציא את נשמתו
בטרם הגיע זמנו שישלט בו אותו
מלאך המות.

ולכן ולא רץ לא יכפר וגו'. ולא רץ
שלנו. ולא די להם שעומד הוא

ובגין כך ולא רץ לא יכפר וגו' ולא רץ דילן. ולא די לון דקאים איהו

להסטות העולם לחנם ולקטרג
תמיד, כל שכן שגזילים ממנו
מה שיש לו לקחת. והקדוש
ברוך הוא חס על בניו, ולכן
מקריבים את העגלה הזו, כדי
לתקן עמו מה שגלקחה אותה
נשמה של האדם ממנו, ולא
ימצא מקטרג על [ר"א הקרוים ביה]
העולם.

וסוד עליון שנינו פאן. שור,
פרה, עגל, עגלה - כלם בסוד
עליון נמצאים, ולכן בזה
מתקנים אותו, וזהו שפתוב (דברים
כא) ידינו לא שפכה את הדם הזה
וגו'. לא שפכו ולא גרמנו
מיתתו. ובזה לא נמצא עליהם
מקטרג, ובכל נתן הקדוש ברוך
הוא עצה לעולם.

בא ראה, כמו זה בראש השנה
ויום הכפורים, שנמצא הדין
בעולם, הוא עומד לקטרג,
וישראל צריכים להתעורר
בשופר ולעורר קול שפלו
בא"ש ומי"ם רוח ונעשים
אחד, ולהשמיע אותו קול מתוך
השופר.

ואתו קול עולה עד מקום
שיושב פסא הדין ומפה בו
ועולה. בין שמגיע הקול הזה
מלמטה, הקול של יעקב נתקן
למעלה, והקדוש ברוך הוא
מעורר רחמים. שהרי כמו
שישראל מעוררים למטה קול
אחד פלו בא"ש ורו"ח מי"ם
שיוצאים פאחד מתוך השופר,
כך גם מתעורר למעלה שופר.
ואתו קול שפלו בא"ש ומי"ם
רו"ח נתקן, ויוצא זה מלמטה
וזה מלמעלה, ונתקן העולם
ונמצאים הרחמים.

ואתו מקטרג מתערבב, שחושב
לשלט בדין ולקטרג בעולם,
ורואה שמתעוררים רחמים. אז
מתערבב ותש כחו ולא יכול

למסטי עלמא למגנא ולקטרגא תדיר כל שפן
דגזלין מיניה מה דאית ליה לנטלא. וקדשא
ברוך הוא חיים על בנוי, ובגין כך קרבין על
האי עגלא, בגין לתקנא עמיה מה דאתנטיל
ההיא נשמתא דבר נש מניה, ולא ישתכח
מקטרגא על (ר"א ל"ג קרבין פהא) עלמא.

ורזא עלאה תנינן הכא: שור פרה, עגל
עגלה, פלהו ברזא עלאה אשתכחו,
ובגין כך בדא מתקנין ליה, ודא הוא דכתיב,
(דברים כא) ידינו לא שפכה את הדם הזה וגו' לא
שפכה ולא גרימנא מיתתיה, ובדא לא
אשתכח מקטרגא עליהו, ובכולא יהיב
קדשא בריך עיטא לעלמא.

תא חזי, פגוונא דא ביום ראש השנה ויום
הכפורים דדינא אשתכח בעלמא, איהו
קאים לקטרגא וישראל בעיין לאתערא
בשופר, ולא תערא קול דכליל באש"א
ומי"א ורוח"א ואתעבידו חד, ולא שמעא
ההוא קול מגו שופר.

וההוא קול סלקא עד אתר דכרסיא דדינא
יתבא ובטש בה וסלקא. בין דמטא
האי קול מתפא, קול דיעקב אתתקן לעילא,
וקדשא בריך הוא (דף קיד ע"ב) אתער רחמי,
דהא כגוונא דישראל מתערי לתפא קול חד
כליל באש"א ורוח"א ומי"א דנפקי כחדא
מגו שופר, הכי נמי אתער לעילא שופר.
וההוא קול דכליל באש"א ומי"א ורוח"א
אתתקן, ונפק דא מתפא ודא מעילא, ואתתקן
עלמא ורחמי אשתכחו.

וההוא מקטרגא אערבב דחשיב לשלטאה
בדינא ולקטרגא בעלמא, ורחמי
דמתערי רחמי, פדין אערבב ואתשש חיליה
ולא יכול למעפד מידי, וקודשא בריך הוא

לעשות דבר, והקדוש ברוך הוא
 דן את העולם ברחמים. שאם
 תאמר שנעשה דין - לא כף!
 אלא מתחברים רחמים עם דין,
 והעולם נדון ברחמים.

בא ראה, כתוב (תהלים פא) תקעו
 בחדש שופר בפסה ליום חגנו,
 שהלכנה מתפסה, שהרי אז
 שולט הנחש הרע ויכול להזיק
 לעולם. וכשמתעוררים רחמים,
 עולה הלכנה ומעברת משם,
 והוא מתערבב ולא יכול לשלט,
 ועובר שלא יתקרב לשם, ולכן
 בראש השנה צריך לערבב אותו
 כמי שמתעורר משנתו ולא יודע
 כלום.

ביום הכפורים צריך לנחם
 ולעשות לו נחת רוח בשעיר
 שמקריבים לו, ואז מתהפף
 לסגור על ישראל, אבל ביום
 של ראש השנה מתערבב, שלא
 יודע ולא יכול לעשות כלום.
 רואה התעוררות של הרחמים
 עולים מלמטה ורחמים
 מלמעלה והלכנה עולה ביניהם,
 אז הוא מתערבב ולא יודע כלום
 ולא יכול לשלט.

והקדוש ברוך הוא דן את
 ישראל ברחמים וחס עליהם
 ומוצא להם זמן כל אותם עשרה
 ימים שבין ראש השנה ליום
 הכפורים לקבל את כל אותם
 השבים לפניו ולכפר להם
 מחטאיהם ומעלה אותם ליום
 הכפורים.

ועל זה בכל מצוה הקדוש ברוך
 הוא את ישראל לעשות מצוה,
 כדי שלא ישלט עליהם מי שלא
 צריך ולא ישלט עליהם הדין
 ויהיו כלם צדיקים בארץ פאהבת
 האב על הבנים [בני אדם], והכל
 תלוי במעשה ובדבורים, והרי
 בארנו הדברים.

וה'פקד את שרה כאשר אמר,

דאין עלמא ברחמי, דאי תימא דדינא
 אתעביד, לאו הכי, אלא אתחברו רחמי
 בדינא, ועלמא אתדן ברחמי.

הא חזי, פתיב, (תהלים פא) תקעו בחדש שופר
 בפסה ליום חגנו דאתפסיא סיהרא.
 דהא כדין שלטא האי חיויא בישא ויכיל
 לנזקא עלמא, וכד מתערי רחמי, סלקא
 סיהרא ואתעברת מתמן, ואיהו אתערבב ולא
 יכיל לשלטאה, ואתעבר דלא יתקרב תמן,
 ועל דא ביום ראש השנה בעי לערבבא ליה
 כמאן דאתער משנתיה ולא ידע כלום.

ביום הכפורים בעי לנייחא ולמעבד ליה
 נייחא דרוחא בשעיר דקרבין ליה,
 וכדין אתהפף סניגוריא עליהו דישראל,
 אבל ביומא דראש השנה אתערבב דלא ידע
 ולא יכיל למעבד כלום. חמי אתערוותא
 דרחמי סלקין מתתא, ורחמי מלעילא
 וסיהרא סלקא בינייהו. כדין אתערבב ולא
 ידע כלום ולא יכיל לשלטאה.

וקודשא בריך הוא דן להו לישראל ברחמי,
 וחייס עלייהו ואשתכח להו זמנא
 כל אנון עשרה יומין דבין ראש השנה ליום
 הכפורים לקבלא כל אנון דתייבין קמיה
 ולכפרא לון מחובייהו וסליק לון ליומא
 דכפורי.

ועל דא ככולא קדשא בריך הוא פקיד לון
 לישראל למעבד עובדא בגין דלא
 ישלוט עלייהו מאן דלא אצטריה, ולא
 ישלוט עלייהו דינא, ויהון פלהון זפאין
 בארעא (דף קטו ע"א) ברחימו דאבא על בנין,
 וכולא בעובדא ובמלין תליא, והא אוקימנא
 מלין.

וי'פקד את שרה כאשר אמר, דכתיב למועד

שְׁפָתוֹב לְמוֹעֵד אָשׁוּב אֵלַיךְ כַּעַת
חַיָּה וּלְשָׁרָה בֵּן. וְשָׁנִינוּ, פֶּקֶד אֶת
שָׂרָה - פֶּקִידָה לְנִקְבָּה, זְכִירָה
לְזָכֵר. וּמִשׁוֹם כֶּף וְה' פֶּקֶד אֶת
שָׂרָה. כַּאֲשֶׁר אָמַר, שְׁפָתוֹב שׁוֹב
אָשׁוּב אֵלַיךְ כַּעַת חַיָּה וְגו'. מִכַּאֲן
מִשְׁמַע שְׁאָמַר וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב
אֵלַיךְ, וַיֹּאמֶר סֵתֶם, שֶׁהוּא הָיָה
וְלֹא שְׁלִיחַ אַחֵר.

וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה וְגו'. פִּיּוֹן שְׁאָמַר
וְה' פֶּקֶד אֶת שָׂרָה, מֵהוּ וַיַּעַשׂ ה'
לְשָׂרָה? אֵלֹא כֶּף שָׁנִינוּ, שְׁפָרִי
מַעֲשֵׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
מֵאוֹתוֹ נִהַר שֶׁשׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא מַעֲדָן
הוּא, וְהוּא נְשִׁמוֹת הַצְּדִיקִים,
וְהוּא הַמְּזֵל שְׁכַל הַבְּרֻכּוֹת
הַטּוֹבוֹת וְגַשְׁמֵי בְּרָכָה נוֹזְלִים
מִמֶּנּוּ וּמִשָּׁם יוֹצֵאִים, שְׁפָתוֹב
לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. שֶׁהוּא מְזִיל
וּמִשְׁקָה מִלְמַעְלָה לְמִטָּה מִשׁוֹם
שְׁפָנִים בְּפִנְזֵל הַזֶּה תְּלוּיִים, וְלֹא
בְּמִקּוֹם אַחֵר. וְעַל זֶה כָּתוּב וְה'
פֶּקֶד אֶת שָׂרָה, פֶּקִידָה בְּלִבְדָּה.

וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה, עֲשִׂיָּה הִיא
לְמַעְלָה מִן הַדְּרָגָה הַזֹּאת, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר שְׁבַמְזֵל זֶה תְּלוּי, וְעַל זֶה
כֵּאֵן פֶּקִידָה וְכֵאֵן עֲשִׂיָּה. וְלִכֵּן
אָמַר ה' וְה', וְהַכֵּל אָחֵר. רַבִּי
אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קכז) הִנֵּה
נַחֲלַת ה' בְּנִים שְׂכָר פְּרֵי הַבְּטָן.
הִנֵּה נַחֲלַת ה', חֵלֶק לְהֶאֱחֹז בֵּה'
שֶׁלֹּא יִתְבַטֵּל מִמֶּנָּה לְעוֹלָמִים.

שְׁבֵן אָדָם שְׂזוּכָה לְבָנִים בְּעוֹלָם
הַזֶּה, זוֹכָה בָּהֶם לְהַפְנֵס לְפָרְגוּד
לְעוֹלָם הַבָּא, מִשׁוֹם שְׁאוֹתוֹ הַבֵּן
שֶׁהַשְּׂאִיר בֶּן הָאָדָם וְזוֹכָה בּוֹ
בְּעוֹלָם הַזֶּה, הוּא יוֹכֵה אוֹתוֹ
לְעוֹלָם הַבָּא, וְזוֹכָה לְהַפְנֵס בּוֹ
לְנַחֲלַת ה'. מֵה זֶה נַחֲלַת ה'? זוֹ
אֲרָץ הַחַיִּים. וְכֶף קָרָא לָהּ אֶת
אֲרָץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא אֲרָץ הַחַיִּים.
דָּוִד הַמֶּלֶךְ (קָרָא לָהּ) נַחֲלַת ה',
שְׁפָתוֹב (שְׁמוּאֵל א-כז) כִּי גִרְשׁוֹנֵי
הַיּוֹם מֵהַסְּתַפַּח בְּנַחֲלַת ה' לְאֹמֶר

אָשׁוּב אֵלַיךְ כַּעַת חַיָּה וּלְשָׂרָה בֵּן. וְתַנִּינָן פֶּקֶד
אֶת שָׂרָה, פֶּקִידָה לְנוֹקְבָא, זְכִירָה לְדוֹכְרָא,
וּבְגִין כֶּף וַיִּי פֶּקֶד אֶת שָׂרָה, כַּאֲשֶׁר אָמַר,
דְּכַתִּיב שׁוֹב אָשׁוּב אֵלַיךְ כַּעַת חַיָּה וְגו',
מֵהֶכָא מִשְׁמַע דְּאָמַר וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלַיךְ,
וַיֹּאמֶר סֵתֶם, דְּאִיהוּ הָוּה וְלֹא שְׁלִיחָא אַחֵרָא:
וַיַּעַשׂ יי לְשָׂרָה וְגו'. פִּיּוֹן דְּאָמַר וַיִּי פֶּקֶד אֶת
שָׂרָה, מֵהוּ וַיַּעַשׂ יי לְשָׂרָה. אֵלֹא הַכִּי
תַנִּינָן דְּאִיבָא דְּעוֹבְדוּי דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
מֵהֵהוּא נִהַר דְּנִגִּיד וְנִפְיָק מַעֲדָן אִיהוּ, וְאִיהוּ
נִשְׁמַתְהוּן דְּצְדִיקַיָּא, וְאִיהוּ מְזֵלָא דְּכָל
בְּרַכָּאן טְבָאן וְגַשְׁמֵי בְּרַכָּאן נְזִלֵי מִגִּיָּה וּמִתַּמָּן
נִפְקִי, דְּכַתִּיב לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, דְּאִיהוּ מְזִיל
וּמִשְׁקָה מְעִילָא לְתַתָּא, בְּגִין דְּבָנֵי (שָׂא) בְּהֵאֵי
מְזֵלָא תְּלוּיִן וְלֹא בְּאֵתֵר אַחֵרָא. וְעַל דָּא כַּתִּיב
וַיִּי פֶּקֶד אֶת שָׂרָה פֶּקִידָה בְּלַחֲדוּי.

וַיַּעַשׂ יי לְשָׂרָה. עֲשִׂיָּה אִיהוּ לְעִילָא מֵהֵאֵי
דְּרָגָא כְּמָה דְּאֵתְמַר דְּהָא בְּמְזֵלָא
תְּלוּיָא, וְעַל דָּא כֵּאֵן פֶּקִידָה וְכֵאֵן עֲשִׂיָּה.
וּבְגִין כֶּף אָמַר יי וַיִּי וְכֵלָא חַד. רַבִּי אֶלְעָזָר
פֶּתַח וְאָמַר (תְּהִלִּים קכז) הִנֵּה נַחֲלַת יי בְּנִים שְׂכָר
פְּרֵי הַבְּטָן. הִנֵּה נַחֲלַת יי, אַחְסִנְתָּא לְאַתְאַחְדָּא
בְּיֵי דְלָא יִתְעַבֵּר מִיָּנָה לְעֵלְמִין, דְּבַר נֶשׁ דְּזָכִי
לְבָנִין בְּהֵאֵי עֵלְמָא זָכִי בְּהוּ לְמִיעַל לְפָרְגוּדָא
בְּעֵלְמָא דְּאֵתֵי. בְּגִין דְּהֵהוּא בְּרָא דְּשְׂבִיק בַּר
נֶשׁ וְזָכִי בֵיהּ בְּעֵלְמָא דָּא, אִיהוּ יוֹכֵי לִיָּה
לְעֵלְמָא דְּאֵתֵי, וְזָכִי לְאַעְלָא בֵיהּ לְנַחֲלַת יי.
מֵאֵן נַחֲלַת יי, דָּא אֲרָץ הַחַיִּים. וְהַכִּי קָרָא לָהּ
לְאֲרָץ יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי אֲרָץ הַחַיִּים.

דָּוִד מְלִכָּא (קָרָא לִיָּה) נַחֲלַת יי דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל א כז)
כִּי גִרְשׁוֹנֵי הַיּוֹם מֵהַסְּתַפַּח בְּנַחֲלַת יי
לְאֹמֶר לָךְ עֲבַד אֱלֹהִים אַחֵרִים, וּבְגִין כֶּף הִנֵּה
נַחֲלַת יי (דָּד קטו ע"ב) בְּנִים. מֵאֵן אֲזָכִי לִיָּה לְכַר

לך עבר אלהים אחרים, ומשום כך הנה נחלת ה' בנים. מי מזכה את האיש הזה? בנים. אם זוכה בהם בעולם הזה - שְׂכָר פְּרִי הַבְּטָן. שְׂכָר וְחֶלֶק טוֹב בְּאוֹתוֹ עוֹלָם בְּאוֹתוֹ פְּרִי מַעְיוֹ הוּא שְׂזוּכָה בֶּן אָדָם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם בָּהֶם.

בא ראה, הנה נחלת ה' בנים, ירשה וחלק של פרות של מעשה הקדוש ברוך הוא מלמעלה הוא מעץ החיים, שהרי משם זוכה בן אדם לבנים, כמו שנאמר (הושע יד) ממני פריה נמצא. מה כתוב? (תהלים קכז) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו וגו'. את אשפתו מהם לא יבושו וגו'. אשרי בעולם הזה, ואשרי בעולם הבא.

לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער, מאן אויבים בשער, מי האויבים בשער? אלו בעלי הדינים. שפאשר נשמה יוצאת מהעולם הזה, כמה הם בעלי הדינים שמזמנים לפניה עד שלא תכנס למקום בשער באותו שער שתכנס לשם, משום שהשאייר משכונות בעולם הזה ובגלגלם יזכה באותו עולם. ועל זה לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער.

רבי יהודה ורבי יוסי היו הולכים בדרך. אמר רבי יהודה לרבי יוסי, פתח פיך ודבר בתורה, שהרי השכינה נמצאת אצלך, שכל זמן שבדברי תורה מדברים, באה השכינה ומתחברת, וכל שכן בדרך, ששכינה מקדימה ובאה והולכת לפני בני אדם שזוכים באמונת הקדוש ברוך הוא.

פתח רבי יוסי ואמר, (שם) אשתך כגפן פריה בירפתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנה. אשתך כגפן פריה - כל זמן שהאשה בירפתי הבית ולא יוצאת החוצה, היא צנועה וראויה

נש. בנין. אי זכי בהו בהאי עלמא, שְׂכָר פְּרִי הַבְּטָן, אַגְרָא וְחוֹלְקָא טָבָא בְּהֵיבָא עַלְמָא, בְּהֵיבָא אִיבָא דְמַעוּי אִיהוּ דְזָכִי בַר נֶשׁ בְּהֵיבָא עַלְמָא בְּהוּ.

תא חזי, הנה נחלת יי בנים. ירותא ואחסנתא דאיבין דעובדוי דקודשא בריה הוא מלעילא איהו מאילנא דחיי, דהא מתמן זכי בר נש לבנין כמה דאת אמר, (הושע יד) ממני פריה נמצא. מה כתוב, (תהלים קכז) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו וגו'. אשרי בעלמא דין ואשרי בעלמא דאתי. לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. מאן אויבים בשער. אליו מאריהון דדינין, דכד נשמתא נפקת מהאי עלמא, כמה אנון מריהון דדינין דזמינין קמיה, עד לא ייעול לדוכתיה בשער בההוא תרעא דייעול תמן, בגין דמשכונין שביק בהאי עלמא ובגיניהון יזכי בההוא עלמא ועל דא לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער.

רבי יהודה ורבי יוסי הוו אזלי בארְחָא. אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יוֹסִי פִתַח פּוּמָךְ וּלְעֵי בְּאוּרֵייתָא דְהָא שְׂכִינְתָא אֲשֶׁתְּפַחַת גַּבְךָ, דְכָל זְמַן דְבַמְלִי דְאוּרֵייתָא לְעֵאן שְׂכִינְתָא אֲתִיא וּמִתְחַבְרָא, וְכָל שְׁפָן בְּאוּרְחָא דְשְׂכִינְתָא קְדָמָא וְאֲתִיא וְאֲזַלָא קַמֵּיהוּ דְבָנֵי נֶשׂא דְזָכָאן בְּמַהִימְנוּתָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פתח רבי יוסי ואמר. (תהלים קכז) אשתך כגפן פריה בירפתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנה. אשתך כגפן פריה, כל זמנא דאתתא בירפתי ביתא ולא נפקא לבר, היא צנועה ואתחזי לאולדא בנין דכשרן.

שהאשה בירפתי הבית ולא יוצאת החוצה, היא צנועה וראויה

גִּפְּן לֹא נִטְעַת אֶלָּא בְּמִינָה וְלֹא בְּמִין אַחֵר, כִּף אִשָּׁה כְּשֶׁרָה לֹא תַעֲשֶׂה נְטִיעוֹת עִם אִישׁ אַחֵר; מֵה גִּפְּן אֵין בָּהּ הִרְפָּכָה מֵעֵץ אַחֵר, אִף כִּף אִשָּׁה כְּשֶׁרָה גַם כִּף. רָאָה מֵה שְׂכָרָה: בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים. מֵה זֵיתִים אֵין עֲלֵיהֶם נוֹפְלִים כָּל יָמוֹת הַשָּׁנָה וְכֹלָם קְשׁוּרִים (בסר) תְּמִיד, אִף כִּף בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנָךְ. מֵה כְּתוּב אַחֲרָיו? הֲנֵה פִי כֵן יִכְרֵף גָּבֵר יָרָא ה'. מֵה זֶה הֲנֵה פִי כֵן יִכְרֵף גָּבֵר? הֲנֵה כֵן הִזָּה צָרִיף (לכתב)! אֶלָּא לְרִבּוֹת דְּכָר אַחֵר שְׁלֹמֹדְנוּ זֶה מִמֶּנָּה, שְׁפָל זְמַן שֶׁהַשְּׂכִינָה הִיְתָה צְנוּעָה בְּמִקּוּמָה כְּרֵאוּי לֵה כְּבִיכּוֹל - בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים, אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁשְׂרוּיִים בְּאַרְצָן. סָבִיב לְשִׁלְחָנָךְ - שְׁאוּכְלִים וְשׁוֹתִים וּמְקַרְיָבִים קְרִבְנוֹת וּשְׂמֻחִים לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִתְבָּרְכִים עֲלֵיוֹנִים וּתְחַתּוֹנִים בְּגִלְלָם.

אַחֵר שֶׁיִּצְאָה הַשְּׂכִינָה וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל מֵעַל שִׁלְחַן אֲבִיהֶם, וְהֵם בֵּין הַעַמִּים וְצוֹחִים כָּל יוֹם, וְאֵין מִי שִׁישְׁגִיחַ בָּהֶם פֶּרֶט לְקַבְּ"ה, שְׁפָתוֹב (ויקרא כו) וְאִף גַם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאַרְצָן אוֹיְבֵיהֶם וְגו'. וְרֵאוּנוּ כִּמָּה קְדוּשִׁים עֲלֵיוֹנִים מֵתוּ בַּגְּזֵרוֹת תְּקִיפּוֹת, וְכֹל זֶה מִשׁוּם עֲנֹשׁ הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא קִיְמוּ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיוּ שְׂרוּיִים בְּאַרְצָן הַקְּדוּשָׁה.

רָאָה מֵה כְּתוּב, (דברים כח) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרִב כָּל. פְּסוּקָה זֶה הוּא סוּד. תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ בְּשִׂמְחָה, בְּזְמַן שֶׁכִּהְנִים הָיוּ מְקַרְיָבִים קְרִבְנוֹת וְעוֹלוֹת, וְזוֹ הִיא בְּשִׂמְחָה. וּבְטוֹב לֵבב - אֱלוֹ הַלְוִיִּם. מְרִב כָּל - אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אִמְצָעִים בִּיְנֵיהֶם, וְנִטְלוּ בְּרִכּוֹת מִכָּל הַצְּדָדִים,

כְּגִפְּן, מֵה גִּפְּן לֹא אֲתַנְטֵעָא אֶלָּא בְּזִינָה וְלֹא בְּזִינָא אַחֲרָא. כִּף אֲתַתָּא דְּכְשֶׁרָא לֹא תַעֲבַד נְטִיעָן בְּכַר נֶשׁ אַחֲרָא. מֵה גִּפְּן לֹא אִית בִּיהּ רְכִיבָה מֵאִילָנָא אַחֲרָא, אוֹף הָכִי אֲתַתָּא דְּכְשֶׁרָא הָכִי נְמִי.

חֲמִי מֵה אַגְרָה, (דף קטו ע"א) בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים. מֵה זֵיתִים לֹא נִפְלִי טְרַפְיִיהוּ כָּל יוֹמֵי שְׁתָּא וְכִלְהוּ קְשׁוּרִין (נ"א בסר) תְּדִיר, אוֹף הָכִי בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנָךְ. מֵה כְּתִיב בְּתַרְיָה הֲנֵה כִי כֵן יִכְרֵף גָּבֵר יָרָא יי. מֵה הֲנֵה כִי כֵן יִכְרֵף גָּבֵר. הֲנֵה כֵן מִיבְעִי לִיָּה. אֶלָּא לְאַסְגָּאָה מְלָה אַחֲרָא דְּאוּלִּיפְנָא דָּא מִינָה, דְּכָל זְמַנָּא דְּשְׂכִינְתָּא הוּהּ צְנִיעָא בְּאַתְרָהּ פְּדָקָא חֲזִי לֵה כְּבִיכּוֹל בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים אֱלִין יִשְׂרָאֵל כַּד שְׂרָאן בְּאַרְעָא. סָבִיב לְשִׁלְחָנָךְ. דְּאַכְלִי וְשְׁתָּאן וּקְרִבִין קְרִבְנִין וְחֲדָאן קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, וּמִתְבָּרְכִין עֲלֵאֵין וְתַתָּאֵין בְּגִינְיָהוּ.

דְּבַתָּר דְּשְׂכִינְתָּא נִפְקַת, אַתְגָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵעַל פְּתוּרָא דְּאַבוּהוּן וְהוּוּ בִינֵי עַמְמֵיָא וְצוּוחִין כָּל יוֹמָא וְלִית דְּאַשְׁגַּח בְּהוּ בַר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא דְּכְתִיב (ויקרא כו) וְאִף גַם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאַרְצָן אוֹיְבֵיהֶם וְגו'. וְחֲמִינָן כְּמָה קְדִישִׁין עֲלֵאֵין מִיתוּ בַּגְּזֵרִין תְּקִיפִין, וְכֹל דָּא בְּגִין עוֹנְשָׁא דְּאוּרִייתָא דְּלֹא קִיְמוּ יִשְׂרָאֵל כַּד הוּוּ שְׂרָאן בְּאַרְעָא קְדִישָׁא.

חֲמִי מֵה כְּתִיב, (דברים כח) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרִב כָּל. הָאִי קָרָא אִיהוּ רְזָא, תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ בְּשִׂמְחָה, בְּזְמַן דְּכִהְנִי הוּוּ קְרִבִין קְרִבְנִין וְעֲלוּן וְדָא הִיא בְּשִׂמְחָה. וּבְטוֹב לֵבב, אֱלִין לִיוָאֵי. מְרִוב כָּל, אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל דְּהוּוּ אִמְצָעִים בִּינְיָהוּ וְנִטְלִי בְּרִכָּאן מִכָּל סְטְרִין. דְּכְתִיב,

שְׁכַתוּב (ישעיה ט) הַרְבִּית הַגּוֹי לֹו
הַגְּדֻלַּת הַשְּׂמֻחָה. אֵלֹו הַפְּהִינִים.
שְׂמַחוּ לְפָנָי כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר -
אֵלֹו יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּרַךְ לָהֶם אֶת תְּבוּאַת הַשְּׂדֵה
וְנוֹתְנִים מִצֶּשֶׁר מִן הַכֹּל. כַּאֲשֶׁר
יִגִּילוּ בְּחֻלְקֵם שְׁלָל - אֵלֹו לְוִים
שְׁנוּטִלִים מִצֶּשֶׁר מִתּוֹךְ הַגֶּרֶן.

דָּבָר אַחַר הַרְבִּית הַגּוֹי - אֵלֹו
יִשְׂרָאֵל שְׂאֵמוּנַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא עֲלֵיהֶם פְּרָאוֹי. לֹו הַגְּדֻלַּת
הַשְּׂמֻחָה - זֹהוּ דְרַגַּת הַרְאֵשׁ
הַעֲלִיּוֹן שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁנִּדְבַק בָּהּ,
שֶׁהוּא גְדוֹל, וְחִדּוּה נִמְצָאָת בּוֹ.
שְׂמַחוּ לְפָנָי - בְּשַׁעַה שְׁעוּלִים
לְהִדְבֵק בָּךְ. כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר - זֹו
כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁשְּׂמַחַת הַקִּצִיר
הִיא שְׁלָה. כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ בְּחֻלְקֵם
שְׁלָל - כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ אֵלֹו שְׂאֵר
הַצְּבָאוֹת וְהַמְרַפְּבוֹת לְמִטָּה בְּזִמָּן
שְׂמַחְלָקִים שְׁלָל וְטוֹרְפִים טָרַף
בְּרֵאשִׁית הַכֹּל.

רְבִי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט)
עַת לַעֲשׂוֹת לְה' הַפְּרוּ תוֹרַתְךָ.
מַה זֶה עַת לַעֲשׂוֹת לְה'? אֵלֹא
הַרִי פְרִשׁוּהָ, אֲבָל עַת - זֹו כְּנִסַּת
יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאת עַת, כְּמוֹ
שְׁנֵאָמַר (ויקרא טו) וְאֵל יִבֵּא בְּכָל עַת
אֵל הַקִּדָּשׁ. מַה זֶה וְאֵל יִבֵּא בְּכָל
עַת? כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (משלי ז) לְשִׁמְרֵךְ
מֵאֲשֶׁה זָרָה. וְזֹהוּ (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ
לְפָנָי ה' אֵשׁ זָרָה וְגו'. מַה הַטַּעַם
עַת? מִשּׁוֹם שִׁישׁ לָה עַת וְזִמָּן
לְכָל לְהִתְקַרֵּב לְהַיּוֹת מֵאִירָה
וְלִהְתַּחֲבֹר פְּרָאוֹי, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר
(תהלים טט) וְאֲנִי תִפְלְתִי לְךָ ה' עַת
רְצוֹן.

לַעֲשׂוֹת לְה', כְּמוֹ שְׁכַתוּב
(שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. שְׁכָל
מִי שֶׁשְּׂמַחְתָּדֵל בַּתּוֹרָה כְּאֵלֹו עֲשֵׂה
וְתַקַּן אֶת הָעֵת הַזֹּאת לְחַבְרָא אוֹתָהּ
עִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (תפארת).
וְכָל כֶּף לְמָה? מִשּׁוֹם שֶׁהַפְּרוּ
תוֹרַתְךָ, דְּאֵילֹו לֹא הַפְּרוּ תוֹרַתְךָ לָא אֲשַׁתְּפַח

יִשְׁעִיה ט) הַרְבִּית הַגּוֹי לֹו הַגְּדֻלַּת הַשְּׂמֻחָה. אֵלִין
כְּהִנִי. שְׂמַחוּ לְפָנָי כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר, אֵלֹו
יִשְׂרָאֵל דְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְרִיךְ לֹון עֲבוּרָא
דְּחֻלְקָא וַיְהִי מִצֶּשֶׁר מִכְּלָא. כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ
בְּחֻלְקֵם שְׁלָל. אֵלִין לְוִאֵי דְנִטְלָא מִצֶּשֶׁרָא
מִגּוֹ אַדְרָא.

דָּבָר אַחַר הַרְבִּית הַגּוֹי. אֵלִין יִשְׂרָאֵל
דְּמַהִימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
עֲלֵיהֶו כְּדָקָא חֲזִי. לֹו הַגְּדֻלַּת הַשְּׂמֻחָה, דָּא
אִיהוּ דְרַגָּא רִישָׁא עֲלָאָה דְאַבְרָהָם דְאַתְדַּבֵּק
בָּהּ, דְּאִיהוּ גְדוֹל וְחִדּוּה בֵיה אֲשַׁתְּפַח.

שְׂמַחוּ לְפָנָי, (דף קטז ע"ב) בְּשַׁעַתָּא דְסִלְקִין
לְאַתְדַּבְּקָא בְךָ. כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר, דָּא
כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל דְשִׂמְחַת בְּקִצִיר דִּילִיה הָוָה.
כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ בְּחֻלְקֵם שְׁלָל. כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ, אֵלִין
שְׂאֵר חִילִין וְרִיתִיכִין לְתַתָּא בְּזִמָּנָא דְמַחְלָקֵי
שְׁלָל וְטוֹרְפֵי טוֹרְפָא בְּרֵאשִׁיתָא דְכֻלָּא.

רְבִי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) עַת לַעֲשׂוֹת
לְוִי הַפְּרוּ תוֹרַתְךָ. עַת לַעֲשׂוֹת לְוִי מַהוּ.
אֵלֹא הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל עַת, דָּא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל
דְּאִקְרִי עַת. כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (ויקרא טז) וְאֵל יִבֵּא
בְּכָל עַת אֵל הַקִּדָּשׁ. מֵאִי וְאֵל יִבֵּא בְּכָל עַת.
כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (משלי ז) לְשִׁמְרֵךְ מֵאֲשֶׁה זָרָה.
וְדָא הוּא (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ לְפָנָי יי אֵשׁ זָרָה וְגו'.
מֵאִי טַעְמָא עַת. בְּגִין דְּאִית לָה עַת וְזִמָּן לְכֻלָּא
לְקַרְבָּא לְאַתְנַהֲרָא לְאַתְחַבְּרָא כְּדָקָא יְאוּת.
כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (תהלים טט) וְאֲנִי תִפְלְתִי לְךָ יי עַת
רְצוֹן.

לַעֲשׂוֹת לְוִי כְּמָה דְכַתִּיב, (שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד
שֵׁם. דְּכָל מָאן דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא
כְּאֵילֹו עֵבִיד וְתַקַּן הָאִי עַת לְחַבְרָא לָה
בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְכָל כֶּף לְמָה בְּגִין דְּהַפְּרוּ
תוֹרַתְךָ, דְּאֵילֹו לֹא הַפְּרוּ תוֹרַתְךָ לָא אֲשַׁתְּפַח

לא נמצא פרוד של הקדוש ברוך הוא מישראל לעולמים.

אמר רבי יוסי, כמו זה כתוב (ישעיה ט) אני ה' בעתה אחישנה. מהו בעתה? בעת ה'. שתקום מן העפר, אז אחישנה. אמר רבי יוסי, ועם כל זה, יום אחד היא כנסת ישראל בתוך העפר ולא יותר. אמר רבי יהודה, כך אמרו, אבל בא ראה הסוד שלמדנו. בשעה שפנסת ישראל גלתה ממקומה, אז אותיות השם הקדוש כפיכול נפרדו, שנפרדה ה"א מן וא"ו, ומשום שנפרדו מה כתוב? (תהלים ט) נאלמתי דומי"ה, משום שהסתלק וא"ו מה"א וקול לא נמצא, אז הדבור נאלם, ולכן היא שוכבת לעפר כל אותו היום הזה של ה"א. ומיהו? האלף החמישי. ואף על גב שהקדימה בגלות עד שלא נכנס אותו האלף החמישי, הסוד של ה"א. וכשיבא האלף הששי, שהוא הסוד של וא"ו, אז וא"ו יקים את ה"א.

בזמן שש פעמים עשר ששים נפש, אז שלמות של וא"ו עשר פעמים, וא"ו שש פעמים עשר, [שא"ו] וא"ו עולה [בעשר] בי, וא"ו יורדת בה"א.

נשלמת וא"ו בתוך עשר שש פעמים, אז הם ששים להקימה מהעפר. ובכל ששים וששים מאותו האלף הששי מתחזקת ה"א, ועולה בדרגותיה להתחזק. ובשש מאות שנים לאלף הששי יפתחו שערי החכמה למעלה ומעניות של חכמה למטה, ויתתקן העולם להפגס לשביעי. כמו בן אדם שמתקן ביום ששי משמערב השמש להפגס לשבת, אף כך גם, וסימן לדבר - (בראשית ז) בשנת שש מאות שנה

פירוּדָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִיִּשְׂרָאֵל לְעֹלָמִין.

אמר רבי יוסי כגוונא דא כתיב, (ישעיה ט) אני יי בעתה אחישנה. מהו בעתה. בעת ה'. דתקום מעפרא פדין אחישנה. אמר רבי יוסי ועם כל דא יומא חד איהי כנסת ישראל גו עפרא ולא יתיר. אמר רבי יהודה הכי אמרו. אבל תא חזי, רזא דאוליפנא, בשעתא דכנסת ישראל אתגלייא מאתרה, פדין אתון דשמא קדישא פביכול אתפרשו. דאתפרשא ה"א מן וא"ו, ובגין דאתפרשו מה כתיב (תהלים ט) נאלמתי דומי"ה, בגין דאסתלק וא"ו מן ה"א, וקול לא אשתפח, פדין דבור אתאלם. ובגין כך היא שכיבת בעפרא כל ההוא יומא (דנא) דה"א. ומאן איהו אלף חמשאה, ואף על גב דאקדימת בגלותא עד לא ייעול ההוא אלף חמשאה רזא דה"א, וכד ייתי אלף שתיתאה דאיהו רזא (דף קיז ע"א) דוא"ו, פדין וא"ו יוקים לה"א.

בזמנא שית זמנין עשר שתין נפש, פדין שלימו וא"ו עשר זמנין, וא"ו שית זמנין עשר, (דוא"ו) וא"ו סלקא (בעשר) בי, וא"ו נחתא בה"א.

אשתתרים וא"ו גו עשר שית זמנין, פדין הו שתיין לאקמא מעפרא, ובכל שתין ושתיין מההוא אלף שתיתאה אתתקף ה"א וסלקא בדרגוי לאתתקפא. ובשית מאה שנין לשתיתאה יתפתחון תרעי דחכמתא לעילא ומבוועי דחכמתא לתתא, ויתתקן עלמא לאעלא בשביעאה. כבר נש דמתתקן ביומא שתיתאה מכי ערב שמשא לאעלא בשבתא. אוף הכי נמי. וסימניה (בראשית ז) בשנת שש מאות שנה

בשנת שש מאות שנה

לְחַיֵּי נֶחַ וְגו' נִבְקְעוּ כָּל מַעֲנִוֹת תְּהוֹם רַבָּה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, כָּל זֶה זְמַן אַרְבֵּי יוֹתֵר מִכִּפֵּי שְׁבָאוֹהוּ הַחֲבָרִים שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד גְּלוֹת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יוֹתֵר, שְׁפָתוֹב (אֵיכָה א) נִתְּנִי שׁוֹמְמָה כָּל הַיּוֹם דְּוָה. אָמַר לוֹ, כִּי לְמַדְתִּי מֵאֲבֵי בְּסוּדוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשָּׁם הַקְּדוֹשׁ וּבְיָמִים שֶׁל שְׁנוֹת הָעוֹלָם וּבְיָמִים שֶׁל בְּרֵאשִׁית, וְהִכַּל בְּסוּד אֶחָד הוּא.

וְאִז תִּרְאֶה הַקְּשֵׁת בַּגּוּנִים מְאִירִים כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁמִּתְקַשֶּׁטֶת לְבַעֲלָהּ, שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ט) וְרֵאִיתִיהָ לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם, וְהָרִי פָּרְשׂוּהָ וְיָפָה הוּא. וְרֵאִיתִיהָ בַּגּוּנִים מְאִירִים כְּרָאוּי, וְאִז לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם. מַה זֶה בְּרִית עוֹלָם? זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַבֵּר וְאִ"ו עִם ה"א וְיִקְיָמָה מִן הַעֶפֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בְּרִית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהִיתָה לְאוֹת בְּרִית וְגו'.

אִז יִתְעוֹרֵר וְאִ"ו אֶל ה"א, אִז אוֹתוֹת עֲלִיּוֹנִים יִתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם, וְעֲתִידִים בְּנֵי רְאוּבֵן לְעוֹרֵר קְרֻבוֹת בְּכָל הָעוֹלָם, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יָקִים אוֹתָהּ מִן הַעֶפֶר וַיִּזְכֹּר אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּמְצָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶצְלָהּ בְּתוֹךְ הַגְּלוֹת כְּחֻשְׁבוֹן וְאִ"ו שֶׁשׁ פְּעָמִים י" (עֶשֶׂר). עֶשֶׂר שָׁנִים, וְאִז תִּקוּם וַיִּפְקֵד הָעוֹלָם לְעֲשׂוֹת נִקְמוֹת. וּמִי שֶׁהוּא נִמְוֵךְ - יִגְבֶּה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, יָפָה אִמְרָתְךָ, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא בְּתוֹךְ סוּד הָאוֹתִיּוֹת וְאִין לָנוּ לְעוֹרֵר חֻשְׁבוֹן וְקָצִים אַחֲרֵים, שֶׁהָרִי בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב יִיבָא הַזְּקֵן מִצְּאֵנוּ חֻשְׁבוֹן זֶה, שְׁפָתוֹב (וִיקְרָא כו) אִז תִּרְצֶה הָאֲרֵץ, וְהוּא הַסּוּד שֶׁל וְאִ"ו, שְׁפָתוֹב (שם)

לְחַיֵּי נֶחַ וְגו' נִבְקְעוּ כָּל מַעֲנִיּוֹת תְּהוֹם רַבָּה. אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי כָּל דָּא אָרִיכוּ זְמַנָּא יִתִּיר מִכְּמָה דְּאוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא דְּאִיהוּ יוֹמָא חַד גְּלוּתָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִתִּיר דְּכַתִּיב, (אֵיכָה א) נִתְּנִי שׁוֹמְמָה כָּל הַיּוֹם דְּוָה. אָמַר לִיה הָכִי אוֹלִיפְנָא מֵאֲבָא בְּרִיזִין דְּאִתְּוּוּן דְּשִׁמְא קְדִישָׁא וּבְיָמִי דְּשָׁנִי עֲלָמָא וּבְיָמִי דְּבְרֵאשִׁית וְכֹלָא רְזָא חֲדָא אִיהוּ.

וְכַדִּין יִתְחַזִּי קְשֵׁתָא בְּעֲנָנָא בַּגּוּנֵי נְהִירִין כְּאִתְּתָא דְּמִתְקַשֶּׁטָא לְבַעֲלָהּ דְּכַתִּיב, (בְּרֵאשִׁית ט) וְרֵאִיתִיהָ לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם וְהָא אוּקְמוּהָ וְשִׁפִּיר הוּא. וְרֵאִיתִיהָ, בַּגּוּנֵין נְהִירִין כְּדָקָא יְאוּת. וְכַדִּין לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם. מֵאֵן בְּרִית עוֹלָם. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַבֵּר וְאִ"ו בְּה"א, וְיִיקִים לָהּ מֵעֶפְרָא, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי בְּרִית, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר וְהִיתָה לְאוֹת בְּרִית וְגו'.

בְּד יִתְעַר וְאִ"ו לְגַבֵּי ה"א, כְּדִין אִתִּין עֲלָאִין יִתְעַרוּן בְּעֲלָמָא וּבְנוּי דְּרְאוּבֵן זְמִינִין דִּיתְעַרוּן קְרַבִּין בְּכָל עֲלָמָא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יוֹקִים לָהּ מֵעֶפְרָא וַיִּזְכֹּר לָהּ קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא. וַיִּשְׁתַּפַּח קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּה גוּ גְלוּתָא כְּחוּשְׁבֵּן וְאִ"ו שִׁית זְמַנִּין י" (עֶשֶׂר). עֶשֶׂר זְמַנִּין שִׁית שָׁנִין, וְכַדִּין תִּיקוּם וַיִּתְפַּקֵּד עֲלָמָא לְמַעַבְד נוֹקְמִין, וּמֵאֵן דְּאִיהוּ מְאִיף יִתְרַמֵּי.

אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי שִׁפִּיר קְאִמְרָתְךָ בְּגִין (דף ק"ז ע"ב) דְּאִיהוּ גוּ רְזָא דְּאִתְּוּוּן. וְלִית לָן לְאִתְּעַרָא חוּשְׁבֵּן וְקָצִין אַחֲרֵנִין, דְּהָא בְּסִפְרָא דְּרַב יִיבָא סְבָא אֲשַׁכְּחֵן חוּשְׁבֵּן דָּא דְּכַתִּיב, (וִיקְרָא כו) אִז תִּרְצֶה הָאֲרֵץ. וְהוּא רְזָא דְּוְאִ"ו דְּכַתִּיב, (וִיקְרָא כו) וְזַכְרָתִי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְדָא הוּא וְאִ"ו כְּחֲדָא, וְעַל דָּא אֲזַכּוֹר, וְלִבְתֵּר

וזכרתי את בריתי יעקוב, וזהו וא"ו, הכל באחד. ועל זה אָזְכֵר. ואחר כך והארץ אָזְכֵר, זו כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. תַּרְצָה, תַּתְרַצָּה הָאָרֶץ אֶל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָבֵר יום אחד שאָמְרוּ הַחֲבֵרִים, וְדָאֵי הַכֹּל גִּנּוּזוּ לְפָנַי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַכֹּל נִמְצָא בְּסוּד הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְדוֹשׁ, שֶׁהֵי הַגְלוֹת בְּאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת גְּלוּהוּ אוֹתָן רַבִּי יִיסָא כָּאן, וְעַכְשָׁו בְּאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת הַתְּגַלּוּ וְגַלּוּהוּ אוֹתָן.

אָמַר לוֹ, בֵּא רְאֵה שְׂאֵפְלוֹ כְּשֶׁנִּפְקְדָה שְׂרָה, מִדְּרָגָה הַזֶּה לֹא פָקַד אוֹתָהּ, אֲלֵא בְּסוּד שֶׁל וָא"ו, שְׂכַתוֹב וְה' פָּקַד אֶת שְׂרָה וְגו', מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל הוּא בְּסוּד שֶׁל וָא"ו, וּבְה"א כּוֹלָל הַכֹּל וּבוֹ מִתְגַּלֶּה הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁכָּל דְּבַר נִסְתָּר הוּא מְגַלֶּה כֹּל נִסְתָּר וְלֹא בֵּא מִיִּשְׁהוּ בְּגִלּוּי וְיִגְלֶה מֵה שֶׁהוּא נִסְתָּר.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּמָה יֵשׁ לָנוּ לְהַמְשִׁיךְ בְּתוֹךְ הַגְלוֹת עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן, וְהַכֹּל תִּלְּהוּ לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשִׁיִּשׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה - אִם יִזְכּוּ וְאִם לֹא יִזְכּוּ, כְּמוֹ שְׂנָאֵמַר בְּפִסּוּק הַזֶּה שְׂכַתוֹב אֲנִי ה' בְּעֵתָהּ אֲחִישְׁנָה. זְכוּ - אֲחִישְׁנָה. לֹא זְכוּ - בְּעֵתָהּ.

הַלְּכוּ. בְּעוֹדֵם הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נִזְכַּרְתִּי עַכְשָׁו שְׁבִמְקוֹם הַזֶּה יִשְׁבַּתִּי יוֹם אֶחָד עִם אָבִי וְאָמַר לִי, בְּנִי, עֲתִיד אֲתָה כְּשֶׁתִּגִּיעַ יָמֶיךָ לְשִׁשִּׁים שָׁנִים לִמְצָא בְּמָקוֹם הַזֶּה אוֹצֵר שֶׁל חֻכְמָה עֲלִיוֹנָה, וְהָרִי זְכִיתִי לְאוֹתָם הַיָּמִים וְלֹא מִצָּאתִי, וְאִינוּ יוֹדְעִים אִם הַדְּבָרִים הַלְלוּ שְׂאֵמְרָנוּ אוֹ אוֹתָהּ הַחֻכְמָה שֶׁהוּא אָמַר.

וְאָמַר לִי, כְּשִׁיִּגְעוּ הַשְּׁלֵהֲבוֹת שֶׁל הָאֵשׁ לְתוֹךְ הָאוִיר שֶׁל יָדֶיךָ, יֵאבֵד מִמֶּךָ. אָמַרְתִּי לוֹ, אָבֵא,

כְּמָה יִדְעָתָּ? אָמַר לִי, בְּאוֹתָן שְׁתֵּי צַפְרִים שֶׁעֲבָרוּ עַל רֹאשְׁךָ יִדְעָתִי. בֵּין כֶּף נִפְרַד רַבִּי יוֹסִי וְנִכְנַס

וְהָאָרֶץ אָזְכֵר, דָּא כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל. תַּרְצָה. תַּתְרַצָּה אֶרְעָא לְגַבֵּי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָבֵר יוֹמָא חַד דְּאָמְרוּ חֲבֵרֵיא וְדָאֵי כֹלָא הוּא גִנּוּזֵי קַמֵּי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכֹלָא אֲשַׁתְּכַח בְּרִזָּא דְּאֲתוּוּן דְּשָׂמָא קַדִּישָׁא, דְּהָא גְלוּתָא בְּאֲנוּן אֲתוּוּן גְּלִי לוּן רַבִּי יִיסָא הַכָּא, וְהַשְׂתָּא בְּאֲנוּן אֲתוּוּן אֲתַגְלִיִּין וְגְלִי לוּן.

אָמַר לִיה תָּא חֲזִי, דְּאֲפִילוּ כַּד אֲתַפְקֵדָא שְׂרָה, מְהֵאֵי דְרָגָא לָא פָּקִיד לָהּ, אֲלֵא בְּרִזָּא דּוּא"ו, דְּכַתִּיב וַיִּי פָּקַד אֶת שְׂרָה וְגו'.

בְּגִין דְּכֹלָא בְּרִזָּא דּוּא"ו אִיהוּ, וּבְהָא כְּלִיל כֹּלָא, וּבִיה אֲתַגְלִיא כֹּלָא, בְּגִין דְּכָל מְלָה דְּאִיהִי סְתִימָא אִיהִי גְלִי כָּל סְתִימִים. וְלֹא אֲתִי מָאן דְּאִיהוּ בְּאֲתַגְלִיא וַיִּגְלִי מֵה דְּאִיהוּ סְתִימִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי כְּמָה אִית לָן לְאֲתַמְשְׁכָא גוּ גְלוּתָא עַד הֵהוּא זְמַנָּא, וְכֹלָא תִּלְּי לִיה

קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד יִתּוּבוּן בְּתִיּוּבְתָא. אִי יִזְכּוּ וְאִי לֹא יִזְכּוּ, כְּמָה דְּאֲתַמַּר בְּהֵאֵי קָרָא דְּכַתִּיב אֲנִי יִי בְּעֵתָהּ אֲחִישְׁנָה. זְכוּ אֲחִישְׁנָה לֹא זְכוּ בְּעֵתָהּ.

אֲזִלוּ, עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֲדַכְרֵנָּא הַשְׂתָּא דְּהָא בְּאַתֵּר דָּא יִתִּיבְנָא יוֹמָא

חַד עִם אָבֵא, וְאָמַר לִי בְּרִי זְמִין אֲנָתְּ כַּד מְטוּן יוֹמֶךָ לְשִׁיתִין שְׁנִין לְאֲשַׁפְחָא בְּהֵאֵי אֲתֵר סִימָא דְּחֻכְמָתָא עֲלָאָה, וְהָא זְכִינָא לְאֲנוּן יוֹמִין וְלֹא אֲשַׁפְחָנָא, וְלֹא יִדְעָנָא אִי הֵי מְלִין דְּקֶאֱמָרִין אוּ הֵהִיא חֻכְמָתָא דְּאִיהוּ אָמַר.

וְאָמַר לִי כַּד יִמְטוּן קוּלְפִין דְּנוּרָא גוּ טְהִירִי יָדֶךָ אֲתַאֲבִיד מִינָךְ. אָמִינָא לִיה אָבֵא

בְּמָה יִדְעָתָּ. אָמַר לִי בְּהֵי תְרִין צַפּוּרִין דְּאֲעַבְרוּ עַל רִישְׁךָ יִדְעָנָא. אֲדַהֲכִי אֲתַפְרֵשׁ

בְּמָה יִדְעָתָּ? אָמַר לִי, בְּאוֹתָן שְׁתֵּי צַפְרִים שֶׁעֲבָרוּ עַל רֹאשְׁךָ יִדְעָתִי. בֵּין כֶּף נִפְרַד רַבִּי יוֹסִי וְנִכְנַס

לתוף מערה אחת, ומצא ספר אחד שהיה נעוץ בתוף נקב של הסלע בקצה המערה. יצא אתו. בין שפתח אותו, ראה שבעים ושמים חקוקי אותיות שנמסרו לאדם הראשון, ובהם היה יודע כל החכמה של עליונים קדושים וכל אותם שאחר הריחים שמתגלגלים אחר הפרכת תוף אורות עליונים וכל אותם דברים שעתידיים לבא לעולם עד היום שיקום ענן בצד מערב ויחשיף את העולם.

קרא לרבי יהודה והתחילו ללמד באותו ספר. לא הספיקו ללמד שנים או שלשה צדדים של אותן האותיות עד שהיו מסתכלים באותה חכמה עליונה. בין שהגיעו ללמד בסתרי הספר ודברו זה עם זה, יצא שביב של אש ומשב של רוח והפה בידיהם ואבד מהם. בכה רבי יוסי ואמר, אולי חס וחלילה חטא הוא אצלנו, או שאין אנו זכאים לדעת אותו.

בשבאו אל רבי שמעון, ספרו לו המעשה הזה. אמר להם, אולי בקץ המשיח של אותם אותיות הייתם עסוקים? אמרו לו, את זה לא ידענו, שהרי הכל נשכח מעמנו. אמר להם רבי שמעון, שאין צוץ הקדוש ברוך הוא בזה שיתגלה כל כך לעולם, וכשיהיה קרוב לימות המשיח, אפלו תינוקות של העולם עתידיים למצא נסתרות של חכמה ולדעת בו קצים וחשבונות, ובאותו זמן יתגלה לכל. זהו שכתוב (צפניה א) כי אז אהפך אל עמים וגו'. מה זה אז? בזמן שתקום כנסת ישראל מן העפר ויקים אותה הקדוש ברוך הוא, אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד.

רבי יוסי ועאל גו מערתא (דף קיח ע"א) חדא ואשפח ספרא חד דהיה נעיץ גו נוקבא דטנרא בסייפי מערתא, נפק ביה.

בין דפתח ליה חמא שבועין ותריין גליפין דאתוון דאתמסרו לאדם הראשון ובהו הוה ידע כל חכמתא דעלאין קדישין וכל אנון דבטר ריחיא דמתגלגלן בטר פרוכתא גו טהירין עלאין וכל אנון מלין דזמינין למיתי לעלמא, עד יומא דיקום עננא דבסטר מערב ויחשיף עלמא.

קרא לרבי יהודה ושרו למלעי בההוא ספרא, לא ספיקו למלעי תרי או תלתא סטריין דאנון אתוון עד דהוו מסתכלין בההיא חכמה עלאה, בין דמטו למלעי בסתירו דספרא ומשתעו דא עם דא, נפק שביבא דאשא ועלעולא דרוחא ובטש בידיהון ואתאביד מנייהו. בכה רבי יוסי ואמר דילמא חס ושלום חובה איהו גבן או דלאו אנן זפיין למנדע ליה.

בד אתון לגבי דרבי שמעון אשתעו ליה עובדא דא, אמר לון דילמא בקין משיחא דאנון אתוון הויתון משתדלי, אמרו ליה דא לא ידעינן דהא כלא אתנשי מינן. אמר לון רבי שמעון לית רעותא דקודשא בריך הוא בדא דיתגלי כל כך לעלמא, וכד יהא קריב ליומי משיחא אפילו רביי דעלמא זמינין לאשפחא טמירין דחכמתא ולמנדע ביה קצין וחושבנין, ובההוא זמנא אתגליא לכלא הדא הוא דכתיב (צפניה א) כי אז אהפך אל עמים וגו'. מהו אז. בזמנא דתיקום כנסת ישראל מעפרא ויוקים לה קדשא בריך הוא כדין אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד.

בא ראה, אף על גב שכתוב באברהם, ויסע אברהם הלוי ונסוע הנגבה, וכל מסעותיו היו לדרום ונקשר בו, לא עלה למקומו פראוי עד שנולד יצחק. כיון שנולד יצחק, התעלה למקומו והשתתף עמו ונקשרו זה עם זה.

לכן הוא קרא לו יצחק ולא אחר, כדי לשתף מים עם אש, שכתוב ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר לדה לו שרה יצחק. מי הנולד לו? אש ממים.

מדרש הנעלים

זה פקד את שרה כאשר אמר. רבי יוחנן פתח בפסוק זה, (שיר ז) ראשך עליך כפרמל ודלת ראשך פארגמן מלך אסור ברהטים. עשה הקדוש ברוך הוא שליטים למעלה ושליטים לטה. כשנותן הקדוש ברוך הוא מעלה לשרים של מעלה, נוטלים מעלה המלכים של מטה.

נתן מעלה לשרו של בבל - נוטל מעלה נבוכדנצר הרשע, שכתוב בו (דניאל ב) אתה הוא ראש הזהב. והיו כל העולם משעבדים תחת ידו ובנו וכן בנו. זהו שכתוב ראשך עליך כפרמל. זהו נבוכדנצר. זהו שכתוב (שם ד) תחתיו תצלל חית השדה. ודלת ראשך פארגמן - זהו בלשצר שאמר (שם ה) ילבש ארגמן. מלך אסור ברהטים - זהו אויל מרודך שהיה אסור עד שמת אביו נבוכדנצר ומלך תחתיו.

אמר רבי יהודה, למא טעם זה בשיר השירים? אלא, אמר רבי יהודה, שבעה דברים נבראו קדם שנקרא העולם, ואלו הן וכו', פסא הפכוד - שונאמר (תהלים ax) נכון כסאף מאז מעולם אתה, וכתוב (ירמיה יז) פסא כבוד מרום מראשון. שהוא היה ראש

תא חזי, אף על גב דאברהם פתיב ביה ויסע אברהם הלוי ונסוע הנגבה. וכל מטלנוי הווי לדרומא ואתקשר ביה, לא סליק לדוכתיה פדקא יאות עד דאתיליד יצחק, כיון דאתיליד יצחק אסתלק לאתריה ואיהו אשתתף בהדיה ואתקשרו (דף קיח ע"ב) דא בדא. בגין כך איהו קרי ליה יצחק ולא אחרא, בגין לשתפא מיא באשא, דכתיב ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר לדה לו שרה יצחק. מאן הנולד לו, אש ממים:

מדרש הנעלים

וי פקד את שרה כאשר אמר. רבי יוחנן פתח בהאי קרא (שיר השירים ז) ראשך עליך כפרמל ודלת ראשך פארגמן מלך אסור ברהטים. עשה קדשא ברוך הוא שלטונים למעלה ושלטונים למטה. כשנותן קדשא ברוך הוא מעלה לשרים של מעלה נוטלים מעלה המלכים של מטה.

נתן מעלה לשרו של בבל, נוטל מעלה נבוכדנצר הרשע דכתיב ביה (דניאל ב) אנתה הוא ראשה די דהבא, והיו כל העולם משעבדים תחת ידו ובנו וכן בנו, הדא הוא דכתיב ראשך עליך כפרמל, זהו נבוכדנצר, הדא הוא דכתיב, (דניאל ד) תחתיה תטלל חיות ברא. ודלת ראשך פארגמן, זהו בלשצר דאמר (דניאל ה) ארגוונא ילבש. מלך אסור ברהטים, זהו אויל מרודך שהיה אסור עד שמת אביו נבוכדנצר ומלך תחתיו.

אמר רבי יהודה למאי אתא האי טעם בשיר השירים. אלא אמר רבי יהודה שבעה דברים נבראו קודם שנקרא העולם, ואלו הן וכו', פסא הפכוד שונאמר (תהלים ax) נכון כסאף מאז מעולם אתה וכתיב, (ירמיה יז) פסא כבוד מרום מראשון. שהוא היה ראש הנקדם לכל, ונטל הקדוש ברוך הוא את הנשמה הטהורה

הנקדם לכל, ונטל הקדוש ברוך הוא את הנשמה הטהורה מכסא הכבוד להיות מאירה לגוף. זהו שכתוב ראשך עליך כפרמל. זהו כסא הכבוד שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך כפרמל - זו היא הנשמה הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים - זהו הגוף שהוא אסור בקבר וכלה בעפר ולא נשאר ממנו אלא כמלא תרוד רקב, וממנו יבנה כל הגוף. וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף, הוא אומר לארץ שתפליט אותו לחוץ, שכתוב (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל.

אמר רבי יוחנן, המתים שבארץ הם חיים תחלה, זהו שכתוב (שם) יחיו מתים. נבלתי יקומון - אלו שבחוצה לארץ. הקיצו ורננו שכני עפר - אלו המתים שבמדבר. שאמר רבי יוחנן, למה מת משה בחוצה לארץ? להראות לכל באי עולם, כשם שעתיד להחיות למשה, כף עתיד להחיות לדורו, [למה?] שהם קבלו התורה. [שאמר רבי יוחנן] ועליהם נאמר (ירמיה ב) זכרתי לך חסד נעוריהך אהבת כלולתיך לכתף אחרי במדבר בארץ לא זרועה. דבר אחר הקיצו ורננו שכני עפר - אלו הם האבות. והמתים בחוצה לארץ יבנה גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל, ולא בחוצה לארץ. זהו שכתוב (יחזקאל לו) לכן הנבא ואמרת אליהם [וגו'], הנה אני פתח את קברותיכם והעליתי אתכם

מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתוב אחריו ונתתי רוחי בכם וחייתם. רבי פנחס אמר, הנשמה נטלה מכסא הכבוד שהוא הראש, כמו שנאמר (שיר ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך כפרמל - זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים - הוא הגוף שהוא אסור בקברים. זהו הגוף, וזהו שרה, וזהו מלך. והקדוש ברוך הוא פוקדה למועד

מכסא הכבוד להיות מאירה לגוף, הדא הוא דכתיב ראשך עליך כפרמל, זהו כסא הכבוד שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך כפרמל, זו היא הנשמה הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים, זהו הגוף שהוא אסור בקבר וכלה בעפר ולא נשאר ממנו אלא כמלא תרוד רקב. וממנו יבנה כל הגוף. וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף הוא אומר לארץ שתפליט אותו לחוץ דכתיב (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל.

אמר רבי יוחנן המתים שבארץ הם חיים תחלה הדא הוא דכתיב, (ישעיה כו) יחיו מתים, נבלתי יקומון אלו שבחוצה לארץ. הקיצו ורננו שכני עפר, אלו המתים שבמדבר. דאמר רבי יוחנן למה מת משה בחוצה לארץ. להראות לכל באי עולם, כשם שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות למשה כף עתיד להחיות לדורו (למה) שהם קבלו התורה. (דאמר רבי יוחנן) ועליהם נאמר (ירמיה ב) זכרתי לך חסד נעוריהך אהבת כלולתיך לכתף אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

דבר אחר הקיצו ורננו שכני עפר, אלו הם האבות. והמתים בחוצה לארץ יבנה גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל ושם יקבלו נשמתם ולא בחוצה לארץ, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) לכן הנבא ואמרת אליהם הנה אנכי פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתוב אחריו ונתתי רוחי בכם וחייתם.

רבי פנחס אמר הנשמה נטלה מכסא הכבוד שהוא הראש פדקאמר (שיר השירים ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך כפרמל זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים, הוא הגוף שהוא אסור בקברים.

מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתוב אחריו ונתתי רוחי בכם וחייתם. רבי פנחס אמר, הנשמה נטלה מכסא הכבוד שהוא הראש, כמו שנאמר (שיר ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך כפרמל - זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים - הוא הגוף שהוא אסור בקברים. זהו הגוף, וזהו שרה, וזהו מלך. והקדוש ברוך הוא פוקדה למועד

אֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵינוּ. זֶהוּ שִׁכְתוּב וְהוּא פִּקְדָה לְמוֹעֵד אֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵינוּ הִדְאוּ וְיִי פִקְדָה לְמוֹעֵד אֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵינוּ הִדְאוּ שָׁבוּ יִפְקֹד אֶת הַגּוֹרֵף לְזִמְנָן הַיְדוּעַ שָׁבוּ הַצְדִּיקִים.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיפּוֹת לְגוֹרֵף הַצְדִּיקִים לְעֲתִיד לְבֹא כִּיפִי שֶׁל אָדָם הַרְאִישׁוֹן כְּשֶׁנִּכְנָס לְגֵן עֵדֶן, שְׁנֵאמַר (ישעיה נח) וְנִחַךְ הוּא תְּמִיד וְגו' וְהֵייתָ כְּגֵן רוּחַ. אָמַר רַבִּי לְוִי, הַנְּשֻׁמָה בְּעוֹדָה בְּמַעֲלָתָהּ, נְזוּנִית בְּאוֹר שֶׁל מַעֲלָה וּמַתְּלַבֶּשֶׁת בּוֹ, וְכִשְׁתַּכְנַסְנָא (וּנְשֻׁמָה) לְגוֹרֵף לְעֲתִיד לְבֹא - בְּאוֹתוֹ הָאוֹר מִמַּשׁ תַּכְנַס, וְאֲזִי הַגּוֹרֵף יֵאִיר כְּזֶה הַרְקִיעַ. זֶהוּ שִׁכְתוּב (דניאל יב) וְהַמְּשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֶהרַת הַרְקִיעַ. וְיִשְׁיגוּ בְּנֵי אָדָם דְּעָה שְׁלֵמָה, שְׁנֵאמַר (ישעיה יא) כִּי מְלֶאכֶה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה'. מִנֵּינ לְנוּ זֶה? מִמָּה שִׁכְתוּב וְנִחַךְ הוּא תְּמִיד וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצַחוֹת נַפְשָׁךְ. זֶה אוֹר שֶׁל מַעֲלָה.

וְעֲצֻמְתֵיךְ יִחְלִיץ - זֶה פְּקִידַת הַגּוֹרֵף. וְהֵייתָ כְּגֵן רוּחַ וְכַמּוֹצֵא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִימֵינוּ - זֶהוּ דַעַת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ. וְאֲזִי יִדְעוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁהַנְּשֻׁמָה הַנִּכְנָסֶת בָּהֶם, שְׁהִיא נִשְׁמַת הַחַיִּים, נִשְׁמַת הַתַּעֲנוּגִים, שְׁהִיא קְבֻלָּה הַתַּעֲנוּגִים מִלְּמַעְלָה וּמַעֲדָנָת לְגוֹרֵף, וְהַכֹּל תְּמַהִים בָּהּ וְאוֹמְרִים (שיר השירים ז) מַה יִּפִּית וּמַה נְעַמְתָּ אֶהְבֶּה בַּתַּעֲנוּגִים. זֶה הִיא הַנְּשֻׁמָה לְעֲתִיד לְבֹא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא רְאֵה שְׁכָף הוּא, שִׁכְתוּב (סו) מְלֶאכֶה אֶסוּר בְּרִהטִים, וְכַתוּב אַחֲרָיו מַה יִּפִּית וּמַה נְעַמְתָּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתוֹ זְמַן עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁמַּח עוֹלָמוֹ וּלְשַׁמַּח בְּבְרִיּוֹתָיו שְׁנֵאמַר (תהלים קד) יִשְׁמַח יי בְּמַעֲשָׂיו. וְאֲזִי יִהְיֶה שְׁחוֹק בְּעוֹלָם מַה שְּׂאִין עֲכָשָׁיו, דְּכַתִּיב, (תהלים קכו) אֲזִי יִמְלֹא שְׁחוֹק פִּינוֹ וְגו'. הִדְאוּ הוּא דְּכַתִּיב וְתֵאמַר שְׂרָה עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. שְׂאֲזִי עֲתִידִים בְּנֵי אָדָם לֹמַר שְׂרָה שְׁהוּא עַת בְּבְרִיּוֹתָיו, שְׁנֵאמַר (תהלים קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וְאֲזִי יִהְיֶה שְׁחוֹק בְּעוֹלָם מַה שְּׂאִין כֵּן עֲכָשָׁיו שִׁכְתוּב (סו קכו) אֲזִי יִמְלֹא שְׁחוֹק פִּינוֹ וְגו'. זֶהוּ שִׁכְתוּב וְתֵאמַר שְׂרָה עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, שְׂאֲזִי

זֶהוּ הַגּוֹרֵף וְזֶהוּ שְׂרָה וְזֶהוּ מְלֶאכֶה. וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פִּקְדָה לְמוֹעֵד אֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵינוּ הִדְאוּ וְיִי פִקְדָה לְמוֹעֵד אֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵינוּ הִדְאוּ שָׁבוּ יִפְקֹד אֶת הַגּוֹרֵף לְזִמְנָן הַיְדוּעַ שָׁבוּ הַצְדִּיקִים.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיפּוֹת לְגוֹרֵף הַצְדִּיקִים לְעֲתִיד לְבֹא כִּיפִי שֶׁל אָדָם הַרְאִישׁוֹן כְּשֶׁנִּכְנָס לְגֵן עֵדֶן, שְׁנֵאמַר (ישעיה נח) וְנִחַךְ הוּא תְּמִיד וְגו' וְהֵייתָ כְּגֵן רוּחַ. אָמַר רַבִּי לְוִי הַנְּשֻׁמָה בְּעוֹדָה בְּמַעֲלָתָהּ נְזוּנִית בְּאוֹר שֶׁל מַעֲלָה וּמַתְּלַבֶּשֶׁת בּוֹ, וְכִשְׁתַּכְנַסְנָא (וּנְשֻׁמָה) לְגוֹרֵף לְעֲתִיד לְבֹא בְּאוֹתוֹ הָאוֹר מִמַּשׁ תַּכְנַס, וְאֲזִי הַגּוֹרֵף יֵאִיר כְּזֶהרַת הַרְקִיעַ הוּא דְּכַתִּיב, (דניאל יב) וְהַמְּשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֶהרַת הַרְקִיעַ, וְיִשְׁיגוּ בְּנֵי אָדָם דְּעָה שְׁלֵמָה שְׁנֵאמַר (ישעיה יא) כִּי מְלֶאכֶה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת יי. מִנֵּינ לָן הָא, מִמָּה דְּכַתִּיב וְנִחַךְ הוּא תְּמִיד וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצַחוֹת נַפְשָׁךְ. זֶה אוֹר שֶׁל מַעֲלָה.

וְעֲצֻמְתֵיךְ יִחְלִיץ זֶה פְּקִידַת הַגּוֹרֵף. וְהֵייתָ כְּגֵן רוּחַ וְכַמּוֹצֵא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִימֵינוּ. זֶהוּ דַעַת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ, וְאֲזִי יִדְעוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁהַנְּשֻׁמָה הַנִּכְנָסֶת בָּהֶם שְׁהִיא נִשְׁמַת הַחַיִּים נִשְׁמַת הַתַּעֲנוּגִים שְׁהִיא קְבֻלָּה תַּעֲנוּגִים מִלְּמַעְלָה וּמַעֲדָנָת לְגוֹרֵף וְהַכֹּל תְּמַהִים בָּהּ וְאוֹמְרִים (שיר השירים ז) מַה יִּפִּית וּמַה נְעַמְתָּ אֶהְבֶּה בַּתַּעֲנוּגִים. זֶה הִיא הַנְּשֻׁמָה לְעֲתִיד לְבֹא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תֵּא חֲזִי, שְׁכָף הוּא דְּכַתִּיב, (שיר השירים ז) מַה יִּפִּית וּמַה נְעַמְתָּ אֶהְבֶּה בַּתַּעֲנוּגִים. וְכַתִּיב בְּתַרְיָה מַה יִּפִּית וּמַה נְעַמְתָּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּאוֹתוֹ זְמַן עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁמַּח עוֹלָמוֹ וּלְשַׁמַּח בְּבְרִיּוֹתָיו שְׁנֵאמַר (תהלים קד) יִשְׁמַח יי בְּמַעֲשָׂיו. וְאֲזִי יִהְיֶה שְׁחוֹק בְּעוֹלָם מַה שְּׂאִין עֲכָשָׁיו, דְּכַתִּיב, (תהלים קכו) אֲזִי יִמְלֹא שְׁחוֹק פִּינוֹ וְגו'. הִדְאוּ הוּא דְּכַתִּיב וְתֵאמַר שְׂרָה עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. שְׂאֲזִי עֲתִידִים בְּנֵי אָדָם לֹמַר שְׂרָה שְׁהוּא עַת בְּבְרִיּוֹתָיו, שְׁנֵאמַר (תהלים קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וְאֲזִי יִהְיֶה שְׁחוֹק בְּעוֹלָם מַה שְּׂאִין כֵּן עֲכָשָׁיו שִׁכְתוּב (סו קכו) אֲזִי יִמְלֹא שְׁחוֹק פִּינוֹ וְגו'. זֶהוּ שִׁכְתוּב וְתֵאמַר שְׂרָה עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, שְׂאֲזִי

שחוק. רבי אבא אמר היום שישמח הקדוש ברוך הוא עם בריותיו לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשארים בירושלים לא ישובו עוד לעפרם דכתיב, (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלים קדוש יאמר לו. הנוותר בציון ובירושלים דייקא.

אמר רבי אחא אם בן זעירין אנן, אלא כל אנן דאשתארו בארעא קדישא דישראל דינא דלהון בירושלים וכציון לכל דבר. מלמד דכל ארץ ישראל בכלל ירושלים היא, ממשמע דכתיב, (ויקרא ט) וכי תבאו אל הארץ הכל בכלל.

רבי יהודה ברבי אלעזר שאל לרבי חזקיה, אמר לו מתים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיותם, למה לא יהיב נשמתהון באתר דאתקברו תמן וייתון לאחייא בארעא דישראל. אמר לו נשבע הקדוש ברוך הוא לבנות ירושלים ושלא תהרס לעולמים, דאמר רבי ירמיה עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש עולמו ולבנות ירושלים ולהורידה בנויה מלמעלה (ס"א בנז) בגין שלא יהרס, ונשבע שלא תגלה עוד כנסת ישראל, ונשבע שלא יהרס בנין ירושלים, שנאמר (ישעיה סב) לא יאמר לך עוד עזובה ולא רצף לא יאמר עוד שממה.

ובכל מקום שאתה מוצא לא לא, היא שבועה, הדא הוא דכתיב, (בראשית ט) ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול וגו' וכתיב, (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. מכאן שלא לא, שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לעולם קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא תהרס בנין בית המקדש, לפיכך אין מקבלין נשמתן אלא במקום קיים לעולמים, כדי שתהיה הנשמה קיימת בגוף וגו', וכתיב (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. מכאן שלא לא - שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לעולם קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא יהרס בנין בית

עתידים בני אדם לומר שיהיה, שהוא עת שחוק. רבי אבא אמר, היום שישמח הקדוש ברוך הוא עם בריותיו, לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשארים בירושלים לא ישובו עוד לעפרם, שכתוב (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלים קדוש יאמר לו. הנוותר בציון ובירושלים דייקא.

אמר רבי אחא, אם בן מעטים הם. אלא כל אותם שנשארו בארץ ישראל הקדושה דינם בירושלים וכציון לכל דבר. מלמד שכל ארץ ישראל בכלל ירושלים היא, ממשמע שכתוב (ויקרא ט) וכי תבאו אל הארץ. הכל בכלל.

רבי יהודה ברבי אלעזר שאל לרבי חזקיה. אמר לו, מתים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיותם, למה לא נתן נשמתם במקום שנקברו שם, ויבאו להחיות בארץ ישראל? אמר לו, נשבע הקדוש ברוך הוא לבנות ירושלים, ושלא תהרס לעולמים. שאמר רבי ירמיה, עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש עולמו ולבנות ירושלים ולהורידה בנויה מלמעלה (בגין) כדי שלא יהרס, ונשבע שלא תגלה עוד כנסת ישראל, ונשבע שלא יהרס בנין ירושלים, שנאמר (ישעיה סב) לא יאמר לך עוד עזובה ולא רצף לא יאמר עוד שממה.

ובכל מקום שאתה מוצא לא לא - היא שבועה. זהו שכתוב (בראשית ט) ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול וגו', וכתיב (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. מכאן שלא לא - שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לעולם קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא יהרס בנין בית

לְעוֹלָמִים, וְדָא הוּא דְכְתִיב הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֵר לוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה מִהֶבְאָא (מִקְרָא הוּא) הוּא קְדוֹשׁ יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ הַנּוֹתָר בְּהַ קְדוֹשׁ. הוּא קְדוֹשׁ, דְכְתִיב, (ישעיה

1) קְדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת. וּכְתִיב, (הושע יא) בְּקִרְבָּךְ קְדוֹשׁ.

יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ, דְכְתִיב, (קהלת ח) וּמִמְקוֹם קְדוֹשׁ יִהְלְכוּ.

הַנּוֹתָר בְּהַ קְדוֹשׁ, דְכְתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן

וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֵר לוֹ. מַה קְדוֹשׁ הָרֵאשׁוֹן

קָיִים אִף הַשְּׂאָר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קָיִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מְאִי דְכְתִיב, (זכריה ח) עוֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים

וְזִקְנֹת בְּרַחוּבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ

מְרוּב יָמִים. מְאִי טִיבוּתָא דָּא (בְּדִי) לְמִיזַל כְּדִין דְכְתִיב

וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ. אֲלֵא אָמַר רַבִּי יִצְחָק (קלה א)

עֲתִידִים הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד לְבֹא לְהַחֲיוֹת מֵתִים פְּאֵלִישְׁע

הַנְּבִיא, דְכְתִיב, (מלכים ב ד) וְקַח מִשְׁעֲנָתִי בִידְךָ וְלֶךְ. וּכְתִיב

וְשִׁמְתָּ מִשְׁעֲנָתִי עַל פְּנֵי הַנְּעֵר. אָמַר לִיהַ קְדָשָׁא בְּרִיךְ

הוּא דְבַר שְׁעֲתִידִים לְעֲשׂוֹת הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד לְבֹא אִתְּהַ

רוּצָה עֲכָשׁוּ לְעֲשׂוֹת, מַה כְּתִיב וַיִּשֶׁם אֶת הַמִּשְׁעֲנָתַ עַל

פְּנֵי הַנְּעֵר וַאֲיִן קוֹל וַאֲיִן עוֹנָה וַאֲיִן קָשָׁב.

אָבַל הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד לְבֹא עֲלֵהּ בִידֵם הַבְּטָחָה זו,

דְכְתִיב, (זכריה י) וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ כְּדִי לְהַחֲיוֹת

בו אֶת הַמֵּתִים (מַה מֵּתִים אוֹתָם) מִהַגְּרִים שְׁנִתְגַּיְרוּ מְאוּמֹת

הָעוֹלָם דְכְתִיב בְּהוּ (ישעיה סה) כִּי הַנְּעֵר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת

וְהַחוּטָא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יְקוּלָּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק סוּפִיָּה

דְקָרָא מוֹכִיחַ דְכְתִיב מְרוּב יָמִים.

דְבַר אַחַר וְתֵאמֵר שְׂרָה צְחוּק עֲשָׂה לִי אֱלֹהִים. כְּתִיב,

(ישעיה סו) שְׁמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בְּהַ כָּל אֲהַבֵּיהַ

הַמְּקֻדָּשׁ, לְפִיכָךְ אֵינן מְקַבְּלִים נִשְׁמָתָם אֲלֵא בְּמִקּוֹם קָיִם לְעוֹלָמִים, כְּדִי שְׁתַּהַיֵּה הַנְּשֹׂאֵר קָיִם בְּגוֹף לְעוֹלָמִים. וְזֶה הוּא שְׁפָתוֹב הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֵר לוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, מִפְּאֵן [מִקְרָא הוּא]

הוּא קְדוֹשׁ, יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ, הַנּוֹתָר בְּהַ קְדוֹשׁ -

שְׁפָתוֹב (ישעיה ו) קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת,

וּכְתוּב (הושע יא) בְּקִרְבָּךְ קְדוֹשׁ.

יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ - שְׁפָתוֹב (קהלת ח)

וּמִמְקוֹם קְדוֹשׁ יִהְלְכוּ. הַנּוֹתָר בְּהַ

קְדוֹשׁ - שְׁפָתוֹב (ישעיה ד) וְהָיָה

הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם

קְדוֹשׁ יֵאמֵר לוֹ. מַה קְדוֹשׁ הָרֵאשׁוֹן

קָיִם - אִף הַשְּׂאָר קְדוֹשׁ קָיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַה זֶה שְׁפָתוֹב

(זכריה ח) עַד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וְזִקְנֹת

בְּרַחוּבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ

בִּידוֹ מְרוּב יָמִים? מַה טּוֹבָה הִיא

זו [בְּדִין] לְלַכֵּת אֲזוֹ שְׁפָתוֹב וְאִישׁ

מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ? אֲלֵא, אָמַר רַבִּי

יִצְחָק, עֲתִידִים הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד

לְבֹא לְהַחֲיוֹת מֵתִים פְּאֵלִישְׁע

הַנְּבִיא, שְׁפָתוֹב (מלכים ב ד) וְקַח

מִשְׁעֲנָתִי בִידְךָ וְלֶךְ, וּכְתוּב וְשִׁמְתָּ

מִשְׁעֲנָתִי עַל פְּנֵי הַנְּעֵר. אָמַר לוֹ

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: דְבַר

שְׁעֲתִידִים לְעֲשׂוֹת הַצְּדִיקִים

לְעֲתִיד לְבֹא אִתְּהַ רוּצָה לְעֲשׂוֹת

עֲכָשׁוּ לְעֲשׂוֹת? מַה כְּתוּב? וַיִּשֶׁם

אֶת הַמִּשְׁעֲנָתַ עַל פְּנֵי הַנְּעֵר וַאֲיִן

קוֹל וַאֲיִן עוֹנָה וַאֲיִן קָשָׁב.

אָבַל הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד לְבֹא עֲלֵהּ

בִּידֵם הַבְּטָחָה זו, שְׁפָתוֹב (זכריה ח)

וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ, כְּדִי

לְהַחֲיוֹת בו אֶת הַמֵּתִים. [מִי הֵם הַמֵּתִים?] אוֹתָם מִהַגְּרִים שְׁנִתְגַּיְרוּ מְאוּמֹת הָעוֹלָם, שְׁפָתוֹב בְּהֵם (ישעיה

סו) כִּי הַנְּעֵר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת וְהַחוּטָא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יְקוּלָּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, סוּף הַפְּסוּק מוֹכִיחַ,

שְׁפָתוֹב מְרוּב יָמִים.

דְבַר אַחַר וְתֵאמֵר שְׂרָה צְחוּק עֲשָׂה לִי אֱלֹהִים, כְּתוּב (ישעיה סו) שְׁמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בְּהַ כָּל

אֲהַבֵּיהַ שִׂישׁוּ אִתְּהַ מִשׁוּשׁ כָּל הַמִּתְאֲבָלִים עֲלֵיהַ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא הִיתָה שְׁמִחָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ

ברוך הוא מיום שנברא העולם כמותה שמחה שעתיד לשמח עם הצדיקים לעתיד לבא, וכל אחד מראה באצבע ואמר, (שם כה) הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, וכתוב (שם יב) זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ.

רבי יוחנן אמר, לא ראינו מי שפרש את הדבר הזה כדוד המלך שאמר (תהלים קד) תסתיר פניך יבהלון וגו'. מפאן שאין הקדוש ברוך הוא עושה רעה לשום אדם, אלא כשאינו משגיח בו - הוא כלה מאליו, שכתוב תסתיר פניך יבהלון תסוף ריחם יגועון וגו', ואחר כך (שם) תשלח רוחך יבראון וגו', ואחר כך (שם) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ואזי השחוק בעולם, שכתוב (שם סכו) אז ימלא שחוק פינו וילשוננו רנה. זהו שכתוב ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים, לשמח בישועתו.

רבי חייא אמר, בא ראה, עד שהגוף עומד בעולם הזה, הוא חסר מן התשלום. לאחר שהוא צדיק והולך בדרך ישר ומת בישור, נקרא שרה בתשלומו. הגיע לתחית המתים הוא שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה הקדוש ברוך הוא. לאחר שהוא חי ושמח עם השכינה ומעביר הקדוש ברוך הוא היגון מן העולם, שכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו', אזי נקרא יצחק בשביל הצחוק והשמחה שיהיה לעתיד לבא.

רבי יהודה בא לאותו מקום של כפר חנן. שלחו לו מנחה כל בני העיר. נכנס לפניו רבי אבא, אמר לו, מתי הולך מר? אמר לו, אפרע מה שנתנו לי בני העיר ואלף. אמר לו, אל יחשש מר למנחה הזאת. לתורה הם עשו את זה, ולא יקבלו ממך כלום. אמר לו, ולא יקבלו דברי תורה?

שישו אתה מושל כל המתאבלים עליה. אמר רבי יהודה לא היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא מיום שנברא העולם, כמותה שמחה שעתיד לשמח עם הצדיקים לעתיד לבוא. וכל אחד ואחד מראה באצבע ואמר (ישעיה כה) הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה יי קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. וכתוב, (ישעיה יב) זמרו יי כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ.

רבי יוחנן אמר לא חזינו מאן דפריש האי מלה כדוד מלכא דאמר (תהלים קד) תסתיר פניך יבהלון וגו'. מפאן שאין הקדוש ברוך הוא עושה רעה לשום אדם, אלא כשאינו משגיח בו הוא כלה מאליו, דכתוב תסתיר פניך יבהלון תוסף ריחם יגועון וגו'. ואחר כך (תהלים קד) תשלח רוחך יבראון וגו'. ואחר כך (תהלים קד) יהי כבוד ה' לעולם ישמח יי במעשיו. ואזי השחוק בעולם דכתוב, (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פינו וילשוננו רנה. הדא הוא דכתוב ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים לשמח בישועתו.

רבי חייא אמר תא חזי, עד שהגוף עומד בעולם הזה הוא חסר מן התשלום, לאחר שהוא צדיק והולך בדרך ישר ומת בישור, נקרא שרה בתשלומו, הגיע לתחית המתים הוא שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה קדוש ברוך הוא. לאחר שהוא חי, ושמח עם השכינה ומעביר הקדוש ברוך הוא היגון מן העולם דכתוב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה יי אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. אזי נקרא יצחק, בשביל הצחוק והשמחה שיהיה לעתיד לבא.

רבי יהודה אמתא לההוא אתר דכפר חנן, שדרו ליה תקרובתא כל בני מאתא, עאל לגביה רבי אבא, אמר ליה אימתי ליזיל מר, אמר ליה אפרע מה דיהבו לי בני מאתא ואיזיל, אמר ליה לא ליחוש מר להאי

אמר כן. באו כל בני העיר. אמר לו רבי יהודה, כלם ראשי ישיבות. אמר לו, ואם יש מי שלא נאה לו לשבת כאן - שיקום וילך.

קם רבי אבא והכדיל מהם עשרה שיקבלו ממנו. אמר להם, שבו עם האיש הגדול הזה, ואני והם נקבל למחר ונשב עמו. הלכו. ואותם עשרה שישבו עמו לשבו [אותם עשרה] ולא אמר כלום. אמרו לו, אם רצונו של מר, נקבל פני שכינה. אמר להם, והרי רבי אבא אינו כאן. שלחו לו וכא.

פתח ואמר, וה' פקד את שרה כאשר אמר, מה השנוי שהיה כאן? היה לו לומר, וה' זכר את שרה, כמו שאמר (בראשית ל) ויזכר אלהים את רחל, שאין פקידה אלא על מה שהיה בפתחלה. אלא בהתחלה היה, שפתוב שוב אשוב אליך כעת חיה, ועל אותו ענין נאמר שפקד עכשו, משמע שפתוב כאשר אמר. שאלמלא לא נאמר כאשר אמר, שיאמר זכירה. אבל פקד - אותו דבר שאמר למועד אשוב אליך.

אחר כך אמר כך, צדיק זה שזוכה לעלות לאותו כבוד עליון, דמותו נחזקת בכסא כבודו, וכן לכל צדיק וצדיק דמותו למעלה כמו שהיה למטה להבטיח לאותה נשמה קדושה. וזהו שאמר רבי יוחנן, מה זה שפתוב (חבוקק א) שמש ירח עמד זבלה? שזוהרים גוף ונשמה שעומדים בגן הקדוש העליון שלמעלה כדמות שהיה עומד בארץ, ואותה דמות נזוגית הנאת הנשמה, ואותה העתידה להתלבש בעצם זהו שנשארה בארץ, והאדמה תעבר ממנה וטופלת את הזקמה החוצה, וזהו שנקרא קדושה.

תקרוכתא לאורייתא הוא דעבדו, ולא יקבלו מנך כלום, אמר ליה ולא מקבלי מלי דאורייתא, אמר אין. אתו כל בני מאתא. אמר ליה רבי יהודה כלהון מארי מתיבתא, אמר ליה, ואי אית מאן דלא יאות למיתב הקא ליקום וליזיל.

קם רבי אבא ואבדיל מניהו עשרה די יקבלון מניה, אמר להו יתיבו בהדי גברא רבא דנא, ואנא ואנון נקבל למחר ונתיב עמיה. אזלו. ואנון עשרה דאשתארו עמיה יתיבו (אנון עשרה) ולא אמר כלום, אמרו ליה אי רעותיה דמר נקבל אפי שכינתא. אמר להו והא רבי אבא לית הקא, שדרו בהדיה ואתא.

פתח ואמר וי' פקד את שרה כאשר אמר. מאי שנויא הוה הקא, הוה ליה למימר וי' זכר את שרה כמה דאמר (בראשית ל) ויזכר אלהים את רחל. דאין פקידה אלא על מה דהוה בקדמיתא. אלא בקדמיתא הוה, דכתיב שוב אשוב אליך כעת חיה, ועל אותו ענין נאמר שפקד עכשו, משמע דכתיב כאשר אמר, דאלמלא לא נאמר כאשר אמר לימא זכירה, אבל פקד הוה מלה דאמר למועד אשוב אליך.

לבתר אמר הכי, האי צדיק דזכי למיסק להווא יקר עלאה, דיוקניה מתפתח בכרסי יקריה, וכן לכל צדיק וצדיק דיוקניה לעילא פד הוה לתתא לאבטחא לההיא נשמתא קדישא.

והיינו דאמר רבי יוחנן, מאי דכתיב, (חבוקק א) שמש ירח עמד זבלה, דזתרון גופא ונשמתא דקיימין באדרא קדישא עלאה דלעילא בדיוקנא דהוה קאים בארעא, וההיא דיוקנא מתזנא הנאת נשמתא, וההיא עתידה להתלבש בהאי גרמא דאשתאר בארעא, וארעא מתעבר מניה וטפל טיניה לברא, ודא הוא דאתקרי קדושה.

וְכַשֵּׁנוּמְדַת אוֹתָהּ הַדְּמוּת הִיא
שְׁלֹמֶעֱלָה, בָּאָה בְּכָל חֹדֶשׁ
לְהַשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוּב (ישעיה סו) וְהִיא
מְדִי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ. וְהוּא מִבְּשׂוּר לִיָּה וְאָמַר
לְמוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ, לְהֵהוּא זְמַן דְּעַתִּיד לְאַחֲזֵא מִיַּתְּנָא
עַד דְּאַתְּפַקֻּדַת לְהֵהוּא זְמַנָּא כְּמָה דְּאַתְּבַשְׂרֵי הָדָא הוּא
דְּכַתִּיב וַיִּי פָקַד אֶת שָׁרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. וְהֵהוּא יוֹמָא דְּחֲדָי
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבְדוֹי הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תהלים קד)
יִשְׂמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו.

אָמַר לִיָּה רַבִּי אַבָּא גִימָא לֶן מַר עַל פְּרֻשְׁתָּא לְבַתְרָא, אָמַר
יָאוּת לְכוּן לְמַפְתַּח פְּרֻשְׁתָּא דָּא. פְּתַח וְאָמַר וַיְהִי
אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַגּוֹ'
וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יְחִידֶךָ אֲשֶׁר אֶהְבֶּת וַגּוֹ'. הִכָּא
אֵית לְאַסְתַּפְּלָא הַאי אוּמְנָא דְּאַפִּיק כְּסָפָא מִמְּקוֹרְא
דְּאַרְעָא, מָאי עֲבַד.

בְּקַדְמִיתָא מְעִייל לִיָּה בְּנוֹר דְּלִיק עַד דְּנִפִּיק מִגִּיָּה כָּל
זוֹהֵמָא דְּאַרְעָא, וְהָא אֲשַׁתְּאַרְת כְּסָפָא אָבֵל
לֹא כְּסָפָא שְׁלִימְתָא, לְבַתְרָא מָאי עֲבִיד, מְעִייל לִיָּה בְּנוֹרָא
כְּדְבַקְדְּמִיתָא וּמִפִּיק מִגִּיָּה סְטִיפִי כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (משלי
כה) הֲגוּ סִיגִים מִכֶּסֶף וַגּוֹ' וּכְדִין הוּא כְּסָפָא שְׁלִימְתָא
כֵּלָא עֲרַבּוּבָא.

כְּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעִייל הַאי גוּפָא תַּחוּת אַרְעָא עַד
דְּמַתְרַקֵּב כּוּלִיָּה וְנִפִּיק מִגִּיָּה כָּל זוֹהֵמָא בִישָׂא,
וְאַשְׁתָּאֵר הֵהוּא תְרוּוד רַקֵּב וְאַתְּבְּנִי גוּפָא מִגִּיָּה, וְעַד פְּעִין
הוּא גוּפָא לֹא שְׁלִים.

לְבַתְרָא הֵהוּא יוֹמָא רַבָּא דְּכַתִּיב, (זכריה יד) וְהִנֵּה יוֹם אֶחָד
הוּא יוֹדֵעַ לִיָּי לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה, מַתְטַמְרֵן כְּלֵהוּ
בְּעַפְרָא כְּדְבַקְדְּמִיתָא מִן קִדְּם דְּחִילוֹ וְתַקִּיפוֹ דְּקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (ישעיה ב) וּבָאוּ בְּמַעְרוֹת
צְרִים וּבְמַחְלוֹת עֶפְרָא מִפְּנֵי פַחַד יְיָ וּמַהְדֵּר גְּאוּנוֹ וַגּוֹ'.

וְנִפִּיק נְשַׁמְתִּיָּהוּ וּמַתְעַפֵּל הֵהוּא תְרוּוד רַקֵּב וְאַשְׁתָּאֵר
הוּא. זְהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה ב) וּבָאוּ בְּמַעְרוֹת צְרִים וּבְמַחְלוֹת עֶפְרָא

וְכַשֵּׁנוּמְדַת אוֹתָהּ הַדְּמוּת הִיא
שְׁלֹמֶעֱלָה, בָּאָה בְּכָל חֹדֶשׁ
לְהַשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוּב (ישעיה סו) וְהִיא
מְדִי חֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁוֹ. וְהוּא מִבְּשׂוּר לִיָּה וְאָמַר
לְמוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ. לְאוֹתוֹ זְמַן שְׁעַתִּיד לְהַחֲיוֹת
מֵתִים עַד שְׁתַּפְּקֵד לְאוֹתוֹ זְמַן
כְּמוֹ שְׁהַתְּבַשְׂרָה. זְהוּ שְׁכַתוּב וְהוֹ
פָקַד אֶת שָׁרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. וְאוֹתוֹ
יוֹם שְׁיִשְׂמַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּמַעֲשָׂיו, זְהוּ שְׁכַתוּב (תהלים קד)
יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, יֹאמַר לְנוּ מַר
עַל הַפְּרֻשָּׁה שְׂאַחַר כְּךָ. אָמַר, זְפַה
לְכֶם לְפַתַּח פְּרֻשָּׁה זוֹ. פְּתַח
וְאָמַר, וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַגּוֹ',
וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יְחִידֶךָ
אֲשֶׁר אֶהְבֶּת וַגּוֹ'. כָּאֵן יֵשׁ
לְהַתְּבוּנָן, הָאֵמֵן הִנֵּה שְׁמוּצִיא
כְּסָף מִמְּקוֹר הָאָרֶץ, מַה עוֹשֶׂה?
בְּתַחֲלָה מְכַנִּיס אוֹתוֹ לְאֵשׁ
דוֹלְקַת עַד שְׁמוּצִיא מִמֶּנּוּ אֶת כָּל
הַזְּהֵמָה שֶׁל הָאָרֶץ, וְהָרִי נִשְׂאָר
כְּסָף, אָבֵל לֹא כְּסָף שְׁלֵם. אַחַר
כְּךָ מַה עוֹשֶׂה? מְכַנִּיס אוֹתוֹ בְּאֵשׁ
כְּבַתְּחִלָּה וּמוּצִיא מִמֶּנּוּ סִיגִים,
כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (משלי כה) הֲגוּ סִיגִים
מִכֶּסֶף וַגּוֹ', וְאֵז הוּא כְּסָף שְׁלֵם
לֹא עֲרַבּוּבָה.

כְּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַנִּיס אֶת
הַגּוּפָה הִנֵּה פַתַּח הָאָרֶץ, עַד שְׁכָלוֹ
נִרְקֵב וַיִּצְאָה מִמֶּנּוּ כָּל הַזְּהֵמָה
הַרְעָה, וְנִשְׂאָר אוֹתוֹ תְרוּוד רַקֵּב
וְנִבְנָה מִמֶּנּוּ הַגּוּפָה, וְעַד עַכְשָׁו
הוּא גוּפָה לֹא שְׁלֵם.

אַחַר אוֹתוֹ יוֹם הַגְּדוּל, שְׁכַתוּב
(זכריה יד) וְהִנֵּה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ
לְה' לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה, מַסְתַּרִים
כָּלֶם בְּעַפְרָא כְּמוֹ בְּתַחֲלָה מִלְּפָנֵי
פַחַד וְהַחֲזִק שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
מִפְּנֵי פַחַד ה' וּמַהְדֵּר גְּאוּנוֹ וַגּוֹ'.

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנקד

לש"ס דף היומי מפסקת פסחים

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
לכמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך א' וברך ב'
לפי ספר זוהר 10 כרכים (70-79 כרכים) עמודים ח"א תרמו עד ח"ב רכב
[מפרשת וירא דף קיח: עד פרשת וישלח דף קסו.]

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויזמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמות המהרה"י לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם מארבים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

וַיֵּצֵא נִשְׁמָתָם וּמִתְעַכֵּל אוֹתוֹ תַרְדּוֹ רַקֵּב, וְנִשְׁאָר גּוֹף שְׁנֹבְנָה שֵׁם [האור] שְׁלוֹ כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ וְכוּזֵהר הַרְקִיעַ, שְׁכַתוֹב (דניאל יב) וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֵהר הַרְקִיעַ וְגו', וְאִזּוּ כִסְף שָׁלֵם, גּוֹף שְׁלֵם בְּלִי עַרְבוּבָה אַחֲרָת.

שְׂאֵמֶר רַבִּי יַעֲקֹב, גּוֹף שְׂמַאִיר יִזְרַק הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא מְלַמְעֵלָה, שְׁכַתוֹב (ישעיה כו) כִּי טַל אֹרֹת טֹלֵף, וְכַתוּב (שם כב) הִנֵּה ה' מְטַלְטֵלֵךְ וְגו'. וְאִזּוּ יִקְרָאוּ קְדוּשִׁים עֲלִינוּנִים, שְׁכַתוֹב (שם ד) קְדוּשׁ יֵאמֵר לוֹ. וְזֵהוּ שְׁנִקְרָא תַחֲתֵת הַמַּתִּים שֶׁל הַסּוּף, וְזֵהוּ [כִּסְף שָׁלֵם גּוֹף שָׁלֵם] [נְסִיוֹן] אַחֲרוֹן, וְלֹא יִטְעֲמוּ עוֹד טַעַם הַמְּוֹת, שְׁכַתוֹב כִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם ה' כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְגו' כִּי בְרַף אֲבָרְכֶךָ וְגו'. וּבְאֹתוֹ זְמַן מִתְפַּלְלִים הַצַּדִּיקִים שְׁלֹא יִתְנַסּוּ כְּזֵה יוֹתֵר.

מַה כְּתוּב? וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל וְגו'. אֵלּוּ שְׂאָר רִשְׁעֵי הָעוֹלָם שְׁנִקְרָאוּ אֵילִים, כְּמוֹ שְׂנֵאמֶר (ישעיה ס) אֵילֵי נְכוּיֹת יִשְׁרָתוּנְךָ, וּמִתְרַגְּמִים: גְּדוּלֵי נְכוּיֹת. אַחַר נֶאֱחָז בְּסִבְךָ וְגו', כְּמוֹ שְׂנֵאמֶר וְכָל קַרְנֵי רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. וַיִּלֵּךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וְגו', שֶׁהֵם מְזַמְנִים לְהִתְנַסּוֹת בְּכָל נְסִיוֹן רַע, וַיִּשְׁאָרוּ הַצַּדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא כְּמוֹ מְלֹאכִים עֲלִינוּנִים קְדוּשִׁים לִיְחַד אֶת שְׁמוֹ, וְלִכְּנֹן כְּתוּב (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וַיִּשְׁמוּ אֶחָד וְגו'.

אָמַר לוֹ [אָמַר לָהֶם] רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן וְהִלְאֵה פִתְחוֹ הַפֶּתַח. נִכְנַס יוֹם אַחַר, וְנִכְנַסוּ לְפָנָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ לוֹ, יֵאמֶר לָנוּ מִר דְּבַרֵי תוֹרָה בְּפִרְשָׁה שְׁקָרִינוּ בָּהּ בַּיּוֹם שִׁבְתָּ, וְהוּא פִקַּד אֶת שְׂרָה. קָם בֵּין הָעַמּוּדִים, פִּתַּח וְאָמַר, וְהוּא פִקַּד אֶת שְׂרָה וְגו'. שְׁלֹשָׁה מִפְתָּחוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא וְלֹא מִסְרָם לֹא בִיד מְלֹאָךְ וְלֹא בִיד שְׂרָף: מִפְתָּח שֶׁל חַיָּה, וְשֶׁל גְּשָׁמִים, וְשֶׁל תַּחֲתֵת הַמַּתִּים. בָּא אֵלָיוּ וְנִטַּל הַשָּׁנִים - שֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵת הַמַּתִּים.

גּוֹפָא דְאַתְבְּנֵי תַמָּן (נ"א נהורא) דִּלְיָה פְּנֵהוּרָא דְשִׁמְשָׁא וּכְזֵהרָא דְרַקִיעָא דְכַתִּיב, (דניאל יב) וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֵהר הַרְקִיעַ וְגו'. וְכַדִּין בְּסַפָּא שְׁלִים, גּוֹפָא שְׁלִימָא כְּלָא עַרְבוּבָה אַחֲרֵינֵיא.

דְאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב גּוֹפָא דְנִהִיר יְרַמִּי קְדָשָׁא בְרִיף הוּא מְלַעֲיָלָא דְכַתִּיב, (ישעיה כו) כִּי טַל אֹרֹת טֹלֵף.

וְכַתִּיב (ישעיה כב) הִנֵּה יִי מְטַלְטֵלֵךְ וְגו'. וְכַדִּין יִתְקַרוּן קְדִישִׁין עֲלֵאִין דְכַתִּיב, (ישעיה ד) קְדוּשׁ יֵאמֵר לוֹ. וְדָא הוּא דְאַתְקָרִי תַחֲתֵית הַמַּתִּים דְבִתְרֵינֵיא, וְדָא הוּא (כִּסְפָּא שְׁלִים גּוֹפָא שְׁלִימָא) (נ"א נְסִיוָא) בְּתַרֲיֵיא וְלֹא יִטְעֲמוּן עוֹד טַעֲמָא דְמוֹתָא דְכַתִּיב כִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם יִי כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְגו' כִּי בְרַף אֲבָרְכֶךָ וְגו'. וּבְהַהוּא זְמַנָּא מְצָלוּ צַדִּיקֵיא דְלֹא יִתְנַסּוּן בְּדָא יִתִיר.

מַה כְּתִיב וַיֵּשֶׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל וְגו'. אֵלִין שְׂאָר חַיִּיבֵי עֲלֵמָא דְאַתְקָרוּן אֵילִים כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (ישעיה ס) אֵילֵי נְכוּיֹת יִשְׁרָתוּנְךָ וּמִתְרַגְּמִין רַבְרַבֵי נְכוּיֹת. אַחַר נֶאֱחָז בְּסִבְךָ וְגו' כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (תהלים עה) וְכָל קַרְנֵי רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. (וישִׁלַח אַבְרָהָם וְגו') וַיִּלֵּךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וְגו'. דְאֵנוּן מְזַמְנִין לְאַתְנַסָּאָה בְּכָל נְסִיוָא בִישָׂא, וַיִּשְׁתַּאֲרוּן הַצַּדִּיקִים לְעֲלֵמָא דְאַתִּי כְּמִלְאָכִין עֲלֵאִין קְדִישִׁין לִיְחַדָּא שְׁמִיָה, וּבְגִין כֶּף כְּתִיב, (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִי אֶחָד וַיִּשְׁמוּ אֶחָד וְגו'.

אָמַר לִיָּה (נ"א אָמַר לוֹ) רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאֵן וְלִהְלֵאָה אֲצִלְחוּ פִתְחָא. עָאל יוֹמָא אַחֲרָא עָאלוּ קַמִּיָּה כָּל בְּנֵי מְתָא, אָמְרוּ לִיָּה לֵימָא לָן מִר מְלִיָּיא דְאוֹרֵינֵיא בְּפִרְשָׁתָא דְקָרִינוּן בָּהּ יוֹמָא דְשַׁבְתָּא וַיִּי פִקַּד אֶת שְׂרָה. קָם בֵּינֵי עַמּוּדֵי, פִּתַּח וְאָמַר וַיִּי פִקַּד אֶת שְׂרָה וְגו'. שְׁלֹשׁ מִפְתָּחוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא וְלֹא מִסְרָם לֹא בִיד מְלֹאָךְ וְלֹא בִיד שְׂרָף. מִפְתָּח שֶׁל חַיָּה וְשֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמַּתִּים. בָּא אֵלָיוּ וְנִטַּל הַשָּׁנִים וְשֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמַּתִּים.

ואמר רבי יוחנן, לא נמסר ביד אליהו אלא אחת. דאמר רבי יוחנן, כשבקש אליהו להחיות בן הצרפית, אמר לו הקדוש ברוך הוא: לא נאה לך לקחת בידך שני מפתחות, אלא תן לי מפתח הגשמים, ותחיה המת. והיננו שכתוב (מלכים א' יח) לך הראה אל אחאב וגו' ואתנה מטר. לא אמר ותן מטר, אלא ואתנה.

והרי אלישע היו לו? כן. לקיים פי שנים ברוחו של אליהו. אלא שלשתם לא מסרם הקדוש ברוך הוא ביד שליח. שאמר רבי סימון, בא ראה כחו של הקדוש ברוך הוא: בפעם אחת מחיה מתים ומוריד שאל ויעל, מזריח מאורות ומוריד גשמים, מצמיח חציר, מדישן יבולים, פוקד עקרות, נותן פרנסות, עוזר דלים, סומך נופלים, זוקף כפופים, והכל בזמן אחד וברגע אחד ובכת אחת מה שאין שליח לעולם יכול לעשותו.

תנא אמר רבי יוסי כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, אינו צריך לעשות אלא בדבור, דכיון דאמר במקום קדושתו יהא כף מיד נעשה. בא וראה כח גבורתו של הקדוש ברוך הוא, שכיין שאמר במקום קדושתו יהא כף - מיד נעשה. בא וראה כח גבורתו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב (תהלים לב) בדבר ה' שמים נעשו. שאמר רבי יוחנן (הוהר), מה זה שכתוב (שמות יב) ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך וגו'?

אם כן, כבוד גדול הוא למצרים, שלא דומה מי שתפס מלך למי שתפס הדיוט. ועוד, אין לך אשה חשודים על משכב זכור, והם באים מחם שעשה מה שעשה לאביו וקלל אותו ולכנען בנו.

וכי לא הנה לקב"ה מלאך או שליח לשגר לעשות נקמה במצרים כמו שעשה באשור שהיה בנו

ואמר רבי יוחנן לא נמסר ביד אליהו אלא אחת. דאמר רבי יוחנן כשבקש אליהו להחיות בן הצרפית אמר ליה קדשא בריה דאורייתא, לא נאות לך למיסב בידך שתי מפתחות, אלא תן לי מפתח הגשמים ותחיה המת. והיננו דכתיב, (מלכים א' יח) לך הראה אל אחאב וגו' ואתנה מטר. לא אמר ותן מטר אלא ואתנה.

והא אלישע הוה ליה. אין. לקיים פי שנים ברוחו של אליהו, אלא שלשתם לא מסרם הקדוש ברוך הוא ביד שליח, דאמר רבי סימון בא וראה כחו של הקדוש ברוך הוא, בפעם אחת מחיה מתים ומוריד שאל ויעל, מזריח מאורות ומוריד גשמים, מצמיח חציר, מדישן יבולים, פוקד עקרות, נותן פרנסות, עוזר דלים, סומך נופלים, זוקף כפופים, מהעדא מלכין ומתקם מלכין, והכל בזמן אחד וברגע אחד ובכת אחת מה שאין שליח לעולם יכול לעשותו.

תנא אמר רבי יוסי כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, אינו צריך לעשות אלא בדבור, דכיון דאמר במקום קדושתו יהא כף מיד נעשה. בא וראה כח גבורתו של הקדוש ברוך הוא דכתיב, (תהלים לב) בדבר ה' שמים נעשו. דאמר רבי יוחנן (הוהר) מאי דכתיב, (שמות יב) ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך וגו'.

אי הכי יקרא סגיא הוא למצראי, דלא דמי מאן דתפש מלפא למאן דתפש הדיוטא. ועוד אין לך אומה מזוהמת בכל טומאה כמו המצרים דכתיב בהו (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם וגו' שהם חשודים על משכב זכור, והם באים מחם שעשה מה שעשה לאביו וקלל אותו ולכנען בנו.

וכי לא הנה להקדוש ברוך הוא מלאך או שליח לשגר לעשות נקמה במצרים כמו שעשה באשור שהיה בנו

אמה מזהמת בכל טומאה כמו המצרים, שכתוב בהם (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם וגו', שהם חשודים על משכב זכור, והם באים מחם שעשה מה שעשה לאביו, וקלל אותו ולכנען בנו.

וכי לא הנה לקב"ה מלאך או שליח לשגר לעשות נקמה במצרים כמו שעשה באשור שהיה בנו

שֵׁל שָׁם, שְׁכַתוּב (בראשית י) וּבְנֵי שָׁם עֵילָם וְאֲשׁוּר. וְשֵׁם הָיָה כַּהֵן גְּדוֹל וְנִתְבָּרַךְ, שְׁנֵאמַר (שם ט) בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי שָׁם, וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדֹלָה וְהַבְּרָכָה עַל אַחִיו, וְכַתוּב בָּם (ישעיה לו) וַיֵּצֵא מִלְאָךְ ה' וַיִּכֶה בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר, וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה. כָּל שָׁפָן הַמְצָרִים שֶׁהֵם מְזַהְמִים יוֹתֵר מִכָּל אֲמָה, וְאָמַר אָנִי וְלֹא מִלְאָךְ.?

אָלָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן לְמַדְנֵנוּ כַּח גְּבוּרְתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גְבוּרָה מֵעַל הַפֶּל. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲמָה זֶה שֶׁל מְצָרִים מְזַהְמֵת וּמְטַנְפֵת, וְאֵין רְאוּי לְשַׁגְר מִלְאָךְ וְלֹא שְׂרָף, דְּבָר קְדוֹשׁ בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטַנְפִים, אֶלָּא אָנִי עוֹשֶׂה מִה שְׂאִין כּוֹל לַעֲשׂוֹת מִלְאָךְ וְלֹא שְׂרָף וְלֹא שְׁלִיחַ. שְׂאִנִּי אֹמֵר מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁי יְהִי כֶף - וּמִיד נַעֲשֶׂה, מִה שְׂאִין הַמִּלְאָךְ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אָבֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתוֹ אֹמֵר יְהִי כֶף - וּמִיד נַעֲשֶׂה מִה שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת. וְלִפְיָכֶף לֹא נַעֲשִׂית נִקְמָה זֶה עַל יְדֵי מִלְאָךְ וְשְׁלִיחַ, בְּשִׁבִיל קְלוֹן הַמְצָרִים, וְלִהְרָאוֹת גְּדוּלְתוֹ שֶׁל מְקוֹם שְׁלֹא רָצָה שִׁיכְנֶסוּ בִּינֵיהֶם דְּבַר קְדוֹשׁ. וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֹאמַר אָנִי וְלֹא מִלְאָךְ. אָנִי יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ, וְלֹא מִלְאָךְ.

בִּיּוֹצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִה זֶה שְׁכַתוּב (יונה ג) וַיֹּאמֶר ה' לְדָג? וְכַמָּה צְדִיקִים וְחַסִּידִים מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹא דָבַר עִמָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֹא לְדָבַר עִם הַדָּג דְּבַר שְׂאִינוֹ מִכִּיר וְיֹדֵעַ? אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּינֵן שְׁעֵלְתָה תְּפִלָּתוֹ שֶׁל יוֹנָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,

מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתוֹ אָמַר בְּשִׁבִיל שְׂיָקִיא הַדָּג אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה. לְמַ"ד לְדָג כְּמוֹ בְּשִׁבִיל. כְּלוּמַר, וַיֹּאמֶר ה' בְּשִׁבִיל הַדָּג שְׂיָקִיא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה. מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתוֹ אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְהִי כֶף - וּמִיד נַעֲשֶׂה, מִה שְׂאִין שְׁלִיחַ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

כְּנֹו שֵׁל שָׁם דְּכַתִּיב, (בראשית י) וּבְנֵי שָׁם עֵילָם וְאֲשׁוּר. וְשֵׁם הָיָה כַּהֵן גְּדוֹל וְנִתְבָּרַךְ שְׁנֵאמַר (בראשית ט) בְּרוּךְ יי אֱלֹהֵי שָׁם. וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדֹלָה וְהַבְּרָכָה עַל אַחִיו. וְכַתִּיב בָּם (ישעיה לו) וַיֵּצֵא מִלְאָךְ יי וַיִּכֶה בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר. וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ נַעֲשֶׂה, כָּל שָׁפָן הַמְצָרִים שֶׁהֵם מְזַהְמִים יוֹתֵר מִכָּל אֲמָה, וְאָמַר אָנִי וְלֹא מִלְאָךְ.

אָלָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִכָּאֵן לְמַדְנֵנוּ כַּח גְּבוּרְתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גְבוּרָה עַל הַפֶּל. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲמָה זֶה שֶׁל מְצָרִים מְזַהְמֵת וּמְטַנְפֵת, וְאֵין רְאוּי לְשַׁגְר מִלְאָךְ וְלֹא שְׂרָף, דְּבַר קְדוֹשׁ בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטַנְפִים, אֶלָּא אָנִי עוֹשֶׂה מִה שְׂאִין יְכוֹל לַעֲשׂוֹת מִלְאָךְ וְלֹא שְׂרָף וְלֹא שְׁלִיחַ. שְׂאִנִּי אֹמֵר מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁי יְהִי כֶף וּמִיד נַעֲשֶׂה, מִה שְׂאִין הַמִּלְאָךְ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אָבֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתוֹ אֹמֵר יְהִי כֶף וּמִיד נַעֲשֶׂה מִה שֶׁהוּא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת. וְלִפְיָכֶף לֹא נַעֲשִׂית נִקְמָה זֶה עַל יְדֵי מִלְאָךְ וְשְׁלִיחַ, בְּשִׁבִיל קְלוֹן הַמְצָרִים, וְלִהְרָאוֹת גְּדוּלְתוֹ שֶׁל מְקוֹם שְׁלֹא רָצָה שִׁיכְנֶסוּ בִּינֵיהֶם דְּבַר קְדוֹשׁ, וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֹאמַר אָנִי וְלֹא מִלְאָךְ. אָנִי יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ, וְלֹא מִלְאָךְ.

בִּיּוֹצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מָאי דְכַתִּיב, (יונה ג) וַיֹּאמֶר יי לְדָג. וְכַמָּה צְדִיקִים וְחַסִּידִים מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹא דָבַר עִמָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֹא לְדָבַר עִם הַדָּג דְּבַר שְׂאִינוֹ מִכִּיר וְיֹדֵעַ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כִּינֵן שְׁעֵלְתָה תְּפִלָּתוֹ שֶׁל יוֹנָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתוֹ אָמַר בְּשִׁבִיל שְׂיָקִיא הַדָּג אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה. לְמַ"ד לְדָג כְּמוֹ בְּשִׁבִיל, כְּלוּמַר וַיֹּאמֶר יי בְּשִׁבִיל הַדָּג שְׂיָקִיא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה. מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתוֹ אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, יְהִי כֶף וּמִיד נַעֲשֶׂה, מִה שְׂאִין שְׁלִיחַ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתוֹ אָמַר בְּשִׁבִיל שְׂיָקִיא הַדָּג אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה. לְמַ"ד לְדָג כְּמוֹ בְּשִׁבִיל. כְּלוּמַר, וַיֹּאמֶר ה' בְּשִׁבִיל הַדָּג שְׂיָקִיא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה. מִמְּקוֹם קְדוֹשִׁתוֹ אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְהִי כֶף - וּמִיד נַעֲשֶׂה, מִה שְׂאִין שְׁלִיחַ יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

תנבא אמר רבי שמעון מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא, ובכבוד שהיא יושבת על המשבר, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד אם ראוי הוא לצאת לעולם - [ויצא, ופותח דלתות בטנה ויצא, ואם לאו - סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אם כן, לא יצא רשע לעולם? אלא כן שנינו, על שלש עברות נשים מתות וכו', [אמר רבי שמעון (הרי) ואמר רבי יצחק, למה אשה מפלת פרי בטנה?]

אלא אמר רבי יצחק הקדוש ברוך הוא רואה אותו העבר שאינו ראוי לצאת לעולם, ומקדים להמיתו במעי אמו, שנאמר (בראשית ו) הנפלים היו בארץ בימים ההם. הנפלים כתוב בלא יו"ד ראשונה, ולמה? בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בנות וירבו ממזרים בעולם.

המה הגבורים אשר מעולם - שאין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר. אנשי השם - שהכל יפירו לקרות השם הידוע ממזר. שפיון שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור, הכל יקראוהו אותו שם. ומה שאמר רבי שמעון, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד - אין לה רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף ניח בן צדיק וכשר, או שיעזיל לאדם מישראל ממיתה משנה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כך הקדוש ברוך הוא מוציא לעולם.

ביומו רבי יוסי היו אנון פריצי דהו משדדי בטוריא עם פריצי אומות העולם, וכד משפחי בר נש ותפשי ליה לקטליה, הו אמרין ליה מה שמך, אי הוה יודאי הו אזלין עמיה ומפקין ליה מן טוריא, ואי הוה בר נש אחרינא קטלי ליה. [והא] והוה אמר רבי יוסי אתחזון אנון בכל האי למיעל לעלמא דאתי.

תנבא אמר רבי שמעון מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא, ובכבוד שהיא יושבת על המשבר הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד אם ראוי הוא לצאת לעולם (ויצא ו) פותח דלתות בטנה ויצא, ואם לאו סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אי הכי לא יצא רשע לעולם. אלא הכי תנינן על שלש עבירות נשים מתות וכו' (אמר רבי שמעון והא) ואמר רבי יצחק למה אשה מפלת פרי בטנה.

אלא אמר רבי יצחק הקדוש ברוך הוא רואה אותו העובר שאינו ראוי לצאת לעולם ומקדים להמיתו במעי אמו שנאמר (בראשית ו) הנפלים היו בארץ בימים ההם. הנפלים כתיב בלא יוד ראשונה. ולמה, בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בנות וירבו ממזרים בעולם.

המה הגבורים אשר מעולם. שאין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר. אנשי השם, שהכל יפירו לקרותו השם הידוע ממזר, דכין שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור הכל יקראוהו אותו שם. ומה דאמר רבי שמעון הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הולד. אין לה רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף ניח בן צדיק וכשר, או שיעזיל לאדם מישראל ממיתה משונה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כך הקדוש ברוך הוא מוציא לעולם.

ביומו רבי יוסי הו אנון פריצי דהו משדדי בטוריא עם פריצי אומות העולם, וכד משפחי בר נש ותפשי ליה לקטליה, הו אמרין ליה מה שמך, אי הוה יודאי הו אזלין עמיה ומפקין ליה מן טוריא, ואי הוה בר נש אחרינא קטלי ליה. [והא] והוה אמר רבי יוסי אתחזון אנון בכל האי למיעל לעלמא דאתי.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הִלְלוּ אֵינָם בָּאִים לְעוֹלָם אֶלָּא בְּקוֹלוֹת: קוֹל חַיָּה, שְׁפָתוֹב (בראשית א) בְּעֶצֶב תִּלְדֵי בָנִים, וְכַתוּב (שם ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵי אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים, שְׁפָתוֹב (תהלים כט) קוֹל ה' עַל הַמַּיִם, וְכַתוּב (מלכים א-יח) פִּי קוֹל הַמּוֹן הַגָּשָׁם. קוֹל תַּחֲחִית הַמַּתִּים דְּכַתִּיב, (ישעיה מ) וְכַתוּב (מלכים א-יח) פִּי קוֹל הַמּוֹן הַגָּשָׁם. קוֹל תַּחֲחִית הַמַּתִּים, שְׁפָתוֹב (ישעיה מ) קוֹל קוֹרָא בַּמַּדְבָּר. מַה צָּרִיךְ בָּאֵן קוֹל בַּמַּדְבָּר?

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, אֵלוֹ אוֹתָם קוֹלוֹת לְעוֹרֵר מַתִּי מַדְבָּר. וּמִכַּאֲן שְׁהוּא הַדִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָרִי שְׁנִינוּ, כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לְקָבֵר, נִכְנַס בְּקוֹלוֹת. כְּשֶׁיִּקְוֵמוּ בַּתַּחֲחִית הַמַּתִּים אֵינּוּ דִּין שְׁיִקְוֵמוּ בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, עֲתִידָה בַּת קוֹל לֵהִיּוֹת מִתְּפוּצָצָת בְּבִתֵי קְבָרוֹת וְאוֹמְרָת: (ישעיה כו) הִקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שְׁכֵנֵי עַפְרָה. וְעֲתִידִים לֵהִיּוֹת בְּטַל שֶׁל אֹרֶךְ גְּדוֹל שֶׁל מַעְלָה, שְׁפָתוֹב (שם) פִּי טַל אֹרוֹת טַלְף וְאַרְצָן רְפָאִים תְּפִיל. אֲמַן כֵּן יְהִי רַצוֹן. עַד כַּאֲן מַדְרַשׁ הַנַּעֲלָם.

וְתֵרָא שָׁרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית אֲשֶׁר יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצַּחֲקָא. אָמַר רַבִּי חֲזִיא, מִיּוֹם שְׁנוֹלֵד יִצְחָק וְהָיָה יִשְׁמַעְאֵל בְּבֵית אַבְרָהָם, לֹא הִתְעַלָּה יִשְׁמַעְאֵל בְּשֵׁם. בְּמִקּוֹם שְׁהָב שׁוֹרָה, לֹא נִזְכַּר פְּסֻלַת לְפָנָיו, וְלִכֵּן אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית, אִישׁ שְׁלֹא רְאוּי לְהִזְכֹּר לְפָנָיו יִצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְתֵרָא שָׁרָה, בְּעֵין שֶׁל קְלוֹן רְאֵתָה אוֹתוֹ שָׁרָה, שְׁלֹא רְאֵתָה אוֹתוֹ בְּעֵין שְׁהוּא בֶּן אַבְרָהָם, אֶלָּא שְׁהוּא בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית, וּמִשּׁוֹם כֵּן וְתֵרָא שָׁרָה.

שְׁרָאֵתָה שָׁרָה אוֹתוֹ בְּעֵין זוֹ וְלֹא אַבְרָהָם, שְׁאֵלוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כַּתוּב אֶת בֶּן הָגֵר, אֶלָּא אֶת בְּנֵי בָא רְאֵה אַחַר כֵּן מַה כַּתוּב, וַיִּרַע הַדְּבָר מֵאֵד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֵת בְּנֵי. וְלֹא כַּתוּב עַל אוֹדֵת

תֵּנוּ רַבָּנָן ג' דְּבָרִים הִלְלוּ אֵינָן בָּאִין לְעוֹלָם אֶלָּא בְּקוֹלוֹת, קוֹל חַיָּה דְּכַתִּיב, (בראשית ג) בְּעֶצֶב תִּלְדֵי בָנִים וְכַתִּיב, (בראשית ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵי אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים דְּכַתִּיב, (תהלים כט) קוֹל יי' עַל הַמַּיִם וְכַתִּיב, (מלכים א יח) פִּי קוֹל הַמּוֹן הַגָּשָׁם. קוֹל תַּחֲחִית הַמַּתִּים דְּכַתִּיב, (ישעיה מ) קוֹל קוֹרָא בַּמַּדְבָּר. מַאי בְּעֵי הֵכָא קָלָא בַּמַּדְבָּרָא.

אֶלָּא אָמַר רַבִּי זְרִיקָא אֵלִין אַנּוּן קָלִיא לְאַתְעָרָא מַתִּי מַדְבָּר, וּמִכַּאֲן דְּהוּא הַדִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָא תֵּנוּ כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לְקָבֵר נִכְנַס בְּקוֹלוֹת. כְּשֶׁיִּקְוֵמוּ בַּתַּחֲחִית הַמַּתִּים אֵינּוּ דִּין שְׁיִקְוֵמוּ בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב עֲתִידָה בַּת קוֹל לֵהִיּוֹת מִתְּפוּצָצָת בְּבִתֵי קְבָרוֹת וְאוֹמְרָת (ישעיה כ"ו) הִקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שְׁכֵנֵי עַפְרָה, וְעֲתִידִים לֵהִיּוֹת בְּטַל שֶׁל אֹרֶךְ גְּדוֹל שֶׁל מַעְלָה דְּכַתִּיב, (ישעיה כו) פִּי טַל אֹרוֹת טַלְף וְאַרְצָן רְפָאִים תְּפִיל. אַכִּי"ר, (ע"ב מַדְרַשׁ הַנַּעֲלָם).

וְתֵרָא שָׁרָה אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית אֲשֶׁר יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצַּחֲקָא. אָמַר רַבִּי חֲזִיא, מִיּוֹמָא דְּאַתִּילִיד יִצְחָק וְהָיָה יִשְׁמַעְאֵל בְּבֵיתָא דְּאַבְרָהָם, לֹא אֶסְתַּלַּק יִשְׁמַעְאֵל בְּשֵׁמָא, בְּאַתְרַהּ דְּדַהֲבָא שְׁרִיא סוֹסְפִיתָא לֹא אֶדְפֵּר קַמֵּיהּ, וּבִגִּין כֵּן אֶת בֶּן הָגֵר הַמְצָרִית, גְּבַר דִּלָּא יִתְחַזִּי לְאַדְפְּרָא קַמֵּיהּ דִּיִּצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְתֵרָא שָׁרָה, בְּעֵינָא דְּקָלָנָא חֲמַאת לִיהּ שָׁרָה, דִּלָּא חֲמַאת לִיהּ בְּעֵינָא דְּאִיהוּ בְּרָא דְּאַבְרָהָם, אֶלָּא דְּאִיהוּ בְּרָא דְּהָגֵר הַמְצָרִית, וּבִגִּין כֵּן וְתֵרָא שָׁרָה. דְּשָׁרָה חֲמַאת לִיהּ בְּעֵינָא דָּא וְלֹא אַבְרָהָם, דְּאִילוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כַּתִּיב אֶת בֶּן הָגֵר אֶלָּא אֶת בְּנֵי.

הָא חֲזִי, לְבַתֵּר מַה כַּתִּיב וַיִּרַע הַדְּבָר מֵאֵד

בן הגר המצרית. משום כך ותרא שרה את בן הגר המצרית, ולא ראתה שהוא בן אברהם.

רבי שמעון אמר, הפסוק הזה תשבחת לשרה הוא. משום שראתה אותו מצחק לכוכבים ומזלות, אמרה ודאי שבן זה אינו בנו של אברהם לעשות את מעשי אברהם, אלא בן הגר המצרית הוא, חזר לחלק של אמו. לכן ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה פי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק.

וכי עלה על דעתך שקנאה לה שרה או לבן שלה? אם כן, לא היה מודה הקדוש ברוך הוא עמה, שכתוב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה. אלא משום שראתה אותו עם כוכבים ומזלות ואמו מלמדת אותו מנהגי עבודה זרה, לכן אמרה שרה פי לא יירש בן האמה הזאת. אני יודעת שלא יירש לעולמים את חלק האמונה, ולא יהיה לו עם בני חלק לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. ולכן הודה עמה הקדוש ברוך הוא.

והקדוש ברוך הוא רצה להפריד לבדו את הנרע הקדוש כראוי, שמשום כך ברא את העולם, שהרי ישראל עלה ברצון הקדוש ברוך הוא עד שלא נברא העולם, ולכן יצא אברהם לעולם והעולם היה מתקיים בגללו, ואברהם ויצחק ואם עמדו ולא התישבו במקומם עד שיצא יעקב לעולם.

ביון שיצא יעקב לעולם, התקיימו אברהם ויצחק ועמד כל העולם, ומשם יצא העם הקדוש לעולם והתקיים הכל בגון קדוש כראוי. ולכן אמר לו הקדוש ברוך הוא כל אשר תאמר אליך

בעיני אברהם על אודות בנו. ולא כתיב על אודות בן הגר המצרית. בגין כך ותרא שרה את בן הגר המצרית. ולא חמאת דאיהו בריה דאברהם.

רבי שמעון אמר האי קרא תושבחתא דשרה איהו, בגין דחמאת ליה דקא מצחק לכוכבים ומזלות, אמרה, ודאי לאו ברא דא ברא דאברהם למעבד עובדוי דאברהם, אלא ברא דהגר המצרית איהו אהדר לחולקא דאמיה, בגין כך ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה, פי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק.

וכי סלקא דעתך דקני לה שרה או לברה, אי הכי לא אודי קדשא בריך הוא עמה, דכתיב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. אלא בגין דחמאת ליה בכוכבים ומזלות ואמיה אולפא ליה נמוסי בכוכבים ומזלות, בגין כך אמרת שרה כי לא יירש בן האמה הזאת, אלא ידענא דלא ירית לעלמין חולקא דמהימנותא, ולא יהא ליה עם ברי חולקא לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי, ובגין כך אודי עמה קדשא בריך הוא.

וקודשא בריך הוא בעא לאפרשא בלחודוי זרעא קדישא כדקא יאות, דבגין כך ברא עלמא דהא ישראל סליק ברעותא דקדשא בריך הוא עד לא יברי עלמא, ובגין כך נפק אברהם לעלמא ועלמא מתקיים בגיניה, ואברהם ויצחק (לא) קיימו ולא אתיישבו בדוכתייהו עד דנפק יעקב לעלמא.

ביון דנפק יעקב לעלמא אתקיימו אברהם ויצחק ואתקיים כל עלמא, ומתמן נפק עמא קדישא לעלמא, ואתקיים כלל כגוונא קדישא כדקא יאות, ובגין כך אמר ליה

קָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַיךְ שְׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ פּי בִּיצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע, וְלֹא בִּישְׁמַעְעָל. מַה כְּתוּב אַחַר כֵּן? וּתְלִךְ וּתְתַע בְּמַדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע.

שְׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ פּי בִּיצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע, וְלֹא בִּישְׁמַעְעָל. מַה כְּתוּב אַחַר כֵּן? וּתְלִךְ וּתְתַע בְּמַדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע.

הַשְׂלֵמָה מִהַהֲשַׁמְטוֹת (סימן ט)
וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וּגְוַמֵּר (בראשית כא). רַבִּי בְרוּקָא אָמַר, מַה זֶה שֵׁם עַל שְׂכָמָה? אֵלֹא שְׁהִזְהִירָה עַל עַל הָאֲמוּנָה וְלַעֲמֹד בָּמָה שְׁהִיְתָה בְּתַחֲלָה. כְּתוּב כֵּן שֵׁם עַל שְׂכָמָה, וְכְתוּב שֵׁם (שְׁמוֹת ט) שֵׁם שֵׁם לֹא חֵק וּמִשְׁפָּט. מַה לְהֵלֵן עַל הַשְּׂכִינָה, אִף כֵּן עַל הַשְּׂכִינָה. מַה עֲשֵׂתָה? כִּיּוֹן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹתָי שֶׁל אַבְרָהָם, חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ, שְׂפָתוֹב (בראשית כא) וּתְלִךְ וּתְתַע. מַה זֶה וּתְתַע? שְׁתַּעֲתַעָה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה וּגְלוּלֵי בֵּית אָבִיהָ. כְּתוּב כֵּן וּתְתַע, וְכְתוּב שֵׁם (ירמיה י) הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים: ע"כ מִהַהֲשַׁמְטוֹת.

הַשְׂלֵמָה מִהַהֲשַׁמְטוֹת (סימן ט)

וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וּכו', רַבִּי בְרוּקָא אָמַר, מַהוּ שֵׁם עַל שְׂכָמָה אֵלֹא שְׁהִזְהִירָה עַל עוֹל הָאֲמוּנָה וְלַעֲמֹד בָּמָה שְׁהִיְתָה בְּתַחֲלָה כְּתוּב הֵכָא שֵׁם עַל שְׂכָמָה וְכְתוּב הֵתָם (שְׁמוֹת ט"ו) שֵׁם שֵׁם לֹא חֵק וּמִשְׁפָּט. מַה לְהֵלֵן עַל הַשְּׂכִינָה, אוֹף הֵכָא עַל הַשְּׂכִינָה. מַה עֲשֵׂתָה כִּיּוֹן שְׂרָאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹתָי שֶׁל אַבְרָהָם חֲזָרָה לְקַלְקוּלָהּ דְכְּתוּב וּתְלִךְ וּתְתַע מַהוּ וּתְתַע שְׁתַּעֲתַעָה אַחַר עֲבוּדָה זָרָה וּגְלוּלֵי בֵּית אָבִיהָ כְּתוּב הֵכָא וּתְתַע וְכְתוּב הֵתָם (ירמיה י) הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים: (עד כאן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

כְּתוּב כֵּן וּתְתַע, וְכְתוּב שֵׁם (ירמיה י) הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגַלֵּל אַבְרָהָם לֹא עֹזב אוֹתָהּ וְאֵת בְּנָהּ.

כְּתוּב הֵכָא וּתְתַע וְכְתוּב הֵתָם (ירמיה י) הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתוּעִים. וְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהּ דְאַבְרָהָם לֹא שָׁבִיק. לָהּ וּלְבָרָהּ. תָּא חֲזִי, בְּקַדְמִיתָא כַּד אֲזַלְתָּ מִקְמָה דְשְׂרָה מַה כְּתוּב פּי שְׁמַע יי אֵל עֲנִיָּה. וְהַשְׁתָּא דְטַעֲתָא בְּתַר פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת אִף עַל גַּב דְכְּתוּב וּתְשָׂא אֶת קוֹלָהּ וּתְבַךְ. מַה כְּתוּב פּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנְּעַר. וְלֹא כְּתוּב פּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלָךְ.

בֹּא רְאֵה, בְּהַתְחַלָּה פְּשֵׁהֲלָהּ מִלְפָּנֵי שְׂרָה מַה כְּתוּב? פּי שְׁמַע ה' אֵל עֲנִיָּה. וְכֵן שְׁטַעֲתָה אַחַר פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת, אִף עַל גַּב שְׂפָתוֹב וּתְשָׂא אֶת קוֹלָהּ וּתְבַךְ, מַה כְּתוּב? פּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנְּעַר, וְלֹא כְּתוּב פּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלָךְ.

בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם. הָא אוּקְמוּהָ דְלָאו בַר עוֹנָשָׁא הוּא לְגַבֵּי בֵי דִינָא דְלַעֲיִלָא, דְהָא בֵי דִינָא דְלַתְתָּא עֲנָשִׁין מִתְלִיסַר שְׁנִין וּלְעִילָא, וּבֵי דִינָא דְלַעֲיִלָא מַעֲשָׂרִים שְׁנִין וּלְהִלָּאָה. וְאִף עַל גַּב דְחִיִּיבָא הוּא, לָאו בַר עוֹנָשָׁא אִיהוּ. וְהָא אוּקְמוּהָ, וְדָא הוּא דְכְּתוּב בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם.

בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם, הָרִי פְּרִשׁוּהּ שְׁלֵא כַר עֲנַשׁ הוּא אֲצֵל בֵּית הַדִּין שְׁלַמְעֵלָה, שְׁהָרִי בֵּית דִּין שֶׁל מִטָּה מַעֲנִישִׁים מִשְׁלַשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמַעֲלָה, וּבֵּית שֶׁל מַעֲלָה מַעֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה, וְאִף עַל גַּב שְׁהִיָּה רָשַׁע, אִינוּ כֵּן עֲנַשׁ. וְהָרִי פְּרִשׁוּהּ, וְזֶהוּ שְׂפָתוֹב בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִי הָכִי מָאן דְּאִסְתַּלַּק מֵעֲלָמָא עַד לָא מָטוּן יוֹמוֹי לְעֶשְׂרִין שָׁנִין, מָאן אַתְר אַתְעַנְשׁ, בְּגִין דְּהָא מִתְּלִיסַר שָׁנִין וּלְתַתָּא לָאוּ בַר עוֹנָשָׁא אִיהוּ אֵילָא בְּחֻטְאֵי דְאַבּוּי. אַבְל מִתְּלִיסַר שָׁנִין וְלַעֲיִילָא מַהוּ, אָמַר לִיה קַדְשָׁא בְּרִין הוּא חָס עֲלֵיהּ דְּלִימוֹת זַפְאִי (וְלֹא לִימוֹת חַיִּיב) וְיַהֲיִיב לִיה אַגְר טַב בְּהֵוּא עֲלָמָא, וְלֹא לִימוֹת חַיִּיב דִּיתְעַנְשׁ בְּהֵוּא עֲלָמָא וְאוּקְמוּהָ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם כֹּה, מִי שֶׁמִּסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם בְּטָרָם הַגִּיעוּ יָמָיו לְעֶשְׂרִים שָׁנָה, מֵאִיזָה מְקוֹם יֵצֵא, מִשּׁוֹם שֶׁהָיָה מְשַׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה שָׁנִים וְמִטָּה אֵינוֹ בַר עֲנָשִׁים אֵלָא בְּחֻטְאֵי אַבּוּי, אַבְל מְשַׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה וְמַעְלָה מַהוּ? אָמַר לוֹ, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו שְׂמֹת זַפְאִי (וְלֹא יְמוֹת חַיִּיב), וְנוֹתֵן לוֹ שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַהוּא, וְלֹא יְמוֹת חַיִּיב שְׂעֵנֵשׁ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וּבְאַרְבָּהָ.

אָמַר לִיה אִי חַיִּיבָא הוּא וְלֹא מָטוּן יוֹמוֹי (ד) קִיט ע"א) לְעֶשְׂרִין שָׁנִין מַהוּ כִּיּוֹן דְּאִסְתַּלַּק מֵעֲלָמָא בְּמַאי הוּא עוֹנָשִׁיהּ. אָמַר לִיה בְּדָא אַתְקִיִּים (מִשְׁלִי יג) וְיֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מְשַׁפְּט. דְּכַד עוֹנָשָׁא נְחִית לְעֲלָמָא אִיהוּ (דִּינָא) אַעֲרַע בְּלֹא כּוֹנָה לְעִילָא וְתַתָּא בְּהֵוּא מַחְבְּלָא וְיִתְעַנְשׁ כַּד לֹא אֲשַׁגְּחוּ עֲלֵיהּ מְלַעֲיִלָא.

אָמַר לוֹ, אִם אֵינוֹ חַיִּיב וְלֹא הַגִּיעוּ יָמָיו לְעֶשְׂרִים שָׁנָה, כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם בְּמָה הוּא עֲנָשׁוֹ? אָמַר לוֹ, בְּזָה מִתְקִיִּים, (מִשְׁלִי יג) וְיֵשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מְשַׁפְּט. שְׁפָעַנְשׁ יוֹרֵד לְעוֹלָם, הוּא (הֲדִין) פּוֹגַע בְּלִי כּוֹנָה לְמַעְלָה וְלִמְטָה בְּאוֹתוֹ מִשְׁחִית, וְיֵעַנְשׁ כְּשֶׁלֹּא מְשַׁגְּחִים עָלָיו מִלְמַעְלָה.

וְעֲלִיָּה פְתִיב, (מִשְׁלִי ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ אֶת הַרְשָׁע. א"ת לְאַסְגָּאָה מָאן דְּלֹא מָטוּן יוֹמוֹי לְאַתְעַנְשָׁא. עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ (אֶת הַרְשָׁע) וְלֹא בִי דִינָא דְלַעֲיִילָא, וּבְחַבְלֵי חֲטָאתוֹ יִתְמַךְ וְלֹא בִי דִינָא דְלְתַתָּא. בְּגִין כֹּה פְתִיב כִּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנֶּעַר בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

וְעֲרִיּוֹ כְּתוּב (שם ה) עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ אֶת הַרְשָׁע. אֶת - לְרַבּוֹת מִי שֶׁלֹּא הַגִּיעוּ יָמָיו לְהַעֲנִשׁ. עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ (אֶת הַרְשָׁע), וְלֹא בֵּית הַדִּין שְׁלִמְעֵלָה. וּבְחַבְלֵי חֲטָאתוֹ יִתְמַךְ, וְלֹא בֵּית דִּין שְׁלִמְטָה. לְכֵן כְּתוּב כִּי שְׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנֶּעַר בְּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. מֵלֹא בְּוָא"ו לְמָה? אֵלָא בְּשָׁנֵי צְדָדִים הוּא [הם]. סוּד שֶׁל חֲכָמָה אַחַד. שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל דְּרָגָה שֶׁל חֲכָמָה, הַמְקוֹם שֶׁשׁוּרָה בּוֹ יַעֲקֹב. אַבְל פְּסוּק זֶה נֹאמַר עַל הַגְּלוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שְׁכַשְׁהֶם בְּתוֹךְ הַגְּלוּת, אוֹתוֹ זְמַן שֶׁיִּפְקְדוּ (ב) יַעֲקֹב, הֵם יִפְקְדוּ בְּסוּד שֶׁל וָא"ו, וְהוּא בְּאֶלֶף הַשְּׁשִׁי.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. מֵלֹא בְּוָא"ו לְמָה? אֵלָא בְּשָׁנֵי צְדָדִים הוּא [הם]. סוּד שֶׁל חֲכָמָה אַחַד. שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל דְּרָגָה שֶׁל חֲכָמָה, הַמְקוֹם שֶׁשׁוּרָה בּוֹ יַעֲקֹב. אַבְל פְּסוּק זֶה נֹאמַר עַל הַגְּלוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שְׁכַשְׁהֶם בְּתוֹךְ הַגְּלוּת, אוֹתוֹ זְמַן שֶׁיִּפְקְדוּ (ב) יַעֲקֹב, הֵם יִפְקְדוּ בְּסוּד שֶׁל וָא"ו, וְהוּא בְּאֶלֶף הַשְּׁשִׁי.

וְאִיהוּ בְּאֶלֶף שְׁתִּיתָאָה. וּבְפִקְדָה בְּרָזָא וָא"ו שִׁית רַגְעֵי וּפְלַג עֵידָן. וּבְזִמְנָא דְשִׁתִּין שָׁנִין לְעַבְרָא דְדָשָׁא

וּבְפִקְדָה בְּסוּד שֶׁל וָא"ו שִׁישׁ רַגְעִים וְחֻצֵי זְמַן. וּבְזִמְנָן שֶׁל שְׁשִׁים שָׁנִים לְבְרִיחַ הַדְּלֵת בְּאֶלֶף

הששי, יקים אלהי השמים
פקידה לבת יעקב. ומאותו זמן
עד שיהיה לה זכירה - שש שנים
וחצי. ומאותו זמן שש שנים
אחרות, והם שבועים [ושלש]
ישתים וחצי.

בששים ושש יתגלה מלך
המשיח בארץ הגליל, וכוּכב
אחד בצד מזרח יבלע שבועה
כוכבים מצד צפון, ושלֵהבת אש
שחורה תהיה תלויה ברקיע
ששים יום, וקרבות יתעוררו
בעולם לצד צפון, ושני מלכים
יפלו באותם קרבות.

ויוֹדוּגוּ כַל הַעַמִּים עַל בַּת יַעֲקֹב
לְדַחֲוֹת אוֹתָהּ [אוֹתָם] מִהָעוֹלָם. וְעַל
אוֹתוֹ הַזְּמַן כְּתוּב, [וְהַחֲתָה] (ירמיה ל)
וְעַת צְרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה
יִנְשֵׁעַ, וְאֵז יִסְתַּיְמוּ הַנְּפֹשׁוֹת
מִהַגּוֹף וְרוֹצִים לְהַתְחַדֵּשׁ, וְסִימָן
לְדָבָר - [כַּל הַנְּפֹשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרֵימָה
שְׁבַעִים, וְכַתוּב] (בראשית מז) כָּל הַנְּפֹשׁ
הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרֵימָה וְגו', כָּל
נְפֹשׁ שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ.

בשבועים ושלש כל מלכי העולם
יתפנסו לתוך העיר הגדולה של
רומי, והקדוש ברנף הוא יעורר
עליהם אש וברד ואבני אלגביש
ויאבדו מהעולם, פרט לאותם
מלכים שלא גיעו לשם ויחזרו
לעורר קרבות אחרים. ומאותו
זמן מלך המשיח יתעורר בכל
העולם, ויתפנסו עמו כמה עמים
וכמה חילות מפל סופי העולם,
וכל בני ישראל יתפנסו בכל
אותם מקומות.

עד שישלמו אותן שנים למאה.
אז וא"ו תתחבר עם ה"א, ואז
(ישעיה טו) וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם
מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיהוָה וְגו'. ובני
ישמעאל (ישראל) עתידים באותו
זמן להתעורר [עליהם] עם כל עמי
העולם לבא על ירושלים,
שכתוב (זכריה יד) וְאֶסְפַּתִּי אֶת כָּל

בְּאֶלְפֵי שְׁתֵּיתָאָה יָקִים אֱלֹהִי שְׁמֵיָא פְקִידוֹ
לְבִרְתִּיָּה דְיַעֲקֹב. וּמַהֲהוּא זְמַנָּא עַד דִּיהֵא לָהּ
זְכִירָה שִׁית שָׁנִין וּפְלַגָּא. וּמַהֲהוּא זְמַנָּא שִׁית
שָׁנִין אַחֲרָנִין וְאַנּוּן שְׁבַעִין (ותלת) וְתָרִין וּפְלַגָּא.
בְּשִׁיתִין וְשִׁית יִתְגַּלִּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּאַרְעָא
דְגָלִיל, וְכַד פְּכָבָא דְבַסְטֵר מְזַרְח
יְבַלַּע שְׁבַע פְּכָבֵי מַסְטֵר צְפוּן, וְשְׁלֵהוּבָא
דְאַשָּׂא אוּכְמָא תְּהֵא תְלִיא בְרַקִּיעָא שִׁיתִין
יוֹמִין, וְקָרְבִין יִתְעָרוּן בְּעֵלְמָא לְסַטֵר צְפוּן,
וְתָרִין מַלְכִין יַפְלוּן בְּאַנּוּן קָרְבִין.

וְיִוְדוּגוּן כְּלָהוּן עַמְמֵיָא עַל בְּרִיתִיָּה דְיַעֲקֹב
לְאַדְחִיָּיא לָהּ (ליו) מְעֵלְמָא. וְעַל
הֵהוּא זְמַנָּא כְּתִיב (ותיהת) (ירמיה ל) וְעַת צְרָה הִיא
לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִנְשֵׁעַ וְכַדִּין יִסְתַּיְמוּן נְפֹשִׁין
מִגּוּפָא וּבְעֵינִין לְאַתְחַדֵּשָׁא, וְסִימָנִיהּ [כַּל הַנְּפֹשׁ לְבֵית
יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרֵימָה שְׁבַעִים וּפְתִיב] (בראשית מז) כָּל הַנְּפֹשׁ
הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרֵימָה וְגו' כָּל נְפֹשׁ שְׁשִׁים
וְשֵׁשׁ.

בשבועין ותלת כל מלכי עלמא יתפנשו לְגו
קרְתָא רְבַתָּא דְרומי, וְקַדְשָׁא בְרִיף
הוּא יִתְעַר עֲלֵיהּ אֲשָׁא וּבְרָדָא וְאַבְנֵי
אַלְגָּבִישׁ וְיִתְאַבְדוּן מְעֵלְמָא, בַּר אַנּוּן מְלָכִין
דְלֵא יִמְטוּן לְתַמָּן וְיִהְיֶדְרוּן לְאַגָּחָא קָרְבִין
אַחֲרָנִין. וּמַהֲהוּא זְמַנָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא יִתְעַר
בְּכָל עֵלְמָא, וְיִתְפַנְשׁוּן עַמִּיָּה פְמָה עַמִּין וְכַמָּה
חַיִּילִין מִכָּל סִיפֵי עֵלְמָא, וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יִתְפַנְשׁוּן בְּכָל אַנּוּן אַתְרֵי.

עד דאשתלימו אנון שנין למאה, פדין וא"ו
יתחבר בה"א, וכדין (ישעיה טו) וְהֵבִיאוּ אֶת
כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיהוָה וְגו'. ובני
ישמעאל (ישראל) זמינן בההוא זמנא לאתערא
(עליהו) עַם כָּל עַמִּין דְעֵלְמָא לְמִיתֵי עַל יְרוּשָׁלַם
דְכְתִיב, (זכריה יד) וְאֶסְפַּתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל

ירוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְגו'. וּכְתִיב, (תהלים ב) יִתְצַבּוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל יְיָ וְעַל מְשִׁיחוֹ. וּכְתִיב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק יְיָ יִלְעַג לָמוֹ.

הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה וְגו'. וּכְתוּב (תהלים ב) יִתְצַבּוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ. וּכְתוּב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק ה' יִלְעַג לָמוֹ.

לְבַתֵּר וּא"ו זְעִירָא יִתְעַר לְאַתְחַבְּרָא וּלְחַדְשָׁא נִשְׁמַתִּין דְּהוּו עֲתִיקִין בְּגִין לְחַדְתָּא עֲלֵמָא כְּמָה דְכְתִיב, (שם קד) יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו וּכְתִיב יְהִי כְבוֹד יְיָ לְעוֹלָם לְאַתְחַבְּרָא כְּדָקָא יְאוּת. יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו לִנְחֻתָא לִוּן לְעֲלֵמָא וּלְמַהוּי כְּלַהוּן בְּרִיּוּן חֲדַתִּין לְחַבְּרָא עֲלֵמִין כְּלַהוּ פְּחַד.

אַחַר כֵּן וּא"ו קִטְנָה תִתְעוֹרַר לְהַתְחַבֵּר וּלְחַדֵּשׁ נִשְׁמוֹת שְׁהִיוּ יְשׁוּנוֹת כְּדִי לְחַדֵּשׁ אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שִׁפְתוּב (שם קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וּכְתוּב יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, לְהַתְחַבֵּר כְּרֵאוּי. יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו, לְהוֹרִיד אוֹתָם לְעוֹלָם, וְשִׁפְלָם יְהִיו בְּרִיּוֹת חֲדָשׁוֹת לְחַבֵּר אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת יַחַד.

זְכַאִין אַנוּן כָּל אַנוּן דִּישְׁתַּאֲרוּן בְּעֲלֵמָא בְּסִיפֵי אֶלְף שְׁתִּיתָאָה לְמִיעַל בְּשִׁפְתָא, דְּהָא כְּדִין אִיהוּ יוֹמָא חַד לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּי לְאַזְדוּוּגָא כְּדָקָא יְאוּת וּלְמַלְקֻט נִשְׁמַתִּין חֲדַתִּין לְמַהוּי בְּעֲלֵמָא עִם אַנוּן דְּאִשְׁתַּאֲרוּ בְּקִדְמִיתָא דְכְתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם:

אֲשֶׁרֵיהֶם כָּל אוֹתָם שִׁישְׁאָרוּ בְּסוּף הָאֶלְף הַשְּׁשִׁי לְהַכְנִס לְשִׁבְתָּא, שְׁהָרִי אַז הוּא יוֹם אַחַד לְקַב"ה לְבַדּוֹ, לְהַזְדוּגַּא כְּרֵאוּי וּלְלֻקֵּט נִשְׁמוֹת חֲדָשׁוֹת שִׁיְהִיו כְּעוֹלָם עִם אוֹתָם שְׁנִישְׁאָרוּ כְּרֵאוּשׁוּנָה, שִׁפְתוּב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם.

וְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהיִם נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכֵי וְגו'. דָּא הוּא שְׁלִימוֹ דְכָל דְרַגִּין כְּחַדָּא דָּא בְּדָא.

וְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהיִם נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכֵי וְגו'. זוּהִי הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת יַחַד זוֹ עִם זוֹ.

צוּה יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אַנוּן שְׁלִיחַן דְּעִבְדֵי שְׁלִיחוּתָא (דף קיט ע"ב) בְּעֲלֵמָא דְלִיהוּי כְּלַהוּ מַסְטְרָא דְרַחְמֵי וְלֹא לְהוּו מַסְטְרָא דְדִינָא, בְּגִין דְּאִית מְאָרֵי שְׁלִיחַן מַסְטְרָא דְרַחְמֵי וּמַסְטְרָא דְדִינָא קִשְׂיָא. אַנוּן שְׁלִיחַן דְּאִתִּין מַסְטְרָא דְרַחְמֵי לֹא עִבְדֵי שְׁלִיחוּתָא דְדִינָא בְּעֲלֵמָא כָּלֵל.

צוּה יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אוֹתָם הַשְּׁלִיחִים שְׁעוֹשִׂים שְׁלִיחוּת בְּעוֹלָם, שִׁפְלָם יְהִיו בְּצַד הַרְחָמִים וְלֹא יְהִיו מְצַד הַדִּין, מְשׁוּם שִׁישׁ בְּעֲלֵי שְׁלִיחִים מְצַד הַרְחָמִים וּמְצַד הַדִּין הַקָּשָׁה. אוֹתָם שְׁלִיחִים שְׁבָאִים מְצַד הַרְחָמִים לֹא עוֹשִׂים שְׁלִיחוּת שֶׁל דִּין בְּעוֹלָם כָּלֵל.

וְאִי תִימָא הָא מְלֹאכָא דְאַתְגְּלִי לִיה לְכַלְעָם הָא תַּגְּנִין שְׁלִיחָא דְרַחְמֵי הָוָה וְאַתְהַפֵּף

וְאִם תֹּאמַר, הִנֵּה הַמְּלֹאךָ שֶׁהַתְּגָלָה לְכַלְעָם, הָרִי שְׁגִינּוּ שְׁלִיחַת שֶׁל רַחְמִים וְהַתְּהַפֵּף לְדִין - לֹא! לְעוֹלָם לֹא מִשְׁתַּנֵּה. אֵלֹא

שליח הרחמים היה להגן על ישראל ולהיות עליהם סגור, וכנגדו הוא הדין. כף דרכיו של הקדוש ברוך הוא, כשמיטיב לזה, אותו הסוד הוא דין לזה. כן השליח הזה היה של רחמים לישראל, ולבלעם התהפך לדין, משום כף צוה ישועות יעקב. אמר דוד, צוה על העולם, כאשר ישלחו שלוחים שיהיו מצד הרחמים.

רבי אבא אמר, צוה ישועות יעקב, שהם בתוך הגלות, ותמצא להם גאלה בתוך גלותם. בא ראה, המשבח של האבות היה יעקב, ואלמלא יצחק לא בא יעקב לעולם. ומשום כף, צוה ישועות יעקב - זה יצחק. שפיון שנצל יצחק, היו ישועות יעקב.

ויהי אחר הדברים האלה. רבי שמעון אמר, הנה שנינו ויהי בימי, נאמר על צער. ויהי - אף על גב שלא כתוב בימי, דפוס של צער יש בו. ויהי אחר הדברים, אחר הדרגה הפתחוה של כל הדרגות העליונות. ומהו הדברים? כמו שנאמר (שמות) לא איש דברים אנכי.

וכו' היה אחר הדרגה הזו? והאלהים נסה את אברהם. שבא יצר הרע לקטרג לפני הקדוש ברוך הוא. כאן יש להסתפל, והאלהים נסה את אברהם? את יצחק היה צריך (לכתב), שהרי יצחק היה בן שלשים ושבע, והרי אביו לא היה בר ענש שלו, שאלמלא אמר יצחק איני רוצה - לא היה נענש אביו עליו. מה הטעם והאלהים נסה את אברהם ולא כתוב נסה את יצחק?.

אלא את אברהם, ודאי שרצה להכליל עם דין, שהרי אברהם לא היה בו דין כלל מקדם לכן,

לדינא. לא. לעולם לא אשתני, אלא שליחא דרחמי הוה לאגנא עליהו דישראל ולמהוי סניגוריא עליהו, ולקבליה הוא דינא, וכף אורחוי דקדשא בריך הוא, פד אוטיב לדא ההוא טיבו דינא לדא. כף הא שליחא דרחמי הוה ליה לישראל ולבלעם אתהפך לדינא. בגין כף צוה ישועות יעקב, אמר דוד, פקיד על עלמא כד ישתלחון שליחאה די להוין מסטרא דרחמי.

רבי אבא אמר צוה ישועות יעקב דאנון גו גלוותא וישתפח פורקנא להוין גו גלוותהוין. תא חזי, תשבחון דאבהן יעקב הוה, ואלמלא יצחק לא אתא יעקב לעלמא, ובגין כף צוה ישועות יעקב דא יצחק, דכיון דאשתזיב יצחק ישועות יעקב הוה.

ויהי אחר הדברים האלה. רבי שמעון אמר, הא תנינן ויהי בימי על צערא אתמר, ויהי אף על גב דלא פתיב בימי טפסי דצערא אית ביה. ויהי אחר, בתר דרגא תתאה דכל דרגין עלאין, ומאן איהו דברים, כמה דאת אמר (שמות ד) לא איש דברים אנכי.

ומאן הוה בתר דרגא דא, והאלהים נסה את אברהם דאתיא יצר הרע לקטרגא קמי קדשא בריך הוא. הכא אית לאסתפל לא והאלהים נסה את אברהם. את יצחק מיבעי ליה. דהא יצחק בר תלתין ושבע שנין הוה והא אבוי לאו בר עונשא דיליה הוה, דאלמלא אמר יצחק לא בעינא לא אתענש אבוי עליה. מאי טעמא והאלהים נסה את אברהם ולא כתיב נסה את יצחק.

אלא את אברהם ודאי דבעי לאתכללא בדינא, דהא אברהם לא הוה ביה דינא כלל מקדמת דנא, והשתא אתכליל מיי"א

וְכַאן נְכַלְלוּ מִיָּם עִם אָשׁ, וְאַבְרָהָם לֹא הָיָה שָׁלֵם עַד עֲכָשׁוּ, שֶׁהִתְעַטֵּר לְעִשׂוֹת דִּין וּלְהִתְקַיֵּנוּ בְּמִקְוֵמוֹ.

וְכֵן יָמֵינוּ לֹא הָיָה שָׁלֵם עַד עֲכָשׁוּ שֶׁנְּכַלְלוּ מִיָּם עִם אָשׁ וְאָשׁ עִם מִיָּם, וּמִשׁוּם כִּן וְהָאֱלֹהִים נֹסֶה אֶת אַבְרָהָם וְלֹא אֶת יִצְחָק, שֶׁהִזְמִין אַבְרָהָם לְהַפְלִיל עִם דִּין. וְכִשְׁעָשָׂה אֶת זֶה, נִכְנַס אָשׁ עִם מִיָּם וְנִשְׁלַם זֶה עִם זֶה. וְזֶה עוֹשֶׂה הַדִּין לְהַפְלִיל זֶה עִם זֶה. וְאִזּוֹ יֵצֵר הָרַע בֶּאֱלֻמֵּי אַבְרָהָם שֶׁלֹּא הִשְׁתַּלֵּם כִּי־אֵינוֹ עַד שִׁיעָשָׂה דִּין בְּיִצְחָק. שֶׁיֵּצֵר הָרַע הוּא אַחֵר הַדְּבָרִים וְהוּא בֶּאֱלֻמֵּי לְקַטְרֵג.

וְכֵן וְרָאָה סוּד הַדְּבָר. אִף עַל גַּב שְׂאֵמְרָנוּ שֶׁכְּתוּב אַבְרָהָם וְלֹא יִצְחָק, גַּם יִצְחָק נְכַלְלוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה סוּד הַכְּתוּב וְהָאֱלֹהִים נֹסֶה אֶת אַבְרָהָם. לֹא כְּתוּב נֹסֶה לְאַבְרָהָם, אֲלֵא אֶת אַבְרָהָם, אֶת דּוֹקָא, וְזֶה יִצְחָק. שֶׁהָרִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּגִבּוֹרָה הַתְּחַתּוּנָה שׁוֹרָה. כִּי־נִזְכָּר וְהַזְדַּמֵּן בְּדִין עַל יְדֵי אַבְרָהָם כִּי־אֵינוֹ, אִזּוֹ הִתְעַטֵּר בְּמִקְוֵמוֹ יַחַד עִם אַבְרָהָם וְנְכַלְלוּ אָשׁ עִם מִיָּם וְעָלוּ לְמַעְלָה, וְאִזּוֹ נִמְצְאָה מַחְלֶקֶת כִּי־אֵינוֹ, מִיָּם עִם אָשׁ.

מִי [עֲשֶׂה] רָאָה אֵב רַחֲמָן שֶׁנֶּעְשָׂה אַכְזָר? אֲלֵא כִּי־שִׁמְצָא מַחְלֶקֶת מִיָּם עִם אָשׁ וְהִתְעַטֵּר בְּמִקְוֵמוֹ (כִּי־אֵינוֹ), עַד שֶׁבֶּאֱלֻמֵּי הַתְּחַתּוּנָה כִּי־אֵינוֹ, וְנִעְשׂוּ שְׁלֹשָׁה אַבּוֹת שְׁלָמִים וְנִתְקַנּוּ עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֵךְ. וְכִי אֵיךְ יְכוּל אַבְרָהָם שֶׁהוּא זָקֵן? אִם תֹּאמַר מִשׁוּם שֶׁיִּצְחָק לֹא יֵצֵא מִרְשׁוֹתָיו כִּלְלֵי - יָפֵה, אֲבָל כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבָר ב) קַח אֶת אֶהְרֹן וְאֶת

בְּאֶשׁ־א. וְאַבְרָהָם לֹא הָיָה שָׁלֵם עַד הִשְׁתַּאֲ דַאֲתַעְטֵר לְמַעְבַּד דִּינָא וְלֹאֲתַקְנָא לִיה בְּאַתְרֵיהּ.

וְכֵן יוֹמוֹי לֹא הָיָה שָׁלֵם עַד הִשְׁתַּאֲ דַאֲתַפְלִיל מִיָּא בְּאֶשׁ־א וְאֶשׁ־א בְּמִיָּא, וּבְגִין כִּן וְהָאֱלֹהִים נֹסֶה אֶת אַבְרָהָם וְלֹא אֶת יִצְחָק, דַּאֲזַמִּין אַבְרָהָם לְאַתְפְּלִיאַ בְּדִינָא, וְכֵן עֲבִיד דָּא, עָאֵל אֶשׁ־א בְּמִיָּא וְאַשְׁתַּלִּים דָּא עִם דָּא. וְדָא עֲבִיד דִּינָא לְאַתְפְּלִיאַ דָּא בְּדָא. וְכֵן יֵצֵר הָרַע אֶתְא לְקַטְרֵגָא עֲלֵיהּ דַּאֲבְרָהָם דִּלֵּא אֶשְׁתַּלִּים כִּדְקָא יָאוֹת עַד דִּיעֲבִיד דִּינָא בְּיִצְחָק. דִּיעֲצֵר הָרַע אַחֵר הַדְּבָרִים אִיהוּ וְאֶתְא לְקַטְרֵגָא.

וְתֵא חֲזִי רִזָּא דְמַלְאָה, אִף עַל גַּב דְקַאֲמָרִן דַּאֲבְרָהָם כְּתִיב וְלֹא יִצְחָק, יִצְחָק נָמִי אֲתַפְלִיל בֵּיהּ בְּהַאי קָרָא, רִזָּא דְכְּתִיב וְהָאֱלֹהִים נֹסֶה אֶת אַבְרָהָם. נֹסֶה לְאַבְרָהָם לֹא כְּתִיב אֲלֵא אֶת אַבְרָהָם אֶת דִּיִּיקָא וְדָא יִצְחָק. דִּהָא בְּהַאיא שְׁעַתָּא בְּגִבּוֹרָה תְּתַאֲה שְׂרִיא, כִּי־נִזְכָּר דַּאֲתַעְטֵר וְאִזְדַּמֵּן בְּדִינָא עַל יְדֵי דַּאֲבְרָהָם כִּדְקָא יָאוֹת, כִּדִּין אֲתַעְטֵר בְּאַתְרֵיהּ בְּהַדִּיָּה דַּאֲבְרָהָם וְאַתְפְּלִילוּ אֶשׁ־א בְּמִיָּא וְסַלִּיקוּ לְעִילָא, וְכֵן אֶשְׁתַּפַּח מַחְלוּקַת כִּדְקָא יָאוֹת מִיָּא בְּאֶשׁ־א.

מִאֵן (עֲבִיד) חֲמָא אַפָּא רַחֲמָנָא דַּאֲתַעְבִּיד אַכְזָר. אֲלֵא בְּגִין לְאַשְׁתַּפַּח מַחְלוּקַת מִיָּא בְּאֶשׁ־א וְלֹאֲתַעְטֵרָא בְּאַתְרֵיהּ (דִּי־א לִי כִּדְקָא יָאוֹת), עַד דַּאֲתַא יַעֲקֹב וְאַתְתַּקֵּן כִּלְלֵא כִּדְקָא יָאוֹת וְאַתְעֲבִידוּ תְּלַתָּא אַבְהֵן שְׁלָמִין וְאַתְתַּקְנוּ עֲלָאי וְתַתָּאי:

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֵךְ. וְכִי הִיאֲךָ יְכִיל אַבְרָהָם דַּאִיהוּ סְבָא. אִי תִימָא בְּגִין דִּיעֲצֵק לֹא נִפִיק מִרְשׁוֹתֵיהּ כִּלְלֵי, יָאוֹת, אֲבָל

כִּמֹּה דַּאֲתַא אֶמַר, (בְּמִדְבָר ב) קַח

אֶת אֶהְרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֶלָּא בְּגִין לְאַמְשָׁא לֹון בְּמַלִּין וְלֹא דְבְרָא לֹון לְרַעוּתָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אוּף הָכָא קַח בְּמַלִּין. אֶת בְּנֵי אֶת יְחִידָךְ אֲשֶׁר אֶהְבַּת, הָרִי פְרֻשֵׁיהּ. וְלֵךְ לֵךְ אֶל אֶרֶץ הַמּוֹרִיָּה, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (שיר ד) אֵלַי לִי אֶל הַר הַמּוֹר, לְתַקֵּן בְּמִקוֹם שְׂרָאוּי.

בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשְׂ"א אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרְחוֹק. בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, הָרִי פְרֻשֵׁיהּ. אֵלָּא בִּינוֹן שְׂאֵמַר וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמִּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים, מָה הַטַּעַם בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרְחוֹק? אֵלָּא מִשּׁוֹם שְׂכַתוֹב פִּי בִּיצְחָק יִקְרָא לֵךְ זָרַע, וְזֶהוּ יַעֲקֹב שִׁיזָּא מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרְחוֹק, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (ירמיה לא) מֵרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי.

וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם - זֶהוּ יַעֲקֹב, שְׂכַתוֹב (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבִי הַמִּקוֹם. הַסְּתַפֵּל אַבְרָהָם בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהוּא הַדְּרָגָה הַשְּׁלִישִׁית, וְרָאָה אֶת יַעֲקֹב שֶׁעָתִיד לְצֵאת מִמֶּנּוּ. מֵרְחוֹק, כְּמוֹ שְׂאֵמַרְנוּ מֵרְחוֹק וְלֹא לְזִמְן קָרוֹב.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, מָה שָׂבַח שֶׁל אַבְרָהָם כְּשֶׁהִסְתַּפֵּל וְרָאָה שֶׁעָתִיד לְצֵאת מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי כְּשֶׁהִלֵּךְ לְעַקֵּד אֶת יְצַחָק אֵינוֹ שָׂבַח כָּל כּוֹף שָׁלוֹ?

אָמַר לוֹ, וְדַאי [הרי] שְׂרָאָה אֶת יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי מִקְדָּם לְכֵן יָדַע אַבְרָהָם אֶת הַחֻכְמָה, וְהִסְתַּפֵּל עֲכָשׁוּ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהִיא דְרָגָה שְׁלִישִׁית לְעֲשׂוֹת שְׁלֵמוֹת, וְאִזּוֹ רָאָה אֶת יַעֲקֹב, שְׂכַתוֹב וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם. אֲבָל עֲכָשׁוּ עֲמַד לוֹ הַדָּבָר מֵרְחוֹק, מִשּׁוֹם שֶׁהִלֵּךְ לְעַקֵּד אֶת יְצַחָק וְלֹא רָצָה לְהִרְהֵר אַחֲרֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אֶת אֶהְרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ אֶלָּא בְּגִין לְאַמְשָׁא לֹון בְּמַלִּין וְלֹא דְבְרָא לֹון לְרַעוּתָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אוּף הָכָא קַח בְּמַלִּין. אֶת בְּנֵי אֶת יְחִידָךְ אֲשֶׁר אֶהְבַּת הָא (דף קכ ע"א) אוּקְמוּהָ. וְלֵךְ לֵךְ אֶל אֶרֶץ הַמּוֹרִיָּה כְּמָה דְאֵת אָמַר (שיר השרים) אֵלַי לִי אֶל הַר הַמּוֹר. לְאֵתְקַנָּא בְּאַתְרָא דִּיתְחַזִּי:

בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשְׂ"א אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרְחוֹק. בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי הָא אוּקְמוּהָ, אֵלָּא בִּינוֹן דְאֵתְמַר וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמִּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים מָאי טַעְמָא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרְחוֹק. אֵלָּא בְּגִין דְכַתִּיב פִּי בִּיצְחָק יִקְרָא לֵךְ זָרַע וְדָא הוּא יַעֲקֹב דְנִפְק מִגְּוִיָּה וְהָא הוּא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם מֵרְחוֹק כְּמָה דְאֵת אָמַר (ירמיה לא) מֵרְחוֹק יֵי נִרְאָה לִי.

וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם. דָּא הוּא יַעֲקֹב דְכַתִּיב, (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבִי הַמִּקוֹם. אֶסְתַּפֵּל אַבְרָהָם בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי דְאֵיהוּ דְרָגָא תְּלִיתָא וְחָמָא לִיָּה לְיַעֲקֹב דְזִמְיִן לְמִיפְק מִגְּוִיָּה. מֵרְחוֹק כְּמָה דְאֵמַרְנָן מֵרְחוֹק וְלֹא לְזִמְן קָרוֹב. אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר מָאי שְׂבַחָא אֵיהוּ לְאַבְרָהָם כִּד אֶסְתַּפֵּל וְחָמָא דְזִמְיִן לְמִיפְק מִגְּוִיָּה יַעֲקֹב. דִּהָא כִּד אֲזִיל לְמִיעַקֵד לִיָּה לְיַצְחָק, לָאו שְׂבַחָא כָּל כּוֹף אֵיהוּ דִּילִיָּה. אָמַר לִיָּה וְדַאי (והא) חָמָא לִיָּה לְיַעֲקֹב דִּהָא מִקְדָּמַת דְנָא יָדַע אַבְרָהָם חֻכְמָתָא, וְאֶסְתַּפֵּל הַשְּׂתָא בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי דְאֵיהוּ דְרָגָא תְּלִיתָא לְמַעַבְד שְׁלִימוֹ וּכְדִין חָמָא לִיָּה לְיַעֲקֹב דְכַתִּיב וַיֵּרָא אֶת הַמִּקוֹם. אֲבָל הַשְּׂתָא קִימָא לִיָּה מְלָה מֵרְחוֹק בְּגִין דְאֲזִיל לְמִיעַקֵד לִיָּה לְיַצְחָק וְלֹא בְעָא לְהִרְהֵר אַבְתְּרִיָּה דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.

מרחוק חמא ליה גו אספקלריאה דלא נהרא בלחודוי, ובגין כן חמא ליה ולא אתגלי כלא, דאלו אספקלריאה דנהרא הוה שכיח על האי אספקלריאה דלא נהרא אתקיים עליה אברהם כדקא יאות, אבל מרחוק, בלחודוי הוה, מרחוק.

מאי טעמא אסתלק מהאי מלה אספקלריאה דנהרא בגין דהאי דרגא דייעקב הוה. ובגין דייעקב עד לא אתייליד לא אשתפח השתא על האי דרגא. ותו בגין דיהו ויקבל אגרא. וירא את המקום מרחוק דא יעקב כמה דאתמר מרחוק דלא זכה ביה. (ראייה בעניני כהאי עלמא אלא מרחוק מנו האי דרגא דהא כד אתא יעקב מית הוה אברהם ואסתלק מעלמא וירא את המקום מרחוק אבל לא כראייה אחרת):

ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים וגו'. רמיז (הקמא) הכא דאף על גב דאתו ליהווא ראייה וחקא לייעקב, אמר אברהם ודאי קדשא בריך הוא ידע בגוונא אחרא דאתחזי, מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו'. מה כתיב לעילא ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי, הא אוקמוה. אבל מאי טעמא לא אתיב ליה (מיד) מיד. אלא בגין דהא אסתלק מרחמי דאבא על ברא ובגין כן כתיב הנני בני, הנני דאסתלקו רחמי ואתהפך לדינא:

ויאמר אברהם, ולא כתיב ויאמר אביו, דהא לא קאים עליה פאבא אלא בעל מחלוקת הוה ביה. אלהים יראה לו השעה. יראה לנו מיבעי ליה, מאי יראה לו. אלא אמר ליה אלהים יראה לו לגרמיה, כד איהו יצטריך. אבל השתא בני ולא אמרא. מיד וילכו שניהם יחדו.

לעצמו כשהוא יצטרף, אבל עכשו בני, ולא כבש. מיד וילכו שניהם יחדו.

מה הטעם הסתלקה מהדבר הזה האספקלריה המאירה? משום שזו הייתה דרגתו של יעקב, ומשום שעדין לא נולד יעקב, לא נמצא פאן על הדרגה הזו. ועוד, כדי שילך ויקבל שכר. וירא את המקום מרחוק - זה יעקב, כמו שנתבאר מרחוק, שלא זכה בו. [ראייה בעניני בעולם הזה, אלא מרחוק, מתוך תרונה הוה, שהרי כשבא יעקב, אברהם היה מות והסתלק מהעולם. וירא את המקום מרחוק, אבל לא כראייה אחרת].

ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים וגו'. רמיז (ראה) פאן, שאף על גב שבאו לאותה ראייה וראה את יעקב, אמר אברהם, ודאי הקדוש ברוך הוא יודע בגון אחר שראוי, מיד ויבן שם אברהם את המזבח וגו'. מה כתוב למעלה? ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי. הרי פרשוה. אבל מה הטעם לא השיב לו [דבר] מיד? אלא משום שהרי הסתלק מרחמים של אב על בן, ולכן כתוב הנני בני, הנני שהסתלקו הרחמים והתהפך לדין.

ויאמר אברהם, ולא כתוב ויאמר אביו, שהרי לא עמד עליו פאב, אלא בעל מחלוקת היה עמו. אלהים יראה לו השעה. היה צריך (לכתב) יראה לנו, מה זה יראה לו? אלא אמר לו אלהים יראה לו לעצמו כשהוא יצטרף, אבל עכשו בני, ולא כבש. מיד וילכו שניהם יחדו.

רבי שמעון פתח ואמר (ישעיה לג) הן אַרְאֵלִים
 צַעֲקוּ חוּצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מִרְיָבִיּוֹן.
 הן אַרְאֵלִים אֵלֶיךָ מִלְּאֲכֵי עֲלָאֵי. צַעֲקוּ בְּהֵיא
 שַׁעֲתָא וּבְעוּ לְקִיּוּמָא עַל הֵיא מְלָה דְכַתִּיב,
 (בראשית טו) וַיּוֹצֵא אוֹתוֹ הַחוּצָה. בְּגִין כִּן צַעֲקוּ
 חוּצָה.

רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה לג)
 הן אַרְאֵלִים צַעֲקוּ חוּצָה מִלְּאֲכֵי
 שְׁלוֹם מִרְיָבִיּוֹן. הן אַרְאֵלִים -
 אלו מלאכים עליונים, צעקו
 באותה שעה ורצו לעמד על
 אותו הדבר, שפנתוב (בראשית טו)
 ויוצא אתו החוצה, לכן צעקו
 חוצה.

מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם. אֵלֶיךָ אֲנֹכִי מִלְּאֲכֵי אֲחֵרִי
 דְהוּ זְמִינִין לְמִיּהוּ קַמִּיהּ דִּיעֲקֹב
 וּבְגִינִיהּ דִּיעֲקֹב אֲבִטַח לֹון שְׁלִימוֹ, קִדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא. דְכַתִּיב, (בראשית לב) וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ
 לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים. וְאֵלֶיךָ
 אֲקִרוּן מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם, כִּלְהוּ בְכוּ כַד חָמוּ לִיה
 לְאַבְרָהָם דְעָקִיד לִיה לְיִצְחָק, וְאַזְדַּעְזְעוּ עֲלָאֵי
 וְתַתָּאי וְכִלְהוּ עֲלֵיהּ דִּיעֲחָק:

מלאכי שלום - אלו אותם
 מלאכים אחרים שהיו עתידים
 ללכת לפני יעקב, ובשביל יעקב
 הבטיח להם שלמות הקדוש
 ברוך הוא, שפנתוב (שם לב) ויעקב
 הלך לדרך ויפגעו בו מלאכי
 אלהים. ואלו נקראו מלאכי
 שלום, כלם בכו כשראו את
 אברהם שעוקד את יצחק,
 והודעו עליונים ותחתונים
 וכלם על יצחק.

וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלְּאֲכֵי יְיָ וְגו', פְּסִיק טַעְמָא
 בְּגוּוֹיָהּ, דְלָאוּ אֲבָרְהָם בְּתַרְאָה
 כְּקִדְמָאָה. בְּתַרְאָה (דף קכ ע"ב) שְׁלִים קִדְמָאָה לָא
 שְׁלִים. כְּגוּוֹנָא דָא שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל, בְּתַרְאָה
 שְׁלִים, קִדְמָאָה לָא שְׁלִים. בְּתַרְאָה נְבִיא,
 קִדְמָאָה לָא נְבִיא. אֲבָל מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לָא
 פְּסִיק, בְּגִין דְמִיּוּמָא דְאֲתִיִּלִּיד לָא אַעֲדִי מַגִּיָּה
 שְׁכִינְתָא. אֲבָרְהָם אֲבָרְהָם. רַבִּי חֵיָא אָמַר
 בְּגִין לְאַתְעָרָא לִיה בְּרוּחָא אֲחֵרָא בְּעוּבָדָא
 אֲחֵרָא בְּלָפָא אֲחֵרָא.

ויקרא אליו מלאכי ה' וגו'.
 מפסיק טעם ביניהם, שאין
 אברהם האחרון פראשון.
 האחרון שלם, הראשון לא שלם.
 כמו זה שמואל שמואל -
 האחרון שלם, הראשון לא שלם.
 האחרון נביא, הראשון לא נביא.
 אבל במשה משה אין הפסק
 טעם, משום שמיום שנולד לא
 זזה ממנו שכנינה. אברהם
 אברהם. רבי חייא אמר, כדי
 לעוררו לרוח אחרת, במעשה
 אחר, בלב אחר.

רבי יהודה אמר אתבריר יצחק ואסתליק
 ברעותא קמי קדשא בריך הוא כריחא
 דקטורת בוסמין דקרובין כהנייא קמיה, תרין
 זמנין ביומא ואשתלים קרבנא. דהא צערא
 דאברהם הוה בשעתא דאתמר ליה אל
 תשלח ירך אל הנער ואל תעש לו מאומה.
 חשיב דקרובניה לא אשתלים ולמגנא עבד
 וסדר פלא ובנה מזבח. מיד.

רבי יהודה אמר, נבחר יצחק
 והתעלה ברצון לפני הקדוש
 ברוך הוא פריח קטרת הבשמים
 שמקריבים הכהנים לפניו
 פעמים ביום ונשלם הקרבן.
 שהרי צערו של אברהם היה
 בשעה שנאמר לו אל תשלח ירך
 אל הנער ואל תעש לו מאומה,
 חשב שקרבנו לא נשלם ולחנם
 עשה וסדר הכל ובנה מזבח.
 מיד:

וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר

וישא אברהם את עיניו וירא

וגו' הא תנינן הוא איל דאתברי בין השמשות
 הנה, וכן שנתו הנה כמה דאת אמר, (במדבר ז)
 כבש אחד בן שנתו והכי אצטריך (נ"א ואת אמרת
 בין השמשות. ותו והא יצחק לא הנה בעלמא, אלא אתפקיד וכו') (והא
 יצחק לא הנה בעלמא) ואת אמרת בין השמשות. אלא
 אתפקד חילא לאזדמנא ההוא אימרא
 בשעתא דאצטריך ליה לאברהם. כמה דכל
 אנון מלין דהוו בין השמשות אתמנא חילא
 לאזדמנא ההוא מלה (להווא זמנא) בשעתא
 דאצטריך ליה. הכי נמי האי איל דאתקריב
 תחותיה דיצחק.

פתח ואמר, (ישעיה טו) בכל צרתם לא צר ומלאך
 פניו הושיעם וגו'. תא חזי, בכל צרתם
 דישראל פד אזדמן לון עאקו, כתיב לא באל"ף
 וקרי בוא"ו, בגין דקדשא בריה הוא עמהון
 בעקו. לא באל"ף, אתר עלאה יתיר, אף על גב
 דלאו בההוא אתר רויגזא ועקו, להתם לעילא
 מטא עקתא דישראל. לא באל"ף כמא דאת
 אמר, (תהלים ק) הוא עשנו ולא אנחנו. כתיב
 באל"ף וקרי בוא"ו.

ומלאך פניו הושיעם. והא איהו עמהון
 בההוא עקו, ואת אמרת הושיעם.
 אלא מושיעם לא כתיב, אלא הושיעם
 מקדמת דנא דאיהו זמין בההוא עקו למסבל
 עמהון. תא חזי, בכל זמנא דישראל אנון
 בגלותא, שכינתא עמהון בגלותא, והא
 אוקמוה, דכתיב (דברים ל) ושב יי אלהיך את
 שבותך ורחמך וגו'.

דבר אחר ומלאך פניו הושיעם, דא
 שכינתא. דאיהי עמהון בגלותא ואת
 אמרת דאיהו הושיעם. אלא הכי הוא ודאי,
 דאלין אנון משכנותיו דקודשא בריה הוא
 בגלותא, ובגין דשכינתא עמהון קדשא בריה

והנה איל אחר וגו'. הרי שנינו,
 הוא האיל שנברא בין השמשות
 הנה, וכן שנתו הנה, כמו שנאמר
 (במדבר ז) כבש אחד בן שנתו, וכך
 צריך. [ואתה אמרת בין השמשות. ועוד, ובר
 יצחק לא הנה בעולם, אלא נפקד וכו'] [ותרי יצחק
 לא הנה בעולם] ואתה אומר שנברא
 בין השמשות? אלא נפקד כח
 שיזמן אותו האיל בשעה
 שהצטרף אותו אברהם. כמו
 שכל אותם הדברים שהיו בין
 השמשות, התמנה כח שיזדמן
 אותו דבר [לזמן ההוא] בשעה
 שצריך אותו. כך גם האיל הנה
 שהקרב תחת יצחק.

פתח ואמר, (ישעיה טו) בכל צרתם
 לא צר ומלאך פניו הושיעם וגו'.
 בא ראה, בכל צרתם של ישראל,
 כשמזדמנות להם צרות, כתוב
 לא באל"ף וקוראים בוא"ו,
 משום שהקדוש ברוך הוא עמם
 בצרה. לא באל"ף מקום יותר
 עליון, אף על גב שאין באתו
 מקום רגז וצרה, לשם למעלה
 מגיעה צרתם של ישראל. לא
 באל"ף, כמו שנאמר (תהלים ק)
 הוא עשנו ולא אנחנו. כתוב
 באל"ף וקוראים בוא"ו.

ומלאך פניו הושיעם, והרי הוא
 עמם באתה צרה, ואתה אומר
 הושיעם? אלא לא כתוב
 מושיעם, אלא הושיעם מקדם
 לכן, שהוא עתיד באתה צרה
 לסבל עמם. בא ראה, בכל זמן
 שישראל בגלות - שכינה עמם
 בגלות, והרי פרשוה שכתוב
 (דברים ל) ושב ה' אלהיך את
 שבותך ורחמך וגו'.

דבר אחר ומלאך פניו הושיעם -
 זו שכינה, שהיא עמם בגלות,
 ואתה אומר שהוא הושיעם?
 אלא כך זה בודאי, שאלה הם
 משכנותיו של הקדוש ברוך הוא
 בגלות. ומשום ששכינה עמם,

הקדוש ברוך הוא זוכר אותם להטיב להם ולהוציאם מהגלות, שכתוב (שמות ו) ואזכר את בריתי, בהתחלה. ואחר כך, ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

וגם ראיתי - לרבות ראה אחרת שהיא הראשונה של הכל. וכתוב (שם א) ויזכר אלהים אל בריתו, זו שכנה. את אברהם? לאברהם היה צריך לכתב. אלא את אברהם זו החברות והזוג שלה עם האבות. את אברהם - זהו מערבית דרומית. את יצחק - זהו צפונית מערבית. ואת יעקב - זהו זוג אחד, כלל אחד, זוג שלם כראוי.

כמו זה את השמים - זהו כלל של מדת לילה ביום. ואת הארץ - זו מדת יום בלילה כאחד. אף כאן בכלם את, וביעקב ואת, שהיה הכל זוג אחד שלא נפרדים זכר ונקבה לעולמים. ועתיד הקדוש ברוך הוא להכריז בכל העולם ולהשמיע קול שיאמר (ישעיה סג) ויאמר אף עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

הוא אדפר לון לאוטבא לון ולאפקא לון מן גלותא, דכתיב, (שמות ו) ואזכר את בריתי בקדמיתא, ולבתר ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

וגם ראיתי. לאסגאה ראה אחרא דאיהו קדמאה דכלא, וכתיב, (שמות ב) ויזכר אלהים את בריתו דא שכנתא. את אברהם לאברהם מיבעי ליה, אלא את אברהם דא הוא חברותא וזוגא דילה באבהן. את אברהם דא הוא מערבית דרומית. את יצחק דא הוא צפונית מערבית. ואת יעקב דא הוא זוגא חדא, כלל חדא, זוגא שלים פדקא יאות.

בגזונא דא את השמים דא הוא כלל מדת לילה ביום. ואת הארץ דא מדת יום בלילה כאחד. אף הכא בכלהו את, וביעקב ואת, למהוי כלל זוגא חדא דלא מתפרשין דכר ונקבא לעלמין. וזמין קדשא ברוך הוא לאכרזא בכל עלמא ולאשמעא קל דיימא (ישעיה סג) ויאמר אף עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע. ברוך ה' לעולם אמן ואמן : (עד כאן פרשת וירא) (דף קכא ע"א).

לאחר קריאת הזוהר (יאמר תפלה זו בכונת הלב)

יהי רצון מלפניך ה' אלקי ואלקי אבותי שיתקיים בנו עתה מקרא שכתוב "ואשים דברי בפיך ובצל ידי פסיתך לנטע שמים וליסד ארץ", להעלות לרומם ולתקן הריסות וחרבות השכינה הקדושה לקשוט ופורפרא עקאה ולארמון שעל מכונו ישב להחזיר עטרה ליושנה וקיים בנו מהרה מקרא שכתוב "והיה אור הלבנה פאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים פאור שבעת הימים". וזכות הרשב"י הקדוש ובנו רבי אלעזר, וזויתם בן עזיהו, יעמוד לנו לתקן העולם מיום שנברא עד סופו פרוצונו ופרצונו יראיו. ובזכות היותנו עסוקים בחקמה הזאת, על ידה תתקרב הגאולה, וישועתה מהרה תצמיח, לעלוי שכינת עווננו במהרה בימינו. ויקיים בנו מקרא שכתוב "ויאמר אלקים יהי אור", ויארר עלינו אור ה', ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, אמן נצח סלה ועד. (נפח התפלה מתוך לשונו הקדוש של רבי חיים וישאל זיע"א)

מודה אני לפניך השם אלוקי ואלקי אבותי שזפיתני ללמוד ולהגות בספר הקדוש הזה ויהרה עליך, וזכות התנאים הקדושים שלמדנו תורתם יעמוד לנו ולזרענו ונזכה להבטחת הנביא (ישעיה נט, כ-כא) ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם ה'. ואני זאת בריתי אותם אמר יהוה רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך לא מושוו מפיך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם. ויתקיים בנו הנבואה (ישעיה נא, טז) ואשים דברי בפיך ובצל ידי פסיתך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה. ופרפת מלשה רעיא מהימנא ותגלה במהרה דיך, ה' בך ינחנו ואין עמו אל נכר, יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך באמת באמר לציון מלך אלקיך, ברוך ה' לעולם אמן ואמן. (סוד ה')

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו. שובה אלינו [עלינו] בהמון רחמיה בגלל אבות שעשו רצונה. בנה ביתך כבתחלה וכוונן מקדשך על מכונו. והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו. והשב שכינתך לתוכו, והשב פהנים לעבודתם ולזוים לדוכנם לשרים ולזמרים. והשב ישראל לנויהם. ומלאה הארץ דעה את ה' ליראה ולאהבה את שמה הגדול הגבור והנורא אמן בן יהי רצון. (סי"ת)

הקדיש לעלוי הנשמה: הקדיש הוא שבח גדול לבורא עולם על כן יש בזה עלוי נשמה גדול לנפטר במיוחד בזה שגורם לצבור לענות אמן, שהוא עלוי נשמה גדול עד מאד ונחת רוח לנשמה. מלבד מה שמציל את הנפטר מדינה של גיהנם. מעלה אותו בדרגות נוספות בגן עדן (עיינו פה חסידים שפנת לומר בכל ליל שבת קדיש אפילו אחר מאה שנה שעולה מעלה מעלה, וע"פ פלא יועץ).

מעלת לימוד הזוהר לעלוי הנשמה: כתבו המקבילים: לימוד הקבלה והזוהר (תורת הרשב"י) יש בו תועלת לנשמה יותר משאר למודים. כי לכן נקרא זוהר שהוא מזוהר הנשמה... ובימים שבת קודש ששעה אחת לימוד הזוה"ק שווה אלף שנה, ובשמחה מליון שנה עלוי להשתדל יותר בלימוד הזוה"ק כי הוא מבחינת היום, קדוש הוא אלהיו... ומה גדלה מעלת לימוד הזוהר הקדוש בגבתי מרומים ובמידת ביום הקדוש יום השבת שאין ערך להשגתו, ובנדאי למודו בעד עלוי נשמת אביו או אמו ע"ה, אין קץ למעלתו ואין קץ לעלוי נשמת אביו או אמו ע"ה, ומעטרים לנשמה בעטרה ובלבוש מיוחד בזכות לימודו. וכן לחמיו וחמותו ע"ה (ועיני קב הישר) והנה ושכרו אתו, כפול ומכפל שבעתים, בבחינת מכבודו במותו וכו', (ועיני פלא יועץ ערך פכוד אב ואם).

פְּרֻשֵׁת וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה
וְשֶׁבַע שָׁנִים, רַבִּי יוֹסִי פָתַח וְאָמַר, (יִנְה

א) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֵד
הַיָּם מִזְעָפוֹ. הֲכָא אֵית לְאַסְתָּפְלָא, מָאִי
טַעֲמָא אַרְעִישַׁת יַמָּא עֲלֵיהּ דְיוֹנָה, וְלָא
אַרְעִישַׁת עֲלֵיהּ אַרְעָא, פִּינּוֹן דְהוּה אֲזִיל בְּגִין
דְלָא תִשְׂרִי עֲלֵיהּ שְׂכִינְתָּא, יַמָּא (עֲלָהּ) אַמָּאִי
אַחִיד בֵּיהּ כַּד הוּה אֲזִיל.

אַרְא וּדְאִי מְלָה בְאַתְרֵיהּ הָוָה. יַם, תַּנּוּן יַם
דְמָא לְרַקִּיעַ וְרַקִּיעַ לְכֶסֶף הַכְּבוֹד,
וּבְגִין כֶּף יַמָּא אַחִיד בֵּיהּ וְנִטְלָ לִיהּ (בְּגִין דְהוּה
עֲרִיק) מְקַמֵּי יַמָּא עֲרִיק (נ"א וּמְקַמֵּי יַמָּא בֵּיהּ שְׂרָא יִרְאָה
בְּדוּכְתֵיהּ), שְׂדֵי יַמָּא יִדָּא בֵּיהּ בְּדוּכְתֵהָ (נ"א תִשְׂרִי
יִדָּא בְּדוּכְתֵהָ).

וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם. אוֹלִיפְנָא
כַּד הוּוּ נְטִילֵי לִיהּ וְטַבְעֵי יִרְכּוּי בְיַמָּא,
הוּה יַמָּא שְׂכִיךְ, זְקַפִּין לִיהּ, אַתְרַעִישַׁת יַמָּא,
כַּל מַה דְטַבְעֵי לִיהּ הֲכִי אַשְׁתְּכִיךְ יַמָּא, עַד
דְאִיהוּ אָמַר שְׂאוּנֵי וְהִטִּילוּנֵי אֶל הַיָּם, מִיַּד
וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלוּהוּ אֶל הַיָּם.

בֵּינן דְאַתְרַמֵּי בַיָּם פְּרַחַה מְגִיָּה נִשְׁמַתִּיהּ,
וְסִלְקָא עַד פְּרַסִּיָּא דְמִלְפָּא, וְאַתְדַּנְת
קַמִּיָּה, וְאַהֲדַרְת לִיהּ נִשְׁמַתִּיהּ, וְעָאֵל בְּפוּמָא
דְהוּוּא נוּנָא, וּמִית נוּנָא, לְבַתָּר אַתְקִיָּים
הוּוּא נוּנָא, וְאוּקְמוּהּ. (דף קבא ע"ב).

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְבַר נִשְׁ סְלִיק בְּעַרְסִיָּה
כַּל לִילִיָּא וְלִילִיָּא, נִשְׁמַתִּיהּ נִפְקַת מְגִיָּה
וְאַתְדַּנְת קַמִּי בֵּי דִינָא דְמִלְפָּא, אִי זַפְּאָה
לְאַתְקִיָּמָא, אַתְהֲדַרְת לְהֵאֵי עֲלִמָּא.

וְדִינָא הוּוּא בְתַרִּין גְּוֹוִינִן, דְהָא לָא דִּיִּינִין
לִיהּ לְבַר נִשְׁ עַל בִּישְׁיִן דְאִיהוּ עֲתִיד
וְזַמִּין לְמַעַבְד דְכַתִּיב (בְּרַאשִׁית כֹּא) כִּי שָׁמַע
אֱלֹהִים וְגו' בְּאֲשֶׁר הוּוּא שָׁם. וְלָא תִימָא

פְּרֻשֵׁת וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים
שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים. רַבִּי יוֹסִי פָתַח
וְאָמַר, (יִנְה א) וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה
וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם
מִזְעָפוֹ. כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפְּלָ מַה
הַטַּעַם הַרְעִישַׁת הַיָּם עַל יוֹנָה וְלָא
הַרְעִישָׁה הָאֶרֶץ עֲלָיו, פִּינּוֹן שְׂהִיָּה
הוּלָךְ כְּדִי שְׂלָא תִשְׂרָה עֲלָיו
הַשְׂכִּינָה? לְמַה הַיָּם (הַעֲלִין) הִיָּה
אוּחַז בּוּ כְּשִׂהִיָּה הוּלָךְ?

אַרְא וּדְאִי הִיָּה הַדְּבַר בְּמַקְמוֹ. יַם
שְׂנִינּוּ, הַיָּם דּוּמָה לְרַקִּיעַ, וְהַרְקִיעַ
לְכֶסֶף הַכְּבוֹד, וּמְשׁוּם כֶּף הַיָּם אַחַז
בּוּ וְנִטְלָ אוּתוֹ (מְשׁוּם שְׂהִיָּה בּוּרַח) בְּרַח
מִלְפָּנֵי הַיָּם (נ"א וּמִלְפָּנֵי הַיָּם בּוּ שְׂרַחַה יִרְאָה
בְּמַקְמוֹ), וְרַק הַיָּם בּוּ יָד בְּמַקְמוֹ (נ"א
תִשְׂרָה הַיָּד בְּמַקְמוֹ).

וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם.
לְמַדְנָה, כְּשִׂהִיָּו נוֹטְלִים אוּתוֹ
וּמְטַבְעִים אֶת יִרְכּוּי בַיָּם - הַיָּם
הִיָּה שׁוֹכֵף. מְרִימִים אוּתוֹ - וְהַיָּם
רוֹעֵשׁ. כַּל מַה שְׁמַטְבְּעִים אוּתוֹ -
כֶּף הִיָּה הַיָּם שׁוֹכֵף. עַד שְׂהוּא אָמַר
שְׂאוּנֵי וְהִטִּילֵנִי אֶל הַיָּם. מִיַּד
וַיִּשְׂאוּ אֶת יוֹנָה וַיִּטְלְהוּ אֶל הַיָּם.
בֵּינן שְׂנַזְרַק בַיָּם, פְּרַחַה מְמַנּוּ
נִשְׁמַתוֹ וְעֲלָתָה עַד כֶּסֶף הַמְּלָךְ
וְנִדּוּנָה לְפָנָיו, וְחֲזָרָה לוֹ נִשְׁמַתוֹ,
וְנִכְנַס בְּפִי הַדָּג הוּוּא וּמַת הַדָּג.
לְאַחַר מִכֵּן הַתְקִים אוּתוֹ הַדָּג,
וּפְרַשׁוּהּ.

בֵּא רָאָה, בְּשַׁעַת שְׂאָדָם עוֹלָה עַל
מִשְׁתּוֹ בְּכַל לִילָה וְלִילָה, נִשְׁמַתוֹ
יּוֹצֵאת מְמַנּוּ וְנִדּוּנִית לְפָנֵי בֵּית
הַדִּין שֶׁל הַמְּלָךְ. אִם זַכָּאֵי לְהַתְקִים
- חוֹזְרֵת לְעוֹלָם הַיָּהּ.

וְהַדִּין הוּוּא בְּשְׁנֵי גִוְוִים, שְׂהִרֵי אִין
דְנִים אֶת הָאִישׁ עַל הַרְעוֹת שְׂהוּא
עֲתִיד וּמְזַמֵּן לְעֲשׂוֹת, שְׂכַתוּב
(בְּרַאשִׁית כֹּא) כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים וְגו'
בְּאֲשֶׁר הוּוּא שָׁם. וְלָא תִאמַר שְׂדָנִים
אוּתוֹ עַל הַטּוֹבוֹת שְׂעֲשֵׂה לְחֹד, אֲלָא
לְהִיטִיב לוֹ עַל אוּתָם טוֹבוֹת
שֶׁל עֲכָשׁוּ, כְּמוֹ שְׂנַתְבְּאָר. וְדָנִים
אוּתוֹ עַל זְכוּיּוֹת שְׂעֲתִיד לְעֲשׂוֹת,

ובשבילם הוא נצול, אף על גב שהוא כעת רשע. משום שהקדוש ברוך הוא עושה חסד עם כל הבריות, וכל דרכו שהוא עושה - להטיב לכל, ולא דן את האדם על הרעות שהוא עתיד לעשות, ומשום כך נדון האדם לפני הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, פיון שהטילו את יונה לים מה כתוב? ויעמד הים מזעפו. הים העליון. מה זה ויעמד? שעמד בקיומו פראוי. הוא בעמידה כשהרגז שוכף. בשעה שהדין שרוי בעולם, אותו בית הדין הוא כמו אשה שמתעברת ומקשה ללדת, וכשמולידה, שוכף הרגז. כך גם כשהדין שורה בעולם, לא שוכף ולא נח עד שנעשה הדין ברשעים, ואז הוא המנוחה שלו, לעמד במקום שלם ולעמד בקיומו. זהו שכתוב (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. וזה בארנו. באבד רשעים רנה. והרי כתוב (חזקאל יח) החפץ אהפץ מות רשע? והרי אין נחת לפני הקדוש ברוך הוא כשנעשה דין ברשעים? אלא כאן קדם שנשלמה הסאה - וכאן אחר שנשלמה הסאה [יש לו נחת].

תוספתא

ויהיו חיי שרה. גוף המשנה, אנו קרובים היינו, שמענו קול מתהפף ממעלה למטה מתפשט בעולם, קול משבר הרים ומשבר סלעים חזקים, רוחות חזקות עולות. אננינו פתוחות.

היה אומר במסעיו, אקיץ בקוץ הישנים הדוממים. שנה בחוריהם (בעיניהם), עומדים על עמדם. המלך שמדבר, ולא עברו, נמצאו שומרי השערים, שלטון של חילות רבים עומד על עמדו.

בכלם לא מרגישים ולא יודעים, שהספר פתוח ובשם נכתבים,

דנין ליה על טבין דעביד לחוד, אלא לאוטבא ליה על אינון טבין דהשתא כמה דאתמר, ודנין ליה על זכין דאיהו זמין למעבד, ובגינייהו אשתזיב אף על גב דאיהו השתא חייבא. בגין דקדשא בריך הוא עביד טיבו עם כל בריין וכל ארחוי דאיהו עביד לאוטבא לכלא, ולא דאין לבר נש על בישין דאיהו זמין למעבד, ובגין כך אתדן בר נש קמי קדשא בריך הוא.

תא חזי, פיון דאטילו ליה ליונה בימא, מה כתיב, ויעמד הים מזעפו. הים עלאה, מאי ויעמד, דקאים בקיומיה פדקא יאות, בעמידה איהו כד רוגזא שכיף, בשעתא דינא שריא בעלמא, ההוא בי דינא איהו כאתתא דמתעברא, וקשיא לאולדא, וכד אולידת שכיף רוגזא. הכי נמי כד דינא שריא בעלמא, לא שכיף ולא נח עד דאתעביד דינא בחייביא, פדין הוא נייחא דיליה, למיקם בדוכתא שלים, ולמיקם בקיומיה, הדא הוא דכתיב, (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. והא אוקימנא.

באבד רשעים רנה. והכתיב (חזקאל יח) החפץ אהפץ מות רשע והא לית נייחא קמי קדשא בריך הוא כד אתעביד דינא ברשיעייא. אלא כאן קודם דאשתלים קיסטא, כאן לבתר דאשתלים קיסטא (אית ליה נייחא):

תוספתא

ויהיו חיי שרה. גופא דמתניתין, אנו קריבין הוינא, שמענא קלא מתהפף מעילא לתתא, אתפשטת בעלמא, קל מתבר טורין, ומתבר טורין תקיפין, עלעולין רברבין סלקין, אודננא פתיחין.

היה אומר במטלנוי. קוץ קוציתא, דמיכן. דמימין. שינתא בחוריהון, קנימין בקיומיהון. מלפא דממלל, (ולא אעברו, אשתכחו) נטרי תרעין, שליטא דחילין סגיאין קם בקיומיה.

פלהו לא מרגשון ולא ידעי דספרא פתיח ובשמא אכתוב, ודומה קאים ונטיל בחושבנא, ודיירי עפרא

ודומה עומד ונוטל בְּחֻשְׁבוֹן, וְשׁוֹכְנֵי עֶפְרַיִם לְחֻוּץ, וְקָרַב טוֹב לְהִמָּנֹת בָּהֶם, אִינֶם חוֹשְׁקִים בְּגִלְגּוּל וְהַפּוּף. נּוֹפְלִים וְלֹא עוֹמְדִים, נִמְחִים הַחֲיִיבִים מִסְפְּרוֹ שֶׁל דּוּמָה, מִי בִּכְשׁ אוֹתָם וּמִי יֵשֵׁב בְּחֻשְׁבוֹנוֹתֵיהֶם. אוֹי לָהֶם! אוֹי לְחֲיִיבֵיהֶם! אוֹי לְרִגְשׁוֹת שְׁלָהֶם [לְנַפְשׁוֹתָם]! בְּשִׁבְלֵם נֶאֱמַר (תהלים ט) יִמְחוּ מִסְפַּר חַיִּים וְגו'.

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה. מֵה שׁוֹנֶה פֶּאֶן שְׁכִתּוּבָה מִיתְתָּהּ בַּתּוֹרָה מִכָּל נִשׁוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא כְּתוּבָה כִּף מִיתְתָּן בַּתּוֹרָה? אָמַר רַבִּי חֲזִיא, וְלֹא?! וְהִנֵּה כְּתוּב (בראשית לה) וַתָּמָת רַחֵל וַתִּקְבֹּר בְּדֶרֶךְ אֶפְרַתָּה, וְכָתוּב (במדבר כ) וַתָּמָת שָׁם מְרִים וְגו', וְכָתוּב (בראשית לה) וַתָּמָת דְּבוּרָה מִיִּנְקַת רַבָּקָה, וְכָתוּב (בראשית לח) וַתָּמָת בַּת שׁוּעַ אִשְׁתּוֹ יְהוּדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּכֻלָּם לֹא כְּתוּב כְּמוֹ שְׁכִתּוּב בְּשָׂרָה, שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. שֶׁהָרִי בְּכֻלָּם לֹא נִמְנוּ יָמִים וְשָׁנִים כְּמוֹ לְשָׂרָה, וּבְכֻלָּם לֹא כְּתוּב פְּרֻשָׁה אַחַת לְבִדָּה כְּמוֹ לְשָׂרָה. אֲלֵא סוּד הוּא, מִשׁוּם אוֹתָהּ הִדְרָגָה שְׁכַל הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים שֶׁל אָדָם תְּלוּיִים בָּהּ [שָׁו] הִיא ה"א הַחֲמוּרָה].

פֶּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכַל הִיא מְלֶךְ לְשֹׁדֵה נַעֲבָד. וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכַל הִיא וְדָאֵי, שְׁהָרִי מִשָּׁם יוֹצְאוֹת הַרוּחוֹת וְהַנְּשֻׁמוֹת וְתוֹעֵלַת לְעוֹלָם. מְלֶךְ לְשֹׁדֵה נַעֲבָד, מִי הַמְּלֶךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. לְשֹׁדֵה נַעֲבָד, כְּשֶׁהוּא נִתְקַן פְּרָאוּי. וּמְלֶךְ זֶה הַמְּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן שְׁמִתְחַבֵּר לְשֹׁדֵה כְּשֶׁהוּא נַעֲבָד. מִי הַשֹּׁדֵה? זֶה הַשֹּׁדֵה אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ ה', שְׁכִתּוּב (בראשית כ) כְּרִיחַ שֹׁדֵה אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה. מֵאֵי שָׁנָה הֵכָא שָׂרָה דְכָתִיב מִיתְתָּהּ בְּאוֹרֵייתָא מִכָּל נְשִׁי דְעֻלְמָא דְלֹא כְּתִיב הָכִי מִיתְתָּהוֹן בְּאוֹרֵייתָא. אָמַר רַבִּי חֲזִיא וְלֹא, וְהַכְּתִיב (בראשית לה) וַתָּמָת רַחֵל וַתִּקְבֹּר בְּדֶרֶךְ אֶפְרַתָּה. וּפְתִיב, (במדבר כ) וַתָּמָת שָׁם מְרִים וְגו'. וְכְתִיב, (בראשית לה) וַתָּמָת דְּבוּרָה (דף קכב ע"א) מִיִּנְקַת רַבָּקָה. וְכְתִיב, (בראשית לח) וַתָּמָת בַּת שׁוּעַ אִשְׁתּוֹ יְהוּדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּכֻלָּהוּ לֹא פְתִיב כְּמָה דְכָתִיב בְּשָׂרָה דְאִתְמַר וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה. דְּהָא בְּכֻלָּהוּ לֹא אִתְמַנּוּן יוֹמִין וְשָׁנִין כְּמוֹ לְשָׂרָה. אֲלֵא רְזָא אִיהוּ בְּגִין הַהוּא דְרָגָא דְכָל יוֹמִין וְשָׁנִין דְּבַר נֶשׁ בִּיהַּ תְּלִיין (דָּא הִיא ה"א בְּתַרְאָה).

פֶּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכַל הִיא מְלֶךְ לְשֹׁדֵה נַעֲבָד. וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכַל הִיא וְדָאֵי דְהָא מִתְמָן נִפְקִין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין וְתוֹעֵלְתָא לְעֻלְמָא. מְלֶךְ לְשֹׁדֵה נַעֲבָד, מֵאֵן מְלֶךְ דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְשֹׁדֵה נַעֲבָד כַּד אִיהוּ אִתְתַּקַּן כְּדָקָא יְאוּת. וּמְלֶךְ, דָּא, מְלֶךְ עֲלָאָה דְאִתְחַבֵּר לְשֹׁדֵה כַּד אִיהוּ נַעֲבָד. מֵאֵן שֹׁדֵה, דָּא שֹׁדֵה אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ יי. דְכָתִיב, (בראשית כז) כְּרִיחַ שֹׁדֵה אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ יי. דְכַד אִיהוּ (אִתְעַבַד) נַעֲבָד וְאִתְתַּקַּן בְּכַל מַה דְאִצְטְרִיף לִיהַּ כְּדָקָא יְאוּת, כְּדִין מְלֶךְ עֲלָאָה אִתְחַבֵּר עֲמִיהַּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מְלֶךְ לְשֹׁדֵה נַעֲבָד. כְּמָה גְּוֹנֵי ה'. שְׁפִשְׁהוּא [נַעֲשָׂה] נַעֲבָד וְנִתְקַן בְּכַל מַה שְׁצָרִיף לוֹ פְּרָאוּי, אֲזַּי הַמְּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן מִתְחַבֵּר עִמּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מְלֶךְ לְשֹׁדֵה נַעֲבָד - כְּמָה גְּוֹנִים סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים כְּאֵן. מְלֶךְ - זֶה הַשְּׁכִינָה שְׁאִין

ה'. שְׁפִשְׁהוּא [נַעֲשָׂה] נַעֲבָד וְנִתְקַן בְּכַל מַה שְׁצָרִיף לוֹ פְּרָאוּי, אֲזַּי הַמְּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן מִתְחַבֵּר עִמּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מְלֶךְ לְשֹׁדֵה נַעֲבָד - כְּמָה גְּוֹנִים סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים כְּאֵן. מְלֶךְ - זֶה הַשְּׁכִינָה שְׁאִין

שורה בבית להפקן בה אלא בזמן שנשא אדם ומזדוג עם אשתו להוליד ולעשות פרות, והיא מוציאה נשמות להשרות בה, ומשום כן לשדה נעבד ולא לאחר.

דבר אחר, מלך - זו אשה יראת ה', כמו שנאמר (משלי לא) אשה יראת ה' היא תתהלל. לשדה נעבד - זו אשה זרה, כמו שנאמר (שם ט) לשמרך מאשה זרה. משום שיש שדה ויש שדה. יש שדה שכל הברכות והקדשות בו שורות, כמו שנאמר פריח שדה אשר ברכו ה', ויש שדה שכל חרבן וטמאה וכליון והרג וקרכות שרויים בו, והמלך הזה לפעמים שהוא נעבד לשדה הזו, שכתוב (שם ט) תחת שלוש רגזה ארץ וגו' תחת עבד כי ימלוך וגו' ושפחה כי תירש גברתה. והמלך הזה מתפסה אורו ונחשף עד שנטהר ומתחבר למעלה.

ומשום כן השעיר של ראש חודש, משום שנפרד השדה שהוא מן המלך הקדוש ולא שורות בשדה הזו ברכות מן המלך הזה. וכשהוא נעבד לשדה הזו, אז כתוב (דברים כב) כי בשדה מצאה וגו'. כי בשדה, כמו שנתבאר.

בא ראה, באה חנה לעולם ונדבקה בנחש הזה, והטיל בה זמה, וגרמה מות לעולם ולבעלה. באה שרה וירדה ועלתה ולא נדבקה בו, כמו שנאמר (בראשית יג) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. בא נח לעולם, מה כתוב? (שם ט) וישת מן היין וישפר ויתגל וגו'.

ומשום שאברהם ושרה לא נדבקו בו, משום כן זכתה לחיים עליונים לה ולבעלה ולבניה

(ישעיה נא) הביטו אל צור

רזין עלאין הקא. מלך. דא שכנתא דלא שריא בביתא לאתפקנא בה אלא בזמנא דאתנסיב בר נש ואזדוג באנתתיה לאולדא ולמעבד איבין, ואיהי אפיקת נשמתין לאשראה בה, ובגין כן לשדה נעבד ולא לאחרא.

דבר אחר מלך דא אשה יראת יי כמה דאת אמר, (משלי לא) אשה יראת יי היא תתהלל. לשדה נעבד דא אשה זרה כמה דאת אמר, (משלי ט) לשמרך מאשה זרה. בגין דאית שדה ואית שדה. אית שדה דכל ברכאן וקדושין ביה שריין כמה דאת אמר פריח שדה אשר ברכו יי. ואית שדה דכל חירוב ומסאבו ושיצאה וקטולין וקרבין ביה שריין. והאי מלך זמנין דאיהו נעבד להאי שדה דכתיב, (משלי ל) תחת שלש רגזה ארץ (דף קכב ע"ב) וגו', תחת עבד כי ימלוך וגו' ושפחה כי תירש גברתה. והאי מלך אתפסיא נהוריה ואתחשף עד דאתדפי ואתחבר לעילא.

ובגין כן שעיר דראש חודש, בגין דאתפרש ההוא שדה ממלכא קדישא ולא שריין בהאי שדה ברכאן מהאי מלך. וכד איהו נעבד להאי שדה כדין כתיב, (דברים כב) כי בשדה מצאה וגו'. כי בשדה כמה דאתמר.

תא חזי, אתת חוה לעלמא אתדבקת בהאי חויה ואטיל בה זמהא. וגרמא מותא לעלמא ולבעלה. אתת שרה ונתת וסלקת ולא אתדבקת ביה כמה דאת אמר, (בראשית יג) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. אתא נח לעלמא מה כתיב (בראשית ט) וישת מן היין וישפר ויתגל וגו'.

ובגין דאברהם ושרה לא אתדבקו ביה, בגין כן שרה זכתה לחיים עלאין לה ולבעלה ולבניה ויתגל וגו'.

ולבעלה ולבניה בתראה הדא הוא דכתיב

חוצצבתם ואל מקבת בור נוקרתם. ועל דא ויהיו חיי שרה דזכתה בהו בכלהו, ולא כתיב בכלהו נשי ויהיו חיי חנה, וכן בכלא, היא אתדבקת בחיין, ועל דא דילה הו חייין:

תוספתא

זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא. כמה איהו רב ועלאה בההוא עלמא. והכי פתח רב מתיבתא מאן דאיהו זעיר רב. מאן דאיהו רב איהו זעיר. דכתיב ויהיו חיי שרה וגו' מאה דאיהו חושפן רב פתיב ביה שנה, זעירו דשנין חד אזעיר ליה. שבע דאיהו חושפן זעיר אסגי ליה ורבי ליה דכתיב שנים.

תא חזי, דלא רבי קדשא ברין הוא אלא לדאזעיר, ולא אזעיר אלא לדרבי. זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא, כמה איהו רב בעלויא לההוא עלמא. עד פאן. מאן דפסק יתפסק. מאן דקצר יתקצר. מאן דקצר יתארף. רצונו לומר מאן דפסק מלין דאורייתא על מלין בטלין יתפסקון חיהי מהאי עלמא ודיניה קיימא בההוא עלמא. מאן דקצר אמן ולא מאריף גו נייחא יתקצר מחיין דהאי עלמא. מאן דאמר אחד אצטרין לחטפא אלף ולקצר קריאה דיליה ולא יעכב בהאי אות כלל, ומאן דיעביד דא יתארכוני חיינו. (אלו הם חידושים שהגירסא לרבי שמעון בר יוחאי בישיבה של מעלה), (עד כאן התוספתא)

ויהיו חיי שרה. אינון חייין פלהו לעילא, מאה שנה לעילא. ועשרים שנה לעילא, ושבע שנים לעילא, פלהו הו פדקא יאות.

אמר רבי שמעון (דף קכב ע"א) **תא חזי רזא דמלה, מאי שנא בכלהו דאמר שנה שנה, ובאינון שבע דאמר שנים. דכתיב מאה שנה ועשרים שנה, ולבתר שבע שנים. אלא כלא חד. מאה שנה כללא דכלא** (נ"א בלא כחדא כדרא דמאה ברבאן ככל יומא. וכן עשרים שנה דאתכליל עלאה סתימא דכל סתימין, ובגין כך כתיב שנה רזא דחודא). **קדשא ברין הוא דאתכליל מאתר עלאה סתימא דכל סתימין**

אמר רבי שמעון, בא ראה את סוד הדבר, מה שונה בכלם שאמר שנה שנה, ובאותם שבע אמר שנים, שפתיב מאה שנה ועשרים שנה, ואחר כך שבע שנים? אלא הכל אחד. מאה שנה - הכלל

אחריה. זהו שכתוב (ישעיה נא) הפיטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם. ועל כן ויהיו חיי שרה, שזכתה בהם בכלם. ולא כתוב בכל הנשים ויהיו חיי חנה, וכן בכלם. היא נדבקה בחיים, ועל כן שלה היו החיים.

תוספתא

אשרי מי שמקטין את עצמו בעולם. כמה הוא גדול ועליון בעולם ההוא. וכך פתח ראש הישיבה: מי שהוא קטן - הוא גדול. מי שהוא גדול - הוא קטן. שפתיב ויהיו חיי שרה וגו'. מאה שנה חשבון גדול, פתיב בו שנה. קטן השנים אחד הקטין אותו. שבע שהוא חשבון קטן, הגדיל אותו ורבה אותו, שפתיב שנים.

בא ראה שאינו מגדל הקדוש ברין הוא אלא למי שמקטין, ולא מקטין אלא למתגדל. אשרי הוא מי שמקטין את עצמו בעולם הזה, כה הוא גדול בעלוי לאותו העולם. עד פאן. מי שפסק יפסק. מי שקצר יתקצר. מי שקצר יתארף. רצונו לומר, מי שפוסק בדברי תורה על דברים בטלים - יפסקו חיינו מן העולם הזה, ודינו קיים בעולם ההוא. מי שמקצר באמן ולא מאריף תוף מנוחה - יתקצר מהחיים של העולם הזה. מי שאמר אחד, צריך לחטף האלף ולקצר את הקריאה שלה, ולא יתעכב באות הזו כלל, ומי שיעשה את זה יתארכוני חיינו. (אלו הם חידושים שהגירסא לרבי שמעון בר יוחאי בישיבה של מעלה), [ע"כ התוספתא

ויהיו חיי שרה. אותם החיים כלם למעלה. מאה שנה למעלה, ועשרים שנה למעלה, ושבע שנים למעלה, כלם היו פראוי.

אמר רבי שמעון, בא ראה את סוד הדבר, מה שונה בכלם שאמר שנה שנה, ובאותם שבע אמר שנים, שפתיב מאה שנה ועשרים שנה, ואחר כך שבע שנים? אלא הכל אחד. מאה שנה - הכלל

שֶׁל הַכֵּל [ג"א הכל כְּאֶהָר בְּסוּד שֶׁל מֵאָה
בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם. וְכֵן עֲשָׂרִים שָׁנָה, שֶׁנִּכְלָל הָעֲלִיּוֹן,
הַנְּסֻתָּה שֶׁל כָּל הַנְּסֻתָּרִים. וּמִשּׁוּם כֵּךְ כְּתוּב שָׁנָה,
הַסּוּד שֶׁל הַיְחוד]. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שֶׁנִּכְלָל מִמְקוֹם עֲלִיּוֹן, הַנְּסֻתָּה
שֶׁל כָּל הַנְּסֻתָּרִים בְּמֵאָה, בְּסוּד
שֶׁל מֵאָה בְּרֻכּוֹת שֶׁל כָּל יוֹם, וְכֵן
עֲשָׂרִים שָׁנָה. וּמִשּׁוּם כֵּךְ כְּתוּב
שָׁנָה, סוּד הַיְחוד, שֶׁלֹּא נִפְרְדִים
הַמִּחְשָׁבָה וְהַיּוֹבֵל לְעוֹלָמִים.

שֶׁבַע הַשָּׁנִים הַלְלוּ הַתְּפִרְדוֹ
וַיִּצְאוּ מִכֵּל הַנְּסֻתָּה שֶׁלְמַעְלָה.
וְאֵף עַל גַּב שֶׁהַכֵּל יְחוד אַחַד,
אַבְל נִפְרְדִים בְּדִין וּרְחֻמִים
בְּכַמָּה צְדָדִים וּדְרָכִים מֵהַ שֶׁלֹּא
הָיָה כֵּךְ לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כֵּךְ
כְּתוּב שָׁנָה, סוּד הַיְחוד שֶׁלֹּא
נִפְרְדוּ לְעוֹלָמִים. שֶׁבַע הַשָּׁנִים
הַלְלוּ נִפְרְדִים בְּדִין וּרְחֻמִים
בְּכַמָּה צְדָדִים וּדְרָכִים מֵהַ שֶׁאֵין
כֵּן לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם כֵּךְ בְּשֶׁבַע
הַשָּׁנִים הַלְלוּ כְּתוּב בָּהֶם שָׁנִים
וְלֹא שָׁנָה. וְכֵלָם נִקְרָאִים חַיִּים.
וַיְהִי חַיֵּי שָׁרָה, שֶׁהָיָה מִמֶּשׁ,
שֶׁנִּבְרָאוּ וְהַתְקַיְמוּ לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא, הִנֵּה פְרֻשׁוּהָ,
שֶׁהָיָה כְּאֶשֶׁר נֶעְקַד יִצְחָק, הוּא
הָיָה בֶן שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים,
וְכִיּוֹן שֶׁנֶּעְקַד, מֵתָה שָׁרָה,
שֶׁכְּתוּב וַיָּבֵא אַבְרָהָם לְסֹפֵד
לְשָׂרָה וְלִבְכַתְּהָ. מֵאֵין בָּא? מֵהַר
הַמְרִיָּה בָּא, מִלְּעֵקֶד אֶת יִצְחָק.
וְאוֹתָם שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים מִיּוֹם
שֶׁנּוֹלַד יִצְחָק וְעַד הַשְּׁעָה שֶׁנֶּעְקַד,
הֵם הָיָה חַיֵּי שָׁרָה. וְדַאי כְּחֻשְׁבוֹן
וַיְהִי"ו בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע
שָׁנִים הָיָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַר,
מִשְׁנּוֹלַד יִצְחָק וְעַד שֶׁנֶּעְקַד.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר, (תהלים צח)
מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַה' שִׁיר חֲדָשׁ כִּי
נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ
וְזָרוּעַ קָדְשׁוֹ. הַפְּסוּק הַזֶּה
בְּאֶרְוֵהוּ הַחֲבָרִים שֶׁהַפְּרוֹת אָמְרוּ
אוֹתוֹ, כְּכַתּוּב (שמואל א-10) וַיִּשְׁרְנָה הַפְּרוֹת בְּדֶרֶךְ, שֶׁהָיָה אוֹמְרוֹת שִׁירָה חֲדָשָׁה. וַאֲיִזוֹ שִׁירָה הֵן אָמְרוּ?

בְּמֵאָה בְּרֻזָּא דְמֵאָה בְּרֻכָּאן דְכָל יוֹמָא, וְכֵן
עֲשָׂרִים שָׁנָה, וּבְגִין כֵּךְ כְּתִיב שָׁנָה רֻזָּא
דִּיחודָא דְלֹא אֶתְפְּרֵשׁ מִחְשָׁבָה וַיּוֹבֵלָא
לְעֻלְמִין.

שֶׁבַע שָׁנִים אֵלִין אֶתְפְּרֵשׁ וְנִפְקָאן מִכֵּלָּא
סְתִימָאָה דְלְעִילָא. וְאֵף עַל גַּב דְכֵלָּא
יְחודָא חֲדָא, אַבְל מִתְפְּרֵשׁ בְּדִינָא וּרְחֻמֵי
בְּכַמָּה סְטָרִין וְאוֹרְחִין מֵהַ דְלֹא הָיָה הַכִּי
לְעִילָא. וּבְגִין כֵּךְ כְּתִיב שָׁנָה רֻזָּא דִּיחודָא
דְלֹא אֶתְפְּרֵשׁ לְעֻלְמִין. שֶׁבַע שָׁנִים אֵלִין
אֶתְפְּרֵשׁאן בְּדִינָא וּרְחֻמֵי בְּכַמָּה סְטָרִין
וְאוֹרְחִין מֵהַ דְלֹא הָיָה הַכִּי לְעִילָא. וּבְגִין כֵּךְ
בְּאֵלִין שֶׁבַע שָׁנִים כְּתִיב כֵּהוּ שָׁנִים וְלֹא שָׁנָה,
וְכֵלָּהוּ אֶקְרוּן חַיִּים. וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה, דִּהוּוּ
מִמֶּשׁ דִּאֶתְבְּרִיאוּ וְאֶתְקַיְמוּ לְעִילָא.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא הָא אוּקְמוּהָ דְהָא כַד אֶתְעַקַּד
יִצְחָק בַּר תְּלָתִין וְשֶׁבַע שָׁנִים הָיָה,
וְכִיּוֹן דִּאֶתְעַקַּד יִצְחָק מִיתַת שָׂרָה, דְכְּתִיב
וַיָּבֵא אַבְרָהָם לְסֹפֵד לְשָׂרָה וְלִבְכַתְּהָ. מֵאֵין
בָּא, מֵהַר הַמְרִיָּה בָּא מִלְּמַעְקַד לִיָּה לְיִצְחָק,
וְאִינּוֹן תְּלָתִין וְשֶׁבַע שָׁנִין מִיּוֹמָא דִּאֶתְיִילִיד
יִצְחָק עַד שֶׁעָתָא דִּאֶתְעַקַּד אִינּוֹן הוּוּ חַיֵּי שָׂרָה
וְדַאי כְּחֻשְׁבוֹן וַיְהִי"ו בְּגִימַטְרִיא דִּתְלָתִין
וְשֶׁבַע שָׁנִין הוּוּ כְּמָה דִּאֶתְמַר מִדִּאֶתְיִילִיד
יִצְחָק עַד דִּאֶתְעַקַּד.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר, (תהלים צח) מִזְמוֹר שִׁירוֹ
לַיְי שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה
לוֹ יְמִינוֹ וְזָרוּעַ קָדְשׁוֹ. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ
חֲבָרִיא, דְּפְרוֹת אָמְרוּהָ. כְּמָה דְכְּתִיב, (שמואל א 10)
וַיִּשְׁרְנָה הַפְּרוֹת בְּדֶרֶךְ. מֵאִי וַיִּשְׁרְנָה, דִּהוּוּ
אָמְרֵי שִׁירְתָּא חֲדָתָא. וּמֵאִי שִׁירָה אָמְרוּ.
מִזְמוֹר שִׁירוֹ לַיְי שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה.

אוֹתוֹ, כְּכַתּוּב (שמואל א-10) וַיִּשְׁרְנָה הַפְּרוֹת בְּדֶרֶךְ, שֶׁהָיָה אוֹמְרוֹת שִׁירָה חֲדָשָׁה. וַאֲיִזוֹ שִׁירָה הֵן אָמְרוּ?

מזמור שירו לה' שיר חדש פי
נפלאות עשה.

באן יש להסתפל, שפל מה
שברא הקדוש ברוך הוא בעולם,
כלם אומרים שירה ותשבחות
לפניו, בין למעלה בין למטה.
ואם תאמר שהם מעצמם [ר"א הו]
אומרים את השירה הזו - כך זה
ודאי! שזהו סוד עליון. אבל
אלו, הארון היה על גבן. וכיון
שהארון נשקל עליהם ושמוהו
למעלה, הן שרו [נ"א לא שכחו]
שירה, שהרי כיון שנגטל מהן
הארון, היו גועות בדרך שאר
הפרות של העולם ולא אמרו
שירה. ודאי שהארון שעל גבן
עשה אותן לזמר.

מזמור. הרי בארנו, ונתבאר,
ובכל פתוב מזמור לדוד או לדוד
מזמור, וכאן לא אמר דוד כלל.
אלא מזמור, שעתידה רוח
הקדש לזמר אותו בזמן שיקים
הקדוש ברוך הוא את ישראל מן
העפר, ואז שירו לה' שיר חדש.
אז הוא חדש. שהרי שירה כזו
לא נאמרה מיום שנברא העולם.

תוספתא

רבי יוסי בן יהודה הלך
לראות את רבי חייא. אמר לו,
יאמר מר אם שמע את הפרשה
הזו, איך אמרו בעלי הברייתא
שפרשה בענין הנשמה. אמר,
אשרי חלקם של הצדיקים
בעולם הבא, שכף התורה היא
בלבם כמעין גדול של מים,
שאף על גב שסותמים אותו -
מרב המים פותחים מעינות
שנובעים לכל עבר.

בא תשמע, רבי יוסי, אהוב
אתה. אני אמר לך בפרשה הזו,
לעולם אין גוף האדם נכנס
בחשבון הצדיקים על יד דומה,
עד שתראה הנשמה פנקס

הכא אית לאסתפלא, דכל מה דברא קדשא
ברוך הוא בעלמא כלהו אמרי תשבוחן
ושירתא קמיה בין לעילא בין לתתא, ואי
תימא דאינהו מגרמיהו (ר"א ל"ג הו) אמרי
שירתא דא, הכי הוא ודאי דרזא עלאה איהו,
אבל הני, ארונא הוה על גבייהו, וכיון
דארונא אשתקיל עלייהו ושיויה לעילא
אינון שרירו (נ"א לא שכחו ב) שירתא, דהא כיון
דאתנטיל מנייהו ארונא הוה געאן פאורח
שאר פרות דעלמא ולא אמרו שירתא. ודאי
ארונא (דף קכג ע"ב) דעל גבייהו עביד לון
לזמרא.

מזמור. הא אוקימנא, ואתמר בכלא כתיב
מזמור לדוד או לדוד מזמור. והכא
לא אמר דוד כלל. אלא מזמור דרוח קדשא
זמין לזמרא ליה לזמנא דיוקים קדשא בריך
הוא לישראל מעפרא. וכדין שירו ליי שיר
חדש, כדין איהו חדש, דהא שירתא כהאי
לא אתמר מיומא דאתברי עלמא.

תוספתא

רבי יוסי בן יהודה אזיל למיחמי לרבי חייא, אמר
ליה לימא מר אי שמע האי פרשתא הך אמרו
מארי מתניתא דפרשה בענינא דנשמתא. אמר ופאה
חולקיהון דצדיקיא בעלמא דאתי, דכך היא אורייתא
בלבהון כמבועא רבא דמיא, דאף על גב דמסתמיין
ליה, מסגיאות מיא פתחי מבועין דנבעין לכל עיבר.

תא שמע רבי יוסי רחיקא את, אנא אימא לך בהאי
פרשתא, לעולם אין גוף האדם נכנס בחשבון
הצדיקים על יד דומה, עד שתראה הנשמה פנקס
סימנא שנותנין לה הכרובים בגן עדן.

עד שתראה הנשמה פנקס סימן שנותנים לה הכרובים בגן עדן.

אמר רבי יוסי, אני שמעתי שהנה הנשמה, אחר שנכנסת לשם, היא הולכת לעלות למקומה למעלה, ולא לרדת למטה. אבל קדם שתעלה ותכנס, נעשית אפטרופוס הגוף על יד דומה ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות עולמות.

אמר רבי חייא, הנה רבי אלעזר אמר, שהרי דומה יודע קדם, משום שמכריזים עליה בגן עדן. אבל אני כף שמעתי - שבזמן שנותנים לה פנקס, חוזרת על הגוף להכניסו בפתק של הצדיקים על ידי דומה. זהו שכתוב אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני. מה זה כסף השדה? זה הכסף של ארבע מאות העולמות שנותנים לו לירשה.

בשרב יוסף היה שומע הפרשה הזו מראשי הישיבה, היה אומר: מי שהוא עפר, מה הוא [ריק] זוכה לזה? מי יזכה ומי יקום? זהו שכתוב (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'.

אמר רבי אבא, בא ראה מה שכתוב, וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף. זהו הכסף הגדול שהם עולמות וכסופים. ארבע מאות שקל כסף - ארבע מאות עולמות והנאות וכסופים. עבר לסחר - רב נחמן אמר, שיעבר כל שערי שמים וירושלים של מעלה, ואין מוחה בידו.

בא ראה מה כתוב, ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. ונמנה עם שאר הצדיקים בחבורתם מפתק של המנה על ידי דומה. אמר רבי יצחק, כף למדנו, כל אותם שכתובים בידי דומה וממנים על ידו, יקומו לזמן שעתיד להחיות שוכני עפר. אוי לרשעים שאינם כתובים על ידו בפתק, שיאבדו בגיהנם לעולמים, ועל זה נאמר (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר, (עד כאן תוספתא)

אמר רבי יוסי אנה שמענא דהא נשמתא בתר דעזילת תמן היא אזלת לסלקא לאתרה לעילא ולא למיחת לתתא, אבל קודם שתעלה ותכנס אפטרופוס הגוף על יד דומה ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות עולמות.

אמר רבי חייא הא רבי אלעזר אמר, דהא דומה ידע קודם משום דמכריז עליה בגנתא דעדן. אבל אנה כף שמענא, די בעדנא דיהבין ליה פנקסא חזר על גופא לאעיל ליה בפתקא דצדיקיא על ידי דדומה. הך הוא דכתיב אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני. מהו כסף השדה, דא כסופא דעלמין ארבע מאות דיהבין ליה לאחסנא.

רב יוסף פד הוה שמע פרשתא דא ממאריהון דמתיבתא, הוה אמר, מאן דאיהו עפרא מאי קא (ריקנא) זכי להאי. מאן יזכה ומאן יקום הך הוא דכתיב, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'.

אמר רבי אבא תא חזי מאי דכתיב וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף, דא הוא כסופא רבתא דאינון עלמין וכסופין. ארבע מאות שקל כסף, ארבע מאות עולמות והנאות וכסופין. עובר לסוחר. רב נחמן אמר שיעבור כל שערי שמים וירושלים של מעלה ואין מוחה בידה.

תא חזי מה כתיב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, ונמנה עם שאר הצדיקים בחבורתם מפתקא דממנא על ידי דדומה. אמר רבי יצחק הכי גמירנא כל אינון דכתיבין בידוי דדומה וממנן על ידי יקומון לזמנא דזמין לאחיא דיירי עפרא. ווי להון לרשיעיא דלא כתיבין על ידי בפתקא, שיאבדו בגיהנם לעלמין, ועל דא נאמר (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר, (עד כאן תוספתא)

אמר רבי יצחק, כף למדנו, כל אותם שכתובים בידי דומה וממנים על ידו, יקומו לזמן שעתיד להחיות שוכני עפר. אוי לרשעים שאינם כתובים על ידו בפתק, שיאבדו בגיהנם לעולמים, ועל זה נאמר (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר. עד כאן תוספתא

זהר:

אָמַר רַבִּי חֲזִיא כְּתִיב, (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. וְהָכֵא שִׁירְתָּא דָּא אִיהִי חֲדָשׁ וְאִיהִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, דְּהָא תַּחֲוֹת שְׁמַשָּׁא לְהוּי. וּמֵאִי אִיהוּ דָּא סִיְהָרָא, וּכְדִין הוּי חֲדָשׁ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. מָאִי טַעְמָא בְּגִין כִּי נַפְלְאוֹת עָשָׂה. וּמֵאֵן אֵינּוֹן נַפְלְאוֹת, הָאִי דְכְּתִיב הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ וְזִרְוּעַ קְדָשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לּוֹ. לְמֵאֵן (דף קכד ע"א) לְהֵהוּא דְרַגָּא דְאָמַר שִׁירְתָּא דָּא, בְּגִין דְּבִהוּ אֶסְתַּמְיָהּ בִּימִינָא וּבְשַׁמְאֵלָא. הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ, וְדָאִי לְהֵהוּא דְרַגָּא דְהָאִי מְזִמּוֹר, אִימְתִי בְּזִמְנָא דִּיקוּמוֹן מְתִי עֲלֵמָא וְיִתְעָרוֹן מַעְפְּרָא, כְּדִין יְהֵא חֲדָשׁ מַה דְלֵא אֶתְעֵבִיד בְּהָאִי עֲלֵמָא.

זהר:

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, כְּתוּב (קהלת א) אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, וְכֵאן שִׁירָה זוּ הִיא חֲדָשׁ, וְהִיא תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁהָרִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ הִיא, וּמִי הִיא? זוּ הִלְבְּנָה. וְאֵז יֵשׁ חֲדָשׁ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי נַפְלְאוֹת עָשָׂה. וּמִי הֵם הַנַּפְלְאוֹת? זֶה שְׁכַתוּב הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ וְזִרְוּעַ קְדָשׁוֹ. הוֹשִׁיעָה לּוֹ, אֵת מִי? אֵת אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׁאִמְרָה אֵת הַשִּׁירָה הַזֶּה, מִשּׁוּם שְׁבָהֶם נִסְמְכָה בִּימִין וּבְשַׁמְאֵל. הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ, וְדָאִי לְאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁל הַמְּזִמּוֹר הַזֶּה. מְתִי? בְּזִמְן שְׁקִימוֹ מְתִי עוֹלָם וְיִתְעָרוּרֵי מִן הַעֶפְרָא, וְאֵז יְהִיָּה חֲדָשׁ מַה שְּׁלֵא נַעֲשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּזִמְן שְׁיַעֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְמֹת בְּעוֹלָם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אֵז תְּאָמַר הַשִּׁירָה [הוּו], שְׁהָרִי אַחַר כָּף יִתְעָרוּרֵי מִן הַעֶפְרָא הַמְּתִים שֶׁל הָעוֹלָם וְיִתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם בְּקִיּוּם שְׁלָם, שְׁלֵא יִהְיֶה [בְּבַחֲחֵלָה שְׁהַמּוֹת שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם שְׁהַנְחֵשׁ] [נִיא כְּרַת וּמִיָּהּ בְּעוֹלָם, וְעֵבֶר הַנְּחֵשׁ מִהָעוֹלָם שְׁהוּו גְרָם] גְּרָם מְוֹת בְּעוֹלָם לְכָל, וְנִטְמָא הָעוֹלָם וְנִחְשְׁכוּ פְּנֵיו.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב (בראשית א) וְאִיבָה אֲשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשָׁה. מַה זֶה וְאִיבָה? כְּפִתּוּב (איוב ט) חֲלַפּוֹ עִם אֲנִיּוֹת אָבָה. שְׁהֵנָּה כְּמַה אֲנִיּוֹת וּסְפִינּוֹת מְשׁוּטְטוֹת בְּתוֹךְ הַיָּם הַגְּדוֹל, וְיֵשׁ אֲנִיּוֹת וּסְפִינּוֹת נִפְרָדוֹת זֹו מִזֹּו. וְאוֹתָן הָאֲנִיּוֹת שְׁהַנְחֵשׁ הַזֶּה שֵׁט בְּתוֹכָן, נִקְרְאוֹת אֲנִיּוֹת אָבָה.

בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשָׁה - זֹו אֲשָׁה יִרְאֵת ה'. וּבֵין זֶרְעָךָ - אֵלוֹ שְׂאָר עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וּבֵין זֶרְעָה - אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל. הוּא יְשׁוּפְךָ רֵאשׁ - זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ

רַבִּי יוֹסִי אָמַר בְּזִמְנָא דִּיעֵבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוֹקְמִין בְּעֲלֵמָא בְּגִינֵיהּ דִּישְׂרָאֵל, כְּדִין יִתְאָמַר שִׁירְתָּא, דְּהָא לְבַתֵּר יִתְעָרוֹן מַעְפְּרָא מְתִי עֲלֵמָא וְיִתְחַדֵּשׁ עֲלֵמָא בְּקִיּוּם שְׁלָם דְלֵא לִיהוּי (בְּקַמְיָתָא דְשְׁלִיט מוֹתָא בְּעֲלֵמָא בְּגִין דְחַוּיָא) [נ"א כְּרַת וּמִיָּהּ בְּעֲלֵמָא וְיִתְעָבֵר חַוּיָא מַעְלָמָא דְגְרִים] גְּרִים מוֹתָא בְּעֲלֵמָא לְכָלָא וְאֶסְתַּאֲבַב עֲלֵמָא וְאֶתְחַשִּׁיף אַנְפּוּי.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (בראשית ג) וְאִיבָה אֲשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשָׁה. מָאִי וְאִיבָה כְּדְכְּתִיב (איוב ט) חֲלַפּוֹ עִם אֲנִיּוֹת אָבָה. דְּהָא כְּמַה אַרְבִּין שְׁטָאן גּוֹ יִמָּא רַבָּא, וְאִית אַרְבִּין וּסְפִינָן מְתַפְּרָשֵׁן דָּא מִן דָּא. וְאֵינּוֹן אַרְבִּין דְּהָאִי נַחֲשׁ שְׂאֵט בְּגוּוּיָהּ אַקְרוּן אֲנִיּוֹת אָבָה.

בֵּינְךָ וּבֵין הָאֲשָׁה. דָּא אֲשָׁה יִרְאֵת יי. וּבֵין זֶרְעָךָ, אֵלִין שְׂאָר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וּבֵין זֶרְעָה, אֵלִין יִשְׂרָאֵל. הוּא יְשׁוּפְךָ רֵאשׁ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְזִמְיָן לְבַעֲרָא לִיהֵא מַעְלָמָא דְכְּתִיב, (ישעיה כה) בְּלַע

הַמּוֹת לְנֶצַח. וְכָתִיב, (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֶעֱבִיר מִן הָאָרֶץ.

ראש, דָּא לְזַמְנָא דְאֵתִי דִיתְעֲרוּן מִתְּנָא. דְהָא כְּדִין לְהוּי עֲלָמָא רֵא"ש, דִּיתְקִיִּים בְּרֵא"ש דְאִיהוּ עֲלָמָא עֲלָאָה. וְאִתָּה תְּשׁוּפְנוּ עֲקֵב. דָּא בְּהַאי עֲלָמָא הַשְּׁתָּא דְאִיהוּ עֲקֵב וְלֹאוּ אִיהוּ בְּקִיּוּמָא וְהֵהוּא חוּיָא נְשִׁיף לְעֲלָמָא וְאַחֲשִׁיף אֲנַפּוּי בְּרִיין.

תָּא חֲזִי, יוֹמִין דְּבֵר נֶשׁ אֲתַפְרִיאוּ וְקִיִּימוּ בְּאִינוּן דְּרִגִין עֲלָאִין, פִּינּוּן דְּמַסְיִימוּ לְאֲתַקְיִימָא בְּאִינוּן דְּרִגִין דְּכְתִיב, (תהלים ז) יָמֵי שְׁנוּתֵינוּ בֵּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה וְגו', מִפְּאֵן וְלֵהֲלָאָה לִית דְּרִגָּא לְאֲתַקְיִימָא. וּבְגִין כִּף וְרַהֲבִ"ם עֲמַל וְאֶן. וְאִינוּן פְּלֵא הוּוּ.

אַבְרָם אִינוּן יוֹמִין דְּצַדִּיקָא (דף קכד ע"ב) הוּוּ וְאֲתַקְיִימוּ פְּמָה דְאֵת אָמֵר וַיְהִי חַיִּי שְׂרָה. וְכֵן וְאֵלֶּה יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם. וְאִי תִימָא הָכִי נִמְי פְּתִיב בִּישְׁמַעְעָל דְּכְתִיב, (בראשית כה) שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמַעְעָל. אֲלָא בְתִשׁוּבָה אַהֲדַר, וְעַל דָּא קָרִי בְּיוֹמוֹי וַיְהִיּוּ:

וְתַמְתַּ שְׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע. רַבִּי אַבָּא אָמֵר בְּגוּוּנָא דָּא לֹא הוּוּ בְּכָל נְשִׁי עֲלָמָא דְהָא אֲתַמֵּר חוּשְׁפֵּן יוֹמָהָ וּשְׁנָהָא וְקִיּוּמָהָ בְּעֲלָמָא וְהֵהוּא אֲתֵר דְאֲתַקְבְּרַת בֵּיהּ. אֲלָא לְאַחֲזָאָה דְלֹא הוּוּ כְּשְׂרָה בְּכָל נְשִׁי עֲלָמָא.

וְאִי תִימָא הָא מְרִים דְּכְתִיב (במדבר כ) וְתַמְתַּ שֵׁם מְרִים וְתַקְבֵּר שֵׁם. בְּגִין לְאַחֲזָאָה סְרַחֲנָא דִישְׂרָאֵל קָא אֲתָא, דְהָא מְיָא לֹא אֲזִלִּי לְהוּי בִישְׂרָאֵל אֲלָא בְּזִכּוּתָא דְמְרִים. אֲבָל לֹא אֲתַמֵּר בְּמִיתְתָּהּ פְּמָה דְאֲתַמֵּר בְּשְׂרָה.

רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח (קהלת י) אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמֶלְכָף

הוּא שְׁעֲתִיד לְבַעַר אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם, שְׁפָתוּב (ישעיה כד) בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח, וְכָתוּב (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֶעֱבִיר מִן הָאָרֶץ. ראש - זֶה לְעֲתִיד לְבֹא כְּשִׁיתְעוֹרְרוּ הַמַּתִּים, שְׁהָרִי אִז הָעוֹלָם יִהְיֶה רֵא"ש, שְׁיִתְקִים בְּרֵא"ש, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. וְאִתָּה תְּשׁוּפְנוּ עֲקֵב - זֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּעַתְּ שֶׁהוּא עֲקֵב וְאִינוּ בְּקִיּוּם, וְאוֹתוֹ הַנְּחַשׁ נוֹשֵׁף אֵת הָעוֹלָם וּמַחֲשִׁיף פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת.

בֹּא רֵאָה, הַיָּמִים שֶׁל אָדָם נִבְרָאוּ וְעַמְדוֹ בְּאוֹתָם הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, פִּינּוּן שֶׁהִסְתַּיְּמוּ לְהִתְקִים בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת, שְׁפָתוּב (תהלים ז) יָמֵי שְׁנוּתֵינוּ בֵּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה וְגו'. מִפְּאֵן וְהֵלָאָה אִין דְּרִגָּה לְהִתְקִים, וּמִשׁוּם כִּף וְרַהֲבִ"ם עֲמַל וְאֶן, וְהֵם כְּלֹא הָיוּ.

אַבְרָם אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁל הַצַּדִּיקִים הָיוּ וְהִתְקִימוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי חַיִּי שְׂרָה, וְכֵן וְאֵלֶּה יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם. וְאִם תֵּאמַר, כִּף גַּם פְּתוּב בִּישְׁמַעְעָל, שְׁפָתוּב (בראשית כה) שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמַעְעָל? אֲלָא שְׁחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה, וְעַל כֵּן קָרָא בְּיָמֵי וַיְהִיּוּ.

וְתַמְתַּ שְׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע. רַבִּי אַבָּא אָמֵר, כְּמוֹ זֶה לֹא הָיוּ בְּכָל נְשׁוֹת הָעוֹלָם, שְׁהָרִי נֶאֱמַר חֲשׁוֹבֵן יָמֶיהָ וּשְׁנוּתֶיהָ וְקִיּוּמָהּ בְּעוֹלָם וְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁבּוּ הִיא נִקְבְּרָה. אֲלָא לְהִרְאוֹת שֶׁלֹּא הִיָּתָה כְּמוֹ שְׂרָה בְּכָל נְשׁוֹת הָעוֹלָם.

וְאִם תֵּאמַר הִנֵּה מְרִים, שְׁפָתוּב (במדבר כ) וְתַמְתַּ שֵׁם מְרִים וְתַקְבֵּר שֵׁם - זֶה בֹּא לְהִרְאוֹת אֵת סְרַחּוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁהָרִי הַמַּיִם לֹא הִלְכוּ בִישְׂרָאֵל אֲלָא בְּזִכּוּת מְרִים. אֲבָל לֹא נֶאֱמַר בְּמִיתְתָּהּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּשְׂרָה.

רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח, (קהלת י) אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמֶלְכָף בֵּן חוֹרִים וְשִׁרְיָף בַּעַת יֹאכְלוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאַרְוֵהוּ

החברים, אכל יש לנו להסתפל בו, שאשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה לדעת כל הדרכים הנספרות ולגלות להם סודות עליונים, והרי זה נתבאר. אשריך ארץ - זו ארץ החיים, משום שהמלך שלה מזמין לה כל הברכות שהתברכה מהאבות העליונים, הסוד של וא"ו, שהוא עומד להריק עליה ברכות תמיד, והוא בן חורים, בן היובל שמוציא את העבדים לחרות, בן העולם העליון שמוציא תמיד את כל החיים וכל האור וכל שמן משחה, והכל משפיע הבן הבכור הנה לארץ הזו, כמו שנאמר (שמות ד) בני בכרי ישראל, ומשום כף אשריך ארץ.

ומה שנאמר אי לך ארץ שמלכך נער, כמו שבארוה, שהארץ התחתונה הזו והעולם העליון לא יונקים אלא מתוך שלטון [של מעלה] של הערלה, והכל מאותו המלך שנקרא נער, כמו שבארוה - אוי לארץ שצריכה לינק כף.

בא ראה, הנער הנה אין לו מעצמו כלום, רק פשוט ברכות לעתים ידועים, וכל הפעמים שנמנעו ממנו, ונכמה הלכנה ונחשקת, והברכות נמנעות ממנו. אוי לעולם שצריף לינק בשעה הזו. ועוד, בכמה דינים נדון העולם הנה טרם יונק ממנו, שהכל מתקיים בדין ונעשה, ונתבאר [כד].

בא ראה, ותמת שרה בקרית ארבע - סוד הוא, משום שלא היתה מיתתה על ידי אותו הנחש עקלתון, ולא שלט בה כמו שאר בני העולם ששולט בהם, ועל ידו מתו בני העולם מיום שגרם להם אדם, פרט למש"ה ואהר"ן

בן חורים ושריף בעת יאכלו. האי קרא (צח ב) אוקמוה חבריאי, אבל אית לן לאסתפלא ביה, דזכאין אינון ישראל דקודשא בריך הוא ייב לון אורייתא למנדע כל אורחין סתימין ולא תגלייא לון רזין עלאין והא אתמר.

אשריך ארץ, דא ארץ החיים, בגין דמלכא דילה אזמין לה כל ברכאן דאתברכא מאבהן עלאין, רזא דוא"ו דאיהו קיימא לארקא עליה ברכאן תדיר, ואיהו בן חורים בן יובלא דאפיק עבדין לחירו, ברא דעלמא עלאה דאפיק תדיר כל חיין וכל נהירו וכל משח רבות, וכלא אנגיד האי

ברא בוכרא להאי ארץ כמה דאת אמר (שמות ד) בני בכרי ישראל, ובגין כף אשריך ארץ.

ומה דאתמר אי לך ארץ שמלכך נער כמה דאוקמוה, דהאי ארץ תתאה ועלמא תתאה לא ינקא אלא מגו שלטנותא (דעילא) דערלה. וכלא מההוא מלכא דאקרי נער כמה דאוקמוה. ווי לארעא דאצטריף לינקא הכי.

תא חזי, האי נער (דף קכה ע"א) לית ליה מגרמיה כלום בר פד נטיל ברכאן לזמנין ידיען, וכל זמנין דאתמנעו מגיה ואתפגים סיהרא ואתחשף וברכאן אתמנעו מגיה, ווי לעלמא דאצטריף לינקא בההיא שעתא. ועוד בכמה דינין אתדן האי עלמא עד לא ינקא מגיה, דכולא בדינא אתקיים ואתעבד ואוקמוה (הכ"ב).

תא חזי, ותמת שרה בקרית ארבע. רזא איהו, בגין דלא הוה מיתתה על ידא דההוא נחש עקימאה, ולא שלט בה כשאר בני עלמא דאיהו שליט בהו. ועל ידיה מתו בני עלמא מיומא דגרים לון

בני עלמא דאיהו שליט בהו. ועל ידיה מתו בני עלמא מיומא דגרים לון

ומרז"ם, שכתוב בהם על פי ה'. ומשום כבוד השכינה לא כתוב במרז"ם על פי ה'.

אבל בשרה כתוב בקרית ארבע. הסוד של קרית ארבע בסוד עליון, ולא על ידי אחר. בקרית ארבע, ולא בנחש. בשרה ארבע, היא חבורן. שהתחבר דוד המלך עם האבות, ועל כן לא היתה מיתתה ביד אחר אלא בקרית ארבע.

בא ראה, פאשר הימים של אדם התקיימו בדרגות עליונות, מתקנים האדם בעולם. כיון שלא מתקנים בדרגות העליונות, יוצאים ויורדים למטה, עד שקרבים לדרגה הזו שבה שורה המות. ואז נוטלת רשות להוציא הנשמה, וטסה העולם בפעם אחת ונוטלת הנשמה, ומטמא את הגוף ונשאר טמא. אשרי הצדיקים שלא נטמאו ולא נשארה בהם טמאה.

ובא ראה, באמצע הרקיע נקשר דרך אחד מביהיק, והוא נחש הרקיע, שכל הפוכבים הדקים כלם קשורים בו ועומדים בו תלי תלים, והם ממנים [בצד] על מעשי בני העולם שבסתר.

בדגמת זה כמה קבוצות מלאכי דין יוצאות לעולם מזה הנחש העליון הקדמון שהתפתח בו אדם, וכלם ממנים בסתר מעשי העולם, ומשום כך, בא אדם להטהר - מסייעים אותו מלמעלה, והסיוע של רבו מקיף אותו ונשמר ונקרא קדוש.

בא האדם להטמא - כמה חבילות של אורות מזדמנים לו, וכלם [סוכבים] שורים בו ומסוכבים אותו ומטמאים אותו, ונקרא טמא. וכלם הולכים ומכריזים לפניו טמא טמא, כמו שנאמר (ויקרא יא) וטמא טמא יקרא. וכלם קשורים

אדם בר מש"ה ואהר"ן ומרז"ם דכתיב בהו על פי יי. ובגין יקרא דשכינתא לא כתיב במרז"ם על פי יי.

אבל בשרה כתוב בקרית ארבע, רזא דקרית ארבע ברזא עלאה, ולא על ידא אחרא. בקרית ארבע, ולא בנחש. בקרית ארבע היא חבורן, דאתחבר דוד מלפא באבהו, ועל דא לא הוה מיתתה בידיא אחרא אלא בקרית ארבע.

תא חזי, פד יומין דבר נש אתקיימו בדרגין עלאין, אתקיים בר נש בעלמא. כיון דלא אתקיים בדרגין עלאין, נפקי ונחתי לתתא עד דקריבו להאי דרגא דמותא שריא ביה, וכדין נטיל רשו לאפיק נשמתא וטאס עלמא בזמנא חדא ונטיל נשמתא וסאיב ליה לגופא ואשתאר מסאבא. זכאין אינון צדיקיא דלא אסתאבו ולא אשתאר בהו מסאבותא.

ותא חזי באמצעות דרקיעא אתקטר חד אורחא קסטריא ואיהו חויה דרקיעא דכל ככבין דיקיין פלהו קטירין ביה וקיימי ביה תלי תלין, ואינון ממנן בסתירו (ס"א בסטירו) עובדי בני עלמא.

בגוונא דא כמה חבילי טהירין נפקי לעלמא מהאי חויה עלאה קדמאה דאתפתא ביה אדם, וכלהו ממנן בסתירו עובדי (דף קכה ע"ב) עלמא, ובגין כך אתי בר נש לאתדפאה, מסייעין ליה מלעילא, וסיועא דמאריה סחרא ליה ואסתמר ואקרי קדוש. אתי בר נש לאסתאבא, כמה חבילין טהירין אזדמנו ליה. וכלהו (סחרו) שריין ביה ומסחרין ליה ומסאבין ליה ואקרי טמא, וכלהו אזלי ומכריזי קמי, טמא

טמא כמה דאת אמר, (ויקרא

באותו הנחש הקדמוני ונסתרים בכמה מעשים של העולם.

רבי יצחק ורבי יוסי היו הולכים מטבריא ללוד. אמר רבי יצחק, תמהני על אותו בלעם הרשע, שכל מעשי אותו הרשע היו מצד הטמאה, וכאן למדנו סוד אחר - שכל מיני נחשים של העולם, כלם קשורים ויוצאים מאותו הנחש הקדמוני, שהוא רוח טמאה מזהמת. ומשום כך כל הנפשים של העולם נקראים בשם הזה נחשים [ועקרים], וכלם יוצאים מן הצד הזה. ומי שנמשך לזה, הנה הוא נטמא.

ולא עוד, אלא שרוצה להטמא כדי למשך עליו אותו הצד של רוח טמאה. שהרי שנינו, כמו שמעורר האדם - כך גם מושך עליו מלמעלה. אם הוא מעורר בצד הקדושה - מושך עליו קדושה מלמעלה ומתקדש. ואם הוא מעורר בצד הטמאה - כך מושך עליו רוח הטמאה ונטמא. שהרי נאמר על מה ששנינו, בא אדם להטמא - מטמאים אותו.

משום כך אותו בלעם הרשע, כדי למשך עליו רוח טמאה מאותו הנחש העליון, היה נטמא בכל לילה עם אתונו, והיה עושה עמה מעשי אישות כדי להטמא ולמשך עליו רוח טמאה, ואז עשה כשפיו ומעשיו.

וראשית מעשיו היה נוטל נחש מאותם נחשים, וקושר אותו לפניו, וקורע את ראשו, ומוציא את לשונו, ונוטל עשבים ידועים ושורף הכל, ועושה ממנו קטרת אחת. אחר כך נוטל את ראש אותו הנחש וקורע אותו לארבעה צדדים, ועושה ממנו קטרת אחרת.

(א) וטמא טמא יקרא. וכלהו קטירין ביהויה חיויא קדמאה וסתירין בכמה עובדי עלמא.

רבי יצחק ורבי יוסי הוו אזלי מטבריא ללוד. אמר רבי יצחק תוהנא על ההוא רשע דבלעם דכל עובדוי דההוא רשע הוה מסטרא דמסאבא. והכא אוליפנא רזא חדא, דכל זייני נחשיא דעלמא כלהון מתקטרין ונפקין מההוא נחש קדמוני דאיהו רוח מסאבא מזוהמא, ובגין כך פל חרשין דעלמא אקרון על שמא דא נחשים (ועקרים) וכלהו מהאי סטרא נפקי. ומאן דאתמשך ביהאי, הא אסתאב.

ולא עוד אלא דבעי לאסתאבא בגין לאמשכא עליה ההוא סטרא דרוח מסאבא. דהא תנינן כגוונא דאתער בר נש הכי נמי אמשיך עליה מלעילא, אי איהו אתער בסטרא דקדושה אמשיך עליה קדושה מלעילא ואתקדש. ואי איהו אתער בסטרא דמסאבא הכי אמשיך עליה רוח מסאבא ואסתאב. דהא אתמר על מה דתנינן אתי בר נש לאסתאבא מסאבין ליה.

בגין כך ההוא רשע דבלעם, בגין לאמשכא עליה רוח מסאבא מההוא נחש עלאה, הוה אסתאב בכל ליליא באתניה, והוה עביד עמה עובדי אישות בגין לאסתאבא ולאמשכא עליה רוח מסאבא, וכדין עביד חרשוי ועובדוי.

ושירותא דעובדוי הוי נטיל נחש מאינון חוין וקטיר ליה קמיה ובזע (ד) קכו

(א"ע) רישיה ואפיק לישניה ונטיל עשבין ידיען ואוקיד פלא ועביד מניה קטרתא חדא, לבתר נטיל רישא דההוא חוין ובזע ליה לארבע סטירין ועביד מניה קטרתא אחרא.

וְעוֹשָׂה עֲגוּלָא אֶחָד, וְהִיא אוֹמֵר דְּבוּרִים וְעוֹשָׂה מַעֲשִׂים אֲחֵרִים, עַד שֶׁמֶשֶׁךְ עָלָיו רוּחוֹת טְמֵאוֹת וּמוֹדִיעוֹת לוֹ מֵה שְׁצָרִיךְ, וְעוֹשָׂה בָהֶם מַעֲשִׂים כְּפִי מֵה שֶׁהֵם יוֹדְעִים מִצַּד אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ שֶׁל הַרְקִיעַ. מִשֶּׁם נִמְשַׁךְ בְּמַעֲשָׂיו וּבְכַשְׁפָּיו, עַד שֶׁמֶשֶׁךְ עָלָיו רוּחַ מֵאוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ הַקְדָּמוֹנִי.

וּמִכַּאֲן הָיָה יוֹדֵעַ יְדִיעוֹת וּכְשָׁפִים וּקְסָמִים. וּמִשׁוּם כִּךָ כְּתוּב, וְלֹא הֵלֵךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים. נְחֹשִׁים וּדְאִי. וְהַעֲקָר וְהַשְׂרֵשׁ בְּטַמְאָה הוּא כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, וְאַחַר כִּךָ רֵאשִׁית הַכֹּל אֵינוֹ אֶלָּא בְּנְחֹשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְמָה כָּל מִינֵי כְשָׁפִים וּקְסָמִים לֹא נִמְצְאוּ אֶלָּא בְּנְשִׁים? אָמַר לוֹ, כִּי לְמַדְנוּ, מִשְּׁבֹא נְחֹשׁ עַל חוּהָ, הֵטִיל בָּהּ זֶה־הַמָּא. הֵטִיל בָּהּ וְלֹא בְּכַעֲלָהּ. אָמַר, כִּי זֶה וּדְאִי! כֹּא רַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁק לְרַבִּי יִצְחָק. אָמַר, כְּמָה פְעָמִים שְׁאַלְתִּי עַל הַדְּבָר הַזֶּה וְלֹא זָכִיתִי בוֹ, אֶלָּא כַּעַתָּה.

אָמַר לוֹ, כָּל הַמַּעֲשִׂים הַלְלוּ וְכָל מֵה שְׂיַדַע בְּלַעַם, מֵאִיזָה מְקוֹם לְמַד אוֹתָם? אָמַר לוֹ, מֵאֲבִיו. אֲבָל בְּאוֹתָם הִרְרִי קָדָם, שֶׁהִיא אֶרֶץ קָדָם, לְמַד כָּל הַכְּשָׁפִים וְכָל מִינֵי קְסָמִים, מִשׁוּם שְׁבֹאוֹתָם הַהֵרִים הֵם הַמְּלָאכִים עֲזָ"א וְעֲזָ"ל שֶׁהִפִּיל אוֹתָם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הַשָּׁמַיִם, וְהֵם קְשׁוּרִים בְּשִׁלְשָׁלוֹת שֶׁל בְּרוּל, וּמוֹדִיעִים כְּשָׁפִים לְבָנֵי אָדָם. וּמִשֶּׁם הִנֵּה יוֹדֵעַ בְּלַעַם, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר מִן אֲרָם יִנְחֲנִי בְּלֶק מְלֶךְ מוֹאָב מֵהַרְרֵי קָדָם.

אָמַר לוֹ, וְהַרִי כְּתוּב וְלֹא הֵלֵךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמַּדְבָּר פָּנָיו. הַצַּד הַתַּחְתּוֹן שְׁבֹא מֵרוּחַ הַטַּמְאָה שֶׁלְמַעְלָה הִיא רוּחַ

וְעֵבִיד עֲגוּלָא חַד, וְהָיָה אָמַר מְלִין וְעֵבִיד עוֹבְדִין אֲחֵרִינוּן, עַד דְּאִמְשִׁיךְ עָלֶיהָ רוּחִין מְסֻאָבִין, וְאוֹדִיעִין לִיהָ מֵה דְּאִצְטְרִיךְ, וְעֵבִיד בְּהוּ עוֹבְדוֹי כְּפּוּם מֵה דְּאִינוּן יוֹדְעֵי מְסֻטְרָא דְּהַהוּא חוּיָא דְּרַקִּיעָא. מִתְמַן אֲתַמְשִׁךְ בְּעוֹבְדוֹי וְחַרְשׁוֹי עַד דְּאִמְשִׁיךְ עָלֶיהָ רוּחַ מֵהַהוּא נְחֹשׁ קְדָמָא.

וּמִהֲבֵא הָיָה יוֹדֵעַ וְחַרְשִׁין וּקוֹסְמִין. וּבְגִין כִּי כְּתוּב וְלֹא הֵלֵךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים, נְחֹשִׁים וּדְאִי, וְעַקְרָא וְשִׁרְשָׁא בְּמְסֻאָבוֹתָא אִיהוּ כְּמָה דְּאִתְמַר, וּלְבַתֵּר שִׁירוֹתָא דְּכָלָא לֹאוֹ אִיהוּ אֶלָּא בְּנְחֹשׁ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֲמֵאִי כָּל זַיְיָנֵי חַרְשִׁין וּקוֹסְמִין לֹא אֲשַׁתְּכַחוּ אֶלָּא בְּנְשִׁיאַ. אָמַר לִיהָ הֵכִי אוֹלִיפְנָא מִדְּאִתָּא נְחֹשׁ עַל חוּהָ הֵטִיל בָּהּ זֶה־הַמָּא, בָּהּ אֲטִיל וְלֹא בְּכַעֲלָהּ. אָמַר הֵכִי הוּא וּדְאִי, אֲתָא רַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקִיָּה לְרַבִּי יִצְחָק, אָמַר כְּמָה זְמַנִּין שְׁאַלְיָנָא הָאִי מְלָה וְלֹא זָכִינוּא בָּהּ אֶלָּא הַשְּׁתָּא.

אָמַר לִיהָ כָּל הַנֵּי עוֹבְדִין וְכָל מֵה דִּידַע בְּלַעַם מֵאֵן אֲתֵר אוֹלִיף לִיהָ. אָמַר לִיהָ מֵאֲבוֹי. אֲבָל בְּאִינוּן הַרְרֵי קָדָם דְּאִיהוּ אֶרֶץ קָדָם אוֹלִיף כָּל חַרְשִׁין וְכָל זַיְיָ קוֹסְמִין. בְּגִין דְּבְּאִינוּן טוּרֵי אִינוּן מְלָאכִי עֲזָ"א וְעֲזָ"ל, דְּאִפִּיל לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִן שְׁמֵיָא וְאִינוּן קְטִירִין בְּשִׁלְשָׁלָאִי דְּפְרִזְלָא וְאוֹדִיעִין חַרְשִׁין לְבָנֵי נְשָׂא, וּמִתְמַן הָיָה יוֹדֵעַ בְּלַעַם כְּמָה דְּאִתְמַר מִן אֲרָם יִנְחֲנִי בְּלֶק מְלֶךְ מוֹאָב מֵהַרְרֵי קָדָם.

אָמַר לִיהָ וְהָא כְּתוּב וְלֹא הֵלֵךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחֹשִׁים וַיִּשֶׁת אֶל הַמַּדְבָּר פָּנָיו. אָמַר לִיהָ, סְטֻרָא תַתָּאָה דְּאִתְיָא מֵרוּחַ מְסֻאָבָא דְּלַעֲלָא, הוּא רוּחַ מְסֻאָבָא דְּשִׁלִּיט בְּמַדְבָּרָא

טמאה ששולטת במדבר, כשעשו בני ישראל את העגל כדי להטמא עמו, שהוא תחתון. ובכל עשה את כשפיו, כדי שיוכל לעקר את ישראל, ולא יכל.

אמר רבי יוסי, מה שאמרת בראשונה, שפאשר הנחש בא על חנה הטיל בה זהמא - זה יפה. אבל הרי שנינו, שפאשר עמדו ישראל על הר סיני, פסקה מהם הזהמא. וכשישראל קבלו תורה, פסקה מהם הזהמא. אבל שאר העמים עובדי עכו"ם שלא קבלו התורה, לא פסקה מהם הזהמא.

אמר לו, יפה אמרת! אבל בא ראה, התורה לא נתנה אלא לזכרים, שכתוב (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. שהרי נשים פטורות ממצוות התורה.

ועוד, שכלם חזרו לזהמתן כמו בראשונה אחר שחטאו, ומהאשה קשה להפריד את הזהמא יותר מהגבר, ומשום כך נמצאו נשים בכשפים ובזהמא הזו יותר מאשר בגברים. שהרי הנשים באות מצד השמאל ודבוקות בדין הקשה, והצד הזה נדבק בהם יותר מבגברים, כמו שנתבאר, משום שבאות מצד הדין הקשה, והכל נדבק והולך אחר מינו.

בא ראה שפך הוא כמו שאמרת - שבלעם היה נטמא בראשונה כדי להמשיך עליו רוח של טמאה. כמו זה האשה בימי טמאתה יש לאדם להשמר ממנה, משום שנדבקות ברוח של טמאה, ובאותו הזמן אם היא תעשה כשפים - יצליחו בידיה יותר מבזמן אחר, שהרי רוח טמאה שורה עמה, ועל פן לכל

פד עבדו בני ישראל ית עגלא בגין לאסתאבא בהדיה דאיהו תתאה, ובכלא (ד) קבו ע"ב) עבד חרשוי בגין דיכול לאעקרא לון לישראל ולא יכיל.

אמר רבי יוסי האי דאמרת בקדמיתא דכד נחש אתא על חנה אטיל בה זזהמא שפיר, אבל הא תנינן דכד קאימו ישראל על טורא דסיני פסק מנייהו זזהמא. ישראל דקבילו אורייתא פסק מנייהו זזהמא, אבל שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות דלא קבילו אורייתא לא פסקא זזהמא מנייהו.

אמר ליה שפיר קאמרת, אבל תא חזי, אורייתא לא אתייהבת אלא לדכורי דכתיב, (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. דהא נשי פטירין מפקודי אורייתא.

ועוד דאהדרו כלהו לזזהמתן בקדמיתא בתר דחטו, ואתתא קשיא לאתפרשא זזהמא מנה יתיר מגברא. ובגין כך אשתפחו נשין בתרשיא ובזזהמא דא יתיר מגוברין. דהא נשיא מסטרא דשמאלא קא אתין ואתדבקו בדינא קשיא, וסטרא דא אתדבק בהו יתיר מגוברין כמה דאתמר בגין דאתיא מסטרא דדינא קשיא, וכלא אתדבק ואזיל בתר זיניה.

תא חזי, דהכי הוא כמה דאמינא, דבלעם הוה אסתאב בקדמיתא בגין לאמשכא עליה רוחא מסאבא. כגוונא דא אתתא ביומי דמסאבו דילה אית ליה לבר נש לאסתמרא מנה, בגין דברוח מסאבא אתדבקת ובההוא זמנא אי איהי תעביד חרשין אצלחו בידיהא יתיר מזמנא אחרא, דהא רוח מסאבא שריא

עמה, ועל דא בכל מה דקריבת אסתאב, כל שפן מאן דקריב בהדה. זכאין אינון ישראל דקודשא בריהו הוא יהיב לון אורייתא ואמר לון (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה אני יי.

אמר ליה האי מאן דאסתפל בצפצופוי דעופי אמאי אקרי נחש. אמר לו דהא מההוא סטרא קאתי דרוח מסאבא שריא על ההוא עופא (דף קכו ע"א) ואודע מלין בעלמא. וכל רוח מסאבא בנחש אתדבקו ואתיין לעלמא ולית מאן דישתזיב מגייה בעלמא, דהא איהו אשתפח עם פלא, עד זמנא דזמין קדשא בריהו הוא לאעברא ליה מעלמא כמה דאתמר דכתיב, (ישעיה כה) פלע המות לנצח ומחה יי אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. וכתיב, (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ וגו'.

רבי יהודה אמר, אברהם ידע בההיא מערתא סימנא, ולביה ורעותיה תמן הוה, בגין דמקדמת דנא עאל לתמן וחקא לאדם וחוה טמירין תמן. ומנא הוה ידע דאינון הוו. אלא חמא דיוקניה, ואסתפל ואתפתח ליה חד פתחא דגנתא דעדן תמן וההוא דיוקנא דאדם הוה קאים לגביה.

ותא חזי כל מאן דאסתפל בדיוקנא דאדם לא אשתזיב לעלמין ממיתה, בגין דהא בשעתא דבר נש אסתלק מעלמא חמי ליה לאדם ובההוא זמנא מית. אבל אברהם אסתפל ביה וחקא דיוקניה ואתקיים, וחקא נהורא דנהיר במערתא וחד שרגא דליק, פדין תאיב אברהם דיוריה בההוא אתר, ולביה ורעותיה הוה תדיר במערתא.

תא חזי, השתא אברהם בחכמתא עבד

מה שמתקרבת - גטמא, כל שפן מי שקרב אליה. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה ואמר להם (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה אני ה'.

אמר לו, מי שמסתפל בצפצופוי העופות למה נקרא נחש? אמר לו, שהנה מאותו הצד באה, שרוח טמאה שורה על העוף ההוא ומודיע דברים בעולם. וכל רוח טמאה דבוקים בנחש ובאות לעולם, ואין מי שינצל ממנו בעולם, שהרי הוא נמצא עם הכל עד הזמן שעתידי הקדוש ברוך הוא להעבירו מן העולם, כמו שנאמר, שכתוב (ישעיה כה) פלע המות לנצח ומחה יי אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. וכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ וגו'.

רבי יהודה אמר, אברהם ידע באותה המערה סימן, ולבו ורצונו היו שם, משום שמקדם לכן נכנס לשם וראה את אדם וחוה טמונים שם. ומנין היה יודע שהם היו? אלא ראה דמותו והסתפל, ונפתח לו פתח אחד של גן עדן שם, ואותה דמות של אדם היתה עומדת אצלו.

ובא וראה, כל מי שמסתפל בדמותו של אדם, אינו נצול ממיתה לעולמים, משום שהנה בשעה שאדם מסתלק מן העולם, הוא רואה את אדם, ובאותו הזמן מת. אבל אברהם הסתפל בו וראה דמותו והתקיים, וראה האור שמאיר במערה, ונר אחד דולק. אז התאנה אברהם למדורו במקום ההוא, ולבו ורצונו היו תמיד במערה.

בא ראה, פעת אברהם עשה בחכמה בזמן שבקש קבר

לשרה, שהרי כשבקש, לא בקש את המערה באותו זמן, ולא אמר שרוצה להפריד מהם, אלא אמר, תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ואם תאמר שעפרון לא היה שם - הוא היה שם, שפיתוב ועפרון ישב בתוך בני חת. ואברהם לא אמר לו באותה שעה כלום.

אלא מה שאמר להם אמר, כמו שפיתוב וידבר אל בני חת וגו'. וכי עולה בדעתך שאברהם רצה להקבר ביניהם בין הטמאים, או שתשוקתו היתה עמהם? אלא עשה בחכמה.

ולמדנו פאן דרף ארץ במה שעשה אברהם, שהרי משום שתשוקתו ורצונו היו במערה הריא - אף על גב שהיה שם, לא רצה לבקש אותו מיד אותו הרצון שהיה לו במערה, ובקש בתחלה מה שלא צריך לאותם אחרים ולא לעפרון.

בין שאמרו לו לפני עפרון, שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו וגו' - מה פתוב? ועפרון ישב בתוך בני חת. פתוב ישב. מראשית הדברים שאמר אברהם שם היה. אז אמר, שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר, ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו'. ואם תאמר בשביל כבודי, יותר מכם אני עושה, שלא רציתי בכם. בתוככם - פדי להקבר ביניכם, שרציתי בכם, פדי שלא אפרד מכם.

רבי אלעזר אמר, בשעה שנכנס אברהם למערה, איך נכנס? משום שהיה רץ אחר אותו העגל, שפיתוב ואל הפקר רץ אברהם וגו', ואותו בן פקר ברח עד אותה המערה, ונכנס אחריו, וראה מה שראה.

בזמנא דתבע קברא לשרה, דהא פד תבע לא תבע למערתא בהווא זמנא, ולא אמר דבעי לאתפרשא מנייהו. אלא אמר, תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ואי תימא דלא הוה עפרון תמן. תמן הוה, דכתיב ועפרון יושב בתוך בני חת, ואברהם לא אמר ליה בההיא שעתא כלום.

אלא מה דאמר לון אמר, פמה דכתיב וידבר אל בני חת וגו'. וכי סלקא דעתך דאברהם בעא לאתקברא ביני מסאבין או דתאובתיה הוה עמהון, אלא בחכמה עבד.

וילפינן (דף קכו ע"ב) אורח ארעא הכא במה דעבד אברהם, דהא בגין דתאובתיה ורעותיה הוה בההיא מערתא, אף על גב דהוה תמן, לא בעא למשאל ליה מיד ההוא רעותא דהוה ליה במערתא, ושאל בקדמיתא מה דלא אצטריך ליה לאינון אחרנין ולא לעפרון.

בין דאמרו ליה קמי עפרון שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו וגו'. מה כתיב ועפרון ישב בתוך בני חת. ישב פתיב, משירותא דמלין דאמר אברהם תמן הוה. פדין אמר שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו'. ואי תימא בגין יקרא דילי יתיר מנייכו אנא עביד דלא רעינא בכו. בתוככם, בגין לאתקברא בינייכו דרעינא פכו בגין דלא אתפרש מנייכו.

רבי אלעזר אמר בשעתא דעאל אברהם במערתא הוה עאל. בגין דהוה רהיט אבתריה דהוה עגלא דכתיב ואל הפקר רץ אברהם וגו'. והוה בן פקר ערק עד ההוא מערתא ועאל אבתריה וחמא מה דחמא.

עוד, משום שהוא התפלל כל יום ויום, והיה יוצא עד אותה השדה שהיתה מעלה ריחות עליונים, וראה האור שיוצא מתוך המערה והתפלל שם, ושם דבר עמו הקדוש ברוך הוא. ומשום כך רצה אותה, שתשוקתו היתה תמיד באותו המקום.

ואם תאמר, אם כך, למה לא רצה אותה עד עכשו? כדי שלא יבחינו בו, הואיל ולא צריך אותה. פעת שהצטרף אותה, אמר, הנה השעה לבקש אותה. בא ראה, אם עפרון היה רואה במערה מה שראה בה אברהם, לא היה מוכר אותה לעולמים, אלא ודאי לא ראה בה ולא כלום, שהרי אין הדבר נגלה אלא לבעליו, ומשום כך לאברהם התגלתה ולא לעפרון. לאברהם התגלתה - שלו היתה. לעפרון לא היתה מתגלה - שלא היה לו בה חלק. ומשום כך לא התגלה לעפרון כלום, ולא היה רואה אלא חשכה, ועל פן מכר אותה.

ומה שלא בקש אברהם בראשונה שימכר לו מכר, שהרי אברהם לא אמר אלא - ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו', בכסף מלא יתננה לי וגו', והוא אמר, השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה וגו'. משום שהכל היה מאוס על עפרון, שלא ידע מה היא.

ובא וראה, כשנכנס אברהם בתחלה למערה, ראה שם אור, ונזרק לפניו עפר, והתגלו לו שני קברים. בינתיים עלה אדם בדמותו, וראה את אברהם וחיף, וכו' והיה ידע אברהם ששם היה הוא עתיד להקבר.

אמר לו אברהם: בבקשה ממך,

תו בגין דאיהו צלי כל יומא ויומא והנה נפיק עד ההוא חקל דהנה סליק ריחין עלאין, וחמא נהורא דנפיק מגו מערתא וצלי תמן, ותמן מליל עמיה קדשא בריך הוא, ובגין כך בעא ליה, דתאובתיה הוה בההוא אתר תדיר.

ואי תימא אי הכי אמאי לא בעא לה עד השתא, בגין דלא ישגחון עליה הואיל ולא אצטרף ליה. השתא דאצטרף ליה, אמר, הא שעתא למתבע ליה.

תא חזי, אי עפרון הוה חמי במערתא מה דהוה חמי אברהם בה, לא יזבין לה לעלמין. אלא ודאי לא חמא בה ולא כלום, דהא לית מלה אתגליא אלא למאריה, ובגין כך לאברהם אתגליא ולא לעפרון. לאברהם אתגליא דיליה הוה, (דף קכח ע"א) לעפרון לא הוה אתגליא ליה דלא הוה ליה חולקא ביה. ובגין כך לא אתגלי לעפרון כלום, ולא הוה חמי אלא חשוכא, ועל דא זבין לה.

ומה דלא תבע אברהם בקדמיתא דיזבין ליה זבין, דהא אברהם לא קאמר אלא ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו'. בכסף מלא יתננה לי וגו', ואיהו אמר השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה וגו'. בגין דכלא הוה מאיס עליה דעפרון דלא ידע מה היא.

ותא חזי, פד עאל אברהם במערתא בקדמיתא, חמא תמן נהורא, ואתרמי עפרא קמיה, ואתגלא ליה תרין קברין אדהכי אסתלק אדם בדיוקניה וחמא ליה לאברהם וחייה, ובייה (תוה) ידע אברהם דתמן (תוה) הוא זמין לאתקברא.

אמר ליה, אברהם, במטו מינך, קוסטרא

האם טירה שאינה מקרה יש פאן? אמר לו הקדוש ברוך הוא, הטמין אותי פאן, ומאותו הזמן עד עכשו נטמנתי כמו דג בחפירה עד שאתה באת לעולם. עכשו מכאן ואילך הנה קיום לי ולעולם יש בשבילך.

ראה מה פתוב - ויקם השדה והמערה אשר בו. ממש קימה היתה לה מה שלא היתה לה עד עתה. רבי אבא אמר, ויקם השדה - ודאי קימה ממש, שקם והתעלה לפני אברהם, משום שעד עכשו לא נראה שם כלום, ועכשו, מה שהיה טמון - קם והתעלה, ואז קם הכל כמשפטו. אמר רבי שמעון, בשעה שנכנס אברהם למערה והכניס לשם את שרה, קמו אדם וחוה, ולא קבלו להקבר שם. אמרו: ומה אנו כבושה לפני הקדוש ברוך הוא באותו העולם משום אותו החטא שגרמנו, וכעת תתוסף לנו ביושה אחרת - מפני המעשים טובים שבכם?

אמר אברהם: הריני מזמן לפני הקדוש ברוך הוא עבורך שלא תתביש לפניו לעולמים. מיד - ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. מה זה ואחרי כן? אחר שקבל עליו אברהם את הדבר הזה.

אדם נכנס למקומו - חנה לא נכנסה, עד שקרב אברהם והכניס אותה אצל אדם וקבל אותה בשבילו. זהו שכתוב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, ולא כתוב לשרה, אלא את שרה, לרבות חנה. ואז התלשבו במקומם פראוי. זהו שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ושנינו באברהם.

תולדות השמים והארץ - זה

קטיר אית הקא. אמר ליה קדשא בריה הוא טמרני הקא ומההוא זמנא עד השתא אתטמרנא כגילדא דקירטא עד דאתית אנת בעלמא, השתא מכאן ואילך הא קיימא לי ולעלמא הוה בגינך.

חמי מה כתיב ויקם השדה והמערה אשר בו, קימה ממש הוה ליה מה דלא הוה ליה עד השתא. רבי אבא אמר ויקם השדה, ודאי קימה ממש דקם ואסתלק קמיה דאברהם בגין דעד השתא לא אתחזי תמן כלום, והשתא מה דהוה טמיר קם ואסתליק וכדין קם פלא בנמוסוי.

אמר רבי שמעון בשעתא דעאל אברהם במערתא ואעיל שרה תמן, קמו אדם וחוה ולא קבילו לאתקברא תמן, אמרו ומה אנן בכסופא קמי קדשא בריה הוא בההוא עלמא בגין ההוא חובא דגרימנא והשתא יתוסף לן כסופא אחרא מקמי עובדין טבין דככו.

אמר אברהם הא אנא זמין קמי קדשא בריה הוא בגינך דלא תכסוף קמיה לעלמין.

מיד ואחרי כן קבר אברהם את (דף קכח ע"ב) שרה אשתו, מאי ואחרי כן. בתר דקביל אברהם עליה מלה דא.

אדם עאל בדוכתיה חנה לא עאלת, עד דקריב אברהם ואעיל לה לגבי אדם וקביל לה בגיניה, הדא הוא דכתיב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, לשרה לא כתיב אלא את שרה לאסגאה חנה, וכדין אתיישבו בדוכתייהו כדקא יאות, הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ותנינן באברהם.

תולדות השמים והארץ דא אדם וחוה.

אדם וחוה. לא כתוב אלה השמים והארץ, אלא תולדות השמים והארץ, ולא תולדות בן אדם. והם התקיימו בשביל אברהם. ומנין לנו שהתקיימו בשביל אברהם? שכתוב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד שבא אברהם לא התקיימו אדם וחוה במקומם באותו העולם.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו. אמר, המערה הזו אינה כפולה, שהרי כתוב מערת המכפלה, ואחר כך הכתוב קרא לה מערת שדה המכפלה. מכפלה הוא קרא לשדה.

אמר לו, כך קורא לה - מערת המכפלה, כמו שנאמר ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי, חייך, המערה היא מכפלה, ולא השדה נקרא מכפלה. אלא השדה והמערה נקראים על שם מכפלה, שדה המכפלה ודאי, ולא המערה, שהרי המערה היא בשדה, ואותו השדה עומד בדבר אחר.

בא ראה, תחת ירושלים נכפלה כל ארץ ישראל, והיא עומדת למעלה ולמטה. כמו כן ירושלים למעלה - ירושלים מטה. אחוזה למעלה ואחוזה למטה. ירושלים למעלה אחוזה בשני צדדים - למעלה ולמטה (ירושלים למטה אחוזה בשני צדדים - למעלה ולמטה), ומשום כך היא כפולה.

ועל כן השדה הזו מאותה מכפלה היא שבו היא שורה. כמו כן כתוב כריח השדה אשר ברכו ה', למעלה ולמטה, ומשום כך שדה המכפלה ודאי, ולא שדה כפול.

עוד סוד הדבר - שדה המכפלה ודאי. מי המכפלה? (ה) שבשם הקדוש שהיא מכפלה. הכל עומד יחד, ובשבילה אמר בדרך נסתר

אלה השמים והארץ לא כתוב, אלא תולדות השמים והארץ ולא תולדות בר נש. ואינון אתקיימו בגיניה דאברהם. ומנא לן דאתקיימו בגיניה דאברהם. דכתיב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד דאתא אברהם לא אתקיימו אדם וחוה בדוכתייהו בההוא עלמא.

רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אבוי, אמר האי מערתא לאו איהו כפילתא, דהא כתיב מערת המכפלה, וקרא קרי לה לבתר מערת שדה המכפלה, מכפלה קא קרי ליה לשדה.

אמר ליה הכי קארי ליה מערת המכפלה כמה דאת אמר ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי חייך לאו מערתא איהו מכפלה. ולא שדה אקרי מכפלה, אלא האי שדה ומערתא על שום מכפלה אקרון שדה המכפלה ודאי ולא מערתא, דהא מערתא בשדה איהי, וההוא שדה קאים במלה אחרא.

תא חזי, ירושלים כל ארעא דישראל אתכפל תחותיה. ואיהי קיימא לעילא ותתא, כגוונא דא ירושלים לעילא ותתא, אחידא לעילא ואחידא לתתא, ירושלים לעילא אחידת בתרין סטרין לעילא ותתא (ירושלים לתתא אחידת בתרין סטרין לעילא ותתא) ובגין כך כפלתא היא.

ועל דא האי שדה מההיא כפלתא איהו דביה שריא. כגוונא דא כתיב כריח שדה אשר ברכו יי לעילא (ד) (קכט ע"א) ותתא, ובגין כך שדה המכפלה ודאי ולא שדה כפול.

תו רזא דמלה שדה המכפלה ודאי, מאן מכפלה, ה' דבשמא קדישא

ה' מִכְפֹּלָה, שְׁלֹא הִיְתָה בְּשֵׁם
הַקְדוּשׁ אֹת אַחֲרַת מִכְפֹּלָה
פָּרַט לָזֶה.

וְאִם עַל גַּב שְׁמֵעֲרַת הַמִּכְפֹּלָה
הִיְתָה וְדַאי, שֶׁהִיא מְעַרָה בְּתוֹךְ
מְעַרָה, אֲבָל עַל שֵׁם אַחַר
נִקְרָאת מְעַרַת הַמִּכְפֹּלָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר. וְאַבְרָהָם יָדַע,
וַיִּשְׁאַמֵּר לִבְנֵי חַת, כִּפְסָה אֶת
הַדְּבָר, וְאָמַר וַיִּתֵּן לִי אֶת מְעַרַת
הַמִּכְפֹּלָה, עַל שֵׁם שֶׁהִיא מְעַרָה
כְּפוּלָה, וְהַתּוֹרָה לֹא קָרָאָה לָהּ
אֶלָּא מְעַרַת שְׁדָה הַמִּכְפֹּלָה
כְּרֵאוּי.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה אֶת
הַכֹּל שִׁימְצֵא הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ
שֶׁלְמַעֲלָה, וְלִהְדַבֵּיק זֶה עִם זֶה
שֶׁיְהִיָּה כְבוֹדוֹ לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה.
אֲשֶׁרִי חֲלַקְתָּם שֶׁל הַצְּדִיקִים
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְרַצָּה
בָּהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.
וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְה'
בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל רִבִּי
יְהוּדָה פֶּתַח, (תהלים סח) אֲשֶׁרִי
תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכַּן חֲצַרְיָךְ.
הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְּבָאֵר, אֲבָל אֲשֶׁרִי
הָאִישׁ שֶׁדְּרָכָיו כְּשֵׁרוֹת לִפְנֵי
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא
הַתְרַצָּה בּוֹ לִקְרָבוֹ אֵלָיו.

בֵּא רֵאָה, אַבְרָהָם הַתִּקְרַב
אֵלָיו, וַיִּתְשַׁקְּתוּ הֵיטֵב כָּל יוֹם
בְּזֶה. וְלֹא הַתִּקְרַב אַבְרָהָם בְּיוֹם
אֶחָד אוֹ בְּפַעַם אַחַת, אֶלָּא
מְעַשְׂיוֹ קְרִיבָהוּ בְּכָל יָמָיו
מִדְּרָגָה לְדְרָגָה, עַד שֶׁהִתְעַלָּה
בְּדְרָגָתוֹ.

בְּשִׁהְיָה זָקֵן וְנִכְנַס לְדְרָגוֹת
עֲלִיּוֹנוֹת כְּרֵאוּי, שְׁכַתוֹב
וְאַבְרָהָם זָקֵן, וְאִזּוּ בָּא בַּיָּמִים,
בְּאוֹתָם יָמִים עֲלִיּוֹנִים, בְּאוֹתָם
יָמִים יְדוּעִים בְּסוֹד הָאֱמוּנָה.
וְה' בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל
שְׁמֵשׁ יוֹצֵאת כָּל הַבְּרִכוֹת
וְכָל טוֹב.

דְּאִיהִי מִכְפֹּלָה. וְכֹלָא קְיִימָא כְּחַד, וּבְגִינִיָּה
קָאָמַר בְּאוֹרַח סְתִימִים ה' מִכְפֹּלָה דְלָא הָוִי
בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא אֶת אַחֲרָא מִכְפֹּלָה בַר אִיהִי.

וְאִם עַל גַּב דְּמְעַרְתָּא כְּפֹלְתָא הוּא וְדַאי
דְּאִיהִי מְעַרְתָּא גּוּ מְעַרְתָּא, אֲבָל עַל שׁוּם
אַחֲרָא אֲקָרִי מְעַרַת שְׁדָה הַמִּכְפֹּלָה כְּמָה
דְּאַתְמָר. וְאַבְרָהָם יָדַע, וְכַד אָמַר לִבְנֵי חַת פְּסִי
מְלָה וְאָמַר וַיִּתֵּן לִי אֶת מְעַרַת הַמִּכְפֹּלָה, עַל
שׁוּם דְּאִיהִי מְעַרְתָּא כְּפֹלְתָא, וְאוֹרִייתָא לָא
קָרִי לָהּ אֶלָּא מְעַרַת שְׁדָה הַמִּכְפֹּלָה כְּדָקָא
יְאוּת.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֹבֵד פְּלֵא לְאַשְׁתַּכַּח
הָאִי עֲלֵמָא פְּגוּוּנָא דְלַעֲיֵלָא,
וְלֹא תִדְבַקָא דָּא בְּדָא, לְמַהוּי יְקָרִיָּה לַעֲיֵלָא
וְתַתָּא. זַפְּאָה חוּלְקִיָּהוּן דְּצְדִיקָיָא דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֲי בְּהוּ בְּהָאִי עֲלֵמָא וּבְעֲלֵמָא
דְּאַתִּי:

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיִּי בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם
בְּכָל רִבִּי יְהוּדָה פֶּתַח (תהלים סח)

אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכַּן חֲצַרְיָךְ, הָאִי קָרָא
אַתְמָר, אֲבָל זַפְּאָה הוּא בַר נֶשׁ דְּאוֹרְחוּי
אַתְכַּשְׁרֵן קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִיהוּ אַתְרַעֲי
בֵּיהּ לִקְרָבָא לִיָּה לְגַבִּיָּהּ.

תָּא חֲזִי, אַבְרָהָם אַתְקָרִיב לְגַבִּיָּהּ וְתַאוּבַתִּיָּה
דִּילִיָּה הוּא כָּל יוֹמוֹי בְּהָאִי, וְלֹא אַתְקָרִיב
אַבְרָהָם בְּיוֹמָא חָדָא אוֹ בְּזַמְנָא חָדָא, אֶלָּא
עוֹבְדוּי קְרִיבּוֹ לִיָּה בְּכָל יוֹמוֹי מִדְּרָגָא לְדְרָגָא,
עַד דְּאַסְתַּלַּק בְּדְרָגוּי.

בַּר הוּא סִיב וְעָאֵל בְּדְרָגִין עֲלָאִין פְּדָקָא חֲזִי
דְּכַתִּיב וְאַבְרָהָם זָקֵן, וַיְכַדִּין בָּא בַּיָּמִים
בְּאִינּוֹן יוֹמִין עֲלָאִין בְּאִינּוֹן יוֹמִין יְדִיעָאן
בְּרִזָּא דְמַהִימְנוּתָא. וַיִּי בְּרוּךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל
דְּמַתְמָן נְפָקִין כָּל בְּרַכָּאן וְכָל טִיבּוּ.

אשריהם בעלי התשובה, שהרי
 בשעה אחת ביום אחד [בפעם אחת]
 ברגע אחד קרבים לקב"ה, מה
 שלא היה כף אפלו לצדיקים
 גמורים שהתקרבו לקב"ה בכמה
 שנים. אברהם לא נכנס באותם
 הימים העליונים עד שהיה זקן,
 כמו שנאמר. וכן דוד, שכתוב
 (מלכים א' א) והמלך דוד זקן בא
 בימים. אבל בעל התשובה מיד
 נכנס ונדבק בקב"ה.

רבי יוסי אמר, שנינו, המקום
 שבעלי התשובה עומדים בעולם
 ההוא, אין לצדיקים גמורים רשות
 לעמד בו, משום שהם קרובים
 למלך יותר מכלם, והם מושכים
 עליהם ברצון הלב יותר ובכח רב
 להתקרב למלך.

בא ראה, כמה מקומות מתקנים
 לקב"ה בעולם ההוא, ובכלם בית
 מושבים לצדיקים, כל אחד ואחד
 לפי דרגתו כראוי לו.

בתוב (תהלים סח) אשרי תבחר
 ותקרב ישפן חצריך, שהקדוש
 ברוך הוא מקרב אותם אליו,
 שעולים אותם הנשמות מטה
 למעלה ולהאחז בנחלתם שנתקנה
 להן. ישפן חצריך - אלו המקומות
 והדרגות שפחוץ, ומי הם? כמו
 שנאמר (זכריה א) ונתתי לך מהלכים
 בין העמדים האלה. זוהי דרגה
 בין קדושים עליונים.

ומי שזכאים לדרגה הזו הם
 שליחים של רבון העולם, כמו
 אותם המלאכים, ותמיד עושים
 שליחות ברצון רבונם, משום
 שאלו [התקדשו] תמיד בקדשה ולא
 נטמאו. כמו כן מי שנטמא בעולם
 הזה, הוא מושפך עליו רוח טמאה,
 וכשיוצאת ממנו נשמתו, מטמאים
 אותו, ומדורו בין אותם הטמאים,
 ואלו הם המזיקים של העולם.

וזכאין אינון מאריהון דתשובה דהא
 בשעתא חדא ביומא חדא ברגעא
 חדא (דף קכט ע"ב) קריבין לגבי קדשא בריך
 הוא, מה דלא הוה הכי אפילו לצדיקים
 גמורים דאתקריבו גבי קדשא בריך הוא
 בכמה שנין. אברהם לא עאל באינון יומין
 עלאין עד דהוה סיב כמה דאתמר. וכן דוד
 דכתיב (מלכים א' א) והמלך דוד זקן בא בימים.
 אבל מאריה דתשובה מיד עאל ואתדבק
 ביה בקודשא בריך הוא.

רבי יוסי אמר תנינן אתר דמאריהון
 דתשובה קיימי ביה, בההוא עלמא,
 צדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא ביה,
 בגין דאינון קריבין למלפא תיר מפלהו,
 ואינון משכי עליהו ברעותא דלפא תיר
 ובחילא סגיא לאתקרבא למלפא.

תא חזי, כמה אתרין מתוקנין ליה לקודשא
 בריך הוא בההוא עלמא, ובכלהו בי
 מותבי לון לצדיקים. כל חד וחד לפום
 דרגיה פדקא חזי ליה.

בתיב, (תהלים סח) אשרי תבחר ותקרב ישפן
 חצריך, דקדשא בריך הוא קריב לון
 לגביה דסלקין אינון נשמתין מתתא לעילא
 ולא תאחדא באחסנתיהון דאתתקנון להו.
 ישפן חצריך, אלין אתרין ודרגין לבר, ומאן
 אינון, כמה דאתאמר (זכריה א) ונתתי לך
 מהלכים בין העומדים האלה. והאי הוא
 דרגא בין קדישין עלאין.

ומאן דזכאין לדרגא דא, אינון שליחן
 דמארי עלמא כאינון מלאכין ועבדין
 שליחותא תדיר ברעותא דמאריהון, בגין
 דאלין [אתקדשו] תדיר בקדושה ולא אסתאבו.

פגוונא דא, מאן דאסתאב בהאי עלמא איהו משיך עליה רוח מסאב,

כמו שמשפיע אדם את עצמו בעולם הזה - כך הוא מדורו ונמשך באותו העולם [ואותן רוחות הטמאות מטמאות אותו ומכניסות אותו לגיהנום].

בא ראה, מי שמתקדש ושומר את עצמו בעולם הזה שלא יטמא, מדורו בעולם ההוא בין אותם קדושים עליונים ועושים תמיד שליחות, ואלו עומדים בחצר, כמו שנאמר (שמות כז) את חצר המשכן.

יש אחרים שהם בפנים יותר שאינם בחצר, אלא בבית, כמו שנאמר (תהלים סה) נשבעה בטוב ביתך. אמר דוד, נשבעה בטוב ביתך. כיון שאמר ישכן חצריך, למה כתוב נשבעה בטוב ביתך? ישבע בטוב ביתך היה צריך להיות, כמו שכתוב ישכן! אלא הרי שנינו, אין ישיבה בעזרה אלא למלכי דוד לבדם.

יש מקום לחסידים עליונים שנכנסים לפנים, ומי הם? כפתיב (במדבר א) והחנים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מרחה משה ואהרן ובניו וגו'. וכמה מדורים על מדורים ואורות על אורות נפרדים בעולם ההוא, וכל אחד מתבייש מאור חברו. כמו שהמעשים נפרדים בעולם הזה, כך גם מקומות ואורות נפרדים בעולם ההוא.

ובא וראה, הרי נאמר שאפלו בעולם הזה, כשאדם ישן על מטתו והנשמות צריכות לשוטט בעולם ויצאו מתוך הגוף, אין כל נשמה ונשמה עולה ומשוטטת לראות בכבוד סבר פני עתיק הימים, אלא כמו שנמשך תמיד וכפי המעשים, כך נשמתו עולה.

וכד נפק נשמתיה מניה מסאבין ליה ומדוריה בין אינון מסאבין ואלין אינון מזיקין דעלמא. כמה דאתמשך בר נש גרמיה בהאי עלמא הכי הוא מדוריה ואתמשך בההוא עלמא (נ"א ואינון רוחי מסאבי מסאבין ליה ואעלין ליה לגיהנום).

תא חזי מאן דאתקדש ונטיר גרמיה בהאי עלמא דלא אסתאב. מדוריה בההוא עלמא בין אינון קדישין (ד קל ע"א) עלאין ועבדין שליחותא תדיר, ואלין קיימי בחצר כמה דאת אמר, (שמות כז) את חצר המשכן.

ואית אחרנין דאינון לגו יתיר, דלאו אינון בחצר אלא בביתא כמה דאת אמר, (תהלים סה) נשבעה בטוב ביתך. אמר דוד נשבעה בטוב ביתך, כיון דאמר ישכן חצריך, אמאי פתיב נשבעה בטוב ביתך, ישבע בטוב ביתך מיפעי ליה כמה דכתיב ישכן. אלא הא תנינן לית ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלחודדיהו.

ואית אתר לחסידי עליונין דעיילי לגו, ומאי אינון, כדכתיב, (במדבר א) והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מרחה משה ואהרן ובניו וגו'. וכמה מדורין על מדורין ונהורין על נהורין מתפרשן בההוא עלמא, וכל חד אכסיף מנהורא דחבריה, כמה דעובדין אתפרשן בהאי עלמא הכי נמי דוכתיב ונהורין מתפרשן בההוא עלמא.

ותא חזי הא אתמר דאפילו בהאי עלמא כד בר נש נאים על ערסיה, ונשמתין אצטריכו לאתשוטטא בעלמא ונפקו מגו גופא, לאו כל נשמתא ונשמתא סלקא ושטיא למחזי ביקר סבר אפי דעתיק יומין, אלא כמה דאתמשך תדיר וכפום עובדי הכי נשמתיה סלקא.

אם נטמא - הוא ישן והנשמה יוצאת, וכל אותן רוחות טמאות לוקחות אותה, ונדבקת בהן באותן הדרגות הפחתונות שמשוטטות בעולם, והם מודיעות לה דברים שקרובים לבא לעולם. ולפעמים שמודיעים לה דברים כוזבים וצוחקים עליה, והרי פרשוה.

ואם זוכה אדם, כשהוא ישן ונשמתו עולה, הולכת ושטה ובקצת בין הרוחות הטמאות הללו, וכלם מכריזים ואומרים: פנו מקום, פנו. זה אינו מצדנו! והיא עולה בין אותם הקדושים, ומודיעים לה דבר אחד אמת. וכשיורדת, כל אותם מחנות של ערפוב ורצים להתקרב אליה לדעת אותו הדבר, והם מודיעים לה דברים אחרים. והדבור ההוא שנוטלת בתוך אותם קדושים בין אותם האחרים הוא כתבואה בתוך התבן. וזה [מן] הוא זוכה יותר בעוד שהוא עומד והנשמה עומדת בעולם הזה.

כמו כן כשיוצאות הנשמות מהגוף מהעולם הזה, רוצות לעלות, וכמה שומרי הפתח ומחנות מזיקים נמצאים. אם הם מצדם - כלם אויבים בהם באותן הנפשות, ומוסרים אותם בידי דומה להכניסם לגיהנם.

ואחר כך עולות ואוחזים בהם, והם נוטלים אותם, ומכריזים בהם: אלו הם שעברו על מצוות רבונם. וכן משוטטות בכל העולם. ואחר כך מחזירים אותם לגיהנם, וכן עד שנים עשר חדשים. אחר שנים עשר חדשים הם שוככים באותו מקום שראוי להם. אותם הנשמות שזכו עולות למעלה, כמו שנתבאר, וזוכות במקומותיהם.

בא ראה, אשרי הצדיקים שנגנזו להם כמה טובות לעולם ההוא, ואין מקום פנימי בכל אותם

אי אסתאב איהו נאים ונשמתא נפקא וכל אינון רוחין מסאבין נקטין לה ואתדבקת בהו באינון דרגין תפאין דשטיין בעלמא ואינון מודיעין לה מלין דאינון קריבין למיתי בעלמא, ולזמנין דמודעין לה מלין כדיבן וחייבן בה והא אוקמוה.

ואי זכי בר נש פד איהו נאים, ונשמתיה סלקא אזלא ושטיא ובקעא בין אלין רוחין מסאבין, וכלהו מכריזין ואמרין, פנון אתר פנון, לאו דא מסטרנא, ואיהי סלקא בין אינון קדישין ומודעי לה מלה חדא דקשוט.

וכד נחתא כל אינון חבילין טריקין בעאן לאתקרבא בהדה למנדע ההיא מלה,

ואינון מודעין לה מלין אחרנין, וההיא מלה דנטלא גו אינון קדישין בין אינון (דף קל ע"ב)

אחרנין איהו כעבורא גו תיבנא. והאי (מאן) איהו דזכי יתיר בעוד דאיהו קאים ונשמתא קיימא בהאי עלמא.

בגוונא דא כד נפקין נשמתין מגופא מהאי עלמא, בעאן לסלקא, וכמה תרעין חבילי טהירין קיימי, (1) אי אינון מסטרנייהו כלהו אחדין בהו באינון נפשאן ומסרי לון בידי דדומה לאעלא לון בגיהנם.

ולבתר סלקן ואחדן בהו ואינון נטלי להון ומכריזי בהו אלין אינון דעברו על

פקודי דמאריהון, וכן שטיין בכל עלמא. ולבתר מהדרי להו לגיהנם, וכן עד תריסר ירחי. לבתר תריסר ירחי משתככי בההוא אתר דאתחזי לון. אינון נשמתין דזכו סלקי לעילא כמה דאתמר וזכאן בדוכתייהו.

תא חזי, זכאין אינון צדיקיא דאתגנזי להו כמה טבין לההוא עלמא, ולית אתר

בא ראה, אשרי הצדיקים שנגנזו להם כמה טובות לעולם ההוא, ואין מקום פנימי בכל אותם

כְּאוֹתָם שִׂיּוּדְעִים אֶת סוּד רְבוּנָם וַיּוּדְעִים לְדַבֵּק בָּהֶם בְּכָל יוֹם. עַל אֱלוֹ פְּתוּב (ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לוֹ. מַה זֶה לְמַחֲכָה לוֹ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לב) חֲכָה אֶת אֵיּוֹב בְּדַבְרָיִם. וְאֵלּוּ הֵם שְׂדוּחֻקִּים לְדַבֵּר שֶׁל חֲכָמָה וּמְדִיקִים אוֹתָהּ וּמְחַפְּסִים לְדַעַת אֶת בְּרוּר הַדְּבָר, וְהֵם מְפָרִים לְרְבוּנָם. אֵלּוּ הֵם שְׂרַבּוּנָם מִשְׁתַּבַּח בָּהֶם בְּכָל יוֹם. אֵלּוּ הֵם שְׁנַכְנְסִים בֵּין עֲלִיּוֹנִים קְדוּשִׁים, וְאֵלּוּ נִכְנְסִים בְּכָל הַשְּׁעָרִים שְׁלֹמְעֵלָה, וְאֵין מִי שִׂימְחָה בְּיָדָם. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רְאֵה, אֲבָרְהָם נִכְנַס לְדַעַת וּלְהַדְבִּק בְּרְבוּנוֹ כְּרֹאוֹי לְאַחַר שֶׁהִקְדִּים אֶת מַעֲשָׂיו שְׁבִרָא שׁוֹנָה, וְזָכָה לְאוֹתָם הַיָּמִים הַעֲלִיּוֹנִים, וְהַתְּבַרָּךְ מִהַמְּקוֹם שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת יוֹצְאוֹת מִשָּׁם, שְׁכַתוּב וְה' בְּרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל. מַה זֶה בְּכָל? הַמְּקוֹם שֶׁל הַנְּהַר שְׁאֵין פּוֹסְקִים מִיָּמָיו לְעוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בֹּא רְאֵה שְׂאֲבָרְהֶם לֹא רָצָה לְהַתְּעַרֵּב עִם גִּשְׁוֹת הָעוֹלָם וּלְהַדְבִּק בְּשֶׁאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מִשּׁוּם שֶׁגִּשְׁוֹת שְׁאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת הֵם מְטַמְּאוֹת אֶת הַגְּבָרִים שְׁלֵהֶם וְלֹאֹתָם שְׁנַדְבָּקִים בָּהֶם. מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁאֲבָרְהֶם יָדַע אֶת הַחֲכָמָה, יָדַע הָעֶקֶר וְהַשְּׂרֵשׁ, וּמֵאִיזָה מְקוֹם יוֹצְאוֹת וּמִשׁוֹטְטוֹת רִחוֹת טְמֵאוֹת בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן הִשְׁבִּיעַ אֶת עַבְדּוֹ שְׁלֹא יִקַּח אִשָּׁה לְבָנוֹ מִשְׁאֵר הָעַמִּים.

מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם

וַיְהִי־וַיְבַרְכֵנוּ פִתְחוֹ פִתְחוֹ בְּפִסְקֵי הַזֶּה (שיר ז) לְכָה דוּדֵי נִצָּא הַשְּׂדֵה נְלִינָה בְּכַפְרִים. שְׁנוֹ רְבוּתֵינוּ, הַיּוֹצֵא לְדָרְךָ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת:

פְּנִימָאָה בְּכָל אֵינּוֹן כְּאֵינּוֹן דִּידְעֵי רְזָא דְמֵאֲרִיהוֹן וַיְדַעֵי לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ בְּכָל יוֹמָא, עַל אֵלִין פְּתִיב, (ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ, יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לוֹ.

מֵאִי לְמַחֲכָה לוֹ, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר (איוב לב) חֲכָה אֶת אֵיּוֹב בְּדַבְרָיִם. וְאֵלִין אֵינּוֹן דִּדְחֻקִּין לְמַלְהָ דְחֲכָמְתָא, וְדִיִּיקִין לָהּ, וּמְחַפְּאֵן לָהּ לְמַנְדַּע בְּרִירָא דְמַלְהָ, וְאֵשְׁתַּמוּדְעָא לְמֵאֲרִיהוֹן, אֵלִין אֵינּוֹן דְמֵאֲרִיהוֹן מִשְׁתַּבַּח בְּהוֹן בְּכָל יוֹמָא, אֵלִין אֵינּוֹן דְעֵאלִין בֵּין עֲלֵאִין קְדִישִׁין, וְאֵלִין עֲלֵאִין כָּל תְּרַעֵי דְלְעִילָא וְלִית מָאן דִּימְחֵי בִידְהוֹן, זַכָּאָה חוֹלְקִיהוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֵתֵי.

תָּא חֲזִי, אֲבָרְהָם עָאֵל לְמַנְדַּע וְלְאַתְדַּבְּקָא בְּמֵאֲרִיָּה פְדָקָא יְאוֹת לְבַתֵּר דְאֶקְדִּים עוֹבְדוֹי בְּקְדָמִיתָא, וְזָכָה בְּאֵינּוֹן יוֹמִין עֲלֵאִין, וְאַתְבְּרָךְ מֵאַתֵּר דְכָל בְּרַכָּאֵן נְפָקֵי מִתְּמָן, דְכַתִּיב וַיִּי בְרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל. מֵאִי בְּכָל. אֵתֵר דְנִהָרָא דְלֹא פְסָקֵי מִיָּמָיו לְעֵלְמִין.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא תָּא חֲזִי, דְאֲבָרְהָם לֹא בְעָא לְאַתְעַרְבָא בְּנָשֵׁי עֵלְמָא וְלְאַתְדַּבְּקָא בְּשֶׁאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, בְּגִין דְנִשְׁפִּיא דְשֶׁאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת אֵינּוֹן סָאֲבִין לְגוֹבְרִיָּהוּ וְלֵאֵינּוֹן דְמִתְדַּבְּקִין בְּהוֹן, בְּגִין דְכַד אֲבָרְהָם יָדַע חֲכָמְתָא, יָדַע עֲקָרָא וְשֶׁרְשָׁא וּמָאֵן אֵתֵר נְפָקֵי וְשִׁטְיִין רוּחֵי מְסָאֲבִין בְּעֵלְמָא, וְעַל דָּא אוּמֵי לְעַבְדֵיהּ דְלֹא יִסְבּ אֶתְתָא לְבְרִיָּה מִשְׁאֵר עַמִּין.

מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם

וַיְהִי־וַיְבַרְכֵנוּ פִתְחוֹ פִתְחוֹ בְּפִסְקֵי הַזֶּה (שיר ז) לְכָה דוּדֵי נִצָּא הַשְּׂדֵה נְלִינָה בְּכַפְרִים. תְּנוּ רַבְּנָן הַיּוֹצֵא לְדָרְךָ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת, תְּפִלָּה שֶׁהִיא חוֹבָה שֶׁל יוֹם.

ותפלת הדרף על הדרף שהוא עושה. ותפלה שיחזור לביתו לשלום. ולימא להו להני שלשה, אפילו באחד יכיל למעבדיה, דתנינן כל שאלותיו של אדם יכיל למכילינהו בשומע תפלה.

אמר רבי יהודה כל עובדוי דבר נש פתיבין בספרא, הן טב הן ביש, ועל כלהון עתיד למיתן דינא, דתנינן אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב, (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך, אותם הדברים שעשה הגולם שאינו משגיח בעולם הבא, פולם ראו עיניך שעמינת בהם. ועל ספרך פולם יכתבו, ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא, הלכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל ליה.

אמר רבי יצחק אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיניו ההוא דלא מסתפל בנשמתא קדישא, אלא כל עובדוי כהאי בעירא דלא משגחת ולא ידעת. אמר רבי בון, וכי גולם מתקרי דוד דאמר האי פסוקא.

אמר לו רבי יצחק אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך, קודם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך למעבד בדיוקני בני נשא דדמו לי. ועל ספרך פולם יכתבו, מאן אינון. ימים יוצרו, כהאי צורה דידי. ולא אחד בהם דלא אשתאר חד מנהון.

אמר רבי בון, למה. אמר ליה תא חזי, פלהו דדמו ליה או ברמיזא דיליה, לא מתו במיתת נפשהון, וכלהו לקו כההוא עניינא ממש.

תא חזי, אמר רבי יהודה דיוקניה דאדם הראשון ושפירוניה הוה כזהרא דרקיעא עלאה דעל גבי שאר רקיעי, וכההוא נהורא דגניז קדשא בריך הוא לצדיקייא לעלמא דאתי, וכל אינון דהוו רמיזא ביה מדיוקניה דאדם הראשון ביה לקו ומיתו.

דמותו של אדם הראשון ויפיו היה כזהר הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

תפלה שהיא חובה של יום, ותפלת הדרף על הדרף שהוא עושה, ותפלה שיחזור לביתו לשלום. ויאמר את השלשה האלו, אפילו באחד יכול לעשותו, ששנינו, כל שאלותיו של אדם יכול לכלל אותן בשומע תפלה.

אמר רבי יהודה, כל מעשיו של אדם כתובים בספר, הן טוב והן רע, ועל כלם עתיד לתת את הדין. ששנינו, אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך - אותם הדברים שעשה הגולם, שאינו משגיח בעולם הבא, פולם ראו עיניך שעמינת בהם. ועל ספרך פולם יכתבו - לתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא. הלכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל לו.

אמר רבי יצחק, אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיניו אותו שלא מסתפל בנשמה הקדושה, אלא כל מעשיו ככהמה הזו שאין משגחת ואין יודעת. אמר רבי בון, וכי גולם נקרא דוד שאמר את הפסוק הזה?

אמר לו רבי יצחק, אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך. קדם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך לעשות בדמותי בני אדם שידמו לי. ועל ספרך פולם יכתבו, מי הם? ימים יצרו, בצורה הזו שלי. ולא אחד בהם, שלא נשאר אחד מהם.

אמר רבי בון, למה? אמר לו, בא ראה, כלם שדמו לו או ברמז שלו, לא מתו במיתת נפשם, וכלם לקו באותו ענין ממש.

בא ראה, אמר רבי יהודה,

דמותו של אדם הראשון ויפיו היה כזהר הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

שָׂבֵךְ דָּרְכוּ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - נוֹתֵן עֶשֶׂר לְאָדָם, לְמָה? לְזוּן אֶת הַעֲנִיִּים וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹתַי. אֵינּוּ עוֹשֶׂה אֶת זֶה וּמִתְגַּאֵה [באם נתגלה בו] בַּעֲשֵׂר הַהוּא - בּוֹ יִלְקָה, שְׁפָתוֹב (קהלת ה) עֶשֶׂר שְׁמוֹר לְבַעֲלֵיו לְרַעְתּוֹ. נוֹתֵן לוֹ בְּנִים, לְמָה? לְלַמֵּד אוֹתָם דֶּרֶךְ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁמֵר מִצְוֹתָיו, כְּמוֹ שְׁאֲמֹר בְּאַבְרָהָם (בראשית יח) כִּי יִדְעֵתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֵת כָּל בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשְׁמָרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגו'. הוּא לֹא עוֹשֶׂה אֶת זֶה וּמִתְגַּאֵה בָהֶם - בָּהֶם הוּא לוֹקָה, שְׁפָתוֹב (איוב יח) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נָכַד בַּעֲמוֹ וְגו'. וְכֵן כְּמוֹ זֶה, כְּשֶׁנוֹתֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִפִּי טוֹב עֲלִיוֹן שֶׁל אָדָם הַרְאֵשׁוֹן לָהֶם, לְמָה? כְּדֵי לִשְׁמֵר מִצְוֹתָיו וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. לֹא עָשׂוּ כֶּף אֶלָּא הִתְגַּאוּ בּוֹ - בּוֹ לוֹקִים, כִּיפִי הִזָּה.

אָמַר רַב יְהוּדָה, כְּשֶׁבָרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הַרְאֵשׁוֹן, הִזָּה גִלְמֵ טָרָם שְׂזָרְק בּוֹ נְשָׁמָה, וְקָרָא לְאוֹתוֹ הַמְלָאָךְ הַמְמַנְהָ עַל צוּרוֹת בְּנֵי אָדָם, וְאָמַר לוֹ: עֵינִי וְצַר בְּדַמּוֹת הַזֵּו שֶׁשָּׂה בְּנֵי אָדָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בראשית ה) וַיֹּלֶד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ וַיְקַרָּא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, כְּלוֹמַר שֵׁתָא שֵׁשׁ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵאוֹתוֹ עֶפְרַיִם מִמֶּשׁ שְׁנַבְרָא אָדָם הַרְאֵשׁוֹן, לְקַח הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא אֶת שֵׁשֶׁת אֱלֹהִים, וְקָרָא לוֹ שֵׁת שֵׁשׁ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיֹּלֶד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ, מֵאוֹתָהּ הֶעֱפָה שְׁנַבְרָא הַגִּלְמֵ שְׁלוֹ. וְעַל כֵּן נֶאֱמַר גִּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם, וְעֵינֵיהֶם בּוֹ לַעֲשׂוֹת [בב] שְׁדוּמִים לוֹ. וְעַל סִפְרָךְ כָּלָם [בב] לָהֶם וְנִטְרְדוּ מִן הָעוֹלָם [בב] וְאוֹתוֹ

דְּכַף אוֹרְחוּי דְקוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא, יְהִיב עוֹתְרָא לְבַר אִינִישׁ, לְמָה, לְמִיזַן עֲנִיִּין וְלְמַעַבְד פְּקוּדוּי. לֹא עֵבִיד הָאִי וְאִתְגַּאֵי (וְאִי אִתְגַּלֵּי בֵּיה) בְּהָהוּא עוֹתְרָא, בֵּיה יִלְקִי דְכְּתִיב, (קהלת ה) עֶשֶׂר שְׁמוֹר לְבַעֲלֵיו לְרַעְתּוֹ. יְהִיב לִיה בְּנִין, לְמָה, לְמִילָךְ לְהוֹ אוֹרְחוּי דְקוֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְלְמִיטְר פְּקוּדוּי כְּדֶאֱמֹר בְּאַבְרָהָם (בראשית יח) כִּי יִדְעֵתִי לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֵת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשְׁמָרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגו'. לֹא עֵבִיד הָאִי וּמִתְגַּאֵה בְּהוּ, בְּהוּ לְקִי דְכְּתִיב, (איוב יח) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נָכַד בַּעֲמוֹ וְגו'. וְכֵן כְּהִי גְוֹנָא כַּד יְהִיב קְדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא מִשְׁפִּירוֹתָא טְבָא עֲלָאָה דְאָדָם הַרְאֵשׁוֹן לְהוּ, לְמָה, בְּגִין לְמִיטְר פְּקוּדוּי וְלְמַעַבְד רַעוּתֵיהּ, לֹא עֵבְדוּ כְּדִין אֶלָּא אִתְגַּאוּ בֵּיה. בֵּיה לְקוּ בְּהִי שְׁפִירוֹתָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה, כַּד בָּרָא קְדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא אָדָם הַרְאֵשׁוֹן, הִזָּה גִלְמֵ עַד לֹא זָרִיק בֵּיה נְשָׁמָתָא, וְקָרָא לְהָהוּא מְלָאָכָא דְהוּא מְמוּנָה עַל דִּיּוֹקְנָא דְבְנֵי נְשָׂא, וְאָמַר לוֹ עֵינִי וְצַר בְּדִיּוֹקְנָא דְדִין שֵׁתָא בְּנֵי נְשָׂא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ה) וַיֹּלֶד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ וַיְקַרָּא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת, כְּלוֹמַר שֵׁתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מֵהָהוּא עֶפְרַיִם מִמֶּשׁ דְּאִתְבְּרִי אָדָם הַרְאֵשׁוֹן נְסִיב קְדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאִתְבְּרָאָה אֱלִין שֵׁתָא, וְקָרָא לִיה שֵׁת, שֵׁתָא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וַיֹּלֶד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ מֵאוֹתָהּ הֶעֱיִסָה שְׁנַבְרָא הַגִּלְמֵ שְׁלוֹ, וְעַל כֵּן נֶאֱמַר גִּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם וְעֵינֵיהֶם בּוֹ לַעֲשׂוֹת (ר"א ל"ג ב) דְּדָאֵמוּ לִיה. וְעַל סִפְרָךְ כָּלָם יְכַתְּבוּ, מֵאֵן אִינּוּן, כְּלֵהוּ דְלֹא נִטְרְדוּ מֵאִי דְיָהֵב קְדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא לוֹן וְאִתְטְרְדוּ מִן עֲלָמָא (וְאִתְרְבוּ בְּהָהוּא דִּינָא).

תַּנּוּן הָתָם אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב אֲשֶׁכְּחָנָא דְתַלְתַּל מְטְרָן הָוִי לִילֵיא, וְכָל חַד וְחַד אֵית עֲנִינָא דְקוֹדֶשָׁא בְרִיךְ

יְכַתְּבוּ, מִי הֵם? כָּלָם שְׁלֹא שְׁמָרוּ מַה שְׁנַתֵּן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

[בב].

שְׁנִינּוּ שֵׁם, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִצְאָנוּ שְׁשֵׁלֵשׁ מִשְׁמְרוֹת הוּא הַלִּילָה, וְלְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ עֲנִין לְקַבְ"ה בְּאָדָם, כְּשִׁיּוֹצֵאת נְשָׁמָתוֹ מִמְּנוֹ וְנִשְׁאַר אוֹתוֹ גִלְמֵ יֵשׁ עַל מִטָּתוֹ, וְנִשְׁמָתוֹ עוֹלָה בְּכָל

לילה לפני הקדוש ברוך הוא. אמר רבי יצחק, אם היא צדיקה - שמחים עמה, ואם לא - דוחים אותה החוצה. אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב (שיר ה) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני.

אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה, השבעתי אתכם בנות ירושלים - הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזכות להפגס לירושלים של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים על שזכות לפגס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם השבעתי אתכם בנות ירושלים, אם תמצאו את דודי - זה הקדוש ברוך הוא. רב אמר, זה זיו האספקלריה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, להנות מהזיו שלו ולהסתופף בצלו.

רב הונא אמר, שחולת אהבה אני - אותה התשוקה והפסוף שפספתי בעולם על הכל, לפיכך אני חולה. רבי יהודה אמר, זו אהבה שאהבת הנשמה לגוף. שפנין שנשלים קצו של גוף, אותם הימים שנגזרו עליו, כמו שנאמר ויהיו חיי שרה, מה פתוב? ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'.

אמר רב יהודה אמר רב, מה פתוב בפסוק קדם זה? שפתוב ותמת שרה בקרית ארבע היא חבורן בארץ פנען.

רבי יצחק אמר רבי יוחנן, ברא הקדוש ברוך הוא את האדם והכניס בו ארבעה דברים הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה, המחברים בגוף. רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף, שהם חולקים ליסודו להתפרש כל אחד ליסודו

הוא כבר נש. פד נפיק נשמתיה מיניה ואשתאר ההוא גולמא נאים על ערסיה, ונשמתיה סלקא בכל ליליא קמי קדשא בריהו הוא, אמר רבי יצחק אי זכאה היא חדאן עמה, ואי לא דחנין לה לבר. אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב, (שיר השירים ה) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני.

אמר רבי פנחס אמר רבי יהודה השבעתי אתכם בנות ירושלים, הנשמה אומרת לאותם הנשמות הזכות ליפגס לירושלים של מעלה, והם הנקראות בנות ירושלים על שזכות ליפגס שם, ולפיכך הנשמה אומרת להם השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי דא קדשא בריהו הוא. רב אמר זה זיו אספקלריאה של מעלה. מה תגידו לו שחולת אהבה אני, להנות מזיו שלו ולהסתופף בצלו.

רב הונא אמר שחולת אהבה אני, אותה התשוקה והפסוף שפספתי בעולם על הכל לפיכך אני חולה. רבי יהודה אמר זו אהבה שאהבת הנשמה לגוף, דכיון שנשלים קצו של גוף אותם הימים שנגזרו עליו פמה דאת אמר ויהיו חיי שרה, מה כתיב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'.

אמר רב יהודה אמר רב מה פתיב בפסוק קודם זה דכתיב ותמת שרה בקרית ארבע היא חבורן בארץ פנען.

רבי יצחק אמר רבי יוחנן ברא קדשא בריהו הוא לאדם והכניס בו ארבעה דברים הנחלקים בגוף. אמר רבי יהודה המחברים בגוף. רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף שהם חולקים להתפרש כל אחד ליסודו כשיוצא האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר המחברים בגוף. רבי יצחק אמר הנחלקים בגוף, שהם חולקים ליסודו להתפרש כל אחד ליסודו כשיוצא האדם מן העולם הזה. רבי יהודה אמר, המחברים בגוף בחייו, משמע מהפסוק שכתוב

ותמת שרה - זה הגוף. בקרית ארבע - אלו ארבעה היסודות. היא חברון - שהיו מחברים בגופו בחייו. בארץ פנען - בעולם הזה הבורח אדם בזמן מועט.

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. היינו [שכתוב] ששנינו, כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו. זהו שכתוב (איוב ט) אף בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. כמו זה, ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. ויבא אברהם - זו היא הנשמה. לספד לשרה - זה הגוף.

אמר רבי יצחק, בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום וינחת על משכבו. זהו שכתוב (ישעיה נ) יבוא שלום ינחתו על משכבותם הלך נחתו. מה זה הלך נחתו?

אמר רבי יצחק, הנשמה הלך נחתו למקום העדן הגנוז לה. מה משמיע? אמר רבי יהודה, מזה נשמע נכחה כתוב בה"א. ובשעה שאינה זוכה, והיא ראויה לקבל ענשה, הולכת משוממת ומבקרת בכל יום את הגוף ואת הקבר.

אמר רבי יוסי, עצם הקולית [בר] הקשה הנה, כשהולך בסריחות לכאן ולכאן, הולך ומבקר את מקומו שנים עשר חדשים. כף הנשמה היא שראויה לקבל ענש, הולכת בחוץ בעולם, ופוקדת את מקומה שנים עשר חדשים בבתי הקברות ובעולם. אמר רבי יהודה, בא ראה

שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רבי אבא, והרי שנינו שכאשר הנשמה היא בשלמות עליונה, נוספת לה ה"א, ונקראת אברהם בשלמות פאשר אינו צדיק כל כף, שכתוב ויקם אברהם. עשית שמי שיושב בכסא יורד לתוך קטן תחתון?

מחברים בגופו בחייו. בארץ פנען, בעולם הזה הבורח אדם בזמן מועט:

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. היינו (דכתיב) דתנן כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו, הדין הוא דכתיב, (איוב ט) אף בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. פהאי גוונא ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. ויבא אברהם, זו היא הנשמה. לספד לשרה, זה הגוף.

אמר רבי יצחק בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום וינחת על משכבו הדין הוא דכתיב, (איוב נ) יבא שלום ינחתו על משכבותם, הלך נכחה. מאי הולך נכחה.

אמר רבי יצחק הנשמה הולך נכחה למקום העדן הגנוז לה. מאי משמע. אמר רבי יהודה מהאי משמע, נכחה כתיב, בה"א. ובשעה שאינה זוכה והיא ראויה לקבל עונשה הולכת משוממת ומבקרת בכל יום לגוף ולקבר.

אמר רבי יוסי האי קוליתא דקרדינותא, פד אזיל בסריחותא לכאן ולכאן אזל ומבקר לה לאתרה תריסר ירחי. כף נשמתא ההיא דאתחזיא לקבלא ענשא, אזלה לבר בעלמא ומפקדת לה לאתרה תריסר ירחי בבתי קברי ובעלמא.

אמר רבי יהודה תא חזי, דכתיב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו', אמר רבי אבא והא תנן דכד נשמתא היא בתשלומא עלאה, ניתוסף בה ה' ונקראת אברהם בתשלומא עלאה. והכא את אמר דכד ליתא זכאה כל כף דכתיב ויקם אברהם. עבדת מאן דיתיב בפרסייא נחית בגו זוטרי תתאה.

שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רבי אבא, והרי שנינו שכאשר הנשמה היא בשלמות עליונה, נוספת לה ה"א, ונקראת אברהם בשלמות פאשר אינו צדיק כל כף, שכתוב ויקם אברהם. עשית שמי שיושב בכסא יורד לתוך קטן תחתון?

אֵלָּא הָכִי גִזְרֵנָא וְיָקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ, דְאָמַר רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי זְרִיקָא כְּשֶׁהִנְשָׂמָה רְאוּיָה לְעֻלּוֹת לְמָקוֹם עֲדָנָה, קוֹדֵם מְגִינָה עַל הַגּוֹף הַקְּדוֹשׁ שְׂיוּצָאֵת מִשָּׁם וְאַחַר כֶּף עוֹלָה לְמָקוֹם מַעְלָתָה, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וְיָקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ זֶהוּ הַגּוֹף.

וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חַת אֱלוֹ שָׂאֵר גּוֹפּוֹת הַצְּדִיקִים שְׁהֵם (ד"א ל"ג ב"ג) חַתְחַתִּים וְנִהְלָמִים בְּעוֹלָם לְמַעַן יֵרָאֵת קוֹנָם, חַתִּים עַל שְׁהֵם שׁוֹכְנֵי עֶפְרָי, וְאַמַּי צְרִיכָה לְהוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כִּלְאֵ בְּמַנְיֵנָא כְּתִיבִין, וְעַל (דְּהוּ ד"א דא הוּי הוּא) גּוֹפָא בְּמַנְיֵנָא עֲמַהוּן. וּמָה אָמַר לְהוּ בְּדַרְךָ פִּיּוּס וּבְדַרְךָ כְּבוֹד.

גַּר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם וְגו' דְּהָאֵי גּוֹפָא יְהוּי בְּמַנְיֵנָא חַד עִמָּכוֹן בְּחַבְרָא דָא. אָמַר רַבִּי רְאָה מָה כְּתִיב וַיַּעֲנוּ בְּנֵי חַת אֶת אַבְרָהָם וְגו'. כְּמוֹ כֵן בְּדַרְךָ כְּבוֹד בְּדַרְךָ פִּיּוּס, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב שְׁמַעְנוּ אֲדוֹנֵי נְשִׂיא אֱלֹהִים אִתְּהָ בְּתוֹכְנוּ.

מֵאֵי נְשִׂיא אֱלֹהִים אִתְּהָ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס קוֹדֵם שְׂיַצָּא הַצְּדִיק מִן הָעוֹלָם, בַּת קוֹל יוֹצֵאת בְּכָל יוֹם עַל אוֹתָם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֲדָן הִכִּינוּ מְקוֹם לְפָלוּנֵי שְׂיַבָּא לְכָאֵן. וְעַל כֵּן הֵם אוֹמְרִים מֵאֵת אֱלֹהִים מְלַמְעֵלָה אִתְּהָ נְשִׂיא בְּכָל יוֹם בְּתוֹכְנוּ, בְּמַבְחָר קְבָרֵינוּ בְּמַבְחָר הַצְּדִיקִים בְּחַבְרַת הַצְּדִיקִים הַמּוּבַחְרִים מְנָה אוֹתוֹ הַכְּנִיסָהוּ בְּחֻשְׁבוֹן עֲמָנוּ, וְאִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִמְנַע אֶת הַמְּנִיץ כִּי כוֹלְנוּ שְׂמֵחִים בּוֹ וּמְקַדְּמִים לוֹ שְׁלוֹם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן (דף קכד ע"א) פִּזִּי תָא קִזִּי, כִּיּוֹן שְׁהִנְשָׂמָה פּוֹגַעַת בָּהֶם וְתִדּוֹן, לְאַחַר כֶּף פּוֹגַעַת לְאוֹתוֹ הַמְּלֵאָף הַמְּמַנָּה עֲלֵיהֶם דִּתְנֵן מְלֵאָף מְמַנָּה עַל בְּתֵי קְבָרֵי וְדוּמָה שְׁמוֹ, וְהוּא מְכָרִיז בִּינֵיהֶם בְּכָל יוֹם עַל הַצְּדִיקִים הָעֵתִידִים לִכְפֹּס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ כְּדֵי לְשַׁכֵּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקָט וּבְכַסְחָה וּבְמִנוּחָה וּבְהִנָּאָה, (עֲלֵאָה) הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרוֹן.

וְהוּא מְכָרִיז בִּינֵיהֶם בְּכָל יוֹם עַל הַצְּדִיקִים הָעֵתִידִים לְכַפֵּס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ כְּדֵי לְשַׁכֵּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקָט וּבְכַסְחָה וּבְמִנוּחָה וּבְהִנָּאָה (עֲלֵינָהּ). זֶהוּ שְׂכַתוֹב וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרוֹן.

אֵלָּא כֶּף גִּזְרֵתִי - וְיָקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ. שְׂאֵמַר רַבִּי בּוֹ אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, כְּשֶׁהִנְשָׂמָה רְאוּיָה לְעֻלּוֹת לְמָקוֹם עֲדָנָה, קוֹדֵם מְגִינָה עַל הַגּוֹף הַקְּדוֹשׁ שְׂיוּצָאֵת מִשָּׁם, וְאַחַר כֶּף עוֹלָה לְמָקוֹם מַעְלָתָה. זֶהוּ שְׂכַתוֹב וְיָקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ, זֶה הַגּוֹף. וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חַת - אֱלוֹ שָׂאֵר גּוֹפּוֹת הַצְּדִיקִים שְׁהֵם (ד"א ב"ג) חַתְחַתִּים וְנִהְלָמִים בְּעוֹלָם לְמַעַן יֵרָאֵת קוֹנָם, חַתִּים עַל שְׁהֵם שׁוֹכְנֵי עֶפְרָי. וְלָמָּה צְרִיכָה אוֹתָם? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכֹּל כְּתוּבִים בְּמַנְיָן, וְעַל [שְׁמַעְתָּ, ד"א זֶה הָיָה אוֹתוֹ]

הַגּוֹף בְּמַנְיָן עֲמַהוּם. וּמָה אָמַר לָהֶם בְּדַרְךָ פִּיּוּס וּבְדַרְךָ כְּבוֹד? גַּר וְתוֹשֵׁב אֲנֹכִי עִמָּכֶם וְגו'. שְׁהַגּוֹף הַזֶּה יִהְיֶה בְּמַנְיָן אֶחָד עִמָּכֶם בְּחַבְרַת הַזֶּה. אָמַר רַבִּי, רְאָה מָה כְּתוּב, וַיַּעֲנוּ בְּנֵי חַת אֶת אַבְרָהָם וְגו'. כְּמוֹ כֵן בְּדַרְךָ כְּבוֹד, בְּדַרְךָ פִּיּוּס. זֶהוּ שְׂכַתוֹב שְׁמַעְנוּ אֲדוֹנֵי נְשִׂיא אֱלֹהִים אִתְּהָ בְּתוֹכְנוּ. מָה זֶה נְשִׂיא אֱלֹהִים אִתְּהָ? אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, קוֹדֵם שְׂיַצָּא הַצְּדִיק מִן הָעוֹלָם, בַּת קוֹל יוֹצֵאת בְּכָל יוֹם עַל אוֹתָם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֲדָן: הִכִּינוּ מְקוֹם לְפָלוּנֵי שְׂיַבָּא לְכָאֵן. וְעַל כֵּן הֵם אוֹמְרִים, מֵאֵת אֱלֹהִים מְלַמְעֵלָה אִתְּהָ נְשִׂיא בְּכָל יוֹם בְּתוֹכְנוּ. בְּמַבְחָר קְבָרֵינוּ, בְּמַבְחָר הַצְּדִיקִים, בְּחַבְרַת הַצְּדִיקִים הַמּוּבַחְרִים מְנָה אוֹתוֹ, הַכְּנִיסָהוּ בְּחֻשְׁבוֹן עֲמָנוּ, וְאִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִמְנַע אֶת הַמְּנִיץ, כִּי כִלְנוּ שְׂמֵחִים בּוֹ וּמְקַדְּמִים לוֹ שְׁלוֹם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן פִּזִּי, בֵּא רְאָה, כִּיּוֹן שְׁהִנְשָׂמָה פּוֹגַעַת בָּהֶם וְתִדּוֹן, לְאַחַר כֶּף פּוֹגַעַת לְאוֹתוֹ הַמְּלֵאָף הַמְּמַנָּה עֲלֵיהֶם. שְׁשִׁינּוּ, מְלֵאָף הַמְּמַנָּה עַל בְּתֵי הַקְּבָרוֹת וְהוּא מְכָרִיז בִּינֵיהֶם לְכַפֵּס בִּינֵיהֶם, וּמִיָּד פּוֹגַעַת בּוֹ כְּדֵי לְשַׁכֵּן הַגּוֹף בְּהִשְׁקָט וּבְכַסְחָה וּבְמִנוּחָה וּבְהִנָּאָה (עֲלֵינָהּ). זֶהוּ שְׂכַתוֹב וַיְדַבֵּר אֶל עֶפְרוֹן.

מהו השדה נתתי לך והמערה אשר בו. אמר רבי יוסי הפקדא דשלוה ומנוחה רבה. אמר רבי שלום בר מניומי אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופים בשביל התורה הדיא הוא דכתיב, (שיר השירים ח) ומאתים לנוטרים את פרו, ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום פאילו נהרגו על קדושת שמו, נצחו פהאי פסוקא (ג"א ופך אמרו בהאי פסוקא) דכתיב ואהבת את יי וגו'.

ותאנא כל המכוין לבו פהאי פסוקא כדי למסור נפשו על קדושת שמו מעלה עליו הפתוב פאלו נהרג בכל יום עליו, הדיא הוא דכתיב, (תהלים מד)

פי עליך הורגנו כל היום. אמר רב נחמן כל המוסר נפשו פהאי פסוקא נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף והא תנן מאתים. אמר רב נחמן מאתים על התורה, ומאתים על שמוסר עצמו בכל יום על קדושת שמו.

ואברתם זקן בא בימים וגו'. מתניתין. אמר רבי אלעזר על כל פנים פך הוא דהאי מתניתין שפיר, דאתעביד נשמטא ההוא דכתיב ביה (יחזקאל א) והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו. פדאמור בהיא מתניתא קמייטא.

אמר ליה רבי אבא לימא לן מר מהייתא מתניתין אמר ליה הכי אתפרש בתלת עשר מכילן דרחמי פפרשתא דיליה, אבל הכא אית לן למימר. פתח ואמר (שיר השירים ו) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וגו'. אמר רבי אלעזר מאי היא דאנן קרינן הכא בשיר השירים לישנא דנוקבתא, והתם באורייתא לישנא דדכורא.

אלא אמר רבי אלעזר הכא בתורה נקרא בלשון זכר אצל הגוף מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה לגבי מעלה, פנקבה בפני הזכר וכל אחד מעלתו יורש.

נקרא בלשון זכר אצל הגוף, מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה פלפי מעלה פנקבה בפני הזכר, וכל אחד יורש מעלתו.

מהו השדה נתתי לך והמערה אשר בו. אמר רבי יוסי הפקדא דשלוה ומנוחה רבה. אמר רבי שלום בר מניומי אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופים בשביל התורה הדיא הוא דכתיב, (שיר השירים ח) ומאתים לנוטרים את פרו, ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום פאילו נהרגו על קדושת שמו, נצחו פהאי פסוקא (ג"א ופך אמרו בהאי פסוקא) דכתיב ואהבת את יי וגו'.

ותאנא כל המכוין לבו פהאי פסוקא כדי למסור נפשו על קדושת שמו מעלה עליו הפתוב פאלו נהרג בכל יום עליו, הדיא הוא דכתיב, (תהלים מד) פי עליך הורגנו כל היום. אמר רב נחמן כל המוסר נפשו פהאי פסוקא נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף והא תנן מאתים. אמר רב נחמן מאתים על התורה, ומאתים על שמוסר עצמו בכל יום על קדושת שמו.

ואברתם זקן בא בימים וגו'. מתניתין. אמר רבי אלעזר על כל פנים פך הוא דהאי מתניתין שפיר, דאתעביד נשמטא ההוא דכתיב ביה (יחזקאל א) והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו. פדאמור בהיא מתניתא קמייטא.

אמר ליה רבי אבא לימא לן מר מהייתא מתניתין אמר ליה הכי אתפרש בתלת עשר מכילן דרחמי פפרשתא דיליה, אבל הכא אית לן למימר. פתח ואמר (שיר השירים ו) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וגו'. אמר רבי אלעזר מאי היא דאנן קרינן הכא בשיר השירים לישנא דנוקבתא, והתם באורייתא לישנא דדכורא.

אלא אמר רבי אלעזר הכא בתורה נקרא בלשון זכר אצל הגוף מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה לגבי מעלה, פנקבה בפני הזכר וכל אחד מעלתו יורש.

נקרא בלשון זכר אצל הגוף, מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה פלפי מעלה פנקבה בפני הזכר, וכל אחד יורש מעלתו.

תנן הַתָּם בְּאַרְבַּעַת פְּעָמִים (נ"א בְּשָׁנָה) בְּשַׁעַת בְּכָל יוֹם, עֵדָן מְנַטֵּף עַל הַגֶּן, וְיוֹצֵא מֵאוֹתָם הַטְּפוֹת נְהַר גְּדוֹל הַמִּתְחַלֵּק לְאַרְבַּעַת רְאשִׁים, וְשִׁמְנָה וְאַרְבַּעִים טְפוֹת מְנַטֵּף בְּכָל יוֹם, וּמִשָּׁם שְׁבַעִים אֵילָנֵי הַגֶּן. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי ה'. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, מִכָּאן (סו) מִשְׁקָה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו. אִיזוֹ הִיא עֲלִיָּה? זֶהוּ עֵדָן. וְעֵדָן בְּאִיזָה מְקוֹם הוּא? רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְמַעַלָּה מֵעֲרֹבוֹת הוּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּעֲרֹבוֹת הוּא, שְׁהָרֵי שְׁנִינוּ, שֵׁם גְּנֹזֵי חַיִּים טוֹבִים בְּרֻכָּה וְשִׁלּוּם וְנִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים, וְהַגְנוּ הָעֲלִיּוֹן. הוּא עֵדָן לְמַטָּה מִכּוֹן כְּנַגְדּוֹ גַּן בְּאַרְץ נוֹטֵל מִמֶּנּוּ שְׁפַע בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ, שְׁמוֹנָה וְאַרְבַּעִים נְבִיאִים עָמְדוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, וְכָל אֶחָד נָטַל בְּחֻלְקוֹ תְּמִצִּית טֶפֶה אַחַת מֵאוֹתָם טְפוֹת שֶׁל עֵדָן, שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה וְאַרְבַּעִים טְפוֹת. וְמָה אִם כָּל נְבִיאֵי שְׁנֵטֵל טֶפֶה אַחַת מִהֵן הִיְתָה מֵעֲלֹתוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל כָּל הַשָּׂאָר - אָדָם הִרְאִישׁוֹן שֶׁהִיָּה מְקַבֵּל מִשְׁמוֹנָה וְאַרְבַּעִים לֹא כָּל שֶׁפֶן. מִכָּאן אֵתָּה לְמַד כִּמְהָ הִיְתָה חֻקְמָתוֹ.

רַבִּי בָּא אָמַר רַב כְּהֵנָא, וְכִי מֵאִין הִיָּה לָהֶם לְנְבִיאִים מֵאוֹתָן הַטְּפוֹת? אֶלָּא כִּף שְׁנִינוּ, בְּכָל טֶפֶה וְטֶפֶה הַיּוֹצֵאת מֵעֵדָן, רוּחַ חֻקְמָה יּוֹצֵאת עִמּוֹ, וְעַל כֵּן נִגְזַר בְּמִשְׁנָה: יֵשׁ מִים שְׁמֹגְדָלִים חֻקְמִים, וְיֵשׁ מִים שְׁמֹגְדָלִים טְפָשִׁים. וְאוֹתָם הַמִּים שְׁמֹגְדָלִים חֻקְמִים, אוֹתָם הַמִּים הֵיוּ מִטְּפוֹת שֶׁל עֵדָן.

שָׂאֵמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמִּים שֶׁבָּהֶם טְפוֹת יוֹשְׁבִים [נ"א יִתְרִים] מִכָּל אוֹתָם אַרְבַּעַת הַנְּהַרּוֹת הִרְאִישׁוּנִים, הוּא שְׁכַתוֹב (בראשית ב) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. מַה זֶה שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן? הַמְיָחַד מִכָּל פִּישׁוֹן, וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאַרְץ מִצְרַיִם, וְלִפְיֶכֶף הִיְתָה חֻקְמַת (לְיִשְׂרָאֵל) מִצְרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.

תַּנְּנָן הַתָּם בְּאַרְבַּעַת פְּעָמִים (נ"א בְּשָׁנָה) בְּשַׁעַת בְּכָל יוֹם, עֵדָן מְנַטֵּף עַל הַגֶּן, וְיוֹצֵא מֵאוֹתָם הַטְּפוֹת נְהַר גְּדוֹל הַמִּתְחַלֵּק לְאַרְבַּעַת רְאשִׁים, וְשִׁמְנָה וְאַרְבַּעִים טְפוֹת מְנַטֵּף בְּכָל יוֹם, וּמִשָּׁם שְׁבַעִים אֵילָנֵי הַגֶּן הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֲצֵי יְיָ. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר מִהֵכָּא (תהלים קד) מִשְׁקָה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו, אִיזוֹ הִיא עֲלִיָּה זֶהוּ עֵדָן. וְעֵדָן בְּאִיזָה מְקוֹם הוּא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר לְמַעַלָּה מֵעֲרֹבוֹת הוּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר בְּעֲרֹבוֹת הוּא, דְּהָא תַנְּנָן שֵׁם גְּנֹזֵי חַיִּים טוֹבִים, בְּרֻכָּה וְשִׁלּוּם וְנִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים וְהַגְנוּ הָעֲלִיּוֹן הוּא עֵדָן, לְמַטָּה מִכּוֹן כְּנַגְדּוֹ גַּן בְּאַרְץ נוֹטֵל מִמֶּנּוּ שְׁפַע בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוּ שְׁמוֹנָה וְאַרְבַּעִים נְבִיאִים עָמְדוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל וְכָל אֶחָד נָטַל בְּחֻלְקוֹ תְּמִצִּית טֶפֶה אַחַת מֵאוֹתָם טְפוֹת שֶׁל עֵדָן שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה וְאַרְבַּעִים טְפוֹת. וְמָה אִם כָּל נְבִיאֵי שְׁנֵטֵל טֶפֶה אַחַת מִהֵן הִיְתָה מֵעֲלֹתוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל כָּל הַשָּׂאָר. אָדָם הִרְאִישׁוֹן שֶׁהִיָּה מְקַבֵּל מִשְׁמוֹנָה וְאַרְבַּעִים לֹא כָּל שֶׁפֶן, מִכָּאן אֵתָּה לְמַד כִּמְהָ הִיְתָה חֻקְמָתוֹ.

רַבִּי בָּא אָמַר רַב כְּהֵנָא וְכִי מֵאִין הִיָּה לָהֶם לְנְבִיאִים מֵאוֹתָם הַטְּפוֹת, אֶלָּא הִכִּי תַנְּנָן, בְּכָל טֶפֶה וְטֶפֶה הַיּוֹצֵאת מֵעֵדָן רוּחַ חֻקְמָה יּוֹצֵא עִמּוֹ, וְעַל כֵּן אֵתָּה גְּזַר בְּמִתְנִיתִין, אִית מִזָּא מְגַדְלָן חִפְמִינ, וְאִית מִזָּא מְגַדְלָן טְפָשִׁין, וְאִינוּן מִזָּא דְּמְגַדְלָן חִפְמִינ אִינוּן מִזָּא הוּוּ מִטְּפִין דְּעֵדָן.

דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִזָּא דְּבִיָּה טְפִין יְתִבִּין (נ"א יִתְרִיו) מִכָּל אִינוּן אַרְבַּע נְהָרֵי קְדָמָא הוּא דְכַתִּיב, (בראשית ב) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. מָאִי שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. הַמְיָחַד מִכּוֹלָם פִּישׁוֹן וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאַרְץ מִצְרַיִם, וְלִפְיֶכֶף הִיְתָה חֻקְמַת (לְיִשְׂרָאֵל) מִצְרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.

שָׂאֵמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמִּים שֶׁבָּהֶם טְפוֹת יוֹשְׁבִים [נ"א יִתְרִים] מִכָּל אוֹתָם אַרְבַּעַת הַנְּהַרּוֹת הִרְאִישׁוּנִים, הוּא שְׁכַתוֹב (בראשית ב) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. מַה זֶה שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן? הַמְיָחַד מִכָּל פִּישׁוֹן, וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאַרְץ מִצְרַיִם, וְלִפְיֶכֶף הִיְתָה חֻקְמַת (לְיִשְׂרָאֵל) מִצְרַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָעוֹלָם.

וּמִשְׁנֵגְזֵרָה גְזֵרָה שְׁאֵבְדָה חֻכְמַת מִצְרַיִם, נִטְלָה קִדְשָׁא בְרִיף הוּא אוֹתָם טַפְיִן וְזָרַק לֹוֹן בְּהֵוֵא גִנְא, בְּהֵוֵא נִהְרָא דְגִנְתָּא דְעֵדָן דְכְּתִיב, (בראשית ב) וְנִהָר יוֹצֵא מֵעֵדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. וְזֶה הָיָה מוֹלִיד אַרְבְּעָה אַחֲרִים וְהָאֶחָד הַמְיֻחָד הַנוֹלָד מִמֶּנּוּ פִישׁוֹן הָיָה. מִשְׁנֵטְלוּ אֵלוּ הַטְּפוֹת שְׁלֵא יֵצְאוּ מֵהֵגֶן אֲבָדָה הַחֻכְמָה מִמִּצְרַיִם.

וּמֵאוֹתוֹ הַרוּחַ שֶׁהָיָה יוֹצֵא מֵעֵדָן, תִּמְצֹו (נ"ל ימצו) כָּל נְבִיא וְנְבִיא, וְהֵינּוּ דְכְּתִיב מִתְהַלֵּף בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם. וְגִנּוּ זֶה בְּגֵן עֵדָן לְעֵתִיד לְבוֹא, וְזֶה הוּא הַנִּהָר שְׂרָאָה יַחְזִקָאֵל בְּנִבְוֵאָתוֹ. וְעַל כֵּן אָמַר הַכְּתוּב (ישעיה יא) כִּי מְלֶאכֶה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת יְיָ וְגו'. שְׁאוֹתָם מִיָּם תִּמְיֵד מְגִדְלִים הַיְדִיעָה בְּעוֹלָם.

תִּנּוּ רַבָּנָן כָּל נִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים לְמַעְלָה בְּעֵדָן הֵן. וּמָה מִמָּה שִׁיּוּרְד מֵעֵדָן יִשְׁגָּא הַחֻכְמָה בְּעוֹלָם, לְעוֹמְדִים בּוֹ וְיִהְיֶינּוּ מִהֵנְאוֹתָיו וְכִסּוּפָיו, עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בִּינוֹן שֶׁהַנִּשְׁמָה זוֹכָה לִכְנֶס בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. מִיכָא"ל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל הוֹלֵף עִמָּה וּמְקַדֵּים לָהּ שְׁלוֹם. מְלֶאכֶי הַשֶּׁרֶת תִּמְהִים בָּהּ וְשׁוֹאֲלִים עָלֶיהָ (שיר השירים ג) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמְדָּבָר. מִי זֹאת עוֹלָה בֵּין הָעֲלִיוֹנִים מֵהַגּוֹף הַחֲרִיב שְׁדוּמָה לְהֵבֵל דְכְּתִיב, (תהלים קמד) אָדָם לְהֵבֵל דָּמָה. הוּא מְשִׁיב וְאוֹמֵר (שיר השירים ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תִמְתִּי, אַחַת הִיא מְיֻחָדָת הִיא. אַחַת הִיא לְאִמָּה, לְאִמָּה זֶה הִיא כֶּסֶף הַכְּבוֹד שֶׁהִיא אִם לְנִשְׁמָה וְיֹולָדָת לָהּ שְׁנֵגְזֵרָה מִמֶּנָּה.

רְאוּיָהּ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּיָהּ. אֵלוּ שְׂאָר הַנִּשְׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעְלָתָן לְמַעְלָה וְהֵם הַנִּקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי הָא חֲזַרְנָא עַל מָה דְאִמְרָן אֵלוּ נִקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרָאוֹת בְּנוֹת לוֹט. רְאוּיָהּ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּיָהּ. שְׂאָר הַנִּשְׁמוֹת מְשַׁבְּחוֹת לָהּ, וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם

רְאוּיָהּ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּיָהּ - אֵלוּ שְׂאָר הַנִּשְׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעְלָתָן לְמַעְלָה, וְהֵם הַנִּקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הִנֵּה חֲזַרְנּוּ עַל מָה שְׁאִמְרָנוּ - אֵלוּ נִקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרָאוֹת בְּנוֹת לוֹט. רְאוּיָהּ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּיָהּ - שְׂאָר הַנִּשְׁמוֹת מְשַׁבְּחוֹת לָהּ וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם בּוֹאֵף. מְלִכּוֹת וּפִילְגָשִׁים - מְלִכּוֹת אֵלוּ הָאֲבוֹת שֶׁהֵם מְלִכּוֹת, וּפִילְגָשִׁים הֵם גְּרֵי הַצֵּדֵק. כָּלֵם מְשַׁבְּחוֹת וּמְקַלְסוֹת אוֹתָהּ עַד

וּמִשְׁנֵגְזֵרָה גְזֵרָה שְׁאֵבְדָה חֻכְמַת מִצְרַיִם, נִטְלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא אוֹתָם הַטְּפוֹת וְזָרַק אוֹתָם בְּאוֹתוֹ הַגֵּן, בְּאוֹתוֹ הַנִּהָר שֶׁל גֵּן עֵדָן, שְׁכַתּוֹב (ס) וְנִהָר יֵצֵא מֵעֵדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. וְזֶה הָיָה מוֹלִיד אַרְבְּעָה אַחֲרִים, וְהָאֶחָד הַמְיֻחָד הַנוֹלָד מִמֶּנּוּ פִישׁוֹן הָיָה. מִשְׁנֵטְלוּ אֵלוּ הַטְּפוֹת שְׁלֵא יֵצְאוּ מֵהֵגֶן, אֲבָדָה הַחֻכְמָה מִמִּצְרַיִם.

וּמֵאוֹתָהּ הַרוּחַ שֶׁהָיָה יוֹצֵאת מֵעֵדָן, תִּמְצֹו [ימצו] כָּל נְבִיא וְנְבִיא, וְהֵינּוּ שְׁכַתּוֹב מִתְהַלֵּף בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם. וְגִנּוּ זֶה בְּגֵן עֵדָן לְעֵתִיד לְבוֹא, וְזֶה הוּא הַנִּהָר שְׂרָאָה יַחְזִקָאֵל בְּנִבְוֵאָתוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר הַכְּתוּב (ישעיה יא) כִּי מְלֶאכֶה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' וְגו'. שְׁאוֹתָם מִיָּם תִּמְיֵד מְגִדְלִים הַיְדִיעָה בְּעוֹלָם.

שְׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כָּל נִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים לְמַעְלָה, בְּעֵדָן הֵן. וּמָה מִמָּה שִׁיּוּרְד מֵעֵדָן יִשְׁגָּא הַחֻכְמָה בְּעוֹלָם - לְעוֹמְדִים בּוֹ וְיִהְיֶינּוּ מִהֵנְאוֹתָיו וְכִסּוּפָיו עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בִּינוֹן שֶׁהַנִּשְׁמָה זוֹכָה לְכַנֵּס בְּשַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, מִיכָא"ל הַשֵּׁר הַגְּדוֹל הוֹלֵף עִמָּה וּמְקַדֵּים לָהּ שְׁלוֹם. מְלֶאכֶי הַשֶּׁרֶת תִּמְהִים בָּהּ וְשׁוֹאֲלִים עָלֶיהָ (שיר ג) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמְדָּבָר. מִי זֹאת עוֹלָה בֵּין הָעֲלִיוֹנִים מֵהַגּוֹף הַחֲרִיב שְׁדוּמָה לְהֵבֵל, שְׁכַתּוֹב (תהלים קמד) אָדָם לְהֵבֵל דָּמָה. הוּא מְשִׁיב וְאוֹמֵר, (שיר ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תִמְתִּי, אַחַת הִיא מְיֻחָדָת הִיא. אַחַת הִיא לְאִמָּה - לְאִמָּה זֶה הִיא כֶּסֶף הַכְּבוֹד שֶׁהִיא אִם לְנִשְׁמָה וְיֹולָדָת לָהּ, שְׁנֵגְזֵרָה מִמֶּנָּה.

רְאוּיָהּ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּיָהּ - אֵלוּ שְׂאָר הַנִּשְׁמוֹת שֶׁהֵן בְּמַעְלָתָן לְמַעְלָה, וְהֵם הַנִּקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הִנֵּה חֲזַרְנּוּ עַל מָה שְׁאִמְרָנוּ - אֵלוּ נִקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְהָאֲחֵרוֹת נִקְרָאוֹת בְּנוֹת לוֹט. רְאוּיָהּ בְּנוֹת וְיִאֲשְׁרוּיָהּ - שְׂאָר הַנִּשְׁמוֹת מְשַׁבְּחוֹת לָהּ וְאוֹמְרוֹת שְׁלוֹם בּוֹאֵף. מְלִכּוֹת וּפִילְגָשִׁים - מְלִכּוֹת אֵלוּ הָאֲבוֹת שֶׁהֵם מְלִכּוֹת, וּפִילְגָשִׁים הֵם גְּרֵי הַצֵּדֵק. כָּלֵם מְשַׁבְּחוֹת וּמְקַלְסוֹת אוֹתָהּ עַד

שנכנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה ומתקיימת אריכות ימים. זהו שפתוב ואברהם זקן בא בימים. נכנס באריכות ימים לעולם הבא.

רבי אבא הזקן קם על רגליו ואמר, מנוחה ושלום עצמות יהיו לך, רבי שמעון, שהחזרת עטרה לישנה. ששינינו בפריאת הראשונה, שפיון שהנשמה היא בשלמותה במקום עליון (למן אחר נכנסים), לא שבה לגוף, אלא נבראות ממנה נשמות אחרות שיוצאות ממנה, והיא נשארת בקיום, עד שבא רבי שמעון בן יוחאי ודרש, ומה אם בעולם הזה שהוא הבל, והגוף שהוא טפה סרוחה, נכנסת בו אותה הנשמה - לעתיד לבא שייצרפו כלם ויהיה הגוף מבחר בקיום ותשלום יותר, אינו דין להפגס אותה הנשמה בו בכל התשלומים והעלויים שבה?

אמר רבי אחא, אותה הנשמה (בו) ככל התשלומים (העלויים שבה) ממש, ואותו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להעמידן בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים בתשלום הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה.

ואברהם זקן בא בימים וגו'. רבי בו אמר רבי יוחנן, (באותם הימים) באותו עולם שהוא ימים, ולא בעולם הזה שהוא לילה. אמר רבי יעקב, באותם העולמות שהם ימים, באותם ההנאות והכפופים שהוא נוחל. וה' ברוך את אברהם בכל. באותה המשנה (ניא המעשר) שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו, שהיא אות ה"א, שבה נברא העולם.

ולמדנו, אמר רבי יוחנן, מטטרו"ן שר הפנים, שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עליו, ממה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנצטווה,

בואו. מלכות ופלאגשים, מלכות אלו האבות שהם מלכות. ופלאגשים, הן גירי הצדק. פולם משבחחות ומקלסות אותה עד שנכנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה ומתקיימת אריכות הימים הדיא הוא דכתיב ואברהם זקן בא בימים. נכנס באריכות הימים לעולם הבא.

רבי אבא סבא קם על רגליו ואמר, מנוחה ושלום גרמין יהא לך רבי שמעון בן יוחאי דחזרת עטרה ליושנה. דתנינן במתניתא קדמא דכיון שהנשמה היא בתשלומה באתר עלאה (למנא בתרא עליו) לא תבאת לגופא, אלא אתבריאת מנה נשמי אתרנין דנפקי מנה ואיהי אשתארת בקיומא, עד דאתא רבי שמעון בן יוחאי ודרש ומה אם בעולם הזה שהוא הבל והגוף שהוא טפה סרוחה נכנסת בו אותה הנשמה. לעתיד לבא שייצרפו כולם ויהיה הגוף מוכחר בקיום ותשלום יותר, אינו דין להפגס אותה הנשמה בו בכל התשלומין והעלויין שבה.

אמר רבי אחא אותה הנשמה (בו) ככל התשלומין והעלויין שבה) ממש ואותו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להעמידן בקיומן לעתיד לבא, אבל שניהם יהיו שלמים בתשלום הדעת להשיג מה שלא השיגו בעולם הזה:

ואברהם זקן בא בימים וגו'. רבי בו אמר רבי יוחנן (באותם הימים) באותו העולם שהוא ימים, ולא

בעולם הזה שהוא לילה. אמר רבי יעקב באותם העולמות שהם ימים באותם ההנאות והכפופים שהוא נוחל: ויי ברוך את אברהם בכל. באותו המשנה (ניא המעשר) שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו, שהיא אות ה"א, שבו נברא העולם.

ותניא אמר רבי יוחנן מטטרו"ן שר הפנים שהוא נער עבד מרבו האדון המושל עליו, ממונה על הנשמה בכל יום להספיק לה מאותו האור שנצטווה,

והוא עתיד למיסב חושבן פתקא בבתי קברי מן דומה ולאחזאה ליה קמי מאריה, והוא זמין למעבד חמיר ההוא גרמא תחות ארעא לתקנא לגופיאי ולקיימא לון בשלימותא דגופא בלא נשמתא (בומא) דקודשא בריה הוא ישדר לה לאתרה.

אמר רבי יצחק באותה שעה מה כתיב, ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו, אי בחכמתא דא נסתפל מהו אל עבדו. אמר רבי נהוראי לא נסתפל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום. (ומו ביתו) הקרוב לעבודתו, ומאן איהו, זה מטטרו"ן פדקאמרן, דאיהו עתיד ליפות לגוף בבתי קברי.

הדא הוא דכתיב ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרו"ן עבדו של מקום. זקן ביתו, שהוא תחלת בריותיו של מקום. המושל בכל אשר לו, שנתן לו קדשא בריה הוא ממשלה על כל צבאותיו.

ותאנא אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד נוטלים אור ונהנין מזיו הנשמה, דתאנא אור הנשמה לעולם הבא גדול מאור הפסא. והא מהפסא נטלה הנשמה. אלא זה לפי הראוי לו וזה לפי הראוי לו. רב נחמן אמר גדול מאור הפסא ממש דכתיב, (יחזקאל א) דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, מאי עליו על זהו.

ובשהוא הולך לעשות שליחותו כל צבאותיו והמרפכה שלו נזנין מאותו הזהר. הדא הוא שהנשמה אומרת לו (דכתיב) שים נא ידך, כלומר סיעתך, תחת ירכי, זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם.

אמר רבי יהודה ברבי שלום כף קבלנו בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, קדשא בריה הוא

נזנין מאותו הזהר. זהו שהנשמה אומרת לו, [שכתוב] שים נא ידך, כלומר סיעתך. תחת ירכי - זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם.

אמר רבי יהודה ברבי שלום, כף קבלנו, בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, הקדוש ברוך הוא מניע כל צבאותיו של מעלה באות אחת משמו. אמר רב הונא, כף ירכי בגימטריא ר"ם.

והוא עתיד לקחת חשבון פתקא בבתי הקברות מדומה, ולהראות אותו לפני רבו, והוא עתיד לעשות שאור אותו העצם תחת הארץ, לתקן את הגופות ולקיימם בשלמות של גוף בלי הנשמה, [במו"ן] שהקדוש ברוך הוא ישלח אותה למקומה.

אמר רבי יצחק, באותה שעה מה פתוב? ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו? אם בחכמה הזו נסתפל, מה זה אל עבדו? אמר רבי נהוראי, לא נסתפל אלא במה שאמר עבדו, עבדו של מקום, [ומו ביתו] הקרוב לעבודתו, ומי הוא? זה מטטרו"ן, כפי שאמרנו. שהוא עתיד ליפות את הגוף בבתי הקברות.

זהו שכתוב ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרו"ן עבדו של מקום. זקן ביתו, שהוא תחלת בריותיו של מקום. המשל בכל אשר לו, שנתן לו הקדוש ברוך הוא ממשלה על כל צבאותיו.

ורכדנו, אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר רב, כל צבאותיו של אותו עבד נוטלים אור ונהנין מזיו הנשמה. שלמדנו, אור הנשמה לעולם הבא גדול מאור הפסא. והרי מהפסא נטלה הנשמה? אלא זה לפי הראוי לו, וזה לפי הראוי לו. רב נחמן אמר, גדול מאור הפסא ממש, שכתוב (יחזקאל א) דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. מה זה עליו? על זהו.

ובשהוא הולך לעשות שליחותו, כל צבאותיו והמרפכה שלו נזנין מאותו הזהר. זהו שהנשמה אומרת לו, [שכתוב] שים נא ידך, כלומר סיעתך. תחת ירכי -

זהו אור הנשפע מן הנשמה עליהם. אמר רבי יהודה ברבי שלום, כף קבלנו, בשעה שזה הולך בשליחותו של מקום, הקדוש ברוך הוא מניע כל צבאותיו של מעלה באות אחת משמו. אמר רב הונא, כף ירכי בגימטריא ר"ם.

עושה אלא שליחות אחד, ולא ב' שליחות בבת אחת. ותניא אמר רבי אבא מלאך אחד אשר קסת הסופר במתניו, עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו, ולאחר כן השר הגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו, הדין הוא דכתיב הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה, מאי לפניך לפני שליחותך.

רבי [אלעזר] אליעזר הלך לראות את רבן יוחנן בן זכאי רבו, ואתו היום היה ראש חדש. כשהגיע אליו, אמר לו, הבאר שמנקה מכל טנפת, וממלאים אותו ונובע משלו יותר, מה רוצה כאן? אמר לו, חייב אדם להקביל פני רבו. אמר לו, לא כף אמרתי, אלא אני רואה בפניך שדבר חדש יש אצלך מאותם העמקים שאפה עתיד לשאל.

אמר לו, ראיתי את האור הראשון הזה שמסעותיו עשרה, ונוסע בעשרה, ובסוד של עשרה מנהיג את הכל, ובאותיות של עשרה עושה את מעשיו. ולמדנו, עשרה פתקים, עשרה מפתחות של בית חולים בידו, ועשרה פתקים נוטל בגן עדן להתקין ארץ על גופות הצדיקים.

אמר לו, אליעזר בני, היית רואה יותר ממלאך קדוש של העולם, בעשרה נכרא, בעשרה מנהג. בעשרה הפסא הקדוש. בעשרה התורה, הוא בעשרה מסעותיו. בעשרה עולמות. עליונים [בעשרה]. ואחד עליון על הכל ברוך הוא.

ואמר לך דבר, דעתו של בעל המשנה היתה בזה. מה כתוב? ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך. אמר רבי, זכיתי לפסוק הזה, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו? אמר לו, הוא שמו של רבו שהלך אליו להכניסו ולהנהיג [ולחנן] אותו. אמר, זהו ודאי, כי שמי בקרבו.

עושה אלא שליחות אחד, ולא ב' שליחות בבת אחת. ותניא אמר רבי אבא מלאך אחד אשר קסת הסופר במתניו עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו, ולאחר כן השר הגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו, הדין הוא דכתיב הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה, מאי לפניך לפני שליחותך.

רבי [אלעזר] אליעזר אזל למחמי לרבן יוחנן בן זכאי רביה, וההוא יומא ריש ירחא הוה, כד מטא גביה אמר ליה בירא דלסריין, ומליין ליה, וההוא נביע מדידיה יתיר, מאי בעא הכא. אמר ליה חייב אדם להקביל פני רבו. אמר ליה לאו על כף אמרית. אלא אנא חמי באנפך דמלה חדתא אית גבך מאינון עמיקין דאת עתיד למתבע.

אמר ליה, חמינא האי אור הראשון דמטלנוי עשרה ובעשרה נוטל, ובכרא דעשרה נהיג לכלא, ובאתוותא דעשרה עביד עובדוי. ותאנא עשרה פתקין עשרה מפתחן דבי קצרי בידוי, ופתקין עשרה נוטל בגינתא דעדן לאתקנא ארעא על גופיהון דצדיקיא.

אמר ליה אליעזר ברי חמית הוית יתיר ממלאכא קדישא דעלמא, בעשרה אתברי, בעשרה אתנהיג. בעשרה פרסיא קדישא, בעשרה אורייתא, הוא בעשרה מטלנוי, בעשרה עלמין עלאין [בעשרה] וחד עלאה על כלא בריך הוא.

ואימא לך מלה דעתיה דמארי דמתניתא הוה כהאי מה כתיב ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך. אמר ליה רבי זכיןא לפסוקא דא, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו. אמר ליה הוא שמיה דמאריה דאזיל גבי לאעלא ליה ולאנהגא [ולאנא] ליה, אמר דא ודאי הוא כי שמי בקרבו.

המשנה היתה בזה. מה כתוב? ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך. אמר רבי, זכיתי לפסוק הזה, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו? אמר לו, הוא שמו של רבו שהלך אליו להכניסו ולהנהיג [ולחנן] אותו. אמר, זהו ודאי, כי שמי בקרבו.

שנינו, אמר רבי אבהו, בא ראה, מי שיודע את שמו על בריו, יודע שהוא ושמו אחד, הקדוש ברוך הוא ושמו אחד, שכתוב (זכריה יד) ה' אחד וגו'. [כלם] כלומר, השם והוא אחד.

אמר רבי אבא, יש להסתפל בפרשה הזו: ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא, מחוץ לעיר - זהו בית הקברות. אל באר המים - שלמדנו, הנקדמים בבתי הקברות - אותם שנשאנו ונתנו בתורה. שהרי שנינו, כשנכנס אדם לקבר, מה ששאלו אותו בתחלה - אם קבע עתים לתורה, שכתוב (ישעיה לג) והיה אמונת עתך וגו'. וכשיצא, אינו דין להקימם בתחלה.

אמר רבי אבא, לעת ערב - זהו יום ששי, שהוא ערב השבת, שאז הזמן להעמיד את המתים. מה משמע? ששנינו. ששת אלפי שנים הוא העולם, והוא אלה הששי שהוא סיום הכל. והינו לעת ערב, זמן סיום הכל. לעת צאת השאבת - אלו הם תלמידי חכמים השואבים מימיה של תורה, שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר.

ואמר רבי אבא, עוד יש לדעת, ששנינו, אותם המתעסקים לדעת את בוראם בעולם הזה ונשמתם בתשלומה לעולם הבא, זכו לצאת משבועות הנשמה, הולך לדעת מי הוא גופה ממש ומה הוא. הנה אנכי נצב על עין המים, אף על גב שתלמיד חכם הוא, הולך אחר התשלוים, שכתוב והיה העלמה

היצאת לשאב ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים מכדך - אמר לי רמז ידיעתו ממה שהשגת. ואמרה אלי גם אתה שתה - אף אתה עבד [כמוך] כמוני, ולא נתחלף לי [על] ידיעתך בידיעתו של מקום ברוך הוא, וצריך אתה להשיג שאתה נברא כמוני.

תנן אמר רבי אבהו תא חזי, מאן דיודע שמיה על ברייה, ידע דהוא ושמיה חד הוא, קדשא בריך הוא ושמיה חד דכתיב, (זכריה יד) "אחד וגו' (בלהו) כלומר השם והוא אחד.

אמר רבי אבא אית לאסתפלא בפרשתא דא: ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא מחוץ לעיר, דא הוא בי קברי. אל באר המים, דתנא הנקדמים בבתי קברי אותם שנשאנו ונתנו בתורה, דהא תנן כשנכנס אדם לקבר מה דשאלו ליה תחילה אם קבע עתים לתורה דכתיב, (ישעיה לג) והיה אמונת עתך וגו'. וכשיצא אינו דין להקימם בתחלה.

אמר רבי אבא לעת ערב זהו יום ששי שהוא ערב השבת שאז הזמן לקיימא מתקיא, מאי משמע דתנן שיתא אלפי שנין הוי עלמא, והוא אלה הששי שהוא סיום הכל, והינו לעת ערב, זמן סיום הכל. לעת צאת השואבות, אלו הם תלמידי חכמים השואבים מימיה של תורה שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר.

ואמר רבי אבא עוד יש לדעת דתנן אותם המתעסקים לדעת את בוראם בעולם הזה ונשמתם בתשלומה לעולם הבא זכו לצאת משבועות הנשמה הולך לדעת מי הוא גופה ממש ומאי הוא. הנה אנכי נצב על עין המים אף על גב שתלמיד חכם הוא הולך אחר התשלוים, דכתיב והיה העלמה היוצאת לשאוב ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים מכדך אמור לי רמז ידיעתו ממה שהשגת.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אף אתה עבד (כמוך) כמוני ולא נתחלף לי (על) ידיעתך בידיעתו של מקום ברוך הוא, וצריך אתה להשיג שאתה נברא כמוני.

וְגַם לְגַמְלִיךָ אֲשָׁאב, כְּלוֹמַר - כְּלוֹמַר, יְדִיעַת הַשְּׁגָתִי שְׁלֵא הַשִּׁיגוֹ סִיעָתְךָ, וְיִדְעֵתִי כִּי מַעֲלָה יֵשׁ לִי עֲלֶיךָ וְהִיאֲךָ נִבְרָא אִתָּה מִזִּי הַנִּתּוֹן אֶצְלֶךָ. אִם הוּא אֹמֵר סִימָן זֶה יְהִי מְסוּר בְּיָדִי עַל כָּל דְּבָרִים אֵלוֹ, וְאִדְעֵה שְׁהִיא הָאִשָּׁה הוּא הַגּוֹף מֵאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁהַשְּׂבִיעֵנִי:

וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּעוֹד שְׂפָל הָעֲנִינִים הוּא רוֹצֵה לְנַסּוֹת עַל הַגּוֹף, מַה כְּתוּב? וְהִנֵּה רַבְּקָה יִצְאָתָּה, זֶהוּ הַגּוֹף קְדוֹשׁ שְׁנִתְעַסַּק בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְכַתֵּת גּוֹפּוֹ לְהַשִּׁיג וְלָדַעַת אֶת קוֹנוֹ. אֲשֶׁר יִלְדָה לְכַתּוּבָא, אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּתוֹ שֶׁל אֵל. בֶּן מַלְכָּה - בֶּן מַלְכָּה שֶׁל עוֹלָם. אֲשֶׁת נַחֲוֹר אַחֵי אַבְרָהָם - חֲבֵרַת הַשְּׂכָל, גּוֹף שְׁנִדְבַק בְּשֶׁכֶל, וְהִיא אַח הַנְּשָׁמָה. וְכִדָּה עַל שְׂכָמָה - מִשָּׂא הַחֲכָמָה עֲלֶיהָ. וַיִּרְץ הָעֶבֶד לְקַרְאָתָהּ - זֶה מִטְטְרוֹ"ן. וַיֹּאמֶר הַגְּמִיאֲנִי מֵעַט מִמֶּנּוּ - אָמַר לִי רְמֵז חֲכָמָה בִּידִיעַת בּוֹרְאָךְ מִמָּה שְׁעִסְקָתָּ בְּעוֹלָם שִׁיִּצְאָתָּה מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּדַפְרֵשִׁינוּ, אַחַר כָּל זֶה מַה כְּתִיב וְאֲשִׁים הַנְּזָם עַל אִפְּהָ וְהַצְּמִידִים עַל יְדֵיהָ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, אוֹתָם הַעֲצָמוֹת שְׁנִפְזָרוּ לְכָאן וּלְכָאן, הוּא צוֹמֵד אוֹתָם וְשׁוֹקְלָם זֶה עַל זֶה כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר, (ישעיה נח) וְעֲצָמוֹתֶיךָ יִחְלִיץ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אוֹתוֹ הַגּוֹף עוֹמֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם נִכְנָס בּוֹ נִשְׁמָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מִי מוֹלִיךְ הַגּוֹף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל? אָמַר רַבִּי זִירָא, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מַחְלוֹת תַּחַת הָאֶרֶץ, וְהֵם מַתְּגַלְגְּלִים וְהוּא שְׂכָתוּב (שם כו) וְאֶרֶץ רְפָאִים תְּפִיל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, גְּבִרְיָא"ל מוֹלִיךְ אוֹתָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִנֵּינ לָנוּ? שְׂכָתוּב (בראשית כד) הַתְּלָכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה, וְהָאִישׁ הַזֶּה (דניאל ט) וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהוּ שְׂכָתוּב וּלְרַבְּקָה אַח וְשָׂמוּ

וְגַם לְגַמְלִיךָ אֲשָׁאב, כְּלוֹמַר יְדִיעַת הַשְּׁגָתִי שְׁלֵא הַשִּׁיגוֹ סִיעָתְךָ, וְיִדְעֵתִי כִּי מַעֲלָה יֵשׁ לִי עֲלֶיךָ וְהִיאֲךָ נִבְרָא אִתָּה מִזִּי הַנִּתּוֹן אֶצְלֶךָ. אִם הוּא אֹמֵר סִימָן זֶה יְהִי מְסוּר בְּיָדִי עַל כָּל דְּבָרִים אֵלוֹ, וְאִדְעֵה שְׁהִיא הָאִשָּׁה הוּא הַגּוֹף מֵאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁהַשְּׂבִיעֵנִי:

וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְגו'. רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּעוֹד שְׂפָל הָעֲנִינִים הוּא רוֹצֵה לְנַסּוֹת עַל הַגּוֹף, מָאִי כְּתִיב וְהִנֵּה רַבְּקָה יוֹצְאָתָּה, זֶהוּ הַגּוֹף קְדוֹשׁ שְׁנִתְעַסַּק בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְכַתֵּת גּוֹפּוֹ לְהַשִּׁיג וְלָדַעַת אֶת קוֹנוֹ. אֲשֶׁר יִלְדָה לְכַתּוּבָא, אָמַר רַב יְהוּדָה, בְּתוֹ שֶׁל אֵל. בֶּן מַלְכָּה, בֶּן מַלְכָּה שֶׁל עוֹלָם. אֲשֶׁת נַחֲוֹר אַחֵי אַבְרָהָם. חֲבֵרַת הַשְּׂכָל גּוֹף שְׁנִדְבַק בְּשֶׁכֶל וְהִיא אַח הַנְּשָׁמָה. וְכִדָּה עַל שְׂכָמָה, מִשָּׂא הַחֲכָמָה עֲלֶיהָ.

וַיִּרְץ הָעֶבֶד לְקַרְאָתָהּ. זֶה מִטְטְרוֹ"ן. וַיֹּאמֶר הַגְּמִיאֲנִי נָא מֵעַט מִמֶּנּוּ מִפְּדָךְ, אָמַר לִי רְמֵז חֲכָמָתָא בִּידִיעַת בּוֹרְאָךְ מִמָּה שְׁעִסְקָתָּ בְּעוֹלָם שִׁיִּצְאָתָּה מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא כְּדַפְרֵשִׁינוּ, אַחַר כָּל זֶה מַה כְּתִיב וְאֲשִׁים הַנְּזָם עַל אִפְּהָ וְהַצְּמִידִים עַל יְדֵיהָ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא אוֹתָם הַעֲצָמוֹת שְׁנִפְזָרוּ לְכָאן וּלְכָאן, הוּא צוֹמֵד אוֹתָם וְשׁוֹקְלָם זֶה עַל זֶה כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר, (ישעיה נח) וְעֲצָמוֹתֶיךָ יִחְלִיץ. אָמַר רַבִּי אַבָּא בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אוֹתוֹ הַגּוֹף עוֹמֵד בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם נִכְנָס בּוֹ נִשְׁמָתוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִי מוֹלִיךְ הַגּוֹף לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אָמַר רַבִּי זִירָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עוֹשֶׂה מַחְלוֹת תַּחַת הָאֶרֶץ וְהֵם מַתְּגַלְגְּלִים וְהוּא שְׂכָתוּב (בראשית כד) הַתְּלָכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה, דְּכַתִּיב, (ישעיה כו) וְאֶרֶץ רְפָאִים תְּפִיל.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק גְּבִרְיָא"ל מוֹלִיךְ אוֹתָם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִנָּא לָן דְּכַתִּיב, (בראשית כד) הַתְּלָכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה,

לְבָן? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵינִי יוֹצֵר הָרַע בְּטַל מִן הָעוֹלָם. אָף עַל פִּי שְׂפָלוֹ לֹא נִמְצָא - קִצְתוֹ נִמְצָא. **ב**א רָאָה, בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה מִטַּל בְּעוֹלָם הַזֶּה, נִקְרָא לוֹט. לְעוֹלָם הַבָּא [יְבֻדֵל] יְבֻטַּל מִן הָעוֹלָם, אָבֵל [לְעֵתִיד לְבָא] לֹא כָלוּ, וְנִקְרָא לְבָן, לֹא מְנוּחַל כְּבָרָא שׁוֹנָה, אֲלֵא כְּמִי שְׂרוּחִץ מְנוּחִלוֹ. לְמָה צְרִיף לְבָן? אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְעֵשׂוֹת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה צְרִיף. שְׂאֵמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִם אֵינִי יוֹצֵר הָרַע נִמְצָא, פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֵינִי מְצוּי.

בא תִּשְׁמַע, פִּינּוֹן שֶׁהַגּוֹף נִבְנָה וְעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ, מַה כְּתוּב? וַיִּשְׁלַחוּ אֶת רַבְּקָה אַחֲתָם וְגו'. מַה זֶה וְאֵת מִנְקַתָּה? זֶה כַח הַחַת הַתְּנוּעָה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, זֶה כַח הַגּוֹף.

רַבִּי אֲבָהוּ פָתַח בְּפֶסוּק הַזֶּה, (שִׁיר ד' אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלָה אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבֹאִי וְגו'). אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, פִּינּוֹן שֶׁהַגּוֹף נִבְנָה עַל קִיּוּמוֹ וּמְבִיאִין אוֹתוֹ לְקַבֵּל נִשְׁמָתוֹ יִשְׂרָאֵל, הַנִּשְׁמָה מִמְתַּנֶּת אֵלָיו וְיוֹצֵאת לְקִרְיָתוֹ, כְּמוֹ שְׂנֵאָמַר וְיוֹצֵאת לְשׁוּחַ בְּשֻׁדָּה. זֶהוּ שְׂפָתוֹב אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלָה, זֶה הִיא הַנִּשְׁמָה. תְּשׁוּרֵי מֵרָאשׁ אֲמָנָה, הֵינּוּ שְׂכָתוֹב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם הַנִּשְׁמָה הִיא, יָפָה אֲבָרְהָם כְּפִי שְׂאֵמְרָנוּ. אָבֵל מַה זֶה יִצְחָק? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הֵנָּה הַחֲבָרִים אֲמָרוּ שְׂעַכְשׁוֹ נִקְרָא יִצְחָק עַל שֵׁם הַשְּׂמִחָה הַרְבֵּה שֶׁבְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בַּתְּחִלָּה נִקְרָאת הַנִּשְׁמָה אֲבָרְהָם וְהַגּוֹף שְׂרָה. עַכְשָׁיו נִקְרָאת הַנִּשְׁמָה יִצְחָק וְהַגּוֹף רַבְּקָה. שְׂנִינִי בַּמִּשְׁנָה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲרַבְעִים יוֹם קָדָם קִיּוּם הַגּוֹף מִמְתַּנֶּת הַנִּשְׁמָה לְגוֹף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּמִקּוֹם הַמִּקְדָּשׁ.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּאִיזָה מְקוֹם? בְּמִקּוֹם הַמִּקְדָּשׁ. אֲוֵהָב

וְכַתִּיב הַתֵּם (דְּבִיאל ט) וְהָאִישׁ גְּבֻרִיאַל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי מֵאִי דְכַתִּיב וּלְרַבְּקָה אַח וַיִּשְׁמוּ לְבָן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵינִי יוֹצֵר הָרַע בְּטַל מִן הָעוֹלָם, אָף עַל פִּי שְׂפָלוֹ לֹא נִמְצָא קִצְתוֹ נִמְצָא.

תא חֲזִי, בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיָה מוּטַל בְּעוֹלָם הַזֶּה נִקְרָא לוֹט, לְעוֹלָם הַבָּא [יְבֻדֵל] יְבֻטַּל מִן הָעוֹלָם, אָבֵל [לְעֵתִיד לְבָא] לֹא כָלוּ, וְנִקְרָא לְבָן לֹא מְנוּחִל כְּבָרָא שׁוֹנָה אֲלֵא כְּמֵאן דְּסָחִי מְנוּחִלוֹ. לְבָן לְמֵאִי אֲצִטְרִיף. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְמַעַבְד פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֲצִטְרִיף, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אִם אֵינִי יוֹצֵר הָרַע נִמְצָא, פְּרִיָּה וּרְבִיָּה אֵינִי מְצוּי.

תא שְׁמַע פִּינּוֹן שֶׁהַגּוֹף נִבְנָה וְעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ, מֵאִי כְתִיב וַיִּשְׁלַחוּ אֶת רַבְּקָה אַחֲתָם וְגו'. מֵאִי (תו') וְאֵת מִנְקַתָּה, זֶה כַח הַתְּנוּעָה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר זֶה כַח הַגּוֹף.

רַבִּי אֲבָהוּ פָתַח בְּהַאי קִרְיָא (שִׁיר הַשִּׁירִים ד') אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלָה אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבֹאִי וְגו', אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ כִּינּוֹן שֶׁהַגּוֹף נִבְנָה עַל קִיּוּמוֹ וּמְבִיאִין אוֹתוֹ לְקַבֵּל נִשְׁמָתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַנִּשְׁמָה מִמְתַּנֶּת אֵלָיו וְיוֹצֵאת לְקִרְיָתוֹ כְּמֵה דְאֵת אָמַר וְיוֹצֵאת לְשׁוּחַ בְּשֻׁדָּה. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלָה. זֶה הִיא הַנִּשְׁמָה. תְּשׁוּרֵי מֵרָאשׁ אֲמָנָה, הֵינּוּ דְכַתִּיב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִם הִיא הַנִּשְׁמָה, תִּינַח אֲבָרְהָם בְּדִקְאֲמָרְוֹן, אָבֵל יִצְחָק מֵהוּ. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ הֵא כְּבָרִיאָא אֲמָרוּ דְעַכְשָׁיו אֲתִקְרִי יִצְחָק עַל שׁוּם חֲדוּוֹתָא סְגִיאָה דְבַעֲלָמָא.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ בַּתְּחִלָּה נִקְרָאת הַנִּשְׁמָה אֲבָרְהָם וְהַגּוֹף שְׂרָה, עַכְשָׁיו נִקְרָאת הַנִּשְׁמָה יִצְחָק וְהַגּוֹף רַבְּקָה. תַּנּוּן כְּמִתְנִיתִין, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲרַבְעִים שָׁנָה קוּדָם קִיּוּם הַגּוֹף מִמְתַּנֶּת הַנִּשְׁמָה לְגוֹף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. בְּאִיזָה מְקוֹם בְּמִקּוֹם הַמִּקְדָּשׁ.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ תֵא חֲזִי, וַיִּקַּח אֶת רַבְּקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא רָאָה, וַיִּקַּח אֶת רַבְּקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאֱהָבָהּ וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אָמוֹ. אוֹהָב

את אותו הגוף ומתנחם עמו, והוא עת לשחוק והחדרה בעולם. אמר רבי יהודה, הרי כל הפרשה הזו התבררה לנו, אבל לא יכלנו לדעת מהו. ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. ולשקול הדעת כל הפרשה הזו לסתר.

בשבא רב דימי, אמר, הפרשה הזו שמעתי ולא נזכרתי. אמרו שעליונים תקיפים לא זמנוה לגלות, ואנו מה נאמר? קם רבי יהודה ואמר, משיבת חברינו בעלי המשנה גלויה.

קמו והלכו הוא ורבי ייסא ורבי חייא. מצאו את רבי אלעזר ברבי שמעון, והיה מגלה את סודות התפלין. נכנסו לפניו ואמרו, במה מתעסק מר? אמר להם, את טעם התפלין אמרתי, שהרי אשרי האיש שמניח תפלין ויודע את הטעם שלהן.

אמרו, אם נזח לפני מר, יאמר לנו הדבר. אמרו, שמענו מאביך, שהקדוש ברוך הוא באהבה רבה שהיתה לו עם ישראל אמר להם לעשות לו בית משכן כמו המרכבה העליונה שלמעלה, ויביא את דיורו עמהם. זהו שכתוב (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענו מאביך, שפאן סתום הטעם של התפלין בפסוק הזה.

אמר לו, בא ראה, כמו העליון נעשה המקדש במרכבותיו הקדושות, ואחר כך השרה הקדוש ברוך הוא את דיורו עמהם פענן הזה. וכמו כן התעוררו החברים בעלי המשנה בטעם התפלין, שיהיה אותו האיש דגמא של המרכבות העליונות, מרכבה תחתונה מרכבה עליונה, להביא את מלכותו וישרה דיורו עליו. ושנינו, יש בו סודות עליונים ודגמתם, ויש בו שלש מרכבות, דגמת העליונים הקדושים סודות

ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו. אוהב לאותו הגוף ומתנחם עמו, והוא עת לשחוק והחדרה בעולם.

אמר רבי יהודה הא כל פרשתא דא אתברר לן, אבל לא יכילנא למנדע מהו: ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. ולשקולא דדעתא כל פרשתא דא ליסתורי.

כד אתא רב דימי, אמר, האי פרשתא דא שמענא ולא אדברנא, אמרו דעלאין תקיפין לא זמנוה לגלאה ואנן מאי נימא. קם רבי יהודה ואמר ממתבתא דחברנא מארי מתניתא גליא.

קמו ואזלו הוא ורבי ייסא ורבי חייא, אשפחוה לרבי אלעזר ברבי שמעון והיה מגלה רזין דתפלין. עאלו קמיה ואמרו במאי אתעסק מר. אמר לון טעמא דתפלין אמינא, דהא זבאה הוא בר נש דמנח תפלין וידע טעמא דידיהו.

אמרו אי ניחא קמיה דמר לימא לן מלה. אמרו שמענא מאבוך דקודשא בריך הוא ברחימו סגיאה דהיה ליה עם ישראל אמר לון למעבד ליה בי משכנא פגוונא דרתיכא עלאה דלעילא וייתי דינריה עמהון הדא הוא דכתיב, (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ושמענא מאבוך דהכא סתים טעמא דתפלין בהאי פסוקא.

אמר ליה תא חזי, פגוונא עלאה אתעבד מקדש ברתוכי קדישין, ובתר פן אשרי קדשא בריך הוא דינריה עמהון, פעננינא דא, ובגוונא דא אתעררו חבריאי מארי מתניתא בטעמא דתפלין, למיהוי ההוא גברא דוגמא דרתיכי עלאין, רתיכא תתאה רתיכא עלאה, למיתי מלכותא דיליה וישרי דינריה עלויה.

ותנינן אית ביה רזין עלאין ודוגמיהון, ואית ביה תלת

העליונות, מרכבה תחתונה מרכבה עליונה, להביא את מלכותו וישרה דיורו עליו. ושנינו, יש בו סודות עליונים ודגמתם, ויש בו שלש מרכבות, דגמת העליונים הקדושים סודות

שֶׁל שְׁלֹשׁ אוֹתוֹת שֶׁל הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים, שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת, מְרַכְּבוֹת שְׁלֹשׁ אוֹתוֹת, אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שׁוֹלֵט עַל אַרְבַּע. וְעַל כֵּן סוּד הַשִּׁי"ן שֶׁל שְׁלֹשָׁה כְּתָרִים, וְשִׁי"ן שֶׁל אַרְבַּעַה כְּתָרִים, שְׁלֹשָׁה מְלָכִים שׁוֹלְטִים בְּגוֹף, תְּפִלִּין עֲלָיו, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעֲלָה. אֵלּוּ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. הַתְּפִלִּין שֶׁל זְרוּעַ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת. הַלֵּב רוֹכֵב, דְּגָמָא שֶׁל הַמְּרַכְּבָה הַתְּחַתּוֹנָה, וְהַתְּחַתּוֹן רוֹכֵב. עוֹד שְׁנֵינּוּ, זֶה הַרְּכָב שֶׁל הַזְרוּעַ לְמַטָּה. וְהַלֵּב רוֹכֵב, דְּגָמָא שֶׁהוּא לְמַטָּה, וְנִמְסְרוּ בִידּוֹ לְהַכְנִיס אוֹתָם כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם. כִּף הַלֵּב רוֹכֵב לְמַטָּה, וְנִמְסְרוּ בִידּוֹ כָּל אֵיבָרֵי הַגּוֹף.

וּמַעֲדָיו אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת עַל הַמַּח, שֶׁהוּא הָרֹאשׁ. אֲבָל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלִיט עֲלֵיוֹן, הַמְּלַךְ מֵהַפֶּל. ^[ור"ח] וְסוּד הַחֲכֵמָה הַזֶּה הוּא כְּמוֹ שֶׁהַמְּקַדֵּשׁ, שֶׁכְּתוּב וַעֲשֵׂה כְרוֹב אֶחָד מְקַצֵּה מְזֵה וּכְרוֹב אֶחָד מְקַצֵּה. וְעַלֵּיהֶם דִּיּוֹר הַמְּלַךְ בְּאַרְבַּע אוֹתוֹת שְׁתֵּי מְרַכְּבוֹת. וּכְמוֹ זֶה הַלֵּב וְהַמַּח, הַלֵּב מְכַאֵן וְהַמַּח מְכַאֵן, וְעַלֵּיהֶם מְדוּרוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְבַּע ^[ארבע] פְּרָשִׁיּוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מְכַאֵן וְהַלָּא סוּדוֹת הַכְּתָרִים, הָאוֹתוֹת וְהַפְּרָשִׁיּוֹת בְּגוֹפֵם וּבְרַצוּעוֹתֵיהֶם. הֲלֹכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי וְהִרְמִזוּ שְׁלָהֶם הַתְּגָלָה, וְהִטְעֵם שֶׁל הַפֶּל בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מְדוּת ^[תרמ"ט].

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵלְמָלָא לֹא בִּאתִי אֶלָּא עֲבוּר הַסּוּד הַזֶּה - דִּי לִי. אָמְרוּ לוֹ, אֲשֶׁרִי חֵלְקֵךְ בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׁפַל רְזַ אֵינּוּ אָנוּס לָךְ. אָמְרוּ לוֹ, בְּאֵנוּ לְפָנֶי מַר לְדַעַת אֵת סוּד הַפְּסוּק הַזֶּה, וְיִסַּף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָה קְטוּרָה.

אָמַר, פְּרוּשׁ שֶׁל הַפְּסוּק הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁגָּלוּ חֲבַרְיָנוּ בְּעַלֵּי הַמְּשֻׁנָה, שֶׁכָּאֲשֶׁר הִנְשָׁמָה תְּבוּאָה בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף הַקְּדוּשׁ שְׁלָה, הִנֵּה הַדְּבָרִים הֵיוּ עַל הַרְשָׁעִים שֶׁיִּקְוָמוּ וַיִּכְשִׁירוּ אֵת מַעֲשֵׂיהֶם, וַיִּתֵּן לָהֶם מִזֵּי

רְתִיבִין, הַדְּגָמָה עֲלָאִין קְדִישִׁין רְזִין דְּתַלְתְּ אַתּוּתָא, דְּשִׁמְהֵן קְדִישִׁי, עֲלָמִין תַּלְתִּי, רְתִיבִין תַּלְתָּא אַתּוּתָא, אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שְׁלִיט עַל אַרְבַּע, וְעַל כֵּן רְזַא דְּשִׁי"ן דְּתַלְתִּי כְּתָרִין, וְשִׁי"ן דְּאַרְבַּע כְּתָרִין, תַּלְתָּא מְלָכִין שְׁלִיטִין בְּגוֹפָא תְּפִלִּין עֲלָיו קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָא, אֵלּוּ תְּפִלִּין דְּרִישָׁא, תְּפִלִּין דְּדְרוּעָא אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹן.

לְבָא רְכִיב הַדְּגָמָא דְּרְתִיבָא תַּתָּא וְתַתָּא רְכִיב. עוֹד תְּנִינָן דָּא רְכִיבָא דְּדְרוּעָא לְתַתָּא. וְלְבָא רְכִיב, הַדְּגָמָא דְּאִיהוּ לְתַתָּא וְאַתְּמַסְרוֹן בִּידֵיהּ לְאַעֲלָא לֹון כָּל חֵילֵי שְׁמַיָא, כִּף לְבָא הוּא רְכִיב לְתַתָּא וְאַתְּמַסְרוֹ בִּידֵיהּ כָּל אַבְרֵי גוֹפָא.

וְעֵילָא מְנִיָּה אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹן עַל מוּחָא דְּרִישָׁא אִיהוּ, אֲבָל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיטָא עֲלָאָה מְלָכָא מְפִלָא. ^[ור"ח] וְרְזַא דְּחֲכֵמָתָא דָּא, הוּא פְּגוּוּנָא דְּמְקַדֵּשָׁא דְּכְתִיב וַעֲשֵׂה כְרוֹב אֶחָד מְקַצֵּה מְזֵה וּכְרוֹב אֶחָד מְקַצֵּה. וְעַלֵּיהֶוּ דִּיּוֹרֵיהּ דְּמְלָכָא בְּאַרְבַּע אַתּוּן תְּרִין רְתִיבִין.

וּבְהַאי גּוּוּנָא לְבָא וּמוּחָא, לְבָא מְכַאֵן וּמוּחָא מְכַאֵן וְעַלֵּיהֶוּ מְדוּרֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְבַּע ^[ר"א ארבע] פְּרָשִׁיּוֹן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מְכַאֵן וְהַלָּאָה רְזִי דְּכְתָרֵי אַתּוּתָא וּפְרָשִׁיּוֹן בְּגוֹפֵיהֶוּ וּרַצוּעוֹתֵיהֶוּן. הֲלֹכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי וְרִמִּזָּא דְּלֵהוֹן אַתְּגְלִי וְטַעֲמָא דְּכֵלָא בְּתַלְתִּי עֶשְׂרֵי מְכִילָן ^[דרחמ"ט].

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵלְמָלָא לֹא אֶתִּינָא אֶלָּא בְּדִיל רְזַא דָּא דִּי. אָמְרוּ לֵיהּ זַכָּאָה חוּלְקֵךְ לְעֵלְמָא דְּאִתִּי דְּכָל רְזַ לֹא אָנוּס לָךְ. אָמְרוּ לֵיהּ אֶתִּינָא קַמֵּיהּ דְּמַר לְמַנְדַּע רְזַא דְּהַאי פְּסוּקָא וְיִסַּף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָה קְטוּרָה.

אָמַר פִּירוּשָׁא דְּהַאי פְּסוּקָא כְּמָה דְּגָלוּ חֲבַרְנָא מְאָרִי מִתְּנִיתִין, דְּכַד נִשְׁמַתָּא יִתִּי בְּהַוָּא גּוֹפָא קְדִישָׁא

דילה, הא מיליאי הוּו על חייביא דיקומון ויכשרון
עובדין ויתן להו מזינא יקרא דיליה דינדעון ויתובון
ויזבון זכותא שלימתא.

וכר חמא שלמה דא הוה סגי (ר"א תוה סגי) ואמר (קהלת ח)
ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו וממקום קדוש
יהלכו, שייבאו ויחיו ממקום קדוש.

ותנינן אמר רבי אבא אמר רבי יוחנן פתיב, (ירמיה ג)
היהפך פושי עורו ונמר חברברתיו, כף הרשעים
שלא זכו לשוב בעולם הזה ולהקטיר מעשים טובים
לעולם, לא יקטירו בעולם הבא. ראה מה כתיב ויוסף
אברהם ויקח אשה, ושרוצה לעשות להם נשמה לגופם
ולקרבם בתשובה, כמה דאת אמר ואת הנפש אשר עשו
בחרן.

אמר רבי אלעזר תא חזי, מה כתיב ותלד לו את זמרן
ואת יקשן, הרבה מעשים רעים עד שנגרשים מן
העולם דכתיב וישלחם מעל יצחק בנו. ועליהם נאמר
(דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו וגו', ועל
האחרים נאמר והמשפילים יזהירו כזהר הרקיע וגו'.

אמר רבי יהודה האי משמע על פרשתא, ומשמע
דאותו זמן (נקרא) (ס"א אבד) שם (הנשמה) אברהם,
ובמקומו נקראת יצחק פדקאמרן, הדא הוא דכתיב ויהי
אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו, וישב
יצחק עם באר לחי ראי. עם ידיעת החי שהוא חי
העולמים לדעת ולהשיג מה שלא השיג בעולם הזה
הדא הוא דכתיב, (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את יי,
(עד כאן מדרש הנעלם)

זהר:

רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת יב) וישב העפר
על הארץ פשהיה והרוח תשוב אל
האלהים אשר נתנה. תא חזי, פד ברא קדשא
ברוך הוא לאדם, נטל עפריה מאתר
דמקדשא, וכנה גופיה מארבע סטרין

כבודו שידעו וישובו ויזכו זכות
שלמה.

ובשראה את זה שלמה, היה ותמה
הרבה [הרבה] הרבה ואמר, (קהלת ח) ובכן
ראיתי רשעים קברים ובאו
וממקום קדוש יהלכו, שייבאו
ויחיו ממקום קדוש.

ושנינו. אמר רבי אבא אמר רבי
יוחנן, כתוב (ירמיה א) היהפך פושי
עורו ונמר חברברתיו. כף
הרשעים שלא זכו לשוב בעולם
הזה ולהקטיר מעשים טובים,
לעולם לא יקטירו בעולם הבא.
ראה מה כתיב, ויוסף אברהם
ויקח אשה, ושרוצה לעשות
להם נשמה לגופם ולקרבם
בתשובה, כמו שנאמר ואת
הנפש אשר עשו בחרן.

אמר רבי אלעזר, בא ראה מה
פתיב, ותלד לו את זמרן ואת
יקשן. הרבה מעשים רעים עד
שנגרשים מן העולם, שכתוב
וישלחם מעל יצחק בנו. ועליהם
נאמר (דניאל יב) ורבים מישני
אדמת עפר יקיצו וגו'. ועל
האחרים נאמר והמשפילים יזהירו
כזהר הרקיע וגו'.

אמר רבי יהודה, זה משמע על
הפרשה, ומשמע שאותו זמן
(נקרא) (אבד) שם (הנשמה) אברהם,
ובמקומו נקראת יצחק, כפי
שאמרנו. זהו שכתוב ויהי אחרי
מות אברהם ויברך אלהים את
יצחק בנו וישב יצחק עם באר
לחי ראי. עם ידיעת החי שהוא
חי העולמים, לדעת ולהשיג מה
שלא השיג בעולם הזה. זהו
שכתוב (ישעיה יא) כי מלאה הארץ
דעה את ה'.

(עד כאן מדרש הנעלם)
זהר: רבי יצחק פתח ואמר,
(קהלת יב) וישב העפר על הארץ
פשהיה והרוח תשוב אל
האלהים אשר נתנה. בא ראה,
כשברא הקדוש ברוך הוא את

האדם, נטל עפרו ממקום המקדש, וכנה את גופו מארבעת הצדדים של העולם, שכלם נתנו לו כח. אחר כך הריק עליו ריח חיים, כמו שנאמר (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים וגו'. אחר כך קם וידע שהוא ממעלה ומטה, ואז נדבק וידע את החכמה העליונה.

כמו זה כל אדם שבעולם הוא כלול ממעלה ומטה, וכל אותם שיוצאים להתקדש בעולם הזה כראוי, כשמולידים בן, מושכים עליו ריח קדשה מהמקום שכל הקדושים יוצאים ממנו, ואלו נקראים בנים לקב"ה. משום שהגוף נעשה בקדשה כראוי, כך גם נותנים לו ריח ממקום עליון קדוש כראוי, והרי זה נתפאר.

בא ראה, בשעה שעתיד אדם לתת חשבון מעשיו טרם יצא מן העולם, אותו היום הוא יום החשבון שגוף ונשמה נותנים חשבון. אחר כך הנשמה נפרדת ממנו, והגוף שוב לארץ, והכל שוב למקומו שנקלח משם, והרי פרשוהו. עד הזמן שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות מתים, הכל גנוז לפניו.

ואותו גוף ממש ואותה נשמה ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להשיב לעולם כמו מקדם ולחדש את פני העולם. זהו שפיתוב (ישעיה כו) יחיו מתים ובלתי יקומו. ואותה הנשמה ממש גנוזה לפני הקדוש ברוך הוא, ושבה למקומה כפי דרכה, כמו שנאמר והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. ובזמן שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות מתים, עתיד הוא להריק טל מראשו עליהם, ובאותו הטל כלם יקומו מהעפר.

דעלמא, דכלהו יתבו ליה חילא, לבתר אתרק עליה ריחא דחיי כמה דאת אמר, (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים וגו' לבתר קם וידע דאיהו מעילא ותתא, וכדין אתדבק וידע חכמה עלאה.

בגוונא דא כל בר נש דעלמא איהו כליל מעילא ותתא, וכל אינון דיידעין לאתקדשא בהאי עלמא כדקא יאות, בד אולידו בר, משכין עליה ריח קדישא מאתר דכל קדישי נפקין מניה, ואלין אקרון בנין לקדשא בריה הוא בגין דגופא אתעביד בקדושה פדקא יאות, הכי נמי יהבין ליה ריחא מאתר עלאה קדישא כדקא חזי והא אתמר.

תא חזי, בשעתא דזמין בר נש למיהב חושפן עובדוי עד לא יפוק מעלמא, ההוא יומא, יומא דחושפן איהו, דגופא ונשמתא יהבי חושפנא. לבתר נשמתא אתפרשא מיניה, וגופא תב לארעא, וכלא תב לאתריה דאתנסיב מתמן והא אוקמוה, עד זמנא דקודשא בריה הוא זמין לאחייא מתייא כלא גניז קמיה.

וההוא גופא ממש וההיא נשמתא ממש זמין קדשא בריה הוא לאתבא לעלמא כמלקדמין ולחדתא אנפי עלמא הדא הוא דכתיב, (ישעיה כו) יחיו מתים ובלתי יקומו. וההיא נשמתא ממש גניזא קמי קדשא בריה הוא ותבת לאתרה כפום ארחהא כמה דאת אמר והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. ולזמנא דזמין קדשא בריה הוא לאחייא מתייא, זמין איהו לארקא טלא מרישיה עליהו, ובההוא טלא יקומו כל מעפרא.

זְהוּ שְׁכַתוּב (שם) כִּי טַל אֲוֵרוֹת טַלְדָּה. מִה זֶה טַל אֲוֵרוֹת? אֲוֵרוֹת מִמָּשׁ מֵאוֹתָם הָאֲוֵרוֹת שֶׁל מַעְלָה שֶׁבָּהֶם עֲתִיד לְהִירֵק חַיִּים לְעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁעֵץ הַחַיִּים יִרִיק חַיִּים שְׁלֵא פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים. שְׁהָרִי עֲכָשׁוּ פּוֹסְקִים מִשּׁוּם שֶׁהִנְחַשׁ הָרַע הִזָּה שׁוֹלֵט וְהַלְבְּנָה מִתְּפֹסָה. וּמִשּׁוּם כֶּף פְּכִיכּוֹל פּוֹסְקִים מִיָּמִיו, וְהַחַיִּים לֹא שׁוֹלְטִים בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא הִנְחַשׁ הָרַע, יִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, וְהַקְדוּשׁ כְּרוּף הוּא יַעֲבִיר אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְאַחַר שֶׁהוּא יַעֲבִיר מִן הָעוֹלָם, הַלְבְּנָה לֹא תִתְּפֹסָה. וְהַנְּהַר שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, לֹא יִפְסְקוּ מַעֲיָנָיו. וְאֵז כְּתוּב (ישעיה ל) וְהִזְיָה אוֹר הַלְבְּנָה כְּאוֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאוֹר שְׁבַעַת הַיָּמִים וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, אִם תֵּאמַר שֶׁכֵּל הַגּוֹפּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם יִקּוּמוּ וְיִתְעוֹרְרוּ מִן הָעֵפֶר - אוֹתָם הַגּוֹפּוֹת שֶׁנִּשְׁטְעוּ בְּנִשְׁמָה אַחַת מֵהַיְהִי מֵהֶם? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹתָם הַגּוֹפּוֹת שֶׁלֹּא זָכוּ וְלֹא הִצְלִיחוּ, הָרִי הֵם כֵּלָּא הִיוּ. כְּמוֹ שֶׁהָיוּ עֵץ יָבֵשׁ בְּעוֹלָם הַהוּא, כֶּף גַּם בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן. וְהַגּוֹף הַאֲחֵרוֹן שֶׁנִּשְׁטַע וְהַצְּלִיחַ וְנִטַּל שְׁרָשׁוֹ כְּרֵאוּי יָקוּם.

וְעֲרִי כְּתוּב (ירמיה יז) וְהִזְיָה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל מַיִם וְגו' וְהִזְיָה עֲלֵהוּ רַעַן וְגו'. שֶׁעֲשֵׂה פְרוֹת וְנִטַע שְׁרָשִׁים וְהַצְּלִיחַ כְּרֵאוּי. וְעַל אוֹתוֹ גּוֹף רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא עָשָׂה פְרוֹת וְלֹא נִטַע שְׁרָשִׁים [ולא נָבַח ולא הִצְלִיחַ], כְּתוּב (שם) וְהִזְיָה כְּעֵרְעֵר בְּעָרְבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְגו'. כִּי יָבֹא טוֹב - זוֹ תַחֲחִית הַמַּתִּים.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה כו) כִּי טַל אֲוֵרוֹת טַלְדָּה. מֵאֵי טַל אֲוֵרוֹת, אֲוֵרוֹת מִמָּשׁ מֵאֵינֻן נְהוּרִין דְּלַעֲיֵלָא דְּבַהוּן זְמִין לְאַרְקָא חַיִּין לְעֵלְמָא, בְּגִין דְּאֵילְנָא (דף קלא ע"א) דְּחַיִּי יִרִיק חַיִּין דְּלֹא פְּסִיקִין לְעֵלְמִין, דְּהָא הַשְׁתָּא פְּסִיקִין בְּגִין דְּהָא חוּיָא בִישָׂא שְׁלֵטָא וְאַתְּכִפְסִי סִיְהָרָא. וּבְגִין כֶּף פְּכִיכּוֹל פְּסִיקִין מִיָּמִיו וְחַיִּין לֹא שְׁלֵטִין בְּעֵלְמָא כְּדָקָא יָאוּת.

וּבְתַהוּא זְמַנָּא הַהוּא יֵצֵר הָרַע דְּאִיהוּ חוּיָא בִישָׂא יִסְתַּלַּק מִמָּעֵלְמָא וְיַעֲבֵר לִיהַ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמָה דְּאַתְמָר (זכריה יג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְלִבְתַּר דְּאִיהוּ יִתְעַבֵּר מִמָּעֵלְמָא, סִיְהָרָא לֹא אִתְּפִסָּא, וְנַהֲרָא דְנִגִיד וְנִפְיָק לֹא יִפְסִיקוּן מִבּוֹעוּי, וְכַדִּין פְּתִיב, (ישעיה ל) וְהִזְיָה אוֹר הַלְבְּנָה כְּאוֹר הַחֲמָה וְאוֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם כְּאוֹר שְׁבַעַת הַיָּמִים וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה אֵי תִימָא דְכָל גּוֹפִין דְּעֵלְמָא יִקּוּמוּן וְיִתְעוֹרוּן מִמַּעֲפָרָא, אֵינֻן גּוֹפִי דְּאַתְנַטִּיעוּ בְּנִשְׁמָתָא חָדָא מֵהַיְהִי מִנְיָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֵינֻן גּוֹפִין דְּלֹא זָכוּ וְלֹא אֲצָלְחוּ הָרִי אֵינֻן כְּלָא הוּוּ, כְּמָה דְּהוּוּ עֵץ יָבֵשׁ בְּהַיָּא עֵלְמָא הַכִּי נִמְי בְּהַהוּא זְמַנָּא, וְגוֹפָא בְּתַרְאָה דְּאַתְנַטִּעַ וְאַצְלַח וְנִטַּל שְׁרָשׁוּי כְּדָקָא יָאוּת יָקוּם.

וְעֲלִיָּה פְתִיב, (ירמיה יז) וְהִזְיָה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל מַיִם וְגו' וְהִזְיָה עֲלֵהוּ רַעַן וְגו'. דְּעַבְדַּי אֵיבִין וְנִטַע שְׁרָשִׁין וְאַצְלַח כְּדָקָא יָאוּת. וְעַל הַהוּא גּוֹפָא קְדָמָא דְּלֹא עַבְדַּי אֵיבִין וְלֹא נִטַע שְׁרָשִׁין (ולא נָבַח ולא אֲצַלַח) פְּתִיב, (ירמיה יז) וְהִזְיָה כְּעֵרְעֵר בְּעָרְבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא טוֹב וְגו'. כִּי יָבֹא טוֹב דָּא תַחֲחִית הַמַּתִּים.

וַיֹּאֲרֶה אֹתוֹ הָאוֹר שֶׁעֲתִיד לְהֵאֲרֹךְ
 לְצַדִּיקִים שֶׁהָיָה גָנוּז לְפָנָיו מִיּוֹם
 שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב (בראשית א)
 וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב.
 וְאֵז עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְהַחְיֹת הַמֵּתִים, וְכְתוּב (מלאכי ג)
 וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי שָׁמַיִם
 צְדָקָה וְגו'. וְאֵז יִתְגַּבֵּר הַטּוֹב
 בְּעוֹלָם, וְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא רַע יַעֲבֹר
 מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, וְאֵז
 אוֹתָם הַגּוֹפִים הִרְאֵשׁוּנִים יִהְיוּ
 פְּלֵא הֵיוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לְהַרְיֵק עַל אוֹתָם
 הַגּוֹפִים רוּחוֹת אַחֲרוֹת, וְאִם
 זֹכִים בָּהֶם - יִקּוּמוּ בְּעוֹלָם
 כְּרֵאוּי, וְאִם לֹא - יִהְיוּ אֶפֶר תַּחַת
 רַגְלֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁכְּתוּב (דניאל יב)
 וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמַּת עִפְרוֹ יִקְיֻצּוּ
 וְגו', וְהַפֶּל יוֹקֵם וַיִּוְעַד לְפָנָי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם כָּלֵם
 בְּמִנְיָן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מ)
 הַמוֹצֵא בְּמִסְפָּר צְבָאָם וְגו'.

בֵּא רְאֵה, הֲרִי נֶאֱמַר, כֹּל אוֹתָם
 הַמֵּתִים שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יִקּוּמוּ
 כְּרֵאוּשׁוֹנָה, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא יִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם וַיִּקֵּם אוֹתָם.
 עֲלֵיהֶם כְּתוּב יַחֲיוּ מִתִּיד. אֵלֹהִים
 שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִבְלְתֵי יְקוּמוּן -
 אֵלֹהִים הֵם שֶׁבְּתוֹךְ אֲרָצוֹת אַחֲרוֹת,
 שֶׁלֹּא כְּתוּבָה בָּהֶם תַּחֲיָה, אֲלֵא
 קִימָה. שֶׁהָרִי רוּחַ הַחַיִּים לֹא
 תִּשְׁרָה אֲלֵא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 הַקְּדוֹשָׁה, וּמִשּׁוּם כֵּן כְּתוּב בָּהֶם
 יַחֲיוּ מִתִּיד, וְאוֹתָם שֶׁבְּחוּץ יִבְרָא
 הַגּוֹף שְׁלֵהֶם, וַיִּקּוּמוּ גוֹף בְּלִי
 רוּחַ. אַחֵר כֵּן יִתְגַּלְּגְלוּ תַּחַת
 הָעֶפְרוֹ עַד שֶׁיִּגְיֵעוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
 וְשֵׁם יִקְבְּלוּ נְשָׁמָה, וְלֹא בְּרִשׁוֹת
 אַחֲרָת, כְּדִי שִׁיתְקַיְמוּ בְּעוֹלָם
 כְּרֵאוּי.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִיסָא הֵיוּ
 יוֹשְׁבֵים לִילָה אֶחָד וְעוֹסְקִים
 בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא

וַיִּתְנַהֵר הַהוּא נְהוֹרָא דְזַמִּין לְאַנְהָרָא לְהוּ
 לְצַדִּיקָא דְהוּא גְנִיז קַמֵּיה מִיּוֹמָא
 דְאַתְבְּרִי עֲלֵמָא דְכְּתִיב, (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים
 אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וּכְדִין זַמִּין קַדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא לְאַחֲיָא מִתְיָא, וְכְתִיב, (מלאכי ג) וְזָרְחָה
 לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי שָׁמַיִם צְדָקָה וְגו', וּכְדִין
 יִתְגַּבֵּר טוֹב בְּעֲלֵמָא, וְהַהוּא דְאַתְקַרֵּי רַע
 יִתְעַבֵּר מִעֲלֵמָא כְּדֵאֲמַרְן. וּכְדִין אֵינוֹן גּוֹפִין
 קַדְמָאֵי לְהוּוּ פְּלֵא הוּוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק זַמִּין קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 לְאַרְקָא עֲלֵייהוּ עַל אֵינוֹן גּוֹפִין רוּחִין
 אַחֲרֵינִין, וְאִי זְכָאן בְּהוּן יְקוּמוּן בְּעֲלֵמָא כְּדָקָא
 יְאוּת, וְאִי לֹאוּ יְהוּן קַטְמָא תַּחוֹת רַגְלֵיהוּן
 דְּצַדִּיקָא דְכְּתִיב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמַּת
 עִפְרוֹ יִקְיֻצּוּ וְגו'. וְכֹלֵא אֲתַקֵּם וְאַתְעַתֵּד קַמֵּי
 קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֹלֵהוּ בְּמִנְיָנָא הוּוּ כְּמָה
 דְאַתְ אָמַר (ישעיה מ) הַמוֹצֵא בְּמִסְפָּר צְבָאָם וְגו'.

תָּא חֲזִי, הָא אֲתַמַּר כֹּל אֵינוֹן מִתִּין דְּבִאֲרַעָא
 דִּישְׂרָאֵל יְקוּמוּן בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין
 דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר עֲלֵייהוּ וַיִּוִּקֵּם לוֹן,
 עֲלֵייהוּ כְּתִיב יַחֲיוּ מִתִּיד, אֵלִין אֵינוֹן דִּי
 בְּאֲרַעָא דִּישְׂרָאֵל. נִבְלְתֵי יְקוּמוּן, אֵלִין אֵינוֹן
 דְּבַגּוּ אֲרַעָאן אַחֲרֵינִין, דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ תַּחֲיָה
 אֲלֵא קִימָה. דְּהָא רוּחָא דְחַיִּי לֹא תִשְׁרִי אֲלֵא
 בְּאֲרַעָא קַדִּישָׁא דִּישְׂרָאֵל, וּבְגִין כֵּן כְּתִיב בְּהוּ
 יַחֲיוּ מִתִּיד, וְאֵינוֹן דְּלִבְר, יִתְבְּרִי גּוֹפָא דְלַהוּן
 וַיִּקּוּמוּן גּוֹפָא בְּלֵא רוּחָא. וְלִבְתַּר יִתְגַּלְּגְלוּן
 תַּחוֹת עֶפְרָא עַד דִּימִטוּן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְתַמָּן
 יִקְבְּלוּן נְשָׁמָתָא, וְלֹא בְּרִשׁוֹ אַחֲרָא, בְּגִין
 דִּיתְקַיְמוּן בְּעֲלֵמָא כְּדָקָא חֲזִי.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִיסָא הֵיוּ יַתְבִּי לִילָא חַד
 וְעוֹסְקֵי בְּאוּרִייתָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא
 חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין

ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות את המתים, כל אותם הנשמות שיתעוררו לפניו, כלם עומדות דמיות דמיות לפניו, באותה דמות ממש שהיו בעולם הזה, ויוריד אותם הקדוש ברוך הוא ויקרא להם בשמות, כמו שנאמר (שם) לכלם בשם יקרא. וכל נשמה תפגס למקומה, ויקומו בקיים בעולם פראוי, ואז יהיה העולם שלם. ועל אותו הזמן כתוב (שם כה) וחרפת עמו יסיר וגו'. מה זה וחרפת עמו יסיר? זה יצר הרע שמחשיף את פני הבריות ושולט בהם.

אמר רבי יוסי, הרי ראינו, כל זמן שאדם עומד ברוח הזו - אינו טמא. יצאה נשמתו ממנו - הוא טמא. אמר לו, ודאי שנה פך, וכך נאמר, שהרי אותו יצר הרע, כשנוטל את הרוח של האדם, הוא מטמא אותו, ונשאר גוף טמא. ושאר עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, כשהם בחייהם הם טמאים, שהרי יש להם נשמות מצד הטמאה, וכשמתרוקנת ממנו אותה טמאה, נשאר הגוף בלי טמאה כלל.

כשם כן מי שנדבק באשה של שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, הוא נטמא, ואותו בן שיולד לו יקבל עליו רוח של טמאה. ואם תאמר, הרי מצד אביו הוא בא מישראל, למה יקבל עליו רוח טמאה?

בא ראה, שהרי בראשונה נטמא אביו בשעה שנדבק עם אותה אשה שהיא טמאה, וכיון שהאב נטמא באותה אשה שהיא טמאה, כל שפן שאותו הבן שנולד ממנה יקבל עליו רוח טמאה. ולא עוד, אלא שעבר על התורה, שכתוב (שמות לד) כי לא תשתחוה לאל אחר, כי ה' קנא

לאחייא מתייא, כל אינון נשמתין דיתערוך קמיה פלהו קיימין דיוקנין דיוקנין קמיה בהווא דיוקנא ממש דהווי בהאי עלמא, ונחית לון קדשא בריה הוא, ויקרי לון בשמהן כמה דאת אמר, (ישעיה נח) לכלם בשם יקרא. וכל נשמתא תיעול לדוכתה, ויקומון בקיומא בעלמא כדקא חזי, וכדין יהא עלמא שלים, ועל ההוא זמנא כתיב, (ישעיה כה) וחרפת עמו יסיר וגו', מאי וחרפת עמו יסיר. דא יצר הרע דאחשיף אנפי בריין ושליט בהו.

אמר רבי יוסי הא חמינן כל זמנא דבר נש קאים ברוחא דא. לאו איהו מסאב, נפקא נשמתיה מניה איהו מסאב. אמר ליה ודאי הכי הוא, והכי אתמר דהא ההוא יצר הרע פד נטיל רוחא דבר נש סאיב ליה ואשתאר גופא מסאב, ושאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות פד אינון בחייהון אינון מסאבין דהא מסטרא מסאבא אית לון נשמתין, וכד אתריק מניה ההוא מסאבו אשתאר גופא בלא מסאבו כלל.

בגין כן (דף קלא ע"ב) מאן דאתדבק באתתא דשאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות אסתאב איהו. וההוא ברא דאתיליד ליה יקבל עליה רוח מסאבא. ואי תימא הא בסטרא דאבוי מישראל קא אתיא, אמאי יקבל עליה רוח מסאבא.

תא חזי, דהא בקדמיתא אסתאב אבוי בשעתא דאתדבק בהייתא אתתא דאיהי מסאבא, וכיון דאב איהו אסתאב בהייתא אתתא דאיהי מסאבא, כל שפן דאיהו ברא דאתיליד מינה יקבל עליה רוח מסאבא. ולא עוד אלא דעבר על אורייתא דכתיב,

שָׁמוּ, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא מְקַנָּא עַל בְּרִית הַקֹּדֶשׁ הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא רְאָה, שֶׁהָרִי גָאֵמַר שְׂכִינָן שְׂדֵעַ אַבְרָהָם אֲבִינוּ חֲכָמָה, רְצָה לְהַפְרֹד מִכָּל שְׂאֵר הָעַמִּים וְלֹא לְהַדְבִּיק בָּהֶם, וּמִשּׁוֹם כִּף כְּתוּב: וְאֲשַׁבְּעֶךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו'. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדֹאֵי. [מה] סוד הוא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָאכִי ב) וּבְעַל בַּת אֶל נָכֵר. אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ, אֲנֹכִי בְּמִדְיָן. כְּתוּב כַּאֲשֶׁר אֲנֹכִי, וְכְתוּב שֵׁם (יִשְׁעִיָּה מִד) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אָרֶץ. וְכָל זֶה כְּדֵי לֹא לְהִטָּמֵא עִמָּהֶם.

בֵּא רְאָה, מִי שֶׁמְכַנֵּס אֶת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה בְּאִשָּׁה הַהִיא שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, גּוֹרֵם לְטָמֵא מְקוֹם אַחֵר, וְעַל זֶה כְּתוּב (מִשְׁלִי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזָה אָרֶץ וְגו'. וְאִף עַל גַּב שֶׁהַשְּׂבִיעַ אוֹתוֹ בְּבְרִית הַזֶּה, לֹא כֻטַּח בּוֹ אַבְרָהָם, עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלְתּוֹ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר, ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', הוּא יִשְׁלַח מְלָאכָו. וְדֹאֵי זֶה מְלָאָךְ הַבְּרִית כְּדֵי שִׁישְׁמַר הַבְּרִית הַזֶּה וְלֹא יִטָּמֵא בֵּין אוֹתָם הָעַמִּים.

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תִשָּׁב שְׁמָה. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁיִּדְעַ אַבְרָהָם שֶׁהֵנָּה בְּכֻלָּם לֹא הָיָה מִי שֶׁהִפִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַק הוּא לְבָדוֹ, וְלֹא רְצָה שִׁיְהִיָּה מְדוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק בִּינְיָהִם, אֲלֵא שִׁיְהִיָּה מְדוּרוֹ עִמּוֹ, וְיִצְחָק? לְמַד מִמֶּנּוּ תְּמִיד אֶת דְּרָף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא יִסְטָה זְמִינָה וּשְׂמָאלָה, וְעַל כֵּן לֹא רְצָה אַבְרָהָם שֶׁמְדוּרוֹ שֶׁל יִצְחָק יִהְיֶה שֵׁם.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, וְדֹאֵי שְׁזָכוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הִיְתָה לְפָנֵי הַעֶבֶד הַהוּא, שֶׁהָיָה הַהוּא יִצָא, וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם

(שְׁמוֹת לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר, כִּי יִי קִנָּא שְׁמוֹ בְּגִין דְּקִנֵּי עַל הָאֵי בְּרִית קְדִישָׁא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר תָּא חֲזִי דְהָא אֲתָמַר דִּכְיוּן דִּידְעַ אַבְרָהָם אֲבִינוּ חֲכָמָתָא בְּעָא לְאֲתַפְרָשָׁא מִכָּל שְׂאֵר עַמִּין וְלֹא לְאֲתַדְבָּקָא בְּהוּ, וּבְגִין כִּף כְּתִיב וְאֲשַׁבְּעֶךָ בֵּין אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו', מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדֹאֵי, (מְאִי) רְזָא אִיהוּ כְּמָה דְאֲתָ אָמַר (מְלָאכִי ב) וּבְעַל בַּת אֶל נָכֵר. אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ. אֲנֹכִי דִיִּיקָא כְּתִיב הֲכָא אֲשֶׁר אֲנֹכִי, וּכְתִיב הֲתָם (יִשְׁעִיָּה מִד) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אָרֶץ. וְכָל דָּא בְּגִין דְּלֹא לְאֲסַתְּאַבָּא בְּהוּ.

תָּא חֲזִי, הָאֵי מָאן דְּאָעִיל הָאֵי בְּרִית קְדִישָׁא בְּהִיא אֲתָתָא דְשְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, גְּרִים לְאֲסַתְּאַבָּא אֲתָר אַחֲרָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (מִשְׁלִי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזָה אָרֶץ וְגו'. וְאִף עַל גַּב דְּאוּמֵי לִיָּה בְּהָאֵי בְּרִית, לֹא אֲבֻטַּח בִּיהִ אַבְרָהָם עַד דְּצִלֵי צְלוֹתִיהָ קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאָמַר יִי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', הוּא יִשְׁלַח מְלָאכָו, וְדֹאֵי דָא מְלָאָךְ הַבְּרִית, בְּגִין דִּיתְנַטִּיר הָאֵי בְּרִית וְלֹא יִסַּתְּאַב בֵּין אֵינוֹן עַמִּין:

רַק אֶת בְּנֵי לֹא תִשָּׁב שְׁמָה. מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דִּידְעַ אַבְרָהָם דְּהָא בְּכֻלָּהוּ לֹא הוּוּ מָאן דְּאֲשַׁתְּמוּדְעַ לִיָּה לְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִי אִיהוּ בְּלַחוּדוּי, וְלֹא בְּעָא דְלִהוּוּ מְדוּרִיָּה דִּיִּצְחָק בִּינְיָהוּ, אֲלֵא דִיָּהָא מְדוּרִיָּה עִמִּיהָ, וְיִצְחָק יוֹלִיף מְנִיָּה תְּדִיר אֲרַחוּי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא יִסְטִי לִימִינָא וְלִשְׂמָאלָא. וְעַל דָּא לֹא בְּעָא אַבְרָהָם דְלִהוּי מְדוּרִיָּה דִּיִּצְחָק תַּמָּן.

אָמַר רַבִּי יִיסָא וְדֹאֵי זְכוּתִיהָ דְאַבְרָהָם אָעֲרַע קָמִיָּה דְהָהוּא עַבְדָּא, דְּהָהוּא יוֹמָא

הגיע לעין המים, שכתוב ואבא היום אל העין. והנה פשוטה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה טפשים האנשים שלא יודעים ולא מסתכלים להשתדל בתורה, משום שהתורה כל החיים וכל החרות וכל הטוב בעולם הזה ובעולם הבא. (החרות תהיא של העולם הזה ושל הבא היא) (ג"א חרות תהיא של העולם הבא היא חיים בעולם הזה) החיים הם בעולם הזה, שיזכו לימים שלמים בעולם הזה, כמו שנאמר (שמות כג) את מספר ימך אמלא. ולימים ארפים בעולם הבא, משום שהם חיים שלמים, הם חיים של שמחה, חיים בלי עצבות, חיים שהם חיים. חרות בעולם הזה, חרות של הכל. שכל מי שמשתדל בתורה, אין יכולים לשלט עליו כל העמים של העולם.

ואם תאמר, אותם בני השמד? גזרה היא מלמעלה, כמו רבי עקיבא וחבריו, וכך עלתה במחשבה. חרות של מלאך המות שלא יכול לשלט עליו, וכך זה ודאי שאם אדם היה נדבק בעץ החיים, שהיא התורה, לא היה גורם מות לו ולכל העולם.

ומשום כך, כשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, מה כתוב בה? חרות על הלחח, והרי פשוטה. ואמלא הם לא חטאו ועזבו את עץ החיים, לא היו גורמים מות לעולם כבתחלה. והקדוש ברוך הוא אמר, (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתם את עצמכם - אכן כאדם תמותו וגו'. ועל כן, כל מי שמשתדל בתורה, אין יכול לשלט עליו הנחש הרע שהוא שהחשיף את העולם.

נפק, וההוא יומא מטא לעינא דמיא, דכתיב ואבא היום אל העין. והא אוקמוה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה אינון בני נשא טפשין דלא ידעין ולא מסתכלין לאשתדלא באורייתא, בגין דאורייתא כל חיין וכל חירו וכל טוב בעלמא דין ובעלמא דאתי.

(ההוא חירו דעלמא דין ודעלמא דאתי איהו) (ג"א ההוא חירו דעלמא דאתי איהו חיינו בעלמא דין). חיינו אינון בעלמא דין דיזכון ליומין שלמין בהאי עלמא כמה דאת אמר, (שמות כג) את מספר ימך אמלא. וליומין אריכין בעלמא דאתי. בגין דאינון חיינו שלימין, אינון חיינו דחידו, חיי כל א עצבו, חיינו דאינון חיינו. חירו בעלמא דין חירו דכלא, דכל מאן דאשתדל באורייתא לא יכלין לשלטאה עלוי כל עמין דעלמא.

ואי תימא אינון בני שמד. גזרה היא מלעילא כגון רבי עקיבא וחבריו, וכך סליק במחשבה. חירו דמלאך המות דלא יכיל לשלטאה עלוי, והכי הוא ודאי דאי אדם הוה אתדבק באילנא דחיי דאיהו אורייתא, לא גרים מותא ליה ולכל עלמא.

ובגין כך פד יחב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל מה כתיב בה חרות על הלוחות והא אוקמוה. ואמלא אינון לא חטו ושבקו אילנא דחיי, לא גרמו מותא לעלמא כמלקדמין. וקדשא בריך הוא אמר (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם. חבלתון גרמיכון אכן כאדם תמותון וגו'. ועל דא כל מאן דאשתדל באורייתא לא יכיל לשלטאה עלוי ההוא חויה בישא דאחשיף עלמא.

אָמַר רַבִּי יִיסָא אִי הָכִי מִשָּׁה אַמְאֵי מִית, דָּאֵי
הָכִי כִּינּוּן דְּלָא חָב לָא יְמוּת (ואמאי ימות).
אָמַר לִיה וּדְאֵי מִית, אָבֵל לָא שְׁלֹטָא בֵּיה
קְאֻמְרִינָן, אָלָא לָא מִית עַל יְדוּי וְלָא אֶסְתָּאֵב
בֵּיה, וְלָא מִית (דף קלב ע"א) וּדְאֵי אָלָא אֶתְדַבֵּק
בְּשַׁכִּינְתָּא וְאָזִיל לַחֲיֵי עֲלֵמָא.

וְהָא חֵי אַקְרִי, כְּמָה דְאֻקְיָמְנָא דְכְּתִיב (שמואל
ב כג) וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוֹדָע בֶּן אִישׁ חַי וְגוֹ'.
וְעַל דָּא כָּל מָאן דְּאֶשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא חִירו
אֵית לִיה מַפְלָא בְּעֲלָמָא דִּין מִשְׁעֻבּוּדָא דְשָׂאָר
עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת. חִירו
בְּעֲלָמָא דְאֵתִי בְּגִין דְּלָא יִתְבַּעוֹן מַנְיָה דִּינָא
בְּהָהוּא עֲלָמָא כְּלָל.

תָּא חֲזִי, בְּאוּרִייתָא כְּמָה רְזִין עֲלָאִין סְתִימִין
אֵית בָּהּ, בְּגִין כְּדָּ כְּתִיב, (משלי ג) יִקְרָה הִיא
מִפְּנִינִים. כְּמָה גְּנִיזִין טְמִירִין אֵית בָּהּ, וְעַל
דָּא כַּד אֶסְתַּפֵּל דְּדוּד בְּרוּחָא דְחֻכְמָתָא וְיַדַּע
כְּמָה פְּלִיאָן נִפְקִין מְאוּרִייתָא

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינֵי
וְאֵבִיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ. בָּא
רָאָה, וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר
וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת. יֹצֵאת? בָּאָה
הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה יֹצֵאת?
שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא אוֹתָהּ
מִכָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעִיר, שְׁכָלָם
רְשָׁעִים, וְהִיא יֹצֵאת מִהַפְּלָל
שְׁלָהֶם. וְתַרְדּוּ הָעֵינָה כְּתוּב
בְּה"א, סוּד הוּא שְׁפָגְשָׁה שָׁם אֶת
בָּאָר מְרִים, וּמִשׁוּם כְּדָּ כְּתוּב
הָעֵינָה בְּה"א, וְעַל לָהּ הַמִּים.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת,
כְּפְתוּב יֹצֵאת לְשֹׂאֵב מַיִם. לְמָה
יֹצֵאת וְלָא הוֹלְכוֹת וְלָא בָאוֹת?
אָלָא מִשׁוּם שְׁטַמּוֹנוֹת הָיוּ כָּל
הַיּוֹם, וּבָאוֹתָהּ שְׁעָה יֹצֵאת
לְשֹׂאֵב מַיִם. וְסִימָן לְקַח בְּיָדוּ.

בָּא רָאָה, כְּשֶׁהֲגִיעַ הָעֶבֶד לְחָרָן
וּמִצָּא אֶת רִבְקָה לְעֵת עֶרְב, הִנֵּה
זְמַן תְּפִלַּת הַמְּנַחֵה. בָּאוֹתָהּ שְׁעָה

וְהָא חֵי אַקְרִי, כְּמָה דְאֻקְיָמְנָא דְכְּתִיב (שמואל
ב כג) וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוֹדָע בֶּן אִישׁ חַי וְגוֹ'.
וְעַל דָּא כָּל מָאן דְּאֶשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא חִירו
אֵית לִיה מַפְלָא בְּעֲלָמָא דִּין מִשְׁעֻבּוּדָא דְשָׂאָר
עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת. חִירו
בְּעֲלָמָא דְאֵתִי בְּגִין דְּלָא יִתְבַּעוֹן מַנְיָה דִּינָא
בְּהָהוּא עֲלָמָא כְּלָל.

תָּא חֲזִי, בְּאוּרִייתָא כְּמָה רְזִין עֲלָאִין סְתִימִין
אֵית בָּהּ, בְּגִין כְּדָּ כְּתִיב, (משלי ג) יִקְרָה הִיא
מִפְּנִינִים. כְּמָה גְּנִיזִין טְמִירִין אֵית בָּהּ, וְעַל
דָּא כַּד אֶסְתַּפֵּל דְּדוּד בְּרוּחָא דְחֻכְמָתָא וְיַדַּע
כְּמָה פְּלִיאָן נִפְקִין מְאוּרִייתָא

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינֵי
וְאֵבִיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ. תָּא חֲזִי, וַיְהִי הוּא
טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת. יֹצֵאת,
בָּאָה מִיבְעֵי לִיה, מָאֵי יֹצֵאת. דְּקָדְשָׁא בְּרִיף
הוּא אֶפִיק לָהּ מִכָּל אֵינוֹן בְּנֵי מִתָּא דְכְּלָהוּ
חֲיִיבִין, וְהִיא יֹצֵאת מִפְּלָלָא דְלַהוּן. וְתַרְדּוּ
הָעֵינָה כְּתִיב בְּה"א, רְזָא אִיהוּ דְאַעְרַעַת תַּמָּן
בִּירָא דְמְרִים, וּבְגִין כְּדָּ כְּתִיב הָעֵינָה בְּה"א
וְסִלְקוּ לָהּ מַיָּא.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת כְּמָה דְכְּתִיב
יֹצֵאת לְשֹׂאֵב מַיִם, אַמְאֵי יֹצֵאת
וְלָא הוֹלְכוֹת וְלָא בָאוֹת. אָלָא בְּגִין דְּטְמִירִין
הוּוּ כָּל יוֹמָא וּבְהָהִיא שְׁעָתָא נִפְקִין לְשֹׂאֵבָא
מַיָּא, וְסִימָנָא נְקִיט בִּידֵיהּ.

תָּא חֲזִי, כַּד מָטָא עֲבָדָא לְחָרָן וְאֶשְׁפַּח לָהּ

תָּא חֲזִי, כַּד מָטָא עֲבָדָא לְחָרָן וְאֶשְׁפַּח לָהּ

שהגיע יצחק להתפלל תפלת מנחה, באותה שעה הגיע העבד אל רבקה. ובשעה ההיא שהגיע יצחק לתפלת מנחה כבתחלה, הגיעה רבקה אליו, שהכל ימצא במקומו שצריך פראוי, והכל הגיע בסוד החכמה, ועל פן בא העבד לבאר המים, סוד הכתוב (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. ובארנוהו, והכל הוא סוד. רבי שמעון בא לטבריה והיה עמו רבי אבא. אמר רבי שמעון לרבי אבא, נלך, שהרי אנו ראינו שאיש אחד יגיע פעת אליו ודברים חדשים בפיו, והם דברי תורה. אמר רבי אבא, הנה ידעתי שבכל מקום שמו הולך, הקדוש ברוך הוא שולח לו מלאכים טסים בכנפים להשתעשע בו.

בעודם הולכים, הרים רבי שמעון את עיניו, וראה איש שהיה רץ והולך. ישבו רבי שמעון ורבי אבא. כשהגיע אליהם, אמר לו רבי שמעון, מי אתה? אמר לו, אני יהודי, ובאתי מקפוטקיא, ואני הלכתי לסתרו [לאהל] של בר יוחאי, שנמנו הדברים בדברים ידועים ושלחוני אליו. אמר לו, אמר בני. אמר לו, אתה בר יוחאי? אמר לו, אני בר יוחאי.

אמר לו, הרי אמרנו שלא יפסיק אדם בתפלתו בינו לבין הכתל, ככתוב (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר וגו'. ומי שמתפלל, אסור לעבר ארבע אמות סמוך לו, ובארו לארבע האמות הללו לכל צד, פרט לפניו. ואמרו שלא יתפלל אדם מאחורי רבו וכו', ונמנו בכל הדברים הללו.

בצלוחתיה ביניה לבין כותל אסיר למעבר ארבע אמות סמיה ליה, ואוקמוה להני ארבע אמות לכל סטר בר לקמיה. ואוקמוה דלא יצלי בר נש אחורי רביה וכו' ואתמנון בכל הני מילי.

לרבקה לעת ערב הוה עידן צלותא דמנחה. בההיא שעתא דמטא יצחק לצלחה צלותא דמנחה, בההיא שעתא מטא עבדא לגבה דרבקה. ובההיא שעתא דמטא יצחק לצלותא דמנחה כמלקדמין מטאת רבקה לגביה. לאשתפחא כלא באתריה דאצטריך פדקא יאות, וכלא מטא ברזא דחכמתא, ועל דא אתא ההוא עבדא לבאר המים רזא דכתיב (שיר השירים ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון, ואוקימנא, וכלא רזא איהו.

רבי שמעון הוה אתי לטבריה והוה עמיה רבי אבא. אמר רבי שמעון לרבי אבא גזיל, דהא אנן חמינן דבר נש חד ומטי השתא לגבן ומלין חדתין בפומיה ואינון מלין דאורייתא. אמר רבי אבא הא ידענא דבכל אתר דמר אזיל, קדשא בריה הוא משדר ליה מלאכין טסין בגדפין לאשתעשעא ביה.

עד דהוו אזלי, סליק רבי שמעון עינוי, וחקא בר נש דהוה רהיט ואזיל. יתבו רבי שמעון ורבי אבא. פד מטא גבייהו, אמר ליה רבי שמעון מאן אנת. אמר ליה יודאי אנא ומקפוטקיא קאתינא ואנא אזילנא אטיטריה דבר יוחאי דאתמנון חבריא במלין ידיען ושדרוני גביה. אמר ליה אימא ברי. אמר ליה אנת בר יוחאי. אמר ליה אנא בר יוחאי.

אמר ליה הא אוקימנא דלא יפסיק בר נש

בצלוחתיה ביניה לבין כותל אסיר למעבר ארבע אמות סמיה ליה, ואוקמוה להני ארבע אמות לכל סטר בר לקמיה. ואוקמוה דלא יצלי בר נש אחורי רביה וכו' ואתמנון בכל הני מילי.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים ט) שְׁמְעָה תְּפִלָּתִי ה' וְשׁוּעַתִּי הַאֲזִינָה אֵל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרַשׁ. מָה הִטְעַם שְׁמָעָה וְלֹא שָׁמַע? בְּמָקוֹם אֶחָד כְּתוּב שְׁמַע ה' וְחַנּוּנִי וְגו', וּבְמָקוֹם אַחַר שְׁמָעָה. אֵלֹא בְּכָל מָקוֹם לְפַעֲמִים שְׁמַע לְזָכֹר, וְלְפַעֲמִים שְׁמָעָה לְנִקְבָּה. שְׁמָעָה - כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שם יז) שְׁמָעָה ה' צְדָק וְגו'. שְׁמַע - כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שם ל) שְׁמַע ה' וְחַנּוּנִי, (משלי א) שְׁמַע בְּנִי, (דברים כז) הִסְכַּת וְשָׁמַע.

וְכַאֵן שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי ה', מִשׁוֹם שְׁזָה [שהיא] הַדְּרֻגָה שְׁמֻקְבֵּלֶת כָּל הַתְּפִלּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם. וְהָרִי שְׁנִינוּ שְׁעוֹשָׂה מֵהֶם עֲטָרָה וְשָׁם אוֹתָהּ בְּרֹאשׁ שֶׁל צְדִיק חַי הָעוֹלָמִים, שְׁכַתוֹב (משלי י) בְּרִכּוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק, וְעַל כֵּן שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי ה'. שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי ה' - זֶה תְּפִלָּה שְׁבִלְחַשׁ. וְשׁוּעַתִּי הַאֲזִינָה - זֶה תְּפִלָּה שְׁאֵדָם מְרִים קוֹלוֹ בְּצַרְתּוֹ, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שמות ב) וַתַּעַל שׁוּעַתְּךָ אֶל הָאֱלֹהִים. וּמָה זֶה שׁוּעַתְּךָ? אֵלֹא שֶׁבְּתְּפִלָּתוֹ מְרִים קוֹלוֹ וְזוֹקֵף עֵינָיו לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ישעיה א) וְשׁוּעַ אֶל הָהָר. וְהַתְּפִלָּה הַזֹּאת מְשַׁבֵּרֶת שְׁעָרִים וְדוֹפְקֶת [כ"א וְדוֹחֶקֶת] אוֹתָם לְהַכְנִיֵס אֶת תְּפִלָּתוֹ. אֵל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרַשׁ - זֹאת נִכְנַסֶת לְפָנָיו הַמְּלֹךְ וְאֵין שַׁעַר שְׁעוֹמֵד לְפָנָיו, וְלָעוֹלָם לֹא חֲזָרוּ דְּמַעוֹת רִיקִים.

עוֹד, הִנֵּה כְּתוּב כַּאֲן שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת: תְּפִלָּה, שׁוּעָה, דְּמָעָה. כְּנִגְדֵי אֵלוֹ שְׁלֹשׁ אַחֲרִים: כִּי גַר אֲנִכִי עִמָּךְ, אַחַר כֵּן תּוֹשֵׁב, אַחַר כֵּן כָּל אֲבוֹתִי, עַקֵּר הָעוֹלָם.

בֵּא רֵא, תְּפִלָּה שֶׁל אָדָם מְעַמֵּד, מִשׁוֹם שֶׁשְׁתֵּי תְּפִלּוֹת הֵן - אַחַת מִיֵּשֵׁב וְאַחַת מְעַמֵּד, וְהֵן אַחַת כְּנִגְדֵי שְׁתֵּי דְרָגוֹת - תְּפִלָּה שֶׁל יָד

שֶׁל יָד וְתְּפִלָּה שֶׁל רֵאשׁ.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים ט) שְׁמְעָה תְּפִלָּתִי יי וְשׁוּעַתִּי הַאֲזִינָה אֵל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרַשׁ. מָה טַעֲמָא שְׁמָעָה וְלֹא שָׁמַע, בְּאַתְרַּח חַד כְּתִיב שְׁמַע יי וְחַנּוּנִי וְגו', וּבְאַתְרַּח אַחֲרָא שְׁמָעָה. אֵלֹא בְּכָל אַתְרַּח לְזַמְנִין שְׁמַע לְדַכּוּרָא וְלְזַמְנִין שְׁמָעָה לְנוֹקְבָא. שְׁמָעָה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים יז) שְׁמָעָה יי צְדָק וְגו'. שְׁמַע כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים ל) שְׁמַע יי וְחַנּוּנִי. (משלי א) שְׁמַע בְּנִי. (דברים כז) הִסְכַּת וְשָׁמַע.

וְהִכָּא שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי יי, בְּגִין דְּהָאִי (ד'איהו) דְּרָגָא דְּמֻקְבֵּלָא כָּל צְלוֹתִין דְּעֵלְמָא. וְהָא תְּנִינָן דְּעַבְדָּא מְנִייהו עֲטָרָה וְשׁוּי לָהּ בְּרִישָׁא דְּצְדִיק חַי עוֹלָמִים דְּכְתִיב, (משלי י) בְּרִכּוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק. וְעַל דָּא שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי יי.

שְׁמָעָה תְּפִלָּתִי יי דָּא צְלוֹתָא דִּי בְּלַחַשׁ. וְשׁוּעַתִּי הַאֲזִינָה דָּא צְלוֹתָא דְּאָרִים בַּר נֶשׁ קְלִיָּה בְּעַקְתִּיהָ כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (שמות ב) וַתַּעַל שׁוּעַתְּךָ אֶל הָאֱלֹהִים. וּמָהוּ שׁוּעַתְּךָ, אֵלֹא דְּבְצְלוֹתִיהָ אָרִים קְלִיָּה וְזָקִיף עֵינָיו לְעֵילָא כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה כב) וְשׁוּעַ אֶל הָהָר. וְצְלוֹתָא דָּא (דף קלב ע"ב) מְתַבַּר תְּרַעֲוִין וְדַפִּיק [כ"א וְדוֹחֶקֶת] לוֹן לְאַעְלָא צְלוֹתִיהָ. אֵל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרַשׁ דָּא, אַעִיל קָמִי מְלַכָּא וְלִית תְּרַעָא דְקָאִים קָמִיָּה, וְלָעוֹלָם לֹא אַהֲדָרוּ דְּמַעֲוִין בְּרִיקְנִיָּא.

תּוֹ הָא כְּתִיב הִכָּא תִּלַּת דְּרָגִין, תְּפִלָּה. שׁוּעָה. דְּמָעָה. לְקַבִּיל אֵלִין תִּלַּת אַחֲרֵינִין. כִּי גַר אֲנִכִי עִמָּךְ. לְבַתֵּר תּוֹשֵׁב. לְבַתֵּר כָּל אֲבוֹתִי עַקְרָא דְּעֵלְמָא.

תָּא חֲזִי, צְלוֹתָא דְּבַר נֶשׁ מְעוֹמֵד, בְּגִין דְּתִרִי צְלוֹתָא נִינְהוּ חַד מִיּוֹשֵׁב וְחַד מְעוֹמֵד, וְאִינוּן חַד לְקַבִּיל תְּרִין דְּרָגִין תְּפִלָּה

ותפלה של ראש. כלפי יום וליילה, והכל אחד. אף כאן תפלה מישב כלפי תפלה של יד, לתקן אותה כמו [כמי] שמתקן את הכלה ומקשט אותה להכניסה לחפה, כך גם מקשטים אותה בסוד המרפכה ומחנותיה, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'.

ועל זה תפלה מישב. כיון שנוכנסת למלך העליון והוא בא לקבל אותה, אז אנו עומדים לפני המלך העליון, שהרי אז [הדרגה] הנזכר מתחבר עם הנקבה, ומשום כך לא נפסיק בין גאלה לתפלה (וגאלה ותפלה הן שתי דרגות, הסוד של צדיק וצדק, יוסף ורחל).

ומשום שאדם עומד לפני המלך העליון, נוטל ארבע אמות לתפלתו, והקיימה שבשעור (ד"א בשעור) הסרט חבל של יוצר כל. וכל מה שפא בצד הנזכר, צריך לאדם לעמד בקיימו ומזדקף (ס"א ויזדקף). כמו כן פשהוא כורע, כורע בכרוף. וכשהוא זוקף, זוקף בשם, כדי להראות את שבח הנזכר על הנקבה.

ובא וראה, שהרי אמרנו אל תפלת אדם אחורי רבו, ונתפאר, כפתיב (דברים י) את ה' אלהיך תירא. את - לכלל שצריך לירא מרבו פמורא השכינה, ויראת תלמיד הוא רבו. משום כך בשעת התפלה לא ישים אותו המורא לפניו (ד"א לתפלה), אלא את מורא הקדוש ברוך הוא לבדו ולא מורא אחר.

ובא וראה, את תפלת מנחה תקן יצחק, ודאי כמו שתקן אברהם תפלת הבקר כנגד אותה הדרגה שגדבק בה. וכן [כדי] יצחק תקן תפלת מנחה כנגד אותה דרגה שגדבק בה. ועל פן תפלת מנחה

לגבי יום וליילה וכלא חד. אוף הכא תפלה מיושב לגבי תפלה של יד, לאתקין לה כמה (ד"א כמאן) דאתקין לכלה וקשיט לה לאעלא לחופה, הכי נמי מקשטין לה ברזא דרתיכאה ומשירייהא, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'.

ועל דא צלותא מיושב, כיון דעאלת לגבי מלפא עלאה ואיהו אתי לקבלא לה, כדיון אנו קיימין קמי מלפא עלאה, דהא כדיון (דרגא) דכורא אתחבר בנוקבא, ובגין כך לא נפסיק בין גאלה לתפלה (וגאלה ותפלה תרין דרגין אינון, רוא דצדיק וצדק יוסף ורחל).

ובגין דבר נש קאים קמי מלפא עלאה נטל ארבע אמות לצלותיה ואוקמוה דבשיעורא (ד"א בשיעורא) דסורטא דיוצר כלא. וכל מה דאתי בסטרא דדכורא בעי ליה לאיניש למיקם בקיימיה ואזדקף (ס"א ויזדקף). כגוונא דא כד איהו כורע, כורע בכרוף, וכד איהו זקיף, זקיף בשם, בגין לאחזאה שבחא דדכורא על נוקבא.

ותא חזי דהא אוקמוה לא יצלי בר נש אחורי רביה ואתמר כמה דכתיב, (דברים י) את יי אלקיך תירא. את לאכללא דבעי למדחל מרביה פמורא דשכינתא, ודחילו דתלמיד, רביה איהו. בגין כך בשעתא דצלותא לא ישוי ההוא מורא לקמיה, (ד"א ל"ג לצלותא) אלא מורא דקדשא בריך הוא בלחודוי ולא מורא אחרא.

ותא חזי צלותא דמנחה אתקין ליה יצחק. ודאי כמה דאתקין אברהם צלותא דצפרא לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. וכן (ד"א כך) יצחק אתקין צלותא דמנחה לקבל ההוא דרגא דאתדבק ביה. ועל דא צלותא

דמנחה מכי נטי שמשא

לְנַחֲתָא בְדַרְגוּי לְסִטְר מְעָרְב.

דְהָא עַד לָא נָטָה שְׁמַשׁא לְצַד מְעָרְב אַקְרִי
 יוֹם מְצַפְרָא עַד הָהוּא זְמַנָּא דְכִתְיב,
 (תהלים כב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִי תִימָא עַד
 חֲשֻׁכָה, תָּא חֲזִי, דְכִתְיב (ירמיהו ו) אוּי נָא לָנוּ פִי
 פְּנֵה הַיּוֹם פִּי יִנְטוּ צְלִילֵי עָרְב. פִּי פְּנֵה הַיּוֹם
 לְקַבֵּל צְלוֹתָא דְצַפְרָא דְכִתְיב חֶסֶד אֵל כָּל
 הַיּוֹם, דְהָא כְּדִין שְׁמַשׁא אִיהוּ לְסִטְר מְזָרְח,
 פִּינּוּן דְנָטָה שְׁמַשׁא וְנַחֲתָא לְסִטְר מְעָרְב, הָא
 כְּדִין אִיהוּ זְמַן צְלוֹתָא דְמַנְחָה וּכְבַר פְּנֵה
 הַיּוֹם וְאָתוּ צְלִילֵי עָרְב וְאִתְעַר דִּינָא קְשִׁיא
 בְּעֵלְמָא.

וּפְנֵה הַיּוֹם דְאִיהוּ דְרָגָא דְחֶסֶד, וְנָטוּ צְלִילֵי
 עָרְב דְאִינוּן דְרָגָא דְדִינָא קְשִׁיא, וּכְדִין
 אִתְחַרְב בִּי מִקְדָּשָׁא וְאִתְוַקַּד הֵיכְלָא. וְעַל דָּא
 תְּנִינָן דִּיהָא בַר נֶשׁ זְהִיר בְּצְלוֹתָא דְמַנְחָה
 דְאִיהוּ זְמַנָּא דְדִינָא קְשִׁיא שְׂרִיָּא בְּעֵלְמָא.
 יַעֲקֹב אִתְקִין צְלוֹתָא דְעַרְבִית דְהָא אִיהוּ
 אִתְקִין לָהּ וְזַן לָהּ בְּכָל מַה דְאַצְטְרִיף, וְדָאִי
 וְאִ"ו אִתְקִין לָהּ "א, וְהִ"א אִתְזַנְתָּ מִן וְאִ"ו
 דְלִית לָהּ נְהוּרָא מְגַרְמָה פְּלִל.

וּבְגִין כְּפֵי תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת דְהָא אִתְפְּלִילת
 בְּצְלוֹתָא דִּיּוֹמָא בְּגִין לְאִתְנַהֲרָא,
 וְהִשְׁתָּא לָאו זְמַנָּא אִיהוּ. וְאוּקִימָנָא לָהּ דְהָא
 לָא אִתְגַּלְיָא נְהוּרָא דִימְמָא דִּינְהִיר לָהּ, וְאִיהִי
 שְׁלֵטָא בְּחִשׁוּכָא עַד זְמַנָּא דְפְּלַגוֹת לֵילִיא
 דְאַשְׁתַּעֲשַׁע קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא עִם צְדִיקִיא
 בְּגַנְתָּא דְעַדָּן, וּכְדִין אִיהוּ זְמַנָּא לְאַשְׁתַּעֲשַׁעָא
 בַר נֶשׁ (כ"א וּלְמַלְעִי) בְּאוּרִייתָא כְּמַה דְאַתְמַר.

תָּא חֲזִי, דְוִד אָתָּא וְאָמַר אֵלִין תְּלַת זְמַנִּין
 דְצְלוֹתֵי דְכִתְיב, (תהלים נה) עָרְב וּבִקְר
 וְצַהֲרִים הָא תְּלַתָּא, וְאִיהוּ לָא צְלִילֵי אֱלָא תְּרִי
 מְנִיָּיהוּ, דְכִתְיב אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה, וְלָא יִתִּיר.

מִפְּאֲשֵׁר נֹטָה הַשֶּׁמֶשׁ לְרִדְתָּ
 בְּדַרְגָּתוֹ לְצַד מְעָרְב.

שְׁהָרִי בְּטָרָם נֹטָה הַשֶּׁמֶשׁ לְצַד
 מְעָרְב, נִקְרָא יוֹם מִן הַבִּקְר עַד
 הַזְמַן הַהוּא, שְׁכַתוּב (תהלים כב)
 חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִם תְּאָמַר עַד
 חֲשֻׁכָה - בָּא רְאָה, שְׁכַתוּב (ירמיהו)
 אוּי לָנוּ פִּי פְּנֵה הַיּוֹם פִּי יִנְטוּ
 צְלִילֵי עָרְב. פִּי פְּנֵה הַיּוֹם - פְּנִינָא
 תְּפִלַּת הַבִּקְר, שְׁכַתוּב חֶסֶד אֵל
 כָּל הַיּוֹם, שְׁהָרִי אֲזַי הַשֶּׁמֶשׁ הִיא
 לְצַד מְזָרְח. פִּינּוּן שְׁנֵטָה הַשֶּׁמֶשׁ
 וְיִרְד לְצַד מְעָרְב, הָרִי אֲזַי הוּא זְמַן
 תְּפִלַּת הַמַּנְחָה, וּכְבַר פְּנֵה הַיּוֹם
 וּבָאוּ צְלִילֵי עָרְב וְהִתְעוֹרַר הַדִּין
 הַקָּשָׁה בְּעוֹלָם.

וּפְנֵה הַיּוֹם שְׁהִיא הַדְּרָגָה שֶׁל
 חֶסֶד, וְנָטוּ צְלִילֵי עָרְב שְׁהִם
 הַדְּרָגָה שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, וְאֲזַי
 נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנִשְׁרַף
 הַהֵיכָל. וְעַל כֵּן שְׁנִינּוּ שְׁיִהִיָּה
 אָדָם זְהִיר בְּתְּפִלַּת הַמַּנְחָה,
 שְׁהוּא הַזְמַן שְׁשְׂרוּי הַדִּין הַקָּשָׁה
 בְּעוֹלָם. יַעֲקֹב תִּקַּן תְּפִלַּת עַרְבִית,
 שְׁהָרִי הוּא תִּקַּן אוֹתָהּ וְזַן אוֹתָהּ
 בְּכָל מַה שְׁצַרִיף, וְדָאִי שְׂוָא"ו
 תִּקַּן אֶת הִ"א, וְהִ"א נְזוּנִית
 מִוָּא"ו, שְׂאִין לָהּ אוּר מִשֶּׁל
 עֲצֻמָּה כָּלִל.

וּמִשׁוּם כְּפֵי תְּפִלַּת עַרְבִית רְשׁוּת,
 שְׁהָרִי נִכְלָלָת בְּתְּפִלַּת הַיּוֹם כְּדִי
 שְׁתַּהֲיָה מְאִירָה, וְכַעַת לָא זֶה
 הַזְמַן. וּבְאֲרָנוּ אוֹתָהּ, שְׁהָרִי לָא
 הַתְּגַלְיָה אוּר הַיּוֹם שְׂיִאִיר לָהּ,
 וְהִיא שׁוֹלְטַת בְּחֲשֻׁכָה עַד זְמַן
 חִצּוֹת הַלֵּילָה, כְּשֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מְשַׁתְּעֵשַׁע עִם הַצְּדִיקִים בְּגִין
 הַעֲדוּן, וְאֲזַי הַזְמַן שְׁהָאָדָם
 יִשְׁתַּעֲשַׁע [וּלְמַר] בְּתוֹרָה, כְּמוֹ
 שְׁנַתְּבָאָר.

בָּא רְאָה, דְוִד בָּא וְאָמַר שְׁלֹשַׁת
 זְמַנֵּי הַתְּפִלוֹת הַלְלוּ, שְׁכַתוּב
 (תהלים נה) עָרְב וּבִקְר וְצַהֲרִים, הִנֵּה
 שְׁלֹשָׁה. וְהוּא לָא הַתְּפִלָּל אֱלָא

דא לצלותא דצפרא ודא לצלותא דמנחה, בגין כך אשיחה ואהמה דייקא. בצפרא דאיהו שעתא דחסד סגי ליה בחסד באשיחה, ובמנחה דהוא שעתא דדינא קשיא בעי המייה ובגין כך ואהמה. ולבתר כד אתפליג ליליא הוה קם בשירין ותושבחן כדקא (דף קלג ע"א) יאות דכתיב, (תהלים ס"ב) ובליילה שירה עמי והא אתמר.

קם רבי שמעון ואזלו. אזל ההוא בר נש בהדיה עד טבריה. עד דהו אזלו, אמר רבי שמעון תא חזי, תפלות פנגד תמידין תקנום רבנן דאנשי כנסת הגדולה, בגין דאשפחן תרי דכתיב, (במדבר כח) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערפים. ואינון מתקרבין בהני תרי זמני דיומא דאינון זמנין לצלותא.

אמר ההוא גברא הא בקדמיתא אבות תקנום להני צלותי, ומה דאתקיני אברהם ויצחק הוא עקרא, ומה דאתקיני יעקב דאיהו שבחא דאבהן אמאי איהו רשות ולא עקרא כהני.

אמר רבי שמעון הא אתמר. אבל תא חזי, הני תרי זמני דתרי צלותי לאו אינון אלא לחפרא ליעקב בעדביה, פיון דאתחברו דא בדא אנן לא צריכין יתיר, דכיון דאתיהיבת אתתא בין תרין דרועין ואתחפרת בגופא לא אצטריך יתיר, ועל דא אנן בעינן לאתערא תרין דרועין בגין דאתיהיבת בינייהו, פיון דאיהי בינייהו, גופא ואתתא מלייהו בלחישו דלא לאדכרא.

ובגין כך יעקב משמש במרום תנינן. מאי במרום כמה דאת אמר, (תהלים צב) ואתה

שנים מהם, שכתוב אשיחה ואהמה, ולא יותר. זה לתפלת הבקר - וזה לתפלת המנחה. משום כך דייק אשיחה ואהמה. בבקר, שהיא שעת חסד, מספיק לו בחסד באשיחה. ובמנחה, שהיא שעת הדין הקשה, צריך המייה, ומשום כך ואהמה. אחר כך כשנחלק הלילה, היה קם לשירות ותשבחות כראוי, שכתוב (תהלים סב) ובליילה שירה עמי, והרי נתבאר.

קם רבי שמעון והלכו. הלך אותו האיש עמו עד טבריה. בעודם הולכים, אמר רבי שמעון, בא ראה, תפלות פנגד תמידין תקנום החכמים של אנשי כנסת הגדולה, משום שנמצאות שטים, שכתוב (במדבר כח) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערפים, והם נקרבין בשני הזמנים הללו של היום, שהם זמני התפלה.

אמר אותו האיש, הרי בתחלה האבות תקנו את התפלות הללו, ומה שתקנו אברהם ויצחק הוא העקר. ומה שתקן יעקב שהוא המשבח של האבות, למה היא רשות ולא עקר כמו אלו?

אמר רבי שמעון, הרי נתבאר, אבל בא ראה, שני הזמנים הללו של שתי התפלות אינם אלא לחבר את יעקב לגורלו. פיון דאתחברו זה עם זה, אינו צריכין יותר. שפיון שנתנה האשה בין שתי הזרועות ומתחפרת בגוף, לא צריך יותר, ועל פן אנו צריכין לעורר שתי הזרועות בגלל שנתנה ביניהם. פיון שהיא ביניהם, הגוף והאשה, אז דבריהם בלחש שלא להזכיר.

ומשום כך, יעקב משמש במרום שנינו. מה זה במרום? כמו שנאמר (תהלים צב) ואתה מרום לעולם

ה'. והכל הוא סוד ליודעי הדין. פאו רבי אבא ויהיהודי ההוא ונשקו את ידו. אמר רבי אבא, עד היום הנה לא למדתי בדבר הנה, רק עכשו. אשרי חלקי שזכיתי לשמע אותו.

ויבאה יצחק האהלה שרה אמו. אמר רבי יוסי, הפסוק הנה קשה. האהלה? הנה צריך להיות לאהלה שרה אמו! מה זה האהלה? שחזרה לשם השכינה. משום שכל זמן ששרה היתה קימת בעולם, לא וזה ממנה השכינה, ונר היה דולק מערב שבת לערב שבת והיה מאיר את כל אותם ימות השבוע. אחר שמתה, כבה אותו הנר. כיון שבאה רבקה, חזרה השכינה והדליקה את הנר. שרה אמו - שדמתה לשרה בכל מעשיה.

רבי יהודה אמר, כמו שדמותו של יצחק היתה כדמותו של אברהם, וכל מי שראה את יצחק אמר זה ודאי אברהם שהוליד את יצחק - כך גם דמותה של רבקה ממש היתה כדמותה של שרה, ומשום כך שרה אמו ודאי אמר רבי אלעזר, בכל כך זה, אבל בא ראה, זהו סוד. שאף על גב ששרה מתה, דמותה לא וזה מן הבית, ולא נראתה שם מיום שמתה עד שבאה רבקה. כיון שנכנסה רבקה, נראתה דמותה של שרה, שפתויב ויבאה יצחק האהלה וגו'. מיד שרה אמו נראתה שם. ולא היה רואה, רק יצחק לבדו כשנכנס לשם, ועל כן וינחם יצחק אחרי אמו. [כ"א מה זה אחרי אמו? אחרי] שאמו נראתה והודמנה בבית, ועל כן לא כתוב אחרי מיתת אמו, אלא אחרי אמו.

רבי שמעון אמר, מה שונה שפתויב ביצחק, ויקח את רבקה

מרום לעולם יי. וכלא איהו רזא לידעי מדין. אתו רבי אבא וההוא יודאי ונשקו ידי. אמר רבי אבא עד יומא דין לא קאימנא במלה דא בר השתא. זפאה חולקי דזכינא למשמע ליה:

ויבאה יצחק האהלה שרה אמו. אמר רבי יוסי האי קרא קשיא. האהלה. לאהל שרה אמו מיבעי ליה, מאי האהלה. דאהדרת תמן שכינתא, בגין דכל זמנא דשרה קיימא בעלמא שכינתא לא אעדי מינה, ושרגא הוה דליקת מערב שבת לערב שבת והוה נהיר כל אינון יומי דשבתא, פתר דמיתת, פבתה ההיא שרגא. כיון דאתת רבקה אהדרת שכינתא ושרגא אדליקת. שרה אמו, דדמיא לשרה בכל עובדהא.

רבי יהודה אמר כמה דדיוקניה דיצחק הוה כדיוקניה דאברהם, וכל מאן דחמי ליצחק אמר דא אברהם, ודאי אברהם הוליד את יצחק, הכי נמי רבקה דיוקנה ממש הוה דיוקנא דשרה, ובגין כך שרה אמו ודאי.

אמר רבי אלעזר בכללא הכי הוא, אבל תא חזי, רזא איהו דאף על גב דשרה מיתת, דיוקנה לא אעדי מן ביתא, ולא אתחזי תמן מיומא דמיתת עד דאתת רבקה, כיון דעאלת רבקה אתחזיאת דיוקנא דשרה, דכתיב ויביאה יצחק האהלה וגו' מיד שרה אמו אתחזיאת תמן, ולא הוה חמי לה בר יצחק בלחודוי כד אעיל תמן, ועל דא וינחם יצחק אחרי אמו (כ"א מאי אחרי אמו, אחרי) דאמו אתחזיאת ואזדמנא בביתא, ועל דא לא פתיב אחרי מיתת אמו, אלא אחרי אמו.

רבי שמעון אמר מאי שנא דכתיב ביה ביצחק ויקח את רבקה ותהי לו לאשה

וַיֵּאָהֲבָהּ. פִּינּוֹן דְּאָמַר וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה לֹא יִדְעָנָא דְהוּא רַחִים לָהּ, דְּהָא כָּל בְּנֵי עַלְמָא רַחֲמֵי לְנִשְׂיֵיהּ. מָאִי שְׁנָא בִּיצְחָק דְכְּתִיב בֵּיהּ וַיֵּאָהֲבָהּ.

ותהי לו לאשה ויאהבה? פיון שאמר ותהי לו לאשה, לא ידענו שהוא אהב אותה? שהרי כל בני העולם אוהבים את נשותיהם. מה שונה ביצחק שכתוב בו ויאהבה?

אֲרָא וְדָאִי אֲתַעְרוּתָא דְרַחֲמֵמוּ דְדְכוּרָא לְגַבֵּי אֲתַתָּא לָאו אִיהּוּ אֲלָא שְׁמַאֲלָא דְכְּתִיב, (שיר השירים ב) שְׁמַאלוֹ תַחַת לְרַאשֵׁי. וְחֻשְׁפוֹ וְלִילָהּ כְּחַד אֵינּוֹן, וְשְׁמַאֲלָא אֲתַעַר רַחֲמֵמוּ תְדִיר לְגַבֵּי נּוֹקְבָא וְאַחִיד בָּהּ, וְעַל דָּא אַף עַל גַּב דְּאַבְרָהָם (ס"א הוה) רַחִים לָהּ לְשָׂרָה לֹא כְּתִיב בֵּיהּ וַיֵּאָהֲבָהּ אֲלָא בִּיצְחָק. וְאִי תִימָא וַיֵּאָהֲבָה יַעֲקֹב אֶת רַחֵל, סְטָרָא דִּיצְחָק דְהוּוּ בֵּיהּ קַעְבִּיד לִיהּ.

תָּא חֲזִי, אַבְרָהָם כַּד חָמָא לְשָׂרָה (ס"א לרבקה) הוּוּ מְחַבֵּק לָהּ וְלֹא יִתִּיר, אֲבָל יִצְחָק דְּאִיהּוּ בְעַלָּהּ אֲחִיד בָּהּ וְשׂוּי דְרוּעֵיהּ תַּחֲת רִישָׁהּ דְכְּתִיב שְׁמַאלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי וַיִּמְיֵנוּ תַּחֲבַקְנִי. לְבַתָּר אֲתָא יַעֲקֹב וְשִׁמְשׁ עַרְסָא וְאוּלִיד תְּרִיסַר שְׁבַטִין כְּלָא כְּדָקָא יָאוּת.

בָּא רָאָה, כְּשִׂאֲבָרְהֶם רָאָה אֶת שָׂרָה (ס"א את רבקה), הִנֵּה מְחַבֵּק אוֹתָהּ וְלֹא יוֹתֵר. אֲבָל יִצְחָק שְׁהוּא בְעַלָּהּ, אֲחִיד בָּהּ וְשִׁם אֶת זְרוּעוֹ תַּחַת רַאשָׁהּ, שְׁכַתּוּב שְׁמַאלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי וַיִּמְיֵנוּ תַּחֲבַקְנִי. אַחַר כֵּן בָּא יַעֲקֹב וְשִׁמְשׁ מִטָּתוֹ, וְהוּלִיד שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבַטִים, כְּלָם כְּרָאוּי.

וְהָא חֲזִי אֲבָהֵן כְּלָהּ בְּרִזָּא חֲדָא (דף קלג ע"ב) אֲזִלוּ. וְכֻלְהוּ שְׁמִשׁוּ בְּאַרְבַּע נְשִׂין כָּל חַד מִנְיֵיהּוּ, אַבְרָהָם בְּאַרְבַּע שָׂרָה וְהֶגֶר וְתָרִי פִּלְגָשִׁים. דְכְּתִיב וּלְבַנֵּי הַפְּלִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם, פִּלְגָשִׁים תָּרִי הָא אַרְבַּע.

ובא וראה, כל האבות הלכו בסוד אחד, וכלם שמשו בארבע נשים כל אחד מהם. אברהם בארבע - שרה והגר ושתי פילגשים, שכתוב ולבני הפילגשים אשר לאברהם. פילגשים - שתיים. הנה ארבע. יצחק בסוד של ארבע של הצד של רבקה, שכתוב ויקח את רבקה - אחד. ותהי לו לאשה - שתיים. ויאהבה - שלש. וינחם יצחק אחרי אמו - הנה ארבע. כנגד זה היו ליצחק ארבע נשים. והפל בסוד אחד.

יִצְחָק בְּרִזָּא דְאַרְבַּע דִּסְטִירוּ דְרַבְּקָה, דְכְּתִיב וַיִּקַּח אֶת רַבְּקָה חַד. וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה תָרִי. וַיֵּאָהֲבָהּ תְּלַת. וַיִּנְחָם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ הָא אַרְבַּע. לְקַבֵּל דָּא הוּוּ לִיעֲקֹב אַרְבַּע נְשִׂין. וְכֻלָּא בְּרִזָּא חֲדָא.

רבי חייא אמר, אברהם ויצחק שמשו כל חד באתתא חדא ברזא דקודשא. אברהם בסוד של קדש. אברהם עם שרה, יצחק עם רבקה. דכנגד שניהם היו ארבע נשים ליצחק בשני

רבי חייא אמר אברהם ויצחק שמשו כל חד באתתא חדא ברזא דקודשא. אברהם בסוד של קדש. אברהם עם שרה, יצחק עם רבקה. דכנגד שניהם היו ארבע נשים ליצחק בשני

חֲלָקִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עָלוּ הַדְּבָרִים לְמִקּוּמָם, שֶׁהָרִי הִכַּל נַעֲשֶׂה בְּסוּד קְדוּשָׁה, וְהִכַּל בְּסוּד אַחַד.

וַיֹּסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָה קְטוּרָה. קְטוּרָה זוּ הִיא הַגֵּר. שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ, אַחַר שֶׁנִּפְרְדָה הַגֵּר מֵאַבְרָהָם וְטֻעָתָה אַחַר גְּלוּלֵי אֲבִיָּה, אַחַר כֵּן נִקְשְׁרָה לְמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים, וּמִשׁוּם כֵּן הִשְׁתַּנָּה שְׁמָהּ וְנִקְרְאָה קְטוּרָה בְּמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים, וְשָׁלַח אַבְרָהָם וְלָקַח אוֹתָהּ לְאִשָּׁה. מִכָּאֵן שֶׁשְׁנוּי שֵׁם מְכַפֵּר עַל חֲטָאִים, וְעַל כֵּן הִשְׁתַּנָּה שְׁמָהּ.

וַיֹּסֶף אַבְרָהָם. מַה זֶה וַיֹּסֶף? אִם תֹּאמַר שֶׁהוּא הוֹסִיף עַל שְׂרָה - לֹא כֵן! אֲלֹא בִימֵי שְׂרָה הִזְדוּג עִמָּה פַּעַם אַחַת, וְאַחַר כֵּן גֵּרַשׁ אוֹתָהּ עַל עֶסְקִי יִשְׁמַעֲאֵל, וְאַחַר כֵּן וַיֹּסֶף, כְּמוֹ מִקְדָּם פַּעַם אַחֲרַת עַל מַה שֶׁנֶּשְׂא אוֹתָהּ בְּרֵאשׁוֹנָה. וְלִפְנֵי שֶׁשְׁתַּנָּה מַעֲשִׂיהָ, כֵּן גַּם שִׁנָּה שְׁמָהּ.

בֹּא רֵאֵה, שְׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיְבִיאָהּ יִצְחָק הָאֱהָלָה שְׂרָה אִמּוֹ - שֶׁהִתְגַּלְתָּה דְמוּת שְׂרָה, וַיִּצְחָק הַתְּנַחֵם אַחֲרַי שֶׁהִתְגַּלְתָּה אִמּוֹ וְאֵת דְמוּתָהּ הִיָּה רוֹאֶה כֹּל יוֹם. וְאַבְרָהָם, אֵף עַל גַּב שֶׁנֶּשְׂא, לֹא נִכְנַס לְאוֹתוֹ הַבֵּית, וְלֹא הִכְנִיס אֶת אוֹתָהּ הָאִשָּׁה לְשֵׁם כְּדֵי שֶׁשִּׁפְחָה לֹא תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ. וַיְבִיאָהּ שְׂרָה לֹא נִרְאָתָה אִשָּׁה אַחֲרַת, אֲלֹא רַבָּה.

וְאֵף עַל גַּב שֶׁאַבְרָהָם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁדְמוּתָהּ שֶׁל שְׂרָה נִגְלָתָה שָׁם, הִשְׁאִיר לְיִצְחָק אוֹתוֹ הָאֱהָל, לְרֵאוֹת אֶת הַדְּמוּת שֶׁל אִמּוֹ בְּכֹל יוֹם. יִצְחָק וְלֹא אַבְרָהָם. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק. אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ דִּיקָא, זֶה אוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁל שְׂרָה בְּאוֹתוֹ הַמִּשְׁכָּן.

בְּשָׂרָה, יִצְחָק בְּרַבָּה, וְלָקַבַּל תְּרוּוּיָהּ הָיָה אַרְבַּע נָשִׁין לְיַעֲקֹב בְּתָרִין חוּלְקִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר סְלִיקוּ מַלִּין לְאַתְרֵיָּהּ. דִּהָא כֹּלָא בְּרֵזָא קְדִישָׁא אַתְּעַבַּד וְכֹלָא בְּרֵזָא חֲדָא:

וַיֹּסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשָׁמָה קְטוּרָה. קְטוּרָה דָּא הִיא הַגֵּר. דִּהָא תְּנִינָן בְּתַר דְאַתְּפָרְשָׁא הַגֵּר מִנִּיהּ דְאַבְרָהָם וְטֻעַת בְּתַר גְּלוּלֵי דְאַבִּיָּה, לְבַתַּר אַתְּקַשְׂרָא בְּעוּבְדִין דְכַשְׁרוֹן, וּבְגִין כֵּן אִשְׁתַּנִּי שְׁמָהּ וְאַקְרִי קְטוּרָה בְּעוּבְדִין דְכַשְׁרוֹן, וְשִׁדְר אַבְרָהָם וּנְסַבָּה לִיהּ לְאַנְתּוּ. מִכָּאֵן דְשְׁנוּי שְׁמָא מְכַפֵּר חוּבִין, וְעַל דָּא אִשְׁתַּנִּי שְׁמָהּ.

וַיֹּסֶף אַבְרָהָם, מָאִי וַיֹּסֶף, אִי תִימָא דְעַל שְׂרָה אִיהוּ דְאוּסִיף, לָאו הִכִּי. אֲלֹא בְיוֹמָהּ דְשְׂרָה אִזְדוּג בְּהַדָּה זְמַנָּא חֲדָא, וְלְבַתַּר תְּרִיף לָהּ עַל עֶסְקִי דִישְׁמַעֲאֵל, וְלְבַתַּר וַיֹּסֶף כְּמִלְקַדְמִין זְמַנָּא אַחֲרָא עַל מַה דְנָסִיב לָהּ בְּקַדְמִיתָא. וְכַפּוּם דְשְׁנֵי עוּבְדָהּ הִכִּי נָמִי שְׁנֵי שְׁמָהּ.

תָּא חַזִּי, דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וַיְבִיאָהּ יִצְחָק הָאֱהָלָה שְׂרָה אִמּוֹ. דְאַתְּגַלִּיא דְיוֹקְנָא דְשְׂרָה וַיִּצְחָק אַתְּנַחֵם אַחֲרֵי דְאַתְּגַלִּיא אִמּוֹ, וְדְיוֹקְנָהּ הָוּה חֲמִי כָּל יוֹמָא. וְאַבְרָהָם אֵף עַל גַּב דְאִינְסִיב לָא עָאֵל בְּהִוָּא בֵּיתָא וְלֹא אָעִיל לָהּ לְהֵאִי אַתְתָּא תַּמָּן, בְּגִין דְשִׁפְחָה לֹא תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ. וַיְבִיאָהּ דְשְׂרָה לֹא אַתְחַזִּי אַתְתָּא אַחֲרָא אֲלֹא רַבָּה.

וְאַבְרָהָם אֵף עַל גַּב דִּהוּה יָדַע דְדְיוֹקְנָא דְשְׂרָה אַתְּגַלִּיא תַּמָּן, שֶׁבְקִיָּה לְיִצְחָק הִוָּא אֱהָל לְמַחְמֵי דְיוֹקְנָא דְאִמִּיהּ כָּל יוֹמָא. יִצְחָק וְלֹא אַבְרָהָם, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק. אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ דְיִיקָא, דָּא הִוָּא דְיוֹקְנָא דְשְׂרָה בְּהִוָּא מִשְׁכָּנָא.

דָּבָר אַחַר וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, וְרָזָא דְמַהֲיִמְנוּתָא עֲלָאָה לְאַתְדַּבְּקָא יִצְחָק בְּדַרְגָּא דְחוּלְקִיָּה כְּדָקָא יְאוּת. תָּא חֲזִי, הֵכָא אֲתַפְּלִיל (ס"א מֵיָא בְּאִשָּׁא) אֲשָׁא בְּמֵיָא, וְדָאֵי אֲשָׁא נָטִיל מֵיָא, מִשְׁמַע וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק דָּא מֵיָא דְאַתְפְּלִיל בְּאִשָּׁא. וּבְקַדְמִיתָא אֲתַפְּלִיל כְּחֻדָּא אֲשָׁא בְּמֵיָא. אֵימַתִּי, בְּשַׁעֲתָא דְעַקְדָּא לִיָּה לְיִצְחָק לְמַעַבְדָּא בֵּיהּ דֵּינָא כְּדִין אֲתַפְּלִיל אֲשָׁא בְּמֵיָא. וְהַשְׁתָּא אֲתַפְּלִילוּ מֵיָא בְּאִשָּׁא, לְמַהוּי כְּלָא רָזָא דְמַהֲיִמְנוּתָא עֲלָאָה:

וְרַבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנּוֹת. מֵאֵי מִתְּנּוֹת. אֲלִין סְטָרֵי דְרִגְיִן תַּתְּאִין דְּאִינוּן שְׁמַהֲן דְּסְטָרֵי רוּחַ מְסַאָבָא בְּגִין לְאַשְׁלֵמָא דְרִגְיִן, וְאַסְתַּלַּק יִצְחָק עַל כְּלָא בְּמַהֲיִמְנוּתָא עֲלָאָה כְּדָקָא חֲזִי.

בְּנֵי הַפִּילֹגְשִׁים, אֲלִין הוּוּ בְּנֵי קְטוּרָה פְּלִגְשׁ בְּקַדְמִיתָא וּפְלִגְשׁ הַשְׁתָּא. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר פְּלִגְשִׁים מִמֶּשׁ. וַיִּשְׁלַחם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ, דְּלָא לְשִׁלְטָאָה לְגַבִּיָּה דְיִצְחָק. בְּעוּדְנוּ חֵי, בְּעוּד דֵּהוּ אַבְרָהָם חֵי וְקָיִים בְּעֵלְמָא דְלָא יְקַטְרִגוּן לִיָּה לְבַתָּר, וּבְגִין דֵּיִתְתַּקֵּן יִצְחָק בְּסִטְרֵי דֵּינָא קְשִׁיָּא עֲלָאָה לְאַתְתַּקְפָּא עַל כְּלָהוּ, וְכִלְהוּ אֲתַפְּפִיִין קַמִּיָּה. קְדָמָה אֶל אַרְץ קָדָם, בְּגִין דְתַמָּן אִינוּן סְטָרֵי חֲרָשֵׁי מְסַאָבֵי.

תָּא חֲזִי, פְּתִיב (מַלְכִים א ה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדָם. אֲלִין אִינוּן דֵּהוּוּ מִבְּנֵי (אִינוּן) בְּנֵי פִילֹגְשִׁים דְאַבְרָהָם, וְהָא אוּקְיָמְנָא דֵּהָא בְּאִינוּן הַרְרֵי קָדָם אִינוּן דְּאוּלְפִין חֲרָשִׁין לְבְנֵי נָשָׂא, וּמַהֲהִיא אַרְץ קָדָם נְפָקוּ לְבָן וּבְעוּר וּבְלַעַם בְּנוֹ וְכִלְהוּ חֲרָשֵׁי וְהָא אוּקְמוּהָ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה מֵב) מִי נָתַן

דְּבָר אַחַר וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, סוּד הָאִמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁיִּדְבֹּק יִצְחָק בְּדַרְגַּת חִלְקוֹ כְּרָאוּי. בָּא רָאָה, כָּאֵן נִכְלְלוּ (מִים עִב אִש) אִשׁ עִם מִים. וְדָאֵי אִשׁ נוֹשָׂא מִים. מִשְׁמַע וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, זֶה הַמִּים שֶׁנִּכְלְלִים בְּאִשׁ. וּבְרָאשׁוֹנָה נִכְלְלוּ יַחַד אִשׁ וּמִים. מִתִּי? בְּשַׁעֲתָא שְׁעָקַד אֶת יִצְחָק לַעֲשׂוֹת בּוֹ דִּין, אִזְ נִכְלְלָה הָאִשׁ בְּמִים. וְכָאֵן נִכְלְלוּ מִים בְּאִשׁ, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה בְּסוּד הָאִמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה.

וְרַבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מִתְּנּוֹת. מַה זֶה מִתְּנּוֹת? אֵלוּ הַצְּדִידִים הַדְּרֻגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת שֶׁהֵם שְׁמוֹת שֶׁל צְדָדֵי רוּחַ הַטְּמָאָה כְּדִי לְהַשְׁלִים אֶת הַדְּרֻגוֹת, וְהַתְּעֵלָה יִצְחָק עַל הַכֹּל בְּאִמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה כְּרָאוּי.

בְּנֵי הַפִּילֹגְשִׁים - אֵלוּ הָיוּ בְּנֵי קְטוּרָה. פִּילֹגְשׁ כְּרָאשׁוֹנָה, וּפִילֹגְשׁ פְּעֻתָּא. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, פִּילֹגְשִׁים מִמֶּשׁ. וַיִּשְׁלַחם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ - שְׁלָא לְשִׁלְטָא אֲצֵל יִצְחָק. בְּעוּדְנוּ חֵי - בְּעוּד שְׁאֲבָרָהם הָיָה חֵי וְקָיִים בְּעוֹלָם, שְׁלָא יִתְגַּרְוּ בּוֹ אַחַר כֶּף, וּכְדִי שֶׁיִּצְחָק יִתְקַן בְּצַד הַדִּין הַקָּשָׁה הָעֲלִיוֹן שֶׁיִּתְגַּבֵּר עַל כָּלֵם וְכָלֵם יִכְנַעוּ לְפָנָיו. קְדָמָה אֶל אַרְץ קָדָם - מִשּׁוּם שֶׁשָּׂם הֵם צְדָדֵי הַכְּשָׁפִים הַטְּמָאִים.

בָּא רָאָה, פְּתוּב (מַלְכִים-א ה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדָם. אֵלוּ הֵם שֶׁהָיוּ מִבְּנֵי (הֵם) בְּנֵי פִילֹגְשִׁים שֶׁל אַבְרָהָם. וְהָרִי בְּאִינוּן שֶׁהָרִי בְּאוֹתָם הַרְרֵי קָדָם הֵם מְלַמְּדִים כְּשָׁפִים לְבְנֵי אָדָם, וּמֵאוֹתָהּ אַרְץ קָדָם יֵצְאוּ לְבָן וּבְעוּר וּבְלַעַם, וְכָלֵם מְכַשְׁפִּים, וְהָרִי בְּאִרוּהוּ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (יִשְׁעִיָּה מֵב)

מי נתן למשפּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזִים הָלֹא יִי וְגו'. תָּא חֲזִי, מִזְמָנָא דְאַתְחַרְבַּ בֵּי מְקַדְשָׁא בְּרַכָּאן לֹא שְׂרִיין בְּעֵלְמָא וְאַתְמַנְעוּ, כְּפִיכּוּל אַתְמַנְעוּ מֵעִילָא וְתַתָּא, וְכָל אֵינּוֹן שְׂאָר דְרַגִּין תַּתְּאִין מִתַּתְּקַפֵּי וְאַזְלִי וְשְׁלִטֵי עַלְיֵיהּ דִּישְׂרָאֵל בְּגִין דְּאֵינּוֹן גְּרַמּוּ בַחֻבְיֵיהּ.

הָאֵי קָרָא לֹא אַתְיִישְׁבֵן מְלִיָּה דְכְּתִיב מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה יַעֲקֹב, כִּינּוֹן דְּאָמַר מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל, מַהוּ חֲטָאנוּ לוֹ, חֲטָאוּ לוֹ מִיבְעֵי לֵיהּ, וְאֵי אָמַר חֲטָאנוּ לוֹ, מַאי וְלֹא אָבוּ, וְלֹא אָבִינוּ מִיבְעֵי לֵיהּ.

אַרְאָ בְּשַׁעְתָּא דְאַתְחַרְבַּ מְקַדְשָׁא וְאַתְקֻדַּד הֵיכְלָא וְעָמָא אַתְגְּלִי, בְּעֵיא שְׁכִינְתָּא לְאַתְעֻקְרָא מְדוּכְתָּה וְלְמִיָּהּ עֲמַהוּן בְּגֵלוּתָא, אָמְרָה אֵיָּהּ בְּקַדְמִיתָא לְמַחְמֵי בֵיתָאֵי וְהֵיכְלָאֵי וְאַפְקוּד עַל דְּכַתְּבֵי דְכַהֲנֵי וְלִיּוֹאֵי דְהוּוּ פְּלַחִין בְּבֵיתָאֵי.

אַמְרַ רַבִּי אֶלְעָזָר בַּהֲהִיא שַׁעְתָּא אֶסְתַּפְּלַת כְּפִנְסַת יִשְׂרָאֵל לְעִילָא וְחַמַּאת דְּבַעֲלָה אֶסְתַּלַּק מִנָּה לְעִילָא לְעִילָא, נְחַתַת לְתַתָּא עֲאֻלַת בְּבֵיתָא וְאַסְתַּפְּלַת בְּכָל אֵינּוֹן דְּיֻכְתֵּי, וְאַשְׁתַּמַּע קָלָא לְעִילָא לְעִילָא וְאַשְׁתַּמַּע קָלָא לְתַתָּא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב (יִרְמִיָּה ל"א) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רַחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהּ וְגו'. וְאוּקְמוּהָ.

כִּינּוֹן דְּעֲאֻלַת בְּגֵלוּתָא אֶסְתַּפְּלַת בְּעָמָא וְחַמַּאת דְּדַחְקֵי לֹון וְרַמְסֵי לֹון בְּגֵלוּתָא בֵּין רַגְלֵיהּ דְּשְׂאָר עַמִּין, כְּדִין אָמְרַת (ישעיה מב) מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה יַעֲקֹב וְגו'. וְאֵינּוֹן אָמְרִין הָלֹא יִי זֵו חֲטָאנוּ לוֹ. וְהִיא אָמְרַת וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

חֲטָאנוּ לוֹ. וְהִיא אָמְרַת: וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

חֲטָאנוּ לוֹ. וְהִיא אָמְרַת: וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

חֲטָאנוּ לוֹ. וְהִיא אָמְרַת: וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

חֲטָאנוּ לוֹ. וְהִיא אָמְרַת: וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

חֲטָאנוּ לוֹ. וְהִיא אָמְרַת: וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

חֲטָאנוּ לוֹ. וְהִיא אָמְרַת: וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכֵי הַלּוֹף וְלֹא שְׁמַעוּ בְּתוֹרָתוֹ.

ובשעה שעתיד הקדוש ברוך הוא לפקד את עמו, פנסת ישראל תשוב מן הגלות בראשונה. (אומר לה הקדוש ברוך הוא): תלכי לבית פדי שבית המקדש יבנה בהתחלה. ויאמר לה הקדוש ברוך הוא: קומי מן העפר. היא שבה ואמרת: לאיזה מקום אלף? ביתי תרב, והיכלי נשרף באש.

עד שהקדוש ברוך הוא יבנה את בית המקדש בראשונה ויתקין את ההיכל ויבנה את קרית ירושלים, ואחר כך יקים אותה מן העפר. זהו שכתוב (תהלים קמז) בונה ירושלים ה' וגו'. בונה ירושלים בראשונה, ואחר כך נדחי ישראל יכנס. ויאמר לה: (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו'. ויכנס את גליות ישראל. זהו שכתוב בונה ירושלים ה' - בראשונה, ואחר כך - נדחי ישראל יכנס. ואז הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם, זו תחית המתים, וכתוב (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת ואלה תולדות יצחק ורבי חייא ואמר (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי שמיע כל תהלתו. תא חזי, בד בעא קדשא בריך הוא וסליק ברעותא קמיה למברי עלמא, הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה, ובכל עובדא ועובדא דברא קדשא בריך הוא בעלמא הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה. הדא הוא דכתיב, (משלי ח) ואהיה אצלו אמן ואהיה (דף קלד ע"ב) שעשועים יום יום אל תקרי אמן, אלא אמן.

בשרצה לברא אדם, אמרה התורה לפניו: אם האדם יברא

ובשעתא דזמין קדשא בריך הוא למפקד על עמיה, פנסת ישראל תיתוב מן גלותא בקדמיתא (אמר ליה קדשא בריך הוא) תיהך לביתא, בגין דבית המקדש יתבני בקדמיתא, ויימא לה קדשא בריך הוא קומי מעפרא. היא תבת ואמרה לאן אתר איהך, ביתאי תרב היכלי אתוקד בנורא.

עד דקדשא בריך הוא יבני בי מקדשא בקדמיתא ויתקין היכלא ויבני קרתא דירושלם, ולבתר יוקים לה מעפרא. הדא הוא דכתיב (תהלים קמז) בונה ירושלים יי וגו'. בונה ירושלים בקדמיתא ולבתר נדחי ישראל יכנס, ויימא לה (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלים וגו'. ויתפניש גלותהון דישראל. הדא הוא דכתיב בונה ירושלים יי, בקדמיתא, ולבתר נדחי ישראל יכנס. וכדין הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם דא תחית המתים. וכתיב, (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו וגו'. ברוך יי לעולם אמן ואמן: (ע"ב פרשת חיי שרה).

פרשת תולדות

ואלה (בראשית כח) תולדות יצחק וגו'. פתח רבי חייא ואמר (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי שמיע כל תהלתו. תא חזי, בד בעא קדשא בריך הוא וסליק ברעותא קמיה למברי עלמא, הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה, ובכל עובדא ועובדא דברא קדשא בריך הוא בעלמא הוה מסתפל באורייתא, וברא ליה. הדא הוא דכתיב, (משלי ח) ואהיה אצלו אמן ואהיה (דף קלד ע"ב) שעשועים יום יום אל תקרי אמן, אלא אמן.

בד בעא למברי אדם אמרה תורה קמיה, אי בשרצה לברא אדם, אמרה התורה לפניו: אם האדם יברא

למה יהיו מעשי ידך לחנם, שהרי לא יוכל לסבל את דינך? אמר לה הקדוש ברוך הוא: הנה תקנתי תשובה טרם שבראתי את העולם. אמר הקדוש ברוך הוא לעולם בשעה שעשה אותו וברא את האדם, אמר לו: עולם, עולם, אתה וחקותיך לא יתקיימו אלא על התורה.

וכשום כך בראתי כך את האדם, כדי שיתעסק בה, ואם לא - הריני מחזירך לתהו ובהו, והכל בשביל האדם קים. זהו שכתוב (ישעיה מ"ה) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. והתורה עומדת ומכריזה לפני בני אדם כדי שיתעסקו וישתדלו בה, ואין מי שירכין אוננו.

בא ראה, כל מי שמשתדל בתורה, מקים העולם ומקיים כל מעשה ומעשה על תקונו פראוי, ואין לה כל איבר ואיבר באדם שאין כנגדו בריה בעולם. שהרי כמו שאדם נחלק לאיברים, וכלם עומדים דרגות על דרגות מתקנים אלו על אלו וכלם גוף אחד - כך גם העולם, כל אותם בריות כלם איברים איברים ועומדים אלו על אלו, וכאשר כלם מתקנים - הנה גוף [אחד] ממש.

והכר כמו שהתורה שהרי כל התורה איברים ופרקים ועומדים אלו על אלו, וכשכלם נתקנים - נעשים גוף אחד. כיון שדוד הסתפל במעשה הזה, פתח ואמר, (תהלים ק"ד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינה.

בתורה כל הסודות עליונים חתומים שלא יכולים להשיג. בתורה כל אותם דברים עליונים שהתגלו ולא התגלו. בתורה הם כל הדברים שלמעלה ולמטה.

בר נש יתברי, ולבתר יחטי ואנת תידון ליה, אמאי יהון עובדי ידך למגנא, דהא לא ייכול למסבל דינך. אמר ליה קדשא ברוך הוא, הא אתקינת תשובה עד לא בראתי עלמא, אמר קדשא ברוך הוא לעלמא בשעתא דעבד ליה וברא לאדם, אמר ליה, עלמא עלמא, אנת ונימוסף לא קיימין אלא על אורייתא.

ובגין כך בראתי ליה לאדם כך, בגין דיתעסק בה. ואי לאו, הא אנא אהדר לה לתהו ובהו וכלא בגיניה דאדם קיימא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מ"ה) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. ואורייתא קיימא ומכריזה קמייהו דבני נשא, בגין דיתעסקו וישתדלו בה ולית מאן דירכין אודניה.

תא חזי, כל מאן דאשתדל באורייתא איהו קיים עלמא, וקיים כל עובדא ועובדא על תקוניה פדקא יאות, ולית לה כל שייפא ושייפא דקיימא ביה כבר נש, דלא הוי לקבליה בריה בעלמא. דהא כמה דבר נש איהו מתפליג שייפין, וכלהו קיימין דרגין על דרגין מתתקנין אלין על אלין וכלהו חד גופא, הכי נמי עלמא, כל אינון בריין פלהו שייפין שייפין, וקיימין אלין על אלין, וכד מתתקנן פלהו, הא (ח"ד) גופא ממש.

ובלא כגוונא דאורייתא, דהא אורייתא פלא שייפין ופרקין, וקיימין אלין על אלין, וכד מתתקנן פלהו, אתעבידו חד גופא. כיון דאסתפל דוד בעובדא דא, פתח ואמר, (תהלים ק"ד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינה.

באורייתא אינון כל רזין עלאין חתימין דלא יכלין לאתדבקא, באורייתא כל אינון מלין עלאין, דאתגליין ולא אתגליין,

כל הדברים של העולם הזה וכל הדברים של העולם הבא הם בתורה, ואין מי שמשגיח ומפיר אותם. ומשום כך כתוב (תהלים קו) מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו.

בא ראה, בא שלמה ובקש לעמד על דברי התורה ועל דקדוקי התורה ולא יכל. אמר, אמרתי אחקמה והיא רחוקה ממני. דוד אמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

בא ראה, כתוב בשלמה (מלכים א-ה) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. והרי בארוהו שחמשה ואלף טעמים היו בכל משל ומשל שהיה אומר. ומה שלמה, שהוא בשר ודם, כך היו בדבריו - דברי התורה שאמר הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה שפכל דבר ודבר יש בו כמה משלים, כמה שירים, כמה תשבחות, כמה סודות עליונים, כמה חכמות, ועל כן כתוב מי ימלא גבורות ה'.

בא ראה מה כתוב למעלה, ואלה תולדות ישמעאל. שהם שנים עשר נשיאים. אחר כך אמר ואלה תולדות יצחק. התעלה על דעתך שכתוב בו בישמעאל שהוליד שנים עשר נשיאים ויצחק הוליד שני בנים, שזה התעלה וזה לא התעלה? על כן כתוב מי ימלא גבורות ה'. זה יצחק. ויצחק הוציא את יעקב, שהוא היה לבדו יותר מכלם, שהוליד שנים עשר שבטים, הקיום של מעלה ומטה. אבל יצחק למעלה בקדשה עליונה, (וישמעאל) ועשו למטה, ועל כן כתוב מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. זה יעקב. כשנדבק השמש בלבנה,

באורייתא אינון כל מלין דלעילא ולתתא, כל מלין דעלמא דין, וכל מלין דעלמא דאתי באורייתא אינון, ולית (ד קלה ע"א) מאן דישגח וידע לון, ובגין כך כתיב, (תהלים קו) מי ימלא גבורות יי ישמיע כל תהלתו.

תא חזי אתא שלמה ובעא למיקם על מלוי דאורייתא, ועל דקדוקי אורייתא, ולא יכיל, אמר (קהלת ז) אמרתי אחקמה והיא רחוקה ממני. דוד אמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

תא חזי, כתיב בשלמה (מלכים א ה) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. והא אוקמוה. דחמשה ואלף טעמים הוו בכל משל ומשל דההו אמר. ומה שלמה דאיהו בשר ודם כך הוו במלוי, מלין דאורייתא דקאמר קדשא בריה הוא, על אחת כמה וכמה, דבכל מלה ומלה אית בה כמה משלים, כמה שירין, כמה תשבחות, כמה רזין עלאין, כמה חכמאן ועל דא כתיב מי ימלא גבורות יי.

תא חזי, מה כתיב לעילא, (בראשית כה) ואלה תולדות ישמעאל, דאינון תריסר נשיאין, לבתר אמר ואלה תולדות יצחק, סלקא דעתך דכיון דכתיב ביה בישמעאל דאוליד תריסר נשיאין, ויצחק אוליד תרין בנין, דדא אסתלק ודא לא אסתלק. על דא כתיב מי ימלא גבורות יי, דא יצחק, ויצחק אפיק ליה ליעקב דההו איהו בלחודוי גתיר מפלהו, דאוליד תריסר שבטין, קיומא דלעילא ותתא. אבל יצחק לעילא בקדושה עלאה (ס"א ושמעאל) ועשו לתתא, ועל דא כתיב, מי ימלא גבורות יי ישמיע כל תהלתו, דא יעקב כד אתדבק שמשא

כמה פוככים מאירים מהם. וא"ל תולדת יצחק בן אברהם. אמר רבי יוסי, מה שונה שעד כאן לא כתוב בן אברהם וכעת אמר? אלא אף על גב שכתוב ויברך אלהים את יצחק בנו, פעת שמת אברהם, דמותו היתה בו, ונשארה ביצחק. שכל מי שראה את יצחק, היה אומר זה ודאי אברהם, והיה מעיד ואומר, אברהם הוליד את יצחק.

רבי יצחק קם לילה אחד לעסק בתורה, ורבי יהודה קם בקיסריה בשעה הדיא. אמר רבי יהודה, אקום ואלף לרבי יצחק, ואעסק בתורה ונתחבר יחד. הלך עמו חזקה בנו, שהיה ילד. כשקרב לשער, שמע את רבי יצחק שהיה אומר, ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי ראי. הפסוק הזה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. מה שונה שהקדוש ברוך הוא הצריך לברך את יצחק משום שאברהם לא ברך אותו? מה הטעם? משום שלא תברך עשו, ועל בן עלו אותן ברכות לקב"ה, ובארוהו. וישב יצחק עם באר לחי ראי, מה זה לחי ראי? אלא שהתחבר עם השכינה, הבאר של מלאך הברית נראה עליה פתגומו, ומשום כך ברכו.

בינתיים דפק רבי יהודה בשער ונכנס, והתחברו. אמר רבי יצחק, פעת זוג השכינה עמנו. אמר רבי יהודה, הבאר לחי ראי הזו שאמרת - יפה, אבל בדבר נשמע. פתח ואמר, (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון. הפסוק הזה נתבאר, אבל הגה פשוטה, מעין גנים - זה אברהם. באר מים חיים - זה יצחק. ונזלים

בסיהרא כמה ככביא נהירין מנייהו. וא"ל תולדות יצחק בן אברהם. (בראשית כה) אמר רבי יוסי, מאי שנא דעד הכא לא כתיב בן אברהם והשתא אמר, אלא אף על גב דכתיב ויברך אלהים את יצחק בנו, השתא דמית אברהם דיוקניה הוה ביה, ואשתאר ביה ביצחק, דכל מאן דחמי ליצחק הוה אמר דא אברהם ודאי, והוה סהיד ואמר (בראשית כה) אברהם הוליד את יצחק.

רבי יצחק קם ליליא חד (דף קלה ע"ב) למלעי באורייתא, ורבי יהודה קם בקסרוי, בהדיא שעתא. אמר רבי יהודה, איקום ואיזיל לגבי רבי יצחק, ואלעי באורייתא ונתחבר פחדא. אזל עמיה חזקה בריה דהוה רביא. פד קריב אבבא, שמע ליה לרבי יצחק דהוה אמר, ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי רואי, האי קרא לאו רישיה סיפיה ולא סיפיה רישיה, מאי שנא דקדשא בריך הוא אצטריך לברכא ליה ליצחק, בגין דאברהם לא ברכיה. מאי טעמא, משום דלא תברך עשו, ועל דא סליקו אינון ברכאן לקדשא בריך הוא, ואוקמוה. וישב יצחק עם באר לחי ראי, מאי לחי ראי, אלא דאתחבר בה בשכינתא, בירא דמלאך קיימא אתחזי עליה, פתגומו, ובגין כך ברכיה.

אדהכי, בטש רבי יהודה אבבא ועאל, ואתחברו. אמר רבי יצחק, השתא זווגא דשכינתא בהדן. אמר רבי יהודה, האי באר לחי רואי דקאמרת שפיר, אבל במלה אשתמע. פתח ואמר, (שיר השירים ד) מעין גנים

באר מים חיים ונזלים מן

לְכַנּוֹן, הַאִי קָרָא אֶתְמָר אַבָּל הָא אִוְקְמוּהָ, מְעַיֵן גְּנִים דָּא אַבְרָהָם בְּאָר מִים חַיִּים דָּא יִצְחָק, וְנוֹזְלִים מִן לְכַנּוֹן דָּא יִעֲקֹב. בְּאָר מִים חַיִּים דָּא יִצְחָק, הֵינְנו דְּכֹתִיב וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי. וּמֵאֵי בְּאָר דָּא שְׂכִינְתָּא. לַחֵי, דָּא חֵי הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים, וְאִין לְהַפְרִיד אוֹתָם. חֵי הוּא בְּשָׁנֵי עוֹלְמוֹת. חֵי לְמַעְלָה, שְׁהוּא הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן. חֵי כְּלָפֵי הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּשָׁבִילוֹ קָיָם וּמְאִיר.

בַּא רְאָה, הַלְּבָנָה לֹא מְאִירָה אֲלֵא כְּשֵׁרוּאָה אֶת הַשֶּׁמֶשׁ, וְכִיּוֹן שְׁרוּאָה אוֹתוֹ - מְאִירָה. וְעַל כֵּן בְּאָר לַחֵי רְאִי הֵזוּ וַדְּאִי, וְאִזּוּ מְאִירָה וְעוֹמְדָת בְּמִים חַיִּים. לַחֵי רְאִי, כְּדֵי לְהַתְּמַלֵּא וְלִהְיוֹת מְאִירָה מִחַיֵּי הַגֵּה.

בַּא רְאָה, כְּתוּב (שְׁמוּאֵל ב' כז) וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹדָע בֶּן אִישׁ חֵי, שְׁהִיָּה צְדִיק וְהָאִיר לְדוֹרוֹ, כְּמוֹ חֵי שְׁלֹמֶעֱלָה מְאִיר לְעוֹלָם, וּבְכָל זְמַן הַבְּאָר הֵזוּ לַחֵי מְסֻפְּלָת וְרוּאָה כְּדֵי לְהָאִיר, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי, הֵינְנו שְׂפָתוֹב בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְּקָה, וַיֵּשֶׁב עִמָּה וְהִתְאַחַד עִמָּה, חֲשָׁף בְּלִילָה, שְׂפָתוֹב (שִׁיר ב) שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי. וּבֵא וְרָאָה, יִצְחָק הִנֵּה בְּקָרִית אַרְבַּע אַחְרֵי שְׂמֵת אַבְרָהָם. מַה זֶה וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי? שְׁהַזְדוּג עִמָּה, וְאִזּוּ בְּאוֹתָהּ הַבְּאָר לְעוֹרֵר הָאֲהָבָה, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

פְּתַח רְבִי יִצְחָק וְאָמַר, (קַהֲלַת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרַח הוּא שֵׁם. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה הַשֶּׁמֶשׁ שְׁמָאִיר לְלִבְנָה. שְׂפָאֲשֵׁר נִרְאָה עִמָּה, אִזּוּ מְאִירָה, וּמְאִיר וְזוֹרַח מִמְּקוֹם עֶלְיוֹן שְׁעוֹמֵד עָלָיו, מִשֵּׁם זוֹרַח תְּמִיד. וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ - לְהַזְדוּג עִם הַלְּבָנָה. הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם - שְׁהוּא הַיָּמִין, וְשֵׁם בּוֹ אֶת כַּחוֹ. וּמִשׁוֹם

לְכַנּוֹן, הַאִי קָרָא אֶתְמָר אַבָּל הָא אִוְקְמוּהָ, מְעַיֵן גְּנִים דָּא אַבְרָהָם בְּאָר מִים חַיִּים דָּא יִצְחָק, וְנוֹזְלִים מִן לְכַנּוֹן דָּא יִעֲקֹב. בְּאָר מִים חַיִּים דָּא יִצְחָק, הֵינְנו דְּכֹתִיב וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי. וּמֵאֵי בְּאָר דָּא שְׂכִינְתָּא. לַחֵי, דָּא חֵי הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי הָעוֹלָמִים וְלִית לְאַפְרָשָׁא לֹון, חֵי הוּא בְּתַרֵי עֲלָמִין, חֵי לְעִילָא, דְּאִיהוּ עֲלָמָא עֲלָאָה, חֵי לְגַבֵי עֲלָמָא תַתָּאָה, וְעֲלָמָא תַתָּאָה בְּגִינְיָה קְיַימָא וְנִהַרְא. תַּא חֲזִי, סִיְהֵרָא לֹא אֶתְנֵהִירָת, אֲלֵא כַד חֲזִיָּא לִיָּה לְשִׁמְשָׁא, וְכִיּוֹן דְּחֲזִיָּא לִיָּה, אֶתְנֵהִיר. וְעַל דָּא הַאִי בְּאָר לַחֵי רוּאִי וַדְּאִי, וְכַדִּין אֶתְנֵהִירָא, וְקְיַימָא בְּמִיָּין חַיִּין, לַחֵי רְאִי, בְּגִין לְאַתְמַלְּיָא וְלֹאֲתַנְהֵרָא מֵהָאִי חֵי.

תַּא חֲזִי, כְּתִיב (דף קלו ע"א) (שְׁמוּאֵל ב' כ"ג) וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹדָע בֶּן אִישׁ חֵי דְהוּא צְדִיק וְנִהִיר לְדַרְיָה, כְּמָה דְּחֵי דְלְעִילָא נִהִיר לְעֲלָמָא. וּבְכָל זְמַנָּא הַאִי בְּאָר לַחֵי אֶסְתַּפַּל וְחָמִי, בְּגִין לְאַתְנֵהִירָא כְּדַקְאֲמַרְן. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רְאִי. הֵינְנו דְּכֹתִיב, (בְּרַאשִׁית כה) בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְּקָה, וַיְתִיב בַּהֲדָה, וְאֶתְאַחִיד עִמָּה, חֲשָׁף בְּלִילָה, דְּכֹתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) שְׂמָאלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי. וְתַא חֲזִי, יִצְחָק בְּקָרִית אַרְבַּע הוּא בְּתַר דְּמִית אַבְרָהָם, מַהוּ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאָר לַחֵי רוּאִי, דְּאִזְדוּג בִּיָּה, וְאֶחִיד בִּיָּה בַּהֲהוּא בִירָא, לְאַתְעָרָא רְחִימוֹתָא כְּדַקְאֲמַרְן.

פְּתַח רְבִי יִצְחָק וְאָמַר, (קַהֲלַת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרַח הוּא שֵׁם. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא שְׁמָשָׁא דְנִהִיר לְסִיְהֵרָא, דְּכַד אֶתְחֲזִי בַּהֲדָה כְּדִין נִהֵרָא, וְאֶתְנֵהִיר וְזָרַח מְאֵתֵר עֲלָאָה דְקְיַימָא עֲלֵיָּה, מִתְּמַן זָרַח תְּדִיר. וּבֵא הַשֶּׁמֶשׁ, לְאַזְדוּוּגָא בַּהֲדָה דְּסִיְהֵרָא. (קַהֲלַת א) הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם, דְּאִיהוּ

שכחו בו, כל כח הגוף הוא בימין ובו הוא תלוי. אחר כך סובב אל צפון. מאיר לצד זה ומאיר לצד זה. סובב סבב הולך הרוח. בראשונה כתוב שמש, וכעת רוח? אלא הכל אחד וסוד אחד, וכל זה משום שהלכנה מוארת ממנו ויתחברו שניהם.

בא ראה, כשאברהם בא לעולם, חבק את הלכנה וקרב אותה. פיון שבא יצחק, אחז בה והחזיק בה כראוי ומשך אותה באהבה, כמו שנאמר, שכתוב שמאלו תחת לראשי. פיון שבא יעקב, אז התחבר השמש עם הלכנה והאירה, ונמצא יעקב שלם בכל הצדדים, והלכנה האירה ונתקנה בשנים עשר שבטים.

פתח רבי יהודה ואמר, (תהלים קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו'. הפסוק הזה בארוהו. אבל בא ראה, הנה ברכו את ה', ומי הם שראויים לברך את הקדוש ברוך הוא? כל עבדי ה', משום שכל אדם בעולם מישראל, אף על גב שכלם ראויים לברך את הקדוש ברוך הוא, הברכה שבשבילם יתברכו העליונים והתחתונים מה היא? אותה שמברכים אותו עבדי ה', ולא כלם. ומי הם שבברכתם ברכה? העומדים בבית ה' בלילות. אלה הם שעומדים בחצות הלילה ומתעוררים לקרא בתורה, אלו עומדים בבית ה' בלילות, שהרי אז בא הקדוש ברוך הוא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. ואנו עומדים כאן להתעורר בדברי תורה, נאמר בדברי יצחק, שאנו בו.

פתח רבי יצחק ואמר, ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רגו. בן ארבעים שנה, למה בא

ימינא ושוי תוקפיה ביה, ובגין דתוקפיה ביה, כל חילא דגופא בימינא הוא וביה תליא. ולבתר סובב אל צפון, נהיר לסטרא דא ונהיר לסטרא דא. סובב סובב הולך הרוח, בקדמיתא כתיב שמש, והשתא רוח. אלא כללא חד ורזא חדא, וכל דא בגין דסיהרא אתנהרא מניה ויתחברון תרווייהו. תא חזי, פד אתא אברהם לעלמא חביק לה לסיהרא וקריב לה, פיון דאתא יצחק אחיד בה ואתקיף בה פדקא יאות, ומשיף לה ברחימו, כמה דאתמר דכתיב, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי. פיון דאתא יעקב, פדין אתחבר שמשא בסיהרא ואתנהיר, ואשתפח יעקב שלים בכל סטרין, וסיהרא אתנהירת ואתתקנת בתריסר שבטין.

פתח רבי יהודה ואמר (תהלים קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו'. האי קרא אוקמוה, אבל תא חזי, הנה ברכו את ה', ומאן אינון דיתחזון לברכא ליה לקדשא בריך הוא, כל עבדי ה', בגין דכל בר נש קלו ע"ב) בעלמא מישראל אף על גב דכלא יתחזון לברכא ליה לקדשא בריך הוא, ברכתא דבגינייהו יתברכון עלאין ותתאין מאן היא, ההיא דברכין ליה עבדי ה' ולא פלהו. ומאן אינון דברפתהון ברכתא, העומדים בבית ה' בלילות, אלין אינון דקיימו בפלגות ליליא ואתערי למקרי באורייתא. אלין קיימי בבית ה' בלילות, דהא פדין קדשא בריך הוא אתי לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן. ואנו קיימי הכא לאתערא במלי דאורייתא, נימא במלי דיצחק, דאנו ביה.

פתח רבי יצחק ואמר. (בראשית כה) ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את

למנות פאן שְהִיָּה בִּן אַרְבָּעִים
שָׁנָה כְּשֶׁנֶּשֶׂא אֶת רִבְקָה? אֵלָּא
וּדְאֵי הָרִי נִכְלָל יִצְחָק בְּצַפּוֹן
וְדָרוּם, בְּאֵשׁ וּמִים, וְאִזּוּ הִיָּה
יִצְחָק בִּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ
אֶת רִבְקָה. כְּמֵרֵאָה הַקְּשֵׁת, יִרַק
לְבָן אָדָם. בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים אַחֲזוּ
בָּהּ כְּשֶׁאַחֲזוּ בָּהּ בְּרִבְקָה,
וּכְשֶׁהוֹלִיד, הוֹלִיד בִּן שְׁשִׁים,
לְהוֹלִיד כְּרֵאוּי, כְּדֵי שְׂיֵצֵא יַעֲקֹב
שֶׁלֶם מִבֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה כְּרֵאוּי.
וְאֵת כָּלֶם אַחֲזוּ יַעֲקֹב אַחֵר כִּף
וּנְעֻשָׂה אִישׁ שְׁלָם.

בֵּת בְּתוֹאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אָרָם
אַחוֹת לְבִן הָאֲרָמִי, מֵהָ אֲכַפְתָּ לָנוּ
כָּל זֶה, שְׁהָרִי כְּכֹר נֶאֱמַר וּבְתוֹאֵל
לְדָ אֶת רִבְקָה וְגו', וְכַעַת אֲמַר
בֵּת בְּתוֹאֵל הָאֲרָמִי, וְאַחֵר כִּף
מִפְּדֵן אָרָם, וְאַחֵר כִּף אַחוֹת לְבִן
הָאֲרָמִי? אֵלָּא פְּרֻשָׁה, שְׁהִיָּתָה
בֵּין רְשָׁעִים, וְהִיא לֹא עֲשֵׂתָה
כְּמַעֲשֵׂיהֶם. שְׁהִיָּתָה בֵּת בְּתוֹאֵל,
וּמִפְּדֵן אָרָם, וְאַחוֹת לְבִן, וְכָלֶם
הָיוּ רְשָׁעִים לְהִרְעוּ, וְהִיא הִעֲלָתָה
מַעֲשֵׂים כְּשָׂרִים וְלֹא עֲשֵׂתָה
כְּמַעֲשֵׂיהֶם.

עֲבָשׁוּ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל, אִם רִבְקָה
הִיָּתָה בֵּת עֲשָׂרִים שָׁנָה אוּ יוֹתֵר,
אוּ בֵּת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, אִזּוּ הוּא
הַשְּׁבַח שְׁלָהּ שְׁלֹא עֲשֵׂתָה
כְּמַעֲשֵׂיהֶם, אֲבָל עַד עַתָּה הִיָּתָה
בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים, אִזּוּ מֵהָ הַשְּׁבַח
שְׁלָהּ? אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּת שְׁלֹשׁ
שָׁנִים הִיָּתָה, וְעֲשֵׂתָה לְעֵבֶד אֶת
כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשָׂה.

אֲמַר רַבִּי יִצְחָק, אִף עַל גִּבְ שֶׁכָּל
זֶה עֲשֵׂתָה, לֹא יִדְעֵנוּ הָאֵם
מַעֲשֵׂיָהּ כְּשָׂרִים אוּ לֹא. אֵלָּא בֹא
רָאָה, כְּתוּב כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין
הַחוּחִים בֶּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת.
כְּשׁוֹשְׁנָה - זֹו כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל.
שְׁהִיא בֵּין אוּכְלוּסְיָהּ כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה
בֵּין קוֹצִים, וְסוּד הַדְּבָר - יִצְחָק
בֹא מֵהַצַּד שֶׁל אַבְרָהָם שְׁהוּא

רִבְקָה וְגו'. בִּן אַרְבָּעִים שָׁנָה, אֲמַאי אֶתָּא
לְמִמְנֵי הָכָא דְהוּהָ בִּן אַרְבָּעִים שָׁנָה כַּד נָסִיב
לָהּ לְרִבְקָה, אֵלָּא וּדְאֵי הָא אֶתְּכַלִּיל יִצְחָק
בְּצַפּוֹן וְדָרוּם, בְּאֵשׁ וּמִיָּא, וְכַדִּין הוּהָ יִצְחָק
בִּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רִבְקָה. כְּמֵרֵאָה
הַקְּשֵׁת, יִרוֹק חוֹר סוּמָק. בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים
אַחִיד בָּהּ, כַּד אַחִיד בָּהּ בְּרִבְקָה. וְכַד אוֹלִיד,
אוֹלִיד בִּן שְׁשִׁים, לְאוֹלָדָא כְּדָקָא יָאוֹת בְּגִין
דִּיפּוֹק יַעֲקֹב שְׁלָם, מִבֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה כְּדָקָא
יָאוֹת, וְכַלְהוּ אַחִיד לְהוּ יַעֲקֹב לְבֵתֵר,
וְאַתְּעֵבִיד גְּבַר שְׁלָם.

בֵּת בְּתוֹאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדֵן אָרָם אַחוֹת לְבִן
הָאֲרָמִי, מְאִי אֲכַפְתָּ לָן פּוֹלֵי הָאֵי, דְהָא
כְּכֹר אֶתְמָר (כְּרֵאשִׁית כד) וּבְתוֹאֵל יִלְדָ אֶת רִבְקָה
וְגו', וְהַשְּׁתָּא אֲמַר בֵּת בְּתוֹאֵל הָאֲרָמִי וּלְבֵתֵר
מִפְּדֵן אָרָם, וּלְבֵתֵר אַחוֹת לְבִן הָאֲרָמִי. אֵלָּא
אוּקְמוּהָ, דְהוֹת בֵּין רְשָׁעִים וְאִיהִי לֹא עֲבַדְתָּ
כְּעוֹבְדֵייהוּ, דְהוֹת בֵּת בְּתוֹאֵל וּמִפְּדֵן אָרָם,
וְאַחוֹת לְבִן, וְכַלְהוּ חֲיִיבִין לְאַבְרָאָא, וְהִיא
סְלָקָא עוֹבְדִין דְכִשְׂרָן וְלֹא עֲבַדְתָּ כְּעוֹבְדֵייהוּ.
הַשְּׁתָּא אִית לְאַסְתַּפְּלָא, אִי רִבְקָה הוֹת בֵּת
עֲשָׂרִין שָׁנִין אוּ יִתִּיר, אוּ בֵּת שְׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה, כַּדִּין הוּא שְׁבַחָא דִּילָהּ דְלֹא עֲבַדְתָּ
כְּעוֹבְדֵייהוּ, אֲבָל עַד כְּעַן בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים
הוֹת, מְאִי שְׁבַחָא דִּילָהּ. אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה בֵּת
שְׁלֹשׁ שָׁנִים הוֹת, וְעֲבִידְתָּ לְעֵבֶדָא כָּל הַהוּא
עוֹבְדָא.

אֲמַר רַבִּי יִצְחָק, אִף עַל גִּבְ דְכּוֹלֵי הָאֵי
עֲבַדְתָּ, לֹא יִדְעֵנָא עוֹבְדֵהָ אִי אֵינוֹן
כְּשָׂרָאן אוּ לָאוּ. (דף קל"ז ע"א) אֵלָּא, תָּא חֲזִי,
כְּתִיב, (שיר השירים ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים בֶּן
רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת. כְּשׁוֹשְׁנָה, דָּא כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל
דְּאִיהִי בֵּין אוּכְלוּסְיָהּ כְּוֵרְדָא בֵּין כּוֹבִיָן. וְרִזָּא

חֶסֶד עֲלִיּוֹן, וְעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְאֵף עַל גֵּב שֶׁהוּא הַדִּין הַקָּשָׁה. וּרְבִקָּה בָּאָה מִצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, וְהִתְעַלְתָּה מִבִּינֵיהֶם, וְהִתְחַבְּרָה עִם יִצְחָק. שְׁתַּרְי רִבְקָה בָּאָה מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וְאֵף עַל גֵּב שְׁתֵּיתָה מִצַּד הַדִּין הַרְפָּה וְחוּט שֶׁל חֶסֶד תְּלוּי בָּהּ, וְיִצְחָק דִּין קָשָׁה וְהִיא רַפָּה - הֵיוּ כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים. וְאִם לֹא שְׁהִיא רַפָּה, לֹא יְכוּל הָעוֹלָם לִסְבֹּל אֶת הַדִּין הַקָּשָׁה שֶׁל יִצְחָק. כְּמוֹ כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזוּג זְווגִים בְּעוֹלָם, אֶחָד תְּקִיף וְאֶחָד רַפָּה, כְּדֵי שֶׁהַכֹּל יִתְמַקֵּן וְיִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲבִתְרִיה וְאָמַר, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אִשְׁתּוֹ, מִהוּ וַיַּעֲתֵר? שֶׁהַקְּרִיב לוֹ קָרְבָן וְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהָ. וְאִיזָה קָרְבָן הַקְּרִיב? הַקְּרִיב עוֹלָה, שְׁכַתוּב וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'. כְּתוּב פֶּאֶן וַיַּעֲתֵר לוֹ ה', וְכַתוּב שֵׁם (שְׁמוּאֵל-ב כ"א) וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים לְאַרְצָן וְגו'. מִה לְהֵלֵן קָרְבָן - אֵף פֶּאֶן קָרְבָן. כְּתוּב וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וְכַתוּב וַיַּעֲתֵר לוֹ. שְׁעֵצָה אִשׁ מִלְּמַעְלָה כְּנֹגַד הָאִשׁ שְׁלֵמְטָה. דְּבַר אַחֵר וַיַּעֲתֵר יִצְחָק - שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפַלְתּוֹ וְחִתַּר חֲתִירָה לְמַעְלָה אֶל הַמַּזְל שֶׁעַל הַבָּנִים, שְׁתַּרְי בְּאוֹתוֹ מְקוֹם תְּלוּיִים הַבָּנִים, שְׁכַתוּב וְהִתְפַּלֵּל עַל ה', וְאֵן וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'. אֵל תְּקַרֵּי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֶלָּא וַיַּחֲתֵר לוֹ. חֲתִירָה חֲתַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָבַל אוֹתוֹ, וְאֵן - וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ.

בֹּא רֵא, עֲשָׂרִים שָׁנָה הִשְׁתַּהַּה יִצְחָק עִם אִשְׁתּוֹ וְלֹא הוֹלִידָה, עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפַלְתּוֹ. מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצֶּה בַתְּפִלוֹת הַצַּדִּיקִים בְּשַׁעַת שְׁמִבְקָשִׁים לְפָנָיו אֶת תְּפִלְתָם עַל מַה שֶׁהִצְטָרְכוּ. מַה הַטֵּעַם? כְּדֵי שִׁיתְרַבֶּה וַיְתוֹסֵף

עַל מַה דְּאַצְטְרִיכוֹ. מֵאֵי

דְּמִלָּה, יִצְחָק אֲתִי מִסְטָרָא דְאַבְרָהָם דְּאִיהוּ חֶסֶד עֲלָאָה וְעַבִּיד חֶסֶד עִם כָּל בְּרִיין, וְאֵף עַל גֵּב דְּאִיהוּ דִּינָא קָשִׁיא. וּרְבִקָּה אֲתַת מִסְטָרָא דְּדִינָא קָשִׁיא וְאִסְתַּלְקַת מִבִּינֵיהֶו וְאִתְחַבְּרַת בִּיִצְחָק, דְּהָא רִבְקָה מִסְטָרָא דְּדִינָא קָשִׁיא אֲתִיא, וְאֵף עַל גֵּב דְּאִיהִי מִסְטָרָא דְּדִינָא רַפְּיָא הוּת, וְחוּטָא דְּחֶסֶד תְּלִי בָּהּ וַיִּצְחָק דִּינָא קָשִׁיא וְאִיהִי רַפְּיָא, כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים הוּוּ. וְאִי לֹאוּ דְּאִיהִי רַפְּיָא, לֹא יְכִיל עֲלָמָא לְמַסְבֵּל דִּינָא קָשִׁיא דְּיִצְחָק. כְּגוֹוֹנָא דָּא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזוּג זְווגִין בְּעֲלָמָא, חַד תְּקִיף וְחַד רַפְּיָא בְּגִין לְאַתְתַּקְנָא כְּלָא וְיִתְבַּסֵּם עֲלָמָא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲבִתְרִיה וְאָמַר, (בראשית כה) וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לִי לִנְכַח אִשְׁתּוֹ. מִהוּ וַיַּעֲתֵר, דְּקָרִיב לִיה קָרְבָּנָא, וְצִלִּי עֲלָהּ. וּמַה קָרְבָּנָא קָרִיב. עוֹלָה קָרִיב, דְּכַתִּיב, (בראשית כה) וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, כְּתִיב הֵכָא וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, וְכַתִּיב הַתָּם (שְׁמוּאֵל ב כד) וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים לְאַרְצָן וְגו', מַה לְּהֵלֵן קָרְבָן אֵף פֶּאֶן קָרְבָן. כְּתִיב וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וְכַתִּיב וַיַּעֲתֵר לוֹ, דְּנִפְק אִשָּׁא מִלְּעִילָא לְקַבְּלָא אִשָּׁא דְלִתְתָא.

דְּבַר אַחֵר, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק. דְּצִלִּי צְלוֹתִיה, וְחִתַּר חֲתִירָה לְעִילָא לְגַבִּי מְזִלָּא עַל בְּנִין, דְּהָא בְּהוּא אֲתַר תְּלִיין בְּנִין, דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל א א) וְהִתְפַּלֵּל עַל ה', וְכַדִּין וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, אֵל תְּקַרֵּי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֶלָּא וַיַּחֲתֵר לוֹ, חֲתִירָה חֲתַר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקָבִיל לִיה, וְכַדִּין וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ.

תָּא חֲזִי, עֲשָׂרִין שָׁנִין אִשְׁתַּהִי יִצְחָק עִם אִתְתִּיה וְלֹא אוֹלִידַת, עַד דְּצִלִּי צְלוֹתִיה. בְּגִין דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעִי בְּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקָא, בְּשַׁעַתָּא דְּבַעָן קָמִיה צְלוֹתְהוֹן

משחת קדש לכל מי שצריך בתפלות הצדיקים.

בא ראה, אברהם לא התפלל לפני הקדוש ברוך הוא שיתן לו בנים, אף על גב ששרה היתה עקרה. ואם תאמר, הרי כתוב הן לי לא נתתה זרע - ההוא לא משום תפלה היתה [הוא לא צריך בנים], אלא כמי שמספר לפני רבונו. אבל יצחק התפלל על אשתו משום שהוא היה יודע שהוא לא עקר, אלא אשתו. שיצחק היה יודע בסוד החכמה שיעקב עתיד להוציא ממנו בתריסר שבטים, אבל לא ידע אם באשה הזו או באחרת, ועל כן לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר אותו הילד, בנו של רבי יהודה, אם כך, למה לא אהב יצחק את יעקב כל כך כמו עשו הואיל והיה יודע שהוא עתיד לקיים ממנו שנים עשר שבטים? אמר לו, יפה אמרת, אלא כל מין אוהב את מינו ונמשך והולך מין אחר מינו.

בא ראה, עשו יצא אדם, פכתוב ויצא הראשון אדמוני פלו וגו', והוא המין של יצחק, שהוא הדין הקשה שלמעלה, ויצא ממנו עשו, הדין הקשה למטה, שדומה למינו, וכל מין הולך למינו, ועל כן אהב את עשו יותר מייעקב, פכתוב ויאהב יצחק את עשו פי ציד בפיו. כתוב פאן פי ציד בפיו, וכתוב שם (בראשית י) על כן יאמר פנמרד גבור ציד לפני ה'.

אמר רבי יצחק, פתוב ויתרצו הפנים בקרבה ותאמר אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה'. לאיזה מקום הלכה? לבית המדרש של שם ועבר. ויתרצו הפנים בקרבה - ששם היה אותו

לבי מדרשא דשם ועבר.

טעמא, בגין דיתרבי ויתוסף רבות קדשא לכל מאן (דף קלז ע"ב) דאצטריך בצלותהון דצדיקניא.

תא חזי, אברהם לא צלי קמי קדשא בריך הוא דיתן ליה בנין, אף על גב דשרה עקרה הות. ואי תימא, הא כתיב, (בראשית טו) הן לי לא נתת זרע, ההוא לאו בגין צלותא הוה (נ"א ההוא לא בעי בנין) אלא כמאן דמשתעי קמי מריה. אבל יצחק צלי על אתתיה, בגין דהא איהו הוה ידע דלאו איהו עקר אלא אתתיה, דיצחק הוה ידע ברזא דחכמתא, דייעקב זמין למיפק מניה בתריסר שבטין, אבל לא ידע אי בהאי אתתא אי באחרא, ועל דא לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר ההוא רביא בריה דרבי יהודה, אי הכי אמאי לא רחים ליה יצחק ליעקב כל כך כמו לעשו, הואיל והוה ידע דזמין איהו לקיימא מניה תריסר שבטין. אמר ליה שפיר קאמרת, אלא כל זינא רחים ליה לזיניה ואתמשיך ואזיל זינא בתר זיניה.

תא חזי, עשו נפק סומק פמה דכתיב, (בראשית כה) ויצא הראשון אדמוני כלו וגו', ואיהו זינא דיצחק דאיהו דינא קשיא דלעילא, ונפק מניה עשו, דינא קשיא לתתא דדמיא לזיניה, וכל זינא אזיל לזיניה, ועל דא רחים ליה לעשו יתיר מייעקב פמה דכתיב, (בראשית כה) ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו. פתיב הקא כי ציד בפיו, וכתיב התם (בראשית י) על כן יאמר פנמרד גבור ציד לפני יי.

אמר רבי יצחק, פתיב, (בראשית כה) ויתרצו הפנים בקרבה ותאמר אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את יי, לאן אתר אזלת.

עשו הרשע נלחם בקרב עם יעקב. ויתרצצו - נשברו כמו שאמרנו, רצץ את מחו. נשברו זה עם זה ונחלקו. בא ראה, הצד הזה שרוכב נחש, וצד זה שרוכב על הפסא השלם הקדוש בצד השמש, לשמש עם הלכנה.

ובא וראה, משום שנמשך עשו אחרי אותו נחש, הלך אתו יעקב בעקמימות. כמו הנחש שהוא חכם והוא הולך בעקמימות, כמו שנאמר והנחש היה ערום וגו', חכם. והמעשים של יעקב כלפיו היו לו כמו נחש, וכך צריך לו כדי למשך את עשו אחר אותו הנחש, ויפרד ממנו, ולא יהיה לו חלק עמו בעולם הזה ובעולם הבא. ושנינו, בא להרגך - הקדם אתה והרג אותו. פתוב (הושע יב) בפטן עקב את אחיו, שהשרה אותו למטה באותו העקב, זהו שפתוב וידו אחזת בעקב עשו, ששם את ידו על אותו עקב להכניעו.

דבר אחר וידו אחזת - שלא יכל לצאת ממנו מכל וכל, אלא וידו אחזת בעקב עשו - זו הלכנה שהתכסה אורה משום העקב של עשו, ועל פן הצטרף לו ללכת עמו בחכמה כדי לדחותו למטה וידבק במקומו.

ויקרא שמו יעקב, הקדוש ברוך הוא קרא לו יעקב ודאי. בא ראה, פתוב הכי קרא שמו יעקב. לא כתיב נקרא שמו, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי ראה אותו הקדוש ברוך הוא, שהרי אותו הנחש הקדמוני הוא חכם להרע. פיון שבא יעקב, אמר, הרי ודאי חכם כנגדו, ומשום כך קרא לו יעקב.

שמו לא כתיב, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי חמא ליה קדשא בריך הוא דהא ההוא חוץ קדמא איהו חפים לאבאשא, פיון דאתא יעקב, אמר הא ודאי חפים לקבליה, ובגין כך קרא ליה יעקב.

ויתרצצו הבנים בקרבה, דתמן הוה ההוא רשע דעשו אגח קרבא ביה בייעקב. ויתרצצו, אתברו כמה דאמרינן, רצץ את מחו. אתברו דא עם דא ואתפלגו. תא חזי, דא סטרא דרוכב נחש, ודא סטרא דרוכב על פרסיא שלימתא קדישא בסטרא (ד) קמח (א"ו) דשמשא, לשמשא בסיהרא.

ותא חזי, בגין דאתמשך עשו אבתריה דההוא נחש, אזיל עמיה יעקב בעקימא, פנחש דאיהו חפים, ואיהו אזיל בעקימו, כמה דאת אמר, (בראשית ג) והנחש היה ערום וגו', חפים. ועובדוי דיעקב לגביה הוה ליה פנחש, והכי אצטריך ליה, בגין לאמשכא ליה לעשו בתריה דההוא נחש, ויתפרש מניה, ולא יהא ליה חולקא עמיה בעלמא דין ובעלמא דאתי. ותנינן, בא להרגך, אקדים אנת וקטליה. פתיב, בפטן עקב את אחיו דאשרי ליה לתתא, בההוא עקב, הדא הוא דכתיב, (בראשית כח) וידו אחזת בעקב עשו, דשוי ידוי על ההוא עקב לאפפיא ליה.

דבר אחר וידו אחזת, דלא יכיל למיפק מניה מפל וכל, אלא וידו אחזת בעקב עשו דא סיהרא, דאתפסיא נהורא בגין עקב דעשו, ועל דא אצטריך ליה למיהן עמיה בחכמתא, בגין לדחייא ליה לתתא ויתדבק באתריה.

ויקרא שמו יעקב. (בראשית כח) קדשא בריך הוא קרי ליה יעקב ודאי. תא חזי, פתיב, (בראשית כח) הכי קרא שמו יעקב, נקרא

שמו לא כתיב, אלא קרא שמו. ויעקבני, ודאי חמא ליה קדשא בריך הוא דהא ההוא חוץ קדמא איהו חפים לאבאשא, פיון דאתא יעקב, אמר הא ודאי חפים לקבליה, ובגין כך קרא ליה יעקב.

הא אוקימנא בכל אתר, ויקרא סתם האי
 הוא דרגא בתרא, כמה דכתיב, (ויקרא א)
 ויקרא אל משה וגו'. והכא ויקרא שמו
 יעקב, בכל אתר שמיה לא אקרי (ר"א ל"ג אלא) על
 ידא דבר נש. באתר אחרא מה פתיב, (בראשית
 ג) ויקרא לו אל אלהי ישראל, קדשא בריך
 הוא קרא ליה ליעקב אל. אמר ליה, אנא
 אלהא בעלאי ואנת אלהא בתתאי.

ותא חזי, יעקב הוה ידע דעשו הוה ליה
 לאתדבקא בהווא חווא עקימא, ועל
 דא בכל עובדוי אתמשך עליה פחווא עקימא
 אחרא, (דף קל"ח ע"ב) בחכמתא בעקימו, והכי
 אצטריך. ואתייה דא, פי הא דאמר רפי
 שמעון, מאי דכתיב, (בראשית א) ויברא אלהים
 את התנינים הגדולים, דא יעקב ועשו. (בראשית
 א) ואת כל נפש החיה הרומשת, אלין שאר
 דרגין דבינייהו, ודאי אתעביד יעקב חפים
 לקבליה דהווא חווא אחרא והכי אצטריך.

ובגין כך בכל ירחא וירחא חד שעיר, בגין
 לאמשכא ליה לאתריה ויתפרש מן
 סיהרא. וכן ביומי דכפורי לאקרבא ההוא
 שעיר, ודא בחכמה לשלטאה עליה ולא יכיל
 לאבאשא, דכתיב, (ויקרא טז) ונשא השעיר עליו
 את כל עונותם אל ארץ גזרה, ואוקמוה דדא
 עשו דאיהו שעיר, וכלא בחכמה וברמאות
 לגביה. מאי טעמא, משום דכתיב, (תהלים יח)
 ועם עקש תתפתל, בגין דאיהו חווא בישא,
 עקים רוחא, חפים לאבאשא, אסטי לעילא
 ואסטי לתתא.

ובגין כך, ישראל מקדמין וחסמין ליה
 בחכמה, בעקימו, בגין דלא יכיל
 לאבאשא ולשלטאה. ועל דא יעקב דאיהו
 ברזא דמהימנותא, כל עובדוי לגבי דעשו

הרי הקמנו בכל מקום, ויקרא
 סתם זו היא הדרגה האחרונה,
 כפתוב ויקרא אל משה וגו'.
 וכאן ויקרא שמו יעקב, בכל
 מקום שמו לא נקרא [אלא] על ידי
 בן אדם. במקום אחר מה פתיב?
 (בראשית ג) ויקרא לו אל אלהי
 ישראל. הקדוש ברוך הוא קרא
 ליעקב אל. אמר לו, אני אלוה
 בעליונים, ואתה אלוה
 בתחתונים.

ובא וראה, יעקב היה יודע
 שעשו היה לו להדבק באותו
 נחש עקלתון, ועל פן בכל
 מעשיו נמשך עליו פנחש
 עקלתון אחר, בחכמה,
 בעקמומיות, וכך צריך. וזה בא
 כמו זה מה שאמר רפי שמעון,
 מה שפתוב (בראשית א) ויברא
 אלהים את התנינים הגדולים - זה
 יעקב ועשו. ואת כל נפש החיה
 הרמשת - אלו שאר הדרגות
 שביניהם. ודאי שיעקב נעשה
 חכם פגור אותו הנחש האחר,
 וכך צריך.

ומשום כך בכל חדש וחדש
 שעיר אחד, כדי להמשיכו
 למקומו ויפרד מן הלבנה, וכן
 בימי הכפורים להקריב אותו
 השעיר, וזה בחכמה לשלט עליו
 ולא יוכל להרע, שפתוב (ויקרא טז)
 ונשא השעיר עליו את כל עונותם
 אל ארץ גזרה, ובארוהו שזה
 עשו, שהוא שעיר, והכל בחכמה
 וברמאות כלפיו. מה הטעם?
 משום שפתוב (תהלים יח) ועם עקש
 תתפתל, משום שהוא נחש רע,
 עקם רוח, חכם להרע, מסטין
 למעלה ומסטין למטה.

ומשום כך ישראל מקדימים
 ומתחפמים לו בחכמה,
 בעקמומיות, כדי שלא יוכל להרע
 ולשלט. ועל פן יעקב, שהוא
 בסוד האמונה, כל מעשיו כלפי

עשו משום שלא נתן מקום לנחש
 ההוא לטמא את המקדש, ולא
 יקרב אליו ולא ישלט בעולם. ועל
 כן לא הצטרף לאברהם להתנהג
 בעקמימות, ולא ליצחק, משום
 שעשו, שהוא הצד של הנחש
 ההוא, טרם בא לעולם. אבל
 יעקב, שהוא בעל הבית, צריך לו
 לעמד כנגד אותו הנחש שלא
 תהיה לו כלל שליטה לטמא את
 בית המקדש של יעקב, ועל כן
 צריך ליעקב יותר מכל בני
 העולם, ומשום כך ישראל
 קדושים נבחרו לחלק גורלו של
 הקדוש ברוך הוא, שפתיב (דברים
 לב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל
 נחלתו.

ויגדלו הנערים, הצד של אברהם
 גרם להם להתגדל וזכותו סייעה
 להם, הוא היה מחנך אותם
 במצוות, שפתיב כי ידעתיו למען
 יצוה את בניו וגו', לרבות יעקב
 ועשו. ויגדלו הנערים ויהי עשו
 איש ידע ציד וגו'. אמר רבי
 אלעזר, כל אחד ואחד נפרד
 לדרכו, זה לצד האמונה - וזה
 לצד של עבודה זרה.

וכן היה במעים של רבקה, ששם
 כל אחד הלך לצדו. שכאשר היא
 השתדלה במעשים כשרים, או
 שעברה סמוך למקום טוב לעשות
 את מצוות התורה, היה יעקב
 שמח ודוחק לצאת. וכשהיתה
 הולכת סמוך למקום של עבודה
 זרה, אותו הרשע הפה לצאת,
 ובארוהו. ומשום כך, כשנבראו
 ויצאו לעולם, כל אחד נפרד והלך
 ונמשך למקומו שראוי לו. ועל כן
 ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע
 ציד וגו'.

ויאהב יצחק את עשו כי ציד
 בפיו. הרי פרושהו, [כמו] שפתיב

בגין דלא יהב דוכתא ליה לההוא חו"א,
 לסאבא מקדשא. ולא יקריב לגביה, ולא
 ישלוט בעלמא. ועל דא לא אצטרף ליה
 לאברהם לאתנהגא בעוקמא, ולא ליצחק,
 בגין דעשו דאיהו סטרא דההוא חו"א, עד
 לא אתא לעלמא. אבל יעקב, דאיהו מאריה
 דביתא, איבעי ליה לקיימא לקבליה דההוא
 חו"א, דלא יהיב ליה שלטנותא כלל לסאבא
 בי מקדשא דיעקב. ועל דא אצטרף ליעקב
 יתיר מכל בני עלמא. ובגין כך ישראל
 קדישין אתברירו חולק עדביה דקדשא
 בריך הוא, דכתיב, (דברים לב) פי חלק יי עמו
 יעקב חבל נחלתו.

ויגדלו הנערים. (בראשית כה) סטרא דאברהם
 גרים לון לאתגדלא וזכותיה סייע
 לון, הוא הוה מחנך לון במצות, דכתיב,
 (בראשית יח) פי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו
 וגו', לאסגאה יעקב ועשו. (בראשית כה) ויגדלו
 הנערים ויהי עשו איש ידע ציד וגו'. אמר
 רבי אלעזר, כל חד וחד אתפרש לארחיה,
 (דף קלט ע"א) דא לסטרא דמהימנותא ודא
 לסטרא דעבודה זרה.

וכן הוה במעוי דרבקה, דתמן כל חד אזיל
 לסטריה. דכד איהי אשתדלת בעובדין
 דכשרן או עברת סמיה לאתר טב למעבד
 פקודי דאורייתא, הוה יעקב חדי ודחיק
 לנפקא, וכד הוות אזלא סמיה לאתר עבודה
 זרה, ההוא רשע בטש לנפקא, ואוקמוה.
 ובגין כך, כד אתבריו ונפקו לעלמא, כל
 חד אתפרש ואזיל ואתמשך בדוכתיה
 דאתחזי ליה, ועל דא, (בראשית כה) ויגדלו
 הנערים ויהי עשו איש ידע ציד וגו'.

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו, (בראשית כה) הא אוקמוה, (במה) דכתיב,

איש יודע ציד איש שדה. וכתוב התם, (בראשית י) הוא הנה גבור ציד. (ד"א ל"ג מאי) **איש שדה, לקפחא לון לבני נשא ולקטלא לון, ואיהו אמר דעביד צלותא וצייד ליה בפומיה. איש שדה, בגין דחולק עדביה לאו איהי בישובא, אלא באתר חרוב. במדברא, בחקלא, ועל דא איש שדה.**

איש ידע ציד איש שדה. וכתוב שם (בראשית י) הוא הנה גבור ציד. [מהו] איש שדה, לקפח את בני האדם ולהרג אותם. והוא אמר שעשה תפלה, וצד אותו בפיו. איש שדה, משום שחלק גורלו אינו בישוב, אלא במקום חרב, במדבר, בשדה, ועל זה איש שדה.

ואי תימא, היך לא ידע יצחק כל עובדוי בישין דעשו, והא שכנינתא הות עמיה, דאי לא שריא עמיה שכנינתא, היך יכיל לברכא ליה ליעקב בשעתא דברכיה. אלא ודאי שכנינתא הות דיירא עמיה בביתא ודיירא עמיה תדיר, אבל לא אודעא ליה, בגין דיתברך יעקב בלא דעתיה אלא בדעתיה דקודשא בריך הוא. והכי אצטריך, דבההיא שעתא דעאל יעקב קמי אבוהי עאלת עמיה שכנינתא. וכדין חמא בדעתוי יצחק דאתחזי לברכא, ויתברך מדעתא דשכנינתא.

ואם תאמר, איך יצחק לא ידע את כל מעשיו הרעים של עשו, והרי השכינה היתה עמו? שאם לא שרתה עמו שכניה, איך יכל לברך את יעקב בשעה שברך אותו? אלא ודאי ששכינה היתה דרה עמו בבית ודרה עמו תמיד, אבל לו הודיעה לו, כדי שיתברך יעקב בלי דעתו, אלא בדעתו של הקדוש ברוך הוא. וכך צריך, שבשעה שהיא שוכנת עמו יעקב לפני אביו, נכנסה עמו שכניה, ואז ראה יצחק בדעתו שראוי לברכה ויתברך מדעת השכינה.

בא ראה, [פעם אחת היה יושב רבי שמעון ושאר החברים. נכנס לפניו רבי אלעזר בנו. אמרו לרבי שמעון, דבר גדול רצינו לבקש לפניך בענינם של יעקב ועשו, איך לא רצה יעקב לתת לעשו תבשיל ערשם עד שמכר לו את בכורתו? ועוד, שאמר עשו ליצחק אביו ויעקבני זה פעמים. אמר להם, בשעה הזאת אתם חובים לקבל מלקות, שהאמתם לרבי עשו ושקרתם לרבי יעקב, שהרי הכתוב מעיד עליו ויעקב איש תם, ועוד כתוב תמן אמת ליעקב. אלא כך הוא ענינו של יעקב עם עשו, משום שעשו היה שונא את הבכורה בראשונה, והנה רוצה מעקב שיקח אותה ממנו אפלו בלי כסף. והו שכתוב ויאכל וישת ויגם ויגו עשו את הבכורה].

תא חזי, (ס"א ומנא תדא, הנה ותיב רבי שמעון ושאר חבריאי, עאל קמיה רבי אלעזר ברית. אמרו ליה לרבי שמעון, מלתא רבתא בעינן למבעי קמך בעניינא דיעקב ועשו. איך לא בעא יעקב למיחב לעשו תבשיל המלופתין עד דנבין ליה בכירוותא דיליה, ועוד דאמר עשו ליצחק אבוהו, ויעקבני זה פעמים. אמר לון, בהרין שעתא, אתון חייבים לקבלא מלקות. דהאמתון לפתגמי דעשו ושקרתון לפתגמי דיעקב, דהא קרא אסחיד עליה, (בראשית כה) ויעקב איש תם. ותו כתיב, (מיכה ז) תמן אמת ליעקב. אלא כך הוא ענייניה דיעקב עם עשו, בגין דעשו הוה סני לבכירוותא כקדמיתא, ותו בעי מניה דיעקב דלסבה ליה אפילו בלא כסף. תדא הוא דכתיב, (בראשית כה) ויאכל וישת ויגם ויגו עשו את הבכורה).

ויזוד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף. (בראשית כה) אמר רבי אלעזר, ויזוד יעקב, הא אוקמוה דהא בגין אבלותא דאברהם הוה, אבל ויזוד יצחק נזיד מיבעי ליה, אלא ויזוד יעקב נזיד, דאיהו הוה ידע עקרא (דף קל"ט ע"ב) דיליה, בההוא סטרא

ויזוד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף. אמר רבי אלעזר, ויזוד יעקב - הנה פרשוה שהרי בשביל האבל של אברהם זה היה, אבל ויזוד יצחק נזיד היה צריך להיות! אלא ויזוד יעקב נזיד, שהוא הנה יודע את השרש

שְׁלוֹ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁנִּדְבַק בוֹ, מִשּׁוֹם כֶּף עֲשֵׂה תַבְשִׁילִים אֲדָמִים, עֲדָשִׁים תַבְשִׁיל אָדָם, שֶׁהַתַּבְשִׁיל הַזֶּה מְשַׁבֵּר אֶת הַכַּחַ וְהַחֹזֶק שֶׁל הַדָּם הָאָדָם כְּדִי לְשַׁבֵּר אֶת הַחֹזֶק וְכַחוֹ, וּמִשּׁוֹם כֶּף עֲשֵׂה לוֹ בַּחֲכָמָה כְּמוֹ אוֹתוֹ הַצֵּבֶע הָאָדָם.

וְעַל הַתַּבְשִׁיל הַהוּא נִמְכָּר לוֹ לְעַבְדֵי וּמְכָר בְּכוֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב, וּבִשְׁעֵה הַהִיא יָדַע יַעֲקֹב, שֶׁבִשְׁבִיל שְׂעִיר אֶחָד שִׁיקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לַדְּרָגָה שְׁלוֹ, יִתְהַפֵּף לְעַבְדֵי לְבָנָיו וְלֹא יִקְטָרְגַּל לָהֶם. וּבְכָל הַלֶּף יַעֲקֹב עִם עֲשׂוֹ בַּחֲכָמָה, מִשּׁוֹם אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁל עֲשׂוֹ הַחֹכֵם, וְלֹא יָכַל לְשַׁלֵּט, וְנִכְנַע וְלֹא נִטְמָא [בֵּין] בֵּיתוֹ, וְהוּא יָגַן עָלָיו.

[ויאמר עשו אל יעקב תלעיטני נא מן האדם האדם הנה. למה כתוב פעמים האדם? אלא משום שכל מה שיש בו - אדם, כמו שנאמר ויצא הראשון אדמוני. ותבשילו אדם, שכתוב מן האדם האדם הנה. וארצו אדמה, שכתוב ארצה שעיר שדה אדום. ואנשו אדמים, שכתוב הוא עשו אבי אדם. ומי שעתי להפרע ממנו אדם, שכתוב דודי צח ואדום. ולבושו אדם, שכתוב מדוע אדם ללבושך. וכתוב מי זה בא מאדם.]

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלָכָן נִרְאָה כֶּף, מִשּׁוֹם שֶׁהָרִי הוּא הֵיךְ מְכַשֵּׁף, בְּכַתוּב (בראשית כ) נַחֲשָׁתִי וַיִּבְרַכְנִי ה' בְּגִלְגָּלָף. וְאָף עַל גֵּב שִׁיעַקֵב נִקְרָא אִישׁ שְׁלָם, מִשּׁוֹם כֶּף הֵיךְ שְׁלָם, עִם מִי שֶׁהִצְטַרֵּף לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּרַחֲמִים הֵיךְ הוֹלֵף, וְעִם מִי שֶׁהִצְטַרֵּף לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּדִין קָשָׁה וּבְעַקְמִימוֹת הֵיךְ הוֹלֵף, מִשּׁוֹם שֶׁשְׁנֵי חֲלָקִים הֵיוּ בוֹ, וְעָלָיו כְּתוּב (תהלים יח) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עַקֵּשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם חֲסִיד בְּצַד הַחֲסִיד, וְעִם הָעַקֵּשׁ בְּצַד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, הַכֹּל כְּפֶאֱוִי.

דְּאִתְדַּבֵּק בֵּיהּ, וּבִגְיִן כֶּף עַבְדֵי תַבְשִׁילִין סוּמְקִין. עֲדָשִׁים, תַבְשִׁיל סוּמְקָא, דְּתַבְשִׁילָא דָא מְתַבֵּר חֵילָא וְתוּקְפָא דְדָמָא סוּמְקָא בְּגִין לְתַפְרָא תוּקְפִיהּ וְחֵילֶיהּ. וּבִגְיִן כֶּף, עַבְדֵי לִיהּ בַּחֲכָמָתָא, כֶּהוּא גְוֹנָא סוּמְקָא.

וְעַל הַהוּא תַבְשִׁילָא אֲזִדְבֵּן לִיהּ לְעַבְדָא וְזַבִּין בְּכִירוּתֶיהּ לְיַעֲקֹב. וּבַהֲהִיא שְׂעֵתָא יָדַע יַעֲקֹב דְּבִגְיִן שְׂעִיר חַד דִּיקְרַבּוּן יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי דְרָגָא דִּילִיהּ, יִתְהַפֵּף לְעַבְדָא לְבָנוֹי וְלֹא יִקְטָרְגַּל לוֹן. וּבְכָלָא אֲזַל יַעֲקֹב לְגַבֵּיהּ דְעֲשׂוֹ בַּחֲכָמָה, בְּגִין הַהוּא דְרָגָא חַפִּים דְעֲשׂוֹ, וְלֹא יָכִיל לְשַׁלֵּטָא וְאִתְפְּיָא וְלֹא אִסְתָּאב (ביח) בֵּיתֶיהּ וְאִיהוּ יָגִין עָלֶיהּ.

(חסר, ומצאנו בספרא אחריו וז"ל ויאמר עשו אל יעקב (בראשית כח) תלעיטני נא מן האדם האדם הנה. אמאי כתיב תרי ומני האדם, בגין דכל מה דאית ביה אדום, כמה דאת אמר (בראשית כה) ויצא הראשון אדמוני. ותבשילו אדם דכתיב מן האדם האדם הנה, וארעא דיליה אדומה דכתיב (בראשית לב) ארצה שעיר שדה אדום, ונוכרין דיליה אדומין דכתיב, (בראשית לו) הוא עשו אבי אדם. ומאן דזמין לאתפרעא מניה אדום דכתיב (שיר השירים ה) דודי צח ואדום, ולבושה אדום דכתיב, (ישעיה ג) מדוע אדום ללבושך, וכתוב (ישעיה ג) מי זה בא מאדם.)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלָכָן אִתְחַזֵּי הָכִי, בְּגִין דְּהָא אִיהוּ חֲרָשָׁא הָוָה, כְּמָה דְכָתִיב (בראשית ל) נַחֲשָׁתִי וַיִּבְרַכְנִי יי בְּגִלְגָּלָף, וְאָף עַל גֵּב דִּיעַקֵב אֶקְרִי גִבְרִי שְׁלָם, בְּגִין כֶּף הָוָה שְׁלָם עִם מָאן דְּאֶצְטְרִיף לִיהּ לְמִיּהָ עַמִּיהּ בְּרַחֲמֵי הָוָה אֲזִיל, וְעִם מָאן דְּאֶצְטְרִיף לְמִיּהָ עַמִּיהּ בְּדִינָא קָשָׁא וּבְעַקְמִימוֹ הָוָה אֲזִיל, בְּגִין דְּתַרִּי חוֹלְקֵי הָווּ בֵּיהּ, וְעָלֶיהּ פְּתִיב, (תהלים יח) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עַקֵּשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם

חֲסִיד בְּסִטְרָא דְחֲסִיד, וְעִם עַקֵּשׁ בְּסִטְרָא דְדִינָא קָשָׁא, כְּלָא כְּדָקָא יֵאוּת.

וְיִהי רָעַב בְּאַרְץ מִלְכַד הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן וְגו'.

(בראשית כו) רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יא)

יִי צַדִּיק יִבְחַן וְרָשָׁע וְאוֹהֵב (ר"ת נחש) חָמָס שְׁנָאָה נִפְשׁוּ. כִּמָּה עוֹבְדוֹי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִתְתַקְנֵן, וְכָל מַה דְאִיהוּ עֹבֵיד כְּלָא עַל דִּינָא וְקִשׁוּט, כִּמָּה דְכֹתִיב, (דברים לב) הַצּוֹר תָּמִים פְּעָלוּ כִּי כָל דְרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֲמוּנָה וְאִין עוֹל צַדִּיק וְיִשָּׁר הוּא.

תא חזי, לא דן קדשא בריך הוא לאדם קדמאה עד דפקיד ליה לתועלתיה, דלא יסטי לפיה ורעותיה לארח אחרא בגין דלא יסתאב. ואיהו לא אסתמר, ועבר על פקודי דמאריה ולבתר כן דן ליה דינא. (דף קמ ע"א).

ועם כל דא, לא דן ליה פדקא חזי ליה, ואוריך עמיה רוגזיה ואתקיים יומא חד דאיהו אלה שנין, בר אינון שבעים שנים דמסר ליה לדוד מלפא דלא הוה ליה מגרמיה פלום.

בגוונא דא, לא דן ליה לבר נש פעובדוי בישין דאיהו עביד תדיר, דאי הכי לא יכיל עלמא לאתקיימא, אלא קדשא בריך הוא אריך רוגזיה עם צדיקיא, ועם רשיעיא יתיר מצדיקיא. עם רשיעיא בגין דיתובון בתיובתא שלימתא, דיתקיימון בהאי עלמא ובעלמא דאתי. כמה דכתיב, (יחזקאל לג) חי אני נאם יי וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרפו וחיה. וכן בעלמא דין, וחיה בעלמא דאתי, ועל דא אוריך רוגזיה לון תדיר. או בגין דיפויק מנהון גזעא טבא בעלמא כמה דאפיק אברהם מתרח דאיהו גזעא טבא, ושרשא וחולקא טבא לעלמא.

אבר קדשא בריך הוא מדקדק עם צדיקיא תדיר, בכל עובדין דאינון עבדין. בגין

וְיִהי רָעַב בְּאַרְץ מִלְכַד הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן וְגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (שם יא) ה' צדיק יבחן ורשע ואהב (ר"ת נחש) חמס שנאה נפשו. כמה מעשי הקדוש ברוך הוא מתקנים, וכל מה שהוא עושה - הפל על הדין והאמת, כפתוב (דברים לב) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא.

בא ראה, לא דן הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון עד שצוה אותו לתועלתו שלא יסטה לבו ורצונו לדור אחרת כדי שלא ישמא, והוא לא נשמר, ועבר על מצוות אדונו, ואחר כן דן אותו בדין.

ועם כל זה לא דן אותו פראוי לו, והאריך עמו את רגזו והתקיים יום אחד שהוא אלה שנים, פרט לאותם שבעים שנים שמסר לדוד המלך, שלא היה לו מעצמו פלום.

כמו כן אינו דן את האדם כמעשיו הרעים שהוא עושה תמיד, שאם כף לא יכול העולם להתקיים, אלא הקדוש ברוך הוא מאריך רגזו עם צדיקים, ועם רשעים יותר מהצדיקים. עם הרשעים כדי שישוּבו בתשובה שלמה, שיתקיימו בעולם הזה ובעולם הבא, כפתוב (יחזקאל לב) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרפו וחיה. וכן בעולם הזה, וחיה בעולם הבא. ועל כן מאריך להם את רגזו תמיד. או כדי שיצא מהם גזע טוב בעולם כמו שהוציא את אברהם מתרח, שהוא גזע טוב ושרש וחלק טוב לעולם.

אבר הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים תמיד בכל

המעשים שהם עושים, משום שהיא יודע שלא יסטו מינה ושמאלה, ומשום כך בוחן אותם, לא בשבילו, שהרי הוא יודע את היצר וכח האמונה שלהם, אלא כדי להרים ראשם בשבילם.

כמו זה עשה לו לאברהם, שכתוב (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם. מה זה נסה? הרמת נס, כמו שנאמר (ישעיה סב) הרימו נס, שאו נס, הרים דגלו בכל העולם. ואף על גב שזה נתבאר, בשביל זה הקדוש ברוך הוא הרים את דגלו של אברהם בעיני כלם. זהו שכתוב נסה את אברהם. אף כך הקדוש ברוך הוא, כדי להרים את דגל הצדיקים, הוא בוחן אותם להרים את ראשם בכל העולם.

צדיק יבחן, מה הטעם? אמר רבי שמעון, משום שהקדוש ברוך הוא, בשמתיצה בצדיקים, מה פתוב? (ישעיה נג) וה' חפץ דכאו החלי, ובארוהו. אבל משום שרצונו של הקדוש ברוך הוא לא מתרצה אלא בנשמה, אבל בגוף לא. שהרי הנשמה דומה לנשמה של מעלה, והגוף אינו ראוי להאחו למעלה, ואף על גב שדמות הגוף היא בסוד עליון.

ובא וראה, בזמן שהקדוש ברוך הוא מרצה מנשמת האדם להנות [להאר] בה, הוא מכה את הגוף כדי שתשלט הנשמה, שהרי בעוד הנשמה עם הגוף, הנשמה לא יכולה לשלט. שפאשר יש רע [נשבר] לגוף, הנשמה שולטת. צדיק יבחן, מה זה צדיק יבחן? כמו שנאמר (ישעיה כח) אכן בחן. כך גם צדיק יבחן, מחזק אותו. כאכן בחן היו שהיא פנת יקרת, כך גם צדיק יבחן.

ידע דלא יסטון לזמינא ושמאלא, ובגין כך אבחין לון. לאו בגיניה, דהא איהו ידע יצרא ותוקפא דמהימנותא דלהון, אלא בגין לארמא רישיהון בגיניהו.

בגזונא דא, עבד ליה לאברהם, דכתיב, (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם.

מאי נסה, הרמת נס. כמה דאת אמר (ישעיה סב) הרימו נס, (ירמיה ד) שאו נס, ארים דגלא דיליה בכל עלמא, ואף על גב דהא אתמר, בגין דא קדשא בריך הוא ארים דגלא דאברהם בעיניהון דכלא, הדא הוא דכתיב נסה את אברהם, אוף הכי קדשא בריך הוא בגין לארמא דגלא דצדיקיא איהו בחין לון, לארמא רישיהו בכל עלמא.

צדיק יבחן, (תהלים יא) מאי טעמא, אמר רבי שמעון בגין דקדשא בריך הוא כד אתרעי בהו בצדיקיא, מה פתיב, (ישעיה נג) ויי חפץ דכאו החלי. ואוקמוה. אבל בגין דרעותא דקדשא בריך הוא, לא אתרעי אלא בנשמתא, אבל בגופא לא, דהא נשמתא איהו דמיא לנשמתא דלעילא, וגופא לאו איהו חזי לאתאחדא לעילא, ואף על גב דדיוקנא דגופא ברזא עלאה (דף קמ ע"ב) איהו.

ותא חזי, בזמנא דקדשא בריך הוא אתרעי בנשמתיה דפר נש, לאתהנאה (נ"א לתהנאה) בה, מחי לגופא בגין דתשלוט נשמתא. דהא בעוד דנשמתא עם גופא, נשמתא לא יכלא לשלטאה. דכד אתרע (נ"א אתרע) גופא, נשמתא שלטא. צדיק יבחן, מאי צדיק יבחן, כמה דאת אמר, (ישעיה כח) אכן בחן, הכי נמי צדיק יבחן, אתקיף ליה. פהאי אכן בחן, דהיא (ישעיה כח) פנת יקרת, הכי נמי צדיק יבחן.

וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ. מָאִי שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, סִלְקָא דַּעְתָּךְ דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוִי דְנִפְשׁוֹ שְׁנֵאָה לְהֵוּא רָשַׁע. אֵלָא הֵוּא דְרָגָא דְכָל נִשְׁמָתִין תַּלְיִין בֵּיהּ, שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ דֵּהֵוּא רָשַׁע, דְּלֹא בַּעֲיָא לָהּ כְּלָל. לֹא בַּעֲיָא לָהּ לֹא בַּעֲלָמָא דִּין וְלֹא בַּעֲלָמָא דְאַתִּי. וּבְגִין כֶּף פְּתִיב, (תהלים יא) וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּבַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוֹ, וּבְגִין כֶּף צַדִּיק יִבְחָן.

תָּא חֲזִי, כַּד בְּרָא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, פְּקִיד לִיה לְאוֹטָבָא לִיה, יְהִיב לִיה חֲכָמְתָא, אֶסְתַּלַּק בְּדַרְגוּוֹי לְעִילָא. כַּד נַחַת לְתַתָּא, חֲמָא תִּיאֻבְתָּא דִּינְצֵר הָרַע וְאַתְדַּבֵּק בֵּיהּ, וְאַנְשֵׁי כָל מַה דְאַסְתַּלַּק (ס"א דאסתכל), בִּיקְרָא עֲלָאָה דְמַרְיָה.

אָתָּא נַח, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב, (בראשית ו) נַח אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וּלְבַתֵּר נַחַת לְתַתָּא, וְחֲמָא חֲמָרָא תְּקִיף, דְּלֹא צָלִיל, מִחַד יוֹמָא, וְאַשְׁתֵּי מִנִּיהּ, וְאַשְׁתַּכַּר וְאַתְגַּלִּי, כְּמָה דְכְּתִיב, (בראשית ט) וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה.

אָתָּא אַבְרָהָם, אֶסְתַּלַּק בְּחֲכָמְתָא, וְאַסְתַּכַּל בִּיקְרָא דְמַאֲרִיָּה, לְבַתֵּר (בראשית יב) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִם לְגוּר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ וְגו'. לְבַתֵּר מַה כְּתִיב, (בראשית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאַשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִגְבִּיחַ, וְאַסְתַּלַּק לְדַרְגֵיהּ קִדְמָאָה דֵּהוּה בֵּיהּ בְּקִדְמִיתָא, וְעָאֵל בְּשָׁלָם וּנְפַק בְּשָׁלָם.

אָתָּא יִצְחָק, מַה כְּתִיב, (בראשית כו) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכַד הָרָעַב הָרִאשׁוֹן וְגו'. וְאַזַּל יִצְחָק וְאַסְתַּלַּק מִתַּמָּן לְבַתֵּר בְּשָׁלָם. וְכִלְהוּ

וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ (תהלים יא). מַה זֶה שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ? הַתַּעֲלָה עַל דַּעְתָּךְ שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא שְׁנִפְשׁוֹ שׁוֹנֵאת אֶת הָרָשַׁע הַהוּא? אֵלָא אוֹתָהּ דְרָגָה שְׁכַל הַנִּשְׁמוֹת תַּלְוִיּוֹת בֵּיהּ, שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ שֶׁל הָרָשַׁע הַהוּא שְׁלֹא רוֹצֵה אוֹתָהּ כְּלָל, לֹא רוֹצֵה אוֹתָהּ לֹא בַּעֲלָם הֵזֶה וְלֹא בַּעֲלָם הַבָּא, וּמִשׁוּם כֶּף כְּתוּב וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּבַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוֹ, וּמִשׁוּם כֶּף צַדִּיק יִבְחָן.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁבְרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, צָנִה אוֹתוֹ לְהִיטִיב לוֹ. גִּתָּן לוֹ חֲכָמָה, הַתַּעֲלָה בְּדַרְגָּתוֹ לְמַעְלָה. כְּשֶׁיֵּרֶד לְמַטָּה, רְאֵה תְּשׁוּקַת הַיִּצְרָר הָרַע וְנִדְבַק בּוֹ, וְשִׁכַח כָּל מַה שֶׁהַתַּעֲלָה (וְהַסְתַּכַּל) בְּכַבּוֹד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל רַבּוֹ.

בֹּא נַח, בְּהַתְחַלָּה כְּתוּב (בראשית ו) נַח אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה, וְאַחַר כֶּף יֵרֵד לְמַטָּה, וְרְאֵה יַיִן חֲזָק שְׁלֹא צָלוּל, מִיּוֹם אֶחָד, וְשִׁתָּה מְמַנּוֹ וְהַשְׁתַּכַּר וְהַתְגַּלְהָה, כְּכַתוּב וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה.

בֹּא אַבְרָהָם, הַתַּעֲלָה בְּחֲכָמָה, וְהַסְתַּכַּל בְּכַבּוֹד רַבּוּנוֹ. אַחַר כֶּף וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִם לְגוּר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ וְגו'. מַה כְּתוּב אַחַר כֶּף? וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאַשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִגְבִּיחַ, וְהַתַּעֲלָה לְדַרְגָּתוֹ הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּרִאשׁוֹנָה, וְנִכְנַס בְּשָׁלוֹם וַיֵּצֵא בְּשָׁלוֹם.

בֹּא יִצְחָק, מַה כְּתוּב? וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכַד הָרָעַב הָרִאשׁוֹן וְגו', וְהִלֵּךְ יִצְחָק וְהַתַּעֲלָה מִשָּׁם אַחַר כֶּף בְּשָׁלוֹם. וְאַתָּה כָּל הַצַּדִּיקִים בּוֹחֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדִי

לְהַרִּים אֶת רֹאשׁוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְעוֹלָם הַבָּא.
מִדְּרַשׁ הַנֶּעְלָם

וְאַלֶּה תוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם
אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. רַבִּי
יִצְחָק פָּתַח, הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ
וְגו'. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, לְעֵתִיד לְבֹא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת
הַמֵּתִים וַיִּנְעַר אוֹתָם מֵעַפְרָם
שֶׁלֹּא יִהְיוּ בְּנֵי עֶפֶר כְּמֹת שְׁהִיּוּ
בַתְּחִלָּה שֶׁנִּבְרְאוּ מֵעֶפֶר מִמָּשׁ,
דְּבַר שְׂאִינוֹ מִתְקִיִּים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
(בְּרֵאשִׁית ב) וַיִּצְרָה אֱלֹהִים אֶת
הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה.

וּבְאֻרְתָּהּ שָׁעָה יִתְנַעְרוּ מֵעַפֵּר
מֵאוֹתוֹ הַבְּנֵי, וַיִּנְעֲמוּ בְּבִנְיָן
מְקִיָּם לִהְיוֹת לָהֶם קִיּוֹם. זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב (ישעיה נב) הַתְּנַעְרִי מֵעַפֵּר
קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַיִם. יִתְקַיְּמוּ
בְּקִיּוֹם, וַיִּנְעֲלוּ מִתַּחַת לְאַרְצָךְ,
וַיִּקְבְּלוּ נִשְׁמַתָּם בְּאַרְצָךְ יִשְׂרָאֵל.
בְּאוֹרְתָהּ שָׁעָה יִצִּיף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא כָּל מִינֵי רִיחוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן
עֲלֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב הַדּוֹדָאִים
נִתְּנוּ רִיחַ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵל תִּקְרָא
הַדּוֹדָאִים אֵלָּא הַדּוֹדִים. זֶהוּ
הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה שֶׁהֵם דּוֹדִים
וְרַעִים זֶה עִם זֶה. רַב נַחֲמָן אָמַר
דּוֹדָאִים מִמָּשׁ. מַה הַדּוֹדָאִים
מוֹלִידִים אֶהְבָּה בְּעוֹלָם, אִף הֵם
מוֹלִידִים אֶהְבָּה בְּעוֹלָם. וּמַה זֶה
נִתְּנוּ רִיחַ? כִּשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם,
לְדַעַת וּלְהַכִּיר אֶת בּוֹרְאָם.

וְעַל פְּתַחֲנוּ - אֵלּוּ פְּתַחֲנוּ שְׁמַיִם
שֶׁהֵם פְּתוּחִים לְהוֹרִיד נְשָׁמוֹת
לְפָגְרִים. כָּל מְגֻדִים - אֵלּוּ
הַנְּשָׁמוֹת. חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים -
אוֹתָם שְׂיִצְאוּ נִשְׁמַתָּם מֵהַיּוֹם
כְּמַה שְׁנִים וְאוֹתָם שְׂיִצְאוּ
נִשְׁמַתָּם מֵיָמִים מוֹעֲטִים וְזָכוּ
בְּכִשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְהַכְּנִס בְּעוֹלָם
הַבָּא, כָּלֵם עֲתִידִים לִירֹד בְּכַת אַחַת לְהַכְּנִס בְּגוֹפּוֹת
הַמוֹכְנִים לָהֶם.

צְדִיקָיָא, כְּלָהוּ בְּחִין לֹוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
בְּגִין לְאַרְמָא רִישִׁיָּהוּ בְּעַלְמָא דִּין וּבְעַלְמָא
דְּאַתִּי.

מִדְּרַשׁ הַנֶּעְלָם

וְאַלֶּה תוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת
יִצְחָק. (בְּרֵאשִׁית כה) רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז)

הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ וְגו'. תְּנוּ רַבְּנָן, לְעֵתִיד לְבֹא הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת הַמֵּתִים וַיִּנְעַר אוֹתָם מֵעַפְרָם, שֶׁלֹּא
יִהְיוּ בְּנֵי עֶפֶר כְּמֹת שְׁהִיּוּ בַתְּחִלָּה שֶׁנִּבְרְאוּ מֵעֶפֶר מִמָּשׁ,
דְּבַר שְׂאִינוֹ מִתְקִיִּים, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (בְּרֵאשִׁית ב) וַיִּצְרָה יי
אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה.

וּבְאֻרְתָּהּ שָׁעָה יִתְנַעְרוּ מֵעַפֵּר מֵאוֹתוֹ הַבְּנֵי, וַיִּנְעֲמוּ
בְּבִנְיָן מְקִיָּם לִהְיוֹת לָהֶם קִיּוֹמָא, הֲדָא הוּא
דְכְּתִיב, (ישעיה נב) הַתְּנַעְרִי מֵעַפֵּר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַיִם,
יִתְקַיְּמוּ בְּקִיּוֹמָא. וַיִּנְעֲלוּ מִתַּחַת לְאַרְצָךְ וַיִּקְבְּלוּ נִשְׁמַתָּם
בְּאַרְצָךְ יִשְׂרָאֵל. בְּאוֹרְתָהּ שָׁעָה יִצִּיף (נ"א ישיב) קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא כָּל מִינֵי רִיחוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן עֲלֵיהֶם, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב
(שִׁיר הַשִּׁירִים ז) הַדּוֹדָאִים נִתְּנוּ רִיחַ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵל תִּקְרִי הַדּוֹדָאִים אֵלָּא הַדּוֹדִים, זֶהוּ
הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה שֶׁהֵם דּוֹדִים וְרַעִים זֶה עִם זֶה. רַב
נַחֲמָן אָמַר, דּוֹדָאִים מִמָּשׁ. מַה הַדּוֹדָאִים מוֹלִידִים
אֶהְבָּה בְּעוֹלָם, אִף הֵם מוֹלִידִים אֶהְבָּה בְּעוֹלָם. וּמַאי
נִתְּנוּ רִיחַ, כִּשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְדַעַת וּלְהַכִּיר לְבוֹרְאָם.

וְעַל פְּתַחֲנוּ, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) אֵלּוּ פְּתַחֲנוּ שְׁמַיִם שֶׁהֵם
פְּתוּחִים לְהוֹרִיד נְשָׁמוֹת לְפָגְרִים. כָּל מְגֻדִים, אֵלּוּ
הַנְּשָׁמוֹת. (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים, אוֹתָם שְׂיִצְאוּ
נִשְׁמַתָּם מֵהַיּוֹם כְּמַה שְׁנִים, וְאוֹתָם שְׂיִצְאוּ נִשְׁמַתָּם
מֵיָמִים מוֹעֲטִים, וְזָכוּ בְּכִשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְהַכְּנִס בְּעוֹלָם
הַבָּא, כָּלֵם עֲתִידִים לִירֹד בְּכַת אַחַת לְהַכְּנִס בְּגוֹפּוֹת
הַמוֹכְנִים לָהֶם.

הַמוֹכְנִים לָהֶם.

הַבָּא, כָּלֵם עֲתִידִים לִירֹד בְּכַת אַחַת לְהַכְּנִס בְּגוֹפּוֹת הַמוֹכְנִים לָהֶם.

עָנוּם וַיִּשְׁמְחוּ. רב הונא אָמַר, מִפְּאֵן (שם ה) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בֶּךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, זֶה וְזֶה יִשְׁנֵם לְעֵתִיד לְבָא. וְלַמְדֻנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֵין הַמְּשֻׁמְרֵי בְּעֵנְבֵי מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית - אֵלּוּ דְּבָרִים עֲתִיקִים שְׁלֵא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִּיָּה וְהָאֲכִילָה, וְדָאֵי זוּ הִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, אִם כֵּן מַהוּ לְוִיתָן וּמַהוּ הַשּׁוֹר, שְׁפָתוֹב (איוב ב) כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִנֵּה כְּתוּב (ישעיה כז) בְּעֵת הַהִיא יִפְקֹד ה' בְּחִרְבוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְּדוּלָּה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ בָּרֵחַ וְעַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ עַקְלָתוֹן וְהִרְגָה אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בָּיָם. הִנֵּה כֵּן שְׁלֵשָׁה. אֵלּא רְמָזוּ הוּא שְׁרָמְזוּ עַל הַמְּלַכְוִיתוֹ. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, אֵינן לומֵר עַל מַה שְּׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, וְדָאֵי כֶּף זֶה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנִי הֵייתִי לְפָנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְשָׁאלַתִּי עַל הַדְּבָר הַזֶּה. אָמַרְתִּי, הַסְּעוּדָה הַזֹּאת שֶׁל הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא הֲאֵם כֶּף הוּא? לֹא הִתִּישְׁבָה בְּלִבִּי, שֶׁהִנֵּה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא כְּמוֹ זֶה שְׁפָתוֹב (שמות כד) וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיִּאָּכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, יִפָּה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֶף הוּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הָאֲמוּנָה הַזֹּאת שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ לְרַב הָעוֹלָם שְׂמֻזְמָנִים הֵם לְסְעוּדָה הַזֹּאת שֶׁל לְוִיתָן וְהַשּׁוֹר הַהוּא, וְלִשְׁתּוֹת זֵין טוֹב שְׂמֻשְׁמֻר מִכְּשֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, פְּסוּק מִצְאוּ וְדַרְשׁוּ, שְׁפָתוֹב (ויקרא כ) וַאֲכַלְתֶּם לְחֶמְכֶם לְשׁוֹבַע.

שְׂאִמְרוּ רַבִּי זִירָא, כָּל מִינֵי פִיתוּי פִתְהַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחֲזִירָם לְמוֹטָב, וְזֶה הוּא יוֹתֵר מִכָּלֵם, שְׂאִמְרוּ לָהֶם וַאֲכַלְתֶּם לְחֶמְכֶם לְשׁוֹבַע, וּבְקַלְלוֹת - וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ, וְזֶה קִשָּׁה לָהֶם מִן

בְּשִׁמְחָתוֹ, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים לד) יִשְׁמְעוּ עָנוּם וַיִּשְׁמְחוּ. רב הונא אָמַר מִהֲבָא, (תהלים ח) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בֶּךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִיא וְהִיא אֵיתָא לְעֵתִיד לְבָא. וְתַנְאָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֵין הַמְּשֻׁמְרֵי בְּעֵנְבֵי מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, אֵלּוּ דְּבָרִים עֲתִיקִים שְׁלֵא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִּיָּה וְהָאֲכִילָה (וישתייה), וְדָאֵי דָא הִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, אִם כֵּן מַהוּ לְוִיתָן וּמַהוּ הַשּׁוֹר, דְּכְּתִיב, כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִיא כְּתִיב, (ישעיה כז) בְּעֵת הַהִיא יִפְקֹד ז' בְּחִרְבוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְּדוּלָּה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ בָּרֵיחַ וְעַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ עַקְלָתוֹן וְהִרְגָה אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בָּיָם, הִיא הֲבָא תְּלָתָא. אֵלּא רְמָזוּ הוּא דְקָא רְמָזוּ עַל מְלַכְוִיתָא. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם לֵית לְמִימֵר עַל מַה דְּאָמְרוּ רַבָּנָן, וְדָאֵי כֶּף הִיא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנָא הוֹינָא קַמִּיהַ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְשָׁאִילְנָא הִיא מְלָה, אָמַרְנָא, הִיא סְעוּדַתָּא דְּצַדִּיקָנָא לְעֵתִיד לְבָא אֵי כֶּף הוּא, לָא אֲתִישְׁבָא בְּלַבָּאֵי דְּהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא כִּהִיא גְּוֹנָא דְכְּתִיב, (שמות כד) וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיִּאָּכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁפִיר קָאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֶף הוּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הִיא מִהֵימְנוּתָא דְּאָמְרוּ רַבָּנָן לְרוּבָא דְּעַלְמָא, דְּזַמְיִנָן אֵינוֹן בְּהִיא סְעוּדַתָּא דְּלוֹיָתָן וְהוּא תוֹרָא וְלִמְשֵׁתִי חֲמָרָא טַב דְּאֲתַנְטֵר מִכַּד אֲתַבְּרִי עַלְמָא, קָרָא אֲשַׁפְּחוּ וְדַרְשׁוּ, דְכְּתִיב, (ויקרא כ) וַאֲכַלְתֶּם לְחֶמְכֶם לְשׁוֹבַע.

דְּאָמַר רַבִּי זִירָא, כָּל מִינֵי פִיתוּי פִתְהַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחֲזִירָם לְמוֹטָב, וְדָא הוּא יוֹתֵר מִכָּלֵהוֹן, דְּאָמַר לָהֶם וַאֲכַלְתֶּם לְחֶמְכֶם לְשׁוֹבַע.

ובקללות, (ויקרא כו) ואכלתם ולא תשבועו, ודא קשיא להו מפלהו. מאי טעמא, דכתיב, (שמות טו) מי יתן מותנו ביד יי בארץ מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד דמשום האכילה מסרו נפשם למות בידם. פיון שראה הקדוש ברוך הוא תאותם, אמר להם, (ויקרא כו) אם תשמעו לקול המצות, ואכלתם לשובע כדי להניח דעתם. כהאי גוונא חמו רבון דגלותא אתמשך, אסתפקמו על קראי דאורייתא ואמרו דזמינין למיכל ולמחדי בסעודתא רבה דזמין קדשא בריך הוא למעבד להו, ועל דא רובא דעלמא סבלו גלותא בגין ההיא סעודתא.

אמר רבי יוחנן, לית לן לסתור מהימנותא דכלא אלא לקיימא ליה, דהא אורייתא אסהידת עלוי, דהא אנן ידעין מהימנותא דצדיקא וכסופא דלהון מאי היא, דכתיב, (שיר השירים א) נגילה ונשמחה בך, ולא באכילה. (שיר השירים א) נזפירה דודיך מיין. וההיא סעודתא דזמינין בה, יהא לן חולק למחגי מנה וזו היא השמחה והשחוק. ואלה תולדות יצחק, שיצחקו הצדיקים לעתיד לבוא. אברהם הוליד את יצחק, זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם.

ויהי יצחק בן ארבעים שנה. רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, דתנינן אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא קדשא בריך הוא בעולמות שלו חוץ ממנו היו בשתוף. ומי אמר רבי אחא הכי, חס ושלום, דהא במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דאי תימא הכי, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש מממש, יאמר שיש שתוף בהם, הא כל אפיא דדהון ודידן שויין.

אמר רבי אבא, במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דהא בעולם. שאם תאמר כן, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש מממש, כל הפנים שלהם ושלנו שוים.

אמר רבי אבא, בדבר הזה תתרבה המחלקת בעולם, שהרי שנינו במשנתנו, שכל מה שעשה

הכל. מה הטעם? שכתוב (שמות טו) מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד שמשום האכילה מסרו נפשם למות בידם. פיון שראה הקדוש ברוך הוא תאותם, אמר להם: אם תשמעו לקול המצוות - ואכלתם לשבע, כדי להניח דעתם. כמו כן ראו רבותינו שהגלות נמשכת, הסתמכו על פסוקי התורה, ואמרו שעתידים לאכל ולשמח בסעודה גדולה שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות להם, ועל כן רב העולם סבלו את הגלות משום אותה הסעודה.

אמר רבי יוחנן, אין לנו לסתור את אמנות הכל, אלא לקיים אותה. שהרי התורה מעידה על זה שהרי אנו יודעים את אמנות הצדיקים, והכסוף שלהם מה הוא? שכתוב (שיר א) נגילה ונשמחה בך, ולא באכילה. נזפירה דדיך מיין. ואותה סעודה שזמנים אליה, יהיה לנו חלק להנות ממנה, וזו היא השמחה והשחוק. ואלה תולדות יצחק - שיצחקו הצדיקים לעתיד לבא. אברהם הוליד את יצחק - זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם.

ויהי יצחק בן ארבעים שנה. רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר, (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, ששנינו, אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמות שלו, חוץ ממנו, היו בשתוף. והאם אמר כן רבי אחא? חס ושלום! שהרי בדבר הזה תרבה המחלקת

בעולם, שאם תאמר כן, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש מממש, יאמר שיש בהם שתוף, הרי שנינו במשנתנו, שכל מה שעשה

הקדוש ברוך הוא - עשה כמו הגוף והנשמה. ואם תאמר שהרי אין למלאכים גוף - כן זה, אבל אינם יכולים לעשות מעשה עד שתפתח עמיהם הנשמה הקדושה ההיא, שהיא סיוע שלמעלה. ובגונים הללו, כל מה שעושה, צריך את אותו סיוע שלמעלה ממנו.

אמר רבי יוסי, בפעם ההיא שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, והנה סוף כל [הצרות] עמקים [עמקים] יהיה בארבעים, וגזר הדין - (דברים כה) ארבעים יבנו לא יסיף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קדם תחית הגוף ממנת לו הנשמה בארץ ישראל. בשנת הארבעים יקומו הגופות מן העפר. בארבעים נכלא הגשם, זהו שכתוב (בראשית ז) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח.

זמן גאלתם של ישראל בשנת הארבעים הוא, ובחמשים בא ישוב העולם, שהיא היובל. החזרת הנשמה לגוף בשנת הארבעים שהמתינה לו בארץ ישראל. זהו שכתוב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף. בקחתו את רבקה - בהכנסתה בגוף המזמן לו. באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאותם וכסופם אלא להנות מזיו השכינה ולזון מזינה. זהו שכתוב (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו. אמר רבי אבא, ישקני - פרנסני. שאין פרנסתם אלא

להנות ולזון מזינה של מעלה. אמר רבי יוסי, סוף הפסוק מוכיח, שכתוב פי טובים דדיך מיין. בת תואל - בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כן הוא, ואתו העצם שעל השדרה, אותו שנשאר בקבר מכל הגוף - בתואל הארמי. שאלתי

תנן במתניתין דידן, דכל דעבד קדשא בריה הוא, עבד בגון גופא ונשמתא, ואי תימא דהא לית גופא למלאכים, כל כן. אבל לית אינון יכלין למעבד עבידתא, עד שישפתת בהו ההיא נשמתא קדישא, דהיא סיועא דלעילא, ובהאי גווי כל מאי דעביד אצטרין לההוא סיועא דלעילא מניה.

אמר רבי יוסי, בההיא שעתא דזמין קדשא בריה הוא לאחיא מתיא, והא סופא כל (ס"א עתיו), עמיקין (ס"א עתיו) בארבעים להוי. וגזר קנים, (דברים כה) ארבעים יבנו לא יסיף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קודם תחית הגוף, ממנת לו הנשמה בארץ ישראל. בשנת הארבעים יקומו הגופות מעפרא. בארבעים נכלא הגשם, הדא הוא דכתיב (בראשית ז) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב (בראשית ז) ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח.

זמן גאלתם של ישראל בשנת הארבעים הוא. ובחמשים אתא ישוב עלמא, דהיא היובל. החזרת הנשמה לגוף, בשנת הארבעים, שהמתינה לו בארץ ישראל. הדא הוא דכתיב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף.

בקחתו את רבקה, בהכנסתה בגוף המזומן לו. באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאותם וכסופם אלא ליהנות מזיו השכינה וליוון מזינה, דהא הוא דכתיב, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו. אמר רבי אבא, ישקני פרנסני, שאין פרנסתן אלא ליהנות וליוון מזינה של מעלה. אמר רבי יוסי סופיה דקרא מוכח דכתיב, (שיר השירים א) פי טובים דודיך מיין.

בת תואל בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כן הוא, ואנא הוית בכרפי הים ושמענא דהו קראן לההוא

עלינו. אמרו שהיא פראש [דומה] הנחש, שהיא רמאי, ואותו העצם הוא רמאי מכל שאר העצמות.

ש"מ"דנו, אמר רבי שמעון, למה נשאר בקיים אותו העצם יותר מכל שאר העצמות? משום שהוא רמאי, ואינו סובל טעם של המזון של בני האדם כמו שאר העצמות, ומשום כך הוא חזק מכל העצמות, והוא יהיה העקר שהגוף נבנה ממנו. זהו שכתוב בתתואל הארמי.

ש"מ"דנו, אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע שהוא רמאי. זהו שכתוב בתתואל הארמי - עצם רמאי. מפרש ארם - מצמד רמאים, כמו ששינו פדנא דתורא, שהוא צמד. אחות לכן - אחות יצר הרע הארמי. כמו ששינו, בתחלה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא מנוול כמו בראשונה, כמי שרוחץ ומטביל את טמאתו, קוראים לו לכן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן העולם.

בא שמע שפך אנו בארנו בפרייתא. שתי בנות לוט, שהן שני כחות הגוף המעוררות את יצר הרע, עכשו שאינו כל כך מנוול ונטבל מלכלוכו נקרא לכן, ואיתן שתי בנות אינן בטלות ממש. זהו שכתוב (בראשית כט) וללכן שתי בנות.

אמר רבי יוסי, כך הוא. שם כתוב בכירה וצעירה, וכאן כתוב גדולה וקטנה. אמר רבי יוסי, אבל אינן בכח לעשות רע ולהתעורר ליצר הרע כמתחלה, משמע שכתוב שם הגדולה לאה, שלאה מפחה ומרשעתה.

ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמה דאת אמר, (ישעיה נג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה. שלאה מפחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמו שנאמר (ישעיה כג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.

גרמא דשדרה, ההוא דאשתאר בקברא מפל גופא, בתואל רמאה. שאלית עליה, אמרו דהוא פרישא (רמאי) דתווא, דאיהו רמאה, וההוא גרמא הוא רמאה מכל שאר גרמי.

דתאנא אמר רבי שמעון, ההוא גרמא למה אשתאר בקיומא יתיר מכל שאר גרמי. משום דאיהו רמאה. ולית סביל טעמא דמזונא דבני נשא כשאר גרמי, ובגיגי כך הוא תקיף מכל גרמי והוא ליהוי עקרא דגופא אתבני מניה. הדא הוא דכתיב בתתואל הארמי.

ותאנא אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע דאיהו רמאי. הדא הוא דכתיב בתתואל הארמי גרמא רמאה. מפרש ארם, מצמד רמאין, פדתנן פדנא דתורא שהוא צמד. אחות לכן, אחות יצר הרע הארמי, פדתנן, בתחלה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא מנוול פדבקדמיתא, כמאן דסחי ומטביל מסאבותיה, קראן ליה לכן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן העולם.

תא שמע, דהכי אנו אוקימנא במתניתא. שתי בנות לוט שהן שתי כחות הגוף המעוררות ליצר הרע, עכשו שאינו מנוול כל כך ונטבל מלכלוכו נקרא לכן, ואיתן שתי בנות אינן בטלות ממש, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) וללכן שתי בנות.

אמר רבי יוסי כך הוא, תמן כתיב בכירה וצעירה והכא כתיב גדולה וקטנה. אמר רבי יוסי, אבל אינן בכח לעשות רע ולהתעורר ליצר הרע כמתחלה. משמע דכתיב שם הגדולה לאה, שלאה מפחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמה דאת אמר, (ישעיה נג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.

אמר רב הונא, זה יצר הרע ושתי בנותיו, מתחלפות
מכמות שהיו בראשונה. בתחלה לוט, מקלל
מנוול. עכשיו לבן, מלופן, שאינו מקלל ומנוול בניוולו
כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות כל אחת ואחת
בכחה, ועכשיו שם הגדולה לאה, לאה כח, לאה
בלא חזוק, לאה ממעשיה הראשונים. ושם הקטנה
רחל, פדקאמרן, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רבי אחא בר יעקב, תא חזי, מה כתיב, ויעתר
יצחק לני לנכח אשתו פי עקרה היא. אמר רבי

אחא מפני מה היא עקרה, מפני שיצר הרע אינו נמצא
בכחו בעולם, ועל כן אין נמצא פריה ורביה זולתי
בתפלה, מה כתיב, ויעתר לו וי ויהי רבקה אשתו. כיון
שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם פן מה הפרש בין העולם הזה לאותו
הזמן, ועוד דהא קרא קאמר דקדשא בריה הוא
עביד. אמר רבי אחא, כן הוא, דקדשא בריה הוא אתער
ליה ליהוא עניינא דצריף לזווגא, ולא לכל שעמא
דיהא תדיר עם בר נש כמו כען, דאיהו אשתפח תדיר
וחטאן ביה בני נשא, אלא ליהוא זווגא בלחודוי,
ואתערותא ההיא, אתערותא דקודשא בריה הוא ליהוי,
הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן
מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. אמר רבי

יהודה, לב להוציא בשר ולא לדבר אחר.
רבי יצחק ברבי יוסי היה אתי מקפוטקיא ללוד, פגע
ביה רבי יהודה. אמר ליה רבי יצחק, תאמר
דחבירנא חפמי מתניתא אתערו להאי עניינא, דיצר
הרע יתנשי מן עלמא בר ההיא שעמא לזיווגא. אמר
ליה, חייף הכי אצטריף יצר הרע לעולם כמטרא
לעולם, דאלמלא יצר הרע, חדותא דשמעתא לא

מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי יהודה. אמר לו רבי יצחק,
תאמר שחבירינו חכמי הבבלי תאמר
התעוררו לענין הזה שיצר הרע ישפח מן העולם, פרט לאותה שעת הזווג. אמר לו, חייף, כן
צריף יצר הרע לעולם כגשם לעולם. שאלמלא יצר הרע, חדות השמועה לא תהיה, אבל לא

רבי יצחק ברבי יוסי היה בא
אמר רב אחא בר יעקב, בא ראה
מה כתוב, ויעתר יצחק לה'
לנכח אשתו פי עקרה היא. אמר
רבי אחא, מפני מה היא עקרה?
מפני שיצר הרע אינו נמצא בכח
בעולם, ועל כן אין נמצא פריה
ורביה זולתי בתפלה. ומה
פתיב? ויעתר לו ה' ויהי רבקה
אשתו. כיון שמתעורר יצר הרע,
נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם פן, מה הפרש
בין העולם הזה לאותו זמן?
ועוד, שהנה הכתוב אמר
שהקדוש ברוך הוא עשה. אמר
רבי אחא, כן הוא, שהקדוש
ברוך הוא העיר אותו לענין
ההוא שצריף לזוג, ולא לכל
שעה, שיהיה תמיד עם אדם כמו
כעת, שהוא נמצא תמיד
וחוטאים בו בני אדם, אלא
לאותו זוג לבדו. והתעוררות
ההיא תהיה התעוררות של
הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב
(יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן
מבשרכם ונתתי לכם לב בשר.
מה זה לב בשר? אמר רבי
יהודה, לב להוציא בשר, ולא
לדבר אחר.

מגילת פבראשונה לחטא בו. זהו שפכתוב (ישעיה יא) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וגו'.

אמר רבי שמעון, הוא הלב שמדורו של יצר הרע בו. רבי אליעזר אומר, לב טוב בנין הגוף והנשמה, ומשום פך כתוב (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך, שהוא עקר הכל.

בשבא רב פהנא אמר, פך אומרים משמם של בעלי הפריטא: שני בנינים של הגוף הם - הפכד והלב. שאמר רבי שמעון אמר רבי יהודה, הפכד והלב מנהיגים את הגוף בכל צדדי איבריו. המנהיג של הראש הוא המוח, אבל של הגוף הם שנים. והראשון הוא הפכד, והשני הלב. והינו שכתוב בפרשה ויתרצו הפנים בקרפה, אלו שני בניני הגוף.

מה הטעם ויתרצו? משום שמהלב [מתעורר] נשפך היצר הרע. ויתרצו? [שאלו] וישליו היה צריך להיות! אלא, אמר רב הונא, ויתרצו - וישברו, פלומר, נשבר פחם וחילם. אמר רבי יהודה, הגוף מהו אומר? אם פן למה זה אנכי, ולמה נבראתי? מיד - ותלך לדרש את ה'.

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך ושני לאמים וגו'. אלו השני גאים - הפכד והלב. רבי יוסי אמר, המוח והלב. רבי יהודה אמר, המוח אין בכלל זה, משמע שכתוב בבטנך, ואין המוח בבטן אלא בראש. ושני לאמים ממעיך וגו', ורב יעבד צעיר. זהו הפכד, שהוא רב וגדול והוא משמש בפני הלב.

לפני הלב. שאמר רבי יהודה, הפכד קולט הדם ומשמש בו לפני הלב. ויצא הראשון אדמוני. אמר רב פהנא, הפכד הוא הראשון, והוא אדמוני. למה הוא אדמוני? על שכולע את הדם תחלה. רבי אליעזר אומר, למה נקרא שמו ראשון? על שהוא ראשון לכלע

ליהוי, אבל לא מנוולה כקדמיתא למחטי ביה. הך הוא דכתיב, (ישעיה יא) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וגו'.

אמר רבי שמעון, הוא לפא מדוריה דיצר הרע ביה. רבי אליעזר אומר, לפא טבא, בנינא דגופא ונשמתא, ובגין פך פתיב (דברים ז) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך שהוא עקרא דכלא.

כד אתא רב פהנא אמר, הכי אמרין משמיהון דמארי מתניתא, תרי בניינין דגופא אינון, פכדא ולפא. דאמר רבי שמעון אמר רבי יהודה, פכדא ולפא אינון מנהגי גופא בכל סטרי אברוי, מנהגא דרישא מוחא. אבל דגופא אינון תרין וקנדמאה הוא ככדא, תניינא לפא. והיינו דכתיב בפרשתא, (בראשית כח) ויתרצו הפנים בקרפה, אלין תרין בנייני דגופא.

מאי טעמא ויתרצו. משום דלפא (אתער) אתנשי מניה יצר הרע. ויתרצו, (שאלו) וישליו מיבעי ליה. אלא אמר רב הונא, ויתרצו וישברו, פלומר נשבר פחם וחילם. אמר רבי יהודה, הגוף מהו אומר, אם פן למה זה אנכי ולמה נבראתי. מיד (בראשית כח) ותלך לדרש את ה'.

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך ושני לאמים וגו'. (בראשית כח) אלו השני גאים הפכד והלב. רבי

יוסי אמר, המוח והלב. רבי יהודה אמר, המוח אין בכלל זה, משמע דכתיב בבטנך, והמוח אינו בבטן אלא בראש. ושני לאמים ממעיך וגו', ורב יעבד צעיר זהו הפכד שהוא רב וגדול, והוא משמש לפני הלב. דאמר רבי יהודה, הפכד קולט הדם ומשמש בו לפני הלב.

ויצא הראשון אדמוני. (בראשית כח) אמר רב פהנא, הפכד הוא הראשון והוא אדמוני. למה הוא אדמוני, על

הדם מפל המאכל, והוא ראשון לדם, אבל לא ליצירה. ובמה נבאר ורב יעבד צעיר? על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב, והוא עובד ללב.

אמר רבי אבא, למה באה הפרשה הזו? אלא להראות לבני העולם, שאף על גב שהשלמות ההיא תהיה בארץ - דרכו וטבעו של העולם לא ישתנה. רבי ייסא אמר, בא ראה, הפכד הוא הצד ציד, והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב, והוא ישב אהלים. זהו שפתוב ויזד יעקב נזיד, חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזד יעקב נזיד, רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משתנה, בא ראה, מה פתיב, ויזד יעקב נזיד, כמו שנאמר (שמות יח) אשר יזדו עליהם, ותרגומו: שחשבו. כלומר, הלב חושב ומהרהר בתורה בידיעת בוראו. מה פתוב? ויבא עשו מן השדה והוא עיף. הפכד שדרף טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלע ואינו מוצא, נקרא עיף, והוא אומר ללב: עד שאתה מהרהר בדברים אלו בדברי תורה, הרהר באכילה ובשתיה לקיים גופך. זהו שפתוב ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, פי כן דרפי לבלע הדם ולשגר לשאר האברים, פי עיף אנכי, בלא אכילה ושתיה.

והלב אומר: תן לי הראשון והמבחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך. זה שפתוב מכרה כיום את בכורתך לי, ראשית התאנה. עד שהלב מהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. שאלמלא אותו כסוף והרהור של הלב במאכל, לא יוכלו הפכד שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.

שבולע את הדם תחלה. רבי אליעזר אומר, למה נקרא שמו ראשון, על שהוא ראשון לבלוע הדם מפל המאכל, והוא ראשון לדם אבל לא ליצירה. ובמאן נוקים ורב יעבד צעיר, על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב והוא עובד ללב.

אמר רבי אבא, למה אתא פרשתא דא, אלא לאחזאה לבני עלמא דאף על גב דההיא שלימותא ליהוי בארעא, ארחה וטבעיה דעלמא לא אשתני. רבי ייסא אמר בא וראה הפכד הוא הצד ציד והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב והוא (בראשית כח) יושב אהלים הדא הוא דכתיב (בראשית כח) ויזד יעקב נזיד. חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזד יעקב נזיד. רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משתנה, בא וראה, מה פתיב, ויזד יעקב נזיד, כמה דאת אמר אשר יזדו עליהם ותרגומו דחשיבו. כלומר הלב חושב ומהרהר בתורה בידיעת בוראו. מה פתיב, ויבא עשו מן השדה. והוא עיף. הפכד שדרף טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלוע ואינו מוצא, נקרא עיף. והוא אומר ללב, עד שאתה מהרהר בדברים אלו בדברי תורה, הרהר באכילה ובשתיה לקיים גופך. הדא הוא דכתיב, ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, פי כן דרפי לבלוע הדם ולשגר לשאר האברים. פי עיף אנכי, בלא אכילה ושתיה.

והלב אומר, תן לי הראשון והמבחר מפל מה שתבלע, תן לי בכורתך, הדא הוא דכתיב, (בראשית כח) מכרה כיום את בכורתך לי, קונמייתא דתאיבא. עד שהלב מהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. דאלמלי ההוא כסופא והרהורא דלבא במאכל, לא יוכלו הפכד והאברים לבלוע דאמר רבי יוסי, כן דרף העבדים, שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.

והאברים לבלע. שאמר רבי יוסי, כן דרף העבדים -

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתוּב לְאַחַר כֶּן, וַיַּעֲקֹב נִתֵּן לַעֲשׂוֹ לֶחֶם וַיִּזְיַד עַדְשִׁים. מַה זֶה עַדְשִׁים? עֲגֻלָּצִים כְּגֻלְגֻלַּת, וְהַגְלָל סוּבֵב בְּעוֹלָם, כְּלוּמַר שֶׁלֹּא נִשְׁכַּח מִדְּרָכּוֹ. כֶּן הוּא כֶּן אָדָם, בְּאוֹתוֹ זְמַן, אִף עַל גַּב שֶׁפֶל אוֹתוֹ חֶסֶד וְכְבוֹד וּשְׁלֹמוֹת יִהְיוּ, דְּרָכּוֹ שֶׁל הָעוֹלָם לְאַכֵּל וּלְשַׁתּוֹת לֹא יִשְׁתַּכַּח.

מִשְׁנָה. שְׁנֵינּוּ, אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מְנַשְׁבוֹת, וְעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַתְּעוֹרֵר רוּחַ אֶחָד לְקַיֵּם הַגּוֹף שִׁיְהִי כְּלוּל מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יחזקאל לו) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאֵי הַרוּחַ. בְּאַרְבַּע לֹא כְּתוּב, אֲלֵא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, שִׁיְהִי כְּלוּל מֵאַרְבַּעֹתָם.

וְכַמְדַּנּוּ, אוֹתוֹ הַרוּחַ הוּא רוּחַ הַמּוֹלִיד, הוּא הַרוּחַ הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֵה, וְאֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לַיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ אֲלֵא שְׁעָבוֹד מַלְכֵיּוֹת בְּלָבָד, וְאֵין בֵּין עוֹלָם הַזֶּה לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים אֲלֵא נְקִיּוֹת וְהַשְׁגַּת דִּיעָה. רַב נַחֲמָן אָמַר, וְאַרְיֵכוֹת יָמִים.

אָמַר רַב יוֹסֵף, וְכִי יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְתַחֲמֵת הַמַּתִּים אֵינָם אֶחָד? אָמַר לוֹ, לֹא, שְׁשֵׁנִינוּ, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קוֹדֵם לְקַבּוּץ גְּלִיּוֹת, קַבּוּץ גְּלִיּוֹת קוֹדֵם לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, וְתַחֲמֵת הַמַּתִּים הָאֲחֵרוֹן שְׁבָכְלָם. מִנֵּין לָנוּ? שְׁכָתוּב (תהלים קמו) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֹס. הַרְּפֹא לְשַׁבּוּרֵי לֵב וּמַחְבֵּשׁ לְעַצְבוֹתָם. זוֹ הִיא תַחֲמֵת הַמַּתִּים שֶׁהִיא הַרְּפֹאָה לְשַׁבּוּרֵי לֵב עַל

מַתִּיהֶם. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיו נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֹס, וְהַרְּפֹא לְשַׁבּוּרֵי לֵב אֲחֵרוֹן עַל הַפֶּל. שְׁנֵינּוּ, אַרְבַּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גְּלִיּוֹת לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ וְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבַּעִים שָׁנָה. אֵי אַרְבַּעִים שָׁנָה, מֵאֵי עֲבִידְתֵּיהֶו. אָמַר רַב כְּהֵנָּה אָמַר רַבִּי

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּתוּב לְאַחַר כֶּן, (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב נִתֵּן לַעֲשׂוֹ לֶחֶם וַיִּזְיַד עַדְשִׁים. מַהוּ עַדְשִׁים, סְגֻלָּצִין כְּגֻלְגֻלְתָּא, וְגֻלְגֻלָּא סְבִיב בְּעֻלְמָא. כְּלוּמַר, דְּלֹא אֲתַנְשִׁי מֵאַרְחִיָּה. כֶּן הוּא בַר נֶשׁ, בְּהֵהוּא זְמַנָּא אִף עַל גַּב דְּכָל הָהוּא טִיבּוֹ וַיִּקָּר וּשְׁלִימּוֹתָא לִיהוּי, אֲרַחֲיָה דְעֻלְמָא לְמִיכַל וּלְמִשְׁתֵּי לֹא יִתְנַשִּׁי.

מִתְנִיתִין, תֵּנּוּן אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מְנַשְׁבֵּן, וְעֵתִיד קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַתְּעוֹרֵר רוּחַ אֶחָד לְקַיֵּים הַגּוֹף, שִׁיְהִי כְּלוּל מֵאַרְבַּע רוּחוֹת. הַדָּא הוּא דְכְּתוּב (יחזקאל לו) מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאֵי הַרוּחַ. בְּאַרְבַּע לֹא כְּתוּב אֲלֵא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, שִׁיְהִי כְּלוּל מֵאַרְבַּעֹתָם.

וְתַנְא, אוֹתוֹ הַרוּחַ הוּא רוּחַ הַמּוֹלִיד, הוּא הַרוּחַ הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֵה. וְאֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לַיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ, אֲלֵא שְׁעָבוֹד מַלְכֵיּוֹת בְּלָבָד. וְאֵין בֵּין עוֹלָם הַזֶּה, לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים אֲלֵא נְקִיּוֹת וְהַשְׁגַּת יְדִיעָה. רַב נַחֲמָן אָמַר וְאַרְיֵכוֹת יָמִים.

אָמַר רַב יוֹסֵף וְכִי יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְתַחֲמֵת הַמַּתִּים לֹאוּ חַד הוּא. אָמַר לִיה, לֹא. דְּתֵנּוּן, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קוֹדֵם לְקַבּוּץ גְּלִיּוֹת, קַבּוּץ גְּלִיּוֹת, קוֹדֵם לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, וְתַחֲמֵת הַמַּתִּים הוּא אֲחֵרוֹן שְׁבָכְלָם. מִנָּה לָן, דְּכְּתוּב (תהלים קמו) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֹס הַרְּפֹא לְשַׁבּוּרֵי לֵב וּמַחְבֵּשׁ לְעַצְבוֹתָם. זוֹ הִיא תַחֲמֵת הַמַּתִּים, שֶׁהִיא הַרְּפֹאָה לְשַׁבּוּרֵי לֵב עַל מַתִּיהֶם. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיו נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֹס, וְהַרְּפֹא לְשַׁבּוּרֵי לֵב אֲחֵרוֹן עַל הַפֶּל.

תֵּנּוּן, אַרְבַּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גְּלִיּוֹת לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, כְּדֹאֲמַרְיָנוּ וְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבַּעִים שָׁנָה. אֵי אַרְבַּעִים שָׁנָה, מֵאֵי עֲבִידְתֵּיהֶו. אָמַר רַב כְּהֵנָּה אָמַר רַבִּי

מַתִּיהֶם. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם תַּחֲלָה, וְאַחֲרָיו נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֹס, וְהַרְּפֹא לְשַׁבּוּרֵי לֵב אֲחֵרוֹן עַל הַפֶּל. שְׁנֵינּוּ, אַרְבַּעִים שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ גְּלִיּוֹת לְתַחֲמֵת הַמַּתִּים, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ וְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבַּעִים שָׁנָה. אַרְבַּעִים שָׁנָה הִלְלוּ מַה מַּעֲשִׂיהֶם? אָמַר רַב כְּהֵנָּה אָמַר רַבִּי בְרוּקָא, מְקַבּוּץ גְּלִיּוֹת עַד

תחית המתים כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, דכתיב, (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר.

רבי יהודה אמר מכאן, יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מכאן, (זכריה יג) ויצרפתים כצרוף את הפסוף ובחנתים כבחן את הזהב. ובאותם הימים יהיו ימים אשר יאמרו אין לי בהם חפץ. ומשעה שיעברו הצרות עד תחית המתים שנה.

רב הונא אמר, בא ראה, פי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה' - כמו כן [הגוף] כאן. אמר רב יוסף, כל אלו דבר אחד אמרו. ולסוף ארבעים שנה, שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. מה הטעם? משום שכתוב (נחום א) לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה שעברו. ומזמן תחית המתים יתישב העולם בישובו, זהו שכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

רבי אלעזר בן ערף היה יושב, והיה מצטער בנפשו מאד. נכנס לפניו רבי יהושע. אמר לו, מראה האור של מאור העולם למה חשוכים? אמר לו, מראה ופחד רב נכנס בי, שהרי אני רואה מה שהתעוררו חברינו בעלי הבריתא, ששורה עליהם רוח של קדושים, וההוא שהעירו שבששי יהיה גאלה, יפה. אבל אני רואה אריכות יתר על אותם שוכני עפר, שבאלף הששי לזמן ארבע מאות ושמונה שנים ממנו יהיו עומדים כל שוכני עפר בקיומם.

ומשום כך העירו חברינו על הפסוק שקרא להם בני חת, ח"ת - שיתעוררו לח"ת שנה, והינו שכתוב (ויקרא כח) בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחזתו. כשישפלים הזאת, שהוא חמשת

ברוקא, מקבוץ גליות עד תחית המתים, כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, דכתיב, (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר.

רבי יהודה אמר מהכא, (דניאל יב) יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מהכא, (זכריה יג) ויצרפתים כצרוף את הפסוף ובחנתים כבחון את הזהב. ובאותם הימים, יהיו ימים אשר יאמרו (קהלת יב) אין לי בהם חפץ, ומשעה שיעברו הצרות עד תחית המתים ארבעים שנה.

רב הונא אמר, תא חזי (יהושע ה) פי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה', פהאי גוונא (גופא) הכא. אמר רב יוסף, כל אלן חד מלה אמרו, ולסוף ארבעים שנה שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. מאי טעמא, משום דכתיב, (נחום א) לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה שעברו. ומזמן תחית המתים, יתישב עלמא בישובו, הךא הוא דכתיב, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

רבי אלעזר בן ערף, היה יתיב, והיה קא מצטער בנפשו טפי עאל לקמיה רבי יהושע. אמר ליה חיזו נהירו בוצינא דעלמא למה חשוכן. אמר ליה, חיזו ודחילו סגי עאל בי, דהא אנא חמי מה דאתערו חברנא מארי מתניתא, דשארית עליהו רוח קדישין. וההוא דאתערו, דבשתייתאי יהא פורקנא, שפיר. אבל אנא חמי אורכא יתירא על אינון דירא עפרא, דבאלף שתייתאי לזמן (שמות י"ז ע"א) ארבע מאות ותמניא שנין מגיה, יהיו קיימין כל דיירי עפרא בקיומיהון.

ובגני כף אתערו חברנא, על פסוקא דקרא לון בני חת, ח"ת, דיתערו ל"ח"ת שנה, והיינו דכתיב,

אלפים וארבע מאות ושמונה, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו. (עור) אמר רבי יהושע, שזה לא יהיה לך קשה, שהרי שנינו, שלש פתות הן: של צדיקים גמורים, ושל רשעים גמורים, ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כמה שנים, שהם קודמים בתחלה בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלה הששי, כדקאמרן. מאן זכה להאי ארפא, מאן תקיים בקיום דתיה בין האי זמנא, ועל דא אצטעירנא בנפשאי.

אמר לו, רבי, הנה שנינו, יהי אור - יהי ר"ז. חזר ואמר, בתשובה תקדם הפל. אמר רבי יהושע, אם לא שאמרת כך, חסמנו את הפיות לצפות לגאולה כל יום, שפיתוב (יחזקאל לג) חסן ישועות. מהו ישועות? אלו המצפים ישועות בכל יום.

מהו דעתו של רבי אלעזר? הינו מה שפיתוב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. ממשמע שפיתוב מישני, אלו הם הצדיקים הנקדמים בחייהם קדם זה. וכמה שנים הם נקדמים? רבי יהודה אומר, מאתים ועשר שנים. רבי יצחק אומר, רד"ד שנה, שפיתוב (במדבר כד) יר"ד מיעקב וגו'. יר"ד שנה נקדמים הצדיקים לשאר כל אדם. רב נחמן אמר, לפי השעור שנגלה בעפר. אמר לו רבי יוסי, אם כן, הרבה תחיות היו, אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן, וזהו שנאמר בחזון, (דניאל י) ואמת הדבר וצבא גדול.

ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם. (בראשית כו) רבי אבהו פתח ואמר, (שיר א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. ששנינו, ארבע תקופות וארבעה זמנים משנים זו מזו יעברו

(ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו. כשישפלים הזאת, שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ותמננא, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

(עור) אמר רבי יהושע לא תקשי לך האי, דהא תנינן ג' פתות הן, של צדיקים גמורים ושל רשעים גמורים ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כמה שנים, שהם קודמים בתחלה, בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם, לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלה הששי, כדקאמרן. מאן זכה להאי ארפא, מאן תקיים בקיום דתיה בין האי זמנא, ועל דא אצטעירנא בנפשאי.

אמר ליה, רבי, הא תנינן, (בראשית א) יהי אור, יהי ר"ז. חזר ואמר, בתשובה תקדם פלא. אמר רבי יהושע, אי לאו דאמרת הכי, אחסימנא פומין למצפי פורקנא כל יומא, דכתיב, (ישעיה לג) חסן ישועות. מהו ישועות, אלו המצפים ישועות בכל יום.

מה הוא דעתו דרבי אלעזר. היינו דכתיב, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. ממשמע דכתיב מישני אלו הם הצדיקים הנקדמים בחייהם קודם זה. וכמה שנים הם נקדמים, רבי יהודה אומר מאתים ועשר שנים. רבי יצחק אומר, רד"ד שנה, דכתיב, (במדבר כד) ויר"ד מיעקב וגו'. יר"ד שנה נקדמים הצדיקים לשאר כל אדם. רב נחמן אמר, לפי השיעור שנגלה בעפר. אמר ליה רבי יוסי, אם כן הרבה תחיות הוו, אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן, והאי דאתמר בחזון (דניאל י) ואמת הדבר וצבא גדול.

ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם. (בראשית כו) רבי אבהו פתח ואמר, (שיר

הצדיקים לעתיד לבא. האחד - אותו זמן ישגא החכמה בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם. ששנינו, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא יותר ממלאכי השרת, שפתיב (ישעיה יא) פמים לים מכסים, השני תתעסקו. (חסר) (עד

כאן מדרש הנעלם)

וישארו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא, כמו שאמר אברהם, משום ששכינה היתה עמו ועם אשתו, ובשביל השכינה הוא אמר, שפתיב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את, ועל פן התחזק ואמר אחתי היא. עוד, אברהם ויצחק כף ראוי, שודאי משום הפסוק שפתיב (שיר ה) אחתי רעייתי יונתי תמתי, ומשום כף ודאי נראה להם לומר אחתי היא, ועל פן מתחזקים הצדיקים בכ"ב"ה.

ויהי כי ארכו לו שם הנמים וגו'. את רבקה אשתו - דקא, ויהי השכינה. כמו שעבודה ורה כתוב בה וקומו לצחק, כך גם מצחק את] זו שכינה שהיתה עם רבקה. דבר אחר, וכי תעלה על דעתך שיצחק היה משמש מטתו ביום? שהרי שנינו, ישראל הם קדושים ולא משמשים מטתם ביום, ויצחק שהיה קדוש היה משמש מטתו ביום?.

אלא ודאי שאבימלך היה חכם, והוא הסתפל באיצטגנינותו שהוא חלון. כתוב כאן בעד החלון, וכתוב שם (שופטים ה) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא. מה להלן באיצטגנינות, אף כאן באיצטגנינות. וראה שלא היה כמו שאומר יצחק, אלא ודאי הוא מצחק עמה, והיא אשתו. ואז ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר וגו'. רבי יוסי אמר, נאה היה לאבימלך לעשות

השירים א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. דתנינן, ארבע תקופות וארבע זמנים משונים זו מזו יעברו הצדיקים לעתיד לבא. האחד, אותו זמן ישגא החכמה בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם. דתנינן, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא, יותר ממלאכי השרת דכתיב, (ישעיה יא) פמים לים מכסים. השני תתעסקו (חסר) (עד כאן מדרש הנעלם)

וישארו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא, (בראשית כו) פמה דאמר אברהם בגין דשכינתא הוה עמיה ועם אתתיה, ובגין שכינתא קאמר, דכתיב, (משלי ז) אמור לחכמה אחתי את. ועל דא אתתקף ואמר אחתי היא. תו, אברהם ויצחק, הכי אתחזי, דודאי בגין קרא דכתיב (שיר השירים ה) אחתי רעייתי יונתי תמתי, ובגין כף ודאי אתחזי לון לומר, אחתי היא, ועל דא אתתקפו צדיקניא ביה בקדשא בריך הוא.

ויהי כי ארכו לו שם הנמים וגו'. (בראשית כו) את רבקה אשתו דייקא, (ודא שכינתא, פמה דעבודה ורה כתיב בה (שמות לב) וקומו לצחק הכי נמי מצחק את) דא שכינתא דהות עמה דרבקה. דבר אחר, וכי סלקא דעתך דיצחק הוה משמש ערסיה ביממא, דהא תנינן ישראל קדישין אינון ולא משמשי ערסייהו ביממא, ויצחק דהוה קדיש, הוה משמש ערסיה ביממא.

אלא, ודאי אבימלך חכים הוה, ואיהו אסתפל באיצטגנינותא דיליה, דאיהו חלון. פתיב הכא (בראשית כו) בעד החלון, וכתיב התם (שופטים ה) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא, מה להלן באיצטגנינותא, אוף הכי נמי באיצטגנינותא, וקמא דלא הוה כמה דהוה אמר יצחק. אלא ודאי איהו מצחק עמה, ואיהו אתתיה. וכדין (בראשית כו) ויקרא

לִיצְחָק כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לְאַבְרָהָם, רַק שָׁזָה הוֹכִיחַ אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשׁוֹנָה.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִשּׁוּם כֶּף אִמְרַתִּי אַחְתִּי הִיא, כִּדִּי לְהַדְבִּיק בְּשִׁכְיָנָה, שְׂכַתוֹב אָמַר לְחֻכְמָה אַחְתִּי אֶת. מָה הִטְעַם? מִשּׁוּם שִׁבְהָם לֹא הִיְתָה אֲמוּנָה. שְׂאֵם נִמְצָאָה בָהֶם אֲמוּנָה, לֹא הִיָּה צְרִיף, אֲבָל מִתּוֹךְ שְׂלֹא הִיְתָה בְּיַעֲקֹב אֲמוּנָה אָמַר כֶּף, וּמִשּׁוּם כֶּף אָמַר, כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאת אֱלֹהִים, זֶה הָאֲמוּנָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִשּׁוּם שְׂלֹא שׁוּרָה הַשְּׂכִינָה מִחוּץ לְאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה, וְעַל זֶה אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, שָׁזָה לֹא מְקוּמוֹ וְלֹא שׁוּרָה כְּאֵן. וְיִצְחָק הַחֲזִיק בּוֹ בְּאֲמוּנָה, שְׂרָאָה שְׁהִנָּה הַשְּׂכִינָה שׁוּרָה כְּתוּב אֶשְׂתּוּ.

וַיְצַו אַבְיִמְלֵךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנִּגְעַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמַת בֵּא רָאָה כִּמְהָ מֵאֲרִיף לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרַשְׁעִים מִשּׁוּם אוֹתוֹ הַחֲסֵד שֶׁעָשָׂה עִם הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהָרִי מִשּׁוּם זֶה לֹא שְׂלִטוֹ בְּיִשְׂרָאֵל עַד לְאַחַר דּוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים. יָפָה עָשָׂה אַבְיִמְלֵךְ שֶׁעָשָׂה חֲסֵד עִם יִצְחָק שְׂאֵמַר לוֹ (לְאַבְרָהָם) הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב כְּעִינֶיךָ שָׁב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֻכַּל עַל הַרְשָׁעִים שְׂחֻסְדָּם אֵינוֹ שְׁלֵם. בֵּא רָאָה, עֶפְרוֹן אָמַר בְּהִתְחַלָּה, (בְּרֵאשִׁית כג) אֲדֹנָי שְׂמַעֲנִי הַשְׁדָּה נִתְתִּי לָךְ וְהִמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְתִּיָּהּ וְגו'. וְאַחַר כֶּף אָמַר, אֶרְץ אַרְבַּע מֵאֹת שְׁקָל כֶּסֶף וְגו'. וְכְתוּב וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגו', עֵבֶר לְסַחֲרָה. אֶף כְּאֵן כְּתוּב בְּרֵאשׁוֹנָה

אַבְיִמְלֵךְ לִיצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, יְאוֹת הָיָה אַבְיִמְלֵךְ לְמַעַבְד לִיצְחָק כְּמָה דְעַבְד לְאַבְרָהָם, בַּר דְּהָא אוֹכַח לִיהַ קְדָשָׁא כְּרִיף הוּא בְּקַדְמֵיתָא.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּגִין כֶּף אָמַר אַחְתִּי הִיא, בְּגִין לְאַתְדַּבְּקָא בְּשִׁכְיָנָתָא, דְּכְתִיב, (מְשִׁלִּי ז) אָמַר לְחֻכְמָה אַחְתִּי אֶת. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּבָהוּ לֹא הָיָה מְהִימְנוּתָא, דְּאִי מְהִימְנוּתָא אֶשְׂתַּפַּח בְּיַנְיָהוּ, לֹא הָיָה אֶצְטְרִיף. אֲבָל מְגוֹ דְּלֹא הָיָה בְּיַנְיָהוּ מְהִימְנוּתָא, אָמַר הַכִּי. וּבְגִין כֶּף אָמַר (בְּרֵאשִׁית כ) כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים (דף קמא ע"א) בְּמָקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאת אֱלֹהִים, דָּא מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּגִין דְּלֹא שְׂרִיא שְׂכִינָתָא לְבַר מֵאֲרַעָא קְדִישָׁא וְעַל דָּא אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, דְּלֹאוֹ אַתְרִיהַ הוּא, וְלֹא שְׂרִיא הֵכָא. וְיִצְחָק אַתְתַּקַּף בֵּיהַ בְּמְהִימְנוּתָא, דְּחֻמָּא דְּהָא שְׂכִינָתָא גּוֹ אַתְתִּיהַ שְׂרִיא.

וַיְצַו אַבְיִמְלֵךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנִּגְעַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמַת (בְּרֵאשִׁית כו).

תָּא חֲזִי, כִּמְהָ אוֹרִיף לְהוֹ קְדָשָׁא כְּרִיף הוּא לְרַשְׁיַעֲיָא, בְּגִין הוּא טִיבוֹ דְעַבְד עִם אַבְהָן קְמָאִי. דְּהָא בְּגִין דָּא לֹא שְׂלִיטוֹ בְּהוֹ יִשְׂרָאֵל עַד לְבִתְרַ דְּרִין בְּתֵרָאִין. יְאוֹת עַבְד אַבְיִמְלֵךְ, דְעַבְד טִיבוֹ עִם יִצְחָק, דְּאָמַר לִיהַ (בְּרֵאשִׁית כ)

הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב כְּעִינֶיךָ שָׁב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֻכַּל עַלִּיָּהוּ דְרַשְׁיַעֲיָא, דְטִיבוּתָא דְלְהוֹן לָאוֹ אִיהוֹ שְׁלִים, תָּא חֲזִי, עֶפְרוֹן בְּקַדְמֵיתָא אָמַר, (בְּרֵאשִׁית כג) אֲדֹנָי

שְׂמַעֲנִי הַשְׁדָּה נִתְתִּי לָךְ וְהִמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְתִּיָּהּ וְגו'. וְלְבִתְרַ אָמַר,

הנה ארצי לפניך וגו', ואחר כך אמר לו לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר לו רבי אלעזר, זה החסד שעשה עמו - שלא לקח משל אבימלך כלום, ושלחו עם כל ממונו, ואחר כך הלך אחריו לכרות עמו ברית.

ואמר רבי אלעזר, יפה עשה יצחק, שהרי משום שידע את סוד החכמה השתדל וחסר באר מים, כדי להתחזק באמונה כראוי. כן אברהם השתדל וחסר באר מים (ובו יצחק). יעקב מצא אותה מתקנת וישב עליה, וכלם הלכו אחריו והשתדלו, כדי להתחזק באמונה השלמה כראוי.

וכעת ישראל מתחזקים בו בסודות של מצוות התורה, כמו שכל יום ויום מתחזק אדם בציצית, שהיא מצוה, ואדם מתעטף בה. כך גם בתפלין שמניח על ראשו ובזרועו, שהוא סוד עליון כראוי, משום שהקדוש ברוך הוא נמצא באדם שמתעטף בתפלין ומתעטף בציצית, והכל סוד האמונה העליונה.

ועל כן, מי שלא מתעטף בנה ולא מתעטף להתחזק בתפלין בכל יום, דומה לו שאין שורה עמו האמונה, וסר ממנו פחד רבונו, ותפלתו אינה תפלה כראוי. ומשום כך היו האבות מתחזקים בתוף האמונה העליונה, משום שבאר העליונה של סוד האמונה השלמה שורה בו.

ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה נח) ונחך ה' תמיד והשביע

(בראשית כג) ארץ ארבע מאות שקל כסף וגו', וכתוב (בראשית כג) וישקול אברהם לעפרון וגו', עובר לסוחר. אוף הקא, פתיב בקדמיתא, הנה ארצי לפניך וגו'. ולבתר אמר לו, (בראשית כו) לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר ליה רבי אלעזר, דא הוא טיבו דעבד עמיה, דלא נסיב מדיליה אבימלך כלום, ושדריה בכל ממוניה, ולבתר אזל בתריה, למגזר עמיה קיים.

ואמר רבי אלעזר, יאות עבד יצחק, דהא בגין דידע רזא דחכמתא, אשתדל וחסר בירא דמיין, בגין לאתתקפא במהימנותא כדקא יאות. וכן אברהם אשתדל וחסר בירא דמיא (ובו יצחק), יעקב אשפח ליה מתפקן, ותיב עליה וכלהו אזלו בתריה, ואשתדלו בגין לאתתקפא במהימנותא שלימתא כדקא יאות.

והשתא ישראל אתתקפו ביה ברזי דפקודי אורייתא, כגון דכל יומא ויומא אתתקף בר נש בציצית דאיהו מצוה, ובר נש אתעטף ביה. הכי נמי בתפלי דמנח ארישיה ובדרועיה, דאינון רזא עלאה כדקא חזי. בגין דקדשא בריך הוא אשתפח ביה בבר נש דאתעטר ביה בתפלוי ואתעטף בציצית, וכלא רזא דמהימנותא עלאה.

ועל דא, מאן דלא אתעטף בהאי, ולא אתעטר לאתתקפא בתפלי בכל יומא. דמי ליה דלא שריא עמיה מהימנותא, ואתעדי מגיה דחילו דמאריה, וצלותיה לאו

צלותא כדקא יאות. ובגין כך אבהן הוו מתתקפי גו מהימנותא עלאה, בגין דבירא עלאה דרזא דמהימנותא שלימתא שריא ביה.

ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו', (בראשית כו) רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה

בצחצחות נפשך ועצמתך יחליץ וגו'. הפסוק הזה בארוהו ונתבאר. אבל בפסוק הזה בו החזיקו בעלי האמונה שהבטיח להם לעולם הבא. ונחף ה' תמיד - בעולם הזה ובעולם הבא. ונחף ה' פיון שאמר ונחף ה', למה תמיד? אלא זה התמיד של בין הערבים שהוא התחזק פחת ורועו של יצחק, וזהו החלק לעולם הבא. מנין לנו? מדוד, שכתוב (תהלים כג) ינחני במעגלי צדק למען שמו.

והשביע בצחצחות נפשך - זו האספקלריה המאירה שכל הנשמות נהנות להסתכל ולהתענג בתוכה. ועצמתך יחליץ - הפסוק הזה אין ראשו סופו. אם נשמתו של הצדיק ועלה למעלה, נ"א נהיית באור של מעלה, מה זה ועצמתך יחליץ? אלא הנה פרושה, זו תחית המתים. שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות את המתים ולתקן את עצמות האדם שיהיו ככראשונה בגוף שלם, והנשמה מוסיפה אור בתוף האספקלריה המאירה שתאיר עם הגוף לברית שלם כראוי.

ומשום כך כתוב והיית כגן רוח. מה זה כגן רוח? שלא פוסקים מימיו העליונים לעולם ולעולמי עולמים. והגן [והגוף] הזה נשקה ממנו ומתרוה ממנו תמיד. וכמוצא מים - זה הנהר ההוא ששופע ויוצא מעדן, ולא פוסקים מימיו לעולמים.

בא ראה, באר של מים נובעים זהו סוד עליון בתוף סוד האמונה. באר שיש בה מוצא מים, והיא באר שמתמלאת ממוצא המים ההוא, והם שתי דרגות שהן אחת, זכר ונקבה יחד כראוי.

ונחף יי תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמתך יחליץ וגו'. האי קרא אוקמוה ואתמר. אבל בהאי קרא, ביה אתתקפו מארי מהימנותא דאבטח לון לעלמא דאתי. ונחף יי תמיד בהאי עלמא ובעלמא דאתי. ונחף יי פיון דאמר ונחף יי, אמאי תמיד. אלא דא תמיד דבין הערבים, דאיהו אתתקף תחות דרועיה דיצחק, ודא הוא חולקא לעלמא דאתי, מנלן מדוד דכתיב, (תהלים כג) ינחני במעגלי צדק למען שמו.

והשביע בצחצחות נפשך, (ישעיה נח) דא אספקלריא דנהרא, דכל נשמתין אתהנן לאסתכלא ולא תענגא בגוה. ועצמתך יחליץ, האי קרא לאו רישיה סופיה. אי נשמתיה דצדיקא, (סלקא לעילא, נ"א אתהני בעדינא דא דלעילא) מאי ועצמתך יחליץ. אלא הא אוקמוה. דא תחית המתים, דזמין קדשא בריך הוא לאחייא מתיא ולא תקנא לון לגרמוי דבר נש למהוי כקדמיתא בגופא שלים. ונשמתא אתוספת נהורא גו אספקלריאה דנהרא, לאתנהרא עם גופא לקיימא שלים כדקא חזי.

ובגין כך כתיב, והיית כגן רוח. מאי כגן רוח, דלא פסקו מימיו עלאין, לעלם ולעלמי עלמין, והאי (גופא) גינתא אתשקי מניה, ואתרוי מניה תדיר. (דף קמא ע"ב) וכמוצא מים, דא ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן ולא פסקין מימיו לעלמין.

תא חזי, בירא דמיין נבעין, האי איהו רזא עלאה בגו רזא דמהימנותא. בירא דאית ביה מוצא מים, ואיהו בירא דאתמליא מההוא מוצא מים, ואינון תרין דרגין דאינון חד, דכר ונוקבא כחדא כדקא יאות.

וְתָא חֲזִי, הֵהוּא מוֹצֵא מִים וְהֵהוּא בִּירָא
 אֵינּוּן חַד, וְאִקְרִי כֻלָּא בָּאָר. דִּהָא הֵהוּא
 מְקוּרָא דְעֵייל, וְלֹא פְסִיק לְעֵלְמִין, וּבִירָא
 אֲתַמְלִי. וּמֵאֵן דְּאֲסַתְפַּל בְּבִירָא דָא, אֲסַתְפַּל
 בְּרִזָא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, וְדָא הוּא סִימְנָא
 דְאַבְהוֹ, דְמִשְׁתַּדְּלִי לַחְפּוּר בִּירָא דְמֵיא גּוֹרִזָא
 עֲלָאָה, וְלִית לְאַפְרָשָא בֵּין מְקוּרָא וּבִירָא
 וְכֻלָּא חַד.

וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת (בראשית כו). רְמִיז דִּזְמִינִין
 בְּנוֹי לְמַפְלַח וְלֹאֲתַקְנָא הָאֵי בִירָא
 כְּדָקָא חֲזִי, בְּרִזָא דְקַרְבְּנִין וְעֵלְיוֹן. פְּגוּוֹנָא
 דָא, (בראשית ב) וַיִּנְיַחְהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבְדָהּ
 וּלְשִׁמְרָהּ, אֲלִין קַרְבְּנִין וְעֵלְיוֹן וּבְגִין דָא,
 יִתְפַּשְׁטוּן מִבּוּעוּי לְכָל סְטָרִין פְּמָה דְאַתְּ אָמַר,
 (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מִעֵינֵתֶיךָ חוּצָה בְּרַחֲבֵת פְּלָגֵי
 מִים, וּבְגִין פְּךָ וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת.

רְבִי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי א) חֲכָמוֹת בַּחוּץ
 תְּרוֹנָה בְּרַחוּבוֹת תַּתֵּן קוֹלָהּ. הָאֵי קָרָא
 אִיהוּ רִזָא עֲלָאָה. מָאֵי חֲכָמוֹת, אֲלִין חֲכָמָה
 עֲלָאָה וְחֲכָמְתָא זַעִירָא דְאַתְפְּלִילַת בַּהּ
 בַּעֲלָאָה וְשָׂרְיָא בַּהּ.

בַּחוּץ תְּרוֹנָה. תָּא חֲזִי, חֲכָמָה עֲלָאָה אִיהִי
 סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, וְלֹא אֲתִיּדַע
 וְלֹאֵו אִיהִי בְּאַתְגַּלְיָא, פְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב כח)
 לֹא יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻפָה וְגוֹ', פַּד אֲתַפְּשִׁט
 לְאַתְנַהֲרָא, אֲתַנְהֲרָא בְּרִזָא דְעֵלְמָא דְאַתִּי,
 וְעֵלְמָא דְאַתִּי אֲתַבְּרִי מִנְיָה. פְּדַתְנֵן עֵלְמָא
 דְאַתִּי אֲתַבְּרִי בְּיוֹד, וְאַתְפְּסִיא הָאֵי חֲכָמָה
 תַּמָּן וְאֵינּוּן חַד. בְּזַמְנָא דְאַתְעַתֵּד (נ"א דַּאֲתַעֲטַר נ"א
 דַּאֲתַעֲבַד) פְּלֹא בְּרִזָא דְעֵלְמָא דְאַתִּי פְּדַקְאֲמָרֵן,
 פְּדִין הוּא חֲדוּהָ לְאַתְנַהֲרָא, וְכֻלָּא בַּחֲשָאֵי
 דְלֹא אֲשַׁתְּמַע לְבַר לְעֵלְמִין.

וְכֹא וְרָאָה, אוֹתוּ מוֹצֵא מִים
 וְאוֹתָהּ בָּאָר הֵם אֶחָד, וְהַפֵּל
 נִקְרָא בָּאָר, שְׁהֲרִי אוֹתוּ הַמְקוּר
 שְׁמַכְנִיס וְלֹא פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים,
 וְהַבָּאָר מִתְמַלֵּאת. וּמִי שְׁמַסְתַּכַּל
 בְּבָאָר הַזֶּה, מִסְתַּכַּל בְּסוּד הָעֵלְיוֹן
 שֶׁל הָאֱמוּנָה. וְזֶהוּ סִימֵן הָאֲבוֹת -
 שְׁמִשְׁתַּדְּלִים לַחְפּוּר בָּאָר מִים
 בַּתּוֹךְ סוּד עֵלְיוֹן, וְאֵין לַהֲפָרִיד
 בֵּין הַמְקוּר וְהַבָּאָר, וְהַפֵּל אֶחָד.

וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת - רְמִיז
 שְׁעֵתִידִים בְּנֵי לְעֵבֵד וְלַתְקַן אֵת
 הַבָּאָר הַזֶּה פְּרָאוּי בְּסוּד הַקְּרַבְנוֹת
 וְהַעוֹלוֹת. כְּמוֹ כֵּן, (בראשית ב)
 וַיִּנְיַחְהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבְדָהּ
 וּלְשִׁמְרָהּ. אֵלוּ הַקְּרַבְנוֹת
 וְהַעוֹלוֹת. וּמִשׁוּם זֶה יִתְפַּשְׁטוּ
 מִעֵינֵתוֹתָיו לְכָל הַצְּדִידִים, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מִעֵינֵתֶיךָ
 חוּצָה בְּרַחוּבוֹת פְּלָגֵי מִים,
 וּמִשׁוּם כֵּךְ וַיִּקְרָא שְׁמָה רַחוּבוֹת.
 רְבִי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שם א)
 חֲכָמוֹת בַּחוּץ תְּרוֹנָה בְּרַחוּבוֹת
 תַּתֵּן קוֹלָהּ. הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד
 עֵלְיוֹן. מַה זֶה חֲכָמוֹת? אֵלוּ
 הַחֲכָמָה הָעֵלְיוֹנָה וְהַחֲכָמָה
 הַקְּטָנָה שְׁנִכְלָלַת בְּעֵלְיוֹנָה וְשׁוֹרָה
 בַּהּ.

בַּחוּץ תְּרוֹנָה - בֹּא רָאָה, הַחֲכָמָה
 הָעֵלְיוֹנָה הִיא סְתוּמָה שֶׁל כָּל
 הַסְּתוּמִים, וְלֹא נוֹדַעַת וְאֵינָה
 בְּגִלּוּי, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (איוב כח) לֹא
 יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻפָה וְגוֹ'.
 כְּשִׁמְתַּפְּשִׁט לְהָאִיר, מֵאִירָה
 בְּסוּד הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא
 נִבְרָא מִמְּנָה, כְּפִי שְׁשִׁנּוּ,
 הָעוֹלָם הַבָּא נִבְרָא בְּיוֹד,
 וְהַחֲכָמָה הַזֶּה נִכְסִית שֵׁם, וְהֵם
 אֶחָד בְּזַמֵּן שְׁמִתִּיצֵב [שְׁמִתִּעֲטַר נ"א
 שְׁנַעֲשֵׂה] הַפֵּל בְּסוּד שֶׁל הָעוֹלָם
 הַבָּא, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. אֲזִי הִיא
 הַשְּׁמִמָּה לְהִיּוֹת מֵאִירָה, וְהַפֵּל
 בַּחֲשָאֵי, שְׁלֹא נִשְׁמַע בַּחוּץ
 לְעוֹלָמִים.

עוד רוצה להתפשט, ויוצאים מן המקום הזה אש ומים ורוח, כמו שנתבאר, ונעשים קול אחד שיוצא בחוץ ונשמע, כמו שנתבאר. אז משם ולהלן זהו חוץ. הרי בפנים הוא בחשאי, שלא נשמע לעולמים. עכשו שנשמע הסוד נקרא בחוץ. מכאן צריך אדם להתקין את מעשהו ולבקש.

ברחבות - מי הרחובות? זה הרקיע שהוא שבו מאירים כל הפוככים, והוא המעין שאין מימיו פוסקים, כמו שנאמר (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. והוא רחובות, ושם תתן קולה, עליונה ותחתונה, והכל אחד.

ומשום זה אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמו שנאמר, שכתוב בחוץ תרנה, שהרי מכאן עומד המעשה להתתקן ודבר לשאלה, שכתוב (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשנים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך - זו השדה אשר ברכו ה'. ואחר שידע האדם את סוד החכמה ויתקין את עצמו בה, מה כתוב אחר כך? ובנית ביתך. זו הנשמה של אדם בגופו, שיתתקן ויעשה איש שלם. ועל כן, כשחפר יצחק ועשה באר בשלום, לאותו השלום [שיתיה שלם] קרא רחובות, והכל פראוי. אשרי הצדיקים שמעשיהם לקב"ה לקים את העולם, שכתוב כי ישרים ישפנו ארץ, ישפנו ארץ, והרי פרושה. ויהי פי זקן יצחק. אמר רבי שמעון, כתוב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה. הפסוק הזה בארוהו

תו בעיא לאתפשטא, ונפיק מהאי אתר אשא ומיא ורוחא, כמה דאתמר. ואתעביד חד קלא דנפקא לבר ואשתמע, כמה דאתמר. פדין מתמן ולהלן איהו חוץ, דהא לגו בחשאי איהו דלא אשתמע לעלמין, השתא דאשתמע רזא, אקרי חוץ, מכאן בעי בר נש לאתקנא בעבידתיה ולשאלא.

ברחובות, מאן רחובות, דא ההוא רקיעא דביה כל ככביא דנהרין, ואיהו מבוועא דמימוי לא פסקין. כמה דאת אמר, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ואיהו רחובות. ותמן תתן קולה, עלאה ותתאה וכלא חד.

ובגין דא אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמה דאתמר. דכתיב בחוץ תרונה, דהא מכאן קיימא עבידא לאתתקנא ומלה לשאלה, דכתיב, (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך, דא (בראשית כד) שדה אשר ברכו יי. ובתר דינדע בר נש רזא דחכמתא ויתקין גרמיה בה, מה כתיב אחר, ובנית ביתך. דא נשמתא דבר נש בגופיה, דיתתקן ויתעביד גבר שלים. ועל דא פד חפר יצחק ועבד בירא בשלם, לההוא שלם (נ"א למטוי שלים) קרי ליה רחובות, וכלא כדקא יאות. זכאין אינון צדיקנא דעובדיהון לגבי קדשא בריך הוא לקיימא עלמא. דכתיב, (משלי ב) כי ישרים ישפנו ארץ, ישפנו ארץ. והא אוקמוה.

ויהי כי זקן יצחק (בראשית כד). אמר רבי שמעון פתיב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום

וּנְתַבָּא. אַבְל בַּא רָאָה, כֹּל מַעֲשֵׂי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֹּלָם הֵם דְּבָרֵי
אֱמֶת, וְהַפֶּל בְּסוּד עֲלִיּוֹן. וְכֹל דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה כֹּלָם דְּבָרֵי אֱמוּנָה וְסוּדוֹת
עֲלִיּוֹנִים פְּרָאוּי.

וְכַא וְרָאָה, לֹא זָכָה יִצְחָק כְּמוֹ
אֲבָרְהָם, שֶׁלֹּא סָמוּ עֵינָיו וְלֹא כְּהוּ.
אַבְל פֶּאן הוּא סוּד עֲלִיּוֹן, סוּד
הָאֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, שֶׁפְּתוּב
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם. זֶה
אֲבָרְהָם, שֶׁהוּא אוֹר הַיּוֹם, וְאוֹרוֹ
הוֹלֵךְ וּמֵאִיר וּמִתְחַזֵּק בְּתַקוּן הַיּוֹם.
וּמִשׁוּם כֶּף מַה פְּתוּב? וְאֲבָרְהָם
זָקֵן פֶּא בְּיָמִים, בְּאוֹתָם הָאוֹרוֹת
שֶׁמֵאִירִים. וְהוּא זָקֵן, [וּמֵאִיר אוֹ הוֹלֵךְ
וּמֵאִיר] כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר (מְשַׁלֵּי ד) הוֹלֵךְ
וְאוֹר עַד גִּבּוֹן הַיּוֹם, וּמִשׁוּם כֶּף
וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם. וְלַחֲשׁוֹף
קָרָא לִילָה - זֶה יִצְחָק, שֶׁהוּא
חֲשׁוֹף, וְהוּא הוֹלֵךְ לְקַבֵּל לְתוֹכוֹ אֶת
הַלֵּילָה. וּמִשׁוּם כֶּף, כִּשְׁהוּא זָקֵן
מַה פְּתוּב? וַיְהִי כִי זָקֵן יִצְחָק
וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מְרָאָת. כֶּף זֶה וְדָאֵי,
שֶׁרָצָה לְהַחֲשׁוֹף וּלְהִדְבֵּק [בַּחֲשׁוֹף]
בְּדַרְגָּתוֹ פְּרָאוּי.

בַּא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנֵי וְנִשְׁק גִּדּוּ.
אָמַר לוֹ, יִפֶּה. אֲבָרְהָם מֵאִיר מִצַּד
שֶׁל דַּרְגָּתוֹ, יִצְחָק נִחְשָׁף מֵהַצַּד שֶׁל
דַּרְגָּתוֹ, וְיַעֲקֹב לָמָּה, שֶׁפְּתוּב וְעֵינָי
יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזְּקָן? אָמַר לוֹ, כֶּף
זֶה וְדָאֵי, פְּתוּב כְּבָדוֹ וְלֹא כְּהוּ.
פְּתוּב מִזְּקָן וְלֹא מִזְּקָנוֹ. אֲלֵא מִזְּקָן
- מִזְּקָן שֶׁל יִצְחָק, מֵאוֹתוֹ צַד
כְּבָדוֹ. לֹא יוֹכֵל לְרֹאוֹת לְהַסְתַּפֵּל
פְּרָאוּי, אַבְל לֹא כְּהוּ. אַבְל יִצְחָק
כְּהוּ וְדָאֵי מִכֹּל וְכֹל, וְנַעֲשֵׂה חֲשׁוֹף,
שֶׁתִּירֵי אֲזַנְתוֹ בּוֹ הַלֵּילָה, וְהַתְּקִים
וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לִילָה.

מֵהַהוּא סִטְרָא כְּבָדוֹ. לֹא יוֹכֵל לְרֹאוֹת, לְאַסְתַּפְּלָא כְּדָקָא חֲזִי, אַבְל לֹא
כְּהוּ. אַבְל יִצְחָק כְּהוּ וְדָאֵי מִכֹּל וְכֹל, וְאַתְעֵבִיד חֲשׁוֹף, דְּהָא כִּדִּין אֲתֵאָחִיד
בֵּיהַ לִילָה, וְאַתְקִיִּים וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לִילָה.

וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לִילָה, הַאִי קָרָא אוּקְמוּהָ
וְאַתְמָר. אַבְל תָּא חֲזִי, כֹּל עוֹבְדוֹי דְקָדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, כִּלְהוּ אֵינוֹן מְלִין דְקָשׁוּט וְכִלְא
כְּרָזָא עֲלָאָה. וְכֹל מְלוֹי דְאוּרִייתָא, כִּלְהוּ
מְלִי מְהִימְנוּתָא וְרִזִּין עֲלָאִין כְּדָקָא יֵאוּת.

וְתָא חֲזִי, לֹא זָכָה יִצְחָק פְּאֲבָרְהָם, דְלֵא
סָמוּ עֵינָיו וְלֹא כְּהוּ. אַבְל רָזָא עֲלָאָה
אִיהוּ הַכָּא, רָזָא דְמְהִימְנוּתָא. כְּמָה דְאַתְמָר,
דְכְּתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, דָּא אֲבָרְהָם,
דְאִיהוּ נְהוּרָא דִימְמָא. וְנְהוּרָא דִילִיָּה אֲזִיל
וְנְהִיר וְאַתְתַּקֵּף בְּתַקוּנָא (דף קמב ע"א) דִּיוּמָא.

וּבְגִין כֶּף, מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כד) וְאֲבָרְהָם זָקֵן
בַּא בְּיָמִים, בְּאֵינוֹן נְהוּרִין דְנְהִרִין.
וְאִיהוּ סִיב, (ד"א ל"ג וְנְהִיר כְּדִין אוּיל וְנְהִיר) כְּמָה דְאַתְ
אָמַר, (מְשַׁלֵּי ד) הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד גִּבּוֹן הַיּוֹם, וּבְגִין
כֶּף, (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם.
וְלַחֲשׁוֹף קָרָא לִילָה, דָּא יִצְחָק דְאִיהוּ חֲשׁוֹף,
וְאִיהוּ אֲזִיל לְקַבֵּל לִילָא בְּגוּיָה, וּבְגִין כֶּף,
אִיהוּ כַד סִיב, מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כז) וַיְהִי כִי זָקֵן
יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מְרָאוֹת. הַכִּי הוּא וְדָאֵי,
דְבָעָא לְאַתְחַשְׁבָּא וְלֵאֲתַדְבַּקָא (בַּחֲשׁוֹף) בְּדַרְגָּיָה
כְּדָקָא יֵאוּת.

אַתָּא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה, וְנִשְׁיָק יְדוּי. אָמַר
לֵיה, שְׁפִיר, אֲבָרְהָם נְהִיר מִסְטְרָא
דְּדַרְגָּא דִילִיָּה, יִצְחָק אֲתַחֲשׁוֹף מִסְטְרָא
דְּדַרְגָּא דִילִיָּה, יַעֲקֹב אֲמָאֵי, דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית מח)
וְעֵינָי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזְּקָן. אָמַר לֵיה, הַכִּי
הוּא וְדָאֵי, כְּבָדוֹ כְּתִיב, וְלֹא כְּהוּ. מִזְּקָן
כְּתִיב, וְלֹא מִזְּקָנוֹ. אֲלֵא מִזְּקָן, מִזְּקָן דִּיִּצְחָק,

וַיִּקְרָא אֶת עֶשׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל, (בראשית כו)
 דִּאתְכַלְל מִסְטָרִיהָ דְדִינָא קִשְׂיָא (שם)
 וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זְקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי.
 רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי אָדָם
 עוֹז לֹו בְּךָ וְגו', וּזְכָאָה בַר נָשׁ דִּאתְתַקַּף בֵּיהּ
 בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וַיִּשְׁוֵי תוֹקְפִיהּ בֵּיהּ.

יְבוּלָּ פְחַנְנִיָּה מִישְׂאֵל וְעֲזֵרְיָה דִּאתְתַקַּפוּ
 וְאָמְרוּ, (דניאל א) הֵן אִיתִי אֱלֹהָנָא דִּי
 אֲנַחְנָא פְלַחִין יְכוּל לְשִׁיזְבוּתָנָא מִן אֲתוּן
 נוֹרָא יְקִידְתָּא וּמִן יָדָּהּ מְלַכָּא יִשְׁזִיב.

תָּא חֲזִי, דְּאִי לָא יִשְׁזִיב וְלֹא אֲתַקְיִים
 עַלֵּיהּוּ קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֲשֶׁתַּפַּח
 שְׁמִיהָ דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְלֹא יִתְקַדֵּשׁ
 בְּעִינֵיהּוּ דְכָלְא כְמָה דְאָמְרוּ. אֶלָּא, כִּיּוֹן
 דִּידְעוּ דְלֹא אָמְרוּ כְדָקָא יֵאוּת, אֲהֲדָרוּ
 וְאָמְרוּ, (דניאל א) וְהֵן לָא יִדְעֵי לְהוּי לָךְ מְלַכָּא
 וְגו'. כִּיּוֹן יִשְׁזִיב, כִּיּוֹן לָא יִשְׁזִיב, יִדְעֵי לְהוּי
 לָךְ מְלַכָּא וְגו'. וְתַנִּינָן דְמַלְהָ אֹודַע לְהוּ
 יְחֻזְקָאֵל, וְשִׁמְעוּ וְקַבְּלוּ מִנֵּיהּ, דְקִדְשָׁא
 בְרִיךְ הוּא לֹא אֲתַקְיִים עַלֵּיהּוּ, בְּגִין דִּיקַבְּלוּן
 אֲגָרָא. וְכַדִּין אֲהֲדָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לָא יִדְעֵי
 לְהוּי לָךְ מְלַכָּא וְגו'.

אֶלָּא לָא יִתְתַקַּף בַּר נָשׁ דְּיִימָא, קִדְשָׁא
 בְרִיךְ הוּא יִשְׁזִיבֵנִי, אוֹ אִיהוּ עֶבֶד לִי
 כְּךָ וְכָךְ, אֲבָל יִשְׁוֵי תוֹקְפִיהּ בֵּיהּ בְּקִדְשָׁא
 בְרִיךְ הוּא דִּיִּסְיַע לִיהּ, כַּד אִיהוּ אֲשֶׁתַּדֵּל
 בְּאִינוּן פְּקוּדִין דְאֹורֵייתָא, וְלִמִּיהָ בְּאַרְחָ
 קְשׁוּט. דְכִיּוֹן דְאֲתִי בַר נָשׁ לֹאֲתַדְכָּאָה,
 מְסִיַּעִין לִיהּ וְדָאִי, וּבְדָא יִתְתַקַּף בֵּיהּ
 בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְאִיהוּ יִסְיַע לִיהּ,
 וַיִּתְתַקַּף בֵּיהּ, דְלֹא יִשְׁוֵי תוֹקְפִיהּ בְּאַחְרָא.

וּבְגִין כְּךָ, עוֹז לֹו כְּךָ. מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם, דִּיעֶבֶד לְבִיהּ כְּדָקָא יֵאוּת בְּלָא

וַיִּקְרָא אֶת עֶשׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל. שְׁנַכְלָל
 מִצִּדּוֹ שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה. וַיֹּאמֶר הִנֵּה
 נָא זְקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי. רַבִּי
 אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי
 אָדָם עוֹז לֹו כְּךָ וְגו'. אֲשֶׁרִי הָאִישׁ
 שְׁמַתְחֻזֵּק בְּקַבְּ"ה וְשֵׁם בּוֹ אֶת
 תְּקוּפּוֹ.

יְבוּלָּ פְחַנְנִיָּה מִישְׂאֵל וְעֲזֵרְיָה
 שֶׁהִתְחַזְּקוּ וְאָמְרוּ, (דניאל א) הֵן אֲתַנּוּ
 אֱלֹהֵינוּ שְׁאֲנוּ עוֹבְדִים יְכוּל
 לְהַצִּילֵנוּ מִתּוֹךְ כַּבְּשָׁן הָאֵשׁ
 הַיּוֹקְדֵת, וּמִיָּדָּהּ הַמְּלַךְ יִצְיָל.

בֵּא רָאָה, שְׂאֵם לֹא יִצְיָל וְלֹא יַעֲמֵד
 עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, נִמְצָא
 שְׁשֵׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא
 יִתְקַדֵּשׁ בְּעֵינֵי הַכֹּל, כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ.
 אֶלָּא כִּיּוֹן שְׁיַדְעוּ שֶׁלֹּא אָמְרוּ
 כְּרֵאוּי, חֲזָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יִדְוַע
 לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלַךְ וְגו'. כִּיּוֹן יִצְיָל כִּיּוֹן
 לֹא יִצְיָל, יִדְוַע לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלַךְ
 וְגו'. וְשִׁנְיָנוּ שְׁיִחֻזְקָאֵל הוֹדִיעַ לְהֶם
 דְּכַר, וְשִׁמְעוּ וְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ,
 שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עֲמֵד
 עֲלֵיהֶם, כַּדִּי שְׁיִקְבְּלוּ שְׂכָר, וְאֹז
 חֲזָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יִדְוַע לְהִיּוֹת
 לָךְ הַמְּלַךְ וְגו'.

אֶלָּא לֹא יִתְחַזֵּק אָדָם שְׁיֹאמֶר,
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִצְיָלֵנִי, אוֹ
 יַעֲשֶׂה לִי כְּךָ וְכָךְ. אֲבָל יִשִּׁים אֶת
 כַּחוֹ בְּקַבְּ"ה שְׁיִסְיַע לוֹ, כְּשֶׁהוּא
 מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתָם הַמְּצוּוֹת שֶׁל
 הַתּוֹרָה וְלִלְכַת בְּדַרְךָ אֲמֵת. שְׁכִיּוֹן
 שְׂאֲדָם כַּאֲ לְהַטְהֵר, וְדָאִי מְסִיַּעִים
 לוֹ. וּכְזֹה יִתְחַזֵּק בְּקַבְּ"ה שֶׁהוּא
 יִסְיַע לוֹ, וַיִּתְחַזֵּק בּוֹ, שֶׁלֹּא יִשִּׁים
 אֶת כַּחוֹ בְּטַחוּנוֹ בְּאַחֵר.

וּמִשּׁוּם כְּךָ, עוֹז לֹו כְּךָ מְסֻלוֹת
 בְּלִבְכֶם. שְׁיַעֲשֶׂה לְבוֹ כְּרֵאוּי בְּלִי
 הִרְהוּר אַחֵר, אֶלָּא כַּמְסֻלָּה הַזֹּו
 שֶׁהִיא מִתְיַשְׁבֵּת לְעֵבֶר בְּכָל מְקוֹם

הַהוֹרָא אַחְרָא, אֶלָּא כְּהַאי מְסֵלָה דְּאִיהִי
מִתִּישְׁבָּא לְאַעְבְּרָא בְּכָל אֶתְר דְּאַצְטְרִיךְ, הָכִי
נָמִי.

דְּבַר אַחַר אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לֹו בֶּךָ, עֹז, כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים כט) יִי עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, בְּגִין
דְּאַצְטְרִיךְ לִיה לְבַר נֶשׁ דִּיתְעַסֵּק בְּאוֹרֵייתָא
לְשִׁמְיָה דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מָאן דְּאַתְעַסֵּק
בְּאוֹרֵייתָא וְלֹא אֲשְׁתַּדַּל לְשִׁמְיָה, טַב לִיה דְּלֹא
אַתְבְּרִי. מְסֵלוֹת בְּלִבְבְּם, מְאִי מְסֵלוֹת בְּלִבְבְּם,
כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים סח) סוּלוֹ לְרוּכְבַּ בְּעַרְבוֹת
בְּיָה שְׁמוֹ. דָּא הֵהִיא אוֹרֵייתָא, דְּאִיהוּ אֲשְׁתַּדַּל
בְּה לְאַרְמָא לִיה לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלִמְעַבַּד
לִיה חֲטִיבָא כְּעֵלְמָא.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב כָּל עוֹבְדוֹי הוּוּ לְשִׁמְא
דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כְּךָ קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא הָוָה עֲמִיה תְּדִיר, דְּלֹא אַעֲדִי מִנְיָה
שְׁכִינְתָּא. דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּקָרָא לִיה יַצְחָק לְעֵשׂוֹ
בְּרִיה, יַעֲקֹב לָא הָוָה תַּמְן, וּשְׁכִינְתָּא אוֹדְעַת לָהּ
לְרַבְּקָה, וְרַבְּקָה אוֹדְעַת לִיה לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, תָּא חֲזִי, אִי חֶס וְשְׁלוֹם בְּהֵוָא
זְמַנָּא יִתְבַּרְךְ עֵשׂוֹ, לָא יִשְׁלוּט יַעֲקֹב
לְעֵלְמִין. אֶלָּא מַעַם קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה,
וְכֹלָא בְּאַתְרִיהָ אַתָּא כְּדָקָא חֲזִי. תָּא חֲזִי, (בראשית
כח) וְרַבְּקָה אוֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב כְּתִיב, וְהָא אַתְּמַר.
וּבְגִין כְּךָ שְׁדֵרַת בְּגִינְיָה דְּיַעֲקֹב, (בראשית כז) הִנֵּה
שְׁמַעְתִּי אֶת אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל עֵשׂוֹ אַחִיךָ לֵאמֹר.
וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקוֹלִי וְגוֹ'. בְּהֵוָא זְמַנָּא,
עָרַב פְּסַח הָוָה, וּבְעֵי יַצַּר הָרַע
לְאַתְבְּעָרָא, וְלִשְׁלֹטָאָה סִיְהָרָא, רָזָא (דף קמב ע"ב)
דְּמֵהִימְנוּתָא. וְעַל דָּא עֲבַדַת תְּרִי תַבְּשִׁילִין.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, רְמֵז הֵכָא דְּזַמְיָנִין בְּנוֹי
דְּיַעֲקֹב לְקַרְבָּא שְׁנֵי שְׁעִירִים, חַד לִיָּי, וְחַד
לְעִזָּאזֵל בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרִי. וּבְגִין כְּךָ, קָרִיבֶת שְׁנֵי

שְׁצִרְיָךְ, כְּךָ גַם.
דְּבַר אַחַר אֲשֶׁרִי אָדָם עוֹז לֹו
כְּךָ - עֹז כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תהלים כט)
ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. מִשׁוֹם שְׁצִרְיָךְ
לְאָדָם לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה לְשִׁמּוֹ
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׂכַל מִי
שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וְאִינוֹ
מִשְׁתַּדֵּל לְשִׁמְיָה, טוֹב לוֹ שְׁלֹא
נִבְרָא. מְסֵלוֹת בְּלִבְבְּם, מֵה זֶה
מְסֵלוֹת בְּלִבְבְּם? כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
(שם סח) סֵלוֹ לְרוּכְבַּ בְּעַרְבוֹת בְּיָה
שְׁמוֹ. זֶה הַתּוֹרָה הֵהִיא שְׁהוּא
הַשְׁתַּדֵּל בְּה לְהַרִים אֶת הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְלַעֲשׂוֹתוֹ חֲטִיבָה
כְּעוֹלָם.

בֵּא רְאָה, כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל יַעֲקֹב
הָיוּ לְשִׁמּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וּמִשׁוֹם כְּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הָיָה עִמּוֹ תָּמִיד, שְׁלֹא זָזָה
מִמֶּנּוּ הַשְׁכִּינָה. שֶׁהָרִי בְּשַׁעַה
שְׁקָרָא לוֹ יַצְחָק אֶת עֵשׂוֹ בְּנוֹ,
יַעֲקֹב לֹא הָיָה שֵׁם, וְהַשְׁכִּינָה
הוֹדִיעָה לְרַבְּקָה, וְרַבְּקָה
הוֹדִיעָה לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בֵּא רְאָה, אִם
חֶס וְחֵלִילָה בְּאוֹתוֹ זְמַן הָיָה
מִתְבַּרְךְ עֵשׂוֹ, לֹא הָיָה שׁוֹלֵט
יַעֲקֹב לְעוֹלָמִים. אֶלָּא מַעַם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זֶה הָיָה,
וְהַכֵּל בֵּא בְּמִקּוֹמוֹ כְּרֵאוּי. בֵּא
רְאָה, כְּתוּב וְרַבְּקָה אוֹהֶבֶת אֶת
יַעֲקֹב, וְזֶה נִתְבָּאֵר. וּמִשׁוֹם כְּךָ
שְׁלַחָה בְּשָׁבִיל יַעֲקֹב, הִנֵּה
שְׁמַעְתִּי אֶת אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל
עֵשׂוֹ אַחִיךָ לֵאמֹר.

וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקוֹלִי וְגוֹ'.
בְּזְמַן הַהוּא עָרַב פְּסַח הָיָה,
וְצִרְיָךְ הֵיִצֵּר הָרַע לְהַתְּבַעַר
וְלִשְׁלוֹט הַלְּבָנָה, סוּד הָאֲמוּנָה,
וְלָכֵן עֲשִׂתָּה שְׁנֵי תַבְּשִׁילִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּאֵן רְמֵז
שְׁעִתִּידִים בְּנֵי יַעֲקֹב לְהַקְרִיב
שְׁנֵי שְׁעִירִים, אֶחָד לַה' וְאֶחָד
לְעִזָּאזֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. מִשׁוֹם

כף הקריבה שני גדיי עזים - אחד בשביל הדרגה שלמעלה, ואחד כדי להכניע את דרגתו של עשו שלא ישלט על יעקב, ועל כן שני גדיי עזים, ומשניהם טעם יצחק ואכל.

ויבא לו יין וישת. ויבא לו יין, רמז רמז - ממקום רחוק קרב אותו מאותו מקום ושל עשו. רבי אלעזר אמר, רמז מהיין שהוא שכל השמחה נמצאת בו כדי לשמח את יצחק, שצריך שמחה, כשרוצים שמחה לשמח את צד [הלוי] שלו, ועל כן ויבא לו יין וישת.

ותקח רבקה את בגדי עשו וגו'. אלו הלבושים שהרויח עשו מנמרוד, ואלה לבושי כבוד, שהיו מאדם הראשון, וכאו לידי נמרוד, ובהם היה צד צידה נמרוד, שכתוב (בראשית י) הוא היה גבר ציד לפני ה' וגו'. ועשו יצא לשדה ונלחם בקרב עם נמרוד והרג אותו, ולקח ממנו את הלבושים הללו. זהו שכתוב ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ובארוה, פתוב פאן והוא עיף, וכתוב שם (ירמיה ד) כי עיפה נפשי להרגים.

ועשו היה מעלה את אותם הלבושים לרבקה, ובהם היה יוצא וצד ציד, ואותו היום לא לקח אותם, ויצא לשדה והתעכב שם. וכשעשו היה לובש אותם, לא היו מעלים ריחות כלל. כיון שיעקב לבש אותם, אז שבה האבדה למקומה והעלו ריחות, משום שפיו של יעקב היה פיו של אדם, ומשום כף חזרו בשעה ההיא למקומם והעלו ריחות.

אמר רבי יוסי, יפיו של יעקב [היה] שהוא יפיו של אדם איך אפשר? והרי שנינו, תפוח יעקבו של אדם הראשון מכהה גלגל

גדיי עזים, חד בגין דרגא דלעילא, וחד בגין לכפיא דרגיה דעשו דלא ישלוט עליה דיעקב, ועל דא שני גדיי עזים, ומתרוניהו טעים יצחק ואכיל.

ויבא לו יין וישת, (בראשית כז) ויבא לו יין, רמז רמז, מאתר רחיק קריב ליה מההוא אתר (דעשו). רבי אלעזר אמר, רמז מההוא יין דכל חדו אשתכח ביה, בגין לחדתא ליה ליצחק, דבעי חדוה, פדקא בעיין חדוה לחדתא סטרא (דלויא) דיליה, ועל דא ויבא לו יין וישת.

ותקח רבקה את בגדי עשו וגו', (בראשית כז) אלן אינון לבושין דרווח עשו מנמרוד, ואלין לבושי יקר דהו מן אדם הראשון, ואתו לידא דנמרוד, ובהו הוה צד צידה נמרוד, דכתיב, (בראשית י) הוא היה גבור ציד לפני יי וגו', ועשו נפק לחקלא, ואגח ביה קרבא בנמרוד וקטל ליה, ונסב אלין לבושין מגיה, הדא הוא דכתיב, (בראשית כה) ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ואוקמוה. פתיב הכא והוא עיף, וכתיב התם (ירמיה ד) כי עיפה נפשי להרגים.

ועשו הוה סליק לון לאינון לבושין לגבה דרבקה, ובהו הוה נפיק וצד צידה, וההוא יומא לא נטל לון, ונפק לחקלא ואתעכב תמן. וכד הוה לביש לון עשו, לא הוה סלקין ריחין כלל. כיון דלביש לון יעקב, כדן תבת אבדה לאתרה, וסליקו ריחין. בגין דשופריה דיעקב, שופריה דאדם הוה. ובגין כף אהדרו כההיא שעתא לאתריהו, וסליקו ריחין.

אמר רבי יוסי, שופריה דיעקב (הוה) דאיהו שופריה דאדם איך אפשר, והא תנינן,

חמה, ואם תאמר שְׁכַף הָיָה
 יַעֲקֹב? אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר,
 וּדְאֵי שְׁכַף הָיָה. בְּרֵאשׁוֹנָה טָרַם
 חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, לֹא הָיוּ
 יְכוּלִים כָּל הַבְּרִיּוֹת לְהַסְתַּפֵּל
 בְּיָפְיוֹ. כִּיּוֹן שְׁחָטָא, הַשְּׁתַּנָּה יָפְיוֹ
 וְרוּמוֹ הַנִּמְף, וְנַעֲשֶׂה בֵּן מֵאָה
 אַמּוֹת.

וּבֵא וּרְאָה, יָפְיוֹ שֶׁל אָדָם
 הָרֵאשׁוֹן הוּא סוּד, שֶׁהָאֻמוּנָה
 הַעֲלִיּוֹנָה תְלוּיָה בִּיפְיֵי הַהוּא,
 וּמִשּׁוּם כֶּף (תְּהֵלִים ז) וַיְהִי נֶעַם ה'
 אֲלֵהֵינוּ עֲלֵינוּ, וְכַתּוּב (שֵׁם כז)
 לַחֲזוֹת בְּנֶעַם ה'. וְזֶהוּ וּדְאֵי יָפְיוֹ
 שֶׁל יַעֲקֹב, וְהַכֵּל הוּא סוּד עֲלִיוֹן.
 וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ.
 בֵּא רְאָה, וַיִּרַח אֶת רִיחַ הַבְּגָדִים
 לֹא כְּתוּב, אֲלֵא רִיחַ בְּגָדָיו, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם קד) עֹטָה אֹרַח פְּשִׁלְמָה
 נוֹטָה שְׁמַיִם כִּיִּרְעָה. דְּכַר אַחַר
 [וְהוּא] וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו
 וַיְבָרְכֵהוּ - שְׁכִינּוֹן שֶׁהַלְבִּישׁ
 אוֹתָם יַעֲקֹב, הֶעֱלוּ רִיחוֹת
 בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה. וְעַד שֶׁלֹּא הָרִיחַ
 [שֶׁמֵּרִים] אֶת רִיחַ לְבוּשׁוֹ לֹא בְּרַף
 אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי אֲזוּ [לֹא] יָדַע שֶׁהוּא
 רְאוּי לְהַתְּבַרֵּךְ. שְׂאֵם לֹא רְאוּי
 לְהַתְּבַרֵּךְ, לֹא הָיוּ עוֹלָיִם כָּל
 הַרִיחוֹת הַקְּדוּשִׁים הִלְלוּ עִמּוֹ.
 זֶהוּ שֶׁכַּתּוּב וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו
 וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רְאָה רִיחַ בְּנֵי כְּרִיחַ שְׂדֵה
 אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'. וַיֹּאמֶר - דְּכַר
 נִסְתָּר הוּא. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהִיָּתָה
 הַשְּׁכִינָה, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁיִּצְחָק
 הָיָה. כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה' -
 מִי הַשְּׂדֵה? זֶה שְׂדֵה הַתְּפוּחִים,
 הַשְּׂדֵה שֶׁהָאֲבוֹת הַעֲלִיּוֹנִים
 [חֹמְרִים] סוּמְכִים אוֹתוֹ וּמִתְקַנְּגִים
 אוֹתוֹ.

וַיְהִי לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשְּׁמַיִם
 וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרַב דְּגָן וְתִירוֹשׁ.
 אָמַר רַבִּי אַבְא, הַפְּסוּק הַזֶּה
 בְּאֵרוּהוּ, אֲבָל [פֶּתַח רַבִּי אַבְא וְאָמַר] בֵּא

תְּפוּחִים יַעֲקֹבוֹ דְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן, מִכְּפָה גִלְגָּל
 חֲמָה. וְאֵי תִימָא דְכֶף הָיָה יַעֲקֹב. אָמַר לִיה רַבִּי
 אֶלְעָזָר, וּדְאֵי הָכֵי הָיָה, בְּקַדְמִיתָא עַד לָא חָב
 אָדָם הָרֵאשׁוֹן, לָא הָווּ יְכַלִּין כָּל בְּרִיּוֹן
 לְאַסְתַּפְּלָא בְּשׁוּפְרִיָּה. כִּיּוֹן דְּחֲטָא, אֲשַׁתְּנִי
 שׁוּפְרִיָּה וְנִתְמַאֵךְ רוּמִיָּה וְאֲתַעֲבִיד בַּר מֵאָה
 אַמּוּן.

וְהָא חֲזִי, שׁוּפְרִיָּה דְאָדָם הָרֵאשׁוֹן, רְזָא אִיהוּ,
 דְּמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה תְלִיא בַּהֵהוּא
 שׁוּפְרָא, וּבְגִין כֶּף, (תְּהֵלִים ז) וַיְהִי נֶעַם יְיָ אֲלֵהֵינוּ
 עֲלֵינוּ. וְכַתִּיב, (תְּהֵלִים כז) לַחֲזוֹת בְּנֶעַם יְיָ, וּדְאֵ
 הוּא שׁוּפְרִיָּה דְיַעֲקֹב וּדְאֵי, וְכֵלָא רְזָא עֲלָאָה
 אִיהוּ.

וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. תָּא חֲזִי, וַיִּרַח
 אֶת רִיחַ הַבְּגָדִים לֹא כְּתִיב, אֲלֵא רִיחַ
 בְּגָדָיו. כְּמָה דְאֵתְּ אָמַר, (תְּהֵלִים קד) עוֹטָה אֹרַח
 פְּשִׁלְמָה נוֹטָה שְׁמַיִם כִּיִּרְעָה. דְּכַר אַחַר (נ"א דֵּא
 הוּא) וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. דְּכִיּוֹן
 דְּאַלְבִּישׁ לוֹן יַעֲקֹב, סְלִיקוּ רִיחוֹן בַּהֵיָא
 שְׁעָתָא, וְעַד דְּלֹא אָרַח (דְּאֵרַח) רִיחוֹן דְּלְבוּשִׁיָּה,
 לֹא בְּרַכִּיָּה, דְּהָא כְּדִין (לֹא) יָדַע דְּאַתְחֲזִי הוּא
 לְאַתְבְּרָכָא, דְּאֵי לֹא אֲתַחֲזִי לְאַתְבְּרָכָא, לֹא
 סְלִיקוּ כָּל הַנִּי רִיחוֹן קְדִישִׁין בַּהֲדִיָּה, הָדָא הוּא
 דְּכַתִּיב וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רְאָה רִיחַ בְּנֵי כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ
 יְיָ. (בְּרֵאשִׁית כז) וַיֹּאמֶר, מְלָה סְתִיִם הוּא.
 אִית דְּאֻמְרֵי שְׁכִינְתָא הוֹת, וְאִית דְּאֻמְרֵי יִצְחָק
 הוּהוּ. כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יְיָ, מֵאֵן שְׂדֵה, דְּאֵ
 שְׂדֵה דְּתְפוּחִים. שְׂדֵה דְּאַבְהֵן עֲלֵאִין (תְּמִידִי)
 סְמִיכוּ לִיה וּמִתְקַנְּגִין לִיה.

וַיְהִי לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשְּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי
 הָאָרֶץ וְרַב דְּגָן וְתִירוֹשׁ. אָמַר רַבִּי אַבְא,
 הָאֵי קָרָא אוּקְמוּנָה, אֲבָל [פֶּתַח רַבִּי אַבְא וְאָמַר] תָּא

רָאָה, שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בְּצִרְתָּהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כִּמְה שִׁירֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַכֵּל כְּדֵי לְהַתְקִין אֶת דְּרָגָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם, כִּמּוֹ שְׁנֵאמַר (שְׁמוּאֵל ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. וְהַשְּׁרִירָה הַזֹּאת אָמַר [לו] כְּשֶׁרָאָה הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה לַיַּעֲקֹב וְשָׁלַח יַעֲקֹב.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר הַשְּׁרִירָה הַזֹּאת [שְׁרִיר] בְּשַׁעֲרֵי הַיַּם לֹא אָבִיו גָּשָׁה נָא וְאִמְשֹׁךְ בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם לֹא. אִז [מִשׁוֹם] שֶׁהָיָה [הָיָה] יַעֲקֹב בְּצִרְתָּה גְדוּלָה, שֶׁפָּחַד שְׂאֵבֵיו יִכִּיר אוֹתוֹ וַיִּנְדַּע לִפְנֵיו. מַה פְּתוּבָה? וְלֹא הִכִּירוּ כִּי הָיוּ יָדָיו כְּיָדָיו עֲשׂוֹ אֲחֵיו שְׁעִירוֹת וַיִּבְרַכְהוּ. אִז אָמַר, אֶל ה' בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. ה' הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שֶׁקָר מִלְשׁוֹן רַמְיָה. זוּהִי הַדְּרָגָה שֶׁעֲשׂוֹ שְׂרׁוּי בָּהּ, שֶׁהִיא שְׁפַת הַשֶּׁקֶר [מִה הוּא]. שְׁפַת שֶׁקֶר, בְּשַׁעֲרֵי שֶׁהִבִּיא אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ קָלְלוֹת עַל הָעוֹלָם, וּבִהַתְחַכְּמוֹת וּבְעַקְמִימוֹת הִבִּיא קָלְלוֹת, שֶׁהַתְקַלַּל הָעוֹלָם.

בֵּא רָאָה, בְּשַׁעֲרֵי שֶׁאִמַר יַצְחָק לַעֲשׂוֹ, וְצֵא הַשְּׂדֵה וְצוּדָה לִי צִידָה, בְּה"א, וּבְאַרְוֵהָ, וְצֵא עֲשׂוֹ כְּדֵי שִׁיתְבָּרַךְ מִיַּצְחָק, שֶׁאִמַר לוֹ וְאַבְרָכְכָה לִפְנֵי ה'. שְׂאֵלוֹ אָמַר וְאַבְרָכְכָה וְלֹא יוֹתֵר - יָפֵה. פִּינּוֹן שֶׁאִמַר לִפְנֵי ה', בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעֲרֵי הַדְּעוּע פֶּסֶא כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַרָה, וּמַה שֶׁיֵּצֵא נַחֵשׁ מֵאוֹתָן הַקָּלְלוֹת וַיִּשְׁאַר יַעֲקֹב.

בְּשַׁעֲרֵי הַיָּם הַיָּמָּה הַזֹּאת מִיִּכְאֵל, וְכֵּן לִפְנֵי יַעֲקֹב וְהַשְּׂכִינָה עִמּוֹ. וַיִּדַּע יַצְחָק, וְרָאָה אֶת גֵּן עֵדֵן עִם יַעֲקֹב וּבִרְכוּ לִפְנֵיו. וּכְשֶׁנִּכְנס עֲשׂוֹ, נִכְנס עִמּוֹ גִּיהֵנִם, וְעַל כֵּן וַיַּחֲרֵד יַצְחָק חֲרָדָה גְּדוּלָה עַד

חֲזִי, (תְּהִלִּים קכ) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל יי בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כִּמְה שִׁירִין וְתוֹשְׁבֵיחֵן אָמַר דָּוִד מִלְּפָא קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכִלְאֵ בְּגִין לְאַתְקֵנָא דְרָגִיָּה וְלִמְעַבְדַּ לִּיהַ שְׁמָא, כִּמְה דְאַתְ אָמַר, (שְׁמוּאֵל ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם, וְשִׁירְתָּא דָא אָמַר (כ"א ל"ג לִיָּה) כִּד חֲמָא עוֹבְדָא דָא לַיַּעֲקֹב (כ"א דִּיעֲקֹב).

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר שִׁירְתָּא דָא (דְּהֵא), בְּשַׁעֲרֵי דְאַמַר לִיָּה אָבוּי, (בְּרֵאשִׁית כז) גָּשָׁה נָא וְאִמְשֹׁךְ בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם לֹא, כְּדִין (ד"א בְּגִין) דְּהָיָה (הָיָה) (דף קמג ע"א) יַעֲקֹב בְּעֵאקוֹ סְגִי, דְּדַחִיל דְּאַבוּי יָדַע לִיָּה וְאַשְׁתַּמּוּדַע קָמִיָּה. מַה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כז) וְלֹא הִפִּירוּ כִּי הָיוּ יָדָיו כְּיָדֵי עֲשׂוֹ אֲחֵיו שְׁעִירוֹת וַיִּבְרַכְהוּ. כְּדִין אָמַר, (תְּהִלִּים קכ) אֶל יי בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי.

יי הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שֶׁקָר מִלְשׁוֹן רַמְיָה, (ש"ס) דָּא הוּא דְרָגָא דְעֲשׂוֹ שְׂרִיא בִיָּה, דְּאִיָּהוּ שְׁפַת שֶׁקֶר (כ"א מִה הוּא). שְׁפַת שֶׁקֶר, בְּשַׁעֲרֵי דְאִיָּתִי הַהוּא חוּיָא לְוֹטִין עַל עֵלְמָא, וּבְחַפְיָמוֹ וּבְעַקְיָמוֹ אִיָּתִי לְוֹטִין, דְּאַתְלַטְיָא עֵלְמָא.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲרֵי דְאַמַר יַצְחָק לַעֲשׂוֹ, (בְּרֵאשִׁית כז) וְצֵא הַשְּׂדֵה וְצוּדָה לִי צִידָה, בְּה"א, וְאוֹקְמוּהָ. וְנִפְקַ עֲשׂוֹ בְּגִין דִּיתְבָּרַךְ מִיַּצְחָק, דְּקָאִמַר לִיָּה, (בְּרֵאשִׁית כז) וְאַבְרָכְכָה לִפְנֵי יי, דְּאֵלוֹ אָמַר וְאַבְרָכְכָה וְלֹא יִתִּיר, יָאוֹת. פִּינּוֹן דְּאַמַר לִפְנֵי יי, בְּהֵיָא שַׁעֲרָא אִזְדַּעְזַע כְּרִסִּי יִקְרָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַרָה, וּמַה דִּיפּוֹק חוּיָא מְאִינּוֹן לְוֹטִין, וַיִּשְׁתַּאֵר יַעֲקֹב בְּהוּ.

בְּהֵיָא שַׁעֲרָא, אִזְדַּמְן מִיִּכְאֵל וְאַתָּא קָמִיָּה דִּיעֲקֹב, וַיִּשְׁכִּינְתָּא בְּהַדִּיָּה, וַיִּדַּע יַצְחָק, וְחֲמָא לְגֵן עֵדֵן בְּהַדִּיָּה דִּיעֲקֹב, וּבְכִרְיָה קָמִיָּה. וְכֵּן עָאֵל עֲשׂוֹ, עָאֵל בְּהַדִּיָּה גִיָּהֵנִם. וְעַל דָּא

מאד, שְׁחֶשֶׁב שְׁעָשׂוּ לֹא הִיָּה בְּצַד הַהוּא. פֶּתַח וְאָמַר, וְאֶבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

מִשׁוּם כִּף הַזְדַּמָּן יַעֲקֹב בְּחֻמְהַ וּבְעַקְמוּמֵינֵי שֶׁהֵבִיא בְּרֻכּוֹת עַל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כְּמוֹ אָדָם הָרֹאשׁוֹן, וְנִטְלוּ מֵאוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ, שֶׁהוּא שֹׁפֵט שֶׁקֶר. שְׁכַמָּה שֶׁקֶר אָמַר, וְכַמָּה דְבָרֵי שֶׁקֶר עָשָׂה כְּדֵי לְהַטְעוֹת וּלְהַבְיִיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם. מִשׁוּם כִּף בָּא יַעֲקֹב בְּחֻמְהַ וְהַטְעָה אֶת אֲבִיו, כְּדֵי לְהַבְיִיא בְּרֻכּוֹת עַל הָעוֹלָם וְלִטֹּל מִמֶּנּוּ מַה שְׁמַנְעַ מִן הָעוֹלָם. וּמִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה הִיָּתָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב (תהלים ט) וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וַתְּבוֹאֶהוּ וְלֹא חִפֵּץ בְּבִרְכָּהּ וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עֲלֵיו כְּתוּב (בראשית a) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְנִשְׁאָר בּוֹ לְדוּרֵי דוּרוֹת, וּבָא יַעֲקֹב וְנִטֹּל מִמֶּנּוּ הַבְּרֻכּוֹת.

וּמִיָּמֵינוּ שֶׁל אָדָם הָרֹאשׁוֹן נֹעֵד יַעֲקֹב לִטֹּל מִהַנְּחֹשׁ הַהוּא אֶת כָּל הַבְּרֻכּוֹת הַלְלוֹ, וְהוּא נִשְׁאָר עִם קְלָלוֹת וְלֹא יֵצֵא מֵהֶם. וְדוּד אָמַר בְּרוּחַ הַקִּדְשׁ, (תהלים קב) מַה יִּתֵּן לָךְ וּמַה יִּסְיֵף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָה חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים. מַה אֶכְפֹּת לְאוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ הַרַע שֶׁהֵבִיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוֹ, נִחַשׁ נִשְׁשַׁף וּמְמִית, וְאִין לוֹ מִמֶּנּוּ הַנְּאָה.

לְשׁוֹן רַמְיָה - שְׂרֵמָה אֶת אָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְהֵבִיא רַע עֲלֵיו וְעַל הָעוֹלָם. אַחַר כֵּן בָּא יַעֲקֹב וְנִטֹּל מִשְׁלוֹ אֶת כָּל אוֹתָם הַבְּרֻכּוֹת. חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים - זֶה עָשׂוּ שְׁשֵׁמֶר שְׁנֵאָה [שְׁחַפְדִּי] לְיַעֲקֹב עַל אוֹתָן הַבְּרֻכּוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר וַיִּשְׁטֵם עָשׂוּ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרֻכָּה וְגו'.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטֹּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַיִ הָאָרֶץ - הִנֵּה מִלְמַעְלָה

וַיִּחַרְד יַעֲקֹב חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מְאֹד, דִּחְשֵׁב דִּלָּא הָוָה עָשׂוּ בְּהֵוָה סִטְרָא, פֶּתַח וְאָמַר, (בראשית כז) וְאֶבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

בְּגִין כֵּן, אֲזַדְמָן יַעֲקֹב בְּחֻמְהַ וּבְעַקְמוּמוֹ דְאִיִּיתִי בְּרַכָּאן עֲלֵיהּ דִּיעֲקֹב דְאִיהוּ כְּגוּוֹנָא דְאָדָם הָרֹאשׁוֹן, וְאִתְנַטְלוּ מֵהֵוָה חוּיָא דְאִיהוּ שֹׁפֵט שֶׁקֶר. דְכַמָּה שֶׁקֶרָא אָמַר, וְכַמָּה מְלִי דְשֶׁקֶרָא עַבְד, בְּגִין לְאַטְעָא וּלְאִיִּיתָא לְוֹטִין עַל עֲלָמָא. בְּגִין כֵּן, אַתָּא יַעֲקֹב בְּחֻמְהַ וְאַטְעִי לְאֲבוּי, בְּגִין לְאִיִּיתָא בְּרַכָּאן עַל עֲלָמָא, וְלִנְטִילָ מַה דְמַנְעַ מִעֲלָמָא, וּמִדָּה לְקַבֵּל מִדָּה הָוָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קט)

וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וַתְּבוֹאֶהוּ וְלֹא חִפֵּץ בְּבִרְכָּהּ וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עֲלֵיהּ כְּתִיב, (בראשית a) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְאִשְׁתָּאֵר בֵּיהּ לְדַרְי דְרִין, וְאַתָּא יַעֲקֹב וְנִטִּיל מִנִּיהּ בְּרַכָּאן.

וּמִן יוֹמוֹי דְאָדָם, אֲזַדְמָן יַעֲקֹב לְנִטְלָא מֵהֵוָה חוּיָא, כֹּל הַנִּי בְּרַכָּאן, וְאִשְׁתָּאֵר אִיהוּ בְּלוֹטִין וְלֹא נָפַק מִנִּיָּהּ. וְדוּד אָמַר בְּרוּחַ קְדָשָׁא, (תהלים קכ) מַה יִּתֵּן לָךְ וּמַה יִּוֹסִיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָה חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים. מַה אֶיְכַפֵּת לִיָּה לְהֵוָה חוּיָא בִּישָׂא, דְאִיִּיתִי לְוֹטִין עַל עֲלָמָא. כַּמָּה דְאָמְרוּ, נִחַשׁ נִשְׁשַׁף וּמְמִית, וְלִית לִיָּה הַנְּאָה מִנִּיהּ.

לְשׁוֹן רַמְיָה, דְרַמֵּי לִיָּה לְאָדָם וּלְאַתְתִּיהּ, וְאִיִּיתִי בִישָׂא עֲלֵיהּ וְעַל עֲלָמָא. לְכַתֵּר אַתָּא יַעֲקֹב, וְנִטִּיל מִדִּילִיָּה כֹּל אִינוּן בְּרַכָּאן. חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים, דָּא עָשׂוּ דְנִטְר דְכְּבוּ (נ"א דְאִינוּם) לְיַעֲקֹב עַל אִינוּן בְּרַכָּאן, כַּמָּה דְאַתָּא אָמַר, (בראשית כז) וַיִּשְׁטֵם עָשׂוּ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרֻכָּה וְגו'.

(ר"א ל"ג תא תו')

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטֹּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַיִ הָאָרֶץ, הָא מִלְעִילָא וּמִתַּתָּא בְּחַבְרוּא

וממטה בַּחבוּר אָחַד. וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ - הִנֵּה פְּרֻשָׁה, אֲבָל כִּפְתּוּב וְלֹא רִאֲיֵי צְדִיק נֶעְזָב וְזָרְעוּ מִבְּקֶשׁ לָחֶם. בֹּא רֹאה, נֶעַר הֵייתִי וְגו', וּבְאֲרֵיךְ - הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ'. וּמִשׁוּם כֶּף אָמַר וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים - בְּזִמְנֵן שֶׁשִּׁלַּטְתָּ שְׁלֵמָה הַמְּלָכָה בִּירוּשָׁלַיִם, שִׁכְתוּב וְכָל מְלָכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. (בראשית כז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים, בְּזִמְנֵן שֶׁיָּבֵא מְלָךְ הַמְּשִׁיחַ, שִׁכְתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַכֹּל בְּזִמְנֵן שֶׁיָּבֵא הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחַ, שִׁכְתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים (תהלים עב) כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גִבִּיר לְאַחִיךָ, הָיָה, וְלֹא אָמַר הָיָה, אוֹ תִהְיֶה. אֵלֶּא זֶה סוּד עֲלִיּוֹן שֶׁל הָאֱמוּנָה, שֶׁהָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ הֵן סוּדוֹת הָאֱמוּנָה. ה' לְמַעַלָּה, וְאִ"ו בְּאֲמֻצָּע, ה' אַחֵר כֶּף. וּמִשׁוּם כֶּף אָמַר הָיָה גִבִּיר לְאַחִיךָ, לְשִׁלַּט עֲלֵיהֶם וְלְרַדּוֹת אוֹתָם בְּזִמְנֵן שֶׁבֵּא דוֹד הַמְּלָךְ. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, הַכֹּל הוּא בְּזִמְנֵן שֶׁיָּבֵא מְלָךְ הַמְּשִׁיחַ, שֶׁהָרִי מִשׁוּם שֶׁעֲבָרוּ יִשְׂרָאֵל עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, אִזּוּ וּפְרָקֶת עָלוּ מֵעַל צוּאֲרֵךְ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, כָּל הַבְּרָכוֹת הִלְלוּ מִצִּד שֶׁל חִלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה וּמִשְׁלוֹ הוּא נִטְלָה. וְהַבְּרָכוֹת הָאֵלוּ הֵינּוּ רוּצָה יַצְחָק לְבָרַךְ עַת עָשׂוּ, וּמִשׁוּם כֶּף עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְגַרְם לְיַעֲקֹב לְטַל מִשְׁלוֹ.

בֹּא רֹאה, בְּשַׁעֲרֵי שְׂאוֹתוֹ הַנִּחַשׁ הִבִּיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם וְהָאֲדָמָה הַתְּקַלְלָה - מִהַ כְּתוּב? (בראשית א) וְלֹאֲדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְגו', אֲרִיבָה

חָדָא. וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ, הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל כְּדַכְּתִיב, (תהלים לו) וְלֹא רִאֲיֵי צְדִיק נֶעְזָב וְזָרְעוּ מִבְּקֶשׁ לָחֶם. תָּא חֲזִי, (שם) נֶעַר הֵייתִי וְגו' וְאוּקְמוּהָ, הָאִי קָרָא שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם אָמְרוּ וְכוּ'. וּבְגִינֵן כֶּף אָמַר וְרַב דָּגַן וְתִירֹשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲוִמִּים, בְּזִמְנָא דְשִׁלַּטְתָּ שְׁלֵמָה מִלְּפָא בִירוּשָׁלַם, דְכְּתִיב, (דברי הימים ב ט) וְכָל מְלָכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. (בראשית כז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲוִמִּים, בְּזִמְנָא דִּייתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, דְכְּתִיב, (תהלים עב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כֹּלָּא בְּזִמְנָא דִּייתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, כְּדַכְּתִיב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גִבִּיר לְאַחִיךָ, הָיָה, וְלֹא אָמַר הָיָה, אוֹ תִהְיֶה. אֵלֶּא דָּא רְזָא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, דְאֵלִין אַתּוּוֹן אַנּוּן רְזִי דְמַהִימְנוּתָא. ה' לְעִילָא, וְאִ"ו בְּאֲמֻצָּעִיתָא, ה' לְבִתְרָא. וּבְגִינֵן כֶּף אָמַר, הָיָה גִבִּיר לְאַחִיךָ, לְשִׁלַּטָּאָה עֲלֵיהֶוּ וְלְרַדָּאָה לוֹן, בְּזִמְנָא דְאֵתָא דוֹד מִלְּפָא. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, כֹּלָּא אִיהוּ בְּזִמְנָא דִּייתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, דְהָא בְּגִינֵן דְעֲבָרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פְּתַגְמֵי אוּרִייתָא, כְּדִין (בראשית כז) וּפְרָקֶת עָלוּ מֵעַל צוּאֲרֵךְ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, כָּל הַנִּי (דף קמג ע"ב) בְּרַכָּאן מִסְטָרָא דְחוּלְקִיָּה דִיעַקֵּב הוּוּ וּמְדִילִיָּה נִטְלָה, וְאֵלִין בְּרַכָּאן הָיָה קָא בְּעֵי יַצְחָק לְבָרַכָּא לִיָּה לְעָשׂוּ, וּבְגִינֵן כֶּף עֲבַד קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְגַרְם לִיָּה לְיַעֲקֹב לְנִטְלָא מְדִילִיָּה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲרֵי דְהָהוּא נִחַשׁ אִייתִי לְוֹטִין עַל עֲלָמָא וְאֵתְלִטָּא אֲרַעָא, מַה כְּתִיב, (בראשית א) וְלֹאֲדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וְגו', אֲרִיבָה הָאֲדָמָה בְּעִבְרוּךְ וְגו', דְלֹא תִהְיֶה

האדמה בעבורך וגו'. שלא תהיה עושה פרות וגדולים כראוי. כנגד זה ומשמני הארץ. בעצבון תאכלנה - כנגד זה מטל השמים. וקוץ ודרדר תצמיח לך - כנגד זה ורב דגן ותירש. בזעת אפיק תאכל לחם - כנגד זה יעבדוך עמים וישתחו לך לאמים, שהם יעבדו את הארץ ויעבדו בשדה, כמו שנאמר (ישעיה סא) ובני נכר אפריכם וכרמיכם. והכל נטל יעקב זה כנגד זה, ומשלו נטל. והקדוש ברוך הוא גרם ליעקב שיטל את הברכות הללו להדבק במקומו וחלקו, ועשו שידבק במקומו וחלקו.

אמר רבי חזקיה, והנה ראינו שמשמני הארץ ומטל השמים, אותן ברכות נטל עשו אחר כך, כמו שנאמר הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל. אמר רבי שמעון, לא זה כזה ולא זה כזה, פמה נפרדות הדרגות. ביצקב כתיב ויתן לך האלהים - וכזה כתיב יהיה. ביצקב כתיב מטל השמים ומשמני הארץ - בעשו כתיב משמני הארץ וטל השמים, שהנה זה אינו כזה.

והדרגות נפרדות פמה וכמה, משום שבזה של יצקב כתיב בו, ויתן לך האלהים מטל השמים - זה הטל העליון ששופע מעתיק הימים, שנקרא טל השמים, השמים של מעלה, הטל ששופע בדרגת השמים, ומשם לשדה התפוחים הקדושים. ומשמני הארץ - וזו הארץ שלמעלה, ארץ החיים. בעשו כתיב ומשמני הארץ, בעקב משמנו הארץ זו ארץ החיים שלמעלה, ויורש אותה בארץ שלמעלה ובשמים של מעלה, ובעשו בארץ של פאן למטה, ובשמים של פאן למטה.

עבדא פירין ואיפין פדקא יאות. לקבל דא, ומשמני הארץ. (סו) בעצבון תאכלנה, לקבל דא מטל השמים. (סו) וקוץ ודרדר תצמיח לך, לקבל דא, ורוב דגן ותירוש. (סו) בזעת אפיק תאכל לחם, לקבל דא, (בראשית כז) יעבדוך עמים וישתחו לך לאומים, דאינון יעבדון ארעא ויפלחון בחקלא, פמה דאת אמר, (ישעיה סא) ובני נכר אפריכם וכרמיכם. וכלא נטל יעקב, דא לקבל דא, ומדיליה נטל. וקדשא בריך הוא גרים ליה ליעקב דיטול הני ברכאן, לאתדבקא באתריה וחולקיה, ועשו לאתדבקא באתריה וחולקיה.

אמר רבי חזקיה, והא חמינן דמשמני הארץ ומטל השמים, אינון ברכאן נטל עשו לבתר, פמה דאת אמר, הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל.

אמר רבי שמעון, לאו האי כהאי ולא דא כדא, פמה אתפרשאן דרגין. ביצקב כתיב, ויתן לך האלהים, ובדא כתיב יהיה. ביצקב כתיב, מטל השמים ומשמני הארץ, בעשו כתיב משמני הארץ וטל השמים, דהא לאו דא איהו כדא.

והרגין אתפרשאן פמה וכמה. בגין דבדא דיצקב כתיב ביה, ויתן לך האלהים מטל השמים, דא טל עלאה דנגיד מעתיק יומין דאקרי טל השמים, השמים דלעילא, טל דנגיד בדרגא דשמים, ומתמן לחקל תפוחין קדישין. ומשמני הארץ, (דא ארץ דלעילא ארץ החיים בעשו כתיב ומשמני הארץ, בעקב משמני הארץ דלעילא, וירית לה בארעא דלעילא ובשמים דלעילא. ולעשו בארעא דהכא לתתא, ובשמים דהכא

יעקב למעלה למעלה, ועשו למטה למטה.

עוד, יעקב למעלה ולמטה, ועשו למטה. ואף על גב שכתוב והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך - מזה של פאן למטה, אבל למעלה לא כלום, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. בא ראה, בפעם שהתחילו לטל את ברכותיהם יעקב ועשו, יעקב נטל חלקו שלמעלה, ועשו נטל חלקו שלמטה.

רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת מאביך למה לא התקיימו הברכות שבך יצחק את יעקב, ואותן הברכות שבך יצחק את עשו כלם התקיימו?

אמר לו, כל אותם הברכות מתקיימות, וברכות אחרות שבך הקדוש ברוך הוא את יעקב. אבל מיד יעקב נטל למעלה, ועשו נטל למטה. אחר כך כשיקום מלך המשיח, יטל יעקב למעלה ולמטה, ויאבד עשו מן הכל, ולא יהיה לו חלק ונחלה וזכרון בעולם, כמו שנאמר (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש וגו'. כדי שיאבד עשו מן הכל, ויעקב יירש שני עולמות - העולם הזה והעולם הבא.

ובזמן הזה פתוב, (שם) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה המלוכה. אותה מלכות עשו שנטל בעולם הזה, נתן לו הקדוש ברוך הוא (מתנה לקדוש ברוך הוא) לבדו. וכי עכשו אינה מלכות מהקדוש ברוך הוא? אלא אף על גב שהקדוש ברוך הוא שולט למעלה ולמטה, הנה נתן לשאר העמים לכל אחד ואחד חלק

לתתא. יעקב לעילא לעילא. עשו לתתא לתתא.

תו, יעקב לעילא ותתא, ועשו לתתא. ואף על גב דכתיב (בראשית כז) והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך. מהאי דהכא לתתא, אבל לעילא לא כלום, דכתיב, (תהלים לב) פי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו. תא חזי, בשעתא דשרו לנטלא ברכאן דלהון, יעקב ועשו. יעקב נטל חולקיה דלעילא, ועשו נטיל חולקיה לתתא.

רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת מאביך, אמאי לא אתקיימו ברכאן דברכיה יצחק ליעקב, ואינון ברכאן דבריה יצחק לעשו אתקיימו בלהו.

אמר ליה, כל אינון ברכאן מתקיימי, וברכאן אחרנין דברכיה קדשא בריך הוא ליעקב. אבל מיד, יעקב נטל לעילא, ועשו נטיל לתתא. לבתר פד יקום מלכא משיחא, יטול יעקב לעילא ותתא ויתאביד עשו מפלא, ולא יהא ליה חולקא ואחסנא ודוכרנא בעלמא, כמה דאת אמר, (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית יעקב אש וגו'. בגין דיתאביד עשו מפלא, וירית יעקב תרין עלמין, עלמא דין ועלמא דאתי.

ובהאי זמנא כתיב, (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליי המלוכה. ההוא מלכו דעשו, דנטל בהאי עלמא, יחב ליה קדשא בריך הוא (ס"א) יהא ליה לקדשא בריך הוא) בלחודוי. וכי השתא לאו איהי מלכו מקדשא בריך הוא, אלא אף על גב דשליט קדשא בריך הוא לעילא ותתא, הא יחב לון לשאר עמין, לכל חד וחד חולק

וְאַחֲסַנְתָּא בְּהַאי עֲלָמָא, לְאַשְׁתַּמְשָׂא בֵּיהּ. וּבַהֵיא זְמַנָּא, יְטוּל מִכְּלֵהוּ מַלְכוּתָא, וְתִהְיֵא דִילֵיהּ כְּלָא, דְּכַתִּיב וְהִיתָה לִּי הַמְּלוּכָה, לִּיהּ בְּלַחֲדוּדֵי, דְּכַתִּיב, (זכריה יד) וְהִיהָ יְיָ לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

וּנְחַלָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ, וּבְזִמְנָן הַהוּא יִטַּל מִכְּלָם אֶת הַמְּלָכוֹת וְכֻלָּה תְּהִיָּה שְׁלוֹ, שְׁכַתּוּב וְהִיתָה לֵהּ הַמְּלוּכָה, לוֹ לְבָדוּ, שְׁכַתּוּב (זכריה יד) וְהִיהָ ה' לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד.

וְהִי אָךְ יִצְאָ יִצְאָ יַעֲקֹב וְגו'. (בראשית כז) רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אָךְ יִצְאָ יִצְאָ, תְּרֵי יִצְיָאוֹת הִלְלוּ לָמָּה. אֵלָּא (דף קמ"ד ע"א) חַד דְּשְׁכִינְתָּא וְחַד דְּיַעֲקֹב, דְּהָא כַּד עָאֵל יַעֲקֹב, שְׁכִינְתָּא עָאֵלַת עַמִּיהּ, וְקָמֵי שְׁכִינְתָּא אַתְּבַרְךָ. דִּיִּצְחָק הוּא אָמַר בְּרַכְאן, וּשְׁכִינְתָּא אוּדֵי לְהוּ עֲלֵיהּ. וְכַד נָפַק יַעֲקֹב, שְׁכִינְתָּא נָפַקַת עַמִּיהּ, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב אָךְ יִצְאָ יִצְאָ יַעֲקֹב, תְּרֵי יִצְיָאוֹת כְּחַד.

וְהִי אָךְ יִצְאָ יִצְאָ יַעֲקֹב וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אָךְ יִצְאָ יִצְאָ - שְׁתֵּי הַיִּצְיָאוֹת הִלְלוּ לָמָּה? אֵלָּא אַחַת שֶׁל הַשְּׁכִינָה, וְאַחַת שֶׁל יַעֲקֹב. שְׁהֵנָּה כְּשֶׁנִּכְנַס יַעֲקֹב, הַשְּׁכִינָה נִכְנְסָה עִמּוֹ וְהַתְּבַרְךָ לְפָנֵי הַשְּׁכִינָה. שְׁיִצְחָק הָיָה אוֹמֵר אֶת הַבְּרָכוֹת, וְהַשְּׁכִינָה מוֹדָה לָהֶם עֲלֵיהֶם. וְכִשְׁיִצְאָ יַעֲקֹב, הַשְּׁכִינָה יִצְאָה עִמּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב אָךְ יִצְאָ יַעֲקֹב, שְׁתֵּי יִצְיָאוֹת יַחַד.

וְעָשׂוּ אַחֵיו בָּא מַצִּידוֹ. (בראשית כז) מִן הַצִּיד לָא כְּתִיב, אֵלָּא מַצִּידוֹ, דְּאִיהוּ צִידָה דִּילֵיהּ, דְּלָא הָוָה בֵּיהּ בְּרַכָּה, וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ צְוֹנָה וְאָמְרָה, (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לַחֵם רַע עֵינַי.

וְעָשׂוּ אַחֵיו בָּא מַצִּידוֹ. לֹא כְּתוּב מִן הַצִּיד, אֵלָּא מַצִּידוֹ, שֶׁהוּא הַצִּידָה שְׁלוֹ, שְׁלֹא הִיתָה בּוֹ בְּרַכָּה, וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ צְוֹנָתָה וְאוֹמְרָתָה, (משלי כג) אַל תִּלְחַם אֶת לַחֵם רַע עֵינַי.

וַיַּעַשׂ גַּם הוּא מִטְּעָמִים וְגו'. (בראשית כז) יָקוּם אָבִי, דְּבוּרִיהּ הָוָה בְּעִזּוֹת, בְּתַקִּיפּוּ רוּחָא, מְלָה דְלִית בָּהּ טְעָמָא, יָקוּם אָבִי. תָּא חֲזִי, מַה בֵּין יַעֲקֹב לְעָשׂוּ, יַעֲקֹב אָמַר בְּכִסְיָפוּ דְאַבּוּי, בְּעִנּוּהּ, מַה כְּתִיב, (בראשית כז) וַיִּבֹא אֶל אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. מַה בֵּין הָאִי לְהָאִי, אֵלָּא, דְלָא בָּעָא לְאַזְדַּעְזַעָא לִיהּ, מְלִיל בְּלִשׁוֹן תַּחְנוּנִים, (בראשית כז) קוּם נָא שָׁבָה וְאֶכְלֶה מַצִּידֵי. וְעָשׂוּ אָמַר, יָקוּם אָבִי, כְּמָאן דְּלָא מְלִיל עַמִּיהּ.

וַיַּעַשׂ גַּם הוּא מִטְּעָמִים וְגו'. יָקוּם אָבִי - דְּבוּרוֹ הָיָה בְּעִזּוֹת, בְּתַקִּיפּוֹת הַרוּחַ, דְּכַר שְׂאִין בּוֹ טַעַם, יָקוּם אָבִי. בֹּא רֵאה מַה בֵּין יַעֲקֹב לְעָשׂוּ. יַעֲקֹב אָמַר בְּבוּשָׁה שֶׁל אָבִיו, בְּעִנּוּהּ. מַה כְּתוּב? וַיִּבֹא אֶל אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלָּא שְׁלֹא רָצָה לְזַעְזַע אֹתוֹ, דְּכַר בְּלִשׁוֹן תַּחְנוּנִים: קוּם נָא שָׁבָה וְאֶכְלֶה מַצִּידֵי. וְעָשׂוּ אָמַר: יָקוּם אָבִי, כְּמִי שְׁלֹא דְכַר עִמּוֹ.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּעָאֵל עָשׂוּ, עָאֵל עַמִּיהּ גִּיהֵנָם, אַזְדַּעְזַע יַצְחָק, וְדַחִיל. דְּכַתִּיב,

בֹּא רֵאה, בְּשַׁעְתָּא שְׁנַכְנַס עָשׂוּ - נִכְנַס עִמּוֹ גִּיהֵנָם. הַזְדַּעְזַע יַצְחָק וּפְחַד, שְׁכַתּוּב וַיַּחֲרַד יַצְחָק תְּרַדָּה גְדֻלָּה עַד מְאֹד. פִּינּוֹן שְׁכַתּוּב וַיַּחֲרַד יַצְחָק תְּרַדָּה גְדֻלָּה - דִּי מַה זֶה [גְּדֻלָּה] עַד מְאֹד? אֵלָּא שְׁלֹא הִיתָה רֵאָה וְאִימָה גְדוּלָּה שְׁנַפְלָה עַל יַצְחָק מִיּוֹם שְׁנַבְרָא. וְאַפְלוּ בְּשַׁעְתָּא

(בראשית כז) וַיַּחֲרַד יַצְחָק תְּרַדָּה גְדוּלָּה עַד מְאֹד. פִּינּוֹן דְּכַתִּיב וַיַּחֲרַד יַצְחָק

ההיא שְׁנַעְקַד יִצְחָק עַל גְּבִי
הַמִּזְבֵּחַ וְרָאָה [שְׂכִינָה] סָפִין עָלָיו, לֹא
הוֹדְעָנָה כְּשֶׁעָה הִיא שְׁנַכְנַס עֲשׂוֹ
וְרָאָה גִיהֶנֶם שְׁנַכְנַס עִמּוֹ. אָז אָמַר,
בְּטָרֶם תָּבֵא וְאִבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ
יְהִי, מִשׁוּם [שְׂרָאָתָה] שְׂרָאִיתִי
שְׂכִינָה שְׁמוּדָה עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת.
דָּבָר אַחֵר, יִצְחָק אָמַר וְאִבְרַכְהוּ,
יֵצֵא קוֹל וְאָמַר גַּם בְּרוּךְ יְהִי.
רָצָה יִצְחָק לְקַלֵּל אֶת יַעֲקֹב, אָמַר
לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יִצְחָק, אֵת
עֲצָמָךְ אֶתָּה מְקַלֵּל, שְׁהָרִי כָּבֵד
אִמְרַתְּ לוֹ אֲרִירֶךְ אֲרוּר וּמְבַרְכֶיךָ
בְּרוּךְ.

בֹּא רְאֵה, כָּלֶם הוֹדוּ עַל אוֹתָן
הַבְּרָכוֹת, עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים,
וְאִפְלוּ חֶלֶק גּוֹרְלוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ הוֹדָה
עֲלֵיהֶם, וְהוּא בְּרַךְ אוֹתוֹ, וְהוֹדָה
עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, וְהִעֲלָהוּ עַל
רִאשׁוֹ לְמַעְלָה. מִנֵּיִן לָנוּ? שְׁפָתוֹב
וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר
וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי.
וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי - מִשׁוּם שֶׁהִחְזִיק בּוֹ
יַעֲקֹב. וְכִי אֵיךְ יְכוּל אָדָם, שֶׁהוּא
גּוֹף וּבָשָׂר, לְהִחְזִיק בְּמִלְאָךְ שֶׁהוּא
רוּחַ מְּמֹשׁ, שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים קד) עֲשֵׂה
מִלְאָכֶיךָ וְרוּחוֹת מְשָׁרְתֶיךָ אֵשׁ לְהֵט?
אֲרָא, מִכָּאֵן שֶׁמִּלְאָכִים שְׁלוּחֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשִׁינְרָדִים
לְעוֹלָם הַזֶּה, גְּלוּמִים וּמִתְגַּלְמִים,
וּמִתְלַבְּשִׁים בְּגוֹף כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם
הַזֶּה, מִשׁוּם שֶׁכָּף רְאוּי שְׁלֹא
לְשָׁנוֹת מִמֶּנְהָג אוֹתוֹ הַמְּקוֹם
שֶׁהוֹלְכִים לָשׁוּם.

וְהִנֵּה נֹאמַר, שְׁפָאָשׁר עָלָה מִשֶּׁה
לְמַעְלָה מֵהַ כְּתוּב? (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי
שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה לְחָם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא
שָׁתָה, מִשׁוּם הַמִּנְהָג, שְׁלֹא לְשָׁנוֹת
מִהַמְּקוֹם הַהוּא שֶׁהִלָּךְ לָשׁוּם.
וְאוֹתָם הַמִּלְאָכִים, כְּשִׁינְרָדוֹ לְמִטָּה,

וְהָא אִתְּמַר, דְּמִשֶּׁה כַּד סָלִיק לְעֵילָא, מַה כְּתִיב, (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי שָׁם עִם יי

חֲרָדָה גְּדוּלָה, דִּי מַהוּ (גְּדוּלָה) עַד מְאֹד. אֵלָא,
דְּלֹא הָוָה דִּחִילוֹ וְאִימְתָא. דְּנִפְל עֲלֵיהּ
דִּיצְחָק, רַבְתָּא, מִיוֹמֵי דְאַתְבָּרִי. וְאַפִּילוֹ
בְּהִיא שְׁעָתָא, דְּאַתְעַקַּד יִצְחָק עַל גְּבִי
מִדְּבַחָא וְחָמָא (שְׂכִינָתָא) סָפִינָא עֲלֵיהּ, לֹא
אִזְדַּעְזַע. כְּהִיא שְׁעָתָא דְעָאֵל עֲשׂוֹ, וְחָמָא
גִיהֶנֶם דְּעָאֵל עִמֵּיהּ, כְּדִין אָמַר, בְּטָרֶם תָּבֵא
(ש"ס) וְאִבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִי, בְּגִין (דְּחִמָּתָא)
דְּחִמִּית שְׂכִינָתָא דְאוּדֵי עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן.

דָּבָר אַחֵר, יִצְחָק אָמַר וְאִבְרַכְהוּ, נִפְקַ קְלָא
וְאָמַר, גַּם בְּרוּךְ יְהִי, בְּעָא יִצְחָק
לְמִילֵט לִיהַ לְיַעֲקֹב, אָמַר לִיהַ קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, יִצְחָק, גְּרַמְךָ אָנְתָ לִיט, דְּהָא כְּבֵר
אִמְרַתְּ לִיהַ, (ש"ס) אֲוִרִירֶךְ אֲרוּר וּמְבַרְכֶיךָ
בְּרוּךְ.

תָּא חֲזִי, כְּלָא אוּדוֹ עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, עֲלָאֵי
וְתַתָּאֵי, וְאַפִּילוֹ אִיהוּ חוּלְק עַדְבֵיהּ
דְּעֲשׂוֹ, אוּדֵי עֲלֵיהּ וּבְרַכֵיהּ אִיהוּ, וְאוּדֵי עַל
אֵינוֹן בְּרַכָּאן וְסַלְקֵיהּ עַל רִישֵׁיהּ לְעֵילָא.
מְנַלָן, דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית לב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי
עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם
בְּרַכְתָּנִי. וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי, בְּגִין דְּאַתְקִיף בֵּיהּ
יַעֲקֹב. וְכִי הִיךְ יְכִיל בַּר נֶשׁ דְּאִיהוּ גּוּפָא
וּבְשָׂרָא, לְאַתְתַּקְפָּא בֵּיהּ בְּמִלְאָכָא דְאִיהוּ
רוּחַ מְּמֹשׁ, דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים קד) עוֹשֵׂה מִלְאָכֶיךָ
רוּחוֹת מְשָׁרְתֶיךָ אֵשׁ לְוֵהֵט.

אֲרָא, מִכָּאֵן דְּמִלְאָכֵי שְׁלִיחֵי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, כַּד אֵינוֹן נְחִתִין לְהֵאֵי עֲלָמָא
גְּלִימִין, וְאַתְגְּלִימוּ וּמִתְלַבְּשִׁין בְּגוּפָא כְּגוּוֹנָא
דְּהֵאֵי עֲלָמָא, בְּגִין דְּהִכִי אִתְחִזִי, דְּלֹא
לְהַשְׁנָאָה מִמֶּנְהָג דְּהֵוּא אֶתְר דְּאִזִּיל תַּמָּן.

וְהָא אִתְּמַר, דְּמִשֶּׁה כַּד סָלִיק לְעֵילָא, מַה כְּתִיב, (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי שָׁם עִם יי

כתוב (בראשית יח) והוא עמד עליהם פחת העץ ויאכלו. וכן פאן, כשירד למטה המלאך הזה, לא נאבק עם יעקב אלא מתוך שהיה מלבש בגוף כמו של העולם הזה, ועל כן נאבק עמו כל אותו הלילה.

בא ראה, משום שהשלטון של אלו אינו אלא בלילה ודאי, ומשום כך השליטה של עשו אינה אלא בגלות, שהיא הלילה, ועל כן בלילה התחזק עם יעקב ונאבק עמו. וכשפא הבקר, נחלש כחו ולא יכל, ואז התגבר יעקב, משום ששלטונו של יעקב ביום.

ומשום כך כתוב, (ישעיה כא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל. שהרי אז השלטון הוא של עשו, שהוא שעיר, הוא בלילה. ומשום כך נחלש כשפא הבקר, ואז ויאמר שלחני כי עלה השחר.

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. כי אם ברכתני? כי אם תברכני הנה צריך להיות! מה זה כי אם ברכתני? אם תודה על אותן הברכות שברך אותי אבא ולא תהיה מקטרג עלי בגללם. מה כתוב? ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל וגו'. למה ישראל? אמר לו, בעל כרחי יש לי לשמש אותך, שהרי אתה התעטרת בכחך למעלה בדרגה עליונה, ודאי ישראל יהיה שמך. כי שרית עם אלהים. מה זה עם אלהים? וכי תעלה על הדעת שעליו הנה אומר? אלא אמר לו, שרית להתחבר ולהודג עם

ארבעים יום וארבעים לילה לא אכל ומים לא שתה, בגין מנהגא, דלא להשנאה מההוא אתר דאזיל לתמן, ואינון מלאכין פד נחתו לתתא כתיב, (בראשית יח) והוא עומד עליהם פחת העץ ויאכלו. וכן הכא, האי מלאכא כד נחת לתתא, לא אתאבק עמיה דיעקב, אלא מגו דהוה אתלבש בגופא כגוונא דהאי עלמא. ועל דא אתאבק יעקב בהדיה כל ההוא ליליא.

תא חזי, בגין דשלטנותא דהני, לאו איהו אלא בליליא ודאי. ובגין כך, שלטנותא דעשו לאו איהו אלא בגלותא, דאיהו לילה. ועל דא בליליא אתתקף עמיה דיעקב, ואתאבק עמיה. וכד אתא צפרא, אתחלש חיליה, ולא יכיל, וכדין אתתקף יעקב, בגין דיעקב, שלטנותיה ביממא.

ובגין כך, כתיב, (ישעיה כא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל. דהא כדין שולטנותיה דידיה דעשו, דאיהו שעיר בלילה איהו, ובגין כך אתחלש פד אתא צפרא, וכדין (בראשית לב) ויאמר שלחני כי עלה השחר.

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. פי אם (דף קמד ע"ב) ברכתני, פי אם תברכני מיבעי ליה, מאי כי אם ברכתני. אם אודית על אינון ברקאן דברכני אבא ולא תהא מקטרגא לי בגינייהו, מה כתיב, (בראשית לב) ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל וגו', אמאי ישראל, אמר ליה, בעל

כרחין אית לן לשמשא לך, דהא אנת אתעטרת בחילך לעילא בדרגא עלאה, ישראל יהיה שמך ודאי.

כי שרית עם אלהים, מאי עם אלהים, סלקא דעתך דעליה הוה אמר.

אֱלֹהִים בַּחבוּר, בַּזוּג שֶׁל הַשֵּׁמֶשׁ
עִם הַלְבָנָה. וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב עַל
[אֵת] אֱלֹהִים, אֲלֵא עִם אֱלֹהִים,
בַּחבוּר וְזוּג אֶחָד.

דָּבַר אַחֵר וַיֹּאמֶר, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָע
לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ. אַף פֶּאֶן, וַיֹּאמֶר
לֹא יֹאמֶר עוֹד שֶׁמֶךָ יַעֲקֹב כִּי אִם
יִשְׂרָאֵל. וְאֵז הַתַּעֲטָר יַעֲקֹב בְּדַרְגָּתוֹ
לְהִיּוֹת הַכֹּלֵל שֶׁל הָאֲבוֹת. מַה
כְּתוּב? וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם. מַה זֶה
וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם? שֶׁהוֹדָה לוֹ עַל כָּל
הַבְּרָכוֹת שֶׁבָרַךְ אוֹתוֹ אֲבִיו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (מְשַׁלִּי טו)
בְּרִצוֹת ה' דְּרַכֵּי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו
יִשְׁלַם אֹתוֹ בֹּא רֵאָה כִּמְהַיֵּשׁ לְאָדָם
שִׁיתְקַן אֶת שְׁבִילָיו עִם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא כְּדֵי לַעֲשׂוֹת אֶת מַצּוּוֹת
הַתּוֹרָה, שֶׁהָרִי פְּרִשׁוּהָ, שְׁוֹדָאֵי שְׁנֵי
מְלֹאכִים שְׁלִיחִים יֵשׁ לְאָדָם
מִלְמַעְלָה לְהַזְדוּג עִמוֹ, אַחַד לִימִין
וְאֶחָד לְשְׂמָאל, וְהֵם מְעִידִים עַל
הָאָדָם בְּכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, הֵם
נִמְצְאִים שָׁם, וְקוֹרְאִים לָהֶם יֵצֵר
טוֹב וַיֵּצֵר רַע.

בֹּא הָאָדָם לְהַטְהֵר וּלְהַשְׁתַּדֵּל
בְּמַצּוּוֹת הַתּוֹרָה - אוֹתוֹ יֵצֵר הַטוֹב
שֶׁהַזְדוּג עִמוֹ, כְּכֹר הַתְּגַבֵּר עַל
אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע וְהַשְׁלִים עִמוֹ
וְהַתְּהַפֵּף לוֹ לְעֵבֶד. וְכִשְׁאָדָם הוֹלֵךְ
לְהַטְמֵא, אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע מִתְחַזֵּק
וּמִתְגַּבֵּר עַל אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, וְהָרִי
בְּאַרְנוֹ, וְדָאֵי כְּשִׂאוֹתוֹ הָאָדָם בֹּא
לְטַהֵר, בְּכִמְהַיֵּשׁ כֹּחַ הַתְּחַזֵּק הָאָדָם
כְּשֶׁהַתְּגַבֵּר אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, אֵז
אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, שִׂאוֹתוֹ יֵצֵר
הָרַע נִכְנַע לְפָנָי הַיֵּצֵר הַטוֹב. וְעַל
זֶה אָמַר שְׁלֵמָה, (מְשַׁלִּי יב) טוֹב נִקְלָה
וְעֵבֶד לוֹ. מַה זֶה וְעֵבֶד לוֹ? זֶה יֵצֵר
הָרַע. וְאֵז כְּשִׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּמַצּוּוֹת

אֲלֵא אָמַר לִיָּה, שְׂרִיתָ לְאַתְחַבְּרָא וְלֵאזְדוּגָא
עִם אֱלֹהִים בַּחבוּרָא, בַּזוּגָא דְשֵׁמֶשׁ אֲ
וְסִיְהָרָא, וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב עַל (ס"א אֵת)
אֱלֹהִים, אֲלֵא עִם אֱלֹהִים, בַּחבוּרָא וְזוּגָא
חָדָא.

דָּבַר אַחֵר, וַיֹּאמֶר, כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (שְׁמוֹת טו)
וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָע לְקוֹל יי
אֱלֹהֶיךָ, אוֹף הָכָא, (בְּרֵאשִׁית לב) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב
יֹאמֶר עוֹד שֶׁמֶךָ יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כְּדִין
אֲתַעֲטָר יַעֲקֹב בְּדַרְגִּיָּה, לְמַהוּי כָּלְלָא דְאַבְהָן.
מַה כְּתִיב, (שם) וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם. מָאֵי וַיְבָרֶךְ
אֹתוֹ שָׁם, דְּאוּדֵי לִיָּה עַל כְּלָהוּ בְּרַכָּאן,
דְּבְרַכֵּיהָ אֲבִיו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (מְשַׁלִּי טו) בְּרִצוֹת יי
דְּרַכֵּי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ. תָּא
חֲזִי, כְּמָה אֵית לִיָּה לְבַר נָשׁ, לְאַתְתְּקִנָּא
שְׁבִילוּי בֵּיה בְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין לְמַעַבְד
פְּקוּדֵי דְאוּרִייתָא. דְּהָא אוֹקְמוּהָ, דְּוֹדָאֵי תְרִין
מְלֹאכִין שְׁלִיחִין אֵית לְבַר נָשׁ מְלַעֲיָלָא
לְאֲזְדוּגָא בְּהַדְיָה, חַד לִימִנָּא וְחַד
לְשְׂמָאלָא, וְאִינוּן סְהַדִּין בֵּיה בְּבַר נָשׁ בְּכָל
מַה דְּאִיהוּ עֵבֶד, אִינוּן מְשַׁתְּפְּחֵי תַּמָּן וְקָרִינָן
לוֹן יֵצֵר טוֹב וַיֵּצֵר רַע.

אֲתִי בַר נָשׁ לְאַתְדַּפְּאָה וְלֵאשְׁתַּדְּלָא בְּפְקוּדֵי
דְּאוּרִייתָא, הֵהוּא יֵצֵר טוֹב דְּאֲזְדוּג
בֵּיה, כְּכֹר אִיהוּ אֲתַתְּקַף עַל הֵהוּא יֵצֵר הָרַע
וְאֲשְׁתַּלִּים בְּהַדְיָה וְאַתְהַפִּיךְ לִיָּה לְעֵבֶדָא.
וְכַד בַר נָשׁ אֲזִיל לְאַסְתַּאבָּא, הֵהוּא יֵצֵר הָרַע
אֲתַתְּקַף וְאַתְגַּבֵּר עַל הֵהוּא יֵצֵר טוֹב, וְהָא
אוֹקִימָנָא. וְדָאֵי כַד הֵהוּא בַר נָשׁ אֲתִי
לְאַתְדַּפְּאָה, כְּמָה תְּקִיפוּ אֲתַתְּקַף בַר נָשׁ, כַּד
אֲתַגַּבְּרָא הֵהוּא יֵצֵר טוֹב כְּדִין (מְשַׁלִּי טו) אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, דְּהֵהוּא יֵצֵר הָרַע

(מְשַׁלִּי טו) אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, דְּהֵהוּא יֵצֵר הָרַע

התורה, אז גם אויביו ישלם אתו, זה יצר הרע ומה שבא מצדו.

בא ראה, משום שייעקב בטח בקב"ה וכל דרכיו היו לשמו, על פן אויביו ישלם אתו. וזה [זה] סמאל, הפח והחזק של עשו, שהשלים עם יעקב. ומשום שהשלים עם יעקב והודה לו על אותן הברכות, אזי השלים עמו עשו. ואז הודה לו עשו, שכתוב יש לי רב אחי והי לך אשר לך, שהרי הודה לו על אותן הברכות שלו בחרב. ועד שלא השלים יעקב עם אותו הממנה שנתמנה עליו, לא השלים עמו עשו. משום כך, בכל מקום הפח של מטה תלוי בפח של מעלה.

ויחרר יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא. מי אפוא - מה זה מי אפוא? הנה צריך להיות מי הוא זה! אלא מי אפוא - ששם עמדה השכינה כשברך יצחק את יעקב, ועל פן אמר מי אפוא, מי הוא שעומד כאן ומודה על אותן הברכות שברכתי אותו? ודאי גם ברוך יהיה! שהנה הקדוש ברוך הוא הסכים לאותן הברכות.

רבי יהודה אמר, משום אותה החרדה שהחריד יעקב את יצחק אביו, נענש יעקב בענש של יוסף שחרד חרדה כזו בשעה שאמרו לו זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא - באיפה נענש יעקב, שכתוב איפה הם רעים, ושם יוסף נאבד, ונענש יעקב. ואף על גב שהקדוש ברוך הוא הסכים על ידו באותן הברכות, הוא נענש באיפה, שכתוב איפה הם רעים, ומשם נאבד ממנו ונענש כל אותו הענש.

אתאביד ואתעניש יעקב. ואף על גב דקדשא בריך הוא אסתפם על ידוי באינון ברכאן, איהו אתענש באיפה, דכתיב איפה הם רעים. ומתמן אתאביד מניה ואתענש כל ההוא עונשא.

אתפפא קמיה דיצר טוב. ועל דא אמר שלמה, (משלי יב) טוב נקלה ועבד לו, מאי ועבד לו, דא יצר הרע. וכדין פד אזיל בר נש בפקודי אורייתא, פדין גם אויביו ישלם אתו, דא יצר הרע, ודאתא מסטרוי.

תא חזי, בגין דייעקב, אבטח ביה בקדשא בריך הוא, וכל ארחוי הוו לשמיה, על דא אויביו ישלם אתו. ודא (ר"א דא) סמאל, חילא ותוקפא דעשו דאשלים עמיה דייעקב, ובגין דאשלים עמיה דייעקב, ואודי ליה על אינון ברכאן, פדין אשלים עמיה עשו, (ג"א כדין אודי ליה עשו דכתיב יש לי רב אחי והי לך אשר לך, דהא אודי ליה על אינון ברכאן דליה בחרבא) ועד דלא אשתלים עמיה יעקב לגבי ההוא ממנא דאתפקד עליה, לא אשלים עמיה עשו, בגין כך, בכל אתר תקפא דלתתא תליא בתוקפא דלעילא.

ויחרר יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא. מי אפוא, מאי מי אפוא, מי הוא זה מיבעי ליה. אלא מי אפוא, דקיימא שכינתא תמן, פד בריך ליה יצחק לייעקב, ועל דא אמר, מי אפוא. מאן הוא דקאים הכא, ואודי על אינון ברכאן דברכית ליה, ודאי (בראשית כז) גם ברוך יהיה. דהא קדשא בריך הוא אסתפם באינון ברכאן.

רבי יהודה אמר, בגין ההיא חרדה דאחריד יעקב ליצחק אבוי, אתענש יעקב בעונשא דיוסף, דחרד חרדה כהאי, בשעתא דאמרו ליה, (בראשית לו) זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא. באיפה אתענש יעקב, דכתיב, (בראשית לו) איפה הם רעים, ותמן יוסף

וַיַּחַרְדּוּ יִצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה, (בראשית כז) מַאי גְדוֹלָה, פְּתִיב הָכָא גְדוֹלָה, וּכְתִיב הָתָם (דברים יח) וְאֵת הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְגו', דְּעָאל עֲמִיּה גִיּהֲנָם. עַד מָאד. מָאד, וּכְתִיב שָׁם (בראשית א) וְהִנֵּה טוֹב מָאד. זֶה מִלְאָף הַמּוֹת. אֲזַי אָמַר מִי אֶפּוּא.

בְּשִׁמוּעַ עֲשׂוּ אֵת דְּבָרֵי אֲבִיּוֹ וְגו'. אָמַר רַבִּי חֲיִיא, כְּמָה רְעוּת עֲשׂוּ אוֹתָן דְּמַעוֹת שְׂבֻכָה וְהוֹצִיא עֲשׂוּ לִפְנֵי אֲבִיּוֹ כְּדִי שְׂיִתְבַּרְךָ מִמֶּנּוּ, מְשׁוּם שְׁהִיָּה מַחְשִׁיב דְּבַר אֲבִיּוֹ יוֹתֵר. הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יִעֲקֹב. (ובאורחיה) הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ - קָרָא שְׁמוֹ אוֹתוֹ שֶׁקָּרָא לוֹ. הוֹצִיא הַשְּׂמַעַת קוֹל שֶׁל רַק בְּשִׁבִיל קְלוּן. לֹא כְּתוּב הֲכִי נִקְרָא שְׁמוֹ, אֲלֵא קָרָא שְׁמוֹ.

וַיִּעְקְבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. זֶה - מָה הוּא זֶה? (אלא) וַיִּעְקְבֵנִי פְּעַמִּים הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת! אֲלֵא דְבַר אֶחָד הִיָּה פְּעַמִּים - בְּכַרְתִּי, הַחֲזִיר לוֹ פְּעַם אַחֲרֵת בְּרַכְתִּי. זֶהוּ פְּעַמִּים. כְּמוֹ כֵּן (בראשית מג) כִּי עֲתָה שְׁבִנּוּ זֶה פְּעַמִּים. דְּבַר אֶחָד פְּעַמִּים. אֶחָד שְׁהִנָּה הַחֲזוּרְתִי לוֹ, וְלֹא נִהְיָה בְּבוּשָׁה לִפְנֵי אוֹתוֹ אָדָם. שְׁבִנּוּ - בְּשִׁנּוּ. אָנוּ בְּבוּשָׁה מִמֶּנּוּ, וּכְבָר הַחֲזוּרְנוּ.

כְּמוֹ זֶה אָמַר אֵיּוֹב, (איוב ג) וְתַחֲשַׁבְנִי לְאוֹיֵב לָךְ. חֲזוּר אֵיּוֹב - אוֹיֵב. וּפְרָשׁוּהָ שְׂכַתוֹב אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרָה יִשׁוּפְנֵי וְגו'. אָמַר לִפְנֵי: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא רוּחַ סְעָרָה עֹבְרָה לִפְנֵיךָ? וְכֵאֵן בְּכַרְתִּי לְקַח, וְהִנֵּה עֲתָה חֲזוּר הַדְּבַר וְנִטַּל בְּרַכְתִּי.

הֵן גָּבִיר שְׁמַתִּי לָךְ וְגו', וּלְךָ אֶפּוּא מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. וּלְךָ אֶפּוּא - אֵינְ עוֹמֵד פַּה מִי שִׁסְפִים עֲלֶיךָ. מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. אֲזַי בְּרַךְ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהִסְתַּפַּל בְּדַרְגָּתוֹ

וַיַּחַרְדּוּ יִצְחָק חֲרָדָה גְדוֹלָה, (בראשית כז) מַאי גְדוֹלָה, פְּתִיב הָכָא גְדוֹלָה, וּכְתִיב הָתָם (דברים יח) וְאֵת הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְגו', דְּעָאל עֲמִיּה גִיּהֲנָם. עַד מָאד. מָאד, וּכְתִיב שָׁם (בראשית א) וְהִנֵּה טוֹב מָאד, דָּא מִלְאָף הַמּוֹת, כְּדִין אָמַר מִי אֶפּוּא. (דף קמח ע"א).

בְּשִׁמוּעַ עֲשׂוּ אֵת דְּבָרֵי אֲבִיּוֹ וְגו'. (בראשית כז) אָמַר רַבִּי חֲיִיא, כְּמָה בִישִׁין עֲבָדוּ אֵינּוֹן דְּמַעִין דְּבֻכָה וְאֶפִּיק עֲשׂוּ קָמִי אֲבִיּוֹ, בְּגִין דִּיתְבַּרְךָ מִנִּיָּה, בְּגִין דִּהוּה חֲשִׁיב מְלָה דְאֲבִיּוֹ יִתִּיר. הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יִעֲקֹב. (ד"א ל"ג) (ואוקמוה) הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ, קָרָא שְׁמוֹ הַהוּא דְקָרָא לִיָּה, אֶפִּיק צִיּוּצָא דְרוּקָא בְּגִין קְלָנָא. הֲכִי נִקְרָא שְׁמוֹ לֹא כְּתִיב, אֲלֵא קָרָא שְׁמוֹ. וַיִּעְקְבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. זֶה. (בראשית כז) מָהוּ זֶה, (אלא) וַיִּעְקְבֵנִי פְּעַמִּים מִיבְעֵי לִיָּה.

אֲלֵא, מְלָה חַד הוּי תִרִי זְמַנִּי, בְּכוּרְתִי, אֶהְדֵּר לִיָּה זְמַנָּא אַחֲרָא בְּרַכְתִּי, זֶה הוּא תִרִי זְמַנִּין. כְּגוּוֹנָא דָא, (בראשית מג) כִּי עֲתָה שְׁבִנּוּ זֶה פְּעַמִּים, מְלָה חַד, תִּרִין זְמַנִּין. חַד דִּהָא אֶהְדֵּרְנָא לִיָּה וְלֹא נִהְיָה בְּכַסּוּפָא קָמִיָּה דִּהָהוּא בַר נֶשׁ. שְׁבִנּוּ, בְּשִׁנּוּ. אֲנִן בְּכַסּוּפָא מִנִּיָּה, וּכְבָר אֶהְדֵּרְנָא.

כְּגוּוֹנָא דָא, אָמַר אֵיּוֹב, (איוב יג) וְתַחֲשַׁבְנִי לְאוֹיֵב לָךְ, אֶהְדֵּר אֵיּוֹב, אוֹיֵב. וְאוּקְמוּהָ דְכְּתִיב, (איוב ט) אֲשֶׁר בְּסַעֲרָה יִשׁוּפְנֵי וְגו'. אָמַר לִפְנֵי, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא רוּחַ סְעָרָה עֹבְרָה לִפְנֵיךָ. וְהָכָא בְּכוּרְתִי לְקַח וְהִנֵּה עֲתָה אֶהְדֵּר מְלָה וְנִטַּל בְּרַכְתִּי.

הֵן גָּבִיר שְׁמַתִּי לָךְ וְגו', וּלְךָ אֶפּוּא מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. (בראשית כז) וּלְךָ אֶפּוּא, לִית

קְיִימָא הָכָא מָאן דְּמִסְתַּפֵּס עֲלֶיךָ. מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי. כְּדִין, בְּרַכִּיָּה בְּהָאֵי

עֲלָמָא וְאֶסְתַּפַּל בְּדַרְגִּיהּ, וְאָמַר (בראשית כז) וְעַל חֲרַבְּךָ תַּחֲיֶה, דְּהָא הֵכִי אֶתְחַזִּי לָךְ לְאוֹשְׁדָא דְמִין וּלְמַעַבְד קַרְבִּין, וְעַל דָּא אָמַר מָה אַעֲשֶׂה בְנִי.

וְאָמַר וְעַל חֲרַבְּךָ תַּחֲיֶה, שְׁהָרִי כִף רְאוּי לָךְ לְשַׁפֵּךְ דְּמִים וּלְעֲשׂוֹת קַרְבוֹת, וְעַל כֵּן אָמַר מָה אַעֲשֶׂה בְנִי.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וּלְךָ אֲפּוּא מָה אַעֲשֶׂה - פִּינּוּן שְׂאֵמַר אֵת זֶה, לְמָה בְנִי? אֵלֵא אָמַר לוֹ, וּלְךָ אֲפּוּא מָה אַעֲשֶׂה שְׂאֵתָה בְּדִין וּבְחֶרֶב וּבְדָם אָנִי רוּאָה אוֹתָךְ, וְאֵת אַחִיד בְּדַרְךָ שְׁלֵמָה. אֵלֵא בְנִי, בְנִי וּדְאִי. אָנִי גְרַמְתִּי לָךְ מִשּׁוּם שְׂאֵתָה בְנִי, וְעַל כֵּן וְעַל חֲרַבְּךָ תַּחֲיֶה וְאֵת אַחִיד תַּעֲבֹד. וְעַדִּין לֹא הִתְקַלְמִי, שְׁהָרִי לֹא עָבַד עֲשׂוֹ אֵת יַעֲקֹב, מִשּׁוּם שִׁיעֲקֹב לֹא רָצָה אוֹתוֹ עֲכָשׁוּ, וְהוּא חֲזַר וְקָרָא לוֹ אֲדוֹנִי כְּמָה פְּעָמִים, מִשּׁוּם שֶׁהִסְתַּכַּל לְמַרְחוֹק וְהִעֲלָה אוֹתוֹ לְסוּף הַיָּמִים, כְּמוֹ שְׂאֵמַרְנּוּ.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדַרְךָ. בְּעוֹדֵם הוֹלְכִים רְאוּ אֵת רַבִּי יוֹסִי תִּזְקֵן שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם. יָשְׁבוּ עַד שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם. פִּינּוּן שֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם, אָמְרוּ, עֲכָשׁוּ הַדַּרְךָ מִתְקַנָּת לְפִנְיֵנוּ. הֲלָכוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיא, עֵת לְעֲשׂוֹת לֵה'. פִּתַּח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (משלי לא) פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה. פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה - זֹו כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה - אֵלּוּ הֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם לְשׁוֹן הַתּוֹרָה שְׂמֻדְבָּרִים בָּהּ יָמִים וְלֵילוֹת.

פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה - זֹו ב' שֶׁל בְּרֵאשִׁית, וּפְרָשׁוּהָ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה - זֶה אֲבֵרָה, שְׁבוּ בְּרֵא אֵת הָעוֹלָם וּבוּ מְדַבֵּר תָּמִיד. ב' סְתוּמָה מִצַּד זֶה, וּפְתוּחָה מִצַּד זֶה. סְתוּמָה מִצַּד זֶה, כְּמוֹ שְׂנֵאָמַר וְרֵאִיתָ אֵת אַחֲרָי. פְּתוּחָה מִצַּד זֶה כְּדִי לְהֵאִיר [לְהַרְוֵ] פְּנֵיהָ כְּלָפִי מִעֲלָה, וּפְתוּחָה מִצַּד זֶה כְּדִי לְקַבֵּל מִלְמַעְלָה, וְהִיא אֲכֻסְדָּרָה

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וּלְךָ אֲפּוּא מָה אַעֲשֶׂה, פִּינּוּן דְּאָמַר הָאִי, אֲמַאי בְנִי. אֵלֵא אָמַר לִיהּ, וּלְךָ אֲפּוּא מָה אַעֲשֶׂה, דְּאֵנְתָּ בְּדִינָא וּבְחֶרְבָא וּבְדָמָא חֲזִינָא לָךְ, וּלְאַחִיד בְּאַרְח שְׁלִים. אֵלֵא בְנִי, בְנִי וּדְאִי, אָנָּא גְרִימָנָא לָךְ, בְּגִין דְּאֵנְתָּ בְנִי. וְעַל דָּא עַל חֲרַבְּךָ תַּחֲיֶה וְאֵת אַחִיד תַּעֲבֹד. וְעַדִּין לֹא אֶתְקַיְיַם, דְּהָא לֹא פִּלַּח לִיהּ עֲשׂוֹ לְיַעֲקֹב. בְּגִין דְּיַעֲקֹב לֹא כְּעָא לִיהּ הַשְׁתָּא, וְאִיהוּ אֶהְדַּר וְקָרָא לִיהּ אֲדוֹנִי כְּמָה זְמַנִּי, בְּגִין דְּאֶסְתַּפַּל לְמַרְחוֹק, וְסָלִיק לִיהּ לְסוּף יוֹמִיָא, כְּדַקְאֲמַרְן.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ אֶזְלִי בְּאַרְחָא. עַד דְּהָיוּ אֶזְלִי, חָמוּ לִיהּ לְרַבִּי יוֹסִי סְבָא דְהָוָה אֶזְלִי בְּתַרְיֵיהּ. יִתְבוּ עַד דְּמָטָא לְגַבְיֵיהּ. פִּינּוּן דְּמָטָא לְגַבְיֵיהּ, אָמְרוּ הַשְׁתָּא אַרְחָא מִתְתַּקְנָא קַמָּן, אֶזְלוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיא (תהלים קיט) עֵת לְעֲשׂוֹת לִי. פִּתַּח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (משלי לא) פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה. פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה, דָּא כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל, וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה אֵלִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוֹן לִישְׁנָא דְּאוֹרֵייתָא דְּמִשְׁתַּעִי בַּהּ יוֹמִי וְלֵילִי.

פִּיָּה פִּתְחָה בְּחֻכְמָה (משלי לא) דָּא ב' דְּבְרֵאשִׁית, וְאוֹקְמוּהָ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה דָּא אֲבֵרָה, דְּבִיָּה בְּרֵא עֲלָמָא, וּבִיָּה מִשְׁתַּעִי תְּדִיר. ב' סְתִים מְהֵאִי גִיסָא, וּפְתִיחָא מְהֵאִי גִיסָא. סְתִימָא מְהֵאִי גִיסָא, כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (שמות לג) וְרֵאִיתָ אֵת אַחֲוָרִי. פְּתִיחָא מְהֵאִי גִיסָא, בְּגִין לְאַנְהָרָא (נ"א לְהַדְרָא) אֲנַפְהָא לְגַבִּי עֵילָא,

לְקַבֵּל. וּמִשּׁוּם כִּף עֹמֶדֶת בְּרֵאשׁ הַתּוֹרָה וּמִתְמַלְּאֵת אַחֵר כִּף. פִּיָּה פְתַחַה בְּחֻכְמָה, בְּחֻכְמָה וּדְאִי, שְׁכַתּוּב בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, כְּתַרְגּוּמוֹ. וְתוֹרַת חֹסֵד עַל לְשׁוֹנָה - שְׁהָרִי אַחֵר כִּף מְסַפֵּר וְאוֹמֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר. פִּיָּה פְתַחַה בְּחֻכְמָה - זו ה' (הראשונה) שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁהַכֵּל בָּהּ, וְהִיא סְתוּמָה וּגְלוּיָה, כְּלוּלָה מִמַּעַלָּה וּמִטָּה, הַסּוּד שֶׁל מַעַלָּה וּמִטָּה. פִּיָּה פְתַחַה בְּחֻכְמָה - מִשּׁוּם שֶׁהִיא סְתוּמָה שְׁאִין נֹדַעַת כְּלָל, שְׁכַתּוּב וְנִעְלָמָה מִעֵינַי כָּל חַי וּמַעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וּכְשֶׁמִּתְחִילָה לְהִתְפַּשֵּׁט בְּחֻכְמָה שְׁנֹדְבֶקָה בָּהּ, וְהִיא בְּתוֹכָהּ, (וְהִיא) מוֹצִיָּאָה קוֹל, שֶׁהִיא תּוֹרַת חֹסֵד.

פִּיָּה פְתַחַה בְּחֻכְמָה - זו ה"א הַאֲחֻרֹנָה שֶׁהִיא דְבוּר, וְהַדְּבוּר תְּלוּי בְּחֻכְמָה. וְתוֹרַת חֹסֵד עַל לְשׁוֹנָה - זֶה הַקּוֹל שֶׁעוֹמֵד עַל הַדְּבוּר לְהִנְהִיגוֹ. וְתוֹרַת חֹסֵד - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא עַל לְשׁוֹנָה, לְהִנְהִיג הַדְּבָר וּלְאַחֲזוֹ אוֹתוֹ, שְׁהָרִי אֵין דְּבוּר בְּלִי קוֹל, וּבְאֵרוּחַ.

פְּתַח רַבִּי חִיָּא אַחֲרֵי וְאוֹמֵר, (משלי ח) אֲנִי חֻכְמָה שְׁכַנְתִּי עֲרָמָה וְדַעַת מְזוּמוֹת אֲמַצָּא. אֲנִי חֻכְמָה - זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. שְׁכַנְתִּי עֲרָמָה - זֶה יַעֲקֹב שֶׁהוּא חֻכְמָה. וְדַעַת מְזוּמוֹת אֲמַצָּא - זֶה יִצְחָק, שֶׁהִיָּתָה לוֹ דַּעַת מְזוּמוֹת לְכַרְךָ אֶת עֵשׂוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁחֻכְמָה הַשְּׁתַּתְּפָה עִם יַעֲקֹב, שֶׁהוּא עֲרָמָה - וְדַעַת מְזוּמוֹת אֲמַצָּא, שֶׁהַתְּבָרָךְ יַעֲקֹב מֵאֲבִיו, וְשָׂרוּ עֲלָיו כָּל הַבְּרָכוֹת, וְהַתְּקִימוּ בוֹ וּבְכַנְיֵו לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

מִתְּחִלָּה הַתְּקִימוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְכַלְזֵן הַתְּקִימוּ לְזִמְנֵי מַלְךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׂאֵז יְהִי יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצָּ וְעַם

וּפְתִיחָא מִהֵאֵי גִיסָא, בְּגִין לְקַבֵּל אֶמְלִיעִילָא, וְאִיהִי אֶפְסֻדְרָה לְקַבֵּלָא. וּבְגִין כִּף קִיּוּמָא בְּרִישָׁא דְאוּרִייתָא וְאַתְּמַלְּיָא לְבַתָּר, פִּיָּה פְתַחַה בְּחֻכְמָה, בְּחֻכְמָה וּדְאִי, דְכַתִּיב בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, כְּתַרְגּוּמוֹ. וְתוֹרַת חֹסֵד עַל לְשׁוֹנָה, דְּהָא לְבַתָּר מִשְׁתַּעֵי וְאוֹמֵר (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר.

פִּיָּה פְתַחַה בְּחֻכְמָה, דָּא ה' (קְדַמָּא) דְּשִׁמְא קְדִישָׁא דְכָלָא בָּהּ, וְאִיהִי סְתִים וּגְלוּיָא, כְּלִילָא דְעִילָא וְתַתָּא, רְזָא דְעִילָא וְתַתָּא. (משלי לא) פִּיָּה פְתַחַה בְּחֻכְמָה, בְּגִין דְאִיהִי סְתִים דְלָא אֲתִיידַע כְּלָל, דְכַתִּיב, (איוב כח) וְנִעְלָמָה מִעֵינַי כָּל חַי וּמַעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וְכַד שְׂאֵרִי לְאַתְּפִשְׁטָא בְּחֻכְמָה דְאַתְּדַבֵּק בָּהּ, וְאִיהִי בְּגוּוּהָ, (ואייה) אֶפְיִקַת קָלָא, דְאִיהִי תּוֹרַת חֹסֵד.

פִּיָּה פְתַחַה בְּחֻכְמָה, דָּא ה"א בְּתַרְאָה דְאִיהִי דְבוּר, וּמְלָה תְלִיא בְּחֻכְמָה. וְתוֹרַת חֹסֵד עַל לְשׁוֹנָה. דָּא קוֹל דְקִיּוּמָא עַל דְבוּר לְאַנְהָגָא לִיָּה. וְתוֹרַת חֹסֵד, דָּא יַעֲקֹב, (דף קמח ע"ב) דְאִיהִי עַל לְשׁוֹנָה, לְאַנְהָגָא מְלָה וּלְאַחְדָּא לָהּ, דְהָא לִית דְבוּר בְּלָא קוֹל, וְאוּקְמוּהָ.

פְּתַח רַבִּי חִיָּא אַבְתְּרִיָּה וְאוֹמֵר, (משלי ח) אֲנִי חֻכְמָה שְׁכַנְתִּי עֲרָמָה וְדַעַת מְזוּמוֹת אֲמַצָּא. אֲנִי חֻכְמָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. שְׁכַנְתִּי עֲרָמָה, דָּא יַעֲקֹב דְאִיהִי חַפִּים, וְדַעַת מְזוּמוֹת אֲמַצָּא דָּא יִצְחָק, דְהוּא לִיָּה דַּעַת מְזוּמוֹת לְכַרְכָּא לִיָּה לְעֵשׂוֹ. וּבְגִין דְחֻכְמָה אֲשַׁתְּתַּף בְּהַדִּיָּה דִיעֲקֹב דְאִיהִי עֲרָמָה, וְדַעַת מְזוּמוֹת אֲמַצָּא, דְאַתְּבָרְךָ יַעֲקֹב מֵאֲבִיו, וְשָׂרוּ עֲלָיָה כָּל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, וְאַתְּקִימוּ בֵיהּ וּבְכַנְיֵו לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִין.

מֵאֵינוֹן אֲתִקְיִמוּ בְהֵאֵי עֲלָמָא, וְכַלְהוּ

אחד לקדוש-ברוך-הוא. זהו שכתוב ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ. וישלטו למעלה ולמטה, שכתוב (דניאל ז) והנה עם ענני השמים כבן אדם בא. זה מלך המשיח, שכתוב (שם ב) ובימיהם של אלו המלכים יעמיד אלהי השמים מלכות. ועל פן רצה יעקב שיעברו ברכותיו לאותו עתיד לבא, ולא נטל אותם לאלתר.

פתח רבי ייסא אחריו ואמר, (ירמיה ב) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל וגו'. הפסוק הזה בארוהו. אבל בשעה ההיא שיצא יעקב מלפני אביו עם אותן הברכות, הסתפל בעצמו ואמר: הנה הברכות הללו אני רוצה להעבירן לאחר פך, לארץ הימים. והנה נרא ופחד. יצא קול ואמר: ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' כי אתך אני. לא אעזב אותך בעולם הזה. כי הנני מושיעך מרחוק, לאותו הזמן שאתה מעביר אותן, את אותן הברכות.

ואת זרעך מארץ שבכם, שאף על גב שעכשו נוטל עשו ברכותיו וישתעבדו בבניך, אני אוציא אותם מידי, אז בניך ישתעבדו בו. ושב יעקב, לאותן הברכות. ושב יעקב - זו השכינה [שהיא עם יעקב]. ושב יעקב ודאי. ושקט ושאנן, כמו שבארנו, מאותן מלכיות: מבבל, ומדי, ומינן, ומאדום. שהם היו שהשתעבדו בישראל. ואין מחריד - לעולם ולעולמי עולמים.

הלכו. בעודם הולכים אמר רבי יוסי, ודאי כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל היה בסוד החכמה, והכל פדי להראות את החכמה העליונה לבני האדם פדי שילמדו מהמעשה ההוא את

בארעא, כל לא הוה ברזא

יתקיימון לזמנא דמלפא משיחא, דכדין יהון ישראל גוי אחד בארץ ועם אחד לקדשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ. וישלטון לעילא ותתא, דכתיב, (דניאל ז) וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתה, דא מלפא משיחא, דכתיב, (דניאל יב) וביומיהון די מלכיא אנון יקים אלה שמיא מלכו וגו'. ועל דא בעא יעקב, דיסתלקון ברכוי לההוא זמנא דאתי, ולא נטל לון לאלתר.

פתח רבי ייסא אבתריה ואמר, ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל וגו'. האי קרא אוקמוה. אבל בההיא שעתא דנפק יעקב מקמי אבוי, באינון ברכאן, אסתפל בנפשיה. אמר, הא אלין ברכאן, בעינא לסלקא לון לבתר לאריכו יומין, והוה דחיל ומסתפי, נפק קלא ואמר, (ירמיה מו) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' כי אתך אני, לא אשבוך לך בהאי עלמא. (ירמיה מו) כי הנני מושיעך מרחוק, לההוא זמנא דאנת סליק לון לאינון ברכאן.

ואת זרעך מארץ שבכם, (ירמיה מו) דאף על גב דהשתא נטיל ברכוי עשו וישתעבדון בבנך, אנא אפיק לון מידי, וכדין ישעבדון בניך ביה. ושב יעקב, לאינון ברכאן, ושב יעקב, דא שכונתא (נ"א דהיא עמיה דיעקב). ושב יעקב ודאי. ושקט ושאנן, כמה דאוקמוה. מאינון מלפוון, מבבל ממדי ומינן, ומאדום. דאינהו הוו דאשתעבדו בהו בישראל. (שם) ואין מחריד, לעלם ולעלמי עלמא.

אזרו, עד דהוו אזלי, אמר רבי יוסי, ודאי כל מה דעביד קדשא בריך הוא

סודות החקמה, והכל הם פְּרָאוּי, וְכָל מַעֲשֵׂיו דְרַכֵּי הַתּוֹרָה, מִשּׁוּם שְׁדַרְכֵי הַתּוֹרָה הֵם דְרַכֵּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין דְּבַר קָטָן שְׂאִין בּוֹ כִּמְהַ דְרַכֵּים וּשְׁבִילִים וְסוּדוֹת שֶׁל חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה.

בא ראה, שְׁהָרִי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הָיָה אוֹמֵר שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת הַלְכוֹת פְּסוּקוֹת בְּסוּד הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה בְּפִסּוּק וּשְׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּת מְטַרְד בֵּת מִי זָהָב, וְלֹא גָלָה אוֹתָם אֶלָּא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהָיָה עִמּוֹ, כְּדִי לְדַעַת שֶׁכִּמְה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים הֵם בְּכָל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה, שֶׁהוּא בַּתּוֹרָה, וּבְכָל דְּבַר וּדְבַר, הֵיא חֲכָמָה וְתוֹרַת אֲמֵת. מִשּׁוּם כִּף דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הֵם דְּבָרִים קְדוּשִׁים לְהִרְאוֹת מִמֶּנָּה נִפְלְאוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר גַּל עֵינַי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

בא ראה, בְּשַׁעֲה שֶׁעָקַם הַנְּחָשׁ הֵהוּא אֵת אָדָם וְאֵת אִשְׁתּוֹ, שֶׁקָּרַב לְאִשָּׁה וְהִטִּיל בָּהּ זֶהְמָא, וְהִתְפַּתָּה בּוֹ אָדָם, אִזּוּ נִטְמָא הָעוֹלָם, וְהִתְקַלְלָה בְּשִׁבְלֵי הָאָדָמָה, וְגַרְם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְעַמַּד הָעוֹלָם לְהַפְרַע מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁבָּא עֵץ הַחַיִּים וְכִפָּה [כִּפָּר] עַל אָדָם, וְהִכְנִיעַ אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ שֶׁלֹּא יִשְׁלַט לְעוֹלָמִים עַל זֶרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.

שהרי בּוֹמֵן שֶׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל שְׁעִיר, הָיָה נֹכְנַע אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ וְהִתְהַפֵּף לְעֵבֶד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְעַל פֶּן הַקְּרִיב יַעֲקֹב לְאִבּוֹ שְׁנֵי שְׁעִירִים. אַחַד לְהִכְנִיעַ אֶת עֵשׂו, שֶׁהוּא שְׁעִיר, וְאֶחָד בְּשִׁבְלֵי הַדְּרָגָה שֶׁהִזְתָּה תְלוּיָהּ בְּעֵשׂו וְנִדְבַק בּוֹ וְנִתְבָּאֵר.

וּמִשּׁוּם כִּף עַמַּד הָעוֹלָם עַד שֶׁתְּבֹא אִשָּׁה כְּמוֹ חֲוָה, וּבֶן אָדָם כְּמוֹ אָדָם, וַיַּעֲקְמוּ וַיַּחֲפִימוּ אֶת אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הָרַע וְאוֹתוֹ שְׂרוּכָב עֲלָיו,

דְּחֲכַמְתָּא, וְכֹלָא בְּגִין לְאַחְזָא חֲכַמְתָּא עֲלָאָה לְהוּ לְבַנֵּי נֶשָׂא, בְּגִין דִּילְפּוֹן מֵהֵהוּא עוֹבְדָא רְזִין דְּחֲכַמְתָּא, וְכֹלָא אֵינוֹן פְּדָקָא יָאוֹת, וְעוֹבְדוּי כְּלָהוּ אוֹרְחֵי דְאוֹרֵייתָא, בְּגִין דְּאוֹרְחֵי דְאוֹרֵייתָא, אֵינוֹן אָרְחֵי דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְלִית מְלָה זַעֲרָא דְלִית בָּהּ כִּמְה אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, וְרִזִּין דְּחֲכַמְתָּא עֲלָאָה.

תא חזי, דְּהָא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הוּהוּ אָמַר תֵּלַת מָאָה הַלְכוֹת פְּסוּקוֹת, בְּרִזָּא דְחֲכַמְתָּא עֲלָאָה, בְּפִסּוּק (בראשית לו) וּשְׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּת מְטַרְד בֵּת מִי זָהָב, וְלֹא גָלָי לּוֹן, אֶלָּא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּהוּהוּ עִמִּיהָ, בְּגִין לְמַנְדַּע דְּכִמְה רְזִין עֲלֵאִין אֵינוֹן בְּכָל עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא דְאִיהִי בְּאוֹרֵייתָא, וּבְכָל מְלָה וּמְלָה חֲכַמְתָּא אִיהִי, וְאוֹרֵייתָא דְקִשׁוּט, בְּגִין כִּף אֵינוֹן מְלִין דְּאוֹרֵייתָא, מְלִין קְדִישִׁין אֵינוֹן, לְאַחְזָא מִינָהּ נִפְלְאוֹת, כִּמְה דְאֵת אָמַר, (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ.

תא חזי, בְּשַׁעֲתָא דְעָקִים הֵהוּא חוּיָא לְאָדָם וְלְאַתְתִּיָּה, דְּאֶקְרִיב לְאַתְתָּא וְאִטִּיל בָּהּ זֶהְמָא, וְאַתְפַּתָּא בֵּיהּ אָדָם כְּדִין אִסְתָּאב עֲלָמָא וְאַתְלִטִּיא אֲרַעָא בְּגִינִיהָ, וְגַרְים מוֹתָא לְכָל עֲלָמָא, וְקִיִּמָּא עֲלָמָא לְאַתְפַּרְעָא מִנִּיהָ. עַד דְּאַתָּא אֵילָנָא דְחַיִּי, וְכִפִּי (וכפרי) עַל אָדָם, וְכִפִּיא לִיהּ לְהֵהוּא נְחָשׁ דְּלֹא יִשְׁלוּט לְעֲלָמִין עַל זֶרְעָא דִּיעֲקֹב.

דהא בּוֹמֵנָא דְאֶקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל שְׁעִיר, הוּהוּ אִתְפַּפִּיא הֵהוּא נְחָשׁ וְאַתְהַפֵּף לְעֵבֶדָא, כִּמְה דְאַתְמָר. וְעַל דָּא אֶקְרִיב יַעֲקֹב לְאִבּוֹ תְרִין שְׁעִירִין. חַד, לְאַפְפִּיא לְעֵשׂו דְאִיהוּ שְׁעִיר. וְחַד, בְּגִין דְּרָגָא דְהוּהוּ תְלִי בֵּיהּ עֵשׂו וְאַתְדַּבַּק בֵּיהּ וְאַתְמָר.

וּבְגִין כִּף קִיִּמָּא עֲלָמָא, עַד דְּתִיתִי אִתְתָּא כְּגוֹנָא דְחוּיָהּ, וְיַבְר נֶשׁ כְּגוֹנָא

דָּאָדָם, וַיַּעֲקִימוּ וַיַּחֲפִימוּ (דף קמ"ט ע"א) לִיה
לְהֵיוֹא חוּיָא בִישָׁא וְהֵיוֹא דְרָכִיב עֲלֵיהּ
וְכֹלָא אַתְמָר.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כה) וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יוֹדֵעַ
צִיד אִישׁ שָׂדֵה, וְהָא אַתְמָר וַיַּעֲקֹב
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֵלִים. אִישׁ תָּם, גְּבַר שְׁלִים,
פְּתַרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אֲהֵלִים, אֲמַאי אִיהוּ תָם, בְּגִין
דְּאִיהוּ יֹשֵׁב אֲהֵלִים, דְּאֲחִיד לְתַרִין סְטָרִין,
לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק. וְעַל דָּא, יַעֲקֹב בְּסִטְרָא
דִּיצְחָק אַתָּא לְגַבִּיהּ דְּעֲשׂוֹ, פְּמָה דְאַתְמָר.
דְּכֹתִיב, (שמואל ב כה) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם
עֲקֹשׁ תִּתְפַּל. וְכַד אַתָּא עִם בְּרַכְאֵן, פְּסִיּוּעָא
דְלַעִילָא קָא אַתָּא, פְּסִיּוּעָא דְאַבְרָהָם וַיַּצְחָק,
וּבְגִין כִּף בְּחֻכְמָתָא הָוֵה, פְּמָה דְאַתְמָר.

תָּא חֲזִי, כַּד יַעֲקֹב אַתְעַר לְגַבִּי סַמְאֵל,
דְּרַגָּא דְעֲשׂוֹ, וְקָבִיל עֲלֵיהּ לִיעֲקֹב,
וַיַּעֲקֹב נֶצַח לִיה בְּכַמָּה סְטָרִין, נֶצַח לְחוּיָא
בְּחֻכְמָתָא וּבְעֲקִימוֹ, וְלֹא אַתְנַצַּח, בַּר בְּשַׁעִיר.
וְאַף עַל גַּב דְּכֹלָא חַד, נֶצַח כְּמוֹ כֵּן לְסַמְאֵל
בְּנִצְחוֹנָא אַחְרָא, וְנִצְחִיהּ, הָדָא הוּא דְכֹתִיב
(בראשית לב) וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.
וַיֵּרָא כִי לֹא יָכוֹל לוֹ.

תָּא חֲזִי, זְכוּתֵיהּ דִּיעֲקֹב פְּמָה הָוֵה, דְּאִיהוּ
אַתָּא וּבְעָא לְאַעֲבָרָא לִיה מַעֲלָמָא. וְהֵיוֹא
לִילִיָא, הוּת לִילִיָא דְאַתְבְּרִי בֵיה סִיְהָרָא, וַיַּעֲקֹב
אַשְׁתָּאָר בְּלַחוּדוּי. דְּלֹא הָוֵה עֲמִיה אַחְרָא, דְּתַנֵּן
לֹא יַפּוּק בַר נֶשׁ יַחֲידָאי בְּלִילִיָא, וְכָל שְׁפָן
בְּלִילִיָא דְאַתְבְּרִיָּאו בֵיה נְהוּרִין, דְּהָא סִיְהָרָא
אִיהִי חֲסָרָא, דְּכֹתִיב, (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת חֲסֵר.
וְהֵיוֹא לִילִיָא, אַשְׁתָּאָר בְּלַחוּדוּי, בְּגִין דְּכַד
סִיְהָרָא חֲסָרָא, חוּיָא בִישָׁא אַתְתַּקֵּף וְשִׁלְטָא,

וּכְדִין אַתָּא סַמְאֵל, וְקִטְרִיג לִיה, וּבְעָא לְאוּבְרָא לִיה מַעֲלָמָא.

וְהַכֵּל נִתְבְּאָר.
פְּתַח וְאָמַר, וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יוֹדֵעַ
צִיד אִישׁ שָׂדֵה, וְהָרִי נֹאמַר וַיַּעֲקֹב
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֵלִים. אִישׁ תָּם -
גְּבַר שְׁלִים, פְּתַרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אֲהֵלִים
- לְמָה הוּא תָם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא
יֹשֵׁב אֲהֵלִים, שְׂאוּחֹז אֶת שְׁנֵי
הַצְּדָדִים, אֶת אַבְרָהָם וְאֶת יַצְחָק.
וְעַל כֵּן יַעֲקֹב בְּצִדוֹ שֶׁל יַצְחָק בָּא
אֶל עֲשׂוֹ, כְּמוֹ שְׂנֵאמַר, שְׁכַתוּב עִם
חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עֲקֹשׁ תִּתְפַּל.
וּכְשָׁבָא עִם בְּרַכּוֹת - עִם סִיּוּעַ
שְׁלַמְעֵלָה הוּא בָּא, עִם סִיּוּעַ שֶׁל
אַבְרָהָם וַיַּצְחָק, וּמִשּׁוּם כִּף זֶה הִיָּה
בְּחֻכְמָה, כְּמוֹ שְׂנִתְבְּאָר.

בָּא רָאָה, כְּשִׁיעֲקֹב הִתְעוֹרֵר אֶל
סַמְאֵ"ל, דְּרַגְתּוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ, וְקָבִיל
עָלָיו אֶת יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב נֶצַח אוֹתוֹ
בְּכַמָּה צְדָדִים - נֶצַח אֶת הַנְּחֻשׁ
בְּחֻכְמָה וְעַקְמוּמִיּוּת, וְלֹא נֶצַח, רַק
מִהַשְׁעִיר. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַכֵּל אַחַד,
נֶצַח כְּמוֹ כֵּן אֶת סַמְאֵ"ל בְּנִצְחוֹן
אַחַר וְנֶצַח אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב
וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.
וַיֵּרָא כִי לֹא יָכוֹל לוֹ.

בָּא רָאָה פְּמָה הִיָּתָה זְכוּתוֹ שֶׁל
יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בָּא וְרַצָּה לְהַעֲבִירוֹ
מִן הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ הִלְיָלָה הִיָּה
הִלְיָלָה שְׁנִבְרָאָה בּוֹ הִלְבְּנָה, וַיַּעֲקֹב
נִשְׂאָר לְבַדּוֹ, שֶׁלֹּא הִיָּה מִישְׁהוּ
אַחַר עֲמוֹ. שְׁשֻׁנִּנוּ, אֵל יֵצֵא אָדָם
יַחֲידִי בְּלִילָה, וְכָל שְׁפָן בְּלִילָה
שְׁנִבְרָאוּ בּוֹ הַמְּאֹרוֹת, שְׁהָרִי
הִלְבְּנָה חֲסָרָה, שְׁכַתוּב יְהִי מְאֹרֹת
חֲסֵר. וְאוֹתוֹ הִלְיָלָה נִשְׂאָר לְבַדּוֹ,
מִשּׁוּם שֶׁכָּאֲשֶׁר הִלְבְּנָה בְּחֲסוֹנָהּ,
הַנְּחֻשׁ הָרַע מִתְגַּבֵּר וְשׁוֹלֵט, וְאִז
בָּא סַמְאֵ"ל וְקִטְרִיג עָלָיו, וְרַצָּה
לְהַאֲבִידוֹ מִן הָעוֹלָם.

וַיַּעֲקֹב הִיָּה חֲזַק בְּכָל הַצְּדָדִים,

וַיַּעֲקֹב הָוֵה תְּקִיף בְּכָל סְטָרִין, בְּסִטְרָא דִּיצְחָק וּבְסִטְרָא דְאַבְרָהָם, דְּאִינוּן

בצד של יצחק ובצד של אברהם, שהם היו חזקו של יעקב. בא לימין, וראה את אברהם חזק בחזק היום, בצד הימין של החסד. בא לשמאל, ראה את יצחק חזק בדין הקשה. בא לגוף, ראה את יעקב חזק משני הצדדים הללו שמקיפים אותו אחד מכאן ואחד מכאן. אזי, וירא פי לא יכל לו ויגע בכף ירכו, שהוא מקום מחויץ לגוף, והוא עמוד אחד של הגוף. אזי, ותקע כף ירף יעקב בהאבקו עמו וגו'.

ביון שהתעורר הבקר ועבר הלילה, התגבר יעקב, ונחלש כחו של סמ"ל, אז אמר שלחני, שהגיע הזמן לומר את שירת הבקר. ורצה ללכת, והודה לו על אותן הברכות, והוסיף לו ברכה אחרת, שפיתוב ויברך אתו שם. בא ראה כמה ברכות התברך יעקב: אחת של אביו באותה התעקמות, והרויח את כל אותן הברכות. ואחת של השכינה, שברך אותו הקדוש ברוך הוא כשהיה בא מלבן, שפיתוב ויברך אלהים את יעקב. ואחת שברך אותו המלאך ההוא, הממנה של עשו. ואחת ברכה אחרת שברך אותו אביו כשהלך לפדן ארם, שפיתוב ואל שדי יברך אתך וגו'.

בזמן שהוא שראה יעקב את עצמו בכל הברכות הללו, אמר, באיזו ברכה מהם אשתמש כעת? אמר, כעת אשתמש בחלשה שבהן, ומי היא? זו האחרונה, שברך אותו אביו. ואף על גב שהיא חזקה, אמר, אינה חזקה בשלטון העולם הזה כראשונה.

אמר יעקב, אטל עכשו את זו ואשתמש בה, ואעביר את כל אותן האחרות לזמן שאצטרף לי

היו תקיפו די'עקב. אתא לימינא חמא לאברהם תקיף בתקיפו דיומא, בסטרא דימינא דחסד. אתא לשמאלא, חמא ליצחק תקיף בדינא קשיא. אתא לגופא, חמא לי'עקב, תקיף מתרין סטרין אלין דסתרון ליה, חד מכאן, וחד מכאן. פדין, (בראשית לב) וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו, דאיהו אתר לבר מגופא, ואיהו חד עמודא דגופא, פדין ותקע כף ירף יעקב בהאבקו עמו וגו'.

ביון דאתער צפרא ועבר ליליא, אתתקף יעקב, ואתחלש חיליה דסמאל, פדין אמר שלחני, דמטא זמנא לומר שירתא דצפרא. ובעי למיזל, ואודי ליה על אינון ברקאן, ואוסיף ליה ברכתא אחרא, דכתיב (בראשית לב) ויברך אתו שם.

תא חזי, כמה ברקאן אתברך יעקב, חד דאבוי, בההוא עקימו, ורווח כל אינון ברקאן. וחד דשכינתא דבריה ליה קדשא בריה הוא, פד הוה אתי מלבן, דכתיב, (בראשית לב) ויברך אלהים את יעקב. וחד, דברכיה ליה ההוא מלאכא ממנא דעשו. וחד, ברכה אחרא, דברכיה ליה אבוה, פד הוה אזיל לפדן ארם, דכתיב (בראשית כח) ואל שדי יברך אתך וגו'.

בההוא זמנא דחמא יעקב גרמיה בכל הגי ברקאן, אמר, במאן ברכתא דמנייהו אשתמש השתא. אמר, בחלשא מנייהו אשתמש השתא, ומאן איהו, דא בתרייתא, דברכיה אבוה, ואף על גב דאיהי תקיפא, אמר, לאו איהי תקיפא בשלטנותא דהאי עלמא פקדמאה.

אמר יעקב, אטול השתא דא ואשתמש בה, ואסלק כל אינון אחרנין לזמנא

ולבני אחר, מתי? בזמן שיתפנסו כל העמים להאכיד את בני מן העולם, שכתוב כל גוים סבבוני בשם ה' פי אמילם. סבוני גם סבבוני וגו'. סבוני כדברים וגו'. הנה פאן שלשה, כלפי שלשה שנשארו. אחת - אותן הברכות הראשונות של אביו. שתיים - אותן ברכות שברך אותו הקדוש ברוך הוא. שלש - אותן הברכות שברך אותו המלאך ההוא.

אמר יעקב, לשם צריך אותן, אל המלכים וכל העמים של כל העולם, ואעביר אותן לשם, וכעת כלפי עשו די לי בזה. למלך שהיו לו כמה לגיונות חזקים, כמה בעלי לוחמי קרבות להלחם בקרבות, שמזמנים כלפי מלכים חזקים להלחם בהם קרבות. בינתים שמע על שודד אחד רוצח. אמר, בני השערים הללו ילכו לשם. אמרו לו, מכל הלגיונות שלך אינך שולח לשם אלא אלו? אמר, כלפי אותו השודד די באלו, שהרי כל לגיונתי ובעלי הקרב אעביר אותם לאותם המלכים החזקים. ביום הקרב פשיצטרכו לי, יהיו. אך כן יעקב אמר כלפי עשו, די לי פעת בברכות הללו. אבל לזמן הוא שיצרכו לבני כלפי כל המלכים והשליטים של כל העולם, אעלה אותם. כשיגיע אותו הזמן, יתעוררו אותן הברכות מכל הצדדים, ויתקיים העולם על קיומו פראוי. ומיהום ההוא והלאה תקום המלכות הזו על כל שאר מלכות אחרת, כמו שבארורה, שכתוב (דניאל ב) תכתת ותכלה כל אלו המלכיות והיא תקום לעולם. והינו האבן ההיא שנגזרת מן החר ולא בידיים, כמו שנאמר משם רעה אבן ישראל.

דאצטריך לי ולבנאי בתראי. אימתי, בזמנא דיתפנשוין כל עממיא לאובדא בני מעלמא, דכתיב, (תהלים קיח) כל גוים סבבוני בשם יי פי אמילם. סבוני גם סבבוני וגו'. סבוני כדבורים וגו'. הא הקא תלתא, לגבי תלתא דאשפארו. חד, אינון ברכאן קדמאי דאבוה. תרין, אינון ברכאן דברכיה קדשא בריך הוא. תלת, אינון ברכאן דברכיה ההוא מלאכא. אמר יעקב, להתם אצטריכו, לגבי מלכין וכל עמין דכל עלמא, ואסליק לון להתם. והשתא לגבי דעשו, די לי בהאי למלא, דהוו ליה כמה לגיונין תקיפין, כמה מארי מגיחי קרבא לאגחא קרבין, דזמינין לגבי מלכין תקיפין (דף קמז ע"ב) לאגחא בהו קרבא. אדהכי שמע על לסטים חד קפחא, אמר, הני בני תרעי יתכון תמן. אמר ליה, מכל לגיונין דילך, לית אנת משדר התם אלא אלין. אמר, לגבי ההוא לסטים, די באלין. דהא כל לגיונותי ומארי קרבא, אסתלק לגבי אינון מלכין תקיפין, ביומא דקרבא, דאצטריכו לי, ליהוו.

אוף הכי יעקב אמר לגבי עשו, די לי השתא באלין ברכאן. אבל לההוא זמנא, דאצטריכו לבני לגבי כל מלכין ושלטיין דכל עלמא, אסלק לון. בד ימטי ההוא זמנא, יתערוון אינון ברכאן מפל סטריין, ויתקיים עלמא על קיומיה פדקא יאות, ומההוא יומא ולהלאה, יקום מלכותא דא על כל שאר מלכו אחרא, כמה דאוקמוה, דכתיב, (דניאל ב) תדק ותסף כל אלין מלכותא והיא תקום לעלמא. והיינו ההיא אבנא, דאתגזרת מן טורא די לא בידין, כמה דאת אמר (בראשית מט) משם רועה אבן ישראל, מאן אבן דא. דא

מי האבן הזו? זו כנסת ישראל,
כמו שנאמר והאבן הזאת אשר
שמתי מצבה וגו'.

רבי חייא אמר, מכאן, (ישעיה י'
שאר ישוב שאר יעקב - אלו
הברכות האחרות שנשארו.
וכתוב (מיכה ה) והיה שארית יעקב
בגוים בקרב עמים רבים. [אלו
ברכות אחרות. כתוב והיה שארית יעקב] בגוים
כלם, ולא רק בעשו. וכתוב והיה
שארית וגו' כטל מאת ה'.

פתח רבי ייסא ואמר, (מלאכיא) בן
יכבד אב ועבד אדניו. בן זה
עשו, שלא היה אדם בעולם
שיכבד את אביו כמו שעשו כבד
את אביו, ואותו הכבוד שכבד
אותו השליט אותו בעולם הזה.
ועבד אדניו - זה אליעזר עבד
אברהם, ובארוה. שהרי אדם
שהיה בא לחרון בכמה עשר
וכמה מתנות ואוצרות וגמלים
טעונים, שלא אמר לבתואל
ולבן שהוא אוהבו של אברהם
או איש אחר שבא עם פיוס של
אברהם, אלא טרם ידבר את
דברו מה כתוב? ויאמר עבד
אברהם אנכי, ואחר כך אדני
אדני, כדי שיכבד את אברהם,
אותו הכבוד ואותו החסד האריף
לו לכמה פעמים.

כך עשו, הכבוד ההוא שכבד
את אביו האריף לו כל הפעמים
הללו שישלט בעולם הזה,
ואותן הדמעות הורידו את
ישראל לשעבודו עד שישוכו
ישראל לקדוש ברוך הוא
בבכיה ובדמעות, שכתוב (ירמיה
לא) בבכי יבאו וגו', ואז כתוב
(עובדיה א) ואלו מושיעים בהר ציון
לשפט את הר עשו והיתה לה'
המלוכה. ברוך ה' לעולם אמן
ואמן.

כנסת ישראל, כמה דאת אמר, (בראשית כח)
והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו'.

רבי חייא אמר, מהכא (ישעיה י'
שאר יעקב, אליו ברכאן אחרנין
דאשתארו, וכתוב, (מיכה ה) והיה שארית יעקב
בגוים בקרב עמים רבים (אליו ברכאן אחרנין כתיב, (מיכה
ה) והיה שארית יעקב) בגוים פלהו, ולא בעשו
בלחודיה, וכתוב והיה שארית וגו', כטל
מאת יי'.

פתח רבי ייסא ואמר (מלאכיא) בן יכבד אב
ועבד אדניו, בן, דא עשו. דלא הוה
בר נש בעלמא דיוקיר לאבוי, כמה דאוקיר
עשו לאבוי. והווא יקירו דאוקיר ליה
אשליט ליה בהאי עלמא.

ועבד אדניו, (שם) דא אליעזר עבד אברהם
ואוקמוה, דהא בר נש דהוה אתי
לחרון, בכמה עותרא, וכמה מתנן ונבזבזין,
וגמלין טעינן. דלא אמר לבתואל ולבן,
דאיהו רחימוי דאברהם, או בר נש אחרא
דאתי בפיוסא דאברהם, אלא עד לא ימלל
מלוי, מה כתיב, (בראשית כד) ויאמר עבד אברהם
אנכי, ולבתר אדני אדני, בגין דיוקיר ליה
לאברהם ההוא יקרא והווא טיבו, אוריף
ליה לכמה זמנין.

כך עשו, ההוא יקרא דאוקיר ליה לאבוי,
אוריף ליה כל הני זמנין דישלוט
בעלמא דא. ואינון דמעין, אורידו לון
לישראל בשעבודא דילה, עד דיתובון
ישראל לקדשא ברוך הוא, בבכיה ובדמעות.
דכתיב בבכי יבאו וגו', וכדין כתיב, ועלו
מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו
והיתה ליי המלוכה. ברוך יי לעולם אמן
ואמן.

פְּרֻשֵׁת וַיֵּצֵא יַעֲקֹב

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. (בראשית כח)

רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח
הַשֶּׁמֶשׁ וְכָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח
הוּא שָׁם, הַאי קָרָא אוּקְמוּהוּ. אֲבָל וְזָרַח
הַשֶּׁמֶשׁ דָּא יַעֲקֹב, כִּד הוּהּ בְּבֵּאֵר שֶׁבַע. וְכָא
הַשֶּׁמֶשׁ, כִּד אֲזִיל לְחָרָן, דְּכֵתִיב, (בראשית כח) וַיֵּלֶךְ
שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ. וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף (דף קמח
א"ו) זֹרַח, דְּכֵתִיב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא.

וְתָא חֵזִי, שְׁמַשָּׁא אָף עַל גַּב דְּנַהִיר לְכָל
עֲלָמָא, מְטַלְנֵי בְּתַרְיִן סְטַרְיִן אֵינֻן,
כְּמָה דְּאֵתָּא אָמַר, (קהלת א) הוֹלֵךְ אֶל דְּרוֹם וְסוּבָב
אֶל צְפוֹן, בְּגִין דְּדָא יְמִינָא וְדָא שְׂמָאלָא. (ובגין)
וְנָגִיד וְנָפִיק כֹּל יוֹמָא מִסְטָרָא דְּמַזְרָחָא, וְאֲזִיל
לְסְטָרָא דְּדָרוֹם, (נ"א דמערב) וְלִבְתַּר לְסְטָרָא
דְּצְפוֹן, וּמִסְטָרָא דְּצְפוֹן לְסְטָרָא דְּמַעְרָב,
וְכַדִּין שְׁמַשָּׁא אֲתַכְנִישׁ, וְאֲזִיל לְגַבֵּי מַעְרָב.
נָפִיק מִמַּזְרָחָא דְּכֵתִיב, (בראשית כח) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב
מִבְּאֵר שֶׁבַע. וְאֲזִיל לְמַעְרָב דְּכֵתִיב וַיֵּלֶךְ
חֲרָנָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, נָפִיק מִכְּלָלָא דְּאַרְעָא
דִּישְׂרָאֵל, דְּכֵתִיב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר
שֶׁבַע. וְאֲזִיל לְרֵשׁוֹ אַחְרָא, דְּכֵתִיב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

(ס"א נפיק ממזרח, דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע, דא שמטה. דנמיל
מעומקא עלאה, נהירו דנהיר, ואזיל למערב, דכתיב וילך חרנה, אתר דינא
ורוונא תמן.)

רַבִּי יוֹסִי מוֹקֵי הַאי קָרָא כְּגִלּוּתָא, כְּקַדְמִיתָא הוּהּ נְחִית נְהִירוֹ מְעוּמְקָא
עֲלָאָה וַיַּעֲקֹב הוּהּ נְמִיל לֵיהּ, וְאֲזִיל לְגַבֵּי בְּאֵר שֶׁבַע, (במדבר כא) בְּאֵר
דְּחַפְרוּתָא שְׂרִים, דְּהוּהּ נְהִיר מִתְּמָן, וְאֲשֵׁלִים לְהַחֲוֹא בְּאֵר כְּבַל שְׁלִימֵי. וְכַיּוּמֵי
דְּגִלּוּתָא, נְמִיל מֵהַאי בְּאֵר שֶׁבַע, וְאֲזִיל לְגַבֵּי חֲרָנָה, דְּכֵתִיב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, כְּלוּמַר
חֲרוֹן אָף, וּמַאי הוּא חֲרוֹן אָפוּ דְּקַדְשָׁא כְּרִיד הוּא, דְּרָגָא בִישָׁא), אַרְעָא
דְּרֵשׁוֹ אַחְרָא.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כִּד אֲזִיל שְׁמַשָּׁא לְמַעְרָב,
הַאי מַעְרָב אֲקָרִי מְקוֹמוֹ דְּשְׁמַשָּׁא,

פְּרֻשֵׁת וַיֵּצֵא יַעֲקֹב

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ
חֲרָנָה. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר,
(קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וְכָא הַשֶּׁמֶשׁ
וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם.
הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל וְזָרַח
הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה יַעֲקֹב כְּשֶׁהָיָה בְּבֵּאֵר
שֶׁבַע. וְכָא הַשֶּׁמֶשׁ - כְּשֶׁהָלַךְ
לְחָרָן, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ שָׁם כִּי בָא
הַשֶּׁמֶשׁ. וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח,
שְׁכַתוּב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא.

וְכָא וַרְאָה, אָף עַל גַּב שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ
מֵאִיר לְכָל הָעוֹלָם, מִסְעוּתֵיו הֵם
בְּשְׁנֵי צְדָדִים, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר הוֹלֵךְ
אֶל דְּרוֹם וְסוּבָב אֶל צְפוֹן, מִשׁוּם
שְׂזָה יְמִין וְזָה שְׂמָאל. [ומשום]
וְשׁוֹפַע וַיֵּצֵא כֹּל יוֹם מִצַּד
הַמַּזְרָח, וְהוֹלֵךְ לְצַד הַדְּרוֹם [של
מערב], וְאַחַר כֵּן לְצַד הַצְּפוֹן,
וּמִצַּד הַצְּפוֹן לְצַד הַמַּעְרָב, וְאִז
הַשֶּׁמֶשׁ מִתְּכַנֵּס וַיֵּצֵא לְצַד
מַעְרָב. יוֹצֵא מִמַּזְרָח, שְׁכַתוּב
וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע. וְהוֹלֵךְ
לְמַעְרָב, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, יוֹצֵא מִכְּלָל
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁכַתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב
מִבְּאֵר שֶׁבַע, וְהוֹלֵךְ לְרֵשׁוֹת
אַחְרָת, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. [ויצא
ממזרח, שכתוב ויצא יעקב מבאר שבע, זו השמטה
שנוטלת מהעמק העליון האור שמאיר, והולכת
למערב, שכתוב וילך חרנה, המקום שהרין והרנן
שם.]

רַבִּי יוֹסִי מְבַאֵר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה כְּגִלּוּת. כְּרַאשׁוּנָה
הוּא יוֹרֵד אוֹר מִן הָעֵמֶק הָעֲלִיוֹן, וַיַּעֲקֹב הוּא נוֹטֵל
אוֹתוֹ וְהוֹלֵךְ לְבֵּאֵר שֶׁבַע, הַבְּאֵר שֶׁחַפְרוּתָא שְׂרִים,
שֶׁהָיָה מֵאִיר מִשָּׁם, וְהַשֵּׁלִים אוֹתָהּ הַבְּאֵר כְּכֹל
הַשְּׁלֵמוֹת. וְכַיּוּמֵי הַגִּלּוּת נִסַּע מִבְּאֵר שֶׁבַע הוּוּ וְהֵלַךְ
לְחֲרָנָה, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, כְּלוּמַר חֲרוֹן אָף. וְזֶה
הוּא חֲרוֹן אָפוּ שֶׁל הַקְּדוּשׁ כְּרִיד הוּא? הַתְּרַנָּה
הַרְעָה, הָאֲרֵץ שֶׁל רֵשׁוֹת אַחְרָת.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כְּשֶׁהוֹלֵךְ הַשֶּׁמֶשׁ
לְמַעְרָב, הַמַּעְרָב הַזֶּה נִקְרָא
מְקוֹמוֹ שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ, הַכֶּסֶס שֶׁלוֹ,
מְקוֹם שְׁשׁוּלַט עֲלָיו. זֶהוּ שְׁכַתוּב

אל מקומו שואף זורח הוא שם. שהולך אליו להאיר עליו, ונוטל את כל האורות וכונס אותם אליו.

והינו כמו ששנינו שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין, [ס"א ולמדנו, הקדוש ברוך הוא מניח תפלין, שכתוב נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו. ושנינו, ימינו - זו התורה, שכתוב מימינו אש דת למו. ובזרוע עזו - אלו תפלין, וכלם נטל יעקב ומאסף לצד מערב. והלכנה אוספת לכסוף כל אותם האורות והנרות שנטל יעקב, שהוא נותן לה ומאיר לה, וזה ששנינו הקדוש ברוך הוא מניח תפלין] משום שנוטל את כל הפתרים העליונים, ומי הם? הסוד של האב העליון וסוד האם העליונה, והם התפלין שבראש, כמו ששנינו, כהן גדול נוטל בראש. ואחר שנוטל האב והאם, נוטל הימין והשמאל, ונמצא [שהקדוש ברוך הוא] שנוטל הכל.

רבי אלעזר אמר, תפארת ישראל נוטל הכל, וכשנמשכת כנסת ישראל למעלה, נוטלת אף כאן הכל, עולם הזכר של הקדוש ברוך הוא, וכן עולם הנקבה של הקדוש ברוך הוא. כמו שיוצאים כל האורות מן העולם הזה, כך גם נוטל הכל העולם הזה, שהרי זה כמו זה, ומשום כך באר שבע זה היובל, באר [שבע] זו השמטה. [שהרי זה כמו זה] [הכל לקדוש-ברוך-הוא] והשמש [הנה] אינו מאיר אלא מן היובל, [והוא נוטל לתוך האורות ומכניס תוך השמטה] ומשום כך ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, זה המערב שהיא השמטה.

רבי שמעון אמר, ויצא יעקב מבאר שבע - זה המערב, שנת השמטה. וילך חרנה - זו שנת הערלה, משום שיוצא מרשות הקדשה לרשות אחרת, שהיה בורח מאחיו, כמו שנתבאר.

פרסייא דיליה, אתר דשריא עליה, הדא הוא דכתיב, (קהלת א) ואל מקומו שואף זורח הוא שם, דאזיל לגביה לאנהרא עליה, ונטיל כל נהורין וכניש לון לגביה.

והיינו כמה דתנינן, קדשא בריך הוא אנה תפלי, (ס"א והנינו, קדשא בריך הוא אנה תפלין, דכתיב,

ישעיה סב) נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו. ותנינן ימינו דא תורה, דכתיב מימינו אש דת למו. ובזרוע עזו אליו תפלין. וכלהו נטיל יעקב, ומכניש לגבי מערב, וסיהרא כניש לבתר כל אינון נהורין ובוצינין דנטיל יעקב, דאיהו יתיב לה ואנהר לה, והיינו דתנינן קדשא בריך הוא אנה תפלין) בגין דנטיל כל בתרין עלאין, ומאן נינהו, רזא דאבא עלאה, ורזא דאמא עלאה. ואינון תפלין שבראש, כמה דתנינן כהן גדול נוטל בראש. ולבתר דנטיל אבא ואמא, נטיל ימינא ושמאלא, ואשתפח (דקדשא בריך הוא) דנטיל כלא.

רבי אלעזר אמר, תפארת ישראל נטיל כלא, וכד אתמשכא כנסת ישראל לעילא, נטלא אוף הכי כלא, עלמא דדכורא דקדשא בריך הוא, וכן עלמא (דף קמו ע"ב) דנוקבא דקדשא בריך הוא, כמה דנפקי כל נהורין מהאי עלמא, הכי נמי נטיל כלא האי עלמא. דהא דא כגוונא דא, ובגין כך באר שבע דא יובלא, באר (שבע) דא איהי שמטה. (דהא דא כגוונא דא) (כלא לקדשא בריך הוא) ושמשא (דא) לא נהיר אלא מיובלא, (ס"א ואיהו נטיל כל נהורין ויהיב לנו שמטה) ובגין כך (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, דא מערב דאיהי שמטה.

רבי שמעון אמר, ויצא יעקב מבאר שבע, דא מערב, שנת השמטה. וילך חרנה, דא שנת ערלה. בגין דנפק מרשו קדישא לרשו אחרא, דהוה עריק מאחוי, כמה דאתמר.

תוספתא

תוספתא

בני עלמא, רחימי עלאה, הורמנא דבוריירי, קריבו שמעו. מאן חפימא בכו, מארי דעינין בסוקלתנו, לייתי ולינדע. בשעתא דרישא הורא גטיל תלת אתון וגליף לון בגלופא בגלופין, חד א', חד י' וחד ו', ואתגליף אי"ן, א' רישא עלאה דכלא, טמירא דכל טמירין. י' סליקו דרעותא הוי, אשתכלל מרישא לעילא ונחת לתתא, נפק ואפיק תלתין ותריין שבילין, עד דאתגליפו בין אבני יקר דמתלהטן. ואתקשרו באות גו"ן דאיהו דבר ונוקבא, תריין רחימין. קשורא תקיפא, פהו אשתכללו, ושמא קדישא בהו אתקשר, מגייהו אשתפח מזונא לכלא (בהו), אשתכללו עלמין.

ועל דא אתגליף ו' פשוטה, כללא דתריין, ג' כפופה נוקבא חדא, י' דאיהי רעותא דאפיק שבילין, בטש בין אתון, ועבד רקיעא דיעקב בין תריין רוחין, ואטיל ביני שייפי מלולי, עד דנחת להאי ג' דאיהי כפופה, וחברו לה פחדא, צפון ודרום, לבתר אתקשרו כחדא. האי ג' כפופה, באר שבע אקרי. ואתמלי מעקב, לאשקאה כל עדרי ענא. ועל דא ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. תו, מבאר שבע לעילא, דהא מינה נפיק, לבתר אזיל לאשקאה לתרנה, דאיהו בירא דלתתא, חרון אף ה', חרב ה', דינא, בי דינא, אלהים. ועל דא

(תהלים עט) אלהים באו גוים בנחלתך. (עד כאן תוספתא).

וכד מטא לבית אל, דאיהו ברשו קדישא, מה כתיב, (בראשית כח) ויפגע במקום. מאן מקום. רבי חייא אמר, דא הוא מקומו דקאמרן, דכתיב (קהלת א) ואל מקומו שואף (וורח הוא שם). (בראשית כח) וילך שם פי בא השמש. כמה דאת אמר שואף זורח הוא שם, דהא בגין לאנהרא ליה קאתיא.

בני העולם, אהובי עליון, בחירי הממשלה, קרבו שמעו. מי חכם בכם, בעלי העינים בהשכל, בא וידע. בשעה שהראש הלכן גטל שלש אותיות וחקק אותם בחקיקת החקיקות, אחת א', אחת י', ואחת ו', ונחקק אי"ן - הא' הראש העליון של הכל טמון של כל הטמונים, י' הוא עלית הרצון, נתקן מן הראש למעלה, וינד למטה. יצא והוציא שלשים ושנים שבילים, עד שנוחקקו באבנים יקרות שלוחטות, ונקשרו עם האות גו"ן, שהיא זכר ונקבה, שני אוהבים. קשר חזק, בהם נתקנו, והשם הקדוש נקשר בהם, מהם נמצא המזון לכל (בהם), נתקנו העולמות.

ועל כן נחקקה ו' פשוטה, הכלל של שתיים: ג' כפופה נקבה אחת, י' שהיא הרצון שמוציא שבילים הפה בין האותיות ועשה את הרקיע של יעקב בין שתי רוחות, והטיל בין האיברים דבורים. עד שירד לנ' הזו, שהיא כפופה, וחברו אותה יחד, צפון ודרום, אחר כך נקשרו יחד. הנ' הכפופה הזו נקראת באר שבע ומתמלאת מעקב להשקות את כל עדרי הצאן, ועל כן ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. עוד, מבאר שבע למעלה, שהרי ממנה יוצא אחר כך להשקות את חרנה, שהיא הבאר שלמטה, חרון אף ה', חרב ה', דין, בית הדין, אלהים. ועל כן אלהים באו גוים בנחלתך. עד כאן התוספתא.

וכאשר הגיע לבית אל, שהיא ברשות הקדשה, מה פתוב? ויפגע במקום. מי המקום? רבי חייא אמר, זהו מקומו שאמרנו, שפתוב ואל מקומו שואף (וורח הוא שם). וילך שם פי בא השמש, כמו שנאמר שואף זורח הוא שם, שהרי הוא בא כדי להאיר לו.

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. לֹא כְּתוּב אֲבְנֵי הַמָּקוֹם אֲלֵא מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. אֵלּוּ הֵם אֲבָנִים יְקָרוֹת מְרֻגְלוֹת טוֹבוֹת שֶׁהֵן שְׁתֵּים עָשָׂר אֲבָנִים עֲלִיּוֹנוֹת, כְּפִתּוּב שְׁתֵּים עָשָׂר אֲבָנִים. וְתַחַת אֵלּוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲלֶיךָ וּרְכֻבוֹת אֲבָנִים פְּסוּלוֹת, וְכִלְכַן נִקְרְאוֹת אֲבָנִים, וּמִשּׁוּם כֶּף מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וְלֹא אֲבָנֵי [הַמָּקוֹם], זֶה הַמָּקוֹם שֶׁאָמַר.

וַיֵּשֶׁם מֵרֵאשִׁיתוֹ. מֵרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל מִי? אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל הַמָּקוֹם הַהוּא. מַה זֶה מֵרֵאשִׁיתוֹ? אִם תֹּאמַר כְּמִי שֵׁשׁם תַּחַת רֵאשׁוֹ - לֹא. אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ - לְאַרְבַּעַה [ראשון צדדי העולם]. שְׁלֹשׁ אֲבָנִים לְצַד צְפוֹן, וְשְׁלֹשׁ לְצַד מַעְרָב, וְשְׁלֹשׁ לְצַד דְרוֹם, וְשְׁלֹשׁ לְצַד מְזֻרָח. וְהַמָּקוֹם הַהוּא עֲלֵיהֶם לְהַתְקֵן בָּהֶם.

וַאֲזַי וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. [וישכב, י"ב מְרֻגְלוֹת לְמִטָּה, וְכָל אוֹתָן הַדְּרוֹת שֶׁהֵן עַל הַמָּקוֹם הַהוּא כִּי הוּא כ"ב]. כִּיּוֹן שֶׁנִּתְקַנְהָ הַמִּטָּה, שָׁכַב בָּהּ. מִי שָׁכַב בָּהּ? הַשֶּׁמֶשׁ. וְעַל כֵּן כְּתוּב בְּיַעֲקֹב וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה, שֶׁהָרִי לוֹ רֵאוּיָה וְלֹא לְאַחֵר. וְעַל כֵּן וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא, וּמִשּׁוּם כֶּף כְּתוּב וַיִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ.

רַבִּי יִצְחָק הִזָּה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד לְפָנָיו מְעַרְת אֶפִיקוֹתָא. עֶבֶר אִישׁ אֶחָד וּשְׁנַיִ בָּנִים עִמוֹ, וְהִזָּה אֶחָד לְאַחָד אוֹמֵר, חֲזַק הַשֶּׁמֶשׁ הַזֶּה הוּא מֵצַד הַדְּרוֹם, וְאִין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלֵא עַל הַרְוּחַ, מִשּׁוּם שֶׁהַרְוּחַ הִיא קְיוּם הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל הַצְּדָדִים, וְאֵלְמָלָא שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּשְׁלֵמוֹת, אִין הָעוֹלָם יִכּוֹל לְהִתְקַיֵּם.

אָמַר לוֹ אַחֵיו הַקָּטָן, אֵלְמָלָא יַעֲקֹב, לֹא הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. בֹּא רֵאֵה, בְּשַׁעַר שִׁיחְדוֹ בָּנָיו אֶת

בְּנוֹי יַחֲוּדָא דְלַעֲיָלָא,

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. (בְּרֵאשִׁית כח) אֲבָנֵי הַמָּקוֹם לֹא כְּתִיב, אֲלֵא מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם, אֲלִין אֵינּוֹן אֲבָנֵי יְקָר, מְרֻגְלָאן טְבָאן, דְּאֵינּוֹן תְּרִיסַר אֲבָנִין עֲלֵאִין, כְּמָה דְכְּתִיב שְׁתֵּים עָשָׂר אֲבָנִים, וְתַחַת אֲלִין תְּרִיסַר אֲלֶיךָ, וּרְכוּוֹן, אֲבָנֵי פְּסִילָן, וְכִלְהוּ אֶקְרוּן אֲבָנִין, בְּגִין כֶּף מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם, וְלֹא אֲבָנֵי (כ"א הַמָּקוֹם) דָּא הוּא מָקוֹם דְּקָאָמַר.

וַיֵּשֶׁם מֵרֵאשִׁיתוֹ, (בְּרֵאשִׁית כח) מֵרֵאשִׁיתוֹ דְּמֵאן. אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ דֵּהוּא מָקוֹם. מֵאֵי מֵרֵאשִׁיתוֹ. אֵי תִימָא כְּמֵאן דְּשׁוּי תַּחַת רִישִׁיה, לֹא. אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ, לְאַרְבַּע (כ"א רישון) סְטְרִין דְּעֵלְמָא, תְּלַת אֲבָנִין לְסְטַר (ד' קמח ע"א) צְפוֹן, וְתַלַּת לְסְטַר מַעְרָב, וְתַלַּת לְסְטַר דְרוֹם, וְתַלַּת לְסְטַר מְזֻרָח, וְהוּא מָקוֹם עֲלֵייהוּ, לְאַתְתְּקִנָּא בְּהוּ.

וּבְרִין וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. (בְּרֵאשִׁית כח) (כ"א וַיִּשְׁכַּב, י"ב מְרֻגְלָאן לְתַתָּא, וְכָל אֵינּוֹן דְּרִינִין דְּאֵינּוֹן עַל הָאֵי מָקוֹם הָא אֵינּוֹן כ"ב), כִּיּוֹן דְּאַתְתְּקֵן עֲרִסָא, שְׁכִיב בֵּיהּ. מֵאן שְׁכִיב בֵּיהּ, שְׁמִשָּׁא. וְעַל דָּא כְּתִיב בְּיַעֲקֹב, (בְּרֵאשִׁית מח) וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה, דֵּהָא לִיה אַתְחֲזִי וְלֹא לְאַחֲרָא, וְעַל דָּא וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. וּבְגִין כֶּף כְּתִיב, (קהלת א) וַיִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ.

רַבִּי יִצְחָק הִזָּה יְתִיב יוֹמָא חַד קָמִי מְעַרְתָּא דְּאַפִּיקוֹתָא, אַעֲבַר חַד בַּר נֶשׁ וְתַרִּין בְּנִין עֲמִיהּ. וְהִזָּה אָמַר חַד לְחַד, דָּא תְּקַפָּא דְשְׁמִשָּׁא, מִסְטְרָא דְדְרוֹם אִיהוּ. וְעֵלְמָא לֹא אַתְקִיִּים אֲלֵא עַל רוּחַ, בְּגִין דְרוּחַ אִיהוּ קִיוּמָא שְׁלִימוֹ דְכָל סְטְרִין, וְאֵלְמָלָא דְאִיהוּ קִיוּמָא בְּשְׁלִימוֹ, לֹא יִכִּיל עֵלְמָא לְאַתְקִימָא. אָמַר לִיה אַחֲוָה זְעִירָא, אֵלְמָלָא יַעֲקֹב, לֹא אַתְקִיִּים עֵלְמָא. תָּא חֲזִי, בְּשַׁעַר דִּיחְדוֹ בְּנוֹי יַחֲוּדָא דְלַעֲיָלָא,

וְאָמְרוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד, דָּא הוּא שְׁלִימוֹ עֲלָא, לְאַתְיַחְדָּא בְיַחְדָּא חַד. פְּדִין אַתְחַבַּר יַעֲקֹב אַבּוּהוֹן וְנָטִיל בִּיתֵיהּ, וְיָתִיב בֵּיהּ בְּחַבּוּרָא חָדָא עִם אַבְהֵן, לְאַתְחַבְרָא דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּתַף בְּהַדְיָהּ, וְאֲשַׁמְעַ מְאִי קְאָמְרִי. אֲזַל בְּהַדְיָהּ. פְּתַח הַהוּא בַר נֶשׁ וְאָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ. קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ, כְּמָאן דְאָמַר, יְקוּם מִלְפָּא, לְבִי נִיּוּחָא דִּמְשַׁכְּנֵיהּ.

תְּרִין אֵינּוּן הוּוּ דְאָמְרוּ קוּמָה יְיָ, מִשָּׁה וְדוּד. מִשָּׁה אָמַר, (במדבר י) קוּמָה יְיָ וְיַפּוּצוּ אֵיבֵיךָ. וְדוּד אָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ. מָה הַהֲבָדֵל בֵּינֵיהֶם? אֶלָּא מִשָּׁה, כְּמוֹ מִי שְׁמַצִּיחָה אֶת בֵּיתוֹ הוּא אָמַר. מִשָּׁה צִוָּה אוֹתָהּ לְהִלָּחֵם קָרֵב כְּנֶגֶד שׁוֹנְאֵי, וְדוּד הִזְמִין אוֹתָהּ לְמַנוּחָה. כְּמוֹ שְׁמִזְמִין (טו) אֶת רַבּוֹ, מִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה עִמּוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב קוּמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ, כְּדִי שְׁלֵא לְהַפְרִידֵם.

בְּהִנְיָךְ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. מְכָאן לְמַדְנֵה, שְׁמִי שְׁמִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ, יִשְׁנֶה אֶת מַעֲשָׂיו כְּדִי לְתַת שְׁמִחָה לְמֶלֶךְ. אִם דִּרְךָ הַמֶּלֶךְ שְׁמִשְׁמָחִים אוֹתוֹ בְּדַחְנִים פְּשוּטִים - יִסְדֵּר לְפָנָיו בְּדַחְנִים נְכַבְּדִים וְשָׂרִים גְּדוּלִים, וְאִם לֹא - זֹו לֹא [משום] שְׁמַחַת הַמֶּלֶךְ.

בַּא רְאָה, דוּד הִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה לְמַנוּחָה, מָה עֲשָׂה? שְׁנֶה אֶת בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבִיל שָׂרִים וְנְכַבְּדִים, וּמִי הֵם? שְׁפָתוֹב כְּהִנְיָךְ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ? הִיָּה צְרִיךְ לְהִיּוֹת לוֹיִיךְ יִרְנְנוּ! שְׁהָרִי הַלְוִיִּים הֵם בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְכַעַת דוּד שְׁהִזְמִין

וְאָמְרוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד, דָּא הוּא שְׁלִימוֹ עֲלָא, לְאַתְיַחְדָּא בְיַחְדָּא חַד. פְּדִין אַתְחַבַּר יַעֲקֹב אַבּוּהוֹן וְנָטִיל בִּיתֵיהּ, וְיָתִיב בֵּיהּ בְּחַבּוּרָא חָדָא עִם אַבְהֵן, לְאַתְחַבְרָא דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּתַף בְּהַדְיָהּ, וְאֲשַׁמְעַ מְאִי קְאָמְרִי. אֲזַל בְּהַדְיָהּ. פְּתַח הַהוּא בַר נֶשׁ וְאָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ. קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ, כְּמָאן דְאָמַר, יְקוּם מִלְפָּא, לְבִי נִיּוּחָא דִּמְשַׁכְּנֵיהּ.

תְּרִין אֵינּוּן הוּוּ דְאָמְרוּ קוּמָה יְיָ, מִשָּׁה וְדוּד. מִשָּׁה אָמַר, (במדבר י) קוּמָה יְיָ וְיַפּוּצוּ אֵיבֵיךָ. וְדוּד אָמַר, (תהלים קלב) קוּמָה יְיָ לְמַנוּחָתְךָ. מָה הַהֲבָדֵל בֵּינֵיהֶם? אֶלָּא מִשָּׁה, כְּמוֹ מִי שְׁמַצִּיחָה אֶת בֵּיתוֹ הוּא אָמַר. מִשָּׁה צִוָּה אוֹתָהּ לְהִלָּחֵם קָרֵב כְּנֶגֶד שׁוֹנְאֵי, וְדוּד הִזְמִין אוֹתָהּ לְמַנוּחָה. כְּמוֹ שְׁמִזְמִין (טו) אֶת רַבּוֹ, מִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה עִמּוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב קוּמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ אַתָּה וְאַרְוֹן עֲנֶךָ, כְּדִי שְׁלֵא לְהַפְרִידֵם.

בְּהִנְיָךְ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. מְכָאן לְמַדְנֵה, שְׁמִי שְׁמִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ, יִשְׁנֶה אֶת מַעֲשָׂיו כְּדִי לְתַת שְׁמִחָה לְמֶלֶךְ. אִם דִּרְךָ הַמֶּלֶךְ שְׁמִשְׁמָחִים אוֹתוֹ בְּדַחְנִים פְּשוּטִים - יִסְדֵּר לְפָנָיו בְּדַחְנִים נְכַבְּדִים וְשָׂרִים גְּדוּלִים, וְאִם לֹא - זֹו לֹא [משום] שְׁמַחַת הַמֶּלֶךְ.

בַּא רְאָה, דוּד הִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה לְמַנוּחָה, מָה עֲשָׂה? שְׁנֶה אֶת בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבִיל שָׂרִים וְנְכַבְּדִים, וּמִי הֵם? שְׁפָתוֹב כְּהִנְיָךְ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ? הִיָּה צְרִיךְ לְהִיּוֹת לוֹיִיךְ יִרְנְנוּ! שְׁהָרִי הַלְוִיִּים הֵם בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְכַעַת דוּד שְׁהִזְמִין

תָּא חֲזִי, דוּד זְמִין לִיהּ לְמַלְפָּא וְלַמְטְרוֹנִיתָא לְנִיּוּחָא, מָה עֵבֵד, שְׁנִי בְּדִיחֵי דְמַלְפָּא, בְּגִין רוֹפְיִנוּס. וּמָאן נִינְהוּ, דְכַתִּיב, (תהלים קלב) כְּהִנְיָךְ יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ

יִרְנְנוּ. וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ, לוֹיִיךָ יִרְנְנוּ מִיבְעֵי לִיהּ, דְהָא לִיּוֹאֵי אֵינּוּן בְּדִיחֵי

אותו למנוחה, עשה את הפהנים והחסידים שיהיו הם בדחני המלך.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, איני רוצה להטריח עליך. [אלו] [אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, לא כך] אמר לו דוד, רבוני, [לא כך, אלא] כשאתה בהיכלך, אתה עושה רצונך. כעת שהזמנתי אותך, הדבר עומד ברצוני לקרב את אלו, שהם יותר חשובים, אף על גב שאין דרכם בזה.

מכאן למדנו, שמי שהוא בביתו, יסדר דרכו ומעשהו כרצונו. אם מזמינים אותו, יעשה את רצונו של מארחו כמו שמסדר עליו, שהרי דוד החליף לויים וסדר כהנים, והקדוש ברוך הוא הקים את הדבר כרצונו.

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך. הסדור שסדרתי לא ישוב אחור. אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, חייך, אפלו בכלים שלי לא אשתמש, אלא בכלים שלך. ולא זו הקדוש ברוך הוא משם עד שנתן לו אוצרות ומתנות, שכתוב נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנה אשית לכסא לך. בא רבי יצחק ונשק לו. אמר, אם לא באתי לדוד היו אלא לשמע את זה - די לי.

פתח בן אהרן שלו ואמר, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, הינו שכתוב (בראשית) על בן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה - רמז כשיצאו ישראל מבית המקדש והגלו בין העמים, כמו שנאמר (איכה א) ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתוב גלתה יהודה מעני וגו'.

מלפא. והשתא דוד דזמין ליה לנייחא, עבד כהני וחסידים דליהו אינון בדיחי מלפא.

אמר ליה קדשא בריך הוא, דוד, לא בעינא לאטרחא עלך. (אליו) (נ"א אמר ליה קדשא ברוך

הוא, דוד, לאו הכי) אמר ליה דוד, מארי (לאו הכי אלא), כד אנת בהיכלך, את עביד רעותך. השתא דזמיננא לך, ברעותי קיימא מלה לאקרבא אלין, דאינון חשיבי יתיר, אף על גב דלאו ארחייהו בהאי.

מכאן אוליפנא, דמאן דאיהו בביתיה, יסדר אורחיה ועובדיה פרעותיה. אי

מזמנין ליה, יעביד רעותיה דאושפיזיה, כמה דמסדר עלוי. דהא דוד אחלף לינאי וסדר כהני, וקדשא בריך הוא אוקים מלה פרעותיה.

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך סדורא דקא סדרנא, לא יתוב

לאחורא. אמר ליה קדשא בריך הוא, דוד, חייך, אפילו במאנין דילי לא אשתמש, אלא במאנין דילך. ולא זו קדשא בריך הוא מתמן, עד דיהיב ליה נבזבזן ומתנן, דכתיב (תהלים קלב) נשבע יי לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנה אשית לכסא לך. אתא רבי יצחק ונשקיה, אמר אי לא אתינא להאי ארחא, אלא למשמע דא די.

פתח חד בריה ואמר, (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, היינו דכתיב,

(בראשית ב) על בן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, רמז כד נפקו ישראל מבי מקדשא, ואתגלו ביני עממיא, כמה דאת אמר, (איכה א) ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתיב גלתה יהודה מעוני וגו'.

פְּתַח אַחֲרָא זְעִירָא וְאָמַר, (בראשית כח) וַיִּפְגַּע
בְּמָקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ וְגו',
מֵאֵי וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם, לְמַלְכָּא דְאֲזִיל לְבֵי
מְטְרוֹנִיתָא, בְּעֵי לְמַפְגַּע לָהּ וּלְבִסְמָא לָהּ
בְּמַלִּין, בְּגִין דְּלֹא תִשְׁתַּבַּח גְּבִייהָ כְּהִפְקִירָא.
וְלֹא עוֹד, אֲלֵא דְאֲפִילוּ אֵית לִיהָ עֲרֵסָא
דְּדִהָבָא, וּכְסוּתוֹתַי מְרַקְמָאן בְּאַפְלִטְיָא,
לְמִיבַת בְּהוּ. וְאִיהִי מְתַקְנָא עֲרִסִיהָ בְּאַבְנִין
בְּאַרְעָא, וּבְקִיסְטָרָא דְתִיבְנָא. יִשְׁבּוּק דִּידִיהָ,
וְיִבִית בְּהוּ לְמִיחָא לָהּ נִיחָא, וּבְגִין דִּיהָ
רְעוּתָא דְלְהוֹן פְּחָדָא, בְּדִלָּא אֲנִיסוּ. כְּמָה
דְּאוּלִּיפְנָא הָכָא, דְכִינוּן דְאֲזִיל לְגַבְהָ מַה
כְּתִיב, (וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ לְאֶחָזָא דְאִסִּיר לִיהָ לְבַר נֶשׁ לְשִׁמְשָׁא
עֲרִסִיהָ בְּיוֹמָא) (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׁם
מְרִאֲשׁוֹתָיו (שם) וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא, בְּגִין
לְמִיחָא לָהּ נִיחָא, דְאֲפִילוּ אַבְנֵי בֵיתָא,
רְחִימִין קָמִייהָ, לְמִיבַת בְּהוּ. (ס"א דְכִתִּיב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם
הַהוּא)

בְּבַה רַבִּי יִצְחָק, (ד"א ל"ג וַתִּיב) וְחָדִי, אָמַר
מְרַגְלָאן אֲלִין תַּחֲוֹת יְדִיכּוֹ, וְלֹא אֲזִיל
בְּתַרְיִכּוֹ. אָמְרוּ לִיהָ אַתְּ תִזִּיל לְאוּרְחָךְ, וְאַנְן
נִיעוּל לְמַתָּא לְהַלּוּלָא דְהָאִי בְרִי. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, הַשְׁתָּא אֵית לִי לְמַהֲךְ לְאַרְחִי. (דף קמט
ע"א) אֲזִיל לִיהָ, וְסִדֵּר מַלִּין קָמִייהָ דְרַבִּי
שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדָאִי שְׁפִיר
קְאָמְרוּ, וְכִלָּא בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְּמַר.
אָמַר, מַלִּין אֲלִין, מְבַנֵּי בְנוֹי דְרַבִּי צְדוּק
חִלְשָׁא נִינְהוּ. מֵאֵי טַעְמָא אַקְרִי חִלְשָׁא, בְּגִין
דְאַרְבַּעִין שְׁנִין אַתְעֵנִי עַל יְרוּשָׁלַם, דְּלֹא
יִתְחַרְבּ בְּיוֹמוֹי, וְהוּוּ פְרִישׁ עַל כָּל מְלָה
וּמְלָה דְאוּרִייתָא, רְזִין עֲלָאִין, וְיִהִיב בְּהוּ
אַרְחָא לְבַנֵּי עֲלָמָא, לְאַתְנַהֲגָא בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הִיוּ (אלא) גְמִים
מוֹעֲטִים עַד שֶׁפָּגַשְׁתִּי אוֹתוֹ הָאִישׁ,
וּבְנֵו הַקֶּטָן עִמוֹ. אָמַרְתִּי לוֹ, אֵיפֹה
בְּנֵךְ הָאֲחֵר? אָמַר לִי, עֲשִׂיתִי לוֹ

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הוּוּ (אלא) יוֹמִין זְעִירִין, עַד דְאַעְרַעְנָא כְּהוּא בַר נֶשׁ

הלולא, ונשאר עם אשתו. כיון שהכיר אותי, אמר לי, חייך שלא הזמנתי אותך לחתנת בני משום שלשה דברים: אחד - שלא ידעתי כך ולא הפרתי אותך, שכן מזמינים את האדם - כפי כבודו, ואולי אתה איש גדול ויפגם כבודך. ואחד - אולי אתה הולך לדרךך בחפזון ולא אטריח עליך. ואחד - שלא תתביש לפני אנשי החבורה, שדרךנו - שכל אותם שאוכלים על שלחן חתן וכלה, כלם נותנים להם אוצרות ומתנות. אמרתי לו, הקדוש ברוך הוא ידון אותך לטוב. אמרתי לו, מה שמך? אמר לי, צדוק הקטן. באותה שעה למדתי ממנו שלשה עשר [תריסר] סודות עליונים בתורה, ומבניו שלשה, אחד בנבואה, ואחד [ושנים] בחלום.

ואמר, מה בין נבואה לחלום? נבואה בעולם היא של זכר, והחלום בעולם הנקבה, ומזה לזה בשש דרגות יורד. הנבואה בימין ובשמאל, והחלום בשמאל. והחלום נפרד לכמה דרגות למטה, משום כך החלום הוא בכל העולם, אבל כפי דרגתו. כך נראה, כפי האדם כך דרגתו, הנבואה אינה מתפשטת אלא במקומה.

בא ראה מה כתוב, ויחלם והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. פתח ואמר, (יחזקאל א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר פכר ותהי עליו שם יד ה'. היה היה - נבואה לשעה היתה, שהצטרכה על הגלות משום שהשכינה ירדה עם ישראל לגלות, וראה יחזקאל מה

ובריה זעירא עמיה. אמינא ליה, אן הוא ברך אחרא. אמר לי, עבידנא ליה הלולא ואשתאר בדביתהו. כיון דאשתמודע בי, אמר ליה חייך, דלא זמיננא לך להלולא דברי, בגין תלת מלין. חד, דלא ידענא בך ולא אשתמודענא לך, דהכי מזמנין ליה לבר נש כפום יקריה, ודילמא אנת גברא רבא, ואפגים יקרך. וחד, דילמא אנת אזיל בארחה בבהילו, ולא אטרח עלך. וחד, דלא תכסיף קמי אנשי דחבורא. דאורחא דילן, דכל אינון דאכלי לפתורא דחתן וכלה, פלהו יהבי נבזבזן ומתנן לון. אמינא ליה, קדשא בריך הוא ידן לך לטב. אמינא ליה, מה שמך, אמר ליה צדוק זוטא. בההוא שעתא, אוליפנא מגיה, תליסר (נ"א תריסר) רזין עלאין באורייתא, ומן פריה תלת, חד בנבואה, וחד (נ"א ותרין) בחלמא.

ואמר מה בין נבואה לחלמא. נבואה בעלמא דדכורא איהו, וחלמא בעלמא דנוקבא, ומהאי להאי, פשיטא דרגין נחתא. נבואה בימינא ובשמאלא, וחלמא בשמאלא. וחלמא מתפרשא לכמה דרגין לתתא, בגין כך חלמא איהו בכל עלמא. אבל כפום דרגיה, הכי חמי, כפום בר נש, הכי דרגיה, דנבואה לא אתפשטא אלא באתריה.

תא חזי מה כתיב, (בראשית כח) ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. פתח ואמר, (יחזקאל א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר פכר ותהי עליו שם יד ה'. היה היה - נבואה לשעתא היתה (ס"א תנות), דאצטריף על גלותא

בגין דשכינתא נחתת בהו

בְּיִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, וְחָמָא יְחֻזְקָא לְמַה דְּחָמָא לְפָנִים שְׁעָתָא. וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אֶתְחַזֵּי הֵהוּא אֲתֵר לְהָאֵי, בְּגִינֵי כֹךְ הִיָּה הִיָּה. מָאֵי הִיָּה הִיָּה. אֵלָא הִיָּה לְעֵילָא, הִיָּה לְתַתָּא. דְּכֹתִיב סֵלֶם מוּצֵב אֲרֻצָּה וְרֹאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה, נְטִיל (ל"ח) לְעֵילָא וְנְטִיל (ל"ח) לְתַתָּא. הִיָּה הִיָּה, חֵד לְעֵילָא, וְחֵד לְתַתָּא.

תָּא חֲזִי, הָאֵי סֵלֶם בְּתָרֵי עֲלָמִין אֶתְתַּקֵּף, בְּעֵילָא וְתַתָּא. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים עַל נְהַר כְּבָר. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים, בְּאַתֵּר דְּגִלוּתָא שְׂרִיא בִיָּה, וְעַם כָּל דָּא עַל נְהַר כְּבָר. מָאֵי נְהַר כְּבָר. אֵלָא דְהוּוּ כְּבָר, מְקַדְּמַת דְּנָא, דְּשְׂכִינְתָּא (ד) קמט ע"ב) שְׂרִיא עֲלוּי, דְּכֹתִיב (בראשית ב) וְנָהַר יוֹצֵא מֵעַדְן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְגו'. וְדָא הוּא נְהַרָא חֵד מְאִינוֹן אַרְבַּע נְהַרִין, וּבְגִין דְּשְׂרִיא עֲלוּי מְקַדְּמַת דְּנָא, וְהוּוּ עֲלוּי כְּבָר, שְׂרִיא בִיָּה הַשְּׁתָּא, וְאַתְגְּלִי לִיָּה לִיְחֻזְקָאֵל.

תָּא חֲזִי וַיִּחְלוֹם, וְכִי יַעֲקֹב קִדְיִשָּׁא, דְּאִיהוּ שְׁלִימָא דְאַבְהֵן, בְּחֻלְמָא אֶתְגְּלִי עֲלוּי, וּבְאַתֵּר דָּא קִדְיִשָּׁא לָא חָמָא (ל"ח) אֵלָא בְּחֻלְמָא. אֵלָא יַעֲקֹב בְּהֵהוּא זְמַנָּא לָא הוּוּ נְסִיב, וַיַּצְחֵק הָוּוּ קָיִים. וְאִי תִימָא וְהָא לְבַתֵּר דְּאַתְנַסִּיב כְּתִיב וְאַרְאָ בְּחֻלּוֹם. תַּמָּן אֲתֵר גְּרִים, וַיַּצְחֵק הָוּוּ קָיִים, וְעַל דָּא כְּתִיב בִּיָּה חֻלּוֹם. וְלְבַתֵּר דְּאַתָּא לְאַרְעָא קִדְיִשָּׁא עִם שְׂבָטִין, וְאַשְׁתָּלִים (ב"ח) לְהוֹן עֶקְרַת הַבַּיִת, וְאִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, כְּתִיב, (בראשית לה) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו'. וְכֹתִיב, (בראשית מז) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֹת הַלַּיְלָה, הִכָּא לָא כְּתִיב בִּיָּה חֻלּוֹם דְּהָא מְדַרְגָּא אַחְרָא עֲלָאָה הוּוּ.

תָּא חֲזִי, חֻלְמָא אִיהוּ עַל יְדֵי דְגַבְרִיאֵל דְּאִיהוּ לְתַתָּא, בְּדַרְגָּא שְׁתִּיתָאָה

שְׂרָאָה לְפִי שְׁעָה. וְאַף עַל גַּב שְׂאוּתוֹ הַמְּקוֹם לֹא רְאוּי לְזָה, מִשּׁוּם כִּף הִיָּה הִיָּה. מַה זֶה הִיָּה הִיָּה? אֵלָא הִיָּה לְמַעְלָה - הִיָּה לְמַטָּה, שְׂכַתוּב סֵלֶם מְצֵב אֲרֻצָּה וְרֹאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה. נוֹטֵל (אותו) לְמַעְלָה וְנוֹטֵל (אותו) לְמַטָּה. הִיָּה הִיָּה - אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה.

בֹּא רְאָה, הַסֵּלֶם הַזֶּה מְחֻזֵּק בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת - בְּמַעְלָה וּמַטָּה. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים עַל נְהַר כְּבָר. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים - בְּמְקוֹם שְׁהַגְלוּת שׁוֹרָה בּוֹ, וְעַם כָּל זֶה, עַל נְהַר כְּבָר. מַה זֶה נְהַר כְּבָר? אֵלָא שְׁהִיָּה כְּבָר מְקַדְּם לְכֹן, שְׁהַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה עֲלוּי, שְׂכַתוּב וְנְהַר יֹצֵא מֵעַדְן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְגו'. וְזֶה הוּא נְהַר אֶחָד מְאוּתָם אַרְבַּעַת הַנְּהָרוֹת. וּמִשּׁוּם שְׂשָׂרָה עֲלוּי מְקַדְּם לְכֹן וְהִיָּה עֲלוּי כְּבָר - שׁוֹרָה בּוֹ עֲכָשׁוֹ, וְהַתְּגַלָּה לִיְחֻזְקָאֵל.

בֹּא רְאָה, וַיִּחְלֵם, וְכִי יַעֲקֹב הִקְדוּשׁ, שֶׁהוּא הַשְּׁלֶם שֶׁל הָאֲבוֹת, הַתְּגַלָּה עֲלוּי בְּחֻלּוֹם, וּבְמְקוֹם הַקְּדוּשׁ הַזֶּה לֹא רְאָה (ל"ח) אֵלָא בְּחֻלּוֹם? אֵלָא יַעֲקֹב בְּזַמַּן הַהוּא לֹא הִיָּה נְשׁוּי, וַיַּצְחֵק הִיָּה קָיִם. וְאִם תֹּאמַר שְׁהִנָּה אַחַר כִּף, כְּשֶׁנִּשְׁאַ, כְּתוּב וְאַרְאָ בְּחֻלּוֹם? שֵׁם הַמְּקוֹם גְּרִם, וַיַּצְחֵק הִיָּה קָיִם, וְעַל כֵּן כְּתוּב בּוֹ חֻלּוֹם. וְאַחַר שְׂבָא לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה עִם הַשְּׂבָטִים, וְנִשְׁלַמָּה (כ"ה) לְהֵם עֶקְרַת הַבַּיִת וְאִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, כְּתוּב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו', וְכֹתוּב (בראשית מז) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאֹת הַלַּיְלָה. כָּאֵן לֹא כְּתוּב בּוֹ חֻלּוֹם, שְׁהַרִי הִיָּה מְדַרְגָּא אַחְרַת עֲלִיוְנָה.

בֹּא רְאָה, הַחֻלּוֹם הוּא עַל יְדֵי גַבְרִיאֵל, שֶׁהוּא לְמַטָּה, בְּדַרְגָּה הַשְּׁשִׁית מִנְּבוֹאָה. מְרָאָה - עַל יְדֵי

הַדְרָגָה הַהִיא שֶׁל הַחֲמִיה הַהִיא שְׁשׁוּלְטַת בְּלִילָהּ. וְאִם תֹּאמְרוּ, הִנֵּה כְּתוּב (דְּנִיאֵל ח) גְּבִרְיָאֵל הֵבֵן לְהִלְזֵי אֶת הַמְרָאָה - כִּף זֶה וְדָאֵי, שְׁמֵרָאָה דְּכָרְיוּ יוֹתֵר סְתוּמִים, וּבְחִלּוּם מְפָרֵשׁ יוֹתֵר, וּמְפָרֵשׁ אֶת הַסְּתוּמִים שֶׁל הַמְרָאָה. וְעַל כֵּן נִפְקֵד גְּבִרְיָאֵל, שְׁיִפְרֵשׁ אֶת דְּכָרְיֵי הַמְרָאָה, שֶׁהוּא יוֹתֵר סְתוּם.

וְעַל כֵּן כְּתוּב בְּמֵרָאָה - וִירָא, וְאָרָא. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְרָאָה, כְּמוֹ הַמְרָאָה הַזֶּה שֶׁנִּרְאִים בְּתוֹכוֹ כָּל הַדְּמִיּוֹת, וּמִשּׁוּם כִּף וְאָרָא, רְאִיתִי דְּמוּתוֹ. בְּאֵל שְׂדֵי, שֶׁהוּא הַמְרָאָה, שְׁנִרְאִית בְּתוֹכוֹ דְּמוּת אַחֲרָת, וְכָל הַדְּמִיּוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת נִרְאוֹת בּוֹ.

מִשּׁוּם כִּף, יַעֲקֹב בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, כְּתוּב וַיִּחַלֵּם וְהִנֵּה סֵלֶם מֵצֵב אֲרֻצָּה [וְרָאָשׁוּ]. מַה זֶה סֵלֶם? הַדְּרָגָה שֶׁשָּׂאֵר הַדְּרָגוֹת תְּלוּיּוֹת בָּהּ, וְהוּא יְסוּד הָעוֹלָם. וְרָאָשׁוּ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, כִּף הוּא לְהִתְקַשֵּׁר עִמּוֹ. וְרָאָשׁוּ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, מִי רָאָשׁוּ? רָאָשׁוּ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלֶם. וּמִי הוּא? זֶה שְׁכְּתוּב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית מז) רֹאשׁ הַמָּטָה. מִשּׁוּם שֶׁהוּא רֹאשׁ לַמָּטָה הַזֶּה וּמִמֶּנָּה מְאִיר. מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא סִיּוּם הַגּוֹף, וְעוֹמֵד בֵּין עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן, כְּמוֹ שֶׁהַבְּרִית הוּא סִיּוּם הַגּוֹף וְעוֹמֵד בֵּין הִירְכִים וְהַגּוֹף, וְעַל זֶה מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה.

וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, בּוֹ, אֵלוֹ הַמְּמַנִּים שֶׁל כָּל הָעַמִּים, שֶׁהֵם עוֹלִים וְיוֹרְדִים בְּסֵלֶם הַזֶּה. כְּשֵׁיִשְׂרָאֵל חוֹטְאִים, נִשְׁפָּל הַסֵּלֶם הַזֶּה, וְעוֹלִים אוֹתָם הַמְּמַנִּים. וּכְשֵׁיִשְׂרָאֵל מְכַשִּׁירִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, מִתְעַלֶּה הַסֵּלֶם הַזֶּה, וְכָל הַמְּמַנִּים יוֹרְדִים לַמָּטָה וְעוֹבְרֵי שְׁלֹטוֹנָם. הַכֹּל עוֹמֵד בְּסֵלֶם הַזֶּה. כֹּאן רָאָה יַעֲקֹב בְּחִלּוּמוֹ אֶת

מִנְבוּאָה. מְרָאָה, עַל יָדָא דְּהֵהוּא דְּרָגָא דְּהֵיָא חִיָּה דְּשְׁלֻטָא בְּלִילָא. וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב (דְּנִיאֵל ח) גְּבִרְיָאֵל הֵבֵן לְהִלְזֵי אֶת הַמְרָאָה. הֵכִי הוּא וְדָאֵי, דְּמֵרָאָה מְלוּי סְתִימִין יְתִיר, וּבְחִלְמָא פְּרִישׁ יְתִיר, וּפְרִישׁ סְתִימִין דְּמֵרָאָה, וְעַל דָּא אֶתְפַּקֵּד גְּבִרְיָאֵל, דִּיפְרֵשׁ מְלוּי דְּמֵרָאָה דְּאִיהוּ סְתִימִין יְתִיר.

וְעַל דָּא כְּתִיב בְּמֵרָאָה, וִירָא, וְאָרָא, מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּמֵרָאָה אִיהוּ, פְּהֵאִי מְרָאָה דְּאֶתְחַזִּי כָּל דִּיּוֹקְנִין בְּגוּיָהּ, בְּגִינֵי כִף וְאָרָא, אַחְמִית דִּיּוֹקְנִיהּ, בְּאֵל שְׂדֵי, דְּאִיהוּ מְרָאָה, דְּאֶתְחַמִּי דִּיּוֹקְנָא אַחֲרָא בְּגוּיָהּ, וְכָל דִּיּוֹקְנִין עֲלָאִין בִּיהּ אֶתְחַזּוּן.

בְּגִינֵי כִף, יַעֲקֹב בְּהֵהוּא זְמַנָּא, כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כח) וַיִּחַלֵּם וְהִנֵּה סֵלֶם מֵצֵב אֲרֻצָּה (וְרָאָשׁוּ), מַהוּ סֵלֶם, דְּרָגָא דְּשָׂאֵר דְּרָגִין בִּיהּ תְּלִיין וְהוּא יְסוּד דְּעֲלָמָא. וְרָאָשׁוּ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, הֵכִי הוּא לְאֶתְקַשְׁרָא בְּהַדְּיָה. וְרָאָשׁוּ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, מֵאֵן רָאָשׁוּ. רָאָשׁוּ דְּהֵהוּא סֵלֶם. וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא דְּכְּתִיב בִּיהּ (בְּרֵאשִׁית מז) רֹאשׁ הַמָּטָה, בְּגִין דְּאִיהוּ רֹאשׁ לְהֵאִי מָטָה וּמִמֶּנָּה נְהִיר. מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה, בְּגִין דְּאִיהוּ סִיּוּמָא דְּגּוּפָא, וְקָאִים בֵּין עֲלָאָה וְתַתָּאָה, כְּמָה דְּבְרִית אִיהוּ סִיּוּמָא דְּגּוּפָא, וְקָאִים בֵּין יְרִכִין וְגּוּפָא, וְעַל דָּא מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה.

וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, (בְּרֵאשִׁית כח) אֵלִין מְמַנֵּן דְּכָל עַמִּין, דְּאִינוּן סְלָקִין וְנַחְתִּין בְּהֵאִי סֵלֶם. כִּד יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ, מְאִידָהּ הֵאִי סֵלֶם וְסְלָקִין אִינְהוּ מְמַנֵּן, וְכִד יִשְׂרָאֵל מִתְפַּשְׁרֵן עוֹבְדֵיִיהוּ, אֶסְתַּלַּק הֵאִי סֵלֶם וְכִלְהוּ מְמַנֵּי נַחְתִּי לְתַתָּא, וְאֶתְעַבְרֵי שׁוּלְטָנוּתָא דְּלְהוּן, כִּלְאָ בְּהֵאִי סֵלֶם קִימָא.

הָכָא חָמָא יַעֲקֹב בְּחִלְמִיָּהּ,

שְׁלֹטוֹנוֹתָ דַעֲשׂוּ וְשְׁלֹטוֹנוֹתָ דְשֹׂאֵר עִמִּין.
דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים
עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ, בְּמִי? בְּאוֹתוֹ
רֵאשׁוּ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלֶם.
שְׁכַשְׁמִסְתֵּלֶק רֵאשׁוּ מִמֶּנּוּ -
הַסֵּלֶם נִכְנַע, וְעוֹלִים כָּל הַמִּמְנִים.
וְכַשְׁמִתְחַבֵּר רֵאשׁוּ בְּאוֹתוֹ סֵלֶם -
מִתְעַלֶּה, וְכָל הַמִּמְנִים יֹרְדִים.
וְהַכֵּל דְּבַר אַחֲד.

בְּתוֹב (מלכים א-א) נִרְאָה ה' אֶל
שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם הַלְּיָלָה וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים שְׂאֵל מֶה אֲתֵן לְךָ. וְאִם
תֹּאמַר, כִּי אֲנִי בַּחֲלוֹם, וְכִי אֵיזוֹ
רְשׁוֹת יֵשׁ לְחֲלוֹם בְּזֶה? אֲלֵא כִּי אֲנִי
נִכְלַלְתָּ דְרָגָה בְּדְרָגָה, הַדְרָגָה
הַעֲלִינִי עִם הַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה.
מִשׁוֹם שְׂעֵד עֲכָשׁוּ שְׁלֹמֹה לֹא
הָיָה שְׁלֵם. כִּינֵן שְׁנִשְׁלֵם, כְּתוֹב
(שם ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשְׁלֹמֹה,
וְכְתוֹב (שם) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֹמֹה.
שְׁעִמְדָה הַלְּבָנָה בְּשִׁלְמוֹתָהּ, וְכִי
הַמְקַדֵּשׁ נִבְנָה, וְאִזּוֹ הָיָה רוֹאֵה
שְׁלֹמֹה אֶת הַחֲכָמָה עֵינָן בְּעֵינָן,
וְלֹא הִצְטַרְף לְחֲלוֹם.

אֲחֵר שְׁחֵטָא, הִצְטַרְף לְחֲלוֹם
כְּבָרֵאשׁוֹנָה, וְעַל כֵּן כְּתוֹב (שם יא)
הַנִּרְאָה אֵלָיו פְּעַמִּים. וְכִי פְעַמִּים
הָיָה וְלֹא יוֹתֵר? אֲלֵא צַד הַחֲלוֹם
הָיָה לוֹ פְּעַמִּים, וְצַד הַחֲכָמָה הָיָה
בְּכָל יוֹם.
וְעַם כָּל זֶה הִצַּד שֶׁל הַחֲלוֹם הָיָה
יוֹתֵר עַל כָּל שֹׂאֵר בְּנֵי הָאָדָם,
מִשׁוֹם שֶׁנִּכְלַלְתָּ דְרָגָה עִם דְרָגָה,
מִרְאָ"ה בְּמִרְאָ"ה. וְהִנֵּה כִּי אֲנִי
בְּסוּף יָמָיו יוֹתֵר חֲשׁוּף, וְזֶה
מִשׁוֹם שְׁחֵטָא, וְהַלְּבָנָה עִמְדָה
לְהַפְּגֵם. מֶה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שֶׁלֹּא
שָׁמַר אֶת בְּרִית הַקֶּדֶשׁ
בְּהִתְעַסְקוֹתוֹ עִם נָשִׁים נִכְרִיּוֹת,
וְזֶה הַתְּנָאי שֶׁהַקֶּדֶשׁ בְּרוּף הוּא
עֲשֵׂה עִם דָּוִד, שְׁכְּתוֹב (תהלים קלב)
אִם יִשְׁמְרוּ בְּרִיתִי וְגו', גַּם
בְּנֵיהֶם עַדִּי עַד יִשְׁבוּ לְכֶסֶף לְךָ.

שְׁלֹטוֹנוֹתָ דַעֲשׂוּ וְשְׁלֹטוֹנוֹתָ דְשֹׂאֵר עִמִּין.
דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים
עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. בְּמִאֵן, בְּהֵוֹא רֵאשׁוּ,
דְּהֵוֹא סֵלֶם. דְּכַד אִסְתֵּלֶק רֵאשׁוּ מִנִּיהָ, סֵלֶם
אִתְּכַפֵּיָא וְסִלְקִין כְּלֵהוּ מִמֶּנּוּ. וְכַד אִתְּחַבֵּר
רֵאשׁוּ בְּהֵוֹא סֵלֶם, אִסְתֵּלֶק, וְכְלֵהוּ מִמֶּנּוּ
נַחְתִּין. וְכֵלָא חַד מְלָה.

בְּתוֹב, (מלכים א א) נִרְאָה ה' אֶל שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם
הַלְּיָלָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׂאֵל מֶה אֲתֵן
לְךָ. וְאִי תִימָא הֵכָא בַּחֲלוֹם, וְכִי מֶה (דף קו ע"א)
רְשׁוּ אֵית לִיה לְחֲלוֹם בְּהֵאִי. אֲלֵא הֵכָא
אִתְּכַלִּיל דְרָגָא בְּדְרָגָא, דְרָגָא עֲלָאָה בְּדְרָגָא
תַּתָּאָה. בְּגִין דְּעַד כְּעַן, שְׁלֹמֹה לֹא הוּוּ שְׁלֵם,
כִּינֵן דְּאִשְׁתְּלִים, כְּתוֹב, (מלכים א ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה
לְשְׁלֹמֹה. וְכְתוֹב, (מלכים א ה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֹמֹה.
דְּקִימָא סִיְהֵרָא בְּאִשְׁלִמוֹתָא, וְכִי מְקַדֵּשָׁא
אִתְּבַנִּי. וְכַדִּין, הוּוּ חָמִי שְׁלֹמֹה, עֵינָא בְּעֵינָא
חֲכָמָתָא, וְלֹא אִצְטַרְיָךְ לְחֵלְמָא.

לְבַתֵּר דְּחֵטָא, אִצְטַרְיָךְ לִיה לְחֵלְמָא
כְּקַדְמִיתָא, וְעַל דָּא כְּתוֹב, (מלכים א יא)
הַנִּרְאָה אֵלָיו פְּעַמִּים, וְכִי פְעַמִּים הוּוּ וְלֹא
יִתִיר. אֲלֵא סֵטְרָא דְּחֵלְמָא הוּוּ לִיה פְּעַמִּים,
סֵטְרָא דְּחֲכָמָתָא כָּל יוֹמָא הוּוּ.

וְעַם כָּל דָּא, סֵטְרָא דְּחֵלְמָא הוּוּ יִתִיר עַל כָּל
שֹׂאֵר בְּנֵי נֶשְׂאָ, בְּגִין דְּאִתְּכַלִּיל דְרָגָא
בְּדְרָגָא, מִרְאָ"ה בְּמִרְאָ"ה. וְהָא הַשְׁתָּא בְּסוּף
יוֹמוֹי חֲשִׁיף יִתִיר, וְדָא בְּגִין דְּחֵטָא, וְסִיְהֵרָא
קִימָא לְאִתְּפַגְמָא. מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּלֹא
נָטִיר בְּרִית קְדִישָׁא, בְּאִשְׁתַּדְלוּתִיהָ בְּנִשְׁוִים
נִכְרִיּוֹת. וְדָא הוּוּ תְנָאי דְּעַבְד קְדִישָׁא בְּרִיךְ
הוּוּ עִם דָּוִד, דְּכְתוֹב, (תהלים קלב) אִם יִשְׁמְרוּ
בְּרִיתִי וְגו'. גַּם בְּנֵיהֶם עַדִּי עַד יִשְׁבוּ
לְכֶסֶף לְךָ.

מה זה עדי עד? הינו שכתוב
(דברים יא) כימי השמים על הארץ.
ומשום ששלמה לא שמר את
הברית הזו פראוי, התחילה
הלכנה להפגם, ועל פן בסוף
הצטרף את החלום, וכן יעקב
הצטרף את החלום, כמו
שבארנו.

רעיא מהימנא

השלמה מההשמטות (סימן 1)
ויחלום והנה סלם מצב ארצה
(בראשית כח). והנה סלם - זו תפלה.
מצב ארצה - שמתפללים בני
אדם לו בארץ, שהיא שכינה,
ומגיע לשמים שהוא הקדוש
ברוך הוא, שנאמר בו (מלכים-א ח)
ואתה תשמע השמים, וסוד
הדבר - (תהלים ח) ה' אדננו מה
אדיר שמך בכל הארץ וגומר.
ובזמן שמודיע להם הקדוש
ברוך הוא ושכינתו שעולה
באותה התפלה, מיד - והנה
מלאכי אלהים עלים וירדים בו.
בו - באותו אדם.

בכל פותחים פניהם לקבל
שכינה באותה תפלה. זהו
שכתוב (יחזקאל א) וכנפיהם פרודות
מלמעלה. וזה עלים, שכינה על
פניהם, וירדים בו. מה זה בו?
בקדוש-ברוך-הוא, שהקדוש
ברוך הוא יורד עליהם לקבל
שכינתו, ומיחד הקדוש ברוך
הוא באותו האיש בתפלתו,
ששכינה היא מצוה כלולה בשם
יהוה, היא החיה שלו, ומצוה
בלי מחשבה אין לה עליה.
ומחשבה היא אדם, יו"ד ה"א
וא"ו ה"א, תפארת מצוה,
המלכות כלולה מארבע חיות
המרכבה, כלולה מארבע
אותיות, היא הנקבה שלו, הפנים שלו, פני הרחמים, עבודה אמרתי (שמות לג) אם אין פניך הלכים
וגומר.

ומצד הצדיק נקראת אחוריו, חיה כלולה שמנה עשרה חליות שאחורי האדם, שדומה לשדרה

מאי עדי עד. היינו דכתיב, (דברים יא) כימי השמים על הארץ. ובגין דשלמה לא נטר האי ברית פדקא יאות, שר׳א סיהרא לאתפגמא. ועל דא, בסופא אצטרין חלמא, וכן יעקב אצטרין ליה לחלמא פדאמרן.

רעיא מהימנא

השלמה מההשמטות (סימן 1)

ויחלום והנה סלם מצב ארצה. והנה סלם דא צלותא,
מצב ארצה, דמצלאן בני נשא ליה בארעא
דאיהי שכינתא ומטא לשמיא דאיהו קדשא בריך הוא
דאתמר ביה (מלכים א' ח) ואתה תשמע השמים ורזא
דמלה (תהלים ח) יהוה אדננו מה אדיר שמך בכל
הארץ וגו'. ובזמנא דמודע לון קדשא בריך הוא
ושכינתיה דסלקא בההוא צלותא, מיד והנה מלאכי
אלהים עולים וירדים בו. בו בההוא בר נש.

בלהו פתחין גרפיהו לקבלא שכינתא בההיא צלותא,
הדא הוא דכתיב (יחזקאל א) וכנפיהם פרודות
מלמעלה והאי איהו עולים שכינתא על גרפיהו
ויורדים בו. מאי בו, בקדשא בריך הוא. דקדשא בריך
הוא נחית עליהו לקבלא שכינתיה ומיחד קדשא בריך
הוא ביה בההוא בר נש בצלותיה. דשכינתא איהי מצוה
כלילא בשם יהוה איהי חיה דליה. ומצוה בלא
מחשבה לית לה סליקו. ומחשבה איהו אדם יו"ד
ה"א וא"ו ה"א תפארת מצוה. מלכותא כלילא
מארבע חיוון דמרפכתא, כלילא מארבע אתוון. איהי
נוקבא דליה, אנפין דליה, אנפוי דרחמי. בגינה
אמינא (שמות לג) אם אין פניך הולכים וגו'.

ומפטר׳א דצדיק אתקריא אחורוי חיה כלילא תמנסר
חולין דאחורוי דבר נש, דדמי לשדרה דביה

אותיות, היא הנקבה שלו, הפנים שלו, פני הרחמים, עבודה אמרתי (שמות לג) אם אין פניך הלכים
וגומר.

ומצד הצדיק נקראת אחוריו, חיה כלולה שמנה עשרה חליות שאחורי האדם, שדומה לשדרה

שבה שמונה עשרה חליות, היא אָחור למעשה בראשית, וקדם למחשבה, שְנָאֵמַר בָּהּ עֲלֵה בְמַחְשָׁבָה, מֵה שְׁאִין כֵּן בְּאָדָם שֶׁל אָחור, שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁהוּא אָחור לְמַעֲשֵׂה וְרַע, בְּרֵאשִׁית וְקֵדָם לְפָרְעָנוּת.

קָמוּ תְנָאִים וְאִמּוֹרָאִים וְאִמְרוּ, רוּעָה הַנְּאָמֵן, בְּרוּף אַתָּה לְאֵל עֲלִיּוֹן, הוּא יָקִים לָךְ בְּקִשְׁתְּךָ בְּכָל. קָם וְקָן עֲלִיּוֹן בִּינֵיהֶם וְאִמְרוּ, רוּעָה הַנְּאָמֵן, בְּךָ הַתְּקִיָּם פְּסוּק זֶה שְׁנָאֵמַר (ישעיה סב) וְאֵל תַּתְּנוּ דְמֵי לוֹ, שֶׁהָרִי עֲלִיּוֹנִים וְתַתְּנוּנִים מְקַנְנִים בְּצִלְמֶךָ, מַחְנוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא שֶׁהֵם מְהִישִׁיבָה הַעֲלִיּוֹנָה, וּמַחְנוֹת הַגְּבִירָה שֶׁהֵם מְהִישִׁיבָה הַתַּתְּנוּנָה, עֲלִיךָ נֶאֱמַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי עוֹלָם וְיִוְרָדִים בּוֹ. בְּךָ עוֹלָם מַחְנוֹת הַשְּׂכִינָה בַתְּפִלָּה, וְיִוְרָדִים מַחְנוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא לְשִׁכְנֵתוֹ בְּכַמָּה שִׁירִים וְנִגּוּנִים שֶׁל תְּפִלָּה.

אַתָּה הוּא הַקְּרוֹב לְקְדוֹשׁ-בְּרוּף-הוּא בַתְּפִלָּתְךָ, שֶׁהִיא קְרִיבָה לְקְדוֹשׁ בְּרוּף הוּא וְשִׁכְנֵתוֹ בְּאִיזָהוּ מְקוֹמָן, בְּצוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. שֶׁתְּקַנּוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה קְרִיבָנוֹת הַתְּפִלָּה מִצַּד הַיָּמִין, שְׁשֵׁם כֵּהֵן אִישׁ חֶסֶד, וְתְקַנּוּ זְמִירוֹת שֶׁהֵם שִׁיר הַלְוִיִּם אַחֲרֵיהֶם מִצַּד הַגְּבוּרָה, וְהוּד דְרָגָה שֶׁל דוֹד נִקְשָׁרָה בְּשִׁמְאֵל שֶׁל גְּבוּרָה. וְאֶהְרֵן דְרָגָתוֹ בְּהוֹד נִקְשָׁר בְּחֶסֶד, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים ט) נְעֻמּוֹת בִּימִינְךָ נֹצַח.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שֶׁל הַיְחוּד כּוֹלֵל בְּרַכּוֹ וְקִדְשָׁהּ, שֶׁהוּא קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ, וּבְרַכָּה מִצַּד הַיָּמִין, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (במדבר ו) דְּבַר אֵל אֶהְרֵן וְאֵל לַאֲמֹר כֹּה תִּבְרַכּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְקִדְשָׁה מִצַּד הַלְוִיִּם עֲמוּד הָאֲמָצְעִי, הַקָּשָׁר שֶׁל יָמִין וְשִׁמְאֵל, וְהוּא קָשָׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁהוּא הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה.

תְּפִלִּין עַל רֹאשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, תְּפִלִּין שֶׁל רַבּוֹן הָעוֹלָם מֵה פְּתוּב בְּהֵן? וְהוּא קָשָׁר

ח"י הוֹלְלִין. אֵיחָד אָחור לְעוֹבְדָא דְּבְרֵאשִׁית וְקֵדָם לְמַחְשָׁבָה דְּאִתְמַר בָּהּ, עֲלֵה בְּמַחְשָׁבָה. מֵה דְּלֹאוּ הָכִי בְּאָדָם, דְּאָחור דְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע דְּאִיהוּ אָחור לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְקֵדָם לְפָרְעָנוּת.

קָמוּ תְנָאִין וְאִמּוֹרָאִין וְאִמְרוּ רַעֲיָא מְהִימְנָא בְּרִיךְ אַנְתָּ לְאֵלֵהָא עֲלֵאָה, הוּא יָקִים לָךְ בְּעוֹתְךָ בְּכָלֵא. קָם סָבָא עֲלֵאָה בִּינֵיהוֹן וְאִמְרוּ רַעֲיָא מְהִימְנָא בְּךָ אַתְקִיָּים הָאִי קָרָא דְּאִתְמַר (ישעיה ס"ב) וְאֵל תַּתְּנוּ דְמֵי לוֹ דְּהָא עֲלֵאִין וְתַתְּאִין מְקַנְנֵי בְּצוֹלְמָא דִּידְךָ מְשִׁירִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִינוּן מְתִיבְתָא עֲלֵאָה וּמְשִׁירִין דְּמְטְרוֹנִיתָא דְּאִינוּן מְתִיבְתָא תַּתְּאָה עֲלֵךְ אַתְמַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלָם וְיִוְרָדִים בּוֹ בְּךָ סְלִקִין מְשִׁירִין דְּשְׂכִינְתָא בְּצִלּוֹתָא וְנִחְתִין מְשִׁירִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּי שְׂכִינְתֵיהָ בְּכַמָּה שִׁירִין וְנִגּוּנִין דְּצִלּוֹתָא.

אַנְתָּ הוּא קְרִיבָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּצִלּוֹתָא דִּילָךְ, דְּאִיהוּ קְרִיבָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיהָ בְּאִיזָהוּ מְקוֹמָן בְּצוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ' דְּתְקִינּוּ מְאִרֵי מַתְנִיתִין קְרִיבָנִין דְּצִלּוֹתָא מְסֻטְרָא דִּימִינָא דְּתַמָּן כֵּהֵן אִישׁ חֶסֶד וְתְקִינּוּ זְמִירוֹת דְּאִינוּן שִׁיר דְּלוּיִם אַבְתְּרִיָּיהוּ מְסֻטְרָא דְּגְבוּרָה. וְהוּ"ד דְּרָגָא דְּדוֹד אַתְקָשֶׁר בְּשִׁמְאֵל דְּגְבוּרָה. וְאֶהְרֵן דְּרָגָא דִּילִיָּה כֵּהוּ"ד אַתְקָשֶׁר בְּחֶסֶד"ד. הָדָא הוּא דְּכָתִיב (תהלים י"ג) נְעֻמּוֹת בִּימִינְךָ נֹצַח.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דִּיחוּדָא כָּלִיל בְּרַכּוֹ וְקְדוּשָׁה. דְּאִיהוּ קְדוֹשׁ. קְדוֹשׁ. קְדוֹשׁ. וּבְרַכָּה מְסֻטְרָא דִּימִינָא הָדָא הוּא דְּכָתִיב (במדבר ו) דְּבַר אֵל אֶהְרֵן וְאֵל לַאֲמֹר כֹּה תִּבְרַכּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְקְדוּשָׁה מְסֻטְרָא דְּלוּיִם עֲמוּדָא דְּאֲמָצְעִיתָא קְשָׁרָא דִּימִינָא וְשִׁמְאֵלָא וְאִיהוּ קְשָׁרָא דְּתְפִלִּין דְּרִישָׁא דְּאִיהוּ אִימָא עֲלֵאָה.

תְּפִלִּין עַל רִישֵׁיהָ, כְּמָה דְּאִימָא מְאִרֵי מַתְנִיתִין.

וְאֵל לַאֲמֹר כֹּה תִּבְרַכּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְקִדְשָׁה מִצַּד הַלְוִיִּם עֲמוּד הָאֲמָצְעִי, הַקָּשָׁר שֶׁל יָמִין וְשִׁמְאֵל, וְהוּא קָשָׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שֶׁהוּא הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה.

תְּפִלִּין עַל רֹאשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, תְּפִלִּין שֶׁל רַבּוֹן הָעוֹלָם מֵה פְּתוּב בְּהֵן? וְהוּא קָשָׁר

שֶׁל תַּפְלִין דְּמֵאֲרֵי עֲלָמָא, מָה פְּתִיב בְּהוּ. וְאִיהוּ קִשְׁרָא דְתַפְלִין דִּיד, דְּאִיהִי שְׂכִינְתָא תַתְּאָה. וְהֵאִי אִיהוּ דְּאוּקְמוּהּ מֵאֲרֵי מִתְנִיתִין הֲרָאֵהוּ לְמֹשֶׁה קִשְׁרָא שֶׁל תַּפְלִין ש' דִּילָךְ מֹשֶׁה כְּלִיל תְּלַת אַנְפֵי אֲבָהֶן לְעִילָא דְתַקִּינוּ תְּלַת צְלוֹתִין דְּאִיהוּ סִימָנָם שְׁתַּרְיַת מְנַחָה עֲרֵבִית. מ"ה דִּידָךְ צְלוֹתָא דְשַׁבַּת דְּאִתְמַר בֵּיהּ (ב) (פְּרָאשִׁית א') וְרָדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבַעֲוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ וְאִתְפְּלִיל מִרְפַּבְתָּא תַתְּאָה דְּאֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה וְאַדָּם קְדָמָאָה לְעִילָא וּבַת זִוְגִיָּה לְתַתְּאָה אִם פֶּל חֵי דְאִיהוּ צְדִיק ח"י עֲלָמִין.

וּבְגִין דָּא אֶהְרֹן אָף עַל גַּב דְּאִיהוּ יְמִינָא אוּקְמוּהּ רַבְּנִין בֵּיהּ, אֶהְרֹן שׁוֹשְׁבֵינָא דְמֵטְרוֹנִיתָא הָהּ. רַעֲיָא מְהֵימְנָא, יַעֲקֹב אִיהוּ כְּלִיל תְּלַת אֲבָהֶן דְּבֵיהּ רִכִּיב אָדָם קְדָמָאָה וְלָאוּ לְמַגְנָא אוּקְמוּהּ מֵאֲרֵי מִתְנִיתִין שׁוֹפְרִיָּה דִיעֲקֹב כְּשׁוֹפְרָא דְאַדָּם קְדָמָאָה.

אָמַר בּוֹצִינָא קְדִישָׁא רַעֲיָא מְהֵימְנָא חֲזִינָא דְכַפֵּל קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא שְׁמָךְ וְאָמַר מֹשֶׁה לְאַכְלִילָא לָךְ בְּמִרְפַּבְתָּא עֲלָאָה וּבְמִרְפַּבְתָּא תַתְּאָה. לְאַכְלִילָא בְּךָ אָדָם קְדָמָאָה מִסְטָרָא דְאַבְרָהָם וְלְאַכְלִילָא בְּךָ חַוָּה מִסְטָרָא דְאֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה.

לְמָה לֹא כָפַל שְׁמִיָּה דִיעֲקֹב הָכִי אָמַר לִיהּ בּוֹצִינָא קְדִישָׁא בְּגִין דְקָרָא לִיהּ יַעֲקֹב וְקָרָא לִיהּ יִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לִישָׁנָא דְעוֹקְבָא דְהֵינֵנוּ נוֹקְבָא, דְאִתְמַר עֲקֹבוּ שֶׁל אָדָם הֲרָאשׁוֹן מְכַהֵה גִלְגַּל חֲמָה. וְאֶקְרִי יִשְׂרָאֵל, דְתַמָּן רֹאשׁ דְכּוֹרָא, רִישָׁא לְנוֹקְבָא, דְהֵינֵנוּ עֲקֹב. וְהֵאִי אִיהוּ דְאָמַר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְחוּיָא (בְּרָאשִׁית ג') הוּא יְשׁוּפְדָּה רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפְנֵנוּ עֲקֹב. וְדָא גֵרָם שְׂכִינְתָא בְּגִלוּתָא דְאִתְמַר בֵּיהּ (מְשִׁלִּי כ"ב) עֲקֹב עֲנֵנָה יִרְאת יְיָ.

תְּרָא רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחֵדוּ מֵאֲרֵי מִתְיַבְתָּא וְאָמְרוּ קַמִּיָּה. פּוּמָא דְשְׂכִינְתָא סִינִי, מָאן יְכִיל לְמִיקָם (קַמִּיָּה) בְּגִלוּתָא, שְׁנַאֲמַר בָּהּ (מְשִׁלִּי כ"ב) עֲקֹב עֲנֵנָה יִרְאת ה'.

שְׂמַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְשְׂמַחוּ רַאשֵׁי הַיְשִׁיבָה וְאָמְרוּ לְפָנָיו, פֶּה הַשְּׂכִינָה, סִינִי, מִי יְכוֹל לְעַמְד וּלְפָנוּ,

שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרִיף הוּא וְשִׁכְנֵתוֹ
מְדַבְּרִים עִמּוֹ, וְשָׁשִׁים רַבְּבוֹת שֶׁל
הַיְשִׁיבָה הַתַּחְתּוֹנִים מְדַבְּרִים
עִמּוֹ, וְאֵף שָׁשִׁים רַבּוֹא שֶׁל
הַיְשִׁיבָה הָעֲלִיּוֹנָה כֶּף מְדַבְּרִים
עִמּוֹ. עַל פִּיךָ נֶאֱמַר וְהִנֵּה מִלְּאֲכִי
אֱלֹהִים עֲלִים וְגוֹמֵר.

דְּבַר אַחֵר וַיִּחְלַם וְהִנֵּה סֵלֶם.
פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, סִינַי זֶה
סֵלֶם, וְהוּא ק"ל, וְסוּד הַדְּבַר -
(שְׁעֵיחַ ט) הִנֵּה ה' רַכֵּב עַל ע"ב
ק"ל. עַב זֶה יוֹדֵד ה"י וַי"ו ה"י.
וְעוֹד - יוֹדֵד. יוֹדֵד ה"א. יוֹדֵד
ה"א וְא"ו. יוֹדֵד ה"א וְא"ו ה"א -
זֶה מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים. הַאוֹתִיּוֹת
הַרְאֵשׁוֹנוֹת עוֹלוֹת לְשִׁבְעִים
וּשְׁנַיִם. הַאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן
תּוֹלְדוֹתֵיהֶן עוֹלוֹת לְמֵאָה
וּשְׁלֹשִׁים. ע"ב ק"ל מֵאֲתַם
וּשְׁתַּיִם כַּחֲשׁבוֹן ב"ר.

אַתָּה הוּא הַבֵּן, הַרוֹעֵה הַנְּאָמָן,
עֲלִיף נֶאֱמַר (תַּהֲלִים ב) נִשְׁקוּ בַר.
אַתָּה הוּא רַבֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, גְּדוֹל
לְמִטָּה, רַבֵּן שֶׁל מִלְּאֲכִי הַשְּׂרֵת,
ב"ר לְמַעְלָה, בֵּן שֶׁל הַקְּדוּשׁ
בְּרִיף הוּא וְשִׁכְנֵתוֹ, (וְהָרַם גַּם)
לַהֲשִׁלִּים לְמֵאֲתַם אַרְבָּעִים (וְחִמְשָׁה) עֲלֵיהֶם
נֶאֱמַר לְגַבִּי מְשִׁיחַ בֵּן יוֹסֵף (שְׁמוֹת
ב) גַּם יְהוֹנָה הַעֲבִיר חֲטָאֲתָךְ לֹא
תָמוּת. ב"גַּם" הִנֵּה הַתְּכַפֵּר דָּוִד,
וְזֶהוּ שְׁעוֹר שֶׁל הַחֲלָה, אַרְבָּעִים
וּשְׁלֹשׁ בֵּי צִיִּים וְתוֹסַפֵּת חֲמֵשׁ
בֵּי צָהָ, רְמוּז (וַיִּקְרָא ה) וְחִמְשָׁתוֹ
יִסַּף עֲלָיו.

אֲשֶׁרֵי הַתְּפִלָּה הַיּוֹצֵאת מִפִּיךָ,
כְּמוֹ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרִיף הוּא יֵרֵד עַל
הַר סִינַי וְנֶאֱמַר בּוֹ (דְּבָרִים כט) כִּי אֵת
אֲשֶׁר יִשְׁנֶה פֶה עֲמָנוּ עֲמַד הַיּוֹם
[וְגו'] וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶה עֲמָנוּ
הַיּוֹם, כֶּף כְּשֶׁאֲתָה מִשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה, הַקְּדוּשׁ בְּרִיף
הוּא מְכַנֵּס עֲלֵינוּנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל הַנְּשִׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵיוּ וְשֶׁעֲתִידִין לֵהָיוֹת, וְכָל מַחְנוֹת הַמִּלְּאֲכִים,
וְיֹרֵד בְּצִלְמָךְ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ וְתוֹרָתְךָ, מִשּׁוֹם שֶׁמִּחְשַׁבְתָּךְ לֵיחַד אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרִיף הוּא עִם שִׁכְנֵתוֹ

דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא וְשִׁכְנֵתֶיהָ מִמְּלָלֵן בִּיה וְשִׁתִּין רַבְּבָן
דְּמַתִּיבְתָא תַּתְּאָה מִמְּלָלִין בִּיה וְאֵיף שִׁתִּין רַבּוֹא
דְּמַתִּיבְתָא עֲלָאָה הַכִּי מִמְּלָלִין בִּיה. עַל פּוּמָךְ אֲתָמַר
וְהִנֵּה מִלְּאֲכִי אֱלֹהִים עוֹלִים וְגו'..

דְּבַר אַחֵר וַיִּחְלּוֹם וְהִנֵּה סֵלֶם פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר
סִינַי דָּא סֵלֶם וְאִיהוּ ק"ל וְרִזָּא דְמִלָּה (שְׁעֵיחַ ט)
הִנֵּה יי רַכֵּב עַל ע"ב ק"ל. ע"ב דָּא יוֹדֵד ה"י וַי"ו ה"י
וְעוֹד יוֹדֵד. יוֹדֵד ה"א. יוֹדֵד ה"א וְא"ו. יוֹדֵד ה"א וְא"ו
ה"א, דָּא ק"ל. אֲתוּוֹן קְדַמָּן סֵלְקִין לְע"ב אֲתוּוֹן דְּאִינוּן
תּוֹלְדִין דִּילְהוֹן סֵלְקִין ק"ל. ע"ב ק"ל מֵאֲתַן וְתִרִין
כַּחֲשׁבוֹן ב"ר.

אַנְתָּה הוּא בַר, רַעֲיָא מְהִימָנָא עֲלֵךְ אֲתָמַר (תַּהֲלִים ב) נִשְׁקוּ
בַר, אַנְתָּה הוּא רַבֵּן דִּישְׂרָאֵל רַב לְתַתָּא רַבֵּן דְּמִלְּאֲכִי
הַשְּׂרֵת ב"ר לְעִילָא בְּרָא דְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא וְשִׁכְנֵתֶיהָ
(תְּסַר ג"ם לְאֶשְׁלָמָא ר"מ) עֲלֵייהוּ אֲתָמַר לְגַבִּי מְשִׁיחַ בֵּן יוֹסֵף
(שְׁמוּאֵל ב' י"ב) גַּם יְהוֹנָה הַעֲבִיר חֲטָאֲתָךְ לֹא תָמוּת. כֶּהֱאִי
ג"ם אֲתַכְּפֹר דָּוִד וְהֵאִי אִיהוּ שִׁיעֲוֵרָא דְחֲלָה מ"ג בֵּי צִיִּים
וְתוֹסַפֵּת חֲמֵשׁ בֵּי צָהָ רְמִיזו (וַיִּקְרָא ה) וְחִמְשִׁיתוֹ יוֹסֵף
עֲלָיו.

זְכָאָה צְלוֹתָא דְנִפְיָךְ מִפּוּמָךְ כְּגוֹנוֹנָא דְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא
דְנַחֲתִית עַל טוֹרָא דְסִינַי וְאֲתָמַר בִּיה (דְּבָרִים כ"ט) כִּי
אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנֶה פֶה עֲמָנוּ עֲמַד הַיּוֹם וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶה
עֲמָנוּ הַיּוֹם, הַכִּי כַד אֵת מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא וּבְצְלוֹתָא,
קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא כְּנִישׁ עֲלָאִין וְתַתְּאִין. וְכָל אֲלִין
נִשְׁמַתִּין דְּהוּוּ וְדַעֲתִידִין לְמַהוּוּ, וְכָל מְשִׁירִין דְּמִלְּאֲכִין.
וְנַחֲתִית בְּצוֹלְמָא דִּילְךָ, לְקַבֵּל צְלוֹתָא דִּילְךָ, אוֹרֵייתָא
דִּילְךָ. בְּגִין דְּמִחְשַׁבְתָּא דִּילְךָ לֵיחַדָּא לְקוֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא
וְשִׁכְנֵתֶיהָ בְּכָל מְשִׁירִין דִּילִיהּ לְעִילָא וְתַתָּא בְּאוֹרֵייתָךְ
וּבְצְלוֹתָךְ קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא מְצַרְף מִחְשַׁבָּה טוֹבָה

הוּא מְכַנֵּס עֲלֵינוּנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל הַנְּשִׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵיוּ וְשֶׁעֲתִידִין לֵהָיוֹת, וְכָל מַחְנוֹת הַמִּלְּאֲכִים,
וְיֹרֵד בְּצִלְמָךְ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ וְתוֹרָתְךָ, מִשּׁוֹם שֶׁמִּחְשַׁבְתָּךְ לֵיחַד אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרִיף הוּא עִם שִׁכְנֵתוֹ

למעשה. וכן גוונא דאיהו אמר אנכי, ואינהו אמרי (שמות כ"ד) נעשה ונשמע.

הכי קדשא בריהו הוא עביד לבלהו משיריין ואינהו שתקיין ושמעין למלוכה בגין דרעותהו בהון ליחדא קדשא בריהו הוא ושכנתיה בכל משיריין דיליה וכל מה דקדשא בריהו הוא אכטח ואודי למעבד לה חכמה מפמה טבין דלית לון סוף בלהו אמרין נעשה ונשמע.

ובגין דא אמרו (תהלים ק"ג) ברכו יי מלאכיו גבורי כח וגו' ואתתקף בך דהא קדשא בריהו הוא ושכנתיה וכל משיריין דיליה ודשכנתיה אסתכמו למעבד כל רעותהו, ויתיר מדאי הוא פתיב על ידה ולא נפל מלה זעירא מכתבת ידה ולא אתקיין. ופאה בר נש דמריה חשיב ליה כגופיה ועביד ליה יקרא כדיוקניה למנהוי שקיל מלוין דפומוי באורייתא בצלותא כלימוד בטורא דסיני. ולית חד דפתח פומיה לקטרנא, אלא עלאין ותתאין באספמותא תדא ברעותא תדא. ע"כ: (עד

כאן רעיא מהימנא מההשמטות)

והנה ה' נצב עליו וגו'. (בראשית כח) הכא חמא יעקב קשורא דמהימנותא כחד. נצב עליו, וכתוב (מלכים א כב) ומלך אין באדום, נצב מלך. (נצב מלח) חמא, דכל דרגין קיימין בלהו כחד על ההוא סלם, לאתקשרא כלא בחד קשרא. בגין דאתיהיב ההוא סלם בין תריין סטריין, תדא הוא דכתוב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו', אלין אנון תריין סטריין, בימינא ושמאלא. דבר אחר והנה ה' נצב עליו (ויאמר), עליה

שכתוב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. אלו הם שני צדדים, בימין ובשמאל.

בכל המחנות שלו למעלה ולמטה, בתורתך ובתפלתך הקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, וכמו שהוא אמר אנכי, והם אמרו (שמות כד) נעשה ונשמע.

כך הקדוש ברוך הוא עושה לכל המחנות, והם שותקים ושומעים לדברך, משום שרצונך בהם ליחד הקדוש ברוך הוא ושכינתו בכל המחנות שלו. וכל מה שתקדוש ברוך הוא הבטיח והודה לעשות לה חכמה מפמה טובות שאין להם סוף, כלם אמרים נעשה ונשמע.

ומשום זה אמרו (תהלים קג) ברכו ה' [כל] מלאכיו גברי כח וגומר, והחזיק בך, שהרי הקדוש ברוך הוא ושכינתו וכל המחנות שלו ושל שכינתו הספיקו לעשות כל רצונך, ויותר מדאי הוא כתוב על ידה, ולא נפל דבר קטן מכתבת ידה שלא התקיים. אשרי האיש שאדונו מחשיב אותו כגופו ועושה לו כבוד כדמותו להיות שוקל דברי פיו בתורה ובתפלה כמו למוד בהר סיני, ואין אחד שפותח פיו לקטרנג, אלא עליונים ותחתונים בהספמה אחת ברצון אחד: ע"כ

מההשמטות.

והנה ה' נצב עליו וגו'. פאן ראה יעקב הקשר של האמונה פאחד. נצב עליו, וכתוב (מלכים א כב) ומלך אין באדום נצב מלך. (נצב מלח) ראה, שכל הדרגות עומדות פלן יחד על אותו הסלם לקשר הכל בקשר אחד, משום שאותו הסלם נתן בין שני צדדים. זהו

שכתוב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. אלו הם שני צדדים, בימין ובשמאל.

דבר אחר והנה ה' נצב עליו (ויאמר) - על יעקב, שהפל יהיה מרפכה קדושה, ימין ושמאל, ויעקב בתוכם, וכןסת ישראל להקשר ביניהם. זהו שכתוב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנין

לנו שיעקב באמצע? משמע שכתוב אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק והאר"י, ולא כתוב ואלהי יצחק אביך. שפיון שנקשר עם אברהם, נמצא שהוא באמצע. ואחר כך, הארץ אשר אתה שוכב עליה - הנה הפל מרפכה קדושה אחת. וכאן הוא ראה שיהיה שלמות האבות.

בא ראה, אלהי אברהם אביך, שפיון שאמר אברהם אביך, ודאי שהוא באמצע. ואלהי יצחק, כאן נרמז שקשור לשני צדדים ואחוז אותם. קשור לצד אחד - שכתוב אברהם אביך. וקשור לצד אחר - שכתוב ואלהי יצחק. תוספת וא"ו ליצחק, להראות שיעקב אחוז לשני צדדים.

ועד שיעקב לא נשא, לא נאמר בגלוי יותר, ונאמר בגלוי למי שמכיר דרכי התורה. אחר שנשא והוליד, נאמר לו בגלוי. זהו שכתוב (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מכאן למדנו, מי שלא נשלם למטה - לא נשלם למעלה. שונה יעקב, שנשלם למעלה ולמטה, אבל לא בגלוי.

ואם תאמר שנשלם באותה השעה - לא. אלא ראה שישלם לאחר זמן. ואם תאמר, הנה פתוב והנה אנכי עמך ושמרתיו בכל אשר תלך? אלא השגחת הקדוש ברוך הוא ושמירתו לא נעזבה מיעקב לעולמים בכל מה שהצטרף לו בעולם הזה, אבל בעולם העליון עד שנשלם.

ושמרתיו בכל אשר תלך. אלא, אשגחותא דקדשא בריך הוא ונטירו דיליה, לא אשתביק מגיה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטרף ליה בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה

דיעקב, למהוי כלא רתיבא קדישא, ימינא ושמאלא, ויעקב בגוייהו, ופנסת ישראל לאתקשרא בינייהו, הדא הוא דכתיב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנלן דיעקב באמצעיתא, משמע דכתיב, אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק (האר"י), ולא כתיב אלהי יצחק אביך. דכיון דאתקשר ביה באברהם, אשתפח דאיהו באמצעיתא. ולבתר הארץ אשר אתה שוכב עליה, הא כלא רתיבא חדא קדישא. והכא חמא דיהוי שלימו דאבהן.

תא חזי, אלהי אברהם אביך, דכיון דאמר אברהם אביך, ודאי איהו באמצעיתא, ואלהי יצחק, הכא אתרמיז דקשיר לתרין סטרין ואחיד לון. קשיר לסטרא חד, דכתיב אברהם אביך. וקשיר לסטרא אחרא, דכתיב ואלהי יצחק, תוספת וא"ו לגבי יצחק, לאחזאה דיעקב אחיד לתרין סטרין.

ועד דיעקב לא אתנסיב, לא אתמר באתגליא יתיר, ואתמר באתגליא, למאן דידע אורחוי דאורייתא. לבתר דאתנסיב ואוליד, אתמר ליה באתגליא, הדא הוא דכתיב, (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מהכא אוליפנא, מאן דלא אשתלים לתתא, לא אשתלים לעילא. שאני יעקב, דאשתלים לעילא ותתא, אבל לא באתגליא.

ואי תימא דאשתלים בההיא שעתא, לא. אלא חמא דישתלים לבתר זמנא. ואי

תימא הא כתיב, (בראשית כח) והנה אנכי עמך אלא, אשגחותא דקדשא בריך הוא ונטירו דיליה, לא אשתביק מגיה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטרף ליה בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים.

וַיִּיָּקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֵן
 יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא
 יָדַעְתִּי. וְכִי תִמְיָהּ הוּא שְׁלֹא
 יָדַע? אֲלֵא מֵה זֶה וְאֲנֹכִי לֹא
 יָדַעְתִּי? כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א' - יג)
 וּפְנֵי ה' לֹא חֲלִיתִי. אָמַר, וְכִי כָל
 זֶה הַתְּגָלָה לִי וְלֹא הִסְתַּפַּלְתִּי
 לְדַעַת אֲנֹכִי, וְלִהְיוֹת תַּחַת כַּנְּפֵי
 הַשָּׁכִינָה וְלִהְיוֹת שְׁלֵם?

בא ראה, כתוב (בראשית כה)
 ותאמר אם פן למה זה אנכי. כל
 יום ויום ראתה רבקה את אור
 השכינה, שהשכינה היתה
 במשכנה, והתפללה שם. פיון
 שראתה צרתה במעיה, מה
 כתוב? ותלך לדרש את ה'. לצאה
 מהדרגה הזו לדרגה אחרת,
 שהיא הוי"ה. משום כך אמר
 יעקב, וכי כל כך ראיתי ואנכי
 לא ידעתי? משום שהיה לבדו
 ולא נכנס תחת כנפי השכינה.

מיד - ויירא ויאמר מה נורא
 המקום הזה. הדבר הזה הוא
 לשני הצדדים. מה נורא המקום
 הזה - אחד על אותו המקום
 שאמר בראשונה, ואחד על אות
 הברית הקדושה, שלא צריך
 להבטל.

ואף על גב שהם לשני צדדים -
 הוא אחד. אמר, אין זה פי אם
 בית אלהים. אין זה להיות בטל,
 אין זה להמצא לבדו, זה לא
 העמידה שלו, אלא בית אלהים,
 להשתמש בו ולעשות בו פרות
 ולהריק לו ברכות מכל איברי
 הגוף, שהיו השער של כל הגוף.
 זהו שכתוב וזה שער השמים. זה
 השער של הגוף ודאי, שער הוא
 להריק ברכות למטה, אחוז
 למעלה ואחוז למטה. אחוז
 למעלה - שכתוב וזה שער
 השמים. [אחוז] למטה - שכתוב
 אין זה פי אם בית אלהים. ועל
 זה, ויירא ויאמר מה נורא

וַיִּיָּקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֵן יֵשׁ ה'
 בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי. (שם) וְכִי
 תוֹהָא הוּא דְלֹא יָדַע. אֲלֵא מֵאִי וְאֲנֹכִי לֹא
 יָדַעְתִּי, כִּמּוֹ דְאֵת אָמַר, (שמואל א' יג) וּפְנֵי ה' לֹא
 חֲלִיתִי. אָמַר, וְכִי כָל הָאִי אֲתַגְּלִי לִי וְלֹא
 אִסְתַּפְּלִנָא לְמַנְדַּע אֲנֹכִי, וְלִמְיַעַל תַּחֲוֹת גְּדַפֵּי
 דְשָׁכִינְתָא לְמַהוּי שְׁלֵם.

תא חזי, פתיב, (בראשית כה) ותאמר אם פן למה
 זה אנכי, כל יומא ויומא חמאת רבקה
 נהורא דשכינתא, (דף קן ע"ב) דהויא שכינתא
 במשכנהא וצליאת תמן. פיון דחמאת עאקו
 דילה במעיהא, מה כתיב ותלך לדרש את ה',
 נפקת מדרגא דא לדרגא אחרא דאיהו
 הוי"ה. בגיני כך אמר יעקב, וכי כל כך
 חמינא, ואנכי לא ידעתי, בגין דהוה בלחודוי
 ולא עאל תחות גדפי דשכינתא.

מיד (בראשית כה) ויירא ויאמר מה נורא המקום
 הזה. מלה דא לתרין סטרין איהו. מה
 נורא המקום הזה, חד על ההוא מקום
 דקאמר בקדמיתא. וחד על את קיימא
 קדישא דלא בעיא לאתבטלא.

ואף על גב דאינהו תרי סטרי, חד הוא. אמר
 (בראשית כה) אין זה פי אם בית אלהים, אין
 זה, למהוי בטיל. אין זה, לאשתפחא
 בלחודוי, קיימא דיליה לאו איהו אלא בית
 אלהים, לאשתמשא ביה ולמעבד ביה פירין,
 ולארקא ביה ברכאן מפל שייפי גופא. דהאי
 הוא תרעא דכל גופא, הדא הוא דכתיב,
 (בראשית כה) וזה שער השמים, דא תרעא דגופא
 ודאי, תרעא איהו לארקא ברכאן לתתא,
 אחיד לעילא ואחיד לתתא. אחיד לעילא,
 דכתיב וזה שער השמים. (אחיד) לתתא, דכתיב
 אין זה פי אם בית אלהים. ועל דא ויירא

המקום הזה. ובני אדם אינם משגיחים בפכוד שבו להיות בו שלם למעלה ולמטה. בא אביו ונשקו.

אמר רבי יצחק, כששמעתי אותם הדברים מפיו, בכיתי ואמרתי, ברוך הרחמן שלא בטל מן העולם החכמה העליונה. הלכתי עמם עד שלש פרסאות עד שנכנסתי עמם לעיר. לא הספיקו להכנס, עד ששדף אותו האיש את בנו, ואמרו לו, דבריך לא יהיו לבטלה.

אמרתי, זה שאמר רבי שמעון, שהדברים הללו הם פלם בסוד החכמה ולהראות דברים אחרים. כשסדרתי הדברים לפני רבי שמעון, אמר לי, אל תאמר שהדברים הללו הם של תינוק, אלא הם דברים של סודות עליונים, והפל רשומים בסוד החכמה.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אמר רבי יהודה, כיון שפל זה הבטיח לו הקדוש ברוך הוא, למה לא האמין, שאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו' ? אלא, אמר יעקב, חלום חלמתי, והחלומות - מהם אמת ומהם לא אמת, ואם יתקיים, הרי ידעתי שהוא חלום אמת. ועל פן אמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', כמו שחלמתי, והיה ה' לי לאלהים. אני אהיה מושף ברכות מהמעין של הנחל של הכל למקום הזה שנקרא אלהים.

בא ראה, ישראל שהוא באמצע, הכל הוא נוטל בראשונה מהמקור של הכל, ואחר שיגיע אליו, ממנו שופע וממשיך למקום הזה, משמע שכתוב והיה ה' לי - בראשונה, ואחר הכל - לאלהים. כמו שאלהים

ויאמר מה נזרא המקום הזה, ובני נשא לא משגחן ביקרא דביה למיהוי ביה שלים, לעילא ותתא. אתא אבוי ונשקיה.

אמר רבי יצחק, פד מלין אינון שמענא מפומיה בכינא, ואמינא ברוך רחמנא דלא בטיל מעלמא חכמתא עלאה. אזלינא עמהון עד תלת פרסי, עד דעאלנא עמהון למתא. לא ספיקו למיעל, עד דשדף ההוא בר נש לבריה, ואמרי ליה, מליך לא יהון לבטלה.

אמינא, הא דאמר רבי שמעון, דמלין אלין פלהו ברזא דחכמתא נינהו, ולאחזאה מלין אחרנין. פד סדרנא מלין קמיה דרבי שמעון. אמר לי, לא תימא דמלין אלין דינוקא נינהו, אלא מלין דרזין עלאין נינהו, וכלא ברזא דחכמתא רשימין.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', (בראשית כח) אמר רבי יהודה כיון דכל האי אבטח ליה קדשא ברוך הוא, אמאי לא האמין, דאמר (בראשית כח) אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אלא, אמר יעקב, חלמא חלמנא, וחלמין מנייהו קשוט ומנייהו לא קשוט, ואם יתקיים הא ידענא דחלמא קשוט הוא, ועל דא אמר אם יהיה אלהים וגו', פמה דחלמנא, והיה יי לי לאלהים, אנא אהא משיך ברבאן ממבועא דנחלא דכלא, לאתר דא דאקרי אלהים.

תא חזי, ישראל דאיהו באמצעיתא, פלא נטיל הוא בקדמיתא ממקורא דכלא, ולבתר דימטי ליה, מניה, נגיד ואמשיך להאי אתר, משמע דכתיב, והיה יי לי בקדמיתא, ולבתר פלא לאלהים. פמה דאלהים, יהא נטיר ועביד לי, פל אלין טבאן, אוף אנא

יהיה שומר ועושה לי כל אותן הטובות, אף אני אהיה מושף לו מהמקום שלי כל אותן הברכות, ויתחבר בו הקשר של הכל. מתי? ושבתי בשלום אל בית אבי, כשאהיה יושב בדרגה שלי, ואהיה יושב בדרגה של שלום לתקן את בית אבי, ושבתי בשלום דוקא, אז והיה ה' לי לאלהים.

דבר אחר ושבתי בשלום אל בית אבי, ששם היא הארץ הקדושה, שם אשתלם. והיה ה' לי לאלהים. במקום הזה אעלה [נתעלה] מדרגה זו לדרגה אחרת כראוי, ושם אעבד עבודתו.

רבי חייא פתח ואמר, דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם. הפסוק הזה קשה, שאין סופו ראשו ואין ראשו סופו. אלא דוד בקש על עצמו, ואחר כך בקש על הכל (תהלים סה) דברי עונות גברו מני. אמר דוד, אני ידעתי בעצמי שחטאתי, אבל כמה רשעים הם בעולם שנתגברו חטאיהם עליהם יותר ממני. הואיל וכן, לי ולכם, פשעינו אתה תכפרם.

בא ראה, בשעה שרבים הרשעים בעולם, הם עולים עד אותו מקום שספרי הרשעים נפתחו, כמו שנאמר ה(בית) דין יושב וספרים נפתחים, ואותו ספר [הדין עומד עליה], [למעלה מראשו של דוד הוא] משום כך דברי עונות גברו מני, ועל כן פשעינו אתה תכפרם.

יעקב כמו כן משום כך לא האמין. אם תאמר שלא האמין בקדוש-ברוך-הוא - לא. אלא שלא האמין בעצמו. אולי יחטא, ואותו החטא ימנע אותו שלא ישוב בשלום ותסתלק ממנו השמירה, ומשום כך לא האמין

אהא משיף ליה מאתר דילי כל אינון ברבאן, ויתחבר קשרא דכלא ביה. אימתי, (בראשית כח) ושבתי בשלום אל בית אבי, פד אהא יתיב בדרגא דילי, ואהא יתיב בדרגא דשלום לתקנא בית אבי, ושבתי בשלום דייקא, פדין והיה יי לי לאלהים.

דבר אחר ושבתי בשלום אל בית אבי, דתמן הוא ארעא קדישא, תמן אשתלים. והיה יי לי לאלהים. באתר דא, אסלק (אסתלק) מדרגא דא לדרגא אחרא כדקא יאות, ותמן אפלה פולחניה.

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים סה) דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם. הא קרא קשיא, דלאו סופיה רישיה, ולא רישיה סופיה. אלא דוד בעא על גרמיה, ולבתר בעיא על פלא. דברי עונות גברו מני. אמר דוד, אנא ידענא בגרמי דחבנא, אבל כמה חייבין אינון בעלמא, דאתגברו חובביהו עלייהו יתיר מני. הואיל וכן, לי (דף קנא ע"א) ולהון, פשעינו אתה תכפרם.

תא חזי, בשעתא דחייבין סגי אין בעלמא, אינון סלקין, עד ההוא אתר דספרי דחייבא אתפתחו, כמה דאת אמר, (דניאל ז) דינא יתיב וספרין פתיחו, וההוא ספר (דינא עליה קרימא), (נ"א לעילא מרישיה דדוד איהו) בגיני כך, דברי עונות גברו מני, ועל דא פשעינו אתה תכפרם.

יעקב, פגוונא דא בגין כך לא הימין, אי תימא דלא הימין בקדשא ברין הוא, לא. אלא, דלא הימין ביה בגרמיה, דילמא יחוב, וההוא חובא, ומנע ליה, דלא יתוב בשלם ויסתלק נטירו מניה, ובגין כך, לא הימין בגרמיה. והיה יי לי לאלהים, אפילו

בַּעֲצֻמוֹ. וְהִיָּה ה' לִי לְאֱלֹהִים
אֲפִלוּ רַחֲמִים, כְּשֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם,
אֲשִׁים כְּנַגְדִי אֶת הַדִּין, מִשׁוֹם
[שְׁהָרִי] שְׁאֲנִי עוֹבֵד לִפְנֵי תָמִיד.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, אָמַר יַעֲקֹב, כָּעֵת
אֵינִי צָרִיף אֶת הַדִּין. כְּשֶׁאֲשׁוּב
לְבֵית אָבִי אֲתַפְּלֵל בְּדִין וְאֲתַקְּשֶׁר
בּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא כֹּה, אֲלֵא
אָמַר, עֲכָשׁוּ אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים
עִמָּדִי, אֲנִי צָרִיף שֶׁהַדִּין יִשְׁמַר
אוֹתִי עַד שֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית
אָבִי. אָבִל כִּיּוֹן שְׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם,
אֲכַלִּיל אֶת הַרַחֲמִים בְּדִין,
וְאֲתַקְּשֶׁר בְּקֶשֶׁר נֶאֱמַן לְהַכְלִיל
הַכֹּל יַחַד. וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר
שָׁמְתִי מִצְבֵּה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים,
שְׁהָרִי אִזּוּ הַכֹּל יִהְיֶה קֶשֶׁר אֶחָד,
וְהָאֵבֶן הַזֶּה מִתְּבַרְכֵת מִיָּמִין
וּמִשְׁמָאל, מִתְּבַרְכֵת מִמַּעַלָּה
וּמִמַּטָּה, מִשׁוֹם [וְהָ] שְׁאֲתָן מִעֲשֶׂר
מְכַל.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הִנֵּה כְּתוּב וַיִּקַּח
מֵאֲבִנֵי הַמָּקוֹם. וְאִם תֵּאמַר
שֶׁהָאֵבֶן הַזֶּה עֲלִיוֹנָה [עַל] פְּמָה
אֲבָנִים לְמָקוֹם מוֹשְׁבָה לְשֵׁרוֹת
עֲלִיָּהֶם, [וְהוּוּ שְׁתוּב] וְהָרִי כְּתוּב
וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצְבֵּה
- [עֲלִיוֹנָה הִיא צָרִיף לְהוֹתוֹ] מִשׁוֹם [כְּיוֹן]
שְׁאֲמַר אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים,
כָּאֵן הָרִים אוֹתָהּ מִצְבֵּה עֲלִיוֹנָה,
מִשׁוֹם שֶׁתְּלָה בָּהּ כֹּל הַשְּׁבֹחַ שֶׁל
זֶה, שְׁאֵין זֶה לְקִיָּם [לְמַטָּה] כִּי אִם
בֵּית אֱלֹהִים, וַיִּפְּהָ. וְעַל כֵּן אֲשֶׁר
שָׁמְתִי מִצְבֵּה.

יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים לְעֹלָמִין, בֵּית אֱלֹהִים, בֵּית
יְיָ מִיָּבְעֵי לֵיהּ, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (עזרא א)
לְכוּנָן אֶת בֵּית יְיָ. וְכֵן (תהלים קכב) בֵּית יְיָ גִּלְיָהּ.
אֲלֵא, אֲתַר דְּבִי דִינָא אִיהוּ מִתְרִין סְטָרִין
עֲלֵאִין, מִסְטָרָא דְיוֹבְלָא, דְאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים.
וּמִסְטָרָא דְיִצְחָק אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, יוֹבְלָא, אָף עַל גַּב דְּדִינָין
גַּב שֶׁהַדִּינִים [וַיִּצְאִים] מִתְעוֹרְרִים

רַחֲמֵי, כַּד אִיתוּב בְּשָׁלָם, אֲשִׁוּי לְקַבְּלֵי לְדִינָא,
בְּגִין (ס"א דהא) דְאֵנָא פְּלַח קַמְיָה תְּדִיר.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, אָמַר יַעֲקֹב, הַשְׁתָּא לָא
אֲצַטְרִיכְנָא לְדִינָא, כַּד אִיתוּב לְבֵית
אָבָא, אֲתַפְּלִילְנָא בְּדִינָא וְאֲתַקְּשֶׁר בִּיהּ. אָמַר
רַבִּי יוֹסֵי, לָאוּ הָכִי, אֲלֵא אָמַר, הַשְׁתָּא אִם
יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, דִּינָא אֲצַטְרִיכְנָא לְנִטְרָא
לִי, עַד דְאִיתוּב בְּשָׁלָם לְבֵית אָבָא, אָבִל כִּיּוֹן
דְאִיתוּב בְּשָׁלָם, אֲתַפְּלִילְנָא רַחֲמֵי בְּדִינָא,
וְאֲתַקְּשֶׁר בְּקֶשֶׁרָא מְהִימְנָא, לְאֲכַלְלָא כֹּלָא
כַּחַד. (בראשית כח) וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי
מִצְבֵּה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים. דְּהָא כְּדִין יִהָא כֹּלָא
קֶשֶׁרָא חָדָא, וְהָאִי אֵבֶן אֲתַבְּרָכָא מִיָּמִין
וּמִשְׁמָאלָא, אֲתַבְּרָכָא מִעֵילָא וּמִתְתָּא, בְּגִין
(דא) דְאֵתָן מִעֲשֶׂרָא מְכַלָּא.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הָא כְּתוּב, (בראשית כח) וַיִּקַּח
מֵאֲבִנֵי הַמָּקוֹם. וְאִי תִימָא דְאֲבָנָא דָא,
עֲלֵאָה (על) פְּמָה אֲבָנִין לְאֲתַר מוֹתְבִיָּה, לְמִשְׁרֵי
עֲלִיָּהוּ, (נ"א הָאִי דְכְּתִיב) וְהָא כְּתוּב וְהָאֵבֶן הַזֹּאת
אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצְבֵּה, (נ"א עֲלִיוֹנָה מִיָּבְעֵי לֵיהּ). בְּגִין (נ"א
כִּיּוֹן) דְאָמַר (בראשית כח) אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים,
הָכָא אָרִים לָהּ קַמָּא עֲלֵאָה, בְּגִין דְתְּלָא כֹּל
שְׁבַחָא דְזֶה בָּהּ, דְאֵין זֶה לְקִיָּמָא (לְתַתָּא) כִּי אִם
בֵּית אֱלֹהִים. וְשִׁפִּיר. וְעַל דָּא אֲשֶׁר שָׁמְתִי
מִצְבֵּה כְּתוּב.

יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים לְעֹלָמִין, בֵּית אֱלֹהִים, בֵּית
יְיָ מִיָּבְעֵי לֵיהּ, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (עזרא א)
לְכוּנָן אֶת בֵּית יְיָ. וְכֵן (תהלים קכב) בֵּית יְיָ גִּלְיָהּ.
אֲלֵא, אֲתַר דְּבִי דִינָא אִיהוּ מִתְרִין סְטָרִין
עֲלֵאִין, מִסְטָרָא דְיוֹבְלָא, דְאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים.
וּמִסְטָרָא דְיִצְחָק אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, יוֹבְלָא, אָף עַל גַּב דְּדִינָין
(דְּמִי) מִתְעוֹרְרִין מִיָּנָה, וְכִלְהוּ רַחֲמֵי (וְדִינֵי),

כָּל חֵידוּ מִינָה נִפְקִין, וְהוּא חֲדוּתָא (ס"א והוא חירותא) דְּכֹלָא. אֵלָא בֵּית אֱלֹהִים, סֵטְרָא דְּדִינָא קִשְׂיָא, אִי לְטֹב, בְּסֵטְרָא (ר'ובלָא) דְּשִׁמְאֵלָא, אֲתַעֵר בֵּיהּ רַחֲמוּתָא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (שיר השירים ב) שְׁמָאלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי. אִי לְבִישׁ, בְּסֵטְרָא דְּשִׁמְאֵלָא, אֲתַעֵר בֵּיהּ דִּינָא קִשְׂיָא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (ירמיה א) מִצְפּוֹן תִּפְתַּח הַרְעָה עַל כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וְדָאֵי בֵּית אֱלֹהִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֵּית אֱלֹהִים, הֵינּוּ שְׁכֵנוֹב קָרִית מְלָךְ רַב. יֵשׁ מְלָךְ סֵתָם וְיֵשׁ מְלָךְ רַב. וְדָאֵי שְׁהַעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא מְלָךְ רַב, וְזוּהִי קָרִית מְלָךְ רַב. (תהלים מח) קָרִית מְלָךְ רַב. אֵית מְלָךְ סֵתָם, וְאֵית מְלָךְ רַב, וְדָאֵי עֲלָמָא עֲלָאָה, מְלָךְ רַב אִיהוּ, וְדָא הוּא (שם) קָרִית מְלָךְ רַב.

רַבִּי חֲזִיָא וְרַבִּי חֲזַקְיָה, הוּוּ יִתְבִּי תַחוּת אֵילְנֵי דְחַקְלֵ אֹנּוּ, אֲדַמּוּף רַבִּי חֲזִיָא, חֲמָא לִיהּ לְאֵלֵיהּוּ, אָמַר מִקְסֵטִיטוּרָא דְמַר, חַקְלָא נְהִיר. אָמַר, הַשְׁתָּא אֲתִינָא לְאוּדְעָא, דִּירוּשְׁלָם קָרִיב אִיהוּ לְאֲתַחְרַבָּא, וְכָל אֵינּוֹן קָרְתִין דְּחַכִּימָא. בְּגִין דִּירוּשְׁלָם דִּינָא אִיהוּ, וְעַל דִּינָא קִימָא, וְעַל דִּינָא אֲתַחְרַב, וְהָא אֲתִיְהִיב רְשׁוֹ לְסַמְא"ל עֲלָהּ, וְעַל תְּקִיפֵי עֲלָמָא, וְאֲתִינָא לְאוּדְעָא לְחַכִּימָא דִּילְמָא יוֹרְכוּן שְׁנֵי דִירוּשְׁלָם, דְהָא כָּל זְמַנָּא דְאוּרִייתָא אֲשַׁתְּפַח בָּהּ, הִיא קִימָא. בְּגִין דְאוּרִייתָא אֵילְנָא דְחִי דְחִי דְקִימֵי עֲלָהּ, (תרי נוסחי אינין) כָּל זְמַנָּא דְאוּרִייתָא אֲתַעֵר לְתַתָּא אֵילְנָא דְחִי לָא אַעֲדֵי לְעֵילָא, פָּסַק אוּרִייתָא לְתַתָּא אֵילְנָא דְחִי אֲסַתְּלַק (מִינָה) מְעֲלָמָא.

וְעַל דָּא, כָּל זְמַנָּא דְחַכִּימָא יַחְדוּן בָּהּ בְּאוּרִייתָא, לָא יְכִיל סַמְא"ל בְּהוּ, דְהָא כְּתִיב, (בראשית כז) הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיְדִים יְדֵי עֶשָׂו, דָּא הוּא אוּרִייתָא עֲלָאָה, דְאֶקְרִי קוֹל יַעֲקֹב, בְּעוֹד דְהָהוּא קוֹל לָא פָּסַק, דְבוּר שְׁלִטָא וְיְכָלָא, וְעַל דָּא לָא אַצְטְרִיף אוּרִייתָא

מִמְנָה וְכֹלָם רַחֲמִים (רַחֲמִים), כָּל הַשְּׁמַחוֹת יוֹצְאוֹת מִמְנָה, וְהוּא שְׁמַחַת (וְהוּא חֲרוֹת) הַכֹּל. אֵלָא בֵּית אֱלֹהִים - הַצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה. אִם לְטוֹב, בְּצַד (הַיְכָל) הַשְּׁמָאל מִתְעוֹרְרַת בּוּ אַחְבָּה, כְּמוֹ שְׁנָאֲמַר שְׁמָאלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי. אִם לְרַע, בְּצַד הַשְּׁמָאל מִתְעוֹרֵר בּוּ דִין קָשֶׁה, כְּמוֹ שְׁנָאֲמַר מִצְפּוֹן תִּפְתַּח הַרְעָה עַל כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. וְדָאֵי בֵּית אֱלֹהִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֵּית אֱלֹהִים, הֵינּוּ שְׁכֵנוֹב קָרִית מְלָךְ רַב. יֵשׁ מְלָךְ סֵתָם וְיֵשׁ מְלָךְ רַב. וְדָאֵי שְׁהַעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא מְלָךְ רַב, וְזוּהִי קָרִית מְלָךְ רַב.

רַבִּי חֲזִיָא וְרַבִּי חֲזַקְיָה הֵינּוּ יוֹשְׁבִים תַּחַת הָאֵילָנוֹת שֶׁל שְׂדֵה אֹנּוּ. נִרְדָּם רַבִּי חֲזִיָא, וְרָאָה אֵת אֵלֵיהּוּ. אָמַר, מֵהוֹכַחַת הַדְּרָף שֶׁל מַר מֵאִיר הַשְּׂדֵה. אָמַר, כְּעַתְּ בָּאתִי לְהוֹדִיעַ שְׁקֻרוּבָה יְרוּשָׁלַיִם לְהַחֲרֹב, וְכָל אוֹתָן קָרִיֹוֹת הַחֲכָמִים, מִשׁוּם שְׁירוּשָׁלַיִם הִיא דִין, וְעַל דִּין עוֹמְדַת וְעַל דִּין תַּחֲרֹב, וְהִנֵּה נִתְּנָה רְשׁוּת לְסַמְא"ל עֲלֵיהּ וְעַל גְּבוּרֵי הָעוֹלָם, וּבָאתִי לְהוֹדִיעַ לְחַכְמֵים אוּלַי יֵאָרִיכוּ אֵת שְׁנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, שְׁהָרִי כָּל זְמַן שְׁנַמְצָאת בָּהּ תּוֹרָה - הִיא עוֹמְדַת, מִשׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה עֵץ הַחַיִּים הָעוֹמֵד עֲלֵיהּ. כָּל זְמַן שֶׁהַתּוֹרָה מִתְעוֹרְרַת לְמַטָּה - עֵץ הַחַיִּים לֹא זֶה לְמַעְלָה. פָּסַק הַתּוֹרָה לְמַטָּה - עֵץ הַחַיִּים מִסְתַּלַּק (מִמְנָה) מִן הָעוֹלָם.

וְעַל כֵּן, כָּל זְמַן שֶׁהַחֲכָמִים יִשְׁמְחוּ בַּתּוֹרָה, לֹא יוֹכֵל עֲלֵיהֶם סַמְא"ל, שְׁהָרִי כְּתוּב הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיְדִים יְדֵי עֶשָׂו. זֶה הַתּוֹרָה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁנִקְרָאת קוֹל יַעֲקֹב. בְּעוֹד שְׁאוֹתוֹ קוֹל לֹא פּוֹסֵק, הַדְּבוּר שׁוֹלֵט וְיִכּוֹל, וְעַל כֵּן לֹא צְרִיף לְהַפְסִיק בַּתּוֹרָה. וְהַתְעוֹרֵר רַבִּי חֲזִיָא, וְהִלְכוּ וְאָמְרוּ אֵת

למפסק. ואתער (דף קנא ע"ב) רבי חיאי, ואזלו
ואמרו מלה דא לחכימיא.

אמר רבי ייסא, פלא ידעין דא, והכי הוא,
דכתיב, (תהלים קכז) אם ה' לא ישמר עיר
שוא שקד שומר, אלין אנון דמשתדלין
באורייתא, קרתא קדישא קיימא עלייהו, ולא
על גבריין תקיפין דעלמא, היינו דכתיב אם
ה' לא ישמר עיר וגו'.

וירא והנה באר בשדה וגו'. (בראשית כט) רבי
יהודה פתח ואמר, (תהלים ג) מזמור לדוד
בברחו מפני אבשלום בנו. האי קרא אתער
ביה חבריא. אבל מזמור לדוד, אמאי קאמר
שירה, אי בגין דבריה איהו דקם עליה, קינה
יתיר מיבעי ליה, דהא אבאיש עלוי דבר נש
זעיר מקריבוי, מדאחרא סגי. אלא, מזמור
לדוד, אמר שירה, והכי בעי דוד, דחשיב
דקדשא בריך הוא סליק ליה חובוי לההוא
עלמא. פיון דחמא, דהכא בהאי עלמא בעי
למגביה מניה, חדי.

תו, דחמא דעלאי מניה הוו בעלמא, דקא
ברחו, וכלהו בלחודייהו. יעקב ערק,
דכתיב, (הושע יב) ויברח יעקב שדה ארם, וערק
בלחודוי. משה ערק, דכתיב, (שמות ב) ויברח
משה מפני פרעה, וערק בלחודוי. ודוד ברח,
כל אינון שולטני ארעא, וכל אינון גיברי
ארעא, ורישיהון דישראל, בלהו ערקין
עמיה וסחרין ליה, מימיניה ומשמאליה,
לנטרא ליה מפל סטריין, פיון דחמא שבחא
דא, אמר שירתא.

ואמר רבי יהודה, בלהו אערעו בהאי באר.
ודוד אמאי לא אערע ביה. אלא, דוד
מארי דכבו, הנה לקבליה, (דבריאל) ביהוא
זמנא, ובגין כך, לא אערע ביה. ליעקב

הדבר הזה לחכמים.
אמר רבי ייסא, הכל יודעים את
זה, וכך הוא, שכתוב אם ה' לא
ישמר עיר שוא שקד שומר. אלו
הם שמשתדלים בתורה, הקריה
הקדושה עומדת עליהם, ולא על
הגברים הגבורים של העולם,
הינו שכתוב אם ה' לא ישמר עיר
וגו'.

וירא והנה באר בשדה וגו'. רבי
יהודה פתח ואמר, (תהלים א)
מזמור לדוד בברחו מפני
אבשלום בנו. בפסוק הזה
התעוררו החברים, אבל מזמור
לדוד, למה אמר שירה? אם
משום שבנו הוא שקם עליו,
יותר קינה היה צריך להיות,
שהרי הרע עליו על האדם קצת
מקרוביו משאחר הרבה. אלא
מזמור לדוד, אמר שירה, וכך
בקש דוד, שחשב שהקדוש
ברוך הוא סלק את חטאו לעולם
ההוא. פיון שראה שבאן בעולם
הזה רוצה לגבות ממנו, שמח.

עוד, שראה שעליונים ממנו היו
בעולם שברחו, וכלם לבדם.
יעקב ברח, שכתוב (הושע יב)
ויברח יעקב שדה ארם, וברח
לבדו. משה ברח, שכתוב (שמות ב)
ויברח משה מפני פרעה, וברח
לבדו. ודוד ברח, כל אותם
שליטי הארץ וכל אותם גבורי
הארץ וראשי ישראל, כלם ברחו
עמו, וסובבים מימינו ומשמאלו
לשמר אותו מפל הצדדים. פיון
שראה השבח הזה, אמר שירה.
ואמר רבי יהודה, כלם פגשו את
הבאר הזו. ולמה דוד לא פגש
בה? אלא דוד בעל שנאה היה
פגדו [של הבאר] באותו הזמן,
ומשום כך לא פגש בה. את
יעקב ומשה קבלה אותם הבאר
בשמחה ורצתה להתקרב עמם.
ועל כן, פיון שראתה אותם

וּמֹשֶׁה, בַּחֲדוֹה קָבִיל לֹחַ הָאֵי בְּאֵר, וּבָעַא
 לְאַתְקַרְבָּא בְּהַדְיֵיהוּ, וְעַל דָּא כִּיּוֹן דְּחִמָּא לֹחַ
 הָאֵי בְּאֵר סְלִיקוּ מִזָּא לְגַבְיֵיהוּ, כְּאַתְתָּא
 דְּחִדְיָאֵת עִם בַּעֲלָהּ.

וְאִי תִימָא הָא אֲלִיָּהוּ בְּרַח וְלֹא אֲעֲרַע בֵּיהּ,
 אַמְאִי. אֲלֹא, אֲלִיָּהוּ לְתַתָּא מִן בְּאֵר הוּא,
 וְלֹא לְעִילָא, כְּמָה דְּהוּוּ מֹשֶׁה וַיַּעֲקֹב, וּבְגִין
 כֶּף, מִלְּאָף אִיהוּ, וְעֵבִיד שְׁלִיחוּתָא, וּבְגִין
 דִּיעֲקֹב וּמֹשֶׁה, לְעִילָא אֵינּוֹן מִן הַבְּאֵר, בְּאֵר
 חֲדִי לְגַבְיֵיהוּ, וְסְלִיק לְקַבְּלָא לֹחַ, כְּאַתְתָּא
 דְּחִדְיָאֵת לְגַבֵּי בַעֲלָהּ, וּמְקַבְּלָא לִיהּ.

וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה. סוּד הוּא
 שְׂרָאָה אֶת הַבְּאֵר הַזֶּה לְמַעְלָה, זֶה
 כְּמוֹ זֶה. כְּתוּב שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן
 רֹבְצִים עֲלֶיהָ. אִם הֵם שְׁלֹשָׁה,
 לָמָּה כְּתוּב וַנֶּאֱסַפּוּ שָׁמָּה כָּל
 הָעֲדָרִים? אֲלֹא הֵם שְׁלֹשָׁה:
 דְּרוֹם, מְזֻרַח, צְפוֹן. דְּרוֹם מִן הַצַּד
 הַזֶּה, וְצְפוֹן מֵהַצַּד הַהוּא, וּמְזֻרַח
 בֵּינֵיהֶם. וְאֵלּוּ עוֹמְדִים עַל הַבְּאֵר
 הַזֶּה וְאוֹחֲזִים אוֹתָהּ וּמְמַלְּאִים
 אוֹתָהּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי מִן
 הַבְּאֵר הַהִיא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים. הִינּוּ
 שְׁכֹתוּב יִשְׁקוּ כָּל חֵיתוֹ שְׂדֵי.

תוספתא

וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה. רַבִּי
 אֶלְעָזָר אָמַר, כְּתוּב (ישעיה נא)
 שָׁמְעוּ אֵלַי רֹדְפֵי צֶדֶק. אוֹתָם
 הַמְּבַקְשִׁים סוּד הָאֲמוּנָה, אוֹתָם
 שְׁנֵדְבִקוּ בְּקֶשֶׁר הָאֲמוּנָה, אוֹתָם
 שְׂיֹדְעִים דְּרַכֵּי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן
 [קָרְבוּ שְׁמַעוֹ].

בְּשַׁעֲוִירִים שְׁנִים וַיִּצְאוּ לְקִרְיָת
 אֶחָד - מְקַבְּלִים אוֹתוֹ בֵּין שְׁתֵּי
 זְרוּעוֹת. שְׁנִים יוֹרְדִים לְמִטָּה,
 שְׁנִים הֵם, אֶחָד בֵּינֵיהֶם. שְׁנֵי
 אֵלֶּה מוֹשֵׁב הַנְּבִיאִים, הַמְּקוּם
 שְׂיֹנְקִים בוֹ, אֶחָד בֵּינֵיהֶם, שֶׁהוּא
 מִתְחַבֵּר בְּכָל, הוּא נוֹטֵל הַכֹּל.
 אוֹתָהּ בְּאֵר קְדוּשָׁה עוֹמְדָת
 תַּחְתֵּיהֶם, הִיא שְׂדֵה הַתְּפוּחִים
 הַקְּדוּשִׁים. מֵהַבְּאֵר הַזֶּה מִשְׁקִים
 הָעֲדָרִים, כָּל אוֹתָן הַמְּרַפְּבוֹת, כָּל

וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה, רְזָא אִיהוּ, דְּחִמָּא
 הָאֵי בְּאֵר לְעִילָא, דָּא כְּגוֹוֹנָא דָּא,
 כְּתִיב, (בראשית כט) שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים
 עֲלֶיהָ, אִי אֵינּוֹן (דף קנב ע"א) שְׁלֹשָׁה, אַמְאִי
 כְּתִיב, (בראשית כט) וַנֶּאֱסַפּוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים.
 אֲלֹא, אֵינּוֹן שְׁלֹשָׁה, דְּרוֹם, מְזֻרַח, צְפוֹן.
 דְּרוֹם מֵהֵאֵי סְטָרָא, וְצְפוֹן מֵהֵאֵי סְטָרָא,
 וּמְזֻרַח בֵּינֵיהוּ, וְאֵלִין קְיַיִמִין עַל הָאֵי בְּאֵר
 וְאַחֲדָן לִיהּ, וּמְלִיִין לִיהּ. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין,
 (בראשית כט) כִּי מִן הַבְּאֵר הַהִיא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים.
 הִינּוּ דְכְתִיב, (תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל חֵיתוֹ שְׂדֵי.

וְאִי תִימָא הָא אֲלִיָּהוּ בְּרַח וְלֹא אֲעֲרַע בֵּיהּ,

וְאִי תִימָא הָא אֲלִיָּהוּ בְּרַח וְלֹא אֲעֲרַע בֵּיהּ,
 אַמְאִי. אֲלֹא, אֲלִיָּהוּ לְתַתָּא מִן בְּאֵר הוּא,
 וְלֹא לְעִילָא, כְּמָה דְּהוּוּ מֹשֶׁה וַיַּעֲקֹב, וּבְגִין
 כֶּף, מִלְּאָף אִיהוּ, וְעֵבִיד שְׁלִיחוּתָא, וּבְגִין
 דִּיעֲקֹב וּמֹשֶׁה, לְעִילָא אֵינּוֹן מִן הַבְּאֵר, בְּאֵר
 חֲדִי לְגַבְיֵיהוּ, וְסְלִיק לְקַבְּלָא לֹחַ, כְּאַתְתָּא
 דְּחִדְיָאֵת לְגַבֵּי בַעֲלָהּ, וּמְקַבְּלָא לִיהּ.

וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה, רְזָא אִיהוּ, דְּחִמָּא
 הָאֵי בְּאֵר לְעִילָא, דָּא כְּגוֹוֹנָא דָּא,
 כְּתִיב, (בראשית כט) שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים
 עֲלֶיהָ, אִי אֵינּוֹן (דף קנב ע"א) שְׁלֹשָׁה, אַמְאִי
 כְּתִיב, (בראשית כט) וַנֶּאֱסַפּוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים.
 אֲלֹא, אֵינּוֹן שְׁלֹשָׁה, דְּרוֹם, מְזֻרַח, צְפוֹן.
 דְּרוֹם מֵהֵאֵי סְטָרָא, וְצְפוֹן מֵהֵאֵי סְטָרָא,
 וּמְזֻרַח בֵּינֵיהוּ, וְאֵלִין קְיַיִמִין עַל הָאֵי בְּאֵר
 וְאַחֲדָן לִיהּ, וּמְלִיִין לִיהּ. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין,
 (בראשית כט) כִּי מִן הַבְּאֵר הַהִיא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים.
 הִינּוּ דְכְתִיב, (תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל חֵיתוֹ שְׂדֵי.

תוספתא

וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה. (בראשית כ"ט) רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר,
 כְּתִיב (ישעיה נא) שָׁמְעוּ אֵלַי רֹדְפֵי צֶדֶק, אֵינּוֹן
 דְּתַבְּעֵי רְזָא דְמַהִימְנוּתָא, אֵינּוֹן דְּאַתְדַּבְּקוּ בְּקִשְׁוִירָא
 דְּמַהִימְנוּתָא, אֵינּוֹן דִּידְעִין אֲרַחוּי דְּמִלְּפָא עֲלָאָה.
 כַּד סְלִיקוּ תְרִין, וַנִּפְקוּ לְקַדְמוֹת חַד, מְקַבְּלִין לִיהּ בֵּין
 תְרִין דְרוּעִין. תְרִי נַחְתֵי לְתַתָּא, תְרִין אֵינּוֹן, חַד
 בֵּינֵיהוּ. תְרִין אֵלִין מוֹתְבָא דְנְבִיאִי, אַתְר דִּינְקֵי בֵיהּ, חַד
 בֵּינֵיהוּ, דְאִיהוּ אֲתַחְבֵּר בְּכֹלָא, הוּא נוֹטֵל כֹּלָא.
 הַהוּא בִירָא קְדִישָׁא קָאִים תַּחוּתֵיהוּ, חִקְלָא דְתַפּוּחִין
 קְדִישִׁין אִיהוּ. מֵהֵאֵי בִירָא מִתְשַׁקְּיִין עֲדָרֵיא, כָּל

אינון רתיכין, פל אינון מארי גדפין. ג' קיימין רביעין (קיימין) על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. דא אדנ"י אתקרי, על דא כתיב, (דברים ג) אדנ"י אלהים אתה החילות, וכתיב, (דניאל ז) והאר פניך על מקדשך השמים למען אדנ"י. אדון פל הארץ, הדא הוא דכתיב, (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון פל הארץ. (ע"כ תוספתא)

וְנִאֲסְפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים, הַיֵּינוּ דְכָתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַזֵּלְכִים אֶל הַיָּם.

איןנון רתיכין, פל אינון מארי גדפין. ג' קיימין רביעין (קיימין) על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. דא אדנ"י אתקרי, על דא כתיב, (דברים ג) אדנ"י אלהים אתה החילות, וכתיב, (דניאל ז) והאר פניך על מקדשך השמים למען אדנ"י. אדון פל הארץ, הדא הוא דכתיב, (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון פל הארץ. (ע"כ תוספתא)

וְנִאֲסְפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים, הַיֵּינוּ דְכָתִיב, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַזֵּלְכִים אֶל הַיָּם.

(בראשית כט) וּגְלָלוּ אֶת הָאֲבָן, מְעַבְרִין מִינָה תְּקִיפּוּ דְדִינָא קְשִׁיָּא, הַהוּא דְגָלִיד וְקָרִישׁ, (ס"א מ"ו דבריו) דְּכַדִּין אַקְרִי אֲבָן, וְלֹא נִפְקִי מִינָה מִיָּא לְבַר. וְכַד אִינוּן נְחָלִין אֲתִיין, אֲתַתְּקַף דְרוּם דְּאִיהוּ יְמִינָא, וְלֹא יִכְלָא צְפוּן לְמַקְרַשׁ מִיין, פְּהֵאִי נְהָרָא, פַּד מִימּוֹי סְגִיָּאִין, לֹא גְלִידִין וְקָרִישֵׁי מִנָּא, פְּנַהֲרָא דְמִימּוֹי זְעִירִין.

וְעַל דָּא, פַּד אִינוּן נְחָלִין אֲתִיין, אֲתַתְּקַף דְרוּם דְּאִיהוּ יְמִינָא, וּמִיין אֲשַׁתְּרִיין, וְנַגְדִין וְאֲשַׁקְיין עֲדָרִיָּא, פְּמָה דְאַמְרֵן דְכָתִיב יִשְׁקוּ כָּל חַיֵּיתוּ שְׂדֵי. (בראשית כט) וְהַשִּׁיבּוּ אֶת הָאֲבָן עַל פִּי הַבְּאֵר, לְמַקּוּמָהּ, בְּגִין דְעֵלְמָא אֲצַטְרִיף דִּינָא דִּילָהּ, דְתַהֲוֵי בְדִינָא לְאוֹכְחָא בֵּיה חַיִּיבָא.

ועל פן, כשאותם נחלים באים, מתחזק הדרום, שהוא הימין, והמים מפשירים ושופעים ומשקים את העדרים, כמו שאמרנו, שכתוב ישקו כל חיתו שדי. והשיבו את האבן על פי הבאר, למקומה, משום שהעולם צריך את הדין שלה, שתהיה בדין, להוכיח את הרשעים בה. בא ראה, כשיעקב היה יושב על הבאר וראה המים עולים אליו, ידע ששם תודמן לו אשתו. וכן במשה, כשישב על הבאר, פיון שראה שהמים עולים אליו, ידע שאשתו תודמן לו לשם. וכך היה ליעקב, ששם הזדמנה לו אשתו, כמו שכתוב עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן. ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו'.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב פַּד הָוָה יָתִיב עַל בִּירָא, וְחֲמָא מִנָּא דְסֻלְקִין לְגַבִּיהּ, יַדַּע דְתַמָּן תּוֹדְמָן לִיה אֲתַתִּיהּ. וְכֵן בְּמִשָּׁה, פַּד יָתִיב עַל בִּירָא, פִּינּוֹן דְחֲמָא דְמִנָּא סֻלְקִין לְגַבִּיהּ, יַדַּע דְאֲתַתִּיהּ אֲזַדְמִינַת לִיה תַּמָּן, וְהָכִי הָוָה לִיה לְיַעֲקֹב, דְתַמָּן אֲזַדְמִינַת לִיה אֲתַתִּיהּ, פְּמָה דְכָתִיב, (בראשית כט) עוֹדְנוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרַחֵל בָּאָה עִם הַצֹּאן, וַיְהִי כַאֲשֶׁר רָאָה יַעֲקֹב אֶת רַחֵל וְגו'. מִשָּׁה, דְכָתִיב, (שמות ו) וַיָּבֹאוּ הָרוּעִים

מִשָּׁה, שְׁכָתוּב (שמות ב) וַיִּבְאוּ
הָרָעִים וַיִּגְרְשׁוּם וַגּוֹ', וְשֵׁם
הַזְדַּמְנָה לוֹ צְפוּרָה, מִשׁוּם
שְׁאוֹתָהּ הַבָּאָר גְּרָמָה לָהֶם.

בֵּא רְאֵה, הַבָּאָר הַזֶּה כְּתוּבָה שְׁבַע
פְּעָמִים בְּפִרְשָׁה הַזֶּה, מִשׁוּם
שֶׁהִיא רְמֵז לְשִׁבְעֵי. וְכַף נִקְרָאת
בָּאָר שְׁבַע. [ומשום] הַבָּאָר הַזֶּה
נִזְכָּרְת שְׁבַע פְּעָמִים בְּפִרְשָׁה הַזֶּה,
שְׁכָתוּב וַיֵּרָא וְהִנֵּה בָאָר בְּשֻׁדָּה.
כִּי מִן הַבָּאָר הִיא. וְהָאֶבֶן גְּדוּלָּה
עַל פִּי הַבָּאָר. וְנֶאֱסָפוּ שְׁמָה כָּל
הָעֵדְרִים וַגּוֹ' מֵעַל פִּי הַבָּאָר.
וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֵּאֵן וְהִשִּׁיבוּ אֶת
הָאֶבֶן עַל פִּי הַבָּאָר. וְגִלְלוּ אֶת
הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר. וַיִּגַּל אֶת
הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר. הָרִי
שְׁבַעָה, וַיְבֹדְאֵי שְׁכָף זֶה.

בְּמִשָּׁה לֹא כְתוּב אֱלֹא פַעַם
אַחַת, שְׁכָתוּב וַיִּשָּׁב בָּאָרְץ מִדִּין
וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר. מִשׁוּם שְׁמִשָּׁה
נִפְרַד מִכָּל וְכָל מִהַבֵּית שְׁלֹמֹה,
וַיַּעֲקֹב לֹא נִפְרַד כָּלָל. בְּמִשָּׁה
אַחַד, כְּפָתוּב (שיר ו) אַחַת הִיא
יוֹנְתִי תַמְתִּי. אַחַת הִיא לְאִמָּה.
וּמִשׁוּם כִּף מִשָּׁה הִיא בְּעַל הַבֵּית
וְהַתְּעֵלָה לְמַעְלָה. בְּמִשָּׁה כְּתוּב
וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר. בְּיַעֲקֹב - וַיֵּרָא
וְהִנֵּה בָאָר בְּשֻׁדָּה, וְלֹא כְתוּב
וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר.

דָּבָר אַחֵר וַיִּצָא יַעֲקֹב מִבָּאָר
שְׁבַע וַיִּלֶּךְ חֲרָנָה - רַבִּי אֲבָא פְתַח
וַאֲמַר, (תהלים קו) אֲשֶׁרִי שְׁמִרִי
מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכָל יַעֲקֹב.
אֲשֶׁרִי שְׁמִרִי מִשְׁפָּט, אֲשֶׁרִי הֵם
יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ כְּרוּף הוּא נִתֵּן
לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת לְהַשְׁתַּדֵּל בָּהּ
יָמִים וְלֵילוֹת, שְׁהָרִי כָּל מִי
שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לוֹ חֲרוּת
מִהַכָּל, חֲרוּת מִן הַמְּנוּת, שְׁלֹא
יְכוּל לְשַׁלֵּט עָלָיו, וְהָרִי פְרִשׁוּהָ,
מִשׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה
וְנֶאֱחָז בָּהּ, נֶאֱחָז בְּעֵץ הַחַיִּים.
וְאִם מִרְפָּה אֶת עֵצְמוֹ מֵעֵץ

וַיִּגְרְשׁוּם וַגּוֹ', וְתַמָּן אֲזַדְמַנַּת לִיה צְפוּרָה, (דף
קנב ע"ב) בְּגִין דִּיהוּיָא בָּאָר גְּרָמָה לוֹן.

תָּא חֲזִי הָאֵי בָאָר, שְׁבַע זְמַנִּין כְּתִיב
בְּפִרְשָׁתָא דָּא, בְּגִין דִּיהוּיָו רְמֵז לְשִׁבְעֵי.
וְהָכִי אֶקְרִי בָאָר שְׁבַע, (ובגין) בָּאָר דָּא, אֲדַבְּר
שְׁבַע זְמַנִּין בְּפִרְשָׁתָא דָּא. דְּכְתִיב, (בראשית כט)
וַיֵּרָא וְהִנֵּה בָאָר בְּשֻׁדָּה. כִּי מִן הַבָּאָר הִיא.
וְהָאֶבֶן גְּדוּלָּה עַל פִּי הַבָּאָר. וְנֶאֱסָפוּ שְׁמָה כָּל
הָעֵדְרִים וַגּוֹ' מֵעַל פִּי הַבָּאָר. וְהִשְׁקוּ אֶת
הַצֵּאֵן וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבָּאָר. וְגִלְלוּ
אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר. וַיִּגַּל אֶת הָאֶבֶן מֵעַל
פִּי הַבָּאָר. הָא שְׁבַעָה. וַיְבֹדְאֵי דִּיהָכִי הוּא.

בְּמִשָּׁה לֹא כְתִיב אֱלֹא זְמַנָּא חֶדָּא, דְּכְתִיב,
(שמות ב) וַיֵּשֶׁב בָּאָרְץ מִדִּין וַיֵּשֶׁב עַל
הַבָּאָר. בְּגִין דְּמִשָּׁה, אֲתַפְרֵשׁ מִכָּל וְכָל מִבֵּיתָא
דְּלְתַתָּא, וַיַּעֲקֹב לֹא אֲתַפְרֵשׁ כָּלָל. בְּמִשָּׁה חַד,
כְּמָה דְּכְתִיב, (שיר השירים ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי.
אַחַת הִיא לְאִמָּה. וּבְגִין כִּף מִשָּׁה מְאִרְיָה
דְּבֵיתָא הָוָה, וְאֲסַתְּלַק לְעֵילָא, בְּמִשָּׁה כְּתִיב,
(שמות ב) וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר, בְּיַעֲקֹב וַיֵּרָא וְהִנֵּה
בָּאָר בְּשֻׁדָּה, וְלֹא כְתִיב וַיֵּשֶׁב עַל הַבָּאָר.

דָּבָר אַחֵר (בראשית כח) וַיִּצָא יַעֲקֹב מִבָּאָר שְׁבַע
וַיִּלֶּךְ חֲרָנָה, רַבִּי אֲבָא פְתַח וַאֲמַר, (תהלים
קו) אֲשֶׁרִי שְׁמִרִי מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכָל יַעֲקֹב.
אֲשֶׁרִי שְׁמִרִי מִשְׁפָּט, זְכָאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל,
דְּקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִיב לוֹן אוֹרִייתָא דְּקִשׁוּט
לְאֲשַׁתְּדֵּלָא בָּהּ יִמְמָא וְלִילִי. דִּיהָ כָּל מָאן
דְּאֲשַׁתְּדֵּל בְּאוֹרִייתָא, אֵית לִיה חִירוֹ מִכָּל מִכָּל מָאן
חִירוֹ מִן מוֹתָא דְּלֹא יְכָל לְשַׁלֵּטָאָה עָלֵיהּ,
וְהָא אוֹקְמוּהָ. בְּגִין דְּכָל מָאן דְּאֲשַׁתְּדֵּל
בְּאוֹרִייתָא וְאֲתַאֲחִיד בָּהּ, אֲתַאֲחִיד בְּאִילָנָא
דְּחַיִּי. וְאִי אֲרַפִּי גְרַמִּיהּ מֵאִילָנָא דְּחַיִּי, הָא
אִילָנָא דְּמוֹתָא שְׂרִיא עֵלוּי, וְאֲתַאֲחִיד בֵּיהּ.

החיים, הנה עץ המות שורה עליו ונאחז בו. זהו שכתוב (משלי כד) התרפית ביום צר כחכה. התרפית - אם מרפה ידיו מן התורה.

ביום צר צר כחכה, מה זה צר כחכה? צר כח פה. שהרי היא תמיד לימין, ושמירתה תמיד על בן אדם כאשר הולך בדרכי התורה, ואז דוחה את הרע החוצה שלא יקרב לבן האדם ולא יוכל לקטרג לו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה ומתרפה ממנה, אזי צר כח פה, משום שאותו הרע, שהוא השמאל, שולט על האדם, ודוחה את ה"פה" הזו החוצה, עד שדוחק אותו מקום בצרה.

דבר אחר צר כחכה - שפאשר בן אדם אוהו בדרכי התורה, נאהב למעלה ונאהב למטה, והוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (שמואל ב יב) וזה אהבו, שהיה אהוב של הקדוש ברוך הוא, ואהב אותו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה, אזי צר כח פה, צר שלו ובעל שנאה הוא אליו, ושולט עליו אותו שנקרא רע, עד שמקטרג בו בעולם הזה ובעולם הבא.

בא ראה, הרע הזה, שהוא יצר הרע, שולט על העולם בכמה צדדים, וכמה שלטון יש לו בעולם, והוא נחש תקיף שחטא בו אדם, ונכשלים בו בני העולם ומושכים אותו עליהם, עד שמוציא להם את נשמותיהם. ובה וראה, כשהוא שולט, שולט על הגוף. וכיון ששולט על הגוף, יוצאת ממנו הנשמה, משום שהגוף נטמא, והנשמה עולה, ואין שולט עליו עד שנוטל רשות. וכמה הם שבאים מצדו ושולטים על העולם, והרי

הדא הוא דכתיב, (משלי כד) התרפית ביום צרה צר כחכה. התרפית, אי ארפי ידוי מאורייתא. ביום צרה צר כחכה, מאי צר כחכה. צר כח פה, דהא איהי תדיר לימינא. ונטירו דילה תדיר על בר נש פד אזיל באורחוי דאורייתא, וכדין דחי ליה לרע לבר דלא יקרב לגביה דבר נש, ולא יכיל לקטרגא ליה. וכד בר נש אסטי מארהוי דאורייתא ואתרפי מנה, פדין צר כח פה, בגין דההוא רע, דאיהו שמאלא שליט עליה דבר נש, ודחי ליה להאי כה לבר, עד דדחיק ליה אתר בעקו.

דבר אחר צר כחכה, דכד בר נש אחיד בארחי דאורייתא, אתרחים לעילא ואתרחים לתתא, ורחימא דקדשא ברין הוא הוי, כמה דאת אמר, (שמואל ב יב) ויי אהבו, דהוה רחימוי דקדשא ברין הוא, ורחים ליה. וכד בר נש אסטי מארחי דאורייתא, פדין צר כח פה, צר דיליה, ומארי דכבו איהו לגביה, ושליט עלוי ההוא דאקרי רע. עד דמקטרג ביה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

תא חזי, האי רע דאיהו יצר הרע, שליט על עלמא בכמה סטרין. וכמה שלטנו אית ליה בעלמא, ואיהו חויא תקיפא דחב ביה אדם, וכשלין ביה בני עלמא, ומשכי ליה עלייהו, עד דאפיק לון נשמתיהו.

ותא חזי, פד איהו שליט, שליט על גופא. וכיון דעל גופא שליט, נשמטא נפקא מניה, בגין דגופא אסתאב, ונשמטא סלקא. ולא שליט עליה עד דנטיל רשו. וכמה אינון דאתיין מסטריה, ושלטין על עלמא. והא תנינן דכל עובדין דעלמא דאתעבידו, ושלטי

שנינו שכל מעשי העולם שנעשים ושולטים בהם, ויש לו ממנים ושמשים, כלם שמשים במעשי העולם.

ועד כן הוא קץ של השמאל, והרי פרושה שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל, והקץ של השמאל הזה הוא קץ כל בשר. נקרא קץ כל בשר, לא נקרא קץ כל רוח, וסוד הדבר - זהו קץ (כל בשר) וזהו קץ. זה קץ על בשר, וזה על רוח. משום כך זה פנימי וזה חיצוני, זה ימין וזה שמאל, זה קדוש וזה טמא, והנה פרושה.

ובא וראה סוד עליון קדוש של האמונה, הסוד של עולם הנזכר ועולם הנקבה, וכל קדש הקדשים בו, וכל סודות האמונה מפאן יצאו, וכל החיים וכל החרות, וכל הטובות וכל האורות הם מפאן, וכל הברכות וטללי נדבות, וכל האהבה של האהבות הכל מהצד הזה, סוד הדרום.

מצד הצפון מתפשטות דרגות עד שמגיעה למטה פסלת הנזב, בצד הטמאה, לכלוף טמא, ואוחז את זה למעלה, ואוחז את זה למטה. וכאן מזדווגים זכר ונקבה יחד, והם רוכב נחש, הסוד של זכר ונקבה, וזה סוד עזאז"ל.

ומכאן נפרדות הדרגות ויוצאים פמה צדדים לעולם, שמתפשטים מפאן ושולטים על העולם, וכלם צדדי הטמאה, וממנים שרים לתוף העולם. בא ראה, כשיצא עשו לעולם, פלו אדם כשושנה בשער כמו השעיר, ומשם אלופים, מגנים ממנים [שנים עשר] ששולטים בעולם, והנה פרושה.

בא ראה, אשרי שמרי משפט - שומרים האמונה של הקדוש ברוך הוא, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, וצריך לאדם

בהו, ואית ליה ממנן ושמשין, פלהו שמשין בעובדין דעלמא.

ועד דא איהו קץ דשמאלא, והא אוקמוה, דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא, והאי קץ דשמאלא, איהו קץ כל בשר. קץ כל בשר אקרי, קץ כל רוחא לא אקרי, ורזא דמלה, דא איהו קץ (כל בשר) ודא איהו קץ, דא קץ על בשרא ודא על רוחא. בגין כך, דא פנימי ודא חיצון. דא ימינא, ודא שמאלא. דא קדישא, ודא מסאבא. והא אוקמוה.

והא חזי, רזא עלאה קדישא דמהימנותא, רזא דעלמא דדכורא ועלמא דנוקבא, וכל קדושא דקדישין ביה, וכל רזי דמהימנותא מהכא נפקו. וכל חיינ וכל חירו וכל טבין וכל (דף קנג ע"א) נהורין מהכא אינון, וכל ברכאן וטלי נדבאן וכל רחימו דרחימותא כלא מסטרא דא, רזא דדרום.

מסטרא דצפון מתפשטי דרגין, עד דמטא לתתא קסטופא דדהבא, בסטרא מסאבא, לכלוכא דמסאב, ואחיד להאי לעילא ואחיד להאי לתתא, והכא מזדווגי דכר ונוקבא כחדא, ואינון רוכב נחש, רזא דדכר ונוקבא, ורזא דא עזאז"ל.

ומהכא מתפרשין דרגין, ונפקין פמה סטרין לעלמא, דמתפשטין מהכא, ושלטין על עלמא, וכלהו סטרי מסאבא, וברבין ממנן גו עלמא. תא חזי, עשו פד נפק לעלמא, פוליה סומקא כורדא, בשערא כגוונא דשעיר, ומתמן אלופין ממנן תריסין (ס"א תריסר) דשלטין בעלמא, והא אוקמוה.

תא חזי, (תהלים קו) אשרי שמרי משפט, דנטרי מהימנותא דקדשא בריך הוא, בגין

שומרים האמונה של הקדוש ברוך הוא, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, וצריך לאדם

לשמר שלא יסטה לדרך אחרת, אלא שיהיה שומר משפט, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, שכל דרכיו משפט.

עשה צדקה בכל עת - וכי בכל עת יכול אדם לעשות צדקה? אלא מי שמשפדל בדרך התורה ועושה צדקה עם אותם שצריכים אותה. שכל מי שעושה צדקה עם העני, מרבה אותה צדקה למעלה ולמטה.

בא ראה, מי שמשפדל בצדקה, אותה צדקה שעושה עולה למעלה ומגיעה למעלה לאותו המקום של יעקב, שהוא מרובה עליונה, וממשיך ברכות למקום שהוא מן המעין של כל המעניות. ומאותה הצדקה ממשיך ומרבה ברכות לכל אותם התחתונים ולכל המרפבות ולכל החילות, וכלם מתברכים, ונוספים אורות כראוי, משום שכלם נקראו עת, וזהו שכתוב עשה צדקה בכל עת.

בא ראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדושה, הם היו מושכים ברכות ממעלה למטה. וכשיצאו ישראל מן הארץ הקדושה, נכנסו פחת רשות אחרת, ונמנעו הברכות מן העולם.

בא ראה, יעקב היה פחת רשות קדושה. פיון שיצא מן הארץ, נכנס לרשות אחרת. וטרם שנכנס פחת רשות אחרת, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא בחלום וראה כל מה שראה, והלכו עמו מלאכים קדושים, עד שישב על הבאר. וכיון שישב על הבאר עלו אליו המים, וכן היה משה, שמשם הודמנה לו אשתו. סוד הדבר -

הבאר לא עולה אלא כשרואה את הקשר שלה להתחבר עמו.

דקדשא בריך הוא, איהו משפט. ובעי ליה לבר נש לנטרא דלא יסטי לאורחא אחרא, אלא דיהא נטיר משפט, בגין דקודשא בריך הוא איהו משפט, דכל ארחוי משפט.

עושה צדקה בכל עת, (תהלים קו) וכי בכל עת יכיל בר נש למעבד צדקה. אלא, מאן דישתדל באורחוי דאורייתא, ועביד צדקה עם אינון דאצטריכו לה, דכל מאן דעביד צדקה עם מספנא, אסגי ההיא צדקה לעילא ותתא.

תא חזי, מאן דאשתדל בצדקה, ההיא צדקה דעביד, סליק לעילא, ומטא לעילא לההוא אתרא דיעקב, דאיהו רתיכא עלאה. ואמשיך ברכאן לההוא אתר, ממבועא דכל מבועין. ומההיא צדקה, אמשיך וארבי ברכאן לכל אינון תתאי, ולכל רתיכין ולכל חילין, וכלהו אתברכאן ואתוספן נהורין, פדקא יאות. בגין דכלהו אקרו עת, ודא הוא דכתיב, עושה צדקה בכל עת.

תא חזי, בזמנא דהווי ישראל בארעא קדישא, אינון הווי משכי ברכאן מלעילא לתתא, וכד נפקו ישראל מארעא קדישא, עאלו תחות רשו אחרא, וברכאן אתמנעו מעלמא.

תא חזי, יעקב היה תחות רשו קדישא, פיון דנפק מארעא, עאל ברשו אחרא, ועד לא עאל תחות רשו אחרא, אתגלי עליה קדשא בריך הוא בחלמא, וחמא כל מה דחמא, ואזלו עמיה מלאכין קדישין, עד דיתיב על בירא. וכיון דיתיב על בירא, סליקו מיא לגביה, וכן הוה משה, דמתמן אזדמנת ליה אתתיה. רזא דמלה, בירא לא סלקא, אלא כד חמא קשרא דיליה לאתחברא בהדיה.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הַפְּסוּקִים הִלְלוּ קוֹשִׁים זֶה עַל זֶה. בְּרֵאשׁוֹנָה פְּתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. וְלָכֵן הָיָה יוֹשֵׁב בְּחָרֹן. לָמָּה נִסַּע מִשָּׁם? שְׁפָתוֹב וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם. וּמִנֵּינ לָנוּ שְׁפָתָרֹן הָיָה דִּיּוּרוֹ שֶׁל לָבָן? שְׁפָתוֹב וַיֵּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחֵי מֵאִין אַתֶּם וַיֵּאמְרוּ מִחָרֹן אֲנַחְנוּ. וַיֵּאמֶר הַיְדַעְתֶּם אֵת לָבָן בֶּן נַחוּר וַיֵּאמְרוּ יָדַעְנוּ. לָבָן הָיָה בְּחָרֹן.

אֲלֵא יַעֲקֹב אָמַר, אֲנִי רוֹצֵה לְהַפְּסִי בְּשִׁכְנָה מְשׁוּם שְׂאֲנִי רוֹצֵה לְהַתְּחַתֵּן. כְּשֵׁאֲבָא נִשְׂא וְשִׁלַּח אֵת הָעֶבֶד, מֵצֵא עֵין הַמַּיִם, וְאֵז הַזְּדֻמָּנָה לְאֲבָא אִשָּׁה, וְהָיָה בְּמִקּוֹם הַזֶּה לֹא מֵצֵאתִי לֹא עֵין וְלֹא בְּאֵר וְלֹא מַיִם, וּמִיָּד - וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם, וְשֵׁם הַזְּדֻמָּנָה לוֹ בְּאֵר, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ, וְהַזְּדֻמָּנָה לוֹ אִשְׁתּוֹ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, חָרֹן, שֵׁם הָיָה וּדְאִי, וְהַבְּאֵר הַזֶּה הָיְתָה בְּשָׂדֵה. שְׂאֵם לֹא כָּף, לָמָּה פְּתוּב וְתָרַץ וְתִגַּד לְאַבְיָה? אֲלֵא מְשׁוּם שְׁהָיָה סְמוּךְ לַעִיר.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יַעֲקֹב שְׁהַזְּדֻמָּנָה לוֹ אִשָּׁה עַל הַבְּאֵר, לָמָּה לֹא הַזְּדֻמָּנָה לוֹ לְאֵה, שְׁהָרִי הַעֲמִידָה לוֹ לַיַּעֲקֹב כָּל אוֹתָם הַשְּׁבָטִים? אֲלֵא שְׂאֵת לְאֵה לֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזַוְּגָה עִם יַעֲקֹב בְּגִלְוִי, שְׁפָתוֹב וַיְהִי בְּבִקְר וְהָיָה הֵיא לְאֵה. (מִכְּלָל) שְׁהָרִי קְדָם לֹא הִתְגַּלָּה הַדְּבָר.

וְעוֹד, כְּדִי לְמַשֵּׁךְ אֵת עֵינוֹ וְלָבוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בִּיפִי שֶׁל רַחֵל, לַעֲשׂוֹת שֵׁם אֵת דִּיּוּרוֹ, וּבְשִׁבְלֵה הַזְּדֻמָּנָה לוֹ לְאֵה וְהַקִּימָה אֵת כָּל אוֹתָם הַשְּׁבָטִים. בְּמָה יָדַע יַעֲקֹב מִי הֵיא רַחֵל? אֲלֵא שְׂאוֹתָם הַרוֹעִים אָמְרוּ

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הַנִּי קְרָאֵי קְשִׁיין אֶהְדִּידִי, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כח)

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, וְלָבָן בְּחָרֹן הָיָה יְתִיב, אֲמַאי נָטִיל מִתְּמָן, דְּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית כט) וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם. וּמִנֵּינ לָנוּ דְּבְחָרֹן הָיָה דִּיּוּרִיהָ דְּלָבָן, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַיֵּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחֵי מֵאִין אַתֶּם וַיֵּאמְרוּ מִחָרֹן אֲנַחְנוּ. וַיֵּאמֶר הַיְדַעְתֶּם אֵת לָבָן בֶּן נַחוּר וַיֵּאמְרוּ יָדַעְנוּ. מְשִׁמַּע דְּדִיּוּרִיהָ דְּלָבָן, בְּחָרֹן הָיָה.

אֲלֵא, יַעֲקֹב אָמַר, אֲנָא בְּעֵינָא לְמִיעַל בְּשִׁכְנִיתָא, בְּגִין דְּבְעֵינָא לְאַזְדִּיּוּגָא. אֲבָא כִּד אֲתִנְסִיב וְשִׁדְר לְעֶבְדָּא, אֲשִׁפַּח עֵינָא דְּמֵיָא, וּכְדִין אֲזַדְמָנַת לִיָּה לְאֲבָא אֲתָתָא. וְהָא בְּאֲתֵר דָּא, לֹא אֲשִׁפַּחְנָא לֹא עֵינָא וְלֹא בִּירָא וְלֹא מֵיָא, וּמִיָּד וַיֵּשֶׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם, וְתִמָּן אֲזַדְמָנַת לִיָּה בִּירָא, כְּדִקְאֲמַרְן, וְאַזְדְּמָנַת לִיָּה אֲתָתִיָּה.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, חָרֹן תִּמָּן הָיָה וּדְאִי, וְהָיָה בִּירָא בְּחַקְלָא הָהוּא. דְּאִי לָאו הָכִי, אֲמַאי כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וְתָרַץ וְתִגַּד לְאַבְיָה, אֲלֵא בְּגִין דְּהָוָה סְמוּךְ לְמִתָּא.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יַעֲקֹב דְּאַזְדְּמָנַת לִיָּה עַל בִּירָא אֲתָתָא, אֲמַאי לֹא אֲזַדְמָנַת לִיָּה לְאֵה, דְּהָא קִיַּימָא לִיָּה לַיַּעֲקֹב כָּל אֵינוֹן שְׁבָטִין. אֲלֵא לְאֵה, לֹא בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְזוּוּגָא לִיָּה לַיַּעֲקֹב בְּאַתְגְּלִיָּא, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַיְהִי בְּבִקְר וְהָיָה הֵיא לְאֵה, (מִכְּלָל)

דְּהָא קוֹדָם לָבָן לֹא אֲתַגְּלִיָּא מְלָה. וְתוֹ, בְּגִין לְאַמְשַׁכָּא עֵינָא וְלָבָא דְּיַעֲקֹב בְּשִׁפְרוֹ דְּרַחֵל, לְמַעַבַּד דִּיּוּרִיהָ תִּמָּן, וּבְגִינָה (דף קנג ע"ב) אֲזַדְּמָנַת לִיָּה לְאֵה,

וְאוֹקִימַת כָּל אֵינוֹן שְׁבָטִין. בְּמָה יָדַע יַעֲקֹב מֵאֵין הֵיא רַחֵל. אֲלֵא דְּאֵינוֹן

לו, שְׁפָתוֹב וְהִנֵּה רָחַל בְּתוֹ בָּאָה
עִם הַצֵּאן.

בֹּא רֵאָה מַה פְּתוּב, וַיֹּאמֶר אֶעֱבְדָךְ
שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרָחַל בְּתֶךָ הַקְּטָנָה.
וְכִי מַה דַּעְתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁלֹּא אָמַר
עֲשֵׂרָה יָרְחִים אוֹ שָׁנָה אַחַת, אֲלֹא
שִׁבְעַ שָׁנִים לָמָּה? אֲלֹא יַעֲקֹב עָשָׂה
בְּחֻכְמָה, כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ
שֶׁבִשְׂבִיל הַתְּשׁוּקָה שֶׁל יִפְיָה שֶׁל
רָחַל עָשָׂה, אֲלֹא בְּשִׂבִיל הַחֻכְמָה,
שֶׁהִלְכְּנָה בַת שִׁבְעַ שָׁנִים הִיא, וְכֹל
שִׁבְעַ הַשָּׁנִים הָעֲלִיוֹנוֹת שׁוֹרוֹת הִיוּ
עַל יַעֲקֹב טָרֵם נִשָּׂא אֶת רָחַל
לְשִׁבְתָּ עִמָּה פְּרָאוּי, שֶׁהָרִי יַעֲקֹב
נָטַל אֶת כָּלֶם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן
בָּא אֵלֶיהָ, כְּדִי לְהַמְצִא הוּא שְׁמַיִם
וְהִיא אֶרֶץ.

וְסוּד הַדְּבָר - וַיְהִי בְּעֵינָיו כִּימֵים
אֲחָדִים. מַה זֶה כִּימֵים אֲחָדִים?
אֲלֹא כֹל שִׁבְעַ הַשָּׁנִים שֶׁקָּל אוֹתָם
בְּעֵינָיו כְּאוֹתָם עֲלִיוֹנִים, שֶׁהֵם
אֲחָדִים וְלֹא נִפְרָדִים, וְכָלֶם אֶחָד,
שֶׁנִּקְשְׂרִים זֶה עִם זֶה. בְּאֵהָבֹתוֹ
אִתָּהּ, לְהִיּוֹת כְּדָגְמָה הָעֲלִיוֹנָה.

בֹּא רֵאָה שֶׁאֶפְלוּ לְבֵן רְמוֹ לֹו
בְּאוֹתָם הַשִּׁבְעַ וְלֹא יָדַע מַה אָמַר.
שֶׁפֶתַח וְאָמַר טוֹב, שֶׁפְּתוּב טוֹב
תַּתִּי וְגו'. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כִּף זֶה
וּדְאִי, עֶבֶד שִׁבְעַ שָׁנִים לְהַזְדוּג עִם
שְׂמֻטָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא
רֵאָה, בְּכֹל מְקוֹם הַיּוֹבֵל סְתוּם,
שֶׁלֹּא הַתְּגָלָה, וְהַשְּׂמֻטָּה הַתְּגָלְתָּה.
בֹּא רֵאָה, בְּשַׁעַר שֶׁיַּעֲקֹב עֶבֶד
שִׁבְעַ שָׁנִים רֵאשׁוֹנוֹת, יֵצֵא קוֹל
וְאָמַר: יַעֲקֹב, פְּתוּב מִן הָעוֹלָם וְעַד
הָעוֹלָם. הָעוֹלָם הַנִּסְתָּר שֶׁלְמַעַל
הַיּוֹבֵל, מִשֵּׁם הָרֵאשִׁית. שֶׁאֵלוֹ
שֶׁהֵם נִסְתָּרִים, שֶׁלֹּא הַתְּגָלָה לָהֶם,
הֵם מִן הַיּוֹבֵל. מִשׁוּם כִּף נִסְתָּמוּ
מִיַּעֲקֹב שֶׁלֹּא יָדַע, שֶׁחֲשַׁב שֶׁהָרִי
הֵם מִן הַשְּׂמֻטָּה, וְכִדִּי שֶׁיַּעֲשֶׂה
רֵאשִׁית מִן הָעוֹלָם שֶׁלְמַעַל

אֵינּוֹן. בְּגִין כִּף אִסְתִּימוּ מִיַּעֲקֹב, דְּלֹא יָדַע, דְּחֲשַׁב דְּהָא מִן שְׂמֻטָּה אֵינּוֹן.

רְעִינָן אָמְרוּ לִיה, דְּכְתִיב, (בראשית כט) וְהִנֵּה רָחַל
בְּתוֹ בָּאָה עִם הַצֵּאן.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, וַיֹּאמֶר (בראשית כט) אֶעֱבְדָךְ
שִׁבְעַ שָׁנִים בְּרָחַל בְּתֶךָ הַקְּטָנָה, וְכִי מַה
דַּעְתִּיהָ דִּיעֲקֹב דְּלֹא קָאָמַר עֲשֵׂר יָרְחִין אוֹ
שְׁתַּא חֲדָא, אֲלֹא שִׁבְעַ שָׁנִים אַמְאִי. אֲלֹא
יַעֲקֹב בְּחֻכְמָתָא עֶבֶד. בְּגִין דְּלֹא יִימְרוּן,
דְּבְגִין תִּיאוּבְתָא דְשִׁפִּירוּ דְרָחַל עֶבֶד, אֲלֹא
בְגִין חֻכְמָתָא, דְּסִיְהֵרָא בַת שִׁבְעַ שָׁנִין הִיא.
וְכִלְהוּ שִׁבְעַ שָׁנִין עֲלֵאִין, שָׁרוּ עֲלֵיהָ דִיעֲקֹב
עַד לֹא נָסִיב לָהּ לְרָחַל לְמִיתַב גְּבַה פְּדָקָא
יָאוּת. דְּהָא יַעֲקֹב נָטַל כְּלָהּ בְּקַדְמִיתָא,
וְלְבַתָּר אָתָא לְגַבְהָ, בְּגִין לֹא שְׂתַפְחָא אִיהוּ
שְׁמַיִם, וְאִיהִי אֶרֶץ.

וְרוּזָא דְמִלָּה, וַיְהִי בְּעֵינָיו כִּימֵים אֲחָדִים,
מְאִי כִימֵים אֲחָדִים, אֲלֹא, כְּלָהּ שִׁבְעַ
שָׁנִין שְׁקִיל לֹון בְּעֵינָיו, כְּאֵינּוֹן עֲלֵאִין.
דְּאֵינּוֹן אֲחָדִין דְּלֹא מִתְּפַרְשָׁאן, וְכִלְהוּ חַד,
דְּמִתְקַשְׂרֹן דָּא בְדָא. בְּאֵהָבֹתוֹ אוֹתָהּ,
לֹא שְׂתַפְחָא כְּגוּוֹנָא עֲלָאָה.

תָּא חֲזִי, דְאֶפְלוּ לְבֵן רְמוֹ לִיה בְּאֵינּוֹן
שִׁבְעַ, וְלֹא יָדַע מְאִי קָאָמַר, דְּפֶתַח
וְאָמַר טוֹב, דְּכְתִיב, (בראשית כט) טוֹב תַּתִּי וְגו'.
אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָכִי הוּא וּדְאִי, פְּלַח שִׁבְעַ
שָׁנִין, לֹא זְדוּגָא בְשְׂמֻטָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
תָּא חֲזִי, בְּכֹל אֲתַר יוֹבֵלָא סְתִים דְּלֹא
אִתְגַּלְיָא וְשְׂמֻטָּה אִתְגַּלְיָא.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעַר דִּיעֲקֹב פְּלַח שִׁבְעַ שָׁנִין
קַדְמָאִין, נְפָקָא קָלָא וְאָמַר, יַעֲקֹב, (תהלים
117) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם פְּתִיב, עוֹלָם סְתִים
דְּלֵעִילָא יוֹבֵלָא מִתְּמָן שִׁירוּתָא. דְּאֵלִין
דְּאֵינּוֹן סְתִימִין, דְּלֹא אִתְגַּלְיָא לֹון מִן יוֹבֵלָא
אֵינּוֹן. בְּגִין כִּף אִסְתִּימוּ מִיַּעֲקֹב, דְּלֹא יָדַע, דְּחֲשַׁב דְּהָא מִן שְׂמֻטָּה אֵינּוֹן.

ובגין דייעביד שירותא מעולם דלעילא, אתפסין מניה, בגין דיובלא איהו סתים, ולבתר דעברו שני יובלא דאתפסייא, עבד שני שמטה דאתגליין, ואתעטר בתרין עלמין ואחיד לון.

תא חזי, לאה אולידת שית בנין וברתא חדא. והכי אתחזי, דהא שית סטרין קיימין עליה ואלין שית, וברתא חדא, ברזא עלאה נפקא. רחל אולידת תרין צדיקים. והכי אתחזי, הא שמטה, דבין תרי צדיקי יתבא לעלמין, דכתיב, (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ, צדיק לעילא וצדיק לתתא. צדיק לעילא, מניה נגדן מיין עלאין. צדיק לתתא, מניה נבעא נוקבא מיא לגבי דכורא, בתיאובתא שלים. צדיק מסטרא דא, וצדיק מסטרא דא, כמא דדכורא לעילא יתיב בין תרי נוקבי, הכי נמי נוקבא לתתא יתבא בין תרי צדיקי.

וער דא, יוסף ובנימין תרין צדיקין נינהו. יוסף זכה למהוי צדיק לעילא, בגין דנטר את קיימא. ובנימין איהו צדיק לתתא, לאתעטרא שמטה בין תרי צדיקי, יוסף הצדיק, ובנימין הצדיק.

וכי בנימין צדיק הוה, אין. דכל יומוי לא חטא בהאי את קיימא, ואף על גב דלא אנדמן ליה עובדא פיוסף. אי הכי, אמאי אקרי צדיק. אלא כל יומוי דייעקב הוה באבלא דיוסף, לא שמש ערסיה. ואי תימא דכד אתנטיל יוסף מיעקב, רביא הוה ולא נסיב. ואת אמרת דלא שמש ערסיה, אלא אף על גב דאזדווג לבתר לא בעא לשמשא ערסיה.

ואנן הכי תנן, בשעה דשאל יוסף לבנימין,

התפסו ממנו, משום שהיובל הוא נסתר. ואחר שעברו שני היובל המכסים, עשה שני שמטה הנגלים, והתעטר בשני עולמות ואחז אותם.

בא ראה, לאה הולידה ששה בנים ובת אחת, וכף ראוי, שהרי ששה צדדים עומדים עליה, ואלו ששה ובת אחת בסוד עליון יצאה. רחל הולידה שני צדיקים, וכף ראוי, הנה שמטה, שבין שני צדיקים יושבת לעולמים, שפתוב צדיקים יירשו ארץ. צדיק למעלה וצדיק למטה. הצדיק למעלה, ממנו שופעים מים עליונים. הצדיק למטה, ממנו נובעת הנקבה מים לזכר בתשווקה שלמה. צדיק מצד זה, וצדיק מצד זה. כמו שהזכר למעלה יושב בין שתי נקבות, כך גם הנקבה למטה יושבת בין שני צדיקים.

וער פן יוסף ובנימין הם שני צדיקים. יוסף זכה להיות צדיק למעלה, משום ששמר את הברית, ובנימין הוא צדיק למטה, לעטר את השמטה בין שני צדיקים - יוסף הצדיק ובנימין הצדיק.

וכי בנימין היה צדיק? פן, שכל ימיו לא חטא באות הברית הזו. ואף על גב שלא הנדמן לו מעשה כמו יוסף, אם פן למה נקרא צדיק? אלא כל ימי יעקב, כשהיה באבל של יוסף, לא שמש מטתו. ואם תאמר, שמשנטל יוסף מיעקב, עלם היה ולא נשוי, ואתה אומר שלא שמש מטתו? אלא אף על גב שהתחתן לאחר מכן, לא רצה לשמש מטתו.

ואנו כך שנינו, בשעה ששאל יוסף את בנימין, אמר לו: יש לך אשה? אמר לו: פן. אמר לו: יש

לך בנים? אמר לו: כן. ואיך נקראים? אמר לו: על שם אחי וכו', [אמר לו, יש לך בנים? אמר לו, שתידים לי. ויראך תקראם? אמר לו, על שם אחי וגו'] גרא ונעמן וגו', שכתוב ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואתה אמרת שלא שמש? [אלא באותה שעה].

אמר לו, כן, שהרי באותה שעה לא היו לו. ולאחר שיצא מבית האסורים היו לו ואם תאמר, ובני בנימין בלע ובכר, כשנכנסו למצרים, כך זה ודאי. שכל זמן שהתאבל יעקב על יוסף, לא שמש מטתו והוליד בנים. ואמר בנימין: הנה יוסף אחי, אות הברית של אבא היה, שהרי הברית היא סיום הגוף. פיון שהוא נאכד, אני אהיה שומר מקומו של אחי.

ואם תאמר, הרי באותו זמן שנאכד לא היה צדיק, שצדיק הוא לא היה עד שקרה המעשה הזה בו - אלא כלם היו יודעים מיצקב, שיעקב היה יודע שהמקום הזה ירש יוסף, ומשום כך האריך אצל לכן כל כך, עד שייספים הגוף, ומי הוא סיום הגוף? הברית, ועל כן כתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. שהרי ודאי כעת השתלם הגוף. פיון שהשתלם הגוף, אני רוצה ללכת. ומשום כך בנימין ידע ושמר את דרך אחיו.

בין שבא ליוסף ונמצא בנימין חזר לביתו ושמש מטתו [והלכו ונכנסו] והוליד בנים. ועל כן הקדוש ברוך הוא עשה אותו צדיק למטה, ויוסף צדיק למעלה, ומשום כך רחל הולידה שני בנים, ולא היה ששה בנים וכת.

ועל זה אותן שבע השנים הראשונות מכסות, שלא ידע בהן יעקב, משום שהיו של היובל.

אמר ליה אית לך אינתו. אמר ליה, אין. אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה אין. והיך אקרוין, אמר ליה על שום אחי וכו' (נ"א אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה ומינין לי. ואיך ותקרוין לך, אמר ליה על שום אחי וגו') גרא ונעמן וגו' דכתיב (בראשית מו) ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואת אמרת דלא שמש. (ס"א אלא בההיא שעתא).

אמר ליה אין, דהא בההיא שעתא לא הוה ליה. (ס"א לבתר דיצא מבית האסורין הוה ליה) ואי תימא ובני בנימן בלע ובכר. פד עאלו למצרים, הכי הוא ודאי, דכל זמנא דאתאבל יעקב על יוסף לא שמש ערסיה ואוליד בנין. ואמר בנימן, הא יוסף אחי, את קיימא דאבא הוה. דהא ברית סיומא דגופא איהו, פיון דאיהו אתאכיד, אנא אהא נטיר (דף קנר ע"א) אתריה דאחי.

ואי תימא, הא בההוא זמנא דאתאכיד, לא הוה צדיק. דצדיק לא הוה עד דאערע עובדא ביה. אלא, פלהו הוה ידעי מייעקב. דיעקב הוה ידע דאתר דא רית יוסף, ובגיני כך אורין בלבן כל כך עד דיסתיים גופא, ומאן הוא סיומא דגופא, ברית. ועל דא כתיב, (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', דהא ודאי השתא אשתלים גופא, פיון דגופא אשתלים, בעינא למיזל. ובגיני כך בנימין ידע ונטר אורחיה דאחוי.

בין דאתא ליוסף, ואשתפח. בנימין הדר לביתיה, ושמש ערסיה (אולי ועאלו) ואוליד בנין. ועל דא קדשא ברוך הוא עביד ליה צדיק לתתא, ויוסף צדיק לעילא. ובגיני כך, רחל תרין בנין אולידת, ולא היה שית בנין וברתא.

ועל דא, אינון שבע שנים קדמאי אתפסיין, דלא ידע בהו יעקב בגין

ואותן של שְׁמֵטָה התגלו, ובשְׁמֵטָה הגלויה עבד את היובל שְׁהַתְּכֶסֶה, שְׁכָתוּב וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שֶׁבַע שָׁנִים. שְׁבַע שָׁנִים סָתָם. בְּרַחֵל עֲבָד שֶׁבַע שָׁנִים עֲלִיּוֹנוֹת, וְנֶאֱחָז בָּהֶן בַּשָּׁנִי עוֹלָמוֹת. מִכָּאן לְמַדְנֹו, מִתּוֹךְ הַנִּגְלָה בָּא הָאֵדָם לְנִסְתֵּר.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּף שֶׁהַשָּׁנִים הֵרָאשׁוֹנוֹת הֵן מֵהַיּוֹבֵל, הֵרִי בַיּוֹבֵל כְּתוּב שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים. שֶׁבַע שָׁנִים מְצוּיֹת, שֶׁבַע פְּעָמִים [לא מצויות] איפה הֵן? אֵלָּא אוֹתָם שֶׁבַע יָמִים שֶׁשָּׁמֵר בְּחֻמְהָ שֶׁל לֵאָה הַשְּׁלִימוֹ אֶת הַחֲשׁוֹבוֹן, שֶׁהֵרִי כָּל יוֹם [פעם אחת ושבע אחת] [שבע] נִקְרָא פְּעַם אַחַת, שְׁכָתוּב (תהלים קיט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הַלְלִיתִיךָ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךָ. וְכָל שֶׁבַע מִשְׁתַּלֵּם בְּשֶׁבַע יָמִים, ז' בְּכָל יוֹם, שֶׁנִּקְרָא פְּעַם אַחַת.

וּבְרַחֵל לֹא הָיָה כֵּן, שֶׁלֹּא שָׁמֵר שֶׁבַע יָמִים, אֵלָּא שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁעֲבָד אַחַר כֶּף. וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּף, שָׁנִים שֶׁל שְׁמֵטָה הָיָה לוֹ לַעֲבֹד קֹדֶם וְאַחַר כֶּף הַהַזְדוּג עִם הַשְּׁמֵטָה? אֵלָּא בֵּינוֹן שֶׁקָּבַל עָלָיו לַעֲבֹד, כְּאִלוֹ עֲבָד אוֹתָם. בָּא רַבִּי אֲבָא וּנְשָׁקוֹ. אָמַר, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שְׂדֵכִיתִי לְפָסוּק הַזֶּה, עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם כְּתוּב (ישעיה מט) ה' חִפֵּץ לְמַעַן צְדָקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר. עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה שֶׁנֶּאֱמַר לֵאָה הוֹלִידָה שֵׁשָׁה בָּנִים וּבַת אַחַת - כֶּף זֶה וְדָאִי. רַחֵל שְׁנֵי בָּנִים וְדָאִי, בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת אַרְבָּעָה. תְּקוּנָם אֵיךְ עוֹמְדִים? אֵלָּא אוֹתָם אַרְבָּעָה קְשָׁרִים שֶׁנִּקְרָאִים אַחֲזָרִים, שְׁכָתוּב וְכָל אַחֲזָרֵיהֶם בֵּיתָה.

שְׁהָרִי בְּרוּעַ יְמִין שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, אֲבָל קֶשֶׁר אֶחָד בְּאִמְצַע שֶׁהוּא גְדוֹל וְהוּא אַחֲזָר, שֶׁנֶּשְׂאָר בַּחוּץ. וְכֵן אֶחָד בְּרוּעַ שְׂמָאל, וְכֵן אֶחָד

דְּהוּ דְיּוֹבְלָא, וְאִינוּן דְשְׁמֵטָה אֲתַגְלִיין, וּבְשְׁמֵטָה דְאֲתַגְלִיָּא פְּלַח לְיּוֹבְלָא דְאֲתַפְסִיָּא, דְכְּתִיב (בראשית כט) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שֶׁבַע שָׁנִים. שֶׁבַע שָׁנִים סָתָם. בְּרַחֵל פְּלַח שֶׁבַע שָׁנִין עֲלֵאִין, וְאֲתַאֲחִיד בְּהוּ בְתָרֵי עֲלֵמִין. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, מִגּוֹ דְאֲתַגְלִיָּא, אָתִי בַר נֶשׁ לְסִתְיַמָּאָה.

וְאִי תִימָא, אִי הָכִי דְשָׁנִין קְדָמָאִי מִיּוֹבְלָא אִינוּן, הָא בְּיּוֹבְלָא כְּתִיב (ויקרא כה) שֶׁבַע שָׁנִים, שֶׁבַע פְּעָמִים. שֶׁבַע שָׁנִים שְׁכִיחִי, שֶׁבַע פְּעָמִים (לא שְׁכִיחִי) אֵן אִינוּן. אֵלָּא, אִינוּן שֶׁבַע יוֹמִין דְנָטַר בְּהַלּוּלָא דְלֵאָה אֲשִׁלִּימוֹ חוּשְׁבָנָא, דְהָא כָּל יוֹמָא (ס"א פעם אחת ושבע אחת) (שבע) אַחַת אֶקְרִי, דְכְּתִיב, (תהלים קיט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הַלְלִיתִיךָ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךָ. וְכָל שֶׁבַעָה אֲשִׁתְּלִים בְּשֶׁבַע יוֹמִין, ז' בְּכָל יוֹמָא, דְאֶקְרִי פְּעַם אַחַת.

וּבְרַחֵל לֹא הָוָה כֵּן, דְלֹא נָטַר ז' יוֹמִין, אֵלָּא שֶׁבַע שָׁנִין דְפְּלַח לְבִתָּר. וְאִי תִימָא, אִי הָכִי, שָׁנִין דְשְׁמֵטָה הָוָה לִיהָ לְמַפְלַח קוֹדֶם, וּלְבִתָּר לְאֲזַדְהוּגָא בְשְׁמֵטָה. אֵלָּא בֵּינוֹן דְקָבִיל עָלֶיהָ לְמַפְלַח, כְּאִילוֹ פְּלַח לוּן. אָתָּא רַבִּי אֲבָא וּנְשָׁקִיָּה. אָמַר בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְזָכִינָא לְהֵאִי קָרָא, עַל הַהוּא אָתֵר כְּתִיב (ישעיה מב) ה' חִפֵּץ לְמַעַן צְדָקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר.

תּוֹ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָא דְאֲתַמַּר לֵאָה אוֹלִידַת שֵׁית בָּנִין וּבְרַתָּא חֲדָא, הָכִי הוּא וְדָאִי, רַחֵל תְּרֵי בָּנִין וְדָאִי, בְּנֵי שְׁפָחוֹת אַרְבָּעָה, תְּקוּנָא דְלַהוּן הֵיךְ קְיַיְמִי. אֵלָּא אִינוּן אַרְבַּע קְשָׁרִים דְאֶקְרוּן אַחֲזָרִים, דְכְּתִיב (מלכים א ז) וְכָל אַחֲזָרֵיהֶם בֵּיתָה.

דְהָא בְּרוּעָא יְמִינָא תֵּלַת קְשָׁרִין. אֲבָל קְשָׁרָא חַד בְּאִמְצַעִיתָא דְאִיהוּ רַב וְאִיהוּ וְכֵן

אֲחֲזָר, דְאֲשַׁתָּא לְבַר. וְכֵן

בִּירָא זְמִין, וְכֵן אֶחָד בִּירָא
שְׂמַאל. וְכִשְׁהִפְל נִתְקַן, נִמְצְאוּ
כָּלֶם בֵּיתָה, לְקִיָּם אֶת הַפְּסוּק
שְׂכֵתוֹב וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה.

כִּי שְׂאָר הַקְּשָׁרִים, כָּלֶם נִרְאִים
בִּישׁוּר, וְאֵלּוּ יוֹצְאִים מִחוּץ
לְזֵרוּעוֹת וּמִחוּץ לִירְכִים
לְהִרְאוֹת בְּפָנֵי הַשְּׂפָחוֹת. שְׂאָף
עַל גֵּב שֶׁהֵם בְּמַנְנֵן, אֵינֶם
חֲשׂוֹבִים כְּכִנֵּי רַחֵל וְלֹאֵה,
וּמִשׁוּם כֵּךְ יֵצְאוּ בַחוּץ.

דְּבַר אַחַר, אֵלּוּ הֵם הָאֲרֻבָּעָה
שֶׁכָּל שְׂאָר הַקְּשָׁרִים נוֹטְלִים
בְּשִׁבְלֵם, וְאֵלּוּ נוֹטְלִים אוֹתָם.
אָמַר רַבִּי אֲבָא, כֵּךְ זֶה וְדָאִי,
(אָמַר רַבִּי אֲבָא, זֶה לֹא זֶה) וְעַל כֵּן הִכָּל
נִתְקַן יַחַד.

וְיִרְא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֹאֵה וְגו'.
רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח, (תְּהִלִּים קיג)
מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אִם הַבָּנִים
שְׂמִיחָה הִלְלוּיָהּ. מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת
הַבַּיִת - זֶה רַחֵל, שֶׁהִיא עֶקֶר
הַבַּיִת. אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה - זֶה
לֹאֵה.

דְּבַר אַחַר מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת
- זֶה שְׂמִיחָה, שֶׁהִיא עֶקֶר הָעוֹלָם
הַזֶּה, עָלָיו הוּא מְנַהֵג. אִם
הַבָּנִים שְׂמִיחָה - זֶה הַיּוֹבֵל,
שֶׁכָּל שְׂמִיחָה וְכָל חֲדוּה שֶׁל כָּל
הָעוֹלָמוֹת תְּלוּיִים בּוֹ, וְהַפְּסוּק
הַזֶּה הוּא הַפְּלֵל שֶׁל הַכָּל,
מִשׁוּם שֶׁזֶה כּוֹלֵל הַכָּל בְּסוּד
קְדוּשָׁה, וְעַל זֶה סִיּוּם הַפְּסוּק
הִלְלוּיָהּ.

וְיִרְא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֹאֵה. וְכִי
לְמָה הִיא שְׁנוּאָה, וְהָרִי בְּנֵי
הַשְּׁנוּאָה אֵינֶם בָּנִים מְעֻלִּים,
וְרִאֵינוּ שֶׁכָּל אוֹתָם בָּנִים מְעֻלִּים
יֵצְאוּ מִלֹּאֵה, וְאִתָּה אוֹמַר
שֶׁלֹּאֵה שְׁנוּאָה? אֵלּוּ וְדָאִי
הַיּוֹבֵל הוּא תְּמִיד עוֹלָם הַנִּסְתֵּר,
וְכָל דְּבָרָיו אֵינֶם [בְּנֵי] בְּנִגְלָה,
וּמִשׁוּם כֵּךְ נִסְתְּרוּ מִיַּעֲקֹב כָּל
מַעֲשָׂיו.

חַד בְּדְרוּעָא שְׂמַאלָא, וְכֵן חַד בְּיִרְכָא יְמִינָא,
וְכֵן חַד בְּיִרְכָא שְׂמַאלָא. וְכֵד אֶתְתַּקַּן כְּלָא,
אֶשְׁתַּכַּחוּ כְּלָהוּ בֵּיתָה, לְקִיָּמָא קָרָא דְכֵתִיב
וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה.

כִּי שְׂאָר קְשׁוּרֵין, כְּלָהוּ אֶתְחַזְּיִין בְּמִישַׁר
וְאֵלּוּ נִפְקִין, לְבַר מְדְרוּעִין וְלְבַר מִיִּרְכִין,
לְאֶתְחַזְּאָה בְּכִנֵּי הַשְּׂפָחוֹת, דְּאָף עַל גֵּב דְּאֵינוּן
בְּמַנְיָנָא, לֹא חֲשִׁיבֵי כְּכִנֵּי רַחֵל וְלֹאֵה. וּבְגִינֵי
כֵךְ נִפְקִי לְבַר.

דְּבַר אַחַר אֵלּוּן אֵינוּן אֲרַבְעֵ, דְּכָל שְׂאָר
קְשָׁרִין נְטֻלֵי בְּגִינֵייהוּ, וְאֵלּוּן נְטֻלֵי לֹוּן.
אָמַר רַבִּי אֲבָא, הֵכִי הוּא וְדָאִי, (נ"א אָמַר רַבִּי אֲבָא דָא
לֹא דָא) וְעַל דָּא כְּלָא מִתְתַּקַּן כְּחֻדָא.

וְיִרְא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֹאֵה וְגו'. (בְּרַאשִׁית כט) רַבִּי
אֶלְעָזָר פֶּתַח, מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת (תְּהִלִּים
קיג) אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה הִלְלוּיָהּ. מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת
הַבַּיִת, דָּא רַחֵל דְּאִיהִי עֶקֶרָא דְּבֵיתָא. אִם
הַבָּנִים שְׂמִיחָה, דָּא לֹאֵה.

דְּבַר אַחַר, מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת דָּא שְׂמִיחָה,
דְּאִיהִי עֶקֶרָא, דְּהִיא עֶלְמָא, עֲלֵיהּ
אֶתְדַבֵּר. אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה, דָּא יוֹבֵלָא. דְּכָל
חֲדוּ וְכָל חֲדוּה דְּכְלָהוּ עֲלֵמִין בֵּיהּ תְּלִיִין.
וְהִיא קָרָא, כְּלָלָא דְּכָלָא הוּא. בְּגִין דְּהִיא
כְּלִיל כְּלָא, בְּרִזָּא קְדִישָׁא, וְעַל דָּא סִיּוּמָא
דְּקָרָא, הִלְלוּיָהּ.

וְיִרְא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֹאֵה, וְכִי אֲמַאי הִיא
שְׁנוּאָה, וְהִיא בְּנֵי שְׁנוּאָה לָאוּ בְּנֵי
מְעֻלָּא נִינְהוּ. וְחַזְיָנָן דְּכָל אֵינוּן בְּנֵי מְעֻלֵי
מִלֹּאֵה נִפְקוּ, וְאִתָּה אֲמַרְתָּ כִּי שְׁנוּאָה לֹאֵה.
אֵלּוּ, וְדָאִי יוֹבֵלָא אִיהוּ תְּדִיר עֶלְמָא
דְּאֶתְפְּסִיא, וְכָל מִילּוּי לָאוּ (בְּנֵי) (דף קנד ע"ב)
בְּאֶתְגַּלְיָא נִינְהוּ, וּבְגִין כֵּךְ, יַעֲקֹב אֶתְפְּסִיִין
מִנְיָה כָּל עוֹבְדוּי.

בא ראה, העולם התחתון הוא בנגלה, והוא ראשית הכל לעלות בדרגותיו. כמו שהחכמה העליונה היא ראשית הכל, כך גם העולם התחתון הוא חכמה, והיא ראשית הכל, ומשום כך קוראים אתה, משום שהוא שמטה, ובגלוי.

והעולם העליון, שהוא היובל, קוראים הוא, שכל דבריו הם בנסתר, וסוד הדבר של לאה, שכתוב וישכב עמה בלילה הוא, ועל זה כתוב (במדבר יח) ועבד הלוי הוא, כדי למשך ממנו ברכות לכל. הוא - העולם העליון שנסתר תמיד. ויעקב במה שנסתר לא נדבק ברצונו, אלא במה שנגלה, וזה סוד הכתוב ודבק באשתו.

וירא ה' כי שנואה לאה. מפאן ששונא אדם ערות אמו (ואחותו), ויתיחד אדם עם אמו בכל מקום ולא יחשש, והרי העירו, בן מתיחד עם אמו. והכל התכסה מיצקב, שהעולם העליון לא התגלה כלל.

בא ראה, בשביל יעקב התקנים העולם. ואם תאמר, הנה בשבילו של אברהם, כמו שנאמר בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם - אלא משום יעקב התקנים אברהם, שכתוב (ישעיה כט) פה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדם לכן היה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומחריבם. כיון שבא יעקב, השתכללו ממנו העולמות ולא נחרבו כבראשונה. זהו שכתוב פה אמר ה' בראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

בא ראה מה כתוב, (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב שלח את בני ועבדני. ישראל נקרא בן

תא חזי, עלמא תתאה באתגליא איהו, והוא שירותא דכלא, לסלקא בדרגוי. כמה דחכמה עלאה הוא שירותא דכלא, הכי נמי עלמא תתאה, חכמה איהו, והיא שירותא דכלא. ובגין כך, קרינן אתה, בגין דאיהו שמטה, ואתגליא.

ועלמא עלאה דאיהו יובלא, קרינא הוא, דכל מלוי באתפסיא אינון. ורזא דמלה דלאה, דכתיב, (בראשית ל) וישכב עמה בלילה הוא. ועל דא כתיב, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא. בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא. הוא, עלמא עלאה דאתפסיא תדיר, ויעקב במה דאתפסיא לא אתדבק ברעותיה, אלא במה דאתגליא, ורזא דא דכתיב, (בראשית ב) ודבק באשתו.

וירא ה' כי שנואה לאה. (בראשית כט) מהכא, דסאני בר נש עריין דאמיה, (ואחותיה) ויתיחד בר נש עם אמיה בכל אתר ולא יתחשש. והא אתערו, בן מתיחד עם אמו. וכלא אתפסי מיצקב, דעלמא עלאה לא אתגליא כלל.

תא חזי, בגיניה דיעקב אתקיים עלמא, ואי תימא הא בגיניה דאברהם, כמה דאת אמר, (בראשית ב) בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם. אלא בגיניה דיעקב אתקיים אברהם, דכתיב, (ישעיה כט) פה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדמת דנא הוה קדשא בריה הוא בני עלמין וחריב לון, כיון דאתא יעקב מניה אשתכללו עלמין, ולא אתחרבו פקדמיתא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מג) פה אמר ה' בראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

תא חזי מה כתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתוב שלח את בני ועבדני, ישראל ויעבדני, ישראל

לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִשׁוּם שְׁנֵדְבִק בּוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר מִה שָׁמוּ וּמִה שָׁם בְּנוּ כִּי תִדְעוּ.

כִּשְׂרָאָה הוֹלִידָה אֶת רְאוּבֵן, מִה כְּתוּב? וּתְקַרְא אֶת שָׁמוּ רְאוּבֵן. רְאוּבֵן סֵתָם, מִשׁוּם שְׁנִכְלָל בְּשִׁלְשָׁה צְדָדִים מְחַבְרִים יַחַד - שְׁמֵעוֹן וְלוֹי. מִה הִטְעַם לוֹי? כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (מַלְכִים א' ז) לִיּוֹת, הַחֲבוּר שֶׁל כָּל הַצְּדָדִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאן שְׁכַתוּב יִתֵּר שְׂאֵת וְיִתֵּר עֲזוֹ, כְּתַרְגוּמוֹ בְּכוּרָה, כְּהִנֵּה וּמַלְכוּת. וְהַמַּלְכוּת הִיא בְּצַד הַגְּבוּרָה, וְעַל פֶּן רְאוּבֵן סֵתָם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, רְאוּ בֵּן סֵתָם, שְׁנִכְלָל בְּשְׁמֵעוֹן וְלוֹי. כִּף הִיָּתָה דְעֵתָה [רְעוּתָה] שֶׁל לֵאָה, שְׁכַתוּב הַפְּעַם יְלוּהָ אִישִׁי אֵלַי כִּי יִלְדְּתִי לוֹ שְׁלִשָּׁה בָּנִים. מִשׁוּם שֶׁהָיוּ שְׁלִשָּׁה שְׁמֵת־חֲבָרִים יַחַד.

וְכֹא וּרְאָה שְׁכָאן הוּא, שְׁהָרִי הַמְּרַכְבָּה הַעֲלִינָה - הָאֲבוֹת, וְדוּד הַמְּלֶךְ שֶׁהַתְּחַבֵּר עִמָּם, וְכָל הָאַרְבַּע הֵם מְרַכְבוֹת עֲלִינוּת, הַסּוּד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. וְעַל פֶּן רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן וְלוֹי, אַחַר כִּף יְהוּדָה שֶׁיִּרְשׁ מַלְכוּת, וְעַל פֶּן כָּלָם בְּמִקּוֹם הַזֶּה.

וְכַתוּב [וְהָ אַחַר זֶה שְׁכַתוּב] (בְּרֵאשִׁית כ"ט) הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה' וְגו' וַתַּעֲמַד מְלֻדָּת. מִשׁוּם שְׁכָאן נִשְׁלְמוּ אַרְבָּעָה עֲמוּדִים. הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', מִה הִטְעַם אֲמָרָה בְּזֶה אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכֻלָּם? אֵלֹא מִכָּאן, שֶׁכָּל זְמַן שְׁכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת, הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ אֵינוֹ שָׁלֵם. בֹּא רְאָה, אֵף עַל גַּב שְׁשִׁלְשָׁה בָּנִים הָיוּ עַד שֶׁהוֹלִידָה אֶת יְהוּדָה, הִכְפַּסָּה לֹא הַשֵּׁלֵם, וּמִשׁוּם כִּף הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכֻלָּם. וְעַל פֶּן וַתַּעֲמַד מְלֻדָּת. מִה

אֲקָרִי בֵּן לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּאֵתְדִבֵּק בִּיהַ, כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר, (מְשַׁלֵּי ל') מִה שָׁמוּ וּמִה שָׁם בְּנוּ כִּי תִדְעוּ.

לֵאָה, כִּד אוֹלִידַת לְרְאוּבֵן מִה כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כ"ט) וַתְּקַרְא אֶת שָׁמוּ רְאוּבֵן. רְאוּבֵן סֵתָם, בְּגִין דְּאֵתְפְּלִיל בְּתַלַּת סֵטְרִין מִתְּחַבְרָן כְּחֻדָּא, שְׁמֵעוֹן וְלוֹי. מָאִי טַעְמָא לוֹי, כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר, (מַלְכִים א' ז) לִיּוֹת, חֲבוּרָא דְכָל סֵטְרִין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִהְכָּא, דְכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית מ"ט) יִתֵּר שְׂאֵת וְיִתֵּר עֲזוֹ, כְּתַרְגוּמוֹ בְּכִירוּתָא, כְּהוֹנְתָא, וּמַלְכוּתָא. וּמַלְכוּתָא בְּסֵטְרָא דְגְבוּרָה אִיהוּ, וְעַל דָּא רְאוּבֵן סֵתָם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא רְאוּ בֵּן סֵתָם, דְּאֵתְפְּלִיל בְּשְׁמֵעוֹן וְלוֹי. יֵאָה הַכִּי הָוָה דְעֵתָה. (ס"א רְעוּתָא) דְכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כ"ט) הַפְּעַם יְלוּהָ אִישִׁי אֵלַי כִּי יִלְדְּתִי לוֹ שְׁלִשָּׁה בָּנִים. בְּגִין דְּהָוָה תַּלְתָּא דְמִתְּחַבְרָן כְּחֻדָּא.

וְתָא חֲזִי, דְהִכָּא הוּא. דְהָא רְתִיכָא עֲלָאָה, אֲבָהָן וְדוּד מְלֻכָּא דְאֵתְחַבֵּר בְּהוּ, וְכֻלְהוּ אַרְבַּע אֵינוֹן רְתִיכִין עֲלָאִין, רְזָא דְשְׁמָא קְדִישָׁא. וְעַל דָּא, רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לוֹי, לְבַתֵּר יְהוּדָה דִּירִית מַלְכוּ, וְעַל דָּא, כְּלָהוּ בְּאַתֵּר דָּא.

וְכַתִּיב (ס"א דָּא כְּתֵר דָּא דְכְתִיב) (בְּרֵאשִׁית כ"ט) הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה' וְגו' וַתַּעֲמַד מְלֻדָּת, בְּגִין דְּהִכָּא אֲשַׁתְּכַלְלוּ אַרְבַּע סְמִכִין. הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', מָאִי טַעְמָא אֲמָרָה אוֹדָה אֶת ה' בְּהָאִי, וְלֹא בְּכֻלְהוּ. אֵלֹא מִהְכָּא, כָּל זְמַנָּא (דף קנח ע"א) דְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, שְׁמָא קְדִישָׁא לָאו שְׁלִים הוּא.

תָּא חֲזִי, אֵף עַל גַּב דְּתַלַּת בְּנִין הָווּ עַד דְּאוֹלִידַת לִיהוּדָה, לָא שְׁלִים כְּרִסְיָא.

וּבְגִינֵי כִף הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכֻלְהוּ, וְעַל דָּא וַתַּעֲמַד מְלֻדָּת. מָאִי

ותעמד, דקיימא כרסייא על סמכוהי. (ותעמד עד הכא) ותעמד, דהא עד הכא, ותעמד ביחודא חד, מפאן ולתתא עלמא דפירודא איהו. ואי תימא אינון תרין בנין דאולידת לבתר, כגוונא דא. לא, דהא אינון תרין באלין אתחברו, בגין דשית סטרין דעלמא כחדא אינון.

ותא חזי, פלהו תריסר שבטין, תקוני דכנסת ישראל בהאי עלמא נינהו, לאתתקנא נהורא עלאה אוכמא כמה דאתחזי, ולא תבא עקרא דכלא לאתריה. פלהו עלמין כגוונא חד קיימי, ובהאי אשתכלל עלמא תתאה כגוונא דעלמא דלעילא.

יששכר זבולון, הכא אשתכללו שית בנין, שית סטרין דעלמא. כגוונא דא, בני השפחות אינון ארבע, ואתחברו באלין. ואלין ארבע קשרין דמתחברן בהו, ואוקמוה, ועל דא כתיב, (מלכים א ז) וכל אחריהם ביתה, אף על גב דבני שפחות נינהו, ביתה.

רבי חזקיה אמר, אי הכי, הא אתמר כל מה דאוליד עלמא תתאה, פירודא איהו, דהא כתיב, (בראשית ב) ומשם יפרד, מה תימא ביוסף ובנמין, אי תימא דעלמא חד בהני, לאו איהו. דהא לא נפקו מעלמא עלאה, ועלמא תתאה מה דאולידת אולידת לתתא ולא לעילא, ואי הכי פירודא איהו.

אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ליה מלה דא סתים איהו, דהא עלמא עלאה אתתקן בתריסר דאינון מדייליה. אבל תא חזי, רזא דמלה, בכל זמנא צדיק מעלמא תתאה נפיק ועייל, ביה עייל ומניה נפיק. ובגין כך, אתבני באתר דא, ועקרא הוא לעילא ועקרא

זה ותעמד? שעמד הפסא על תומכיו.

(ותעמד עד כאן) ותעמד, שהנה עד כאן ותעמד, ביחוד אחר. מפאן ולמטה הוא עולם הפרוד. ואם תאמר, אותם שני הבנים שהולידה אחר כך כמו זה? לא שהרי אותם השנים התחברו עם אלו, משום שששת הצדדים של העולם הם יחד.

וכא וראה, כל שנים עשר השבטים הם תקוניה של כנסת ישראל בעולם הזה, לתקן האור העליון השחור כמו שראוי, ולהשיב את עקר הכל למקומו. כל העולמות כמו אחד עומדים, וזכה נשלם העולם הפתוחו כמו שהעולם שלמעלה.

יששכר זבולון, כאן נשלמו ששה בנים, ששת הצדדים של העולם. כמו כן בני השפחות הם ארבע, והתחברו עם אלו, ואלו ארבעת הקשרים שמתחברים בהם, ובארוה. ועל כן כתוב (מלכים א ז) וכל אחריהם ביתה. אף על גב שבני שפחות הם - ביתה.

רבי חזקיה אמר, אם כך, הרי נאמר, כל מה שהוליד העולם הפתוחו הוא פרוד, שהרי כתוב ומשם יפרד. מה תאמר ביוסף ובנמין? אם תאמר שעולם אחד באלה - זה אינו, שהרי לא יצאו מן העולם העליון, והעולם הפתוחו - מה שהוליד, הוליד למטה ולא למעלה, ואם כך הוא פרוד.

בא רבי אבא ונשקו. אמר לו, דבר זה הוא נסתר, שהרי העולם העליון התתקן בשנים עשר של אותם משלו. אבל בא ראה סוד הדבר, בכל זמן הצדיק מהעולם הפתוחו יוצא ונכנס, בו נכנס וממנו יוצא, ומשום כך נבנה במקום הזה, והעקר הוא

למעלה, והעקר הוא למטה, [צדיק, בו נכנס בו יוצא] והוא תמיד בעולם התחתון לעולם, פתוב ויהי בצאת נפשה פי מתה.

בא ראה, בעולם התחתון הזה, הצדיק נכנס בו וממנו יוצא. פשנכנס הוא בסוד של יוסף הצדיק, וכשיוצא הוא בסוד של בנימין. זהו שכתוב ויהי בצאת נפשה פי מתה. מי נפשה? זה הצדיק שיוצא ממנה.

זה בנימין, נקרא בן אוני, שחשבה שהולידה למטה בעולם הפרוד, ונשארו אחד עשר באותם למעלה. מה פתוב? ואביו קרא לו בנימין, בן ימין. שהרי התעלה למעלה בעולם העליון. שפאשר נאבד יוסף, בנימין השלים את מקומו. ועל פן הצדיק נכנס ויוצא בעולם התחתון. משום כך יוסף ובנימין וכל השנים עשר, כמו שלמעלה ביחוד אחד.

הפעם אודה את ה'. רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים קיא) אודה ה' בכל לבב בן ישרים ועדה. בכל לבב? בכל לב הזה צריך להיות! אלא דוד בסוד עליון של השם הקדוש רצה להודות לקדוש ברוך הוא. אודה ה' בכל לבב - ביצר טוב וביצר רע, ואלו שני הצדדים, אחד ימין ואחד שמאל.

בסוד ישרים ועדה - אלו הם שאר הצדדים של העולם הזה, שהרי לבב כמו צפון ודרום. בסוד ישרים - אלו הם שאר צדדי העולם, שהם ששה כמו שלמעלה. ועדה - זהו המקום של יהודה, וכתוב (תהלים קלב) ועדתי זו אלמדם. וכתוב (הושע יב) ויהודה עד רד עם אל וגו'. פתיב (תהלים קלח) אודך בכל לבי נגד אלהים אומרן. פאן במקום אחד

הוא לתתא, (ס"א צדיק ביה עייל ביה נפיק) ובעלמא תתאה (דף קנה ע"ב) איהו תדיר לעולם, פתיב, (בראשית לה) ויהי בצאת נפשה פי מתה.

תא חזי בהאי עלמא תתאה, צדיק ביה עייל ומניה נפיק, פד עייל, איהו ברזא דיוסף הצדיק, פד נפיק ברזא דבנימין הדא הוא דכתיב, (בראשית לה) ויהי בצאת נפשה פי מתה, מאן נפשה, דא צדיק דנפיק מנה.

ודא בנימין, נקרא בן אוני, דחשיבת דאולידת לתתא בעלמא דפירודא, ואשתארו חד סרי פאינון לעילא. מה כתיב ואביו קרא לו בנימין בן ימין, דהא אסתלק לעילא בעלמא עלאה. דכד אתאביד יוסף, בנימין אשלים אתריה. ועל דא צדיק בעלמא תתאה עייל ונפק, בגין כך יוסף ובנימין וכלהו תריסר, פגוונא דלעילא ביחודא חד. הפעם אודה את ה', (בראשית כט) רבי שמעון

פתח ואמר, (תהלים קיא) אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה, בכל לבב, בכל לב מיבעי ליה. אלא, דוד ברזא עלאה דשמא קדישא, קא בעי ליה לאודאה ליה לקדשא בריך הוא, אודה ה' בכל לבב ביצר טוב וביצר רע, ואלין תריין סטריין, חד ימינא וחד שמאלא.

בסוד ישרים ועדה, אלין אינון שאר סטריין דהאי עלמא, דהא לבב, פגוונא דדרום וצפון. בסוד ישרים, אלין אינון שאר סטרי עלמא, דאינון שית פגוונא דלעילא.

ועדה, דא הוא אתר דיהודה, וכתוב, (תהלים קלב) ועדתי זו אלמדם. וכתוב, (הושע יב) ויהודה עוד רד עם אל וגו'. פתיב (תהלים קלח) אודך בכל לבי נגד אלהים אומרן, הקא באתר חד קאמר, דכתיב נגד אלהים אומרן. דהא לגבי האי

נאמר, שכתוב נגד אלהים
אזמר, שהרי לדרגה הזו אמר
שירה, לחבר אותה לימין.

בא ראה, יהודה אחוז בכל
הצדדים. אחוז בדרום, אחוז
במזרח. שהרי הוא בא מצד
השמאל, וראשיתו בצפון, ואחוז
בדרום, משום שהוא הולך לימין
ונאחז בגוף. משום כן, הפעם
אודה את ה'. ותעמד מלדת.
ותעמד, שעמדה בקיום של
הברית פראוי, שהרי הכל נתקן
מרכבה קדושה.

רבי שמעון יצא לקריה. הזדמן
לו רבי אבא ורבי חייא ורבי
יוסי. פיון שראה אותם, אמר,
התחדשות של התורה צריך פאן.
ישבו שלשת אלה [מים]. כשצצה
ללכת, פתח כל אחד מהם
בפסוק.

רבי אבא פתח ואמר, וה' אמר
אל אברהם אחרי הפרד לוט
מעמו, שא נא עיניך וראה וגו'.
וכי לפי הראיה של אברהם יורש
את הארץ, ולא יותר? עד כמה
רואה בן אדם? שלש פרסאות,
או ארבע או חמש פרסאות,
והוא אומר פי את כל הארץ אשר
אתה ראה וגו'!

אלא, פיון שארבעת הצדדים
של העולם רואה, את כל הארץ
רואה. שהרי ארבעת הצדדים
של העולם הם כללו של כל
העולם. עוד, הרים אותו הקדוש
ברוך הוא על ארץ ישראל
והראה לו שהיא קשורה בצדדי
העולם, והיה רואה את הכל.
כמו כן, מי שרואה את רבי
שמעון, רואה את כל העולם,
השומחה של מעלה ומטה.

פתח רבי חייא ואמר, הארץ
אשר אתה שוכב עליה לך אתגנה
ולזרעה, וכי אותו המקום לבדו
הבטיח לו הקדוש ברוך הוא,

דרגא קאמר שירתא, לחברא ליה בימינא.
תא חזי, יהודה אחיד בכל סטרין, אחיד
בדרום ואחיד במזרח. דהא איהו מסטר
שמאלא קא אתיא, ושירותיה בצפון ואחיד
בדרום, בגין דאיהו אזיל לימינא ואתאחיד
בגופא, בגין כן (בראשית כט) הפעם אודה את ה'.
ותעמד מלדת, ותעמד, דקיימא בקיימא
דקיימא פדקא יאות, דהא אתתקן פלא
רתיכא קדישא.

רבי שמעון נפק לקרייתא, אזדמן ליה רבי
אבא ורבי חייא ורבי יוסי, פיון דחמא
לון, אמר חדותתי דאורייתא אצטריך הקא,
יתבו תלתא אלין, (ס"א יומין) פד בעא למיזל,
פתח כל חד וחד קרא.

רבי אבא פתח ואמר, (בראשית יג) וה' אמר אל
אברהם אחרי הפרד לוט מעמו וגו', שא
נא עיניך וראה וגו'. וכי לפום חיזו דאברהם
ירית ארעא ולא יתיר. עד כמה חמי בר נש,
תלת פרסי או ארבע או חמש פרסי, ואיהו
אמר (בראשית יג) פי את כל הארץ אשר אתה
רואה וגו'.

אלא, פיון דארבע סטרין דעלמא חמי, כל
ארעא חמי. דהא ארבע סטרי
דעלמא, פללא דכל עלמא. תו, זקף ליה
קדשא בריך הוא על ארעא דישראל, (דף קנו
ט"ו) ואחמי ליה דאיהי קשירא בסטרי
דעלמא, והוה חמי פלא. כגוונא דא, מאן
דחמי ליה לרבי שמעון, פל עלמא חמי,
חדוותא דעילא ותתא.

פתח רבי חייא ואמר (בראשית כח) הארץ אשר
אתה שוכב עליה לך אתגנה ולזרעה,
וכי ההוא אתר בלחודוי אבטח ליה קדשא
ברוך הוא, דהא ארבע אמין או חמשא הוו

שְׁהָרִי אֲרַבַּע אַמּוֹת או חֲמֵשׁ הֵיזַק וְלֹא יוֹתֵר? אֵלֶּא כְּבֹרֵךְ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא שְׁאוֹתוֹ מִקּוֹם הוּא הַכֶּלֶל שֶׁל כָּל הָאָרֶץ. וְכֵן אוֹתוֹ הַמִּקּוֹם הוּא הַכֶּלֶל שֶׁל כָּל הָאָרֶץ - רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁהוּא הַמְּאֹרֶשׁ שֶׁל כָּל הָאָרֶץ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שְׁשִׁיקוּל כָּל הָעוֹלָם.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, הַפְּעַם אֹרְזָה אֶת ה', וְכִי בְּכָל מָה שֶׁהוֹלִידָה לֹא רָאוּי לְהוֹדוֹת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלֶּא בְּזֶה? אֵלֶּא יְהוּדָה הוּא הַבֵּן הַרְבִּיעִי לְכַפְּסָא, וְהוּא מְשָׁלִים אֶת הַכַּפְּסָא. וּמְשׁוֹם כֶּף יְהוּדָה לְבָדוֹ תְּקוּן הַכַּפְּסָא וְתוֹמָךְ שֶׁל כָּל הַתּוֹמְכִים.

[שְׁחִיזוּ שְׁלֹשָׁה, אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְעֵשָׂב, וְזוּ בֵּן רִבִּי מִיְהוּדָה וְהַשְּׁלִים הַכַּפְּסָא, וְעַל כֶּף נִקְרָא יְהוּדָה, שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְהַדְּלִ"ת (אֲרַבְעֵי רִגְלוֹי) מְרַגְלוֹת הַכַּפְּסָא] רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמַאִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּתוֹרָה וְכַמָּה מְאֹרוֹת מְאִירִים בְּשִׁבְלוֹ, עַל

אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וַיִּרְדֵּךְ רַאֲוֵבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוֹדָאִים בְּשֶׁדָּה. רַבִּי יִצְחָק פְּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קד) מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' פְּלִם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאכֶה הָאָרֶץ קִנְיָנָךְ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֵלֶּא מִי יָכוֹל לְמַנּוֹת אֶת מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהֵנָּה כַּמָּה צְבָאוֹת וּמַחֲנֹת מְשָׁנִים זֶה מְזֶה שְׁאִין לָהֶם חֲשָׁבוֹן, וְכִלְמָם בְּפַעַם אַחַת, כְּמוֹ פְּטִישׁ שְׁמוּצִיא זִיקִים לְכָל הַצְּדָדִים בְּפַעַם אַחַת, כֶּף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹצִיא כַּמָּה מִיָּנִים וּמַחֲנֹת מְשָׁנִים זֶה מְזֶה שְׁאִין לָהֶם חֲשָׁבוֹן, וְכִלְמָם בְּפַעַם אַחַת.

בֵּא רָאָה, בְּדַבּוּר וּבְרוּחַ יְחִיד וְעֲשֵׂה הָעוֹלָם, שֶׁפְּתוּב בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל צְבָאִים. בְּדָבָר ה' - זֶה הַדְּבָר.

וְלֹא יוֹתֵר. אֵלֶּא, בְּזַמְנָא הַהוּא, בְּאִינוּן אֲרַבַּע אַמּוּן, כְּפִיל לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל אֶרְעָא דִּישְׂרָאֵל. אֲשֶׁתַּפַּח הַהוּא אֶתֶר כְּלָלָא דְכָל אֶרְעָא, וְכֵּן הַהוּא אֶתֶר אִיהוּ כְּלָלָא דְכָל אֶרְעָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאִיהוּ בּוֹצִינָא דְכָל אֶרְעָא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה דְשִׁיקוּל כָּל עֵלְמָא.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, הַפְּעַם אֹרְזָה אֶת ה', וְכִי בְּכָלֵהוּ דְּאוֹלִידָת, לֹא אֶתְחַזִּי לְאוֹדָאָה לִיָּה לְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵלֶּא בְּהָאִי. אֵלֶּא יְהוּדָה אִיהוּ בְּרָא רַבִּיעֵאָה לְפְרִסְיָא, וְאִיהוּ אֲשָׁלִים לְפְרִסְיָא. וּבְגִין כֶּף, יְהוּדָה בְּלַחֲדוּדִי, תְּקוּנָא דְפְרִסְיָא וְסַמְכָא דְכָלֵהוּ

סַמְכִין. (נ"א רְחוּוֹ תְּלַת, אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְעֵשָׂב וּבְרִין אֶתָּא דוֹד מִיְהוּדָה וְאֲשָׁלִים לְכַרְסִיָּא, וְעַל כֶּף אֲקַבְרִי יְהוּדָה דְּאִיהוּ שְׁמָא קְדִישָׁא וְהַדְּלִ"ת (ס"א

ד' רִגְלוֹתֵי) מְרַגְלוֹתֵי דְכּוֹרְסִיָּא) רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּנִהִיר כָּל עֵלְמָא בְּאוֹרֵיָתָא וְכַמָּה בּוֹצִינִין נְהָרִין בְּגִינֵיהּ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וַיִּרְדֵּךְ רַאֲוֵבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוֹדָאִים בְּשֶׁדָּה. (בְּרַאשִׁית ל) רַבִּי יִצְחָק פְּתַח וְאָמַר,

(תְּהִלִּים קד) מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' פְּלִם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאכֶה הָאָרֶץ קִנְיָנָךְ. הָאִי קְרָא אוּקְמוּהָ, בְּכַמָּה אֶתֶר. אֵלֶּא, מֵאֵן יָכִיל לְמַמְנִי עוֹבְדוּי דְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא כַּמָּה חִילִין וּמְשָׁרְיִין, מְשַׁנְיִין דָּא מִן דָּא, דְּלִית לוֹן חוּשְׁבָּנָא. וְכָלֵהוּ בְּזַמְנָא חֲדָא, כְּמַרְזָפָא דְאַפִּיק זִיקִין לְכָל סַטְרִין בְּזַמְנָא חֲדָא. כֶּף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲפִיק כַּמָּה זִינִין וּמְשָׁרְיִין מְשַׁנְיִין דָּא מִן דָּא, דְּלִית לוֹן חוּשְׁבָּנָא וְכָלֵהוּ בְּזַמְנָא חֲדָא.

תָּא חֲזִי, בְּדַבּוּרָא וּבְרוּחָא כְּחֲדָא, אֶתְעַבִּיד עֵלְמָא, דְּכִתִּיב (תְּהִלִּים לג) בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם

נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל צְבָאִים. בְּדָבָר ה', דָּא

וברוח פיו - זו הרוח. זה בלי זה לא הולך, ונכללים זה עם זה ויוצאים מהם כמה צבאות לצבאות, ומחנות למחנות, והכל בפעם אחת.

בא ראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולמות, הוציא אור נסתר אחר, שמהאור ההוא יוצאים ומאירים כל אותם האורות שהתגלו, ומאותו האור יוצאים והתפשטו ונעשו שאר האורות, והוא העולם העליון.

ועוד, האור העליון הזה התפשט ועשה אמן, אור שאינו מאיר, ועשה את העולם התחתון. ומשום שהוא אור שלא מאיר, רוצה להתקשר למעלה, רוצה להתקשר למטה. ובקשר שלמטה נקשר להאיר בקשר שלמעלה. והאור הזה שאינו מאיר בקשר שלמעלה, מוציא את כל החילות והמחנות למינים רבים. זהו שכתוב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו'.

וכבר מה שבארץ כך גם למעלה, ואין לה דבר קטן בעולם הזה שלא תלוי בדבר אחר עליון שהתמנה עליו למעלה. משום שכשמתעורר זה שלמטה, מתעורר אותו שהתמנה עליו למעלה, שהכל נאחז זה עם זה.

בא ראה, כתוב תני נא לי מודוּדָאי בנך. לא הדודאים הם שילדו את רחל, אלא הקדוש ברוך הוא מגלגל את הדבר על ידי אותם דודאים כדי שיצא יששכר, שאוחז בתורה יותר מכל השבטים, משום שהרי רחל האחוזה ביצקב לא השאירה אותו ללאה. זהו שכתוב המעט קחתך את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך.

דבורא. וברוח פיו, דא רוחא. דא בלא דא לא אזיל, ואתפליל דא בדא, ונפיק מנייהו כמה חילין לחילין, ומשריין למשריין, וכלא בזמנא חדא.

תא חזי כד בעא קדשא בריה הוא למברי עלמין, אפיק חד נהורא סתימאה. דמן ההוא נהורא, נפקין ונהרין כל אינון נהורין דאתגליין. ומההוא נהורא, נפקין ואתפשטו ואתעבידו שאר נהורין ואיהו עלמא עלאה. תו, אתפשט האי נהורא עלאה, ועביד אומנא, נהורא דלא נהיר, ועביד עלמא תתאה. ובגין דאיהו נהורא דלא נהיר, בעי לאתקשרא לעילא, (דף קנו ע"ב) בעי לאתקשרא לתתא, ובקשרא דלתתא, אתקשר לאתנהרא בקשרא דלעילא. והאי נהורא דלא נהיר, בקשרא דלעילא, אפיק כל חילין ומשריין לזינין סגיאין, הדא הוא דכתיב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו'.

זכר מה די בארעא, הכי נמי לעילא. ולית לה מלה זעירא בהאי עלמא, דלא תלייא במלה אחרא עלאה דאתפקדא עליה לעילא, בגין דכד אתער האי לתתא, אתער ההוא דאתפקדא עליה לעילא, דכלא אתאחד דא בדא.

תא חזי כתיב, (בראשית ל) תני נא לי מודוּדָאי בנך. לאו דודאים אולידו לה לרחל, אלא קדשא בריה הוא קא גלגל מלה על ידי דאינון דודאים. בגין דיפוק יששכר, דאחיד באורייתא יתיר מפלהו שבטין. בגין דהא רחל אחידא ביה ביצקב, לא שבקת ליה לגבי לאה. הדא הוא דכתיב (בראשית ל) המעט קחתך את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך.

הם גרמו דיפוק יששכר לעולם
משום שמעלה הריח של התורה
לפני הקדוש ברוך הוא, זהו
שפתוב הדודאים נתנו ריח וכו',
וכתוב וישכב עמה בלילה הוא,
הוא ודאי, והרי פרשוה שהעולם
העליון הוא שנסתר ולא נגלה,
משום שהרי התורה יוצאת
מהעולם העליון.

ובכ"ל מקום העולם העליון הוא
שלא התגלה, והרי נאמר ועבד
הלוי הוא, כדי להמשיך ממנו
ברכות לכל, ויששכר נאחז בו,
ועל כן קוראים עץ החיים, העץ
שלאותם החיים העליונים שנקרא
הוא ולא אפה.

ואם תאמר שהדודאים הללו
פתחו את מעיה של רחל - לא,
שהנה פתוב וישמע אליה אלהים
ויפתח את רחמה. הקדוש ברוך
הוא ולא דבר אחר. משום שאותם
הדודאים, אף על פי שכחם
למעלה, באותו הפח שלהם לא
מתמנה פקידת הפנים, שהרי
הפנים תלויים במזל, ולא בדבר
אחר. ואם תאמר שהנה הם נכראו
לחנם - לא, שהרי אפלו לדבר
הזה הם סיוע לאותם שמתעפכי,
ואינם עקרות, ולא נגזר עליהם
אלא במזל.

ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי
תבוא וגו'. הדבר הזה הוא
חצפה? אינו כן, אלא מפאן
למדנו ענותנותה של לאה, שלא
אמרה דבר לפני אחותה, והיא
הקדימה לדרך ואמרה לו פחשאי
והודיעה לו, שהרי זה היה ברשות
רחל, שפתוב כי שכר שכרתיה.
מרחל נטלה רשות. וכדי שלא ירע
בעיני רחל, אמרה לו בחוץ, ולא
בפית.

הוה, דכתיב, (ש) פי שכור שכרתיה, מרחל נטילת רשו, ובגין דלא
יבאיש בעינאה דרחל, אמרה ליה לבר ולא בביתא.

אינון גרמו דיפוק יששכר לעלמא, בגין
דסליק ריחא דאורייתא, קמי קדשא
ברוך הוא, הדא הוא דכתיב (שיר השירים ז)
הדודאים נתנו ריח וגו'. וכתוב, (בראשית ל)
וישכב עמה בלילה הוא. הוא ודאי, והא
אוקמוה, דעלמא עלאה. הוא, דסתים ולא
גליא, בגין דהא אורייתא מעלמא עלאה
נפקת.

ובכ"ל אתר, עלמא עלאה. הוא, דלא
אתגליא, והא אתמר, (במדבר יח) ועבד
הלוי הוא, בגין לאמשכא מניה ברכאן
לכלא, ויששכר ביה אתאחיד, ועל דא קרינן
עץ החיים, אילנא דאינון חיינ עלאין,
דאקרי הוא ולא אפה.

ואי תימא דאלין דודאים פתחו מעהא
דרחל. לאו, דהא כתיב, (בראשית ל) וישמע
אליה אלהים ויפתח את רחמה, קדשא ברוך
הוא, ולא מלה אחרא. בגין דאינון דודאים,
אף על גב דחילא דלהון לעילא. בההוא
חילא דלהון, לא אתמני פקידא דבנין, דהא
בנין במזלא תליין, ולא במלה אחרא. ואי
תימא דהא אינון למגנא אתבריא, לאו,
דהא אפילו (דף קנו ע"א) למלה דא, סיועא
אינון לאינון דמתעפכי, ולא אינון עקראן,
ולא אתגזר עלייהו אלא במזלא.

ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'.
(בראשית ל) האי מלה חציפותא איהו.
לאו איהו הכי, אלא מהכא אוליפנא,
ענותנותא דלאה, דלא אמרה קמי אחתה
מידי, ואיהי אקדימת לאורחא, ואמרה ליה
פחשאי, ואודעא ליה. דהא ברשותא דרחל

הוה, דכתיב, (ש) פי שכור שכרתיה, מרחל נטילת רשו, ובגין דלא
יבאיש בעינאה דרחל, אמרה ליה לבר ולא בביתא.

וְרָא עוֹד אֶלָּא פִּתְחָא מְשַׁכְּנָא דְלֵאָה (לבר),
נִפְקַת לְבַר, וְעֵיילת לִיה לְיַעֲקֹב בְּפִתְחָא
דְלֵבַר, עַד לָא יֵיעוּל לְמִשְׁכְּנָא דְרַחֵל. מָאִי
טַעֲמָא, בְּגִין דְלֵא תִימָא מְלָה קָמִי דְרַחֵל, וְלֵא
תַחֲצִיף קָמִי אַחְתָּהָא. וְלֵא עוֹד, אֶלָּא אָמְרָה
לֵאָה, אִי יֵיעוּל יַעֲקֹב בְּמִשְׁכְּנָא דְרַחֵל, לָאו
דִּין הוּא לְאַפְקִיָּה מִתַּמְזָן, בְּגִין כֶּף אַקְדִּימַת
לִיה לְבַר.

וְרָא עוֹד, אֶלָּא בְּפִתְחָא שֶׁל מִשְׁכַּן
לֵאָה ^[לחיי] יֵצֵאָה הַחוּצָה,
וְהַכְּנִיסָה אֶת יַעֲקֹב בְּפִתְחָא
שֶׁבַחוּץ טָרַם שֶׁיִּכְנַס לְמִשְׁכַּן
רַחֵל. מָה הַטַּעַם? כִּדֵּי שֶׁלֹּא
תֹּאמַר דְּבַר לְפָנֵי רַחֵל, וְלֹא
תַתְּחַצֵּף לְפָנֵי אַחֻוּתָּהּ. וְלֹא עוֹד,
אֶלָּא אָמְרָה לֵאָה, אִם יִכְנַס יַעֲקֹב
לְמִשְׁכַּן רַחֵל, אֵינּוּ דִּין לְהוֹצִיאוֹ
מִשָּׁם, מִשּׁוּם כֶּף הַקְּדִימָה לוֹ
בַּחוּץ.

וְכֹרְ הָאִי לָמָּה, אֶלָּא לֵאָה רוּחָא דְקוּדְשָׁא
אַתְעֵרַת בָּהּ, וַיִּדְעַת דְּכָל הַיְי שֶׁבְטִין
עֲלָאִין, כִּלְהוּ קְדִישִׁין, יִפְקוּן מְנָה, וְדַחֲקַת
שַׁעֲתָא, בְּחַבִּיבּוּתָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וּבְגִין
כֶּף הִיא קְרֵאת לֹון שְׁמָהּ, בְּרִזָּא דְחַכְמָתָא.

וְכֹרְ זֶה לָמָּה? אֶלָּא שְׂרוּחַ הַקֹּדֶשׁ
הַתְּעוֹרְרָה בְּלֵאָה, וַיִּדְעָה שֶׁכָּל
הַשְּׂבָטִים הַעֲלִיּוֹנִים הֵלְלוּ, כָּל־
קְדוּשִׁים, יֵצְאוּ מִמֶּנָּה, וְדַחֲקָה
הַשַּׁעֲרָה בְּחַבִּיבּוּת לְקוּדְשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, וּמִשּׁוּם כֶּף קְרֵאָה לָהֶם
שְׁמוֹת בְּסוּד הַחֲכָמָה.

רַבִּי חֵיִיא וְרַבִּי יוֹסִי, הוּוּ אֲזֵלִי בְּאוּרְחָא,
אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֵיִיא, בְּכָל זְמַנָּא
דְּאֲזֵלִינָן בְּאוּרְחָא, וְלַעֲיָנָן בְּאוּרֵייתָא,
קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא מְרַחֵישׁ לָן נְסִין, וְהַשְׁתָּא
אוּרְחָא דָּא אָרִיף לָן, נִתְעַסַּק בְּאוּרֵייתָא,
וְקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא יִזְדַּוּג בְּהַדָּן.

רַבִּי חֵיִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֵיִיא,
בְּכָל פַּעַם ^[שָׁמַן] הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ
וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְרַחֵישׁ לָנוּ נְסִים, וְכַעַת
הַדֶּרֶךְ הוּוּ אַרְכָּה לָנוּ, נִתְעַסַּק
בַּתּוֹרָה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
יִתְחַבֵּר עִמָּנוּ.

פִּתְחָא רַבִּי חֵיִיא וְאָמַר, ^(שְׁמוֹת יב) בְּרֵאשׁוֹן
בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב
תֹּאכְלוּ מִצּוֹת, וּכְתִיב, ^(דְּבָרִים טז) שִׁבְעַת יָמִים
תֹּאכַל עֲלִיו מִצּוֹת לָחֶם עֲנִי, לָחֶם עֲנִי כְּתִיב,
הָאִי מְלָה אִתְעֵרוּ בָּהּ חֲבֵרֵיא. אָבַל תָּא חֲזִי,
כִּד הוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, הוּוּ בְּרִשׁוּתָא אַחְרָא.
כִּד בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְקַרְבָּא לֹון לְגַבִּיָּה,
יְהֵב לֹון אִתְר דְּלָחֶם עֲנִי. לָחֶם עֲנִי, מָאֵן עֲנִי.
דָּא דוּד מְלָפָא, דְּכְתִיב בִּיה ^(תְּהִלִּים מו) כִּי עֲנִי
וְאָבִיוֹן אָנִי.

פִּתְחָא רַבִּי חֵיִיא וְאָמַר, ^(שְׁמוֹת יב)
בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצּוֹת, וּכְתוּב <sup>(דְּבָרִים
טז)</sup> שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלִיו מִצּוֹת
לָחֶם עֲנִי. לָחֶם עֲנִי כְּתוּב. בְּדְבַר
הַזֶּה הַתְּעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבֵרִים. אָבַל
כִּאֵן רָאָה, כִּשְׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל
בְּמִצְרַיִם, הָיוּ בְּרִשׁוּת אַחְרַת.
כִּשְׁרָצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַרְב
אוֹתָם אֵלִיו, נִתַּן לָהֶם מְקוֹם שֶׁל
לָחֶם עֲנִי, לָחֶם עֲנִי. מִי הָעֲנִי? זֶה
דוּד הַמְּלָף, שֶׁכְּתוּב בּוֹ ^(תְּהִלִּים פו)
כִּי עֲנִי וְאָבִיוֹן אָנִי.

וְהָאִי לָחֶם עֲנִי אֶקְרִי מִצָּה, נוֹקְבָא בְּלָא
דְּכוּרָא, מְסַפְנוּתָא הוּוּ, אִתְקַרְיָבוּ לְגַבִּי
מִצָּה בְּקַדְמִיתָא, כִּינּוּן דְּקַרְיָבוּ לֹון יְתִיר, עֵייל
לֹון קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּדַרְגִּין אַחְרַנִּין,

וְלָחֶם עֲנִי הַזֶּה נִקְרָא מִצָּה, נִקְבָּה
כִּלְי זְכַר הִיא עֲנִי. הַתְּקַרְבוּ לְמִצָּה
בְּהִתְחַלָּה. כִּינּוּן שֶׁקְרָבוּ אוֹתָם
יוֹתֵר, הַכְּנִיס אוֹתָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּדַרְגוֹת אַחְרוֹת, וְהִתְחַבֵּר

זכר עם נקבה. ואז, כשמצה מתחברת בדכור, נקרא מצוה, בתוספת וא"ו. זהו שכתוב (דברים ט) כי המצוה הזאת. משום כך מצה בראשונה, ואחר כך מצוה. בעודם הולכים שמעו קול אחד שאומר: גודד של רוצחים אורבים בדרך, סטו למעלה, אל תרדו לטיהר חסרת הגג שלמטה. אמר רבי יוסי, מזה נשמע שהקדוש ברוך הוא רוצה לשמר את דרכינו. עלו למעלה ונכנסו להר אחד, בין סלעים חזקים. אמרו, הואיל והקדוש ברוך הוא רצה בדרך הזו, נראה דבר, או יתרחש לנו נס.

הלכו. ישבו על בקיעי הסלע. עלה להם איש אחד. תמהו. אמר רבי יוסי, מי אתה? אמר, אני מאנשי ארקא. אמר לו, ושם יש בני אדם? אמר, כן, וזרעים וקוצרים, מהם במראה אחר משנים ממני, ועליתי אליכם להפיר מפם, מה שמה של הארץ שאתם בה?

אמר לו, ארץ, משום שפאן שורה ארץ החיים, שכתוב (איוב כח) ארץ ממנה יצא לחם. מזו יצא לחם? בשאר הארץ לא יצא לחם, ואם יוצא, לא משבעת המינים. בינתיים נכנס למקומו. תמהו. אמרו, ודאי הקדוש ברוך הוא רוצה לעורר אותנו באיזה דבר.

אמר רבי חייא, ודאי על הפסוק הזה שאמרת, זכרתי שלמדתי מסבי דבר אחד עליון בפסח, שנתן להם הקדוש ברוך הוא לישראל הלחם הזה מארץ החיים, ואחר כך לחם מן השמים, הלחם הזה, והנה בארנו את הדבר.

עוד היה אומר, שאדם, כשיוצא לחם, מתעורר לדעת ולהפיר. כך

ואתחבר דכורא בנוקבא. וכדין, מצה פד אתחברת בדכורא אקרי מצוה בתוספת וא"ו, הדיא הוא דכתיב, (דברים ל) כי המצוה הזאת.

בגיני כך, מצה בקדמיתא, ולבחר מצוה. עד דהוו אזלי, שמעו חד קלא דאמר, טופסרא דקטנון, עקימן באורחא, סטו לעילא, לא תחתון בקוסטרא דקטרא דלתתא. אמר רבי יוסי, שמע מינה, דקדשא בריך הוא בעי לנטרא אורחין. סליקו לעילא, ועאלו בחד טורא, בין טנרין תקיפין, אמרו, הואיל וקדשא בריך הוא בעא באורחא דא, מלה נחמי או ניסא (תרויש) אתרחיש לן.

אזלי, יתבי גבי בקיעי דטנרא. סליק לון חד בר נש, תוהו, אמר רבי יוסי מאן אנת. אמר מאנשי ארקא אנא, אמר ליה, ותמן אית בני נשא, אמר אין, וזרעין וחצדין, מנייהו בחיזו אתרא משניין מנאי, וסליקנא גבייכו, למנדע מנייכו, מה שמייה דארעא דאתון בה.

אמר ליה, ארץ, בגין דהכא ארץ החיים שריא, דכתיב, (איוב כח) ארץ ממנה יצא לחם, מהאי יצא לחם, בשאר ארעא לא יצא לחם, ואי נפיק, לאו משבעת המינים. אדהכי עאל לאתריה. תוהו, אמרו ודאי קדשא בריך הוא בעי לאתערא לן במלה.

אמר רבי חייא, ודאי על האי קרא דאמרת, דכירנא דאוליפנא מסבאי, חד מלה עלאה. בפסח, דיהב לון קדשא בריך הוא לישראל לחם דא, מארעא דחיי, ולבחר לחם מן השמים, לחם דא, והא אוקימנא מלה.

תו הוה אמר, דבר (דף קנו ע"ב) נש, פד נפיק להאי עלמא, לא ידע מידי, עד דאטעיים לעולם הזה, לא ידע דבר עד שטועם לחם. פיון שאוכל

כְּשִׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים דְּבַר, עַד שֶׁהֻטְעוּ לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ הַזֶּה, שֶׁכְּתוּב אָרֶץ מְמִנָּה יֵצֵא לֶחֶם, וְאֵז נִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְדַעַת וּלְהַפִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְתִינּוֹק לֹא יוֹדֵעַ וְלֹא מִפִּיר עַד שֶׁטּוּעַם לֶחֶם שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ וְלֹא הִכִּירוּ בַּדְּבָרִים שֶׁלְמַעֲלָה עַד שֶׁאָכְלוּ לֶחֶם עֲלִיּוֹן, וְאֵז יָדְעוּ וְהִכִּירוּ אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם, וְרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיִּשְׂרָאֵל יָדְעוּ יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָאוּי לְאָרֶץ הַזֶּה, וְלֹא יִכְלוּ, עַד שֶׁטּוּעְמוּ לֶחֶם מְאוֹתוֹ הַמְּקוֹם, וּמִי הוּא? שְׁמַיִם, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וְאֵז יָדְעוּ וְהִסְתַּכְּלוּ לְאוֹתוֹ מְקוֹם. וְעַד שֶׁאָכְלוּ לֶחֶם מְאוֹתוֹ מְקוֹם, (וְעַד שֶׁלֹּא אָכְלוּ לֶחֶם בְּאֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת) לֹא יָדְעוּ דְּבַר וְלֹא הִכִּירוּ.

בָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקוּ. אָמַר, וְדָאֵי עַל זֶה הָעִיר אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזֶה, וְעַל כֵּן הִרְאִיתִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְדַעַת הִיָּה הַלֶּחֶם. קָמוּ וְהִלְכוּ. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים רָאוּ שְׁנֵי פְרוֹת, אֶחָד זָכָר וְאֶחָד נִקְבָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵינן לָנוּ דְּבַר בְּעוֹלָם שְׂאִינּוּ זָכָר וְנִקְבָּה, וְכָל מָה שֶׁבְּאָרֶץ - כִּף גַּם בֵּינָם.

פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, וְיִבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעֶרְבַת וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ וְגו'. וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ, מִיָּנִין יָדְעָה? הֲרִי אָמְרוּ שְׂגָעָה הַחֲמוֹר, וְלָאָה יָדְעָה וַיֵּצְאָה אֵלָיו, וְגַרְם לוֹ שִׁיִּצְא מִמֶּנָּה יִשְׁשָׁכֵר. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב יִשְׁשָׁכֵר חֲמוֹר גָּרַם, אֵל תִּקְרִי גָרַם אֶלָּא גָרַם, שֶׁהַחֲמוֹר גָּרַם לוֹ. אָמְרָה לָאָה: וְדָאֵי יָדְעָתִי שְׂאָם יִכְנַס יַעֲקֹב לְמִשְׁפַּח דְּרַחֵל, אֵינן

נִהְמָא. כִּיּוֹן דְּאָכִיל נִהְמָא, אֲתַעַר לְמַנְדַּע וְלֹא שְׁתַּמוּדְעָא. כִּף כַּד נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָווּ יָדְעֵי מַדִּי, עַד דְּאֻטְעִים לוֹן קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לֶחֶם מֵהַאי אָרֶץ, דְּכִתְיִב אָרֶץ מְמִנָּה יֵצֵא לֶחֶם, וּכְדִין עָאלוּ יִשְׂרָאֵל, לְמַנְדַּע וְלֹא שְׁתַּמוּדְעָא לִיהַ לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. וְיִנוּקָא לֹא יָדַע, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעָא, עַד דְּטְעִים נִהְמָא דְהַאי עֲלֵמָא.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ בְּמַלְיָן דְּלַעֲיִלָא, עַד דְּאָכְלוּ לֶחֶם עֲלָאָה, וּכְדִין יָדְעוּ וְאֲשַׁתְּמוּדְעוּ בַּהֵהוּא אֲתֵר וּבְעָא קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דִּינִדְעוּן יִשְׂרָאֵל יִתִּיר, בַּהֵהוּא אֲתֵר דְּאֲתַחְזִי לְהַאי אָרֶץ. וְלֹא יִכִּילוּ, עַד דְּטְעִמוּ לֶחֶם, מֵהַהוּא אֲתֵר, וּמֵאֵן אִיהוּ, שְׁמַיִם. דְּכִתְיִב, (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וּכְדִין יָדְעוּ וְאֲסַתְּפְלוּ בַּהֵהוּא אֲתֵר, וְעַד דְּאָכְלוּ לֶחֶם מֵהַהוּא אֲתֵר, (ס"א וְעַד דְּלֹא אָכְלוּ לֶחֶם מֵאֵלִין אֲתֵרִי) לֹא יָדְעוּ מִיָּדֵי וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ.

אָתָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקִיָּה. אָמַר, וְדָאֵי עַל דָּא אֲתַעַר לוֹן קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּהַאי, וְעַל דָּא שִׁירוּתָא דִּישְׂרָאֵל לְמַנְדַּע, לֶחֶם הָוָה. קָמוּ וְאֲזִלוּ, עַד דְּהָווּ אֲזִלוּ, חֲמוֹ תְרִי דְרַמוּסְקִין, חַד דְּבַר וְחַד נוּקְבָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לִית לָן מְלָה בְּעֲלֵמָא, דְּלֹא הָוִי דְּבַר וְנוּקְבָא, וְכָל מָה דִּי בְּאַרְעָא, הֲכִי נְמִי בִימָא. פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית ל) וְיִבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעֶרְבַת וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ וְגו', וַתֵּצֵא לָאָה לְקָרְאָתוֹ, מִנָּא יָדְעָת. הָא אָמְרוּ דְּגָעָא חֲמָרָא, וְלָאָה יָדְעָת, וְנִפְקַת לִיהַ, וְגָרַם לִיהַ דְּנִפְקַת מִנָּה יִשְׁשָׁכֵר. הָדָא

הוּא דְּכִתְיִב יִשְׁשָׁכֵר חֲמוֹר גָּרַם, אֵל תִּקְרִי גָרַם, אֶלָּא גָרַם דְּחֲמָרָא גָרַמָא לִיהַ. אָמְרָת לָאָה, וְדָאֵי יָדְעָנָא דָאֵי יִיעוּל יַעֲקֹב בְּמִשְׁפַּח דְּרַחֵל, לִית לִי

לי להוציא אותו, אלא אחכה לו
כאן ויכנס למשכני.

בי שחר שכרתיך בודאי בני, מה
זה בודאי בני? משום שנוח
ליעקב על זה, שאלו מסייעים
להוליד. ויעקב היה יודע שהדבר
לא עומד בבודאים, אלא למעלה.
פתח ואמר, מושיבי עקרת הבית
אם הבנים שמחה הללויה. אמר
רבי חייא, רוח הקודש אומרת:
מושיבי עקרת הבית - זו רחל. אם
הבנים שמחה - זו לאה. מושיבי
עקרת הבית - זה העולם התחתון.
אם הבנים שמחה [הללויה] - זה
העולם העליון. משום כך
הללויה.

אמר רבי יהודה, כל השבטים
הללו הם תקונים שלמטה, וכלם
כמו שלמעלה. בא ראה, כי שחר
שכרתיך - לקחת ממנו הגוף, ומי
הוא? תורה. שחר שכרתיך - לך,
לגופך ממש. שחר שכרתיך -
להוליד את דמותך.

מכאן מי שעוסק בתורה, יורש
את העולם הבא ויורש את נחלת
יעקב. יורש העולם הבא, שכתוב
יששכר, יש שחר, (ירמיה לא) כי יש
שחר לפעלתך, וכתוב (משלי ח)
להנחיל אהבי יש ואצרותיהם
אמלא.

בי ילדתי לו ששה בנים. אמר רבי
חזקיה, אלו מעלה ומטה וארבעת
הצדדים של העולם. ומי שמאריך
באחד, צריך לו להמליך את
הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה
ולארבעת צדדי העולם, והיינו
אחד.

אמר רבי חזקיה, כתוב (שיר ב) על
הרי בטר, וכתוב (שם ח) על הרי
בשמים. מי הם הרי בשמים? אלו
ששת הבנים של לאה שכוללים

אמר רבי חזקיה, בתיב, (שיר השירים ב) על הרי בטר, וכתוב, (שיר השירים ח) על

לאפקא ליה, אלא אוריך ליה הכא, וייעול
במשכני.

בי שחר שכרתיך בודאי בני, (בראשית ל) מאי
בודאי בני, בגין דניחא ליה ליעקב על
דא, דאלין מסייעין לאולדא. ויעקב הוה
יודע, דמלה לא קיימא בבודאים, אלא
לעילא.

פתח ואמר, (תהלים קיג) מושיבי עקרת הבית
אם הבנים שמחה הללויה. אמר רבי
חייא רוחא דקודשא קאמר, מושיבי עקרת
הבית, דא רחל. אם הבנים שמחה, דא
לאה. מושיבי עקרת הבית, דא עלמא
תתאה. אם הבנים שמחה (הללויה), דא עלמא
עלאה, בגיני כך הללויה.

אמר רבי יהודה, כל אלין שבטין, תקונין
דלתתא אינון, וכלהו פגוונא
דלעילא. תא חזי, כי שחר שכרתיך, לנסבא
מניה גופא ומאן איהו תורה. שחר שכרתיך,
לך, לגופך ממש. שחר (דף קנח ע"א) שכרתיך,
לאולדא דיוקנך.

מהבא, מאן דלעי באורייתא, אחסין
עלמא דאתי ואחסין אחסנתא
דיעקב. אחסין עלמא דאתי, דכתיב יששכר
יש שחר, (ירמיה לא) כי יש שחר לפעלתך.
וכתיב, (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרותיהם
אמלא.

בי ילדתי לו ששה בנים. אמר רבי
חזקיה, אלין עילא ותתא וארבע סטרין
דעלמא. ומאן דאריך באחד, בעי ליה
לאמלכא לקדשא ברוך הוא לעילא ותתא,
ולארבע סטרי דעלמא, והיינו אחד.

אמר רבי חזקיה, בתיב, (שיר השירים ב) על הרי בטר, וכתוב, (שיר השירים ח) על

ששה אחרים, והם שנים עשר, והם ששה, משום שכל אחד פלול בחברו, ולא עליהם, לקיים (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה.

ועל כן פתוב לא תקח האם על הבנים, משום שהוא העולם הנסתר ולא הנגלה, ועל כן שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, משום שהוא העולם הנסתר ולא התגלה כלל.

ואת הבנים תקח לך, הינו שפתוב פי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל אלו נקראים הרי בשמים. מפאן ולמטה נקראו הרי בתר, שפתוב ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ההרים של הפרוד.

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשרו קשרים, ארבעה קשרים שהצטרכו לתקון. ואמר רבי אלעזר, שמשום כך יוצאים החוצה אותם הקשרים. ואף על גב שכלם אחד, ומפאן והלאה כלם אחד, בדרך ישרה, ועל כן כל השבטים עולים בעדות למעלה. זהו שכתוב (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

ואמר רבי אלעזר, פתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. מה ראה יעקב ללכת לדרכו כשנולד יוסף, וטרם שנולד יוסף לא רצה ללכת לדרכו? אלא הנה פרושה, שראה שנולד שטנו של עשו.

ובא וראה, יוסף השלים את מקומו אחריו ויוסף זכה לו, שנקרא צדיק, וכאן סיום הגוף. פינן שראה יעקב שנשלם הגוף, רצה הגוף ללכת לדרכו, וסיום הגוף הוא הבריית, ועם כל זה

הרי בשמים, מאן אינון הרי בשמים. אלין שית בנין דלאה, דאכללן שית אחרנין, ואינון תריסר, ואינון שית. בגין דכל חד פליל בחבריה, ולא עליהו, לקיימא (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה.

ועל דא כתיב, (דברים כב) לא תקח האם על הבנים, בגין דאיהו עלמא דאתפסיא, ולא אתגליא, ועל דא (ש) שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך. בגין דאיהו עלמא דאתפסיא, ולא אתגליא כלל.

ואת הבנים תקח לך, היינו דכתיב, (דברים ד) פי שאל נא לימים ראשונים וגו' (ש) ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל הני, אקרון הרי בשמים, מפאן ולתתא אקרון הרי בתר, דכתיב, (בראשית ב) ומשם יפרד, והיה לארבעה ראשים, טורי דפירוודא.

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשירו קשרין, ארבע קשרין דאצטריכו לתקוונא. ואמר רבי אלעזר, דבגין כך נפקי לבר אינון קשרין, ואף על גב דכלהו חד, ומפאן ולהלאה כלהו חד, באורח מישר. ועל דא, פלהו שבטין סלקין בסהדותא דלעילא, הדא הוא דכתיב, (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

ואמר רבי אלעזר, פתיב, (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', מה חמא יעקב למיהו לאורחיה, כד אתיליד יוסף, ועד לא אתיליד יוסף לא בעא למיהו לאורחיה. אלא הא אוקמוהו, דחמא דאתיליד שטנא דעשו.

ותא חזי, יוסף אשלים דוכתייה בתריה ויוסף זכי ליה, דאקרי צדיק,

בנימין השלים את החשבון, שבו
נשלמו שנים עשר.

ואם תאמר, וכי לא היה יודע
יעקב שעד עכשו לא השתלמו
השבטים, אף על גב שנולד יוסף,
מה הטעם לא חפה עד שנולד
בנימין וישתלמו השבטים? אלא
יעקב עשה בחכמה וידע הדבר.
אמר, ודאי אם ישתלמו כאן כל
השבטים, הנה ידעתי שהתקון של
מעלה שרוי עליהם כראוי, ובארץ
הזו לא צריכים שישתלמו, אלא
בארץ הקדושה.

בא ראה שכף הוא, שכל שנים
עשר השבטים הם התקון של
העולם התחתון, וכיון שנולד
בנימין, מתה רחל, ולקחה את
המקום העולם התחתון הזה
להתקן בהם, ועל כן לא נולד
בנימין אלא בארץ הקדושה. זהו
שפתוב ואני בבאי מפדן מתה עלי
רחל בארץ פנען בדרך, ושם מתה
רחל ונטלה את המקום, העולם
התחתון הזה, להתישב בבית
שלם. וכל זמן שרחל קימת,
העולם התחתון אינו נתקן בהם.
מתה רחל - נטלה [למעלה] הבית
בשלמותו.

ואם תאמר, למה לא מתה לאה
באותו הזמן? אלא משום שהבית
הוא בעולם התחתון [העליון], והכל
היו ממנו להתקן, ולא מן העולם
העליון [התחתון], ומשום כך לא
מתה באותה שעה. וכל מעשי
לאה הם בנסתר, משום שהעולם
העליון הוא בנסתר ולא בנגלה,
ומשום כך לא נזכרה מיתתה של
לאה כמיתתה של רחל.

והכא סיומא דגופא. פיון דחמא יעקב,
דאשתלים גופא, בעא גופא למהך
לאורחיה, וסיומא דגופא הוא ברית. ועם
כל דא בנימן אשלים חושבנא, דביה
אשתלימו תריסר.

ואי תימא, וכי לא הוה ידע יעקב, דעד כען
לא אשתלימו שבטין, אף על גב
דאתיליד יוסף, מאי טעמא לא אוריף עד
דיתיליד בנימין וישתלימו שבטין. אלא,
יעקב בחכמתא עבד, ומלה ידע. אמר, ודאי
אי אשתלימו הכא כלהו שבטין, הא ידענא
דתקונא דלעילא שריא עלייהו כדקא יאות.
ובארעא דא, לא ליבעי דישתלימו, אלא
בארעא קדישא.

תא חזי, דהכי הוא, דכלהו תריסר שבטין,
תקונא דעלמא תתאה נינהו, וכיון
דאתיליד בנימין, מיתת רחל, ונטלא דוכתא
האי עלמא תתאה, לאתתקנא בהו. ועל דא
לא אתיליד בנימין, אלא בארעא קדישא,
הדא הוא דכתיב, (בראשית מח) ואני בבואי מפדן
מתה עלי רחל בארץ פנען בדרך, ותמן
מיתת רחל ונטלא דוכתא, האי עלמא
תתאה, לאתישבא בביתא שלימתא, וכל
זמנא דרחל קיימא, עלמא תתאה לא
אתתקנא בהו, מיתת רחל, נטלא (ר"א ל"ג לעילא)
ביתא בשלימו.

ואי תימא, לאה אמאי לא מיתת בההוא
זמנא. אלא בגין דביתא בעלמא תתאה
(כ"א עלאה) איהו, וכלא מגיה הו לאתתקנא,
ולאו מעלמא עלאה (כ"א תתאה), ובגין כך לא

מיתת בההיא שעתא. וכל עובדוי דלאה באתפסיא אינון, בגין דעלמא
עלאה איהו באתפסיא, ולאו באתגליא, ובגין כך לא אדכר מיתתה
דלאה, כמיתתה דרחל.

ובא וראה שכך זה ודאי, משום שהעולם העליון כל דבריו בנסתר, והעולם [העליון] התחתון כל דבריו בנגלה, משום כך נתפסטה לאה במערת המכפלה, ורחל בדרך הגלויה. זו בנסתר, וזו בגלוי. ובנסתר העולם העליון נרשם, שכתוב ותאמר לאה באשרי פי אשרוני בנות, ומשום כך קראה שמו אשר. [משום כך כל הכרכות של שני העולמות בנגלה ובנסתר, ועם כל זה.]

ומשום כך הכל אחד, שהרי הכל הוא מן העולם העליון. כך גם, ובכל מקום, שני עולמות, זה בנגלה וזה בנסתר, ואנו לא מברכים את הקדוש ברוך הוא אלא בשני עולמות, שכתוב ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. משום כך לעולם העליון קוראים הו"א, ולעולם התחתון קוראים אפ"ה, משום שהוא ברוך מן העולם העליון על ידי הצדיק. זהו שכתוב ברוך ה' מציון שכן ירושלם וגו'. ודאי מציון הוא ברוך.

בא ראה, כמו כן ה' ה' שני עולמות הם, זה בנגלה וזה בנסתר, ועל כן מפסיק הטעם בתוכם, ומתעולם הזה ועד העולם הזה הכל אחד.

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. אמר רבי יהודה, בא ראה השלמות של יעקב, שלא רצה ללכת אלא ברשות לבן. ואם תאמר, למה לא הלך פעם אחרת ברשותו? אלא משום שפחד יעקב שלא יעזב אותו וישתלמו שנים עשר שבטים בארץ אחרת, ועל כן, כיון שראה שהגיעה שעתו של בנימין, ברח, כמו שנאמר ויברח הוא וכל אשר לו.

ותא חזי, דהכי הוא ודאי. בגין דעלמא עלאה, כל מלוי באתפסאי, ועלמא תתאה כל מלוי באתגלויא. בגין כך, אתפסאי לאה במערתא דכפלתא, ורחל בגלוייא דאורחא, דא בסתרא, ודא באתגלויא. ובאתפסאי עלמא עלאה אתרשים, דכתיב, (בראשית ל) ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות, ובגין כך קראה שמייה אשר. (בגין כך כל ברכאן [דף קנח ע"ב] דתריין עלמין באתגלויא ובאתפסאי ועם כל דא).

ובגין דא, פלא חד, דהא כלא הוי מעלמא עלאה. הכי נמי ובכל אתר, תריין עלמין, דא באתגלויא ודא באתפסאי. ואנן לא מברכינן לקדשא בריהו הוא, אלא בתריין עלמין, דכתיב, (תהלים קו) ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם. בגיני כך, עלמא עלאה קרינן הו"א, וקרינן לעלמא תתאה אפ"ה, בגין דאיהו ברוך מעלמא עלאה, על ידא דצדיק. הדא הוא דכתיב (תהלים קלה) ברוך ה' מציון שוכן ירושלם וגו'. ודאי מציון איהו ברוך.

תא חזי, פגוונא דא (שמות לד) ה' ה' תריין עלמין נינהו, דא באתגלויא ודא באתפסאי, ועל דא פסיק טעמא בגווייהו, ומעלמא דא עד עלמא דא, פלא חד.

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', (בראשית לא) אמר רבי יהודה, תא חזי, שלימותא דיעקב דלא בעא למיזל אלא ברשותיה דלבן. ואי תימא, זמנא אחרינא אמאי לא אזיל ברשותיה. אלא בגין דדחיל יעקב, דלא ישבוק ליה, וישתלמו תריסר שבטין בארעא אחרא. ועל דא כיון דחמא דמטא שעתא דבנימין, ברח. כמה דאת אמר, ויברח הוא וכל אשר לו.

שְׁבִינן שְׁנוּלד בְּנִימין, נְקֻשָּׁה
הַשְּׂכִינָה בְּכָל הַשְּׂבָטִים וְנִטְלָה
הַבֵּית עִם כָּלָם. וַיַּעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ
בְּסוּד הַחֲכָמָה, שֶׁפֶּאֶשֶׁר יִשְׁתַּלְּמוּ
שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׂבָטִים, שֶׁהַשְּׂכִינָה
תִּתְקַשֵּׁט וְתִתְקַשֵּׁר עִמָּם וְרַחֵל
תָּמוּת, וְהִיא נוֹטֶלֶת אֶת הַבֵּית.

בֹּא רְאֵה, כִּי לְמִדְנֹה, הָעוֹלָם
הַתְּחַתּוֹן נִרְאֶה לִיעֲקֹב כְּמוֹ שְׁנִרְאֶה
לְמֹשֶׁה, אֲלֵא שְׁלֵא יִכְלֶה עַד שֶׁהָיוּ
שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׂבָטִים בְּבֵית
לְהַתְקַשֵּׁר עִמָּם, וְאִזּוֹ נִטְהַרְהָ [וְרַחֵל]
רַחֵל, וְהִיא נִטְלָה אֶת הַבֵּית בְּכָל
הַשְּׂבָטִים וְהִיָּתָה עֶקֶר הַבֵּית, וְאִזּוֹ
וַיְדַאֵי מוֹשִׁיבֵי עֶקֶרֶת הַבֵּית.

אָמַר יַעֲקֹב, הִנֵּה הִגִּיעַ הַזְּמַן
שֶׁנִּשְׁלְמוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׂבָטִים,
וַיְדַאֵי יָרַד הָעוֹלָם שְׁלֹמַעֲלָה לְבֵית
לְהַתְקַשֵּׁר עִמָּם, וְהַמְסַפְּנָה הַזֹּאת
נִדְחִית לְפָנָיו. אִם תָּמוּת כָּאֵן, לֹא
אֵצֶא מִכָּאֵן לְעוֹלָמִים. וְלֹא עוֹד,
אֲלֵא בְּאֶרֶץ הַזֶּה לֹא רְאוּי לְהַשְׁלִים
אֶת הַבֵּית. מִשּׁוּם כִּי וַיְהִי כֹּאֶשֶׁר
יִלְדָה וְגו', טָרַם יִשְׁתַּלְּמוּ
הַשְּׂבָטִים.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, וַיְדַאֵי
יָפִים הֵם כֹּל דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וְזֶה
עוֹלָה עַל הַפֶּל. וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה
לֹא הִלֵּךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ מִיָּד? אֲלֵא כֹל
זְמַן שֶׁרַחֵל לֹא הִתְעַבְּרָה מִבְּנֵימִין,
הִתְעַפֵּב שָׁם. פִּינּוֹן שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל
בְּנֵימִין, בָּרַח וְלֹא בִקֵּשׁ רְשׁוּת, כְּדִי
שְׁלֵא יִתְעַפֵּב שָׁם, וַיִּתְחַבֵּר יַעֲקֹב
בְּכָל הַשְּׂבָטִים בְּמִקּוֹם [שְׁלֵא]
שְׁצָרִיף.

רַבִּי אָבָא פִּתַח, וַיִּלֵּךְ מֹשֶׁה וַיִּשֶׁב
אֶל יִתְרֵי חוֹתְנֹו וְגו'. בֹּא רְאֵה, מֹשֶׁה
הָיָה רוֹעֵה אֶת צֹאן חוֹתְנֹו, וְדִיּוּרוֹ
הָיָה עִמוֹ. וְכִשְׁרָצָה לְלַכֵּת, לֹא הִלֵּךְ
אֲלֵא בְּרְשׁוּתוֹ. וַיַּעֲקֹב, שֶׁהָיָה שְׁלֵם,
וְדִיּוּרוֹ תָּמִיד הָיָה עִם לְבָן, לָמָּה
לֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רְשׁוּת? אֲלֵא הָרִי

דְּבִינּוֹן דְּאִתְּלִיד בְּנִימִין, אִתְּקַשְׁרַת שְׂכִינְתָּא
בְּכֻלְהוֹ שְׂבָטִין, וְנִטְלָא בֵיתָא בְּכֻלְהוֹ.

וַיַּעֲקֹב הָוָה יָדַע בְּרִזָּא דְחֲכָמְתָּא, דְּכַד
יִשְׁתַּלְּמוּ תְרִיסַר שְׂבָטִין, דְּשְׂכִינְתָּא תִתְקַשֵּׁט
וְתִתְקַשֵּׁר בְּהוּ, וְרַחֵל תָּמוּת, וְאִיהִי נִטְלָא
בֵיתָא.

תָּא חֲזִי, הָכִי אֹלִיפְנָא, עֲלָמָא תִתְאַה
אִתְחֲזִי לִיה לִיעֲקֹב כְּמָה דְאִתְחֲזִי
לְמֹשֶׁה, אֲלֵא דְלֹא יִכִּילַת, עַד דְּהוּוּ תְרִיסַר
שְׂבָטִין בְּבֵיתָא לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ, וְכַדִּין
אִתְדַפִּיאַת (נ"א אִתְדַפִּיַת) רַחֵל, וְנִטְלָא אִיהִי בֵיתָא
בְּכֻלְהוֹ שְׂבָטִין, וְהוּת עֶקֶרָא דְבֵיתָא, וְכַדִּין
(תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֶקֶרֶת הַבֵּית וַיְדַאֵי.

אָמַר יַעֲקֹב, הָא מָטָא זְמָנָא, דְּאִשְׁתַּלְּמוּ
תְרִיסַר שְׂבָטִין, וַיְדַאֵי עֲלָמָא דְלַעֲיִלָּא
יַחוּת הוּא לְבֵיתָא לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ,
וּמְסַפְּנוּתָא דָּא אִתְדַחֲיָא קָמִיה. אִי תָּמוּת
הָכָא, לֹא אִפּוּק מִהָכָא לְעוֹלָמִין. וְלֹא עוֹד,
אֲלֵא בְּאֶרְעָא דָּא, לֹא אִתְחֲזִי לְאִשְׁלָמָא
בֵיתָא. בְּגִין כִּי וַיְהִי כֹּאֶשֶׁר יִלְדָה וְגו', עַד
לֹא אִשְׁתַּלְּמוּ שְׂבָטִין.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, וַיְדַאֵי כָּל מְלוּי
דְּרַבִּי יְהוּדָה שְׁפִיר, וְדָא סְלִיק עַל
כֻּלָּא. וְאִי תִימָא אִמָּאִי לֹא אֲזַל לִיה לְאוּרְחִיָּה
מִיָּד. אֲלֵא, כֹּל זְמַן דְּרַחֵל לֹא מִתְעַבְּרָא
מִבְּנֵימִין, אִתְעַפֵּב תַּמָּן. פִּינּוֹן דְּמָטָא זְמָנָא
דְּבְנֵימִין, עֶרְק וְלֹא בִעָא רְשׁוּתָא, בְּגִין דְּלֹא
יִתְעַפֵּב תַּמָּן וַיִּתְחַבֵּר יַעֲקֹב בְּכֻלְהוֹ שְׂבָטִין,
בְּאִתְרָא (דְּלֵא) דְּאִצְטְרִיף.

רַבִּי אָבָא פִּתַח, (שמות ד) וַיִּלֵּךְ מֹשֶׁה וַיִּשֶׁב אֶל
יִתְרֵי חוֹתְנֹו וְגו'. תָּא חֲזִי, מֹשֶׁה רְעִי
עָנָא דִּיתְרוֹ חֲמוּי הָוָה, וְדִיּוּרִיָּה הָוָה בֵּיה.
וְכַד בְּעִי לְמִיזַל, לֹא אֲזַל אֲלֵא בְּרְשׁוּתָא דִּידיָה. וַיַּעֲקֹב דְּהוּוּ שְׁלֵם

נתבאר שלא יגלגל לכן עמו
גלגולים וישאר שם, שהרי
בראשונה אמר לו, ומיד גלגל
עליו גלגולים ונשאר שם, וכעת
פחד ממנו.

אבל יתרו לא היה כף כלפי משה,
משום שלכן היה מכשף, ובכשוף
היה כל מעשהו כלפי יעקב, וכעת
לא רצה יעקב להתעכב שם,
שהרי הקדוש ברוך הוא אמר לו
שוב אל ארץ אבותיך וגו', ועל כן
לא רצה להתעכב ולעזב את מצות
רבנו.

בא ראה, פתוב ויזכר אלהים אל
רחל וגו'. פתח ואמר, (תהלים מז)
למנצח לבני קרח על עצמות שיר.
בפסוק הזה יש להסתכל שהוא
סוד של חכמה, וכל השירים
והתשבחות הללו שהיו אומרים
בני קרח, כלם מחדשים הם אותם
שירים ותשבחות שהיו מלפנים,
וכן כל אותם שירות ותשבחות
שאמר דוד וכל אותם שהיו עמו,
כלם היו בסוד עליון, בסוד
החכמה.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה
את העולם הפתוחו כמו העולם
העליון, וכל אותם הסדרים
שסדרו דוד ושלמה בנו וכל אותם
נביאי האמת - כלם סדרו כמו
שלמעלה.

בא ראה, כמו שיש משמרות
בארץ - כך גם ברכיע שמזמרים
לרבונם ואומרים תמיד שירה,
וכלם עומדים אלו כנגד אלו,
והכל בסדרים של שירות
ותשבחות, והרי פרשה החברים.
עלמות שיר, מה זה עלמות שיר?
אלא כמו שנאמר (שיר ו) ששים
המה מלכות ושמונים פילגשים
ועלמות אין מספר. מה זה
ועלמות אין מספר? כמו שנאמר

מלכות ושמונים פלגשים

ודיוריה הוה תדיר עמיה דלכן, אמאי לא
בעא רשותא מניה. אלא הא אתמר דלא
יגלגל לכן עמיה גלגולין וישתאר תמן. דהא
בקדמיתא אמר ליה, ומיד גלגל עליה
גלגולין ואשתאר תמן, והשתא דחיל מניה.

אבל יתרו, לא הוה הכי לגבי משה. בגין
דלכן חרשא הוה, ובחרשא הוה כל
עובדוי לגבי דיעקב, והשתא לא בעא יעקב
לאתעפכא תמן, דהא קדשא בריה הוא אמר
ליה (בראשית לא) שוב אל ארץ אבותיך וגו'. ועל
דא לא בעא לאתעפכא ולמישבק פקודא
דמריה.

תא חזי, כתיב, (בראשית ל) ויזכר אלהים את
רחל וגו', פתח ואמר, (תהלים מז) למנצח
לבני קרח על עצמות שיר. האי קרא, אית
לאסתפלא ביה, דרזא דחכמתא איהו. וכל
הני שירין ותושבחותן, דהוו אמרי בני קרח,
פלהו מחדתין אינון שירין ותושבחותן דהוו
מלקדמין, וכן כל אינון שירין ותושבחותן
דאמר דוד וכל אינון דהוו עמיה, פלהו הוו
ברזא עלאה, ברזא דחכמתא.

תא חזי, עבד קדשא בריה הוא עלמא
תתאה כגוונא דעלמא עלאה, וכל
אינון סדרין דסדרו דוד ושלמה בריה, וכל
אינון נביאי קשוט פלהו (דף קנט ע"א) סדרו
כגוונא דלעילא.

תא חזי, כגוונא דאיפא משמרות בארעא,
הכי נמי ברקיעא. דמזמרי למרייהו,
ואמרי שירתא תדיר. וכלהו קיימין אלין
לקבל אלין, וכלא בסדרן דשירין ותושבחותן,
והא אוקמוה חברייא.

עלמות שיר, מאי עלמות שיר. אלא כמה
דאת אמר, (שיר השירים ו) ששים המה

הַיֵּשׁ מִסֵּפֶר לְגִדּוּדָיו. וּמִשׁוּם שָׂאִין לָהֶם חֲשׁוֹבֵן, כְּתוּב וְעֲלָמוֹת אֵין מִסֵּפֶר.

וּבְרָם שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת, מְקִיפִים סְדָרִים, אֵלוֹ כְּנֶגֶד אֵלוֹ, לְזִמְרָה וּלְשִׁבְחָתָא אֶת רַבּוֹנָם, וְאֵלוֹ הֵם עֲלָמוֹת שִׁיר. וּמִשׁוּם שִׁישׁ עֲלָמוֹת שָׂאִין מְזַמְּרוֹת כְּמוֹ אֵלוֹ, אֵלוֹ נִקְרְאוֹת עֲלָמוֹת שִׁיר.

שִׁישָׁה סְדָרִים נִפְרָדִים לְכָל צֵד לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וּבְכָל סֵדֶר וְסֵדֶר, שֶׁהוּא לְכָל צֵד, שְׁלֵשָׁה סְדָרִים אַחֲרֵים. סֵדֶר רִאשׁוֹן שְׁלֹשָׁה מְזַרְח - שְׁלֵשָׁה סְדָרִים הֵם, וְהֵם תְּשַׁע סְדָרִים, מִשׁוּם שֶׁכָּל סֵדֶר מֵהַשְּׁלֵשָׁה הֵלְלוּ יֵשׁ לוֹ שְׁלֵשָׁה סְדָרִים, וְנִמְצְאוּ שֶׁהֵם תְּשַׁע, וְכַמָּה אֲלָפִים וּרְבֻבּוֹת תַּחֲתֵיהֶם.

תְּשַׁעַת הַסְּדָרִים הֵלְלוּ, כָּלֵם מִתְּנַהֲגִים בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְכָל סֵדֶר מִסְתַּכֵּל לְאוֹתָן אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, (וְהָיָה בְּאוֹתָן וְכָל פֶּה וְסֵדֶר) וְכָלֵם נִסְעִים בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְאֵלוֹ עֲלוֹנִים מֵאֵלוֹ (וְעוֹמְדִים אֵלוֹ עַל אֵלוֹ) וְכִלְזָן מִתְּחַבְּרוֹת וְאוֹמְרוֹת שִׁירָה. וּבְכַשְׁאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת לְתוֹךְ הָאוֹרֵי שֶׁל הָרוּחַ (הַהֵיא) הַמְּמַנֶּה עַל הַכֵּל, אֲזִי הֵם נִסְעִים, וְהַשִּׁירָה נִמְתַּקֶּת, וְאוֹת אַחַת מִכָּה מְלַמְּטָה, וְאוֹתָהּ אוֹת עוֹלָה וְיִוֹרֶדֶת, וְשָׁפִי אוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת עֲלֵיהֶן. וְהָאוֹת הַזֹּאת מְלַמְּטָה מְעַלָּה סֵדֶר מִמֶּטָה לְמַעְלָה וּמִתְּחַבְּרֶת עִמָּם, וְנִעֲשׂוֹת שְׁלֵשׁ אוֹתִיּוֹת, כָּלֵם לְפִי הָאוֹתִיּוֹת יְהוָה, שֶׁהֵן שְׁלֵשׁ בְּתוֹךְ הָאֶסְפִּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. מֵאֵלוֹ נִפְרָדִים שְׁלֵשָׁה סְדָרִים וְאוֹתָן שְׁפִי הָאוֹתִיּוֹת, וְאוֹתָהּ הָאוֹת שְׁעוֹלָה מִתְּחַבְּרֶת עִמָּהֶן, וְהֵן שְׁלֵשׁ.

בֵּא רָאָה, אוֹתָן שְׁפִי אוֹתִיּוֹת עֲלוֹנוֹת שְׁעוֹלוֹת בְּאוֹרֵי, הֵן כְּלוּלוֹת זֹאת בְּזֹאת, רַחֲמִים בְּדִין,

וְעֲלָמוֹת אֵין מִסֵּפֶר. מָאִי וְעֲלָמוֹת אֵין מִסֵּפֶר. כְּמָה דָּאֵת אָמַר (אִיּוֹב כ"ה) הַיֵּשׁ מִסֵּפֶר לְגִדּוּדָיו. וּבִגִּין דְּלִית לֹון חוֹשְׁבָנָא, כְּתוּב וְעֲלָמוֹת אֵין מִסֵּפֶר.

וּבְרָהוּ שׁוֹרֵין שׁוֹרֵין, מְסַחֲרֵין סְדָרֵין, אֵלֵין לְקַבֵּיל אֵלֵין, לְזִמְרָא וּלְשִׁבְחָא לְמַרְיָהוֹן, וְאֵלֵין אֵינּוֹן עֲלָמוֹת שִׁיר. וּבִגִּין דָּאֵית עֲלָמוֹת דְּלֵא מְזַמְּרֵין כְּאֵלֵין, אֵלֵין אֶקְרוּן עֲלָמוֹת שִׁיר.

תִּלְתַּת סְדָרֵין מִתְּפָרְשֵׁן לְכָל סֵטֶר לְדִי סֵטְרֵי עֲלָמָא, וּבְכָל סֵדְרָא וְסֵדְרָא דְאֵיְהִי לְכָל סֵטֶר, תִּלְתַּת סְדָרֵין אַחֲרֵנִין. סֵדְרָא קְדָמָא דְלִסְטֶר מְזַרְחָה, תִּלְתַּת סְדָרֵין אֵינּוֹן. וְאֵינּוֹן תְּשַׁע סְדָרֵין, בִּגִּין דְּכָל סֵדְרָא מְאֵינּוֹן תִּלְתַּת, אֵית לֵיהּ תִּלְתַּת סְדָרֵין, וְאִשְׁתַּפְּחוּ דְאֵינּוֹן תְּשַׁעַה, וְכַמָּה אֲלָף וּרְבֻבּוֹן תַּחֲוֹתֵיהוּ.

הַנִּי סְדָרֵין תְּשַׁעַה, כּוֹלְהוּ מִתְּנַהֲגֵי בְּאַתְוּוֹן רְשִׁימָן, וְכָל סֵדְרָא אֶסְתַּכֵּי לְאֵינּוֹן אֶתְוּוֹן

רְשִׁימָן, (ס"א וְהָא אוֹקְמוּהּ וְכָל סֵדְרָא וְסֵדְרָא, וְכִלְהוּ נְטִילֵי בְּאַתְוּוֹן רְשִׁימֵין וְאֵלֵין עֲלָאֵי מֵאֵלֵין וּבְרִימָן אֵלֵין עַל אֵלֵין) וּמִתְּחַבְּרֵין כְּלָהוּ, וְאַמְרֵי שִׁירָתָא. וְכַד אֵינּוֹן אֶתְוּוֹן פְּרָחֵי גוֹ אוֹיְרָא דְרוּחָא (הַהוּא) דְּמִמְנָא עַל כְּלָא, כְּדִין אֵינּוֹן נְטִילֵי, וְשִׁירָתָא אֶתְבַּסֵּם, וְחַד אֶת אֶתְבַּטְשׁ מִתְּפָא. וְהָהוּא אֶת סְלָקָא וְנִחְתָּא וְתָרִין אֶתְוּוֹן פְּרָחֵי עֲלֵייהוּ, וְהָאֵי אֶת מִתְּפָא, סְלָקָא סֵדְרָא מִתְּפָא לְעֵילָא וְאַתְחַבְּרָהוּ, וְאַתְעַבִּידוּ תִּלְתַּת אֶתְוּוֹן, כְּלָהוּ לְפּוּם אֶתְוּוֹן יְהוָה, דְאֵינּוֹן תִּלְתַּת גּוֹ אֶסְפִּקְלָרְיָא הַמְּאִירָה. מֵאֵלֵין אֶתְפָּרְשׁוּ תִּלְתַּת סְדָרֵין וְאֵינּוֹן תְּרִין אֶתְוּוֹן, וְהָהוּא אֶת דְּסְלָקָא, מִתְּחַבְּרָא עִמָּהוֹן וְאֵינּוֹן תִּלְתַּת.

תָּא חֲזִי, אֵינּוֹן תְּרִין אֶתְוּוֹן עֲלָאֵין, דְּסְלָקִין בְּאוֹיְרָא, אֵינּוֹן כְּלִילָן דָּא כְּדָא, רַחֲמֵי

ומשום כִּף הֵן שְׁתִּים, וְהֵן מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, בְּסוּד שֶׁל זָכָר. וְזוֹ שְׁעוּלָה וּמִתְחַבֵּרֶת עִמָּהֶן הִיא נִקְבָּה, וְנִכְלָלֶת בְּשִׁתִּיהֶן. כְּמוֹ שֶׁהִנְקָבָה נִכְלָלֶת בְּשֵׁנֵי צְדָדִים, בְּיָמִין וּבִשְׂמָאל, וּמִתְחַבֵּרֶת עִמָּהֶם, כִּף גַּם הָאוֹת הִנְקָבָה הַזֹּאת שְׁמִתְחַבֵּרֶת עִם שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת, וְהֵן בְּשֵׁנֵי צְדָדִים אֵלּוּ הָעֲלִיּוֹנִים, וְזוֹ לְמַטָּה, וְהַפֶּל הוּא אֶחָד, זָכָר וְנִקְבָּה. [חז"ל] שֶׁכָּפָא שֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם, שְׂאוֹתָם הָאוֹתִיּוֹת הֵן מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהֵם הוֹלִידוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים לְמַטָּה כְּמוֹ שֶׁלָּהֶם מַמְשֵׁ. וּמִשׁוֹם כִּף, מִי שִׂידַע אוֹתָן וְנִזְקָר בָּהֶן, אֶהוּב הוּא לְמַעְלָה וְאֶהוּב לְמַטָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל הָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ, זָכָר וְנִקְבָּה, לְהַפְלִיל יָחַד בְּסוּד הַמִּים הָעֲלִיּוֹנִים וְהַמִּים הַתַּחְתּוֹנִים, וְהַפֶּל אֶחָד, וְזֶהוּ הַיַּחֲדוּשׁ הַשְּׁלֵם. וּמִשׁוֹם כִּף, מִי שְׁמַכִּיר אוֹתָם וְנִזְקָר בָּהֶם, אֲשֶׁרִי חִלְקוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, מִשׁוֹם שֶׁהוּא עָקָר הַיַּחֲדוּשׁ הַשְּׁלֵם כְּרִאוּי, שֶׁלֹּשׁ שְׁלֹשׁ מִצְדֵי זֶה וּמִצְדֵי זֶה, בַּיַּחֲדוּשׁ אֶחָד בְּשִׁלְמוֹת הַכֹּל, וְכֹלֵם הַסּוּד שֶׁל הַסֵּדֶר הָעֲלִיּוֹן כְּרִאוּי כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה, שְׂאוֹתוֹ סֵדֶר שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה בְּסוּד אֶחָד.

סֵדֶר שְׁנֵי שְׁלֹשֵׁי הַדְּרוֹם, שְׁלֹשָׁה סֵדְרִים הֵם לְאוֹתוֹ הַצֵּד, וְכֹל סֵדֶר וְסֵדֶר שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, וְהֵם תְּשַׁעָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וְכִף נִחְלָקוֹת הָאוֹתִיּוֹת לְכָל צֵד לְהִתְחַבֵּר הַכֹּל יָחַד. מִשׁוֹם שֶׁיֵּשׁ אוֹתִיּוֹת בְּסוּד שֶׁל נִקְבָּה, וְאוֹתִיּוֹת בְּסוּד שֶׁל זָכָר, וְכֵן הִתְחַבְּרוּ יָחַד, וְהֵן אַחַת בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַשְּׁלֵם, וְאֵלֵיהֶם סֵדְרִים מִמֵּנִים שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָאָר, וְהַפֶּל יוֹצֵא מִהַסֵּדֶר שֶׁל הָאֲבוֹת שְׁלַמְעֵלָה, כְּסֵדֶר שֶׁנִּתְקַנּוּ

בְּדִינָא. וּבִגִּין כִּף אֵינּוֹן תְּרִין, וְאֵינּוֹן מַעְלָמָא עֲלָאָה בְּרָזָא דְדְכוּרָא, וְהֵאֵי דְסִלְקָא וְאִתְחַבְּרָא עִמָּהוֹן אֵי הֵי נִוְקָבָא, וְאִתְכַּלִּילֶת בְּתֵרוּוִיָּהּ. כְּגוֹוֹנָא דְנוּקְבָא אִתְכַּלִּילֶת בְּתֵרֵי סְטְרֵי, בִּימֵינָא וּבִשְׂמָאלָא, וְאִתְחַבְּרֶת בְּהוּ, הֵכִי נִמִּי הֵאֵי אֶת נִוְקָבָא, דְאִתְחַבְּרֶת בְּתֵרֵי אֲתוּוֹן אַחֲרֵינִין, וְאֵינּוֹן בְּתֵרִין סְטְרִין, אֵלִין עֲלָאִין, וְדָא לְתַתָּא, וְכֹלָא אֵי הוּ חַד, דְכָר וְנוּקְבָא. (כִּף) דְכָד אִתְבְּרֵי עֲלָמָא, דְאֵינּוֹן אֲתוּוֹן מַעְלָמָא עֲלָאָה נִינְהוּ, דְאֵינּוֹן אוֹלִידוּ כָּל עוֹבְדֵין לְתַתָּא, כְּגוֹוֹנָא דְלְהוֹן מַמְשֵׁ, וּבִגִּין כִּף מָאן דִּידַע לוֹן וְאִזְדְּהֵר בְּהוּ, רַחִים לְעֵילָא וְרַחִים לְתַתָּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אֵלִין אֲתוּוֹן כְּלָהוּ, דְכָר וְנוּקְבָא, לְאִתְכַּלְלָא כְּחֵדָא בְּרָזָא דְמִיִּין עֲלָאִין וּמִיִּין תַּתָּאִין, וְכֹלָא חַד, וְדָא אֵי הוּ יַחֲוֹדָא שְׁלִים. וּבִגִּין כִּף, מָאן דִּידַע לְהוּ, וְאִזְדְּהֵר בְּהוּ, זְכָאָה אֵי הוּ חוֹלְקִיָּה בְּהֵאֵי עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְאִתִּי, בְּגִין דְאֵי הוּ עִקְרָא דִּיחֲוֹדָא שְׁלִים כְּדָקָא יָאוֹת. תֵּלֶת תֵּלֶת מַסְטְרָא דָא וּמַסְטְרָא דָא, בַּיַּחֲוֹדָא חֵדָא בְּשִׁלְמוֹ דְכֹלָא. וְכֹלָהוּ רִזָּא דְסֵדְרָא עֲלָאָה כְּדָקָא חֲזִי, כְּגוֹוֹנָא דְלְעֵילָא, דְהֵהוּא סֵדְרָא תֵּלֶת תֵּלֶת בְּרָזָא חֵדָא.

סֵדְרָא תְּנִינָא דְלְסֵטֶר דְרוֹם, תֵּלֶת סֵדְרִין אֵינּוֹן לְהֵהוּא סְטְרָא. וְכֹל סֵדְרָא וְסֵדְרָא תֵּלֶת תֵּלֶת, וְאֵינּוֹן תְּשַׁעָה, כְּמָה דְאִתְמַר. וְאֲתוּוֹן אִתְפְּלְגוּ הֵכִי. לְכָל סְטְרֵי לְאִתְחַבְּרָא כֹּלָא כְּחַד, בְּגִין דְאֵיִת אֲתוּוֹן בְּרָזָא דְנוּקְבָא, וְאֲתוּוֹן בְּרָזָא דְדְכוּרָא, וְאִתְחַבְּרוּ כְּלָהוּ כְּחֵדָא, וְהוּ חַד בְּרָזָא דְשְׂמָא קְדִישָׁא שְׁלִים. וְלְגַבִּיָּהּ סֵדְרִין מִמֵּנִין תֵּלֶת תֵּלֶת, כְּמָה דְאִתְמַר. וְכֹלָא נְפָקָא מִסֵּדְרָא דְאֵבְהֵן דְלְעֵילָא, כְּסֵדְרָא

אָרָא כּף לַמְדָנוּ, כְּשֶׁהִשְׁמַשׁ מֵאִיר - הוּא בְּשָׁמִים, וְתַקְפוּ וְכָחוּ עַל הָאָרֶץ בְּכָל מְקוֹם. כְּמוֹ כֵן מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. בְּזִמְנֵן שֶׁהַמְקַדָּשׁ עָמַד - מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, זֶה הָאָרֶץ הַקְדוּשָׁה, וְכַעַת שִׁישְׂרָאֵל בְּגָלוּת - הִיא לְמַעְלָה, וְהַתְּקַף מְקִיף אֶת יִשְׂרָאֵל לְהִגָּן עֲלֵיהֶם, וְאִף עַל גַּב שֶׁהֵם בְּאָרֶץ אַחֲרָת.

וְכֹא תְרָאָה, שְׂכִינָה לְמַטָּה וְשְׂכִינָה לְמַעְלָה. שְׂכִינָה לְמַעְלָה בְּשָׁנִים עֶשֶׂר תַּחֲמוּמִים מְרַפְבוֹת קְדוּשׁוֹת וְשִׁטִּים עֲשָׂרָה חִיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת. שְׂכִינָה לְמַטָּה בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבֻטִים קְדוּשִׁים. וְאִזּוֹ נִכְלַלְתָּ הַשְׂכִּינָה לְמַעְלָה וְלְמַטָּה, וְהַכֵּל בְּפַעַם אַחַת יָחַד. וְאִף עַל גַּב שְׁבוּזֵן שִׁישְׂרָאֵל בְּגָלוּת לְמַטָּה לֹא נִתְקַנְתָּ לְמַעְלָה, כִּי גַם לֹא נִתְקַנְתָּ מִשׁוּם שְׁלֵמַטָּה לֹא נִתְקַנְתָּ, וְזֶהוּ בְּגָלוּת עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא בְּגָלוּת עִמָּהֶם.

בְּמָה נִתְקַנְתָּ? לְמַלְךְ שְׁמַת בְּנוֹ, מָה עָשָׂה? כִּפָּה אֶת מִטְתּוֹ עַל אֲבָל בְּנוֹ, וְלֹא הִתְקִין לוֹ אֶת מִטְתּוֹ, אֲלֹא נָטַל קוֹצִים וְדַרְדְּרִים וְהִטִּיל פַּחַת מִטְתּוֹ וְשָׁכַב עֲלֵיהֶם. כִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, פִּיּוֹן שָׁגְלוֹ יִשְׂרָאֵל וְנִחְרַב הַמְקַדָּשׁ, לְקַח קוֹצִים וְדַרְדְּרִים וְשֵׁם תַּחֲמִיו. זֶהוּ שְׁכַתוֹב וַיֵּרָא אֵלָיו מֶלֶאךָ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנָה, מִשׁוּם שִׁישְׂרָאֵל הָיוּ בְּגָלוּת.

פְּקֹד פְּקַדְתִּי אֶתְכֶם. מִי שֶׁלֹּא עוֹמֵד בְּרִשׁוּתוֹ, מִה מְצוּה וּמָה עוֹשֶׂה? אֲלֹא פְּקֹד מְלַמְעֵלָה, פְּקַדְתִּי מְלַמְטָה. מִה הִטְעַם? מִשׁוּם שֶׁהִזְכִּירָה הַזֵּה הִיטָה עֲלֵיהָ מִקְדָּם לְכוּ, שְׁכַתוֹב וְאֶזְכָּר אֶת בְּרִיתִי. פִּיּוֹן שְׁכַתוֹב וְאֶזְכָּר - הִנֵּה זְכִירָה הַתְּמַנְתָּה עֲלֵיהָ, וּמִשׁוּם כִּי אָמְרָה אַחֲרַי כִּי פְּקֹד פְּקַדְתִּי, שֶׁהָרִי סִמָּן לְקַחְתָּ מִקְדָּם לְכוּ. כְּמוֹ כֵן עָשָׂה,

אָרָא הָכִי אוֹלִיפְנָא שְׁמַשָּׂא כַד נָהִיר, אִיהוּ בְּשָׁמִיא, וְתוֹקְפִיה וְחִילִיָּה שְׁלֻטָא עַל אָרְעָא בְּכָל אֶתְר. כְּגוֹנוֹנָא דָא (ישעיהו ו) מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, בְּזִמְנָא דְּמַקְדָּשָׁא קָאִים, מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, דָּא אָרְעָא קְדִישָׁא. וְהַשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא, אִיהוּ לְעִילָא, וְתוֹקְפָא סַחְרָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְאַגְנָא עֲלֵייהוּ, וְאִף עַל גַּב דְּאִינוּן בְּאָרְעָא אַחֲרָא.

וְתָא חֲזִי, שְׂכִינְתָא לְתַתָּא וְשְׂכִינְתָא לְעִילָא. שְׂכִינְתָא לְעִילָא בְּתַרִּיסַר תַּחֲמוּמֵי רְתִיכִין קְדִישִׁין, וְתַרִּיסַר חִיּוּן עֲלֵאִין. שְׂכִינְתָא לְתַתָּא בְּתַרִּיסַר שְׁבֻטִין קְדִישִׁין, וְכַדִּין אַתְּפְלִילַת שְׂכִינְתָא לְעִילָא וְתַתָּא, וְכִלָּא בְּחַד זְמַנָּא כְּחַדָּא. וְאִף עַל גַּב דְּבְזִמְנָא דִּישְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא לְתַתָּא, לָא אַתְּפְקַנְתָּ לְעִילָא, הָכִי נִמִּי לֹא אַתְּפְקַנְתָּ, בְּגִין דְּלְתַתָּא לֹא אַתְּפְקַנְתָּ, וְדָא הוּא בְּגָלוּתָא עִמָּהוּן דִּישְׂרָאֵל, דִּאִיהִי בְּגָלוּתָא עִמָּהוּן.

בְּמָה אַתְּפְקַנְתָּ, לְמַלְכָּא דְּמִית בְּרִיָּה, מָה עָבַד כְּפָא לִיָּה לְעַרְסִיָּה עַל אֲבָלָא דְּבְרִיָּה, וְלֹא אַתְּקִין לִיָּה לְעַרְסִיָּה, אֲלֹא נָטַל פּוֹבִין וְדַרְדְּרִין, וְאִטִּיל תַּחוֹת עַרְסִיָּה, וְשָׁכַיב עֲלֵיהֶם, כִּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, פִּיּוֹן דְּאַתְּגָּלוּ יִשְׂרָאֵל, וְאַתְּחַרַּב מְקַדָּשָׁא, נָטַל פּוֹבִין וְדַרְדְּרִין וְשׁוּי תַּחוּתֵיהֶם, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (שמות ג) וַיֵּרָא מֶלֶאךָ ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנָה. בְּגִין דִּישְׂרָאֵל הוּוּ בְּגָלוּתָא.

פְּקֹד פְּקַדְתִּי אֶתְכֶם, מָאן דִּלָּא קְוִימָא בְּרִשׁוּתֵיהֶם, מִה פְּקִיד, וּמָה עָבִיד. אֲלֹא פְּקֹד מְלַעֲיָלָא, פְּקַדְתִּי מְלַתְתָּא, מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּהָאִי זְכִירָה הוּת עֲלָה מְקַדְמַת דְּנָא, דְּכַתִּיב וְאֶזְכָּר אֶת בְּרִיתִי. פִּיּוֹן דְּכַתִּיב וְאֶזְכָּר,

הָא זְכִירָה אַתְּמָנָא עֲלָה, וּבְגִין כִּי פְּקֹד אֶמְרַת לְבַתֵּר פְּקֹד פְּקַדְתִּי. (דף קט ע"א)

שכתוב ויה' פקד את שרה. אבל פאן רחל, שלא נזכרה מקדם לכן, לא נאמר בה פקידה, אלא זכירה, והכל הוא בזכירה, בסוד של המזל.

רבי יהודה ורבי חזקיה היו הולכים מקפוטקיא ללוד, ורבי יהודה היה רוכב, ורבי חזקיה על רגליו. בינתיים ירד רבי יהודה. אמר, מפאן והלאה נתעסק בתורה, ככתוב (דברים לב) הבו גדל לאלהינו.

אמר לו, אלו היינו שלשה - יפה הוא, שאחד יאמר - ושנים ישיבו לו. אמר לו, הדברים הללו של הברכות, משום שנזכר שם אחד של הקדוש ברוך הוא, ושנים ישיבו לו. זהו שכתוב כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו. פי שם ה' אקרא - זה אחד שמברך. הבו גדל לאלהינו - אלו שנים אחרים. אבל בתורה, אפלו שנים יושבים ונותנים גדל וחזק של שבח התורה לקדוש ברוך הוא.

אמר לו רבי חזקיה, כלפי הברכות למה שלשה? אמר לו, הרי פרשה ונתבאר, שכתוב הבו גדל לאלהינו. אבל סוד הדבר פאן, שהרי כל הסודות של הברכות הוא כן - אחד לברך ושנים להשיב, כדי שיעלה השבח של הקדוש ברוך הוא בסוד של שלשה, אחד מברך ושנים [אומרים] שמודים, וזהו קיום הברכות, ובסוד עליון פראוי, ובסוד של שלשה, כמו שבארוהו.

בעודם הולכים, אמר רבי יהודה, שנינו, יש זכירה לטוב ויש זכירה לרע, יש פקידה לטוב ויש פקידה לרע. יש זכירה לטוב - כמו שבארוה, שכתוב (ויקרא כו) וזכרתי להם ברית ראשנים וגו', (בראשית ח)

דהא סימנא נקטת מקדמת דנא. פגוונא דא שרה דכתיב, (בראשית כא) וה' פקד את שרה. אבל הכא רחל דלא אדפרת מקדמת דנא, לא אתמר בה פקידה אלא זכירה, וכלא בזכירה איהו, ברזא דמזלא.

רבי יהודה ורבי חזקיה, הוו אזלי מקפוטקיא ללוד, והיה רבי יהודה רכיב, ורבי חזקיה על רגליו, אדהכי נחת רבי יהודה, אמר מפאן והלאה נתעסק באורייתא, פמה דכתיב, (דברים לב) הבו גדל לאלהינו.

אמר ליה אלו הוינא תלתא, יאות הוא דחד יימא, ותרין יתיבו ליה. אמר ליה, הני מלי בברכאן. בגין דאדפר חד שמא דקדשא בריך הוא, ותרין יתיבו ליה. הדא הוא דכתיב, (דברים לב) פי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו. פי שם ה' אקרא, דא חד דמברך, הבו גדל לאלהינו, אלין תרין אחרנין. אבל באורייתא אפילו תרי יתבי ויהבי רבו ותוקפא דשבחא דאורייתא לקודשא בריך הוא.

אמר ליה רבי חזקיה, לגבי ברכאן אמאי תלת. אמר ליה, הא אוקמוה ואתמר, דכתיב הבו גדל לאלהינו. אבל רזא דמלה הכא, דהא כל רזין דברכאן הכי איהו, חד לברכא ותרין לאתבא, בגין דיסלק שבחא דקדשא בריך הוא ברזא דתלתא. חד מברך ותרין (אמר אמר) דאודו, ודא הוא קיומא דברכאן, וברזא עלאה כדקא יאות, וברזא דתלת פמה דאוקמוה.

ער דהוו אזלי, אמר רבי יהודה, תנינן, אית זכירה לטב, ואית זכירה לביש, אית

פקידה לטב, ואית פקידה לביש. אית זכירה לטב, פמה דאוקמוה,

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח, (שמות ב)
 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וַיֵּשׁ
 זְכִירָה לְרַע - שְׁפָתוֹב (תהלים עח)
 וַיִּזְכֹּר כִּי בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ הַלֵּךְ וְלֹא
 יָשׁוּב. פְּקִידָה לְטוֹב - שְׁפָתוֹב
 (שמות א) פֶּקֶד פְּקִדְתִּי אֶתְכֶם.
 פְּקִידָה לְרַע - שְׁפָתוֹב (תהלים פט)
 וּפְקִדְתִּי בְּשֹׁבֵט פֶּשַׁעַם וּבַנְּגָעִים
 עֲוֹנָם. וְכֻלָּם סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים.

כָּל אֱלוֹ - זְכִירָה וּפְקִידָה - לְטוֹב,
 אֱלוֹ הֵן דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת, סוּד
 הָאֲמוּנָה, זְכָר וּנְקֵבָה, סוּד אֶחָד,
 זְכִירָה וּפְקִידָה, אֱלוֹ הֵם לְטוֹב.
 זְכִירָה וּפְקִידָה לְרַע אֱלוֹ הֵם
 הַסוּד שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר שְׁעוֹמֵד
 בְּסוּד שֶׁל אֱלֹהִים אֲחֵרִים. זְכָר
 וּנְקֵבָה יָחַד, זְכִירָה בְּזָה וּפְקִידָה
 בְּזָה, וְאֱלוֹ הֵם שְׁתֵּמִיד עוֹמְדִים
 לְרַע וְאֱלוֹ כִּנְגֵד אֱלוֹ. מִכָּאן
 יוֹצְאִים כֹּל סוּדוֹת הָאֲמוּנָה וְכֹל
 הַקְּדוּשׁוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, כְּמוֹ
 שְׁבָאָרִיָּה, וּמִכָּאן יוֹצְאִים כֹּל
 הַמִּינִים הַרְעִים וְכֹל מוֹת וְכֹל
 הַצְּדִדִים וְהַמִּינִים הַרְעִים בְּעוֹלָם,
 וּבְאֲרִיָּה, וְזֶה בְּהַפְנוּד מְזָה.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כִּף זֶה וְדָאִי.
 אֲשֶׁרִי הוּא מִי שְׁחָלְקוּ מִתְקִים
 בַּצַּד הַטּוֹב וְלֹא יִרְכִּין עֲצָמוֹ לְצַד
 אֲחֵר וַיִּנְצַל מֵהֶם. אָמַר לוֹ רַבִּי
 יְהוּדָה, כִּף זֶה וְדָאִי, וְאֲשֶׁרִי מִי
 שְׂיָכוּל לְהַנְצִל מִמֶּנּוּ מֵהַצַּד
 הַהוּא, וְאֲשֶׁרִיָּהֶם הַצְּדִיקִים
 שְׂיָכוּלִים לְהַנְצִל מֵהֶם וְלִהְלָחֵם
 קָרַב עִם אוֹתוֹ הַצַּד.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, בְּמָה? פֶּתַח
 וְאָמַר, (משלי כד) כִּי בְּתַחֲבֹלוֹת
 תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה. מִי
 הַמִּלְחָמָה? זֶה הַמִּלְחָמָה שֶׁל
 אוֹתוֹ הַצַּד הַרְעִי שְׁצָרִיף אָדָם
 לְהִלָּחֵם בּוֹ קָרַב וְלִשְׁלֹט עָלָיו
 וְלִהְנַצֵּל מִמֶּנּוּ.

דְּכַתִּיב (ויקרא כו) וַיִּזְכֹּרְתִי לָהֶם בְּרִית רֵאשׁוֹנִים
 וְגוֹ'. (בראשית ח) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח. (שמות ב)
 וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. וְאִית זְכִירָה לְבִישׁ,
 דְּכַתִּיב, (תהלים עח) וַיִּזְכֹּר כִּי בָשָׂר הֵמָּה רוּחַ הוֹלֵךְ
 וְלֹא יָשׁוּב. פְּקִידָה לְטוֹב, דְּכַתִּיב, (שמות א) פֶּקֶד
 פְּקִדְתִּי אֶתְכֶם. פְּקִידָה לְבִישׁ, דְּכַתִּיב, (תהלים פט)
 וּפְקִדְתִּי בְּשֹׁבֵט פֶּשַׁעַם וּבַנְּגָעִים עֲוֹנָם. וְכֻלָּהוּ
 רְזִין עֲלֵאִין.

כָּל הַיַּי זְכִירָה וּפְקִידָה לְטוֹב, אֱלִין אִינוּן
 דְּרָגִין יְדִיעֵן. רְזָא דְמַהִימְנוּתָא דְכָר
 וְנוֹקְבָא רְזָא חֲדָא, זְכִירָה וּפְקִידָה, וְאֱלִין
 אִינוּן לְטוֹב. זְכִירָה וּפְקִידָה לְבִישׁ, אֱלִין אִינוּן
 רְזָא דְסִטְרָא אֲחֵרָא, דְקִימָא בְּרְזָא דְאֱלֹהִים
 אֲחֵרִים, דְכָר וְנוֹקְבָא כְּחֲדָא, זְכִירָה בְּהֵאִי,
 וּפְקִידָה בְּהֵאִי, וְאֱלִין אִינוּן דְקִימִין תְּדִיר
 לְבִישׁ. וְאֱלִין לְקַבִּיל אֱלִין. מַהֲכָא נְפָקִי כָל
 רְזִי דְמַהִימְנוּתָא וְכָל קִדְוִשִׁין עֲלֵאִין, כְּמָה
 דְאִוְקְמוּהָ. וּמַהֲכָא נְפָקִי כָל זִינִין בִּישִׁין וְכָל
 מוֹתָא, וְכָל סִטְרִין וְזִינִין בִּישִׁין בְּעֵלְמָא
 וְאוֹקְמוּהָ. וְדָא בְּהַפּוּכָא מִן דָּא.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, הֲכִי הוּא וְדָאִי, זַכָּאָה
 אִיהוּ, מָאן דְחוֹלְקִיה אֶתְקִיִים בְּסִטְרָא
 טְבָא, וְלֹא יִרְכִין גְּרַמִּיָּה לְסִטְרָא אֲחֵרָא,
 וַיִּשְׁתַּזְיֵב מִנְהוּן. אָמַר לִיָּה רַבִּי יְהוּדָה, הֲכִי
 הוּא וְדָאִי, וְזַכָּאָה מָאן דִּיכִיל לְאַשְׁתַּזְבָּא מִנִּיָּה
 מַהֲהוּא סִטְרָא, וְזַכָּאִין אִינוּן צְדִיקִיָּא, דִּיכִלִּי
 לְאַשְׁתַּזְבָּא מִנִּיָּהוּ, וְלֹאֲגַחָא קָרְבָא בְּהֵאִי
 סִטְרָא.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה בְּמָה. פֶּתַח וְאָמַר, (משלי כד)
 כִּי בְּתַחֲבֹלוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה וְגוֹ'.
 מָאן מִלְחָמָה, דָּא מִלְחָמָה דְהֵהוּא סִטְרָא
 בִּישָׂא, דְאֲצִטְרִיף בַּר נֶשׁ לְאַגְחָא בִּיָּה קָרְבָא,
 וְלִשְׁלֹטָאָה עֲלוּי וְלֹאֲשְׁתַּזְבָּא מִנִּיָּה.

בא ראה שיעקב כף השתדל
אצל עשו משום אותו הצד
שלו, להתחכם עליו וללכת עמו
בעקמומיות בכל מה שצריך
כדי לשלט עליו בראש ובסוף,
והכל פראוי, והראש והסוף יחד
זה כמו זה, כפתוב בכרתי, ואחר
כף ברכתי. הראשית והסוף יחד
זה כמו זה, כדי לשלט עליו
בדרך ישרה פראוי לו, ומשום
כף צדיק הוא מי שנוצל מהם
ויכול לשלט עליהם.

בא ראה, זכירה ופקידה לטוב
הם כאחד בסוד האמונה,
ואשרי הוא מי שמשתדל אחר
האמונה, כמו שנאמר (הושע יא)
אחרי ה' ילכו פאריה ישאג וגו'.
אמר רבי חזקיה, כף הוא ודאי.
ובא וראה, כשאדם מתפלל
תפלתו, אל יאמר עליה זכרני
ופקדני, משום שיש זכירה
ופקידה לטוב, וזכירה ופקידה
לרע, ועתידים לטל את הדבור
מפיו, ובאים להזכיר חטאי
האדם ולהענישו. פרט אם הוא
צדיק שלם, שפאשר בודקים את
חטאיו, אותה זכירה ופקידה
לרע לא ימצאו אותם, כמו עזרא
שאמר זכרה לי אלהי לטובה.
שהנה בכל מקום שאדם
מתפלל תפלתו, יכלל את עצמו
בין רבים, בפלל של הרבים.
ובא וראה, השונמית, פאשר
אמר לה אלישע (מלכים-ב ד) ה'יש
לדבר לך אל המלך או אל שר
הצבא, ה'יש לדבר לך אל המלך
- אותו היום ה'יה יום טוב של
ראש השנה, ואותו היום
ששולטת מלכות הרקיע לדון
את העולם, והקדוש ברוך הוא
נקרא המלך המשפט באותו
הזמן, ומשום כף אמר לה ה'יש
לדבר לך אל המלך.

תא חזי, דייעקב הכי אשתדל לגבי עשו, בגין
ההוא סטרא דיליה. לאתחפמא עלוי
ולמיזל עמיה בעקימו בכל מה דאצטריך,
בגין לשלטאה עלוי ברישא וסופא, וכלא
כדקא יאות. ורישא וסופא כחדא דא כגוונא
דא, כמה דכתיב, (בראשית כה) בכרתי, ולבתר
ברכתי, שירותא וסופא כחדא, דא כגוונא
דא. בגין לשלטאה עלוי באורח מישר כדקא
חזי ליה. ובגין כף זפאה איהו מאן דאשתזיב
מנייהו, ויכיל לשלטאה עלייהו.

תא חזי, זכירה ופקידה לטב אינון פחדא
ברזא דמהימנותא, וזפאה איהו מאן
דאשתדל פתר מהימנותא, כמה דאת אמר,
(הושע יא) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו'. אמר
רבי חזקיה הכי הוא ודאי.

ותא חזי, בר נש פד צלי צלותיה, לא יימא
עליה זכרני ופקדני. בגין דאיפא זכירה
ופקידה לטב, וזכירה ופקידה (דף קס ע"ב) לביש,
וזמינין לנטלא מלה מן פומא, ואתיין
לאדפרא חובוי דבר נש ולענשא ליה. בר אי
איהו זפאה שלים, דכד בדקי חובוי, ההיא
זכירה ופקידה לביש לא ישפחון לון, כגון
עזרא דאמר (נחמיה יג) זכרה לי אלהי לטובה.

דהא בכל אתר, דבר נש צלי צלותיה, יכליל
גרמיה בין סגיאין בכללא דסגיאין.

ותא חזי שונמית, פד אמר לה אלישע, (מלכים ב
ד) ה'יש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא.
ה'יש לדבר לך אל המלך, ההוא יומא, יום
טוב דראש השנה ה'יה, ו'הוא יומא
דמלכותא דרקיעא שלטא למידן עלמא,
וקדשא בריך הוא אקרי מלך המשפט בההוא
זמנא. ובגין כף אמר לה, ה'יש לדבר לך אל
המלך.

מה פתוב? ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מה אמרה? לא רוצה להיות רשומה למעלה, אלא להכניס את ראשי בין רבים, ולא לצאת מהכלל שלהם. וכך צריך לאדם להכלל בכלל של רבים ולא להתיחד לבדו, כדי שלא ישגוהו עליו להזכיר חטאיו, כמו שאמרנו.

פתח רבי יהודה ואמר, (איוב לח) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. הפסוק הזה אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב כשראה שאיוב דוחק עצמו על דין הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, איוב אמר הן יקטלני לו איחל. פתוב לא באל"ף, וקוראים לו בוא"ו, והכל הוא. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אני הורג בני אדם?! הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה?! כמה שערים פתוחים באותו הצד, והמות שולט עליהם, וכלם סתומים מבני אדם, [ולא יכולים להשמר מהם משום שהם סתומים מבני אדם] שלא מכירים את אותם השערים.

ושערי צלמות תראה. מי הם שערי מות ומי הם שערי צלמות? אלא מות וצלמות הם יחד, והם זווג אחד. מות - הרי נתבאר, זה מלאך המות, והרי פרשוה. צלמות - צל מות, זהו מי שרוכב עליו, והוא הצל שלו והכח שלו להזדווג יחד בקשר אחד, והם אחד.

וכך אותם הדרגות שיוצאות מהם ונקשרות בהם הם השערים שלהם, כמו שלמעלה, כמו שנאמר (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם וגו'. ואלו [אותם שערים] נקראים נהרות ונחלים. ששת הצדדים של העולם, אף כף הם

מה פתוב, (מלכים ב ד) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. מאי קאמרה. לא בעינא, למהוי רשימאה לעילא, אלא לאעלאה רישאי בין סגיאין, ולא לאפקא מכללא דלהון. וכך בעי ליה לבר נש, לאתכללא בכללא דסגיאין ולא לאתיחדא בלחודוי, בגין דלא ישגוהו עליה, לאדפרא חובוי כדקאמרן.

פתח רבי יהודה ואמר (איוב לח) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. האי קרא, קדשא בריך הוא אמר ליה לאיוב, כד חמא דאיוב דחיק גרמיה על דינוי דקדשא בריך הוא.

תא חזי, איוב אמר (איוב יג) הן יקטלני לו איחל, פתוב לא באל"ף וקרי לו בוא"ו, וכלא איהו. אמר ליה קדשא בריך הוא, וכי אנא קטיל בני נשא, הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה, כמה תרעין אינון פתיחן בההוא סטרא. ומותא שלטא עלייהו, וכלהו סתימין מבני נשא, (ס"א ולא יכלין לאסתמרא מנייהו בגין דאינון סתימין מבני נשא) ולא ידעין אינון שערים.

ושערי צלמות תראה. מאן אינון שערי מות ומאן אינון שערי צלמות. אלא מות וצלמות פחדא אינון, וזווגא חדא אינון. מות הא אתמר, דא מלאך המות, והא אוקמוה. צלמות, צל מות. האי איהו מאן דרכיב עליה, ואיהו צלא דיליה, ותוקפא דיליה, לאזדווגא כחדא, בקשורא חד ואינון חד.

וכך אינון דרגין דנפקי מנייהו ומתקשרן בהו אינון שערים דלהון כמה

דלעילא, כמה דאת אמר, (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם וגו'. ואלין [אינון

שְׁעָרֵי מוֹת, וְשְׁעָרֵי צִלְמוֹת מֵהַצַּד
הָאֲחֵר, דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת שְׁשׁוּלְטוֹת
בְּעוֹלָם. שְׁעָרֵי מוֹת וְשְׁעָרֵי
צִלְמוֹת - זֶה נִקְבָּה וְזֶה זָכָר,
וְשְׁנֵיהֶם יַחַד.

וְעַל זֶה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאִיּוֹב בְּשִׁבִיל כָּל אוֹתָם דְּבָרִים
שֶׁהוּא אָמַר, (איוב ז) כָּלָּה עֲנָן וַיִּלְךָ
כִּן יוֹרֵד שְׂאוּל לֹא יַעֲלֶה, וְכָל
אוֹתָם שָׁאֵר דְּבָרִים. אָמַר הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, הִנְגְּלוּ לָךְ שְׁעָרֵי מוֹת,
לְדַעַת שְׁהָרֵי הַכֹּל בְּרִשְׁוֹתֵי, וְכֹלֵם
עֲתִידִים לְהִתְבַּעַר מִן הָעוֹלָם,
שְׁפָתוֹב (ישעיה כח) בִּלְעַ הַמּוֹת
לְנִצָּח וּגּוֹ'.

בֹּא רָאָה, וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל
וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת
רַחֲמָהּ. פְּעָמִים אֱלֹהִים אֱלֹהִים,
לְמָה? אֵלָּא אֶחָד מֵעוֹלָם הַזֶּכֶר,
וְאֶחָד מֵעוֹלָם הַנְּקֵבָה, מִשּׁוּם
שֶׁהַדָּבָר תְּלוּי בְּמִזְל.

וּבְשִׁמְתָעוֹרְרַת רַחֵל בְּשֵׁם הַזֶּה,
שְׁפָתוֹב יִסֵּף ה' לִי בֵּן אַחֵר, יָדַע
יַעֲקֹב שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהִשְׁלִים אֶת
כָּל הַשְּׂבָטִים וְלֹא תִתְקַים בְּעוֹלָם,
מִשּׁוּם כִּף רִצָּה לְלַכֵּת וְלֹא יִכַּל,
וּכְשֶׁהֲגִיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, בָּרַח
וְהִלָּךְ לוֹ, כְּדִי שֶׁהַבֵּית לֹא יִשְׁתַּלֵּם
בְּאָרֶץ אַחֲרַת, לְהִתְקַשֵּׁר בּוֹ
הָעוֹלָם הַקְּדוֹשׁ.

וְהִינּוּ שְׁפָתוֹב (בראשית לא) וַיֹּאמֶר ה'
אֵל יַעֲקֹב שׁוּב אֶל אֶרֶץ אַבְוֹתֶיךָ
וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. מֵה זֶה
וְאֶהְיֶה עִמָּךְ? אֵלָּא אָמַר לוֹ, עַד
כָּאֵן רַחֵל הִיָּתָה עִמָּךְ עַקֵּר הַבֵּית,
מִכָּאֵן וְהִלָּאָה אֲנִי אֶהְיֶה עִמָּךְ
וְאִטְל אֶת הַבֵּית עִמָּךְ עִם שְׁנַיִם
עֶשֶׂר הַשְּׂבָטִים. וְהִינּוּ שְׁפָתוֹב
וְאֲנִי כְּבֹאִי מִפְּדָן מִתָּה עָלַי רַחֵל.
עָלַי הִיָּה זֶה, וּבִגְלָלִי הִיָּה הַדָּבָר
שֶׁהִיא נִדְחָתָה, וּבָאָה דִּירַת אַחֲרַת
וְנִטְלָה אֶת הַבֵּית בְּשִׁבְלִי לְדוֹר
עַמִּי.

אִיקְרוּ נְהָרִין וְנַחֲלִין, שֵׁית סְטָרִין
דְּעִלְמָא. אוֹף הָכִי אֵינוֹן שְׁעָרֵי מוֹת, וְשְׁעָרֵי
צִלְמוֹת מִסְטָרָא אַחֲרָא, דְּרָגִין יְדִיעֵן דְּשִׁלְטִין
בְּעִלְמָא. שְׁעָרֵי מוֹת וְשְׁעָרֵי צִלְמוֹת, דָּא
נּוֹקְבָא וְדָא דְכוּרָא, וְתַרוּוִייהוּ כַּחְדָּא.

וְעַל דָּא, אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לִיה לְאִיּוֹב,
בְּגִין כָּל אֵינוֹן מְלִין, דְּאִיהוּ אָמַר (איוב ז)
כָּלָּה עֲנָן וַיִּלְךָ כִּן יוֹרֵד שְׂאוּל לֹא יַעֲלֶה, וְכָל
אֵינוֹן שָׁאֵר מְלִין. אָמַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
הִנְגְּלוּ לָךְ שְׁעָרֵי מוֹת, לְמַנְדַּע דְּהָא כְּלָהוּ
בְרִשְׁוֹתֵי, וְכִלְהוּ זְמִינִין לְאַתְבַּעֲרָא מֵעִלְמָא,
דְּכַתִּיב, (ישעיה כח) בִּלְעַ הַמּוֹת לְנִצָּח וּגּוֹ'.

תָּא חֲזִי, (בראשית ל) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל
וַיִּשְׁמַע אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָהּ.
תְּרִי זְמַנִּין, אֱלֹהִים אֱלֹהִים, אֲמַאי. אֵלָּא, חַד
מֵעִלְמָא דְדְכוּרָא, וְחַד מֵעִלְמָא דְנוֹקְבָא, בְּגִין
דְּבְמִזְלָא תְלִיָא מְלִתָּא.

וְכֵן אַתְעֵרַת רַחֵל בְּשִׁמָּא דָּא, דְּכַתִּיב, (בראשית
ל) יוֹסֵף ה' לִי בֵּן אַחֵר, יָדַע יַעֲקֹב דְּאִיהִי
אַתְחַזִּיָא לְאַשְׁלָמָא כְּלָהוּ שְׂבָטִין וְלֹא תִתְקַיִם
בְּעִלְמָא, בְּגִין כִּף בְּעָא לְמִיזֵל וְלֹא יִכַּל. וְכֵן
מְטָא זְמַנָּא דְבְנֵימִין, עֵרַק וְאִזֵּל לִיה, בְּגִין
דְּבְאַרְעָא אַחֲרָא לֹא יִשְׁתַּלֵּם בֵּיתָא, לְאַתְקַשְׂרָא
עִלְמָא קְדִישָׁא בֵּיה.

וְהִינּוּ דְכַתִּיב, (בראשית לא) וַיֹּאמֶר ה' אֵל יַעֲקֹב
שׁוּב אֶל אֶרֶץ אַבְוֹתֶיךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ
וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. מְאִי וְאֶהְיֶה עִמָּךְ. אֵלָּא אָמַר
לִיה, עַד הָכָּא, רַחֵל הוֹת עִמָּךְ עַקֵּרָא דְבֵיתָא.
מִכָּאֵן וְלְהִלָּאָה, אָנָּא אֶהָא עִמָּךְ וְאִטְוֹל בֵּיתָא
בְּהַדָּךְ בְּתַרִּיסָר שְׂבָטִין. וְהִינּוּ דְכַתִּיב, וְאֲנִי
כְּבֹאִי מִפְּדָן מִתָּה עָלַי רַחֵל. עָלַי הוֹה, וּבְגִינֵי
הוֹה מְלָה דְאַתְדַּחֲיָא אִיהִי וְאַתְיָא דִּינּוּרָא
אַחֲרָא, וְנִטְלָא בֵּיתָא בְּגִינֵי לְדִירָא עַמִּי.

וַיֹּאמֶר נִקְבָה שְׁכַרְךָ עָלַי וְאַתְנָה.
 מה זה נִקְבָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
 אוֹתוֹ רָשַׁע אָמַר, אֲנִי רוֹאֶה
 שְׂיַעֲקֹב לֹא מִסְתַּפֵּל אֶלֶּא
 בְּנִקְבוֹת, וּמְשׁוּם זֶה יַעֲבֹד אוֹתִי.
 אָמַר נִקְבָה שְׁכַרְךָ, הִנֵּה נִקְבָה,
 שְׂהִיא שְׁכַרְךָ, כְּבִרְאוּנוּ.
 וְאַתְנָה, אָמַר בְּאִיזוֹ נִקְבָה
 הַסְתַּפַּלְתָּ וְאַתְנָה, וַעֲבַד אוֹתִי
 בְּשִׁבְלָה.

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא תִתֵּן לִי מְאוּמָה, (שם)
 אָמַר יַעֲקֹב, חֲלִילָה, שְׁהָרִי אֲנִי כֹל
 מֵה שְׂעֻשֵׁיטִי, לְשֵׁם כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ
 הַקְדוֹשׁ עֲשִׂיתִי, וְעַל כֵּן לֹא תִתֵּן
 לִי מְאוּמָה, שְׁהָרִי אֵין דַּעֲתִי בְּזֶה,
 אֶלֶּא אִם תַּעֲשֶׂה לִי [את] הַדְּבָר
 הַזֶּה וְגו'.

וַיֹּסֵר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת הַתְּיָשִׁים.
 רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים טו)
 ה' מִי יִגוֹר בְּאַהֲלֶךְ וְגו'. הָרִי
 בְּאֶרְצוֹ וּבְאֶרְצוֹ הַחֲבָרִים, הוֹלֵךְ
 תְּמִים - זֶה אֲבָרְהָם, שְׂכַאֲשֶׁר
 נִמְוֹל נִקְרָא תְּמִים. וּפְעַל צֶדֶק -
 זֶה יִצְחָק. וְדַבֵּר אֶמֶת - זֶה יַעֲקֹב.
 וְדָאִי שְׂיַעֲקֹב נִדְבַק בְּאֶמֶת. אִם
 הוּא בְּאֶמֶת נִדְבַק, מֵה הַטַּעַם
 עֲשֶׂה עִם לְבָן בְּצוּרָה הַזֶּה?

אֶלֶּא יַעֲקֹב הַבְּחִין אֶת שַׁעַת
 הַמְּזֹל שְׁלוֹ שְׁהִיתָה, שְׁמַתָּר לְאָדָם
 לְבַחֵן אֶת שַׁעַתוֹ טָרָם יָשׁוּב
 לְאֶרְצוֹ, וְאִם מְזֹל עוֹמֵד בְּמָה
 שְׂעוֹשֶׂה - יָפָה, וְאִם לֹא - אֵל
 יוֹשִׁיט רְגְלוֹ עַד שְׂיַעֲלָה [שְׂיַעֲמֹד בְּמָה
 שְׂעֻשָׁה] אֶלְיוֹ.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב וְעִנְתָהּ בִּי צְדָקְתִּי
 בַּיּוֹם מִחֵר וְגו'. שְׁהָרִי הוּא לֹא
 עֲשֶׂה כְּדִי שְׂיִטַל מִשְׁלוֹ לְחִנָּם,
 אֶלֶּא הַכֹּל בְּאֶמֶת וּשְׁלֵמוֹת הַרְצוֹן,
 וְלֹא עוֹד, אֶלֶּא שְׁהוּא נָטַל רְשׁוֹת
 מִלְּבָן, וְעַל כֵּן כְּתוּב נַחֲשֵׁתִי
 וַיְבַרְכֵנִי ה' בְּגִלְלָךְ. כְּמָה כְּשָׁפִים
 וּמִיָּנִים עֲשֶׂה לְבָן וּבַחֵן אֶת מְזֹל
 מְשׁוּם יַעֲקֹב, וְהִיָּה מוֹצֵא בְּגִלְלָה
 יַעֲקֹב מֵאֵה צֹאן כֹּל חֲדָשׁ, וּמֵאֵה

וַיֹּאמֶר נִקְבָה שְׁכַרְךָ עָלַי וְאַתְנָה, (בראשית ל)
 נִקְבָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הֵהוּא רָשַׁע
 אָמַר, אֲנִי חָמִי, דִּיַּעֲקֹב לֹא אִסְתַּפֵּל אֶלֶּא
 בְּנִקְבוֹתִי, (דף קס"א ע"א) וּבְגִין כֵּן יַפְלִח לִי. אָמַר
 נִקְבָה שְׁכַרְךָ, הֵא נִקְבָה דְאִיהוּ שְׁכַרְךָ כִּד
 בְּקִדְמִיתָא. וְאַתְנָה, אִימָא מָאן נִקְבָה אִסְתַּפֵּלְתָּ
 בֵּה, וְאַתְנָה, וּפְלַח לִי בְּגִינָה.

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא תִתֵּן לִי מְאוּמָה, (שם)
 יַעֲקֹב חֲלִילָה, דְּהָא אֲנָא כֹל מֵה
 דְּעִבִּידְנָא, לְשֵׁם יִקְרָא דְמִלְּפָא קְדִישָׁא
 עִבִּידְנָא, (ס"א וְלֹא לְכַסּוּפָא דְנִרְמָא) וְעַל דָּא לֹא תִתֵּן
 לִי מְאוּמָה, דְּהָא לֹא דַעֲתִי בְּהָאִי, אֶלֶּא אִם
 תַּעֲשֶׂה לִי [את] הַדְּבָר הַזֶּה וְגו'.

וַיֹּסֵר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת הַתְּיָשִׁים. (שם)
 רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים טו)
 יי מִי יִגוֹר
 בְּאַהֲלֶךְ וְגו', הֵא אוֹקִימָנָא, וְאוֹקִימוּהָ
 חֲבָרִיָּא, (שם) הוֹלֵךְ תְּמִים, דָּא אֲבָרְהָם, דְּכִד
 אֲתַגְזֹר תְּמִים אֶקְרִי. וּפְעַל צֶדֶק, דָּא יִצְחָק.
 וְדוֹבֵר אֶמֶת, דָּא יַעֲקֹב. וְדָאִי יַעֲקֹב בְּאֶמֶת
 אֲתַדְבֵּק, אִי הוּא בְּאֶמֶת אֲתַדְבֵּק, מָאִי טַעֲמָא
 עַבַד עִם לְבָן כְּגוֹוֹנָא דָּא.

אֶלֶּא, יַעֲקֹב בְּחִין שַׁעַתָּא דְמִזְלִיהָ הָוָה. דְּשָׂרִי
 לִיה לְאִינִשׁ, לְמַבְחָן שַׁעַתִּיהָ, עַד לֹא
 יָתוּב לְאַרְעִיהָ, וְאִי מִזְלִיהָ קָאִים בְּמָה דְעִבִּיד
 שְׂפִיר, וְאִי לֹא לֹא יוֹשִׁיט רְגְלוֹ עַד דִּיִּסְלַק
 (ס"א דְקָאִים בְּמָה דְעִבִּיד) לְגַבִּיָּה.

הָא חֲזִי, כְּתוּב, (בראשית ל)
 בַּיּוֹם מִחֵר וְגו', דְּהָא אִיהוּ לֹא עַבַד בְּגִין
 דִּיטוֹל מְדִילִיָּה לְמַגְנָא, אֶלֶּא כֹלֵא בְּקוֹשְׁטָא
 וּשְׁלִימוֹ דְרַעוּתָא, וְלֹא עוֹד אֶלֶּא דְאִיהוּ נָטַל
 רְשׁוֹ מִלְּבָן, וְעַל דָּא כְּתוּב, (בראשית ל)
 נַחֲשֵׁתִי וַיְבַרְכֵנִי יי בְּגִלְלָךְ. כְּמָה חֲרָשִׁין וְזִינִין עַבַד
 לְבָן, וּבַחֵין מִזְלִיָּה בְּגִינָה דִיַּעֲקֹב, וְהוּא

כבשים ומאָה עזים יוֹתֵר עַל צֹאנוּ.
 רַבִּי אֲבָא אָמַר, אֶלֶף צֹאן וְאֶלֶף
 כְּבָשִׂים וְאֶלֶף עֲזִים הִיָּה מְבִיא לוֹ
 יַעֲקֹב יוֹתֵר בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ. זֶהוּ
 שְׁפָתוֹב כִּי מַעֲט אֲשֶׁר הָיָה לָּךְ לִפְנֵי
 וַיִּפְרֹץ לָרֹב וַיִּכְרֹךְ ה' אֶתְךָ לְרִגְלֵי.
 וְהַבְּרָכָה שְׁלֹמַעֲלָה אֵינָה פְּחוֹת
 מֵאֶלֶף מִכָּל מִין וּמִין. נִמְצָא אֶלֶף
 מִהֲצֹאן, מִהַכְּבָשִׂים נִמְצָאוּ אֶלֶף,
 מִהָעֲזִים נִמְצָאוּ אֶלֶף, עַל כָּל מָה
 שְׁשׁוּרָה הַבְּרָכָה שְׁלֹמַעֲלָה לֹא
 פְּחוֹת מֵאֶלֶף, עַד שֶׁבִשְׁבִיל יַעֲקֹב
 הִתְעַלָּה לְבֹן לַעֲשֵׂר רַב.

וּבִשְׂרָצָה יַעֲקֹב לִטַל שְׁכָרוֹ, לֹא
 מִצָּא אֶלָּא עֲשָׂרָה מִכָּל מִין וּמִין,
 וַיַּעֲקֹב חָשַׁב אוֹתוֹ לַעֲשֵׂר רַב. רָאָה
 כִּמְהָ נִטַל מִשְׁלוֹ מִמָּה שֶׁהָיָה נוֹתֵן
 הוּא בְּזִכּוּתוֹ לְלִבָּן. וְכָל זֶה שֶׁעָלָה
 בּוֹ בַּיַּעֲקֹב, לֹא הָיָה אֶלָּא בְּזֵרוּעַ
 שֶׁל אוֹתָם מִקְלוֹת שֶׁשָּׂם אֶצֶל
 הֲצֹאן.

בֹּא רָאָה כִּמְהָ טָרַח אוֹתוֹ יַעֲקֹב
 הַשְּׁלֵם אַחֲרָי לְבָן. כְּתוּב וַיִּשֶׂם דָּרָךְ
 שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּגּו', וְהִבִּיא לוֹ כָּל
 הָעֶשֶׂר הַזֶּה, וְעַם כָּל זֶה לֹא רָצָה
 לָבֶן שִׁיחֶיָה כֶּף שְׁכָרוֹ שֶׁל יַעֲקֹב,
 אֶלָּא נִטַל עֲשָׂרָה מִזֶּה וְעֲשָׂרָה מִזֶּה,
 וְנָתַן [בְּיַד בְּנָיו] לוֹ וְאָמַר לוֹ: טַל אֵת
 אֵלֶּה, וְאִם יוֹלִידוּ כִּמוֹ שְׁאֻמְרַת -
 בְּצִוְיָהּ הַזֶּה יִהְיֶה שְׁכָרְךָ. זֶהוּ
 שְׁפָתוֹב וּתְחִלָּף אֵת מִשְׁפָּרְתִי
 עֲשָׂרַת מַנִּים. [וּבִאֵלּוּ] עֲשָׂרָה מִזֶּה
 וְעֲשָׂרָה מִזֶּה, וְכְתוּב וְאִבִּיכֶן הִתֵּל
 בִּי וְהִחֲלִיף אֵת מִשְׁפָּרְתִי עֲשָׂרַת
 מַנִּים. [וּבִאֵלּוּ הַעֲשָׂרָה] הַשְּׁתֵּדֵל אַחַר
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבְרָכוּ. וּמִכָּל
 מָה שֶׁהִתְנַה לָבֶן עִם יַעֲקֹב - חֲזַר
 בְּדַבּוּרוֹ וְנִטַל מֵיַעֲקֹב הַכֵּל, עַד
 שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו וְנִטַל
 מִשְׁלוֹ בְּזֵרוּעַ.

בְּרִיךְ הוּא, וּבְרָכִיָה. וּמִכָּל מָה דְשׁוּי לָבֶן עִמָּיה דַּיַּעֲקֹב, אֶהְדַּר בְּמִלּוּלֵיהָ,
 וְנִטַּל מֵיַעֲקֹב כֹּלָּא, עַד דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלֶיהָ, וְנִטַּל מִדִּילֵיהָ

אֲשֶׁכַּח בְּגִינֵיהָ דַּיַּעֲקֹב, מָאָה עֲאָנָא כָּל יִרְחָא,
 וּמָאָה אִמְרִין וּמָאָה עֲזִין יִתִּיר עַל עֲאָנֵיהָ.

רַבִּי אֲבָא אָמַר, אֶלֶף עֲאָנִין, וְאֶלֶף אִמְרִין,
 וְאֶלֶף עֲזִין, הֵוָה מֵיִיתִי לִיָּה יַעֲקֹב יִתִּיר

בְּכָל יִרְחָא וְיִרְחָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ל)

כִּי מַעֲט אֲשֶׁר הָיָה לָּךְ לִפְנֵי וַיִּפְרֹץ לָרֹב
 וַיִּכְרֹךְ יי אוֹתְךָ לְרִגְלֵי, וּבְרָכְתָּא דְלַעֲיִלָּא לָאו
 אִיהוּ פְּחוֹת מֵאֶלֶף מִכָּל זֵינָא וְזֵינָא, מֵעֲאָנִין
 אֶלֶף אֲשֶׁתְּפַח, מֵאִמְרִין אֶלֶף אֲשֶׁתְּפַח, מֵעֲזִין
 אֶלֶף אֲשֶׁתְּפַח. עַל כָּל מָה דְשָׂרִיא בְּרָכְתָּא
 דְלַעֲיִלָּא, לֹא פְּחוֹת מֵאֶלֶף. עַד דְּבִגִּינֵיהָ

דַּיַּעֲקֹב אִסְתַּלַּק לְבָן לְכִמְהָ עוֹתָרָא.

וְכַד בְּעָא יַעֲקֹב לְנִטְלֵיהָ אַגְרִיָּה, לֹא אֲשֶׁכַּח
 אֶלָּא עֲשָׂרָה מִכָּל זֵינָא וְזֵינָא, וַיַּעֲקֹב

חָשִׁיב לִיָּה לְעוֹתָרָא סָגִי. חָמִי כִּמְהָ נִטַּל
 מִדִּילֵיהָ, מִמָּה דְהָוָה יְהִיב אִיהוּ בְּזִכּוּתֵיהָ

לְלִבָּן. וְכָל דָּא דְסָלִיק בֵּיָה יַעֲקֹב, לֹא הָוָה
 אֶלָּא בְּזֵרוּעַ דַּאִינוּן מִקְלוֹת, דְשׁוּי לְגַבֵּי עֲנָא.

תָּא חֲזִי, כִּמְהָ טָרַח הוּא שְׁלִימָא דַּיַּעֲקֹב,
 אַבְתָּרִיָּה דְלָבֶן. כְּתִיב, (בראשית ל) וַיִּשֶׂם

דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּגּו', וְהוּא אֵיִיתִי לִיָּה כָּל
 הָאִי עוֹתָרָא. וְעַם כָּל דָּא, לֹא בְּעָא לָבֶן דִּיהָא

אַגְרִיָּה דַּיַּעֲקֹב הַכִּי, אֶלָּא נִטַל עֲשָׂרָה מִן דָּא
 וְעֲשָׂרָה מִן דָּא וְיִהִב (בְּיַד דְבָנֵי) לִיָּה. וְאָמַר לִיָּה

טוֹל הַנִּי. וְאִי יוֹלִידוּ כִּמְהָ דַּאֻמְרַת, בְּהָאִי
 גּוּוּנָא יִהָא אַגְרָךְ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ל)

וּתְחִלָּף אֵת מִשְׁפָּרְתִי עֲשָׂרַת מוֹנִים, (וּבִהֲנִי)
 עֲשָׂרָה מִן דָּא וְעֲשָׂרָה מִן דָּא, וְכְּתִיב, (בראשית

ל) וְאִבִּיכֶן הִתֵּל בִּי וְהִחֲלִיף אֵת מִשְׁפָּרְתִי
 עֲשָׂרַת מוֹנִים. (וּבִהֲנִי עֲשָׂרָה) אֲשֶׁתֵּדֵל בְּתַר קַדְשָׁא

בְּרִיךְ הוּא, וּבְרָכִיָה. וּמִכָּל מָה דְשׁוּי לָבֶן עִמָּיה דַּיַּעֲקֹב, אֶהְדַּר בְּמִלּוּלֵיהָ,
 וְנִטַּל מֵיַעֲקֹב כֹּלָּא, עַד דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עָלֶיהָ, וְנִטַּל מִדִּילֵיהָ
 בְּזֵרוּעַ.

אמר רבי אלעזר כל הני קראי, לאחזאה חכמתא קא אתיין. דתנינן מלין דלעילא, מנהון תליין בעובדא, ומנהון במלוולא ומנהון ברעותא דלבא. ומאן דבעי לאמשכא ברקאן, בצלותא, במלוולא, ורעותא. ומנהון דלא בצלותא, אלא בעובדא תליין.

בא ראה, יעקב השלם, כל מה שעשה, עשה בחכמה. כתוב ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים. הפל בחכמה, למשך ברכות מהמעין של הפל לכל הדרגות העליונות שהן חלקו וגורלו.

את המקלות - איזה מקלות? אלו הדרגות שהן בית הדין. אשר פצל - שהעביר מהן את הדין. ברהטים - הינו שכתוב (שיר) מלך אסור ברהטים, שזה מהמלך שהוא פאות ברכות לכל העולמות.

דבר אחר מלך אסור ברהטים - מלך זה אסור וקשור באותם הרהטים העליונים שמהם משקים את הפל [נמשכות ברכות לכל] מן המלך העליון. בשקתות המים - [ומשם משקים כל שקות המים] אלו הם הנחלים שיוצאים ובאים עד שמגיעים למקום ששם מתפנסים. אשר תבאן הצאן לשתות - כמו שנאמר (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם. ובאותו המקום ששם מתפנסים המים, כלם באים להשקות ממנו.

ויחמנה - מה זה ויחמנה? בא ראה, בשעה שרוח צפון נושבת, המים קופאים ולא נמשכים לחוץ ולא משקים, משום שהדין תלוי, וקר הצפון מקפיא את המים. וכשמתעוררת רוח הדרום, מתחממים המים והקפאון שלהם עובר ושופעים.

תא חזי, יעקב שלם, כל מה דעבד, בחכמתא עביד, פתיב (בראשית ל) ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים, פלא בחכמתא, לאמשכא ברקאן ממועא דכלא, לכלהו דרגין עלאין דאינון חולקיה ועדביה.

את המקלות. מאן מקלות, אלין דרגין דאינון פי דינא. אשר פצל, דאעבר מנהון דינא. ברהטים, היינו דכתיב, (שיר השירים) מלך אסור ברהטים, דהא מההוא מלך, אתיין ברקאן לכלהו עלמין.

דבר אחר (דף קסא ע"ב) מלך אסור ברהטים, מלך דא, אסור וקשור באינון רהטין עלאין, דמנייהו אשתקיין פלא, (ג"א אהמשכון ברקאן לבולא) ממלך עלאה. בשקתות המים, (ס"א ומתמן אשתקיין פלא שקתות המים), אלין אינון נחלין דנפקין ואתיין, עד דמטו לאתר דמתפנשי תמן. אשר תבאן הצאן לשתות, פמה דאת אמר, (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם. ובההוא אתר, דמתפנשי תמן מיא, פלהו אתיין לאשקאה מניה.

ויחמנה, (בראשית ל) מאי ויחמנה. תא חזי, בשעתא דרוח צפון נשיב, מיין גלידין ולא נגדין לבר ולא אשתקיין, בגין דדינא תליא, וקרירי דצפון גליד מיא. וכד אתער רוח דרום, מתחממי מיא, ואתעבר

ויחמנה, (בראשית ל) מאי ויחמנה. תא חזי, בשעתא דרוח צפון נשיב, מיין גלידין ולא נגדין לבר ולא אשתקיין, בגין דדינא תליא, וקרירי דצפון גליד מיא. וכד אתער רוח דרום, מתחממי מיא, ואתעבר

גלִידו דְּלֵהוּן וְנִגְדִין, כְּדִין אֶתְשַׁקֵּין כְּלֵא. בְּגִין דְּחֲמִימוּ דְדָרוּם שְׂרָאן מִיָּא, וְכִלְהוּ מִתְחַמְמִי וְחֻדָּאן לְמִשְׁתִּי מִהֵהוּא קָרִירוּ דְצָפוֹן, דְּהוּהּ לֹון בְּקֻדְמִיתָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּחַמְנָה. וַיִּחַמְנָה, וְהָא (וְלֵא) כְּתִיב וַיִּחַמְנוּ. אֶלָּא דְאִינוּן כְּלֵהוּ נִוּקָבִי.

וְעַל דָּא אֶתְפּוּזוּן יַעֲקֹב, לְמַעַבְד עוֹבְדָא בְּחֻכְמַתָּא, וְדָא הוּא דְכְּתִיב (בְּרֵאשִׁית ל) וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מִקָּל לְבָנָה לַח וְגו'. פְּתַח (נ"א רַבִּי אֲלֵעָזָר) וְאָמַר (תְּהִלִּים קל"ה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסַגְלָתוֹ, תָּא חֲזִי כִי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה, עַד פָּאן לָא יִדְעֵנָא מָאן בְּרִיר לְמָאן, אִי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִיר לִיהּ לְיַעֲקֹב, אִי יַעֲקֹב בְּרִיר לִיהּ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֶלָּא מִמַּה דְגָלִי קָרָא, יִדְעֵנָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְטִיל לִיהּ לְיַעֲקֹב לְעַדְבֵיהּ, דְכְּתִיב, (דְּבָרִים לב) כִּי חָלַק יְיָ עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

אִזּוּ הַכֵּל מְשַׁקִּים, מִשּׁוּם שְׁהַחֵם שֶׁל הַדְּרוֹם מִפְּשִׁירִים הַמַּיִם, וְכֵלִם מִתְחַמְמִים וְשִׁמְחִים לְשִׁתּוֹת מְאוֹתוֹ הַקָּר שֶׁל הַצָּפוֹן שֶׁהִיָּה לָהֶם בְּרֵאשׁוֹנָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּחַמְנָה. וַיִּחַמְנָה, וְהָרִי [וְלֵא] כְּתוֹב וַיִּחַמְנוּ. אֶלָּא שְׁהֵם כְּלֵם נְקֻבוֹת.

וְעַל זֶה הַתְּפוּזוֹן יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה בְּחֻכְמָה, וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח לוֹ יַעֲקֹב מִקָּל לְבָנָה לַח וְגו'. פְּתַח [רַבִּי אֲלֵעָזָר] וְאָמַר, כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסַגְלָתוֹ. בָּא רָאָה, כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה, עַד פָּאן לָא יִדְעֵנוּ מִי בָּחַר אֶת מִי - אִם הַקֻּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּחַר אֶת יַעֲקֹב, אִם יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ אֶת הַקֻּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶלָּא מִמַּה שֶׁגָּלָה הַכְּתוֹב יִדְעֵנוּ שֶׁהַקֻּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נְטִל אֶת יַעֲקֹב לְגוֹרְלוֹ, שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים לב) כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

תּוֹסַפְתָּא

הַקֶּשֶׁר שֶׁל הַקֶּשֶׁר הַטְּהוֹר הִיָּה עוֹלָה לְפָנֵי וּלְפָנִים טָרַם שְׁמֻצָא מְקוּם לְבֵית מוֹשֶׁבוֹ. אוֹתוֹ מְקוּם אִינוּ מְקוּם, לָא נִמְצָא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, נֶאֱבָד מִן הַכֵּל. אֲבָדוֹן הוּא מִן הַכֵּל, אֲבָדוֹן זָכַר. סַמָּא"ל שְׂיֻצָא מִהַתּוֹף שֶׁל הַחֻזֵק שֶׁל יֻצְחָק, אֲבָדוֹן וּמְוֹת הִיא הַנְּקֻבָה שֶׁלּוֹ, הַנְּחַשׁ הַקְּדוּמוֹנִי, אֲשֶׁת זְנוּנִים, שְׁפָתוֹב (מְשָׁלִי ה) רַגְלֵיהּ יִרְדוֹת מְוֹת. וְאֵלִין תְּרִין, וּמְוֹת - שְׁמַעוּ אֶת תַּקְוָה רְצוֹן הַמְּלָךְ.

הַסּוּד וְהַסְתַּר [הַסְתוּם] הַנְּסֻתָר הַעֲלִיּוֹן נֶאֱבָד [הַסְמִיר] מִהַכֵּל, טְמִיר מְרַעֲיוֹנוֹת [מְעִינִים] וְהַרְהוּרִים. [מִי] שְׁנַמְשֵׁד אַחַר אֵלוֹ, נֶאֱבָד מִן הַכֵּל. הַכֵּל בַּהֲפוּךְ זֶה מְוֹת. אֲשֶׁרִיו שֶׁל אִישׁ שְׁלוֹם, כִּיעֲקֹב שְׁעוּלָה וְלֵא

תּוֹסַפְתָּא

קוּטְרָא דְקוּטְרָא וְכֵיָא, הוּהּ סְלִיק לְגוֹ לְגוֹ, עַד לָא אֲשַׁפַּח אֶתְרַ בֵּית מוֹתְבָא. הֵהוּא אֶתְרַ לָאוּ אֶתְרַ, לָאוּ אֲשַׁתְּפַח לְעִילָא וְתַתָּא. מִכְּלָא אֶתְאָבִיד, אֲבָדוֹן הוּי מִכְּלָא, אֲבָדוֹן דְכוּרָא, סַמָּא"ל דְנִפְק מִהַתּוּבָא דְתוּקְפָא דִיֻצְחָק. אֲבָדוֹן וּמְוֹת נִוּקָבָא דִילֵיהּ, נְחַשׁ קְדוּמָאָה, אֲשֶׁת זְנוּנִים, דְכְּתִיב (מְשָׁלִי ה) רַגְלֵיהּ יִרְדוֹת מְוֹת. וְאֵלִין תְּרִין, אֲבָדוֹן וּמְוֹת, שְׁמַעוּ תַקְפָּא דְהוּרְמָנוּ דְמִלְכָא.

רְזָא וְסַתְרָא סְתִימָא (נ"א טְמִירָא) עֲלָאָה אֶתְאָבִיד (נ"א טְמִיר) מִכְּלָא, אֶתְאָבִיד (נ"א טְמִיר) מְרַעֲיוֹנִין (נ"א מְעִינִין) וְהַרְהוּרִין. (ס"א מָאן דְאַתְמַשְׁד בְּתַר אֵלִין אֶתְאָבִיד מִכְּלָא. כֵּלָא כַּהֲפוּכָא דָא מִן דָּא מְבוּחֵי דְנִבְר שְׁלוֹם כִּיעֲקֹב דְסְלִיק וְלֵא אֶתְחַשְׁבוּ עֵינֵינוּ כַּהֵיא תְנַנָּא וְנִבְחָ לְאַתְקַרְבָּא בְּאִמַת חוֹתְמָא דְמִלְכָא קְדִישָׁא. תָּא תּוּי, טְמִירָא עֲלָאָה מִכְּלָא) מְנִיָּה נִפְק אֶת י', נְקוּדָה עֲלָאָה. מִהֵאִי נְקוּדָה עֲלָאָה נִפְק כְּלָא. אֲמַשִּׁיךְ וְאִפִּיק ה', אֲמָא עֲלָאָה דְאֲשַׁקִּי

נְחַשְׁכוּ הַעֵינִים כִּיעֲשֵׂן הוּהּ, וְנִבְחָ לְהַתְקַרְבָּא בְּאִמַת חוֹתְמָא דְמִלְכָא קְדוּשָׁא. בָּא רָאָה, הַסְמִיר הַעֲלִיּוֹן מִהַכֵּל] מִמְּנֵוּ לְצָאָה הָאוֹת י', הַנְּקֻדָּה הַעֲלִיּוֹנָה. מִהַנְּקֻדָּה הַעֲלִיּוֹנָה הַזֶּה לְצָא הַכֵּל, הַמְּשִׁיךְ וְהוֹצִיא ה', הָאִם הַעֲלִיּוֹנָה שְׁמַשְׁקָה אֶת הַכֵּל.

מזה יצא ו', הסוד של שש שאוחז את כל הצדדים, שהוא מקל לבנה לח ולזו וערמון.

שתי הזרועות שאוחזות בו, אלו יוצאות ואוחזות בה"א התחתונה לחבר המשכון יחד ולהיות אחד. ואז שלש עשרה מדות נהיות אחת. והלכן נחקק על הגונים ועולה על הגונים כלם. זהו שכתוב מחשף הלכן, ואז נקרא (זכריה ב) ה' אחד ושמו אחד. ואז (תהלים כג) ה' רעי לא

אחסר, וכתוב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישובב וגו'. ע"כ תוספתא.

בא ראה, כך גם יעקב בחר את ירשתו וגורלו לחלקו, ועלה למעלה מפל הדרגות ונטל אותו לגורלו. מקל לבנה לח - הינו הדרגה הלכנה של צד הימין. ולזו וערמון - הינו הדרגה האדמה של צד שמאל.

ויפצל בהם פצלות לבנות - שהעביר מזה את הדין וחבר אותו לימין, והוא נכנס ביניהם ונטל אותם יחד ונעשה הכל אחד בשני גונים. ועם כל זה מחשף הלכן, שיתגלה הלכן על האדם. וכל זה למה? למשך את הדרגה הזו של גורלו ברכות מן המעין של הכל (של הנחל), ולשים את הדרגה הזו שהיא שלש פאחת.

ברהמים בשקתות המים - כמו שפארנו, ואז במעשה הזה של חכמה שופעות הברכות למטה ומשקים [ומתברכין] כל העולמות ושורות עליהם הברכות, כמו שפרשוק (בראשית מט) שכתוב בפקר יאכל עד וגו', ואחר מכאן - ולערב יחלק שלל, שיתברכו כל העולמות למטה. ויעקב נטל חלקו מאותן הברכות ששורות עליו למטה, משום שהוא חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא.

לכלא. מהאי נפיק ו', רזא דשית דאחיד לכל סטרין, דאיהו, מקל לבנה לח, ולזו, וערמון.

תרין דרועין דאחידן ביה, אלין נפקי ואחידו בה"א תתאה, לחברא משכנא כחד ולמהוי חד. כדין, תליסר מכילן הוה חד. וחורא אתגליף על גוונין וסליק על גוון פלהו. הדא הוא דכתיב (בראשית ל) מחשף הלכן, וכדין אקרי (זכריה יד) יי אחד ושמו אחד. וכדין (תהלים כג) יי רועי לא אחסר. וכתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישובב וגו'. (ע"כ תוספתא)

הא חזי, הכי נמי יעקב, בירר אחסנתיה ועדביה לחולקיה, וסליק לעילא מפל דרגין, ונטיל ליה לעדביה. מקל לבנה לח, היינו דרגא חורא דסטר ימינא. ולזו וערמון, היינו דרגא סומקא דסטר שמאלא.

ויפצל בהן פצלות לבנות, דאעבר דינא מן דא, ואתחבר ליה בימינא, והוא עאל

בינייהו ונטיל לון פחדא ואתעביד פלא חד בתרי גווי. ועם פל דא, מחשף הלכן, דיתגלי חורא על סומקא. וכל דא למאי, לאמשכא לדרגא דא דעדביה ברכאן ממבועא דכלא (נ"א דנחלא), ולשוואה לדרגא דא דאיהו תלתא פחדא.

ברהמים בשקתות המים, כמה דאוקימנא. וכדין בעובדא דא דחכמתא נגדין

ברכאן לתתא, ומתשקיין (נ"א ומתברכאן) פלהו עלמין ושריין עליה ברכאן, כמה דאוקמוה.

דכתיב, (בראשית מט) בפקר יאכל עד וגו', ולבתר מכאן, (שם) ולערב יחלק שלל, (דף קטב ע"א)

לאתברכא כלהו עלמין לתתא. ויעקב נטל חולקיה, מאינון ברכאן, דשריין עליה לתתא, בגין דאיהו חולקיה ועדבא דקודשא בריך הוא.

חלקו מאותן הברכות ששורות עליו למטה, משום שהוא חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא.

רבי ייסא זוטא הוה שכיח קמיה דרבי שמעון, אמר לו, זה שכתוב (משלי י) ברכות לראש צדיק, הנה צריך להיות לצדיק, מה זה לראש צדיק? אמר לו, ראש צדיק זו היא העטרה הקדושה, ובארוה. עוד, ראש צדיק זה יעקב, שנטל את הברכות והשפיע אותם לצדיק, ומשם נזרקו לכל עבר, וכל העולמות מתברכים.

אבל הנה באנו, ברכות לראש צדיק - [ראש] צדיק נקרא אותו המקום [ראש] של הברית, שממנו יוצאים מעינות החוצה. הנקב של הפד שיוצא ממנו היין הוא הראש, כן ראש צדיק, אותו מקום, כשזרק מעינות לנקבה, נקרא ראש צדיק. הצדיק הוא ראש [ראש לכל הברכות] משום שכל הברכות שריות בו.

עוד, אותו האדם שזוכה לשמר את אות ברית הקדש ועושה את מצוות התורה נקרא צדיק, ומראשו ועד רגלו כן נקרא. וכשהברכות שופעות לעולם, הן שורות על ראשו, וממנו עומדות הברכות לעולם בבנים הקדושים הצדיקים שהקים.

עוד שאל רבי ייסא ואמר, כתוב (תהלים לז) נצר הייתי גם זקנתי וגו'. הפסוק הזה פרשוהו ששרו של עולם אמר אותו. הוא אמר אותו בחכמה יותר ממה שחושבים בני אדם. אמר לו, בני, יפה הוא, שהרי ביחוד הקדוש נאמר נצר הייתי גם זקנתי. וכך הוא, ולא ראיתי צדיק נעזב - זה השבח של היחוד שלא נמצא יום ללא לילה, שהנה הלילה תמיד נמצא בו, והצדיק אחוז למעלה ואחוז למטה.

וזרעו מבקש לחם, מאי הוא? אלא בשעה שזרק ונשפע הזרע,

רבי ייסא זוטא הוה שכיח קמיה דרבי שמעון, אמר ליה. האי דכתיב (משלי י) ברכות לראש צדיק, לצדיק מיבעי ליה, מאי לראש צדיק. אמר ליה, ראש צדיק דא היא עטרה קדישא, ואוקמוה. תו, ראש צדיק, דא יעקב, דאיהו נטיל ברכאן, ונגיד לון לצדיק, ומתמן אזדריקו לכל עיבר, ומתברכן בלהו עלמין.

אבל הא אוקימנא, ברכות לראש צדיק, (ראש) צדיק אקרי, ההוא אתר (ס"א ל"ג רישא) דברית, דמניה נפקין מבויעין לבר, נוקבא דקיסטא דחמרא נפיק מניה, איהו רישא. כן ראש צדיק, ההוא אתר, פד זריק מבויעין לנוקבא, אקרי ראש צדיק. צדיק איהו ראש (נ"א רישא לכל ברכאן) בגין דכל ברכאן ביה שריין.

תו, ההוא בר נש, דזכי למנטר את קיימא קדישא, ועביד פקודי דאורייתא, צדיק אקרי, ומרישיה ועד רגלוי הכי אקרי. וכד ברכאן נגדין לעלמא, שריין על רישיה, ומניה קיימי ברכאן לעלמא, בבנין קדישין זכאין דאוקים.

רבי ייסא תו שאיל ואמר, (תהלים לז) פתיב נצר הייתי גם זקנתי וגו'. האי קרא אוקמוה דשרו דעלמא אמרו, איהו אמרו בחכמתא, יתיר ממה דחשבין בני נשא. אמר ליה, ברי יאות הוא, דהא ביחודא קדישא אתמר נצר הייתי גם זקנתי והכי הוא. (תהלים לז) ולא ראיתי צדיק נעזב, דא הוא שבחא דיחודא, דלא אשתפח יום בלא לילה. דהא לילה ביה אשתפח תדירא, וצדיק אחיד לעילא ואחיד לתתא.

וזרעו מבקש לחם, מאי הוא. אלא, בשעתא דזריק ואתנגיד זרעא, לא תבע

אינו תובע את הנקבה, שהרי היא שורה עמו, שאין נפרדת ממנו לעולמים וזמינה היא אצלו, שהרי אין זרע שופע אלא בפעם שהנקבה זמינה, ויתשוקת שניהם יחד בדבוק אחד, שאין נפרדים, ולכן לא צריך לתבוע אותה.

אמר לו, ובזמן הגלות לא כך? אמר לו, כתוב זרעו, ואינו. מתי יוצא? כשהנקבה בדבוק אחד עם הזכר. ואם תאמר, לא ראיתי צדיק נעזב - בזמן של הגלות מה היא?

א"ל זה אחוז למעלה ולא נעזב לעולמים. בזמן אחר לא נעזב מהנקבה, אחוז למעלה ואחוז למטה. אחוז למעלה - בזמן של הגלות. בזמן אחר אחוז את שני הצדדים, למעלה ולמטה, ולעולם אינו נעזב.

כתוב (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, זה צדיק, ואף על גב שגאמר ברקיע השמים, אלא ברקיע השמים ודאי, שהוא סיום הגוף.

בא ראה, שני רקיעים הם, והם הראשית והסיום, זה כמו זה. ראשית הרקיע השמיני בו שקועים כל הפוכבים, קטנים וגדולים, וזהו הרקיע העליון הנסתר שמקום הכל, וממנו יוצא הכל, והוא השמיני מטה למעלה, והוא הראשית להוציא ממנו הכל.

כך הוא הרקיע השמיני ממעלה למטה, שבו שקועים כל הפוכבים, כל האורות והמאורות, והוא נוטל את הכל, וזה הסיום של הכל. כמו שאותו הרקיע השמיני, שהוא ראשית הכל, תלויים בו כל האורות, ונוטל אותם, וממנו יוצאים - כך גם זה, אותו רקיע השמיני

לנוקבא. דהא בהדיה שריא, דלא אתפרשא מגייה לעלמין, וזמינא היא לגביה. דהא זרעא לא נגיד, אלא בשעתא דנוקבא זמינא, (דף קסב ע"ב) ותיאובתא דתרווייהו כחדא בדבוקא חד דלא מתפרשן, ועל דא לא אצטריך למתבע עלה.

אמר ליה, ובזמנא דגלותא לאו הכי. אמר ליה זרעו פתיב, ולא או איהו. אימתי נפיק, כד נוקבא בדבוקא חד עם דכורא. ואי תימא לא ראיתי צדיק נעזב, בזמנא דגלותא מאי היא.

א"ל, הא אחיד לעילא. ולא נעזב לעלמין, בזמנא אחרא, לא נעזב מנוקבא, אחיד לעילא, ואחיד לתתא. אחיד לעילא, בזמנא דגלותא. בזמנא אחרא, אחיד לתרין סטרין, לעילא ותתא, ולעולם אינו נעזב.

כתיב, (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, דא צדיק. ואף על גב דאתמר ברקיע השמים, אלא ברקיע השמים ודאי, דאיהו סיומא דגופא.

תא חזי, תרין רקיעין אינון, ואינון שירותא וסיומא, דא כגוונא דא. שירותא רקיעא תמינאה, ביה שקיעין כל ככביא, זעירין ורבבין. ודא הוא רקיעא עלאה סתימאה, דקאים פלא ומגיה נפיק פלא. ואיהו תמינאה, מתתא לעילא, והוא שירותא לאפקא מגיה פלא.

כך איהו רקיעא תמינאה מעילא לתתא, דביה שקיעין כל ככביא, כל נהורין ובוצינין. והוא נטיל פלא ודא סיומא דכלא. פמה דההוא רקיעא תמינאה, דאיהו שירותא דכלא. תליין ביה כל נהורין ונטיל לון, ומגיה נפקי. הכי נמי האי, איהו רקיעא

תלויים בו כל האורות ונוטל אותם, וממנו יצאו לכל העולמות.

הראשית והסיום עומדים כגון אחד, ועל כן הוא הנהר ששופע ויוצא ולא פוסקים מימיו לעולמים, הכל שיהיה הסיום כמו הראשית, ומשום כך ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, ולמה? להאיר על הארץ.

ואף על גב שנאמר, הכל עומדים כגון אחד, וזהו ברור הדבר. מה בין זה לזה? אלא זה מקים וזן את העולם העליון שהוא בו ואת כל אותם הצדדים העליונים, וזה מקים וזן את העולם התחתון ואת כל אותם הצדדים התחתונים.

ואם תאמר, העולם שלמעלה מי הוא? והרי [הוא] אותו הרקיע השמיני העליון הנסתר הוא העולם שלמעלה, וכך נקרא, שהרי שני עולמות הם, כמו שנכתב. אלא הוא עולם עליון, וכל אותם שיוצאים ממנו נקראים על שמו, ואותם שיוצאים מן העולם התחתון נקראים על שמו, וכל זה וזה הכל אחד, ברור הוא לעולם ולעולמי עולמים.

בא ראה, (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע מי הלבנון? הרי פרשוהו ונתבאר. הפסוק הזה, אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה - אשר שם צפרים יקננו, באיזה מקום? בלבנון. ואלו הן שתי הצפרים שאמרנו בכמה מקומות, ומאלו נפרדות כמה צפרים אחרות. אבל אלו עליונות, ויוצאת מן לבנון, שהוא [פסחים] למעלה, וסוד הדבר - וילבן שתי בנות וגו'.

חסידה ברושים ביתה, (ו' לאה) באותם ששה בנים עליונים,

תמינאה, תליין ביה כל נהורין ונטיל לון, ומניה נפקו לכלהו עלמין.

שירותא וסיומא כגוונא חד קיימי, ועל דא איהו נהר דנגיד ונפיק, ולא פסקי מימוי לעלמין. פלא למהוי סיומא כשירותא, ובגין כך ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, ולמה, להאיר על הארץ.

ואף על גב דאתמר פלא כגוונא חדא קיימי, ודא הוא ברירא דמלה, מה בין האי להאי. אלא, דא אוקים וזן לעלמא עלאה דאיהו ביה ולכל אינון סטריין עלאין, ודא אוקים וזן לעלמא תתאה ולכל אינון סטריין תתאין.

ואי תימא, עלמא דלעילא מאן איהו, והא (איהו) ההוא רקיעא תמינאה עלאה סתימאה, עלמא דלעילא איהו והכי אקרי, דהא תרין עלמין גינהו כמה דאתמר. אלא, איהו עלמא עלאה, וכל אינון דנפקי מניה, על שמייה אקרוין. ואינון דנפקי מעלמא תתאה, על שמייה אקרוין. וכל האי והאי כלא חד, ברירא הוא לעלם ולעלמי עלמין.

תא חזי (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע מאן לבנון. הא אוקמוה ואתמר, האי קרא (תהלים קד) אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה. אשר שם צפרים יקננו, באן אתר, בלבנון. ואלין אינון תרין צפרים דקאמרן בכמה אתר, (דף קסג ע"א) ומאלין אתפרשן כמה צפרין אחרנין, אבל אלין עלאין ונפקין מלבנון דאיהו (ס"א סתימאה) לעילא, ורזא דמלה, (בראשית כט) וילבן שתי בנות וגו'.

חסידה ברושים ביתה, (ס"א דא לאה) באינון שית בנין עלאין, שית סטריין

ששת צדדי העולם, כמו שנתבאר. למה נקרא חסידה? אלא העולם העליון הזה, אף על גב שהוא נקבה, קוראים לו זכר. שפאשר מתפשט, כל טוב וכל האור יוצא ממנו.

ומשום שהיא חסידה, יוצא [משם] ממנה חסד, שהוא האור הראשון, שכתוב (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל זה ברושים ביתה. ברושים - אל תקרי ברושים, אלא בראשים. דהא עלמא אחרא, בתתאין ביתה, ואיהי פי דינא דעלמא. ולזמנין אקרי כגוונא דלעילא, בכל אינון שמהן.

ועל אתר דא כתיב, (בראשית ו) וינחם יי ויתעצב אל לבו. חרון אף יי. דהא באתר דא תליא. דהא כל מה דלעילא, פלא איהו בנהירו, חיון לכל סטריין. ועל דא תנינן, אין עצבות לפני המקום, ועל דא פני שנינו, אין עצבות לפני המקום, בדיוק לפני, ועל זה כתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפני ברננה. עבדו את ה' בשמחה - כנגד העולם העליון. באו לפני ברננה - כנגד העולם התחתון. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, משום כך כתוב (דברים לב) אשריה ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויפחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט) אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך - בא ראה, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה. וכשהם משגיחים בה - משום שאין להם שכל, דברי התורה נראים בעיניהם כאלו פלם מלאים בעיניהם, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל, שהרי כל דברי התורה, כלם

דעלמא, כמה דאתמר. אמאי אקרי חסידה. אלא, האי עלמא עלאה אף על גב דניקבא איהי, קרינן לה דכר, דכד אתפשט, כל טיבו וכל נהירו מניה נפיק.

ובגין כך דאיהי חסידה, נפיק (מתפון) מינה חס"ד, דאיהו נהורא קדמאה, דכתיב, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל דא ברושים ביתה. ברושים, אל תקרי ברושים, אלא בראשים. דהא עלמא אחרא, בתתאין ביתה, ואיהי פי דינא דעלמא. ולזמנין אקרי כגוונא דלעילא, בכל אינון שמהן.

ועל אתר דא כתיב, (בראשית ו) וינחם יי ויתעצב אל לבו. חרון אף יי. דהא באתר דא תליא. דהא כל מה דלעילא, פלא איהו בנהירו, חיון לכל סטריין. ועל דא תנינן, אין עצבות לפני המקום, ועל דא פני שנינו, אין עצבות לפני המקום, בדיוק לפני, ועל זה כתוב (תהלים ק) עבדו את יי בשמחה באו לפני ברננה. עבדו את יי בשמחה, לקביל עלמא עלאה, באו לפני ברננה לקביל עלמא תתאה. זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי. בגין כך כתיב, (דברים לב) אשריה ישראל מי כמוך עם נושע ביי מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויפחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. (בראשית ל) פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט)

אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך, תא חזי, ווי לאינון חייבי עלמא, דלא ידעין ולא משגיחין במלי דאורייתא. וכד אינון משגיחין בה, בגין דלית לון סכלתנו, מלין דאורייתא דמין בעיניהו כאילו כלהו מלי ריקניא, ולית בהו תועלתא. וכלא בגין דאינון ריקנין מדעתא ריקנות ואין בהם תועלת, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל, שהרי כל דברי התורה, כלם

דברים עליונים ונכבדים, וכל דבר ודבר שפתיב בה יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה [בתורה].

וכך אותם הטפשים אטומי הלב, כשרואים דברי תורה, לא די להם שלא יודעים, אלא שהם אומרים שהם דברים פגומים, דברים שאין בהם תועלת. אוי להם כשיתבע אותם הקדוש ברוך הוא את עלבון התורה, ויענשו ענש שמורדים ברבונם.

מה פתיב בתורה? פי לא דבר רק הוא מכס. ואם הוא רק - הוא מכס, שהרי כל התורה מלאה מפל אבנים טובות ומרגליות יקרות מפל הטובות של העולם, כמו שנאמר וכל חפצים לא ישוו בה, ואיך יאמרו שהיא ריקה? ושלמה המלך אמר, אם חכמת חכמת לך. שפאשר יתחכם אדם בתורה, זוהי תועלת לו, שהרי בתורה לא יכול להוסיף אפלו אות אחת. ולצת לבדך תשא, שהרי התורה לא יגרע פלוס מהשבח שלה, והליצנות היא שלו ונשארת בו להאביד אותו מן העולם הזה ומן העולם הבא. בא ראה, כאשר האותיות העליונות פלן מתחברות בדרגה הזו, הסוף של כל הדרגות הקדושות העליונות, ומתמלאת מהם ומתברכת מן העולם העליון, אז הדרגה הזו עומדת להשקות את כל העדרים, כל אחד ואחד כראוי לו, וכל אחד ואחד נשקה מדין ורחמים.

בא ראה מה פתיב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. שיעקב רצה לתקן תפלת ערבית, ולהאיר ללכנה ולהשקות ולברך אותה מפל הצדדים, שפתיב ויצג את המקלות, אלו דינים וגבורות

וסכלתנו. דהא כל מילי דאורייתא, פלהו מלין עלאין ויקירין. וכל מלה ומלה כתיב בה (משלי ג) יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה (באורייתא).

וכך אינון טפשיין, אטימין דלבא, בד חמאן מלי דאורייתא, לא די לון דלא ידעי, אלא דאינון אמרי, דאינהו מלין פגימין, מלי דלית בהו תועלתא. ווי לון, פד יתבע לון קדשא בריך הוא, עלבונא דאורייתא, ויתענשו עונשא דמרדי במאריהון.

מה פתיב באורייתא, (דברים לב) פי לא דבר רק הוא מכס, ואי איהו רק מכס איהו, דהא אורייתא כלא, מלייא מפל אבנין טבין ומרגלאן יקירין, מפל טבין דעלמא. כמה דאת אמר וכל חפצים לא ישוו בה, והיה ימרון דאיהי ריקנא.

ושלמה מלכא אמר, אם חכמת חכמת לך, דכד יתחכם בר נש באורייתא, תועלתא דיליה איהו. דהא באורייתא לא יכיל לאוספא אפילו את אחת. ולצת לבדך תשא, דהא אורייתא, לא יגרע משבחה כלום, וליצנותא, דיליה איהו, ואשתאר ביה לאובדא ליה מהאי עלמא ומעלמא דאתי.

תא חזי, פד אתוון עלאין, מתחברן פלהו בהאי דרגא, סופא דכל דרגין קדישיין עלאין, ואתמליא מנייהו, ואתברכא מעלמא עלאה. פדין, האי דרגא קיימא לאשקאה לכלהו עדריין, פל חד וחד פדקא חזי ליה, וכל חד וחד אתשקי מן דינא ורחמי.

תא חזי, מה כתיב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו', דיעקב בעא לאתקנא תפלה של ערבית, ולאנהרא לסיהרא, ולאשקאה ולברכא לה מפל סטריין, דכתיב

ויצג את המקלות. אלין דינין וגבורין דנפקי מגבורה דלעילא.

ויעקב פד בעא לאתקנא להאי דרגא, סליק לכל אינון דינין וגבורין מינה, ואוקים לון ברהטים, באינון רהטים ארבע, דקיימי תחות האי (במדבר כא) באר חפרויה שרים, דאתמלייא מאינון נחלין ומבועין עלאין. בגין דכד נפקין מיין מהאי באר קדישא, אלין ארבע נטלי פלא. ועל דא אקרון רהטים, ומתמן (ד קטג ע"ב) אתיין פלא למשתי. ואינון דינין וגבורין, פלהו קיימי תמן, לנטלא לכל חד וחד פדקא חזי ליה.

אשר תבאנה הצאן לשותות לנכח הצאן, אלין לקביל אלין. ויחמנה, מאי ויחמנה. דכד מתעטרין בדינא, מתחממין בהווא דינא, ואזלין ושאטין בעלמא, ומעייני בארחיהון דבני נשא, הן לטב הן לביש.

תא חזי, מה כתיב בתריה, (בראשית ל) ויחמו הצאן אל המקלות, בגין דאינון מקלות הוו מתחממן, ומשגיחין בדיני עלמא, ואתפקדן עליה, ואתדנו בני נשא עליהו, כמה דאת אמר (דניאל ד) בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא וגו'.

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים ג) דבקה נפשי אחריו בי תמכה ימינה, האי קרא אית לאסתפקלא ביה, דבקה נפשי אחריו, בגין דדוד מלפא, הוה מתדבק נפשיה תדיר, אבתריה דקדשא בריו הוא. ולא חייש למלין אחרנין דעלמא, אלא לאתדבקא נפשיה ורעותיה ביה, וכיון דאיהו הוה מתדבק בקדשא בריו הוא, הוה תמיך ביה ולא שבקיה. מפאן, לבר נש פד אתא לאתדבקא בקדשא בריו הוא,

שיוצאים מן הגבורה שלמעלה. וכאשר יעקב רצה לתקן את הדרגה הזו, סלק את כל אותם הדינים והגבורות ממנה, והקים אותם ברהטים, באותם ארבעת הרהטים שעומדים תחת זו באר חפרויה שרים, שמתמלאת מאותם הנחלים והמעיינות העליונים. משום שפאשר המים יוצאים מהבאר הקדושה הזו, אלו הארבעה נוטלים הכל, ועל כן נקראים רהטים, ומשם פלם באים לשותות. ואותם דינים וגבורות, פלם עומדים שם לטל את כל אחד ואחד פראוי לו.

אשר תבאנה הצאן לשותות לנכח הצאן, אלו פנגד אלו. ויחמנה, מה זה ויחמנה? שפאשר מתעטרין בדין, מתחממים באותו הדין, והולכים ומשוטטים בעולם, ומעיינים בדרך בני האדם, הן לטוב הן לרע.

בא ראה מה פתוב אחריו, ויחמו הצאן אל המקלות. משום שאותם המקלות היו מתחממים ומשגיחים בדיני העולם, ונפקדים עליו, ונדונים אנשים עליהם, כמו שנגמר (דניאל ד) בגזרת מלאכים הדבר ובפקדת קדושים הגזרה וגו'.

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים ג) דבקה נפשי אחריו בי תמכה ימינה. בפסוק הזה יש להסתפל, דבקה נפשי אחריו - משום שדוד המלך היה מדביק תמיד את נפשו אחרי הקדוש ברוך הוא, ולא חשש לדברים אחרים של העולם, אלא להדביק נפשו ורצונו בו. וכיון שהוא היה נדבק בקדוש-ברוך-הוא, היה תומך בו ולא עוזב אותו. מפאן שפאשר אדם בא להדבק בקדוש-ברוך-הוא,

ולא שבקיה. מפאן, לבר נש פד אתא לאתדבקא בקדשא בריו הוא,

הקדוש ברוך הוא אומוז בו ולא עוזב אותו.

דבר אחר דבקה נפשי אחריו - להתעטר דרגתו למעלה. שהרי כאשר נדבקת הדרגה ההיא ושל (תברכה, וכשהתגלגלת) בדרגות העליונות לעלות אחריו, אז הימין אומוז בה להעלותה ולחברה בחבור אחד פראוי, כמו שנאמר ותאחזני ימינך, וכתוב וימינו תחבקני, ועל כן בי תמכה ימינך.

וכשאוחז בו בקדוש-ברוך-הוא, אז פתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. והוא יחוד אחד וחבור אחד. וכשהוא חבור אחד, אז מתמלאת אותה דרגה שלו ומתברכת.

וכשמחמדיים כל אותם הרהטים, מתמלאים לארבעת צדדי העולם, וכל העדרים משקים, כל אחד ואחד לצדו. וכשבא יעקב לתקן את הדרגה הזו, בחר לו צד הימין שראוי לו, והצד האחר שלא ראוי לו נפרד ממנו, כמו שכתוב וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. לבדו - הנה לבדו שלא ישתמש במועבות האחרות שבצדדים האחרים. אשרי חלקם של ישראל, שעליהם פתוב (דברים יד) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' וגו'.

ובא וראה, יעקב הוא המשבח של האבות והוא הפלל של פלם, ומשום שהוא הפלל של הפל, משום כך הוא עומד להאיר ללבנה, שיעקב הוא עומד לתקן את תפלת ערבית.

וכך התקון ההוא הוא פראוי לו. כל אותם הצדדים הקדושים, כלם בתקון התקין בצדו, והפריד חלקו

קדשא ברוך הוא אחיד ביה, ולא שביק ליה.

דבר אחר דבקה נפשי אחריו, לאתעטרא דרגיה לעילא, דהא כד אתדבק ההוא דרגא (ס"א דיליה אתברכא וכד אתגלייא) בדרגין עלאין לסלקא בתרייהו, פדין ימינא אחיד ביה לסלקא ליה, ולחברא ליה, בחבורא חד פדקא יאות, פמה דאת אמר, (תהלים קלט) ותאחזני ימינך, וכתוב (שיר השירים ב) וימינו תחבקני, ועל דא בי תמכה ימינך.

וכד אחיד ביה בקדשא ברוך הוא, פדין פתיב, (שם) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ואיהו יחודא חד וחבורא חד, וכד איהו חבורא חד, פדין אתמלא ההוא דרגא דיליה ואתברכא.

וכד אתמליין כל אינון רהטין, אתמליין לארבע סטרין דעלמא, וכלהו עדרייא אשתקין, כל חד וחד לסטריה. וכד אתא יעקב לאתקנא האי דרגא, בריר ליה סטרא דימינא, דאתחזי ליה, וסטרא אחרא דלא אתחזי ליה אתפרשת מיניה. פמה דכתיב, (בראשית ל) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. לבדו, הנה בלחודו, דלא ישתמש בטעוון אתרנין דבסטרין אתרנין. זכאה חולקהון דישראל, דעלייהו כתיב, (דברים יד) כי עם קדוש אתה לני אלהיך ובך בחר ה' וגו'.

ותא חזי, יעקב איהו תושבחה דאבהו, ואיהו כללא דכלהו, ובגין דאיהו כללא דכלא, בגין כך איהו קאים לאנהרא לסיהרא, דיעקב איהו קאים לאתקנא לתפלת ערבית.

וכך ההוא תקונא, איהו כדקא חזי ליה, כל אינון סטרין קדישין פלהו

מחלקם של שאר העמים. אלו הצדדים העליונים הקדושים בקדושה עליונה, ואלו צדדים טמאים בטמאות הטמאה.

והרי בארנו, שכתוב וישת לו עדרים לבדו. וישת לו - שהתקין תקונים לאמונה. לבדו - כמו שנאמר וקד בחר ה' להיות לו לעם סגלה מפל העמים. ולא שתם על צאן לבן - שלא שם חלקו וגורלו עמהם.

ועל כן יעקב, שלמות האבות, התקין סוד האמונה, והפריד חלקו וגורלו מהחלק והגורל של שאר העמים. ועל זה כתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

רבי אבא אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהם עליונים על העמים עובדי כוכבים ומזלות, משום שדרגתם למעלה, והדרגות של העמים עובדי כוכבים ומזלות למטה. אלו בצד הקדושה, ואלו בצד הטמאה. אלו לימין, ואלו לשמאל.

בין שנחרב בית המקדש מה כתוב? (איכה ב) השיב אהור ימינו מפני אויב. ומשום כך כתוב הושיעה ימינך וענני. והשמאל מתגבר והטמאה מתחזקת, עד שיבנה הקדוש ברוך הוא את בית המקדש ויתקן את העולם על תקונו, ויחזרו דבריו פראוי, ויעבר צד הטמאה מן העולם. והנה נאמר, שכתוב (זכריה ג) ואת ריח הטמאה אעביר מן הארץ וגו', וכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו'.

וישאר הקדוש ברוך הוא לבדו, כמו שכתוב והאלילים כליל יחלף, וכתוב ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. הוא לבדו, כמו שכתוב

בתקונו אתקין בסטרוי, ואפריש חולקיה, מחולקא דשאר עמין. אלין סטרין עלאין קדישין בקדושה עלאה. ואלין סטרין מסאבין, במסאבן דמסאבותא.

והא אוקימנא, דכתיב וישת לו עדרים לבדו. וישת לו, דאתקין תקונין למהימנותא. לבדו, פמה דאת אמר, ובך בחר יי להיות לו לעם סגלה מפל העמים. ולא שתם על צאן לבן, דלא שוי חולקיה ועדביה עמהון.

ועל דא יעקב שלימו דאבהו, אתקין רזא דמהימנותא, ואפריש חולקיה ועדביה, מחולקא ועדבא דשאר עמין. ועל דא כתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום.

רבי אבא אמר, זפאה חולקהון דישראל, דאינון עלאין על עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, בגין דדרגא דלהון לעילא, ודרגין דעמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות לתתא, אלין בסטרא דקדושה, ואלין בסטרא דמסאבא, אלין לימינא, ואלין לשמאלא.

בין דאתחרב בי מקדשא, מה כתיב, (איכה ב) השיב אהור ימינו מפני אויב, ובגין כך כתיב, (תהלים ס) הושיעה ימינך וענני. ושמאלא אתגבר ומסאבא אתתקף, עד דיבני קדשא בריך הוא בי מקדשא, ויתקין עלמא על תקונו, ויהדרון מליה בדקא יאות ויתעבר סטרא מסאבא מן עלמא. והא אתמר, דכתיב (זכריה ג) ואת ריח הטמאה אעביר מן הארץ וגו', (דף קסד ע"א) וכתוב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו'.

וישתאר קדשא בריך הוא בלחודוי, פמה דכתיב, (ישעיה ב) והאלילים

(דברים לב) ואין עמו אל נכר, משום שיקלה פח הטמאה מן העולם, ולא ישאר למעלה ולמטה אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, וישראל לעבודתו, עם קדוש. ויקרא קדוש, שכתוב (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם. ואז יהיה מלך יחידי למעלה ולמטה, ועם יחידי לעבודתו, כמו שכתוב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

רבי יצחק ורבי ייסא היו הולכים בדרך. אמר רבי ייסא, הנה שכינה אצלנו, נתעסק בדברי תורה, שכל מי שעוסק בדברי תורה ומשתדל בה, זוכה להמשיך אותה עמו.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים יח) חי וברוך צורי וירום אלוהי ישעי. הפסוק הזה הוא סוד. חי ה', וכי לא ידענו שהקדוש ברוך הוא נקרא חי? אלא אפלו צדיק גמור, הוא נקרא חי, שהרי חי - צדיק הוא למעלה וצדיק הוא למטה. למעלה הקדוש ברוך הוא נקרא חי - למטה הצדיק נקרא חי, שכתוב (שמואל ב-ב כג) ובניהו בן יהוידע בן איש חי. למה נקרא חי? משום שהוא צדיק, שהרי צדיק נקרא חי, חי העולמים. וברוך צורי - הכל אחד. חי וברוך - שלא נפרדים זה מזה. שפאשר מתחברים יחד נקרא באר מים חיים. זה נובע החוצה, וזה מתמלא ממנו.

וירום אלוהי ישעי - זה העולם העליון, שהוא רם ונשא, רם על הכל, שהרי ממנו יוצא הכל, ומקור שלא פוסק וכל הנביעה שנובע למלא הבאר כראוי, ומשם מתברכת להאיר לכל אותם שלמטה.

פליל יחלף, וכתוב, (שם) ונשגב יי לבדו ביום ההוא. הוא בלחודו, כמה דכתיב, (דברים לב) ואין עמו אל נכר, בגין דישתצי חילא מסאבא מעלמא, ולא ישתאר לעילא ותתא אלא קדשא בריך הוא בלחודו, וישראל לפולחניה, עם קדיש, ויתקרי קדיש, דכתיב, (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם. וכדין יהא מלפא יחידי, לעילא ותתא, ועמא יחידאה לפולחניה, כמה דכתיב, (דברי הימים א יז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

רבי יצחק ורבי ייסא, הוו אזלי בארחה, אמר רבי ייסא, הא שכינתא לגבן נתעסק במלי דאורייתא, דכל מאן דעסיק במלי דאורייתא וישתדל בה, זכי לאמשכא ליה בהדיה.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים יח) חי וברוך צורי וירום אלוהי ישעי, האי קרא איהו רזא. חי יי, וכי לא ידענא דקדשא בריך הוא אקרי חי, אלא אפילו צדיק גמור, איהו אקרי חי, דהא חי, צדיק איהו לעילא וצדיק איהו לתתא. לעילא קדשא בריך הוא אקרי חי. לתתא צדיק אקרי חי, דכתיב, (שמואל ב כג) ובניהו בן יהוידע בן איש חי, אמאי אקרי חי בגין דאיהו צדיק, דהא צדיק חי אקרי, חי העולמים. וברוך צורי, פלא חד, חי וברוך, דלא מתפרשי מהדדי, דכד מתחברין פחדא אקרי (שיר השירים ד) באר מים חיים. דא נביע לגו, ודא אתמלייא מניה.

וירום אלוהי ישעי, דא עלמא עלאה, דאיהו רם ונשא, רם על פלא. דהא מיניה

נפיק פלא, (מקורא דלא פסיק) וכל נביעו דנביע, לאתמלייא בירא כדקא יאות.

וּכְשֶׁמִתְמַלֵּאת [ו] הַכֹּל כְּרֵאוּי, אֶז
וַיְרוּם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

פָּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (איוב לו) לֹא
יִגְרַע מִצְדִּיק עֵינָיו וְאֵת מַלְכִים
לִפְסָא וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח וַיִּגְבְּהוּ. בֹּא
רְאֵה, כְּשֶׁרִשְׁעִים לֹא שׁוֹלְטִים
בְּעוֹלָם וְנֹאֲבָדִים מִמֶּנּוּ [מהעולם], אֶז
הַצְדִּיק שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב
לֹא יִחְיֶה רָשָׁע וּמִשְׁפַּט עֲנִיִּים יִתֵּן.
מֵה כְּתוּב אַחֲרָיו? לֹא יִגְרַע מִצְדִּיק
עֵינָיו. מֵה זֶה עֵינָיו? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים לד) עֵינֵי ה' אֵל צְדִיקִים.

וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא - אֵלוֹ הֵם
הַמַּלְכִים הַשׁוֹלְטִים שְׁנֹאֲחֲזִים
בִּפְסָא. וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח - שֶׁהִתְקִימוּ
בִּפְסָא בְּקִיּוּם שְׁלֹם. וַיִּגְבְּהוּ - לְמֵה
וַיִּגְבְּהוּ? לְשֵׁלֵט בְּעוֹלָם, וַיִּתְקַיֵּם
הַפְסָא עַל עַמּוּדָיו. דְּבַר אַחַר
וַיִּגְבְּהוּ - שְׁנוּטָלִים אֵת הַפְסָא
וּמַעֲמִידִים אוֹתוֹ לְמַעַלָּה לְהֶאֱחֹז
בְּמִקּוּמוֹ כְּרֵאוּי, וְאֶז הַכֹּל יִחוּד
אַחַד.

בְּעוֹדָם הוֹלְכִים רְאוּ אִישׁ אֶחָד
שֶׁהָיָה בָּא, וְעָלָם אֶחָד עִמּוֹ רוֹכֵב
עַל כְּתָפוֹ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי
שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה הוּא יְהוּדִי, וּכְדִי
לְזַכּוֹת אֲנָשִׁים הוּא בָּא. אָמַר רַבִּי
יִיסָא, נִזְכָּה אֲנוּ בּוֹ כְּרֵאוּשׁוֹנָה.

כְּשֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם, אָמַר רַבִּי יִיסָא,
אֵיפֹה הַכְּלִי [המדה של העמיר] עִם
מֵאֲכָלֵי הַדֶּרֶךְ? אָמַר, כְּדִי שִׁיזְכּוּ [בו]
אֲנָשִׁים, שֶׁהָרִי יֵשׁ לִי שְׁנֵי בָנִים,
וְהִגִּיעַ הַצָּבָא לְעִיר וְנִשְׁבּוּ, וְכַעַת
אֲנִי הוֹלֵךְ כְּדִי שִׁיזְכּוּ בָּהֶם בְּנֵי
אָדָם. זְכוּ עִמּוֹ וְנִתְנוּ לוֹ לְאַכֵּל.

בִּנְיָתִים פָּתַח אוֹתוֹ יְהוּדִי וְאָמַר,
(במדבר כח) אֵת קָרְבְּנִי לַחֲמִי לְאִשִּׁי
וְגו'. הַקָּרְבָּן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ כְּרוּף הוּא
בְּכָל יוֹם כְּדִי לְזוֹן אֵת הָעוֹלָם

וּמִתְמַן אֲתַבְּרָכָא, לְאַנְהָרָא לְכָל אֵינּוֹן
דְּלִתְתָא, וְכַד (הא) אֲתַמְלִיָּא, כְּדָקָא
יְאוּת, כְּדִין וַיְרוּם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

פָּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (איוב לו) לֹא יִגְרַע
מִצְדִּיק עֵינָיו וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא
וַיִּשְׁיבֵם לְנֹצַח וַיִּגְבְּהוּ, תָּא חֲזִי, כַּד חִיבִיָּא
לֹא שְׁלִטִין בְּעֵלְמָא וְאֲתַאֲבִידוּ מִיְנִיה (מעלמא),
כְּדִין צְדִיק אִיהוּ שְׁלִיט בְּעֵלְמָא, הָדָא הוּא
דְּכְתִיב, (שם) לֹא יִחְיֶה רָשָׁע וּמִשְׁפַּט עֲנִיִּים
יִתֵּן. מֵה כְּתִיב בְּתַרְיָה, לֹא יִגְרַע מִצְדִּיק
עֵינָיו, מֵהוּ עֵינָיו, כְּמֵה דָאֵת אָמַר (תהלים לד)
עֵינֵי יי אֵל צְדִיקִים.

וְאֵת מַלְכִים לִפְסָא, אֵלִין אֵינּוֹן מַלְכִין
שְׁלִיטִין, דָּאֲתַאֲחֲדָן לִפְסָא. וַיִּשְׁיבֵם
לְנֹצַח, דָּאֲתַקִּימוּ בְּכַרְסֵיָּא, בְּקִיּוּמָא שְׁלִים.
וַיִּגְבְּהוּ, אֲמַאי וַיִּגְבְּהוּ, לְשֵׁלֵטָה בְּעֵלְמָא,
וַיִּתְקַיֵּם כְּרֵסֵיָּא עַל סְמִכוּתֵיהּ. דְּבַר אַחַר
וַיִּגְבְּהוּ, דְּנִטְלֵי כְּרֵסֵיָּא, וְזַקְפִין לָהּ לְעֵילָא,
לְאֲתַאֲחֲדָא בְּאֲתַרְיָה כְּדָקָא יְאוּת, וְכִדִּין כְּלָא
יִחוּדָא חֲדָא.

עַד דְּהוּוּ אֲזִילִי, חֲמוּ חַד בַּר נָשׁ, דְּהוּוּ אֲתִי
וְחַד יְנוּקָא עִמִּיהּ, רָכִיב עַל כְּתַפִּיָּה.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי הָאִי בַר נָשׁ יוּדָאי
אִיהוּ, וּבְגִין לְזַפָּאָה לְבָנֵי נָשָׁא קָא אֲתִי. אָמַר
רַבִּי יִיסָא, נִזְכָּה אֲנִן בְּקַדְמִיתָא בֵּיהּ.

כַּד מָטָא לְגַבִּיָּיהוּ, אָמַר רַבִּי יִיסָא אֵן
קִיסְתָא דְטְרִימָא (כ"א קיסטא דעמידא) בְּקִירְטוּי
דְאוּרְחָא, אָמַר בְּגִין דְּיִזְכּוּן (ד"א ל"ג ב"י) בְּנֵי
נָשָׁא, דְּהָא תְרִין בְּנִין אִית לִי, וְאֲתָא טוּרְנָא
לְמִתָּא, וְאֲשַׁתְּבוּ. וְהָאִידְנָא אֲזִילְנָא, בְּגִין

דְּיִזְכּוּן בְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא. זְכוּ בְּהַדְיָה, וַיְהִיבּוּ לִיהּ לְמִיכָל.

אֲדַהְבִי פָתַח הָהוּא יוּדָאי וְאָמַר, (במדבר כח) אֵת קָרְבְּנִי לַחֲמִי לְאִשִּׁי וְגו'.

ולתת פלפלה למעלה ולמטה, שהרי בהתעוררות שלמטה מתעורר למעלה, ובה מתפלכלים כל אחד ואחד כראוי.

את קרבני לחמי - זהו שכתוב (שיר ה) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. לאשי - זהו שכתוב אכלו רעים וגו'. ומה הקדוש ברוך הוא צוה לעורר מזון למעלה [למטה] כדי לעורר מזון [למעלה] למטה מהמזון ההוא - מי שנותן לקים נפש על אחת כמה וכמה שהקדוש ברוך הוא מברך אותו, ויעיר לו מזון שלמעלה, ויתברך העולם בשבילו.

אמר רבי יצחק, ודאי זה הסוד כראוי, ויפה אמר. אמר רבי ייסא, ודאי על זה אמר אותו, שלא יזלזל אדם בשום אדם אחד בעולם, בשתי צורות זכינו לאיש הזה.

פתח ואמר, הפסוק הזה אמר רבי אלעזר, את קרבני לחמי לאשי. את קרבני - הסוד של כנסת ישראל, שכתוב את, את דוקא.

קרבני - זהו קרבן וקשר להתקשר. לחמי - זה המזון שבא מלמעלה בהתעוררות שלמטה. לאשי - להכליל שאר החילות האחרים שהצטרכו להזון כל אחד ואחד כראוי לו. ריח ניחחי - זה הרצון והקשר שאוחז את הכל בסוד העולם העליון.

תשמרו להקריב לי במועדו, מי הוא מועדו? בזמן שמתעורר אברהם לעשות רצונו, שכתוב (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר, ובזמן שנעקד יצחק על גבי המזבח, שאותה השעה היתה בין הערבים. ואמר רבי (תייא) ייסא, אם כך, זה שכתוב במועדו הנה צריך להיות במועדים! אמר לו, אותה

קרבנא דקדשא בריך הוא בכל יומא, בגין למיזן עלמא ולמיהב ספוקא לעילא ותתא. דהא באתערוותא דלתתא, אתער לעילא. ובדא מסתפקין כל חד וחד כדקא יאות.

את קרבני לחמי, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ה) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי

ייני עם חלבי. לאשי, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ה) אכלו רעים וגו', ומה קדשא בריך הוא פקיד לאתערא מזונא לעילא (לתתא) בגין לאתערא מזונא (לעילא) לתתא מההוא מזונא. מאן דיהיב מזונא לקיימא נפשא, על אחת כמה וכמה דקודשא בריך הוא בריך ליה, ויתער ליה מזונא דלעילא, ויתברך עלמא בגיניה.

אמר רבי יצחק, ודאי רזא דא כדקא חזי, ושפיר קאמר. אמר רבי ייסא, ודאי על דא אמרו, דלא יזלזל בר נש, לשום בר נש אחרא בעלמא, בתרי גוויי זכינא להאי בר נש.

פתח ואמר, האי קרא אמר (דף קסד ע"ב) רבי אלעזר (במדבר כח) את קרבני לחמי

לאשי, את קרבני, רזא דכנסת ישראל. דכתיב את, את דייקא. קרבני, דא איהו קרבנא, וקשורא לאתקשרא. לחמי, דא מזונא דאתי מלעילא, באתערוותא דלתתא. לאשי, לאתפללא שאר חילין אחרנין דאצטריכו לאתזנא, כל חד וחד כדקא חזי ליה. ריח ניחחי, דא רעותא וקשורא, דאתאחדא כלא ברזא דעלמא עלאה.

תשמרו להקריב לי במועדו, מאן מועדו, בזמן דאתער אברהם למעבד

רעותיה, דכתיב, (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. ובזמנא דאתעקד יצחק, על גבי מדבחא, דההיא שעתא, בין הערבים הנה. ואמר רבי (תייא) ייסא,

השעה נכלל אש במים ומים באש, ומשום כך פתוב במועדו. בא ראה, בכל הקרבנות לא כתוב כמו שכתוב כאן תשמרו להקריב לי. תשמרו - הסוד של שמור, שהוא צריך להקריב למעלה, שפתוב תשמרו להקריב לי במועדו, במין ובשמאל, כמו שנאמר באברהם ויצחק, והכל בסוד עליון.

אמר רבי ייסא, אלמלא לא באתי לכאן אלא לשמע הדברים הללו - די לי. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. על זה פתוב (ישעיה ד) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ולכן הלך לגזוז את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי, מה זה תרפים? אלא עבודה זרה. ולמה נקראים תרפים? לגנאי היה, כמו ששינינו במקום התרף. ומניין לנו שהיו עבודה זרה? שכתוב למה גנבת את אלהי וכתוב עם אשר תמצא את אלהיך וגו'. ולכן המכשף של כל המכשפים של העולם היה, ובה היה יודע את כל מה שרוצה לדעת.

אמר רבי חייא, בקסם נעשה. רבי יוסי אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא נעשו אלא בשעות ידועות. ולמה נקראים תרפים? משום שמפנים את השעה הזו, והשעה מרפה היר, כמו שנאמר רב עתה הרף ירך.

בשהאמן עושה אותו, אותו שיודע רגעים ושעות עומד עליו ואומר: פעת הרפה וכעת עשה. ולא תמצא מעשה שצריך שירפו ממנו אלא זה. והוא מדבר תמיד

אי הכי, האי דכתיב במועדו, במועדים מיבעי ליה. אמר ליה, ההיא שעתא, אתכליל אשא במיא ומיא באשא, ובגין כך פתיב במועדו.

תא חזי, בכל קרבנין לא כתיב כמה דכתיב הכא, תשמרו להקריב לי. תשמרו, רזא דשמור, דאיהו צריכא לקרבא לגבי עילא, דכתיב תשמרו להקריב לי במועדו. בימינא ושמאלא, כמה דאתמר באברהם ויצחק, וכלא ברזא עלאה.

אמר רבי ייסא אלמלא לא אתינא הכא, אלא למשמע מלין אלין, דיי. זכאין אינון ישראל, בעלמא דין ובעלמא דאתי. על דא כתיב, (ישעיה ס) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ולכן הלך לגזוז את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי מאן תרפים, אלא עבודה זרה הו, ואמאי אקרי תרפים, לגנאי הוה, כמה דתנינן במקום התורף. ומנלן דעבודה זרה הו, דכתיב, (שם) למה גנבת את אלהי. וכתיב, (שם) עם אשר תמצא את אלהיך וגו'. ולכן חרשא דכל חרשין דעלמא הוה, ובהאי הוה ידע בכל מאי דבעי למנדע.

אמר רבי חייא, בקסם אתעביד. רבי יוסי אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא אתעבידו אלא בשעתי ידיען. ואמאי אקרי תרפים. בגין דבטשי האי שעתא, והאי שעתא ארפי ידא, כמה דאת אמר, (שמואל ב כד) רב עתה הרף ירך.

אומנא פד עביד ליה, ההוא דידע רגעיי ושעתי קאים עליה, ואמר, השתא

ארפי, והשתא עביד. ולא

ונותן עצות רעות להרע לנפש האדם.

ורחל פחדה, משום שנתן עצה להרע ליצקב, ובשביל בזיון עבודה זרה שמה אותם פחמיה עד שאין יכולים לדבר. שהרי פשהוא מתקן לדבר, מכבדים ומרביצים לפניו. וכעת מה כתוב? ותשב עליהם. זכר ונקבה היו, ועבודות רבות עושים טרם מדברים. ומשום כף התעכב לכן שלשה ימים, שלא ידע שברח יצקב, שכתוב ויגד ללכן ביום השלישי כי ברח יצקב.

ואמר רבי יהודה, הזמין עצמו בשלשה דברים: הזדרז בכלי הכשפים שהיו לו, והזדרז בכלי זין כדי לאבד אותו מן העולם, שכתוב (דברים כו) ארמי אבד אבי. פיון שראה הקדוש ברוך הוא שרצה לאבד את יצקב, מה כתוב? השמר לך פן תדבר עם יצקב מטוב עד רע. והינו שכתוב יש לאל ידי לעשות עמכם רע.

במה בטח? בכשפים שהיו בידו. בא ראה, לכן הלך ביום אחד הדרך שהלך יצקב שבעה ימים כדי לעקר אותו מן העולם. אחד על שהלך, ואחד על אותם התרפים. ואף על גב שרחל היא שעשתה כדי לעקר את אביה מאחרי עבודה זרה - נענשה שלא גדלה את בנימין, ולא עמדה עמו שעה אחת בשביל הצער של אביה, אף על גב שהתפונה לטוב. רבי יצחק אמר, כל אותה התוכחה שהיתה ליצקב עם לכן, החזיר לו ללכן להודות לקדוש ברוך הוא, שכתוב ראה אלהים עד ביני וביניך. בא ראה, כתוב אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו. חזר אותו הרשע לתקלתו.

תשפח עבדתא דאצטריך דירפון מינה אלא האי. ואיהו מליל תדיר, ויהיב עיטין בישין לאבאשא לנפשיה דבר נש.

ורחל דחילת, בגין דיהב עיטא לאבאשא ליה ליצקב, ובגין בזיונא דעבודה זרה, שוי לון תחותה, עד דלא יכיל למלא. דהא כד איהו מתתקן למלא, מכבדין ומרביצין קמיה, והשתא מה כתיב, (בראשית לא) ותשב עליהם. דכר ונוקבא הוו, ופולחנין סגיאיין קא עבדין לון עד לא ממללן. ובגיני כף אתעכב לכן תלת יומין, דלא ידע דערק יצקב, דכתיב, (שם) ויגד ללכן ביום השלישי כי ברח יצקב.

ואמר רבי יהודה, זמין גרמיה בתרין מלין, אזדרז בכל חרשין דהוה ליה ואזדרז בזיינין, בגין לאובדא ליה מן עלמא, דכתיב (דברים כו) ארמי אבד אבי. פיון דחמא קדשא בריך הוא, דבעא לאובדא ליצקב. מה כתיב, (בראשית לא) השמר לך פן תדבר עם יצקב מטוב עד רע. והיינו דכתיב, (שם) יש לאל ידי לעשות עמכם רע. במה אתרחיין, בחרשין דהוו בידיה.

תא חזי, לכן אזל ביומא חד, ארח שבעה ימים דאזל יצקב, בגין לאעקרא ליה מן עלמא. חד, על דאזל. וחד, על אינון תרפים. ואף על גב דרחל איהי עבדת לאעקרא ליה לאבוה מפתר עבודה זרה, אתענשת. דלא רביאת ליה לבנימן, ולא קיימא בהדיה שעמא חדא, בגין צערא דאבוה, אף על גב דאתפונת לטב.

רבי יצחק אמר, כל ההיא תוכחתא דהוה ליה ליצקב בלכן. אהדר ליה ללכן,

לאודא ליה לקודשא בריך הוא, דכתיב (בראשית לא) ראה אלהים עד ביני

וּבִינְיָדָה. תָּא חֲזִי, פְּתִיב, (בראשית לא) אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי נְחֹר יִשְׁפְּטוּ בִּינֵינוּ, אֶהְדֵּר הֵהוּא רָשַׁע לְתַקְלִיהָ, פִּינּוּן דְּאָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, אֶהְדֵּר וְאָמַר וְאֱלֹהֵי נְחֹר. (דף קסח ע"א).
 וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק, (בראשית לא) מָאִי טַעְמָא בְּפַחַד יִצְחָק, וְלֹא בְּאֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֵלָא, דְּלֹא בְּעַא לְאַטְרַחָא לְיַמִּינָא בְּגִינְיָה דְּלִבָּן. וְלֹא עוֹד, אֵלָא דְּלֹא לְפַעֲי לִיהָ לְאִינִישׁ, אָף עַל גַּב דְּאוּמִי בְּקוּשְׁטָא, לְאוּמָאָה בְּאַתֵּר עֲלָאָה דְּכֻלָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי לְקִיּוּמָא (ס"א לְאוּמָאָה) פְּדָקָא יְאוּת, אוּמִי יַעֲקֹב פְּדָ, וְהָכִי אֶתְחַזִּי, וַיַּעֲקֹב אֶשְׁגַּח בְּמַלְאָה, אָמַר, הָא אִיהוּ אָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, וְשָׁבַק לְאַבְא, אָנָּא אֲשֶׁלִּים פְּלֵא, מִיָּד וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. דָּבַר אַחֵר, לְאַתְּפַלְלָא בְּדִינָא, לְמִיקָם עֲלִיהָ דְּלִבָּן.

השלמה מההשמטות (בין סימן נא - נב רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייך לדרך קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמטות)

וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְפוּ וַיִּפְגְּעוּ בוּ מְלָאכֵי אֱלֹהִים. (בראשית לב) רַבִּי אַבְא פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ה) זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וּגְו'. כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּפֵּל בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה. אוּי לְהֵם לְאוּתָם אֲטוּמִי הֵלֵב וְסִתוּמִי הַעֵינַיִם. הִנֵּה הַתּוֹרָה קוֹרְאָת לְפָנֵיהֶם, (משלי ט) לְכוּ לְחַמּוּ בְּלַחְמֵי וּשְׂתוּ בֵּינָן מְסַכְתֵּי. מִי פְתִי יִסֵּר הִנֵּה. חֲסַר לֵב אֶמְרָה לוּ, וְאִין מִי שִׁישְׁגִּיחַ.
 בַּא רְאָה, בְּפִסְקֵי הַזֶּה יֵשׁ סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, הוּא בְּפָנִים וְהוּא בַּחוּץ. זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, נִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֶּה וְנִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֶּה, וְנִשְׁמַע שְׁהַשְׁמֵשׁ וְהַלְבָּנָה הֵם בַּחֲבוּר אַחַד, שְׁכַתוּב בְּרָאָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (חֲבִיקוּק א) שְׁמֵשׁ יָרַח עֶמֶד זָבֻלָּה. וְנִשְׁמַע שְׁאָדָם וְחוּהָ נִבְרָאוּ יַחַד חֲדָא אִינּוּן, דְּכַתִּיב בְּרָאָם. כַּמָּה דָּאֵת אָמַר, (חֲבִיקוּק ג) שְׁמֵשׁ יָרַח עֶמֶד זָבֻלָּה.

פִּינּוּן שְׁאָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, חֲזֹר וְאָמַר וְאֱלֹהֵי נְחֹר.
 וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. מִה הֵטַעַם בְּפַחַד יִצְחָק וְלֹא בְּאֱלֹהֵי אַבְרָהָם? אֵלָא שְׁלֹא רָצָה לְהַטְרִיחַ אֶת הַיָּמִין בְּשִׁבִיל לְבָן, וְלֹא עוֹד, אֵלָא שְׁלֹא צְרִיף לְאָדָם - אָף עַל גַּב שְׁנֹשְׁבַע בְּאֶמֶת - לְהַשְׁבַּע בְּמָקוֹם הַעֲלִיּוֹן שֶׁל הַכֹּל.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי לְקִיּוּם [לְשִׁבוּקָה] כְּרִאּוּי נִשְׁבַּע כִּף יַעֲקֹב, וְכִף רִאּוּי. וַיַּעֲקֹב הַשְׁגִּיחַ בְּדַבְרֵי. אָמַר, הֲרִי הוּא אָמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם, וְעוֹזֵב אֶת אַבְא. אֲנִי אֲשֶׁלִּים אֶת הַכֹּל. מִיָּד - וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. דָּבַר אַחֵר, לְהַפְלֵל בְּדִין, לְעַמֵּד עַל לְבָן.

השלמה מההשמטות (בין סימן נא - נב)

רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייך לדרך קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמטות)

וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְפוּ וַיִּפְגְּעוּ בוּ מְלָאכֵי אֱלֹהִים. (בראשית לב) רַבִּי אַבְא פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ה) זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם וּגְו'. כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּפֵּל בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה. אוּי לְהֵם לְאוּתָם אֲטוּמִי הֵלֵב וְסִתוּמִי הַעֵינַיִם. הִנֵּה הַתּוֹרָה קוֹרְאָת לְפָנֵיהֶם, (משלי ט) לְכוּ לְחַמּוּ בְּלַחְמֵי וּשְׂתוּ בֵּינָן מְסַכְתֵּי. מִי פְתִי יִסֵּר הִנֵּה. חֲסַר לֵב אֶמְרָה לוּ, וְאִין מִי שִׁישְׁגִּיחַ.
 בַּא רְאָה, בְּפִסְקֵי הַזֶּה יֵשׁ סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, הוּא בְּפָנִים וְהוּא בַּחוּץ. זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם, נִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֶּה וְנִשְׁמַע לְצוּרָה הַזֶּה, וְנִשְׁמַע שְׁהַשְׁמֵשׁ וְהַלְבָּנָה הֵם בַּחֲבוּר אַחַד, שְׁכַתוּב בְּרָאָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (חֲבִיקוּק א) שְׁמֵשׁ יָרַח עֶמֶד זָבֻלָּה. וְנִשְׁמַע שְׁאָדָם וְחוּהָ נִבְרָאוּ יַחַד חֲדָא אִינּוּן, דְּכַתִּיב בְּרָאָם. כַּמָּה דָּאֵת אָמַר, (חֲבִיקוּק ג) שְׁמֵשׁ יָרַח עֶמֶד זָבֻלָּה.

בְּזוּג אֶחָד, וְכִינּוֹן שְׁנַמְצָאוּ בְּזוּג אֶחָד, מִיַּד וַיִּבְרָךְ אֹתָם, שְׁאִין הַבְּרָכָה שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁנַמְצָאִים זָכַר וַיִּנְקְבָהּ.

בֵּא רָאָה, כְּשִׁיִּצָא יַעֲקֹב לְלֶכֶת לְחָרֹן, הִיָּה לְבָדוֹ, שְׁלֵא נִשְׂא, מַה פְּתוּב? וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וְגו', וְלֹא הִשְׁכִּיחוּ לוֹ אֶלָּא בְּחֵלוֹם. פְּעַת שְׁנִשְׂא, וְהִיָּה בֵּא עִם כָּל הַשְּׂבָטִים, כְּפִיכּוֹל הַמַּחְנֹת הָעֲלִיּוֹנִים פִּגְשׁוּ בּוֹ וְהִתְחַנְּנוּ לוֹ, שְׁפָתוֹב וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ. הֵם חֲזָרוּ לְהַפְגִּישׁ בּוֹ. בְּרֵאשׁוֹנָה - וַיִּפְגַּע הוּא בְּמָקוֹם, וְכַעַת הֵם - וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ.

מִשׁוֹם שְׂבָשְׂבִיל יַעֲקֹב וּבִאֲתָם הַשְּׂבָטִים הֵם מְשַׁקִּים, מִן הַמַּיִם שֶׁל הַיָּם הַגְּדוֹל. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּרֵאשׁוֹנָה בְּלִילָה בְּחֵלוֹם, וְכַעַת בְּמֵרָאָה הָעֵינַן וּבִיּוֹם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב פֶּאֶשֶׁר רָאִם מַחְנָה אֱלֹהִים זֶה וְגו'.

בְּמַה הַפִּיר אוֹתָם? אֶלָּא רָאָה שֶׁהֵם הָיוּ אוֹתָם שְׂרָאָה בְּחֵלוֹם, מִשׁוֹם כִּף קָרָא לָהֶם מַחְנִים, מַחְנֹת שְׁנֵרָאוּ לְמַעֲלָה וּמַחְנֹת שְׁנֵרָאוּ לְמַטָּה. לְמַה נִּתְגַּלְּו לְפָגַשׁ אוֹתוֹ? אֶלָּא הַשְּׁכִינָה הִלְכָה אֵלָיו לְטַל אֶת בֵּיתוֹ, וּמִצְפָּה לְבִנְיָמִן לְטַל אֶת הַבַּיִת עִם יַעֲקֹב כְּרֵאִי, וְאֵז פְּתוּב וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשָׁאֲנָן וְאִין מַחְרִיד. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

סְתָרֵי תוֹרָה

וְזָרַח הַשְּׁמֶשׁ וּבֵא הַשְּׁמֶשׁ. מַה רָאָה שְׁלֵמָה הַמְּלִךְ שְׂרֵאשִׁית סִפְרָה הַחֲכָמָה שְׁלוֹ הוּא מִכָּאֵן? אֶלָּא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַמְּלִךְ שְׁלֵמָה הָקִים אֶת הַסִּפְרָה הַזֶּה עַל שְׁבַעַת הַבָּלִים, וְהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם.

מִלְפָּא, דְּשִׁירוּתָא דְּסִפְרָא דְּחֲכָמָתָא דִּילִיָּה מִהֲכָא אִיהוּ. אֶלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁלֵמָה מִלְפָּא הָאִי סִפְרָא, אוֹקִים לִיָּה עַל שְׁבַעַת הַבָּלִים, וְעֵלְמָא קָאִים עֲלֵיהוּ.

וְאִשְׁתַּמַּע, דְּאָדָם וַחֲוָה כִּחְדָּא אֲתַבְּרִיאוּ, בְּזוּגָא חַד. וְכִינּוֹן דְּאִשְׁתַּפְּחוּ בְּזוּגָא חַד, מִיַּד וַיִּבְרָךְ אֹתָם. דְּלִית בְּרֵכְתָא שְׂרֵיָא, אֶלָּא בְּאֲתַר דְּאִשְׁתַּפְּחוּ דְּכַר וְנוֹקְבָא.

תָּא חֲזִי, כַּד נִפְק יַעֲקֹב לְמִיָּהָ לְחָרֹן, בְּלַחְדוּי הָוָה, דְּלֹא אִינְסִיב. מַה פְּתִיב, (בראשית כח) וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וְגו', וְלֹא אָתִיבוּ לִיָּה אֶלָּא בְּחֵלְמָא, הַשְּׂתָא דְּאִנְסִיב וְהוּא אָתִי בְּכִלְהוּ שְׂבָטִין. כְּפִיכּוֹל מְשַׁרְיִין עֲלֵאִין, פִּגְעִין בֵּיָה, וְאִתְחַנְּנוּ לִיָּה. דְּכַתִּיב וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ, אִינוּן אֲהַדְּרוּ לְמַפְגַּע בֵּיָה. כְּקִדְמִיתָא אִיהוּ וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם, הַשְּׂתָא אִינוּן וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ.

בְּגִין דְּבִגִינִיָּה דִּיעֲקֹב וּבְאִינוּן שְׂבָטִין, אֲתַשְׁקִין אִינוּן מִמַּיָּא דִּימָא רַבָּא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּקִדְמִיתָא בְּלִילָה בְּחֵלְמָא. הַשְּׂתָא בְּחִיזוּ דְּעִינָא, וּבִימָמָא. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (בראשית לב) וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב פֶּאֶשֶׁר רָאִם מַחְנָה אֱלֹהִים זֶה וְגו'.

בְּמַה (דף קסה ע"ב) אִשְׁתַּמוּדַע לֹון, אֶלָּא חֲמָא, דְּאִינוּן הָוּ, אִינוּן דְּחֲמָא בְּחֵלְמָא, בְּגִינִי כִּף קָרָא לֹון מַחְנִים, מְשַׁרְיִין דְּאִתְחַזּוּ לְעִילָא, וּמְשַׁרְיִין דְּאִתְחַזּוּ לְתַתָּא. אֲמָאִי אֲתַגְּלִיאוּ לְמַפְגַּע לִיָּה. אֶלָּא שְׁכִינְתָּא אֲזֵלָא לְגַבִּיָּה, לְנִטְלָא לְבִיתִיָּה. וּמַחְפָּא לִיָּה לְבִנְיָמִן, לְנִטְלָא בֵּיתָא עֲמִיָּה דִּיעֲקֹב פְּדָקָא יָאוּת. וְכַדִּין פְּתִיב, (ירמיה מו) וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשָׁאֲנָן וְאִין מַחְרִיד. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (ע"כ פִּרְשַׁת

(ויצא)

סְתָרֵי תוֹרָה

וְזָרַח הַשְּׁמֶשׁ וּבֵא הַשְּׁמֶשׁ. (קהלת א) מָאִי קָא חֲמָא שְׁלֵמָה

ואינון עמודין וסמכין, קיומא דעלמא. דבגין כף אקרין
הבלים, (ס"א כהאי הכל דנפיק מפומיה דבר נש ואתקנים ביה
ואתערו חברייהו אין העולם מתקנים אלא כהבל פיהם של תינוקות של בית
רבן. דבר אחר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל
גמילות חסדים. התורה דא ועקב העבודה דא וצחק גמילות חסדים דא
אברהם. שלשה דברים אלון אינון סמכין עלאין תלתא מן שבועה הבלים)
מה גופא, לא אתקנים בלא הבל, אוף הכי עלמא, לא
אתקנים אלא על הבלים דאמר שלמה מלכא. ואינון שבע,
דכתיב, (קהלת א) הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל
הבל, הא שבע.

ואי תימא, אי הכי דאינון מרגלאן טבאן דעלמא קיימא
עליהו, הא באתר אחרא פתיב הבלים בישין, ואינון
סתירו דעלמא, כגון (קהלת ו) זה הבל וחלי רע הוא. (קהלת ד)
זה הבל ורעות רוח. אלא ודאי (אליו) אף על גב דהני שבע
הבלים, דאינון קדישין קיומא דעלמא, אית לקבל הני ז'
הבלים דכל דינין דעלמא (מנייהו) נפקין, ומנייהו מתפשטין.
(הבלים אחרנין ובלא קיומא דגלותא (ס"א דעלמא) בגין דאית בהני שבע
הבלים דכל דינין דעלמא נפקו ומתפשטו מיניה) ואקרין הבלים
אתרנין, לאלקאה בני נשא, ולא תקנא לון דיתהון בארץ
מישר, ואקרין הבל דשריא בהו חלי רע, הבל דאיהו רעות
רוח. ואינון קיומא (דעלמא). דבגיניהון בני נשא אזלין בארץ
מישר ודחילו מקדשא ברין הוא, ועל דא סגיאיין אינון
הבלים דמתפשטי מהני שבע.

ושירותא דאיהו אמר, רזא דשמשא, דאיהו הבל, דקיים
עלמא, ואיהו רזא לאעלא בר נש לגו מהימנותא
עלאה דקדשא ברין הוא. ובגין כף, כל מה דתחות האי
דרגא, לאו איהו רזא דמהימנותא, ועל דא כתיב, (קהלת ב)
ואין יתרון תחת השמש (קהלת ט) בכל אשר נעשה תחת
השמש, דהא תחות האי לא אצטרין לאתדבקא.

אדם הולכים בדרך ישר ופוחדים מהקדוש ברוך הוא, ועל כן רבים הם ההבלים שמתפשטים
משבעה הללו.

והם העמודים והתומכים, קיומ
העולם. שמשום כף נקראו
הבלים: (ס"א בהכל זה שיוצא מפיו של אדם
ומתקם בו, והתעוררו החברים אין העולם מתקם
אלא כהבל פיהם של תינוקות של בית רבן. דבר
אחר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה
ועל העבודה ועל גמילות חסדים. התורה - זה
יעקב, העבודה - זה וצחק, גמילות חסדים - זה
אברהם. שלשה דברים אלו הם עמודים עליונים,
שלשה מן שבועה הבלים) מזה הגוף אינו
מתקיים בלי הבל - אף כף העולם
אינו מתקיים אלא על ההבלים
שאמר שלמה המלך, והם
שבעה, שכתוב הבל הבלים אמר
קהלת הבל הבלים הכל הבל.
הרי שבעה.

ואם תאמר, אם כף שאותן
מרגליות טובות שהעולם עומד
עליהם, הנה במקום אחר כתוב
הבלים רעים, והן חרבן העולם,
כמו (קהלת ו) זה הבל וחלי רע
הוא. זה הבל ורעות רוח. אלא
ודאי [אלו], אף על גב ששבעה
ההבלים הללו, שהם קדושים,
קיום העולם, יש כנגד אלו
שבעה הבלים שכל דיני העולם
יוצאים ומהם מתפשטים [הבלים
אחרים, והכל קיום של תגלות (של העולם), משום
שיש באלו שבעה הבלים שכל דיני העולם יוצאים
ומתפשטים מנגד] ונקראים הבלים
אחרים להלקות בני אדם
ולתקנם שילכו בדרך ישרה,
ונקראים הבל ששורה בהם חלי
רע, הבל שהוא רעות רוח. והם
הקיום [של העולם] שבגללם בני
אדם הולכים בדרך ישר ופוחדים מהקדוש ברוך הוא, ועל כן רבים הם ההבלים שמתפשטים
משבעה הללו.

והראשית שהוא אמר, סוד השמש, שהוא הבל שמקים את העולם, והוא הסוד להכניס את
האדם לתוך האמונה העליונה של הקדוש ברוך הוא. ומשום כף, כל מה שפתחת הדרך זהו אינו
סוד האמונה, ועל כן כתוב (סו) ואין יתרון תחת השמש, בכל אשר נעשה תחת השמש, שהרי
מתחת לזה לא צריך להדבק.

שִׁמְשָׁא בְּסִיתְרָא, חָדָא אֵינּוּן בְּלָא פִירוּדָא, וְסִיתְרָא אָף עַל גַּב דְּאִיהוּ תַחֲתוֹת שִׁמְשָׁא, כְּלָא אִיהוּ שִׁמְשָׁא, בְּלָא פִירוּדָא. וְתַחֲתוֹת הָאֵי, כְּלָא אִיהוּ רַעוּת רִיחַ, וְאַסִּיר לְאַתְדַּבְּקָא בֵּיהּ.

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, (בראשית כח) בְּקִטְרָא דְּסִתִּימוּ, מִגּוֹ סִתְרָא סִתִּימָא נְפָקָא, זֶהֲרָ אֶסְפֻּקְלָרְיָאָה דְּנִתְרָא, כְּלִילָא מִתְרִין גְּוִוִּין דְּמִתְחַבְּרִין כְּחָדָא, פִּינּוֹן דְּאֵלִין אֶתְפְּלִילוּ דָא בְּדָא, אֶתְחַזּוּן בֵּיהּ כָּל גְּוִוִּין. אַרְגָּמֶן אִיהוּ כָּל חִיזוֹ דְּנִהוּרִין בֵּיהּ כְּלִילֵן. רַצוּא וְשׁוּב, אֵינּוּן נִהוּרִין לָא מִתְעַכְּבִין לְמַחְמִי, חֲבוּרָא חָדָא אֶתְחַבְּרִין בַּהּ הוּא זֶהֲרָ.

בְּהָאֵי זֶה"ר שְׂאָרֵי מָאן דְּשְׂאָרֵי. שְׂמָא אִיהוּ לְהֵוּא דְּסִתִּים דְּלָא יָדִיעַ כְּלָל. קוּל יַעֲקֹב אַקְרִי, בְּהָאֵי אֶתְחַזּוּ מִהֵימְנוּתָא דְּכָלָא. הֵוּא דְּסִתִּים וְלָא יָדִיעַ כְּלָל, בְּהָאֵי שְׂרִיא יְהו"ה. שְׁלִימוֹ דְּכָל סִטְרִין אִיהוּ, עֲלָאָה וְתַתְּאָה. הֵכָא אֶשְׁתַּכַּח יַעֲקֹב שְׁלִימוֹ דְּאַבְהֶן דְּאַחִיד מִכָּל סִטְרִין. זֶה"ר דָּא, עַל פְּרִירוֹ דְּשְׂמָא דָּא אַקְרִי, דְּכַתִּיב, (ישעיה מא) יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיד. תְּרִין שְׂמֵהֶן אַקְרִי, יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. בְּקַדְמִיתָא יַעֲקֹב, וּלְבַתֵּר יִשְׂרָאֵל.

סִתְרָא דְּסִתְרָא דָּא, כִּד הָוָה בְּקַדְמִיתָא בְּהָאֵי סוּפָא דְּמַחְשְׁבָה, דְּאִיהוּ פְּרוּשָׁא דְּאוּרִייתָא דְּכַתְּבָה, וְאִיהוּ תוֹרָה שְׂבַעֲל פָּה. וְעַל דָּא אַקְרִי בָּאָר, שְׁנַאָמֵר (דברים א) הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאָר אֶת הַתּוֹרָה, בָּא"ר אִיהוּ לְהֵוּא דְּאַקְרִי שְׂבַע, דְּכַתִּיב, (מלכים א) וַיִּבְנֶהוּ שְׂבַע שָׁנִים. וְהֵינּוּ קוּל גְּדוּל.

וְדָא סוּפָא דְּמַחְשְׁבָה, בָּא"ר שְׂבַע אִיהוּ. וְיַעֲקֹב עָאֵל בְּהָאֵי רִישָׁא לְמִהֵימְנוּתָא, פִּינּוֹן דְּאַתְדַּבְּק בְּמִהֵימְנוּתָא דָּא, אַצְטְרִיף לִיהּ לְאַתְבְּחָנָא, בְּהֵוּא אֶתֵר דְּאַתְבְּחִינוּ אַבְהֶן דִּילִיָּה דְּעָאֵלוֹ בְּשָׁלָם וּנְפָקוּ בְּשָׁלָם.

אַדָּם עָאֵל וְלָא אֶסְתַּמֵּר, וְאַתְפַּתָּא אַבְתְּרָה, וְחֻטָּא בְּהֵיאַ שְׂבַע. וְיַעֲקֹב נִכְנַס כְּרָאשׁ הִזְה לְאַמוּנָה. פִּינּוֹן שְׁנַדְּבַק בְּאַמוּנָה הַזֵּה, הֲצַרְף לּוֹ לְהַבְּחִן בְּאוּתוֹ הַמְּקוּם שְׁנַבְּחִנוּ אֲבוּתֵינוּ, שְׁנַכְנְסוּ בְּשָׁלוֹם וַיֵּצֵאוּ בְּשָׁלוֹם. אַדָּם נִכְנַס וְלָא נִשְׁמַר, וְהַתְּפַתָּה אַחְרִיָּה, וְחֻטָּא בְּאוּתָהּ אֶשְׁתַּ וְזִנּוּיִם, הַנְּחַשׁ הַקְּדֻמוּנִי. נַח נִכְנַס

הַשְּׂמֹשׁ וְהַלְבָּנָה הֵם אֶחָד בְּלֵי פִירוּד. וְאָף עַל גַּב שְׁהַלְבָּנָה הִיא תַחֲתוֹת הַשְּׂמֹשׁ, הַכֹּל הוּא שְׂמֹשׁ בְּלֵי פִירוּד, וְתַחֲתוֹת לָזֶה הַכֹּל הוּא רַעוּת רִיחַ וְאַסִּיר לְהַדְּבַק בּוֹ.

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, בְּקִשְׁרָ שֶׁל הַסִּתִּים, מִתּוֹךְ הַסִּתֵּר הַסִּתּוּם יוֹצֵא, זֶהֲרָ הָאֶסְפֻּקְלָרְיָהּ הַמְּאִירָה כְּלוּלָה מִשְׁנֵי גִוּוִּים שְׂמֵתְחַבְּרִים יַחַד. פִּינּוֹן שְׂאֵלוֹ נִכְלָלוּ זֶה עִם זֶה, נִרְאִים בּוֹ כָּל הַגִּוּוִּים. הוּא אַרְגָּמָן. כָּל מִרְאֵה הָאוֹרוֹת כְּלוּלִים בּוֹ. רַצוּא וְשׁוּב, אוֹתָם הָאוֹרוֹת לֹא מִתְעַכְּבִים לְרְאוּת, חֲבוּרָ אֶחָד הֵם מִתְחַבְּרִים בְּזֶהֲרָ הַהוּא.

בְּזֶה"ר הִזְה שׁוּרָה מִי שְׁשׁוּרָה, הוּא שֵׁם לְאוּתוֹ הַנְּסֻתָר שְׁלֹא יָדוּעַ כְּלָל, נִקְרָא קוּל יַעֲקֹב, בְּזֶה נִרְאִית הָאֶמוּנָה שֶׁל הַכֹּל. אוּתוֹ נִסְתָּר שְׁלֹא יָדוּעַ כְּלָל, בְּזֶה שׁוּרָה יְהו"ה. הוּא הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל הַצְּדָדִים, הַעֲלִיּוֹן וְהַתַּחְתּוֹן נִמְצָא כְּאֵן, יַעֲקֹב הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל הָאֲבוֹת שְׂאֲחוּזוֹ מִכָּל הַצְּדָדִים. הַזֶּה הִזְה עַל בְּחִירַת הַשֵּׁם הִזְה נִקְרָא, שְׂכַתּוּב יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיד. שְׁנֵי שְׁמוֹת נִקְרָא - יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. בְּרָאשׁוֹנָה יַעֲקֹב, וְאַחֲרַיִךְ כִּף יִשְׂרָאֵל.

הַסִּתְרָ שֶׁל הַסִּתֵּר הִזְה, כְּשֶׁהִזְה בְּהַתְּחַלָּה בְּסוּף הִזְה שֶׁל הַמַּחְשְׁבָה, שֶׁהוּא הַפְּרוּשׁ שֶׁל תּוֹרָה שְׂבַכְתְּבָה, וְהִיא הַתּוֹרָה שְׂבַעֲל פָּה. וְעַל כֵּן נִקְרָא בָּאָר, שְׁנַאָמֵר (דברים א) הוֹאִיל מֹשֶׁה בָּאָר אֶת הַתּוֹרָה. בָּא"ר הוּא לְאוּתוֹ שְׁנַקְרָא שְׂבַע, שְׂכַתּוּב וַיִּבְנֶהוּ שְׂבַע שָׁנִים. וְהֵינּוּ קוּל גְּדוּל.

וְסוּף הַמַּחְשְׁבָה הִזְה הוּא בָּא"ר שְׂבַע. וְיַעֲקֹב נִכְנַס כְּרָאשׁ הִזְה לְאַמוּנָה. פִּינּוֹן שְׁנַדְּבַק בְּאַמוּנָה הַזֵּה, הֲצַרְף לּוֹ לְהַבְּחִן בְּאוּתוֹ הַמְּקוּם שְׁנַבְּחִנוּ אֲבוּתֵינוּ, שְׁנַכְנְסוּ בְּשָׁלוֹם וַיֵּצֵאוּ בְּשָׁלוֹם. אַדָּם נִכְנַס וְלָא נִשְׁמַר, וְהַתְּפַתָּה אַחְרִיָּה, וְחֻטָּא בְּאוּתָהּ אֶשְׁתַּ וְזִנּוּיִם, הַנְּחַשׁ הַקְּדֻמוּנִי. נַח נִכְנַס

ולא נשמר, והתפתה אחריה
 וחטא, שפתיב וישת מן היין
 וישכר ויתגל בתוך אהלה.
 אברהם נכנס ויצא, שפתיב וירד
 אברהם מצרימה, וכתוב ויעל
 אברהם ממצרים. יצחק נכנס
 ויצא, שפתיב וילך יצחק אל
 אבימלך מלך פלשתים גררה,
 וכתב ויעל משם באר שבע.

יעקב, פיון שנכנס באמונה,
 הצטרף להכניס מנחה לצד
 ההוא, משום שמי שנצל משם
 הוא אהוב ונבחר של הקדוש
 ברוך הוא. מה פתוב? ויצא
 יעקב מבאר שבע, הסתר של
 סוד האמונה. וילך חרנה - הצד
 של אשת זנונים, אשה מנאפת.
 סתר הסתרים מתוך התקף של
 אורו של יצחק [יצא] מתוך שמרי
 היין, יצאה צורה מרפכת אחת
 כוללת אחד זכר ונקבה, אדמה
 כמו שושנה, נפרדים לכמה
 צדדים ושבילים. הזכר נקרא
 סמא"ל, ונקבתו כלולה בתוכו
 תמיד. כמו שהוא בצד הקדשה,
 כך גם בצד האחר זכר ונקבה
 כלולים זה עם זה. הנקבה עם
 סמא"ל, נחש, נקראת אשת
 זנונים, קץ כל בשר, קץ הימים.
 שתי רוחות רעות נדבקות יחד.
 רוח הזכר דקה. רוח הנקבה
 בכמה דרכים ושבילים נפרדת,
 ונדבקות באותה הרוח של הזכר.
 מקשטת את עצמה בכמה
 תכשיטים, כמו זונה, מרחקת,
 עומדת בראש הדרכים
 והשבילים לפתות בני אדם.

השוטה שקרב אליה, מחזיקה בו
 ומנשקת אותו, מוזגת לו יין
 המשמר של מרורת פתנים. פיון
 ששותה, סוטה אחריה. אחר
 שרואה אותו סוטה אחריה מדרך האמת,
 מפשיטה את עצמה מפל אותם התקונים שהיתה
 מתקנת לשוטה הנה.
 התקונים שלה לפתות בני אדם: שערוהיה מתקנים אדמים פניה לבנים ואדמים,

(הושע א) אשת זנונים, נחש קדמאה. נח עאל, ולא אסתמר,
 ואתפתא אבתרה, וחטא. דכתיב (בראשית ט) וישת מן היין
 וישכר ויתגל בתוך אהלה. אברהם עאל ונפק דכתיב,
 (בראשית יב) וירד אברהם מצרימה, וכתוב, (בראשית יג) ויעל
 אברהם ממצרים. יצחק עאל ונפק, דכתיב, (בראשית כו) וילך
 יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה, וכתוב, (שם) ויעל
 משם באר שבע.

יעקב פיון דעאל במהימנותא, אצטריוף למיעל מנחתא
 לההיא סטרא, בגין דמאן דאשתויב מתמן, איהו
 רחיקא וברירא דקדשא בריך הוא. מאי (מח) פתיב, (בראשית
 כח) ויצא יעקב מבאר שבע, סתרא דרזא דמהימנותא. וילך
 חרנה, סטרא (הושע א) דאשת זנונים, אשה מנאפת.

סתרא דסטרין, מגו דתוקפא דטיהרא דיצחק (נפק), מגו
 דורדיא דחמרא, נפק חד נעיצו קטירא, כליל חד
 דכר ונוקבא, סומקא כוורדא, מתפרשן לכמה סטרין
 ושבילין. דכוורא אקרי סמאל, נוקביה כלילא בגויה תדיר.
 כמה דאיהו בסטר קדושה, הכי נמי בסטרא אחרא, דכר
 ונוקבא כלילן דא בדא. נוקבא דסמאל, נחש, אקרי אשת
 זנונים, (בראשית ט) קץ כל בשר, קץ הימים.

תרין רוחין בישיין מתדבקן פחדא, רוחא דדכוורא דקיק.
 רוחא דנוקבא, בכמה אורחין ושבילין מתפרשא,
 ומתדבקא בההוא רוחא דדכוורא. קשיטת גרמה בכמה
 תכשיטין פזונה, מרחקא קיימת בריש אורחין ושבילין,
 לפתאה בני נשא.

שטרא דקריב בהדה, אתקיפת ביה ונשקת ליה, מסכת ליה
 חמרא דדורדיא, דמרורת פתנים. פיון דשתי, אסטי
 אבתרה, לבתר דחמאת ליה סטי אבתרה מאורחא דקשוט,
 אפשיטת גרמה מפל אינון תקונין דהות מתתקנא לגבי
 דההוא שטרא.

תקונין דילה, לפתאה לבני נשא. שערהא מתקנין סומקן
 שרואה אותו סוטה אחריה מדרך האמת, מפשיטה את עצמה מפל אותם התקונים שהיתה
 מתקנת לשוטה הנה.
 התקונים שלה לפתות בני אדם: שערוהיה מתקנים אדמים פניה לבנים ואדמים,

בְּאַזְנֵיהָ תְּלוּיִים שֶׁשָּׂה תְּקוּנִים שֶׁל
אָטוּן מִצְרַיִם, תְּלוּיִים עַל צְוֹאֲרָה
כָּל חֵילוֹת אֶרֶץ קְדָם, פִּיָּה מִתְּקַן
כַּפְתִּיחָה דְקָה יָפָה בְּתִקּוּנֶיהָ,
לְשׁוֹן חֲדָה פַּחֲרָב, דְּבָרִיָּה חֲלָקִים
כַּשְׂמָן, שִׁפְתוֹתֶיהָ יְפוֹת אֲדָמוֹת
כַּשׁוֹשְׁנָה מְתוּקוֹת בְּכָל הַמְּתִיקוֹת
שֶׁל הָעוֹלָם, לְבוּשָׁה אֲרָגָמָן,
מְתַקֶּנֶת בְּאַרְבָּעִים תְּקוּנִים חֹסֵר
אֶחָד.

שׁוֹמְהָ ^[ה] שְׁסוּטָה אַחֲרֶיהָ וְשׁוֹתָה
מִכּוֹס הַיַּיִן וְעוֹשָׂה עִמָּה נְאוּפִים
וְסוּטָה אַחֲרֶיהָ, מָה הִיא עוֹשָׂה?
מִשְׁאִירָה אוֹתוֹ יֵשֶׁן בַּמִּטָּה,
וְעוֹלָה לְמַעְלָה וּמְלַשִּׁנָּה עָלָיו,
וְנוֹטֶלֶת רְשׁוֹת וַיּוֹרְדֶת. מִתְּעוֹרֵר
הַשְׁוֹטָה הַהוּא, וְחוֹשֵׁב לְצַחֹק
עִמָּה כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהוּא
מְסִירָה אֶת תְּקוּנֶיהָ מִמֶּנָּה,
וְחוֹזֶרֶת לְגִבּוֹר חֲזַק שְׁעוֹמֵד
כְּנִגְדּוֹ, לְבוּשׁ בְּלָבוּשׁ שֶׁל אֵשׁ
לוֹהֶטֶת, כַּפְחֵד חֲזַק מִרְתַּת עִצְמָה
וְנִפְשָׁה עֲרָמָה, מְלֵאָה בְּעֵינָיִם
מִפְחִידוֹת, חָרָב שְׁנוּנָה בִּידוֹ

^[בְּהֵאֵל] טְפוֹת מְרִירוֹת תְּלוּיּוֹת
מִהַחֲרָב הַהִיא. הוֹרֵג אֶת הַשְׁוֹטָה
הַהוּא, וְזוֹרֵק אוֹתוֹ לְתוֹף גִּיהֵנָם.
וְעַקֵּב יָרַד אֵלָיָה וְהִלֵּךְ לְמִקּוּמָה,
שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, וְרָאָה אֶת כָּל
תְּקוּן הַבַּיִת, וְנִצַּל מִמֶּנָּה. הַזְכָּר
שֶׁלָּה סֵמָא"ל, הֵרַע לְפָנָיו, וַיָּרַד
לְעַרְףָּהּ בּוֹ קָרָב וְלֹא יָכִיל לוֹ,
שֶׁכְּתוּב וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ וְגו'. אִזִּי
נִצַּל מִן הַכָּל, וְהַשְׁתַּלֵּם בְּשַׁלְמוֹת,
וְהַתְּעֵלָה בְּדַרְגָּה שְׁלֵמָה וְנִקְרָא
יִשְׂרָאֵל. אִז עָלָה לְדַרְגָּה עָלְיוֹנָה
וְנִשְׁלַם בְּכָל וְנִהְיָה הַעֲמוּד
הָאֲמֻצָּעִי, וְעָלָיו כְּתוּב וְהַבְּרִיחַ
הַתִּיכָן וְגו'.

מָהוּ וַיֵּנַע בְּכַף יָרְכוּ? לוֹ לֹא יָכִיל,

אֲבָל נִגַע בְּכַף יָרְכוּ שֶׁהֵם נָדָב וְאָבִיחָהוּא שֶׁיֵּצְאוּ מִיָּרְכוּ שֶׁל אַהֲרֹן, [בַּסֵּבֶת אִשׁ זָרָה. וְחֵרֵי הַתְּעוֹרָרוֹ לְשִׁמְרוֹ מֵאִשָּׁה
זָרָה וְגו', וְהִפָּסַח אוֹתָם בְּרִשׁוּתָהּ. בֵּא רָאָה מִה כְּתוּב בְּעַקֵּב הַשֵּׁלֶם] [וְעַל יַעֲקֹב כְּתוּב] וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכָן בְּתוֹף הַקְּרָשִׁים מִבְּרִחַ מִן
הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.

וַיִּחַלְּם וְהִנֵּה סֵלָם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה. הַחֲלוּם, הַמְּדַרְגָּה הַשְּׁשִׁית מֵאוֹתָן שְׁתֵּי

כְּוּוֹרְדָא, אֲנַפְהָ חוֹרִין וְסוּמְקִין. בְּאוֹדְנָהָ תְּלִיין שִׁתָּא
תְּקוּנִין אֲטוּנָא דְמִצְרַיִם, תְּלִיין עַל קַדְלָהָ כָּל חֵילֵי דְאַרְעָא
דְקָדָם. פִּיָּה מִתְּתַקֵּנָא בַּפְתִּיחוֹ דְקִיק יָאָה בְּתִקּוּנָהָ, לִישְׁנָא
חֲדִידָא כְּחֲרַבָא, שְׁעִיעֵן מְלָהָ כְּמִשְׁחָא. שְׁפוּוּהָ יָאָן
סוּמְקִין כְּוּוֹרְדָא, מְתִיקוֹ בְּכָל מְתִיקוֹ דְעִלְמָא, אֲרָגוּוּנָא
לְבִשְׁתָּא, אֲתַתְּקֵנָת בְּאַרְבָּעִין תְּקוּנִין, חֹסֵר חֲדָ.

שְׁטִיָא (דָא) סְטִי אַבְתְּרָהָ, וְשְׁתִי מַכְּסָא דְחִמְרָא וְעֵבִיד בַּהּ
נִיאוּפִין וְאַסְטִי אַבְתְּרָהָ. מָה עֵבֶדְתָּ, שְׁבַקְתָּ לִיָּה נְאִים
בְּעֲרִסָא, וְסִלְקְתָּ לְעִילָא וְאַלְשִׁינְתָּ עֲלֵיהָ, וְנִטְלָא רִשׁוֹ וְנִחְתָא.
אֲתַעֲרָה הַהוּא שְׁטִיָא וְחָשַׁב לְחִיכָא בְּהֵדָה כַּקְּדַמִּיתָא, וְהִיא
אַעֲדִיָאֵת תְּקוּנָהָ מִינָה, וְאַתְהִדְרִת גִּיבְרָה תְּקִיף קְאִים
לְקַבְלֵיהָ, לְבִישׁ לְבוּשָׁא דְנוּרָא מְלַהֲטָא, בְּדַחִילוֹ תְּקִיף
מִרְתַּתָּא גִרְמָא וְנִפְשָׁא עֲרוּמָה. מְלִיָא דְעֵינִין דִּחְלָן, חֲרַבָא
שְׁנָנָא בִידֵיהָ (בִּידָה), טִיפִין מְרִירָן מְתִיין מִהֵוּא חֲרַבָא, קְטִיל
לִיָּה לְהֵוּא שְׁטִיָא, וְאַרְמִי לִיָּה לְגוֹ גִיְהֵנָם.

וְעַקֵּב נִחַת לְגַבְהָ, וְאַזֵּל לְאַתְרָהָ. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, וְחִמָּא
כָּל תְּקוּן בֵּיתָא, וְאַשְׁתִּיזִב מִינָה. דְכּוּרָא דִילָה סֵמָאֵל,
אַבְאִישׁ קְמִיָה, וְנִחַת לְאַגְחָא בֵּיהָ קְרַבָא וְלֹא יָכִיל לִיָּה,
דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ל"ב) וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ וְגו'. כְּדִין אֲשְׁתִּיזִב
מִכְּלָא, וְאַשְׁתִּלִּים בְּשַׁלְמוֹ וְאַסְתַּלַּק בְּדַרְגָּא שְׁלִים וְאַתְקַרִי
יִשְׂרָאֵל. כְּדִין סִלִּיק בְּדַרְגָּא עֲלָאָה וְאַשְׁתִּלִּים בְּכָלָא, וְהוּהָ
עֲמוּדָא דְאַמְצָעִיתָא, וְעֲלֵיהָ כְּתִיב, (שְׁמוֹת כ"ו) וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכָן
וְגו'.

מָהוּ (בְּרֵאשִׁית ל"ב) וַיֵּנַע בְּכַף יָרְכוּ, לִיָּה לֹא יָכִיל, אֲבָל נִגַע בְּכַף
יָרְכוּ, דְאִינְהוּ נָדָב וְאָבִיחָהוּא, דְנִפְקוּ מִן יָרְכוּ דְאַהֲרֹן,
(ס"א) כְּסִיבַת אִשׁ זָרָה. וְהִיא אֲתַעֲרוּ לְשִׁמְרוֹ מֵאִשָּׁה זָרָה וְגו', וְהִפָּסַח לוֹן
בְּרִשׁוּתָהָ, תָּא חוּי, מָה כְּתִיב בְּעַקֵּב שְׁלִמָא) (וְעַל יַעֲקֹב כְּתִיב) וְהַבְּרִיחַ
הַתִּיכָן בְּתוֹף הַקְּרָשִׁים מִבְּרִחַ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.

וַיִּחַלְּם וְהִנֵּה סֵלָם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה.

אֲבָל נִגַע בְּכַף יָרְכוּ שֶׁהֵם נָדָב וְאָבִיחָהוּא שֶׁיֵּצְאוּ מִיָּרְכוּ שֶׁל אַהֲרֹן, [בַּסֵּבֶת אִשׁ זָרָה. וְחֵרֵי הַתְּעוֹרָרוֹ לְשִׁמְרוֹ מֵאִשָּׁה
זָרָה וְגו', וְהִפָּסַח אוֹתָם בְּרִשׁוּתָהּ. בֵּא רָאָה מִה כְּתוּב בְּעַקֵּב הַשֵּׁלֶם] [וְעַל יַעֲקֹב כְּתוּב] וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכָן בְּתוֹף הַקְּרָשִׁים מִבְּרִחַ מִן
הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.

וַיִּחַלְּם וְהִנֵּה סֵלָם מִצָּב אֲרָצָה וְרֵאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׁמִימָה. הַחֲלוּם, הַמְּדַרְגָּה הַשְּׁשִׁית מֵאוֹתָן שְׁתֵּי

דרגות הנבואה עד אותה הדרגה, הן שש דרגות, ועל כן החלוס אחד מששים דרגות של נבואה. סלם, ראה את בניו שעתידיים לקבל תורה בהר סיני. סלם זה סיני [בנימטריא], משום שהוא נעוץ בארץ וחושב בעליה לשמים, וכל המרכבות [הקדושות] והמחנות העליונים, כלם יורדים [ידרו] לשם עם הקדוש ברוך הוא כשנתן להם את התורה.

והב"ר ראה. ראה את מטטרו"ן זקן הבית ששולט בכל אשר לו, שהוא עומד בשלטון על העולם [מנה], בשלטון של שם שד"י. ועולה למעלה בעלית שם רבנו הוי"ה, המקום שיעקב השלם בו לאחר מכן. וראשו של שם שד"י הוא י', וזה מגיע השמ"מה. כיון שהגיעה ועלתה האות הזו למקום שהוא, השלם ונקרא באותו שם של רבנו הוי"ה.

והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו. אותם המלאכים הקדושים שקרובים למלכות עולים, ואותם האחרים שאינם קרובים יורדים. ועוד, בו הם עולים ויורדים. כשהוא עולה, עולים עמו. כשהוא יורד, יורדים עמו. מלאכי אלהים - שתיים עשרה מרגליות טובות, והן: מיכאל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיא, חסדיאל, רפאל, נוריא, יפיאל, ענאל. אלפי שנא"ן, שנא"ן - שו"ר נש"ר אר"ה. ו' אדם, פולל זכר ונקבה. והם עולים כשהוא עולה, ואלו יורדים כשהוא יורד. ועוד, כל אותם ששולטים

(בראשית כח) חלמא, מדרגא שתינתא מאינון דרגין תרין דנבואה, עד ההוא דרגא, שית דרגין אינון, ועל דא, חלמא חד משתין דרגין דנבואה. סלם, חמא בנוי דזמינין לקבלא אורייתא, בטורא דסיני. סלם דא סיני. (ס"א בנימטריא) בגין דאיהו נעיין בארעא, וחישיב בסליקו לשמ"א. וכל רתיכין (קדישין) ומשריין עלאין, פלהו נחתי (נחתי) תמן בהדי קדשא בריה הוא, פד זיהיב לון אורייתא.

וכלא חמא. חמא מטטרוון, סבא דביתא, דשליט בכל דליה. דאיהו קאי בשלטנו על (האי) עלמא. בשלטנו בשם שד"י. וסליק לעילא, בסליקו דשמא דמריה הוי"ה, אתר דיעקב אשתלים ביה לבתר. וראשו, דשם שד"י, איהו י', ודא מגיע השמ"מה. כיון דמטי וסליק את דא, לכהוא אתר, אשתלים ואתקרי בהוא שמא דמאריה הוי"ה.

והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו, (בראשית כח) אינון מלאכין קדישין, דקרבין למלכותא סלקין, ואינון אחרנין דלא קרבין הם נחתי. ותו, בו סלקי ונחתי, פד איהו סליק, סלקין בהדיה, פד נחתי, נחתין בהדיה. מלאכי אלהים, תריסר מרגליטאן טבאן, ואינון, מיכאל, קדמיאל, פדאל, גבריאל, צדקיא, חסדיאל, רפאל, רזיאל, סטורי"ה, נוריא, יפיאל, ענאל, אלפי שנא"ן, שנא"ן. שו"ר, נש"ר, אר"ה, ו' אדם פליל דכר ונוקבא. ואינון סלקי, פד איהו סליק, ואלין נחתי, פד איהו נחתי.

ותו, כל אינון דשליטי בשלטנו דהאי עלמא, על ידיה סלקין, וכל אינון דנחתי על ידיה נחתי, פלהו בהאי סלם. הוי"ה שלטא על פלא, דכתיב, (בראשית כח) והנה ה' נצב עליו. פד אתער, כתיב, (בראשית כח) אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. בית אלהים ודאי. ואיהו תרעא לאעלא לגו, דכתיב, (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה. זה השער לה'. זה שער השמים פלא חד.

בשלטון העולם הזה עולים על ידו, וכל אותם שיוורדים על ידו, כלם בפסלם הזה. הוי"ה שולט על הכל, שכתוב והנה ה' נצב עליו. כשהתעורר, כתוב אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. בית אלהים ודאי, והוא השער להכנס פנימה, שכתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבוא בם אודה יה זה השער לה'. זה שער השמים הכל אחד.

וַיֵּרָא וְהָנְהָ בָּאָר בְּשָׂדֶה וְהָנְהָ שָׁם
שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ.
בָּאָר - הַדְּרָגָה שֶׁל אָדוֹן כָּל
הָאָרֶץ. בְּשָׂדֶה - שָׂדֶה הַתְּפוּחִים
הַקְּדוּשִׁים. שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן -
שֶׁל דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת קְדוּשׁוֹת
מְתַקְנוֹת עַל אוֹתָהּ הַבָּאָר, וְהֵן
נִצְּחָה וְהוּ"ד וְהִסּוּד שֶׁל הָעוֹלָם.
וְאֵלוּ מוֹשְׁכוֹת מִים מְלַמְעֵלָה
וּמְמַלְאִים אֶת הַבָּאָר הַזֹּאת.

מִשּׁוּם שֶׁהַמְקוֹר הֵהוּא, יְסוּד
הָעוֹלָם, כְּשִׁשׁוּרָה בַּבָּאָר הַזֶּה,
הוּא עוֹשֶׂה פְרוֹת וְנוֹבֵעַ תָּמִיד,
וְאוֹתָהּ הַבָּאָר מְתַמְלֶאֶת מִמֶּנּוּ.
כִּינּוּן שֶׁהַתְּמַלְאָה, וְדָאֵי כִּי מִן
הַבָּאָר הֵיאֵה יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים, אֵלוּ
הֵם כָּל הָאוּכְלוּסִים וְהַמְחַנּוֹת
הַקְּדוּשִׁים, שְׁכָלָם מְשָׁקִים
וְשׁוֹתִים מִהַבָּאָר הַהִיא, וְכָל אֶחָד
וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ.

וְהָאֶבֶן גְּדוּלָה עַל פִּי הַבָּאָר - זוֹ
הָאֶבֶן שֶׁמִּמֶּנָּה כּוֹשְׁלִים בְּנֵי
הָעוֹלָם, אֶבֶן נֶגֶף וְצוּר מְכֻשׁוֹל,
שְׁעוֹמְדַת תָּמִיד עַל פִּי הַבָּאָר הַזֶּה,
עַל פְּקֻדָּתָהּ לְתַבֵּעַ הַדִּין שֶׁל כָּל
הָעוֹלָם שְׁלֹא יֵרֵד מִזּוֹן וְטוֹב
לְעוֹלָם.

וְנִאֲסַפּוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים. לֹא
כְּתוּב וְנִאֲסַפּוּ שְׁמָה הָעֲדָרִים,
אֲלָא כָּל הָעֲדָרִים. הַמְחַנּוֹת
הַקְּדוּשִׁים לְמַעַלָּה וְהַמְחַנּוֹת
הַקְּדוּשִׁים לְמַטָּה. אֵלוּ בְּשִׁירִים
וְתַשְׁבּוּחוֹת לְמַעַלָּה, וְאֵלוּ
בְּתַפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת לְמַטָּה. אֵלוּ
וְאֵלוּ מִדּוּ וְגִלְלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל
פִּי הַבָּאָר. מְגַלְגְּלִים אוֹתָהּ
וּמַעֲבִירִים אוֹתָהּ מִן הַקֶּדֶשׁ
וּמִסְתַּלְקֶת מִן הַדִּין. מִדּוּ וְהִשְׁקוּ
אֶת הַצֹּאן. נוֹסְעִים מְלֹאכִים
עֲלִיוֹנִים לְמַעַלָּה, וְנוֹסְעִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה.

אַחַר כֵּן וְהִשְׁבִּיבוּ אֶת הָאֶבֶן, עַל פְּקֻדַת הַבָּאָר הַזֶּה, שֶׁתְּהִיָּה מְעַטְרַת [מְמַנֶּה] לְפָנָיו וּלְתַבֵּעַ הַדִּין שֶׁל
הָעוֹלָם, לְהַנְהִיג הָעוֹלָם בְּדִין, וְכֵן צָרִיךְ, שֶׁהָרִי אֵין הָעוֹלָם יְכוּל לְעַמֵּד אֲלָא עַל דִּין, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה
בְּאֵמֶת וְזִכּוּת.

בֵּין שְׁנֵשֶׁלֶם יַעֲקֹב, לֹא הִצְטַרֵּף לְאֶבֶן הַזֶּה סִיּוּעַ אַחֵר. מֵה כְּתוּב? וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת הָאֶבֶן. וַיִּגַּל

וַיֵּרָא וְהָנְהָ בָּאָר בְּשָׂדֶה וְהָנְהָ שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים
עָלֶיהָ. (בראשית כט) בָּאָר, דְּרָגָא דְאָדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בְּשָׂדֶה,
חֶקֶל תְּפוּחִין קְדִישִׁין. שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֹאן, תְּלַת דְּרָגִין עֲלִיִּין
קְדִישִׁין, מְתַמְקְנִין עַל הֵהוּא בִּירָא, וְאִינוּן, נִצְּחָה וְהוּ"ד
וְיִסּוּדָא דְעֵלְמָא. וְאֵלִין מְשָׁכִין מִיָּא מְלַעֲיָלָא, וּמְלִיִּין לְהֵאֵי
בִּירָא.

בְּגִין דִּהֵהוּא מְקוֹרָא, יְסוּדָא דְעֵלְמָא, כִּד שְׁאֲרֵי בְּגוּ הֵהוּא
בִּירָא, עֲבִיד פִּירֵי וְנִבְיַע תְּדִיר, וְאֶתְמַלְאָה הֵהוּא בִּירָא
מִגִּיָּה. כִּינּוּן דְאֶתְמַלְאָה, וְדָאֵי (בראשית כט) כִּי מִן הַבָּאָר הֵיאֵה
יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים, אֵלִין אִינוּן כָּל אוּכְלוּסִין וּמְשָׁרְיִין קְדִישִׁין,
דְּכֻלְהוּ שְׁקִיִּין וְשִׁתְּאֵן מִהֵהוּא בִּירָא, וְכָל חַד וְחַד כְּמָה
דְּאֶתְחַזִּי לֵיהּ.

וְהָאֶבֶן גְּדוּלָה עַל פִּי הַבָּאָר. דָּא אֶבֶן, דְּמִיָּה כְּשִׁלֵּי בְנֵי
עֵלְמָא, אֶבֶן נֶגֶף וְצוּר מְכֻשׁוֹל, דְּקִיָּמָא תְּדִיר עַל פִּי
הֵאֵי בָּאָר, עַל מִימְרֵיהּ, לְמַתְבַּע דִּינָא דְכָל עֵלְמָא, דְלֹא יַחֲוֹת
מִזּוּנָא וְטַב לְעֵלְמָא.

וְנִאֲסַפּוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים, וְנִאֲסַפּוּ שְׁמָה הָעֲדָרִים, לֹא כְּתוּב,
אֲלָא כָּל הָעֲדָרִים, מְשָׁרְיִין קְדִישִׁין לְעֵלְא, וּמְשָׁרְיִין
קְדִישִׁין לְתַתָּא, אֵלִין בְּשִׁירִין וְתוֹשְׁבָחוֹן לְעֵלְא, וְאֵלִין
בְּצִלוֹתִין וּבְעוֹתִין לְתַתָּא, אֵלִין וְאֵלִין מִדּוּ (בראשית כט) וְגִלְלוּ
אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבָּאָר, מְגַנְדְּרִין לָהּ, וּמַעֲבִירִין לָהּ מִן
קְדֻשָּׁא וְאֶסְתַּלִּיק מִן דִּינָא. מִדּוּ וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאן, נְטִלוּ
מְלֹאכֵי עֵלְאֵי לְעֵלְא, וְנְטִלֵי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא.

לְבַתֵּר וְהִשְׁבִּיבוּ אֶת הָאֶבֶן, עַל מִימְרָא, דִּהֵאֵי בָּאָר, לְאֶתְעַטְרָא
(ס"א לְאֶתְעַטְרָא) קְמִיָּה, וּלְמַתְבַּע דִּינָא דְעֵלְמָא,
לְאֶתְנַהֲגָא עֵלְמָא בְּדִינָא, וְהִכֵּי אֶצְטְרִיךְ דִּהֵא לֹא יְכִיל עֵלְמָא
לְמִיָּקָם אֲלָא עַל דִּינָא, לְמַהוּי כְּלָא בְּקֻשׁוּט וְזִכּוּ.

כִּינּוּן דְאֶשְׁתַּלִּים יַעֲקֹב, לֹא אֶצְטְרִיךְ לְהֵאֵי אֶבֶן סִיּוּעַ אַחֵרָא,

מה כתיב (בראשית כט) ויגש יעקב ויגל את האבן. ויגל ויגלו, ולא כתיב ויסר והסירו. אלא ויגלו, היינו ערבובא דשטן, דמערבבין ליה, דלא יכול לקטרגא. ויעקב בלחודיה, לא אצטרף לסיועא אחרא, אלא איהו בלחודיה, דהא שלימו דאבהתא הוה יעקב, דכיון דיכיל ביה בעשו בהאי עלמא יכיל לעילא. ובכלא אצטרף עובדא.

ויגלו, ולא כתיב ויסר והסירו, אלא ויגלו, היינו ערבובא דשטן, שלא יוכל לקטרגא. ויעקב לבדו, לא הצטרף לסיוע אחר, אלא הוא לבדו. שהרי יעקב היה בחיר האבות. שפיון שיכל לעשו בעולם הזה, יכול למעלה, ובכל צריך מעשה.

תרין עלמין אחסין יעקב, חד עלמא דאתגליא, וחד עלמא דאתפסיא כגוונא דלהון ממש, מחד נפקו שית שבטין, ומחד נפקו תרין שבטין. עלמא דאתפסיא אפיק שית סטרין, עלמא דאתגליא אפיק תרין, ואינון תרין כרובין דתחותה, ויעקב בין תרין עלמין אשתפח, בדיוקנא דלהון ממש, ובגין כך פל מלוי דלאה הוו באתפסיא, ודרחל באתגליא.

שני עולמות ירש יעקב - אחד העולם שנגלה, ואחד העולם שהתכסה, כמו שהם ממש. מאחד יצאו ששה שבטים, ומאחד יצאו שני שבטים. העולם המכסה הוציא ששה צדדים, והעולם המגלה הוציא שנים, ואותם שני הכרובים שפתחיה. ויעקב נמצא בין שני עולמות, בדמותם ממש, ומשום כך פל דברי לאה היו בנכסה, ושל רחל בהתגלות.

מתניתין. בני עליון, קדישי עליונין, בריכן (כ"א בררו) דעלמא, מוחא דאגוזא. פנשו למנדע, הא צפרא נחית בכל יומא, אתער בגנתא. שלהובא דנורא בגדפהא. בידהא תלתא מגרופיין שנינן כחרבא. מפתחן גניזין בידא ימינא.

משנה. בני עליון, קדושים עליונים, ברוכי ונבחרו העולם, מח האגוז, התפנסו לדעת. הנה צפור יורדת בכל יום, מתעוררת בגן. שלהבת אש בכנפיה, בידיה שלל מגרפות שנונות פחרב, מפתחות של גנוזים ביד ימין. קורא בחיל ואמר: מי מכס שפניו מאירות, שנכנס ויצא והחזיק בעץ החיים, הגיע לענפיו, אחז בשרשיו, אכל מפריו המתוק מדבש, נותן חיים לנפש ורפואה לעצמו?

קרי בחיל ואמר, מאן מנכון די נהירו אנפוי, די עאל ונפק ואתתקיף באילנא דחיי, מטא בענפוי, אחיד בשרשוי, אכיל מאיביה מתיק מדובשא, זיהיב חיינ לנפשא, אסוותא לגרמיה.

השכר מהרהור רע, מהרהור שמשקר בעץ החיים, מטמא הנהר והנחל המקור של ישראל, שנותן מות לנפש ושכר לעצמו, אין לו כלל קיום.

אסתמר מהרהורא בישא, מהרהורא דמשקר באילנא דחיי, מסאיב נהרא ונחלא מקורא דישראל, דיהיב מותא לנפשא, ותבירו לגרמיה לית ליה קיומא כלל.

הרהור שמטמא אותו המקור שלו, עושה עץ של שקר, משום שאותו הרהור עולה ומחליף נפש תחת נפש. עץ החיים מסתלק, ועץ המות מחזיק בו, מושך משם הנפש.

הרהורא דמסאיב ההוא מקורא דיליה, עביד אילנא דשקרא, בגין דההוא הרהורא סלקא, ואחלה נפשא תחות נפשא. אילנא דחיי אסתלק, ואילנא דמותא אתתקיף ביה, נפשא מתמן משיך.

אזי לו שנעקר בהרהור ההוא, מגו אילנא דחיי, עושה עץ של שקר, משום שאותו הרהור עולה ומחליף נפש תחת נפש. עץ החיים מסתלק, ועץ המות מחזיק בו, מושך משם הנפש. אזי לו שנעקר בהרהור ההוא מתוך עץ החיים ונדבק בעץ המות, אין בו ענפים, לא רואה טוב

לעולמים, הוא יבש בלי לחות כלל, פרוו מר פלענה, עליו נאמר (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב וגו'.

משום שהרהור טוב עולה למעלה, אוחו בעץ החיים, מחזיק בענפיו, אוכל מפריו, כל הקדשות וכל הכרכות יוצאות ממנו, מוריש חיים לגפוש ורכוואה לעצמו, עליו נאמר (שם) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חם וגו'.

כר דברי העולם הולכים אחר המחשבה וההרהור, ועל פן (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדשים, משום שכל הקדשות של העולם מוציא ומושף בהרהור טוב.

מי שנטמא בהרהור רע, כשבא להזדווג עם אשתו ושם רצונו והרהורו באשה אחרת, וזורע זרע בהרהור אחר, זהו שמחליף את הדרגות העליונים שלמעלה, הדרגה של קדש בעבור הדרגה של הטמאה. כמו שההרהור שלו עושה חלופים למטה, אף כף עושה חלופים למעלה.

כמו שגופו של אותו בן שיוליד נקרא בן תמורה, כף גם בנפש נקרא בן תמורה, שהרי לא מושף משיכה קדושה בהרהור ההוא, ונפשו מתחלפת בדרגה אחרת. לעקב השלם של הפל, גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שכל דרכיו היו באמת, והרהור של אמת הרהר תמיד בכל, באותו הלילה ששמש עם אשתו לאה, ההרהור שלו היה ברחל. משמש עם לאה וחושב על רחל. והמקור שלו הלך בהרהור ההוא שלו.

ורא לדעת, שהרי לא היה יודע, משום כף לא עלה ראובן בשם. הקדוש ברוך הוא שהיה יודע, הראה לו ואמר, ראו בן שנולד בעולם. ועל בן פתוב (ירמיה כג) אם יסתר

ואתדבק באילנא דמותא. ענפין לית ביה, לא תמא טבא לעלמין, יבשא איהו בלא לחותא כלל. אנביה מריר פלענה, עליה אתמר (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו'.

בגין דהרהורא טבא סליק לעילא, אחיד באילנא דחיי, אתקיף בענפוי, אכיל מאנביה, כל קדושים וכל ברכאן נפקין מגיה. אחסין חיינ לנפשיה ואסוותא לגרמיה, עליה אתמר (ירמיה יז) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום וגו'.

כל מלין דעלמא, אזלין בתר מחשבה והרהורא, ועל דא (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדושים, בגין דכל קדושים דעלמא אפיק ומשיף בהרהורא טבא.

מאן דאסתאב בהרהורא בישא, פד אתי לאזדווגא באתמיה ושוי רעותיה והרהוריה באתמא אחרא, וזרע זרעא בהרהורא אחרא, דא הוא דאחלה דרגין עלאין דלעילא, דרגא דקודשא בגין דרגא דמסאבא. כמה דהרהורא דיליה עביד חלופין לתמא, אוף הכי עבד חלופין לעילא.

כמה דגופא דההוא ברא דיוליד, אקרי בן תמורה. אוף הכי בנפשא בן תמורה אקרי. דהא לא משיף משיכו קדישא בההוא הרהורא, ונפשא דיליה אתחלה בדרגא אחרא.

יעקב שלימא דכלא, גלי קמי קדשא בריך הוא דכל ארחוי בקשוט הו, והרהורא דקשוט הרהר תדיר בכלא. בההוא ליליא דמשמש באתמיה בלאה, הרהורא דיליה ברחל הות. משמש בלאה וחשיב ברחל, ומקורא דיליה בההוא הרהורא דיליה אזלא.

ולאו לדעתא, דהא לא הוה ידע. בגין כף, לא סליק ראובן בשמא. קדשא בריך הוא דהוה ידע, אחמי ליה ואמר, ראו בן דאתיליד בעלמא. ועל דא כתיב, (ירמיה כג) אם יסתר

ורא לדעת, שהרי לא היה יודע, משום כף לא עלה ראובן בשם. הקדוש ברוך הוא שהיה יודע, הראה לו ואמר, ראו בן שנולד בעולם. ועל בן פתוב (ירמיה כג) אם יסתר

אֲרָאנוּ. אֵל תִּקְרִי אֲרָאנוּ אֶלָּא אֲרָאנוּ, שֵׁיִסְתַּכְלוּ בוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁהִתְגַּלָּה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהָרִי זֶה הִיָּה לֹא לְדַעְתּוֹ וּבִדְרָךְ אֵמֶת הִרְהוּר בְּרִצּוֹנוֹ יַעֲקֹב, לֹא נִפְסַל מִתּוֹךְ הַשְּׁבֻטִים הַקְּדוֹשִׁים, שָׂאֵם לֹא כֶּף - הִיָּה נִפְסַל. וּמִשּׁוּם שֶׁהִרְהוּר הוּא עֶקֶר וְעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהִיָּה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ הִרְהוּר בְּמָקוֹם שֶׁנִּדְבַק, בְּאוֹתָהּ הַטְּפָה הִרְאֵנוּ נִשְׁמָרָה לוֹ הַבְּכוֹרָה, שֶׁכְּתוּב (ד"ה א-ב) כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגו'. נִתְּנָה בְּכוֹרָתוֹ לְיוֹסֵף. בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהִרְהוּר הֵלֵךְ וְנִדְבַק בְּטְפָה הִיָּה, שֵׁם נִדְבַק וְנִמְסָרָה אוֹתָהּ הַבְּכוֹרָה, וְנִטְלָה הַבְּכוֹרָה מִרְאוּבֵן, וְנִמְסָרָה לְמָקוֹם שֶׁהִרְהוּר נִדְבַק בָּהּ. בְּרַחֵל הִרְהוּר וְנִדְבַק הַרְצוֹן - בְּרַחֵל נִדְבָקָה הַבְּכוֹרָה, וְהִפְלִי חִזּוֹר אַחַר הִרְהוּר וְהִמְחִשְׁבָּה.

כְּמוֹ כֵּן הִרְהוּר וְהִמְחִשְׁבָּה עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה, וְנִמְשַׁכֵּת מְשִׁיכָה בְּכָל מָה שֶׁנִּדְבַק אֲדָם בְּסִתְרָה, שֶׁכְּתוּב (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר, יִכְמֶה יָבֵא עָלֶיהָ, וְהָכֵא אֶצְטְרִיף הִרְהוּרָא וְרַעוּתָא לְאִתְדַבְּקָא. וּבִהְיוֹתָ רַעוּתָא וּמְחִשְׁבָּה, מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ וְעֵבִיד עוֹבְדָא דְאֶצְטְרִיף, וְלֹא יִשְׁתַּצִּי שְׂמָא דְמִיתָא מַעְלָמָא.

וְסִתְרָא זֶה, (איוב לד) אִם יִשִּׁים אֵלָיו לְבוֹ רֹחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף. שֶׁהָרִי וְדָאֵי הַרְצוֹן וְהִמְחִשְׁבָּה מוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה וְעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה בְּכָל מָה שֶׁצְּרִיף. וְעַל כֵּן בְּתַפְלָה צְרִיף רִצּוֹן וְהִרְהוּר לְכַוֵּן, וְכֵן בְּכָל אוֹתָן הַעֲבוּדוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - הִתְרַהוּר וְהִמְחִשְׁבָּה עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה, וּמוֹשְׁכִים מְשִׁיכָה בְּכָל מָה שֶׁצְּרִיף.

וַיִּלָּךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בְּשָׂדֵה וְגו'. שְׁנִינּוּ, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה אֵין מִתְבָּרְכֵת אֶלָּא בְּצַד יְמִין, וּמִשּׁוּם כֶּף, בְּעוֹד שֶׁמִּתְעוֹרֵר הַיָּמִין לְכוֹס שֶׁל בְּרָכָה, הַשְּׂמָאל לֹא תִסְיַע לְשֵׁם, שֶׁהָרִי הַיָּמִין מוֹצֵא עֲלֵה בְּכוֹס הִיָּה לְעוֹרֵר כְּלָפֵי הַעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן.

אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֵנִי לֹא אֲרָאנוּ, אֵל תִּקְרִי אֲרָאנוּ אֶלָּא אֲרָאנוּ, דִּיִסְתַּכְלוּן בִּיה. וּבִגִּין דְּאִתְגַּלִּי קַמִּיה דְּקִדְשָׁא בְרִיף הוּא, דְּהָא לֹא לְדַעְתָּא הִיָּה וּבְאִרְחַ קְשׁוּט הִרְהוּר בְּרַעוּתִיהָ יַעֲקֹב, לֹא אִיפְסַל מִגּוֹ שְׁבֻטִין קְדִישִׁין, דְּאִי לֹא הָכֵי הָוָה אִיפְסַל.

וּבִגִּין דְּהִרְהוּרָא עֶקֶרָא אִיהוּ וְעֵבִיד עוֹבְדָא, קִדְשָׁא בְרִיף הוּא דְּהָוָה יָדַע הִיָּה הִרְהוּרָא, בְּאִתְרָ דְּאִתְדַבְּקָא. בְּהִיָּה טְפָה קְדַמָּה, אִסְתַּמַּר לִיה בְּכִירוּתָא, דְּכְתִיב, (דברי הימים א ה) כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגו', נִתְּנָה בְּכוֹרָתוֹ לְיוֹסֵף. בְּהִיָּה אִתְרָ דְּהִרְהוּרָא אֶזְלָא וְאִתְדַבַּק בְּהִיָּה טְפָה, תַּמָּן אִתְדַבַּק וְאִתְמַסֵּר הִיָּה בְּכוֹרָה. וְאִתְנַטִּילַת בְּכוֹרָה מִרְאוּבֵן, וְאִתְמַסֵּר בְּאִתְרָ דְּהִרְהוּרָא אִתְדַבַּק בָּהּ. בְּרַחֵל הִרְהוּר וְאִתְדַבַּק רַעוּתָא, בְּרַחֵל אִתְדַבַּק בְּכִירוּתָא, וְכִלָּא אִתְהַדַּר בְּתַר הִרְהוּרָא וּמְחִשְׁבָּה.

כְּמוֹ כֵּן הִרְהוּרָא וּמְחִשְׁבָּה, עֵבִיד עוֹבְדָא וְאִתְמַשְׁף מְשִׁיכוֹ, בְּכָל מָה דְּאִתְדַבַּק בַּר נֶשׁ בְּסִתְרָא, דְּכְתִיב, (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר, יִכְמֶה יָבֵא עָלֶיהָ, וְהָכֵא אֶצְטְרִיף הִרְהוּרָא וְרַעוּתָא לְאִתְדַבְּקָא. וּבִהְיוֹתָ רַעוּתָא וּמְחִשְׁבָּה, מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ וְעֵבִיד עוֹבְדָא דְאֶצְטְרִיף, וְלֹא יִשְׁתַּצִּי שְׂמָא דְמִיתָא מַעְלָמָא.

וְסִתְרָא דָּא (איוב לד) אִם יִשִּׁים אֵלָיו לְבוֹ רֹחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף, דְּהָא וְדָאֵי רַעוּתָא וּמְחִשְׁבָּה, מְשִׁיף מְשִׁיכוֹ, וְעֵבִיד עוֹבְדָא בְּכָל מָה דְּאֶצְטְרִיף. וְעַל דָּא, בְּצִלוּתָא אֶצְטְרִיף רַעוּתָא וְהִרְהוּרָא לְכוּוֹנָא, וְכֵן בְּכָל אֵינוֹן פּוֹלְחֵינִין דְּקִדְשָׁא בְרִיף הוּא, הִרְהוּרָא וּמְחִשְׁבָּה עֵבִיד עוֹבְדָא, וּמְשִׁיף מְשִׁיכוֹ בְּכָל מָה דְּאֶצְטְרִיף.

וַיִּלָּךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר חֲטִים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בְּשָׂדֵה וְגו'. (שם) תַּנּוּ, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה לֹא אִתְבָּרְכָא, אֶלָּא בְּסִטְרָ יְמִינָא. וּבִגִּין כֶּף, בְּעוֹד דְּאִתְעַר יְמִינָא לְגַבֵּי כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, שְׂמָאלָא לֹא תִסְיַע תַּמָּן. דְּהָא יְמִינָא אִשְׁכַּח עִילָה בְּהִיָּה כּוֹס, לְאִתְעַרָא לְגַבֵּי עֲלָמָא.

וְהַסֵּתֵר הַזֶּה, וַיִּלְךָ רְאוּבֵן, זֶה צַד הַדְּרוֹם, מִשּׁוֹם כֶּף דְּגָלוֹ בְּדְרוֹם, שֶׁהוּא רֹאשׁ לְשָׁנִים עֶשֶׂר הַתְּחוּמִּים, וְהַשּׁוֹקֵתוֹ שֶׁל צַד הַדְּרוֹם לְמִצַּע עֲלֵה וְתִקְרַכְתָּ לְגַבִּירָה לְכַרְךָ אוֹתָהּ.

מַה כְּתוּב? וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה. הֲלֹךְ לְחַפֵּשׂ בְּכָל אוֹתָם הַגְּזָזִים שָׁלָה, וַיִּמְצָא בַּשָּׂדֶה הַזֶּה אוֹתָם הַדוּדָאִים, וְעֲלִיהֶם נֶאֱמַר הַדוּדָאִים נָתַנו רִיחַ, וְאוֹתָם שְׁנֵי כְּרוּבִים שָׁהֶם הַתְּקוּנִים שָׁלָה, לְהַעִיר הַתְּעוֹרְרוֹת לְמַעֲלָה, שֶׁהָרִי בְּכָל אוֹתָם הַתְּקוּנִים שֶׁל הַשָּׂדֶה הַזֶּה אֵין תְּקוּנָה שִׁיעוֹרֵר כְּלָפִי מַעֲלָה, וְכַן הַכְּרוּבִים.

מִתִּי צַד הַדְּרוֹם מִתְּעוֹרֵר אֲלֵיהָ לְמִצַּע עֲלֵה לְכַרְךָ אוֹתָהּ? בִּימֵי קְצִיר חֲטִים, בְּזִמְנָה שֶׁמַּחֲלֶקֶת חֶלֶק שָׁלַל לְאוּכְלוֹסִיָּה, וְכָל קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה. מִיָּד - וַיָּבֵא אֹתָם אֶל לֵאָה אִמּוֹ. מַעֲלָה רִיחַ וְהַתְּעוֹרְרוֹתָם לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, הָעוֹלָם הַנִּכְסָה, מִשּׁוֹם שֶׁמַּעִיר [שִׁיעוֹרֵר] בְּרַכּוֹת לְעוֹלָם הַתְּחוּמִּים.

וְכַאֲשֶׁר מִתְּבַרְכֵת, אוֹתָם הַדוּדָאִים לֹקְחִים וְנוֹתְנִים לְכָל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁכְּתוּב הַדוּדָאִים נָתַנו רִיחַ וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים. כַּאֲשֶׁר הֵם נָתַנו רִיחַ, אוֹתוֹ הָרִיחַ לֹקְחִים אוֹתוֹ צַד הַדְּרוֹם לְהַתְּעוֹרֵר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. מִיָּד - עַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים, וְכָל טוֹב לֹא חָסַר [הַכֵּל] מִהָעוֹלָם.

הָעוֹלָם הַתְּחוּמִּים לֹא מִתְּעוֹרֵר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, אֲלֵא כְּשֶׁאוֹתָם דוּדָאִים נוֹתְנִים רִיחַ לְזִמְנָה. כִּינֵּן שֶׁהֵם נוֹתְנִים רִיחַ לְזִמְנָה, וְהַיְמִין מִתְּעוֹרֵר לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, מִיָּד הָעוֹלָם הַתְּחוּמִּים לֹא לֵאָה תְּנִי נָא לִי מִדוּדָאִי כִּנְךָ, הֵב לִי בְּרַכָּאן מִהֵהוּא אֲתַעְרוּ, דְּאִינוּן דוּדָאִים דְּאֲתַעְרוּ לְגַבִּי סֵטֵר יְמִינָא.

כִּינֵּן עֲלֵמָא עֲלָה בְּחֶדְוָה, בְּשַׁעֲשׂוּעַ, אֲתִיב לְגַבִּי, וְאֶמְרַת הַמַּעֲטָה קַחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, כַּאֲמָא לְגַבִּי בְּרַתָּא. וְאִי הָכִי הָעוֹלָם הַתְּחוּמִּים מִתְּעוֹרֵר לְשָׂאֵל מַה שֶׁצְּרִיךְ. מַה כְּתוּב? וְתֹאמַר רַחֵל אֶל לֵאָה תְּנִי נָא לִי מִדוּדָאִי כִּנְךָ. תֵּן לִי בְּרַכּוֹת מֵאוֹתָהּ הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם דוּדָאִים שֶׁמִּתְּעוֹרֵר לְצַד הַיְמִין.

אִז הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּשִׁמְחָה, בְּשַׁעֲשׂוּעַ, מְשִׁיב אֲלֵיהָ, וְאוֹמְרַת הַמַּעֲטָה קַחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, כַּאֲמָא אֶל בְּתֵהּ. וְאִם כֶּן, בְּעֲלֵה שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא יַעֲקֹב? לֹא כֶּן, אֲלֵא תְּשׁוּקַת הָאֵב תְּמִיד אֵינָה אֲלֵא

וְסֵטֵרָא דָא, וַיִּלְךָ רְאוּבֵן, דָּא סֵטֵרָא דְדְרוֹם. בְּגִין כֶּף דְּגַלְיָה בְּדְרוֹם, דְּאִיהוּ רִישָׁא לְתַרְסֵר תְּחוּמִּין, וְתִיאֻבְתֵּיהָ דְסֵטֵר דְרוֹם, לְאַשְׁכְּחָא עֲלֵה וְתִקְרַכְתָּ לְמִטְרוּנִיתָא לְכַרְכָּא לָהּ.

מַה כְּתִיב, וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה, אֲזַל לְחַפֵּשׂא בְּכָל אִינוּן גְּנִיזִין דִּילָהּ, וְאַשְׁכְּחָא בְּהַאי שָׂדֶה אִינוּן דוּדָאִים, וְעֲלִיָּהּ אוֹתָמֵר (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) הַדוּדָאִים נָתַנו רִיחַ, וְאִינוּן תְּרִין כְּרוּבִים, דְּאִינוּן תְּקוּנִין דִּילָהּ, לְאַתְעָרָא אֲתַעְרוּ לְעִילָא, דְּהָא בְּכָל אִינוּן תְּקוּנִין דְּהַאי שָׂדֶה, לִית תְּקוּנָא דִּתְעַר לְגַבִּי עִילָא, בְּרַכּוּבִים.

סֵטֵר דְרוֹם אִימְתִי אֲתַעַר לְגַבִּי, לְאַשְׁכְּחָא עֲלֵה לְכַרְכָּה לָהּ. בִּימֵי קְצִיר חֲטִים, בְּזִמְנָא דְפְּלִיגַת חוּלְקָא שְׁלָלָא לְאוּכְלוֹסִיָּה, וְכִלְהוּ חֲצָדֵי חֶלְקָא. מִיָּד וַיָּבֵא אוֹתָם אֶל לֵאָה אִמּוֹ, סָלִיק רִיחָא, וְאַתְעָרוּ דְלֵהוֹן לְגַבִּי עֲלֵמָא עֲלָהּ, עֲלֵמָא דְאַתְפְּסִינָא, בְּגִין דְּאַתְעַר (נ"א דִּתְעַר) בְּרַכָּאן לְעֵלְמָא תְּתַאָה.

וְכַד אֲתַבְּרַכָּא, אִינוּן דוּדָאִים נְקֻטִין וְיִהְיִין לְכָל עֲלִמִין. דְּכְתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) הַדוּדָאִים נָתַנו רִיחַ וְעַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים. כַּד אִינוּן נָתַנו רִיחַ, הֵהוּא רִיחָא נְקִיט לֵיהּ סֵטֵר דְרוֹם לְאַתְעָרָא לְגַבִּי עֲלֵמָא עֲלָהּ, מִיָּד עַל פְּתַחֲנוּ כָּל מְגָדִים, וְכָל טוֹבָא לֹא חָסִיר (ס"א מְכֵלָא) מִעֲלֵמָא.

עֲלֵמָא תְּתַאָה לֹא אֲתַעַר לְגַבִּי עֲלֵמָא עֲלָהּ, אֲלֵא כַּד אִינוּן דוּדָאִים יְהִיִין רִיחָא לְיְמִינָא, כִּינֵּן דְּאִינוּן יְהִיִין רִיחָא לְיְמִינָא, וְיְמִינָא אֲתַעַר לְגַבִּי עֲלֵמָא עֲלָהּ, מִיָּד עֲלֵמָא תְּתַאָה אֲתַעַר לְשִׂאֵלָא מַה דְּאַצְטְרִיךְ. מַה כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ל) וְתֹאמַר רַחֵל אֶל לֵאָה תְּנִי נָא לִי מִדוּדָאִי כִּנְךָ, הֵב לִי בְּרַכָּאן מִהֵהוּא אֲתַעְרוּ, דְּאִינוּן דוּדָאִים דְּאֲתַעְרוּ לְגַבִּי סֵטֵר יְמִינָא.

כִּינֵּן עֲלֵמָא עֲלָה בְּחֶדְוָה, בְּשַׁעֲשׂוּעַ, אֲתִיב לְגַבִּי, וְאֶמְרַת הַמַּעֲטָה קַחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, כַּאֲמָא לְגַבִּי בְּרַתָּא. וְאִי הָכִי הָעוֹלָם הַתְּחוּמִּים מִתְּעוֹרֵר לְשָׂאֵל מַה שֶׁצְּרִיךְ. מַה כְּתוּב? וְתֹאמַר רַחֵל אֶל לֵאָה תְּנִי נָא לִי מִדוּדָאִי כִּנְךָ. תֵּן לִי בְּרַכּוֹת מֵאוֹתָהּ הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם דוּדָאִים שֶׁמִּתְּעוֹרֵר לְצַד הַיְמִין.

אִז הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּשִׁמְחָה, בְּשַׁעֲשׂוּעַ, מְשִׁיב אֲלֵיהָ, וְאוֹמְרַת הַמַּעֲטָה קַחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, כַּאֲמָא אֶל בְּתֵהּ. וְאִם כֶּן, בְּעֲלֵה שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא יַעֲקֹב? לֹא כֶּן, אֲלֵא תְּשׁוּקַת הָאֵב תְּמִיד אֵינָה אֲלֵא

כַּלְפֵי הַבַּת הַזוֹ, [וְשֵׁי] שֶׁהַבַּת הַזוֹ אֶהְיֶה אֵלֶיהָ תָּמִיד, מִשּׁוּם שֶׁהִיא בַּת יַחֲדָה בֵּין שְׁשֵׁה בָּנִים, וְלִכְל אֹתָם שֶׁשֶׁת הַבָּנִים חִלַּק לָהֶם חֻלְקִים וְאוֹצְרוֹת וּמִתְנַזֵּת, וְלֵאמֹר לֹא חִלַּק, וְאֵין לָהּ יְרֻשָׁה כְּלוּם, וְעַל כֵּן זֶה הוּא מִשְׁגִּיחַ בָּהּ בְּתִשְׁבֻּחָהּ וְאֶהְיֶה יוֹתֵר מִן הַכֹּל.

בְּאַהֲבָה שְׁלוֹ הוּא קוֹרֵא לָהּ בַּת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, וְקָרָא לָהּ אַחֻת. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, קָרָא לָהּ אִם בְּשֵׁם אִמּוֹ. לֹא הִסְפִּיק לוֹ זֶה, קָרָא לָהּ בְּשֵׁמוֹ, שֶׁכְּתוּב וְהַחֲכָמָה מֵאֵין תִּמְצָא, וְעַל כֵּן הָעוֹלָם הִעֲלִיזוֹן אוֹמְרֵת לָהּ, הִמְעֵט קָחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, שֶׁכָּל אֶהְיֶה נִמְשָׁכָה לָךְ אֲלֵיךָ וְעַל זֶה, בְּשֶׁעֲשׂוֹעַ וְאֶהְיֶה הָאִם אֶל הַבַּת. מַה הִיא מְשִׁיבָה? לִכֵּן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלֵּילָה. בְּכֹל מְקוֹם לִכֵּן הִיא שְׁבוּעָה. יִשְׁכַּב, מַה זֶה יִשְׁכַּב? אֲלֵא שְׁכִיבָה בְּכֹל מְקוֹם הִיא תִּקְוֶה הַנִּקְבָּה לְזָכֵר לְהַכְנִיס בָּהּ צִיּוּר שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב, י"ש כ"ב. י"ש זֶהוּ הָעוֹלָם הִעֲלִיזוֹן, [כ"ב סוד] הַסּוּד שֶׁל הַתּוֹרָה, נִקְדָּה טְמִירָה שֶׁמִּתְעוֹרְרִים אֵלֶיהָ כ"ב אוֹתִיּוֹת. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב. י"ש - הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכְּתוּב (מִשְׁלֵי א) לְהַנְחִיל אוֹהֲבֵי י"ש. כ"ב - נִקְדָּה עֲלִיּוֹנָה שֶׁמְכַנְיָסָה כָּל כ"ב הָאוֹתִיּוֹת, הַסּוּד שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה. וְזֶהוּ יִשְׁכַּב. לֹא כְּתוּב יִשְׁכַּב עִמָּךְ יַעֲקֹב, אֲלֵא יִשְׁכַּב עִמָּךְ, אוֹתוֹ הַטְּמִיר שְׂרָאוּי לְהַתְעוֹרֵר אֲלֵיךָ, וְהַכֹּל בְּהַתְעוֹרְרוֹת שֶׁל אוֹתָם [שְׁכָלֵם] דוֹדָאִים, וְהַכֹּל כְּתוּב בְּאַהֲבָה.

וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב. וַיִּבֵּא יַעֲקֹב - זוֹ תַּפְאֵרֶת הַקְּדוּשָׁה, מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה שֶׁלּוֹקַחַת אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת, שֶׁכְּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה' בְּעָרֵב, לְמָה בְּעָרֵב? אֲלֵא בְּעָרֵב שֶׁכְּתוּב (בְּרַאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יַצְחָק לְשׁוֹחַ בַּשָּׂדֶה לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְנָה שֶׁהַתְעוֹרֵר יַצְחָק אָבִיו לְשָׂדֶה הַזֶּה וְלָקַח אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי יַצְחָק לֹא מִתְעוֹרֵר לְשָׂדֶה הַזֶּה. כִּינּוּן שֶׁהַסְּתַלַּק

בְּעֵלָה דַּעֲלָמָא עֲלָאָה יַעֲקֹב אִיהוּ. לֹאוּ הָכִי, אֲלֵא תִּיאוּבְתָא דַּאֲבָא תְּדִיר, לֹאוּ אִיהוּ, אֲלֵא לְגַבֵּי בְּרַתָּא דְנָא, (דְּאִיחֵי) דְּהֵאִי בַת, רַחֲמֵי דִּילֵיהּ לְגַבֵּהּ תְּדִיר, בְּגִין דְּאִיחֵי בַת יַחֲדָאָה בֵּין שֵׁית בְּנִין, וְלִכְל אֵינּוּן שֵׁית בְּנִין, פְּלִיג לֹון חוֹלְקִין וְנִבְזֻבְזִין וּמִתְנַן, וְלֵאמֹר לֹא פְּלִיג, וְלִית לָהּ יוֹתָא כְּלוּם, וְעַל כֵּן דָּא, אִיהוּ אֲשַׁבַּח בַּהּ בְּתִיאוּבְתָא וְרַחֲמֵי וְתִיר מִכְּלָא.

בְּרַחֲמֵי דִּילֵיהּ קָרָא לָהּ בַּת, לֹא סְפִיק לֵיהּ דָּא, וְקָרָא לָהּ אַחֻת, לֹא סְפִיק לֵיהּ דָּא, קָרָא לָהּ אִם בְּשׁוּם אִמִּיה, לֹא סְפִיק לֵיהּ דָּא, קָרָא לָהּ בְּשִׁמְיָהּ, דְּכְתִיב, (אִיּוֹב כח) וְהַחֲכָמָה מֵאֵין תִּמְצָא, חֲכָמָה וְדָאִי. וְעַל דָּא, עֲלָמָא עֲלָאָה אֲמַרְתָּ לְגַבֵּהּ, הִמְעֵט קָחְתָּךְ אֶת אִישִׁי, דְּכָל רַחֲמֵי דִּילֵיהּ אֲתַמְשֻׁךְ לָךְ לְגַבֵּי וְעַל דָּא. בְּשֶׁעֲשׂוֹעַ וְרַחֲמֵי אִימָא לְגַבֵּי בְּרַתָּא.

מַה אֲתִיבַת אִיחֵי, (בְּרַאשִׁית ל) לִכֵּן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלֵּילָה. בְּכֹל אַתֵּר, לִכֵּן, שְׁבוּעָה אִיחֵי. יִשְׁכַּב, מַהוּ יִשְׁכַּב. אֲלֵא שְׁכִיבָה בְּכֹל אַתֵּר תִּקְוֶנָא דְנוֹקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, לְאֲעֵלָא בַּהּ צִיּוּרָא דְאַתְוּוֹן כְּלָהוּ, וְדָא אִיהוּ יִשְׁכַּב, י"ש פ"ב. י"ש דָּא אִיהוּ עֲלָמָא עֲלָאָה, (ס"א כ"ב ר"א) רְזָא דְאוֹרִיּוֹתָא נִקְוֶדָה טְמִירָא, דְאַתְעֵר לְגַבֵּהּ כ"ב אַתְוּוֹן, וְדָא הוּא יִשְׁכַּב, י"ש עֲלָמָא דְאַתִּי, דְכְתִיב, (מִשְׁלֵי ח) לְהַנְחִיל אוֹהֲבֵי י"ש. כ"ב נִקְוֶדָה עֲלָאָה דְאַעִיל כָּל כ"ב אַתְוּוֹן. רְזָא דְכָל אוֹרִיּוֹתָא. וְדָא הוּא יִשְׁכַּב, יִשְׁכַּב עִמָּךְ יַעֲקֹב לֹא כְּתִיב, אֲלֵא יִשְׁכַּב עִמָּךְ. הַהוּא טְמִירָא דְאַתְחִזִּי לְאַתְעֵרָא לְגַבֵּי, וְכֹלָא בְּאַתְעֵרֵי דְאֵינּוּן (דְּבִנְלוֹהוּ) דוֹדָאִים, וְכֹלָא כְּתִיב בְּרַחֲמֵי.

(בְּרַאשִׁית ל) וַיִּבֵּא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בְּעָרֵב. וַיִּבֵּא יַעֲקֹב, דָּא תַּפְאֵרֶת קְדִישָׁא, מַהֵהוּא שְׂדֵה דְנִקִּיט כָּל בְּרַכָּאן, דְּכְתִיב בֵּיהּ (בְּרַאשִׁית כז) אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי. בְּעָרֵב, אֲמַאי בְּעָרֵב, אֲלֵא בְּעָרֵב, דְכְתִיב, (בְּרַאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יַצְחָק לְשׁוֹחַ בַּשָּׂדֶה לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְנָה דְאַתְעֵר יַצְחָק אָבִיו לְגַבֵּי הָאִי שְׂדֵה, וְנִקִּיט לֵיהּ, דְּהָא יַצְחָק לֹא אֲתַעֵר לְגַבֵּי הָאִי שְׂדֵה, כִּינּוּן דְאַסְתַּלַּק יַעֲקֹב מִתַּמָּן

וַיִּבֵּא יַעֲקֹב - זוֹ תַּפְאֵרֶת הַקְּדוּשָׁה, מֵאוֹתָהּ הַשָּׂדֶה שֶׁלּוֹקַחַת אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת, שֶׁכְּתוּב בּוֹ אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה' בְּעָרֵב, לְמָה בְּעָרֵב? אֲלֵא בְּעָרֵב שֶׁכְּתוּב (בְּרַאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יַצְחָק לְשׁוֹחַ בַּשָּׂדֶה לְפָנֹת עָרֵב. בְּזִמְנָה שֶׁהַתְעוֹרֵר יַצְחָק אָבִיו לְשָׂדֶה הַזֶּה וְלָקַח אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי יַצְחָק לֹא מִתְעוֹרֵר לְשָׂדֶה הַזֶּה. כִּינּוּן שֶׁהַסְּתַלַּק

יעקב משם בערב, השאיר את השדה הזו ליצחק אביו, והוא עלה באותו הזמן למעלה.

מה כתוב? ותצא לאה לקראתו. האם העליונה, לבן היחיד. ותאמר אלי תבוא, תחת כנפי, לברך אותך ולהרבות אותך בתפנוקים ועדונים עליונים. הנה עת רצון וענג לתת לך נחת רוח עליונה לאותה השדה טרם שישרף בחזק של יצחק.

בין שלקחה את יעקב תחת כנפיה, אז וישכב עמה בלילה הוא. הוא - שנסתר מן הפל. הוא - שכל הברכות וכל הקדשות יוצאות משם. לא כתוב יעקב, אלא הוא, מי שראוי להתעורר אליה.

וטרם מזמן אליה תחת כנפיה, מי שלקח אותם הקדושים [הקדשות] והברכות, לא מתמלא מהנקדה הטמירה, העולם העליון ההוא. ועל כן הדודאים מעוררים הפל, והפל כמו שסוד עליון. ראובן, מה זה ראובן? הקדוש ברוך הוא שם שמות בארץ, שכתוב (תהלים מז) לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ.

ויקח לו מקל לבנה וגו'. משנה. הרצון של המעשה, קשרי האמונה, קול הקול של הקולות, מתעורר מפעלה למטה. אנו היינו פתוחי עינים. הגלגל סובב מפעלה לכמה צדדים, קול של נעימות התעורר. התעוררו ישנים נרדמים ששנה בנחיריהם, ולא יודעים ולא מסתכלים ולא רואים, אטומי אונים, כבדי לב, ישנים ואין יודעים, התורה

עומדת לפנייהם ולא משגיחים ולא יודעים במה מסתכלים, רואים ולא רואים. התורה מרימה קולות: הסתכלו טפשים, יפתחו העינים ותדעו. אין מי שישגיח, אין מי שיפכין אָנו. עד מתי תהיו בתוך החשכה של רצונכם? הסתכלו לדעת, ויתגלה לכם האור המאיר.

בערב, שביק האי שדה ליצחק אביו, ואיהו סליק ביהווא זמנא לגבי עילא.

מה כתיב, (בראשית ל) ותצא לאה לקראתו. אמא עלאה לגבי ברא יחידא. ותאמר אלי תבוא, תחת גדפאי לברכא לך, ולרואה לך בתפנוקין ועדונין עלאין. הא עידן רענא וענוגא למיחב לך נייחא דרוחא עלאה, לגבי ההוא שדה, עד לא יתוקד בתוקפא דיצחק.

בין דנקטא ליעקב תחות גרפאה, כדין (שם) וישכב עמה בלילה הוא. הוא, דסתים מפלא, הוא. דכל ברקאן וכל קדושין נפקי מתמן. יעקב לא כתיב אלא הוא. מאן דאתחזי לאתערא לגבה.

ועד דלא זמין לגבה תחות גרפאה, מאן דנקיט אינון קדישאן (קדושה) וברקאן לא אתמלי מנקודה טמירא, ההוא עלמא עלאה. ועל דא דודאים מתערי כלא, וכלא כגוונא דרזא עלאה. ראובן מאי ראובן, קדשא ברוך הוא שוי שמיהן בארעא, דכתיב (תהלים מז) לכו חזו מפעלות יי אשר שם שמות בארץ.

ויקח לו יעקב מקל לבנה וגו', (בראשית ל) מתניתין, רעותא דעובדא, קטרי דמהימנותא, קל קלא דקליא אתער מעילא לתתא, אָנו פתיחין עינין הוינו. גלגלא אסחר מעילא לכמה סטרין, קל נעימותא אתער. אתערו ניימין דמיכין דשינתא בחוריהון, ולא ידעי ולא מסתפלן, ולא חמאן. אטימין אודנין, כבדין דלבא, ניימין ולא ידעין. אורייתא קיימא קמייהו, ולא משגיחין ולא ידעי במה מסתפלן, חמאן ולא חמאן. אורייתא רמאת קלין אסתפלוי טפשיין, פתחו עינין, ותנדעון. לית מאן דישיגח, ולית מאן דירכין אודניה, עד מה תהוון בגו חשוכא דרעותיכו. אסתפלוי למנדע, ואתגלי לכוון נהורא דנהיר.

עומדת לפנייהם ולא משגיחים ולא יודעים במה מסתכלים, רואים ולא רואים. התורה מרימה קולות: הסתכלו טפשים, יפתחו העינים ותדעו. אין מי שישגיח, אין מי שיפכין אָנו. עד מתי תהיו בתוך החשכה של רצונכם? הסתכלו לדעת, ויתגלה לכם האור המאיר.

בזמנא דיעקב שלימא, מגו עאקו דארעא ורשו אחרא, בגו דרגין נוכראין דחה לכלהו, ובריר חולק עדביה ואחסנתיה. נהורא מגו חשוכא, חכמתא מגו טפשותא, ואוקיר ליה למאריה פד הוה קאים בגו רשותא דאל זר. על דא פתיב, (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו.

ויקח לו יעקב, (בראשית ל) בריר ליה לחולקיה לעדביה, מקל לבנה לח, סטרא דימינא, גוון חנור. לח, סטרא איהו דמים. ולו, דא סטרא דשמאלא, סומקא כוורדא. וערמון, כליל דא בדא. וכלהו אחיד ימינא חנורא בגווינה, וסלקא בהו. דכתיב מחשף הלבן, דאף על גב דאחיד לתרין סטרין, נטל (ס"א נטה) חולקיה לסטר ימינא, ואגליף בכלא, בהאי סטרא ובהאי סטרא, פדין אקרי גבר שלים, שלים בכלא.

מה כתיב בתריה, (שם) והיה בכל יחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סטרא דסטרין, לחכמי לפא אתמסר. בגו משריין עלאין קדישין אית דרגין עלאין אלין על אלין, אלין פנימאין, ואלין לבר. אינון פנימאין מתקשרין במלפא קדישא, ומתקשרין בישראל, בנין קדישין לקדשא ברין הוא, ואלין אקרון הצאן המקשרות, משריין דאינון מקשרות, עילא ותפא.

בשעתא דתיאובתא דלהון לגבי זוהרא עלאה דלעילא. עמודא דאמצעיתא, יעקב שלימא נטל אינון מקלות, תפלין דרישא, ברהטים, אתר ודוכתא, לדיורי תפלין. ומתקא נטלי נהורא וזיווא, פל חילין ומשריין עלאין, אינון דמתקשרן לעילא ומתקשרן לתפא. פיון דאינון נטלין מגו רהטין שקתות המים, פדין, אינון הו מקורין ומבועין לנחתא לתפא ולמיהב לכלא.

ובגין כן, אפריש יעקב בין דרגין עלאין קדישין, לדרגין אחרנין, דשאר עממין. כמה דאת אמר, (בראשית ל)

בזמן שיעקב השלם, מתוך הצרה של הארץ ורשות אחרת, בתוך דרגות זרות דחה את כלם, ובחר חלק גורלו ונחלתו, האור מתוך החשכה, חכמה מתוך הטפשות, וכבד את רבונו, פשהיה עומד בתוך הרשות של אל זר. על כן פתוב (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו.

ויקח לו יעקב (בראשית ל), בחר לו לחלקו ולגורלו, מקל לבנה לח, צד ימין, גון לבן. לח, הוא צד של המים. ולו, זה צד של השמאל, אדם כוורד. וערמון, כליל זה בזה. וכלם אחזו הימין הלבן בצבעו ועולה בהם, שפתוב מחשף הלבן, שאף על גב שאחזו לשני הצדדים, לוקח (נטל) חלקו לצד ימין, ונחלק כלם, בצד זה ובצד זה, אז נקרא גבר שלם, שלם בכל.

מה פתוב אחריו? (שם) והיה בכל יחם הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סטר הסטרין לחכמי לב נמסר. בתוך מחנות עליונים קדושים יש מדרגות עליונות אלו על אלו, אלו פנימיים ואלו לבחוץ. אלו הפנימיים מתחברים במלף הקדוש, ומתחברים בישראל, בנין קדושים להקדוש ברין הוא, ואלו נקראות הצאן המקשרות, מחנות של אלו מקשרות, מעלה ומטה.

בשעה שהתשוקה שלהם לגבי הזהר העליון שלמעלה, עמוד האמצעי, יעקב השלם לקח אותם המקלות, תפלין של ראש, ברהטים, מקום ומושב, להנחת התפלין. ומפאן לוקחים אור וזיו

כל החילות ומחנות העליונים, אלו שמתקשרים למעלה ומתקשרים למטה. פיון שאלו לוקחים מתוך הרהטים שקתות המים, אז אלו היו מקורות ונביעות להוריד למטה ולתת לכלם. ומשום כן הפריש יעקב בין המדרגות העליונות הקדושות למדרגות האחרות של שאר העמים,

כמו שנתאמר (בראשית ל) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. [אלו] עדרים הפריד לו לעצמו, שלא יהיה לו חלק בשאר האמות, וכמו שהפריש לו מדרגות האמונה למעלה לחלקו ולגורלו, כף צריך להפריש מדרגות של מחנות קדושים למטה, לקשר אותם עמו באלו ההיכלות של הגבירה.

וכתם רשומים בסימן של הפלף העליון, כמו שישאל רשומים למטה בין כל שאר האמות, אף מדרגות של מחנות עליונים רשומים הם לחלקו [של הקדוש] של הקדוש ברוף הוא בין כל שאר החילות ומחנות עליונים. ועל זה בבר יעקב את אלו לחלקו וגורלו, רשומים לחלק [בכור] של האמונה, [משום כך כתוב כי יעקב בחר לו זה ישראל לסגולתו. זה עליון הוא, בבר חלקו וגורלו סוד האמונה] אף כף הקדוש ברוף הוא בבר לו מפל שאר צבאות ומחנות של העולם.

ומחנות עליונים נפרדים אלו מאלו. בשעה שזהר של אש בהארט השכינה מתגלה, כל המדרגות האחרות האלו מתבישות, ומתפסות מהזהר שהוא, ולא יכלו להתקרב אליו. וכל אלו התקונים [מדרגות] הקדושים, שהם תקונים שלו. בשעה שמתגלה הזהר שהוא, מיד שמחים ועולים להתקרב עמו ולהתקשר אצלו, והוא בהם נתקן, וסוד זה - (בראשית ל) ויהי העטפים ללבן וצריך לברר [לברר] ולהבדיל

מדרגות קדושות [כ"א לחלקו] של חלקו מאלו המדרגות של שאר העמים, ובכלם צריך יעקב הקדוש [בכור של הקדוש ברוף הוא להתקרב], ועל זה הקדוש ברוף הוא פתב בתורה, אמונה שלו, בתוף צדי [כ"א סתרי] מלים אלו. אשרי חלקו.

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. משנה. חזקי השרים זקופים מלמעלה, ולהט החרב השנונה ממנה על כל [במה] הצבאות והמחנות.

וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. (אינו) עדרים אפריש ליה לגרמיה, דלא זהא ליה חולק בשאר עממין, כמה דאפריש ליה, דרגי דמהימנותא לעילא, לחולקיה ועדביה, הכי אצטריך לאפרשא דרגין דמשריין קדישין לתתא, לקשרא לון בהדיה, באינון היכלין דמטרונתא.

ובלהו רשימין, ברשימו דמלכא עלאה. כמה דישראל, רשימין לתתא, בין כל שאר עממין, אוף דרגין דמשריין עלאין, רשימין אינון לחולקיה (דקורשא) לקודשא ברין הוא, בין כל שאר חילין, ומשריין עלאין. ועל דא בריר יעקב אינון לחולקיה ועדביה, רשימין לחולקא (ברוא) דמהימנותא, (ס"א ובגין כך כתיב כי יעקב בחר לו זה ישראל לסגולתו. זה עלאה איהו בריר חולקיה ועדביה רוא דמהימנותא) אוף הכי קדשא ברין הוא, בריר ליה, מפל שאר חילין ומשריין דעלמא.

ומשריין עלאין, מתפרשאן אלין מאלין. בשעתא דזהרא דנורא בנהירו דשכינתא אתגליא, כל אינון דרגין אתרינין, אתפסין, ומתעטפי מההוא זהרא ולא יכלו לקרב לגביה. וכל אינון תקונין (ס"א דרגין) קדישין, דאינון תקונא דיליה. בשעתא דאתגליא ההוא זהרא, מיד חדאן וסלקן לאתקרבא בהדיה, ולא אתקשרא לגביה, ואיהו בהו אתמקנת, (אתמקן) וסתרא דא (בראשית ל) ויהי העטפים ללבן והקשורים ליעקב.

ואצטריך לבררא (ס"א לבררא) ולא תפרשא דרגין קדישין (ס"א לחולקיה) דחולקיה. מאינון דרגין דשאר עממין, ובכלא אצטריך יעקב קדישא (ס"א בוכרא דקדשא ברין הוא לאתקרבא) ועל דא קדשא ברין הוא פתיב באורייתא, מהימנותא דיליה, בגו סטרי (ס"א סתרי) מלין אליו. ופאה חולקיה.

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. (בראשית לב)

מדרגות קדושות [כ"א לחלקו] של חלקו מאלו המדרגות של שאר העמים, ובכלם צריך יעקב הקדוש [בכור של הקדוש ברוף הוא להתקרב], ועל זה הקדוש ברוף הוא פתב בתורה, אמונה שלו, בתוף צדי [כ"א סתרי] מלים אלו. אשרי חלקו.

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. משנה. חזקי השרים זקופים מלמעלה, ולהט החרב השנונה ממנה על כל [במה] הצבאות והמחנות.

אוֹתָהּ הַחֶרֶב הַלוֹהֶטֶת הַיָּא חֶרֶב
 אֲדָמָה, שְׁכָתוּב (ישעיה לז) חֶרֶב לַה'
 מְלֵאָה דָם. הַחֶרֶב הַזֹּאת שֶׁתְּלוּיָהּ
 בָּהּ הַהַפּוּךְ, הֵם שְׁמֵתֵהֶפְכִים
 לְכַמָּה צוּרוֹת. הוּא נָשִים, הוּא
 גְּבָרִים, בְּצַדִּים רַבִים, נִפְרָדוֹת
 הַצּוּרוֹת הָאֲחֵרוֹת לְכַמָּה דְרָגוֹת.
 מִחֶצֶד שֶׁל עֵץ הַחַיִים הֵם
 יוֹצְאִים, שְׁמֵתֵיחָדִים בִּיחוד
 בְּקֶשֶׁר. אֵלוֹ הַקְּדוֹשִים נְשָאִים
 תְּמִיד מִטַל הַשָּׁמַיִם. הַשֵּׁם שֶׁל
 אֱלֹהִים מִתְפַּקֵּן בָּהֶם. [וְעַל זֶה אָמַר
 מִשְׁמֵי הַאֲרִיז (נִתְקַן)] בְּאַרְבַּעַת הַצַּדִּים
 שֶׁל הָעוֹלָם נַעֲשׂוּ לְעַמּוּדֵי הַכֶּסֶם.
 כָּלֶם מְרַגְלִיּוֹת וְאִיבָרִים וְעַמּוּדִים,
 לֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָם מִתּוֹךְ הַשֵּׁם
 הַזֶּה, הֵם הַקְּשָׁרִים שֶׁל יַעֲקֹב
 שֶׁבָחָר לְחַלְקוֹ וְנִקְשָׁרִים בְּשֵׁם
 הַזֶּה, כָּלֶם יֵצְאוּ (בְּעָרֵב).

וְיַעֲקֹב, כְּשֵׁיֵצֵא לְלֶכֶת לְדֹרְכוֹ,
 הַקִּיפּוֹ אוֹתוֹ לְאַרְבַּעַת צַדִּים.
 לְאַרְבַּע הַזְּווִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שָׁמְרוּ
 אוֹתוֹ. בְּשֻׁעָה קְלָה הַתְּרַגְּשׁ מֵהַעֵץ
 [מִתְקַמֵּם] שֶׁלְמַעַלָּה לְשֹׁמֵר אֶת הַעֵץ
 שֶׁלְמַטָּה, וְאֵז וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כֹּאֲשֶׁר
 רָאִם מַחְנֶה אֱלֹהִים זֶה. אֵז וַיִּקְרָא
 שֵׁם הַמְּקוֹם הַהוּא מַחְנֵם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא רֵאֵה אֶת
 שְׁלֹמוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שְׁלֹא רָצָה
 לְלַכֵּת אֶלֶּא בְרִשׁוֹתוֹ שֶׁל לְבָן.
 וְאִם תֹּאמְרוּ, בְּפַעַם אַחֲרֵת לָמָּה
 לֹא? אֶלֶּא מִשּׁוּם שֶׁיַּעֲקֹב פָּחַד
 שְׁלֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ, וַיִּשְׁתַּלְּמוּ שָׁנִים
 עֶשֶׂר הַשְּׁבַטִים בְּאַרְצָא אַחֲרָת. וְעַל
 כֵּן, כִּינּוּן שְׁרָאָה שֶׁהַגִּיעָה הַשְּׁעָה
 שֶׁל בְּנֵימִין, בְּרַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. כִּינּוּן
 שְׁנוּלַד בְּנֵימִין, נִקְשָׁרָה הַשְּׁכִינָה
 עִם כָּל הַשְּׁבַטִים, וְנִטְלָה אֶת
 הַבֵּית עִמָּם. וַיַּעֲקֹב הִיָּה יוֹדֵעַ
 בְּרוּחַ הַחֲכָמָה, שֶׁכֹּאֲשֶׁר יִשְׁתַּלְּמוּ שָׁנִים עֶשֶׂר הַשְּׁבַטִים,
 שֶׁהַשְּׁכִינָה תִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם וְרַחֵל תָּמוּת,
 וְהִיא נוֹטֶלֶת אֶת הַבֵּית.

וְכֹא וַיֵּרָא, כִּי לְמַדְנֵה הָעוֹלָם הַתַּחֲתוֹן רָאוּ לוֹ לְיַעֲקֹב כְּמוֹ שְׁרָאוּי לְמֹשֶׁה, אֶלֶּא שְׁלֹא יִכְלָה עַד

מִתְנִיתִין, תּוֹקֵפֵי דְהוֹרְמָנֵי, זְקִיפִין מְלַעֲיֵלָא, וְשֹׁנְאֵי דְחֶרֶבָא
 דְמִלְהֻטָא מִמְנָא עַל כָּל (ס"א כַּמָּה) חִילִין וּמִשִּׁירֵינִין.

הוּא חֶרֶב מְלַהֻטָא, הִיא חֶרֶב סוּמְקָא. דְכִתִּיב, (ישעיה לד)
 חֶרֶב לִי מְלֵאָה דָם. הוּא חֶרֶב דְתִלְיָא בֵיה הַפּוּכָא,
 אֵינוֹן דְמֵהַפְכֵי לְכַמָּה גְּוֹנִין. הוּא נְשִׁינִין, הוּא גּוּבְרִין,
 בְּסֻטְרִין סְגִיֵאִין, מִתְפָּרְשִׁין גְּוֹנִין אַחֲרֵינִין לְכַמָּה דְרָגִין.

מִסְטְרָא דְאֵילָנָא דְחַיִי, נִפְקֵי אֵינוֹן. דְמִתְנַחֲרֵי בִיחודָא
 בְּקֶשֶׁרָא. קְדִישִׁין אֵלִין, אֲשֶׁתְּאָבֹן תְּדִיר מִטַל
 הַשָּׁמַיִם, שְׁמִיָּה דְאַלְקִים, אֲתַתְּקִין בְּהוּ. (ס"א וְעַל דָּא אָמַר מִשְׁמֵי
 הַאֲרִיז וְאֲתַתְּקוֹן) בְּאַרְבַּע סֻטְרִין דְעֻלְמָא, אֲתַעֲבִידוּ סְמִכִין
 דְכַפְרֵסִיָּא. כָּלֶהוּ מְרַגְלִיטִין, שְׁיִיפִין וְסְמִכִין, לֹא מִתְפָּרְשִׁין
 לְעֻלְמָא. מְגוּ דָּא שְׁמָא, אֵינוֹן קְשׁוּרִין דִּיעֻקֵּב, דְבְרִיר
 לְחוּלְקִיָּה. וּמִתְקַשְׁרִין בְּשְׁמָא דָּא, כָּלֶהוּ נִפְקוּ (בְּעָרֵב).

וְיַעֲקֹב כִּד נִפְקֵי לְמִיזַל לְאַרְחִיָּה, לְאַרְבַּע סֻטְרִין אֶקִיפוּ לִיָּה,
 לְאַרְבַּע זְווִינִין דְעֻלְמָא נְטְרוּ לִיָּה, בְּשַׁעֲתָא קְלָה
 אַתְרַגִּישׁ מֵאֵילָנָא (ס"א כַּמָּתֵר) לְעֵילָא, לְמִיטְרֵי אֵילָנָא דְלִתְתָא,
 וְכִדִּין (בְּרֵאשִׁית ל) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כֹּאֲשֶׁר רָאִם מַחְנֶה אֱלֹהִים זֶה.
 כִּדִּין (בְּרֵאשִׁית ל) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמְּקוֹם הַהוּא מַחְנֵם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, שְׁלֹמוֹתִיָּה דִיעֻקֵּב, דְלָא בְעָא
 לְמִיזַל אֶלֶּא בְרִשׁוֹתִיָּה דְלְבָן, וְאִי תִימָא, זְמַנָּא אַחֲרָא
 אֲמַאי לֹא. אֶלֶּא בְגִין דְדַחִיל יַעֲקֹב דְלָא יִשְׁבּוּק לִיָּה,
 וַיִּשְׁתַּלְּמוּ תְרִיסַר שְׁבַטִין בְּאַרְעָא אַחֲרָא. וְעַל דָּא כִינּוּן דְחֶמָּא
 דְמִטָּא שַׁעֲתָא דְבְנֵימִין, בְּרַח. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (בְּרֵאשִׁית לא)
 וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. דְכִינּוּן דְאַתְלִיד בְּנֵימִין, אֲתַקְשֵׁר
 שְׁכִינְתָא כְּכִלְהוּ שְׁבַטִין, וְנִטַל בֵּיתָא בְּהוּ. וְיַעֲקֹב הָוָה יָדַע
 בְּרוּחָא דְחֲכָמָתָא, דְכִד יִשְׁתַּלְּמוּ תְרִיסַר שְׁבַטִין, דְשְׁכִינְתָא
 תִתְקַשֵּׁר בְּהוּ, וְרַחֵל תָּמוּת, וְאִיָּהֵי נְטִלָא בֵּיתָא.

וְתָא חֲזִי, הַכִּי אוֹלִיפְנָא, עֻלְמָא תַתָּאָה, אַתְחֲזִי לִיָּה לְיַעֲקֹב,

בְּרוּחַ הַחֲכָמָה, שֶׁכֹּאֲשֶׁר יִשְׁתַּלְּמוּ שָׁנִים עֶשֶׂר הַשְּׁבַטִים, שֶׁהַשְּׁכִינָה תִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם וְרַחֵל תָּמוּת,
 וְהִיא נוֹטֶלֶת אֶת הַבֵּית.

שְׁהוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבֻטִים בְּבֵית
לְהִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם, וְאִזּוּ נִדְחָתָהּ
רַחֵל, וְהִיא נִטְלָה אֶת הַבַּיִת עִם
כָּל הַשְּׁבֻטִים וְהִיָּתָה עֶקֶר הַבַּיִת,
וְאִזּוּ (תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֶקְרָת
הַבַּיִת. אָמַר יַעֲקֹב, הִנֵּה הִגִּיעַ
הַזְּמַן שִׁישְׁתַּלְמוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר
הַשְּׁבֻטִים, וְהוֹדָאִי שֶׁהָעוֹלָם
שֶׁלְמַעֲלָה יָרַד לוֹ לְבַיִת וְיִתְקַשֵּׁר
[הָעוֹלָם שֶׁלְמַעֲלָה יָרַד לוֹ בְּבֵיתוֹ וְהִתְקַשֵּׁר] בָּהֶם,
וְהַעֲנִיָּה הַזֹּאת נִדְחִית לְפָנָיו. אִם
תָּמוּת כָּאֵן, לֹא אֵצֶא מִכָּאֵן
לְעוֹלָמִים. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא בְּאָרְץ
הַזֹּאת לֹא רְאוּי לְהַשְׁלִים אֶת הַבַּיִת.
מִשׁוּם כֶּךָ, (בראשית ל) וַיְהִי כִּפְּאֲשֶׁר
יָלְדָה רַחֵל אֶת יוֹסֵף, טָרַם
שִׁישְׁתַּלְמוּ הַשְּׁבֻטִים.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, וְהָאִי
שָׁכַל דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה יָפִים, וְזֶה
עוֹלָה עַל הַכֹּל. וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה
לֹא הִלָּךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ מִיָּד? אֲלֵא כָּל
זְמַן שָׁרַחֵל לֹא הִתְעַבְּרָה
מִבְּנֵימִין, הִתְעַכַּב שָׁם. כִּיּוֹן
שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל בְּנֵימִין, בְּרוּחַ,
וְלֹא בִקֵּשׁ רְשׁוּת, כְּדִי שְׁלֹא
יִתְעַכַּב שָׁם, וְהִתְחַבֵּר יַעֲקֹב עִם
כָּל הַשְּׁבֻטִים בְּמָקוֹם שְׁצָרִיף. ע"כ

סתרי תורה

פְּרֻשַׁת וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאָכִים וְגו'. רַבִּי
יְהוּדָה פִּתַּח, (תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו
יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרֶךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ.
פְּסוּקָה זֶה בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים, שֶׁהָרִי
בְּשַׁעַת שְׁאֲדָם בָּא לְעוֹלָם, מִיָּד
מִזְדַּמֵּן עִמּוֹ יִצְרָה הָרַע שֶׁהוּא
מְקַטְרֵג לְאָדָם תָּמִיד, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ד) לְפִתַּח חֲטָאת
רֹבֵץ. מִי זֶה חֲטָאת רֹבֵץ? זֶה יִצְרָה
הָרַע.

וְכַךְ גַּם דָּוִד קָרָא לוֹ חֲטָאת,
(תהלים נא) וְחֲטָאתִי נִגְדִי תָּמִיד,

מִשׁוּם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל יוֹם לְאָדָם לְחַטָּא לְפָנָיו רַבּוּנוֹ, וְיִצְרָה הָרַע הִנֵּה לֹא זֶה מִבֶּן הָאָדָם מִיּוֹם
שֶׁנּוֹלַד הָאָדָם לְעוֹלָמִים, וְיִצְרָה הַטּוֹב בָּא לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁבָּא לְהַטְהֵר.

כְּמָה דְאִתְחַזִּי לִיהָ לְמַשָּׁה, אֲלֵא דְלֹא יְכִילַת, עַד דְּהוּוּ תְרִיסָר
שְׁבֻטִין בְּבֵיתָא, לְאִתְקַשְׁרָא בְּהוּ. וְכַדִּין, אִתְדַחֲתִית רַחֵל,
וְנִטְלַת אִיהִי בֵיתָא בְּכֻלְהוּ שְׁבֻטִין, וְהָוּת עֶקְרָא דְבֵיתָא. וְכַדִּין
(תהלים קיג) מוֹשִׁיבֵי עֶקְרָת הַבַּיִת. אָמַר יַעֲקֹב, הֵא מָטָא זְמַנָּא
דִּישְׁתַּלְמוּ י"ב שְׁבֻטִין, וְהוֹדָאִי עֲלֵמָא דְלַעֲיָלָא יִיחֻוּת לִיהָ
לְבֵיתָא, וְאִתְקַשְׁרָא (נ"א עֲלֵמָא דְלַעֲיָלָא יִיחֻוּת לִיהָ בְּבֵיתָהּ, וְאִתְקַשְׁרָא)
בְּהוּ, וּמִסְפַּנְתָּא דָּא אִתְדַחֲתִי קָמִיהָ. אִי תִימוּת הָכָא, לֹא
אָפוּק מִכָּאֵן לְעוֹלָמִין. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא בְּאֵרְעָא דָּא, לֹא אִתְחַזִּי
לְאִשְׁלָמָא בֵיתָא. בְּגִין כֶּךָ, (בראשית ל) וַיְהִי כִּפְּאֲשֶׁר יָלְדָה רַחֵל
אֶת יוֹסֵף, עַד לֹא יִשְׁתַּלְמוּ שְׁבֻטִין.

שָׁמַע רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, וְהָאִי כָּל מְלוֹי דְרַבִּי יְהוּדָה שְׁפִיר,
וְדָא סְלִיק עַל כֹּלָּא. וְאִי תִימָא, אִמָּאִי לֹא אָזַל לִיהָ לְאַרְחִיָּה
מִיָּד. אֲלֵא, כָּל זְמַנָּא דְרַחֵל לֹא מִתְעַבְּרָא מִבְּנֵימִין, אִתְעַכַּב
תָּמָן. כִּיּוֹן דְמָטָא זְמַנָּא דְבְנֵימִין, עֶרְק, וְלֹא כְּעָא רְשׁוּתָא.
בְּגִין דְלֹא יִתְעַכַּב תָּמָן, וְאִתְחַבֵּר יַעֲקֹב בְּכֻלְהוּ שְׁבֻטִין, בְּאִתְרֵי
דְאַצְטְרִיף. (ע"כ סתרי תורה).

פְּרֻשַׁת וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאָכִים וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח
(תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו יִצְוֶה לָךְ לְשִׁמְרֶךָ
בְּכָל דְּרָכֶיךָ, הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ חֲבָרִיָּא, דְּהָא
בְּשַׁעַתָּא דְּבַר נֶשׂ אֲתִי לְעוֹלָמָא, מִיָּד אִזְדַּמֵּן
בְּהַדְרִיָּה יִצְרָה הָרַע דְאִיהוּ מְקַטְרֵג לִיהָ לְבַר נֶשׂ
תְדִיר כְּמָה דְאֵתָּא אָמַר, (בראשית ד) לְפִתַּח חֲטָאת
רֹבֵץ. מָאִי חֲטָאת רֹבֵץ, דָּא יִצְרָה הָרַע.

וְדָוִד הָכִי נָמִי קָרִיִּיָּה חֲטָאת דְכִתִּיב, (תהלים נא)
וְחֲטָאתִי נִגְדִי תָּמִיד, בְּגִין דְאִיהוּ עֲבִיד
לִיהָ לְבַר נֶשׂ כָּל יוֹמָא לְמַחֲטִי קָמִי מְאָרִיָּה,
וְיִצְרָה הָרַע דָּא לֹא אִתְעַדִּי מִבְּר נֶשׂ מִיּוֹמָא
דְאִתְיָלִיד בְּר נֶשׂ לְעוֹלָמִין. וְיִצְרָה הַטּוֹב אֲתִי
לְבַר נֶשׂ מִיּוֹמָא דְאִתִּי לְאִתְדַכְּפָּא.

מִשׁוּם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל יוֹם לְאָדָם לְחַטָּא לְפָנָיו רַבּוּנוֹ, וְיִצְרָה הָרַע הִנֵּה לֹא זֶה מִבֶּן הָאָדָם מִיּוֹם
שֶׁנּוֹלַד הָאָדָם לְעוֹלָמִים, וְיִצְרָה הַטּוֹב בָּא לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁבָּא לְהַטְהֵר.

וּמְתִי בֵּא אָדָם לְהִטְהֵר? כִּשְׁהוּא
 בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים, אִזּוּ מִזְדוּגָג
 הָאָדָם בְּשָׁנֵיהֶם, אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד
 מִשְׂמָאל. יֵצֵר טוֹב לְיָמִין, וְיֵצֵר
 הָרַע לְשְׂמָאל. וְאֵלֶּה הֵם שְׁנֵי
 מְלָאכִים מִמָּשׁ מִמְּנֹן, וְהֵם
 נִמְצָאִים תָּמִיד עִם הָאָדָם.

בֵּא בֶּן אָדָם לְהִטְהֵר - אוֹתוֹ יֵצֵר
 הָרַע נִכְפָּה לְפָנָיו, וְשׁוֹלֵט הַיָּמִין
 עַל הַשְּׂמָאל. וּשְׁנֵיהֶם מִזְדוּגָגִים
 לְשֹׁמֵר אֶת הָאָדָם בְּכָל דְּרָכָיו
 שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. זֶהוּ שְׁכַתּוּב פִּי
 מְלָאכִיו יֵצִיחַ לָךְ לְשֹׁמְרֶךָ בְּכָל
 דְּרָכֶיךָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר מְבָאָר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה
 בְּיַעֲקֹב, שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַזְּמִין
 עִמּוֹ מְלָאכִים מִחֲנוֹת מְמַנִּים,
 מִשׁוּם שֶׁהָרִי הוּא בֵּא שְׁלֹם
 בְּשִׁבְטִים עֲלִיוֹנִים כָּלֵם שְׁלָמִים
 פְּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ
 לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלָאכֵי אֱלֹהִים,
 וַנִּתְבָּאָר. וְכֵאן, כִּינּוֹן שֶׁנִּצְוֶה מְלָכֵן
 וְהָרִי נִפְרַד מִמְּנֹן, אִזּוּ הַזְּדוּגָגָה עִמּוֹ
 שְׁכִינָה, וְכֵאן מִחֲנוֹת קְדוּשִׁים
 לְהִקְיָא אוֹתוֹ, וְאִזּוּ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
 כִּי אֲשֶׁר רָאִם וְגו', וּמֵאוֹתָם מְלָאכִים
 שָׁלַח לַעֲשׂוֹ, זֶהוּ שְׁכַתּוּב וַיִּשְׁלַח
 יַעֲקֹב מְלָאכִים. מְלָאכִים מִמָּשׁ הֵיוּ
 וְדָאִי.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, כְּתוּב (תהלים
 לד) חֲנֹה מְלֹאֲךָ ה' סְבִיב לִירְאָיו
 וַיִּחְלַצֵם. הָרִי פְּרִשׁוּהָ. אֲבָל בְּמִקּוּם
 אֶחָד כְּתוּב פִּי מְלָאכִיו יֵצִיחַ לָךְ,
 מְלָאכִיו רַבִּים, וְכֵאן אֶחָד, שְׁכַתּוּב
 חֲנֹה מְלֹאֲךָ ה' סְבִיב לִירְאָיו
 וַיִּחְלַצֵם. אֵלֶּה פִּי מְלָאכִיו יֵצִיחַ לָךְ
 - אֵלֶּה שְׂאָר מְלָאכִים. מְלֹאֲךָ ה'
 סְבִיב - זֶה שְׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (שמות א) וַיִּרְא מְלֹאֲךָ ה' אֵלָיו בְּלִבַת
 אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה. וְלִכֵּן חֲנֹה מְלֹאֲךָ
 ה' סְבִיב לִירְאָיו, לְהִקְיָפוּ בְּכָל
 הַצְּדָדִים כְּדִי לְהַצִּיל אוֹתוֹ,

וְאִמְתִּי אֶתִּי בַר נֶשׁ לְאֶתְדַכְּפָּא כַד אִיהוּ בַר
 תְּלִיסַר שָׁנִין, כְּדִין אֲזַדְדוּג בַר נֶשׁ
 בְּתַרוּוִייהוּ חַד מִיָּמִינָא וְחַד מִשְׂמָאלָא, יֵצֵר
 טוֹב לְיָמִינָא וְיֵצֵר רַע לְשְׂמָאלָא. וְאֵלֶּין אֵינּוּן
 תְּרִין מְלָאכִין מִמָּשׁ מִמְּנֹן, וְאֵינּוּן מִשְׁתַּכְּחִין
 תְּדִיר בְּהִדְיָה דְּבַר נֶשׁ.

אֶתִּי בַר נֶשׁ לְאֶתְדַכְּפָּא, הֵהוּא יֵצֵר הָרַע
 אֶתְכַפֵּיא קַמִּיה וְשְׁלִיט יָמִינָא עַל
 שְׂמָאלָא. וְתַרוּוִייהוּ מִזְדוּגָגִין לְנִטְרָא לִיה
 לְבַר נֶשׁ בְּכָל אַרְחוּי דְּהוּא עֲבִיד. הָדָא הוּא
 דְּכַתִּיב פִּי מְלָאכִיו יֵצִיחַ לָךְ לְשֹׁמְרֶךָ בְּכָל
 דְּרָכֶיךָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר מוֹקִים לִיה לְהֵאִי קָרָא בְּיַעֲקֹב,
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַמִּין בְּהִדְיָה
 מְלָאכִין מִשְׁרַיִן מִמְּנֹן. בְּגִין דְּהָא אִיהוּ אֶתִּי
 שְׁלִים בְּשִׁבְטִין עֲלָאִין כְּלָהוּ שְׁלָמִין כְּדָקָא
 יְאוּת, כְּמָה דְּאֶתְמַר (דְּכַתִּיב) וַיַּעֲקֹב הֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ
 וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלָאכֵי אֱלֹהִים וְאֶתְמַר. וְהֵכָא כִּינּוֹן
 דְּאֶשְׁתַּזִּיב מִנִּיה דְּלִבָּן וְהָא אֶתְפָּרַשׁ מִנִּיה
 כְּדִין אֲזַדְדוּגַת עַמִּיה שְׁכִינְתָּא וְאֶתּוּ מִשְׁרַיִן
 קְדִישִׁין לְסַחְרָא לִיה, וְכִדִּין (דף קסו ע"א) וַיֹּאמֶר
 יַעֲקֹב כִּי אֲשֶׁר רָאִם וְגו'. וּמֵאֵינּוּן מְלָאכִין
 שְׁדֵר לִיה לַעֲשׂוֹ הָדָא הוּא דְּכַתִּיב וַיִּשְׁלַח
 יַעֲקֹב מְלָאכִים, מְלָאכִים מִמָּשׁ הוּוּ וְדָאִי.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר כְּתִיב, (תהלים לד) חֲנֹה
 מְלֹאֲךָ יי סְבִיב לִירְאָיו וַיִּחְלַצֵם, הָא
 אוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּאַתֵּר חַד כְּתִיב פִּי מְלָאכִיו
 יֵצִיחַ לָךְ, מְלָאכִיו סְגִיאִין, וְהֵכָא חַד דְּכַתִּיב
 חֲנֹה מְלֹאֲךָ יי סְבִיב לִירְאָיו וַיִּחְלַצֵם. אֵלֶּה
 כִּי מְלָאכִיו יֵצִיחַ לָךְ, אֵלֶּין שְׂאָר מְלָאכִין.
 מְלֹאֲךָ יי סְבִיב דָּא שְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר,
 (שמות א) וַיִּרְא מְלֹאֲךָ יי אֵלָיו בְּלִבַת אֵשׁ מִתּוֹךְ

הַסֶּנֶה. וּבְגִין כֵּן חֲנֹה מְלֹאֲךָ יי סְבִיב לִירְאָיו, לְאֶקְפָּא לִיה בְּכָל סְטְרִין

בגין לשזבא ליה. וכד שכינתא שריא בגייה דבר נש, כמה משריין קדישין פלהו אזדמנו לתמן.

וכשהשכינה שורה בתוך האדם, כמה מחנות קדושים כלם מזדמנים לשם.

בא ראה, כשדוד המלך נצל מאכיש מלך גת, אז אמר את זה, משום שהשכינה הקיפה אותו ונצל מהם מאכיש ומעמו, כל אותם שהתקיפו [שהקיפו] אותו. מה פתוב? (שמואל א-א כא) ויתהלל בידם, למה ויתהלל? הנה צריך לכתב וישתגע, כמו שנאמר (שם) פי הבאתם את זה להשתגע עלי. אלא חזר על אותו דבר שאמר דוד בתחלה, שפתוב (תהלים עג) פי קנאתי בהוללים וגו'. אמר לו הקדוש ברוך הוא: חייך עדין אתה צריך את זה. פיון שונכנס לבית אכיש והחזיקו בו, מה פתוב? ויתהלל בידם, פאותם הוללים שקנא בהם בהתחלה. ואז באה שכינה ושרתה סביב דוד.

תא חזי, פד דוד מלפא אשתזיב מאכיש מלך גת כדין אמר האי, בגין דשכינתא סחרא ליה ואשתזיב מנייהו מאכיש ומעמיה כל אינון דאתקיפו (נ"א דאקיפו) ביה, מה כתיב, (שמואל א כא) ויתהולל בידם, אמאי ויתהולל, וישתגע מיבעי ליה, כמה דאתא אמר, (שם) פי הבאתם את זה להשתגע עלי.

אלא אהדר על ההוא מלה דאמר דוד בקדמיתא דכתיב, (תהלים עג) פי קנאתי בהוללים וגו'. אמר ליה קדשא בריך הוא חייך עדיין אנת אצטריך להאי, פיון דעאל לבי אכיש ואתקיפו ביה, מה כתיב ויתהולל בידם, פאינון הוללים דקני בקדמיתא, וכדין אתיא שכינתא ושריא סחרניה דדוד.

ואם תאמר שהשכינה לא שורה פי אם בנחלתה, שהיא הארץ הקדושה - ודאי לא שורה בעבור [שיינקים] לינק ממנה, אבל שורה כדי להגן. וכאן פשבא יעקב מבית לבן, כל המחנות הקדושים הקיפו אותו, ולא נשאר לבדו.

ואי תימא שכינתא לא שריא אלא באחסנתיה, דאיהי ארעא קדישא. ודאי לא שריא בגין (דינקיו) לינקא מנה, אבל לאגנא שריא. והכא כד אתא יעקב מבי לבן פלהו משריין קדישין סחרן ליה ולא אשתאר בלחודו.

אמר רבי חזקיה, אם כן [ס"א שקל המחנות הקדושים באו יחד עמו והשכינה עמו], למה פתוב וינתר יעקב לבדו וגו'? אמר רבי יהודה, משום שהכניס עצמו לסכנה והיה רואה אותה סכנה בעיניו, הם פרשו ממנו, ואז אמר, קטנתי מפל החסדים ומפל האמת, אלו הם המחנות הקדושים שגפרדו ממנו.

אמר רבי חזקיה אי הכי (ס"א דכלהו משריין קדישין אתו כהדרה ושכינתא כהדרה), אמאי כתיב וינתר יעקב לבדו וגו'. אמר רבי יהודה בגין דאעיל גרמיה לסכנה, והוה חמי לההיא סכנה בעיניו, אינון אתפרשו מניה, וכדין אמר קטנתי מפל החסדים ומפל האמת, אלין אינון משריין קדישין דאתפרשו מניה.

רבי יצחק אמר, כדי להשאירו עם אותו ממנה של עשו שהיה בא ברשות עליונה, ואלה הלכו לומר שירה, שהגיע זמנם לשבח

רבי יצחק אמר בגין לשבקא ליה עם ההוא ממנא דעשו דברשותא עלאה הוה אתי. ואלין אזלי למימר שירתא דמטא זמנייהו

אֶת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ
שְׁעָה, וְאַחַר כֵּךְ חֲזָרוּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת
אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ וְגו', וְעַתָּה
הֵייתִי לְשָׁנֵי מַחְנוֹת. מַחְנֵה שְׁכִינָה,
וְכָל בֵּיתוֹ. [ס"א מַחְנֵה אַחַד הֵי'ה, שְׁפָתוֹב מַחְנֵה
אֱלֹהִים זַח]. לְשָׁנֵי מַחְנוֹת - שְׁהִיָּה
שְׁלָם מִכָּל הַצְדָדִים מִשְׁנֵי חֻלְקִים,
לְבָן וְאֵדָם.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָרִי נִתְבָּאָר
אוֹתוֹ לִילָה שְׁלֹטוֹן שֶׁל צַד שֶׁל
עָשׂוּ הָיָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, שְׁהָרִי
כְּתוּב (בְּרַאשִׁית א) יְהִי מְאֹרֶת חֹסֶר,
וּמִשׁוּם כֵּךְ וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ,
שֶׁנֶּשְׂאָר יַעֲקֹב, שֶׁהוּא שְׁמֹשׁ לְבָדוֹ,
שֶׁהִתְכַסְּתָה הַלְבָנָה מִן הַשְּׁמֶשׁ.
וְאִף עַל גַּב שְׁשִׁמִּירַת [וְעַם כָּל זֶה הַשְּׁמִירָה
שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ
מִכָּל וְכָל, וְעַל זֶה לֹא יָכֹל לוֹ,
שְׁכָתוֹב וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ.

הַסְתַּבֵּר יְמִינָה וְרָאָה אֶת אַבְרָהָם,
הַסְתַּפֵּל שְׁמֵאלָה וְרָאָה אֶת יִצְחָק,
הַסְתַּפֵּל בְּגוּף וְרָאָה שְׁנַכְלָל מִצַּד
זֶה וּנְכַלָּל מִצַּד זֶה, וְאָז וַיִּגַע בְּכַף
יְרֻכּוֹ, בְּעֵמוּד אֶחָד הַסְמוּךְ לְגוּף,
שֶׁהוּא מִחוּץ לְגוּף.

וְכֵן חֲנָה מְלֵאָף ה' סְבִיב לִירְאִיו
וַיַּחְלָצֵם, הַקִּיפּוֹ כְּכֹל צְדָדִיו כְּדִי
לְהַצִּילוֹ. וּכְשֶׁשָּׁרְתָה שְׁכִינָה בְּתוֹכוֹ
[ס"א אֵלִי], כִּמְהָ חֲזָלוֹת וּמַחְנוֹת בְּאוֹ
עֲמָה, וּמְאוֹתָם מְלֵאכִים שְׁלַח
לְעֵשׂוֹ.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלֵאכִים. אָמַר רַבִּי
אַבָּא, וְכִי מָה הוּא הַתְּעוּרָר אֶל
עָשׂוֹ? וְטוֹב הָיָה לוֹ לְשַׁתַּק מִמֶּנּוּ.
אֵלָּא, אָמַר יַעֲקֹב, יוֹדַע אֲנִי שֶׁעָשׂוֹ
חוֹשֵׁשׁ לְכַבּוֹד אַבָּא וּלְעוֹלָם לֹא
הִרְגִּיז אוֹתוֹ, וְהִרְגִּיז יוֹדַע, שֶׁהוּאֵיל
וְאַבָּא קָיָם, אֲיִנִי פוֹחַד מִמֶּנּוּ, אֲבָל
עָכְשׁוֹ שְׁאַבָּא קָיָם, אֲנִי רוֹצֵה

לְשַׁבְּחָה לִיָּה לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהֵיָה
שְׁעָתָא, וּלְכַתֵּר אֶהְדְּרוּ, הָדָא הוּא דְכַתִּיב
קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר
עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ וְגו', וְעַתָּה הֵייתִי לְשָׁנֵי
מַחְנוֹת. מַחְנֵה שְׁכִינָתָא, וְכָל בֵּיתֵיהּ, (ס"א מַחְנֵה
חַד הָהוּ דְכַתִּיב מַחְנֵה אֱלֹהִים זַח), לְשָׁנֵי מַחְנוֹת, דְּהוּה
שְׁלָים מִכָּל סְטָרִין מִתְרִין חוּלְקִין חוּר
וְסוּמָק.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָא אַתְמָר, הַהוּא לִילֵיא
שׁוּלְטָנוּתָא דְסִטְרָא דְעָשׂוֹ הָוָה בְּהֵיָה
שְׁעָתָא דְהָא כְּתִיב (בְּרַאשִׁית א) יְהִי מְאֹרֶת חֹסֶר,
וּבְגִין כֵּךְ וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ, דְּאַשְׁתָּאָר יַעֲקֹב
דְּאִיהוּ שְׁמֵשׂא בְּלַחֲדוּדֵי, דְּאַתְּכַסֵּיא סִיְהָרָא
מִן שְׁמֵשׂא. וְאִף עַל גַּב דְּנִטְרִירו (ס"א וְעַם כָּל דָּא
נִטְרִירו) דְּקְדוֹשׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא אַתְעָדִי מְנִיָּה
מִכָּל וְכָל, וְעַל דָּא לֹא יָכֹול לוֹ, דְּכַתִּיב וַיֵּרָא
כִּי לֹא יָכֹול לוֹ.

אַסְתַּבֵּר לִימִינָא וְחָמָא לְאַבְרָהָם. אַסְתַּפֵּל
לְשְׁמֵאלָא וְחָמָא לְיִצְחָק. אַסְתַּפֵּל
בְּגוּפָא וְחָמָא דְאַתְפְּלִיל מִסְטָרָא דָּא
וְאַתְפְּלִיל מִסְטָרָא דָּא, כְּדִין וַיִּגַע בְּכַף יְרֻכּוֹ.
בְּחַד עֵמוּדָא דְסְמוּךְ לְגוּפָא דְאִיהוּ לְבָר מִן
גוּפָא.

וּבְגִין כֵּךְ חוֹנָה מְלֵאָף יי סְבִיב לִירְאִיו
וַיַּחְלָצֵם, אַקִּיף לִיָּה בְּכָל סְטָרוֹי בְּגִין
לְשׁוֹבָא לִיָּה, וְכַד שְׂרָא שְׁכִינָתָא בְּגוּיָה (ס"א
לְגוּיָה) כִּמְהָ חֲזָלוֹת וּמִשְׁרִינִין אֶתוֹ בְּהֵדִיָּה,
וּמְאִינוֹן מְלֵאכִין שְׁדֵר לְגַבִּיָּה דְעָשׂוֹ:

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלֵאכִים, אָמַר רַבִּי אַבָּא וְכִי
אַמְאִי אַתְעַר אִיהוּ לְגַבִּיָּה דְעָשׂוֹ,
וְטַב הָוָה לִיָּה לְאַשְׁתוּקִי מְנִיָּה. אֵלָּא אָמַר

יַעֲקֹב יְדַענָא דְעָשׂוֹ חֵישׁ לִיָּה לִיקְרָא דְאַבָּא וּלְעֵלָם לָא אַרְגִּיז קְמִיָּה, וְהָא
יְדַענָא הוּאֵיל וְאַבָּא קָיָם לָא מִסְתַּפִּינָא מְנִיָּה, אֲבָל הַשְׁתָּא דְאַבָּא קָאִים

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנגד

לש"ס דף היומי מסכת שקלים

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
ללמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך ב'
לפי ספר זוהר 10 כרכים (70- כרכים) עצומים רב-רסד
[פרשת וישלח דף קכו. עד דף קעה].

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמות המהרה"י לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י"ט]), וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (פמבאר בהקדמה), יבוצים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את ה'למוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ט ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, פי הם מארבים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

להתפייס עמו. מיד - וישלח יעקב
מלאכים לפניו.

וישלח יעקב מלאכים, רבי שמעון
פתח ואמר, (משלי יב) טוב נקלה
ועבד לו ממתכבד וחסר לחם.
פסוק זה נאמר על יצר הרע,
משום שהוא תמיד מקטרג לבני
אדם, ויצר הרע מרים לבו ורצונו
של האדם בגאון, והולך אחריו,
מסלסל בשערו וכראשו, עד
שמתגאה עליו ומושך אותו
לגיהנם.

אבל טוב נקלה - אותו שלא הולך
אחר יצר הרע ולא מתגאה כלל
ומנמיך רוחו ולבו ורצונו אל
הקדוש ברוך הוא, ואז אותו יצר
הרע מתהפך לו לעבד, שלא יכול
לשלט עליו, ואותו איש שולט
עליו, כמו שנאמר (בראשית ד) ואתה
תמשל בו.

ממתכבד - כמו שאמרנו, שהוא
מכבד עצמו, מסלסל בשערו,
מתגאה ברוחו, והוא חסר לחם -
חסר אמונה, כמו שנאמר (ויקרא כא)
לחם אלהיו וגו', (שם) לחם
אלהיהם הם מקריכם וגו'.

דבר אחר טוב נקלה ועבד לו - זה
יעקב שהנמיך רוחו לעשו כדי
שאחר כך יהיה לו עבד וישלט
עליו ויתקיים בו (בראשית כו) יעבדוך
עמים וישתחו לך לאמים וגו',
ועדין לא היה זמנו כלל, אלא
משום שהעבירו יעקב לסוף
הימים. ועל זה היה מיד נקלה,
ואחר כך אותו שמתכבד יהיה
עבד לו. אותו שהוא חסר לחם
יהיה עבד לאותו שנתנו לו רב דגן
ותירוש.

בא ראה, על זה, משום שידע
יעקב שהצטרף לו, עכשו התהפך
לו לנקלה, ויותר חכמה
ועקמומיות עשה בזה מפל מה

בעינא לאתפייסא עמיה, מיד וישלח יעקב
מלאכים לפניו.

וישלח יעקב מלאכים. רבי שמעון פתח
ואמר, (משלי יב) טוב נקלה ועבד לו
ממתכבד וחסר לחם, האי קרא על יצר ^ד
^{קסו ע"ב} הרע אתמר, בגין דאיהו מקטרגא
תדיר לגבי בני נשא, ויצר הרע איהו ארים
לביה ורעותיה דבר נש בגאותא ואזיל
אבתריה מסלסל שעריה וברישיה עד דאיהו
אתגאי עליה ומשיך ליה לגיהנם.

אבל טוב נקלה, ההוא דלא אזיל אבתריה
דיצר הרע ולא אתגאי כלל ומאיך
רוחיה ולביה ורעותיה לגבי קדשא בריך
הוא, וכדין ההוא יצר הרע מתהפך לעבד
לו, דלא יכול לשלטא עלוי, וההוא בר נש
שליט עלוי כמה דאת אמר, (בראשית ד) ואתה
תמשל בו.

ממתכבד, כמה דאמרן דאיהו אוקיר
גרמיה מסלסל בשעריה אתגאי
ברוחיה, ואיהו חסר לחם, חסר מהימנותא
כמה דאת אמר, (ויקרא כא) לחם אלהיו וגו' (ויקרא
כא) לחם אלהיהם הם מקריכם וגו'.

דבר אחר טוב נקלה ועבד לו, דא יעקב
דמאיך רוחיה לגביה דעשו. בגין
דלבתר ליהוי עבד לו וישלוט עלוי ויתקיים
ביה (בראשית כו) יעבדוך עמים וישתחו לך
לאומים וגו', ועדין לא הוה זמניה כלל.
אלא בגין דסליק ליה יעקב לבתר יומיא,
ועל דא הוה מיד נקלה. ולבתר ההוא דאיהו
מתכבד יהא עבד לו, ההוא דאיהו חסר
לחם יהא עבדא ליהוה דיהבו ליה רוב דגן
ותירוש.

תא חזי, על דא בגין דידע יעקב דאצטריון ליה, השתא אתהפך ליה

שַׁעֲשֵׂה לַעֲשׂוֹ. שְׂאֵלוֹ הִיָּה יוֹדֵעַ
עֲשׂוֹ חֲכָמָה זֹה, יִהְיֶה אֶת עֲצָמוֹ וְלֹא
יָבֵא לִידֵי זֶה, אָבֵל הַפֵּל עֲשֵׂה
בְּחֲכָמָה, וְעֲלִיו אֲמָרָה חֲנָה
(שְׁמוּאֵל-א ב) ה' יַחֲתוּ מְרִיבֹו וְגוֹ' וַיִּתֵּן
עַז לְמַלְכוֹ וְגוֹ'.

וַיֵּצֵא אֶתֶם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן
לְאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ כֹּה אֲמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב
עִם לְבֹן גֵּרְתִי וְאַחַר עַד עֲתָה. מִיָּד
פִּתַח יַעֲקֹב לְהַתְּהַפֵּךְ לוֹ לְעֶבֶד כְּדֵי
שֶׁלֹא יִסְתַּפֵּל עֲשׂוֹ בְּאוֹתָן בְּרוֹכֹת
שֶׁבָרְכוּ אָבִיו, שֶׁהָרִי יַעֲקֹב הָעֵבִיר
אוֹתָן לְסוּף, כְּפִי שְׂאֵמְרוֹנוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה רָאָה יַעֲקֹב
שֶׁשָּׁלַח לַעֲשׂוֹ וְאָמַר עִם לְבֹן גֵּרְתִי,
וְכִי מָה עֲשֵׂה בְּשִׁלְיַחְתוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ
[שְׂאֵמְרוֹ] דְּבָר זֶה? אֵלֶּא לְבֹן הָאֲרָמִי,
קוּלוּ הֲלֵךְ בְּעוֹלָם, שֶׁלֹא הִיָּה אָדָם
שֶׁיִּנְצֵל מִמֶּנּוּ, וְהוּא הִיָּה מְכַשֵּׁף
בְּכֹשָׁפִים וְגָדוֹל בְּקוֹסְמִים, וְאָבִי
בְּעוֹר הִיָּה, וּבְעוֹר אָבִי בַלְעָם,
שֶׁכְּתוּב (יְהוֹשֻׁעַ יג) בַּלְעָם בֶּן בְּעוֹר
הַקּוֹסֶם, וְלְבֹן חֲכָם בְּמְכַשְׁפִּים
וּבְקוֹסְמִים יוֹתֵר מִכָּלֶם, וְעִם כָּל זֶה
לֹא יָכֹל לַיַּעֲקֹב, וְרָצָה לְאָבֵד אֶת
יַעֲקֹב בְּכָמָה כְּלֵי זִין. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
(דְּבָרִים כו) אֲרָמִי אָבֵד אָבִי.

אָמַר רַבִּי אַבְא, כָּל הָעוֹלָם הָיוּ
יּוֹדְעִים שֶׁלְבֹן הִיָּה גְדוֹל הַחֲכָמִים
וְהַמְכַשְׁפִּים וְהַקּוֹסְמִים, וּמִי שֶׁרָצָה
לְאָבֵד אוֹתוֹ בְּכֹשָׁפָיו, לֹא נִצֵּל
מִמֶּנּוּ, וְכָל מָה שֶׁיִּדְעַע בַּלְעָם - מִמֶּנּוּ
הִיָּה, וְכְתוּב בַּבְּלָעָם (בְּמִדְבָר כב) כִּי
יִדְעִיתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר
תֹּאדָר יוֹאֵר, וְכָל הָעוֹלָם הָיוּ
פוֹחֲדִים מִלְבֵּן וּמְכַשְׁפָיו. וְדָבָר
רֵאשׁוֹן שֶׁשָּׁלַח יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ - אָמַר
עִם לְבֹן גֵּרְתִי.

וְאֵם תֹּאמַר שֶׁמַּעֲט הִיָּה, חֲדָשׁ אוֹ
שְׁנָה - לֹא כֵּן, אֵלֶּא וְאַחַר עַד
עֲתָה, עֲשָׂרִים שְׁנָה הִתְאַחַרְתִּי עִמוֹ.
וְאֵם תֹּאמַר שֶׁלֹא עָלָה בְּיָדִי כְּלוֹם -

אֶתְאַחַרִּית עִמָּיָה. וְאִי תִימָא

נִקְלָה. וְיוֹתֵר חֲכָמָה וְעֻקְמוֹ עֲבַד בְּדָא, מִכָּל
מָה דְעֵבַד לְגַבִּי דַעֲשׂוֹ. דְאֵילוֹ הָוָה יִדְעַע עֲשׂוֹ
חֲכָמָה דָא יִקְטִיל לִיָּה לְגֵרְמִיָּה וְלֹא יִיתִי
לְדָא, אָבֵל כֹּלָא עֲבַד בְּחֲכָמָתָא, וְעֲלִיָּה
אֲמָרָה חֲנָה (שְׁמוּאֵל א ב) יְיָ יַחֲתוּ מְרִיבֹו וְגוֹ' וַיִּתֵּן
עַז לְמַלְכוֹ וְגוֹ' :

וַיֵּצֵא אֶתֶם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ
כֹּה אֲמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לְבֹן גֵּרְתִי
וְאַחַר עַד עֲתָה. מִיָּד פִּתַח יַעֲקֹב לְאֶתְהַפְּכָא
לִיָּה לְעֶבֶדָא, בְּגִין דְלֹא יִסְתַּפֵּל עֲשׂוֹ בְּאֵינוֹן
בְּרַכָּאן דְּבְרַכִּיָּה אָבוֹי, דְהָא יַעֲקֹב סָלִיק לוֹן
לְבֵתֵךְ כְּדָקָא אֲמָרוֹן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מָאִי חֲמָא יַעֲקֹב דְשִׁדָר
לִיָּה לַעֲשׂוֹ וְאָמַר עִם לְבֹן גֵּרְתִי, וְכִי
מָה עֵבִיד בְּשִׁלְיַחְתִּיָּה דַעֲשׂוֹ (דְאָמַר) מְלָה דָא.
אֵלֶּא לְבֹן הָאֲרָמִי קָלִיָּה אָזִיל בְּעֵלְמָא דְלֹא
הָוָה בַר נֶשׁ דִּישְׁתַּזִּיב מִנִּיָּה, דְהוּא הָוָה חֲרַשׁ
בְּחֲרָשִׁין וְרַב בְּקוֹסְמִין, וְאָבוֹי דְבְעוֹר הָוָה,
וּבְעוֹר אָבוֹי דְבַלְעָם, דְכְתִיב (יְהוֹשֻׁעַ יג) בַּלְעָם בֶּן
בְּעוֹר הַקּוֹסֶם, וְלְבֹן חֲכָם בְּחֲרָשִׁין וְקוֹסְמִין
יִתִיר מִכָּלֶהוּ, וְעִם כָּל דָּא לֹא יָכִיל בִּיַּעֲקֹב.
וּבְעָא לְאוּבְדָא לַיַּעֲקֹב בְּכָמָה זִינִין הָדָא הוּא
דְכְתִיב, (דְבָרִים כו) אֲרָמִי אוּבְדָא אָבִי.

אָמַר רַבִּי אַבְא כּוּלִי עֵלְמָא הָוִי יִדְעִי דְלְבֹן
הָוָה רַב חֲפִימִין וְחֲרָשִׁין וְקוֹסְמִין,
וּמֵאֵן דְבְעִי לְאוּבְדָא בְּחֲרָשׁוֹי לֹא אֲשְׁתַּזִּיב
מִנִּיָּה, וְכָל מָה דִיִּדְעַע בַּלְעָם מִנִּיָּה הָוָה. וְכְתִיב
בִּיָּה בַּבְּלָעָם (בְּמִדְבָר כב) כִּי יִדְעִיתִי אֶת אֲשֶׁר
תִּבְרָךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֹּאדָר יוֹאֵר. וְכוּלִי עֵלְמָא
הָוִי מִסְתַּפֵּי מִלְבֵּן וּמִחֲרָשׁוֹי, וּמְלָה קְדַמָּאָה
דְשִׁדָר יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ אָמַר עִם לְבֹן גֵּרְתִי.

וְאִי תִימָא דְזַעִיר הָוָה יִרַח אוֹ שְׁתָא. לָאו
הָכִי, אֵלֶּא וְאַחַר עַד עֲתָה, עֲשָׂרִין שְׁנִין

ויהי לי שור וְחמור. אותם שני גזרי דין, שפֿשֿשְׁנֵיהֶם מתחברים יחד, לא מתחברים אלא להרע לעולם, ולכן כתוב (דברים כב) לא תחרש בשור ובחמור יחדו.

צאן ועבד ושפחה - אלו הם כתרים תחתונים שהרג הקדוש ברוך הוא במצרים, (שמות יב) בכור בהמה, (שם) בכור השבי, (שם יא) בכור השפחה. זהו שכתוב צאן ועבד ושפחה. מיד היה עשו פוחד ויצא פנגדו, ופחד היה לו מיעקב כמו שהיה ליעקב מעשו. ראש שהיה הולך בדרך. עד שהיה הולך, שמע על לסטים אחד שהיה אורב בדרך. פגש אותו איש אחר, אמר לו: ממי אפה? אמר לו: אני מלגיון פלוני. אמר לו: סטה לך מלפני, שכל מי שקרב אלי, אני מביא נחש אחד שהורג אותו. הלך אותו האיש לאותו הלגיון. אמר לו: איש אחד בא, וכל מי שקרב אליו, נושף אותו נחש אחד שהוא מביא, ומת.

שמע אותו לגיון ופחד. אמר: יפה שאלך עמו ואתפייס עמו. עד שראה אותו אותו האיש, אמר: אוי ואבוי שעכשו ירג אותו אותו הלגיון. התחיל להשתחוות ולכרע פנגדו. אמר אותו לגיון: אלמלא היה לו בידו נחש להרג, לא היה משתחוה כל זה פנגדי. התחיל הלגיון להתגאות. אמר: הואיל וכל כף פרע לנגדי, לא אהרג אותו.

כך אמר יעקב, עם לכן גרתי ואחר עד עתה. עשרים שנה התאחרתי עמו, ואני מביא נחש להרג בני אדם. שמע עשו, אמר, אוי מי יקום לפניו, שעכשו ירג

דלא סליק בידי כלום. ויהי לי שור וְחמור, אינון תרין גזרי דינין, דכד מתחברן תרווייהו כחדא, לא מתחברן אלא לאבאשא עלמא. ובגין כף פתיב, (דברים כב) לא תחרש בשור ובחמור יחדו.

צאן ועבד ושפחה, אלין אינון כתרי תתאי דקטל קדשא בריך הוא במצרים (שמות יב) בכור בהמה (שמות יב) בכור השבי (שמות יא) בכור השפחה, הדא הוא דכתיב צאן ועבד ושפחה. מיד מסתפי הוה עשו ונפק לקדמותיה, ודחילו הוה ליה מיעקב כמה דהוה ליה ליעקב מעשו.

לבר נש דהוה אזיל בארשא, עד דהוה אזיל שמע על חד לסטים דהוה כמן בארשא, פגע ביה בר נש אחרא. אמר ליה ממאן אנת, אמר ליה מפלוני לגיון אנא, אמר ליה סטי לך מגבאי דכל מאן דקריב בהדאי חד חויא אנא מייתי וקטיל ליה. אזל ההוא בר נש לההוא לגיון, אמר ליה חד בר נש אתי וכל מאן די קריב בהדיה נשכיה חד חויא דהוא מייתי (דף קסו ע"א) ומייתי.

שמע ההוא לגיון ודחיל, אמר יאות דאזיל לקבליה ואתפייס בהדיה. עד דחמא ליה ההוא בר נש, אמר, ווי דהשתא יקטליניה ההוא לגיון. שארי סגיד וכרע לקבליה. אמר ההוא לגיון, אלמלא הוה ליה בידיה חויא לקטלא, לא סגיד פולי האי לקבלי. שארי לגיונאה לאתגאה, אמר, הואיל וכל כף פרע לקבלי לא אקטליניה.

כך אמר יעקב עם לכן גרתי ואחר עד עתה, עשרין שנין אתאחרית עמיה ואנא מייתי חויא לקטלא בני נשא. שמע עשו, אמר, ווי

מאן יקום קמיה. דהשתא יקטליניה יעקב בפומיה, שארי נפיק

לְקַדְמוּתֶיהָ לְאַתְפִּיּוּסָא עֲמִיָּה.

בֵּינָן דְחָמָא לִיָּה מַה כְּתִיב וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצְרֶה לוֹ, בֵּינָן דְקָרִיב בְּהַדְיָה שְׂאֵרֵי כְרַע וְסָגִיד לְקַבְלֶיהָ. הָדָא הוּא דְכְתִיב וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו. אָמַר עֲשׂוּ אֲלֻמְלָא כָּל כְּפָךְ הָוָה עֲמִיָּה, לָא סָגִיד לְקַבְלֵי, שְׂאֵרֵי לְאַתְגָּאָה.

הָא חֲזִי, מַה כְּתִיב בְּבַלְעָם (במדבר כב) **וַיָּבֹא** אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם לִילָה. בְּלָבָן כְּתִיב (בראשית לא) **וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרָמִי בַחֲלוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן תִּדְבַּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב וְגו'.** פֶּן תִּדְבַּר, פֶּן תַּעֲשֶׂה לְיַעֲקֹב רָעָה מִיִּבְעֵי לִיָּה. אֶלָּא לָבָן לָא רַדְף אֲבִתְרִיָּה דְיַעֲקֹב בְּחִילָא דְגוֹבְרִין לְאַגְחָא בֵּיהּ קָרְבָּא. דְהָא חִילָא דְיַעֲקֹב וּבְנוֹי רַב מִנֵּיהּ, אֶלָּא לְמַקְטִילִיהּ בְּפוּמִיָּה וּלְשִׁינְצָאָה כְּלָא. הָדָא הוּא דְכְתִיב אֲרָמִי אוֹבֵד אָבִי.

וּבְגִין כְּפָךְ, פֶּן תִּדְבַּר, וְלָא כְתִיב פֶּן תַּעֲשֶׂה. וְכְתִיב יֵשׁ לְאֵל יָדַי לַעֲשׂוֹת. מִנֵּין הָוָה יָדַע דִּיכְלָתָא הָוָה בִּידֵיהּ. אֶלָּא כְּמָה דְאַתְמָר אֱלֹהֵי אַבִּיכֶם אָמַשׁ אָמַר אֵלַי וְגו'.

וְדָא הוּא סְהֵדוּתָא, דְפָקִיד קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאַסְהָדָא. דְכְתִיב (דברים כו) **וְעִנִּיתָ וְאָמַרְתָּ לְפָנַי יְיָ אֱלֹהֵיךָ אֲרָמִי אוֹבֵד אָבִי וְגו'.** וְעִנִּיתָ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמות כ) **לֹא תַעֲנֶה בְרַעְף.** (דברים ט) **עֲנֶה בְּאָחִיו.**

כְּתִיב בֵּיהּ בְּבַלְעָם (במדבר כד) **וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאת נַחְשִׁים, דְהִכִּי הוּא אֲרַחֲיָה דְאִיהוּ הָוָה מְנַחֵשׁ.** בְּלָבָן כְּתִיב, (בראשית ל) **נַחֲשֵׁתִי, דְאַשְׁגַּח בַּחֲרָשׁוּי וּבְקַסְמוּי בְּעַסְקָא דְיַעֲקֹב, וְכַד בְּעָא לְאוּבָדָא לְיַעֲקֹב בְּנַחֲשָׁא וּבַחֲרָשָׁא דִילִיָּה בְּעָא לְאוּבָדִיהּ, וְלֹא שְׂבָקִיָּה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא.**

אוֹתוֹ יַעֲקֹב בְּפִיּוֹ. הַתְּחִיל לְצַאֵת כְּנֻגְדוֹ לְהַתְּפִיּוּס עֲמוֹ.

בֵּינָן שְׂרָאָה אוֹתוֹ מַה כְּתוּב? וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצְרֶה לוֹ. בֵּינָן שְׂקָרָב אֲלִיוֹ, הַתְּחִיל לְכַרְעַ וְלִסְגַּד לְפָנָיו, זֶהוּ שְׂכָתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו. אָמַר עֲשׂוּ, אֲלֻמְלָא כָּל כְּפָךְ הָיָה עֲמוֹ, לֹא יִשְׁתַּחֲוּהוּ כְּנֻגְדֵי. הַתְּחִיל לְהַתְּגָאוֹת.

בָּא רָאָה מַה כְּתוּב בְּבַלְעָם, (במדבר כב) **וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם לִילָה.** בְּלָבָן כְּתוּב (בראשית לא) **וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרָמִי בַחֲלוֹם הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן תִּדְבַּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב וְגו'.** פֶּן תִּדְבַּר? פֶּן תַּעֲשֶׂה לְיַעֲקֹב רָעָה צְרִיף לְכַתֵּב! אֶלָּא לָבָן לֹא רַדְף אַחֲרֵי יַעֲקֹב בְּכַח גְּבוּרִים לְעַרְףֵּי בּוֹ קָרַב, שְׁתַּרְי חִיל יַעֲקֹב וּבְנָיו גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, אֶלָּא לְהַרְגוֹ בְּפִיּוֹ וּלְהַשְׁמִידוֹ אֶת הַכֹּל. זֶהוּ שְׂכָתוּב אֲרָמִי אוֹבֵד אָבִי.

וְכֵן כְּתוּב פֶּן תִּדְבַּר וְלֹא פֶּן תַּעֲשֶׂה. וְכְתוּב יֵשׁ לְאֵל יָדַי לַעֲשׂוֹת. מִנֵּין הָיָה יוֹדַע שְׂיִכְלַת הַיְתָה בִּידּוֹ? אֶלָּא כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר אֱלֹהֵי אַבִּיכֶם אָמַשׁ אָמַר אֵלַי.

וְזוֹרֵי הַעֲדוּת שְׁצוּנָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲדֵי, שְׂכָתוּב (דברים כו) **וְעִנִּיתָ וְאָמַרְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֵיךָ אֲרָמִי אוֹבֵד אָבִי וְגו'.** וְעִנִּיתָ - כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שמות כ) **לֹא תַעֲנֶה בְרַעְף,** (דברים ט) **עֲנֶה בְּאָחִיו.**

כְּתוּב בְּבַלְעָם (במדבר כד) **וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאת נַחְשִׁים,** שְׂכָף הוּא דְרַכּוֹ - שְׁהוּא הָיָה מְנַחֵשׁ. בְּלָבָן כְּתוּב (בראשית ל) **נַחֲשֵׁתִי, שְׁהַשְׁגִּיתָ בְּכַשְׁפּוֹ וּבְקַסְמוֹ בְּעַסְקָא שְׁלַ יַעֲקֹב, וּכְשָׂרְצָה לְהַאֲבִיד אֶת יַעֲקֹב בְּנַחֲשִׁים וּבְכַשְׁוּפִים שְׁלוֹ, רָצָה לְאַבְדּוֹ, וְלֹא עֲזָבוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.**

והיינו דאמר בלעם בן בנו, פי לא נחש ביצקב ולא קסם בישראל. מי יכול להם? שהרי סבי רצה לאבד את אביהם בנחשים ובקסמים שלו ולא עלה בידו, שלא השאירו לקלל. זהו שכתוב פי לא נחש ביצקב ולא קסם בישראל.

ובבב עשרת מיני כשפים וקסמים מהארת הפתורים התחתונים עשה לבן פנגד יצקב, ולא יכל. זהו שכתוב (בראשית לא) ותחלף את משפירתי עשרת מנים. שפלים עשה לבן פנגדו ולא עלה בידו להרע לו, שכתוב (שם) והחלף את משפירתי עשרת מנים ולא נתנו אלהים להרע עמדי. מה זה מנים? פתרגום מנים, וכתוב (ויקרא יז) לשעירם אשר הם זנים אחריהם. מונים - מינים כמשמעו. ועשרה מינים הם של כשפים וקסמים בפתורים התחתונים, וכלם עשה פנגדו.

עשרה מינים הם, שכתוב (דברים יח) קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים. הרי הם עשרה.

אמר רבי יוסי, נחש וקסם הם שני מינים, ובדרגה אחת עולים, וכשפא בלעם, בקסם עשה פנגד ישראל, והיינו שכתוב (במדבר כב) וקסמים בידם. וכנגד יצקב בא לבן פנחש. זה וזה לא עלה בידם. זהו שכתוב (שם כג) פי לא נחש ביצקב ולא קסם בישראל. פי לא נחש ביצקב - בתחלה בימי לבן. ולא קסם בישראל - אחר כך בימי בלעם.

אמר בלעם לבלק, בא ראה מי יכול להם, שפל הקסמים והכשפים שפפתרים שלנו

והיינו דאמר בלעם בר בריה (במדבר כג) פי לא נחש ביצקב ולא קסם בישראל, מאן יכיל להון, דהא סבאי בעא לאובדא לאבוהון בנחשים ובקסמים דיליה ולא סליקא בידוי. דלא שבקיה ללטיא. הדא הוא דכתיב פי לא נחש ביצקב ולא קסם בישראל.

ובבבחו עשרה זיני תרשין וקוסמין דקוזטפי דכתרין תתאין עבד לבן לקבליה דיעקב ולא יכיל. הדא הוא דכתיב, (בראשית לא) ותחלף את משפירתי עשרת מונים. דכלהו עבד לבן לקבליה ולא סליקו בידוי לאבאשא ליה, דכתיב, (בראשית לא) והחלף את משפירתי עשרת מונים ולא נתנו אלהים להרע עמדי. מאי מונים, פתרגום זינין, וכתיב (ויקרא יז) לשעירים אשר הם זונים אחריהם. מונים, מינים כמשמעו. ועשרה זינין אינון דתרשין וקוסמין בכתרין תתאין וכלהו עבד לקבליה.

עשרה זינין אינון, דכתיב, (דברים יח) קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחבר חבר ושאל אוב וידעוני ודרש אל המתים, הא עשרה אינון.

אמר רבי יוסי נחש וקסם, תרי זיני אינון, ובדרגא חד סלקין. וכד אתא בלעם בקסם עבד לקבליהון דישראל. והיינו דכתיב, (במדבר כב) וקסמים בידם. ולקבליה דיעקב אתא לבן פנחש, האי והאי לא סליקו בידיהו הדא הוא דכתיב, (שם כג) פי לא נחש ביצקב ולא קסם בישראל. פי לא נחש ביצקב בקדמיתא ביומוי דלבן. ולא קסם בישראל לבתר ביומוי דבלעם.

אמר בלעם לבלק, תא חזי, מאן יכיל להון. דכל קסמין ותרשין

מהארת המלכות שלמעלה [ומטה]
מתעטטין, [שהרי] והוא התקשר
בהם, שכתוב ה' אלהיו עמו
ותרועת מלך בו.

אמר רבי יהודה, חס וחס וחס וחס
שהיה יודע בלעם בקדשה
שלמעלה כלל, שהרי הקדוש
ברוך הוא לא התרצה בעם ולשון
אחר שישתמש בכבודו אלא בנוי
הקדושים, ואמר [ויקרא יא]
והתקדשתם והייתם קדושים. מי
שהם קדושים ישתמשו בקדשה.
ישראל הם קדושים, שכתוב [דברים
יד] כי עם קדוש אתה. אתה קדוש
ולא עם אחר.

מי שהם טמאים, טמאה מזדמנת
להם להטמא עליו. כתוב [ויקרא יג]
טמא הוא בדרך ישוב מחוץ למחנה
מושב, וטמא וטמא קורא,
שכתוב [שם] וטמא טמא יקרא. מי
שהוא טמא לטמא יקרא, הכל
הולך אחר מינו.

אמר רבי יצחק, נאה הוא ליעקב,
שהיה קדוש, לומר שנטמא בלבן
ובכשפיו, או שבת הוא שלו?
אמר לו רבי יוסי, אף על גב
שאמר רבי יהודה - אני מסייע לך,
שהרי כתוב [בראשית כז] אנכי עשו
בכרך. וכי יפה הוא לצדיק כיעקב
להחליף שמו בשם טמאה? אלא
אנכי, פוסק טעם, ואמר אנכי מי
שאני, אבל עשו בכרך, והרי
פרשוה.

אף כאן. ויהי לו שור וחמר.
לומר, אל תשים לבך ורצונך
לאותה ברכה שברכני אבא
שהתקימה בי. הוא ברוך אותי הנה
גביר לאחיה וישתחוו לך בני אפך
- משום כך עבדך יעקב לאדני
לעשו. הוא ברוך אותי ברב דגן
ותירוש - הרי לא התקיים בי, שלא
אצרתי אותם, אלא ויהי לי שור

דבכתרין דילן, מקיזפא דמלכותא דלעילא
[ומתא] מתעטטין [דהא], והוא אתקשר בהו,
דכתיב יי אלהיו עמו ותרועת מלך בו.

אמר רבי יהודה חס ושלום דהוה ידע
בלעם בקדושה דלעילא [דף קסז ע"ב]
כלל. דהא קדשא בריה הוא לא אתרעי בעם
ולישן אתרא דישתמש ביקריה, אלא בנוי
קדישין. ואמר [ויקרא יא] והתקדשתם והייתם
קדושים, מאן דאינון קדישין ישתמשו
בקדושה, ישראל אינון קדישין דכתיב, [דברים
יד] כי עם קדוש אתה. אתה קדוש ולא עם
אחרא.

מאן דאינון מסאבין, מסאבו אזדמן לון
לאסתאבא עליה. כתיב, [ויקרא יג] טמא
הוא בדרך ישוב מחוץ למחנה מושבו.
ומסאבא למסאבא קרי דכתיב, [שם] וטמא
טמא יקרא, מאן דאיהו טמא, לטמא יקרא,
כלא אזיל בתר זנייה.

אמר רבי יצחק, יאות הוא ליעקב דהוה
קדישא לומר דאסתאב בלבן
ובחרשוי, או שבחא הוא דיליה. אמר ליה
רבי יוסי, אף על גב דקאמר רבי יהודה,
אנא מסייע לך. דהא כתיב, [בראשית כז] אנכי
עשו בכרך. וכי יאות הוא לצדיק כיעקב
למחלה שמייה בשמא דמסאבא, אלא אנכי,
פסקא טעמא. ואמר אנכי מאן דאנא, אבל
עשו בכרך והא אוקמוה.

אוף הקא, ויהי לי שור וחמר, לומר לא
תשוני לבך ורעותך להיאי ברכתא
דבריה לי אבא דאתקיים בי. הוא בריה לי
הוה גביר לאחיה וישתחוו לך בני אפך,
בגין כך עבדך יעקב. לאדני לעשו. הוא
בריה לי ברוב דגן ותירוש. הא לא אתקיים בי, דלא אוצרנא לון. אלא,

אף הקא, ויהי לי שור וחמר, לומר לא
תשוני לבך ורעותך להיאי ברכתא
דבריה לי אבא דאתקיים בי. הוא בריה לי
הוה גביר לאחיה וישתחוו לך בני אפך,
בגין כך עבדך יעקב. לאדני לעשו. הוא
בריה לי ברוב דגן ותירוש. הא לא אתקיים בי, דלא אוצרנא לון. אלא,

ויהי לי שור וְחמור צאן וְעבד, רְעִי עֲנֵא בְחַקְלָא. הוא בְּרִיךְ לִי, מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. הָא לֹא אֲתַקְיִים בִּי, בְּגִין דְּהָא עִם לְבָן גְּרַתִּי, כְּגִינְרָא. דְּלֹא הָוָה לִי בִיתָא חֲדָא כָּל שְׁכָן מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. וְכָל זֶה כְּדִי שְׁלֵא יִסְתַּפֵּל בִּיעֻקֵּב עַל אוֹתָן בְּרַכּוֹת וּיקְטַרְג עִמּוּ.

רְבִי אֲבָא אָמַר, כְּתוּב בִּיעֻקֵּב (שם כה) אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֲהֵלִים, גְּבִיר שְׁלִים. בְּגִין דְּאִיהוּ יְתִיב בְּתַרְיִן מִשְׁכְּנֵינִן עֲלֵאִין. וְאִשְׁלִים לְהֵאִי גִיסָא וּלְהֵאִי גִיסָא, וְאִיהוּ לֹא אָמַר דְּאִסְתָּאב בְּחַרְשׁוּי. אָבֵל עַל מַה דְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּגִין דְּלְבוּי שְׁלִים עַל טִיבוּ וּקְשׁוּט דְּעֵבִיד לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּכָל עֲלֻמָּא יִדְעִי עוֹבְדוּי דְּלָבָן מָאן אֵינּוֹן, וּמָאן יְכִיל לְאִשְׁתַּזְבָּא (ס"א מניח, כל עשרין שנין דְּתַנּוּתֵי עִמּוּת) מְקַטְרוּגָא דִּילִיָּה דְּבַעֲי לְאוּבְדָא לִי. (ס"א וְאָנָּא יְתִיבְנָא וְעַבְדָּנָא עִמּוּת עֲשָׂרִין שְׁנִין) וּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁזַבְנֵי מַנְיָה. וְכֹלֵא הָוָה בְּגִין דְּלֹא יִסְתַּפֵּל בִּיה עֲשׂוּ דְּאֲתַקְיִימוּ בִּיה אֵינּוֹן בְּרַכָּאן, וְלֹא יִנְטַר לִיה דְּבָבוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (הושע יד) כִּי יִשְׂרָיִם דְּרַכִּי יִי וְגוֹ', וְכְתִיב, (דברים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

וְיִשְׁבוּ הַמְּלָאכִים אֶל יַעֲקֹב לְאִמְרֵי בָּאֲנֹן אֶל אַחִיךָ אֶל עֲשׂוּ וְגַם הַלֵּךְ לְקִרְאָתְךָ וְאַרְבַּע מְאוֹת אִישׁ עִמּוּ. כִּינּוֹן שְׁאָמַר בָּאֲנֹן אֶל אַחִיךָ, לֹא יִדְעֵנּוּ שְׁהוּא עֲשׂוּ? וְכִי אַחִים אַחֲרִים הֵיךְ לְיַעֲקֹב? אֵלֹא בָּאֲנֹן אֶל אַחִיךָ. וְאִם תֹּאמַר שְׁחִזַר בְּתַשׁוּבָה וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ תְּקִינָה - לֹא כֵּן, אֵלֹא עֲשׂוּ הַרְשַׁע כְּמוֹ מַעֲקָרוֹ. וְגַם הַלֵּךְ לְקִרְאָתְךָ. וְאִם תֹּאמַר שְׁהוּא הוֹלֵךְ לְבִדּוֹ - לֹא, אֵלֹא אַרְבַּע מְאוֹת אִישׁ עִמּוּ.

וְכֵן כֵּן לְמַה? (אֵלֹא הֵם) אָמְרוּ לוֹ,

וְיִשְׁבוּ הַמְּלָאכִים אֶל יַעֲקֹב לְאִמְרֵי בָּאֲנֹן אֶל אַחִיךָ אֶל עֲשׂוּ וְגַם הוֹלֵךְ לְקִרְאָתְךָ וְאַרְבַּע מְאוֹת אִישׁ עִמּוּ. כִּינּוֹן דְּאָמַר בָּאֲנֹן אֶל אַחִיךָ, לֹא יִדְעֵנָא דְּאִיהוּ עֲשׂוּ, וְכִי אַחִין אַחֲרֵינִן הוּוּ לְיַעֲקֹב. אֵלֹא בָּאֲנֹן אֶל אַחִיךָ, וְאִי תִימָא דְּהָדַר בְּתַשׁוּבָה וְאִזִּיל בְּאַרְחַ מְתַקְנָא, לֹא חֵכִי, אֵלֹא עֲשׂוּ הַרְשַׁע כְּדַמְעִיקְרָא. וְגַם הוֹלֵךְ לְקִרְאָתְךָ, וְאִי תִימָא דְּאִיהוּ בְּלַחֲדוּי אִזִּיל. לָאו, אֵלֹא אַרְבַּע מְאוֹת אִישׁ עִמּוּ.

וְכֵן כֵּן לְמַה, (אֵלֹא אֵינּוֹן) אָמְרוּ לִיה, בְּגִין

וְיִשְׁבוּ הַמְּלָאכִים אֶל יַעֲקֹב לְאִמְרֵי בָּאֲנֹן אֶל אַחִיךָ אֶל עֲשׂוּ וְגַם הוֹלֵךְ לְקִרְאָתְךָ וְאַרְבַּע מְאוֹת אִישׁ עִמּוּ. כִּינּוֹן דְּאָמַר בָּאֲנֹן אֶל אַחִיךָ, לֹא יִדְעֵנָא דְּאִיהוּ עֲשׂוּ, וְכִי אַחִין אַחֲרֵינִן הוּוּ לְיַעֲקֹב. אֵלֹא בָּאֲנֹן אֶל אַחִיךָ, וְאִי תִימָא דְּהָדַר בְּתַשׁוּבָה וְאִזִּיל בְּאַרְחַ מְתַקְנָא, לֹא חֵכִי, אֵלֹא עֲשׂוּ הַרְשַׁע כְּדַמְעִיקְרָא. וְגַם הוֹלֵךְ לְקִרְאָתְךָ, וְאִי תִימָא דְּאִיהוּ בְּלַחֲדוּי אִזִּיל. לָאו, אֵלֹא אַרְבַּע מְאוֹת אִישׁ עִמּוּ.

דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתָרְעֵי תְדִיר בְּצִלּוֹתְהוֹן
 דְּצִדִּיקָא וּמִתְעַטֵּר בְּצִלּוֹתְהוֹן. כְּדָא מְרִינָן,
 דִּהֵהוּא מְלֹאכָא דְמִמְנָא עַל צִלּוֹתְהוֹן
 דִּישְׂרָאֵל, סְנֵד"ל לְפִוּן שְׁמִיָּה, נְטִיל כָּל אֵינוֹן
 צִלּוֹתֵין וְעֵבִיד מְנַיְהוּ עֲטָרָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים
 וְאוּקְמוּהָ. וְכֹל שְׁפָן צִלּוֹתְהוֹן דְּצִדִּיקָא
 דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתָרְעֵי בְּהוּ וְאֲתַעְבְּדֵן
 עֲטָרָה לְאֲתַעְטָרָא בְּאֵינוֹן צִלּוֹתֵין לְקוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא. וְאִי תִימָא מְשַׁרְיִין קְדִישִׁין הֵוּ
 אֲתִיִּין עֲמִיָּה, אֲמַאי דְחִיל. אֲלֵא צִדִּיקָא לֹא
 סְמִכִין עַל זְכוּתֵיהוּ, אֲלֵא עַל צִלּוֹתְהוֹן
 וּבְעוֹתְהוֹן לְגַבֵּי מְאָרִיהוֹן.

וְתָא חֲזִי, דְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, צִלּוֹתָא
 דְּסַגִּיאִין סְלִיק קָמֵי קְדֻשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 וּמִתְעַטֵּר בִּיהוּ צִלּוֹתָא. בְּגִין דְּסִלְקָא בְּגוּוֹנִין
 סַגִּיאִין וְאֲתַפְלִילַת מִכַּפְּמָה סְטָרִין. וּבְגִין
 דְּאֲתַפְלִילַת מִכַּפְּמָה גּוּוֹנִין אֲתַעְבִּידַת עֲטָרָה
 וּמִנְחָא עַל רִישָׁא דְּצִדִּיק חַי הָעוֹלָמִים.
 וְצִלּוֹתָא דִּיחִיד לֹא אִיהִי כְּלִילָא, וְלֹא אִיהִי
 אֲלֵא בְּגוּוֹן חַד. וְעַל דָּא צִלּוֹתָא דִּיחִיד לֹא
 אִיהִי מִתְתַקְנָא לְאֲתַקְבְּלָא (אֲלֵא בְּצִלּוֹתָא) כְּצִלּוֹתָא
 דְּסַגִּיאִין. וְתָא חֲזִי, יַעֲקֹב כְּלִיל הָוָה, וְעַל דָּא
 צִלּוֹתֵיהָ תְּאִיב לָהּ קְדֻשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מַה כְּתִיב
 וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצַּר לוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח וְאָמַר (מְשַׁלֵּי כַח) אֲשֶׁרִי אָדָם
 מִפְּחַד תְּמִיד וּמִקְשָׁה לְבוֹ יַפּוּל בְּרַעָה.
 (דף קטז ע"א) זַפְּאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא אֲתָרְעֵי בְּהוּ, וַיְהִי לֹון אֲוִרִיִּיתָא דְקָשׁוּט
 בְּגִין לְמִזְפֵּי בַּהּ לְחַיֵּי עֲלְמָא, דְּכֹל מָאן
 דְּאֲשַׁתְּדֵל בְּאוֹרִיִּיתָא קְדֻשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשִׁיף
 עֲלֵיהָ חַיִּין עֲלָאִין, וְאֲעִיל לִיהָ לְחַיֵּי עֲלְמָא
 דְּאֲתִי, דְּכְתִיב, (דְּבָרִים ל) כִּי הוּא חַיִּיךְ וְאֲרִיךְ
 יְמִיךְ. וּכְתִיב, (שֵׁם לֵב) וּבְדַבָּר הַזֶּה תֵּאָרִיכוּ יָמִים.

מְשׁוּם שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּמִיד
 מְרַצָּה בְּתַפְלוֹת הַצְּדִיקִים
 וּמִתְעַטֵּר בְּתַפְלוֹתֵיהֶם, כְּמוֹ
 שְׁאֲמַרְנוּ שְׂאוֹתוֹ הַמְּלַאכָּה הַמְּמַנָּה
 עַל תַּפְלוֹת יִשְׂרָאֵל, סְנֵד לְפִוּ"ן
 שְׁמוֹ, נוֹטֵל כָּל אוֹתָן תַּפְלוֹת
 וְעוֹשֶׂה מֵהֶם עֲטָרָה לְחַי
 הָעוֹלָמִים וּבְאֵרוּחָהּ, וְכֹל שְׁפָן
 תַּפְלוֹת הַצְּדִיקִים שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מְתַרְצָּה בְּהוּ, וְנַעֲשׂוֹת עֲטָרָה
 לְהַתְעַטֵּר בְּאוֹתָן תַּפְלוֹת לְקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ הוּא. וְאִם תֹּאמַר, מִחֲנֻנֹת
 קְדוּשִׁים הֵיוּ בָאִים עִמּוֹ, אִזּוֹ לְמָה
 פְּחַד? אֲלֵא צְדִיקִים לֹא סוֹמְכִים
 עַל זְכוּתֵיהֶם, אֲלֵא עַל
 תַּפְלוֹתֵיהֶם וּבְקִשׁוֹתֵיהֶם לְרַבּוֹנָם.
 וְבֵא וּרְאֵה שְׁאֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
 תַּפְלוֹת רַבִּים עוֹלָה לְפָנֵי הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא וּמִתְעַטֵּר בְּאוֹתָהּ
 תַּפְלָה, מְשׁוּם שְׁעוֹלָה בְּגוּוֹנִים
 רַבִּים וְנִכְלַלַת מִכַּפְּמָה צְדִידִים,
 וּמְשׁוּם שְׁנִכְלַלַת מִכַּפְּמָה גּוּוֹנִים,
 נַעֲשִׂית עֲטָרָה, וּמִנְחַת עַל רֹאשׁ
 צְדִיק חַי הָעוֹלָמִים. וְתַפְלוֹת
 הַיְחִיד אֵינָה כְּלוּלָה וְאֵינָה אֲלֵא
 בְּגוּוֹן אֶחָד, וְעַל כֵּן תַּפְלוֹת יְחִיד
 אֵינָה מִתְקַנָּת לְהַתְקַבֵּל (אֲלֵא בְּתַפְלָה)
 כְּתַפְלוֹת רַבִּים. וְבֵא וּרְאֵה, יַעֲקֹב
 הָיָה כְּלוּל, וְעַל כֵּן תַּפְלוֹתוֹ
 הִשְׁתַּוְּקַק לָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.
 מַה כְּתוּב? וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד
 וַיִּצַּר לוֹ.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח וְאָמַר, (מְשַׁלֵּי כַח)
 אֲשֶׁרִי אָדָם מִפְּחַד תְּמִיד וּמִקְשָׁה
 לְבוֹ יַפּוּל בְּרַעָה. אֲשֶׁרִיִּיהֶם
 יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 הַתְרַצָּה בְּהֶם וְנָתַן לָהֶם תּוֹרַת
 אֲמַת כְּדִי לְזְכוּת בַּהּ לְחַיֵּי עוֹלָם,
 שְׁפַל מִי שְׁמִשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה,
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁף עֲלָיו
 חַיִּים עֲלִיוֹנִים וּמְכַנְּסוֹ לְחַיֵּי
 הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ל) כִּי
 הוּא חַיִּיךְ וְאֲרִיךְ יְמִיךְ, וּכְתוּב (שֵׁם
 לֵב) וּבְדַבָּר הַזֶּה תֵּאָרִיכוּ יָמִים.

חיים בעולם הזה, וחיים בעולם הבא.

רבי אלעזר אמר, כל מי שמשתדל בתורה, אין מיתתו על ידי יצר הרע, משום [שהוא נחש, והוא מלאך הפנות, אלא מיתתם בנשיקה, שכתוב (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו. כלומר על פי ה' והיא הנשיקה שהיא דקות של הנפש בעקר, ואותו שמשתדל בתורה] שהתחזק בעץ החיים ולא הרפה ממנו, ולכן צדיקים שמשתדלים בתורה לא נטמא גופם [אלא הוא טהור, כמו אלהיו בבית הקברות שמצאו אותו רבנו ושאלו אותו, ולא כהן הוא מרי? אמר להם, צדיקים לא טמאים במיתתם, כמו ששינונו, ביום שמת רבי במלך כהנה. כלומר שהתעסקו בו] שלא שרתה עליהם רוח טמאה.

יעקב היה עץ החיים, למה פחד, שהרי לא יכול לשלט עליו? ועוד, שהרי כתוב והנה אנכי עמך וגו', למה היה פוחד? ועוד, שהרי כתוב ויפגעו בו מלאכי אלהים, אם מחנות קדושים היו עמו, למה היה פוחד?

אמא הכל היה נאה, ויעקב לא היה רוצה לסמך על נס של הקדוש ברוך הוא, משום שחשב שאינו כדאי שהקדוש ברוך הוא יעשה לו נס, מה הטעם? משום שלא עבד את אביו ואמו כראוי ולא השתדל בתורה ונשא שתי אחיות, ואף על גב שהכל נתבאר. ועם כל זה צריך לאדם לפחד תמיד ולהתפלל לפני הקדוש ברוך הוא בתפלה, שכתוב אשרי אדם מפחד תמיד [ולפחד תמיד מלפני הקדוש ברוך הוא], והרי פרשנה.

בא ראה, תפלת האבות העמידו עולם, וכל בני העולם עליהם עומדים וסמוכים, ויעולם

ולעולמי עולמים לא נשפחת זכות האבות, משום שזכות האבות היא קיום של מעלה ומטה, וקיום של יעקב הוא קיום שלם יותר מכלם. ולכן בשעה שצרה לבני יעקב, הקדוש ברוך הוא

חיין בהאי עלמא וחיין בעלמא דאתי. רבי אלעזר אמר כל מאן דאשתדל באורייתא לשמה, לאו מיתתיה על ידא

דיצר הרע, בגין (גליון דהוא נחש והוא מלאכא דמוקא. אלא מיתתהון בנשיקה דכתיב (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו, כלומר על פי ה' והיא הנשיקה דהיא דביקומא דנפשא בעיקרא, והיא דאשתדל באורייתא) דאתתקיף באילנא דחיי ולא ארפי מניה, ובגין כן צדיקא דמשתדלי באורייתא לא מסתאבי גופא דלהון (גליון: אלא הוא דכו, כגון אלהיו כבי קברי דאשכחיהו רבנו, ושאלו ליה ולאו כהן הוא מרי, אמר לון צדיקא לא מסאבי במיתתהון, כמה דתנינן ביום שמת רבי במלך כהונה, כלומר דאתעסקו ביה) דלא שרא עלייהו רוח מסאבא.

יעקב אילנא דחיי הוה, אמאי דחיל, דהא לא יכול לשלטאה עלוי. ועוד דהא כתיב והנה אנכי עמך וגו', אמאי הוה דחיל. ותו דהא כתיב ויפגעו בו מלאכי אלהים. אי משריין קדישין הוו עמיה אמאי הוה דחיל. אמא כלא יאות הוה, ויעקב לא הוה בעי למסמך על ניסא דקדשא בריה הוא, בגין דחשיב דלאו איהו כדאי דקדשא בריה הוא יעביד ליה ניסא. מאי טעמא, בגין דלא פלח לאבוי ולאמיה פדקא יאות, ולא אשתדל באורייתא ונטל תרי אחיות. ואף על גב דכלא אתמר, ועם כל דא בעי ליה לבר נש למדחל תדיר ולצלאה קמי קדשא בריה הוא בצלותא. דכתיב אשרי אדם מפחד תמיד (ולמדחל תדיר קמי קדשא בריה הוא) והא אוקמוהו.

תא חזי, צלותא דאבהן קיימו עלמא, וכל בני עלמא עלייהו קיימי וסמכין. לעולם ולעלמי עלמין, לא אתנשי זכותא דאבהן, בגין דזכותא דאבהן איהו קיומא דעילא

רוֹאֵה אֶת דְּמוֹת יַעֲקֹב וְחָס עַל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. יַעֲקֹב"ב בּוֹא"ו, לְמַה בּוֹא"ו? מִשּׁוֹם שֶׁהוּא דְמוֹת שֶׁל יַעֲקֹב מִמֶּשׁ.

בֵּא רֵאָה, כָּל מִי שֶׁרוֹאֵה אֶת יַעֲקֹב, כְּמִי שֶׁמְסַתְּפֵל בְּאַסְפֵּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה (תפארת), וְהָרִי נֹאמַר שֶׁיְפִיּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב כְּיְפִיּוֹ שֶׁל אָדָם הֵרֵאשׁוֹן. אָמַר רַבִּי יִיסָא, אֲנִי שִׁמְעֵתִי, שֶׁכָּל מִי שֶׁמְסַתְּפֵל בַּחֲלוּמוֹ וְרוֹאֵה אֶת יַעֲקֹב מִצֵּטָף בְּמַלְבוּשָׁיו, מִתּוֹסְפִים לוֹ חַיִּים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הָרִי נֹאמַר שֶׁדוֹד הַמְּלָךְ, עַד שֶׁלֹּא הָיָה, לֹא הָיוּ לוֹ חַיִּים כָּלֵל, פָּרַט לְזֶה שֶׁאָדָם הֵרֵאשׁוֹן נִתֵּן לוֹ שְׁבַעִים שָׁנָה מִשְׁלוֹ, וְכֵן הָיָה קִיוּמוֹ שֶׁל דוֹד הַמְּלָךְ שְׁבַעִים שָׁנָה הָיוּ, וְקִיּוּם שֶׁל אָדָם הֵרֵאשׁוֹן אֶלְף שָׁנָה חֹסֵר שְׁבַעִים. נִמְצְאוּ בְּאֵלֶּה אֶלְף שָׁנִים רֵאשׁוֹנוֹת אָדָם הֵרֵאשׁוֹן וְדוֹד הַמְּלָךְ.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים כא) חַיִּים שָׁאֵל מִמֶּךָ נִתְּתָה לוֹ אֲרֶךְ יָמִים עוֹלָם וְעַד. חַיִּים שָׁאֵל מִמֶּךָ - זֶה דוֹד הַמְּלָךְ. שֶׁהָרִי כִשְׁבָרָה הַקְּדוּשׁ בְּרִיף הוּא גֵן עֵדֵן, הַטִּיל בּוֹ נִשְׁמַת דוֹד הַמְּלָךְ, וְהִסְתַּפֵּל בּוֹ וְרֵאָה שֶׁאֵין לוֹ חַיִּים מִשְׁלוֹ כְּלוּם וְעוֹמֵד לְפָנָיו כָּל הַיּוֹם. כִּיּוֹן שֶׁנִּבְרָא אָדָם הֵרֵאשׁוֹן, אָמַר, הָרִי וְדַאי קִיוּמוֹ. וּמֵאָדָם הֵרֵאשׁוֹן הָיוּ שְׁבַעִים שָׁנִים שֶׁהִתְקַיְּם דוֹד הַמְּלָךְ בְּעוֹלָם.

עוֹד הָעֲבוֹת הִשְׁאִירוּ לוֹ מִחַיֵּיהֶם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. אַבְרָהָם הִשְׁאִיר לוֹ, וְכֵן יַעֲקֹב וְיוֹסֵף. יִצְחָק לוֹ הִשְׁאִיר לוֹ כְּלוּם, מִשּׁוֹם שֶׁדוֹד הַמְּלָךְ בֵּא מִצְדוֹ.

יִצְחָק לֹא שָׁבַק לִיָּה כְּלוּם, בְּגִין דְּדוֹד מִלְּפָא מִסְטְרִיָּה קָא אֶתָּא.

וְתַתָּא, וְקִיוּמָא דְיַעֲקֹב אִיהוּ קִיוּמָא שְׁלִים וְתִיר מִכְּלָהּוּ. וּבְגִין כֵּן בְּשַׁעֲתָא דְעֵאקוּ לִבְנוֹי דְיַעֲקֹב, קִדְשָׁא בְרִיף הוּא אַחְמִי קַמִּיָּה דְיוֹקְנָא דְיַעֲקֹב וְחַיִּים עַל עֲלָמָא כְּמַה דְאַתְּ אָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. יַעֲקֹב"ב בּוֹא"ו, אִמְרֵי בּוֹא"ו, בְּגִין דְּאִיהוּ דְיוֹקְנָא דְיַעֲקֹב מִמֶּשׁ.

תָּא חַזִּי, כָּל מָאן דְּחַמִּי לִיָּה לְיַעֲקֹב כְּמָאן דְּאַסְתְּפֵל בְּאַסְפֵּקְלָרְיָא דְנִהְרָא, וְהָא אֶתְמַר דְּשׁוּפְרִיָּה דְיַעֲקֹב כְּשׁוּפְרִיָּה דְאָדָם קִדְמָאָה. אָמַר רַבִּי יִיסָא, אֲנָא שְׁמַעְנָא דְכָל מָאן דְּאַסְתְּפֵל בַּחֲלִמִיָּה וְחַמָּא לִיָּה לְיַעֲקֹב מְקַסְטֵר בְּקוּסְפוּי, חַיִּין אֶתּוֹסְפֵן לִיָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הָא אֶתְמַר דְּדוֹד מִלְּפָא עַד לֹא הָיָה, לֹא הָיוּ לִיָּה חַיִּים כָּלֵל. בַּר דְּאָדָם קִדְמָאָה יָהֵב לִיָּה שְׁבַעִין שָׁנִין מְדִילִיָּה, וְכֵן הָיָה קִיוּמִיָּה דְּדוֹד מִלְּפָא שְׁבַעִין שָׁנִין הָיוּ. וְקִיוּמָא דְאָדָם קִדְמָאָה אֶלְף שָׁנִין חֹסֵר שְׁבַעִין. אֲשַׁתְּפַחוּ בְּהַנִּי אֶלְף שָׁנִין קִדְמָאִי, אָדָם הֵרֵאשׁוֹן וְדוֹד מִלְּפָא.

פְּתַח וְאָמַר (תהלים כא) חַיִּים שָׁאֵל מִמֶּךָ נִתְּתָה לוֹ אֲרֶךְ יָמִים עוֹלָם וְעַד. חַיִּים שָׁאֵל מִמֶּךָ, דָּא דוֹד מִלְּפָא. דְּהָא כִּד בְּרָא קִדְשָׁא בְרִיף הוּא גִנְתָּא דְעֵדֵן אֲטִיל בֵּיָה נִשְׁמַתָּא דְדוֹד מִלְּפָא, וְאַסְתְּפֵל בֵּיָה וְחַמִּי דְלִית לִיָּה חַיִּים מְדִילִיָּה כְּלוּם. וְקִיּוּמָא קַמִּיָּה כָּל יוּמָא. כִּיּוֹן דְּבְרָא אָדָם הֵרֵאשׁוֹן אָמַר הָא וְדַאי קִיוּמִיָּה, וּמֵאָדָם קִדְמָאָה הָיוּ שְׁבַעִין שָׁנִין דְּאַתְקִיָּים דוֹד מִלְּפָא בְּעֲלָמָא.

תוּ אַבְרָהָן שָׁבַקוּ לִיָּה מִחַיֵּיהוֹן כָּל חַד וְחַד, אַבְרָהָם שָׁבַק לִיָּה, וְכֵן יַעֲקֹב וְיוֹסֵף.

וְדָאֵי אַבְרָהָם שָׁבַק לֵיהּ חֲמִשׁ שָׁנִין, דְּהוּהּ לֵיהּ לְאַתְקִימָא מָאָה וּתְמַנִּין שָׁנִין, וְאַתְקִימִים מָאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִשׁ שָׁנִין, חֲסֵרִין חֲמִשׁ. יַעֲקֹב הָוּה לֵיהּ לְהַתְקִים בְּעוֹלָם פִּימֵי אַבְרָהָם, וְלֹא הַתְקִים אֲלֵא מָאָה וְאַרְבַּעִים וְשִׁבְעַת שָׁנִים. חֲסֵרִים עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה. נִמְצָא שְׂאֲבָרָהּ וַיִּנְקֹב הַשְּׂאִירוֹ לֹו מִחֵייהָם שְׁלֹשִׁים וְשֹׁלֶשׁ שָׁנִים. יוֹסֵף שְׁהַתְקִים מָאָה וְעֶשְׂרִי שָׁנִים, הָיָה לֹו לְהַתְקִים מָאָה וְאַרְבַּעִים וְשִׁבְעַת שָׁנִים פִּימֵי יַעֲקֹב, וְחֲסֵר מֵהֶם שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעַת שָׁנִים. הָרִי שְׁבַעִים שָׁנִים שְׁהַשְּׂאִירוֹ לְדוֹד הַמְלָךְ לְהַתְקִים בְּהֶם, וּבְהֶם הַתְקִים דְּוֹד בְּכָל אוֹתָם הַשָּׁנִים שְׁהַשְּׂאִירוֹ לֹו הָאֲבוֹת.

וְאִם תִּימָא יַצְחָק אֲמַאי לָא שָׁבַק לֵיהּ כְּלוּם כְּהַנִּי, בְּגִין דְּאִיהוּ חֲשֵׁף וְדוֹד מִסְטָרָא דְּחֲשֵׁף קָא אָתָא, וּמֵאֵן דְּאִיהוּ בְּחֲשֵׁף לִית לֵיהּ נְהוּרָא כְּלָל וְלִית לֵיהּ חַיִּים. וּבְגִין כֵּן לָא הוּוּ לְדוֹד חַיִּים כְּלָל. אָבֵל אֵלִין דְּהוּוּ לְהוּן נְהוּרָא, נְהִירוֹ לֵיהּ לְדוֹד מִלְפָּא, וּמְנַיִיהוּ אֲצַטְרִיף לְאַנְהָרָא וּלְמַהוּי לֵיהּ חַיִּים, דְּהָא מִסְטָרָא דְּחֲשֵׁף לִית לֵיהּ חַיִּים כְּלָל, וְעַל דָּא לָא אָתָא יַצְחָק בְּחוּשְׁבָנָא.

וְאִם תִּימָא יוֹסֵף אֲמַאי יִתִּיר מִכְּלָהוּ. אֲלֵא וְדָאֵי יוֹסֵף בְּלַחֲדוּי, כְּכִלְהוּ בְּגִין דְּאֲקָרִי צַדִּיק, וְדָא הוּא דְּאַנְהִיר לְסִיְהָרָא יִתִּיר מִכְּלָהוּ. וּבְגִין כֵּן הָאֵי שָׁבַק לֵיהּ לְדוֹד מִלְפָּא יִתִּיר מִכְּלָהוּ חַיִּין, דְּכִתִּיב, (בְּרַאשִׁית א) וַיִּתֵּן אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ.

בָּא רָאָה, יַעֲקֹב, תְּפִלְתּוֹ הַגְּנָה עָלָיו מַעֲשׂוֹ מַשׁוּם שְׂרָצָה לְהַעֲבִיר זְכוּתוֹ לְבָנָיו אַחֲרָיו וְלֹא לְהוֹצִיא אוֹתָהּ עִכְשָׁו אֲצֵל עֶשׂו, וְעַל זֶה הַתְּפִלָּל תְּפִלְתּוֹ לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא סִמָּךְ עַל זְכוּתוֹ

וְדָאֵי אַבְרָהָם שָׁבַק לֵיהּ חֲמִשׁ שָׁנִין, דְּהוּהּ לֵיהּ לְאַתְקִימָא מָאָה וּתְמַנִּין שָׁנִין, וְאַתְקִימִים מָאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִשׁ שָׁנִין, חֲסֵרִין חֲמִשׁ. יַעֲקֹב הָוּה לֵיהּ לְאַתְקִימָא בְּעוֹלָם פִּימֵי אַבְרָהָם, וְלֹא אֲלֵא מָאָה וְאַרְבַּעִין וְשִׁבְעַת שָׁנִין, חֲסֵרִים תְּמַנִּין וְעֶשְׂרִין. אֲשִׁתְּפַחוּ דְּאַבְרָהָם וַיַּעֲקֹב שָׁבַקוּ לֵיהּ מִחֵייהוּן תְּלַתִּין וּתְלַת שָׁנִין. יוֹסֵף דְּאַתְקִימִים מָאָה וְעֶשְׂרִי שָׁנִין, הָוּה לֵיהּ לְאַתְקִימָא מָאָה וְאַרְבַּעִין וְשִׁבְעַת שָׁנִין, חֲסֵרִים וְחֲסֵר מִנְהוּן תְּלַתִּין וְשִׁבְעַת שָׁנִין. הָא שְׁבַעִין שָׁנִין דְּשָׁבַקוּ לֵיהּ לְדוֹד מִלְפָּא לְאַתְקִימָא בְּהוּן, וּבְהוּ אַתְקִימִים דְּוֹד בְּכָל אֵינוּן שָׁנִין דְּשָׁבַקוּ לֵיהּ אֲבָהָן.

וְאִם תִּימָא יַצְחָק אֲמַאי לָא שָׁבַק לֵיהּ כְּלוּם כְּהַנִּי, בְּגִין דְּאִיהוּ חֲשֵׁף וְדוֹד מִסְטָרָא דְּחֲשֵׁף קָא אָתָא, וּמֵאֵן דְּאִיהוּ בְּחֲשֵׁף לִית לֵיהּ נְהוּרָא כְּלָל וְלִית לֵיהּ חַיִּים. וּבְגִין כֵּן לָא הוּוּ לְדוֹד חַיִּים כְּלָל. אָבֵל אֵלִין דְּהוּוּ לְהוּן נְהוּרָא, נְהִירוֹ לֵיהּ לְדוֹד מִלְפָּא, וּמְנַיִיהוּ אֲצַטְרִיף לְאַנְהָרָא וּלְמַהוּי לֵיהּ חַיִּים, דְּהָא מִסְטָרָא דְּחֲשֵׁף לִית לֵיהּ חַיִּים כְּלָל, וְעַל דָּא לָא אָתָא יַצְחָק בְּחוּשְׁבָנָא.

וְאִם תִּימָא יוֹסֵף אֲמַאי יִתִּיר מִכְּלָהוּ. אֲלֵא וְדָאֵי יוֹסֵף בְּלַחֲדוּי, כְּכִלְהוּ בְּגִין דְּאֲקָרִי צַדִּיק, וְדָא הוּא דְּאַנְהִיר לְסִיְהָרָא יִתִּיר מִכְּלָהוּ. וּבְגִין כֵּן הָאֵי שָׁבַק לֵיהּ לְדוֹד מִלְפָּא יִתִּיר מִכְּלָהוּ חַיִּין, דְּכִתִּיב, (בְּרַאשִׁית א) וַיִּתֵּן אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב צְלוּתִיהּ אֲגִין לֵיהּ מַעֲשׂוֹ, בְּגִין דְּבָעָא לְסִלְקָא זְכוּתִיהּ לְבָנוּי אֲבִתְרִיהּ וְלֹא לְאַפְקָא לֵיהּ הַשְּׂתָא לְגַבִּיּהּ דְּעֶשׂו. וְעַל דָּא צְלִי צְלוּתִיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוא, וְלֹא אֶסְתַּמֶּיךָ עַל זְכוּתֶיךָ, לְשִׁיזְבָא לִי
בְּגִינִי:

וַיֹּאמֶר אִם יָבֵא עֲשׂוֹ אֶל הַמַּחְנֶה הָאֶחָת וְהִפְהוּ
וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִיטָה. תָּא חֲזִי,
מָה כְּתִיב וַיַּחֲזֵק אֶת הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֵת הַצֹּאן
וְאֵת הַבָּקָר וְהַגְּמָלִים לְשָׁנֵי מַחְנוֹת. אֲמַאי לְשָׁנֵי
מַחְנוֹת. בְּגִין דְּאָמַר אִם יָבֵא עֲשׂוֹ אֶל הַמַּחְנֶה
הָאֶחָת וְהִפְהוּ וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִיטָה.

תָּא חֲזִי, שְׂכִינְתָא לָא עֲדִיאת מֵאֵהֶל לָאָה
וּמֵאֵהֶל רַחֵל. אָמַר יַעֲקֹב יִדְעָנָא דְהָא נְטִירוֹ
לֹוּן לְאֵלִין מִן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. מָה עֶבֶד וַיִּשָּׂם
אֶת הַשְּׂפָחוֹת וְאֵת יַלְדֵיהֶן רֵאשׁוּנָה, אָמַר אִם
יִקְטִיל עֲשׂוֹ, לְאֵלִין יִקְטִיל. אָבֵל אֵלִין לָא
מִסְתַּפְּנָא מִנֵּיהוּ, בְּגִין דְּשְׂכִינְתָא עִמָּהוּן. וְעַל
דָּא וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִיטָה. פִּינּוּן דְּעֵבֵיד
הָאִי אֲתַקִּין צְלוּתֵיהָ עֲלֵיהוּ, מָה כְּתִיב וַיֹּאמֶר
יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְהָם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְיָ
הָאוֹמֵר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וְלִמְוֹלָדְתְּךָ וְאֵטִיבָה
עִמָּךְ.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר (תהלים קב) תִּפְלָה לְעֵנִי כִי
יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפָּף שִׁיחוֹ. הָאִי קָרָא
אוּקְמוּהָ בְּכַמָּה אַתְר. אֵלָא דְדוּד מְלֻכָּא אָמַר דָּא
כַּד אֶסְתַּפַּל וְחָמָא בְּמַלִּי דְמִסְפְּנָא, וְאֶסְתַּפַּל בֵּיה
פַּד הוּהוּ אָזִיל וְעָרַק מִקְמֵי חֲמוּי אָמַר דָּא. תִּפְלָה
לְעֵנִי, דָּא הִיא צְלוּתָא דְבַעֵי מִסְפְּנָא קְמֵי קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, וְדָא צְלוּתָא דְאַקְדִּימַת לְכָל צְלוּתְהוּן
דְּעֻלְמָא.

בְּתוֹב הָכָא תִּפְלָה לְעֵנִי וּכְתִיב הָתָם (תהלים ז)
תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, מָה בֵּין
הָאִי לְהָאִי. אֵלָא דָּא תִּפְלָה שְׁל יַד וְדָא תִּפְלָה
שְׁל רֵאשׁ, וְלִית לְאַפְרָשָׁא בֵּין הָאִי תִּפְלָה לְעֵנִי
וּבֵין תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, וְתַרְוַיְיהוּ
שְׁקוּלִין בְּחַד.

לְהַצִּילוּ בְּגִלְלָה.

וַיֹּאמֶר אִם יָבֵא עֲשׂוֹ אֶל הַמַּחְנֶה
הָאֶחָת וְהִפְהוּ וְהָיָה הַמַּחְנֶה
הַנִּשְׁאָר לְפִלִיטָה. בָּא רָאָה מָה
כְּתוּב, וַיַּחֲזֵק אֶת הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ
וְאֵת הַצֹּאן וְאֵת הַבָּקָר וְהַגְּמָלִים
לְשָׁנֵי מַחְנוֹת. לָמָּה לְשָׁנֵי
מַחְנוֹת? מִשּׁוּם שְׂאָמַר, אִם יָבֵא
עֲשׂוֹ אֶל הַמַּחְנֶה הָאֶחָת וְהִפְהוּ
וְהָיָה הַמַּחְנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִיטָה.
בָּא רָאָה שְׂשִׁכְיָנָה לָא זָזָה מֵאֵהֶל
לָאָה וּמֵאֵהֶל רַחֵל. אָמַר יַעֲקֹב,
יִדְעָתִי שְׂהָרֵי שְׂמִירָה לְאֵלָה
מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. מָה עֲשָׂה?
וַיִּשָּׂם אֶת הַשְּׂפָחוֹת וְאֵת יַלְדֵיהֶן
רֵאשׁוּנָה. אָמַר, אִם יִהְרַג עֲשׂוֹ -
יִהְרַג אֶת אֵלָה, אָבֵל אֵלָה אֵינִי
פּוֹחַד מֵהֶם, מִשּׁוּם שְׂשִׁכְיָנָה
עִמָּהֶם, וְעַל זֶה - וְהָיָה הַמַּחְנֶה
הַנִּשְׁאָר לְפִלִיטָה. פִּינּוּן שְׂעֲשֵׂה
אֵת זֶה, תִּקְּן תְּפִלְתּוֹ עֲלֵיהֶם, מָה
כְּתוּב? וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי
אֲבָרְהָם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק ה'
הָאֹמֵר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ
וְלִמְוֹלָדְתְּךָ וְאֵטִיבָה עִמָּךְ.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח וְאָמַר, (תהלים קב)
תִּפְלָה לְעֵנִי כִי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי ה'
יִשְׁפָּף שִׁיחוֹ. פְּסוּק זֶה בְּאַרְוֵהוּ
בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֵלָא דְדוּד הַמְלֻכָּה
אָמַר אֵת זֶה כְּשֶׁהִסְתַּפַּל וְרָאָה
בְּדַבְרֵי הָעֵנִי, וְהִסְתַּפַּל בּוֹ כְּשֶׁהָיָה
הוֹלֵךְ וּבּוֹרַח מִלְּפָנֵי חֲמוּי אָמַר
זֶה. תִּפְלָה לְעֵנִי - זוֹהִי תִּפְלָה
שְׂמִבְקֵשׁ הָעֵנִי לְפָנֵי הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְזוֹ הַתִּפְלָה
שְׂמִקְדִּימָה אֵת כָּל תִּפְלוֹת
הָעוֹלָם.

כְּתוּב כָּאֵן תִּפְלָה לְעֵנִי, וּכְתוּב
שָׁם (שם ז) תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ
הָאֱלֹהִים. מָה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלָא
זוֹ תִּפְלָה שְׁל יַד, וְזוֹ תִּפְלָה שְׁל
רֵאשׁ, וְאֵין לְהַפְרִיד בֵּין הַתִּפְלָה
לְעֵנִי הַזֶּה וּבֵין תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ
הָאֱלֹהִים, וּשְׂתִיחָן שְׂקוּלוֹת
כְּאֶחָת.

וְעַרְיָה דְּאֶזְרָא דְּעַנְיָה אֶקְדִּימַת קָמִי קְדָשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא מְכַל צְלוֹתֵינוּ דְּעַלְמָא, בְּגִין
 דְּכַתִּיב, (תהלים כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שָׁקַץ עֲנוֹת
 עַנְיֵי וְגו'. תָּא חֲזִי, תְּפִלָּה לְעַנְיָה, דְּאֶתְפְּלָה שְׁל
 יְד. דְּעַנְיָה אֶתְדַבֵּק בְּמִסְפְּנוּתֵיהּ, כְּמֵאן דְּלִית
 לֵיהּ מַגְרָמִיּה כְּלוּם.

דְּבַר אַחַר תְּפִלָּה דְּאֶמְשֶׁה. לְעַנְיָה דְּאֶדּוּד. כִּי
 יַעֲטֶף, כִּד אֶתְפְּסִי אֶסִּיהֲרָא וְאֶתְפְּסִי
 שְׁמֵשָׁא מִינָהּ. וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ, בְּגִין
 לְאֶתְחַפְּרָא בְּהַדִּי שְׁמֵשָׁא.
 תָּא חֲזִי, צְלוֹתָא דְּכָל בְּנֵי נְשָׂא צְלוֹתָא.
 וְצְלוֹתָא דְּמִסְפְּנָא אִיהִי צְלוֹתָא דְּקִיָּמָא
 קָמִיּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתַבְרַת תְּרַעִין
 וּפְתִיחִין וְעֵאלֵת לְאֶתְקַבְּלָא קָמִיּה דְּהָא הוּא
 דְּכַתִּיב, (שמות כב) וְהָיָה כִּי יַעֲצֵק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי
 חֲנוּן אָנִי, וְכַתִּיב שָׁמַע אֶשְׁמַע צַעֲקוֹתוֹ. וְלִפְנֵי
 יְיָ יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ, כְּמֵאן דְּמִתְרַעַם עַל דִּינּוּי
 דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תְּפִלוֹת
 הַצַּדִּיקִים חֲדוּתָא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל
 לְהַתְעַטֵּר לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא. מְשׁוּם זֶה חֲבִיבָהּ הִיא יוֹתֵר
 לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִכְן
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תָּאב לְתַפְלוֹת
 הַצַּדִּיקִים בְּשַׁעֲה שְׁצָרֵיהּ לְהֵם,
 מְשׁוּם שִׁיּוּדְעִים לְרַצוֹת אֶת
 רַבּוֹנָם.

מַה פְּתִיב בֵּיהּ בִּיעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי
 אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק ה'?
 הָאֵמַר אֵלַי שׁוּב וְגו'. הַתְעַטֵּר
 וְנִקְשֵׁר קֶשֶׁר בְּקֶשֶׁר אֶחָד כְּרָאוּי.
 אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם לִימִין, וְאֱלֹהֵי
 אָבִי יִצְחָק לְשְׂמָאל. הָאֵמַר אֵלַי -
 כָּאֵן תְּלָה הַדְּבָר לְהַתְעַטֵּר
 לְמַקּוּמוֹ בִּינְיָהֶם. שׁוּב לְאַרְצֶךָ
 וּלְמוֹלַדְתֶּךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךָ.
 קְטַנְתִּי מִכָּל הַחֲסָדִים. לְמַה הָיָה
 צָרִיךְ זֶה עִם זֶה? אֵלָּא, אָמַר

וְעַרְיָה דְּאֶזְרָא דְּעַנְיָה אֶקְדִּימַת קָמִי קְדָשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא מְכַל צְלוֹתֵינוּ דְּעַלְמָא, בְּגִין
 דְּכַתִּיב, (תהלים כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שָׁקַץ עֲנוֹת
 עַנְיֵי וְגו'. תָּא חֲזִי, תְּפִלָּה לְעַנְיָה, דְּאֶתְפְּלָה שְׁל
 יְד. דְּעַנְיָה אֶתְדַבֵּק בְּמִסְפְּנוּתֵיהּ, כְּמֵאן דְּלִית
 לֵיהּ מַגְרָמִיּה כְּלוּם.

דְּבַר אַחַר תְּפִלָּה דְּאֶמְשֶׁה. לְעַנְיָה דְּאֶדּוּד. כִּי
 יַעֲטֶף, כִּד אֶתְפְּסִי אֶסִּיהֲרָא וְאֶתְפְּסִי
 שְׁמֵשָׁא מִינָהּ. וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ, בְּגִין
 לְאֶתְחַפְּרָא בְּהַדִּי שְׁמֵשָׁא.

תָּא חֲזִי, צְלוֹתָא דְּכָל בְּנֵי נְשָׂא צְלוֹתָא.
 וְצְלוֹתָא דְּמִסְפְּנָא אִיהִי צְלוֹתָא דְּקִיָּמָא
 קָמִיּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְתַבְרַת תְּרַעִין
 וּפְתִיחִין וְעֵאלֵת לְאֶתְקַבְּלָא קָמִיּה דְּהָא הוּא
 דְּכַתִּיב, (שמות כב) וְהָיָה כִּי יַעֲצֵק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי
 חֲנוּן אָנִי, וְכַתִּיב שָׁמַע אֶשְׁמַע צַעֲקוֹתוֹ. וְלִפְנֵי
 יְיָ יִשְׁפֹּף שִׁיחוֹ, כְּמֵאן דְּמִתְרַעַם עַל דִּינּוּי
 דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר צְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקָיָא
 חֲדוּתָא לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל (דף קסט ע"א)
 לְאֶתְעַטֵּרָא קָמִיּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין כֶּף
 חֲבִיבָא הוּא יְתִיר קָמִיּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
 וּבְגִין כֶּף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּאִיב לְצְלוֹתְהוֹן
 דְּצַדִּיקָיָא בְּשַׁעֲתָא דְּאַצְטְרִיךְ לוֹן, בְּגִין דִּידְעִי
 לְרַצוּי לְמַאֲרִיהוֹן.

מַה פְּתִיב בֵּיהּ בִּיעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם
 וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְיָ הָאֵמַר אֵלַי שׁוּב
 וְגו', אַעֲטֵר וְאֶקְשֵׁר קֶשֶׁר בְּקֶשֶׁר אֶחָד
 כְּרָאוּי. אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם לִימִינָא, וְאֱלֹהֵי
 אָבִי יִצְחָק לְשְׂמָאלָא. הָאֵמַר אֵלַי, הֲכָא תְּלִי
 מְלָה לְאֶתְעַטֵּרָא לְאֶתְרִיּהּ בִּינְיָהּ. שׁוּב
 לְאַרְצֶךָ וּלְמוֹלַדְתֶּךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךָ:
 קְטַנְתִּי מִכָּל הַחֲסָדִים, אָמַר אֵמַר אֶצְטְרִיךְ

יעקב, אתה הבטחת לי להיטיב עמי, ואני ידעתי שכל מעשיך כלם הם על תנאי, הרי אני אין בי זכות, שהרי קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך. וכל מה שעשית לי עד היום, לא בשביל זכותי הנה, אלא בגללך הוא שעשית לי. ואותו טוב ואמת בגללך היו, שהרי פשעברתי בתחלה, שהייתי הולך מלפני עשו, יחיד עברתי את אותו נהר, ואתה עשית עמי טוב ואמת, והרי אני עכשו עובר אותו בשני מחנות, הם שני המחנות שחלק.

עד כאן סודו השבח של רבנו. מכאן ולהבא בקש מה שצריך לו, להראות לכל בני העולם שצריך לו לאדם לסדר שבח של אדונו בתחלה, ואחר יבקש בקשותיו. שך עשה יעקב - בתחלה סדר שבחיו של קונו, ואחר שסדר השבח, אמר בקשתו שהצטרף לה.

זהו שכתוב: הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והפני אם על בנים. מכאן, מי שמתפלל תפלתו שצריך לפרש דבריו כראוי. הצילני נא. ואם תאמר שהרי הצלתני מלבן - מיד אחי. ואם תאמר קרובים אחרים סתם נקראים אחים - מיד עשו. מה הטעם? בשביל לפרש הדבר כראוי. ואם תאמר, אני למה אצטרף? כי ירא אנכי אתו פן יבוא והפני. כדי להודיע דבר למעלה ולפרשו כראוי, ולא יסתיר הדבר.

ואתה אמרת היטב איטיב עמך וגו'. ואתה אמרת היטב איטיב, מה זה ואתה? כמו שנאמר (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם. אף כאן ואתה אמרת.

האי עם האי. אלא אמר יעקב את אבטחת לי לאוטבא עמי, ואנא ידענא דכל עובדך בלהו על תנאי. הא אנא לית בי זכותא דהא קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך, וכל מה דעבדת לי עד יומא לאו בגין זכותאי הוה אלא בגינך הוא דעבדת לי, והווא טיבו וקשוט בגינך הוה. דהא כד עברנא בקדמיתא דהוינא אזיל מקמי דעשו, יחידאי עברנא ליה ללהווא נהרא, ואנת עבדית עמי טיבו וקשוט. והא אנא השתא מעבר ליה בתרי משיריין, אינון תרין משיריין דפליג.

עד הכא סדורא דשבחא דמאריה, מפאן ולהלאה בעא מה דאצטרף ליה. לאחזאה לכל בני עלמא, דאצטרף ליה לבר נש לסדרא שבחא דמאריה בקדמיתא, ולבתר יבעי בעותיה. דהכי עבד יעקב, בקדמיתא סדר שבחא דמריה, ולבתר דסדר שבחא אמר בעותיה דאצטרף ליה.

הרא הוא דכתיב הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבא והפני אם על בנים. מכאן, מאן דצלי צלותיה דבעי לפרשא מלוי כדקא יאות. הצילני נא, ואי תימא דהא שזבת לי מלבן. מיד אחי. ואי תימא קריבין אוחרנין סתם, אחין אקרין, מיד עשו. מאי טעמא, בגין לפרשא מלה כדקא יאות. ואי תימא אנא אמאי אצטרף, כי ירא אנכי אתו פן יבא והפני. בגין לאשתמודעא מלה לעילא ולפרשא לה כדקא יאות, ולא יסתים מלה:

ואתה אמרת היטב איטיב עמך וגו'. ואתה אמרת היטב איטיב, מאי ואתה. כמה דאת אמר (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם, אוף הכא ואתה אמרת.

בא ראה, דוד המלך אמר, (תהלים ט) יהיו לרצון אמרי פי, אלו דברים שהתפרשו. והגיון לבי - אלו דברים נסתרים שלא יכול בן אדם לפרשם בפיו, זהו הגיון, שהוא בלב, שלא יכול להתפרש. ועל זה צריך הדבר להתפרש בפה, ודבר שתלוי בלב, והכל סוד הוא. אחד כנגד דרגה תחתונה, ואחד כנגד דרגה עליונה. דבר שהתפרש, כנגד דרגה תחתונה שהצטרף להתפרש. אותו שתלוי בלב הוא כנגד דרגה פנימית יותר, והכל הוא כאחד. ועל זה אמר יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך וגו'.

כמו זה אמר יעקב, בתחלה פרש הדבר פראוי, ואחר כך הסתיר הדבר שתלוי בהגיון הלב שלא צריך לפרש, שפתוב (בראשית לב) ושמתי את זרעך כחול היס אשר לא יספר מרב. כאן הוא דבר התלוי בלב שלא צריך לפרש, וכן צריך כמו שאמרנו, כדי ליחד יחוד שלם פראוי. אשרי הצדיקים שיודעים לסדר שבח רבונם פראוי ולבקש בקשתם, ולכן כתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. [ס"א כתוב גם את השני גם את השלישי וגו'. שלש פעמים גם, רמו (ג"ם ראשי תבות: גואל משה. גואל מרדכי. גואל משיח) לשלש גאלות על ידי שלשה צדיקים, משה מרדכי משיח, שעתיד לגאלנו בקרוב].

ויותר יעקב לבדו וגו'. רפי חייה פתח ואמר, (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. בא ראה, כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה בכל יום ויום מעשהו הראוי לו, והרי פרשוהו ונתפאר, [ואם תאמר] פיוס הרביעי עשה מאורות, ואז נבראה הלבנה

תא חזי, דוד מלכא אמר (תהלים יט) יהיו לרצון אמרי פי, אלין מלין דאתפרשן. והגיון לבי, אלין מלין דסתימן דלא יכיל בר נש לפרשא לון בפומיה, דא הוא הגיון דאיהו בלבא דלא יכיל לאתפרשא.

ועל דא אצטריך מלה לאתפרשא בפומא, ומלה דתליא בלבא, וכלא רזא איהו. חד לקבל דרגא תתאה, וחד לקבל דרגא עלאה. מלה דאתפרשא לקבל דרגא תתאה דאצטריך לאתפרשא. ההוא דתליא בלבא איהו לקבל דרגא פנימאה יתיר, וכלא כחדא איהו. ועל דא אמר יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך וגו'.

בגוונא דא אמר יעקב, בקדמיתא פריש מלה כדקא יאות, ולבתר סתים מלה דאיהי תליא בהגיונא דלבא דלא אצטריך לפרשא. דכתיב, (בראשית לב) ושמתי את זרעך כחול היס אשר לא יספר מרב. הכא איהו מלה דתליא בלבא דלא אצטריך לפרשא. וכן אצטריך בדקאמרן, בגין ליחדא יחודא שלים כדקא יאות. זכאין אינון צדיקיא דידעי לסדרא שבחא דמאריהון כדקא יאות ולמבעי בעותהון, ובגין כך פתיב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. [ס"א כתוב גם את השני גם את השלישי וגו', שלש פעמים גם, רמו (גליון, ג"ם ראשי תיבות גואל משה גואל מרדכי גואל משיח) לשלש גאולות על ידי שלשה צדיקים משה מרדכי משיח שעתיד לגאלנו בקרוב]:

ויותר יעקב לבדו וגו'. רפי חייה פתח ואמר, (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. תא חזי, כד ברא קדשא בריך הוא עלמא עבד בכל יומא ויומא (דף קסט ע"ב) עבדתייה דאתחזי ליה והא אוקמוהו. ואתמר, (ד"א ל"ג ואי תימא) פיומא

חֶסֶד, אֹר שֶהִקְטִינָה עֲצָמָה, וּמְשֹׁם שֶהיא מֵאֵרֶת חֶסֶד וְאִי, נִתֵן מְקוֹם לְשֵׁלֵט פֶּל הַרוּחוֹת וְהַשְּׂדִים וְרוּחוֹת סֶעֶרָה וּמִזִּיקִים וְכָל רוּחוֹת הַטְּמָאָה.

בְּלֵם עוֹלִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם לְהֶסְטוֹת, וְנִתְמַנּוּ בְּמִקְוֹמוֹת חֲרָבִים וּבְשִׁדוֹת חֲזָקִים וּבְמִדְבָּרוֹת חֲרָבִים, וְכָלֵם מִצַּד רוּחַ הַטְּמָאָה. וְהָרִי נִתְבָּאֵר שֶהָרִי רוּחַ הַטְּמָאָה בָּאָה שֶבָּאָה מִנְחָשׁ הַעֲקָלְתוֹן, הוּא רוּחַ טְמָאָה מִמֶּשׁ, וְהוּא הַתְּמַנָּה בְּעוֹלָם לְהֶסְטוֹת בֶּן אָדָם אֵלָיו, וְעַל זֶה יֵצֵר הָרַע שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם.

וְהוּא הַתְּמַנָּה אֲצֵל בְּנֵי אָדָם וְנִמְצָא עִמָּם, וּבְעֵקְמוּמִיּוֹת וּבְחִתְּבוּלוֹת בָּא אֵלֵיהֶם לְהֶסְטוֹתָם מִדְּרָכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּמוֹ שֶהִסְטָה אֶת אָדָם הָרֵאשׁוֹן וְגָרַם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם, כִּף גַּם מִסְטָה בְּנֵי אָדָם וְגוֹרֵם לָהֶם לְהַטְּמָא.

וְכִי שָׁבָא לְהַטְּמָא, מוֹשֵׁף עָלָיו אוֹתוֹ רוּחַ טְמָאָה וְנִדְבַק עִמּוֹ. וְכִמְהָ הֵם שְׂמֻזְמָנִים לְטְמָא אוֹתוֹ, וּמְטַמְּאִים אוֹתוֹ וְהוּא טְמָא, וּמְטַמְּאִים אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְאוֹתוֹ עוֹלָם, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

וּבִשְׁעָה שָׁבָא בֶּן אָדָם לְהַטְּהֵר, אוֹתוֹ רוּחַ טְמָאָה נִכְפְּה לְפָנָיו וְלֹא יְכוּל לְשֵׁלֵט עָלָיו, וְאָז כְּתוּב לֹא תֵאָנֶה אֵלָיִךְ רָעָה וְנִגַּע לֹא יִקְרַב בְּאֵהָלֶךְ. אָמַר [כְּשֹׂמֵר] רַבִּי יוֹסִי, לֹא תֵאָנֶה אֵלָיִךְ רָעָה - זֹו לִילִית. וְנִגַּע לֹא יִקְרַב בְּאֵהָלֶךְ - אֵלָיו שְׂאֵר מִזִּיקִים, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ וְנִתְבָּאֵר.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָרִי אֲמָרְנוּ שְׁלֹא יֵצֵא אָדָם יְחִידִי בְּלִילָה, וְכָל שֶׁפָּן כְּשֶׁהִלְבְּנָה נִבְרָאָה וְהִיתָה חֶסֶד, וּבְאֵרוּהָ שֶׁהָרִי אֵז רוּחַ טְמָאָה שׁוֹלֵטָה, וְזוֹהִי רוּחַ רָעָה. מִי רָעָה?

רַבִּיעָאָה עֶבֶד נְהוֹרִין. וְכִדִּין אֶתְבָּרִי סִיְהָרָא חֶסֶד, נְהוֹרָא דְאֲזַעֲרִית גְּרָמָה, וּבִגִּין דְאִיהִי מֵאֵרֶת חֶסֶד וְאִי, אֶתְיְהִיב דּוּכְתָא לְשֵׁלֵטָאָה כָּל רוּחִין וְשִׁדִּין וְעֲלֵעוּלִין וּמִזִּיקִין וְכָל רוּחִי מְסֵאֲבִי.

בְּלָהוּ סְלָקִין וְשֵׁאֲטִין בְּעֵלְמָא לְאַסְטָאָה, וְאַתְמַנּוּן בְּדוּכְתֵי דְאַתְחָרִיבוּ, וּבְחֲקִלִין תְּקִיפִין וּבְמִדְבָּרִין חֲרִיבִין. וְכִלְהוּ מְסֵטְרֵי רוּחַ מְסֵאֲבָא. וְהָא אֶתְמַר דְהָא רוּחַ מְסֵאֲבָא דְאַתְיָא מִנְחָשׁ עֲקִימָאָה אִיהוּ רוּחַ מְסֵאֲבָא מִמֶּשׁ. וְאִיהוּ אֶתְמַנָּא בְּעֵלְמָא לְאַסְטָאָה בְּרַ נֶשׁ לְגַבִּיָה, וְעַל דָּא יֵצֵר הָרַע שְׁלִיט בְּעֵלְמָא.

וְאִיהוּ אֶתְמַנִּי לְגַבִּיָהוּ דְבְנֵי נֶשָׁא וְאַשְׁתַּפַּח עִמְהוֹן. וּבְעֲקִימוּ וּבְתַסְקוּפִין אֶתִּי לְגַבִּיָהוּ לְאַסְטָאָה לוֹן מְאַרְחוּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְאַסְטִי לְאָדָם קְדָמָאָה וְגָרִים מוֹתָא לְכָל עֵלְמָא, הָכִי נְמִי אֶסְטִי לְהוּ לְבְנֵי נֶשָׁא וְגָרִים לוֹן לְאַסְטָאָבָא.

וְמֵאֵן דְאַתִּי לְאַסְטָאָבָא אִיהוּ מְשִׁיף עָלֵיהָ, הֵהוּא רוּחַ מְסֵאֲבָא וְאַתְדַּבִּיק בְּהִדְיָה, וְכִמְהָ אֵינּוֹן דְזִמְיִנִין לְסֵאֲבָא לִיָּה וּמְסֵאֲבִין לִיָּה, וְאִיהוּ מְסֵאֲבָא, וְסֵאֲבִין לִיָּה בְּהֵאִי עֵלְמָא וּבְהֵהוּא עֵלְמָא וְהָא אֶתְמַר.

וּבְשַׁעְתָּא דְאַתִּי בְּרַ נֶשׁ לְאַתְדַּכְּאָה, הֵהוּא רוּחַ מְסֵאֲבָא אֶתְכַפְּיָא קְמִיָּה וְלֹא

יְכוּל לְשֵׁלֵטָאָה עָלָיו, וְכִדִּין כְּתִיב, (תהלים צא) לֹא תֵאָנֶה אֵלָיִךְ רָעָה וְנִגַּע לֹא יִקְרַב בְּאֵהָלֶךְ. אָמַר (ס"א כְּדָאֵמַר) רַבִּי יוֹסִי לֹא תֵאָנֶה אֵלָיִךְ רָעָה, דָּא לִילִית, וְנִגַּע לֹא יִקְרַב בְּאֵהָלֶךְ, אֵלָין שְׂאֵר מִזִּיקִין, וְהָא אוּקְמוּהָ וְאַתְמַר.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר הָא אֲמָרְן דְלֹא יְפוּק בְּרַ נֶשׁ יְחִידָאָה בְּלִילִיא, וְכָל שֶׁפָּן

זֶה נחש הרע, ונגע זהו מי שרוכב על הנחש. רעה ונגע הם כאחד. ואף על גב ששנינו שנגע אלו נגעי בני אדם שיצאו מאדם, שהרי כל אותן שנים שלא קרב אדם לאשתו, רוחות טמאה היו באות ומתחממות ממנו ומולידות ממנו, ואלה נקראים נגעי בני אדם.

והרי נאמר, שפשבן אדם בחלומו ולא שולט בגופו והגוף שוכף, רוח טמאה באה ושורה עליו, ולפעמים רוחות נקבות טמאות באות וקרבות אליו ומושכות אותו אליהן ומתחממות ממנו, ומולידות אחר כך רוחות ומזיקים [נגעי בני אדם, כמו בני אדם], ולפעמים נראים כמראה בני אדם, פרט לזה שאין להם שערות בראש.

ובבב"ל יש לאדם להשמר מלפניהם כדי שילך בדרך התורה ולא יטמא עמו, שהרי אין לה מי שישן כלילה במטתו ולא טועם טעם מות ויוצאת נשמתו ממנו, וכיון שנשאר הגוף בלי נשמה קדושה, רוח טמאה זמינה ושורה עליו ונטמא. והרי בארנו דבר, שאין לאדם להעביר ידיו על עינו בבקר, משום שהרי רוח טמאה שורה עליהם, והרי נתבאר.

בא ראה שהרי יעקב, אף על גב שנאהב על ידי הקדוש ברוך הוא, משום שנשאר לבדו, רוח אחרת נועדה להזדווג עמו.

רבי שמעון אמר, בא ראה מה פתוב בו בבלעם הרשע, וילך שפי. מהו שפי? יחידי, כמו שנאמר שפיפון עלי ארת. כנחש הזה שהולך יחידי ואורב על דרכים ושבילים, כך גם בלעם היה הולך יחידי. מה הטעם? כדי להמשיך עליו רוח טמאה. שכל מי שהולך יחידי בזמנים ידועים

בזמנא דסיהרא אתבריאת והוה חסרה, ואוקמוה. דהא כדין רוחא מסאבא שלטא, ודא הוא רוח רעה, מאן רעה, דא חו"א בישא. ונגע, דא הוא מאן דרכיב על חו"א. רעה ונגע כחדא אינון.

ואף על גב דתנינן, דנגע, אלין נגעי בני אדם דנפקו מאדם. דהא כל אינון שנין דלא קריב אדם עם אתתיה, רוחי מסאבי הוו קא אתיין ומתחממן מגיה ואולידן מגיה והני אקרון נגעי בני אדם.

והא אתמר, דכד בר נש בחלמיה ולא שליט בגופיה וגופא אשתפך, רוח מסאבא אתיין ושריין עליה. ואית זמנין דרוחי נוקבין מסאבין אתיין וקרבן בהדיה, ומשכיין ליה בהדיהו ומתחממן מגיה, ואולידו לבתר רוחין ומזיקין [נגעי בני אדם נ"א כגונא בני נשא]. ולזמנין אתחזיין כחזו בני נשא בר דלית לון שערי ברישא.

ובבב"ל אית ליה לבר נש לאסתמרא מקמייהו, בגין דיהך בארחי דאורייתא ולא יסתאב בהדיהו. דהא לית לה מאן דנאים בליליא בערסיה, דלא טעים טעמא דמותא ונפקת נשמתיה מגיה. וכיון דאשתאר גופא בלא נשמתא קדישא, רוח מסאבא זמין ושריין עליה ואסתאב. והא אוקימנא מלה, דלית ליה לבר נש לאעברא ידוי על עינוי בצפרא. בגין דהא רוחא מסאבא שריין עליהו וכו' והא אתמר.

תא חזי, דהא יעקב אף על גב דאתרחים קמיה קדשא בריך הוא, בגין דאשתאר בלחודוי, רוחא אחרא הוה זמין לאזדווגא בהדיה.

רבי שמעון אמר, תא חזי, מה כתיב ביה בההוא רשע דבלעם, וילך

אָפּלוּ בַעִיר בְּמִקְוֹת יְדוּעִים, מוֹשֵׁף עֲלֵיו רוּחַ טְמֵאָה.

כִּי בְּכָל זְמַן לֹא יִלָּךְ אָדָם יְחִידִי בַדְרֹךְ וּבַעִיר, אֲלֵא בְּמִקְוֹם שְׁבִינֵי אָדָם הוֹלְכִים וְשׁוֹבִים וְנִמְצְאִים שָׁם, וְעַל כֵּן לֹא יִלָּךְ אָדָם יְחִידִי בַלְיָלָה, הוֹאִיל וּבְנֵי אָדָם לֹא נִמְצְאִים, וְהִינּוּ הַטַּעַם שֶׁלֹּא תִלִּין נִבְלָתוֹ, שֶׁלֹּא לְהַחְזִיק גּוֹף מֵת בְּלֵי רוּחַ עַל הָאָרֶץ בַּלְיָלָה. מִשּׁוֹם כֵּךְ אוֹתוֹ בַּלְעָם הִרְשַׁע הָיָה הוֹלֵךְ יְחִידִי כְּנֹחַשׁ הַזֶּה, כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְוֵהוּ. וַיֹּאבֵק אִישׁ עִמּוֹ. מַה זֶה וַיֹּאבֵק?

[שְׁאֵמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, מִלְּפָד שֶׁעָלָה אָבֶק בְּרַגְלֵיהֶם עַד כִּסֵּא הַקְּבוּד. כְּתוּב כִּינּוּן בְּהַאֲבִקוּ עִמּוֹ, (כְּתוּב (נְחוֹם א) אָבֶק רַגְלָיו. וְאוֹתוֹ מִלֵּאד שָׂרוּ שֶׁל עֵשׂוּ הָיָה, וְהוּא סְמָאֵל לְכֹן דִּינוֹ הוּא שֶׁעָלָה אָבֶק רַגְלָיו עַד כִּסֵּא הַקְּבוּד, שֶׁהוּא מִקְוֹם הַמְּשֻׁפָּט]. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, מִן אָבֶק. אָבֶק טָפַל לְעֶפֶר. מַה בֵּין עֶפֶר לְאָבֶק? זֶה אָבֶק שֶׁנִּשְׁאָר מִהָאֵשׁ וְלֹא עוֹשֶׂה פְרוֹת [בְּעוֹלָם] לְעוֹלָמִים, עֶפֶר שֶׁכָּל הַפְרוֹת יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, וְהוּא כָּלֵל שֶׁלְמַעְלָה וּמִטָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֵּךְ, מַה זֶה מִקְוִים מִעֶפֶר דָּל? אָמַר לוֹ, כִּמְשֻׁמְעוֹ, אָבֶל בְּגוֹן זֶה מִקְוִים מִעֶפֶר דָּל מִשּׁוֹם שֶׁאֵין לוֹ מַעֲצָמוֹ כְּלוּם, וּמֵאוֹתוֹ עֶפֶר יֵצֵא דָל שֶׁאֵין בוֹ כְּלוּם, וּמֵאוֹתוֹ עֶפֶר כָּל הַפְרוֹת וְכָל טוֹב הָעוֹלָם יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ וְבוֹ נַעֲשִׂים כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב (קַהֲלַת א) הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שֶׁבְ אֵל הָעֶפֶר.

וְשִׁנְיָנוּ, הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפֶר - אָפּלוּ גִלְגָּל חֲמָה, אָבֶל אָבֶק לֹא עוֹשֶׂה

שְׁפִי, מֵהוּ שְׁפִי, יְחִידָאִי. כִּמָּה דָאָתְ אָמַר שְׁפִיפּוֹן עֲלֵי אֶרֶח, כִּהֵאִי חוּיָא דְאֶזִּיל יְחִידָאִי וְכַמִּין עֲלֵי אֶרְחִין וְשְׁבִילִין. הָכִי נָמִי בַלְעָם הָוָה אֶזִּיל יְחִידָאִי. מָאִי טַעְמָא בְּגִין לְאִמְשָׁכָא עֲלֵיהּ רוּחָא מְסֵאָבָא. דְכָל מָאן דְאֶזִּיל יְחִידָאִי בְזַמְנִין יְדִיעֵן, אָפִילוּ בְמֵתָא, בְּאַתְרִין יְדִיעֵן מְשִׁיף עֲלֵיהּ רוּחָא מְסֵאָבָא.

בְּגִין כֵּךְ, בְּכָל זְמַנָּא לֹא יִהְיֶה בַר נֶשׁ יְחִידָאִי בְּאַרְחָא בְּמֵתָא אֲלֵא בְּאַתְרֵי דְבְנֵי נְשָׂא אֶזִּילִין וְתַבִּין וּמִשְׁתַּפְּחִין תַּמָּן, וְעַל דָּא לֹא יִהְיֶה בַר נֶשׁ יְחִידָאִי בַּלְיָלָה הוֹאִיל וּבְנֵי נְשָׂא לֹא מִשְׁתַּפְּחִין, וְהִינּוּ טַעְמָא דְלֹא תִלִּין נִבְלָתוֹ. (דף קע ע"א) דְלֹא לְקַיִמָּא גּוּפָא מֵיִתָּא בְּלֹא רוּחָא עַל אֶרְעָא בַּלְיָלָה. בְּגִין כֵּךְ הֵהוּא רִשָּׁע דְבַלְעָם הָוָה אֶזִּיל יְחִידָאִי כִּהֵאִי נֶחַשׁ כִּמָּה דְאוּקְמוּהָ.

וַיֹּאבֵק אִישׁ עִמּוֹ, מָאִי וַיֹּאבֵק. (גליון דְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, מִלְּפָד דְסָלִיקוּ אָבֶק בְּרַגְלֵיהוֹן עַד כִּרְסֵי וְקֵרָא. כְּתוּב הִכָּא בְּהַאֲבִקוּ עִמּוֹ, וְכְתוּב (נְחוֹם א) אָבֶק רַגְלָיו, וְהוּא מִלֵּאד שָׂרוּ שֶׁל עֵשׂוּ הָיָה, וְהוּא סְמָאֵל. בְּגִין כֵּךְ, דִּינוֹ הוּא שֶׁעָלָה אָבֶק רַגְלָיו עַד כִּסֵּא הַקְּבוּד, שֶׁהוּא מִקְוֹם הַמְּשֻׁפָּט). רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מִן אָבֶק. אָבֶק טָפַל לְעֶפֶר, מַה בֵּין עֶפֶר לְאָבֶק. דָּא אָבֶק דְאִשְׁתָּאֵר מִן נוּרָא וְלֹא עֶבֶד אֵיבִין (בְּעוֹלָמָא) לְעוֹלָמִין. עֶפֶר דְכָל אֵיבִין נִפְקִי מִגְּוִיָּה וְאִיהוּ כָּלְלָא בְּעִילָא וְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִי הָכִי מָאִי (שְׁמוּאֵל א ב) מִקְוִים מִעֶפֶר דָּל. אָמַר לִיהּ כִּמְשֻׁמְעוֹ, אָבֶל בְּהֵאִי גְוֹנָא מִקְוִים מִעֶפֶר דָּל, בְּגִין דְלִית לִיהּ מְגִרְמִיָּה כְּלוּם, וּמֵהֵהוּא עֶפְרָא נִפְקַ דְלִית לִיהּ כְּלוּם, וּמֵהֵהוּא עֶפְרָא נִפְקִי מִגְּוִיָּה וּבִיָּה אֶתְעַבִּידוּ כָּל עוֹבְדֵי דְעוֹלָמָא כִּמָּה דְכְּתוּב, (קַהֲלַת א) הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שֶׁבְ אֵל הָעֶפֶר.

וְתַנְיָנָן הַכֹּל הִיָּה מִן הָעֶפֶר וְאָפִילוּ גִלְגָּל חֲמָה. אָבֶל אָבֶק לֹא עֶבֶד פִּירִין וְאֵיבִין (לְעוֹלָמָא) לְעוֹלָמִין, וּבְגִין כֵּךְ וַיֹּאבֵק אִישׁ, דְאִתְנָא בְּהֵהוּא אָבֶק

פרות ונצנים [לעולם] לעולמים, ומשום כך ויאבק איש, שבא באותו אבק ורכב עליו כדי לקטרג ליצקב.

עד עלות השחר, שנעבר שלטונו והתחלף. וכך הוא לעתיד לבא, משום שהגלות עכשו דומה ללילה, והיא לילה, ושולט אותו אבק על ישראל והם שוכבים לעפר [אחר], עד שיעלה האור ויאיר היום, ואז ישלטו ישראל, ולהם תנתן המלכות, שהם קדושים עליונים, כמו שנאמר (דניאל 1) ומלכות ושלטון ונגלה שמולכת תחת כל השמים תנתן לעם קדושים עליונים. מלכותו מלכות עולם, וכל השליטים לו יעברו וישמעו.

ויאמר שלחני פי עליה השחר ויאמר לא אשלחך פי אם ברכתני. רבי יהודה פתח ואמר, (שיר 1) מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה אימה פנדגלות. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל מי זאת הנשקפה, אלין אינון ישראל בזמנא דקדשא בריה הוא יוקים לון ויפיק לון מן גלותא. כדין יפתח לון פתחא דנהורא (דחיי) דיקי זעיר. ולבתר פתחא אחרינא דאיהו רב מיניה, עד דקדשא בריה הוא יפתח לון תרעין עלאין פתיחין לארבע רוחי עלמא.

וכן פל מה שעשה הקדוש ברוך הוא לישראל ולצדיקים שבהם, כך כלם ולא בזמן אחד. לאדם שנתן בחשך ודיורו היה פמיד בחשך, פשיצו להאיר לו, צריכים לפתח לו אור קטן פעין המחט, ואחר כך גדול ממנו, וכך בכל פעם עד שיאירו לו כל האור פראוי.

כך הם ישראל, כמו שנאמר (שמות כג) מעט מעט אגרשנו

ורכיב עליה, בגין לקטרגא ליה ליצקב. עד עלות השחר, דאתעבר שולטנותיה ואתחלף. וכך הוא לזמנא דאתי, בגין דגלותא השתא כליליא דמיא, ואיהו ליליא. ושלטא ההוא אבק על ישראל ואינון שכיבי לעפרא (אחר), עד דיסתלק נהורא ויתנהר ימא. וכדין ישלטון ישראל ולהון יתיהיב מלכותא דאינון קדישי עליונים. כמה דאת אמר, (דניאל 1) ומלכותא ושלטנא ורבותא די מלכות תחות פל שמיא יהיבת לעם קדישי עליונים מלכותה מלכות עלם וכל שלטנא ליה יפלהון וישתמעון:

ויאמר שלחני כי עליה השחר ויאמר לא אשלחך פי אם ברכתני. רבי יהודה פתח ואמר, (שיר השירים 1) מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה אימה פנדגלות. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל מי זאת הנשקפה, אלין אינון ישראל בזמנא דקדשא בריה הוא יוקים לון ויפיק לון מן גלותא. כדין יפתח לון פתחא דנהורא (דחיי) דיקי זעיר. ולבתר פתחא אחרינא דאיהו רב מיניה, עד דקדשא בריה הוא יפתח לון תרעין עלאין פתיחין לארבע רוחי עלמא.

וכן פל מה דעביד קדשא בריה הוא לישראל ולצדיקיא די בהו, הכי כלהו ולא בזמנא חדא. לבר נש דאתיהיב בחשוכא ודיוריה הוה בחשוכא תדיר, פד יבעון לאנהרא ליה, בעיין לאפתחא ליה נהורא זעירתא כעינא דמחטא, ולבתר רב מגייה, וכדין בכל זמנא עד דינהרון ליה כל נהורא כדקא יאות.

כך אינון ישראל כמה דאת אמר, (שמות כג) מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר

תִּפְרָה וְגו'. וְכֵן לְמֵאן דְּאִתִּי אֶסְוֹתָא לָאו אִיהוּ בְּשַׁעְתָּא חֲדָא, אֶלָּא זְעִיר זְעִיר עַד דִּיתְתַּקֵּף. אֲבָל לְעֵשׂו לָאו הָכִי, אֶלָּא בְּזַמְנָא חֲדָא נְהִיר לִיה וְאִתְאַבִּיד מִנִּיה זְעִיר זְעִיר. (וְלִזְמַנָּא דְּאִתִּי לְאוֹמוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת בּוֹכְבִּים וּמְזֻלֹת (ישעיה מב) י' כַּנְבוֹד יצא) עַד דִּיתְתַּקְפוּן יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁיִצּוּן (וישבו) לִיה מִפְּלָא, מַעְלָמָא דִּין וּמַעְלָמָא דְּאִתִּי. וּבְגִין דְּנִהִיר בְּשַׁעְתָּא חֲדָא, הָוֵה לִיה שְׁצִיאוּ מִפְּלָא. אֲבָל יִשְׂרָאֵל נִהוֹרָא דְּלִהוֹן זְעִיר זְעִיר, עַד דִּיתְתַּקְפוּן וַיִּנְהִיר לוֹן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵלְמִין.

וּבְרָא שְׂאֵלֵי לוֹן וְאִמְרֵי מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שְׁחַר, אִיהוּ קִדְרוּתָא דְּצַפְרָא, וְדָא אִיהוּ נִהוֹרָא דְּקִיק. וּלְבַתֵּר יָפָה כְּלַבְנָה, בְּגִין דְּסִיחָרָא נִהוֹרָא דִּילָהּ נִהִיר יִתִּיר מִשְׁחַר. וּלְבַתֵּר בְּרָה כַחְמָה, בְּגִין דְּנִהוֹרִיהּ תַּקִּיף וְנִהִיר יִתִּיר מִסִּיחָרָא. וּלְבַתֵּר אֵימָה כַּנְדְּגָלוֹת, תַּקִּיפָא בְּנִהוֹרָא תַּקִּיף כְּדָקָא יְאוּת.

תָּא חֲזִי, בְּעוֹד דְּאִתְחַשְׁף יִמְמָא וְאִתְפַּסְיָא נִהוֹרָא וְאִתִּי צַפְרָא, יִתְנַהִיר בְּקִדְמִיתָא זְעִיר זְעִיר עַד דִּיתְרַבֵּי נִהוֹרָא כְּדָקָא יְאוּת. דְּהָא כִּיּוֹן דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר לְאַנְהָרָא לָהּ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, יִתְנַהִיר בְּקִדְמִיתָא כְּמוֹ שְׁחַר דְּאִיהִי אוֹכְמָא. וּלְבַתֵּר יָפָה כְּלַבְנָה, וּלְבַתֵּר בְּרָה כַחְמָה. וּלְבַתֵּר אֵימָה כַּנְדְּגָלוֹת כְּמָה דְּאִתְמַר. (דף קע ע"ב)

וְתָא חֲזִי, כִּיּוֹן דְּאִסְתְּלִיק צַפְרָא, דְּהָא לָא כְּתִיב כִּי בָא הַשְׁחַר אֶלָּא כִּי עָלָה, דְּהָא בְּזַמְנָא כִּי בָא הַשְׁחַר, כְּדִין אִתְתַּקֵּף הֵהוּא מִמְנָא וְאִפִּישׁ לִיה לִיעֶקֶב. בְּגִין דְּהֵהוּא מִמְנָא אִפִּישׁ לִיעֶקֶב לְמִיָּהב תַּקִּיפוּ לְאִתְתַּקְפָּא לְעֵשׂו.

וְכַד סְלִיק הֵהוּא אוֹכְמָא דְּשְׁחַר וְאִתְחֲזִי אִתָּא וְנִרְאָה, בָּא הָאוֹר וְהִתְחַזַּק יַעֲקֹב,

מִפְּנִיךְ עַד אֲשֶׁר תִּפְרָה וְגו'. וְכֵן לְמֵי שְׁהוּא בָּא לְהִרְפָּא, אִינוּ בְּשַׁעָה אַחַת, אֶלָּא מְעַט מְעַט עַד שְׁיִתְחַזַּק. אֲבָל לְעֵשׂו לָאו כֵּן, אֶלָּא בְּפַעַם אַחַת מְאִיר לוֹ, וְנִבְרָא מִמְּנוּ מְעַט מְעַט (וְלִתְיָד לְבַא לְאִמוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זְרָה (ישעיה מב) ה' כַּנְבוֹד יצא) עַד שְׁיִתְחַזְּקוּ יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְדוּ (וישבו) אוֹתוֹ מִהַפֵּל, מִהֶעוֹלָם הִזָּה וּמִהֶעוֹלָם הַבָּא. וּמְשׁוּם שְׁמֵאִיר בְּשַׁעָה אַחַת, יִהְיֶה לוֹ הַשְׁמָדָה מִהַפֵּל. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, אוֹר שְׁלָהֶם מְעַט מְעַט, עַד שְׁיִתְחַזְּקוּ, וַיֵּאִיר לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים.

וּבְרָא שְׂאֵלֵי לוֹן וְאִמְרֵי מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שְׁחַר, אִיהוּ קִדְרוּתָא דְּצַפְרָא, וְדָא אִיהוּ נִהוֹרָא דְּקִיק. וּלְבַתֵּר יָפָה כְּלַבְנָה, בְּגִין דְּסִיחָרָא נִהוֹרָא דִּילָהּ נִהִיר יִתִּיר מִשְׁחַר. וּלְבַתֵּר בְּרָה כַחְמָה, בְּגִין דְּנִהוֹרִיהּ תַּקִּיף וְנִהִיר יִתִּיר מִסִּיחָרָא. וּלְבַתֵּר אֵימָה כַּנְדְּגָלוֹת, תַּקִּיפָא בְּנִהוֹרָא תַּקִּיף כְּדָקָא יְאוּת.

תָּא חֲזִי, בְּעוֹד דְּאִתְחַשְׁף יִמְמָא וְאִתְפַּסְיָא נִהוֹרָא וְאִתִּי צַפְרָא, יִתְנַהִיר בְּקִדְמִיתָא זְעִיר זְעִיר עַד דִּיתְרַבֵּי נִהוֹרָא כְּדָקָא יְאוּת. דְּהָא כִּיּוֹן דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר לְאַנְהָרָא לָהּ לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, יִתְנַהִיר בְּקִדְמִיתָא כְּמוֹ שְׁחַר דְּאִיהִי אוֹכְמָא. וּלְבַתֵּר יָפָה כְּלַבְנָה, וּלְבַתֵּר בְּרָה כַחְמָה. וּלְבַתֵּר אֵימָה כַּנְדְּגָלוֹת כְּמָה דְּאִתְמַר. (דף קע ע"ב)

וְתָא חֲזִי, כִּיּוֹן דְּאִסְתְּלִיק צַפְרָא, דְּהָא לָא כְּתִיב כִּי בָא הַשְׁחַר אֶלָּא כִּי עָלָה, דְּהָא בְּזַמְנָא כִּי בָא הַשְׁחַר, כְּדִין אִתְתַּקֵּף הֵהוּא מִמְנָא וְאִפִּישׁ לִיה לִיעֶקֶב. בְּגִין דְּהֵהוּא מִמְנָא אִפִּישׁ לִיעֶקֶב לְמִיָּהב תַּקִּיפוּ לְאִתְתַּקְפָּא לְעֵשׂו.

וְכַד סְלִיק הֵהוּא אוֹכְמָא דְּשְׁחַר וְאִתְחֲזִי אִתָּא

שְׁהָרִי אֲזֵ הַגִּיעַ זְמַנּוֹ לְהִיּוֹת מוֹאֵר, מַה כְּתוּב? וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עֶבֶר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ. וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁהָרִי אֲזֵ הַזְמַן לְהִיּוֹת מוֹאֵר.

וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ. אֲזֵ הוּא רָמַז, שְׁהָרִי בְּעוֹד שִׁישְׁרָאֵל בְּגִלוּת וּסְבוּבִים כְּאֲבִים וְצַעַר וְכִמְה רְעוּת, כְּשֶׁמְאִיר לָהֶם הַיּוֹם וַיָּבִיא לָהֶם מְנוּחָה, אֲזֵ יִסְתַּכְּלוּ וַיִּכְאַבוּ בְּעַצְמוֹתֵיהֶם מִכְּמֶה רְעוּת וְצַעַר שֶׁסָּבְלוּ וַיִּתְמְהוּ עֲלֵיהֶם, מִשׁוּם כֶּף וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. שְׁאוֹתוֹ זְמַן הַמְּנוּחָה, וְאֲזֵ הוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ, כּוֹאֵב וּמְצַעַר עֲצָמוֹ עַל מַה שֶּׁעֶבֶר.

וְהוּא, כְּשֶׁעוֹלָה קְדֻרוֹת הַשָּׁחַר, אֲזֵ מִתְחַזֵּק וְנֶאֱחָז בּוֹ, שְׁהָרִי נֶחֱלֵשׁ כְּחוֹ, שְׁאִין לוֹ שְׁלוֹטוֹן אֶלָּא בְּלִילָה, וַיַּעֲקֹב שְׁלוֹטוֹנוֹ בַּיּוֹם. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, שְׁהָרִי אֲנִי בְּרִשׁוֹתָךְ עוֹמֵד, וְהָרִי נִתְבָּאֵר וּפְרָשׁוֹהוּ.

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו', כי נגע בכף ירך ועקב בגיד הנשה, שאפילו בהנאה אסור, ואפילו לתת אותו לבלבד ולקחה נקרא גיד הנשה? כלומר, גיד שהוא משכיח את בני האדם מעבודת רבונו, ושם רובץ היצר הרע.

וכיון דאתרדפק עם ועקב לא אשכח אתר דיקיל לאתנברא עליה דיעקב, בגין דכל שייפי גופא סייעי ליעקב, וכלהו הוו תקופין ולא הוו בהון חולשא, מה עבר, ונגע בכף ירכו בגיד הנשה, בזיניה ביצר הרע דאיהו זיניה ואתריה, ומתמן אתי יצר הרע על בני נשא.

ובגין כף אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. כמה דאמרו חכמינו, בשייפין דבר נש דרמיו לעילא אי טוב, ואי ביש, ביש. ובגין כף כל שייפא מתקוף שייפא. ודאי גיד הנשה מתקוף ליצר הרע שהוא זיניה, ובני ישראל לא יאכלו ליה, דלאו אינין מספריה ומזיניה. אבל עמין עובדי עבודה זרה, יאכלו ליה, דאיהו מספרא ומזינא דמלאכא דלהון דאיהו סמאל בגין לתקפא לבהון. בגין דאית כבר נש רמ"ח שייפין לקבל מאתן ותמניא וארבעין פקודין דאורייתא דאינון למעבד אתיבתו, ולקבל מאתן ותמניא וארבעין מלאכין דאתלבשת בהון שכינתא ושקא דלהון בשמא דמאריהון.

סמא"ל, כדי לחזק לבם. משום שיש באדם מאתים ארבעים ושמונה איברים כנגד מאתים ארבעים ושמונה מצוות התורה שהם נתנו להעשות, וכנגד מאתים ארבעים ושמונה מלאכים שהתלבשה בהם שכינה ותשם שלהם בשם רבונו.

נְהוּרָא וְאִתְתַּקַּף יַעֲקֹב, דְּהָא כְּדִין מָטָא זְמַנְיָה לְאִתְנַהֲרָא, מַה כְּתִיב וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עֶבֶר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ. וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, דְּהָא כְּדִין זְמַנָּא לְאִתְנַהֲרָא.

וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ. כְּדִין אִיהוּ רָמַז דְּהָא בְּעוֹד דִּישְׁרָאֵל בְּגִלוּתָא וּסְבוּלִין כְּאֲבִין וְצַעֲרִין וְכִמְה בִּישִׁין, כִּד אִתְנַהֲרִי לֹוֹן יִמְמָא וַיִּיתִי לֹוֹן נַיִיחָא, כְּדִין יִסְתַּכְּלוּ וַיִּכְאַבוּ בְּגַרְמֵיהוּ מִכְּמֶה בִּישִׁין וְצַעֲרִין דְּסָבְלוּ וַיִּתְמְהוּ עֲלֵיהוּ. בְּגִין כֶּף וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. דְּהוּא זְמַנָּא דְנַיִיחָא, וְכְדִין וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ אִתְפָּאֵב וְצַעֲרִי גְרַמְיָה עַל מַה דְעֶבֶר.

וְאִיהוּ כִּד אִסְתַּלַּק קְדֻרוֹתָא דְשָׁחַרָא כְּדִין אִתְתַּקַּף וְאִתְאַחִיד בֵּיה דְכִד אִתְחַלַּשׁ חִילָיָה, דְלִית לִיה שׁוֹלְטָנוּתָא אֶלָּא בְּלִילָא, וַיַּעֲקֹב שְׁלְטָנוּתֵיה בַּיּוֹמָא. וְעַל דָּא אָמַר וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, דְּהָא אֲנָא בְּרִשׁוֹתָךְ קְאִימָנָא, וְהָא אִתְמַר וְאִוְקֵמוּהָ :

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו', כי נגע בכף ירך ועקב, בגיד הנשה, דאפילו בהנאה אסור ואפילו ליתבית לבלבא. ואמאי אקרי גיד הנשה. כלומר גיד דאיהו מנשה לבני נשא לפולחנא דמאריהון, ותמן הוא יצר הרע רביעי.

וכיון דאתרדפק עם ועקב לא אשכח אתר דיקיל לאתנברא עליה דיעקב, בגין דכל שייפי גופא סייעי ליעקב, וכלהו הוו תקופין ולא הוו בהון חולשא, מה עבר, ונגע בכף ירכו בגיד הנשה, בזיניה ביצר הרע דאיהו זיניה ואתריה, ומתמן אתי יצר הרע על בני נשא.

ובגין כף אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. כמה דאמרו חכמינו, בשייפין דבר נש דרמיו לעילא אי טוב, ואי ביש, ביש. ובגין כף כל שייפא מתקוף שייפא. ודאי גיד הנשה מתקוף ליצר הרע שהוא זיניה, ובני ישראל לא יאכלו ליה, דלאו אינין מספריה ומזיניה. אבל עמין עובדי עבודה זרה, יאכלו ליה, דאיהו מספרא ומזינא דמלאכא דלהון דאיהו סמאל בגין לתקפא לבהון. בגין דאית כבר נש רמ"ח שייפין לקבל מאתן ותמניא וארבעין פקודין דאורייתא דאינון למעבד אתיבתו, ולקבל מאתן ותמניא וארבעין מלאכין דאתלבשת בהון שכינתא ושקא דלהון בשמא דמאריהון.

סמא"ל, כדי לחזק לבם. משום שיש באדם מאתים ארבעים ושמונה איברים כנגד מאתים ארבעים ושמונה מצוות התורה שהם נתנו להעשות, וכנגד מאתים ארבעים ושמונה מלאכים שהתלבשה בהם שכינה ותשם שלהם בשם רבונו.

וְיֵשׁ בְּאֲדָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה גִידִים, וְכַנְגָדָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשׁ מֵצוֹת שְׁלֹא נִתְּנוּ לְהַעֲשׂוֹת וְכַנְגָד שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְהָרִי תִשְׁעָה כָּאֵב אֶחָד מֵהֶם, שְׁהוּא כְּנָגֵד סְמוּאֵל, שְׁהוּא אֶחָד מֵאוֹתָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה מֵאֲכָאִים [זַמִּים], וְלָכֵן אִמְרָה תוֹרָה לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנְּשִׂיָה, אִ"ת - לְרִבּוֹת תִּשְׁעָה כָּאֵב שְׁלֹא אוֹכְלִים בּוֹ וְלֹא שׁוֹתִים, וְלָכֵן רָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכֹּל, וְנִרְמֵז בָּהֶם רְמֵז יַעֲקֹב, וְיֵאָבֵב אִישׁ עִמּוֹ, כְּכֹל יְמוֹת הַשָּׁנָה וְכָל אִיבֵר יַעֲקֹב, וְלֹא נִמְצָא פֶרֶט לְאוֹתוֹ גִּיד הַנְּשִׂיָה, מִיַּד תִּשְׁשׁ כַּח יַעֲקֹב, וּבִימֹת הַשָּׁנָה מִצָּא יוֹם תִּשְׁעָה כָּאֵב שְׁבוֹ הַחֲחֹזֵק וְנִגְדָר דִּין עֲלֵינוּ וְנִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכֹל מִי שְׁאוּכַל בְּתִשְׁעָה כָּאֵב כְּאֵלוֹ אֵכֵל אֶת גִּיד הַנְּשִׂיָה, רַבִּי חֲזִיָא אָמַר, אֶלְמָלֵא לֹא נִחְלַשׁ כַּח [שֶׁל מִקּוֹם] זֶה שֶׁל יַעֲקֹב, הָיָה מִתְקַיֵּם יַעֲקֹב אֱלִינוּ, וְנִשְׁבַּר כַּח שֶׁל עֵשׂוֹ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (יִחְזַקְאֵל לֵא) כְּמִרְאָה הַקְּשֵׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵנָן בְּיּוֹם הַגְּשָׁם כֵּן מִרְאָה הַנְּגִיָה סָבִיב הוּא מִרְאָה דְמוֹת כְּבוֹד ה' וְאֶרְאָה וְאֶפֶל עַל פְּנֵי וְגו'. פְּסוּק זֶה נִתְבָּאֵר. אֲבָל בֵּא רֵאָה, שְׁהָרִי כְּתוּב (דְּבָרִים ל"ד) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁה. מַה בֵּין מִשָּׁה לְשֶׁאֵר נְבִיאֵי הָעוֹלָם? מִשָּׁה הִסְתַּפַּל בְּאֶסְפֵּקְלָרְיָה הַמְאִירָה - שְׁאֵר הַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ מִסְתַּפְּלִים אֲלֵא בְּאֶסְפֵּקְלָרְיָה שְׁאִינָה מְאִירָה. מִשָּׁה הָיָה שׁוֹמֵעַ וְעוֹמֵד עַל רִגְלָיו וְכַחוֹ מִתְחַזֵּק וְהָיָה יוֹדֵעַ דְּבָר עַל בְּרִיו, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (בְּמִדְבָר י"ב) וּמִרְאָה וְלֹא כַחֲדִידוֹת - שְׁאֵר הַנְּבִיאִים הָיוּ נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְנִחְלַשׁ כַּחֲסָם וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לְעַמֵּד עַל בְּרִיו שֶׁל דְּבָר. מִי גָרַם לָהֶם אֶת זֶה? מִשׁוֹם שְׁכַתּוּב כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב וְהוּא צִלַּע עַל יָרֵכוֹ.

וְכֵן אוֹתָם נְבִיאִים לֹא יָכְלוּ לְעַמֵּד עַל מַה שְּׁעֵתִיד לַעֲשׂוֹת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹ, פֶּרֶט לְעוֹבְדֵיָהּ

וְאִיתָ כְּבַר נֵשׁ תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשָּׁה גִידִין וְלִקְבֻלָּהוֹן תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשָּׁה פְּקוּדִין דְּלֹאוּ אֵינוֹן אֲתִנְיָבוּ לְמַעַבְדַּ לְקַבֵּל תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשָּׁה יוֹמֵי שְׁתָּא, וְהָא תִשְׁעָה כָּאֵב חַד מִנְהוֹן דְּאִיהוּ לְקַבֵּל סְמוּאֵל דְּאִיהוּ חַד מֵאֵינוֹן תְּלַת מֵאָה וְשִׁתִּין וְחֲמִשָּׁה מֵאֲכָאִין (נ"א יוֹמִין), וְכַנְגָד כְּדֵ אִמְרָה אוֹרְיִיתָא לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנְּשִׂיָה. אִ"ת, לְאֶסְנָאָה תִשְׁעָה כָּאֵב דְּלֹא אֲכָלוּ בֵּיהּ וְלֹא שְׁתִּין. וְכַנְגָד כְּדֵ הוּא קִדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא כְּלֵא וְנִרְמֵז בְּהוֹן רְמֵז לְיַעֲקֹב, וְיֵאָבֵב אִישׁ עִמּוֹ, כְּכֹל יוֹמֵי שְׁתָּא וְכָל שְׁוִיפִין דְּיַעֲקֹב וְלֹא אֲשַׁבַּח בַּר הַחוּא גִיד הַנְּשִׂיָה, מִיַּד תִּשְׁשׁ חִלְיָה דְּיַעֲקֹב, וּבִיוֹמֵי שְׁתָּא אֲשַׁבַּח יוֹם תִּשְׁעָה כָּאֵב דְּבִיָה אֲתַתְּקַף וְאֲתַגְדֵּר דִּינָא עֲלֵנָא וְאֲתַחַרַב בִּי מִקְדְּשָׁא, וְכֹל מָאֵן דְּאֲכִיל בְּתִשְׁעָה כָּאֵב כְּאִילוֹ אֲכִיל גִּיד הַנְּשִׂיָה). רַבִּי חֲזִיָא אָמַר, אֶלְמָלֵא לֹא אֲתַחְלַשׁ חִילָא (נ"א דְּאִתֵּר) דָּא דְּיַעֲקֹב, אֲתַתְּקִיִּים יַעֲקֹב לְגַבְיָהּ וְאֲתַבַּר חִילָא דְּעֵשׂוֹ לְעִילָא וְתַתָּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (יִחְזַקְאֵל א) כְּמִרְאָה הַקְּשֵׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵנָן בְּיּוֹם הַגְּשָׁם כֵּן מִרְאָה הַנְּגִיָה סָבִיב הוּא מִרְאָה דְמוֹת כְּבוֹד יי וְאֶרְאָה וְאֶפֶל עַל פְּנֵי וְגו'. הָאִי קִרָא אֲתַמַּר. אֲבָל תָּא חֲזִי, דְּהָא כְּתִיב, (דְּבָרִים ל"ד) וְלֹא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמִשָּׁה. מַה בֵּין מִשָּׁה לְשֶׁאֵר נְבִיאֵי עֲלָמָא. מִשָּׁה אֶסְתַּפַּל בְּאֶסְפֵּקְלָרְיָה דְּנִהְרָא, שְׁאֵר נְבִיאֵי לֹא הָיוּ מִסְתַּפְּלִי אֲלֵא בְּאֶסְפֵּקְלָרְיָה (דְּבָרִים קל"א ע"א) דְּלֹא נִהְרָא. מִשָּׁה הָיָה שְׁמֵעַ וְקָאִים עַל רִגְלָיו, וְחִלְיָה אֲתַתְּקַף, וְהָיָה יוֹדֵעַ מְלָה עַל בְּרִיָּה, כְּמַה דְּכְתִיב, (בְּמִדְבָר י"ב) וּמִרְאָה וְלֹא כַחֲדִידוֹת. שְׁאֵר נְבִיאֵי הָיוּ נְפִלִי עַל אֲנַפְיָהוּ וְאֲתַחְלַשׁ חִילָא דְּלֵהוֹן וְלֹא הָיוּ יְכִלִי לְקַיִימָא עַל בְּרִיָּה דְּמְלָה. מָאֵן גָּרַם לוֹן דָּא כְּגִין דְּכְתִיב כִּי נִגַּע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב וְהוּא צִלַּע עַל יָרֵכוֹ. וְכֵן אֵינוֹן נְבִיאִין לֹא יָכְלוּ לְקַיִימָא עַל מַה דְּזַמִּין קִדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא לְמַעַבְדַּ לֵיהּ לַעֲשׂוֹ, בַּר עוֹבְדֵיָהּ נְבִיאָה דְּהָיָה גִינְרָא דְּאֲתִי מִסְטָרָא דְּעֵשׂוֹ, דָּא קָאִים בְּקִיּוּמִיהּ עֲלֵיהּ דְּעֵשׂוֹ וְלֹא אֲתַחְלַשׁ חִילָהּ.

וְעַר דָּא כָּל שְׁאֵר נְבִיאֵי אֲתַחְלַשׁ תּוֹקְפִיָּהוּ וְלֹא הָיוּ יְכִלִין לְאֲתַקְיִמָא

הנביא שהיה גר, שבא מצד של עשו - זה עמד בקיומו על עשו ולא נחלש כחו.

וע"ז זה כל שאר הנביאים נחלש פחם ולא היו יכולים לעמד לקבל דבר על בריו פראוי. מה הטעם? משום פי נגע בכף ירד יעקב בגיד הנשה. שלקח ושאב כל כח הירד, ועל זה נשבר כח הירד ונשאר צולע על ירכו, שהרי כל נביאי העולם לא יכלו להדבק ולעמד בו.

בא ראה, כל הנביאים פרט למשה לא עמדו בכחם פראוי, ומי שעוסק בתורה ואין מי שתומך בו, לא נמצא מי שמטיל מלאי לכיסו להתחזק. על זה התורה משתפחת בכל דור ודור ונחלש כל התורה כל יום ויום, משום שאין להם לאלו שעוסקים בתורה על מה שסומכים, ומלכות הרשעה מתחזקת בכל יום ויום.

בא ראה פמה גרם חטא זה, ומשום שאין [לו] מי שיתמך בתורה פראוי, אותם עמודים חלשים, וגורמים להתחזק את אותו שאין לו שוקים ורגלים לעמד עליהם.

פתח ואמר, (בראשית ב) ויאמר ה' אלהים אל הנחש פי עשית זאת ארור אתה מפל הבהמה וגו' על גחנך תלך. מה זה על גחנך תלך? שנשברו התומכים שלו וקצצו את רגליו ואין לו על מה שיעמד. כשישראל לא רוצים לתמך בתורה, הם נוטנים לו תומכים ושוקים לעמד ולהתחזק בהם.

בא ראה פמה עקימות והתחכמות התחכם באותו לילה אותו הרוכב על הנחש פנגד יעקב, שהרי הוא היה יודע קול יעב, אז והידים ידי עשו. לכן

לקבלא מלה על ברייה פדקא יאות, מאי טעמא, בגין פי נגע בכף ירד יעקב בגיד הנשה, דנסיב ושאב כל חילא דירכא, ועל דא אתבר חילא דירכא ואשתאר צולע על ירכו. דהא כל נביאין דעלמא לא יכילו לאדבקא ולקיימא ביה.

תא חזי, נביאין פלהו בר משה לא קיימו בתוקפיהו פדקא חזי. ומאן דלעי באורייתא ולית מאן דסמיך ליה ולא אשתכח מאן דאטיל מלאי לכיסיה לאתתקפא. על דא אורייתא קא משתפחא בכל דרא ודרא ואתחלש תקפא דאורייתא כל יומא ויומא, בגין דלית לון לאינון דלעאן פה על מה דסמכין, ומלכו חייבא אתתקף בכל יומא ויומא.

תא חזי, פמה גרים חוכא דא, ובגין דלית (לז) מאן דאסמיך לאורייתא כדקא יאות אינון סמכין חלשין, וגרמין לאתתקפא לההוא דלית ליה שוקין ורגלין לקיימא עלייהו.

פתח ואמר, (בראשית ג) ויאמר יי אלהים אל הנחש פי עשית זאת ארור אתה מפל הבהמה וגו' על גחונך תלך. מאי על גחונך תלך. דאתברו סמכין דיליה וקצצו רגלוי ולית ליה על מה דקאים. פד ישראל לא בעאן לסמכא לה לאורייתא, אינון יהבין ליה סמכין ושוקין לקיימא ולאשתקפא בהו.

תא חזי, פמה עקימו וחכמו אתחכם פההוא ליליא ההוא דרכיב נחש לקבליה דיעקב, דהא איהו הוה ידע דכתיב, (בראשית כז) הקול קול יעקב והידים ידי עשו. ואי פסיק קלא דיעקב פדין והידים ידי עשו. בגין שכתוב (שם כז) הקל קול יעקב והידים ידי עשו, ואם פוסק

הסתפל לכל הצדדים להרע
לעקב ולהפסיק קולו.

וראה אותו חזק בכל; זרועות
מצד זה ומצד זה שהם חזקי הגוף
שמתחזק ביניהם, וראה כח
התורה שהתחזק בכל, אז וירא פי
לא יכל לו. מה עשה? מיד - ויגע
בכף ירכו, שהתחכם כנגדו. אמר,
פיון שנשברו עמודי ותומכי
התורה, מיד התורה לא מתחזקת,
אז יתקיים מה שאמר אביהם הקל
קול יעקב והידיים ידי עשו, (שם)
והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל
צוארך.

ובזה התחכם כנגד יעקב. שהרי
משום שנשבר כח התורה, הלך
והתחזק עשו. וכשראה שלא יכל
לתורה, אז החליש כח אותם
התומכים אותה. וכשלא נמצא מי
שסומך את התורה, אז לא יהיה
קול קול יעקב, ויהיו הידיים ידי
עשו.

וכשראה יעקב כף לשעלה הבקר,
החזיק [עקב] בו והתגבר עליו, עד
שהוא ברך אותו והודה לו על
אותן ברכות, ואמר לו, לא יעקב
יאמר עוד שמך פי אם ישראל. לא
יעקב בעקימות, אלא בגאווה וכח,
שאין מי שיוכל לך.

ובא וראה, מהנחש הזה כמה
כחות נפרדים לכל צד ונמצאים
בעולם אצל בני אדם, ורוצים
לקיים אותו גיד הנשה. שאף על
גב שקרב אליו אותו רוכב על
נחש, עומד הוא והתקיים בצורה
ולא נשבר.

וכח צריכים להתחזק בעולם
ולהראות, פי שרית עם אלהים
ועם אנשים ותוכל. וכשראה
שהרי לא נשבר ולא נאכל אותו
מקום, אז נשבר כחו וחזקו ולא
יכל להרע לבני יעקב, ועל זה לא

כף אסתפל לכל סטרין לאבאשא ליה ליעקב
ולאפסקא קליה.

וחמא ליה תקיף בכלא. דרועין מסטרא דא
ומסטרא דא דאינון תקפין גופא
דאתתקף בינייהו, וחמא תקפא דאורייתא
דאתתקף בכלא, פדין וירא כי לא יכול לו.
מה עבד, מיד ויגע בכף ירכו, דאתחכם
לקבליה. אמר פיון דאתברו סמכין
דאורייתא, מיד אורייתא לא אתתקף. וכדין
יתקיים מה דאמר אבוהון, הקול קול יעקב
והידיים ידי עשו. (בראשית כז) והיה כאשר תריד
ופרקת עלו מעל צוארך.

וברא אתחכם לקבליה דיעקב דהא בגין
דיתבר חילא דאורייתא אזיל
דאתתקף עשו. וכד חמא דלא יכיל לה
לאורייתא, פדין חליש תקפא דאינון
דסמכין לה, וכד לא ישתפח מאן דסמיך
לאורייתא, פדין לא יהא קול קול יעקב
ויהוין ידיים ידי עשו.

וכד חמא יעקב הכי כד סליק צפרא,
אתקיף (יעקב) ביה ואתגבר עליה עד
דאיהו בריך ליה ואודי ליה על אינון
ברכאן, ואמר ליה לא יעקב יאמר עוד שמך
פי אם ישראל, לאו יעקב בעקימו אלא
בגאותא ותוקפא דלית מאן דיכיל לך.

ותא חזי, מהאי נחש כמה חילין מתפרשן
לכל סטר ואשתפחו בעלמא לגבי בני
נשא. ובעינן לקיימא לההוא גיד הנשה,
דאף על גב דקריב ביה ההוא דרכיב על
חויא קיים איהו, ואתקיים בגוון ולא אתבר.
וחיירא בעינן לאתתקפא בעלמא ולאחזאה
כי שרית עם אלהים ועם אנשים
ותוכל. וכד חמי דהא לא אתבר ולא אתאכיל ההוא אתר, פדין אתבר

צריכים לתת מקום לבריות העולם לאכל אותו ולא להנות ממנו כלל.

רבי ייסא הִזְקֵן דְּרֵשׁ, כִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב - פְּתוּב פֶּאֶן כִּי נִגַע בְּכַף, וְכְתוּב שָׁם (במדבר ט) כֹּל הַנּוֹגֵעַ בְּמַת בְּנִפְשׁ הָאָדָם. [יטמא]. מַה לְהֵלֵן טַמְאָה - אָף פֶּאֶן גַּם טַמְאָה, שְׁטֵמָא אוֹתוֹ מְקוּם, וּמְקוּם טַמָּא אִין לָנוּ [להתקן] לְהֵנוֹת מִמֶּנּוּ כָּלֵל. כֹּל שְׂפָן בְּמְקוּם שְׁקָרָב אוֹתוֹ צַד הַטַּמְאָה, וְהַתּוֹרָה לֹא אִמְרָה אֵלֹא כִּי נִגַע, וְכְתוּב וַיִּגַע בְּכַף יָרֵכוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם) וְכֹל אֲשֶׁר יִגַע בּוֹ הַטַּמָּא יִטְמָא. בְּרוּךְ הַרְחֵקֵן שְׁתַּן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל לְזִכּוֹת בַּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׁפָתוּב (משלי ג) אַרְךְ חַיִּים בַּיְמִינָה בְּשִׂמְלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד.

וְהוּא עֵבֶר לְפָנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחִיו. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי ה' קָנָא שְׁמוֹ. וְכִי יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בַּחִיר הָאֲבוֹת, שֶׁנִּבְחַר חֵלֶק שְׁלֹם לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהוּא הַתְּקָרֵב אֵלָיו יוֹתֵר [ס"א וְנִשְׁלַם לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה], אִיף הַשְׁתַּחֲוָה לְאוֹתוֹ עֲשׂוֹ הַרְשָׁע שֶׁהוּא בְּצַד שֶׁל אֵל אַחֵר, וּמִי שְׁפוּגָד לוֹ - סוּגָד לְאֵל אַחֵר? אִם תֵּאמַר מִשׁוּם שְׁאִמְרוּ, שׁוּעֵל בְּשַׁעְתּוֹ הַשְׁתַּחֲוָה לוֹ - לֹא כִּף, שְׁהָרִי עֲשׂוֹ כְּמוֹ אֵל אַחֵר הִנֵּה, וַיַּעֲקֹב לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתוֹ צַד וְלְאוֹתוֹ חֵלֶק כָּלֵל.

[פֶּתַח רַבִּי אֲבָא וְאִמְרוּ], אֵלֹא כְּתוּב (שמואל א כה) וְאִמְרַתֶּם כֹּה לְחִי וְאַתָּה שְׁלוֹם וּבֵיתְךָ שְׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם. וְהָרִי נִתְבָּאָר שְׁאִסוּר [לו] לְהַקְדִּים שְׁלוֹם לְרַשְׁעִים, וְכִיּוֹן שְׁאִסוּר, אִיף מְצַאנּוּ שְׁדוּד אִמְר פְּסוּק זֶה לְנִבְּלָה?

אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם. וְהָא אִתְמַר דְּאִסוּר (ד"א ל"ג ליה) לְאִקְדוּמֵי לְהוֹ שְׁלֹם

חִילִיָּה וְתוֹקֶפִיָּה (דף קעא ע"ב) וְלֹא יְכִיל לְאַבְאָשָׁא לְבִנּוּי דְיַעֲקֹב. וְעַל דָּא לֹא בַעֲיִנָן לְמִיָּהֵב דְּוִכְתָּא לְבְרִייתָא דְעֵלְמָא לְמִיכַל לִיָּה וְלֹא לְאַתְאַכְלָא כָּלֵל.

רַבִּי יִיסָא סָבָא דְרֵשׁ, כִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב. פְּתִיב הָכָא כִּי נִגַע בְּכַף, וְכְתִיב הָתָם (במדבר יט) כֹּל הַנּוֹגֵעַ בְּמַת בְּנִפְשׁ הָאָדָם (יטמא) וְגו'. מַה לְהֵלֵן מְסַאָבָא אוֹף הָכָא נְמִי מְסַאָבָא, דְּסָאִיב הֵהוּא אֲתֵר, וּמְאַתֵר מְסַאָבָא לִית לָן (לאתתקנא) לְאַתְהֵנְאָה מַנִּיָּה כָּלֵל, כֹּל שְׂפָן בְּאַתֵר דְּקָרִיב הֵהוּא סְטוּר מְסַאָבָא, וְאוּרִייתָא לֹא קָאֵמַר אֵלֹא כִּי נִגַע, וְכְתִיב וַיִּגַע בְּכַף יָרֵכוֹ, כְּמָה דְאַתְ אִמְר, (במדבר יט) וְכֹל אֲשֶׁר יִגַע בּוֹ הַטַּמָּא יִטְמָא, בְּרוּךְ רַחֲמֵנָא דִּיהִיב אוּרִייתָא לְיִשְׂרָאֵל לְמַזְפֵּי בַהּ בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי כְּמָה דְכְתִיב, (משלי ג) אַרְךְ יָמִים בַּיְמִינָה בְּשִׂמְלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד.

וְהוּא עֵבֶר לְפָנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחִיו. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי י' קָנָא שְׁמוֹ. וְכִי יַעֲקֹב דְאִיְהוּ שְׁלִימָא דְאַבְהֵן דְאַתְבְּרִיר חוּלְקָא שְׁלִימְתָא לְקַדְשָׁא בְרוּךְ הוּא וְאִיְהוּ אִתְקָרִיב לְגַבִּיָּה יְתִיר, (ס"א וְאַשְׁתַּלִּים לְעֵילָא וְלַתְתָּא) הִיךְ סָגִיד לִיָּה לְהֵהוּא רְשָׁע דְעֲשׂוֹ דְאִיְהוּ בְּסִטְרָא דְאַל אַחֵר, וּמֵאֵן דְּסָגִיד לִיָּה סָגִיד לְאֵל אַחֵר. אִי תִימָא בְּגִין דְאִמְרוּ תַעֲלָא בְּעַדְנִיָּה סָגִיד לִיָּה, לֹא הָכִי. דְהָא עֲשׂוֹ כְּאֵל אַחֵר הוּא, וַיַּעֲקֹב לֹא יִסְגוּד לְהֵהוּא סְטְרָא וְלְהֵהוּא חוּלְקָא כָּלֵל.

[פֶּתַח רַבִּי אֲבָא וְאִמְרוּ] אֵלֹא כְּתִיב, (שמואל א כה) וְאִמְרַתֶּם כֹּה לְחִי וְאַתָּה שְׁלוֹם וּבֵיתְךָ שְׁלוֹם וְכֹל

אֶלֶּא הָרִי פִּרְשׁוּהָ שְׁאֵמֵר לְקַדּוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא כְּפִי לְקַשֵּׁר אוֹתוֹ לְחִי,
וְחָשַׁב נָבֵל שְׁעָלָיו אָמֵר.

כְּמוֹ זֶה (בראשית נז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל
עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, וְכִי אֵל בְּנֵו הוּא
הַשְׁתַּחֲוָה? אֶלֶּא לְמַקּוֹם הַשְּׂכִינָה
כָּרַע וְהִשְׁתַּחֲוָה, אִם כָּאֵן וְהוּא עֵבֶר
לְפָנֶיהֶם. מַה זֶה וְהוּא? זֶה שְׂכִינָה
עָלְיוֹנָה שֶׁהִיָּתָה הוֹלֶכֶת לְפָנָיו וְכָרַע,
וְזוֹהִי שְׂמִירָה עָלְיוֹנָה. פִּינּוֹן שְׂרָאָה
יַעֲקֹב, אָמֵר, הִנֵּה זְמַן לְהַשְׁתַּחֲוֹת
לְקַדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁהִיָּתָה הוֹלֶכֶת
עִמּוֹ.

כָּרַע וְהִשְׁתַּחֲוָה שְׁבַע פְּעָמִים עַד
גִּשְׁתּוֹ עַד אַחֲרָיו, וְלֹא כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ
לְעִשׂוֹ. אֶלֶּא פִינּוֹן שְׂרָאָה שֶׁהָרִי
הַקַּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֶכֶת עִמּוֹ, אִם
הַשְׁתַּחֲוָה כְּנֶגְדּוֹ, כְּדִי שְׁלֹא לְתַת
כְּבוֹד לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְאַחַר פְּרִט לּוֹ,
וְהַכֹּל הוּא כְּרֹאֵי. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים
שֶׁכָּל מַעֲשֵׂיהֶם שְׁעוֹשִׂים בְּשִׁבִיל
כְּבוֹד רַבּוֹנָם הוּא, וְכְדִי שְׁלֹא יִסְטוּ
זִמְנָה וּשְׂמָאֵלָה.

וַיִּרְץ עֲשׂוֹ לְקִרְאָתוֹ וַיִּחַבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל
עַל צְוָאָרוֹ. צְוָאָרוֹ כְּתוּב חֶסֶר.
וַיִּשְׁקָהוּ וַיִּכְפּוּ. רַבִּי יַעֲקֹב אָמֵר,
(ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם נִגְרָשׁ פִּי
הַשֶּׁקֶט לֹא יוּכַל וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמָיו
רַפֵּשׁ וְטִיט. פְּסוּק זֶה נִתְבָּאֵר.
וּבְדַבְרֵי תוֹרָה יֵשׁ כְּמָה סוּדוֹת
עָלְיוֹנִים מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה, וְהַכֹּל
אֶחָד.

וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם נִגְרָשׁ פִּי הַשֶּׁקֶט לֹא
יּוּכַל - זֶה עֲשׂוֹ שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו בְּרִשְׁעוֹ
וּבְחִטָּא, שֶׁהָרִי כְּשָׂבֵא יַעֲקֹב אֵלָיו,
מַעֲשָׂיו לֹא הָיוּ בְּשִׁלּוּם. וַיִּפֹּל עַל
צְוָאָרוֹ - אֶחָד. צְוָאָרוֹ זֶה יְרוּשָׁלַיִם,
שֶׁהִיא צְוָאָרוֹ שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. וַיִּפֹּל
עַל צְוָאָרוֹ וְלֹא עַל צְוָאָרָיו, מִשּׁוּם
שֶׁפְּעָמִים נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ -
אֶחָד מִבְּבָל, וְאֶחָד מִזְרַעוֹ שֶׁל
עֲשׂוֹ, שֶׁהִפִּיל עֲצָמוֹ עָלָיו פְּעַם

לְרִשְׁעֵיֶא, וְכִינּוֹן דְּאָסִיר הִיכִי אֲשַׁפְּחֵנָּא דְדָוִד
אָמֵר הָאִי קָרָא לְנָבֵל, אֶלֶּא הָא אוּקְמוּהָ (שמות
כג ב) דְּלִקְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאֵמֵר, בְּגִין לְקַשְׂרָא
לִיה לְחִי. וְחָשִׁיב נָבֵל דְּעָלִיהָ קָאֵמֵר.

בְּגוֹזְנָא דָּא (בראשית יב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל
רֹאשׁ הַמִּטָּה, וְכִי לְגַבֵּי דְבְרִיהָ סָגִיד.

אֶלֶּא לְאַתְרֵיהָ דְשְׂכִינְתָּא קָא כָּרַע וְסָגִיד, אוּף
הָכָא, וְהוּא עֵבֶר לְפָנֶיהֶם. מָאִי וְהוּא, דָּא
שְׂכִינְתָּא עֲלָאָה דְהָהּ אֲזָלָא קַמִּיהָ (כרע), וְדָא
הוּא נְטִירוֹ עֲלָאָה. פִּינּוֹן דְחָמָא יַעֲקֹב, אָמֵר,
הָא עֵידָן לְסָגְדָא לְגַבֵּיהָ דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
דְהוּא אֲזִיל קַמִּיהָ.

כָּרַע וְסָגִיד שְׁבַע זְמַנִּין עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחֲרָיו,
וְלֹא כְּתִיב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְעִשׂוֹ. אֶלֶּא כִינּוֹן

דְחָמָא דְהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזִיל קַמִּיהָ,
כְּדִין סָגִיד לְקַבְלֵיהָ. בְּגִין דְלֹא לְמִיָּהֵב יָקָר
לְמַסְגַּד לְאַחְרָא בַר מַנִּיָּה, וְכֹלָא אִיהוּ כְדָקָא
יָאוּת. זְכָאִין אִינוּן צְדִיקָאֵי דְכָל עוֹבְדֵיהוֹן
דְקָא עֲבָדֵי בְּגִין יְקָרָא דְמֵאֲרִיהוֹן אִיהוּ, וּבְגִין
דְלֹא יִסְטוּן לִימִינָא וְלִשְׂמָאֵלָא:

וַיִּרְץ עֲשׂוֹ לְקִרְאָתוֹ וַיִּחַבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל
צְוָאָרוֹ. צְוָאָרוֹ כְּתִיב חֶסֶר. וַיִּשְׁקָהוּ
וַיִּכְפּוּ. רַבִּי יַעֲקֹב אָמֵר (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם
נִגְרָשׁ פִּי הַשֶּׁקֶט לֹא יוּכַל וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמָיו רַפֵּשׁ
וְטִיט, הָאִי קָרָא אֶתְמָר. וּמְלִי דְאוּרִיִּיתָא,
כְּמָה רְזִין עֲלָאִין אִיתָּ בְּהוּ מְשֻׁנִּין דָּא מִן
דָּא, וְכֹלָא חַד.

וְהִרְשָׁעִים פִּיִּם נִגְרָשׁ פִּי הַשֶּׁקֶט לֹא יוּכַל,
דָּא עֲשׂוֹ דְכָל עוֹבְדֵי בְרִשְׁעֵיו
וּבְחִיּוּבָא, דְהָא כַּד אָתָּא לְגַבֵּיהָ דְיַעֲקֹב,
עוֹבְדֵי לֹא הָיוּ בְשִׁלּוּם, וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ,
חַד. צְוָאָרוֹ דָּא יְרוּשָׁלַם דְאִיהוּ צְוָאָרוֹ דְכָל
עֲלָמָא. וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ, וְלֹא עַל צְוָאָרָיו. בְּגִין דְתָרִין זְמַנִּין אֶתְחַרִּיב בֵּי

אחד והחריבו, ועל זה ויפל על צוארו - אחד.

ויש"קרו נקוד למעלה, כי לא נשקו ברצונו. ושנינו, מה זה שכתוב (משלי כו) ונעפרות נשיקות שונא? זה בלעם כשברך את ישראל, שהרי לא ברך ברצון הלב. אף כאן נעפרות נשיקות שונא - זה עשו.

אמר רבי יוסי, פתוב (תהלים א) קומה ה' הושיעני אלהי כי הפית את כל איבי לחי שני רשעים שברת. ושנינו, אל תקרי שברת אלא שרפבת, שהרי גדלו שניו וחשב לנשף אותו וכו'. ועל זה ויבכו, זה בכה וזה בכה, ובארוה החברים.

בא ראה כמה היה לבו ורצונו של עשו ליעקב, שהרי אפלו באותה שעה חשב לארץ זמן [באריכות הימים] לעשות לו רעות ולקטרג לו, ועל זה ויבכו. זה היה בוכה שלא היה חושב להנצל מידו, וזה היה בוכה משום שאביו היה קלם ולא יכול לו.

אמר רבי אבא, ודאי נחלש רגזו של עשו בשעה שראה את יעקב. מה הטעם? משום שהרי הספים עמו אותו ממנה של עשו, ועל זה לא יכל עשו לשלט ברגזו, שהרי כל הדברים של העולם הזה תלויים למעלה, וכשהספימו למעלה בתחלה - הספימו למטה. השלטון אינו למטה עד שנתן השלטון למעלה, והפל תלוי זה בזה.

יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי וגו'. אמר רבי אלעזר, הינו מה שאמרנו בתחלה, שיעקב לא רצה עכשו אותן ברכות ראשונות שברכו אביו, (משום שכתוב (איכה א) טוב לנבר כי ישא על

מקדשא. חד מבבל, וחד מזרעיה דעשו, דאפיל גרמיה עליה זמנא חדא וחריב ליה. ועל דא ויפל על צוארו חד.

ויש"קרו, נקוד לעיל, דלא נשקיה ברעותיה. ותנן מאי דכתיב, (משלי

כו) ונעפרות נשיקות שונא, דא בלעם כד בריך לון לישראל. דהא לא בריך לון ברעותא דלבא. אוף הכא נעפרות נשיקות שונא, דא עשו.

אמר רבי יוסי, פתיב (תהלים א) קומה יי הושיעני אלהי כי הפית את כל אויבי לחי שני רשעים שברת. ותנן אל תקרי שברת אלא שרפבת. דהא אסגיאו שינוי וחשיב לנשכא ליה וכו'. ועל דא ויבכו, דא בכי ודא בכי, ואוקמוה חברייא.

תא חזי, כמה הוה (דף קעב ע"א) לביה ורעותיה דעשו לגבי דיעקב, דהא אפילו בההוא שעתא חשיב לארץ זמנין (ס"א לאורכא דיומין) למעבד ליה בישין ולקטרגא ליה, ועל דא ויבכו. דא הוה בכי, דלא הוה חשיב לאשתזבא מן ידוי. ודא הוה בכי, בגין דאבוי הוה קיים ולא יכיל ליה.

אמר רבי אבא ודאי אתחלש רוגזיה דעשו בשעתא דחמא ליה ליעקב. מאי טעמא, בגין דהא אסתפם בהדיה ההוא ממנא דעשו. ועל דא לא יכיל עשו לשלטאה ברוגזיה, דהכי כל מלין דהאי עלמא תליין לעילא. וכד אסתפמו לעילא בקדמיתא אסתפמו לתתא. שלטנותא לאו איהו לתתא עד דאיתגהיב שלטנותא לעילא, וכלא דא בדא תליא:

יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי וגו'. אמר רבי אלעזר, היינו דקאמרינן בקדמיתא דיעקב

בנעוריו, וכתוב (משלי לא) ותשחק ליום אחרון ועדין לא התקיימו בו אפלו אחד מהם, משום שהעביר אותם לסוף הימים בשעה שייצטרכו לבניו מול כל עמי העולם.

ולכן בשעה שאמר עשו נסעה ונלכה, ונחלק העולם הזה כאחד ונשלט כאחד - מה אמר יעקב? יעבר נא אדני לפני עבדו. יקדים עשו שלטונו עכשו בעולם הזה, יעבר נא, כמו שנאמר (מיכה ב) ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם, הקדם אתה שלטונך בתחלה בעולם הזה - ואני אתנהלה לאטי, אני אעלה עצמי לאותו עולם הבא ולסוף הימים, לאותם ימים שהולכים לאט.

לרגל המלאכה - איזו מלאכה? זו אספקלריה שלא מאירה שבה נעשה מעשה העולם. אשר לפני - זוהי מלפני ה' בכל מקום. ולרגל הילדים - זהו סוד של הכרובים להראות סוד האמונה שהוא נדבק בהם.

עד אשר אבא אל אדני שעירה - אני אסבל גלות שלך עד שיבא ויגיע זמני לשלט על הר עשו, כמו שנאמר (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו, ואז והיתה לה' המלוכה.

ויעקב נסע ספתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה ספת על בן קרא שם המקום סכות. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קכו) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית וגו', אם ה' לא ישמר עיר וגו'. בא ראה, בשעה שעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברא עולם, הוציא מתוך ניצוץ חזק קשר אחד, והתלהט מתוך החשך, ונשאר בעליה ונרד למטה. אותה חשכה להטה [והתלהט] במאה שבילים

לא בעא השתא אינון ברכאן קדמאי דברכיה אבוי. (ס"א בגין דכתיב, איכה ג) טוב לגבר כי ישא על בנעוריו. וכתוב (משלי לא) ותשחק ליום אחרון) ועדיין לא אתקיימו ביה אפילו חד מנייהו. בגין דסליק לון לסוף יומיא בשעתא דאצטריכו לבנוי לגבי כל עמין דעלמא.

ובגין כך בשעתא דאמר עשו נסעה ונלכה, ונפלוג האי עלמא כחדא ונשלט כחדא. מה אמר, יעבר נא אדני לפני עבדו. יקדים עשו שלטניה השתא בהאי עלמא. יעבר נא, כמה דאת אמר, (מיכה ב) ויעבור מלכם לפניהם וי' בראשם, אקדים אנת שולטנותך בקדמיתא בהאי עלמא, ואני אתנהלה לאטי. אנא אסלק גרמי להווא עלמא דאתי ולסוף יומיא לאינון יומיא דאזלין לאט.

לרגל המלאכה, מאן מלאכה. דא אספקלריא דלא נהרא דבה אתעביד עבידתא דעלמא. אשר לפני, דא היא מן קדם יי בכל אתר. ולרגל הילדים, דא הוא רזא דכרובים, לאחזאה רזא דמהימנותא דאיהו אתדבק בהו.

עד אשר אבא אל אדני שעירה, אנא אסבול גלותא דילך עד דיייתי וימטי זמנא דילי לשלטאה על הר עשו, כמה דאת אמר, (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו, וכדין והיתה ליי המלוכה:

ויעקב נסע ספתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה ספת על בן קרא שם המקום סכות. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קכו) שיר המעלות לשלמה אם יי לא יבנה בית וגו', אם יי לא ישמר עיר וגו'. תא חזי, בשעתא דסליק ברעותא דקדשא בריך

דַרְכֵים דְקִיקִים גְדוּלִים, וְנַעֲשֶׂה בֵית שֶׁל הָעוֹלָם.

בֵּית זֶה הוּא בְּתוֹךְ אֲמֻצֵעַ הַפֶּל. כַּמָּה פְּתָחִים וְחֲדָרִים לוֹ סָבִיב סָבִיב, מְקוֹמוֹת עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים, שֵׁם מְקַנְנֹת צְפָרֵי הַשָּׁמַיִם כֹּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִינוֹ. בְּתוֹכוֹ יוֹצֵא אֵילָן גְּדוֹל אֶחָד וְחֹזֵק, עֲנַפָּיו וּפְרִיָו רַב, מְזוּן לְכָל בּוֹ. אוֹתוֹ הָאֵילָן עוֹלָה לְעֲנֵי הַשָּׁמַיִם, וְנִטְמָן בֵּין שְׁלֹשֶׁה הָרִים. מִתַּחַת לְשִׁלְשֵׁת הַהָרִים הֵלְלוּ יוֹצֵא, עוֹלָה לְמַעְלָה וְיוֹרֵד לְמַטָּה.

הַבַּיִת הַזֶּה מְשַׁקָּה מִמְּנוֹ וּגְנוּז בְּתוֹכוֹ כַּמָּה גְנוּזִים עֲלִיוֹנִים שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ, בְּזֶה נִבְנָה בֵּית זֶה וְנִתְקַן. אוֹתוֹ הָאֵילָן מִתְגַּלֶּה בַּיּוֹם וּמִתְכַּסֶּה בַּלַּיְלָה. וְהַבַּיִת זֶה שׁוֹלֵט בַּלַּיְלָה וּמִתְכַּסֶּה בַּיּוֹם.

בְּשַׁעַר שֶׁנִּכְנַס הַחֹשֶׁף וְנִקְשָׁר בּוֹ שׁוֹלֵט, וְכָל הַפְּתָחִים סְתוּמִים מִכָּל הַצְּדָדִים. אִז כַּמָּה רוּחוֹת פּוֹרְחוֹת בְּאֹוִיר, תְּאֻבוֹת לְדַעַת וְלִהְכַנֵּס בּוֹ, וְנִכְנָסוֹת בֵּין אוֹתָן צְפָרִים, וְלוֹקְחוֹת עֲדוֹת, וְשִׁטוֹת וְרוּאוֹת מֵה שְׁרוּאוֹת.

עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר אוֹתוֹ חֹשֶׁף שֶׁנִּקְשָׁר בּוֹ, וּמוֹצֵא שְׁלֵהֶבֶת אַחַת, וּמִכָּה בְּכָל הַפְּטִישִׁים הַחֹזְקִים, וּפּוֹתַח פְּתָחִים וּבוֹקֵעַ סְלָעִים. עוֹלָה וְיוֹרֵדֶת אוֹתָהּ שְׁלֵהֶבֶת וּמִכָּה בְּעוֹלָם וּמִעוֹרֶרֶת קוֹלוֹת לְמַעְלָה וְלְמַטָּה.

וְאִז פְּרוּז אֶחָד עוֹלָה וְנִקְשָׁר בְּאֹוִיר וְקוֹרָא. אוֹתוֹ אֹוִיר יוֹצֵא מִתּוֹךְ עֲמוּד עֲנָן שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, וְכִשְׁיוֹצֵא מִתְפַּשֵּׁט לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. אֶלֶף אֲלָפִים עוֹמְדִים מִצַּד

הוּא לְמַבְרֵי עֲלָמָא, אַפִּיק מְבוּצֵינָא דְקַרְדִּינוֹתָא חַד קְטוּרָא, וְאַתְלֵהִיט מְגוּ חֲשׂוּכָא, וְאַשְׁתָּאֵר בְּסֵלִיקוֹ, וְנִנְחַתָּא לְתַתָּא, הֵיא חֲשֻכָה לְהִיט (וְאַתְלֵהִיט) בְּמֵאָה שְׁבִילִין אוּרְחִין דְקִיקִין רַבְרָבָן, וְאַתְעַבִּיד בֵּיתָא דְעֲלָמָא.

הָאִי בֵּיתָא אִיהוּ גּוֹ אֲמֻצְעֵיתָא דְכָלָא, כַּמָּה פְּתָחִין וְאוּרִין לִיה סְחֹר סְחֹר, דְּוִכְתִּין עֲלָאִין קְדִישִׁין, תַּמָּן מְקַנְנֵי צְפָרֵי שְׁמַיָא, כֹּל חַד וְחַד לְזִינְיָה. בְּגוּוִיָה נְפִיק חַד אֵילָנָא רַבְרָבָא וְתַקִּיף עַפְיָיָה וְאַנְבִּיָה סְגִי, מְזוּנָא לְכָלָא בִּיה. הֵהוּא אֵילָנָא סְלִיק לְעֲנֵי שְׁמַיָא וְאַתְטַמַּר בֵּין תַּלַּת טוּרִין, מִתַּחַת אֵילִין תַּלַּת טוּרִין נְפִיק, סְלִיק לְעֵילָא נְחִית לְתַתָּא.

הָאִי בֵּיתָא אֶתְשַׁקִּיָא מְנִיָה, וְגְנִיז בְּגוּוִיָה כַּמָּה גְנִיזִין עֲלָאִין דְלֹא אֶתִּידְעוּ, בְּדָא אֶתְבְּנֵי הָאִי בֵּיתָא וְאַשְׁתַּכְּלַל. הֵהוּא אֵילָנָא אֶתְגַּלְיָא בִּימָמָא, וְאַתְכַּפְּסֵיָא בְּלַיְלָא, וְהָאִי בֵּיתָא שְׁלֵטָא בְּלַיְלָא וְאַתְכַּפְּסֵיָא בִּימָמָא.

בְּשַׁעַרָא דְעָאֵל חֲשׂוּכָא וְאַתְקַטִּיר בִּיה שְׁלֵטָא, וְכָל פְּתָחִין סְתִימִין מִכָּל סְטָרִין, כְּדִין כַּמָּה רוּחִין פְּרָחִין בְּאֹוִירָא, תְּאִיבִין לְמַנְדַּע וְלְמִיעַל בִּיה, וְעָאֵלִין בֵּין אֵינוּן צְפּוּרִין, וְנִטְלִין סְהֵדוּתָא, וְשִׁטְיִין וְחֻמָּאֵן מֵה דְחֻמָּאֵן.

עַד דְאַתְעַר הֵהוּא חֲשׂוּכָא דְאַתְקַטִּיר בִּיה, וְאַפִּיק חַד שְׁלֵהוּבָא וּבְטַשׁ בְּכָל פְּטִישִׁין תַּקִּיפִין, וּפְתַח פְּתָחִין, וּבְקַע טַנְרִין. סְלָקָא

וְנִנְחַתָּא הֵהוּא שְׁלֵהוּבָא, וּבְטַשׁ בְּעֲלָמָא, וְאַתְעַר קְלִין לְעֵילָא וְתַתָּא.

כְּדִין חַד (דף קעב ע"ב) פְּרוּזָא סְלִיק, וְאַתְקַטִּיר בְּאֹוִירָא, וְקָרִי, הֵהוּא אֹוִירָא נְפָקָא מְגוֹ עֲמוּדָא דְעֲנָנָא דְמַדְבַּחָא פְּנִימָאָה, וְכַד נְפָקָא אֶתְפַּשֵּׁט

שהוא שמאל, ורבוא רבבות עומדים מצד שהוא ימין, והכרוז עומד בקימו, קורא בחיל ומכריז. אז כמה אותם שמתקנים שירה ועובדים עבודה, ושני פתחים נפתחים, אחד לצד דרום ואחד לצד צפון.

עוֹלָה הבית הזה ונתן ומתקשר בין שני צדדים, ושירים מזמרים ותשבחות עולות. אז נכנס מי שנכנס בלחש, והבית מתלהט בששה אורות מאירים זיו לכל צד, ונהרות בשמים יוצאים ומשקים כל חיות השדה, כמו שְנַאֲמַר (תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיֹּת שְׂדֵי יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צִמָּאָם וְגו', ומזמרים עד עלות הבקר. וכשעולה הבקר, אז פוכבים ומזלות השמים וחילותיהם, כלם משבחים ואומרים שירה, כמו שְנַאֲמַר (איוב לח) בְּרֵן יַחַד כִּכְבִּי בִקֵּר וַיִּרְעֵוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

בא רָאָה, (תהלים קכז) אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר. אם ה' וגו' - זה המלך העליון שהוא בונה את הבית הזה תמיד ומתקן אותו. אימתי? כשעולים הרצונות והעבודות מלמטה כראוי.

אם ה' לא ישמר עיר, אימתי? בשעה שנחשף הלילה והצדדים המזינים שורים ומשוטטים בעולם, והפתחים סתומים, ונשמר מפל הצדדים שלא יתקרב בו ערל וטמא, כמו שְנַאֲמַר (ישעיה ב) לא יוסיף לבא כף עוד ערל וטמא, שעתיד הקדוש ברוך הוא להעבירם מן העולם.

מי ערל ומי טמא? אלא הפל אחד ערל וטמא. זהו שהתפתה בו והלך אחרי אדם ואשתו וגרמו

בארבע סטרי עלמא. אלה אלפין קיימין מסטרא דאיהו שמאלא, ורבווא רבוון קיימין מסטרא דאיהו ימינא, וכוּוּזא קאים בקיומיה. קרא בחיל ואכריז, פדין כמה אינון דמתקני שירתא ופּלחין פּוּלחנא, ותרין פתחין פתיחו. חד לסטר דרוּמא, וחד לסטר צפון.

סִלְקָא האי ביתא ואתייבת ואתקטרת בין תרין סטרין, ושירין מזמרין ותושבחין סלקין. פדין עאל מאן דעאל בלחישא, וביתא מתלהטא ונהרין דבוּסמא נפקין. ואתשקין כל חיות ברא, כמה דאת אמר (תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיֹּת שְׂדֵי יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צִמָּאָם וְגו'. וזמרין עד דסלקא צפרא. וכד סלקא צפרא כדין ככביא ומזלי שמיא וחיליהון פלהון משבחין ואמרי שירתא, כמה דאת אמר, (איוב לח) בְּרֵן יַחַד כִּכְבִּי בִקֵּר וַיִּרְעֵוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

תא חזי, (תהלים קכז) אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. אם יי לא ישמר עיר שוא שקד שומר. אם יי וגו' דא מלכא עלאה, דאיהו בונה להאי ביתא תדיר ואתקין ליה, אימתי, פד סלקין רעותין פּוּלחנִין מתתא כדקא יאות.

אם יי לא ישמר עיר, אימתי, בשעתא דאתחשכא ליליא, וסטרין מזינין שראן ושטאן בעלמא, ופתחין סתימין, ואתנטיר מפל סטרין דלא יקרב ביה ערל ומסאבא, כמה דאת אמר (ישעיה נב) לא יוסיף יבא כף עוד ערל וטמא, דזמין קדשא בריך הוא לאעברא לון מעלמא.

מאן ערל ומאן טמא. אלא כלא חד, ערל וטמא. דא הוא דאתפתא ביה

מִוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְהוּא הַמְטָמֵא אֶת הַבַּיִת הַזֶּה עַד אוֹתוֹ זְמַן שְׁיַעֲבִירוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הָעוֹלָם. מִשׁוּם כִּן אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר, שָׂוֵא וְדָאֵי.

בֵּא רָאָה, וַיַּעֲקֹב נִסְע סִכְתָּהּ, נִסְע כַּנְּגַד חִלְקוֹ שֶׁל הָאֱמוּנָה. מַה כְּתוּב לַמַּעֲלָה? וַיֵּשֶׁב בַּיּוֹם הַהוּא עָשׂו לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה, וְכְתוּב וַיַּעֲקֹב נִסְע סִכְתָּהּ. אֲלֵא כָּל אֶחָד נִפְרַד לְצַד שְׁלוֹ - עָשׂו לְצַד שְׁעִיר, מַה זֶה שְׁעִיר? זוֹ אִשָּׁה זָרָה, אֵל נִכְר. וַיַּעֲקֹב נִסְע סִכְתָּהּ, זוֹ הָאֱמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה.

וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שם) בַּיִת יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁתִּקַּן תְּפִלַּת עַרְבִית כְּרֵאוּי. וְלִמְקַנְהוּ עָשָׂה סִכַּת, שָׂאָר סִכּוֹת לְשִׁמּוֹר אוֹתָם, וְזֶהוּ חִלְקוֹ. וְאִזּוֹ וַיִּבֵּא יַעֲקֹב שְׁלָם - שְׁלָם מִהַכֹּל, וּבִאֲרוּהוּ. וְכְתוּב (תהלים עו) וַיְהִי בְשָׁלָם סִכּוֹ וְגו', וּבִאֲרוּהוּ, וְהַכֹּל סוּד אֶחָד.

אִזּוֹ הַתְּחַבְּרָה עִמּוֹ הָאֱמוּנָה כְּשֶׁהִיָּה שְׁלָם, כְּשֶׁהִתְעַטֵּר בְּמִקּוּם שְׂרָאוּי לוֹ, וְאִזּוֹ סִכָּה זוֹ הַתְּעַטְרָה עִמּוֹ, שֶׁהִיָּה שְׁלָם מִהֶאֱבוֹת, שֶׁהִיָּה שְׁלָם מִבְּנָיו, וְזֶהוּ שְׁלָם, שְׁלָם לַמַּעֲלָה שְׁלָם לַמְטָה, שְׁלָם בְּשָׁמַיִם שְׁלָם בְּאָרֶץ. שְׁלָם לַמַּעֲלָה - שֶׁהוּא כֹּלֵל הֶאֱבוֹת, תְּפִאֲרַת יִשְׂרָאֵל. שְׁלָם לַמְטָה - בְּבָנָיו הַקְדוּשִׁים. שְׁלָם בְּשָׁמַיִם שְׁלָם בְּאָרֶץ. וְאִזּוֹ וַיְהִי בְשָׁלָם סִכּוֹ, וּבִאֲרוּהוּ. מִיָּד מַה כְּתוּב? וַתִּצֵּא דִינָה בַת לֵאָה, וּבִאֲרוּהוּ הַחֲבָרִים

בֵּא רָאָה כְּמַה דְּרָגוֹת וַיְצַדִּים נִפְרָדִים לַמַּעֲלָה, וְכֹלָם מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה, חִיּוֹת מְשֻׁנוֹת אֵלּוֹ מֵאֵלּוֹ, אֵלֶּה מִקְטָרְגִים לְשִׁלְט עַל אֵלֶּה וְלְטָרֵף טָרֵף כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִינוֹ. מִצַּד שֶׁל רוּחַ הַטְּמָאָה כְּמַה דְּרָגוֹת נִפְרָדוֹת, וְכֹלָם אוֹרְבִים לְקִטְרָג

מְשֻׁנִּין אֵלִין מֵאֵלִין, אֵלִין

וְאִזּוֹל אֲבַתְרִיָּה אָדָם וְאֲנַתְתִּיָּה, וְגָרִימוֹ מוֹתָא לְכָל עַלְמָא. וְאִיהוּ דְּמִסְאִיב הַאי בֵּיתָא, עַד הַהוּא זְמַנָּא דִּיעֲבַר לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִעַלְמָא. בְּגִין כִּן אִם יי לֹא יִשְׁמַר עִיר, שָׂוֵא וְדָאֵי.

תָּא חֲזִי, וַיַּעֲקֹב נִסְע סִכְתָּהּ, אֲתַנְטִיל לְקַבְלָא חוֹלְקִיָּה דְּמַהִּימְנוּתָא. מַה כְּתִיב לְעִילָא, וַיֵּשֶׁב בַּיּוֹם הַהוּא עָשׂו לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה, וְכְתִיב וַיַּעֲקֹב נִסְע סִכְתָּהּ. אֲלֵא כָּל חַד אֲתַפְרֵשׁ לְסִטְרָא דִּילִיָּה, עָשׂו לְסִטְרָא דְשְׁעִיר. מָאן שְׁעִיר, דָּא הִיא אִשָּׁה זָרָה אֵל נִכְר. וַיַּעֲקֹב נִסְע סִכְתָּהּ, דָּא מַהִּימְנוּתָא עֲלָאָה.

וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת, כְּמַה דָּאֲתָּ אָמַר, (ישעיה ב) בַּיִת יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאֲתַקִּין תְּפִלַּת עַרְבִית כְּדָקָא יָאוֹת. וְלִמְקַנְהוּ עָשָׂה סִכַּת, שָׂאָר סִכַּת לְנִטְרָא לּוֹן וְדָא הוּא חוֹלְקִיָּה. וְכַדִּין וַיִּבֵּא יַעֲקֹב שְׁלָם. שְׁלָם מִכָּלֵא וְאוּקְמוּהָ. וְכְתִיב, (תהלים עו) וַיְהִי בְשָׁלָם סִכּוֹ וְגו', וְאוּקְמוּהָ, וְכֹלֵא רָזָא חֲדָא.

בְּדִין אֲתַחֲבַר עֲמִיָּה מַהִּימְנוּתָא כַּד הוּא שְׁלָם כַּד אֲתַעֲטֵר בְּדוּכְתִיָּה דְּאֲתַחֲזִי לִיָּה. וְכַדִּין הַאי סִכָּה אֲתַעֲטֵרַת בְּהַדִּיָּה, דְּהוּא שְׁלָם מֵאֲבָהוֹן, דְּהוּא שְׁלָם מִבְּנָוִי, וְדָא הוּא שְׁלָם. שְׁלָם לְעִילָא שְׁלָם לְתַתָּא, שְׁלָם בְּשָׁמַיָּא שְׁלָם בְּאָרְעָא. שְׁלָם לְעִילָא דְּאִיהוּ כֹּלֵלָא דְּאֲבָהוֹן, תְּפִאֲרַת יִשְׂרָאֵל. שְׁלָם לְתַתָּא בְּבָנָוִי קְדִישִׁין. שְׁלָם בְּשָׁמַיָּא, שְׁלָם בְּאָרְעָא, וְכַדִּין וַיְהִי בְשָׁלָם סִכּוֹ וְאוּקְמוּהָ. מִיָּד מַה כְּתִיב וַתִּצֵּא דִינָה בַת לֵאָה, וְאוּקְמוּהָ חֲבָרִיָּא.

תָּא חֲזִי, כְּמַה דְּרָגִין וְסִטְרִין מִתְפָּרֵשׁ לְעִילָא וְכֹלְהוּ מְשֻׁנִּין דָּא מִן דָּא. חִיוּן

מְקַטְרְגִין לְשִׁלְטָאָה עַל אֲלִין וּלְמִטְרָף טְרַפִּין
 כָּל חַד וְחַד לְזִינְיָה. מִסְטְרָא דְרוּחָא מְסֹאֲבָא
 כְּמָה דְרַגִּין מִתְפָּרְשִׁין, וְכִלְהוּ כְּמִן לְקַטְרְגָא
 אֲלִין לְקַבִּיל אֲלִין, דְּהָא כְּתִיב (דברים כב) לֹא
 תִּחְרַשׁ בְּשׁוּר וּבַחֲמֹר יַחְדוֹ, דְּכַד קָא
 מִתְחַבְּרִין מְקַטְרְגִי עַלְמָא.

וְהָא חֲזִי, תִּיאוּבְתָא דְדַרְגִין מְסֹאֲבִין לְאוּ
 אִיהוּ אֶלָּא לְקַטְרְגָא בְּסִטְרִין קְדִישִׁין.
 יַעֲקֹב דְּאִיהוּ קְדִישָׁא, כִּלְהוּ כְּמִן לִיה וּקַטְרְגוּ
 בְּהַדִּיה. בְּקַדְמִיתָא נְשַׁכִּיה חוּיָא, כְּמָה דְאַתָּ
 אָמַר וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ, הַשְׁתָּא נְשַׁכִּיה חֲמֹר.
 תַּמְּן אִיהוּ קָאִים לְגַבִּי חוּיָא, הַשְׁתָּא שְׂמַעוּן
 וְלוֹי דְאַתּוּ מִסְטְרָא (דף קעג ע"א) דְּדִינָא
 קְשִׁיא קְיִימוּ לְגַבִּיה דְחֲמֹר וְשִׁלְטוּ עַלֹי
 בְּכָל סִטְרִין וְאַתְּכַפִּיא קַמִּייהוּ. כְּמָה דְאַתָּ
 אָמַר וְאֵת חֲמֹר וְאֵת שְׂכָם בְּנוּ הֲרַגוּ לְפִי
 חֲרַב. וְשְׂמַעוּן דְּהָה (שור) מְזַלִּיה (איהו) שׁוּר,
 אֲתָא עַל חֲמֹר וּקַטְרַג בִּיה, בְּגִין דְלָא
 יִתְחַבְּרוּן כַּחְדָּא, וְאַשְׁתַּפַּח אִיהוּ מְקַטְרְגָא
 דִּילִיה.

וְכִלְהוּ אֲתִי לְקַטְרְגָא לִיה לְיַעֲקֹב וְאַשְׁתַּזִּיב,
 וּלְבַתֵּר אִיהוּ שְׁלִיט עַלִּיהוּ. לְבַתֵּר
 אֲתָא שׁוּר וְאַשְׁתַּלִּים בְּחֲמֹרִים דְכִלְהוּ
 מִסְטְרָא דְחֲמֹר. יוֹסֵף דְּאִיהוּ שׁוּר, וּמְצָרִים
 דְּאִינוּן חֲמֹרִים דְכְּתִיב בְּהוּ (יחזקאל כג) אֲשֶׁר
 בְּשׁוּר חֲמֹרִים בְּשָׂרָם.

וְעַל דָּא לְבַתֵּר בְּנֵי יַעֲקֹב נִפְלוּ בֵּין אִינוּן
 חֲמֹרִים, בְּגִין דְּאַזְדַּוּג שׁוּר בְּהַדִּייהוּ,

וְנִשְׁכוּ לֹון גְּרַמְיָא וּבְשָׂרָא. עַד דְּאַתְעַר לֹוי כְּמַלְקָדְמִין וּבְדַר לְאִינוּן
 חֲמֹרִים (ס"א דְאַזְדַּוּגוּ) לְכַפִּיא לֹון וְתַבַּר תּוּקְפַהוּן מִעַלְמָא, וְאַפִּיק לְשׁוּר
 מִתַּמְּן. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שמות יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ.

תָּא חֲזִי, כַּד אֲתָא שְׂמַעוּן בְּקַדְמִיתָא עַל הַהוּא חֲמֹר, אֲתַעַר עַלִּיהוּן דִּם

אֶלָּה כְּנָגַד אֶלָּה, שְׁהָרִי כְּתוּב (דברים
 כב) לֹא תִחְרַשׁ בְּשׁוּר וּבַחֲמֹר יַחְדוֹ,
 שְׂכַשְׂמַתְחַבְּרִים, מְקַטְרְגִים עוֹלָם.
 וְכָא וּרְאָה, תְּשׁוּקַת הַדְּרָגוֹת
 הַטְּמָאוֹת אִינְהָ אֶלָּא לְקַטְרַג
 בְּצַדָּדִים הַקְּדוּשִׁים. יַעֲקֹב, שְׁהוּא
 קְדוּשׁ, כְּלָם אֲרַבּוּ לוֹ וּקַטְרַגוּ עִמּוֹ.
 בַּתְּחִלָּה נִשְׁכוּ נַחֲשׁ, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר
 וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ. עַכְשָׁו נִשְׁכוּ חֲמֹר.
 שָׂם הוּא עוֹמֵד אֶצְל הַנְּחֹשׁ. עַכְשָׁו
 שְׂמַעוּן וְלוֹי, שְׂבָאוּ מִצַּד הַדִּין
 הַקְּשָׁה, עֲמַדוּ כְּלַפִּי הַחֲמֹר וְשִׁלְטוּ
 עַלִּי בְּכָל הַצַּדָּדִים וּנְכַפְּהָ לְפָנֵיהֶם,
 כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר וְאֵת חֲמֹר וְאֵת שְׂכָם
 בְּנוּ הֲרַגוּ לְפִי חֲרַב. וְשְׂמַעוּן שְׁהִיה
 [שור], מְזַלֹו [הוּא] שׁוּר, כָּא עַל חֲמֹר
 וּקַטְרַג בּוּ כְּדִי שְׁלָא יִתְחַבְּרוּ
 כְּאַחַד, וְנִמְצָא שְׁהוּא מְקַטְרַג שְׁלוֹ.
 וְכַלָּם בָּאִים לְקַטְרַג לְיַעֲקֹב, וְהוּא
 נִצָּל, וְאַחַר כֶּף הוּא שׁוֹלֵט עַלִּיהֶם.
 אַחַר כֶּף כָּא שׁוּר וְנִשְׁלַם בְּחֲמֹרִים
 שְׂכָלָם מִצַּד הַחֲמֹר - יוֹסֵף שְׁהוּא
 שׁוּר, וּמְצָרִים שְׁהֶם חֲמֹרִים,
 שְׂכַתוּב בְּהֶם (יחזקאל כג) אֲשֶׁר בְּשׁוּר
 חֲמֹרִים בְּשָׂרָם.

וְעַל זֶה אַחַר כֶּף בְּנֵי יַעֲקֹב נִפְלוּ בֵּין
 אוֹתָם חֲמֹרִים, מִשׁוּם שְׁהַזְדַּוּג
 שׁוּר עִמָּם וְנִשְׁכוּ אוֹתָם עֲצָמוֹת
 וּבְשָׂרָא, עַד שְׁהַתְעוֹרֵר לוֹי כְּמוֹ
 מְקַדָּם וּפְזַר אוֹתָם הַחֲמֹרִים
 [שְׁהַזְדַּוּגוּ] לְכַפּוֹת אוֹתָם, וְשִׁבַּר כַּחֶם
 מִהַעוֹלָם, וְהוֹצִיא אֵת הַשׁוּר מִשָּׁם.
 זֶהוּ שְׂכַתוּב (שמות יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת
 עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ.

כָּא רְאָה, כְּשִׁבָּא שְׂמַעוּן בְּהַתְּחִלָּה
 עַל אוֹתוֹ חֲמֹר, הַתְעוֹרֵר עַלִּיהֶם
 דִּם שְׂנַמְלוּ, וְאַחַר כֶּף וַיַּהֲרֹגוּ כָּל

וְנִשְׁכוּ לֹון גְּרַמְיָא וּבְשָׂרָא. עַד דְּאַתְעַר לֹוי כְּמַלְקָדְמִין וּבְדַר לְאִינוּן
 חֲמֹרִים (ס"א דְאַזְדַּוּגוּ) לְכַפִּיא לֹון וְתַבַּר תּוּקְפַהוּן מִעַלְמָא, וְאַפִּיק לְשׁוּר
 מִתַּמְּן. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שמות יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ.

תָּא חֲזִי, כַּד אֲתָא שְׂמַעוּן בְּקַדְמִיתָא עַל הַהוּא חֲמֹר, אֲתַעַר עַלִּיהוּן דִּם

זָכַר. כְּמוֹ זֶה עָשָׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא על ידי לוי, זֶה מֹשֶׁה,
בְּאוֹתָם חֲמוּרִים בְּמִצְרַיִם.
בַּתְּחִלָּה דָם, אַחַר כֵּף (שם) וַיִּהְרַג
ה' כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו'.
כְּאֵן בַּחֲמוּר הַזֶּה פְּתוּב, וְאֵת כָּל
חִילָם וְאֵת כָּל טַפָּם וְאֵת כָּל
בְּהֵמָתָם וְגו'. שֵׁם בְּאוֹתָם
חֲמוּרִים פְּתוּב, (שם) כְּלִי כֶסֶף
וְכִלֵי זָהָב וּשְׂמֹלוֹת, וְכֹתוּב (שם)
וְגַם עָרַב רַב עֲלֶיהָ אֶתֶם וְצֹאן
וּבָקָר וְגו'.

וּשְׁמֵעוֹן וְלוֹי - זֶה עוֹמֵד אֶצְל
הַחֲמוּר הַזֶּה, וְזֶה עוֹמֵד אֶצְל כָּל
אוֹתָם חֲמוּרִים. כְּלָם רְצוּ
לְהַשְׁתַּתֵּף עִם יַעֲקֹב הַקְדוֹשׁ
וּנְתַקְנוּ לְנִשְׁךְ אוֹתוֹ, וְהוּא בְּבָנָיו
עוֹמֵד לְגַבְיָהֶם וְכוּפָה אוֹתָם
תַּחְתָּיו. עֲכָשׁוּ שְׁעָשׂוּ נִשְׁךְ אוֹתוֹ
וְאֵת בָּנָיו, מִי יָקוּם מוֹלוֹ? יַעֲקֹב
וְיוֹסֵף, זֶה מִצַּד זֶה וְזֶה מִצַּד זֶה,
שְׁכָתוּב (עוֹבְדִיָּה א) וְהִזָּה בֵּית יַעֲקֹב
אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּה וּבֵית עֲשׂוֹ
לְקֶשׁ וְגו'.

וַיִּסְעוּ וַיְהִי חֲתַת אֱלֹהִים עַל
הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא
רָדְפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי
יוֹסֵי, כְּלָם הָיוּ מִתְפַּנְסִים, וְכִשְׁהָיוּ
חוֹגְרִים כְּלִי זֵיִן לְקָרֵב, הָיוּ
מִרְתָּתִים וְעוֹזְבִים אוֹתָם, וְלִכְן
לֹא רָדְפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יַעֲקֹב.

הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר וְגו'.
הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר - אֵלֶּה הֵם
שְׁנֵטְלוּ מִשְׁכָּם כְּלִי כֶסֶף וְזָהָב
שֶׁהָיָה חֲקוּק עֲלֵיהֶם עֲבוּדָה זָרָה
שֶׁלָּהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, עֲבוּדָה
זָרָה הָיוּ מִכֶּסֶף וְזָהָב, וַיַּעֲקֹב
הִטְמִין אוֹתָם שָׁם כְּרִי שְׁלֹא יִהְיוּ
מִצַּד שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה, שְׁאִסּוּר
לְאָדָם לְהַנּוֹת מִמֶּנָּה לְעוֹלָמִים.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ
הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה
לְרַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה שְׁכָתוּב
(שְׂמוּאֵל ב יב) וַיִּקַּח אֶת עֲטֹרַת מַלְכָם

דְּאֵתְגַזְרוּ, וַיִּלְבְּתוּ וַיִּהְרְגוּ כָּל זָכָר. כְּגוֹנוֹנָא דָא
עֲבַד קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא עַל יְדֵי דְלוֹי, דָּא
מֹשֶׁה. בְּאֵינוֹן חֲמוּרִים בְּמִצְרַיִם. בְּקִדְמִיתָא
דָם, וַיִּלְבְּתוּ (שְׂמוֹת יג) וַיִּהְרַג יי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם וְגו'. הֵכָא בְּהַאי חֲמוּר פְּתִיב, וְאֵת כָּל
חִילָם וְאֵת כָּל טַפָּם וְאֵת כָּל בְּהֵמָתָם וְגו'.
הֵתָם בְּאֵינוֹן חֲמוּרִים פְּתִיב, (שְׂמוֹת יב) כְּלִי כֶסֶף
וְכִלֵי זָהָב וּשְׂמֹלוֹת, וְכֹתִיב, (שְׂמוֹת יב) וְגַם עָרַב
רַב עֲלֶיהָ אֶתֶם וְצֹאן וּבָקָר וְגו'.

וּשְׁמֵעוֹן וְלוֹי, דָּא קָאִים לְגַבֵּי הַאי חֲמוּר,
וְדָא קָאִים לְגַבֵּי כָּל אֵינוֹן חֲמוּרִים,
כְּלָהוּ בְּעוּ לְאַשְׁתַּתְּפָא בְּהַדִּיָּה דִיעֲקֹב קְדִישָׁא
וְאֵתְתַקְנוּ לְנִשְׁכָּא לִיָּה, וְאִיהוּ בְּבָנוּי קָאִים
לְגַבְיָהוּ וְכִיִּיף לוֹן תַּחְוֹתִיָּה. הַשְׁתָּא דְעֲשׂוֹ
נִשְׁיף לִיָּה וְלְבָנוּי, מָאן יָקוּם לְגַבְיָהּ, יַעֲקֹב
וְיוֹסֵף. דָּא מִסְטָרָא דָא וְדָא מִסְטָרָא דָא.
דְכֹתִיב, (עוֹבְדִיָּה א) וְהִזָּה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית
יוֹסֵף לְהִבָּה וּבֵית עֲשׂוֹ לְקֶשׁ וְגו'.

וַיִּסְעוּ וַיְהִי חֲתַת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר
סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי
יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי כְּלָהוּ הוּוּ מִתְפַּנְשִׁי, וְכִד
הוּוּ חֲגָרִי זֵיִנִי קָרְבָּא הוּוּ מְרַתְתִי וְשִׁבְקִין לוֹן,
וּבְגִין כֵּף וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרָיו בְּנֵי יַעֲקֹב.

הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר וְגו'. הַסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי
הַנֶּכֶר, אֵלִין אֵינוֹן דְּנִטְלוּ מִשְׁכָּם מְאִנֵּי
כֶסֶף וְזָהָב דִּיהוּ חֲקִיק עֲלֵיהוּ טַעוּא
דְּלָהוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, טַעוּוֹן הוּוּ מִכֶּסֶף
וְזָהָב. וַיַּעֲקֹב אֶטְמִין לוֹן תַּפְּזֵן, בְּגִין דְּלֹא
יִתְהַנּוֹן מִסְטָרָא דְעֲבוּדָה זָרָה, דְּאָסִיר לִיָּה
לְבַר נֶשׁ לְאַתְהֵגִי מִגִּיָּה לְעֹלָמִין.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ אֶזְלֵי בְּאַרְחָא,
אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי יְהוּדָה, מְאִי
דְכֹתִיב, (שְׂמוּאֵל ב יב) וַיִּקַּח אֶת עֲטֹרַת מַלְכָם מֵעַל

מעל ראשו ומשקלה כפר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד. ושנינו, שקוץ בני עמון מלכם שמו, וזהו עטרת מלכם. מה הטעם ותהי על ראש דוד, ומה הטעם כתוב שקוץ, שהרי בשאר אלהי העמים עובדי עבודה זרה כתוב אלהי העמים, אלהים אחרים, אל נכר, אל אחר, ובזה אמר שקוץ אחד.

אמר לו, ובכל אלהי העמים עובדי עבודה זרה כף קרא להם הקדוש ברוך הוא, שכתוב (דברים כג) ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם. ומה שאמר ויקח את עטרת מלכם, שהוא מלכום - כף הוא ודאי. אלא אפי הגת, עד שלא התגיר, אז הוא שבר את אותה עטרת של אותו מלכום, אותה דמות שחקוקה עליה ופגם אותה, אז הוא עשה אותה הפך להנות ממנה, והיתה על ראשו. ובא וראה, שקוץ בני עמון, נחש אחד בחקיקה צמקה היה חקוק על אותו פתח, ולכן נקרא שקוץ זהמא.

רבי יצחק אמר, הסירו את אלהי הנכר - אלו שאר נשים שהיו מביאות בתוכן כל עדיהן, ועל זה כתוב ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר, אלו נשים וכל עדיים וכל עבודה זרה של זהב וכסף. ויטמן אותם יעקב, כדי שלא יתנו מצד של עבודה זרה כלל.

בא ראה שיעקב איש שלם בכל הנה, והנה נדבק בקדוש ברוך הוא. מה כתוב? ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לאל הענה אתי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי. מיד - ויתנו את יעקב. מפאן שצריך האדם לשבח את הקדוש ברוך הוא ולהודות לו על נסים ועל טובות

ראשו ומשקלה כפר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד. ותנינן, שקוץ בני עמון מלכם שמה. ודא הוא עטרת מלכם. מאי טעמא ותהי על ראש דוד. ומאי טעמא כתיב שקוץ. דהא בשאר טעוון עממיא עובדי עבודה זרה כתיב אלהי העמים, אלהים אחרים, אל נכר, אל אחר, ובהאי אמר שקוץ חד.

אמר ליה, ובכל טעוון עממיא עובדי עבודה זרה הכי קרא לון קדשא בריך הוא, דכתיב, (דברים כג) ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם. ומה דאמר ויקח את עטרת מלכם, דאיהו מלכום, הכי הוא ודאי. אלא איתי הגת עד דלא אתגיייר, כדין איהו תבר לה לההוא עטרת דאיהו מלכום, ההוא דיוקנא דחקיק עליה ופגים לה. כדין איהו עבד לה היתר לאתהני מנה והות על רישיה. ותא חזי, שקוץ בני עמון, חד חוץ בסורטא הוה חקיק על ההוא כתרא, ובגין כף אקרי שקוץ זוהמא.

רבי יצחק אמר, הסירו את אלהי הנכר, אלין שאר נשין דהוו מייתי בגוייהו כל נבזבזן דלהון. ועל דא כתיב ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר. אלין נשין, כל נבזבזן וכל טעוון דדהבא וכספא. ויטמן אותם יעקב, בגין דלא (דף קעג ע"ב) יתהנון מסטרא דעבודה זרה כלל.

תא חזי, דיעקב גבר שלים בכלא הוה, והוה מתדבק ביה בקדשא בריך הוא. מה כתיב, ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לאל העונה אותי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי, מיד ויתנו אל יעקב. מפאן דבעי בר נש לשבחא לקדשא בריך הוא ולאודאה ליה על נסין ועל טבאן

שעשה עמו, זהו שכתוב ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי.

בא ראה, בהתחלה כתוב ונקומה ונעלה בית אל וגו', הכליל בניו עמו, ואחר כך כתוב ואעשה שם מזבח, ולא כתוב ונעשה, שהוציא אותם מפלל זה. מה הטעם? משום שעליו היה הדבר. יעקב תקן תפלת ערבית ודאי, והוא עשה מזבח ועליו היה הדבר, ומשום שהוא עבר כל אותן צרות מיום שברח מלפני אחיו, שכתוב ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי, והם באו אחר כך לעולם, ועל זה לא הכניס אותם עמו. רבי אלעזר אמר, מכאן מי שנעשה לו נס, צריך להודות. מי שאוכל לחם בשלחן, הוא צריך לברך, ולא אחר שלא אכל דבר.

ויבן שם מזבח וגו'. בא ראה, כתוב ויבן שם מזבח, ולא כתוב [באלו המזבחות] שהעלה עליו נסכים ועולות, אלא משום שתקן אותה דרגה הראויה להתפאן. מזבח לה', לתקן דרגה תחתונה לחברה בדרגה עליונה, ועל זה ויבן שם מזבח - זו דרגה תחתונה. לה' - זו דרגה עליונה. ויקרא למקום אל בית אל - שם זה פשם העליון, משום שפשהאירה מהאם, אז פאמה בתה והפל אחד.

כי שם נגלו אליו האלהים - משום שהם לא נמצאים אלא בשכינה, שהרי שבעים היו שהם נמצאים תמיד עם השכינה, ושבעים קתדראות סביב השכינה, ועל זה כי שם נגלו אליו האלהים, במקום זה שהתגלה, שהרי כתוב והנה ה' נצב עליו.

ויער מעליו אלהים במקום אשר עם האבות. ובא וראה, יעקב הוא

דעבד עמיה, הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיְהִי עִמָּדִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכָתִי.

תא חזי, בקדמיתא כתיב ונקומה ונעלה בית אל וגו', אכליל בניו בהדיה. ולבתר כתיב ואעשה שם מזבח ולא כתיב ונעשה. דאפיק לון מפללא דא, מאי טעמא, בגין דעליה הוה מלה. יעקב אתקין תפלת ערבית, ודאי. ואיהו עבד מדבחא ועליה הוה מלה, ובגין דאיהו עבר כל אינון עקתין מן יומא דערק קמיה דאחיה. דכתיב ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי, ואינון אתו לבתר לעלמא. ועל דא לא אעיל לון בהדיה. רבי אלעזר אמר, מכאן מאן דיתעביד ליה נסא, איהו בעי לאודאה. מאן דאכיל נהמא בפתורא, איהו בעי לברכא, ולא אחרא דלא אכיל מידי:

ויבן שם מזבח וגו', תא חזי, כתיב ויבן שם מזבח, ולא כתיב (בהני מזבחות) דאסיק עליה נסכין ועלוון, אלא בגין דאתקין ההוא דרגא דאתחזי לאתתקנא. מזבח ליי, לאתקנא דרגא תתאה לחברא ליה בדרגא עלאה, ועל דא ויבן שם מזבח דא דרגא תתאה. ליי דא דרגא עלאה. ויקרא למקום אל בית אל, שמא דא כשמא עלאה. בגין דכד אתנהרא כדין פאמה בתה וכלא חד.

כי שם נגלו אליו האלהים, בגין דאינון לא אשתפחו אלא בשכינתא, דהא שבועין הוו דאינון משתפחי תדיר בהדי שכינתא, ושבועין קתדראי סחרניה דשכינתא. ועל דא כי שם נגלו אליו האלהים באתרא דא דאתגליא, דהא כתיב והנה יי נצב עליו:

ויער מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו, רבי שמעון אמר, מכאן דאתעביד

דבר אתו. רבי שמעון אמר, מכאן שנעשה מרפכה קדושה

מִרְכָּבָה קְדוֹשָׁה עֲלִינָה שְׁעוֹמֵדֵת
לְהֵאִיר לְלִבְנָה, וְהוּא מִרְכָּבָה
לְבָדוּ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וַיַּעַל מֵעַלְיוֹ
אֱלֹהִים.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ד) כִּי מִי גוֹי
גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים
אֵלָיו בְּכָל קְרָאָנוּ. אֵלָיו בָּא רְאָה
פֶּמָה הֵם חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל לְפָנָי
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאִין לָךְ עִם
וְלִשׁוֹן בְּכָל הַעֲמִים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה
זָרָה שְׁבַע עוֹלָם שֵׁישׁ לוֹ אֱלוֹהִים
שִׁישְׁמַע אוֹתָם כְּמוֹ שֶׁהַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לְקַבֵּל תְּפִלוֹת
וּבְקִשׁוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל שְׁעָה
שֶׁהֵם צְרִיכִים לְהַשְׁמִיעַ תְּפִלָּה
שֶׁהֵם רוֹצִים בְּשִׁבִיל אוֹתָהּ דְרָגָה
שֶׁלָּהֶם.

בָּא רְאָה, הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא
לְיַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל, שְׁכָתוֹב לֹא יִקְרָא
שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל
יְהִי שְׁמֶךָ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ. מִי
וַיִּקְרָא? זֶה שְׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
וַיִּקְרָא אֶל מִשָּׁה. וַיֹּאמֶר לוֹ
אֱלֹהִים, לְמַעַל בְּאָרְנוֹ שְׁהָרִי
נִשְׁלַם בְּכָל כְּרָאוֹי, וְאִזְ הִתְעַלָּה
בְּדַרְגָּתוֹ וְנִשְׁלַם בְּשֵׁם זֶה, וְעַל זֶה
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְהָרִי
נִתְבָּאָר.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ
הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי
לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי מַה שְׂאֵמַרְתָּ
שִׁיעֲקֹב בְּחִיר הָאֲבוֹת הוּא, וְהוּא
אֲחוּז לְכָל הַצְּדִידִים, וְקָרָא שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל, וְכָתוּב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ
עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִי
שְׁמֶךָ, וְכָתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל, לְמַה חִזַּר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וַיִּקְרָא לוֹ יַעֲקֹב בְּכַמָּה
פְּעָמִים, וְהַכֵּל קָרָאוּ לוֹ יַעֲקֹב כְּמוֹ
מִקְדָּם? אִם כֵּן, מַה זֶה וְלֹא יִקְרָא
שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב?

רְתִיבָא קְדִישָׁא בְּהַדִּי אֲבָהָן. וְתָא חֲזִי, יַעֲקֹב
אִיהוּ רְתִיבָא קְדִישָׁא עֲלָאָה דְקִימָא לְאַנְהָרָא
לְסִינְהָרָא, וְאִיהוּ רְתִיבָא בְּלַחֲוֹדֵי. הָדָא הוּא
דְכָתִיב וַיַּעַל מֵעַלְיוֹ אֱלֹהִים.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ד) כִּי מִי גוֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ
אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו כִּי אֱלֹהֵינוּ בְּכָל
קְרָאָנוּ אֵלָיו. תָּא חֲזִי, פֶּמָה אֵינּוֹן חֲבִיבִין
יִשְׂרָאֵל קִמְי קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְלִית לָךְ עִם
וְלִישׁוֹן בְּכָל עֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה דְעֲלִמָּא
דְאִית לִיה אֱלֹהָא דִישְׁמַע לוֹן, פֶּמָה דְקְדִישָׁא
בְּרִיךְ הוּא זְמִין לְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבַעוֹתְהוֹן
דְיִשְׂרָאֵל בְּכָל שְׁעָתָא דְאַצְטְרִיךְ לוֹן לְמִשְׁמַע
צְלוֹתָא דְאֵינּוֹן בְּעָאן, בְּגִין הַהוּא דְרָגָא
דְלַהוֹן.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב, קְרִי לִיה קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא,
יִשְׂרָאֵל. דְכָתִיב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד
יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמֶךָ. וַיִּקְרָא אֶת
שְׁמוֹ, מָאן וַיִּקְרָא, דָּא שְׁכִינְתָּא. פֶּמָה דְאִתְּ
אָמַר וַיִּקְרָא אֶל מִשָּׁה. וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים.
לְעִיל אוֹקִימְנָא יִשְׂרָאֵל דְהָא אֲשַׁתְּלִים בְּכִלָּא
כְּדָקָא יְאוֹת, וּכְדִין אֲסַתְּלַק בְּדַרְגִּיה וְאֲשַׁתְּלִים
בְּשָׂמָא דָּא, וְעַל דָּא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל
וְהָא אֲתַמָּר.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ אֶזְלִי בְּאַרְחָא,
אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָא
דְאֵמַרְתָּ דִיעֲקֹב שְׁלִימָא דְאֲבָהָן אִיהוּ, וְאִיהוּ
אֲחִיד לְכָל סְטְרִין, וְקָרָא שְׁמִיה יִשְׂרָאֵל,
וְכָתִיב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם
יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׁמֶךָ. וְכָתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל. אֲמַאי אֶהְדֵּר קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא וְקָרָא
לִיה יַעֲקֹב בְּכַמָּה זְמַנִּין, וְכִלָּא קְרוּן לִיה יַעֲקֹב
בְּמִלְקָדְמִין. אִי הָכִי, מַהוּ וְלֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ
עוֹד יַעֲקֹב.

אָמַר לוֹ, יִפֶּה אֲמַרְתָּ. פֶּתַח וְאָמַר,
(ישעיה מב) ה' כַּגְבוּר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת
יַעֲרֵר קִנְיָאָה, יַעֲרֵר קִנְיָאָה, פֶּסוּק זֶה
פֶּרְשׁוֹהוּ. אָבֵל בֹּא רֵאָה, כַּגְבוּר
יֵצֵא? גְּבוּר צְרִיף לְכַתֵּב! כְּאִישׁ
מִלְחָמוֹת? אִישׁ מִלְחָמוֹת צְרִיף
לְכַתֵּב!

אָרָא הָרִי נִתְבָּאָר, ה' בְּכֹל מְקוֹם
זֶה רַחֲמִים, וְדַאי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, שְׁמוֹ הוּא ה', שֶׁפְּתוּב (ישעיה
מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי. וְרֵאִינוּ
שֶׁלְפָעִמִּים נִקְרָא שְׁמוֹ אֱלֹהִים,
וְהוּא דִין בְּכֹל מְקוֹם. אֲלֹא בְזִמְנָן
שֶׁמִּתְרַבֵּים הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם, ה'
שְׁמוֹ, וְנִקְרָא בְּשֵׁם הַרַחֲמִים.
וּבְזִמְנָן שֶׁמִּתְרַבֵּים הַרְשָׁעִים
בְּעוֹלָם, אֱלֹהִים שְׁמוֹ, וְנִקְרָא
בְּשֵׁם אֱלֹהִים. כִּי בְזִמְנָן שֶׁיַּעֲקֹב
לֹא הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִים וְלֹא הָיָה
בְּאֶרֶץ אַחֲרַת, קָרָא לוֹ יִשְׂרָאֵל.
וְכֹאשֶׁר הָיָה בֵּין שׁוֹנְאִים אוֹ

בְּאֶרֶץ אַחֲרַת, קָרָא לוֹ יַעֲקֹב.
אָמַר לוֹ, עֲדִין לֹא הִתְיַשְׁבַּ הַדְּבָר
שֶׁפְּתוּב לֹא יִקְרָא, וְהָרִי אָנוּ
קוֹרְאִים לוֹ. וְמָה שֶׁאֲמַרְתָּ
שֶׁכְּשֶׁהָיָה בֵּין שׁוֹנְאִים אוֹ בְּאֶרֶץ
אַחֲרַת קָרָא לוֹ יַעֲקֹב - בֹּא רֵאָה,
כְּתוּב (בראשית לו) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב
בְּאֶרֶץ מִגְדוּר אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן,
וְהָרִי לֹא הָיָה בְּאֶרֶץ אַחֲרַת?
אָמַר לוֹ, הָרִי בְּתַחֲלָה נֶאֱמַר כְּמוֹ
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפָעִמִּים
נִקְרָא ה' וְלְפָעִמִּים נִקְרָא אֱלֹהִים,
כִּי גַם לְפָעִמִּים נִקְרָא יִשְׂרָאֵל
וְלְפָעִמִּים נִקְרָא יַעֲקֹב, וְהַפֶּל
בְּדַרְגוֹת יְדוּעוֹת. וְמָה שֶׁנֶּאֱמַר לֹא
יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב, לְהִתְיַשְׁבַּ
בְּשֵׁם זֶה.

אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, הָרִי כְּתוּב (שם יז)
וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אַבְרָם
וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם. אָמַר לוֹ, שֵׁם
כְּתוּב וְהָיָה, וְעַל זֶה עוֹמֵד בְּאוֹתוֹ
שֵׁם, אָבֵל כֵּן לֹא כְּתוּב וְהָיָה,
אֲלֹא כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה שְׁמֶךָ,

אָמַר לִיָּהּ, שְׁפִיר קָא אֲמַרְתָּ. פֶּתַח וְאָמַר,
(ישעיה מב) יִי כַּגְבוּר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת
יַעֲרֵר קִנְיָאָה, הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ. אָבֵל תָּא חֲזִי,
כַּגְבוּר יֵצֵא, גְּבוּר מִיַּבְעֵי לִיָּהּ. כְּאִישׁ
מִלְחָמוֹת, אִישׁ מִלְחָמוֹת מִיַּבְעֵי לִיָּהּ.

אָרָא הָא אֲתַמָּר יִי בְּכֹל אֲתַר רַחֲמֵי אִיְהוּ,
וְדַאי (דף קנד ע"א) קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, יִי
שְׁמִיָּה אִיְהוּ, דְּכְתִיב, (ישעיה מב) אֲנִי יִי הוּא שְׁמִי,
וְחִמְיָן דְּלִזְמַנִּין אֲתַקְרִי שְׁמִיָּה אֱלֹהִים וְהוּא
דִּינָא בְּכֹל אֲתַר. אֲלֹא בְזִמְנָא דְאַסְגִּיאוּ זְפִאִין
בְּעֵלְמָא, יִי שְׁמִיָּה וְאֲתַקְרִי בְּשֵׁמָא דְרַחֲמֵי.
וּבְזִמְנָא דְאַסְגִּיאוּ חֲיִיבִין בְּעֵלְמָא, אֱלֹהִים
שְׁמִיָּה וְאֲתַקְרִי בְּשֵׁמָא דְאֱלֹהִים. כִּי בְזִמְנָא
דִּיעֲקֹב לֹא הָיָה בֵּין שְׁנֹאִין וְלֹא הָיָה בְּאֶרְעָא
אַחֲרָא, קָרִי לִיָּהּ יִשְׂרָאֵל. וְכַד הָיָה בֵּין שְׁנֹאִין,
אוֹ בְּאֶרְעָא אַחֲרָא קָרִי לִיָּהּ יַעֲקֹב.

אָמַר לִיָּהּ, עֲדִיין לֹא אֲתִיַּשְׁבָּא מְלָה. דְּכְתִיב
לֹא יִקְרָא, וְהָא אָנֹן קָרִינָן לִיָּהּ. וּמֵאִי
דְאַמַּרְתָּ דְכַד הָיָה בֵּין שְׁנֹאִין אוֹ בְּאֶרְעָא
אַחֲרָא קָרִי לִיָּהּ יַעֲקֹב. תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (בראשית
לו) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְדוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן,
וְהָא לֹא הָיָה בְּאֶרְעָא אַחֲרָא.

אָמַר לִיָּהּ, הָא בְּקַדְמִיתָא אֲתַמָּר, כְּמָה
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לִזְמַנִּין אֲתַקְרִי יִי,
וְלִזְמַנִּין אֲתַקְרִי אֱלֹהִים. הֲכִי נִמְי לִזְמַנִּין אֲקָרִי
יִשְׂרָאֵל וְלִזְמַנִּין אֲקָרִי יַעֲקֹב וְכֹלָא בְּדַרְגִּין
יְדִיעָן. וְמָה דְאַתְמָר לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד
יַעֲקֹב, לְאֲתִיַּשְׁבָּא בְּשֵׁמָא דָּא.

אָמַר לִיָּהּ, אִי הֲכִי, הָא כְּתִיב, (בראשית יז) וְלֹא
יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ
אַבְרָהָם. אָמַר לִיָּהּ, הָתָם כְּתִיב וְהָיָה. וְעַל דָּא
קָרִימָא כְּהָהוּא שְׁמָא. אָבֵל הֲכָא לֹא כְּתִיב
וְהָיָה, אֲלֹא כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה שְׁמֶךָ. וְלֹא

וְלֹא כְּתוּב וְהָיָה שְׁמֶךָ יִשְׂרָאֵל, וְאִפְלוּ בְּפֶעַם אַחַת מִסְפִּיק לּוֹ, כֹּל שֶׁכֵּן שֶׁלְּפִעֲמִים כֶּף וּלְפִעֲמִים כֶּף. וְכִשְׁהִתְעַטְרוּ בְּנֵי בְּכֵהֲנִים וְלוֹיִם וְהִתְעַלּוּ בְּדִרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת, אִזְ הִתְעַטְרוּ בְּשֵׁם זֶה תָּמִיד.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי נִתְבָּאֵר, הָרִי נִתְבָּאֵר שֶׁכְּשִׁמְתָהּ רַחֵל, נִטְלָה הַבַּיִת מִי שֶׁצָּרִיף לְהִתְקַן בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים פְּרָאוּי. לָמָּה מֵתָה רַחֵל מִיָּד? אָמַר לוֹ, הָרִי לֵהִיּוֹת שְׁכִינָה מִתְעַטְרֶת פְּרָאוּי וְלֵהִיּוֹת אִם הַבָּנִים שִׁמְחָה, וְבוֹ שׁוֹרָה [לְפָעֵלָה] לְטַל הַבַּיִת וְלְהִתְקַן. וְעַל זֶה בְּנִימִן הוּא תָּמִיד בְּמַעְרַב וְלֹא בְּצַד אַחֵר.

וְבוֹ שׁוֹרָה לְהִתְקַן בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבָטִים, וְבוֹ שׁוֹרָה מְלָכוֹת הֶרְקִיעַ לְהוֹדֵעַ בְּאַרְץ. וְסוּד זֶה, שֶׁכָּל הַתְּחִלָּה שֶׁבָּאָה לְהַתּוֹדֵעַ, הִיא בְּקִשְׁיוֹת, וְעַל זֶה יֵשׁ בָּהּ דִּין שֶׁל מוֹת וּמִשָּׁם מִתְּשַׁבֵּת.

בְּאֵן כְּשֶׁרוֹצֵה לְהִתְקַן וְלִטַּל הַבַּיִת, נַעֲשֶׂה דִין בְּרַחֵל, וְאַחֵר כֶּף הַתְּתִקְנָה לְהִתְיַשֵּׁב. כְּשֶׁרוֹצֵה לְהוֹדִיעַ מְלָכוֹת בְּאַרְץ, שׁוֹרָה בְּדִין, וְלֹא מִתְּיַשְׁבֵּת הַמְּלָכוֹת בְּמָקוֹם פְּרָאוּי עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר דִּין בְּשִׂאוֹל לְפִי מַעֲשָׂיו, וְאַחֵר כֶּף הַתְּיַשְׁבָּה הַמְּלָכוֹת וְנִתְקַנָּה.

בֵּא רָאָה, כֹּל הַתְּחִלָּה קִשָּׂה וְאַחֵר כֶּף נוֹחָה. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַהִתְחִלָּה קִשָּׂה, שֶׁכָּל הָעוֹלָם נִדוֹן כֹּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי מַעֲשָׂיו, וְאַחֵר כֶּף נוֹחָה, סְלִיחָה וְכַפּוּרִים. מִשׁוּם שֶׁהִרְאִישִׁית הִיא מִשְׁמָאל, וְעַל זֶה דִּינָיו קִשִּׁים, וְאַחֵר כֶּף מִתְעוֹרֵר הַיָּמִין, וְעַל זֶה נַעֲשִׂית נוֹחָה.

וְלִבְתֵּר נִיחָא סְלִיחָה וְכַפּוּרִי. בְּגִין דְּשִׁירוּתָא אִיהוּ מִשְׁמָאלָא וְעַל דָּא דִּינָיו תְּקִיפִין, וְלִבְתֵּר אֲתַעֵר יְמִינָא וְעַל דָּא הָוִי נִיחָא.

פְּתִיב וְהָיָה שְׁמֶךָ יִשְׂרָאֵל, וְאִפְלוּ בְּזִמְנָא חָדָא סְגִי לֵיהּ, כֹּל שֶׁכֵּן דְּלִזְמַנִּין כֶּף וְלִזְמַנִּין כֶּף. וְכַד אֲתַעֲטְרוּ בְּנֵי בְּכֵהֲנִי וְלוֹיֵאִי וְאִסְתַּלְקוּ בְּדִרְגִין עֲלָיִן, כְּדִין אֲתַעֲטְרוּ בְּשִׁמָּא דָּא תְּדִיר.

עַד דְּהָווּ אֲזִילִי, אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, הָא אֲתָמַר דְּכַד מִיתַת רַחֵל נִטְלָא בֵּיתָא מֵאֵן דְּאֲצִטְרִיף לְאַתְתְּקַנָּא בְּתַרִּיסַר שְׁבָטִין כְּדָקָא יָאוּת. אֲמַאי מִיתַת רַחֵל מִיָּד, אָמַר לֵיהּ, הָא לְמַהּוֹי שְׁכִינָתָא מִתְעַטְרָא כְּדָקָא יָאוּת וְלְמַהּוֹי אִם הַבָּנִים שִׁמְחָה וּבִיהּ שְׂרִיא (לְעִילָא) לְנִטְלָא בֵּיתָא וְלֹאֲתַתְּקַנָּא. וְעַל דָּא בְּנִימִין הוּא תְּדִיר בְּמַעְרַב וְלֹא בְּסִטְרָא אַחְרָא.

וּבִיהּ שְׂרִיא לְאַתְתְּקַנָּא בְּתַרִּיסַר שְׁבָטִין, וּבִיהּ שְׂרִיא מְלָכוּתָא דְרִקִיעָא לְאַשְׁתַּמוּדְעָא בְּאַרְעָא. וְרָזָא דָּא, בְּכָל שִׁירוּתָא דְאַתְנָא לְאַשְׁתַּמוּדְעָא בְּקִשְׁיוֹ אִיהוּ, וְעַל דָּא אִית בָּהּ דִּינָא דְמוֹתָא וּמִתְמָן אֲתִישְׁבֵת.

הָבֵא כַּד בְּעָא לְאַתְתְּקַנָּא וְלִנְטְלָא בֵּיתָא אֲתַעֲבִיד דִּינָא בְּרַחֵל וּבְתֵר כֶּן אֲתַתְּקַנַת לְאַתְיַשְׁבָּא. כַּד בְּעָא לְאַשְׁתַּמוּדְעָא מְלָכוּתָא בְּאַרְעָא שְׂרִיא בְּדִינָא. וְלֹא אֲתִישְׁבֵת מְלָכוּתָא בְּדוּכְתָא כְּדָקָא יָאוּת עַד דְאַתְעֵר דִּינָא בְּשִׂאוֹל לְפוּם עוּבְדוּי, וְלִבְתֵּר אֲתִישְׁבֵת מְלָכוּתָא וְאַתְתְּקַנַת.

תָּא חֲזִי, כֹּל שִׁירוּתָא תְּקִיף וְלִבְתֵּר נִיחָא. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שִׁירוּתָא תְּקִיף. דְּכָל עֲלָמָא אֲתַדֵּן כֹּל חַד וְחַד לְפוּם עוּבְדוּי,

וְלִבְתֵּר נִיחָא סְלִיחָה וְכַפּוּרִי. בְּגִין דְּשִׁירוּתָא אִיהוּ מִשְׁמָאלָא וְעַל דָּא דִּינָיו תְּקִיפִין, וְלִבְתֵּר אֲתַעֵר יְמִינָא וְעַל דָּא הָוִי נִיחָא.

וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי זְמִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 לְאַתְעָרָא בְּנִיחָא עַל שְׂאֵר עַמִּין
 עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וּלְבַתֵּר יִתְתַקֵּף
 עַלֵייהוּ בְּדִינָא קִשְׂיָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה
 מב) יִי כְּגַבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קְנָאָה
 יִרְיַע אֶף יַצְרִיחַ עַל אוֹיְבָיו יִתְגַּבֵּר. יִי
 בְּקִדְמִיתָא דְאִיהוּ רַחֲמֵי, וּלְבַתֵּר כְּגַבּוֹר וְלֹא
 גַּבּוֹר. וּלְבַתֵּר כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת וְלֹא אִישׁ
 מִלְחָמוֹת. לְבַתֵּר אֲתַגְלִי תִקְפָּא עַלֵייהוּ
 וְיִתְתַקֵּף לְשִׁיצָאָה לֹזֶן, דְכְּתִיב יִרְיַע אֶף יַצְרִיחַ
 עַל אוֹיְבָיו יִתְגַּבֵּר. וְכְּתִיב, (זכריה יד) וַיֵּצֵא יִי
 וְנִלְחַם בְּגוֹיִם הָהֵם פְּיוֹם הַלְחָמוֹ בְּיוֹם קָרֵב.
 וְכְּתִיב, (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מְאָדוֹם חֲמוּץ
 בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו'.

וַיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁה פִי מִתָּה וּתְקַרְא שְׁמוּ בֶן
 אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְּנִימִן. רַבִּי יְהוּדָה
 פִּתַח וְאָמַר, (נחום א) טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה
 וַיִּדַע חֲסִי בּוֹ. אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ שֶׁל
 הָאִישׁ שֶׁמִּתְחַזֵּק בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ-
 הוּא, בְּשִׁבִיל שֶׁחֲזָק שֶׁל הַקִּדּוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא הוּא חֲזָק, וּבְאֲרוּהוּ
 טוֹב ה', כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (תהלים קמז)
 טוֹב ה' לְכָל לְמַעוֹז - זֶהוּ חֲזָק
 שֵׁשׁ בּוֹ יְשׁוּעוֹת, שְׁכַתוּב (שם כח)
 וּמַעוֹז יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא. בְּיוֹם
 צָרָה - בְּיוֹם שֶׁל מְצוּקָה
 שֶׁמְצִיקִים שְׂאֵר הָעַמִּים לְיִשְׂרָאֵל
 בָּא רָאָה מִזֶּה כְּתוּב, (משלי כד)
 הַתְּרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה צַר פַּחְכָּה.
 מִזֶּה זֶה הַתְּרַפִּיתָ? מִי שֶׁמְרַפֵּה
 יָדָיו מִהַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂאֵר
 לְהִתְחַזֵּק בּוֹ. וְאִיךָ יִחְזִיק הָאָדָם
 בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? יִחְזִיק
 בַּתּוֹרָה. שְׁכָל מִי שֶׁמִּחְזִיק
 בַּתּוֹרָה, מִחְזִיק בְּעֵץ חַיִּים,
 כְּבִכּוּל נוֹתֵן חֲזָק לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל
 לְהִתְחַזֵּק. וְאִם הוּא יִתְרַפֵּה
 מִהַתּוֹרָה מִזֶּה כְּתוּב? הַתְּרַפִּיתָ.
 אִם הוּא הַתְּרַפֵּה מִן הַתּוֹרָה -

וְיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁה פִי מִתָּה וּתְקַרְא שְׁמוּ בֶן
 אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְּנִימִן. רַבִּי יְהוּדָה
 פִּתַח וְאָמַר, (נחום א) טוֹב יִי לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה
 וַיִּדַע חֲסִי בּוֹ. זִכָּרָה חוֹלְקִיָּה דְבַר נֶשׁ
 דְאַתְתַּקֵּף בֵּיה בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין
 דְתוֹקְפָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ תִקְפָּא,
 וְאוֹקְמוּהָ טוֹב יִי, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תהלים קמה)
 טוֹב יִי לְכָל לְמַעוֹז, דָּא הוּא תִקְפָּא דְאִית
 בֵּיה יְשׁוּעוֹת. דְכְּתִיב, (תהלים כח) וּמַעוֹז (דף קעד ע"ב)
 יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא. בְּיוֹם צָרָה, בְּיוֹמָא דְעַקוּ
 דְעַקִּין שְׂאֵר עַמִּין לְיִשְׂרָאֵל.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב (משלי כד) הַתְּרַפִּיתָ בְּיוֹם
 צָרָה צַר פַּחְכָּה. מְאִי הַתְּרַפִּיתָ. מְאֵן
 דְאַתְרַפִּי יְדוּי מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְלֹא
 לְאַתְתַּקֵּפָא בֵּיה. וְהִיךְ יִתְקַף בַּר נֶשׁ בֵּיה
 בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יִתְקִיף בְּאוֹרֵייתָא. דְכָל
 מְאֵן דְאַתְתַּקֵּף בְּאוֹרֵייתָא, אֲתַתַּקֵּף בְּאִילָנָא
 דְחַיִּי. כְּבִכּוּל יֵהֵב תִּקְפָּא לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל
 לְאַתְתַּקֵּפָא. וְאִי הוּא יִתְרַפִּי מְאוֹרֵייתָא, מַה

כְּתִיב הַתְּרַפִּיתָ. אִי אִיהוּ אֶתְרַפִּי מִן אֹרִייתָא
בְּיוֹם צָרָה צַר כַּחֲכָה, בְּיוֹמָא דִּייתִי לִיָּה עֶקוּ,
כַּבְּיָכּוּל דְּחִיק לָּהּ לְשִׁכְנֵתָא דְּאִיהוּ חִילָּא
דְּעֵלְמָא.

דָּבָר אַחַר צַר כַּחֲכָה, תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּבַר
נָשׁ אֶתְרַפִּי מְאֹרִייתָא וְאֶזִּיל בְּאַרְחָא
דְּלָא כְּשָׂרָא, כַּמָּה בְּעֵלִי דְּבָבוּ זְמִינִין לִיָּה
לְמַהוּי לִיָּה קְטִיגוֹרִין בְּיוֹמָא דְּעָקוּ. וְאֶפִּילוּ
נִשְׁמַתִּיה דְּבַר נָשׁ דְּאִיהוּ חִילָּא וְתוֹקְפָא
דִּילִיָּה אִיהוּ מְאִרִי דְּבָבוּ לְקַבְּלִיה, דְּכִתִּיב צַר
כַּחֲכָה, בְּגִין דְּאִיהוּ צַר לְגַבִּיָּה. אָמַר רַבִּי
אַבָּא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ אֶזִּיל בְּאַרְחֵי
דְּאֹרִייתָא וְכָל אַרְחֵי מִתְתַּקְּנִין פְּדָקָא יְאוּת,
כַּמָּה סְנִיגוֹרִין קְיִימִין עֲלֵיהּ לְאֶדְפְּרָא לִיָּה
לְטַב.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לג) אִם יֵשׁ עֲלָיו מְלֶאֶךָ
מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלְף לְהַגִּיד לְאָדָם
יִשְׂרָו וַיַּחֲנְנוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעָהוּ מִרְדַּת שַׁחַת
מְצֵאתִי כִפֹּר. הֵנִי קָרָאִי אִית לְאֶסְתַּפְּלָא בְּהוּ,
וְכִי לָא אֶתְגַּלִּי כְּלָא קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
דְּאִיהוּ צְרִיךְ לְמִלְאֲכָא דִּימָא קָמִיָּה טַב אוּ
בִישׁ. אֶלָּא וְדָאִי אֶצְטְרִיךְ. דְּכַד אִית לִיָּה לְבַר
נָשׁ סְנִיגוֹרִין לְאֶדְפְּרָא זְכוּ דִּידִיָּה קָמִיָּה, וְלָא
אִית לִיָּה (לְבַר נִשׁ) קְטִיגוֹרִין, כְּדִין וַיַּחֲנְנוּ
וַיֹּאמֶר פְּדָעָהוּ מִרְדַּת שַׁחַת מְצֵאתִי כִפֹּר.

תָּא חֲזִי, בְּהַאי קָרָא תְּשַׁכַּח בְּרִירָא דְּמִלְּהָ,
כְּתִיב אִם יֵשׁ עֲלָיו מְלֶאֶךָ, אִי לָא כְּתִיב
יִתִיר יְאוּת הוּא. אֲבָל מְלֶאֶךָ מְלִיץ אֶחָד מִנִּי
אֶלְף כְּתִיב, וּמָאן אִיהוּ. דָּא הוּא מְלֶאֶךָ
דְּמִמְנָא עָמִיָּה דְּבַר נָשׁ בְּסֵטֶר שְׂמַאלָא,
דְּכִתִּיב, (תהלים צא) יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלְף, וְדָא הוּא סֵטְרָא דְּשְׂמַאלָא, דְּכִתִּיב

בְּתַרִּיָּה וּרְבִבָּה מִימִינֶךָ.

בְּיוֹם צָרָה צַר כַּחֲכָה. בְּיוֹם שְׂתַבָּא
לוּ מְצוּקָה, כַּבְּיָכּוּל דּוּחַק אֶת
הַשְּׂכִינָה שְׂהִיא כַחוּ שְׁל הַעוֹלָם.
דְּבַר אַחַר צַר כַּחֲכָה - בָּא רָאָה,
בְּשַׁעְתָּא שְׁבָן אָדָם מִתְרַפֵּה מִן
הַתּוֹרָה וְהוֹלֵךְ בְּדַרְךָ לָא כְּשָׂרָה,
כַּמָּה בְּעֵלִי רִיב זְמִינִים לוּ לְהִיּוֹת
לוּ קְטִיגוֹרִים בְּיוֹם צָרָה. וְאֶפִּילוּ
נִשְׁמַת הָאָדָם, שְׂהִיא כַח וְחִזְק
שְׁלוּ, הִיא יְרִיבָה שְׁלוּ כְּנַגְדוּ,
שְׂכַתוּב צַר כַּחֲכָה, מְשׁוּם שְׂהוּא
צַר אֶלְיוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּשַׁעְתָּא
שְׁבָן אָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְכָל
דְּרָכֵי מִתְקַנּוֹת כְּרָאוּי, כַּמָּה
סְנִיגוֹרִים עוֹמְדִים עֲלָיו לְהַזְכִּירוּ
לְטוֹב.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לג) אִם יֵשׁ עֲלָיו
מְלֶאֶךָ מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלְף לְהַגִּיד
לְאָדָם יִשְׂרָו וַיַּחֲנְנוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעָהוּ
מִרְדַּת שַׁחַת מְצֵאתִי כִפֹּר.
בְּפִסּוּקִים הִלְלוּ יֵשׁ לְהַתְּבוּנָה, וְכִי
לָא גְלוּי הַכָּל לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שְׂהוּא צְרִיךְ מְלֶאֶךָ שְׂיֹאמַר
לְפָנָיו טוֹב אוּ רַע? אֶלָּא וְדָאִי
שְׂצְרִיךְ, שְׂכַאֲשֵׁר יֵשׁ לְאָדָם
סְנִיגוֹרִים לְהַזְכִּיר זְכוּת שְׁלוּ לְפָנָיו
וְאִין לוּ (וְאָדָם) קְטִיגוֹרִים, אוּ וַיַּחֲנְנוּ
וַיֹּאמֶר פְּדָעָהוּ מִרְדַּת שַׁחַת מְצֵאתִי
כִפֹּר.

בָּא רָאָה, בְּפִסּוּק הִזָּה תִּמְצָא בְּרוּר
הַדְּבַר. כְּתוּב אִם יֵשׁ עֲלָיו מְלֶאֶךָ.
אִם לָא כְּתוּב יוֹתֵר - יָפָה הוּא.
אֲבָל מְלֶאֶךָ מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלְף
כְּתוּב, וּמִיָּהוּ? זְהוּ הַמְּלֶאֶךָ הַמְּמַנָּה
עִם הָאָדָם בְּצַד שְׂמַאל, שְׂכַתוּב
(תהלים צא) יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלְף, וְזָהוּ צַד
שְׂמַאל, שְׂכַתוּב אַחֲרָיו וּרְבִבָּה
מִימִינֶךָ.

אַבְרָם אֶחָד מִנִּי אֶלְף, זְהוּ יִצְרָל יִצְרָל

אַבְרָם אֶחָד מִנִּי אֶלְף, דָּא הוּא יִצְרָל הָרַע, דְּאִיהוּ אֶחָד מֵאַנְיִין (דְּאִיָּהוּ) אֶלְף

הָרַע, שְׁהוּא אֶחָד מֵאוֹתָם [שהוא] אֶלֶף שְׁהִיּו לְצַד שְׁמֵאל, מִשּׁוּם שְׁהוּא עוֹלָה לְמַעְלָה וְנוֹטֵל רְשׁוּת. וְעַל זֶה, אִם בֶּן אָדָם הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע הוּא עֶבֶד לוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שְׁכַתּוּב (משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֶבֶד לוֹ, אִזּוּ הוּא עוֹלָה וְנִעְשָׂה סַגְוֹר, וְאוֹמֵר לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זְכוֹת עַל הָאָדָם, וְאִזּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר, פְּדָעָהּ מִרְדַּת שַׁחַת.

וְעַם כָּל זֶה לֹא חוֹזֵר רִיקָם, מִשּׁוּם שְׁנוֹתָנִים לוֹ אַחַר לְשַׁלֵּט עָלָיו וְלִטֵּל מִמֶּנּוּ אֶת נִשְׁמָתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדִים חֲטָאִי אוֹתוֹ הָאִישׁ וְהוּא כִּפֹּר עַל זֶה. זֶהוּ שְׁכַתּוּב מִצְאָתִי כִּפֹּר, לְפָדוֹת אוֹתוֹ.

דְּבַר אַחַר מִצְאָתִי כִּפֹּר - אוֹתָהּ זְכוֹת שְׁאִמְרָתָהּ, הִיא עָלָיו כִּפֹּר לְפָדוֹת אוֹתוֹ שְׁלֵא יֵרֵד לְגִיּהֵנָם וְלֹא יָמוּת. וְלִכֵּן צְרִיף לְאָדָם לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת כְּדֵי שְׁיִהְיֶה לוֹ הַקְּטָגוֹר סַגְוֹר.

כְּמוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שְׁנוֹתָנִים לוֹ שְׁעִיר וּמִתְעַסְקִים עִמּוֹ עַד שֶׁהוֹפֵף לְהִיּוֹת לָהֶם עֶבֶד, וְעוֹלָה וּמַעֲיֵד עֲדוֹת לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִעְשָׂה לָהֶם סַגְוֹר. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, (שם כה) אִם רָעַב שֶׁנֶּאֱמַר הָאֲכִילָהוּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקָהוּ מַיִם, וְעַל הַיֵּצֵר הָרַע הַזֶּה זֶה נֶאֱמַר.

וּמִשּׁוּם זֶה בְּיוֹם צָרָה, כְּשֶׁבֶן אָדָם מִתְרַפֵּה מִן הַתּוֹרָה, כְּבִיכּוֹל דּוֹחֵק אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע שְׁהוּא נִעְשָׂה קְטָגוֹר. צַר כְּחֻכָּה - צַר כַּחַ פֶּה, מִשּׁוּם שֶׁהַתְּקַרְב לְפָנָיו לְקַטְרֵג וְנִחַלֵּשׁ הַפֶּה.

בֵּא רְאֵה, טוֹב הִי לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה, מֵה זֶה בְּיוֹם צָרָה? זֶה יַעֲקֹב כְּשֶׁבֵּא עָלָיו עֲשׂו לְקַטְרֵגוֹ. וְיודֵע חוֹסֵי בוֹ, כְּשֶׁבֵּאָה עָלָיו צָרַת

דְּהוּו לְסִטְר שְׁמֵאלָא. בְּגִין דְּאִיהוּ סָלִיק לְעִילָא וְנָטִיל רְשׁוֹ. וְעַל דָּא אִי בַר נֶשׁ אָזִיל בְּאַרְח קְשׁוּט, הֵהוּא יֵצֵר הָרַע אִיהוּ עֶבֶד לוֹ. כְּמָה (דִּאֲתִמֵּר) דְּכַתִּיב, (משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעֶבֶד לוֹ. כְּדִין אִיהוּ סָלִיק וְאֲתַעֲבִיד סַגְוֹרָא, וְאָמַר קִמִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זְכוּ עֲלִיָּה דְּבַר נֶשׁ. כְּדִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר, פְּדָעָהּ מִרְדַּת שַׁחַת.

וְעַם כָּל דָּא לֹא אֶהְדַּר בְּרִיקְנִיא, בְּגִין דְּאֲתִיָּהִיב לִיה אַחְרָא לְשַׁלְטָאָה עָלָיו וְלִיטוֹל נִשְׁמָתִיה מִנִּיה. בְּגִין דְּאֶקְדִים חוֹבוֹי דְּהוּא בַר נֶשׁ וְאִיהוּ כִּפֹּר עַל הָאִי. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב מִצְאָתִי כִּפֹּר, לְמַפְדֵי לִיה.

דְּבַר אַחַר מִצְאָתִי כִּפֹּר. הֵהוּא זְכוּ דְּאִמְרָתָּ אִיהוּ עֲלִיָּה כִּפֹּר לְמַפְדֵי לִיה דְּלֹא יַחוֹת לְגִיּהֵנָם וְלֹא יָמוּת. וְעַל דָּא מִיבְעִי לִיה לְבַר נֶשׁ לְמִיָּהּ בְּאַרְח קְשׁוּט וּבְגִין דִּיְהֵא לִיה הֵהוּא קְטָגוֹרָא, סַגְוֹרָא.

בְּגוֹזְנָא דָּא יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרִי, דִּיְהִיבִי לִיה שְׁעִיר וְאֲתַעֲסִיקוּ בַּהֲדִיָּה. עַד דְּאֲתַהֲדַר עֶבֶד לָהּ וְסָלִיק וְסָהִיד סְהִדוּתָא קִמִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֲתַעֲבִיד לָהּ סַגְוֹרָא. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֵמָה, (משלי כה) אִם רָעַב שֶׁנֶּאֱמַר הָאֲכִילָהוּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקָהוּ מַיִם. וְעַל הָאִי יֵצֵר הָרַע אֲתִמֵּר.

וּבְגִין דָּא בְּיוֹם צָרָה, כְּדֵי בַר נֶשׁ אֲתַרְפִּי מֵאוֹרִיָּתָא, כְּבִיכּוֹל דְּחִיק לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַּהֲדִיָּה דְּהוּא יֵצֵר הָרַע דְּאִיהוּ אֲתַעֲבִיד קְטָגוֹרָא. צַר כְּחֻכָּה. צַר כַּחַ פֶּה, בְּגִין דְּאֲתַקְרַב קִמִּיָּה לְקַטְרֵגָא וְאֲתַחֲלֵשׁ חִילָא.

תָּא חֲזִי, טוֹב יִי לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה, מֵאִי בְּיוֹם צָרָה. דָּא יַעֲקֹב כְּדֵי אֲתָא עֲלִיָּה עֲשׂו לְקַטְרֵגָא לִיה. וְיודֵע חוֹסֵי בוֹ, כְּדֵי אֲתָא עֲלִיָּה

עָקוּ דְדִינָה. וְתָא חֲזִי, לִית מְקַטְרָגָא אֲשֵׁתִּפַּח
עַלֵּיהּ דְּבֵר נָשׁ אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּסַפְנָה.

וְתָא חֲזִי, בְּגִין דִּיעֶקֶב אַחַר נְדַרְיָה דְנָדִיר
קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתַתְּקַף דִּינָא
עַל יְדָא דְמְקַטְרָגָא דְקַטְרִיג עַלֵּיהּ דִּיעֶקֶב, (דף
קט"א ע"א) וּבְעָא דִינָא בְּשַׁעְתָּא דְּסַפְנָה דְהוֹת רַחֵל
בָּהּ. אָמַר קָמִיהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהָא יַעֲקֹב
נָדַר נְדַרְיָה וְלֹא שְׁלִים, וְהָא אִיהוּ תַקִּיף מְפֻלָּא
בְּעוֹתָרָא וּבְבִנְיָן בְּכָל מָה דְאַצְטְרִיף. וְלֹא
שְׁלִים נְדַרְיָה דְנָדַר קָמָן וְלֹא נִסְבַּת עוֹנָשָׁא
מִנֶּיהּ.

מִיד וּתְלַד רַחֵל וּתְקַשׁ בְּלִדְתָּהּ. מָאי וּתְקַשׁ.
דְּאֲתַקְשִׁי דִינָא לְעִילָא גְבִי מְלֵאךְ הַמְּוֹת.
וְאֲתַעֲנֵשׁ יַעֲקֹב בְּהָאִי. מָאי טַעֲמָא, בְּגִין
דְּכְתִיב (משלי כב) וְאִם אֵין לָךְ לְשִׁלְּם לְמָה יִקַּח
מִשְׁכָּבְךָ מִתַּחְתֵּיךָ. וְעַל דָּא מִיתַת רַחֵל
וְאֲתַמְסַר דִּינָא עַל יְדָא דְמְלֵאךְ הַמְּוֹת.

וְתָא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְאֲתָא עֲשׂוּ, מָה עֵבַד.
וַיִּשָּׂם אֶת הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת יִלְדֵיהֶן
רֵאשׁוֹנָה וְאֶת לֵאָה וַיִּלְדֶּיהָ אַחֲרוֹנִים וְאֶת רַחֵל
וְאֶת יוֹסֵף אַחֲרוֹנִים. מָאי טַעֲמָא, בְּגִין דְדַחִיל
עָלָה דְרַחֵל, דְלֹא יִסְתַּכַּל הֵהוּא רָשַׁע בְּשִׁפְרוּ
דִּילָהּ וְלֹא יִקְטָרַג לֵיהּ עָלָהּ.

תוּ מָה כְּתִיב, וַתִּגְשָׁנָה הַשְּׁפָחוֹת הִנֵּה
וַיִּלְדֶּיהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוּיֶינָן וַתִּגַּשׁ גַּם לֵאָה
וַיִּלְדֶּיהָ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, נָשִׁין מִקָּמִי גוֹבְרִין. אֲבָל
בְּרַחֵל מָה כְּתִיב וְאַחַר נָגַשׁ יוֹסֵף וְרַחֵל, וַיּוֹסֵף
מִקָּמִי אִמִּיהּ וְאִיהוּ חָפָא עָלָהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב,
(בראשית מט) בֶּן פֹּרְתַת יוֹסֵף בֶּן פֹּרְתַת עֲלֵי עֵין.
דְּאַסְגִּי גוֹפִיָּה וְחָפָא עַל אִמִּיהּ. עֲלֵי עֵין, עֲלֵי
עֵינָא דְהֵהוּא רָשַׁע.

וְהָבֵא אֲתַעֲנֵשֶׁת עַל יְדָא דִּיצַר הָרַע דְקַטְרָג
בְּשַׁעְתָּא דְּסַפְנָה, וְאֲתַעֲנֵשׁ יַעֲקֹב עַל

דִּינָה. וּבֵא וּרְאָה, אֵין הַמְקַטְרָג
נִמְצָא עַל הָאָדָם אֶלָּא בְּשַׁעְתַּת
סַפְנָה.

וּבֵא וּרְאָה, מִשׁוּם שְׁיַעֲקֹב אַחַר
נָדְרוֹ שְׁנַדַּר לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, הַתַּחֲזוֹק הַדִּין עַל יְדֵי
הַמְקַטְרָג שְׁקַטְרָג עַל יַעֲקֹב, וּרְצָה
דִּין בְּשַׁעְתַּת הַסַּפְנָה שְׁהִיתָה בָּהּ
בְּרַחֵל. אָמַר לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְהִרִי יַעֲקֹב נָדַר נָדְרוֹ וְלֹא
שָׁלַם, וְהִרִיָּהוּ חֲזוֹק מִהַכֵּל בְּעֶשֶׂר
וּבְכַנִּים וּבְכָל מָה שְׁצִרִיף, וְלֹא
שָׁלַם נָדְרוֹ שְׁנַדַּר לְפָנֵיךָ, וְלֹא
לְקַחְתָּ מִמֶּנּוּ עֲנֵשׁ?

מִיד - וּתְלַד רַחֵל וּתְקַשׁ בְּלִדְתָּהּ.
מָה זֶה וּתְקַשׁ? שְׁהֲתַקְשָׁה הַדִּין
לְמַעַלָּה אֲצֵל מְלֵאךְ הַמְּוֹת.
וְנַעֲנֵשׁ יַעֲקֹב בְּזֶה, מָה הַטַּעַם?
מִשׁוּם שְׁכַתוּב (משלי כב) וְאִם אֵין
לָךְ לְשִׁלְּם לְמָה יִקַּח מִשְׁכָּבְךָ
מִתַּחְתֵּיךָ, וְעַל זֶה מִתָּה רַחֵל
וְנִמְסַר הַדִּין עַל יְדֵי מְלֵאךְ הַמְּוֹת.
וּבֵא וּרְאָה, בְּשַׁעְתָּא שְׂבָא עֲשׂוּ,
מָה עֲשֵׂה? וַיִּשָּׂם אֶת הַשְּׁפָחוֹת
וְאֶת יִלְדֵיהֶן רֵאשׁוֹנָה וְאֶת לֵאָה
וַיִּלְדֶּיהָ אַחֲרוֹנִים וְאֶת רַחֵל וְאֶת
יוֹסֵף אַחֲרוֹנִים. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם
שְׁפָחַד עַל רַחֵל שְׁלֵא יִסְתַּכַּל
אוֹתוֹ רָשַׁע בְּפִיָּהּ וְלֹא יִקְטָרַג לוֹ
עָלֶיהָ.

עוֹד מָה כְּתוּב? וַתִּגְשָׁנָה
הַשְּׁפָחוֹת הִנֵּה וַיִּלְדֶּיהֶן
וַתִּשְׁתַּחֲוּיֶינָן וַתִּגַּשׁ גַּם לֵאָה וַיִּלְדֶּיהָ
וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ. נָשִׁים מִלְּפָנֵי גְבָרִים.
אֲבָל בְּרַחֵל מָה כְּתוּב? וְאַחַר נָגַשׁ
יוֹסֵף וְרַחֵל, יוֹסֵף מִלְּפָנֵי אִמּוֹ,
וְהוּא כִסָּה עָלֶיהָ, וְעַל זֶה כְּתוּב
(בראשית מט) בֶּן פֹּרְתַת יוֹסֵף בֶּן פֹּרְתַת
עֲלֵי עֵין, שְׁהַגְדִּיל גּוֹפּוֹ וְכִסָּה עַל
אִמּוֹ. עֲלֵי עֵין - עֲלֵי עֵין שֶׁל אוֹתוֹ
רָשַׁע.

וְכֵאֵן נַעֲנֵשָׁה עַל יְדֵי הַיִּצָּר הָרַע
שְׁקַטְרָג בְּשַׁעְתַּת הַסַּפְנָה, וְנַעֲנֵשׁ
יַעֲקֹב עַל נָדַר שְׁלֵא שָׁלַם, וְזֶה

לוח זיהור ש"ס דף היומי מספנת ערובין

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"א תקסז-תקסח	ערובין דף סו	ח"א תקג-תקד	ערובין דף לד	ח"א תלט-תמ	ערובין דף ב
ח"א תקסט-תקע	ערובין דף סז	ח"א תקה-תקו	ערובין דף לה	ח"א תמא-תמב	ערובין דף ג
ח"א תקעא-תקעב	ערובין דף סח	ח"א תקז-תקח	ערובין דף לו	ח"א תמג-תמד	ערובין דף ד
ח"א תקעג-תקעד	ערובין דף סט	ח"א תקט-תקי	ערובין דף לז	ח"א תמה-תמו	ערובין דף ה
ח"א תקעה-תקעו	ערובין דף ע	ח"א תקיא-תקיב	ערובין דף לח	ח"א תמו-תמח	ערובין דף ו
ח"א תקעז-תקעח	ערובין דף עא	ח"א תקיג-תקייד	ערובין דף לט	ח"א תמט-תנ	ערובין דף ז
ח"א תקעט-תקפ	ערובין דף עב	ח"א תקטו-תקטז	ערובין דף מ	ח"א תנא-תנב	ערובין דף ח
ח"א תקפא-תקפב	ערובין דף עג	ח"א תקיז-תקיח	ערובין דף מא	ח"א תנג-תנד	ערובין דף ט
ח"א תקפג-תקפד	ערובין דף עד	ח"א תקיט-תקכ	ערובין דף מב	ח"א תנה-תנו	ערובין דף י
ח"א תקפה-תקפו	ערובין דף עה	ח"א תקכא-תקכב	ערובין דף מג	ח"א תנו-תנח	ערובין דף יא
ח"א תקפז-תקפח	ערובין דף עו	ח"א תקכג-תקכד	ערובין דף מד	ח"א תנט-תס	ערובין דף יב
ח"א תקפט-תקצ	ערובין דף עז	ח"א תקכה-תקכו	ערובין דף מה	ח"א תסא-תסב	ערובין דף יג
ח"א תקצא-תקצב	ערובין דף עח	ח"א תקכז-תקכח	ערובין דף מו	ח"א תסג-תסד	ערובין דף יד
ח"א תקצג-תקצד	ערובין דף עט	ח"א תקכט-תקל	ערובין דף מז	ח"א תסה-תסו	ערובין דף טו
ח"א תקצה-תקצו	ערובין דף פ	ח"א תקלא-תקלב	ערובין דף מח	ח"א תסז-תסח	ערובין דף טז
ח"א תקצז-תקצח	ערובין דף פא	ח"א תקלג-תקלד	ערובין דף מט	ח"א תסט-תע	ערובין דף יז
ח"א תקצט-תר	ערובין דף פב	ח"א תקלה-תקלו	ערובין דף נ	ח"א תעא-תעב	ערובין דף יח
ח"א תרא-תרב	ערובין דף פג	ח"א תקלז-תקלח	ערובין דף נא	ח"א תעג-תעד	ערובין דף יט
ח"א תרג-תרד	ערובין דף פד	ח"א תקלט-תקמ	ערובין דף נב	ח"א תעה-תעו	ערובין דף כ
ח"א תרה-תרו	ערובין דף פה	ח"א תקמא-תקמב	ערובין דף נג	ח"א תעז-תעה	ערובין דף כא
ח"א תרז-תרח	ערובין דף פו	ח"א תקמג-תקמד	ערובין דף נד	ח"א תעט-תפ	ערובין דף כב
ח"א תרט-תרי	ערובין דף פז	ח"א תקמה-תקמו	ערובין דף נה	ח"א תפא-תפב	ערובין דף כג
ח"א תריא-תריב	ערובין דף פח	ח"א תקמז-תקמח	ערובין דף נו	ח"א תפג-תפד	ערובין דף כד
ח"א תריג-תריד	ערובין דף פט	ח"א תקמט-תקנ	ערובין דף נז	ח"א תפה-תפו	ערובין דף כה
ח"א תרטו-תרטז	ערובין דף צ	ח"א תקנא-תקנב	ערובין דף נח	ח"א תפז-תפח	ערובין דף כו
ח"א תריז-תריח	ערובין דף צא	ח"א תקנג-תקנד	ערובין דף נט	ח"א תפט-תצ	ערובין דף כז
ח"א תריט-תרכ	ערובין דף צב	ח"א תקנה-תקנו	ערובין דף ס	ח"א תצא-תצב	ערובין דף כח
ח"א תרכא-תרכב	ערובין דף צג	ח"א תקנז-תקנח	ערובין דף סא	ח"א תצג-תצד	ערובין דף כט
ח"א תרכג-תרכד	ערובין דף צד	ח"א תקנט-תקס	ערובין דף סב	ח"א תצה-תצו	ערובין דף ל
ח"א תרכה-תרכו	ערובין דף צה	ח"א תקסא-תקסב	ערובין דף סג	ח"א תצז-תצח	ערובין דף לא
ח"א תרכז-תרכח	ערובין דף צו	ח"א תקסג-תקסד	ערובין דף סד	ח"א תצט-תק	ערובין דף לב
ח"א תרכט-תרל	ערובין דף צז	ח"א תקסה-תקסו	ערובין דף סה	ח"א תקא-תקב	ערובין דף לג

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"א תרמג-תרמד	ערובין דף קד
ח"א תרמה-תרמו	ערובין דף קה

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"א תרלז-תרלח	ערובין דף קא
ח"א תרלט-תרמ	ערובין דף קב
ח"א תרמא-תרמב	ערובין דף קג

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"א תרלא-תרלב	ערובין דף צח
ח"א תרלג-תרלד	ערובין דף צט
ח"א תרלה-תרלו	ערובין דף ק

לוח זוהר ש"ס דף היומי מסכת פסחים

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב צא-צב	פסחים דף נו
ח"ב צג-צד	פסחים דף נז
ח"ב צה-צו	פסחים דף נח
ח"ב צז-צח	פסחים דף נט
ח"ב צט-ק	פסחים דף ס
ח"ב קא-קב	פסחים דף סא
ח"ב קג-קד	פסחים דף סב
ח"ב קה-קו	פסחים דף סג
ח"ב קז-קח	פסחים דף סד
ח"ב קט-קי	פסחים דף סה
ח"ב קיא-קיב	פסחים דף סו
ח"ב קיג-קיד	פסחים דף סז
ח"ב קטו-קטז	פסחים דף סח
ח"ב קיז-קיח	פסחים דף סט
ח"ב קיט-קכ	פסחים דף ע
ח"ב קכא-קכב	פסחים דף עא
ח"ב קכג-קכד	פסחים דף עב
ח"ב קכה-קכו	פסחים דף עג
ח"ב קכז-קכח	פסחים דף עד
ח"ב קכט-קל	פסחים דף עה
ח"ב קלא-קלב	פסחים דף עו
ח"ב קלג-קלד	פסחים דף עז
ח"ב קלה-קלו	פסחים דף עח
ח"ב קלז-קלח	פסחים דף עט
ח"ב קלט-קמ	פסחים דף פ
ח"ב קמא-קמב	פסחים דף פא
ח"ב קמג-קמד	פסחים דף פב

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב לז-לח	פסחים דף כט
ח"ב לט-מ	פסחים דף ל
ח"ב מא-מב	פסחים דף לא
ח"ב מג-מד	פסחים דף לב
ח"ב מה-מו	פסחים דף לג
ח"ב מז-מח	פסחים דף לד
ח"ב מט-נ	פסחים דף לה
ח"ב נא-נב	פסחים דף לו
ח"ב נג-נד	פסחים דף לז
ח"ב נה-נו	פסחים דף לח
ח"ב נז-נח	פסחים דף לט
ח"ב נט-ס	פסחים דף מ
ח"ב סא-סב	פסחים דף מא
ח"ב סג-סד	פסחים דף מב
ח"ב סה-סו	פסחים דף מג
ח"ב סז-סח	פסחים דף מד
ח"ב סט-ע	פסחים דף מה
ח"ב עא-עב	פסחים דף מו
ח"ב עג-עד	פסחים דף מז
ח"ב עה-עו	פסחים דף מח
ח"ב עז-עח	פסחים דף מט
ח"ב עט-פ	פסחים דף נ
ח"ב פא-פב	פסחים דף נא
ח"ב פג-פד	פסחים דף נב
ח"ב פה-פו	פסחים דף נג
ח"ב פז-פח	פסחים דף נד
ח"ב פט-צ	פסחים דף נה

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"א תרמז-תרמח	פסחים דף ב
ח"א תרמט-תרנ	פסחים דף ג
ח"א תרנא-תרנב	פסחים דף ד
ח"א תרנג-תרנד	פסחים דף ה
ח"א תרנה-תרנו	פסחים דף ו
ח"א תרנז-תרנח	פסחים דף ז
ח"א תרנט-תרס	פסחים דף ח
ח"א תרסא-תרסב	פסחים דף ט
ח"א תרסג-תרסד	פסחים דף י
ח"ב א-ב	פסחים דף יא
ח"ב ג-ד	פסחים דף יב
ח"ב ה-ו	פסחים דף יג
ח"ב ז-ח	פסחים דף יד
ח"ב ט-י	פסחים דף טו
ח"ב יא-יב	פסחים דף טז
ח"ב יג-יד	פסחים דף יז
ח"ב טו-טז	פסחים דף יח
ח"ב יז-יח	פסחים דף יט
ח"ב יט-כ	פסחים דף כ
ח"ב כא-כב	פסחים דף כא
ח"ב כג-כד	פסחים דף כב
ח"ב כה-כו	פסחים דף כג
ח"ב כז-כח	פסחים דף כד
ח"ב כט-ל	פסחים דף כה
ח"ב לא-לב	פסחים דף כו
ח"ב לג-לד	פסחים דף כז
ח"ב לה-לו	פסחים דף כח

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב קצז-קצח	פסחים דף קט
ח"ב קצט-ר	פסחים דף קי
ח"ב רא-רב	פסחים דף קיא
ח"ב רג-רד	פסחים דף קיב
ח"ב רה-רו	פסחים דף קיג
ח"ב רז-רח	פסחים דף קיד
ח"ב רט-רי	פסחים דף קטו
ח"ב ריא-ריב	פסחים דף קטז
ח"ב ריג-ריד	פסחים דף קיז
ח"ב רטו-רטז	פסחים דף קיח
ח"ב ריז-ריח	פסחים דף קיט
ח"ב ריט-רכ	פסחים דף כ
ח"ב רכא-רכב	פסחים דף כא

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב קעא-קעב	פסחים דף צו
ח"ב קעג-קעד	פסחים דף צז
ח"ב קעה-קעו	פסחים דף צח
ח"ב קעז-קעח	פסחים דף צט
ח"ב קעט-קפ	פסחים דף ק
ח"ב קפא-קפב	פסחים דף קא
ח"ב קפג-קפד	פסחים דף קב
ח"ב קפה-קפו	פסחים דף קג
ח"ב קפז-קפח	פסחים דף קד
ח"ב קפט-קצ	פסחים דף קה
ח"ב קצא-קצב	פסחים דף קו
ח"ב קצג-קצד	פסחים דף קז
ח"ב קצה-קצו	פסחים דף קח

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב קמה-קמו	פסחים דף פג
ח"ב קמז-קמח	פסחים דף פד
ח"ב קמט-קנ	פסחים דף פה
ח"ב קנא-קנב	פסחים דף פו
ח"ב קנג-קנד	פסחים דף פז
ח"ב קנה-קנו	פסחים דף פח
ח"ב קנז-קנח	פסחים דף פט
ח"ב קנט-קס	פסחים דף צ
ח"ב קסא-קסב	פסחים דף צא
ח"ב קסג-קסד	פסחים דף צב
ח"ב קסה-קסו	פסחים דף צג
ח"ב קסז-קסח	פסחים דף צד
ח"ב קסט-קע	פסחים דף צה

לוח זוהר ש"ס דף היומי מפּסַחַת שְׁקָלִים

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב רנא-רנב	שקלים דף טז
ח"ב רנג-רנד	שקלים דף יז
ח"ב רנה-רנו	שקלים דף יח
ח"ב רנז-רנח	שקלים דף יט
ח"ב רנט-רס	שקלים דף כ
ח"ב רסא-רסב	שקלים דף כא
ח"ב רסג-רסד	שקלים דף כב

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב רלז-רלח	שקלים דף ט
ח"ב רלט-רמ	שקלים דף י
ח"ב רמא-רמב	שקלים דף יא
ח"ב רמג-רמד	שקלים דף יב
ח"ב רמה-רמו	שקלים דף יג
ח"ב רמז-רמח	שקלים דף יד
ח"ב רמט-רנ	שקלים דף טו

זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב רכג-רכד	שקלים דף ב
ח"ב רכה-רכו	שקלים דף ג
ח"ב רכז-רכח	שקלים דף ד
ח"ב רכט-רל	שקלים דף ה
ח"ב רלא-רלב	שקלים דף ו
ח"ב רלג-רלד	שקלים דף ז
ח"ב רלה-רלו	שקלים דף ח

